

ማውጫ

በዚህ ሐተታ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ ሞያዊ ቃላት አጭር መግለጫ.	i
ትርጓሜው ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ የዕብራይስጥ ግሣዊ ቅርጾች ግልጽ ማብራሪያ	ii
ሐተታው ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ አሕጽሮተ ቃላት	vi
ብሉይ ኪዳን እንደ ታሪክ	vii
የብሉይ ኪዳን ታሪካዊነት ከዘመኑ የቅርብ ምስራቅ ባህሎች ጋር ሲነጻጸር	x
ዘውግ እና ትርጓሜ: የብሉይ ኪዳን አተራረክ	xi
የጸሐፊው መልእክት:ይህ ሐተታ እንዴት ይረዳዎታል?	xiii
ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መመሪያ:	iv
የዘፍጥረት 11:24-12:20 መግቢያ	1
ዘፍጥረት 12	3
ዘፍጥረት 13	15
ዘፍጥረት 14	21
ዘፍጥረት 15	30
ዘፍጥረት 16	45
ዘፍጥረት 17	50
ዘፍጥረት 18	57
ዘፍጥረት 19	66
ዘፍጥረት 20	74
ዘፍጥረት 21	84
ዘፍጥረት 22	89
ዘፍጥረት 23	95
ዘፍጥረት 24	98
ዘፍጥረት 25	106
ዘፍጥረት 26	113
ዘፍጥረት 27	119
ዘፍጥረት 28	127
ዘፍጥረት 29	132
ዘፍጥረት 30	137
ዘፍጥረት 31	142
ዘፍጥረት 32	149
ዘፍጥረት 33	155
ዘፍጥረት 34	159
ዘፍጥረት 35	165
ዘፍጥረት 36	172
ዘፍጥረት 37	178

ዘፍጥረት 38	185
ዘፍጥረት 39	191
ዘፍጥረት 40	195
ዘፍጥረት 41	200
ዘፍጥረት 42	208
ዘፍጥረት 43	214
ዘፍጥረት 44	219
ዘፍጥረት 45	225
ዘፍጥረት 46	233
ዘፍጥረት 47	238
ዘፍጥረት 48	245
ዘፍጥረት 49	251
ዘፍጥረት 50	263
መግለጫ አንድ፡ የብሉይ ኪዳን ሰንጠረዥ	270
መግለጫ ሁለት፡ የእምነት መግለጫ	273

ልዩ ርዕሶች የይዘት ማውጫ

የመለኮት ስሞች 12:1	.4
የቡብ ወንጌላዊነት ቅድመ ዝንባሌዎች: 12:3	.8
መሲሕ 12:3	8
የጨረቃ አምልኮ 12:4	9
ቅድመ-እስራኤላዊ የፍልስጥኤም ነዋሪዎች 12:6	.10
የእግዚአብሔር መልአክ 12:7	.11
የያህዌ “ሰሙ” 12:8	.12
ሰይጣናዊ ሙከራዎች የመሲሑን የዘር ሐረግ ለማጨናገፍ (ለምሳሌ ዘፍ. 3:15) በ ዘፍጥረት 12:12 ውስጥ	.13
ኪዳን 13:15	.17
ዘላለም 13:15	.18
ለረጃጅም/ኃይለኛ ተዋጊዎች ወይም የሕዝብ ወገኖች ጥቅም ላይ የዋሉ ቃላት 14:5	.22
የጥንቱ ቅርብ ምስራቅ የመራባት አምልኮ 14:5	.23
መጽሐፍ ቅዱሳዊ አዝማሚያ በአልኮል እና በአልኮሎካንት 14:18	.25
አሥራት በሙሴያዊ ሕግ14:20.	.27
አሥራት 14:20	.28
ማመን፣ መታመን፣ እምነት፣ እና ታማኝነት በብሉይ ኪዳን 15:6	.34
ጽድቅ 15:6	.36
ሙታን የት ናቸው? 15:15	.40
ሰላም (ሻሎም) 15:15	.41
እሳት 15:17	.42
የአባቶች ኪዳናዊ ተስፋዎች 15:18	.43
ነውር የሌለው፣ ንጹሕ፣ ኃጢአት የሌለበት፣ ያለ ነውር 17:1	.52
እግዚአብሔር እንደ ሰው ተገልጧል (አንትሮፖሞርፊያዊ ቋንቋ) 18:1	.85
የጥንት ቅርብ ምስራቅ ክብደት እና መጠን (ሥነ-ልቦና) 18:6	.60
ማወቅ 18:19	.63
ግብረ ሰዶማዊነት 19:4	.68
ደግነት (ሄሰድ) 19:19	.70
የሰው ግብረ ሥጋ ግንኙነት 20:4	.76
የብሉይ ኪዳን ትንቢት 20:7	.78
ሥላሴ 20:13	.81
እግዚአብሔር የራሱን ሕዝብ ይፈትናል 22:1	.90
ቁጥር አስራ ሁለት 25:16	.108
የእግዚአብሔር ራዕይ መግለጫ ቃላት (ዘዳግምንና መዝሙርን በመጠቀም) 26:5	.115
ኤዶምና እስማኤል 27:40	.125

ተራፊም 31:19	144
እስራኤል (ስሙ)32:19.	153
የኅዝን ሥነ-ሥርዓት 37:29	184
መመረጥ/ቅድመ ውሳኔ (መታደል) እና የሥነ መለኮት ሚዛን አስፈላጊነት 44:33.	204
የምልጃ ጸሎት 44:16	221
ቅሬታ፣ ሦስት መልኮች 45:7.	227
ቀድሞ የተወሰነ (ካልቫኒዝም) ወይም የሰው ነጻ ፍቃድ (አርሜኒያኒዝም)45:8	227
ክብር 45:13	230
ማመን፣ መታመን፣ እምነት፣ እና ታማኝነት በብሉይ ኪዳን 47:29.	242
እጆችን መጫን በመጽሐፍ ቅዱስ 49:14.	247
መዋጀት/መቤዣት 49:16.	248
ድኅነት (መዳን49:18.	258
የማእዘን ድንጋይ 49:23-25.	260
ማቃጠል 50:2.	264
የቀብር ሥነ-ሥርዓቶች 50:2	265
ተምሳሌት (ምልክት) ቁጥሮች በቅዱስ ቃሉ 50:3.	265

“መጽሐፍ ቅዱስን መረዳት ትችላለህ” በሚለው የብሉይ ኪዳን ተከታታይ ትርጓሜ ሐተታ ጥቅም ላይ የዋሉ ሞያዊ ቃላት አጭር መግለጫ

I. የቃላት

በርካታ በጣም ጥሩ የሆኑ የጥንታዊ ዕብራይስጥ መዝገብ ቃላት ይገኛሉ።

ሀ. የዕብራይስጥና እንግሊዝኛ የብሉይ ኪዳን የቃላት ዝርዝር በ ፍራንሲስ ብራውን፣ ኤስ. አር. ድራይቨር፣ እና ቻርለስ ኤ. ብሪግስ።
እሱም የተመሠረተው በጀርመን የቃላት ዝርዝር በዊሊየም ጌሴኒየስ። **እሱም ቢዲቢ በሚል ምሕጻረ ቃል ይታወቃል።**

ለ. የዕብራይስጥና አራማዊ የብሉይ ኪዳን የቃላት ዝርዝር በሉድዊንግ ኮህለር እና ዋልተር ባዩምጋርትነር፣ በኤም. ኢ. ጄ. ሪቻርድስን የተተረጎመ። **እሱም ኬቢ በሚል ምሕጻረ ቃል ይታወቃል።**

ሐ. የዕብራይስጥና አራማዊ የብሉይ ኪዳን የቃላት ዝርዝር በዊሊየም ኤል. ሆላዴይ እናም ከላይ ካለው የጀርመን የቃላት ዝርዝር ላይ የተመሠረተ።

መ. አዲሱ ባለ አምስት ቅጽ ሥነ መለኮታዊ የቃላት ጥናት አዲሱ ዓለም አቀፍ የብሉይ ኪዳን ሥነ መለኮት እና ትርጓሜ፣ በዊሊየም ኤ. ቫን ጄመራን። **እሱም ኒዶቲ በሚል ምሕጻረ ቃል ይታወቃል።**

ትርጉም ያለው የቃላት ልዩነት በሚኖርበት ጊዜ በርካታ የእንግሊዝኛ ትርጉሞችን ለማሳየት ሞክራለሁ (አሁንም፣ አኪጀት፣ አየተመት፣ አእት፣ አሊመቅ) ከሁለቱም “ቃል በቃል” እና “የተለወጠ አቻ” ትርጓሜዎችን (ጎርዶን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሉ ጠቀሜታው እንዴት ማንበብ ይቻላል፣ ገጽ 28-44)።

II. ሰዋሰዋዊ

ሰዋሰዋዊ መለያው ዘወትር የተመሠረተው በጆን ጆሴፍ አውንስ የብሉይ ኪዳን የትንታኔ ቁልፍ በአራት ቅጽ ነው። ይህም በቤንጃሚን ዴቪድስን የብሉይ ኪዳን ትንታኔ፣ የዕብራይስጥና ክሊሳውያን የቃላት ዝርዝር በሚለው እንዲቃኝ ተደርጓል።

ሌላኛው ጠቃሚ ምንጭ፣ ለሰዋሰዋዊውም ሆነ ለአገባብ መልኩ፣ እሱም “መጽሐፍ ቅዱስን ልትረዳው ትችላለህ” በሚለው ተከታታይ ጽሑፍ በአብዛኛዎቹ የብኪ ቅጾች ጥቅም ላይ የዋለ ሲሆን፣ እሱም “ለተርጓሚዎች ተከታታይ ጽሑፍ ጠቀሜታ”፣ ከተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰላይቲ ነው።

III. ጽሑፋዊ

እኔ ተመስጧዊ ለሆነው ለዕብራይስጥ ተናባቢ ጽሑፍ አትኩሮት አለኝ (ለምሥጢራዊ ጽሑፍ አናባቢ ሳይሆን፣ ለማመልከትም ሆነ አስተያየት ለመስጠት)። በሁሉም የእጅ ጽሑፎች፣ ጥንታዊ ጽሑፎች አጠያያቂ ምንባቦች አሏቸው። ይህም የሆነበት ምክንያት

ሀ. ሃገክስ ሌጎሜን (በዕብራይስጥ ብኪ አንድ ጊዜ ብቻ ጥቅም ላይ የዋለ)

ለ. ፈሊጣዊ ቃላት (ቃላትና ሐረጎች፣ ጥሬ ትርጉማቸው የጠፋ)

ሐ. ታሪካዊ ርግጠኝነት የሌላቸው (ስለ ጥንታዊው ዓለም ያለን መረጃ እጥረት ስላለበት)

መ. ብዙሐ-ሴማዊ የፍቺ መስክ ውስን የዕብራይስጥ መዝገብ ቃላት መኖሩ

ሠ. የቀድሞዎቹ ጸሐፍት የእጅ ጽሑፍ፣ በጥንታዊ የዕብራይስጥ ጽሑፎች ላይ የተያያዙ ችግሮች

ረ. የዕብራይስጥ ጸሐፊዎች በግብፅ የሠለጠኑት፣ እነሱም ጽሑፎቹን ለማሻሻል ነጻነት የሚሰማቸው፣ በሚቀዱበት ጊዜ ለዘመናቸው የተሟላ እንዲሆኑና የሚረዱ እንዲሆኑ በማድረጋቸው (ኒዶቲ ገጽ 52-54)።

በርካታ የዕብራይስጥ ቃላት እና ጽሑፎች ምንጮች ከምሥጢራዊ ጽሑፋዊ ባህል ውጭ ይገኛሉ።

ሀ. ሰማሪያዊ ፔንታቲህች

ለ. የሙት ባሕር ጥቅሎች

ሐ. አንዳንድ የኋለኛ ሳንቲሞች፣ ደብዳቤዎች፣ እና ሸክላ (ለጽሑፍ ያገለግሉ የነበሩ ያልተተኮሱ የሸክላ ስብርባሪዎች)

ነገር ግን በአብዛኛው ክፍል፣ በብኪ የእጅ ጽሑፍ ምድቦች የሉም፣ በግሪክ አኪ የእጅ ጽሑፎች እንዳሉት። አጠር ላለ ጽሑፍ፣

በጽሑፉ ተጨባጭነት፣ እሱም በምሥጢራዊ ጽሑፍ (የ900 ዓ.ም) “የብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ተጨባጭነት” በብሩስ ኬ. ዋልተኬ በኒዶቲ፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 51-67 ተመልከት።

ጥቅም ላይ የዋለው የዕብራይስጥ ጽሑፍ ቢብሊያ ሑብራይካ ስቱትጋርቴንሲያ ከጀርመን የመጽሐፍ ቅዱስ ሰላይቲ፣ 1997፣ እሱም በሌሊንግራድ ኮዴክስ ላይ የተመሠረተ ነው (1009 ዓ.ም)። ከጊዜ ወደ ጊዜ የጥንት ትርጉሞች (ግሪክ፣ ሴፕቱዋጂንት፣ አዋሚክ ታርጉምስ፣ ሶሪያዊ ፔሺታ፣ እና ላቲን ቫልጌት) ተቃኝተዋል፣ ዕብራይስጥ አሻሚ ወይም በግልጽ አወዛጋዊ ሲሆን።

ትርጓሜው ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድሩ የዕብራይስጥ ግሣዊ ቅርጾች ግልጽ ማብራሪያ

- I. የዕብራይስጥ አጭር ታሪካዊ እድገት

ዕብራይስጥ የሼማቲክ (ሴማዊ) የደቡባዊ ምዕራብ እስያ ቋንቋ ቤተሰብ ክፍል ነው። ስሙ (በዘመናዊ ሊቃውንት የተሰጠው) የመጣው ከኖኅ ልጅ ከሴም ነው (ዘፍ. 5:32፤ 6:10)። የሴም ዝርያዎች በዘፍ. 10:21-31 ተዘርዘረዋል፤ እንደ ዓረቦች፣ ዕብራውያን፣ ሶርያውያን፣ አርማናውያን፣ እና ሴሪናውያን። በተጨማሪም፣ አንዳንድ ሴማዊ ቋንቋዎች በካም የዘር ሐረግ በተዘረዘሩት ሕዝቦች ይነገሩ ነበር (ዘፍ. 10:6-14)፤ ከነዓን፣ ፍንቄአዊ፣ እና ኢትዮጵያ።

ዕብራይስጥ የእነዚህ ሰማን ምዕራብ ምድብ ሴማዊ ቋንቋዎች ክፍል ነው። ዘመናዊ ሊቃውንት የዚህ የጥንት የቋንቋ ምድብ ናሙናዎችን ያገኙት፡

 - ሀ. አሞራውያን (የማሪ የገበታ ጽሑፎች ከ18^ኛ ክፍለ ዘመን ዓ.ዓ በአካድያን)
 - ለ. ከነዓናዊ (ራስ ሻምራ የገበታ ጽሑፎች ከ15^ኛ ክፍለ ዘመን በዩጋሪቲክ)
 - ሐ. ከነዓናዊ (አማርና ደብዳቤዎች ከ14^ኛ ክፍለ ዘመን በከነዓናዊ አካዲያን)
 - መ. ፍንቄአውያን (ዕብራይስጥ የፎንቄውያንን ፊደላት ይጠቀማል)
 - ሠ. ሞአባዊ (ሜሻ ድንጋይ፣ 840 ዓ.ዓ)
 - ረ. አራምኛ (የፋርስ ሰፊ ግዛት ብሔራዊ ቋንቋ ነበር ዘፍ. 31:47 ጥቅም ላይ የዋለ [2 ቃላት]፤ ኤር. 10:11፤ ዳን. 2:4ለ-6፤ 7:28፤ እዝራ 4:8-6:18፤ 7:12-26 እንዲሁም በአይሁድ ይነገር ነበር፤ በአንደኛው ክፍለ ዘመን በፍልስጥኤም)

የዕብራይስጡ ቋንቋ “የከነዓን ከንፈር” ተብሎ ይጠራል በኢ.ሳ. 19:18። እሱም በመጀመሪያ የሚጠራው “ዕብራይስጥ” ተብሎ ነው፤ በጥብብ መጽሐፍ መግቢያ ላይ (የቤን ሲራክ ጥብብ) በግምት 180 ዓ.ዓ (እና ሌሎች የጥንት ስፍራዎች፣ መልአቅ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ ቃላት፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 205)። እሱም በእጅጉ የሚዛመደው ከሞአባዊ እና በዩጋሪቲክ በሚነገረው ቋንቋ ነው። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የሚገኙት ጥንታዊ ዕብራይስጥ ምሳሌዎች የሚሆኑት

 1. የጋዘር ዘመን መቁጠሪያ፣ 925 ዓ.ዓ (የትምህርት ቤት ልጅ ጽሑፍ)
 2. የሲሎም ጽሑፍ፣ 705 ዓ.ዓ (የሞሻ ጽሑፎች)
 3. ሰማሪያዊ አስትራካ፣ 770 ዓ.ዓ (በተሰባበረ ሸክላ የግብር መዝገቦች)
 4. ላቺቨ ደብዳቤዎች፣ 587 ዓ.ዓ (የጦርነት መገናኛዎች)
 5. የመቃብያን ሳንቲሞች እና ማኅተሞች
 6. አንዳንድ የሙት ባሕር ጥቅል ጽሑፎች
 7. የቁጥር ጽሑፎች (“ቋንቋዎች [ዕብራይስጥ]፣ ኤቢዲ 4:203)

እሱ፣ እንደሌሎቹ ሴማዊ ቋንቋዎች፣ ከሦስት ተናባቢዎች የተመሠረተ ቃላት ባሕርይ ያለው ነው (የሦስት ተናባቢ ሥሮች)። እሱ የማይተጣጠፍ ቋንቋ ነው። ባለ ሦስት ተናባቢ የቃሉን ዋና ፍቺ ይይዛል፤ ቅድመ ቅጥያ፣ ድሕረ ቅጥያ ወይም የውስጥ ምዕላዎች (ተጨማሪዎች) ሲደረጉበት፣ ይህም የአገባቡን ተግባር ያመለክታል (አናባቢዎች ኋላ ላይ ነው የሚጨመሩት፣ ሱ ግሪን፣ የሥነ ቋንቋ (ሊንጉስቲክ) ትንታኔ የዕብራይስጥ ቅዱሳን መጻሕፍት፣ ገጽ 46-49)።

የዕብራይስጥ መዝገብ ቃላት በስድ ንባብና በቅኔ መካከል ልዩነትን ያመለክታል። የቃላት ትርጉሞች ከቃላዊ ሥርወ ቃል ጋር ይያያዛል (ከሥነ ቋንቋዎች መነሻ ያልሆነ)። የቃላት አግባብ እና የድምጽ አግባብ የተለመዱ ናቸው (ፓሮኖማሲያ)።
- II. የአንቀጽ ገጽታዎች

ሀ. ግሣዎች

ሁነኛው የቃላት ቅደም ተከተል የሚሆነው ግሥ፣ ተውላጠ ስም፣ ባለቤት (ከአጉሊዎች ጋር)፣ ተሳቢ (ከአጉሊዎች ጋር)። መሠረታዊው ምልክት አልባ ግሥ የተጠናቀቀው ነው፣ ተባዕታይ ጾታ፣ ነጠላ ቁጥር ቅርጽ ነው። የዕብራይስጥና አራማዊ የቃላት ዝርዝሮች የተቀመሩት እንዲህ ነው። ግሣዎች ረብተው የሚያሳዩት

 1. ቁጥር— ነጠላ፣ የብዙ፣ ሁለቱንም
 2. ጾታ— ተባዕታይ እና አንስታይ (ገለልተኛ የለውም)
 3. ሁኔታ— አመለካኝ፣ ሁኔታን ገላጭ፣ ተተካሪ (አስገዳጅ) በምስያኔት ከዘመናዊው የምዕራባውያን ቋንቋ ጋር፣ የድርጊቱ ዝምድና ከተጨባጩ ጋር ነው)
 4. ጊዜ (ገጽታ)

ሀ. የተጠናቀቀ፣ ይህም የሚያሳየው የተጠናቀቀ፣ የሱም አግባብ አጀማመሩን፣ ቀጣይነቱን፣ እና አደማደሙን ነው የአንድን ድርጊት። ይህ ቅርጽ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ለሀላፊ ጊዜ ነው፣ ነገሩ የተደረገበት።

ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን አገባብ ጥናት ላይ፣ የሚለው

“በተጠናቀቀ የተገለጠ የነጠላ አጠቃሎሽ እንደ ትክክለኛ ይወሰዳል። ያልተጠናቀቀ ምናልባት ሊሆን የሚችለውን የምስል ሁኔታ ያሳያል ወይም የሚፈለገውን ወይም ተስፋ የሚደረገውን ነው፣ ነገር ግን የተጠናቀቀው እንደ ትክክለኛ፣ እውናዊና ርግጠኛነት ያመለክታል” (ገጽ 36)።

ኤስ. አር. ድራይቨር፣ የዕብራይስጥ ጊዜያት አጠቃቀም ጽሑፍ፣ እንዲህ ይገልጻል፡

“የተጠናቀቀው ጥቅም ላይ የሚውለው ድርጊትን ለማመልከት ነው፣ እሱም ወደፊት ሊያዝ የሚችለውን ሲሆን፣ ግን የሚታየው ጥገኛ ሆኖ ነው። በዚህ በማይለወጥ ውሳኔ ያለው ፍቃድ፣ እሱም ምናልባት የሚናገረው በርግጥ የተከናወነውን ነው። እንዲህም ውሳኔው፣ ተስፋው፣ ወይም ደንቡ፣ በተለይም መለኮታዊ የሆነው፣ በተደጋጋሚ የሚነገረው በተጠናቀቀ ጊዜ ነው” ገጽ17፣ ምሳ. የተጠናቀቀ ትንቢታዊ)።

ሮበርት ቢ. ቺቮልም፣ ጄ.አር. ከማብራሪያ እስከ መግለጫ፣ ይህንን የግሥ ቅርጽ በዚህ መንገድ ይገልጻል፡

“...ሁኔታውን ከውጭ በኩል ይመለከተዋል፣ በጥቅሉ። ቀላል ሐቅን እንደሚገልጽ፣ ድርጊትም ቢሆን ወይም ሁኔታ (የሕላዌ ነገር ወይም የአዕምሮ)። ለድርጊቶች ጥቅም ላይ ሲውል፣ እሱ ዘወትር ድርጊትን የሚመለከተው እንደ ተጠናቀቀ ነው፣ ከአንደበተ ርቱዕነት አኳያ፣ ከተናጋሪው ወይም ከተራኪው (እሱም ቢሆንም ሆነ ባይሆንም፣ የተጠናቀቀ ሐቅ ወይም

እውነታ ዋናው ነጥብ አይደለም)። የተጠናቀቀው የድርጊት/ሁኔታ አጋዥ ሊሆን ይችላል፤ ያለፈውን፣ የአሁኑን ወይም የወደፊቱን። ከላይ እንደተጠቀሰው፣ የጊዜ ቅምብብ፣ እሴት፣ ማንም የተጠናቀቀውን የሚተረጎምበት ላይ ተጽዕኖ የሚኖረው፣ ወደ እንግሊዝኛ መሰል፣ ጊዜ-ተኮር ቋንቋ፣ የግድ መወሰን የሚኖርበት ከወውደ ጽሑፉ ነው” (ገጽ 86)።

ለ. ያልተጠናቀቀ፣ ይህ የሚያሳየው በእድገት ላይ ያለ ድርጊትን ነው (ያልተጠናቀቀ፣ ተደጋጋሚ፣ ቀጣይ ወይም ተያያዥነት ያለው)፣ የዘወትር እንቅስቃሴው ወደ ግብ ነው። ይህ ቅርጽ ጥቅም ላይ የሚውለው ለአሁንና ለትንቢት ድርጊት ነው።

ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን አገባብ ጥናት ላይ፣ የሚለው

“ሁሉም ያልተጠናቀቁት የሚወክሉት ያልተጠናቀቁ ሁኔታን ነው። እነሱም አንድም የተደጋገሙ ወይም በእድገት ላይ ያሉ ወይም ተያያዥ የሆኑ ናቸው። በሌላ አገላለጽ፣ ወይም በከፊል እድገት ያለው፣ ወይም በከፊል የተረጋገጠ። በሁሉም ጉዳዮች እነሱ ከፊል ናቸው፣ በተወሰነ መልኩ፣ ማለትም ያልተጠናቀቁ” (ገጽ 55)።

ሮበርት ቢ. ቺሮልም፣ ጄ.አር. ከማብራሪያ እስከ መግለጫ፣ የሚለው

“ያልተጠናቀቀን ጠቀሜታ በነጠላ ጽንሰ ሐሳብ ለመቀነስ አስቸጋሪ ነው፣ እሱም ሁለቱንም ገጽታዎችና ሁኔታዎች ስለሚያካልል። አንዳንድ ጊዜ ያልተጠናቀቀ ጥቅም ላይ የሚውለው በአመላካች ሁኔታ ነው እናም ተጨባጭ መግለጫ ይሰጣል። በሌላ ጊዜ እሱ አንድን ድርጊት የሚመለከተው በተያያዥነት፣ በመላምታዊ፣ በተያያዥ፣ ሊሆን በሚችል እና በመሳሰለው ነው” (ገጽ 89)።

ሐ. ተጨማሪ የሆነው ዋው፣ እሱም ግሡን ያያዘው ከፊተኛው ግሡ(ሦች) ድርጊት ጋር ነው።

መ. ተተካሪ፣ እሱም የተመሠረተው በተናጋሪው ፍቃድ ላይ እና በሰሚው ብቃታዊ ድርጊት ላይ ነው።

ሠ. የጥንታዊ ዕብራይስጥ ትልቁ ጽሑፍ ብቻ ሥልጣናዊ የሆነ የጊዜ አስረጅዎችን ሊወስን የሚችለው።

ለ. ሰባቱ የአረባብ ቅርጾች እና የእነሱ መሠረታዊ ፍቺ። በተጨማሪም እነዚህ ቅርጾች የሚሠሩት እርስ በርሳቸው በጽሑፍ በመያያዝ ነው፣ እናም መለያየት አይኖርባቸውም።

1. (ቃል)፣ ዋነኛው የተለመደውና መሠረታዊ የሆነ የሁሉም ቅርጾች። እሱም የሚገልጸው ቀላል ድርጊትን ወይም የመሆን ሁኔታን ነው። ምንም ዓይነት ምክንያታዊነት ወይም የተለየነት አልተደረገም።
2. ኒፋል፣ ሁለተኛው በጣም የተለመደው ቅርጽ። እሱም ዘወትር ተገብሮ ነው፣ ግን ይህ ቅርጽ እንደ ተገላቢጦሽና አገናዛቢ ይሠራል። እሱም ደግሞ ምንም ምክንያታዊነት ወይም የተለየነት አልተደረገበትም።
3. ፔይል፣ ይህ ቅርጽ ድርጊታዊ ሲሆን የአንድን ድርጊት ወደ ተግባር መምጣት የሚገልጽ ነው። መሠረታዊ የሆነው የቃል ግንድ ወደ ሕላዌ አቋም ያድጋል ወይም ይስፋፋል።
4. ፑአል፣ ይህ ተገብሮ ሲሆን የፔይል ተቃርኖ አካል ነው። እሱም ዘወትር የሚገለጸው በቦዝ አንቀጽ ነው።
5. ሂዝፔል፣ እሱም አገናዛቢ ወይም የተገላቢጦሽ ግንድ (የግሡ) ነው። እሱም የሚገልጸው የፔል ግንድን የድርጊት ደጋጋሚነት ወይም የጊዜ መጠን ነው። አልፎ አልፎ የተገብሮ ቅርጽ ሆዝፓል ተብሎ ይጠራል።
6. ሂፊል፣ የምክንያታዊው ግንድ የድርጊት ቅርጽ ከፔል ጋር ይቃረናል። የፈቃድነት ገጽታ ሊኖረው ይችላል፣ ግን ዘወትር የሚያመለክተው የአንድን ሁኔታ ምክንያት ነው። ኤርስት ጄኒ፣ የጀርመን ዕብራይስጥ ሰዋሰዋዊ ፣ እንደሚያምነው ፔይል አንድ ነገር ወደ መሆን እንደሚመጣ ሲገልጽ ሂፋል የሚያሳየው እንዴት እንደሆነ ነው።
7. ሆፋል፣ ተገብሮ የሂፋል ተቃርኗዊ አካል ነው። እነዚህ የመጨረሻዎቹ ሁለት ግንዶች ከሰባቱ ግንዶች በአነስተኛ ጥቅም ላይ የሚውሉ ናቸው።

አብዛኛው ይህ መረጃ የመጣው የዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ አገባብ መግቢያ በብሩስ ኬ. ዋልትኬ እና ኤም. ኦ ኮኖር፣ ገጽ 343-452 ላይ ነው።

የወኪልና የምክንያት መግለጫ። የዕብራይስጥን የግሡ ሥርዓት ለመረዳት አንደኛው ቁልፍ፣ እሱን እንደ የድምጻት ዝምድና ፈርጅ መመልከት ነው። አንዳንድ ግንዶች ከሌሎች ግንዶች ጋር ይቃረናሉ (ማለትም፣ ቃል - ኒፋል፣ ፔይል - ሂፋል)

ከታች ያለው መግለጫ የግሡ ግንዶችን መሠረታዊ ተግባር ከምክንያትነት አኳያ ለማሳየት ይሞክራል።

ድምጻት ወይም ርዕስ ጉዳይ	ሁለተኛ ወኪል የሌለው ወኪል	ንቁ ሁለተኛ ሁለተኛ ወኪል	ተገብሯዊ ሁለተኛ ወኪል
የድርጊት	ቃል	ሂፊል	ፔይል
መካከለኛ ተገብሮ	ኒፋል	ሆፋል	ፑአል
አገናዛቢ/የተገላቢጦሽ	ኒፋል	ኒፊል	ሂዝፔል

ይህ መግለጫ የተወሰደው በጣም ጥሩ ከሆነው ማብራሪያ ከግሡ ሥርዓት ሲሆን፣ በአዲሱ የአካዲያን ጥናት እይታ ነው (ብሩስ ኬ. ዋልትኬ፣ ኤም. ኦ ኮኖር፣ የዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ አገባብ መግቢያ፣ ገጽ 354-359)።

አር. ኤች. ኬኒት፣ የዕብራይስጥ ጊዜያት አጭር ሐተታ፣ አስፈላጊውን ማስጠንቀቂያ ይሰጠናል።

“በማስተማር ላይ እንዳገኘሁት፣የተማሪዎች ዋነኛ ችግራቸው በዕብራይስጥ ግሡ የሚሆነው፣ ፍቺዎቻቸውን ማግኘት ነው፣ በራሳቸው በዕብራውያን አዕምሮ ውስጥ ያለውን፣ ይህም ማለት፣ ለእያንዳንዱ የዕብራይስጥ ጊዜ (የግሡ) የሆነ ቁጥር ያለው የላቲን ወይም እንግሊዝኛ ቅርጾችን የመጠቀም ዝንባሌ መኖሩ ነው። እኩል ይሆናል ተብሎ የሚገመተውን፣ እሱም ያ የተለየ ጊዜ ምናልባት እንደሁኔታው የሚተረጎም ይሆናል። ውጤቱም በርካቶቹን የትርጉም ድባቦች መሳት ነው፣ እሱም ሕይወትና ጥንካሬ ለብሉይ ኪዳን የሚሰጠውን።

የዕብራይስጡን ግሦች አጠቃቀም አስቸጋሪ የሚያደርገው በአንጻር ላይ ብቻ ነው፤ ስለዚህም ከእኛ ፈጽሞ ይለያል፤ እሱም ዕብራይስጡን አንድን ድርጊት ከሚመለከቱበት፤ ጊዜው፣ ከእኛ ጋር ያለው ቀዳሚ ግምት ውስጥ የሚገባ ነው፤ እሱም በዛው ቃል፣ ‘ጊዜ’ የሚያሳየው ለእነሱ እንደ ሁለተኛ ጠቀሜታ ነው። እሱም፣ የሚጠቅመው ተማሪው ጥርት አድርጎ እንዲረዳ ያደርገዋል፤ ይህም የላቲኑንም ሆነ የእንግሊዝኛውን ቅርጽ ሳይሆን፤ እነሱም እያንዳንዱን የዕብራይስጥ ጊዜ ለመተርጎም፣ ነገር ግን የእያንዳንዱ ድርጊት ገጽታ፣ ልክ በዕብራይስጥ አዕምሮ እንደታሰበው ባለ መልኩ።

‘ጊዜያት’ የሚለው ስም በዕብራይስጥ ግሦች ጥቅም ላይ ሲውል ያሳስታል። የዕብራይስጥ ‘ጊዜያት’ ጊዜውን የሚገልጽ አይደለም ነገር ግን የአንድን ድርጊት ሁኔታ ነው። በርግጥ እዚህ ለማድነጋገር አይደለም፤ ‘ሁኔታ’ የሚለውን ቃል በምንጠቀምበት ጊዜ፣ እሱም በስምም ሆነ በግሥ ላይ፣ ‘ሁኔታዎች’ ከ‘ጊዜያት’ በተሻለ መልኩ ያሳያሉ። ዘወትር መታሰብ ያለበት የዕብራይስጥን ግሥ አንዳች ገደብ ሳያደርጉበት ወደ እንግሊዝኛ ለመተርጎም አለመቻሉን ነው። (ጊዜን በተመለከተ) ይህም ሙሉ ለሙሉ በዕብራይስጥ የሌለ ነው። ጥንታዊዎቹ ዕብራይስጥን አንድን ድርጊት በሀላፊ ጊዜ፣ በአሁን ጊዜ፣ ወይም በትንቢት ጊዜ አያውቁትም፤ በተጠናቀቀ እንጂ፤ ማለትም፣ የተጠናቀቀ ወይም ያልተጠናቀቀ ማለትም፤ በእድገት ሂደት ላይ እንዳለ። አንድ የዕብራይስጥ ጊዜ (የግሥ) ከተጠናቀቀ፣ የሀላፊ የተጠናቀቀ፣ ወይም የእንግሊዝኛ የትንቢት ጊዜ ጋር የመሳሰሏል በምንልበት ጊዜ፣ የእሱ የዕብራይስጥ አስተሳሰብ፣ እንደ የተጠናቀቀ፣ የሀላፊ የተጠናቀቀ፣ ወይም የትንቢት ማለታችን አይደለም፤ ነገር ግን እንዲያው በእንግሊዝኛ ተተርጎሟል ማለታችን ነው። የአንድን ድርጊት ጊዜ ዕብራይስጥን በምንም ዓይነት የግሥ ቅርጽ ሊገልጹት አይሞክሩም” (መቅደም እና ገጽ 1)።

ለሁለተኛው መልካም ማስጠንቀቂያ፣ ሱ ግሩም፣ የዕብራይስጥ ቅዱስ መጻሕፍቱ ሥነ-ቋንቋ ትንታኔ፣ የሚያሳስበን፣ “ምንም ዓይነት የማወቂያ መንገድ የለውም፣ የዘመናዊ ሊቃውንት የሲማዊ መስኮችን ዳግም ግንባታ ቢሆን እንዲሁም የጥንታዊ ምውት ቋንቋዎች የአገባብ ዝምድናዎች ቢሆን፣ የራሳቸው የስሜት ነጸብራቅ፣ ወይም የገዛ ራሳቸው አፍ መፍቻ ቋንቋ፣ ወይም ደግሞ እነዚህ መስኮች በጥንታዊ ዕብራይስጥ ይኖሩ እንደሆነ” (ገጽ 128)።

ሐ. ሁኔታዎች (እነዚህ ከዘመናዊ የምዕራባውያን ቋንቋዎች የተቀዱ ምስጢሮች ናቸው)

- 1. እሱ ሆኗል፣ እየሆነም ነው (አመላካች)፣ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው (የተጠናቀቀ ጊዜ ወይም ቦዝ አንቀጽ (ሁሉም ቦዝ አንቀጾች አመላካች ናቸው)።
- 2. ይሆናል፣ ሊሆን ይችላል (ሁኔታ ገላጭ)
 - ሀ. የተመለከተ ያልተጠናቀቀ ጊዜን ይጠቀማል
 - (1) ውህደት ያለው (ኤች የተጨመረበት)፣ አንደኛ መደብ ያልተጠናቀቀ እሱም በእውነቱ ፍላጎትን፣ ጥያቄን፣ በራስ መተማመንን የሚገልጽ (ማለትም፣ በተናጋሪው ፍላጎት የሆነ ድርጊት)
 - (2) የግሥ ቅርጽ (ውስጣዊ ለውጥ) ሦስተኛ መደብ ያልተጠናቀቀ (ሦስተኛ መደብም ሊሆን ይችላል፣ በአሉታዊ ዓረፍተ ነገሮች) እሱም በተለምዶ የሚገልጸው ጥያቄን፣ ፍቃድን፣ ማስጠንቀቂያን፣ ወይም ምክርን ነው

ለ. የተጠናቀቀ ጊዜን ይጠቀማል ከሉ እና ሉሊ ጋር እነዚህ ግንባታዎች ከሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች፣ በኮኔ ግሪክ ተመሳሳይ ናቸው። የሐሰት መግለጫ (protasis ፕሮቴሲስ) የሚፈጠረው ከተሳሳተ ድምዳሜ ነው (apodosis አፖዶሲስ)።

ሐ. ያልተጠናቀቀ ጊዜን ሉን ይጠቀማል ይዘትና ሉ፣ እንዲሁም የትንቢት ማሳያ፣ ይህንን ሁኔታ ገላጭ አጠቃቀም ምልክት ያደርጋል። ከጄ. ዋሽ ዋትስ ጥቂት ምሳሌ፣ የዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ሰዋሰዋዊ አገባብ ጥናት ዘፍ. 13:6፤ ዘዳ. 1:12፤ 1ኛ ነገሥ. 13:8፤ መዝ. 24:3፤ ኢሳ. 1:18 (ዝኪ. 76-77)።

መ. ዋው - የተገላበጠሽ/ተከታታይ/አገናዛቢ። ይህ የተለየ የዕብራይስጥ (ከነዓናዊ) የሰዋሰዋዊ አገባብ ለዓመታት ታላቅ ውዥንብር ፈጥሯል። እሱም ጥቅም ላይ የዋለው ጽሑፋዊ-ዘውግን በተከተሉ የተለያዩ መንገዶችን በመከተል ነው። የውዥንብር ምክንያት የድሮ ሊቃውንት አውሮጳዊ መሆናቸውን ትርጓሜአቸውም በራሳቸው የአፍ መፍቻ ቋንቋ ቅኝት በመሆኑ ነው። ይህም ሲረጋገጥ፣ ለችግር የሚጠይቁት የዕብራይስጥ “ታሳቢ” ጥንታዊ፣ የድሮውን ቋንቋ ነው። የአውሮጳ ቋንቋዎች ጊዜ (ጊዜ) ተኮር ግሦች ናቸው። አንዳንድ ልዩነት እና የሰዋሰዋዊ አንድምታዎች የሚለዩት ዋው በሚለው ፊደል ነው፣ እሱም በተጠናቀቀው ወይም ባልተጠናቀቀ የግሥ ግንድ ላይ ነው። ይህም ድርጊቱ የታየበትን መንገድ ይቀይረዋል።

- 1. በታሪካዊ ትረካ ግሦቹ አንድ ላይ የሚያያዙት በመደበኛ ፈርጅ ባለ ስንሰለት ነው።
- 2. የዋው ቅድመ-ቅጥያ ቀደም ሲል ከነበረው ግሥ (ሦች) የተለየ ዝምድና ያሳያል።
- 3. ትልቁ ጽሑፍ የሚሆነው ዘወትር የግሥን ስንሰለት ለማስረዳት ቁልፍ የሆነው ነው። ሴማዊ ግሦች ተለይተው ሊተነተኑ አይችሉም።

ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን የሰዋሰዋዊ አገባብ ቅኝት፣ የሚያስረዳው የዕብራይስጥን የዋው አጠቃቀም ከተጠናቀቀና ካልተጠናቀቀ በፊት ነው (ገጽ 52-53)። የተጠናቀቀ የሀላፊ ሐሳብ መሠረታዊነት እንዳለው፣ የዋው ተጨማሪነትም እሱን ዘወትር ወደ ትንቢት ጊዜ ገጽታ ያመራዋል። ይህም ደግሞ ባልተጠናቀቀውም እውነት ነው። እሱም መሠረታዊ ሐሳብ የአሁን ወይም የትንቢት ጊዜ የሆነው፣ የዋው መጨመር ወደ ሀላፊ ያደርገዋል። ይህ ያልተለመደ የጊዜ ለውጥ ነው፣ የዋው ተጨማሪን የሚገልጸው እንጂ፣ በግሥ በራሱ ላይ የሆነ የመሠረታዊ ትርጉም ለውጥ አይደለም። የዋው የተጠናቀቁ በትንቢት ላይ በደንብ የሚሠሩ ሲሆን፣ የዋው ያልተጠናቀቁ ደግሞ ከትረካ ጋር ደኅና ይሠራሉ (ገጽ 54፣ 68)።

ዋትስ ገለጸውን ይቀጥላል፣ “በዋው መስተዋድድና በዋው ተከታታይ መካከል ላለው መሠረታዊ ልዩነት የሚከተሉት ትርጓሜዎች ቀርበዋል።
1. ዋው መስተዋድድ ዘወትር የሚከሰተው ትይዩዎችን ለማመልከት ነው።
2. ዋው ተከታታይ ዘወትር የሚከሰተው ቅደም ተከተልን ለማመልከት ነው። እሱም በተከታታይ ያልተጠናቀቁ ላይ ጥቅም ላይ የዋለ ብቸኛ ቅርጽ ነው። ባልተጠናቀቁ መካከል ያለው ዝምድና በእሱ የተያያዘው ምናልባት በጊዜ ቅደም ተከተል፣ በአመክኖአዊ (ሎጂክ) ውጤት፣ በአመክኖአዊ ሳቢያ፣ ወይም በአመክኖአዊ ተቃርኖ ነው። በሁሉም ጉዳዮች ቅድም ተከተል አለ” (ገጽ 103)።

ሠ. ያልተጠናቀቀ - ሁለት ዓይነት ያልተጠናቀቁ አሉ

1. ፍጹም ያልተጠናቀቀ፣ እነሱም “ጠንካራ፣ ነጻ፣ አስገራሚ ገለጻዎች እነሱም ለድራማዊ ውጤት ጥቅም ላይ የዋሉ... እንደ ባለቤት፣ እሱ የተጻፈ ግሥ የለውም፣ የመሆን ግሥ፣ በርግጥ ግልጽ ነው፣ ነገር ግን ቃሉ በድራማዊ መልኩ ብቻውን ነው የቆመው፣” (ጄ. ዋሽ ዋትሰ፣ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን የሰዋሰዋዊ አገባብ ቅኝት፣” ገጽ 92)።
2. ያልተጠናቀቀ አገባብ፣ እነሱም “በሰዋሰዋዊ የሚዛመዱት በዓረፍተ ነገራቸው ከመስተዋድድ፣ አገናዛቢ ተውላጠ ስም፣ እና ያገነባብ ዝምድናዎች ጋር ነው” ገጽ 91)።
 ጄ. ዌንግሪን፣ ለጥንታዊ ዕብራይስጥ ተግባራዊ ሰዋሰድ፣ ተቃርኗዊውን አቋም ይገልጻል፡
 “ሁለት (ወይም ከዚያም በላይ) ቃላት በጣም በሚያያዙበት ጊዜ፣ ሁለቱ አንድ የተዋሐደ ሐሳብ ይፈጥራሉ፣ ጥገኛው ቃል (ቃላት) የሚሆነው (የሚሆኑት) በግንባታ አቋም ላይ ናቸው ይባላል” (ገጽ 44)።

ረ. ጠያቂዎች

1. እነሱ ዘወትር በዓረፍተ ነገር መጀመሪያ ላይ ይከሰታሉ።
2. ትርጓሜአዊ ጠቀሜታ
 ሀ. ሃ - ምላሽን አይጠብቅም
 ለ. ሃሎ - ጸሐፊው “አዎን” የሚል ምላሽን ይጠብቃል

አሉታዎች

1. እነሱም ዘወትር ከሚቃረኑት ቃላት በፊት ይከሰታሉ።
2. በጣም የታወቀው አሉታ ሎ ነው።
3. አል የሚለው ቃል ያለው ተያያዥ ፍቺ አለው፣ እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው ከውህደታዊ እና ከግሥ ቅደም ተከተል ጋር ነው።
4. ሌብሂልቲ የሚለው ቃል፣ ፍቺው “በመሠረቱ... አይደለም፣” የሚል ሲሆን ካልተወሰኑ ጋር ጥቅም ላይ ይውላል።
5. ኢን የሚለው ቃል ጥቅም ላይ የሚውለው ከቦዝ አንቀጽ ጋር ነው።

ሰ. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች

1. አራት ዓይነት ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች ሲኖሩ እነሱም በመሠረቱ ከኮኔ ግሪክ ጋር ትይዩ ናቸው።
 ሀ. አንድ ነገር ለፈጸም እንደሚሆን ወይም እንደሚታሰብ አድርጎ መገመት (አንደኛ መደብ በግሪክ)
 ለ. አንድ ነገር ከሐቅ ጋር የተቃረነ፣ የሱም ፍጻሜ የማይቻል (ሁለተኛ መደብ)
 ሐ. አንድ ነገር የሚቻል፣ እንዲያውም ደግሞ የመሆን ዕድል ያለው (ሦስተኛ መደብ)
 መ. አንድ ነገር ያነሰ የመሆን ዕድል ያለው፣ ስለዚህም፣ መፈጸሙ የሚያጠራጥር (አራተኛ መደብ)
2. ሰዋሰዋዊ መለያዎች
 ሀ. እውነተኛ ወይም ርግጠኛ ሁኔታው ይሆናል ብሎ የሚገመተው፣ አመልካች የተጠናቀቀ ወይም ቦዝ አንቀጽ ዘወትር ሲጠቀም ነው፣ እንዲሁም ቀዳሚ ቃሉ የሚታወቀው በ
 (1) ኢም
 (2) ኪ (ወይም አሸር)
 (3) ሂን ወይም ሂኔህ
 ለ. ከሐቅ ጋር የሚቃረነው ሁኔታ ዘወትር የሚጠቀመው የተጠናቀቀ ገጽታ ግሥ ወይም ቦዝ አንቀጽ እሱም ከሉ ወይም ሉሊ መቅድማዊ ቦዝ አንቀጽ ጋር ይሆናል
 ሐ. በጣም የይሆናሉ ሁኔታ ዘወትር የሚጠቀመው ያልተጠናቀቀ ግሥ ወይም በቅድመ ቃሉ ያለ ቦዝ አንቀጽ ሲሆን፣ ዘወትር፣ ኢም ወይም ኪ እንደ መግቢያ ቦዝ አንቀጾች ጥቅም ላይ ይውላሉ
 መ. በአነስተኛ የይሆናሉ ሁኔታ የሚጠቀመው ያልተጠናቀቀ ሁኔታ ገላጭ፣ እሱም በቅድመ ቃሉ እና ዘወትር የሚጠቀመውም ኢም እንደ መቅድማዊ አገባብ ነው።

ሐተታው ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ አሕጽሮተ ቃላት

መመቅ	መልሕቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ፣ ዊሊያም ፎክስ ዌል አልብራይት እና ዳቪድ ኖኤል ፍሪደም ያዘጋጁት
መመቅመዝ.ቃ	መልሕቅ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት (6ቅጾች)፣ ዴቪድ ኖኤል ፍሪደም ያዘጋጀው
ትቁብኪ	ትንተናዊ ቁልፍ የብሉይ ኪዳን በጀን ጀሴፍ አውንስ
ጥቅምጽ	ጥንታዊ የቅርብ ምስራቅ ጽሑፎች፣ ጀምስ ቢ. ፕሪቻርድ
ብድብ	እብራይስጥ እና እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል በብሉይ ኪዳን በኤፍ. ብራውን፣ ኤስ. አር. ድራይቨር እና ሲ. ኤ. ብሪግስ
ቢሄስ	ቢብላ ሄብሪካ ስቱትጋርቴንሲያ፣ ጂቢስ፣ 1997
ተመዝመቅ	የተርጓሚ መዝገበ ቃላት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ (4 ቅጾች)፣ አዘጋጅ ጆርጅ ኤ. በትሪክ
ዓለመመቅእ	ዓለም አቀፍ መደበኛ የመጽሐፍ ቅዱስ እንሳይክሎፔድያ (5 ቅጾች) አዘጋጅ ጀምስ አር
ኢመቅ	የሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ
አሕማየአ	ቅዱሳት መጻሕፍት እንደ ማሶሪቲክ ጽሑፍ፣ አዲስ ትርጉም (የአይሁድ የሕትመት ማህበረሰብ የአሜሪካ)
ኮባ	የእብራይስጥ የአራማዊ ሥርወ-ቃል የብሉይ ኪዳን በሉድዊግ ኮህለር እና ዋልተር ባዉምጋርትነር
ላም	መጽሐፍ ቅዱስ ከጥንታዊ የምስራቅ የብራና ጽሑፎች (ፓሺታ) በጆርጅ ኤም ላምሳ ሰባ ሴፕቱዋሊንት (የግሪክ እንግሊዝኛ) በ ዞንደርቫን፣ 1970
ሞፍ	አዲሱ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በጀምስ ሞፋት
ማእጽ	ማሶሪቲክ እብራይስጥ ጽሑፍ
አአመቅ	አዲሱ የአሜሪካ መጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ
አአመመቅ	አዲሱ የአሜሪካ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ
አእመቅ	አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ
አእት	አእትመጽሐፍ ቅዱስ፣ አዲሱ የእንግሊዝኛ ትርጉም፣ ሁለተኛ ቤታ ትርጉም።
አዓአመቃብኪሥት	አዲሱ ዓለም አቀፍ መዝገበ ቃላት የብሉይ ኪዳን ሥነመለኮት እና ትርጓሜ (5 ቅጾች)፣ አዘጋጅ ዊሊያም ኤ. ቫንጀሚረን
አየመመቅ	አዲሱ የተከለሰው መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ
አአቅ	አዲሱ ዓለም አቀፍ ቅጂ
አአመቅ	አዲሱ የየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ
ብኪምመ	የብሉይ ኪዳን የምስጋና መመሪያ በቶድ ኤስ. ቤል፣ ዊሊያም ኤ. ባንክስ እና ኮሊን ስሚዝ
ተእመቅ	የተከለሰ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ
ተመቅ	የተከለሰ መደበኛ ቅጂ
ሴፕት	ሴፕትዋሊንት (ግሪክ-እንግሊዝኛ) በዞንደርቫን፣ 1970
አእቅ	የአሁን እንግሊዝኛ ቅጂ ከተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ኅብረተሰብ
ወጽት	የወጣቶች ጽሑፋዊ ትርጉም የመጽሐፍ ቅዱስ በሮበርት ያንግ
ዞስመቅእ	ዞንደርቫን ስእላዊ መጽሐፍ ቅዱስ እንሳይክሎፔድያ (5ቅጽ)፣ አዘጋጅ ሜሪል ሲ. ቴኒ

ብሉይ ኪዳን እንደ ታሪክ

ክርስትናና ይሁዲነት ታሪካዊ እምነቶች ናቸው። እነሱም እምነታቸውን በታሪካዊ ሁኔታዎች ላይ ይመሠርታሉ (ከትርጓሜዎቻቸው ጋር በተጓዳኝ)። ችግሩ የሚመጣው “ታሪካዊ” ወይም “ታሪካዊ ጥናት” የሚለውን ለማብራራት ወይም ለመግለጽ በሚሞከርበት ጊዜ ነው። አብዛኛው ችግር በዘመናዊ ሥነ-መለኮታዊ ትርጓሜ ላይ የሚያርፈው በዘመናዊ ሥነ-ጽሑፍ ወይም ታሪካዊ ታሳቢዎች ላይ ሲሆን፤ እሱም የሚያመለክተው ወደ ኋላ ተመልሶ ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-ጽሑፍ ላይ ነው። እዚህ ያለው ተገቢ የሆነ አተያይ፤ በጊዜው ጉዳይም ሆነ በባህላዊ ልዩነቶች ላይ አለመኖሩ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን ሥነ-ጽሑፍ ልዩነቱም ጭምር ነው። እንደ ዘመናዊ ምዕራባውያን ሕዝቦች እኛ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ዘውጎችንና የሥነ-ጽሑፍ ስልቶችን በቀላሉ ልንረዳ አንችልም፤ ስለሆነም የምንተረጎማቸው በምዕራባዊ ሥነ-ጽሑፍ ዘውጎች አግባብ ነው።

የአሰራር ዘመናዊ ክፍለ-ዘመን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ጥናት አግባብ፤ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን እንደ ታሪካዊና ወጥ እንደሆነ ሰነድ አሳንሶና አንኳሶ ነው የሚመለከተው። ይህ ታሪካዊ ተጠራጣሪነት (አለመቀበል) የብሉይ ኪዳንን ትርጓሜዎችንና ታሪካዊ ምርምሮችን ጎድቷል። የአሁኑ አዝማሚያ፤ “ቅዱስ ቃላዊ ትርጓሜዎችን” በተመለከተ፤ (ብሪቫርድ ቼልድስ) የአሁኑን የብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ቅርጽ ላይ ለማተኮር ረድቷል። ይህ፤ በእኔ ግምት፤ ረጅሞ የሆነ ድልድይ ነው። ለጀርመን የአሰራር ዘመናዊ ክፍለ ዘመን ከፍተኛ ትንተና አዘቅት። እኛ መገናኘት ያለብን ከቅዱስ ቃላዊ ጽሑፍ፤ እሱም ባልታወቀ ታሪካዊ ሂደት የተሰጠን፤ ተመስጧዊነቱም ይሆናል በሚባል ነው።

በርካታ ሊቃውንት ወደ ብኪ ታሪካዊ ታሳቢዎች እየተመለሱ ነው። በርግጥ ይህ ማለት፤ በኋለኞቹ የአይሁድ ጸሐፊት የተደረገውን የሚታወቅ አርማትና ማሻሻያዎችን ለመካድ አይደለም፤ ነገር ግን እሱ ወደ ብኪ ተቀባይነት ያለው ታሪካዊና የሁነቶች እውነተኛ ሰነድ መመለስ ማለት ነው። (ከሥነ-መለኮት ትርጓሜዎቻቸው ጋር)።

ከአር. ኬ ሃሪሰን የአብራሪዎች (ገላጭ)፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ፤ ቅጽ 1፤ ላይ የሚገኘው “የብሉይ ኪዳን ታሪካዊና ሥነ-ጽሑፍ ትንተና” አንቀጽ ረጅ ነው።

“አወዳዳሪ ታሪካዊ ሥነ-ጽሑፍ” ጥናቶች የሚያመለክቱት፤ ከኬጢያውያን ባሻገር፤ ጥንታዊ ዕብራውያን በጣም ርግጠኞች፤ ተጨባጭ፤ እና አስተማማኝ ማስረጃዎች ነበሩ። ከቅርብ ምስራቅ ታሪክ፤ እንደ ዘፍጥረትና ዘዳግም ከመሳሰሉት መጻሕፍት ሂሳዊ ጥናቶች፤ ይሄም በተወሰኑ ዓይነት የገበታ ጽሑፎች ላይ በመመሥረት፤ እሱም ማሪ፤ ነዚ፤ እና በጋዘኮይ የተባሉትን ስፍራዎች ከሚያካትት የተገኙት፤ የሚያመለክቱት ቅዱስ ቃላዊ ነገሮች አቻዎ የሆነ ሥነ-ጽሑፍ ያልሆነ እንዳላቸው ነው። በአንዳንድ ቅርብ ምስራቅ ሕዝቦች ባህል ዘንድ፤ በውጤቱም፤ ማለት የሚቻለው በሌላ በአዲስ አስተማማኝ እና ተገቢ በሆነ መልኩ መመልከት ነው። እነዚህን የጥንት የዕብራይስጥ ባህሎች፤ የታሪካዊ ጽሑፍ ተፈጥሮ ዓላማ ያላቸው” (ገጽ 232)።

እኔ በተለይ የአር. ኬ ሃሪሰንን ሥራ የማደንቅበት ምክንያት፤ እሱ ቅድሚያ የሰጠው ብሉይ ኪዳንን በዘመኑ ሁኔታዎች፤ ባህሎችና ዘውጎች በመተርጎሙ ነው።

በራሴ ክፍሎች፤ በጥንታዊ አይሁድ ሥነ-ጽሑፍ (ዘፍጥረት-ዘዳግም እና ኢድሱ)፤ ከሌሎቹ ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍና ሥነ-ጥበቦች ጋር ትርጉም ያለው ተያያዥነት ለማድረግ ሞክሮአለሁ።

- U. የዘፍጥረት ጽሑፍ ትይዩ ከጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ
 1. የድርዎቹ ታዋቂ ትይዩአዊ ጽሑፎች፤ የዘፍጥረት 1-11 ባህላዊ መቼት፤ የኢልባ የገበታ ጽሑፎች ናቸው፤ እነሱም ከሰሜን ሶርያ፤ በግምት 2500 ዓ.ዓ ዕድሜ ያለው፤ በአካድያን የተጻፈ።
 2. ፍጥረት
 - U. ከፍጥረት ጋር በተያያዘ ቀረብ ያለው የሚሰጥታሚያ ሐተታ፤ ኢኦማ ኢሊሽ፤ እሱም በግምት 1900-1700 ዓ.ዓ የሆነ፤ በአሹርባኒፓል ቤተ-መጻሕፍት በነነዌ እና በሌሎች በርካታ ቦታዎች ተገኝቷል። ሰባት የገበታ ጽሑፎች በአካድያን የተጻፉ አሉ፤ እነሱም በማርዱክ የተፈጠሩትን የሚገልጹ።
 - 1) አማልክት፤ አፕሱ (ንጹሐ ወንዴ-ውኃ) እና ቲያማት (የጨው ውኃ -ሴት) የማይታዘዙ፤ ነጭናጫ ልጆች አሏቸው። እነዚህ ሁለት ጣቦታት ወጣቶቹን ጣቦታት ዝም ለማሰኘት ይሞክራሉ።
 - 2) አንደኛው የጣቦት ልጅ፤ ማርዱክ ቲያማትን ለማሸነፍ ረዳው። እሱም ከአሷ አካል ምድርን አበጀ።
 - 3) ማርዱክ ስብዕናን መሠረተ፤ ከሌላ ተሸናፊ ጣቦት፤ ኪንጉ፤ እሱም የቲአማት የወንድ ጓደኛ ነው። ከአፕሱ ሞት በኋላ፤ ስብዕና የመጣው ከኪንጉ ደም ነው።
 - 4) ማርዱክ የባቢሎናውያን ፓንቶን አለቃ ሆነ።
 - ለ. “የተፈጥሮ ማጎተም” የጥንታዊ ጽሑፍ ገበታ ነው፤ እሱም ራቁት ወንድ እና ሴት ከፍሬያማ ዛፍ አጠገብ ያሉበት፤ እባብም በዛፉ ቅርፊት ዙሪያ አተጠመጠመበት፤ በሴቲቱ አቅጣጫ በትከሻዋ አጠገብ እንደሚያናግራት ሆኖ ያለው ነው።
- 3. ተፈጥሮና የጥፋት ውኃ - የአትራሃሲስ ዘመን የሚመዘገበው የአነስተኞቹን ጣቦታት ዐመጸ ሲሆን፤ ምክንያቱም ከመጠን ባለፈ በመሥራትና ሰባት የሰዎች ጥንዶች በመፈጠራቸው ነው። የእነዚህን አናሳ ጣቦታት ተግባር ለማሳየት ነው። ምክንያቱም፤ (1) በሰው ብዛት እና (2) በጩኸት ነው። የሰው ልጆች በቁጥር የሚቀነሱት በመቅሠፍት ነው። በሁለተኛም በድርቅ በመጨረሻም

በጎርፍ ነው፤ እሱም በኢንሊል የታቀደ። ይህም ተመሳሳይ ዐቢይ ሁነት በቅደም ተከተሉ በዘፍጥረት 1-8 ላይ ታይቷል። የጥንታዊው ጽሑፍ ቅንብር በተመሳሳይ ጊዜ ወቅቱን ያስቀምጣል፤ እንደ ኢኮማ ኢሊሽ እና ጊልጋሜሽ ኢፒክ፤ በግምት 1900-1700 ዓ.ዓ.። ሁሉም በአካዲያን ናቸው።

4. የኖህ የጥፋት ውኃ

ሀ. የሱሜሪያን የጽሑፍ ገበታ ከኒፑር፣ ኢራዱ ጀነሲስ ተብሎ የሚጠራው፤ በግምት 1600 ዓ.ዓ. ዘመን የሚቆጠረው ስለ ዚዩሱድራ እና ስለ መጪው ጎርፍ ይገልጻል።

- (1) ኢንካ፣ የውኃው አምላክ፣ ስለሚመጣው ጎርፍ አስጠንቅቋል
- (2) ዚዩሱድራ፣ ንጉሥ-ካህን፣ በትልቅ መርከብ ውስጥ ሆኖ ድኗል
- (3) ጎርፉ ሰባት ቀን ቆየ
- (4) ዙሱድራ የመርከቡን መስኮት ከፍቶ በርካታ ወፎችን ለቀቃቸው፣ ደረቅ መሬት መኖሩን ለማወቅ።
- (5) እሱም ደግሞ መርከቡን ለቅቆ ሲወጣ አንድ በሬና በግ መሥዋዕት አቀረበ።

ለ. በባቢሎናውያን ስለ ጎርፉ የተጠናቀረው በአራት ሱሜራውያን ተረቶች ነው፤ እሱም የሚጠራው ጊልጋሜሽ ኢፒክ በዋነኛነትም ጊዜው የሚያመለክተው በግምት 2500-2400 ዓ.ዓ ሲሆን፤ የጥንታዊ ጽሑፍ ቅንብር ግን አካዲያን ኃለኛ ነው። እሱም የሚገልጸው ከጎርፉ ስለ ተረፉት ነው፤ የትናፒሽቲም፣ እሱም ለጊልጋሜሽ፣ ለዩሩክ ንጉሥ፣ እንዴት ከታላቁ ጎርፍ እንደ ዳነና የዘላለም ሕይወት እንደተሰጠው ይነግረዋል።

- (1) ኢአ፣ የውኃ አምላክ፣ ስለሚመጣው ጎርፍ ያስጠነቅቀዋል እንዲሁም የትናፒሽቲምን (በባቢሎናውያን ዚዩሱድራ ማለት ነው) መርከብ እንዲሠራ ይነግረዋል።
- (2) የትናፒሽቲም እና ቤተሰቡ፣ ከተመረጡ ፈዋሽ ዕፅዋት ጋር ከጎርፉ ተረፉ።
- (3) ጎርፉ በሰባት ቀን አበቃ።
- (4) መርከቡም በሰሜን ፋርስ ዐረፈ፣ በኒዚር ተራራ ላይ።
- (5) እሱም ሦስት የተለያዩ ወፎችን ለቀቀ፣ ደረቅ ምድር መኖሩን ለማወቅ።

5. የሜሶፖታሚያን ሥነ-ጽሑፍ ስለ ጥንታዊ ጎርፍ የሚገልጹት የሚመነጨት ከተመሳሳይ ምንጭ ነው። ስሞቹ ዘወትር ይለያያሉ፤ ታሪኩ ግን ተመሳሳይ ነው። ምሳሌ የሚሆነው፣ ዚቩሳድራ፣ አትራሃሲስ እና የትናፒሽቲም ሁሉም የሚወክሉት የሰው ንጉሦችን ነው።

6. ታሪካዊዎቹ አቻዎች፣ ለፊተኞቹ የዘፍጥረት ሁነቶች በሰው ልጆች ቅድመ-መበታተን በፊት በነበረው ሁኔታ መረዳት ይቻላል (ዘፍጥረት 10-11) በእግዚአብሔር እውቀትና በሕይወት ልምድ። እነዚህ እውነተኛ ታሪካዊ ዋነኛ ነገር መታሰቢያዎች ተሻሽለዋል እንዲሁም አፈ-ታሪካዊ ነገሮች ተጨምረውባቸዋል፤ ይህም ለወቅታዊው የጎርፍ ሁኔታ በመላው ዓለም የተለመደ ነው። ይህ ተመሳሳይም በተፈጥሮ ላይ ብቻ አይደለም ሊባል የሚችለው (ዘፍጥረት 1፣2) እና የሰዎችና የመላዕክት ግንኙነቶች (ዘፍጥረት 6)።

7. የአባቶች ጊዜ (መካከለኛው ነሐስ)

ሀ. ማሪ የጽሑፍ ገበታዎች - የጥንታዊ የሕግ ጽሑፍ (የአሞናውያን ባህል) እና ግለሰባዊ ጽሑፎች በአካዲያን በግምት ከ1700 ዓ.ዓ

ለ. ኑዚ የጽሑፍ ገበታዎች -የጥንታዊ ጽሑፍ ቤተ-መዛግብት የሆኑ የእነዚህ የጽሑፍ ቤተሰቦች (ሆሪቲ ወይም ሁሪያን ባህል) በአካዲያን የተጻፉ ከነነዌ 100 ማይል ደቡብ ምስራቅ በግምት 1500-1300 ዓ.ዓ.። እነሱ የመዘገቡት የቤተሰብና የንግድ ደንቦችን ነው። ለተጨማሪ የተለየ ምሳሌ፣ ዋልተን፣ ገጽ 52-58 ተመልከት።

ሐ. አላላክ የጽሑፍ ገበታ- የጥንት ጽሑፎች ከሰሜን ሶርያ በግምት 2000 ዓ.ዓ.

መ. አንዳንዶቹ በዘፍጥረት ላይ የሚገኙት ስሞች በማሪ የገበታ ጽሑፍ ላይ በበታ ስሞች ተመዝግበዋል። ሰሩግ፣ ፒሌግ፣ ታራ፣ እና ናኮር። ሌሎች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ስሞች ደግሞ የተለመዱ ናቸው። አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ ያዕቆብ፣ ላባ፣ እና ዮሴፍ።

8. “ንጽጽራዊ ታሪካዊ ጥናቶች የሚያመለክቱት፣ ከኬጢያውያን በመለስ፣ ጥንታዊ ዕብራውያን በጣም ትክክለኛ፣ ተጨባጭነት ያለው እና ኃላፊነት የተሞላቸው መዝጋቢዎች ናቸው። በቅርብ ምስራቅ ታሪክ፣” አር. ኬ ሃሪሰን፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሂስ፣ ገጽ 5።

9. የጥንታዊ ቅርስ ምርምር የመጽሐፍ ቅዱስን ታሪካዊ ዳራ ለማስቀመጥ በጣም የሚረዳ መሆኑ ተረጋግጧል። ሆኖም፣ የጥንቃቄ ቃል ማስቀመጡ ያስፈልጋል። የጥንታዊ ቅርስ ምርምር ፍጹም ሆኖ እምነት የሚጣልበት አይደለም፣ ምክንያቱም

- ሀ. ቀደም ሲል በነበረው ደካማ የቁፋሮ ዘዴ
- ለ. በርካታ፣ በጣም ተጨባጭነት የሌላቸው ትርጓሜዎች በእነዚህ በተገኙ ቅርሶች ላይ መደረጋቸው
- ሐ. በቀድሞው ቅርብ ምስራቅ ቅደም ተከተል ላይ ምንም ስምምነት አለመኖሩ (እንዲያውም አንደኛው የዳበረው ከዛፍ ቀለቦች በመሆኑ)

ለ. የግብፅ የተፈጥሮ ሐተታ በጆን ደብሊዩ ዋልተን፣ የጥንት እስራኤላውያን ሥነ-ጽሑፍ በባህሉ ይዘት። ግራንድ ራፒድስ፣ ኤም አይ፣ ዞንደርቫን፣ 1990) ገጽ 23-34፣ 32-34።

- 1. በግብግውያን ሥነ-ጽሑፍ፣ ተፈጥሮ የሚጀምረው ባልተዋቀረ፣ ትርምስ ባለበት፣ ቅድመ ውኃ ነው። ተፈጥሮ የሚታየው እድገት ባለው መዋቅር ከውኃ በሆነ ትርምስ።
- 2. በግብግውያን ሥነ-ጽሑፍ ከሚምፊስ፣ ተፈጥሮ የተገኘው በፕታህ የንግግር ቃል ነው።

ሐ. ኢያሱ በጥሬው ከጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ትይዩ የሚሆነው

- 1. አርኪዎሎጂ እንደሚያሳየው አብዛኞቹ ታላላቅ የተመሸጉ የከነዓን ከተሞች የተደመሰሱትና በፍጥነት ድጋሚ የተገነቡት በግምት 1250 ዓ.ዓ ነው

- ሀ. ሀዘር
- ለ. ላኪሽ
- ሐ. ቤቴል

መ. ዴቢር (ቀደም ሲል ኬሪካዝ ሴፈር፣ 15፣15)

2. እርኪዎሎጂ የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐተታ የሆነውን የኢየሩሳሌምን መውደቅ ሊያጸናው ወይም ላይቀበለው አልቻለም (ኢያሱ 6)። ይህም የሆነበት ምክንያት ሰፍራው ጥሩ ባልሆነ ሁኔታ በመሆኑ ነው።
 - ሀ. የዓየር ሁኔታ/ስፍራው
 - ለ. በስፍራው ኋላ ላይ የተደረጉት ግንባታዎች፣ ነባሩን ቁሳቁስ በመጠቀም
 - ሐ. የንብርብሩን ዕድሜ በርግጠኝነት ለመለየት አለመቻል
3. እርኪዎሎጂ በዔባል ተራራ ላይ መሠዊያ አግኝተዋል፣ እሱም ምናልባት ከኢያሱ 8:30-31 (ዘዳግም 27:2-7) ጋር የሚያያዝ። እሱም ሚሻናህ (ታልሙድ) ላይ ከተገኘው ገለጻ ጋር እጅግ ተመሳሳይ ነው።
4. በዑጋሬት የተገኙት የራስ ሻምራ ጽሑፎች የከነዓናውያንን የ1400 ዓ.ዓ ሕይወትና ሃይማኖት የሚያመለክቱት።
 - ሀ. ብዝሃ መልክ ያለው አምልኮ (የመራባት አምልኮ ሥርዓት)
 - ለ. ኤል ዋነኛው መለኮት
 - ሐ. የኤል ተጓዳኝ አሸራህ ነበረች (ኋላ ላይ የበአል ተጓዳኝ ሆነች) እሷም በተቀረጸ ግንድ ወይም በቆመ ዛፍ አምሳል ትመለክ ነበር፣ ይኸውም “የሕይወት ዛፍን” የሚያመለክት።
 - መ. ልጃቸውም በአል (ሃዳድ)፣ ነበር የማዕበሉ አምላክ
 - ሠ. በአል የከነዓናውያን ጣዖት “ከፍተኛው አምላክ” ሆነ። አናት ጓደኛው ነበረች
 - ረ. ከብረ በዓሉ እንደ ግብፁ ኢሲስ እና አሲሪስ ነበር
 - ሰ. የበአል አምልኮ የሚያተኩረው በአካባቢያዊ “ከፍተኛ ስፍራዎች” ወይም የድንጋይ ንጣፎች ላይ ነበር (አመንዝራዊ ግልሙትና)
 - ረ. በአል ተምሳሌታዊ የነበረው የድንጋይ ክምር ሐውልት ነው (የወንድ ብልት ተምሳሌት)
5. የጥንታውያኑ ከተሞች ትክክለኛው ዝርዝር የዘመኑ ጸሐፊ ጋር ነው የሚገጥሙት፣ ከኋለኞቹ አራሚ (ዎች) ጋር ሳይሆን።
 - ሀ. ኢየሩሳሌም ጃቡስ ተብሎ ይጠራ ነበር፣ ኢያሱ 15:8፣ 18:16፣28
 - ለ. ኬብርን ኬሪአት-አርባ ተብሎ ይጠራ ነበር፣ ኢያሱ 14:15፣ 15:13፣54፣ 20:7፣ 21:11
 - ሐ. ኬሪያት-ጄሪም በአላህ ተብሎ ይጠራ ነበር ኢያሱ 15:9፣10
 - መ. ሲዶን ይጠቀስልን የነበረው እንደ ዋነኛ የፍንቄ ከተማ ነው፣ ጢሮስ ሳይሆን፣ ኢያሱ 11:8፣ 13:6፣ 19:28፣ እሱም ኋላ ላይ ዋና ከተማ የሆነ

የብሉይ ኪዳን ታሪካዊነት ከዘመኑ የቅርብ ምስራቅ ባህሎች ጋር ሲነጻጸር

የሜሴፖታሚያ ምንጮች

1. እንደ አብዛኞቹ ጥንታዊ ሥነ-ጽሑፎች ባለቤቱ ዘወትር ንጉሥ ወይም አንዱ ብሔራዊ ጀግና ነው።
2. ሁነቶቹ ዘወትር ለቅስቀሳ (ፕሮፓጋንዳ) ዓላማ የተኳኳሉ ናቸው።
3. ሁልጊዜ አሉታዊ የሆነ ነገር ምንም አይደለም።
4. ዓላማውም የወቅቱን ተቋማት አቋም ለመደገፍ ወይም የአዲስ አገዛዝ መነሣትን ለማስረዳት ነበር።
5. ታሪካዊው መዛባቶች የሚያካትቱት
 - ሀ. ታላቅ ድል እንዳገኙ ጨማምሮ ማቅረብ
 - ለ. ቀደም ሲል የነበሩትን ግኝቶች እንደ አሁን ግኝት አድርጎ ማቅረብ
 - ሐ. አዎንታዊ ገጽታዎች ብቻ ናቸው የሚመዘገቡት
6. ሥነ-ጽሑፉ ያገለግል የነበረው ለፕሮፓጋንዳ ተግባር ብቻ አልነበረም፤ ግን ደግሞ ለመጥቀሻ (መተንተኛ) ተግባር ነበር

የግብፅ ምንጮች

1. እነሱ ጽኑ በሆነ ቋሚ የሕይወት አተያይ ያምናሉ፤ ይህም በጊዜ በማይታወክ (በማይጎዳ)።
2. ንጉሥና ቤተሰቡ የአብዛኛው ሥነ-ጽሑፍ ርዕሰ-ጉዳይ ነው።
3. እንደ ሜሴፖታሚያ ሥነ-ጽሑፍ በእጅጉን ፕሮፓጋንዳዊ ነው።
 - ሀ. ምንም አሉታዊ ገጽታ የለውም
 - ለ. የተኳኳለ ገጽታ አለው

ራቢያዊ ምንጮች (ኋለኛ)

1. ቅዱስ ቃሉን ጠቃሚ ለማድረግ በሚድራሽ ተሞክሯል፤ ይህም በተርጓሚ ላይ ካለ እምነት ወደ ጽሑፍ በመሻገር፤ እናም ኃላፊነት በተሞላው ውስጠት ወይም በጽሑፉ ታሪካዊ መቼት ላይ አያተኩርም
 - ሀ. ሃላክሃ የሚያተኩረው በእውነትና በሕይወት ሕግጋት ላይ ነው
 - ለ. ሃጋዳ የሚያተኩረው በአፈጻጸምና በሕይወት ጽናት ላይ ነው

2. ፔሽር - ኋለኛ መሻሻል በሙት ባሕር ጥቅሎች ላይ ይታያል። እሱም የጥቅሎች ምድብ አግባብን ይጠቀማል፤ ያለፉትን ሁነቶች ትንቢታዊ ፍጻሜ ለመመልከት፤ ከወቅታዊው መቼት አኳያ፤ ወቅታዊው መቼት የመዳረሻው ትንቢት (መጻፈው አዲስ ዘመን) ነው።

ጥንታዊው የቅርብ ምስራቅ ዘውጎች እና የኋለኛው የአይሁድ ሥነ-ጽሑፍ ከብሉይ ኪዳን ቅዱስ ቃል የተለየ መሆኑ ግልጽ ነው። በብዙ መንገዶች የብሉይ ኪዳን ዘውጎች፤ ምንም እንኳን ከዘመኑ ሥነ-ጽሑፍ ጋር ባሕርያትን ቢጋሩም፤ የተለዩ ናቸው፤ በተለይም ታሪካዊ ሁነቶችን በገላጭ መልኩ በማቅረባቸው። ከዕብራይስጥ ታሪክ ጽሑፍ ጋር የሚቀራረበው የኬጢያውያን ሥነ-ጽሑፍ ነው።

በሚገባ መታወቅ የሚኖርበት የጥንታዊው የታሪክ ጽሑፍ ከዘመናዊው፤ ምዕራባዊው የታሪክ ጽሑፍ የሚለይ መሆኑን ነው። እዚህ የሚገጥመው ችግር በትርጓሜ ላይ ነው። ዘመናዊው የታሪክ ጽሑፍ የሚሞክረው ተጨባጭ ለመሆን ነው፤ (ፕሮፓጋንዳ ያልሆነ፤ የሚቻል ከሆነ) እንዲሁም የታሪኩን ቅደም ተከተል ለመዘገብና ለማስፈር፤ ምን “በትክክል እንደሆነ!” እሱም ለማስፈር የሚሞክረው የታሪካዊ ሁነቱን “ሳቢያና ውጤት” ነው። እሱም ባሕርይ ያደረገው ዝርዝሮች ላይ ነው!

የቅርብ ምስራቅ ታሪክ እንደ ዘመናዊ ታሪክ ባለመሆኑ ምክንያት እሱን የተሳሳተ፤ ዝቅተኛ፤ ወይም የማይታመን አድርጎ መወሰድ አይኖርበትም። ዘመናዊ የምዕራብ ታሪክ አድጋዊ (ቅድመ-አቋም) ያንጸባርቃሉ፤ የጸሐፊዎቻቸውን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ፤ በራሱ ልዩ ተፈጥሮ (ተመስጦ) የተለየ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ታሪክ መታየት የሚኖርበት በተመስጢዊው ጸሐፊ በእምነት እይታ ነው፤ እንዲሁም ለሥነ-መለኮት ዓላማ፤ ግን ደግሞ እሱ ዋጋ ያለው ታሪካዊ ሐተታ ነው።

ይህ የብሉይ ኪዳን ታሪካዊነት ለእና እጅግ ጠቃሚ ነው፤ ለሌሎች እምነቱን መግለጫ መንገድ እንዲሆነኝ። መጽሐፍ ቅዱስ ታሪካዊ በሆነ መልኩ እንዲቀርብ ከሆነ፤ እንግዲያውስ የእሱ የእምነት አቋም ለማያምኑት ጠንካራ ጥያቄ ይኖረዋል። የእኔ እምነት ያረፈው በአርኪዎሎጂና አንትሮፖሎጂ ታሪካዊ ማረጋገጫ ላይ አይደለም፤ ነገር ግን እነዚህ የመጽሐፍ ቅዱስን መልእክት ለማስተዋወቅ ይረዳሉ፤ እናም በሌላ መልኩ ያለውን ዋጋ ይሰጠዋል።

ለማጠቃለል፤ ታሪካዊነት በተመስጦ ዙሪያ አይሠራም፤ ነገር ግን በክርስቲያን ዶክትሪንና በወንጌላዊነት።

ዘውግ እና ትርጓሜ፡ የብሉይ ኪዳን አተራረክ

I. የመክፈቻ መግለጫዎች

ሀ. በብኪ (ብሉይ ኪዳን) እና በሌሎች ሁነቶችን በመመዘገቢያ መንገዶች መካከል ያለው ዝምድና

1. ሌላው የቅርብ ምስራቅ ሥነ-ጽሑፍ አፈ-ታሪካዊ ነው

ሀ. ብዙህ አምላኪ (ዘወትር ሰዋዊ አማልክት፣ የተፈጥሮን ኃይላት የሚያንጸባርቁ፣ ግን የማሳበራዊ ተቃርኖ ውስጠቶች)

ለ. በተፈጥሮ ዑደቶች ላይ የተመሠረቱ (የሚሞቱና የሚነሡ አማልክት)

2. ግሪክ-ሮሜ ለመዝናኛ እና ለመበረታቻ ነው፡ ታሪካዊ ሁነቶችን ከውርስ ተፈጥሯቸው አኳያ ከመመዘገብ ይልቅ (ሆሜር በብዙ መልኩ ሜሶፖታሚያዊ ጭብጦችን ነው የሚያንጸባርቀው)

ለ. ሊሆን የሚችለው ሦስቱ የጀርመን ቃላት በዓይነት ያለውን ልዩነት ያሳያሉ፣ ወይም የታሪክን ፍቺ

1. “ታሪክ፡” ሁነቶችን መመዘገብ (ጥሬ ሐቆች)

2. “ጌስቸቸቱ፡” የሁነቶች ትርጓሜ፣ ይህም ለሰው ልጆች ያለውን ጠቀሜታ የሚያሳይ

3. “ሄልስጌስቸቸቱ” በተለየ መልኩ የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን የመቤገጥት እቅድ እና ድርጊት ነው፡ በታሪካዊ ሂደት ውስጥ

ሐ. የብኪ እና አኪ ትረካዎች “ጌስቸቸቱ” ናቸው፣ እነሱም ወደ ሄልስጌስቸቸቱ መረዳት የሚመሩ፡ እነሱም የተመረጡ ሥነ-መለኮታዊ ቅኝት ያላቸው ታሪካዊ ሁነቶች ናቸው

1. የተመረጡ ሁነቶች ብቻ

2. ቅደም ተከተል እንደ ሥነ-መለኮት አስፈላጊ አይደለም

3. ሁነቶች ከሚገለጹ እውነቶች ጋር ይያያዛሉ

መ. ትረካ በእጅጉ የተለመደ የብኪ ዘውግ ነው፡ 40% የሚሆነው ብኪ ትረካ እንደሆነ ይገመታል፡ ስለዚህ፣ ዘውጉ ለመንፈስ ቅዱስ ጠቃሚ ነው፣ ለወደቀው የሰው ልጅ የእግዚአብሔርን መልእክት ለማስተላለፍ (ለመገናኘት)፡ ነገር ግን፣ እሱ የሆነው በመግለጫዎ መልክ አይደለም (እንደ አኪ መልእክቶች)፣ ነገር ግን፣ በአንድምታ፣ በአጠቃሎኛ ወይም በተመረጡ ምልልሶች/ማነብኮች ነው፡ አንዱ መጠየቁን መቀጠል ይኖርበታል፣ ይህ ለምን ተመዘገብ ብሎ፡ ለምንድነው አጽኑን ለመስጠት እየሞከረ ያለው? ሥነ-መለኮታዊ ዓላማው ምንድነው?

ይህ ማለት ግን በምንም መልኩ ታሪክን ለማንኳሰስ አይደለም፡ ግን፣ ታሪክ ለመገለጥ እንደ አገልጋይና እንደ መተላለፊያ መስመር ሆኗል፡፡

II. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትረካዎች

ሀ. እግዚአብሔር በሰው ዓለም ላይ ንቁ ነው፡ ተመስጧዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች የተወሰኑ ሁነቶችን መርጠዋል፣ እግዚአብሔርን ለመግለጥ፡ እግዚአብሔር የብኪ ዋነኛው ገጸ-ባሕርይ ነው፡፡

ለ. እያንዳንዱ ትረካ በተለያየ መንገድ ይሠራል፡

1. እግዚአብሔር ማን ነው፣ በዓለሙ ላይ ምን እየሠራ ነው

2. የሰው ልጅ የተገለጠው፣ እግዚአብሔር ከግለሰቦች እና ከብሔራዊ አሀዶች ጋር ባደረገው ግንኙነት ነው

3. እንደ ምሳሌ በተለይ የኢያሱን ወታደራዊ ድል መመልከት ይቻላል፣ እሱም ከኪዳን አፈጻጸም ጋር በተያያዘ (ዝኪ.1:7-8፣ 8:30-35)፡፡

ሐ. ትረካዎች ዘወትር እርስ በርስ ተያይዘዋል፣ ተለቅ ያለ ጽሑፋዊ አሀድ ለማባባስ፣ ይህም ነጠላ ሥነ-መለኮታዊ እውነት ለመግለጥ፡፡

III. የብኪን ትረካዎች መተርጎሚያ መርሆዎች

ሀ. የተሻለ ማብራሪያ ያገኘሁት፣ ይህም የብኪን ትረካዎች በመተርጎም ረገድ፣ የዳግላስ ስቴዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስን ከነሙሉ ጠቀሜታው እንዴት ማንበብ ይቻላል፣ ገጽ 83-84 ላይ ነው፡፡

1. የብኪ ትረካ ዘወትር በቀጥታ ዶክትሪንን አለማስተማሩ፡፡

2. የብኪ ትረካ ዘወትር ዶክትሪንን ወይም ዶክትሪኖችን የሚያስተምረው ሌላ ስፍራ ላይ በማመላከት መሆኑ፡፡

3. ትረካዎች የሚመዘገቡት ምን እንደሆነ ነው — በየጊዜው ምን መሆን እንዳለበት ወይም ምን መሆን እንደሚኖርበት ሳይሆን፡ ስለሆነም፣ እያንዳንዱ ትረካ የተለየ ግለሰባዊ የግብረ-ገብ ታሪክ የለውም፡፡

4. ሰዎች በትረካው ውስጥ የሚያደርጉት ለእኛ ይህን ያህል መልካም ምሳሌ አይደለም፡፡ በተደጋጋሚ፣ እሱ ተቃራኒው ነው፡፡

5. አብዛኞቹ የብኪ ትረካዎች ገጸ-ባሕርያት ፍጹማን አይደሉም፣ ተግባራቸውም ጭምር፡፡

6. ለእኛም ዘወትር በትረካው መጨረሻ ላይ መልካም የሆነውና ከፉ የሆነው አይነገረንም፡፡ እኛ የምንጠበቀው እግዚአብሔር በቀጥታ እና በየፈርጁ በሌላ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ባስተማረን ላይ ተመሥርተን መፍረድ (መወሰን) እንድንችል ነው፡፡

7. ሁሉም ትረካዎች የተመረጡና ያልተጠናቀቁ ናቸው። ሁሉም ጠቃሚ ዝርዝሮች ዘወትር አልተጠቀሱም (ዮሐንስ 21:25)። በትረካው የተገለጠው ነገር ቢኖር ተመስጧዊው ደራሲ እኛ እንድናውቀው ጠቃሚ ይሆናል ብሎ ያሰበው ነው።
 8. ትረካዎች ሁሉንም ሥነ-መለኮታዊ ጥያቄዎች ለመመለስ የተጻፉ አይደሉም። እነሱ ተናጠላዊ፣ የተለዩ፣ የተወሰነ ዓላማ አላቸው፤ እንዲሁም በተወሰኑ ጉዳዮች ላይ ነው የሚያተኩሩት፤ ሌሎቹን በሌላ ስፍራ፣ በሌላ መንገድ እንዲታዩ በመተው።
 9. ትረካዎች ምናልባት በግልጽ ያስተምራሉ (አንድን ነገር በግልጽ በማስቀመጥ) ወይም እንዳለ ሳያብራሩ (አንድን ነገር ሳያብራሩ እንዳለ በማስቀመጥ)።
 10. በመጨረሻም፣ እግዚአብሔር የሁሉም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትረካዎች ዋነኛ (ጀግና) ነው።
- ለ. ትረካዎችን በመተርጎም ሌላኛው የተሻለ ማብራሪያ የሚሆነው የዋልተር ኬይስር ወደ ትርጓሜ ሥነ-መለኮት የሚለው ነው።
- “የቅዱስ ቃሉ የተለየ ገጽታ ትረካዊ ክፍል የሚሆነው፣ ጸሐፊው ዘወትር ቃላቱና ድርጊቶቹ፣ በትረካው ውስጥ ያሉት ሰዎች ዋነኛውን የእምነቱን መልእክት እንዲያራምዱ መፍቀድ ነው። እናም፣ ለእኛ በቀጥተኛ መግለጫዎች ከሚያቀርብልን ይልቅ፣ በቅዱስ ቃሉ እንደሚገኙት ዶክትሪናል ወይም የማስተማሪያ ክፍሎች፣ ጸሐፊው በዳራውም ሆነ በቀጥተኛ ትምህርት ወይም ግምገማዊ መግለጫዎችን ከመስጠት ይታቀባል። በውጤቱም፣ በትንተናዊ መልኩ ጠቃሚ የሚሆነው ተለቅ ያለውን ዐውደ-ጽሑፍ መገንዘብ ነው፣ ይህም ከትረካው ጋር የሚስማማውን፣ እናም ጸሐፊው የተወሰነ የሁኔታ ክፍሎችን ለምን እንደተጠቀመ ማወቅ፣ ግልጽ በሆነ ቅደም ተከተል እንዳስቀመጣቸው። አሁን እንግዲህ ለትርጉም ጥንቶቹ ፍንጮች የሚሆኑት የመልእክቶቹ አቃባቢ እና የዝርዝሮቹ አመራሪ ነው፣ ከታሳቢ ንግግሮች፣ ሰዎች፣ ወይም መልእክቶች ዝብርቅርቅ ውስጥ። ከዚህም በላይ፣ በእነዚህ ሰዎች እና ሁኔታዎች ላይ ያለው ታሳቢ መለኮታዊ ድርጊት የግድ ወሳኝ መሆን ይኖርበታል፣ ደራሲው አንድን ሰው ወይም የተወሰኑ ወገን ሕዝቦችን በተመረጡ ቅደም ተከተላዊ ሁኔታዎች ጠብቆ ላይ እንዲሆኑ ከመፍቀዱ ጋር በተያያዘ፣ ያም ማለት፣ የገዛ ራሱን ለመስጠት ትረካውን ካላቋረጠ (በዚህ ሁኔታ የእግዚአብሔርን) ከተከናወነው ውስጥ ግምታዊውን” (ገጽ 205)።
- ሐ. በትረካዎች ውስጥ እውነት የሚገኘው በሙላው ጽሑፋዊ አሀድ እንጂ በዝርዝሮች ላይ አይደለም። ጽሑፎችን ከማጥራት ተጠበቁ ወይም የብኪን ትረካዎች ለራስ ሕይወት ጠቀሜታ ከማዋል።

IV. ባለ ሁለት ደረጃዎች ትርጉም

- ሀ. የያህዌ የመቤዠት፣ የመገለጥ ተግባራት፣ ለአብርሃም ዘር
- ለ. የያህዌ ፈቃድ ለእያንዳንዱ አማኝ ሕይወት (በሁሉም ዕድሜ)
- ሐ. የመጀመሪያው አትኩሮት “እግዚአብሔርን ማወቅ” (ደኅንነት)፤ ሁለተኛው እሱን ማገልገል (የክርስቲያን የእምነት ሕይወት፣ ሮሜ. 15:4፣ 1ኛ ቆሮ. 10:6፣11)

የጸሐፊው መልእክት፡ይህ ሐተታ እንዴት ይረዳዎታል?

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ አስተውሎት እና መንፈሳዊ ሂደት ያለበት የጥንቱን ተመስጊዊ ጸሐፍት በዚህ መልኩ ከእግዚአብሔር የተቀበሉትን መልእክት በዘመናችን ለመረዳትና ለመተግበር የተዘጋጀ ነው።

መንፈሳዊ ሂደቱ ወሳኝ እና ለመግለጽ አስቸጋሪ ነው። ለእግዚአብሔር መስጠትንና ግልጽነትን ይጠይቃል። (1) ለእሱ፣ (2) እሱን ለማወቅ እና (3) እሱን ለማገልገል ጉጉትን ይፈልጋል። ይህ ሂደት ደግሞ ጸሎት፣ ንስሐ እና የሕይወትን አኗኗር ለመለወጥ ፍቃደኝነትን ይጠይቃል። በትርጓሜ ሂደት መንፈስ ወሳኝ ነው፣ ዳሩግን ትሑታንና፣ የእግዚአብሔር ሰዎች የሆኑ ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስን በተለየ መልኩ እንደሚረዱት ምስጢር ነው።

የማስተዋሉን ሂደት ለመግለጽ ቀላል ነው። እኛ ለጽሑፉ የማናወላውልና ተገቢ ልንሆን፣ በራሳችን ወይም በእምነት ክፍላችን አስተሳሰብ ላንወሰድ ይገባል። ሁላችንም በታሪካዊ ሁኔታዎች ውስጥ ነን። ማናችንም ብንሆን ጉዳዩ የማይነካንና ገለልተኛ ተርጓሚዎች አይደሉንም። ይህ ሐተታ በጥንቃቄ ማስተዋል ሂደት የተቀመረ ሦስት የትርጓሜ መርሆችን አዋቅሮ የያዘና አድልዎአዊ የሆኑ አስተሳሰቦቻችንን ለመቅረፍ የሚረዳ ነው።

የመጀመሪያው መርሐ

የመጀመሪያው መርሐ የቅዱሱ መጽሐፍ ክፍል የተጻፈበትን ታሪካዊ መቼት ማጠቃለያ ነው። እንዲሁም የጸሐፊውም የወቅቱ ታሪካዊ ሁኔታ ይታያል። ዋናው ጸሐፊ ለማስተላለፍ የፈለገው ተግባርም ሆነ መልእክት አለው። ጽሑፉ ለእኛ አንዳች የሚሆን ዋናው፣ ጥንታዊው፣ ተመስጊዊው ጸሐፊ የጻፈው አይደለም ማለት ፈጽሞ አይደለም። የእሱ ፍላጎት የእኛ ታሪካዊ፣ ስሜታዊ፣ ባህላዊ፣ ግላዊም ሆነ ክፍለ ሃይማኖታዊ ፍላጎት ይደለም ቁልፉ ነው። ተግባር ዋናው ጻደኛ ነው፣ በትርጓሜ ሰዓት፣ ዳሩግን ሁልጊዜ ትክክለኛ ትርጓሜ ተግባርን መቅደም ይኖርበታል። እሱም ግም የሚያጠናክረው እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ አንድ እና አንድ ብቻ ፍቺ እንዲኖረው ነው። ይህም ፍቺ የሚሆነው ዋናው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ በመንፈስ ተመርቶ በዘመኑ ሊለው የፈለገውና ሊገናኝበት ያለውን ነው። ይህም አንዱ ፍቺ ምናልባት በርካታ አማራጭ አግባቦች ለተለያዩ ባህሎችና ሁኔታዎች ሊኖረው ይችላል። እነዚህ አገባቦች ግን ከዋናው ጸሐፊ ማእከላዊ እውነት ጋር የተገናኙ መሆን ይኖርባቸዋል። በዚህን ምክንያት፣ ይህ የጥናት መመሪያ ሐተታ የተነደፈው ለእያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ መግቢያ እንዲሆን ነው።

ሁለተኛው መርሐ

ሁለተኛው መርሐ ሥነ ጽሑፋዊ አሀዶችን መለየት ነው። እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ሙሉ ዶሴ ነው። ተርጓሚዎች አንደኛውን የእውነት ገጽታ ሌሎች የመነጠል መብት የላቸውም። ስለሆነም እያንዳንዱን የመጽ/ፍ ቅዱስ ክፍል ከመተርጎማችን በፊት የሙሉውን መጽሐፍ ቅዱስ ዓላማ መረዳት ይኖርብናል። ተናጠላዊ የሆኑት ክፍሎች ማለትም ምእራፎች፣ አንቀጾች፣ ወይም ቁጥሮች ሙሉው ክፍል ያላለውን የማይሉ ላይሆኑ ይችላሉ። ርጓሜ ከሙሉ አጠቃላይ አቀራረብ ወደ ዝርዝር ክፍላዊ አቀራረብ መሆን ይኖርበታል። ስለሆነም የዚህ የጥናት መመሪያ ሐተታ የተነደፈው ተማሪዎች የእያንዳንዱን ጽሑፋዊ ክፍል በአንቀጽ በመተንተን እንዲገነዘቡት ለመርዳት ነው። የአንቀጽን ሆነ የምእራፍ ክፍሎች ተመስጊዊ አይደሉም፤ ነገር ግን የዋና ሐሳብ ክፍሎችን ለመገንዘብ ያስችሉናል። ዓረፍተ ነገርን፣ ንዑስ አንቀጽን፣ ሐረግን ወይም በቃል ደረጃ ሳይሆን በሙሉ አንቀጽ ደረጃ መተርጎም፣ የመጽሐፍ ቅዱሱን ጸሐፊ ዋና ሐሳብ መረዳት ቁልፉ ነገር ነው። አንቀጾች ብዙውን ጊዜ የተመሠረቱት አንድነት ባለው ርዕስ፣ ማለትም ጭብጥ ወይም መሪ ዓረፍተ ነገር በሚባለው ነው።

ያንዳንዱ ቃል፣ ሐረግ፣ ንዑስ አንቀጽ፣ እና ዓረፍተ ነገር በአንቀጹ ስጥ ያለው፣ ይብዛም ይነስም ከዋናው ጭብጥ ጋር ይገናኛል። ይወስኑታል፣ ስፋታታል፣ ያብራሩታል፣ ብሎም/ወይም ይጠይቁታል። ለትክክለኛ ትርጓሜ ቁልፉ ነገር የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ መከተል ሆኖ አንቀጽ በአንቀጽ ላይ በተመሠረተ አካሄድ የመጽሐፍ ቅዱሱን መጽሐፍ ባስገኙት በተናጠላዊ የጽሑፍ ክፍል በሚደረግ አግባብ ነው። ይህ የጥናት መመሪያ የሆነ ሐተታ ተዘጋጀው ተማሪዎች አዲሶቹን የእንግሊዝኛ ትርጉሞች እያንጸጸሩ እንዲያዩ ለመርዳት ጭምር ነው። እነዚህ ትርጓሜዎች ተመራጭ የሆኑበት ከንደት የተለያዩ የትርጓሜ ንድፈ-ሐሳቦችን በመጠቀማቸው ነው።

1. የተባበሩት መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበረሰብ የግሪክ ቅጂ የተለከሰው አራተኛ እትም የተመጸጠ)። ይህ ጽሑፍ በዘመናዊ የጽሑፍ ሊቃውንት አንቀጽ ተሰናድቶለታል።

2. አዲሱ የኪንግ ጀምስ ቅጂ (አኪጀቅ) ቃል በቃል የተደረገ ጥሬ ርገም ሲሆን የተመሠረተውም የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ባህል በሆነው ቴክኖሎጂ ሪፎርም በሚባለው ነው። የአንቀጽ አደራደሩ ከሌሎቹ ትርጉሞች ረዘም ይላል። እነዚህ ረጃጅም ክፍሎች ተማሪዎች የተዋሐዱትን ርዕሶች እንዲረዱ ያስችላቸዋል።
3. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ ትርጉም (አየተመት) ልታዊ የሆነ የቃል በቃል ትርጉም ነው። እሱም የሚከተሉት ሁለት ዘመናዊ ቅጂዎች ማእከላዊ የሆነ ነጥብ ይዟል። የአንቀጽ አደራደሩ ርዕሰ ጉዳዮችን ለመገንዘብ በእጅጉን ይረዳል።
4. የጊዜው እንግሊዝኛ ትርጉም (የጊእት) ዋናው አቻ ትርጉም ሲሆን በተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰሳይቲ (ማኅበረሰብ) የታተመ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም የሚሞከረውም ዘመናዊ እንግሊዝኛ አንባቢ ወይም ተናጋሪ የግሪኩን ትርጉም እንዲረዳው ማድረግ ነው። በተለይ ደግሞ የወንጌላትን አንቀጾች የሚደረድረው በርእሰ-ጉዳዩ ሳይሆን በተናጋሪው ቃል ነው የሚደረድረው፣ በአኢ ት እንደተደረገው። ተርጓሚዎች ተግባር ይሄኛው የሚረዳ አይሆንም። እዚህ ላይ ልብ ሊባል የሚገባው ሁለቱም (የተየመቅሶ) እና (የጊእት) የታተሙት በአንድ ዓይነት ሀድ ሆኖ አንቀጻቸው ይለያያል።
5. የኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (ኢ መቅ) ዋናው አቻ ትርጉም ሲሆን በፈረንሳይ ካቶሊክ ትርጉም ላይ ነው። የአውሮጳውያንን የአንቀጽ አደራደር ስልት ለማነጻጸር በእጅጉን ይረዳል።
6. በ1995 የታተመው የተሻሻለው አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ መጽሐፍ ዱስ (አአመመቅ)፣ የቃል በቃል ትርጉም ነው። ይህንን የአንቀጽ አደራደር ተከትሎም የየቁጥሩ አስተያየቶች ሰፍረዋል።

ሦስተኛው መርሕ

ሦስተኛው መርሕ ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስን የተለያዩ ትርጉሞችን በማንበብ ሰፊ ያለ የትርጉም አገባቦችን ማወቅ ይቻላል (በትርጉም መስክ) መጽሐፍ ቅዱስ ቃላት ወይም ሐረጎች የያዙትን። ብዙ ጊዜ የግሪክ ሐረግ ወይም ቃል በተለያዩ መንገድ ነው መረዳት የሚቻለው። እነዚህ የተለያዩ ትርጉሞች እነዚህን አማራጮች በማቅረብ የተለያዩ የግሪክ አማራጭ ጽሑፎችን ለመለየት ያስችላሉ። ይህም መሠረተ እምነትን አይጸረርም። ዳሩግን ተመልሶ ወደ ዋናው ጽሑፍ በመውሰድ በተመስጦ የጻፈው የጥንቱ ጸሐፊ ጋ እንድንጓዝ ይረዳናል። ይህ ሐተታ፣ ፈጠን ባለ ሁኔታ፣ ተማሪ የራሱን ትርጉሞች ይመረምር ዘንድ እንዲረዳው የታሰበ ነው። ይህም ማለት ግብ ሙሉ ለሙሉ ፍጹም ነው ማለት ሳይሆን መረጃ ሰጪ እና በጥልቀት እንድናስብ የሚያነቃቃ ነው። እርግጥ ሌሎች አማራጭ ትርጉሞችም ይረዳናል። አስተጋቢ፣ ቀናናዊ፣ ወይም በመሠረተ እምነት የታጠርን እንዳንሆን። ተርጓሚዎች ሰፊ ያለ የትርጉም ዳርቻዎች እና አማራጮች ያሻቸዋል። የጥንቶቹ ጽሑፎች የቱን ያህል አሻሚ እንደነበሩ ለመረዳት። በጣም የሚረብሸው ነገር መጽሐፍ ቅዱስ የእውነት ምንጫችን ነው የሚሉት ክርስቲያኖችም ያላቸው ስምምነት ጥቂት መሆኑ ነው።

እነዚህ መርሆች ብዙዎቹን ታሪካዊ ችግሮቹን እንዳሸንፍ ረድተውኛል፣ ከጥንቱ ጽሑፍ ጋር እንድተጋ በማስገደድ። እርሶንም ደግሞ ደሚባርክዎት ተሰፋ አደርጋለው።

ቡብ አትሊ
 ሰኔ 27፣1996

ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መመሪያ፡ የተፈተነ እውነትን በግል ለመፈለግ

እውነትን ለማወቅ እንችላለን? የት ይገኛል? ምክንያታዊ በሆነ መንገድ ለማረጋገጥ እንችላለን? የመጨረሻ ወሳኝ ይኖር ይሆን? ሕይወታችንንም ሆነ ዓለማችንን ሊመሩ የሚችሉ የተሟሉ (ፍጹማን) ይኖራሉ? ለሕይወት ትርጉም አለው? እዚህ መሆናችን ለምድኑው? የትስ እንሄዳለን? እነዚህ ጥያቄዎች፣ አስተዋይ ሰዎች የሚሰላሰሏቸውና ከዘመናት መጀመሪያ አንሥቶ የሰዎችን እውቀት የሚፈትሹ ናቸው (መክ. 1፡13-18፤ 3፡9- 11)። የኔን ግላዊ ጥናት የማስታወሰው የሕይወቴ ዋነኛ ማእከል አድርጌ ነው። በዘመናዊ አማኝ የሆኑት በወጣትነት ጊዜዬ ነው፤ በቅድሚያም በዋነኛነት በሌሎች የቤተሰቤ አባላት ምስክርነት። እየለመደሁ ስመጣ ስለራሴም ሆነ ስለ ዓለሜ ያሉኝ ጥያቄዎች እያደጉ መጡ። ተራ ባህላዊና ሃይማኖታዊ ድግግሞሾች ስለ አነበብኳቸውና ስለተረዳኳቸው የሕይወት ልምዶች፣ ትርጉም ሊሰጡ አልቻሉም። የውዥንብር ፤ የምርምር፣ የመናፈቅ እና ብዙውን ጊዜም ተስፋ የመቁረጥ ስሜት ነበር፤ በምርጫ በት በድን በሆነው ደንዳና ዓለም ውስጥ።

ለእነዚህ ዋነኛ ጥያቄዎች ብዙዎች ምላሽ እንዳላቸው ይናገራሉ፤ ነገር ግን ከፍተኛ እና ከማገናዘብ በኋላ የእነሱ መልሶች የተመሠረቱት (1) በግል የሕይወት ፍልስፍናዎች፣ (2) በጥንታዊ አፈ-ታሪኮች፣ (3) በግል የሕይወት ልምዶች፣ ወይም (4) በሥነልቦናዊ ቅድመ እይታዎች ላይ ነው። በማስተዋል የሆነና ስለ ዓለም ያለኝ አመለካከት መሠረት፣ የሕይወቴ ዋነኛ ማእከል፣ የመኖሪያ ዋነኛ ምክንያት ላይ ማረጋገጫ አስፈልጎኝ ነበር፤ ማስረጃ። እነዚህን መጽሐፍ ቅዱስን ሳጠና አገኘኋቸው።

ታማኝ እንዲሆንም ማስረጃ መፈለግን ጀምሮ ያገኘሁትም፤ (1) በጥንታዊ ቅርስ ምርምር ስለ መጽሐፍ ቅዱስ የተገኘው ታሪካዊ ማረጋገጫ፣ (2) የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ትክክለኛለት፣ (3) በአስራ ስድስት መቶ የመጻፍ ጊዜው ውስጥ የመጽሐፍ ቅዱስ የመልእክት ኅብርና መኖር እና (4) ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ከተገናኙ በኋላ ፍጹም የሕይወት ለውጥ ያገኙት ሰዎች የግል ምስክርነት ናቸው። ክርስትና ኅብር እንዳለው የእምነትና የሃይማኖት ሥርዓት የሰው ልጆችን ውስብስብ ጥያቄዎች የመመለስ ችሎታ አላቸው። ይህን ማድረግም የማስተዋል ውቅር ብቻ አይሰጥም፤ ነገር ግን በፍትነታዊ ገጽታው የመጽሐፍ ቅዱስ እምነት የስሜት ደስታ እና መረጋጋትን ይሰጣል።

እንደማስብወ፡ የሕይወቴን ዋነኛ ማእከል— ክርስቶስን በቃሉ ውስጥ አግኝቼዋለሁ። በሕይወት ልምዴ ንቁ እና ስሜተ-ስሱ ነበርኩ። ቢሆንም እስካሁን ድረስ የማስታወሰው ወገግ ሊልልኝ ሲል የነበረብኝን ነውጥ እና ሥቃይ ሲሆን፣ የቱን ያህል የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜዎች እንደሚከራከሩና፣ አልፎ አልፎም በአንድ አብያተ ክርስቲያን እና አስተምህሮዎች እንዳሉ ሳይ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን የተመሰጠ መሆንና ጠቃሚነቱን ማረጋገጥ የመጨረሻው ሳይሆን የመጀመሪያው ብቻ ነው። የተለያዩ እና ተቃርኖ ያላቸውን የመጽሐፍ ቅዱስ ከባባድ አንቀጾች ትርጓሜዎች፣ ሁሉም ትክክለኛ እና በሥልጣን ነን እያሉ እንዴት አድርጌ እንደምቀበል ወይም እንደምተው ላውቅ እችላለሁ? ይህም ተግባር የሕይወቴ ግብ እና የእምነቴ ምናይ ሆነ። የተረዳሁት ነገር በክርስቶስ ያለኝ እምነት፤ (1) ታላቅ ሰላምና ደስታ እንዳመጣልኝ፣ (2) የተቀናቃኝ ሃይማኖታዊ ሥርዓቶች (የዓለም ሃይማኖቶች) ቀናናዊነት፣ እና (3) የአንድ ክፍለ ሃይማኖት አብሪተኝነት እንዳለበት ተረድቻለሁ።

የጥንታዊውን ሥነ ጽሑፍ ትርጓሜ ተገቢ ዋጋ ያለው ፍለጋዬን ሳካሂድ ያስደነቀኝ ነገር ቢኖር የራሴን የግሉን ታሪካዊ፣ ባህላዊ፣ ክፍለ ሃይማኖታዊ እና በሕይወት ልምድ አድልዎዎች መለየት ነው። የራሴን አመለካከት ለማጠናከር መጽሐፍ ቅዱስን እንደዋዛ አዘውትራ አነባለሁ። የራሴን ያልተሟላ የስትናና የብቃት ማነስ ያመለክተኝ ሌሎችን የማጠቃለት ቀናናዊ ምንጭ አድርጌ እወስደዋለሁ። ይህንን ሀቅ መረዳት ለእኔ የቱን ያህል አስቸጋሪ ነበር! ምንም እንኳን የተሟላ ተጨባጭነት ባይኖረኝም የመጽሐፍ ቅዱስ ደኅና አንባቢ ለመሆን እችላለሁ። ያሉብኝን አድሏዊነቶች ለመለየትና እንዳሉም እውቅና በመስጠት የተወሰኑ ላደርጋቸው እችላለሁ። ከእነሱ ገና አሁንም ነጻ አይደለሁም፤ ነገር ግን ከራሴ ድክመት ተሟግቻለሁ። ተርጓሚ ዘወትር የመልካም መጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ጠላት እንደሆነ ነው! እስቲ ጥቂት ቅድመ ግምቶችን፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናቴ ገኘኋቸውን እርስዎ አንባቢው ከእኔ ጋር ሆነው ይመረምሯቸው ዘንድ ልዘርዘራቸው።

1. ቅድመ ግምቶች

- (1) መጽሐፍ ቅዱስ ተመሰግኖ የሆነ የእውነተኛው አምላክ የራሱ መገለጥ መሆኑን አምናለሁ። ስለሆነም፣ መተርጎም ያለበት በዋነኛው መነሻ ብርሃን ለኮታዊ ጸሐፊ (መንፈስ) ሆኖ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት በነበረ ሰው ጸሐፊነት ነው።

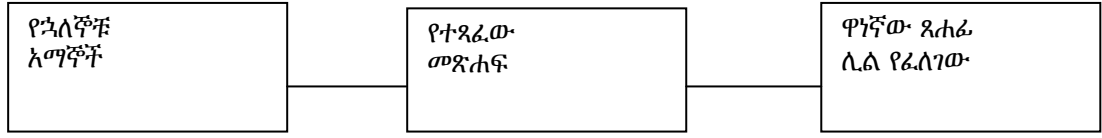
- (2) መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈው ለተራ ሰዎች፣ ለሁሉም ሰዎች እንደተጻፈ አምናለሁ! እግዚአብሔር ለእኛ በግልጽ ለመናገር በታሪካዊና በባህላዊ ግብብ ራሱን አዘጋጅቶልናል። እግዚአብሔር እውነትን አይሸሽግም— እንድንረዳው ይፈልጋል! ስለሆነም በእኛ ሳይሆን በራሱ ጊዜ ብርሃን የግድ ተርጓሚ አለበት። መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያ ከሰሙት ወይም ካነበቡት በተለየ መንገድ የምንረዳው ማለት አይደለም። በተራ ሰው ልቦና ሊረዱት የሚችል እና ተገቢ የሆነ የሰው ልጆች መግባቢያ አግባቦችና ስልቶችን የሚጠቀም ነው።
- (3) መጽሐፍ ቅዱስ ኅብር ያለው መልእክትና ተግባር እንዳለው አምናለሁ። ምንም እንኳ አያደቃም የሆኑ አንቀጾች ቢኖሩትም ራሱን በራሱ ይቃረንም። ስለሆነም፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ዋናው ተርጓሚ መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ነው።
- (4) እያንዳንዱ አንቀጽ (ትንቢታትን ጨምሮ) አንድ እና አንድ ብቻ ትርጉም እንዳላቸውና ይህም በዓይነተኛው ተመስጧዊ ጸሐፊ መነሻ ሐሳብ ሆኑን አምናለሁ። ምንም እንኳ ፍጹም ርግጠኞች ባንሆንም የዓይነተኛውን ጸሐፊ ሐሳብ እንረዳለን፤ ብዙ ጠቋሚዎች አቅጣጫውን ስለሚያመለክቱን።

ሀ. የዘውግ (የሥነ ጽሑፍ) ዓይነቱ፣ መልእክቱን ለማስተላለፍ የተፈለገበት ለ ጽሑፍ ሊያወጣ የፈለገው እውነት ታሪካዊ ዳራ እና /ወይም የተለየ አውድ ሐ.የአጠቃላይ የመጽሐፍ ሥነ ጽሑፍ ሁኔታ እና እንዲሁም የእያንዳንዱ የጽሑፍ አሀድ መ. ጽሑፍ ንድፍ (ዋና ዋና ይዘቱ) ማለትም እያንዳንዱ ጽሑፍ አሀድ ከአጠቃላይ መልእክቱ ጋር ያለው ዝምድና ሠ. መልእክቱን ለማስተላለፍ የተጠቀመበት የተለየ ሰዎች ለሕርይ ረ. መልእክቱን ለማቅረብ የተመረጡት ቃላት ትይዩ አንቀጾች

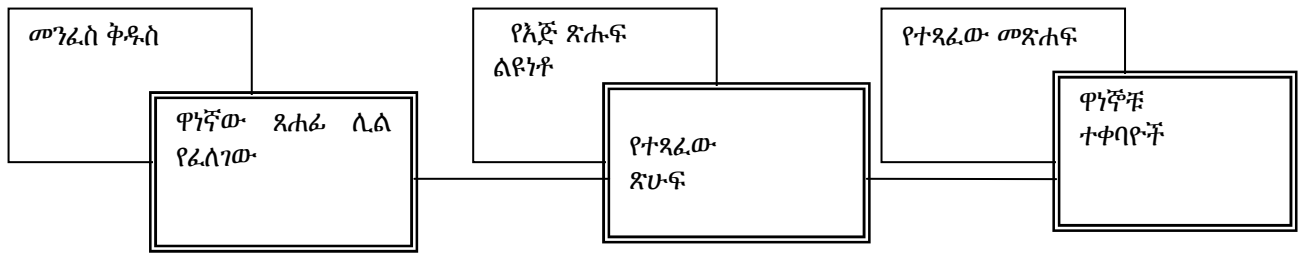
በእነዚህ በእያንዳንዳቸው አካባቢ የሚደረገው ጥናት በአንቀጽ ላይ የምናደርገው ጥናት ላማ ሆኗል። ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የሚሆነውን የእኔን ዘይ ከመግለጫ በፊት ጥቂት ተገቢ ያልሆኑ በአሁን ጊዜ ጥቅም ላይ በመዋል ላይ ያሉትንና በርካታ የተለያዩ ትርጉሞች እንዲፈጠሩ ያደረጉትና ግድ መወገድ ያለባቸውን ላመለክት።

II. ተገቢ ያልሆኑ ዘይዎች

- 1) የመጽሐፍ ቅዱስን መጻሕፍት ሥነጽሑፍ አውድ ችላ በማለት እያንዳንዱን ዓረፍተ ነገር፣ ሐረግ እንዲያውም ግለሰባዊ ቃላትን እንደ እውነታዊ ግለጫ፣ ከጸሐፊው ዓላማ ባልተገናኘ መልኩ ወይም ከሰፊው የጽሑፍ ክፍል ጋር ባልተያያዘ ሁኔታ መውሰድ። ይህም ዘወትር “የጽሑፍ ማጣራት” ይባላል።
- 2) የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት እና በግምታዊ ታሪካዊ ዳራ በመቀየር ከጽሑፍ ጋር መጠነኛ ግንኙነት ወይም ምንም ዓይነት ድጋፍ በሌላቸው ጋር ማያያዝ
- 3) የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት እንደ አካባቢያዊ የጧት ጋዜጣ ዓይነት ቀድሞውኑ ለዘመናዊ ክርስቲያን እንደተጻፈ ዓይነት ማንበብ
- 4) የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት ለጽሑፍ ተምሳሌታዊ ፍቺ በመስጠት ፍልስፍናዊ/ሥነ- መለኮታዊ በማድረግ በመጀመሪያ ቃሉን ከሰሙት እና ዋናው ጸሐፊ ሊል ከፈለገው ሐሳብ በማይገናኝ መልኩ መያዝ
- 5) ዋናውን መልእክት ችላ በማለትና የራስን የሥነ-መለኮት ሥርዓት፣ አባባይ መሠረተ- እምነት፣ ወይም የወቅቱን ጉዳይ በመቀየር፣ እና ከማይገናኝ ጋር በማያያዝና፣ ዋናው ጸሐፊ ሊል ከፈለገው ቁምነገርና ከተቀመጠው መልእክት መውጣት። ይህ የአካሄድ ክስተትም ዘወትር የሚደረገው የተናጋዊውን ሐሳብ ለማጠናከር በቅድሚያ ከመጽሐፍ ቅዱስ ማንበብን ነው። ይህን ዘወትር፣ “የአንባቢ ምላሽ” (“ጽሑፍ ለእኔ የሚሰጠኝ” ትርጉም ተብሎ ይታወቃል። በሰዎች የጽሑፍ መግባቢያ ላይ ቢያንስ ሦስት አካላት ያስፈልጋሉ።

ቀደም ሲል የተለያዩ የምንባብ ስልቶች ከሦስቱ በአንደኛው ክፍሎች አተኩረው ነበር። ነገር ግን በእውነት ለማጽናት ልዩ የሆነው የመጽሐፍ ቅዱስ መስጠ የተሻሻለው ንድፍ ይበልጥ ተገቢነት አለው።

እንደ እውነቱ ሦስቱም አካሎች በትርጓሜ ሂደት የግድ መካተት ይኖርባቸዋል። ለማረጋገጥ ያህልም የእኔ ትርጓሜ ያተኩረው በቀዳሚዎቹ በሁለቱ ካላት ላይ ነው። ዋናው ጸሐፊ እና ጽሑፉ። ምናልባት የእኔ ተቃርኖ ባስተዋልኩት ተገቢ ያልሆነ ሁኔታ ላይ ይሆናል። (1) ተምሳሌታዊ

ወይም መንፈሳዊ በተደረጉ ጽሑፎች እና (2) “የአንባቢ ምላሽ” (ለእኔ የሚረዳኝ) ትርጓሜዎች። በዛባት በሁሉም ደረጃ ላይ ሊከሰት ይችላል። ዘወትር የእኛን መሻት፣ አድላዊነት፣ አግባብ፣ እና አፈጻጸማችንን መመርመር ይኖርብናል። ምንም ዓይነት ወሰኖች ለትርጉሞች በሌሉበት፣ ገደብና መስፈርት በሌለበት እንዴት አድርገን መፈተሽ እንችላለን? ለዚህ ነው የጸሐፊው መነሻ ሐሳብና የጽሑፉ አወቃቀር የተወሰኑ መስፈርቶችን ሰጥቶኝ ዳራውን ለመወሰንና ተገቢ የሆነ ይሁንታ ያለው ትርጓሜ እንዳደርግ ያስቻለኝ።

በእነዚህም ተገቢ ባልሆኑ ስልቶች ጭላንጭል ምን ዓይነት ታሳቢ አግባቦች ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ እና ትርጓሜ በተረጋገጠ ደረጃ የሚያመጡ እና ቋሚነት ያላቸው ሊኖሩ ይችላሉ?

III. ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ተገቢ አገባቦች

በዚህ ነጥብ የተወሰኑ የትርጓሜ ዘውጎችን የተለዩ ስልቶችን አላብራራም፤ ነገር ግን ለሁሉም ዓይነት የቅዱሳን መጻሕፍት አጠቃላይ የጽሑፍ ትርጓሜ ተገቢ መርሆች ላይ ነው። ለተወሰነ ዘውጋዊ አግባብ መልካም የሆነው መጽሐፍ፣ መጽሐፍ ቅዱስን በሙሉ ጠቀሜታው እንዴት እንደሚነበብ፣ በጎርጎን ፊ እና ዳግላስ ስቱአርት፣ በዞንደርቫን የታተመው ነው። የኔ ዘዴ በመነሻው ያተኮረው አንባቢ ለመንፈስ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስን ያበራላቸው ዘንድ ሲፈቅዱ የሚያልፉባቸውን አራት የግል የንባብ ሀይቶችን ነው። ይህም መንፈስን፣ ጽሑፉን እና አንባቢውን ቀዳሚ ያደርጋቸዋል። ተከታይ ሳይሆን። ይህም ደግሞ አንባቢው በተንታኞች ሐሳብ አለቅጥ እንዳይወሰድ ያደርገዋል። ሲባል የሰማሁትም፣ “መጽሐፍ ቅዱስ እጅግ ብርሃን በሐተታዎች ላይ ያበራል” የሚል ነው። ይህም ማለት ግን የጥናት መርጃዎችን ለማንኳስስ አይደለም፣ ነገር ግን ለአጠቃቀማቸው ተገቢ ጊዜ ማስፈለጉን ለማመላከት ነው እንጂ። ትርጓሜዎቻችንን ከቃሉ ከራሱ ለማስደገፍ መቻል ይኖርብናል።

ስድስቱ አካባቢዎች ምናልባት የተወሰኑ የእውነት ማረጋገጫ ይሰጡናል። የዋናው ጸሐፊ

- 1) ታሪካዊ መቼት
- 2) ሥነ-ጽሑፍ አውድ
- 3) የዋናው ጸሐፊ ምርጫ
- 4) ሰዋሰዋዊ መዋቅር (አገባብ)
- 5) የተመሳሳይ ሥራዎች አጠቃቀም
- 6) የጽሑፍ ዓይነት (ዘውግ)

የእኛ ተገቢ የሆነውን የመረዳት ችሎታ ሀ. ጠቃሚ ትይዩ አንቀጾች የተጻፈው ጽሁፍ ዋናዎቹ ተቀባዮች ዋናው ጸሐፊ ሊል የፈለገው መንፈስ ቅዱስ የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች የተጻፈው መጽሐፍ ከትርጓሜአችን ጀርባ ምክንያቶችንና አመክኖቻችን (ሎጂክ) ማሳየት መቻል አለብን። መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የእምነትና የድርጊት ምንጫችን ነው። ቢያሳዝን መልኩ፣ ክርስቲያኖች በሚያስተምረው ወይም በሚያጸናው ላይ ዘወትር አይስማሙም። ይህም መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ መሆኑን ተቀብሎ ከዚያም አማኞች ለሚያስተምረውም ሆነ ለሚጠይቀው ላለመስማማት መቻል በራስ እንደመሸነፍ ነው!

አራቱ የንባብ ሀይቶች የተነደፉት የሚከተለውን ጠለቅ ያለ ትርጓሜ ለመስጠት ነው።

- 1) የመጀመሪያው የንባብ አደት

ሀ) መጽሐፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ ያንብቡት። ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች አገኛለሁ ብለው ተስፋ በማድረግ በድጋሚ በተለያዩ ትርጉሞች ያንብቡት

- i. ቃል በቃል (አኪጀት፣ አአሰመቅ፣ አየተመት)
- ii. ንቁ ቀጥተኛ (የአአቅ፣ 1መቅ)
- iii. ማብራሪያ (ሕያው ቃል፣ የተብራራ መጽሐፍ ቅዱስ)

ለ) የሙሉ ንባብን ማእከላዊ ሐሳብ ይፈልጉ። ጭብጡን ይግለጡት።

ሐ) የጽሑፍ አሀዱን (ከተቻለ) ይለዩት፤ ምእራፍ፣

አንቀጽ ወይም ዓረፍተ ነገር በትክክል ሊያብራራ የሚችለውን፣ የጭብጡን ማእከላዊ ሐሳብ ለማግኘት።

መ) ዋናውን ገዢ የሥነ-ጽሑፍ ጭብጥ ዘውግ (ዓይነት) ይግለጡት

- i. ብሉይ ኪዳን
 - 1) ይእብራይስጥ ትረካ
 - 2) የእብራይስጥ ቅኔ (መጽሐፈ- ጥበብ፣ መዝሙራት)
 - 3) የእብራይስጥ ትንቢት (ስድ ንባብ፣ ቅኔ)
 - 4) ሕግጋት
- ii. አዲስ ኪዳን
 - 1) ተራኪ (ወንጌላት፣ ግብረ-ሐዋርያት)
 - 2) ምሳሌዎች (ወንጌላት)
 - 3) ደብዳቤዎች/መልእክቶች
 - 4) ትንቢታዊ ሥነ-ጽሑፍ

- 2) ሁለተኛው የንባብ ሀይት

ሀ. ሙሉ መጽሐፉን እንዳለ በድጋሚ ያንብቡት፣ ዋናውን ርዕስ-ጉዳይ፣ ቁም-ነገሮች ለመለየት ፈልጉ

ለ. ዋናዎቹን ርዕሶች በዋና ሐሳብ ለይተው አጠር ባለ እና በቀላል መግለጫ ይዘቱን ያስቀምጡ

ሐ. የድርጊት መግለጫውን ይፈትሹና ሰፊ ያለ የርዕስ ጉዳይ ዝርዝር በጥናት መርጃ ይጠቀሙ

3) ሦስተኛው የንባብ ኢደት

ሀ) ሙሉ መጽሐፉን በድጋሚ ያንብቡት፤ ለጽሑፉ ታሪካዊ መቼትና የተለየ አውድ ለማግኘትና ለመለየት ከራሱ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይሞክሩ

ለ) በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሱትን ታሪካዊ ዓይነቶች ይዘርዝሩ

- i. ጸሐፊው
- ii. ዘመኑ
- iii. ተቀባዮች
- iv. ለመጻፍ የተለየ ምክንያት
- v. ከመጽሐፉ ዓላማ ጋር የተያያዙ ባህላዊ መቼቶች ገጽታ
- vi. ከታሪካዊ ሰዎችና ሁኔታዎች የሚጠቀሱ

ሐ) የምትተረጉሙትን ያንን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የዋና ፍሬ ሐሳቡን ዝርዝር ወደ አንቀጽ ደረጃ አስፋፉት። ዘወትር የሥነ ጽሑፍን አሀድ ለየት፤ እንዲሁም የፍሬ ሐሳቡን ዝርዝር አውጡ። ይህም ምናልባት በርካታ ምእራፎች ወይም አንቀጾች ይሆናል። ይህም የዋናውን ጸሐፊ የሐሳብ ተገቢነት (ሎጂክ) ጽሑፋዊ ንድፍ ለመከተል ያስችልዎታል። xviii

መ) የጥናት መረጃዎችን በመጠቀም የርሱን ታሪካዊ መቼት ይፈትሱ።

4) አራተኛው የንባብ ሀደት

ሀ. የተለየውን የጽሑፍ ክፍል በልዩ ልዩ ትርጉሞች ያንብቡት

- i. ቃል በቃል (አኪጀት፣ አአሰመቅ፣ አየተመት)
- ii. ንቁ አቻ (የአእቅ፣ 1መቅ)
- iii. ማብራሪያ (ሕያው ቃል፣ የተብራራ መጽሐፍ ቅዱስ)

ለ. ሥነ-ጽሑፋዊ ወይም ሰዋሰዋዊ መዋቅሮችን ይፈልጉ

- i. ተደጋጋሚ ሐረጎች፣ ኤፌ. 1:6፣12፣13
- ii. ተደጋጋሚ ሰዋሰዋዊ መዋቅሮች፣ ሮሜ. 8:31
- iii. ተጻጻሪ ጽንሰ-ሐሳቦች

ሐ. የሚከተሉትን ዓይነቶች ይመዘግቡ

- i. ወሳኝ ቃላት
- ii. ያልተለመዱ ቃላት
- iii. ዋናዎቹ ሰዋሰዋዊ መዋቅሮች
- iv. የተለዩ አስቸጋሪ ቃላት፣ ሐረጎች፣ እና ዓረፍተ ነገሮች

መ. ዋናዎቹን ትይዩ አንቀጾች ይለዩ

- i. ከርእሰ ጉዳዩ ጋር በጣም ግልጽ የሆነውን የማስተማሪያ አንቀጽ ይፈልጉ
 - ሀ. “ስልታዊ ሥነ-መለኮት” መጻሕፍት
 - ለ. የማጣቀሻ መጽሐፍ ቅዱስ
 - ሐ. የቃላት ዝርዝር
- ii. በርእሰ ሐሳብ ዙሪያ ተስማሚ አያዎቹ ጥንዶችን ከጽሑፉ ይፈልጉ። አብዛኞቹ የቅዱሳን መጻሕፍት እውነታዎች ሚቀርቡት በአከራካሪ ጥንዶች ነው፤ በርካታ የመሠረተ እምነት ግጭቶች የሚመነጨት ከጽሑፍ አቃቂ ማውጣት ለትም ከፊል ከሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ክርክሮች ነው። መላው መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ ነው፤ እኛም የተሟላውን መልእክት በመፈለግ፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ሚዛን በትርጓሜአችን መጠበቅ ይኖርብናል።
- iii. በዛው በመጽሐፉ ውስጥ ፣ በዛው ጸሐፊ ወይም በዛው የሥነ ጽሑፍ ዓይነት፣ አቻዊ ትይዩ ይፈልጉ፤ መጽሐፍ ቅዱስ የራሱ ምርጥ ተርጓሚ ነው፤ ምክንያቱም፣ አንድ ብቸኛ ጸሐፊ ስላለው— መንፈስ ቅዱስ።

ሠ. ታሪካዊ መቼቱንና የተለየ አውዱን ለመፈተሽና ለማስተዋል የጥናት መረጃዎችን ይጠቀሙ።

- i. የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ
- ii. የመጽሐፍ ቅዱስ አውደ-ጥበባት፣ መምሪያ መጻሕፍ እና መዝገበ ቃላት
- iii. የመጽሐፍ ቅዱስ መግቢያዎች
- iv. የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታዎች (በዚህ ነጥብ ላይ በጥናትዎ፣ አማኝ የኅብረተሰብ ክፍሎችን፣ ለትም የቀደምቱም ሆኑ ያሁኖቹ የራስዎን ጥናት ለማገዝና ለማረም ይጠቀሙባቸው።)

IV. የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ አተገባበር

በዚህ ነጥብ ወደ አተገባበር እንቃኛለን። ጽሑፉን ከዋናው መቼት አንጻር ለመረዳት ጊዜ ወስደዋል፤ አሁን ደግሞ ይህንኑ በሕይወትዎ በባህልዎ ተገብሩት ይገባል። የመጽሐፍ ቅዱስ የመረዳት ሥልጣን ማለት በእኔ አገላለጽ፣ “ዋናው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ በእሱ ጊዜ ሊለው የፈለገውን መረዳትና ያንን በራሳችን ጊዜ መተርጎም” ማለት ነው። ድርጊት መከተል ያለበት የዋናውን ጸሐፊ የትርጓሜ ሐሳብ በጊዜም ሆነ በሎጂክ አኳያ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስን አንቀጽ በጊዜው ምን ለማለት እንደፈለገ እስካላወቅን ድረስ በዘመናችን ልንተገብረው አንችልም! የመጽሐፍ ቅዱስ አንቀጽ ለው ያልፈለገውን ፈጽሞ ሊሆን አይችልም! የእርስዎ የተዘረዘረ የዋና ሐሳቦች ዝርዝር በአንቀጽ ደረጃ (የንባብ ሀይት ቁጥር 3)፣ የእርስዎ መመሪያ ይሆናል። ትግበራ መደረግ ያለበት በአንቀጽ ደረጃ እንጂ በቃላት ደረጃ መሆን የለበትም። ቃላት ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል- ጽሑፍ ደረጃ ነው፤ ሐረጎች ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል- ጽሑፍ ደረጃ ነው፤ ዓረፍተ ነገሮች ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል- ጽሑፍ ደረጃ ነው።

ብቸኛው ተመስጧዊ ሰው በትርጓሜው ሂደት ውስጥ ዋነኛ ጸሐፊው ነው። በመንፈስ ቅዱስ አብራሪነት (ማብራሪያ) የእሱን ምሪት ብቻ መከተል ይኖርብናል። ማብራሪያ ግን ተመስጦ ማለት አይደለም። “እግዚአብሔር እንደዚህ ይላል።” ለማለት ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ጋር የግድ መኖር አለበት። ትግበራ በተለይ መያያዝ ያለበት በሙሉ መጽሐፍ ሐሳብ ላይ ሲሆን፣ የተለየው የጽሑፍ አህድ እና በአንቀጽ ደረጃ እያደገ በሚሄድ መልኩ። የዘመናችን ጉዳዮች መጽሐፍ ቅዱስን እንዲተረጎሙ አትፍቀዱ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገር! ይህ ምናልባት የተወሰኑ ከጽሑፉ እንድናወጣ ይጠይቅን ይሆናል። ይህም ተገቢ የሚሆነው ጽሑፉ ለመርሐቹ ድጋፍ ሲሆን ነው። በሚያሳዝን መልኩ ግን፣ ብዙውን ጊዜ የእኛ መርሐቶች፣ “የእኛ” መርሐቶች ናቸው— የጽሑፉ መርሐ በመሆን ፈንታ።

መጽሐፍ ቅዱስን ለመተግበር፣ (ከትንቢት ብቻ በቀር) ማስታወስ የሚገባን ጠቃሚ ነገር ለእያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አንድና አንድ ብቻ ርጉም እንዳለው ነው። ያም ትርጉም ግንኙነቱ ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ጋር፣ እሱም የዘመኑን ውድቀትም ሆነ ፍላጎት እንዴት እንዳቀረበው ነው። በርካታ ተስማሚ ድርጊቶች ከዚህ ከአንዱ ትርጉም ሊመነጨ ይችላሉ። አተገባበሩም የሚመሠረተው በተቀባዮቹ መሻት ላይ ሆኖ፣ መገናኘት ያለበት ግን ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ላይ ነው።

V. የትርጓሜ መንፈሳዊ ገጽታዎች

እስካሁን አመክኖአዊ የሆነ እና የሥነ ጽሑፋዊ ሂደት በምን መልኩ በትርጉምና በአተገባበር ላይ መሆን እንዳለበት ለማብራራት ሞክራለሁ። አሁን ደግሞ ስለ ትርጉም መንፈሳዊ ገጽታ በአጭሩ ላብራራ። የሚከተሉት የመቆጣጠሪያ ዝርዝሮች ረድተውኛል፡

- (1) ለመንፈስ ርዳታ ይጸልዩ (1ኛ ቆሮ. 1:26-2:16)።
- (2) ከሚታወቅ ኃጢአት በግልጽ ምሕረትንና መንጻትን እንዲያገኙ ይጸልዩ (1ኛ ዮሐንስ 1:9)።
- (3) ስለ እግዚአብሔር ለማወቅ ከፍተኛ ፍላጎት እንዲያድርብዎ ይጸልዩ (መዝ. 19:7-14፤ 42:1፤ 119:1)።
- (4) አዲስ ማስተዋልን በሕይወትዎ ወዲያውኑ ይተግብሩ።
- (5) ትሑትና ለመማር የተዘጋጁ ይሁኑ።

በሎጂካዊ ሂደት እና በመንፈስ ቅዱስ መንፈሳዊ መሪነት መካከል ያለውን ሚዛን ለመጠበቅ በጣም አዳጋች ነው። የሁለቱን ሚዛን ለመጠበቅ የሚከተሉት ጥቅሶች ረድተውኛል፡

- (1) ከ ጀምሮ ደብሊዩ. ሲር፣ ቃሉን መጠምዘዝ (ማጣመም) ገጽ 17-18
 “ማብራሪያ የሚመጣው ወደ እግዚአብሔር ሕዝቦች ሐሳብ ነው— ወደ መንፈሳዊ ምሑር ሳይሆን። በመጽሐፍ ቅዱስ ክርስትና የተለየ የመማሪያ ክፍል የለም፤ ምንም የተለየ የሚያብራራ፣ ተገቢው ትርጓሜ የሚመጣቸው የተለየ ሰዎች የሉም። እና ስለዚህ፣ መንፈስ ቅዱስ ልዩ የጥበብ፣ እውቀት፣ እና መንፈስን የመለየት ጸጋ ሲሰጥ፣ እነዚህ ባለጸጋ ክርስቲያኖች ብቻ የቃሉ ሥልጣናዊ ተርጓሚዎች እንዲሆኑ መመደቡ አይደለም። ሁሉም የራሱ ሕዝቦች ሊማሩ፣ ሊዳኙ እና ሊለዩ፣ በእነሱ፣ እግዚአብሔር የተለየ ችሎታ ለሰጣቸው እንኳ ሥልጣን ያለውን መጽሐፍ ቅዱስ መጥቀስ እንደሚችሉ ነው። ለማጠቃለል፣ በሙሉው መጽሐፍ ያቀረብኩት ሐሳቤ መጽሐፍ ቅዱስ እውነተኛው የእግዚአብሔር መገለጥ ለሰው ልጆች ሁሉ ነው፤ በሚናገረው ሁሉ የመጨረሻው ባለሥልጣን ነው፤ በጥቅሉ ምሥጢራዊ ሳይሆን በማንኛው ባህል ባሉ ተራ ሰዎች በበቂ መልኩ ለመረዳት የሚቻል ነው።”
- (2) በኬርክጋርድ፣ በቤርናንድ ራም በሚገኘው፣ የፕሮቴስታንት የቅዱሳት መጻሕፍት ትርጓሜ፣ ገጽ 75፡
 እንደ ኬርክጋርድ ከሆነ ሰዎችዎ፣ ቃላቱ፣ እና ታሪካዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናቶች አስፈላጊ ናቸው፤ መቅደም ያለበት ግን የመጽሐፍ ቅዱስ ልባዊ ንባብ ነው። “መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ለማንበብ፣ ማንም አፍ ከልብ ሆኖ፣ በተጠንቀቅ ሆኖ፣ በጉጉትና ተስፋ በማድረግ፣ ከእግዚአብሔር ጋር እየተነጋገረ ማንበብ አለበት። መጽሐፍ ቅዱስን በሐሳብ ቢስነት ወይም በግዴለሽነት ወይም እንደ ትምህርት ወይም እንደ ልዩ ሞያ ማንበብ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ማንበብ አይደለም። አንዱ የፍቅር ደብዳቤ እንደሚነበብ የሚያነበው ከሆነ እሱ እንደ እግዚአብሔር ቃል እያነበበው ነው።”
- (3) ኤች. ኤች. ሮውሊ በየመጽሐፍ ቅዱስ ጠቀሜታ፣ ገጽ 19፡
 “የተሻለ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራዊ መረዳት፣ ምንም ያህል ፍጹም ቢሆን ሁሉንም ሀብቶች ሊያስገኝ አይችልም። ይህን መሰሉን መረዳት ዝቅ ለማድረግ አይደለም፤ ለፍጹም መረዳት አስፈላጊ ነው። ነገር ግን ፍጹም ይሆን ዘንድ ወደ መጽሐፍ መንፈሳዊ ሀብቶች የሚያመራ መንፈሳዊ መረዳት ማስፈለጉን ለማሳየት ነው። እናም ለዛ መንፈሳዊ መረዳት ከምሑራዊ ንቁነት የተሻለ ነገር ያስፈልጋል። መንፈሳዊ ነገሮች በመንፈሳዊነት የሚለዩ ናቸው፤ እናም የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የመንፈሳዊ ተቀባይነት አዝማሚያ ሊኖረው ይገባል፤ ራሱን ይሰጥ ዘንድ እግዚአብሔርን ለመፈለግ ጉጉት ያለው፣ ከሳይንሳዊ ጥናቱ ባሻገር ወደ ተትረፈረፈ ሀብት ወራሽነት ወደሚያስገኝ ወደዚህ ከመጻሕፍት ሁሉ ታላቅ ወደ ሆነ።”

VI. የሐተታው ዘዴ

የጥናት መመሪያ ሐተታው የተሰናዳው የእርስዎን የትርጉም አግባብ በሚከተሉት መንገዶች ለማገዝ ነው፡

- (1) እያንዳንዱን መጽሐፍ የሚያስተዋውቅ አጭር ታሪካዊ የዋና ሐሳብ መግለጫ። “የንባብ ሀደት ቁጥር 3” ካነበበሉ በኋላ ይህን መረጃ ያረጋግጡት።
- (2) ጽሑፋዊ ማብራሪያዎች በየአንዳንዱ ምእራፍ መጀመሪያ ላይ ይገኛል። ይህም ሥነ ጽሑፋዊ አሀዱ እንዴት እንደተዋቀረ ለመመልከት ይረዳል።
- (3) በእያንዳንዱ ምእራፍ ወይም ሥነ ጽሑፋዊ አሀድ፣ የአንቀጽ ክፍሎች እና መግለጫ ጽሑፎች ከተለያዩ በርካታ ዘመናዊ ትርጉሞች ተሰጥተዋል፡
 - ሀ) የመጽሐፍ ቅዱስ ኅብረት ሶሳይቲ የግሪክ ጽሑፍ፣ አራተኛ እትም (የተመቅሶ)
 - ለ) አዲሱ የአሜሪካ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ፣ 1995 የተሻሻለ (አአመቅ)
 - ሐ.) አዲሱ ኪንግ ጀምስ እትም (አኪጀኦ)
 - መ) አዲሱ የተከለሰው መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አየመመቅ)
 - ሠ) አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አአመቅ)
 - ረ) የኢሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (አአመቅ)

የአንቀጽ ክፍሎች ተመስጧዊ አይደሉም። ከጽሑፉ መረጋገጥ ይኖርባቸዋል። ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች እና ሥነመለኮታዊ አስተሳሰቦች የተለያዩ ዘመናዊ ትርጉሞችን በማወዳደር የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን ለመተንተን እንችላለን። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ዋና እውነት ይዟል። ይህም “መሪ ዓረፍተ ነገር” ወይም “የጽሑፉ ማእከላዊ ሐሳብ” ተብሎ ይጠራል። ይህም ኅብር ያለው ሐሳብ አግባብነት ላለው ታሪካዊ፣ ሰዋሰዋዊ ርጉም ቁልፍ ነው። ማንም ከአንድ አንቀጽ ባነሰ መተርጎም፣ መስበክ ወይም ማስተማር ይኖርበትም! በተጨማሪም እያንዳንዱ አንቀጽ ከአካባቢው አንቀጾች ጋር እንደሚዛመድ አስታውሱ። ለዚህ ነው በአንቀጽ ደረጃ ያለ የዋና ሐሳቦች ርዝር ለመሉ መጽሐፉ በጣም አስፈላጊ የሆነው። በዋናው ተመስጧዊ ጸሐፊ የተገለጠውን ርዕስ ጉዳይ አመክኖአዊ ፍላጎት መከተል መቻል ኖርብናል።
- (4) የቦብ ማስታወሻዎች በትርጓሜ የሚከተሉት ቁጥር በቁጥር የሆነውን አግባብ ነው። ይህም የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ እንድንከተል ያስገድደናል። ማስታወሻዎቹ ከብዙ አካባቢዎች መረጃዎችን ይሰጡናል።
 - ሀ. ሥነ ጽሑፋዊ ተጓዳኝ ጽሑፍ
 - ለ. ታሪካዊ፣ ባህላዊ መረዳቶች
 - ሐ. ሰዋሰዋዊ መረጃ
 - መ. የቃላት ጥናቶች
 - ሠ. ጠቃሚ ትይዩ አንቀጾች
- (5) በተወሰኑ ነጥቦች በሐተታው ውስጥ፣ አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ ትርጉም (በ1995 የተሻሻለ) የኅትመትጽሑፍ፣ ከሌሎች በርካታ ዘመናዊ ትርጉሞች በደጋፊነት ይኖራሉ፡
 - ሀ. አዲሱ የኪንግ ጀምስ ቅጂ (አኪጀኦ)፣ የጽሑፋዊ እጅ ጽሑፎችን ማለት “ቴክስተስ ሪሴፕተስ” የሚከተል ነው።
 - ለ. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ ቅጂ (አየተመቅ)፣ ማለትም ቃል በቃል የሆነ ትርጉም ሲሆን፣ እሱም የተከለሰው መደበኛ ትርጉም ከቤተክርስቲያን ብሔራዊ ምክር ቤት ነው።
 - ሐ. የጊዜው እንግሊዝኛ ትርጉም (የጊኦት)፣ ከአሜሪካን የመጽሐፍ ቅዱስ ሶሳይቲ የተሻሻለ አቻ ትርጉም ነው።
 - መ. የየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (1መቅ)፣ ከፈረንሳይ ካቶሊክ የተሻሻለ አቻ ትርጉም ላይ የተመሠረተ የእንግሊዝኛ ትርጉም ነው።
- (6) ግሪኮችን ለማያነቡ፣ ተነጻጻሪ እንግሊዝኛ ትርጉሞች በጽሑፉ ውስጥ ያሉትን አሰቸጋሪ ክፍሎች ለመረዳት ይጠቅማሉ፡
 - ሀ. የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች
 - ለ. አማራጭ የቃላት ፍቺዎች
 - ሐ. ሰዋሰዋዊ አሰቸጋሪ ጽሑፎችና አወቃቀሮች
 - መ. አሻሚ ጽሑፎች የእንግሊዝኛ ትርጉም እነዚህን ችግሮች ባያቃልልም እንኳ፣ ጠለቅ እና ውስጣዊ የሆነ ጥናት ይደረግ ዘንድ አላማና ስፍራውን ያሳያሉ።
- (7) በእያንዳንዱ ምእራፍ መዘገያ ላይ ጠቃሚ የውይይት ጥያቄዎች ተሰጥተዋል፤ እነዚህም የምእራፉን ዋናዎቹን የትርጓሜ ጉዳዮች ላላማ ለማድረግ የሚሞክሩ።

መግቢያ ለዘፍጥረት 11:24-13:18

ሀ. ይህ የዘፍጥረት ክፍል በአብራም በኩል የመሰረተ መንገድ አጠቃላይ ንግግር ይጀምራል።

ለ. የዘፍጥረት ሃምሳ ምዕራፎች በፍጥረት ላይ ሳይሆን የእግዚአብሔር የቃልኪዳኑ ህዝብ መጠገን ላይ ያተኮሩ ናቸው። ሁሉንም ለመጥራት አንዱን መጥራት የመፅሐፍ ቅኝት ነው።

ሐ. አብራም በድካሙ እና እነዲሁም በእምነቱ ይታያል። የምርጫና የምህረት አምላክ ለራሱ የማዳን አላማ እራሱን ጠራው።

መ. እግዚአብሔር ዓለሙን ለመምረጥ አብራምን መረጠው (ዘፍ. 12:3፤ ዘጸ. 19:4-6፤ 2 ጴጥ. 2:5,9፤ ራዕ. 1:6)። እግዚአብሔር በራሱ አምሳል የተፈጠሩ ሰዎች ሁሉ እንዲድኑ ይፈልጋል።(ዘፍ. 3:15; ህዝ 18:23,32፤ 1ጢሞ 2:4፤ 2 ጴጥ. 3:9)።

ሠ. ታልሙድ የአብራምን ስባቱን የመጠራት በረከቶች ግልጽ ያደርጋል።

1. አብራም የታላቅ ህዝብ አባት ይሆናል።
2. በህይወት ዘመኑ ሁሉ የተባረከ ይሆናል።
3. ስሙ ታላቅ ይሆናል።
4. ለሌሎች በረከት ይሆናል።
5. እርሱን የሚያከብሩት ይባረካሉ።
6. እርሱን የሚጠሉ ርጉማን ይሆናል።
7. የእርሱ በሌሎች ላይ ያለው ተጽእኖ ዓለም አቀፋዊ ይሆናል።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ (ጽሑፍ) 11:24-25
 ናኮርም መቶ ዘጠኝ ዓመት ኖረ፤ ታራንም ወለደ። ታራንም ከወለደ በኋላ ናኮር መቶ ሃያ ዘጠኝ ዓመት ኖረ፤ ወንዶችንም ሴቶችንም ወለደ ሞተም።

11:24 "ታራን" "ታራን"(ቢዲቢ 1076) ማለት "መዘግየት"፤ "ወደ ኋላ መቅረት" ወይም "መሰደድ" ሊሆን ይችላል።
 ከኢያሱ 24:2 ላይ እርሱና ቤተሰቦቹ ብዙ አማልክት ያመልኩ እንደነበረ ግልጽ ነው። የቤተሰቦቹ ስም እንደሚጠቁመው ዚን የምትባለውን የጨረቃ ሴት አማልክት በዋናነት እንደሚያመልኩ ያሳያል።(12:4 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ይመልከቱ)። እርሷ በዑር፤ ቡቴማ፤ እና በካራን ውስጥ ትመለከ ነበር። ነገር ግን ዘፍ. 31:53 እርሱ ስለ ያህዌ ያውቅ እንደነበር ያመለክታል።

አመቅ (ጽሑፍ) 11:26
 ታራም መቶ ዓመት ኖረ፤ አብራምንና ናኮርን ሐራንንም ወለደ።

11:26 "አብራምን, ናኮርንና ሐራን" ይህ ምናልባት የተፈላጊነትን ቅደም ተከተል እንጂ ዕድሜን አይደለም። አብራም የሚለው ስም (ቢዲቢ.4) (1) "ከፍ ያለ አባት"፤ (2) "ከፍ የሚደርግ አባት" ፤ (3) "ከፍ ያለው የኔ አባት ነው" ማለትን ሊሆን ይችላል። ናኮር የሚለው ስም "ማከራፋት" ወይም በአሦራዊያን ያለ ቦታም ሊሆን ይችላል ሐራን ማለት ግን "ተራራን የሚወጣ" ማለት ነው።

አመቅ (ጽሑፍ) 11:27-30
 የታራም ትውልድ እነሆ ይህ ነው። ታራ አብራምንና ናኮርን ሐራንንም ወለደ ሐራንም ሎጥን ወለደ። ሐራንም በተወለደበት አገር በከለዳውያን ዑር በአባቱ ቦታራ ፊት ሞተ። አብራምና ናኮርም ሚስቶችን አገቡ የአብራም ሚስት ስምዋ ሦራ ነው የናኮር ሚስት የሐራን ልጅ ሚልካ ናት ሐራንም የሚልካና የዩስካ አባት ነው። ሦራም መካን ነበረች ልጅ አልነበራትም።

11:27 በ 25:12,19 ፤ 36:1,9 ፤ 37:2 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከቱ።

11:28 "ሐራንም በተወለደበት አገር በአባቱ ቦታራ ፊት ሞተ" ይህ ሐራን በአባቱ ፊት ስለመሞቱ የዕብራዊያን ብህል ነው

"ከለዳውያን ዑር" የከለዳውያን ባህል አደገ። (ለምሳሌ በሱመርን ብህል ጥንካሬ ላይ የተመሰረተ) ከአብራም ጊዜ በኋላ አደገ።

11:29 "እና የሰካ" ይህች ግለሰብ(ቢዲቢ 414) እና የርሷ በዚህ ክፍል ውስጥ የመጠቀሰዋ ምክንያት አይታወቅም። ምሁራን (በተጨማሪም የሴፋሲ፤ ጀርም እና አውግስቲን) ሦራ ናት ይላሉ ግን ጽሁፉ የተለያዩ አባቶች እንዳሉዋቸው ያረጋግጣል።

11:30 "ሦራም መካን ነበረች" የሦራ፤ የራሐል እና የርብቃ ልጅ ማግኘት አለመቻል ያህዌ ኃይሉን ለማሳየት እና የሰዎች ታሪክ እና የዘር ሀረግ በርሱ ቁጥጥር ስር እንደሆኑ ለማሳየት ከሚጠቀሟቸው መንገዶች አንዱ እንደሆነ ያሳያል። የሰው ሩካቤ ሥጋ ተዋጽኦ ለመሰረዝ ዘር ቁልፍ የሆነ ተፈላጊ ነገር አይደለም።

ለእስራኤላዊያን ታሪክ ይህ አንድ አይነት የሆነ ሥነ-መለኮታዊ ጉዳይ በኩር ልጅ ፈጽሞ የቤተሰብ አለቃ መሆን ያለመቻል እውነታ ውስጥ በተጨማሪ ታይቷል (ለምሳሌ በመሰረዝ መስመር)። በተለምዶ በኩር የጎሳ መሪ ነበር ግን በያህዌ ህዝቦች መካከል እንደዚያ አይደለም። እርሱ የራሱ ምርጫ ነበር።

አመቅ (ጽሑፍ) 11:31-32
ታራም ልጁን አብራምንና የልጅ ልጁን የሐራንን ልጅ ሎጥን የልጁንም የአብራምን ሚስት ምራቱን ሦራን ወሰደ ከእርሱም ጋር ወደ ከነዓን ምድር ይሄዱ ዘንድ ከከለዳውያን ዑር ወጡ ወደ ካራንም መጡ፤ ከዚያም ተቀመጡ።የታራም ዕድሜ ሁለት መቶ አምስት ዓመት ሆነ ታራም በካራን ሞተ።

11:31 "አብረው ወጡ" አብራም ቤተሰቡን ይዞ የወጣ መሆኑንና እና ወይም ታራ ቤተሰቡን ይዞ መውጣቱን ብዙ ውይይት ይኖረዋል። ሌሎች እግዚአብሔር ታራን እንደጠራው ግን እርሱ ወደ ጣዖት አምልኮ እንደተመለሰ ያመለክታሉ። ለእኔ እንደሚመስለኝ የአጠቃላይ ክፍሉ ትኩረት ታራ ላይ ሳይሆን አብራም ላይ ነው። ዑርን በመተው አብራም ቤተሰቡን ብቻ የተወ አይደለም በተጨማሪም የእነርሱን ብሔራዊ አማልክትን ጭምር እንጂ። በሚስጢራዊ መንገድ ለርሱ የተናገረውን እግዚአብሔር ለመከተል ምቹና የተረጋጋ ኑሮውን ተወ።

11:32 "የታራም ዕድሜ ሁለት መቶ አምስት ዓመት ሆነ" አንድ ሰው በ 11:26 ላይ ያሉትን አመታት በ 12:4 ላይ ባሉት ላይ ቢደምር 145 ዓመታት ሲሆን እንዲሁም ይህንን ከ205 ላይ ቢቀንሰው አብራም ከሐራን ከወጣ በኋላ ታራ 60 ዓመት እንደኖረ ግልጽ ነው። ይህ በሐዋርያት ሥራ 7:4 ላይ ከሚገኘው የኢስጢፋኖስ ስብከት ጋር የሞቃረን ይመስላል። ብዙ የኢስጢፋኖስ ታሪካዊ ክላሳ ከኛ የብሉይ ኪዳን ታሪክ መረዳት ጋር ይቃረናል። ምናልባት እርሱ የራቢዎችን አተረጓጎም ተከትሎ ይሆናል። ሌሎች ደግሞ ሆኖም አብራም መጀመሪያ 11:26 ላይ ሰላተጠቀሰ ከዚያ በኋላ ተወለደአልና ኢስጢፋኖስ ትክክል መሆኑን ያረጋግጣሉ።

ዘፍጥረት 12

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አሰመዳኛ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ
አብርሃም ወደ ግብፅ ተጓዘ	ለአብርሃም ተስፋ	የእግዚአብሔር ጥሪ ለአብርሃም	የእግዚአብሔር ጥሪ ለአብርሃም	የአብርሃም መጠራት
12:1-3	12:1-3	12:1-3	12:1-2	12:1-3
(1-3)	(1-3)		(1-2)	(1-3)
			(3)	
12:4-9	12:4-9	12:4-9	12:4-5ሀ	12:4-5
			12:5ለ-9	
				12:6-9
	አብርሃም በግብፅ	ሳራ በአዲጋ ላይ	አብርሃም በግብፅ	አብርሃም በግብፅ
		(12:10-13:1)		
12:10-16	12:10-13	12:10-16	12:10-16	12:10-20
	12:14-20			
12:17-20		12:17-13:1	12:17-20	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መግለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ (ጽሑፍ): 12:1-3

እግዚአብሔርም አብራምን አለው፡- ከአገርህ ከዘመዶችህም ከአባትህም ቤት ተለይተህ እኔ ወደማሳይህ ምድር ውጣ። ²ታላቅ ሕዝብም አደርግሃለሁ፤ እባርክሃለሁ፤ ስምህንም አኩብረዋለሁ ለበረከትም ሁን ³የሚባርኩህንም እባርካለሁ፤ የሚረገሙህንም እረገማለሁ የምድር ነገዶችም ሁሉ በአንተ ይባረካሉ።

12:1-3 ስለ ዕብራይስጥ ቅኔና "የላቀ" ስድ ንባብ መካከል ያለውን ልዩነት ለመግለጽ ዘወትር አስቸጋሪ ነው። በዘውጥ ላይ ያለውን የእንግሊዝኛ ትርጉሞች በተለያዩ ቅጂዎች ላይ ተመልከት።

	አሰመዳኛ	አኅሶአ	አየተመት	አእት/አኢመቅ/የተእመቅ/አዳአት
ቅኔ	1ለ-3	1		3
ስድ ንባብ	1ሀ	2-3	1-3	1-2

በርግጥ ጽሑፋዊ መግለጫ የለውም፤ ተርጓሚ ኮሚቴው አስተያየት ነው።

እነዚህ ስድ ንባቦች (ቁጥሮች) በሚቀጥሉት ጥቂት ምዕራፎች ተደግመዋል፤ መጠነኛ ማሻሻያዎች እና ማብራሪያዎች ተደርገውባቸው፤ ነገር ግን ይህንኑ ወውደ ጽሑፍ የእግዚአብሔር ታላቅ ተስፋ መነሻ ሲሆን፤ ጳውሎስ በሮሜ 4 ተጠቅሞበታል (ማለትም፣ ዘፍ. 15:6)። ያህዌ በአብርሃም እና በአሱ/በአሱ ዘር በኩል ራሱን ገልጧል፤ ለመላው ዓለም። ኪዳን (13:15 ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት) የመጽሐፍ ቅዱስ ቁልፍ ጽንሰ ሐሳብ ሆኗል። ለዐላዊው አምላክ እሱን አስጀምሮ አጀንዳውን አስቀምጧል፤ ነገር ግን ሰዎች በተገቢውና በቀጣይነት ምላሽ እንዲሰጡበት ጎላፊነትን ሰጥቷል!

12:1 “አሁን” “አሁን” እና “አለው” በሁለቱም በዚህ ቁጥር የተቀመጡት በተርጓሚዎች ነው፤ እነሱም፣ እነዚህ ቁጥሮች የሚያመለክቱት እግዚአብሔር ቀደም ሲል በዑር ያደረገውን ጥሪ የሚሚሳይ ነው ብለው የሚያምኑ (ዘፍ.15:7፤ ነህ. 9:7፤ ሐዋ. 7:2)።

© “ጌታ” ይህ ያህዌ ነው፤ የእግዚአብሔር የኪዳን ስም (ዘጸ. 3:14)። ይህ ጥሪ የተመሠረተው በእግዚአብሔር ጸጋ በተሞላ ጥሪ ነው እንጂ በአብርሃም ጥረት አይደለም (ዝክ. ቁ. 10)። እግዚአብሔር ዘወትር መነሻውን ይወስዳል (ዮሐንስ 6:44፤65፤ ኤፌ. 2:8-9)።

ልዩ ርዕስ: የመለኮት ስሞች

ሀ. ኢል ቢዲቢ 42፣ ኬቢ 48)

1. ዋነኛው የዚህ ጥንታዊ ቃል ዘውጋዊ ትርጉም ለመለኮት ርግጠኝነት የለውም፤ ምንም እንኳን በርካታ ሊቃውንት ከአካድያን ሥርወቃል የመጣ ነው ብለው ቢያምኑም፤ እሱም “ጠንካራ መሆን” ወይም “ኃይለኛ መሆን” የተገኘ ነው ቢሉም (ዘፍ.ጥረት 17:1፤ ዘኁ. 23:19፤ ዘዳ. 7:21፤ መዝ. 50:1)።
 2. በከነዓናውያን አፈ ታሪክ ታላቁ አማልክት ኢል ነው (ራስ ሻምራ ጽሑፎች)
 3. በመጽሐፍ ቅዱስ፣ ኢል ዘወትር ከሌሎች ቃላት ጋር አይደባለቅም። እነዚህ መደባለቆች የእግዚአብሔርን ባሕርይ መግለጫ መንገድ ሆነዋል።

ሀ. ኤል-ኢልዮን (እግዚአብሔር ቃላቁ ልዑል፣ ቢዲቢ 42 እና 751 II)፣ ዘፍ. 14:18-22፤ ዘዳ. 32:8፤ ኢሳ. 14:14

ለ. ኤል- ሮይ (“የሚያይ አምላክ” ወይም “ራሱን የሚገልጽ አምላክ፣” ቢዲቢ 42 እና 909)፣ ዘፍ. 16:13

ሐ. ኤል-ሻዳይ (“ሁሉን ቻይ አምላክ” ወይም “ፈጽሞ የሚራራ አምላክ” ወይም “የተራራው አምላክ፣” ቢዲቢ 42 እና 994)፣ ዘፍ. 17:1፤ 35:11፤ 43:14፤ 49:25፤ ዘጸ. 6:3

መ. ኤል-አላም (ዘላለማዊው አምላክ፣ ቢዲቢ 42 761)፣ ዘፍ. 21:33። ይህ ቃል ከሥነ መለኮት አኳያ የሚያያዘው እግዚአብሔር ለዳዊት ከሰጠው ተስፋ ጋር ነው፤ 2ኛ ሳሙ. 7:13፤16

ሠ. ኤል -ቤሪት (“የቃል ኪዳን አምላክ፣” ቢዲቢ 42 እና 136)፣ መሳ. 9:46
4. ኤል የሚያያዘው ከ

ሀ. ያህዌ መዝ. 85:8፤ ኢሳ. 42:5

ለ. ኤሎሂም ዘፍ. 46:3፤ ኢዮብ 5:8፤ “እኔ ኤል ነኝ፣ የአባቶቻችሁ ኤሎሂም

ሐ. ሻዳይ ዘፍ. 49:25

መ. “ቀናተኛ” ዘጸ. 34:14፤ ዘዳ. 4:24፤ 5:9፤ 6:15

ሠ. “መሐረ” ዘዳ. 4:31፤ ነህ.9:31፤ “ታማኝ” ዘዳ. 7:9፤ 32:4

ረ. “ታላቅና የሚያስፈራ” ዘዳ. 7:21፤ 10:17፤ ነህ. 1:5፤ 9:32፤ ዳን. 9:4

ሰ. “አዋቂ” 1ኛ ሳሚ. 2:3

ሸ. “ጠንካራ መጠጊያዬ” 2ኛ ሳሙ. 22:33

ቀ. “ተበቃዬ” 2ኛ ሳሙ. 22:48

በ. “ቅዱሱ” ኢሳ. 5:16

ተ. “ኃይሉ” ኢሳ. 10:21

ቸ. “አዳኛ” ኢሳ. 12:2

ኀ. “ታላቅና ኃይለኛ” ኤር. 32:18

ነ. “ፈራጅ” ኤር. 51:56
5. የዋናዎቹ ብሉይ ኪዳን ሁሉም የእግዚአብሔር ስሞች ድብልቅ፣ በኢዮሱ 22:22 የሚገኙት (ኤል፣ ኤሎሂም፣ ያህዌህ፣ የተደገመ)

ለ. ኢሊዮ

1. የእሱ መሠረታዊ ፍች “ልዑል፣” “ከፍ ያለ፣” ወይም “ከፍ ያለ” (ዘፍ. 40:17፤ I ነገሥ. 9:8፤ II ነገሥ. 18:17፤ ነህ፣ 3:25፤ ኤር፣ 20:2፤ 36:10፤ መዝ. 18:13)።
2. እሱም ከሌሎች በርካታ ስሞች ጋር በአቻዊ አገባብ ጥቅም ላይ ውሏል/ለእግዚአብሔር ስም።

ሀ. ኤሎሂም - መዝ. 47:1-2፤ 73:11፤ 107:11

ለ. ያህዌህ - ዘፍ. 14:22፤ II ሳሙ. 22:14

ሐ. ኤል-ሻዳይ - መዝ. 91:1፤9

መ. ኤል - ዘኁ. 24:16

ሠ. ኢላህ - ዘወትር ጥቅም ላይ የዋለው ዳንኤል 2-6 እና እዝራ 4-7፣ ከኢላር ጋር በመቀናጀት (በአራምኛ “ልዑል አምላክ”) ዳን. 3:26፤ 4:2፤ 5:18፤21
3. እሱም ዘወትር አስራኤል ባልሆኑት ጥቅም ላይ ይውላል

ሀ. መልከጼዴቅ፣ ዘፍ. 14:18-22

ለ. በለዓም፣ ዘኁ. 24:16

ሐ. ሙሴ፣ በዘዳ. 32:8 ስለ ሕዝቦች የተናገረው።

መ. የሉቃስ ወንጌል በአዲስ ኪዳን፣ ለአሕዛብ የተጻፈው፣ የግሪኩን አቻ ሁፕሲስቶስን ይጠቀማል (ዝክ. 1:32፣35፣76፣ 6:35፣ 8:28፣ ሐዋ.7:48፣ 16:17)

ሐ. ኤሎሂም (ብዙ)፣ ኤሎህ (ነጠላ)፣ በቅድሚያ ጥቅም ላይ የዋለው በቅኔ ነው (ቢዲቢ 43፣ ኬቢ 52)

1. ይህ ቃል ከብሉይ ኪዳን ውጭ አይገኝም።

2. ይህ ቃል የሚያመለክተው የእስራኤል አምላክ ወይም የሕዝቦችን አማልክት ነው (ዘጸ. 12:12፣ 20:3)። የአብርሃም ቤተሰቦች ብዙ አማልክት አምላኪዎች ነበሩ (ኢዮሱ 24:2)።

3. እሱም ለሰው ፈራጆችም ይጠቀሳል (ዘጸ. 21:6፣ መዝ. 82:6)

4. ኤሎሂም የሚለው ቃል ለሌሎች መንፈሳዊ ሕላዌዎችም ጥቅም ላይ ይውላል (መላእክት፣ አጋንንት) እንደ ዘዳ. 32:8 (LXX)፣ መዝ. 8:5፣ ኢዮብ 1:6፣ 38:7።

5. በመጽሐፍ ቅዱስ እሱ የመጀመሪያ ማዕርግ/የመለኮት ስም ነው (ዘፍ. 1:1)። እሱ እስከ ዘፍ. 2:4 ድረስ በአጠቃላይ አይቀርብም፤ ከዚያም ከያህዌ ጋር ይደባላል። እሱ በመሠረቱ (በሥነ መለኮት) ለእግዚአብሔር የሚያመለክተው እንደ ፈጣሪ፣ ደጋፊ፣ እና ሰጪ ነው፤ በዚህ ምድር ላይ ላለ ሕይወት (መዝ. 104)።

እሱም ተመሳሳይ ነው፣ ከኢል ጋር (ዘዳ. 32:15-19)። እሱም ደግሞ ከያህዌ ጋር ትይዩ ነው፣ እንደ መዝ. 14 (ኤሎሂም)፣ በትክክል መዝ. 53ን ይመስላል (ያህዌ)፣ መለኮታዊ ስምቹ ከመቀየራቸው በቀር።

6. ምንም እንኳን የብዙ ቁጥር ቢሆንና ለሌሎች አማልክት ጥቅም ላይ ቢውልም፣ ይህ ቃል ዘወትር የሚገልጸው የእስራኤልን አምላክ ነው፤ ግን ዘወትር ነጠላ ግሥ ይይዛል፣ አሁንም አጠቃቀምን ለማሳየት።

7. ይህ ቃል የሚገኘው እስራኤላዊ ካልሆኑ አንደበት ነው፣ እንደ መለኮት ስም።

ሀ. መልከጼዴቅ፣ ዘፍ. 14:18-22

ለ. በለዓም፣ ዘኁ. 24:2

ሐ. ሙሴ፣ ስለ ሕዝቦች በተናገረበት ጊዜ፣ ዘዳ. 32:8

8. ያልተለመደ የሚሆነው የጥቅል ስም ለአንዱ የእስራኤል አምላክ ብዙ ቁጥር መሆኑ ነው! ምንም እንኳን እርግጠኝነት ባይኖርም፣ ንድፈ ሐሳቦቹ እነዚህ ናቸው።

ሀ. ዕብራይስጥ በርካታ የብዙ ቁጥሮች አሉት፣ ዘወትር ለአጽንዖት የሚሆን። ከዚህ ጋር በቅርብ የሚዛመደው የዕብራይስጡ ሰዋሰዋዊ ተፈጥሮ የሚጠራው፣ "የግርማዊ ብዙ ቁጥር" ሲሆን፣ የብዙ ቁጥሩ ደግሞ ጠቅም ላይ የሚውለው ጽንሰ-ሐሳቡን ለማግለጫ ነው።

ለ. ይህ ምናልባት የሚገልጸው የመላእክትን ጉባዔ ነው፣ እሱም እግዚአብሔር በሰማይ እንደሰበሰበና ትዕዛዙን እንደሰጠ ነው (1 ነገሥ. 22:19-23፣ ኢዮብ 1:6፣ መዝ. 82:1፣ 89:5፣7።

ሐ. ይህም ሊያመለክት የሚችለው የአኪን መገለጥ ነው፣ አንድ አምላክ በሦስት አካላት። በዘፍ. 1:1 እግዚአብሔር ፈጠረ፤ ዘፍ. 1:2 መንፈሱ ሰፈፈ. እናም በአኪ ኢዮሱስ የእግዚአብሔር አብ ወኪል ነው፣ በፍጥረት ላይ (ዮሐንስ 1:3፣10፣ ሮሜ. 11:36፣ 1 ቆሮ. 8:6፣ ቆላ. 1:15፣ ዕብ. 1:2፣ 2:10)።

መ. ያህዌህ (ቢዲቢ 217፣ ኬቢ 394)

1. ይህ ስም የሚያንጸባርቀው መለኮትን ሲሆን፣ ኪዳንን እንደሚመሠርት አምላክ ነው፣ እግዚአብሔር እንደ አዳኝ፣ ተቤብር! ሰዎች ኪዳኑን አፈረሱ፣ እግዚአብሔር ግን ታማኝ ነው፣ ለቃሉ፣ ለተስፋው፣ ለኪዳኑ (መዝ. 103)።

ይህ ስም መጀመሪያ የተጠቀሰው ከኤሎሂም ጋር ተደባልቆ ነው፣ በዘፍ. 2:4። በዘፍ. 1-2 ሁለት የተፈጥሮ ሐተታዎች የሉም፣ ግን ሁለት አጽንዖቶች፣ (1) እግዚአብሔር እንደ ዩኒቨርስ (ሥጋዊ) ፈጣሪ እና (2) እግዚአብሔር ልዩውን ፍጡር የሰው ልጅን ፈጥሯል። ዘፍጥረት 2:4 የሚጀምረው በተለየ መገለጥ ነው፣ እድላዊ ሥልጣንና ተግባር ስላለው የሰው ልጅ የሚያሳይ፣ እንዲሁም የኃጢአትና የዐመጸኝነት ችግር ልዩ ከሆነው ሥልጣን ጋር ስለ መያያዙ።

2. በዘፍ. 4:26 የሚለው "ሰዎችም በእግዚአብሔር ስም መጠራት ጀመሩ" (ያህዌህ)። ሆኖም፣ ዘጸ. 6:3 የሚያመለክተው የቀድሞ የኪዳኑ ሕዝቦች (አባቶችና ቤተሰቦቻቸው) እግዚአብሔርን የሚያውቁት በኤል-ሻዳይነቱ ብቻ ነው። ያህዌህ የሚለው ስም በዘጸ. 3:13-16፣ በተለይም ቁ. 14. አንድ ጊዜ ነው የተጠቀሰው። ሆኖም፣ የሙሴ ጽሑፎች ዘወትር ቃላትን የሚተረጎሙት በታወቁት የቃላት አግባቦች ነው እንጂ፣ በሥርወ ቃል አይደለም (ዘፍ. 17:5 27:36፣ 29:13-35)። የዚህን ስም ትርጓሜ በተመለከተ በርካታ ንድፈ ሐሳቦች አሉ (ከአይዲቢ የተወሰደ፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 409-11)።

ሀ. ከዓረብ ሥርወቃል፣ "ፍጹም ፍቅርን ማሳየት"

ለ. ከዓረብ ሥርወቃል "መምታት" (ያህዌህ እንደ ማዕበላዊ አምላክ)

ሐ. ከዩጋርቲክ (ከነዓናዊ) ሥርወቃል "ቁንጮ ላይ መሆን"

መ. የፎንቄውያን ጽሑፍ ተከትሎ፣ መነሻዊ በዝ አንቀጽ ሲሆን ፍቸውም "አንዱ የሚደግፈው" ወይም "የሚያደናው አንዱ" ማለት ነው።

ሠ. ከዕብራይስጡ ቃል "አንዱ የነበረው" ወይም "አንዱ ያለው" (በትንቢት ጊዜ ደግሞ፣ "አንዱ ወደፊት የሚኖረው")

ረ. ከዕብራይስጡ ሂፊል ከ "ወደ መኖር የሚያመጣው"

ሰ. ከዕብራይስጡ ሥርወቃል "መኖር" (ምሳ. ዘፍ. 3:20)፣ ፍቸውም "ለዘላለም የሚኖረው፣ ብቻውን ኗሪ"

ሸ. ከዘጸ. ዐውደ ጽሑፍ 3:13-16 ያልተጠናቀቀ ቅርጽ በተጠናቀቀ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ፣ "እየሆንኩኝ በነበርኩበት በቀጣይም እሆናለሁ" ወይም "ፊት በነበርኩበት በቀጣይም እሆናለሁ" (ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ የብሉይ ኪዳን ሰዋሰው ጥናት፣ ገጽ 67) ሙሉው የያህዌህ ስም ዘወትር የሚገለጸው በአጽህሮተ ቃል ወይም በዋነኛ ቅርጹ ነው

- 1) ያህ (ምሳ. ሃሌሉ -ያህ፣ ቢዲቢ 219፣ ዘጸ. 15:2፤ 17:16፤ መዝ. 89:9፤ 104:35)
- 2) ያሁ ("ኢአህ" የስሞች መጨረሻ፣ ምሳ. ኢሳይያስ)
- 3) ዮ ("ጆ" የስሞች መጀመሪያ፣ ምሳ. ኢያሱ ወይም ኢዩኤል)

3. በኋለኛው ይሁዲነት ይህ የኪዳን ስም በጣም ቅዱስ ስለሆነ (ቴትራግራማቶን) አይሁድ ለመናገር ይፈሩ ነበር፤ በዘጸ. 20:7፤ ዘዳ. 5:11፤ 6:13፤ ያለውን ትዕዛዝ እንዳይጥሱ በመስጋት። ስለሆነም የዕብራይስጡን ቃል ቀየሩት፤ "ባለቤት፣" "ጌታ፣" "ባል፣" "ጌታ" —አድን ወይም አድናይ (የኔ ጌታ)። ወደ ያህዌህ ሲመጡ በብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ንባባቸው "ጌታ" ብለው ያነባሉ። በዚህን ምክንያት ነው ያህዌህ በእንግሊዝኛ ትርጉሞች ጌታ የሚባለው።

4. ልክ እንደ ኢል፣ ያህዌህ ከሌሎች ቃላት ጋር ይደባለቃል፤ የእስራኤልን የኪዳን አምላክ እንዳንድ ባሕርያት አጽንዖት ለመስጠት። በርካታ የተደባለቁ ቃላት ሲኖሩ፣ ጥቂቶቹ እኒህ ናቸው።

- ሀ. ያህዌህ - ዩሬህ (ያህዌህ ይሰጣል፣ ቢዲቢ 217 እና 906)፣ ዘፍ. 22:14
- ለ. ያህዌህ - ሮሬክሃ (ያህዌህ ፈዋሽህ ነው፣ ቢዲቢ 217 እና 950፣ ቦዝ አንቀጽ)፣ ዘጸ. 15:26
- ሐ. ያህዌህ - ኒሲ (ያህዌህ ዓርማዬ ነው፣ ቢዲቢ 217 እና 651)፣ ዘጸ. 17:15
- መ. ያህዌህ - ሜቃዲቨክም (ያህዌህ የሚቀድስህ ነው፣ ቢዲቢ 217 እና 872፣ ቦዝ አንቀጽ)፣ ዘጸ. 31:13
- ሠ. ያህዌህ - ሻሎም (ያህዌህ ሰላም ነው፣ ቢዲቢ 217 እና 1022)፣ መሳ. 6:24
- ረ. ያህዌህ - ሳቦዝ (ያህዌህ የሠራዊት፣ ቢዲቢ 217 878)፣ 1ኛ ሳሙ. 1:3፤11፤ 4:4፤ 15:2፤ ዘወትር በነቢያት)
- ሰ. ያህዌህ - ሮ' አይ (ያህዌህ እረኛዬ ነው፣ ቢዲቢ 217 እና 944፣ ቦዝ አንቀጽ)፣ መዝ. 23:1
- ሸ. ያህዌህ - ሲድቄኑ (ያህዌህ ጽድቃችን ነው፣ ቢዲቢ 217 እና 841)፣ ኤር. 23:6
- ቀ. ያህዌህ - ሻማህ (ያህዌህ እዚያ አለ፣ ቢዲቢ 217 እና 1027)፣ ሕዝ. 48:35

© "ጌታም አለ" ይህ አስረግጦ የሚያመለክተው የተወሰነ የቃላዊ ግንኙነቶችን ሲሆን፣ በሕልም ወይም በራዕይ በኩል የሆነ መገለጥን አይደለም፤ ምንም እንኳ እሱ መሆን የሚችል ቢሆንም። ቁጥር 7 የሚያመለክተው አካላዊ ገጽታን ነው፤ ከ3:8-12፣ 4:9-15፣ 6:13-22፣ 8:15-19፣ 9:1-7፣ 8-17 ተመሳሳይ የሆነውን።

© "አብራም" ለሰሙ ሊሆኑ ለሚችሉ ትርጉሞች 11:26 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት። አብራም እንደ ልዩ ሰው አልተቆጠረም። ቤተሰቦቹ በርካታ ጣዖታት አምላኪዎች ናቸው፤ ምናልባትም የጨረቃውን አምላክ/አምላኪት አምላኪ ይሆናሉ። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ አብራም ያልታዘዘበት አለ።

- 1. ቤተሰቡን ባለመተወ.
- 2. ለግብፅ ብሎ ከነዓንን መተወ.
- 3. ራሱን ማዳን ብሎ ሚስቱ ከሌላ እንድትተኛ መፍቀዱ (ሁለቱ)
- 4. ፈርዖንንና አቤሜሌክን ዋሽቷል፤ ሕይወቱን ለማትረፍ

በ22:15-18 ብቻ ነው እምነቱ ጎልቶ የወጣው፤ ምንም እንኳ በ15:6 ላይ በተዘዋዋሪ ቢጠቀስም።

© "ከአገርህ ወጥተህ ሂድ" ግሡ (ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ) ፍቸውም "መሄድ ነው።" አለመመቅ ላይ የሚገኘው የግርጌ ማስታወሻ ያለው አንድምታ የሚለው "ለራስህ ውጣ" ነው። ይህም ቁ. 1፤ ሐ፣ መ የሚገኙትን ሐረጎች ያዛምዳል ተብሎ ይገመታል። ስለ የትኛው ሐረግ ነው የሚጠቀሰው፣ ዑር ወይም ካራን? 11:31 የሚናገረው ታራ ለከነዓን ብሎ ዑርን መተወን ሲሆን የሰፈረው ግን በካራን ነው። ዑርና ካራን ሁለቱም ለጨረቃ አምልኮ ማዕከላት ነበሩ፤ ብሎም ለታራና ለቤተሰቡ፣ ከስማቸው ታሳቢ ትርጉም የተነሣ (ሆኖም፣ የቤተሰቡ ስም ፍቺ ርግጠኝነት የለውም)፣ ምናልባት በጨረቃው አምላክ/አምላኪት ሲን፣ ናና የተያያዘ ይሆናል (ኢያሱ 24:2)። ለመንቀሳቀስ ፍቃደኛ የሆነው በዚህ ምክንያት ነው።

አብራም ቤተሰቡንና የተወለዱበትን አገር ትቶ መውጣቱ ሕዝባዊ እውቅና ያለው ነው፤ ይህም ሁሉንም የውርስ መብቶቹን ወደ ኋላው ትቷል። ይህ ከቤተሰቡ ጋር የተደረገ መቆራረጥ ምናልባትም ከቤተሰቡ ጣዖታት ጋርም መቆራረጡን ያመለክታል። በዚህ ምክንያት ነው የታራና የሎጥ ከእሱ ጋር መጎዳገት በእግዚአብሔር የተከለከለው፣ እናም ስለዚህ፣ በጣም የሚያስገርመው። እሱስ ለያህዌ ጥሪ ያለመታዘዝ ርምጃ ነው ወይስ እሱ የቤተሰብን ተስፋ የመፈጸሚያ መንገድ ነው (ማለትም፣ ለወላጆች ክብካቤ) እንዲሁም በተመሳሳይ ለያህዌ መታዘዝ? እንደተለመደው "የታሪካዊ ትረካው" ጽሑፋዊ ዘውግ (በርካታ ጠቃሚ እዝሎችን ተመልከት) እነዚህን የመሳሰሉ ጥያቄዎችን በተለየ መልኩ አይመልሱም። ማንም ቢሆን ሙሉውን ትረካ መመልከትና "ነጥቦቹን ማያያዝ ይኖርበታል።"

© "ከዘመዶችህ" የያህዌ ጥሪ በአብራም ምላሽ ላይ ሁኔታዊ ነበር። አብራም የራሱን ድርሻ አልተወጣም (ከዘመዶችህና ከአባትህ ቤት ውጣ)፣ አሁኑኑ። መታዘዝ ወሳኝ ነው (18:19፤ 22:18)።

© "ከአባትህ ቤት" ሐዋ. 7:4 የሚለው ታራ በካራን መሞቱን ነው፤ አብራም ከመልቀቁ በፊት፣ ነገር ግን 11:26ን እና 12:4ን እንዲሁም ከ11:32 ጋር በማዛመድ ሊመስል የሚችለው ታራ፣ አብራም ከለቀቀ በኋላ ስልሳ ዓመት መኖሩን ነው። 11:26 ቁልፍ ሊሆን ይችላል። አብራም ምናልባት እንደ መጀመሪያ ልጅ ሰፍሮ ሊሆን ይችላል፤ ይህም ከዕድሜው ሳይሆን በተፈላጊነት። እሱም የሚመስለው ለአብራም የተሰጡት ባህላዊ የቤተሰብ ተግባራት ለእግዚአብሔር ጥሪ ዋነኞቹ ወደ ኋላ ጎታቸው ሳይሆኑ አይቀሩም።

© "ወደ እማሳይህ ምድር" ከ11:31 ይህ ከነዓን መሆኑን እናውቃለን። ከነዓን ቃል የተገባው ለ

- 1. አብርሃም - ዘፍ. 12:1፤ 15:18-21
- 2. ይስሐቅ - ዘፍ. 26:3-5
- 3. ያዕቆብ - ዘፍ. 28:13-15፤ 35:9-12

4. እስራኤል - ዘፍ. 15:16፤ ዘጸ. 6:4፤8፤ ዘዳ. 4:38፤40፤ 5:31፤ 19:10፤ 20:16፤ 21:23፤ ኢያሱ. 1:2፤3፤6፤11፤13፤15፤ 2:9፤24፤ 18:3፤ 21:43፤ 24:13

የአብራም እምነት በዕብራውያን 11:8 ተገልጿል። ይህ የተለየ የትውልድ አገር ተስፋ የብሉይ ኪዳን ትኩረት ሆኗል (ማለትም፣ እስራኤል መሬት የተሰጣቸው በያህዌ ነው)።

12:2 “ታላቅ ሕዝብም አደርግሃለሁ” ሕዝብ የሚለው ቃል (ቢዲቢ 156) የሚያመለክተው የትውልድ አገርን ነው። እሱም ደግሞ በርካታ ትውልዶችን ያመለክታል (ማለትም፣ 22:17)። እሱም ምናልባት ሊጠቅስ የሚፈልገው አዲስ ሕዝብ ነው። በዘፍጥረት 10 ያልተጠቀሰ።

ቁጥር 2 የያህዌን የተስፋ ድርጊቶችን ሦስት ውሕዳዊ መግለጫዎችን ይዟል።

1. “ታላቅ ሕዝብም አደርግሃለሁ” - ቢዲቢ 793፤ ኬቢ 889፤ ያልተጠናቀቀ እሱም በውሕዳዊነት አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ
2. “እባርክሃለሁ” - ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159 ያልተጠናቀቀ በውሕዳዊነት አግባብ
3. “ስምህንም ታላቅ አደርግሃለሁ” - ቢዲቢ 152፤ ኬቢ 178፤ ውህደታዊ

ይህ “የዘር” ተስፋ አትኩሮታዊ ተስፋ ሆኗል፤ ለአንድ ለተለየ ዘር/ትውልድ፣ መሲሕ፣ እሱም ሁሉንም ሕዝቦች ወደ ያህዌ ያመጣ። አብርሃም የሙሉው የመበገጥ ድራማ አንዱ ትዕይንት ብቻ ነው!

እሱም ደግሞ ከሥነ መለኮት አኳያ ጠቃሚነቱ፣ ዋነኛው ተፈጥሮ እንዲያደግ መባረኩ ነው (ዝክ. 1:28፤ 9:1፤7) ፣ ነገር ግን ኃጢአት የያህዌን ፍላጎት ጎዳው። አሁን እንደገና ጀምሯል፣ ነገር ግን ከአንድ ሰው፣ ከአንድ ቤተሰብ፣ ከአንድ ሕዝብ፣ እሱም ከሁሉም ሕዝቦች የተዋጀ ሕዝብ (ይህም የባብሌል ግንብ የተገለበጠ ነው፤ እነሱም በእጅጉን ለራሳቸው “ስምን” ይፈልጉ ነበር፤ 11:4)። ይህ አንቀጽ ሁለቱንም፣ ማለትም የበረከት ተስፋ እና ሁኔታዊ ተስፋ። ሆኖም፣ አትኩሮቱ የማይገባው በረከት ላይ ነው (ጾጋ ሐዋ. 15:7-21፤ 28:13-15) በያህዌ። ይህ በረከት/ተስፋ ሁኔታዊ ነው (ዝክ. ቁ. 1) በመታዘዝ ላይ (ዋነኛው ምሳሌ ዘፍጥረት 22 ነው) እንዲሁም ከዘፍ. 15:5፤ እምነት። እንዴት አድርጎ ከእግዚአብሔር ጋር መዛመዱ ምሳሌያዊ ነው (ሮሜ 4፤ ገላትያ 3) ።

© “ስምህንም ታላቅ አደርግሃለሁ” ራቢዎች ይህንን የሚመለከቱት በስሙ ባርኮትን እንደ መግለጽ ነው። እሱም የሚያሳየው ሁሉም ሰዎች አውቀው እሱን እንደሚያከብሩት ነው።

© “ለበረከት ትሆናለህ” ይህ በውህዳን መሐል ያለ ተተካሪ ነው። “ለበረከት መሆን” አንድምታው በአብራም በኩል የሚሆን ድርጊት ነው። የያህዌ በረከት አብራም በረከትና፣ እንዲሁም ከቁ. 3፣ ዓለም አቀፍ በረከት እንዲሆን ለማብቃት ነው።

12:3 የሚባርኩህን እባርክላሁ” የያህዌ በረከት የሚመጣው በአብራም በረከት በኩል ነው። ያህዌ ድርጊቱን ለማከናወን መርጧል፣ ነገር ግን በተወሰኑ አግባቦች።

በቁ. 3 ያሉት ምንባቦች ፈርጅ አድርገዋል።

1. ያህዌ ይባርካል - ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159፤ ውሁዳዊ
2. እነሱ አብራምን የሚባርኩት - ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159፤ ቦዝ አንቀጽ
3. በረከት አብርሃምን የሚረግሙት - ቢዲቢ 886፤ ኬቢ 1103፤ ቦዝ አንቀጽ
4. ያህዌ እነሱን ይረግማቸዋል - ቢዲቢ 886፤ ኬቢ 1103፤ ያልተጠናቀቀ በውህዳዊ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ

© “የሚረግምህን ሁሉ እኔ ረግመዋለሁ” ሁለት ዓይነት የዕብራይስጥ ቃላት እዚህ አሉ “ለርግማን።” የመጀመሪያው የሚለው “ክፉን ስለመናገር” ነው። (ቢዲቢ 886፤ ኬቢ 1103፤ ዝክ. 8:21፤ 16:4፤5፤ ዘጸ. 21:17፤ 22:28፤ ሌዋ. 19:14፤ 20:9 [ሁለቱ]፤ 24:11፤14፤15፤23፤ ዘዳ. 23:4) እንዲሁም ሁለተኛው የእግዚአብሔር የፍርድ ርግማን ነው (ቢዲቢ 76፤ ኬቢ 91፤ ዝክ. 3:14፤17፤ 4:11፤ 5:29፤ 9:25፤ 27:29 [ሁለቱ]፤ 49:7፤ ዘጸ. 22:28፤ ዘኁ. 5:18፤19፤22፤24 [ሁለቱ]፤27፤ 22:6 [ሁለቱ]፤12፤ 23:7፤ 24:9 [ሁለቱ]፤ዘዳ. 27:15-26፤ 28:16-19) ። አብርሃምን የሚረግሙ ራሳቸውን ከያህዌ ይቆርጣሉ፣ ከዚያም ርግማን ይሆናል። ያህዌ ራሱን የገለጠው በቅድሚያ በአብራምና በቤተሰቡ በኩል ነው (መልከጼዴቅ፣ ኢዮብ፣ ጄትሮን ተመልከት)።

©

አለመመቅ፣ አኪጀት፣

አየተመት፣ ፔሺታ

“እናም በአንተ ሁሉም የምድር ሕዝቦች ይባረካሉ”

አየተመት የግርጌ ማስታወሻ፣

አጎሶአ

“በአንተ ሁሉም የምድር ሕዝቦች ራሳቸውን ይባርካሉ”

አእት

“እናም በአንተ በኩል ሁሉንም ሕዝቦች እባርክላሁ”

አእት የግርጌ ማስታወሻ

“ሁሉም ሕዝቦች እንድባርክላቸው ይጠይቁኛል፣ አንተን እንደባረከሁህ”

አኢመቅ

“እናም ሁሉም የምድር ጎሳዎች ራሳቸውን በአንተ ይባርካሉ”

LXX

“በአንተ ሁሉም የምድር ነገዶች ይባረካሉ”

የተለመቅ

“ሁሉም የምድር ሕዝቦች መባረክን ይመኛሉ፣ አንተ እንደተባረከው”

የተለመቅ የግርጌ ማስታወሻ

“ሁሉም የምድር ሕዝቦች በአንተ ምክንያት ይባረካሉ”

የተጠናቀቀው ኒፋል (ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159) ግንዱ (የግሥ) ዘወትር ተገብሮ ነው (LXX፣ አለመመቅ፣ “ይባረካሉ፣” ዝክ. 18:18፤ 28:14) ፣ ግን በ 22:18 እና 26:4 ሂዘገገል የተጠናቀቀ የግሥ ግንድ ጥቅም ላይ የዋለው፣ እሱም አገናዛቢ ነው (“ራሳቸውን ይባርካሉ”) ማለት የሚቻለው ሂዘገገል የሚያሳየው በጊዜ ውስጥ ቀጣይነት ያለውን ድርጊት ነው። የእሱም ጠቀሜታ እግዚአብሔር ሁሉንም ሕዝቦች ለአብራም በሰጠው ተስፋ ማካተቱ ነው፣ እሱም በምዕራፍ 11 ላይ ባለው አጠቃላይ ዐመፅ አኳያ ሲታይ ጠቀሜታ አለው። እግዚአብሔር አብርሃምን መረጠ ሁሉንም ሕዝቦች ለመምረጥ፣ በአምሳሉ የተፈጠሩትን (መዝ. 22:27፤ 66:4፤ 86:9፤ ኢሳ. 66:23፤ 49:6፤ ሐዋ. 3:25፤ ገላ. 3:8)! በ22:18 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

ይህ በርግጥ በጣም ጠቃሚ አንቀጽ ነው። እሱም እግዚአብሔር አብራምን የተጠቀመበትን ዓላማ በግልጽ ያሳያል፣ ሞላውን ዓለም ለመድረስ። የዘፍ. 3፤15 ሁልዓቀፋዊ ተስፋ ተግባራዊ ይሆናል፤ እንዲያውም በዓመፀኞቹ የኖሳ ልጆች መሐል (ማለትም፣ ዘፍጥረት 11)። እሱም

ለአብራም ወዳጅነታቸውን ለሚያሳዩት ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን ለእነሱ ለአብራም ወዳጅነታቸውን ለሚያሳዩትም ነው (ማለትም፤ መሲሕ፤ ገላ. 3:16)። ሁልዓቀፋዊ ዓላማ ነበረ/አለ በየህዌ የሰዎች አመራረጥ ላይ፤ እሱም ትንቢታዊ ምርጫውን “በአንዱ” በኩል የእሱን ዝርዮች። ተለቅ ባለ ስዕል፤ ይህ በአይሁድ ላይ ባለ አዝማሚያ የሆነ ጽሑፍ አይደለም፤ ነገር ግን ለአይሁድ “ተስፋ በተሰጣቸው በአንዱ” በኩል የሆነ የእምነት ምላሽ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ የቡብ ወንጌላዊነት ቅድመ ዝንባሌዎች

ለአንባቢዬ የግድ መግለጽ የምሻው በዚህ ነጥብ ላይ ቅድመ ዝንባሌ አድሏዊነት እንዳለብኝ ነው። የእኔ ስልታዊ ሥነመለኮት ካልቫኒዝም አይደለም ወይም ሕጋዊ ፍቃዳዊነት፤ ነገር ግን የታላቁ ተልዕኮ ወንጌላዊነት ነው (ማለትም፤ ማቴ. 28:18-20፤ ሉቃስ 24:46-47፤ ሐዋ. 1:8) ። እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ሁሉ የሚሆን ዘላለማዊ እቅድ እንዳለው አምናለሁ (ምሳ. ዘፍ. 3:15፤ 12:3፤ ዘጸ. 19:5-6፤ ኤር. 31:31-34፤ ሐዝ. 18፤ 36:22-39፤ ሐዋ. 2:23፤ 3:18፤ 4:28፤ 13:29፤ ሮሜ. 3:9-18፤19-20፤21-31)፤ በእሱ መልክና አምሳል የተፈጠሩት ሁሉ (ዘፍ. 1:26-27)። ኪዳናቱ በክርስቶስ አንድ ሆነዋል (ገላ. 3:28-29፤ ቆላ. 3:11)። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ምሥጢር ነው፤ የተሸሸገ አሁን ግን የተገለጠ (ኤፌ. 2:11-13)። ይህ ቅድመ-አውቅና ሁሉንም የቃሉ ትርጓሜዎቹን አቅልሟቸዋል ማለትም፤ (ዮናስ)። ሁሉንም ጽሑፎች የማንበው በእሱ በኩል ነው! ይህ በርግጥ አድሏዊነት ነው (ሁሉም ተርጓሚዎች አሉባቸው!)፤ ነገር ግን እሱ ከቃሉ የሆነ መረጃዊ ቅድመ ግምት ነው!

ልዩ ርዕስ፡ መሲሕ

ይህ የተወሰደው ከእኔ ሐተታዊ ማስታወሻ ከዳንኤል 9:8 ላይ ነው። ይህንን ቁጥር ለመተርጎም ያለው አስቸጋሪነት ምክንያቱ፤ መሲሕ ወይም የተቀባው ለሚለው ቃል ተያያዥ የሆኑት ታሳቢ ፍቾች ናቸው (ቢዲቢ 603)።

1. ለአይሁድ ነገሥታት ጥቅም ላይ ውሏል (ምሳ. 1ኛ ሳሙ. 2:10፤ 12:3)
2. ለአይሁድ ካህናት ጥቅም ላይ ውሏል (ምሳ. ሌዋ. 4:3፤5)
3. ለሳይረስ ጥቅም ላይ ውሏል (ኢሳ. 45:1)
4. ቁ. 1 እና 2 በመዝሙር 110 እና ዘካርያስ 4 ላይ ተደባልቀዋል
5. ለእግዚአብሔር ልዩ ምጽዓት ጥቅም ላይ ውሏል፤ ዳዊታዊ ንጉሥ አዲሱን የጽድቅ ዘመን ለማምጣት
 - ሀ. የይሁዳ የዘር ሐረግ (ዘፍ. 49:10)
 - ለ. የእሴይ ቤት (2ኛ ሳሙ. 7)
 - ሐ. አጠቃላይ ግዛት (መዝ. 2፤ ኢሳ. 9:6፤ 11:1-5፤ ሚክ. 5:1-4)

እኔ በበኩሌ የተማረከሁት የተቀባው አንዱን ለመለያየት በሚለው ነው፤ እሱም ለናዝሬቱ ኢየሱስ ምክንያቱም

1. ለዘላለማዊ መንግሥት መቅደም፤ በምዕራፍ ሁለት በአራተኛው ኢምፓየር (ግዛት)
2. “ለሰው ልጅ” መቅደም በ7:13 ዘላለማዊ መንግሥት የተሰጠው
3. የመቤገጥ ሐረጎች 9:24፤ እሱም የሚያመለክተው ወደ ወደቀው ዓለም ታሪክ ድምዳሜ
4. የኢየሱስ የዳንኤልን መጽሐፍ አጠቃቀም፤ በአኪ (ማቴ. 24:15፤ ማርቆስ 13:14)

አመቅ (ጽሑፍ)፡ 12:4-9

⁴አብራምም እግዚአብሔር እንደ ነገረው ሄደ ሎጥም ከእርሱ ጋር ሄደ አብራምም ከካራን በወጣ ጊዜ የሰባ አምስት ዓመት ሰው ነበረ። ⁵አብራምም ሚስቱን ሦራንና የወንድሙን ልጅ ሎጥን፤ ያገኙትን ከብት ሁሉና በካራን ያገኙአቸውን ሰዎች ይዞ ወደ ከነዓን ምድር ለመሄድ ወጣ ወደ ከነዓንም ምድር ገቡ። ⁶አብራምም እስከ ሴኬም ስፍራ እስከ ሞሬ የአድባር ዛፍ ድረስ በምድር አለፈ. የከነዓን ሰዎችም በዚያን ጊዜ በምድር ነበሩ። ⁷እግዚአብሔርም ለአብራም ተገለጠለትና፡- ይህችን ምድር ለዘርህ እስጣለሁ አለው። እርሱም ለተገለጠለት ለእግዚአብሔር በዚያ ስፍራ መሠውያን ሠራ። ⁸ከዚያም በቤቴል ምሥራቅ ወዳለው ተራራ ወጣ፤ በዚያም ቤቴልን ወደ ምዕራብ ጋይን ወደ ምሥራቅ አድርጎ ድንኳኑን ተከለ በዚያም ለእግዚአብሔር መሠውያን ሠራ የእግዚአብሔርንም ስም ጠራ። ⁹አብራምም ከዚያ ተነሣ፤ እየተጓዘም ወደ አክብ ሄደ።

12:4 “አብራምም ተጓዘ” ጆሴፈስ (ቅርሶች 1.8.1) የሚለው አብራም የወጣበት ምክንያት ቤተሰቡ አዲሱን መልእክቱን፤ እሱም ከአማልክት የተገለጠለትን ስላልተቀበሉት ነው፤ እሱም በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ያልተለመደ በመሆኑ ነው።

© “ሎጥም ከእሱ ጋር ተጓዘ” ጆሴፈስ (ቅርሶች 1.8.1) የሚለው፤ አብራም ሎጥን ያስጠጋው ልጆች ስለሌሉት ነው። ይህም ሌለኛው ታሳቢ ምሳሌ ሊሆን ይችላል፤ እሱም ዘርን ለማግኘት ባለው ተስፋ እግዚአብሔርን ለመርዳት የሞከረበት ነው (ምዕራፍ 16)። ሎጥን መውሰዱ (እናም ደግሞ አባቱን ታራን ቁ. 11:31) የሚመስለው በ12:1ሐ ያለውን የያህዌን ትዕዛዝ አለማክበሩን ነው።

© “ሰባ አምስት ዓመቱ ነበር” ቀደም ሲል በዘፍጥረት የተጠቀሱት ሰዎች (ምዕራፍ 4-9) ብዙ ዘመን ኑረዋል። ለምን እንደሆነ ርግጠኛ አይደለም።

1. ኃጢአት ምድርን አልበከለም ነበር
2. ዓመታት የሚቆጠሩት በተለየ መልኩ ነበር
3. በጥሬው ተምሳሌታዊነት (እንደ ቅድመ ጥፋት ውኃ ሱሜርያዊ ነገሥታት)

ምክንያቱ ምንም ቢሆን አብራም “ወጣት” ሰው ነበር።

ማንም ይህንን ቁጥር ከሐዋ. 7:4 እና ዘፍ. 11:32 ቢያንጸጸረው የስልሳ ዓመት ልዩነት ያለው ይመስላል። ሆኖም፤ ምናልባት አብራም በዕድሜው ምክንያት እንደ መጀመሪያ ልጅ አልተጠቀሰ ይሆናል፤ በታዋቂነቱ እንጂ (የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች፤ ገጽ 49)። ዘመናዊዎቹ ተርጓሚዎች ጥንታዊውን የዕብራይስጥ ጽሑፍና ባህል እንደኛ አድርገው ይቆጥሩ ነበር። የእነሱ “የትክክለኛ” ታሪክ አተያይና የእኛ አንድ አይደለም። አንደኛው ከሌለኛው አይሻልም፤ ይለያል እንጂ።

© “ካራን” በዘፍጥረት 11:26 “ካራን” (ቢዲቢ 248) የታራ ልጅ ነው፤ በዑር የሞተው። እዚህ እሱ ከተማ ነው (ቢዲቢ 357) በሰሜናዊ ምዕራብ። ሁለቱም ከተሞች ዑርና ካራን የጨረቃ አምላክ/አምላኪት፤ ዚን ማምለኪያ ማዕከላት ነበሩ። ስሙ የሚለው “መንገዶች” ነው (ቢዲቢ 357) በሱሜርያዊኛ እናም፤ ስለዚህ ምናልባትም ዋናው የንግድ መስመር (ነጭ፣ ካርኬሚሽ ወደ ደማስቆ)። በዘፍ. 48:7 ያዕቆብ ከ “ፓዳን” ነው የመጣው ብሏል (ቢዲቢ 804)፤ እሱም ደግሞ “መንገዶች” ማለት ነው፤ እሱም ምናልባት ካራንን በአራምኛ ወይም በሶርያ የመጣው መንገድ ይሆናል (ዘዳ. 26:5)። እሱም ደግሞ ምናልባት “የካር ከተማ” ይሆናል (ዘፍ. 24:10) ከዚያም ደግሞ ያዕቆብ ሚስቱን ርብቃን ያገኘበት፤ የላባን እጎት።

ልዩ ርዕስ፡ የጨረቃ አምልኮ

የጨረቃ አምልኮ በጣም በሰፊ የተሰራጨ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ አፈታሪክ ነው፤ ከሱመር የተጀመረ (የመጀመሪያው የታወቀ ሥልጣን)። አፈታሪኩ ሁለቱንም፤ ወንድና ሴት አፈታሪካዊ ገጽታ አለው። በዋናነት የጨረቃ ጣዖት የመጣው በአዝመራዊ ጣዖት መደፈር ነው፤ ኒንሊል በኢንሊል፤ የሰማይ ጣዖት። ኢንሊል ከጣኦታት ውጪ ተጣለ እንዲሁም በሠራው ድርጊት ተኮንኖ ወደ ምድር ውስጥ ተደረገ፤ ነገር ግን ኒንሊል ማርገዝን ስታውቅ ተገናኘችው። ልጇም፤ ሲን (ወይም ዚን)፤ በየምሽቱ ወደ ሰማይ ይወጣ ዘንድ ተፈቀደለት።

የጨረቃ አምልኮ በተለያዩ ምዕራፎች ተከፍሏል፡

1. አዲስ ጨረቃ - አሲምባባር
2. ግማሽ ጨረቃ - ሲን
3. ሙሉ ጨረቃ - ናና (ሱሜርያዊ “ብርሃን መስጠት” ከኢን-ሱ፣ “የጥበብ ጌታ”)

እነዚህ ስሞች በመሠረቱ የሚሉት “ጥበብኛ ጌታ” (ማለትም፤ ሱን) ወይም “ብርሃን ሰጪ” (ናና)፤ በዑር በከለዳውያን የሚመለከ ነው።

ከተማው ራሱ ዘወትር የሚጠራው የናና ከተማ ተብሎ ነው። የመራቢያ ጥንዶች በዚጎራተስ ይመለከ ነበር (ትላልቅ ፒራሚዶች፣ ጠፍጣፋ አናት ያላቸው) በከተማው የተተከሉ። የፀሐይ አምላክ (ሻማሽ) የጥንዶቹ የበኩር ልጅ ነበር በኋላም ኢራሽኪጋል (የሥረኛው ዓለም ንግሥት) እና ናና (የመንግሥተ-ሰማይ/ሰማይ ንግሥት)።

አምልኮው እስከ ANE (ጥቅም /ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ድረስ ተሰራጭቶ ነበር፤ ነገር ግን ዋናው የማምለኪያ ማዕከላት የነበሩት

1. ዑር
2. ካራን
3. ቴማ
4. ከነዓን
5. መካ

በመሠረቱ ይህ አፈታሪክ፤ መራባትን ተጋንኖ ከአስትራል አምልኮት ጋር ያደባልቃል።

ብሉይ ኪዳን የጣዖት አምልኮን ይጻፈራል (ዘዳ. 4:19፤ 17:3፤ 11 ነገሥ. 21:3፤ 23:5፤ ኤር. 8:2፤ 19:13፤ ሳፎ. 1:5) እና የርቢ አምልኮን (ማለትም፤ በአል እና አሽራህ፤ ዩጋሪት ግጥሞች)። ዕብራውያን፤ ከመነሻቸው ዘላኖች፤ የጨረቃ አምልኮን ለመቃወም በጣም ይጠነቀቁ ነበር፤ ምክንያቱም የጨረቃ አምልኮ በአጠቃላይ በሌሊት የሚጓዙ ዘላን ሕዝቦች ባሕርይ ስለነበር ነው፤ በሌላ መልኩም ፀሐይ ደግሞ በእጅጉን ባጠቃላይ ይመለከ የነበረው በሰፊ አራሽ ሕዝቦች ነበር። እየቆየም ዘላኖቹ ሲሰፍሩ ከዚያም የአስትራል አምልኮ በአጠቃላይ ችግር ሆነ።

12:5 “አብራም” ይህ ስም (ቢዲቢ 4) ፍችው “የተከበረ አባት፣” “አክባሪ አባት” ወይም “የተከበረው አባቴ ነው።” በ11:26 ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

© “ሦራ” ይህ የአብራም ሚስት የስም መልክ ፍችው ርግጠኛ አይደለም (ቢዲቢ 979፤ ኬቢ 1354)። አዲሱ መልክ በ17:15 ፍችው “የተከበረች ሴት” ወይም “ንግሥት” ነው (ቢዲቢ 979 ለ፤ ኬቢ 1354 ለ፤ መሳ. 5:29፤ 1ኛ ነገሥ. 11:3፤ ኢሳ. 49:23)።

© “በካራን የሚኖሩትን ሰዎች” “የተገኘ” ማለት “የተሠራ” ነው (ቢዲቢ 793)። የአይሁድ ምሥጢራዊነት (ካባላህ) የሚለው አብራም የአዝዚሊብሔርን ኃይል ለማሳየት በሰዎች አስማት ይሠራ ነበር። ራቢዎች የሚሉት ይህ የሚያመለክተው ከአብራም ስብከት የተለወጠውን ነው፤ ነገር ግን በይዘት የሚያመለክተው ባሮችንና አገልጋዮችን ማምጣት ነው፤ እንዲሁም ልጆቻቸውን።

© “የከነዓን ምድር” “ከነዓን” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 488) በዋናነት የሚያመለክተው የካም ልጅ ነው (ከኖኅ ልጆች እንደኛውን፤ ዘፍ. 9:18፤ 22:25፤ 27፤ 10:15)። ከፊሉ ስፍራ፤ የእሱ ዝርዦች የያዙት ይሄንን ስም ይዟል። እሱም የሚለው “ቆላ” ነው፤ “ከደጋ” (ዝቅተኛ ኮረብቶች) በአንጻራዊ መልኩ፤ ስለዚህ፤ እሱ የሚያመለክተው የባሕር ዳርቻ ሜዳዎች፤ ከግብፅ አንሥቶ እስከ ሲዶንና ፊንቄ ድረስ። ሆኖም፤ ፍልስጥኤዎች ደቡባዊ ምዕራብ ዳርቻ ላይ ከሰፈሩ በኋላ፤ ከግብፅ በስተሰሜን፤ እሱም መጠራት የጀመረው ከፍሊስጥያ በስተሰሜን ባሕር ዳርቻ ስፍራ ነው። በዕብራውያን ሲወረር በመጽሐፈ ኢያሱ እንዳለው፤ እሱ ማመልከት የጀመረው ከዮርዳኖስ ወንዝ ግራና ቀኝ ያለውን ስፍራ ነው። የከነዓን ምድር 100 ማይል የሚገመት የባሕር ዳርቻ እና ረዘም ሲልም በግምት 180 ማይል ርዝማኔ ይኖረዋል፤ እንዲሁም ጎኑ ከ20 እስከ 120 ማይል ርዝማኔ ይለያያል።

12:6 “ሴኬም” ስሙ (ቢዲቢ 1024) ፍችው “የትከሻ ብራኳ” ነው። ይህ ከተማ የተመለከተው ከኢባል ተራራ እና ከጌሪዚም ተራራ መካከል ነው። እሱም የበርካታ ዋና ሁኔታዎች ስፍራ ነው። (1) የኪዳን በረከትና ርግማን (ዘዳ.11:29-30፤ ኢያሱ. 8:30-35)፤ (2) የኪዳን ተሐድሶ አገልግሎቶች (ኢያሱ 24)፤ (3) የመገናኛ ስፍራ፤ በሮቦአም (የሰሎሞን ልጅ) መካከል እና ጄሮቦአም (የሰሜን ክፍል መሪ) ከሰሎሞን ሞት በኋላ፤ እሱም በይሁዳና እስራኤል መካከል መከፋፈል ከሆነ በኋላ (922 ዓ.ዓ.)።

© “የሞሪህ የእድባር ዛፍ” ሞሪህ ፍችው መምህር ማለት ነው (ቢዲቢ 435)። ዛፍች ለሴማዊ ሕዝቦች እንደ ቅዱስ ስፍራ ይታያሉ። ይህ የሚሆነው የአልባት የከነዓናውያን መሠዊያ ወይም የማምለኪያ ዐጻድ ስፍራ ሊሆን ይችላል (ዘፍ. 35:4፤ ዘዳ. 11:30፤ መሳ. 9:37)። ዛፉ ትልቅ ነው (ቢዲቢ 18፤ “ትልቅ ዛፍ”)፤ ምናልባትም ዋርካ (ዝክ. LXX)። በመጽሐፍ ቅዱስ ለተጠቀሱት ዕፅዋትና እንስሳት የተሻለ የመረጃ ምንጭ የሚሆነው የቢኤስ (የተመቅሶ)፤ ፎናና ፍሎራ የመጽሐፍ ቅዱስ፤ ሁለተኛ እትም።

© “ከነዓናውያንም በዚያ ምድር ላይ ነበሩ” ይህ በአብዛኛዎቹ ተንታኞች የሚታየው፤ በቢን እዝራም ቢሆን፤ ኋላ ላይ እንደተጨመረ ነው፤ ነገር ግን በዘፍጥረት 9 ብርሃን ሲታይ፤ እሱ የሚያመለክተው ምድሩ የተሞላው በከነዓን ዝርዦች ነው።

ልዩ ርዕስ: ቅድመ-እስራኤላዊ የፍልስጥኤም ነዋሪዎች

ሀ. የበርካታ ሕዝቦች ዝርዝር አለ

1. ዘፍጥረት 15:19-21 (10)

ሀ. ኬናይቲ	መ. ሂታይቲ	ሰ. አሞራውያን	በ. ጄቡሳይቲ
ለ. ኬኒዛይቲ	ሠ. ፒሪዛይቲ	ሸ. ከነዓናውያን	
ሐ. ካድሞናይቲ	ረ. ሬፋይም	ቀ. ጊርጋሻይቲ	
2. ዘጸዓት 3:17 (6)

ሀ. ከነዓናውያን	ለ. ሂታይቲ	ሐ. አሞራውያን	
መ. ፔሪዛይቲ	ሠ. ሂቫይቲ	ረ. ጄቡሳይቲ	
3. ዘጸዓት 23:28 (3)

ሀ. ሂቫይቲስ
ለ. ከነዓናውያን
ሐ. ሂታይቲስ

4. ዘዳግም 7:1 (7)

ሀ. ሂታይቲስ	መ. ከነዓናውያን	ሰ. ጄቡሳይቲስ	
ለ. ጊርጋሻይቲስ	ሠ. ፔሪዛይቲስ		
ሐ. አሞራውያን	ረ. ሂቫይቲስ		
5. ኢያሱ 24:11 (7)

ሀ. አሞራውያን	መ. ሂታይቲ	ሰ. ጄቡሳይቲ	
ለ. ፔሪዛይቲስ	ሠ. ጊርጋሻይቲ		
ሐ. ከነዓናውያን	ረ. ሂቫይቲ		

ለ. የስሞቹ መነሻ አጠራጣሪ ነው፤ በታሪካዊ መረጃ እጥረት ሳቢያ። ዘፍጥረት 10:15-19 ብዙዎቹን ይጨምራል፤ ከከነዓን ጋር በተዛመደ፤ የካም ልጅ።

ሐ. አጠር ያለ መግለጫ ከረጅሙ የዘፍ. 15:19-21 ዝርዝር

1. ኬናይቲ - ቢዲቢ 884
 - እስራኤላዊ ያልሆኑ
 - ከ "ቀጥቃጭ" ወይም "አንጥረኛ" ጋር የተዛመዱ ስሞች፤ እነሱም ከብረት ሥራ ወይም ከሙዚቃ (ዘፍ. 4:19-22)
 - ከሲናይ ስፍራ ጋር የሚያያዙ፤ ከኬብርን በስተሰሜን
 - ከጄትሮ፣ ከሙሴ አማት ጋር የሚያያዝ ስም (መሳ. 1:16፤ 4:11)
2. ኬኒዛይቲ - ቢዲቢ 889
 - የአይሁድ ዝርያዎች
 - የኤዶም ጎሳ (ዘፍ. 15:19)
 - በኔጌቭ የሚኖሩ
 - በይሁዳ የተጠቃለሉ ሊሆኑ የሚችሉ (ዘኁ. 32:12፤ ኢያሱ. 14:6፤14)
3. ካድሞናይቲ - ቢዲቢ 870 II
 - እስራኤላዊ ያልሆኑ፤ ምናልባትም የእስማኤል ዝርያዎች (ዘፍ. 25:15)።
 - "ከምስራቃውያን" ጋር የተዛመዱ ስሞች
 - በኔጌቭ የሚኖሩ
 - ምናልባትም "ከምስራቅ ሰዎች" ጋር የተዛመዱ (ኢዮብ 1:3)
4. ሂታይቲ - ቢዲቢ 366
 - እስራኤላዊ ያልሆኑ
 - የሄዝ ዝርዮች
 - ከአናቶሊያ ግዛት (ትንሹ እስያ፣ ቱርክ)
 - በከነዓን በጣም ቀድመው የነበሩ (ዘፍጥረት 23፤ ኢያሱ. 11:3)
5. ፔሪዛይቲ - ቢዲቢ 827
 - እስራኤላዊ ያልሆኑ፤ ምናልባትም ሁሪያውያን
 - በይሁዳ ደናማ አካባቢ ይኖሩ የነበሩ (34:30፤ መሳ. 1:4፤ 16:10)
6. ሪፋይም - ቢዲቢ 952
 - እስራኤላዊ ያልሆኑ፤ ምናልባትም ግዙፋን (ዘፍ. 14:5፤ ዘኁ. 33:33፤ ዘዳ. 2:10-11፤20)
 - ከዮርዳኖስ ምስራቃዊ የወንዝ ዳርቻ ይኖሩ የነበሩ (ዘፍ. 15:20፤ ኢያሱ. 12:4፤ 13:12፤ ዘዳ. 2:8-11፤20፤ 3:13) ወይም ምዕራባዊ ዳርቻ (ኢያሱ. 15:8፤ 17:15፤ II ሳሙ. 5:18፤22፤ 23:13፤ I ዜና. 20:4)
 - የተዋጊዎች/ጆግኖች የዘር ሐረግ

7. አሞራውያን - ቢዲቢ 57

- የሰሜናዊ ምዕራብ ሴማዊ ሕዝቦች ወገን፣ ከካም (ዘፍ. 10:16)
- ለከነዓን ነዋሪዎች አጠቃላይ መጠሪያ ነበር (ዘፍ. 15:16፤ ዘዳ. 1:7፤ ኢያሱ 10:5፤ 24:15፤ 2ኛ ሳሙ. 21:2)
- ምናልባትም "ምዕራብ" የሚል ስም
- ISBE ዓለመመቅኢ (ዓለም አቀፍ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ)፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 119፣ የሚለው የቃሉን ስያሜ ሲሆን
- ሀ. የፍልስጥኤም ነዋሪዎችን ባጠቃላይ
- ለ. በባሕር ዳርቻው አፍዛዥ ተራራማውን ምድር ላይ ያሉትን ሕዝቦች
- ሐ. የተለዩ የሕዝብ ወገኖች የራሳቸው ንጉሥ ያላቸው

8. ከነዓናውያን - ቢዲቢ 489

- ከካም (ዘፍ. 10:15)
- ከዮርዳኖስ በስተምዕራብ ያሉትን ሁሉንም ከነዓናውያን ነገዶች አጠቃላይ መጠሪያ
- ከነዓን የሚለው ፍች ርግጠኛ አይደለም፣ ምናልባትም "ነጋዴ" ወይም "ቀይ-ሐምራዊ ማቅለሚያ"
- እንደ ሕዝብ ወገኖች እነሱ የሚኖሩት በባሕር ዳርቻው ሜዳ ላይ ነው (ዘኁ. 13:29)

9. ጊርጋቫይቲ - ቢዲቢ 173

- ከካም (ዘፍ. 10:16) ወይም ቢያንስ "ከከነዓን ልጅ [ማለትም፣ ከአገሩ]" ዓለመመቅኢ፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 1232)

10. ጄቡሳይቲ - ቢዲቢ 101

- ከካም (ዘፍ. 10:16)
- ጄቡስ/ሳሌም/ኢየሩሳሌም ከሚለው ስም (ኢያሱ 15:63፤ መሳ. 19:10)
- ሕዝ. 16:3፣45 የሚለው እነሱ የተደባለቁ ዘሮች ናቸው ከአሞራውያንና ሂታይቲ

11. ሂቫይተስ - ቢዲቢ 295

- ከካም (ዘፍ. 10:17)
- በLXX የተተረጎመው ሆራይቲ በሚል ነው (ዘፍ. 34:2፤ 36:20-30፤ ኢያሱ. 9:7)
- ምናልባትም ከዕብራይስጡ ቃል "ዋሻ"፣ እናም የዋሻ ነዋሪዎች
- እነሱ ይኖሩ የነበሩት በሊባኖስ ደጋማ ስፍራዎች ነው (ኢያሱ 11:3፤ መሳ. 3:3)። በ2ኛ ሳሙ. 24:7 የእነርሱ ዝርዝር የተቀመጠው ከጢሮስና ከሲዶን ቀጥሎ ነው

12:7 "እግዚአብሔርም ተገለጸ" ይህ የተለመደ ግሥ ነው "ማየት" (ቢዲቢ 906) ጥቅም ላይ የዋለው በተለየ አግባብ (ማለትም፣ አካላዊ ዕይታ የሆነ የመለኮት መገለጥ፣ ዝክ. 12:7 [ሁለቴ]፤ 17:1፤ 18:1፤ 26:2፤24፤ 35:1፤9፤ 48:3)። በቁ. 1 ያህዌ አብርሃምን አናግሮታል፣ እዚህ ግን ተገለጠ! ያህዌ ዘወትር የሚገለጠው "በጌታ መልአክ" አምሳል ነው።

ልዩ ርዕስ፡ የእግዚአብሔር መልአክ

መለኮት ራሱን በሰው አካል መልክ በብሉይ ኪዳን መግለጡ የተለመደ ነው። ለሥላሴያውያን ጥያቄ የሚሆነው የትኛው የሥላሴ አካል ይህንን ሚና እንደሚጫወት ነው። እግዚአብሔር አብ (ያህዌ) እና የእሱ መንፈስ በቋሚነት ሥጋዊ እንዳለመሆናቸው፣ ማለት የሚቻል የሚመስለው እነዚህ የሰው መገለጫዎች የቅድመ-ሥጋዊ መሲሕ ናቸው።

ማንም ሊገጥመው የሚችለውን ችግሮች ለማሳየት፣ ከመልአክት መከሰት ጋር ያለውን ትርጉም ለመለየት የሚከተለው ዝርዝር ገላጭ ነው፡

1. የእግዚአብሔር መልአክ እንደ መልአክ
 - ሀ. ዘፍ. 24:7፣40
 - ለ. ዘጸ. 23:20-23፤ 32:34
 - ሐ. ዘኁ. 22:22
 - መ. መሳ. 5:23
 - ሠ. ለ ሳሙ. 24:16
 - ረ. ለ ዜና. 21:15-30
 - ሰ. ዘካ. 1:12-13
2. የእግዚአብሔር መልአክ እንደ መለኮት (ቲአፋኒ)
 - ሀ. ዘፍ. 16:7-13፤ 18:1-19:1፤ 22:11-15፤ 31:11፣13፤ 48:15-16
 - ለ. ዘጸ. 3:2፣4፤ 14:19 (13:21)
 - ሐ. መሳ. 2:15፤ 6:22-24፤ 13:3-23
 - መ. ሆሴዕ 12:3-4
 - ሠ. ዘካ. 3:1-5

© "ለዘሮችህ ይህንን ምድር እሰጣለሁ" ይህ ለአብርሃም ዝርያዎች ትልቅ ቃል ኪዳን ነበር (በጥሬው "ዘር" ዝክ. 13:15፤ 15:18)፣ ግን ጳውሎስ ያየው ነጠላ "ዘር" ሲሆን እሱም የሚያመለክተው መሲሕን ነው (ገላ. 3:16)።

© “እሱም እዚያ መሠዊያ ሠራ” እነዚህ መሠዊያዎች የልዩ ሁነቶች ወይም መገለጫዎች የማክበሪያ መንገዶች ነበሩ (ማለትም፡ (ማለትም. 8:20፤ 13:18፤ 22:9፤ 26:25፤ 33:20፤ 35:7፤ ዘጸ. 17:15፤ 24:4፤ ኢያሱ. 8:30፤ መሳ. 6:24፤ 21:4፤ ሰላም. 7:17፤ 14:35፤ ሰላም. 24:25)። መሥዋዕት በሚታይ መልኩ የእግዚአብሔርን መገኘት፣ ክብካቤ፣ እና ረጅነት ማሳያ አግባብ ነበር። የሚታየው መሥዋዕት ወደ እግዚአብሔር የሚነሳ የማይታይ ጭስ ሆነ።

12:8 “ቤቴል” ይህ ፍቸው “የእግዚአብሔር ቤት ነው” (ቢዲቢ 110)። ከ28:19 የምንረዳው ይህ ከተማ በመጀመሪያ ይጠራ የነበረው ሎዛ ተብሎ ነበር። እስከ ያዕቆብ ጊዜ። ይህ ኋለኛ ስም እና የቁ. 6 የመጨረሻው ሐረግ የሚያመለክተው ይህ ሐተታ ኋላ ላይ መመዘገቡን ነው። እናም እስከ ጊዜው ድረስ እንደ ሥነ ቃል ነበር። ትክክለኛው ጊዜ፣ ሰው፣ እና የቅንብር ዘዴ፣ ማለትም የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ርግጠኛ አይደለም። ቅጽ 1ሀ፡ መ.1 ያለውም የዘፍጥረት መግቢያ ተመልክት።

© “የእግዚአብሔርንም ስም ጠራ” ማንም ይህንን ቁጥር እና 4:26ን ከ ዘጸ. 6:7 ጋር ቢያነጻጽር፣ ተቃርኖ ያለ ይመስላል። ሆኖም፣ ስሙ በዋናነት ጥቅም ላይ ይውል የነበረው የእሱን ሙሉ ኪዳናዊ ጠቀሜታ ባለመረዳት ነበር። ይህ ሐረግ የሚያመለክተው የአምልኮ/የምልኪያ ሥርዓት መቼትን ነው (ዝክ. 4:26፤ 12:8፤ 13:4፤ 21:33፤ 26:25)።

ልዩ ርዕስ፡ የያህዌ “ስሙ”

የ “ስሙ” አጠቃቀም እንደ ተለዋጭ ነው ለያህዌ ለራሱ ትይዩአዊ ነው፤ በዘጸ. 23:20-33 “የመልአክ” አጠቃቀም፣ እሱም “ስሜ በእሱ ነው” የተባለበት። ይህም ተመሳሳይ ቅደም ሊታይ የሚችለው “በእሱ ክብር” አጠቃቀም ላይ ነው። (ምሳሌ፡ 1:14፤ 17:22)። ሁሉም የሚጠቀሙት የያህዌን አካላዊ አንትሮፖፎርሚያዊ ሕላዌ ነው። (ዘጸ.3:13-16፤ 6:3)። ያህዌ በርግጥ በሰውኛ ቃል መናገር ነበረበት፣ ግን ደግሞ እሱ የሚታወቀው፣ እሱ በፍጥረት ሁሉ በመንፈስ መኖሩን ነው (1ኛ ነገሥ. 8:27፤ መዝ. 139:7-16፤ ኤር. 23:24፤ ሐዋ. 7:49 ጠቅሷል ኢሳ. 66:1)።

በርካታ ምሳሌዎች አሉ የ “ስሙ”፣ የያህዌን መለኮታዊ ሕላዌ እና አካላዊ መገኘቱን የሚወክሉ።

1. ዘዳ. 12:5፤ ሰላም. 7:13፤ ሰላም. 9:3፤ 11:36
2. ዘዳ. 28:58
3. መዝ. 5:11፤ 7:17፤ 9:10፤ 33:21፤ 68:4፤ 91:14፤ 103:1፤ 105:3፤ 145:21
4. ኢሳ. 48:9፤ 56:6
5. ሕዝ. 20:44፤ 36:21፤ 39:7
6. አሞጽ 2:7
7. የሐንስ 17:6፤ 11:26

“የመጥራት” ጽንሰ ሐሳብ (ማለትም፣ ማምለክ) የያህዌ ስም በዘፍጥረት ጥንታዊ ነው።

1. 4:26፣ የሴት ዘር
2. 12:8፣ አብርሃም
3. 13:4፣ አብርሃም
4. 16:13፣ አጋር
5. 21:33፣ አብርሃም
6. 26:25፣ ይስሐቅ

እንዲሁም በዘጸዓት፡

1. 5:22-23፣ በአንተ ስም መናገር
2. 9:16፣ በምድር ሁሉ ላይ ስሜን አሳያለሁ (ሮሜ. 9:17)
3. 20:7፣ የጌታ የአምላክህን ስም በከንቱ አትጥራ (ሌዋ. 19:12፤ ዘዳ. 5:11፤ 6:13፤ 10:20)
4. 20:24፣ ስሜ እንዲታወስ በፈለግሁ ጊዜ (ዘዳ. 12:5፤ 26:2)
5. 23:20-21፣ መልአክ (“ስሜ በእሱ ላይ ስለሆነ”)
6. 34:5-7፣ ሙሴ ተግራ (ወይም “ጠርቷል” የእግዚአብሔርን ስም። ይህ ከእፍኝ ሙሉ ጽሑፎች አንደኛው ነው የያህዌን ባሕርይ የሚገልጽ (ነሀ. 9:17፤ መዝ. 103:8፤ ኢዩኤል2:13)

አንድን ሰው በስሙ ማወቅ ቅርብን ያመለክታል (ዘጸ. 33:12)፤ ሙሴ የያህዌን ስም ያውቅ ነበር፣ እንዲሁም በ33:17፣ ያህዌ የሙሴን ስም ያውቃል። ሙሴ የእግዚአብሔርን ክብር ለማየት የፈለገበት አውደ ጽሑፍ ይህ ነው (ቁ. 18)፣ እግዚአብሔር ግን “መልካምነቱን” ያይ ዘንድ ፈቀደለት (ቁ.19)፣ ይህም “ከስሙ” ጋር ትይዩ የሆነ (ቁ. 19)።

እስራኤላውያን የከነዓናውያንን ጣኦታት “ስሞች” አጥፍተው (ዘዳ. 12:3) የእሱን ስም እንዲጠሩ ነበር (ዘዳ.6:13፤ 10:20፤ 26:2) ስሙ እንዲያድርበት ባዘዘው ልዩ ስፍራ (ዘጸ. 20:24፤ ዘዳ. 12:5፤ 11:21፤ 14:23፤ 24፤ 16:2፤ 6፤ 11፤ 26:2)።

ያህዌ ስሙን በተመለከተ ሁለንተናዊ ዓላማ አለው።

1. ዘፍ. 12:3
2. ዘጸ. 9:16
3. ዘጸ. 19:5-6
4. ዘዳ. 28:10፤ 58
5. ሚኪ. 4:1-5

© “ጋይ” ይህ ማለት “የድንጋይ ክምር” ነው (ቢዲቢ 743) እናም ከተማ ነበር፣ እንዲያውም የከተማ ፍርስራሽ፣ ከቤቴል አቅራቢያ።

12:9 “ተጉዞም” ይህ በጥሬው የሚለው “የድንኳን ችካል መኮተት” ነው (ቢዲቢ 652፣ ኬቢ 704፣ ያልተጠናቀቀ)። እሱም የሚያንጸባርቀው የአብርሃምን የዘላንት ሕይወት ነው፣ “ድንኳኑን ተክለ” እንደተባለ፣ በቁ.8።

አመቅ (ጽሑፍ)፡ 12:10-16

¹⁰በምድርም ራብ ሆነ አብራምም በዚያ በእንግድነት ይቀመጥ ዘንድ ወደ ግብፅ ወረደ። በምድር ራብ ጸንቶ ነበርና። ¹¹ወደ ግብፅም ለመግባት በቀረበ ጊዜ ሚስቱን ሦራን እንዲህ አላት፡- አንቺ መልክ መልካም ሴት እንደ ሆንሽ እነሆ እኔ አውቃለሁ። ¹²የግብፅ ሰዎች ያዩሽ እንደ ሆነ፡- ሚስቱ ናት ይላሉ እኔንም ይገድሉኛል። አንቺንም በሕይወት ይተወሻል። ¹³እንግዲህ በአንቺ ምክንያት መልካም ይሆንልኝ ዘንድ። ስለ አንቺም ነፍሴ ትድን ዘንድ፡- እንቱ ነኝ በዩ። ¹⁴አብራምም ወደ ግብፅ በገባ ጊዜ የግብፅ ሰዎች ሴቲቱን እጅግ ውብ እንደ ሆነች አዩ ¹⁵የፈርዖንም አለቆች አዩአት። በፈርዖንም ፊት አመሰግኑአት ሴቲቱንም ወደ ፈርዖን ቤት ወሰዱአት። ¹⁶ለአብራምም ስለ እርሱም መልካም አደረገለት ለእርሱ በጎችም በሬዎችም አህዮችም ወንዶችና ሴቶች ባረያዎችም ግመሎችም ነበሩት።

12:10 “ረሀብ” ይህ በጥሬው “ባዶ ሆድ” ማለት ነው (ቢዲቪ 944)። እግዚአብሔር የአብርሃምን እምነት ፈትኗል። እሱም ወድቋል (ዝክ. ቁ. 12-13)! መጽሐፍ ቅዱስ የሚያሳየው ሰዎች ሁሉ የማያስደስቱ መሆናቸውን ነው። አብርሃም የተለየ አይደለም፤ ያህዌ የተለየ ነው!

12:11 የአባቶች ሚስቶች ውበት ነበሩ (ዝክ. 12:11፤ 24:16፤ 26:7)። ግን መሐን ሴቶች። ያህዌ የሱን ኃይል፤ መገኘቱን፤ እና ዓላማውን ያሳያል። እያንዳንዳቸውን ዝርያ እንዲኖራቸው በመፍቀድ። ይህ የእሱ ማሳያ መንገድ ነበር። የእስራኤልን ታሪክ በተመለከተ የሚያገባው፤ የሰዎች ትውልዶችም ሆኖ አቅድ ሳይሆን።

12:12 “እነሱ ይገድሉኛል” እግዚአብሔር ታላቅ ሕዝብ እንደሚያደርገው ቃል ገብቶለታል። ግን እዚህ ራሱን ለመጠበቅ ሲሞክር እናያለን፤ በሚስቱ ኪሳራ። ምዕራፍ 20 ላይ ድርጊቱን ደግሟል፤ እንዲሁም ምዕራፍ 26 ላይ ልጁ ተመሳሳይ ድርጊት ፈጽሟል።

ልዩ ርዕስ፡ ሰይጣናዊ ሙከራዎች የመሲሐን የዘር ሐረግ ለማጨናገፍ

- ሀ. የቃዩን ዐመጽ፣ ዘፍጥረት 4
- ለ. የሰዎችና የመላዕክት ዘሮች መደበላለቅ፣ 6
- ሐ. የባብኤል ግንብ ዐመጽ፣ ዘፍጥረት 11
- መ. አብራም ሦራን ለፈርዖን መስጠቱ፣ ዘፍጥረት 12
- ሠ. እስማኤል ለአጋር መወለዱ (የሣራ አገልጋይ)፣ ዘፍጥረት 16
- ረ. አብራም ሣራን ለአቤሜሌክ መስጠቱ፣ ዘፍጥረት 20
- ሰ. የይስሐቅ መሠዋት፣ ዘፍጥረት 22
- ሸ. በኤሳውና በያዕቆብ መሐል ያለ ባላንጣነት፣ ዘፍጥረት 25፣32
- ቀ. ይስሐቅ ሚስቱን ለአቤሜሌክ መስጠቱ፣ ዘፍጥረት 26
- በ. የላባ ተንኮለኝነትና ባላንጣነት፣ ዘፍጥረት 29-31
- ተ. ያዕቆብ ከሴኬም ተደባለቀ፣ ዘፍጥረት 34
- ቸ. በያዕቆብ ልጆች መሐል ያለው ባላንጣነት፣ ዘፍጥረት 37
- ኘ. የይሁዳ ታማኝ አለመሆንና ከትዕማር ጋር በተያያዘ መሴሰኑ፣ ዘፍጥረት 38

12:13 “እባክሽን እንቱ እንደሆንሽ በይ” ይህ ለአኛ ሊያስገርም ይችላል፤ ግን (1) እነሱ ግማሽ ወንድምና እንት ናቸው (ማለትም ያንድ አባት፣ ዝክ. 20፣12) እና (2) ከኑዚ የገበታ ጽሑፎች የምንረዳው ይህን መሰሉ በቤተሰብ መካከል የሚደረግ የጋብቻ ባህል በሁሪያን የላይኛው ማኅበረሰብ የተለመደ ነበር፤ ወይም (3) እንዲያም ሚስቶችን “እንቶች” ብሎ መጥራት የተለመደ ነበር (እንደ ግብፅ እና ማህልየ ማህልይ 4:9፣10፤ 12፤ 5:1፣2)።

12:15 “ፈርዖን” ይህ ማዕርግ (ቢዲቪ 829) ለግብፃውያን ነገሥታት ከክእሪ ስምንተኛው ሥርወ መንግሥት ወዲህ ጥቅም ላይ የዋለ። የቃሉ የግብፃውያን ሥርወ ቃል “ታላቅ ቤት” ማለት ነው።

12:16 “ሰጠው” የአብራም ሀብት ሁሉ የመጣው ከፈርዖን አይደለም (ዝክ. 12:5ለ)።

© እንዲሁም በጎችና ከብቶች፣ በተጨማሪም አህዮች፣ የቤት እንስሳት ነበሩ። እንዲሁም የብልጽግና ምንጭ ነበሩ በጥንታዊው ዓለም (ማለትም፣ አብራም በሦራ ማጫ የተሰጠው)፣ ግመሎች እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ በስፋት አልለመዱም ነበር (ማለትም፣ እስከ ሁለተኛው ሚሊኒየም መጨረሻ ድረስ ዓ.ዓ)። ለማዳ ስለሆኑ ግመሎች ጥቂት የጥንታዊ ቅርስ ማስረጃዎች አሉ። ከሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ መጀመሪያ ላይ፣ በሜሶፖታሚያ፣ ግን በተማረው መድብ ብቻ (አር.ኬ. ሀሪሰን ለብሉይ ኪዳን መግቢያ፣ ገጽ 311)።
ከዚህ ቁጥር፣ ባሮችና አገልጋዮች ከንብረቱ ጋር መቆጠራቸውን ተመልከት ዝክ. 20:14፤ 26:14፤ 30:43፤ 32:5)!

አመቅ (ጽሑፍ)፡ 12:17-20

¹⁷እግዚአብሔርም በአብራም ሚስት በሦራ ምክንያት ፈርዖንንና የቤቱን ሰዎች በታላቅ መቅሠፍት መታ። ¹⁸ፈርዖንም አብራምን ጠርቶ አለው። ይህ ያደረግህብኝ ምንድን ነው? እርስዎ ሚስትህ እንደ ሆነች ለምን አልገለጥህልኝም? ¹⁹ለምንስ፡- እንቱ ናት አልህ? እኔ ሚስት ላደርጋት ወስጄአት ነበር። አሁንም ሚስትህ እንኋት ይዘሃት ሂድ። ²⁰ፈርዖንም ሰዎቹን ስለ እርሱ አዘዘ። እርሱንም ሚስቱንም ከብቱንም ሁሉ ሸጉአቸው።

12:17 “ታላቅ መቅሠፍት” እነዚህ መቅሠፍቶች ባጠቃላይ የሚያያዙት ከሦራ ጥበቃ ጋር ነው። በዘፍጥረት 20:18 እሱ የሚያመለክተው “የተዘጉ ማኅፀኖችን” ነው። የአቤሜሌክን ሚስቶች። “መታ” የሚለው ግሥ (ቢዲቪ 619፣ ኬቢ 668፣ ያልተጠናቀቀ) “መቅሠፍት” ከሚለው ሥር ጋር ተመሳሳይ ነው (ቢዲቪ 619)፤ እሱም በሰዎች ላይ መንገድ ለማጠናከር።

© “በሥራ ምክንያት” ይህ “በቃሏ” ነው። ራሺ እንደሚለው እሷ መልአኩ እንዲጠብቃት አዘዘች። ባጠቃላይ እሷ ለፈርዖን ስለሁኔታው ነግራለች (ቁ. 18)።

12:18 መቅሠፍቱ በግልጽ የሚያያዘው ከሥራ አካል/የግብረ ሥጋ መጠበቅ ጋር ነው። ጥያቄው፣ ፈርዖን እንዴት የመቅሠፍቱን ምክንያት አወቀ ነው።

1. ያህዌ ስለገለጠለት
2. የግብጽ ጥበበኞች (ዘጸ. 7:11፣ 22፣ 8:7)?
3. ሥራ ራሷ

ይህ ምናልባት ሌላው ምሳሌ ይሆናል፣ ልክ እንደ ዳንኤል 4 ወይም የኢኪ ማጂ ይሆናል፣ እሱም እግዚአብሔር አይሁድ ላልሆኑት የእሱን ዓላማ የገለጠበት።

12:19-20 የአብራም ከግብፅ መውጣት ጥያቄ አይደለም፣ ትዕዛዝ እንጂ።

1. “ውሰድ” - ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተካሪ
2. “ሂድ” - ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ
3. “ፈርዖንም ሰዎቹን አዘዘ” - ቢዲቢ 845፣ ኬቢ 1010፣ ያልተጠናቀቀ
4. “አውጥቶ አባረረው” - ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ 1511፣ ያልተጠናቀቀ

የውይይት ጥያቄዎች?

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ይህ ኪዳን ለምን በጣም አስፈላጊ ሆነ? የተካተተው ማን ነው? ቃላቶቹን ግለጽ።
2. አብራም ወዲያውኑ ከእሱ የሚጠበቀውን ፈጽሟል? የእግዚአብሔር ጸጋ በዚህ ምዕራፍ የታየው እንዴት ነው?
3. ታራ የሞተው አብራም ካራንን ሲለቅ ነውን?
4. እግዚአብሔር አብርሃምን በዚህ ምዕራፍ የፈተነው እንዴት ነው? እሱ አልፏል?

ዘፍጥረት 13

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አሊመቅ (ማጽ ተከትሎ)
አብራምና ሎጥ	አብራም ከነዓንን ወረሰ	አብርሃምና ሎጥ	አብራምና ሎጥ ተለያዩ	አብራምና ሎጥ ተለያዩ
13:1	13:1-4		13:1-4	13:1-4
13:2-7		13:2-7		
	13:5-13		13:5-7	13:5-9
13:8-13		13:8-13	13:8-9	
			13:10-13	13:10-13
			አብርሃምም ወደ ኬብሮን ተጓዘ	
13:14-18	13:14-18	13:14-18	13:14-18	13:14-17
				13:18

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መግለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ:13:1

¹አብራምም ከግብፅ ወጣ እርሱና ሚስቱ ለእርሱ የነበረውም ሁሉ ሎጥም ከእርሱ ጋር ወደ አዜብ ወጡ።

13:1 አብራም ከግብፅ ተመልሶ ወደ አዜብ (ኔቬቭ) መጣ። ኔቬቭ ማለት የከነዓን ደቡባዊ ደረቅማ ክፍል ማለት ነው። እሱም ቀደም ብሎ ወደዚህ ተመሳሳይ ስፍራ ተሰዷል (ዝክ. 12:9) እናም ተመልሶ ወደዛው ይመጣል፣ በቁ. 20:1። እሱ ደግሞ ይስሐቅም የኖረበት ነው (ዝክ. 24:62)።

አመቅ ጽሑፍ:13:2-7

²አብራምም በከብት በብርና በወርቅ እጅግ በለጠገ። ³ከአዜብ ባደረገው በጉዞውም ወደ ቤቴል በኩል ሄደ ያም ስፍራ አስቀድሞ በቤቴልና በጋይ መካከል ድንኳን ተክሎበት የነበረው ነው ⁴ያም ስፍራ አስቀድሞ መሠውያ የሠራበት ነው በዚያም አብራም የእግዚአብሔርን ስም ጠራ። ⁵ከአብራም ጋር የሄደው ሎጥ ደግሞ የላምና የበግ መንጋ ድንኳንም ነበረው። ⁶በአንድነትም ይቀመጡ ዘንድ ምድር አልበቃቸውም የነበራቸው እጅግ ነበረና በአንድነት ሊቀመጡ አልቻሉም። ⁷የአብራምንና የሎጥን መንጎች በሚጠብቁት መካከልም ጠብ ሆነ በዚያም ዘመን ከነዓናውያንና ፌርዛውያን በዚያች ምድር ተቀምጠው ነበር።

13:2 አብራም ባለጠጋ ሰው ነበር። የዘፍጥረት መጽሐፍ የእሱን ሁለት የሁለት ምንጮች በዶሴ አስቀምጧል።

1. ከፀር የወረሰው፣ 12:5

2. ከግብፅ ያከማቸው፣ 12:16

የጥንቱ ቅርብ ምስራቅ ሀብትን ለማከማቸትም ሆነ ለመክፈል በርካታ ዘዴዎች ነበሯቸው።

1. የከበሩ ድንጋዮች
2. ጌጣጌጦች
3. አልባሳት
4. የምግብ ክምችት
5. ከብቶች

13:4 “አብራምም የእግዚአብሔርን ስም ጠራ” ይህ ሐረግ የሚያመለክተው የተወሰነ ዓይነት የአምልኮ ስፍራ ሲሆን፣ ምናልባትም የእንስሳት መሥዋዕት (ዘጸ. 20:24)። እሱም በመጀመሪያ ጥቅም ላይ የዋለው በ4:26 ላይ ሲሆን፣ 12:8፣ 13:4፣ 21:33፣ 26:25፣ 12:8 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። በ1ኛ ዜና. 16:8፣ መዝ. 105:1፣ 116:17፣ እና ኢሳ. 12:4፣ ትይዩነት የተነሣ፣ የያህዌን ስም መጥራት “ምስጋናን” ወይም “ውዳሴን” የሚያካትቱ ድርጊቶችንም ያካትታል።

“ስሙ” (ቢዲቢ 1027) የሚወክለው የአብራምን የኪዳን አምላክ አካላዊ መገኘት ነው። የእሱም ሙሉ ጠቀሜታ እስከ ዘጸአት 3:13-16 አይታወቅም። ኤሎሂም “ፈጣሪ”ን እንደሚወክል፣ ያህዌ የሚወክለው ኪዳን አድራጊውን፣ አካላዊ፣ የሚገኝ፣ ተስፋ ሰጪውን የሴትና የሴምን አምላክ ነው። የመለኮት ስሞች 12:1 ላይ ልዩ ርዕስን ተመልከት።

አብራም ወደ መጀመሪያው የከነዓን መሥዊያ ተመለሰ (ዝክ. 12:8)።

13:6 በደቡባዊ ከነዓን ያለው ምድር በቂ የሆነ ዓመታዊ ዝናብ የለውም የምድሩ ሣር በበቂ መጠን ያድግ ዘንድ። አንድን መንጋ ለመመገብ በርካታ ሄክታር ያስፈልጋል። ዘወትር ከሚያዝያ እስከ መስከረም ሣር እንዲያድግ ርጥበት ይኖረዋል፣ ነገር ግን ከጥቅምት እስከ መጋቢት መንጋዎች ወደ ደጋግ መሰማሪያዎች ይንቀሳቀሳሉ።

13:7 “ከነዓናውያንና ፊርዛውያን” “ከነዓናውያን” የሚለው ቃል ስብስብ ቃል ነው፣ ለፍልስጥኤም ነዋሪዎች፣ እንደ “አሞራውያን” ሁሉ። አንዳንዶች በእነዚህ ስሞች ላይ ልዩነት እንዳለ ይመለከታሉ፣ የተመሠረቱትም፡ (1) ፊርዛውያን ሊሆን የሚችለው “መንደርተኞች” ሲሆን (2) ከነዓናውያን የሚያመለክተው የተመሸገ ከተማ ነዋሪዎችን ነው። ይህ ብቸኛው ስፍራ ነው፣ ሁለቱም ወገኖች እንደ ፍልስጥኤም ነዋሪዎች ብቻ የተመዘገቡት። 12:6 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። ለ “ከነዓናውያን” 12:6 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

አመቅ ጽሑፍ: 13:8-13

⁸ አብራምም ሎጥን አለው፡- እኛ ወንድማማች ነንና በእኔና በአንተ በእረኞቼና በእረኞችህ መካከል ጠብ እንዳይሆን እለምንሃለሁ። ምድር ሁሉ በፊትህ አይደለችምን? ከእኔ ትለይ ዘንድ እለምንሃለሁ አንተ ግራውን ብትወስድ እኔ ወደ ቀኝ እሄዳለሁ አንተም ቀኙን ብትወስድ እኔ ወደ ግራ እሄዳለሁ። ¹⁰ ሎጥም ዓይኑን አነሣ፣ በዮርዳኖስ ዙሪያ ያለውንም አገር ሁሉ ውኃ የሞላበት መሆኑን አየ እግዚአብሔር ስዶምንና ገሞራን ከማጥፋቱ አስቀድሞ እስከ ዞር ድረስ እንደ እግዚአብሔር ገነት በግብፅ ምድር አምሳል ነበረ። ¹¹ ሎጥም በዮርዳኖስ ዙሪያ ያለውን አገር ሁሉ መረጠ ሎጥም ወደ ምሥራቅ ተጓዘ አንዱም ከሌላው እርስ በርሳቸው ተለያዩ። ¹² አብራም በከነዓን ምድር ተቀመጠ ሎጥም በአገሩ ሜዳ ባሉት ከተሞች ተቀመጠ፣ እስከ ሰዶምም ድረስ ድንኳኑን አዘዋወረ። ¹³ የሰዶም ሰዎች ግን ከፉዎችና በእግዚአብሔር ፊት እጅግ ኃጢአተኞች ነበሩ።

13:8-9 “ጠብ እንዳይሆን እለምንሃለሁ” ይህንን ምልልስ ለመግለጽ ተከታታይ ስዋሰዎቹ ገጽታዎች አሉ።

1. ጠብ እንዳይሆን እለምንሃለሁ (ቢዲቢ 937) - ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 243፣ የግሥ መልኮች፣ ቁ. 8
2. እባክህን ከእኔ ተለይ - ቢዲቢ 825፣ ኬቢ 962፣ ኒፋል ተጽዕኖዎች፣ ቁ. 9
3. እኔ ወደ ቀኝ እሄዳለሁ - ቢዲቢ 412፣ ኬቢ 415፣ ሂፊል የተዋሐደ
4. እና ወደ ግራ እሄዳለሁ - ቢዲቢ 970፣ ኬቢ 1332፣ ሂፊል የተዋሐደ

አስገራሚ የሚሆነው፣ አብራም (ሽማግሌው እና ባለጠጋው) ለሎጥ ምርጫውን መስጠቱ ነው፣ ከነዓን ለአብርሃም በያህዌ ልዩ ስጦታ ተደርጎ ተሰይሞለት ሳለ። ያህዌ የሎጥን ስስታምነት ከዮርዳኖስ በስተምስራቅ ያለውን ስፍራ እንዲመርጥ ለማነሣሣት ተጠቅሞበታል።

ሎጥ ከተለየው በኋላ እና አብራም በከነዓን ከቆየ በኋላ ብቻ ነው፣ ያህዌ ዳግም የተገለጠለት።

13:8 “ወንድማማች” እዚህ ይህ ቃል (ቢዲቢ 26) ጥቅም ላይ የዋለው በአንጻራዊነት መልኩ ነው (ዝክ. 14:14፣16፣ 29:12፣15)።

13:10 “ሎጥም ዓይኖን አንሥቶ ተመለከተ” ሎጥ የመረጠው በግል ፍላጎት ተመሥርቶ ነው። የስፍራው ኃጢአተኝነት (ዝክ. ቁ. 13) አላገደውም።

© “ ይህም የሆነው እግዚአብሔር ሰዶምና ገሞራን ከማጥፋቱ በፊት ነበር” ይህ ደግሞ ሌላኛው እርማታዊ አስተያየት ነው፣ ከኋለኞቹ ሁነቶች። ይህ ዋነኛ ሐተታ በማና መቼ እንደተጻፈ አይታወቅም፣ ግን ሊሆን የሚችለው ከካህናት አንደኛው እሱም የሙሴ ጸሐፊ እና ግለ ታሪክ ጸሐፊ ነው፣ (ማለትም፣ ሞቱን የዘገበው [ዘዳግም 34] እንዲሁም ስለ እሱ አስተያየት የሰጠው ነው፣ እንደ ዘጉ. 12:3)።

© “እንደ እግዚአብሔር ገነት በግብፅ ምድር አምሳል ነበረ” ራሺ (የመካከለኛው ዘመን ራቢ) የሚለው ምድሩ እንደ ዔድን ያለ ዛፎችና እንደ ግብፅ ያለ አትክልት ነበረው። ውስጠ ወይራ የሚሆነው፣ እንደ ዔድን የነበረው የፍርድ ስፍራ፣ እንዲሁ ደግሞ የዮርዳኖስ ሸለቆ መሆኑ ነው!

© “ዞር” ዞር (ቢዲቢ 858) በዮርዳኖስ ሸለቆ ያለ ከተማ ነው (ዝክ. 10)፣ ከሙት ባሕር በስተደቡብ ሲል። የሰሙ ሐተታ በዘፍ. 19:20-22 ላይ ይገኛል፣ እሱም በቃላት አግባብ “ትንሽ” እንደ ማለት (ቢዲቢ 859 I)። እሱም የበረሀ ገነት ነው (ጆሴፊስ፣ የአይሁድ ጦርነቶች 4.8.4)።

በዚህ አካባቢ በርካታ ከተሞች ይገኛሉ፡ (1) ሰዶም፣ (2) ገሞራ፣ አድማህ፣ (4) ዚቦይም፣ እና (5) ዞር/ቤላ። እነሱም በአጠቃላይ “የሜዳው ከተሞች” ተብለው ይጠራሉ። ዞር ሲቀር ሁሉም በእግዚአብሔር ተደምስሰዋል (ዘዳ. 29:23)።

- 13:13 የሰዶም ሕዝቦች ባሕርያት በበርካታ ክፉ መንገዶች ተገልጠዋል።
1. ክፉ — ቢዲቢ 948፣ ዝክ. 2:9፣ 3:22፣ 6:5፣ 8:21፣ 37:33፣ 38:7
 2. ኃጢአተኞች — ቢዲቢ 308፣ ዘክ. 16:38፣ 32:14
 3. ጌታን የሚቃወሙ
 4. እጅግ ኃጢአተኞች

ሆኖም፣ ጽሑፉ እንዴት እንደሆነ አይለይም። የምዕራፍ 19 ሐተታ የእነሱን ክፋት ያመለክተናል። ቁጥር 1 እና 2 የሁለት ቃላት ድብልቆች ናቸው፣ እነሱም ዘወትር በትርጉም የሚደባለቁት “ክፉዎች ኃጢአተኞች” በሚል።

አመቅ ጽሑፍ: 13:14-18

¹⁴ሎጥ ከተለየው በኋላም እግዚአብሔር አብራምን አለው። ዓይንህን አንገህና አንተ ካለህበት ስፍራ ወደ ሰሜንና ወደ ደቡብ ወደ ምሥራቅና ወደ ምዕራብ እይ ¹⁵የምታያትን ምድር ሁሉ ለአንተና ለዘርህ ለዘላለም እሰጣለሁና። ¹⁶ዘርህንም እንደ ምድር አሸዋ አደርጋለሁ የምድርን አሸዋን ይቁጥር ዘንድ የሚችል ሰው ቢኖር ዘርህ ደግሞ ይቁጠራል። ¹⁷ተነሣ በምድር በርዝመትዋም በስፋትዋም ሂድ እርሰዋን ለአንተ እሰጣለሁና። ¹⁸አብራምም ድንኳኑን ነቀለ መጥቶም በኬብርን ባለው በመምሬ የአድባር ዛፍ ተቀመጠ በዚያም ለእግዚአብሔር መሠውያን ሠራ።

- 13:14 “ሎጥ ከተለየው በኋላ እግዚአብሔርም አብራምን አለው” ይህ ምናልባት የ12:1 ሁኔታ ፍጻሜ ነው። አብራም የተንቀሳቀሰው በራዕይ ነው (“ዓይንህን አንገህ፣” ቢዲቢ 669፣ ኬቢ 724፣ ተጽዕኖዎ፣ “ተመልከት፣” ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ ተጽዕኖዎ፣ ሎጥ በግል ፍላጎት (ዝክ. ቁ. 10)።
- 13:15 “ሁሉንም ምድር... ለዘላለም” በዚህ መግለጫ ላይ ሁለት ነገሮች የግድ መታሰብ ይኖርባቸዋል፡ (1) የእግዚአብሔር ኪዳን ዘወትር ሁኔታዊ ነው፣ በሰዎች የእምነት ምላሽ ላይ (ዘዳ. 11:31-32፣ 28:36፣63-68፣ 30:19-20) እና (2) “ዘላለም” (አላም) የሚለው የዕብራይስጥ ቃል የግድ መተርጎም የሚኖርበት በወውደ ጽሑፉ ነው (NIDOTTE አዓለምቃብሉይ ኪዳንን (አዲሱ የዓለም አቀፍ መዝገበ ቃላት የብሉይ ኪዳን ሥነመለኮት ትርጓሜ)፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 1252-1253 ተመልከት)። እሱ ዘወትር ትርጉሙ “ዘላለም” ላይሆን ይችላል፣ በዘመናዊው እንግሊዝኛ የቃሉ አግባብ። ኪዳን ከሚለው ልዩ ርዕስ የሚከተለውን ዘላለም የሚለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።
- ይህ አይሁዶች ዛሬ በፍልስጥኤም ላይ ለሚኖሩት የይገባኛል ጥያቄ ዋነኛ ጉዳይ ነው። እኔ የምደነቀው በ
1. እስራኤል በትንቢት ላይ በዊሊየም ሄንድሪክስን
 2. የማን የተስፋ ምድር? ቀጣዩ ቀውስ በእስራኤልና በፍልስጥኤም በኮሊን ቻፕጣን

ልዩ ርዕስ: ኪዳን

የብሉይ ኪዳን ቃል የሆነው ቤሪዝ (ቢዲቢ 136) ኪዳን፣ ለመግለጽ ቀላል አይደለም። በዕብራይስጥ የሚገኘው ግሥ የለውም። ሥርወ ቃላዊ ፍች ለማምጣት የተደረገውን ሙከራዎች ሁሉ የማያሳምኑ ሆነዋል። ሆኖም፣ የጽንሰ ሐሳብ ማዕከላዊነት የቃሉን አጠቃቀም ይመረምሩ ዘንድ ሊቃውንትን አስገድዷቸዋል፣ ተግባራዊ ፍችውን ለመወሰን።

ኪዳን አንዱ እውነተኛው አምላክ የእሱ ፍጡር ከሆነው ሰው ጋር የሚደረግ ውል ነው። የኪዳን ጽንሰ ሐሳብ፣ ውል፣ ወይም ስምምነት የመጽሐፍ ቅዱስን መግለጥ ለመረዳት ወሳኝነት አለው። በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና በሰው ልጆች ነጻ ፍቃድ መካከል ያለው ክርክር በኪዳን ጽንሰ ሐሳብ በግልጽ ይታያል። አንዳንድ ኪዳናት የተመሠረቱት ግላዊ በሆኑ በእግዚአብሔር ባሕርይ እና ድርጊት ላይ ነው።

1. ተፈጥሮ ራሱ (ዘፍ. 1-2)
2. የአብርሃም መጠራት (ዘፍ. 12)
3. ከአብርሃም ጋር ኪዳን (ዘፍ. 15)
4. የኖህ መጠበቅና ተስፋ (ዘፍ. 6-9)

ሆኖም፣ የኪዳን ዋነኛ ባሕርይ ምላሽን መፈለጉ ነው

1. በእምነት አዳም እግዚአብሔርን መታዘዝ ነበረበት፣ በኤደን ገነት መሐል ከሚገኘው ዛፍ መብላት የለበትም
2. በእምነት አብርሃም ወገኖቹን ትቶ፣ እግዚአብሔርን መከተል፣ እንዲሁም ስለ መጪው ዝርዦቹ ማመን ነበረበት
3. በእምነት ኖህ ትልቅ መርከብ ገንብቶ፣ ከውሃ ራቅ ያለ፣ እንሰሳትን ማሰባሰብ ነበረበት
4. በእምነት ሙሴ እስራኤላውያንን ከግብፅ አውጥቶ የተወሰኑ መመሪያዎችን ፣ ለሃይማኖታዊና ለማህበራዊ ሕይወት የሚሆኑ፣ የበረከትና የርግማን ተስፋዎችን መቀበል ነበረበት (ዘዳ. 27-29)።

ተመሳሳይ የሆነ ክርክር እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ስላለው ግንኙነት “በአዲስ ኪዳን” ተመልክቷል። ክርክሩ በግልጽ የሚታየው ሕዝ. 18ን ከሕዝ. 36:27-37 ጋር በማወዳደር ነው የያህዌ ድርጊት። ኪዳኑ የተመሠረተው በእግዚአብሔር የጸጋ ድርጊት ነውን ወይስ ለሰው በተሰጠ የውክልና ሃላፊነት? ይህ አንገብጋቢ ጉዳይ ነው፣ በብሉይ ኪዳን፣ በአዲሱም ጭምር። የሁለቱም ግቦች ተመሳሳይ ናቸው፡ (1) የጠፋው ጎብረት መመለስ፣ ዘፍ. 3 እና (2) የእግዚአብሔርን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ ጻድቅ ሕዝብ መመሥረት።

የኤር. 31:31-34 አዲስ ኪዳን ክርክሩን ያቃልላል፣ የሰዎችን ድርጊት ተቀባይነት ለማግኘት የሚደረገውን በማስቀረት። የእግዚአብሔር ሕግ ውስጣዊ መሻት ሆነ፣ ውጫዊ የሕግ ቁጥር ቀርቶ። መልካም፣ ጻድቅ ሕዝብ የመሆን ግብ በተመሳሳይ መልኩ ነው የሚቀረው፣ ነገር ግን ዘዴው (አገባቡ) ነው የተቀየረው። የወደቀው የሰው ልጅ የእግዚአብሔር አምሳል ነጻብራቅ ከመሆን ብቃት እንደሌለው ተረጋግጧል። ችግሩ ኪዳኑ አልነበረም፣ ነገር ግን የሰው ሃጢአተኝነትና ድካም ነው (ሮሜ 7፣ ገላትያ 3)።

ተመሳሳይ ክርክር በብሉይ ኪዳን ሁኔታዊ ያልሆነና በሁኔታዊ ኪዳናት መካከል እንዳለ ይኖራል፣ በአኪ። ደኅንነት በፍጹም ነጻ ነው በኢየሱስ ክርስቶስ የተፈጸመ ሥራ፣ ነገር ግን ንስሐና እምነትን ይጠይቃል (ሁለቱንም በመነሻነትም ሆነ በቀጣይነት)። እሱም ሁለቱም፣ ሕጋዊ ሥልጣናዊ አዋጅና ክርስቶስን ወደ መምሰል መጠራት፣ አመላካች መግለጫ ለተቀባይነትና አስፈላጊ ቅድስና! አማኞች በራሳቸው ድርጊት የዳኑ አይደሉም፣ ነገር ግን በመታዘዝ (ኤፌ. 2:8-10)። እግዚአብሔርን በመምሰል መኖር የመዳን ማስረጃ ነው እንጂ የመዳን ምክንያት አይደለም። ሆኖም፣ የዘላለም ሕይወት ሊስተዋሉ የሚችሉ ባሕርያት አሉት! ይህ ክርክር በዕብራይስጥ መጽሐፍ ላይ በግልጽ ይታያል።

ልዩ ርዕስ፡ ዘላለም (አላም)

አላም የሚለው የዕብራይስጥ ቃል ሥርወ ቃሉ (ቢዲቢ 761) ርግጠኛ አይደለም (NIDOTTE ኒዶቲ፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 345)። እሱም በብዙ አግባቦች ነው ጥቅም ላይ የዋለው (ዘወትር የሚወሰነው በዐውደ-ጽሑፉ ነው)። የሚከተሉት የተመረጡ ምሳሌዎች ብቻ ናቸው።

1. ጥንታዊ ነገሮች

- ሀ. ሕዝቦች፣ ዘፍ. 6:4፤ ሰላም. 27:8፤ ኤር. 5:15፤ 28:8
- ለ. ቦታዎች፣ ኢሳ. 58:12፤ 61:4
- ሐ. እግዚአብሔር፣ መዝ. 93:2፤ ምሳ. 8:23፤ ኢሳ. 63:16
- መ. ነገሮች፣ ዘፍ. 49:26፤ ኢዮብ 22:15፤ መዝ. 24:7፤ 9፤ ኢሳ. 46:9
- ሠ. ጊዜ፣ ዘዳ. 32:7፤ ኢሳ. 51:9፤ 63:9፤ 11

2. መጻፈው ጊዜ

- ሀ. የአንዱ ሕይወት፣ ዘጸ. 21:6፤ ዘዳ. 15:17፤ ሰላም. 1:22፤ 27:12
- ለ. ለንጉሥ ግንታዊ ዘይቤ፣ ሰላም. 1:31፤ መዝ. 61:7፤ ነህ. 2:3
- ሐ. ቀጣይነት ያለው ሕላዌ
 - (1) መሬት፣ መዝ. 78:69፤ 104:5፤ መክ. 1:4
 - (2) ሰማያት፣ መዝ. 148:5

መ. ለእግዚአብሔር ሕላዌ

- (1) ዘፍ. 21:33
- (2) ዘጸ. 15:18
- (3) ዘጸ. 32:40
- (4) መዝ. 93:2
- (5) ኢሳ. 40:28
- (6) ኤር. 10:10
- (7) ዳጌ. 12:7

ሠ. ኪዳን

- (1) ዘፍ. 9:12፤ 16፤ 17:7፤ 13፤ 19
- (2) ዘጸ. 31:16
- (3) ሌዋ. 24:8
- (4) ዘኁ. 18:19
- (5) ሰላም. 23:5
- (6) መዝ. 105:10
- (7) ኢሳ. 24:5፤ 55:3፤ 61:8
- (8) ኤር. 32:40፤ 50:5

ረ. ከዳዊት ጋር ልዩ ኪዳን

- (1) ሰላም. 7:13፤ 16፤ 25፤ 29፤ 22:51፤ 23:5
- (2) ሰላም. 2:33፤ 45፤ 9:5
- (3) ሰላም. 13:5
- (4) መዝ. 18:50፤ 89:4፤ 28፤ 36፤ 37
- (5) ኢሳ. 9:7፤ 16:5፤ 37:35፤ 55:3

ሰ. የእግዚአብሔር መሲሕ

- (1) መዝ. 45:2፤ 72:17፤ 89:35-36፤ 110:4
- (2) ኢሳ. 9:6

ሸ. የእግዚአብሔር ሕግጋት

- (1) ዘጸ. 29:28፤ 30:21
- (2) ሌዋ. 6:18፤ 22፤ 7:34፤ 10:15፤ 24:9
- (3) ዘኁ. 18:8፤ 11፤ 19
- (4) መዝ. 119:89፤ 160

ቀ. የእግዚአብሔር ተስፋዎች

- (1) ሰላም. 7:13፤ 16፤ 25፤ 22:51
- (2) ሰላም. 9:5
- (3) መዝ. 18:50
- (4) ኢሳ. 40:8

በ. የአብርሃም ዝርያዎችና የተስፋይቱ ምድር

- (1) ዘፍ. 13:15፤ 17:18፤ 48:4
- (2) ዘጸ. 32:13
- (3) ሰላም. 16:17

ተ. ኪዳናዊ በዓላት

- (1) ዘጸ. 12:14፤ 12:14፤ 17፤ 24

(2) ሌዋ. 23:14፣21፣41

(3) ዘኁ. 10:8

ቸ. ከዘላለም ዘላለማዊነት

(1) ለ ነገሥ. 8:13

(2) መዝ. 61:7-8፣ 77:8፣ 90:2፣ 103:17፣ 145:13

(3) ኢሳ. 26:4፣ 45:17

(4) ዳን. 9:24

ኅ. መዝሙራት የሚሉትን አማኞች ዘላለም ያደርጓቸዋል

(1) ምስጋና ማቅረብ፣ መዝ. 30:12፣ 79:13

(2) በእሱ ፊት ይኖራሉ፣ መዝ. 41:12፣ 61:4፣7

(3) በምሕረቱ ይታመናሉ፣ መዝ. 52:8

(4) እግዚአብሔርን ያመሰግናሉ፣ መዝ. 52:9

(5) ምስጋና ይዘምራሉ፣ መዝ. 61:7፣ 89:1

(6) ፍትሐዊነቱን ያውጃሉ፣ መዝ. 75:9

(7) ስሙን ያከብራሉ፣ መዝ. 86:12፣ 145:2

(8) ስሙን ይባርካሉ፣ መዝ. 145:1

3. ሁለቱም ያለፈውም ሆነ የሚመጣው ጊዜ ("ከዘላለም እስከ ዘላለም")

ሀ. መዝ. 41:13 (እግዚአብሔር ምስጋና)

ለ. መዝ. 90:2 (እግዚአብሔር ራሱ)

ሐ. መዝ. 103:17 (የጌታ ደግነት ወዳድነት)

ዐውደ-ጽሑፉ የቃሉን ትርጉም ደረጃ እንደሚወስነው አስተውል። ዘላለማዊ ኪዳናትና ተስፋዎች ሁኔታዊ ናቸው (ማለትም፣ ኤርምያስ 7)። የራስህን ዘመናዊ የጊዜ አተያይ ንባብ ወይም ያንተን አኪ ስልታዊ ሥነ መለኮት ወደ እያንዳንዱ የብሉይ ኪዳን አጠቃቀም፣ በዚህ በእጅጉን ተለዋዋጭ ቃል ላይ እንዳታደርግ ተጠንቀቅ። አኪ የብሉይ ኪዳንን ተስፋዎች ሁለንተናዊ አድርጓቸዋል።

13:16 "ዘርህንም እንደ ምድር አሸዋ አደርገዋለሁ" እዚህም በድጋሚ ዘይቤአዊ ተስፋ ነው (ዝክ. 15:5፣ 22:17፣ 26:4፣ 28:14፣ ዘጸ. 32:13፣ ዘኁ. 23:10) ለልጅ፣ ለቤተሰብ፣ ለነገድ፣ እና ታላቅ ሕዝብ (ያህዌ እስማኤልን ጭምር እንደሚባርክ ተስፋ ሰጥቷል፣ ዝክ. 16:10፣ 17:20)። ተስፋው በሎጥ በኩል አይደለም፤ እሱ ተሰናብቷል! አብራም ይህንን ተስፋ አምኗል (ዘፍ. 15:6) እንዲሁም ጳውሎስ ይህንን ተጠቅሞበታል፤ መጽደቅ በእምነት በኩል በሚሆን ጸጋ ለሚለው መሠረት እንዲሆን፣ በሮሜ. 4:3 እና ገላ. 3:6።

በዘፍጥረት አብርሃም በርካታ ተስፋዎችን ከያህዌ ተቀብሏል።

- 1. መሬት — 12:1-2፣ 13:14-15፣ 15:7፣18፣ 17:8
- 2. ዘር/ዘርያዎች — 12:2፣ 13:16፣ 15:5፣18፣ 17:2፣4-7፣16፣19፣ 22:17
- 3. ኪዳን — 17:7፣19፣21
- 4. በእሱ በኩል ለሕዝቦች ሁሉ የተለየ በረከት — 12:3፣ 18:18፣ 22:18፣ 26:4፣ 28:14

ሆኖም፣ እነዚህ ሁኔታዊ ተስፋዎች አይደሉም። በእሱ በኩል አጽንዖት አለ፣ በመታዘዝና በተግባር ላይ፣ 12:1፣ 13:17፣ 17:1፣23፣ 18:19፣ 22:16-18፣ 26:4-5 (የመጽሐፍ ቅዱስ ተምሳሌት መዝገበ ቃላት ገጽ 3 ተመልከት)። አብራም አልተነሣም፣ ግን በተገቢው ምላሽ መስጠት ይኖርበታል!

13:17 ያህዌ አብራምን አዘዘው፣ አዲሱን ስጦታ ያረጋግጥ ዘንድ።

- 1. "ተነሣ" ወይም "ሂድ" — ቢዲቢ 877፣ ኪቢ 1086፣ ተጽዕኖዊ (ፈሊጣዊ፣ ከታች ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)
 - 2. "ተዘዘር" — ቢዲቢ 229፣ ኪቢ 246፣ ኒዝፓል ተጽዕኖዊ (ምናልባትም ለመሬት ባለቤትነት ሕጋዊ መስፈርት)
- የተመቅሶ (UBS) በዘፍጥረት ላይ ማስታወሻ፣ ስለ "መነሣት" መልካም ነጥብ አለው፣ ከሌላው ትዕዛዝ ጋር ተዋህዶ ጥቅም ላይ ሲውል። "ተነሣ ማለት፣ አብራም ተቀምጦ ወይም ጋደም ብሎ ነበር ማለት አይደለም፣ እንዲራመድ ሲታዘዝ። በዕብራይስጥ ቃሉ፣ ርቱአዊ ተግባር አለው፣ እንደ ትዕዛዝ ሆኖ ሲቀርብ፣ ሌላውን ትዕዛዝ በመከተል፣ ትዕዛዙም ጠቃሚ መሆኑን በመጠቆምና ሰውየውም የግድ ወዲያውኑ የታዘዘውን ተግባራዊ ማድረግ ሲኖርበት። ለሌላ ምሳሌ ዘፍጥረት 19:15፣ 21:18፣ 28:2 ተመልከት" (ገጽ. 304)።

© "ለአንተ እስጥሃለሁ" ቁ. 15 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

13:18 "የማምሬ አድባር ዛፍ" የተቀደሰ ዛፍ(ፎች) (ቢዲቢ 18) ተደጋጋሚ ጭብጦች ናቸው በጥንቷ እስራኤል (የብዙ ቁጥር በማሰረቲክ ዕብራይስጥ፣ ነገር ግን የነጠላ ቁጥር በLXX እና ፔሺታ)።

- 1. በሞሪያ ያለ ትልቅ ዛፍ — 12:6፣ ዘዳ. 11:30
- 2. በማምሬ ያለ ትልቅ ዛፍ — 13:18፣ 14:13፣ 18:1 (ጆሴፈስ፣ ቅርሶች 1.10.4)
- 3. በሴኬም ያለ ትልቅ ዛፍ — 35:4፣ መሳ. 9:6
- 4. በዛናኒም ያለ ትልቅ ዛፍ — ኢያሱ. 19:33፣ መሳ. 4:11
- 5. በአፍራ ያለ ትልቅ ዛፍ — መሳ. 6:11፣19
- 6. በታቦር ያለ ትልቅ ዛፍ — 1ኛ ሳሙ. 10:3 (መሠዊያው አልተጠቀሰም)
- 7. ቢዲቢ 18 ከቢዲቢ 781 ጋር አቻነት አለው በዘፍ. 18:1፣4፣8። ቢዲቢ 781 የዘፍጥረት 2-3 ልዩ ዛፍ(ፎች) ምን ተብለው እንደሚጠሩ ነው (ዝክ. 2:9፣16፣17፣ 3:1፣2፣3፣6፣8፣11፣12፣17፣22፣ 24)

© “ኬብርን” በዚህ ጊዜ የሚታወቀው ኬሪያዝ-አራባ በሚል ነው (ዝክ. 23:2፤ 35:27)፤ እሱም የሚያሳየው ይህ ሐተታ የተጻፈው በኋለኛው ዘመን በወራሪዎቹ እስራኤላውያን ስሙ ከተቀየረ በኋላ ነው።

© “እሱም እዚያ ለእግዚአብሔር መሠዊያ ሠራ” ይህ አዲስ መሠዊያ (ዘወትር ስፍራው ቅድመ ነዋሪ በሆኑ የከፍተኛው የአምልኮ ስፍራ) ተደጋጋሚ ጭብጥ ነው ለአብርሃም በከነዓን መኖር (ዝክ. 12:7፤ 13:18፤ 22:9)። እነዚህ መሠዊያዎች ምናልባት የእንስሳት መሥዋዕት ይካሄድባቸው ይሆናል፤ ይህም ያህዌን የማምለክ ባሕርይ የነበረው።

- 1. አቤል — 4:4
- 2. ኖኅ — 8:20
- 3. አብራም — 13:18፤ 15:12-21
- 4. ይስሐቅ — 26:25
- 5. ያዕቆብ — 33:20፤ 35:7
- 6. ኢዮብ — ኢዮብ 1:5

የእንስሳት መሥዋዕት በዘጸዓትም ቀጥሏል (ዘጸዓት 12) እንዲሁም በሙሴአዊ ኪዳን (ሌዋውያን 1-7፤16)።

ዘፍጥረት 14 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አድራሻ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ
የነገሥታት ጦርነት	የሎጥ መማሪክና መመለስ	የአራቱ የምስራቅ ነገሥታት ኅብረት	አብራም ሎጥን አስመለሰ	የአራቱ ነገሥታት ዘመቻ
14:1-12	14:1-4 14:5-12	14:1-12	14:1-7 14:8-12	14:1-12
14:13-16	14:13-16	14:13-16	14:13-16	14:13-16
የአግዚአብሔር ተስፋ ለአብርሃም			መልከጼዴቅ አብራምን ባረከ	መልከጼዴቅ
14:17-24	14:17 አብራምና መልከጼዴቅ 14:18-20	14:17-24	14:17-20	14:17-19 (19)
(19-20)	(19-20)	(19-20)		14:20
	14:21-24		14:21 14:22-24	14:21-24

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ xxiv ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብቡ። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 14:1-12

¹በሰናዖር ንጉሥ በአምራሬሬል፣ በአላሳር ንጉሥ በአርዮክ፣ በኤላም ንጉሥ በኮሎዶጎምር፣ በአሕዛብ ንጉሥ በቲድዳል ዘመን እንዲህ ሆነ ²ከሰዶም ንጉሥ ከባላ፣ ከገሞራ ንጉሥ ከብርሳ፣ ከአዳማ ንጉሥ ከሰነክብ፣ ከሰባይም ንጉሥ ከሰሜባር፣ ዘዓር ከተባለች ከቤላ ንጉሥም ጋር ሰልፍ አደረጉ። ³እነዚህ ሁሉ በሲዲም ሸለቆ ተሰብስበው ተባበሩ ይኸውም የጨው ባሕር ነው። ⁴አሥራ ሁለት ዓመት ለኮሎዶጎምር ተገዝተው ነበር። በአሥራ ሦስተኛውም ዓመት ዐመፀ። ⁵በአሥራ አራተኛውም ዓመት ኮሎዶጎምርና ከአርሱ ጋር የነበሩት ነገሥታት መጡ ራፋይምን በአስጣሮት ቃርናይም፣ ዙዚምንም በሃም፣ ኤሚምንም በሴዊ ቂርያታይም መቱ ⁶የሐር ሰዎችንም በሴይር ተራራቸው በበረሃ አጠገብ እስካለች እስከ ኤል ፋራን ድረስ መቱ። ⁷ተመልሰውም ቃዴስ ወደ ተባለች ወደ ዓይንሚሲፓጥ መጡ የአማሌቅን አገር ሁሉና ደግሞ በሐሴሶን ታማር የነበረውን አሞራውያንን መቱ። ⁸የሰዶም ንጉሥና የገሞራ ንጉሥ፣ የአዳማ ንጉሥና የሰባይም ንጉሥ፣ ዘዓር የተባለች የቤላ ንጉሥም ወጡ እነዚህ ሁሉ በሲዲም ሸለቆ በአነርሱ ላይ ለሰልፍ ወጡ ⁹የኤላምን ንጉሥ ኮሎዶጎምርን፣ የአሕዛብን ንጉሥ ቲድዳልን፣ የሰናዖርን ንጉሥ አምራሬሬልን፣ የአላሳርን ንጉሥ አርዮክን ለመውጋት አምስቱ ነገሥታት በእነዚህ በአራቱ ላይ ወጡ። ¹⁰በሲዲም ሸለቆ ግን የዝፍት ጉድጓዶች ነበሩበት። የሰዶም ንጉሥ የገሞራ ንጉሥም

ሸሹና ወደዚያ ወደቁ የቀሩትም ወደ ተራራ ሸሹ።¹¹ የሰዶምንና የገሞራን ከብት ሁሉ መብላቸውንም ሁሉ ወስደው ሄዱ።¹² በሰዶም ይኖር የነበረውን የአብራምን የወንድም ልጅ ሎጥን ደግሞ ከብቱንም ወስደው ሄዱ።

14:1-2 እዚህ የተመዘገቡት ሁኔታዎች በአሁኑ ዘመን ታሪክ ላይ ይታወቃሉ፤ የነገሥታት ስሞች እንደሆኑት ሁሉ። በእነዚህ ስሞች ላይ በርካታ አለመግባባቶች አሉ። ሊሆን የሚችለው ተያያዥ የሆነ የኮከብ ጽሑፍ በብሪታኒያ መዘደም ያለ፤ “የኬዶርላኦሜር ጽሑፍ” የሚባለው ተመሳሳይ የሆነ ሁኔታ መዝግቧል፤ ከአራቱ ነገሥታት የሦስቱ ስሞች ተመሳሳይነት የተነሣ፤ ይህ ግን፤ በእጅጉን ርግጠኛ አይደለም።

እናም ምን እናውቃለን?

1. “ለዘመናዊ ሥልጣኔ አርኬዎሎጂአዊ ማስረጃዎች (መካከለኛ ነሐስ 1) የርዳናስን አካል፤ ኔቤቭ፤ እና ሲና በዚህ ጊዜ በድንገት የወደቁ” (ዘፐርኤል ዘንደራን ሥዕላዊ መጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ፤ ቅጽ 1፣ ገጽ 785)። ጦርነቱ ለአሁኑ ማስረጃ ይስማማል።
2. በዚህ ጊዜ ረጅም ርቀት የሚንቀሳቀሱ ሠራዊቶች (ማለትም፡ ሁለተኛው ሚሌኒየም ዓ.ዓ.) ምርኮና ገዥነትን ለማግኘት።

ይህንን ሁኔታ ከከበቡት ውዥንብሮች መካከል የአሁኑን አቋም የሚያመለክት አንድ ምሳሌ የሚሆነን “አሪኦች የኢላር ንጉሥ።” እሱም ሊያመለክት የሚችለው

1. ኢራክ፤ የላርሳ ከተማ ንጉሥ (አካድያን)፤ እሱም በማዕከላዊ ባቢሎን ወይም ሶርያ ነው
2. የአርሜንያ ሳትራፕ (ኢላር አርሜንያን ለአርሜንያ ነው)
3. ቃጳይቅያ (ከዘፍጥረት የፍጻሜ የሙት ባሕር ጥቅሎች)
4. ከካርኬሚሽና ካራን መካከል ያለ ከተማ (ከማሪ ጽሑፎች)

ውዥንብሩ ግልጽ ነው። እነዚህ ስሞች ለማንም ጽሑፋዊ ምንጮች የተለመዱ አይደሉም። የስሞቹ ሆሄያት ከቋንቋ ቋንቋ ይለያያል። ተጨማሪ ሰነዳዊ ታሪክ ከዚህ ጊዜና ክልል ላይ እስከሚገኝ ድረስ መጠበቁ የተሻለ ነው። ነገሥታቱ ያንድ ዘመን ናቸው ብሎም በአብራም ዘመን (19ኛ ወይም 18ኛ ክፍለ ዘመን ዓ. ዓ.)። ነገር ግን ስሞቹ አገሮቹን እንደሚሰማሙ ፈጥኛ ልጥቀስ (ከሚዛመዱበት ግዛት ጋር፤ ዴሪክ ኪድነር፤ ዘፍጥረት፤ ገጽ 30)።

1. አምራሬል — ሴማዊ ሁኔታ
2. አሪኦች — ሁሪያን ሁኔታ
3. ኬዶርላኦሜር — ኤላም ሁኔታ
4. ቃይዳል — ሂታይቲ ሁኔታ

14:2 የተዘረዘሩት ከተሞች (ሰዶም፣ ገሞራ፣ አድማህ፣ ዜቦይም፣ እና ቤላ/ዞር) በደቡባዊ አራባህ ያሉ ከተሞች ናቸው፤ ዛሬ የተሸፈኑት በደቡባዊ የሙት ባሕር ጫፍ ነው።

© “ቤራ... ቤርሻ” የአይሁድ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ የሚለው እነዚህ ሁለት ከተሞች የ “ክፉ” ተምሳሌት መሆናቸውን ነው (ቢዲቢ 948) እና “ታጠአተኝነት” (ቢዲቢ 957፣ ገጽ 34፣ እንዲሁም የዴሪክ ካይድነር ማስታወሻ፤ ዘፍጥረት፣ ገጽ 130)። ይህ በቢዲቢ ተጨባጭ አልተደረገም። እሱም በራሱ በኩል ምክንያታዊ ሊሆን ይችላል፤ ሐተታው ታሪካዊ አይደለም ለማለት። የነገሥታቱ ስም በታሪክ አይታወቅም።

14:3 “የሲዲም ሸለቆ” ይህ ስፍራ የሚገኘው በዚህ ምዕራፍ ቁ. 3፣ 8 ላይ ብቻ ነው። ጥንታዊ ትርጉሞች እዛው ያለውን ዐውደ-ጽሑፍ ይጠቀማሉ (ቁ. 10) እንደ የርዳናስ ሸለቆ ክፍል አድርገው ለመተርጎም፤ እዚያም የነዳጅ ውጤቶች ቅሬተ አጽም በምድሩ ወለል ላይ የሚታዩበት። ይህ ምናልባት አሁን የሙት ባሕር ደቡባዊ ክፍል የሚሸፍን ስፍራ ነው።

14:4 ይህ ቁጥር የሚነግረን “የሜዳው ከተሞች” ያመጡበትን ምክንያት ነው (ቢዲቢ 597፣ ኬቢ 632፣ የተጠናቀቀ) የሜሶፖታሚያን የበላይ ገዢዎች በመቃወም። በምላሹም ኬዶርሎሜር ሌሎች ተጨማሪ ነገሥታትን ከለምለሙ ከፊስነት ሾሙ፤ ብድሩን ለመመለስ እንዲያግዙት።

14:5-7 ዴ

ሪክ ኪድነር (ዘፍጥረት፣ ቲንዳሌ ብሉይ ኪዳን ሐተታዎች ገጽ 131) የሚያስበው ቁ. 5-7፣ ምናልባት 1-11፣ ሊሆን የሚችለው ከታሪካዊ ዶሴዎች (የወታደራዊ ዘመቻዎች ንጉሣዊ መዝገብ) የሚገልጸው “የሜዳውን ከተሞች” እና የእነሱን አገሬያዊ ተባባሪዎች መሸነፍን ነው። እኔም ይህ ሊሆን የሚችል አማራጭ እንደሆነ አስባለሁ። ከአካባቢያዊ ምዕራፎች “የተለየ” ነው።

14:5 “ሪፋይም... ዙዚም...ኢሚን”

ልዩ ርዕስ፡ ለረጃጅም/ኃይለኛ ተዋጊዎች ወይም የሕዝብ ወገኖች ጥቅም ላይ የዋሉ ቃላት

እነዚህ ትላልቅ/ረጃጅም/ኃይለኛ ሕዝቦች በብዙ ስሞች ነው የሚጠሩት።

1. ኒፊሊም (ቢዲቢ 658) — ዘፍ. 6:4፤ ዘኁ. 13:33
2. ሪፋይም (ወይም ቢዲቢ 952 ወይም ቢዲቢ 952 II) – ዘፍ. 14:5፤ ዘዳ. 2:11፣20፤ 3:11፣13፤ ኢያሱ. 12:4፤ 13:12፤ II ሳሙ. 21:16፣18፣20፣22፤ I ቆሮ. 20:4፣6፣8
3. ዛምዙሚን (ቢዲቢ 273)፣ ዙዚም (ቢዲቢ 265) — ዘፍ. 14:5፤ ዘዳ. 2:20
4. ኢሚም (ቢዲቢ 34) — ዘፍ. 14:5፤ ዘዳ. 2:10-11
5. አናኪም (የዔናቅ ልጆች፣ ቢዲቢ 778 I) —13:33፤ ዘዳ. 1:28፤ 2:10-11፣21፤ 9:2፤ ኢያሱ. 11:21-22፤ 14:12፣15

© “አስታሮት” ይህ (ቢዲቢ 800) የአንዲቱ የከነዓን ጣዖት ስም ነው፤ ከበአል ጋር የሚያያዝ።

ልዩ ርዕስ፡ የጥንቱ ቅርብ ምስራቅ የመራባት አምልኮ

I. ምክንያቱ

- ሀ. የጥንታዊው ሰዎች የጀመሩት እንደ አደን ሰብሳቢዎች ሲሆን ነገር ግን የዘላንነት ሕይወት እየተስፋፋ መጥቶ ለአዝዕርትና ከብር ርቢ ያለው ፍላጎት ጨመረ።
- ለ. የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ነዋሪዎች በተፈጥሮ ኃይላት ሊጎዱ የሚችሉ ነበሩ። በዋነኞቹ የንጹሕ ውኃ አካላት አካባቢ ሥልጣኔ መስፋፋት ሲጀመር እነሱ በመደበኛው የወቅቶች ሥርዓት ላይ ጥገኞች ሆኑ።
- ሐ. የተፈጥሮ ኃይላት አማልክት ሆኑ እነሱም የሚለመኑና የሚቆጣጠሩ

II. የትና ለምን

- ሀ. የመራባት ሃይማኖት እያደገ የመጣው
 1. ግብፅ (ዐባይ)
 2. ሜሶፖታሚያ (ጤግርስና ኤፍራጥስ)
 3. ከነዓን (ዮርዳኖስ)
- ለ. መሠረታዊ የሆነ ተመሳሳይነት በጥንቱ ቅርብ ምስራቅ የመራባት አምልኮ መሐል አለ።
- ሐ. ተለዋዋጭ የሆነውና ሊተነባይ የማይችለው ወቅትና የዓየር ሁኔታ ለአምልኮዎች ማደግ ምክንያት ሆነ፤ ይህም ሰዎችን/መለኮታዊ ምስጢሮችን በመንፈሳዊ ግዛትና በምድርም ላይ እንደ ሕይወት መሠረት በመጠቀም ነው።

III. ማንና እንዴት

- ሀ. ማን (አማልክቶች እና አማልክቲቶች)
 1. ግብፅ
 - ሀ. ኢሲስ (ሴት)
 - ለ. አሲሪስ (ወንድ)
 2. ሜሶፖታሚያ
 - ሀ. ኢሸታር/ኢናና (ሴት)
 - ለ. ታሙዝ/ዱሙዚ (ወንድ)
 3. ከነዓን
 - ሀ. በአል (ወንድ)
 - ለ. አሼራህ፣ አስታርቲ፣ አናዝ (ሴት)
- ለ. እነዚህ ጥንቶች እያንዳንዳቸው በተመሳሳይ መንገድ አፈታሪኮች ተደርገዋል
 1. አንደኛው ይሞታል
 2. ሌላኛው ይመልሳል
 3. የአማልክቱን ሞትና ትንሣኤ ፈርጅ የዓመቱን የተፈጥሮ ዑደት ይመስለዋል
- ሐ. የማስመሰል ጥንቆላ የሰዎችን የግብረ-ሥጋ ተራክቦ የሚመለከተው (ማለትም፡ የአማልክት መጋባት) እንደ የአዝመራ፣ ከብቶች፣ እና ሰዎች መራባት ማረጋገጫ መንገድ ተደርጎ ነው።

IV. እስራኤላውያን

- ሀ. የያህዌ ሕዝቦች ማስጠንቀቂያ ተሰጥቷቸዋል (ማለትም፡ ሌዋውያንና ዘዳግም) የመራባትን አምልኮ ያስወግዱ ዘንድ (በተለይም የከነዓንን)።
- ለ. እነዚህ አምልኮዎች በጣም የታወቁ ነበሩ፤ ምክንያቱም በሰው ልጆች አፈ ታሪክና ተጨማሪ በሆነው የግብረ-ሥጋ ግንኙነት ድርጊት።
- ሐ. ዘማዊነት የሚታየው እንደ በረከት ሕይወት ነው፤ በአምልኮ ወይም በአምልኮ ሥርዓት መንገዶች፣ በያህዌ ላይ ከሚደረግ ግላዊ እምነት ወይም መታመን ይልቅ።

V. የንባብ ጥቆማዎች

- ሀ. ደብሊዩ. ኤፍ. አልብራይት፣ አርኪዎሎጂ እና የእስራኤል ሃይማኖት
- ለ. ጄ. ኤች. ብሬስትድ፣ የሃይማኖትና የአስተሳሰብ ዕድገት በጥንታዊቷ ግብፅ
- ሐ. ጀምስ ጊ. ፍሬዘር
 1. አዶኒስ፣ አቲስ፣ አሲሪስ
 2. በብሉይ ኪዳን ሥነ-ቃል
 3. ተፈጥሮን ማምለክ
- መ. ሲ. ኤች. ጎርዶን፣ ከመጽሐፍ ቅዱስ በፊት
- ሠ. ኤስ. ኤን. ክራመር፣ የጥንቱ ዓለም አፈታሪክ

14:6 "ሐራውያን" 12:6 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።
 © "ኤል-ፋራን" ይህ ለመለኮት አጠቃላይ ስም አይደለም (ማለትም፡ ኤል) ቀድሞ በመግባቱ። "የታላቅ ዛፍ" አጽሕርተ ቃል ነው (LXX)፤ ማለትም ትልቅ ዛፍ።

14:7 "ዳይን-ሚስጥጥ (እሱም ቃዴስ)" "ዳይን" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 745) ፍችው "ምንጭ" ማለት ሲሆን እሱም በብሉይ ኪዳን የሚገኙ በርካታ ስፍራዎች ስም ነው። "ሚስጥጥ" (ቢዲቢ 1048) ፍችው "ፍርድ፣" "ፍትሕ፣" ወይም "ውሳኔ" ማለት ሲሆን፤ እሱም የሚያሳየው ዙጉልቁ 13 ያሉትን ሁኔታዎች ነው።
 ይህ በመጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የዚህ ስም መከሰቻ ነው። ቅንፉ የሚያመለክተው ከሰሜን ሲናይ በረሀ ያለውን የበረሀ ገነት ሲሆን እሱም በበረሀ የመንከራተት ዘመን በእጅጉን ስሙ የተጠራ ነው (ዙኑ. 13:26፤ 20)። ቃዴስ ደግሞ ዘፍ. 16:14፤ 20:1፤14፤ እና ዙኑ. 13:26፤ 20:1፤14 ላይ

ሲሆን፤ ቆየት ብሎ "ቃዴስ በርኔ" ተብሏል (ዘኁ. 32:8)። ባጠቃላይ ይህ ሌላኛው ሌላኛው አርታኢ (አራሚ) ወይም ጸሐፊ መረጃ የጨመረበት ነው (1) ከፊተኛቹ ጊዜያት ወይም (2) ለነበረው ጽሑፍ እንደ ተጨማሪ ማብራሪያ ወይም ሥነ-ቃል ይሆናል (ዝክ. ቁ. 2:8:17)።

© "አማሌቃውያን" ይህ ወገን ምናልባት ከዓሳው ዝርዦች ይሆናል (ዘፍ. 36:15-16)፤ እነሱም የክፉው ተምሳሌት የሆኑ በእስራኤል ላይ፤ ምክንያቱም ረዳት አልባ የሆኑትንና ወደ ኋላ የቀሩትን ስደተኛ እስራኤላውያንን ወርረው በመምታታቸው (ዘጸ.17:8-16፤ ዘዳ. 25:17-19)።

© "አሞራውያን" 12:6 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

© "ሀዘዞን-ታማር" ከ2ኛ ዜና. 20:2 ይህ የሚታወቀው ኢን-ጌዲ በሚል ነው፤ የተለየ የንጹሕ ውኃ ምንጭ፤ ከሙት ባሕር በስተምዕራብ በኩል።

አመቅ ጽሑፍ: 14:13-16
¹³አንድ የሸሽ ሰውም መጣ፤ ለዕብራዊው ለአብራምም ነገረው እርሱም የኤስኮል ወንድምና የአውናን ወንድም በሆነ በአሞራዊ መምራ የአድባር ዛፍ ይኖር ነበር እነዚያም ከአብራም ጋር ቃል ኪዳን ገብተው ነበር። ¹⁴አብራምም ወንድሙ እንደ ተማረከ በሰማ ጊዜ በቤቱ የተወለዱትን ሦስት መቶ አሥራ ስምንት ብላቴኖቹን አሰለፈ። ፍለጋቸውንም ተከትሎ እስከ ዳን ድረስ ሄደ። ¹⁵ብላቴኖቹንም ከፍሎ በሌሊት እርሱ ከባሪያዎቹ ጋር ወረደባቸው። መታቸውም፤ በደማስቆ ግራ እስካላቸውም እስከ ሐባ ድረስ አሳደዳቸው። ¹⁶ከብቱንም ሁሉ አስመለሰ፤ ደግሞም ወንድሙን ሎጥንና ከብቶቹን ሴቶችንና ሕዝቡን ደግሞ መለሰ።

- 14:13 "ዕብራዊው አብርሃም" "ዕብራዊ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 720) ሊመጣ የሚችለው ከ
1. ኢበር — የሴም ዝርያ (ዝክ. 10:21) እና ሴላህ (ዝክ. 10:24)። የስሙ ፍቺ "ባሻገር" ነው (LXX) ወይም "ባሻገር ያለ ክልል" (ቢዲቢ 719)። ይህ ቃል የሕዝብ ወገኖችን የሚገልጽ ከሆነ (ዝክ. 39:14)፤ እሱ ሌላኛው ምሳሌ ነው፤ ለተጨማሪነት፤ እሱም ኋላ ላይ በአርታኢ ወይም በጸሐፊ በጽሑፉ ላይ የተሻሻለ።
 2. ሀቢሩ — በሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ ስደተኛ ለሆኑ ሴማውያን የተሰጠ ስም፤ አካድያን ለዕብራውያን (ኤቢዲ፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 6)፤ ቃሉ ራሱ የሚለው "ስደተኛ" ነው።

ይህ ቃል ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው እስራኤላውያንን ከባዕዳን ለመለየት ነው። ምዕራፍ 14 የአብራምን ሕይወት ሁነቶች በመመዘን በኩል የተለየ ነው።

1. የ "ዕብራዊ" አጠቃቀም (ቢዲቢ 720 l)
2. ከኢየሩሳሌም ከተማ ጋር ያለው ግንኙነት (ሳሌም)
3. እግዚአብሔር ልዑላነ ልዑሉ" (ዝክ.14:18:19:20:22)

14:14 አስገራሚ የሚሆነው 318 ኃይላት (ደጋፊዎችንም ጨምሮ) የአራቱን የፈርታይል ክሬሽንት ነገሥታት ጥምር ጦር ማሸነፍ ነው (ይህ የእምነት ተአምር ነው)። ይህ ሸንፈት የሚያሳየው የያህዌ ኃይል በአብርሃም መገኘቱንና መገለጡን ነው (ቁ. 17-24 እና 15:1 በግልጽ እንደሚያመለክተው)። ይህ ሁነት የተመዘገበበት ምክንያትም ይህ ነው! አብርሃምም "መልክ ጸዴቅ" የሚለውን ማዕርግ መጠቀሙ፤ በአብራም ኪዳን ላይ የያህዌን ድርጊት እውቅና መስጠቱ ነው። ሌሎች (ማለትም፤ ኢዮብ፣ ኤሊሁ) ደግሞ የያህዌን አምልኮ ያውቁ ነበር፤ ግን በተለየ ስም (ማለትም፤ ኤል ኤሊዮን)። የአብርሃም ጥሪ ተናጠላዊ ድርጊት በልነበረም፤ ግን ያህዌን ለሁሉም ሕዝቦች የመግለጥ መንገድ ነበር።

© "የሠለጠኑ ሰዎች" ምንም እንኳ ይህ ከወታደራዊ ዐውድ ቢሆንም፤ ይህ ቃል (ቢዲቢ 335) የሚያመለክተው አካባቢያዊ ወይም አባታዊ ሥልጠናን ነው።
ወታደራዊ ገጽታው ምናልባት የሚገኘው "እሱም እየመራ ወጣ" በሚለው ግሥ ነው (ቢዲቢ 937፤ ኬቢ 1227፤ ሂፋል ያልተጠናቀቀ)፤ እሱም ምናልባት የሚያንጸባርቀው አካዲያን ሥር ነው፤ "ወታደሮችን መሰብሰብ"፤ እሱም የሚከተለው ሳምራዊ ፔንታቴዩቶች እና ሴፕቱዎጂንት።

© "እስከ ዳን ድረስ" ይህም የሌላኛው ጥቅም ላይ የዋለ የኋለኛ ስም ጉዳይ ነው። ዳን (ከተማ) የሚያመለክተው የዳን ነገድን ስደት ከፍልስጥኤም አካባቢ ወደ ሩቅ ሰሜን፤ በኢያሱ 19:40-48 እና መሳፍንት 18። በግልጽ እንደሚታየው፤ ኋለኛው አርታኢ ወይም ጸሐፊ እንዳሻሻለው ነው!

14:15 የተመቅሶ ማስታወሻ በዘፍጥረት ላይ እዚህ ላይ መልካም አስተያየት ይሰጣል።
"14:15 የሚያሳየው 'አብራም ሎጥን በዳን ወረራ ምሽት ላይ እንዳላሰመለሰው ነው፤ ግን ቆይቶ በሆባህ እንጂ" (ገጽ 319)። ይህ ከተማ/ክልል "ሆባህ" (ቢዲቢ 295) ከደማስቆ በስተሰሜን ሲሆን በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሰውም እዚህ ብቻ ነው። ወራሪዎቹ ነገሥታት እና አብራም ከነሠራዊቱ ረጅም ርቀት ተገዘዋል።

አመቅ ጽሑፍ: 14:17-24
¹⁷ኮሎዶጎምርንና ከእርሱ ጋር የነበሩትን ነገሥታት ወግቶ ከተመለሰ በኋላም የሰዶም ንጉሥ የንጉሥ ሸለቆ በሆነ በሴዊ ሸለቆ ሊቀበለው ወጣ። ¹⁸የሳሌም ንጉሥ መልክ ጸዴቅም እንጅራንና የወይን ጠጅን አወጣ እርሱም የልዑል እግዚአብሔር ካህን ነበረ። ¹⁹ባረከውም። አብራም ሰማይንና ምድርን ለሚገዛ ለልዑል እግዚአብሔር የተባረከ ነው ²⁰ጠላቶቻቸውን በእጅህ የጣለልህ ልዑል እግዚአብሔርም የተባረከ ነው አለውም። አብራምም ከሁሉ አሥራትን ሰጠው። ²¹የሰዶም ንጉሥም አብራምን፡- ሰዎቹን ስጠኝ፤ ከብቱን ግን ለአንተ ውሰድ አለው። ²²አብራምም የሰዶምን ንጉሥ አለው። ሰማይንና ምድርን ወደሚገዛ ወደ ልዑል እግዚአብሔር እጅን ከፍ አድርጌአለሁ ²³⁻²⁴አንተ፡- አብራምን ባለጠጋ አደረግሁት እንዳትል፤ ብላቴኖቹ ከበሉት በቀር ከእኔ ጋር ከሄዱትም ድርሻ በቀር፤ ፈትልም ቢሆን የጫማ ማዘቢያም ቢሆን፤ ለአንተ ከሆነው ሁሉ እንዳልወሰድ አውናን ኤስኮልም መምራም እነርሱ ድርሻቸውን ይውሰዱ።

14:17 "የሰዶም ንጉሥ" "የሰዶም ንጉሥ" እንዴት አድርጎ ከሳሌም ንጉሥ ጋር እንደተዛመደ ግልጽ አይደለም። (ቁጥር 17 የጦርነቱን ምርኮ ክፍፍል ነቅሶ ያስቀምጣል፤ ከቁ. 21-24 የቀጠለውን)። ለእኔ የሚያስገርመኝ፤ እሱ (ማለትም፤ ሺሜበር ቁ. 2) መጠቀሱ ነው። ባጠቃላይ (1) የሳሌም ንጉሥ ለሰዶም ንጉሥ መንፈሳዊ አማካሪው ነበር ወይም (2) ይህ ሁለት ራሳቸውን የቻሉ ሁነቶችን ያደባለቀ ጭምቅ ዐውደ ጽሑፍ ነው። ሳሌም ከተጠቁት የሜዳው ከተሞች አንዱ አይደለም (ቁ. 1-2)።

ከቁ. 23 አብራም የፈለገው ያህዌ ሁሉንም የብልጽግናውን ዋጋ እንዲወስድ ነው (ቁ. 20ለ) እናም ሙሉ ለሙሉ የሰዶምን ንጉሥ አላመነውም።

© "በሴዊ ሸለቆ (የንጉሥ ሸለቆ በሆነ)" "ሴዊ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 1001) ፍቺው "ለስላሳ መሆን" ማለት ነው (ቢዲቢ 1000) እናም እዚህ ሜዳን ነው የሚያመለክተው።

"የንጉሥ ሸለቆ" ደግሞ በ2ኛ ሳሙ. 18:18 ተጠቅሷል፤ እንዲሁም ከሳሌም አጠገብ እንዳለ ሸለቆ ተቆጥሯል። የእሱ ስፍራ ርግጠኝነት የለውም (ምንም እንኳ እንዳንዶች የቋድሮን ሸለቆ ነው ብለው ቢያስቡም)፤ በዚህ ምዕራፍ በርካታ ሕዝቦችና ስፍራዎች እንደመኖራቸው መጠን።

14:18 "መልከጼዴቅ" የሰሙ ፍቺ "የጽድቅ ንጉሥ" ወይም "የእኔ ንጉሥ ጸድቅ ነው" ማለት ሲሆን (ቢዲቢ 575፤ እሱም ከኢያሱ 10:1 ጋር ይመሳሰላል፤ ጸዴቅ ምናልባት ከከነዓናዊ አስትራል ጣዖት ከዜዴክ ጋር ይመሳሰላል)። (መልከጼዴቅ) የሚለው ስም የሚገኘው እዚህና መዝ. 110:4 ብሉይ ኪዳን ብቻ ላይ ነው። የመዝሙር 110 አንቀጽ የሙት ባሕር ጥቅሶች ማኅበረሰብን ሁለት መሲሐቶችን እንዲጠብቁ ምክንያት ሆኗቸዋል።

1. ንግሥና ያለው ከይሁዳ ነገድ
 2. ክህነት ያለው ከሌዊ ነገድ
- የአኪ መጽሐፍ ዕብራውያን (ማለትም፤ ምዕራፍ 7) ይህንን ከነዓናዊ ካህን/ንጉሥ እንደ ልዕለ ክህነታዊነት ይጠቀምበታል።
1. የእሱ የትውልድ ታሪክ አልተጠቀሰም
 2. አብራም ለእሱ መባን አቅርቧል (ቁ. 20፤ ለታላቅነቱ እውቅና የመስጠት ምልክት ነው)
 3. የከተማይቱ መሪ ነበር፤ ኋላ ላይ ኢየሩሳሌም የሆነችው
 4. እሱም ካህን ነበር (በዚህ ጊዜ ያልተለመደ፤ አባት ለቤተሰቡ እንደ ካህን ያገለግላል፤ ዝክ. 31:54፤ ኢዮብ 1) ለልዑሉ እግዚአብሔር (ኤል ኤሌዮን nryl uxl a ፣ ዝክ. 19:20)

እንደ ራቢያዊ አተረጓጎም ከሆነ የዕብራውያን ደራሲ እሱን እንደ ዓይነተኛ/ተምሳሌት ተጠቅሞበታል፤ ከአሮን/ሌዊ ለሚሻል ክህነት።

© "ሳሌም" የተለየች ከተማ፤ እሱም ያህዌ ለስሙ ማደሪያ የመረጣት በብሉይ ኪዳን በበርካታ ስሞች ትጠራለች።

1. ሳሌም — የቀድሞ ከነዓናዊ ስም
2. ጄቡስ — ከነዓናዊ ስም በኢያሱ ጊዜ
3. ኢየሩሳሌም — በዳዊት ጊዜ (የመዝ. 76:2 ትይዩነት)

© "ዳቦ እና ወይን" ይህ ለአብራምና እንዲሁም ለሌሎቹ ሁሉ ነው። ይህ ለሕይወት አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች መግለጫ መንገድ ነው (መዝ. 104:15)። እነሱም ምናልባት ሃይማኖታዊ ጠቀሜታ ይኖራቸዋል (ማለትም፤ የምግብ የሰላም ኪዳን)፤ ነገር ግን ይህ ከጽሑፉ ርግጠኝነት የለውም። እሱም የኔታን ራት አመላካች ጥላ (ንግር) አይደለም። ተመስጧዊ ከሆኑት የአኪ ጸሐፊዎች መገለጥ ካልሆኑት ዓይነቶች ተጠንቀቁ!

© "ወይን"

ልዩ ርዕስ፡ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አዝማሚያ በአልኮል እና በአልኮላኝነት

I. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. ያይን - ይህ የወይን አጠቃላይ ቃል ነው (ቢዲቢ 406)፤ እሱም 141 ጊዜ ጥቅም ላይ የዋለ። ሥርወ ቃሉ ርግጠኛ አይደለም፤ ምክንያቱም ከዕብራይስጥ ሥርወ ቃል ስላልሆነ። እሱም የሚሆነው የኮመጠጠ የፍራፍሬ ጭማቂ፤ ባብዛኛውም ወይን ነው። ጥቂት ሁነኛ ምንባቦች፤ ዘፍ. 9:21፤ ዘጸ. 29:40፤ ዙኑ. 15:5፤10።
2. ቲሮሽ - ይህ "ጉሽ የወይን ጠጅ" ነው (ቢዲቢ 440)። በቅርብ ምስራቅ የዓየር ሁኔታ ምክንያት፤ ከምጠጣ የሚጀምረው ጭማቂው ከተሰናዳ ክስድስት ሰዓት በኋላ ነው። ይህ ቃል የሚያመለክተው በመኮምጠጥ ሂደት ላይ ላለ ወይን ነው። ለሁነኛ ምንባቦች፤ ዘዳ. 12:17፤ 18:4፤ ኢሳ. 62:8-9፤ ሆሴ. 4:11 ተመልከት።
3. አሲስ - ይህ የአልኮል መጠጥ ነው። ("ጣፋጭ ወይን" ቢዲቢ 7799፤ ምሳ. ኢዩኤል 1:5፤ ኢሳ. 49:26)።
4. ሴካር - ይህ "ጠንካራ መጠጥ" ነው (ቢዲቢ 1016)። የዕብራይስጡ ሥር ጥቅም ላይ የሚውለው "ሰካራም" ወይም "ሰካር" በሚል ነው። እሱም አንዳች የተጨመረበት ይኖራል የበለጠ አስካሪ እንዲሆን። እሱም ከያይን ጋር ትይዩ ነው (ምሳ. 20:1፤ 31:6፤ ኢሳ. 28:7)።

ለ. አዲስ ኪዳን

1. አዩኖስ - ከግሪኩ ያይን ጋር አቻ ነው
2. ኒአስ አዩኖስ (ጉሽ ወይን) የግሪኩ አቻ ቲሮሽ (ማርቆስ 2:22)
3. ግሊዩኮስ ቪኖስ (ጣፋጭ ወይን፤ ኤሲስ) - በአዲስነት መፍላት ላይ ያለ ወይን (ሐዋ. 2:13)

II. መጽሐፍ ቅዱሳዊ አጠቃቀም

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. ወይን የእግዚአብሔር ስጦታ ነው (ዘፍ. 27:28፤ መዝ. 104:14-15፤ መክ. 9:7፤ ሆሴ. 2:8-9፤ ኢዩ. 2:19፤24፤ አሞጽ 9:13፤ ዘካ. 10:7)።
2. ወይን የመሥዋዕታዊ ስጦታው አንደኛው አካል ነው (ዘጸ. 29:40፤ ሌዋ. 23:13።

- ዘኁ. 15:7፤10፤ 28:14፤ ዘዳ. 14:26፤ መሳ 9:13)።
3. ወይን እንደ መድኃኒት ያገለግላል (2ኛ ሳሙ. 16:2፤ ምሳ. 31:6-7)።
 4. ወይን ተጨባጭ ችግር ሊሆን ይችላል (ኖህ - ዘፍ. 9:21፤ ሎተ- ዘፍ. 19:33፤35፤ ሳምሶን- መሳ. 16:19፤ ናባል- 1ኛ ሳሙ. 25:36፤ ኦርዮ- 2ኛ ሳሙ. 11:13፤ አምሮን- 2ኛ ሳሙ. 13:28፤ ኢላህ- 1ኛ ነገሥ. 16:9፤ ቤነሃዳድ- 1ኛ ነገሥ. 20:12፤ ገዥዎች- አሞጽ 6:6፤ እና ሴቶች- አሞጽ 4)።
 5. ወይን ሊያዛባ ይችላል (ምሳ. 20:1፤ 23:29-35፤ 31:4-5፤ ኢሳ. 5:11፤22፤ 19:14፤ 28:7-8፤ ሆሴዕ 4:11)።
 6. ወይን ለተወሰኑ ወገኖች ክልክል ነው (ካህናት በሥራ ላይ፤ ሌዋ. 10:9፤ ሕዝ. 44:21፤ ናዝሬውያን፤ ዘኁልቁ 6፤ እና ገዥዎች፤ ምሳ. 31:4-5፤ ኢሳ.56:11-12፤ ሆሴዕ 7:5)።
 7. ወይም እንደ የፍጻሜ መዳረሻነት መቼት ተደርጎ ተወስዷል፤ (አሞጽ 9:13፤ አዩኤል 3:18፤ ዘካ. 9:17)።
- ለ. ተረፈ መጽሐፍ ቅዱስ
1. ወይን በልኩ በጣም ይረዳል (መክብብ 31:27-30)።
 2. ራቢዎች የሚሉት፣ "ወይን ከመድኃኒት ሁሉ ታላቁ ነው፤ ወይን ሲያልቅ ነው ሌላ መድኃኒት የሚያስፈልገው።" (ባባ ባዝራ 58ለ)
- ሐ. አዲስ ኪዳን
1. ኢየሱስ በርካታ ውኃ ወደ ወይን ቀይሯል (ዮሐንስ 2:1-11)።
 2. ኢየሱስ ወይን ጠጥቷል (ማቴ. 11:18-19፤ ሉቃስ 7:33-34፤ 22:17)።
 3. ጴጥሮስ በስካር ተከሷል፤ በጳጳስቆስጤ "ጉሽ ወይን"፤ (ሐዋ. 2:13)።
 4. ወይን እንደ መድኃኒት ያገለግላል (ማርቆስ15:23፤ ሉቃስ 10:34፤ 1ኛ ጢሞ. 5:23)።
 5. መሪዎች ጠጪ መሆን አይኖርባቸውም። ይህም ባጠቃላይ መጠጥን አለመቀመስ ማለት አይደለም (1ኛ ጢሞ. 3:3፤8፤ ቲቶ 1:7፤ 2:3፤ 1ኛ ጴጥ. 4:3)።
 6. ወይን መንፈሳዊ ለሆነ መቼት ያገለግላል (ማቴ. 22:1፤ ራዕ. 19:9)።
 7. ጠጪነት የተወገዘ ነው (ማቴ. 24:49፤ ሉቃስ 12:45፤ 21:34፤ 1ኛ ቆሮ. 5:11-13፤ 6:10፤ ገላ. 5:21፤ 1ኛ ጴጥ. 4:3፤ ሮሜ 13:13-14)።
- ለ. ሥነ መለኮታዊ ይዘት
- ሀ. ተቃርኗዊ ክርክር
1. ወይን የእግዚአብሔር ስጦታ ነው።
 2. ሰካራምነት ዋነኛው ችግር ነው።
 3. አማኞች በአንዳንድ ባህሎች ነጻነታቸውን መገደብ ይኖርባቸዋል፤ ለወንጌል ብለው (ማቴ. 15:1-20፤ ማርቆስ 7:1-23፤ 1ኛ ቆሮንቶስ 8-10፤ ሮሜ 14)።
- ለ. ከተወሰነው ገደብ በላይ የመውጣት ዝንባሌ
1. እግዚአብሔር የመልካም ነገር ሁሉ ምንጭ ነው።
 2. የወደቀው የሰው ልጅ ሁሉንም የእግዚአብሔር ስጦታዎች እግዚአብሔር ካስቀመጠለት ገደብ በላይ በመውሰድ አበላሽቷቸዋል።
- ሐ. ያላግባብ መጠቀሙ ከእኛ እንጂ ከነገሮች አይደለም። በሥጋዊ ተፈጥሮ ምንም ክፉ የለም (ማርቆስ 7:18-23፤ ሮሜ 14:14፤20፤ 1ኛ ቆሮ. 10:25-26፤ 1ኛ ጢሞ. 4:4፤ ቲቶ 1:15)።
- III. የአንደኛው ክፍለ ዘመን የአይሁድ ባህልና አልኮል (ሆምጣጤ)
- ሀ. መኮምጠጥ የሚጀምረው ወዲያው ነው፤ በግምት ከ6 ሰዓት በኋላ፤ ወይኑ ተረግጦ ሲያበቃ።
- ለ. የአይሁድ ባህል እንደሚለው ከበስተላዩ ልክኛ አረፋ መታየት ሲጀምር (የመፍላት ምልክት)፤ የወይን መባ ለመስጠት ይደርሳል (ማ አሴሮዝ 1:7)። እሱም "አዲስ ወይን" ወይም "ጣፋጭ ወይን" ይባላል።
- ሐ. የመጀመሪያው አስካሪ ፍላጎት የሚያበቃው ከአንድ ሳምንት በኋላ ነው።
- መ. ሁለተኛው ፍላጎት 40 ቀን ይወስዳል። በዚህ ጊዜ "ያረጀ ወይን" እንደ ሆነ ይቆጠራል፤ በመሠዊያው ላይም ለመሥዋዕትነት ይቀርባል (ኢድሁዮዝ 6:1)።
- ሠ. ሰፈፉ ላይ የረጋ ወይን (ያረጀ ወይን) መልካን እንደሆነ ይቆጠራል፤ ነገር ግን ጥቅም ላይ ከመዋሉ በፊት መከለስ አለበት።
- ረ. ወይን በተገቢው አረጅ የሚባለው ክፍላት ከአንድ ዓመት በኋላ ነው። ሦስት ዓመት ትልቁ ጊዜ ነው፤ ወይንን በተገቢው ለማስቀመጥ። እሱም "ያረጀ ወይን" ይባላል፤ ስለሆነም በውሀ መበረዝ ይኖርበታል።
- ሰ. ባለፉት 100 ዓመታት በንጹሕ ቦታ እና ቅመም በመጨመር ኮምጣጥነቱን ማሻሻል ተችሏል። የጥንቱ ዓለም የኩምጠጣን ተፈጥሯዊ ሂደት ሊያስቀረው አልቻለም።
- ለ. ሥነ መለኮታዊ ይዘት
- ሀ. ተቃርኗዊ ክርክር
4. ወይን የእግዚአብሔር ስጦታ ነው።
 5. ሰካራምነት ዋነኛው ችግር ነው።
 6. አማኞች በአንዳንድ ባህሎች ነጻነታቸውን መገደብ ይኖርባቸዋል፤ ለወንጌል ብለው (ማቴ. 15:1-20፤ ማርቆስ 7:1-23፤ 1ኛ ቆሮንቶስ 8-10፤ ሮሜ 14)።
- ለ. ከተወሰነው ገደብ በላይ የመውጣት ዝንባሌ
3. እግዚአብሔር የመልካም ነገር ሁሉ ምንጭ ነው።
 4. የወደቀው የሰው ልጅ ሁሉንም የእግዚአብሔር ስጦታዎች እግዚአብሔር ካስቀመጠለት ገደብ በላይ በመውሰድ አበላሽቷቸዋል።
- ሐ. ያላግባብ መጠቀሙ ከእኛ እንጂ ከነገሮች አይደለም። በሥጋዊ ተፈጥሮ ምንም ክፉ የለም (ማርቆስ 7:18-23፤ ሮሜ 14:14፤20፤ 1ኛ ቆሮ. 10:25-26፤ 1ኛ ጢሞ. 4:4፤ ቲቶ 1:15)።

- IV. የአንደኛው ክፍለ ዘመን የአይሁድ ባህልና አልኮል (ሆምጣጤ)
- ሀ. መከምጠጥ የሚጀምረው ወዲያው ነው፤ በግምት ከ6 ሰዓት በኋላ፤ ወይኑ ተረግጦ ሲያበቃ።
 - ለ. የአይሁድ ባህል እንደሚለው ከበስተላዩ ልከኛ አረፋ መታየት ሲጀምር (የመፍላት ምልክት)፤ የወይን መባ ለመስጠት ይደርሳል (ማ አሴርዝ 1:7)። እሱም "አዲስ ወይን" ወይም "ጣፋጭ ወይን" ይባላል።
 - ሐ. የመጀመሪያው አስካሪ ፍላጎት የሚያበቃው ከአንድ ሳምንት በኋላ ነው።
 - መ. ሁለተኛው ፍላጎት 40 ቀን ይወስዳል። በዚህ ጊዜ "ያረጀ ወይን" እንደ ሆነ ይቆጠራል፤ በመሠረድም ላይም ለመሥዋዕትነት ይቀርባል (ኢድሁዮዝ 6:1)።
 - ሠ. ሰፊ ላይ የረጋ ወይን (ያረጀ ወይን) መልካን እንደሆነ ይቆጠራል፤ ነገር ግን ጥቅም ላይ ከመዋሉ በፊት መከለስ አለበት።
 - ረ. ወይን በተገቢው አረጅ የሚባለው ከፍላጎት ከአንድ ዓመት በኋላ ነው። ሦስት ዓመት ትልቁ ጊዜነው፤ ወይንን በተገቢው ለማስቀመጥ። እሱም "ያረጀ ወይን" ይባላል፤ ስለሆነም በውሀ መበረዝ ይኖርበታል።
 - ሰ. ባለፉት 100 ዓመታት በንጹሕ ቦታ እና ቅመም በመጨመር ከምጣጥነቱን ማሻሻል ተችሏል። የጥንቱ ዓለም የኩምጣጥን ተፈጥሯዊ ሂደት ሊያስቀረው አልቻለም።

- V. የመዝጊያ መግለጫ
- ሀ. ያንተ ልምድ፣ ሥነ መለኮት፣ እና የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ የኢየሱስንና የአንደኛውን ክፍለ ዘመን አይሁድ/ወይም ክርስቲያናዊ ባህል እንዳያንኳስስ ተጠንቀቅ! እነሱ ጨርሰው አልኮል የማይቀምሱ አልነበሩም።
 - ለ. እኔ የአልኮል ማህበራዊ ጠቀሜታ ተከራካሪ አይደለሁም። ሆኖም፣ ብዙዎች በዚህ ጉዳይ ላይ የመጽሐፍ ቅዱስን አቋም ስለሚያጋንኑ እናም አሁን ልዕለ ጽድቅ የተመሠረተው በባህል/በመሠረተ እምነት ላይ ባለ አድሏዊነት በመሆኑ።
 - ሐ. ለእኔ፣ ሮሜ 14 እና 1ኛ ቆሮ. 8-10 በፍቅርና በእኩብርት ላይ የተመሠረተ ይዘትና መመሪያ ይሰጡኛል፤ ይህም ለአማኞችና ለወንጌል ስርጭት በሁሉም ባህል፣ ግለሰባዊ ነጻነት ወይም ፍርዳዊ ሂስ ሳይሆን። መጽሐፍ ቅዱስ ብቻውን የእምነትና የተግባር ምንጭ ከሆነ፤ እናም ሁላችንም ይህንን ጉዳይ ዳግም ልናጤነው ይገባል።
 - መ. ጨርሶ መታቀብን እንደ እግዚአብሔር ፍቃድ ብንወስደው፣ ስለ ኢየሱስ ምን እንላለን፣ እንዲሁም ስለ ዘመናዊዎቹ ባህሎች፣ በመደበኛነት ወይንን የሚጠቀሙ፣ (ለምሳሌ፣ አውሮጳ፣ እስራኤል፣ አርጀንቲና)?

14:19-20 አብዛኞቹ የእንግሊዝኛ ትርጓሜዎች ይህንን እንደ ቅኔ ይቆጥሩታል።

14:19 "አብራም ይባረክ" ይህ ተመሳሳይ ግሥ ነው (ቢዲቢ 138፣ ኬቢ 159) ሦስት ጊዜ ይገኛል በዘፍ. 12:3። የእሱ መሠረታዊ ፍቺ "መንበርከክ" ወይም "መባረክ" ነው።

- © "ልዑሉ" አብራም፣ መልከጼዴቅ፣ እና ኢዮብ ሁሉም የፍጡርን አምላክ በተለያዩ ስሞች ያውቁት ነበር።
 1. አብራም — ያህዌ
 2. መልከጼዴቅ — ኤል ኤኢዮን
 3. ኢዮብ — ኤሎሂም፣ ኤል

ልዩ ርዕስ 12:1 ተመልከት

© "የሰማይና የምድር ጌታ" ግሡ (ቢዲቢ 888፣ ኬቢ 1111፣ ቦዝ አንቀጽ፣ ዝከ. ቁ. 22) ፍቸው "ባለቤት መሆን" ወይም "መሥራት" ሲሆን፣ (ምናልባትም ከሁለት ተናባቢ ሥሮች)። ሥነ መለኮታዊ ቋንቋው በቅርብ ምስራቅ ሃይማኖቶች የተለመደ ነው (ማለትም፣ ከነዓናዊ አጋራቲክ ቅኔዎች)፤ እሱም ልዕለ አማልክትን እውቅና መስጫ መንገድ ነበር (ለያህዌ ተግባር ላይ የዋለ፣ በመዝ. 115:15፣ 121:2፣ 124:8፣ 134:3፣ 146:6)።

14:20 "ከሁሉም አስራት" ይህ በመጀመሪያ የተጠቀሰው ቁጥራዊ ጽንሰ ሐሳብ ሲሆን እሱም እያደገ ወደ ሌዋውያን መባዕ መጥቷል (ቀጣዩን ልዩ ርዕስ ተመልከት)። ይህ እጅ መንሻ በአብርሃም በኩል መሆኑ ለያህዌ ምስጋና ለማቅረብ ነው፤ ለድሉና እሱ የድሉ ባለቤት መሆኑን እውቅና ለመስጠት!

ይህንን ለመልከጼዴቅ በመስጠት፣ እሱ እውቅና ሰጠው፣ እውነተኛውን አምላክ በርግጥ እንደሚያውቅና እንደሚያገለግል ሁሉ፣ እሱም ከዑር የጠራውን (ዝከ. ቁ. 22)።

ልዩ ርዕስ: አሥራት በሙሴያዊ ሕግ		
ሀ. የቃሉ ማጣቀሻ:	ለአገሬው ሌዋውያን	ለአገሬው ድኅኖች
1. ለካህናትና ለማዕከላዊ መቅደስ ሌዋ. 27:30-32		
2. ዘዳ. 12:6-7,11,17	ዘዳ. 12:12	
3. ዘዳ. 14:22-26	ዘዳ. 14:27	ዘዳ. 14:28-29
4.		ዘዳ. 26:12-15
5. ዘኁ. 18:21-24	ዘኁ. 18:25-29 (ለሌዋውያን የግድ ከአስራታቸው አስራት ማውጣት ይኖርባቸዋል ለማዕከላዊው መቅደስ)	
6. ነሀ. 12:44	ነሀ. 10:37፣38	
7. ሚል. 3:8፣10		

- ለ. ከቅድመ ሙሴያዊ ሕግ ምሳሌ የሚሆን መባ
- 1. ዘፍጥረት 14:20፣ አብርሃም ለመልከጼዴቅ (ዕብ. 7:2-9
- 2. ዘፍጥረት 28:22፣ ያዕቆብ ለየሀዌ

ሐ. የአስራኤል መባ ጥቅም ላይ ይውል የነበረው ማዕከላዊውን መቅደስ ለመደገፍ ነበር፤ ነገር ግን በየሦስት ዓመቱ ብሔራዊው መባ ለአገሬው ድኖች እንዲከፋፈል ታዘ ነበር።

እኔ በግሌ የማምነው "አስራት ማውጣት" የብሉይ ኪዳን ጽንሰ ሐሳብ ነው፤ ማዕከላዊውን መቅደስ ከመደገፍ ጋር የተያያዘ። እሱም የአኪ መርሕ ነው ብዬ አላሰብም። የተሻለውና ብቸኛው ማብራሪያ ያለው፤ ስለ አማኝ አሕዛብ ስጦታ ማድረግ በተመለከተ የተመዘገበው በ2ኛ ቆሮንቶስ 8-9 ላይ ነው፤ እሱም የሚገልጸው የአሕዛብ አብያተ ክርስቲያናት የአንድ ጊዜ ስጦታቸውን ለኢየሩሳሌም ቤተክርስቲያን በሰጡበት ጊዜ ነው።

ልዩ ርዕስ: አስራት

ሉቃስ 11:42 እና ማቴ. 23:23 ናቸው ስለ አስራት በቸኞቹ የአኪ ማጣቀሻዎች። አኪ ስለ አስራት ያስተምራል የሚል እምነት የለኝም፤ ምክንያቱም፣ ይህ አጠቃላይ መቼት፣ "በጥቃቅን ነገሮች ላይ የሚያተኩረውን" የአይሁድን ሕጋዊነትና የራስ ጽድቅ በመቃወሙ ነው። እኔ የማምነው የአኪ መመሪያዎች፣ ስለ መደበኛ ስጦታ (እነሱም ካሉ) የሚገኙት በ2ኛ ቆሮንቶስ 8 እና 9 ላይ ሲሆን፤ እሱም አስራት ከማውጣት ርቆ ይሄዳል! አይሁድ፣ በብሉይ ኪዳን መረጃ ብቻ ከአስር እስከ ሠላሳ በመቶ እንዲሰጥ ከታዘዘ (በብሉይ ኪዳን ሁለት፣ እንዲያውም ሦስት የታዘዙ መባዎች አሉ)፤ እንግዲያውስ ክርስቲያን ከሚባለው በላይ የመስጠት ግዴታ አለበት፤ ስለ አስራት ለመወያየትም ጊዜ አይኖረውም!

የአኪ አማኞች የግድ መጠንቀቅ ይኖርባቸዋል፤ ክርስትናን ወደ አዲስ ዓይነት ተግባር-ተኮር ሕግ እንዳያመጡት (ክርስቲያናዊ ታልሙድ)። የእነሱ እግዚአብሔርን ለማስደሰት መፈለግ በሁሉም የሕይወት አካባቢ መመሪያ እንዲፈልጉ ምክንያት ይሆናቸዋል። ሆኖም፣ ከሥነ-መለኮት አኳያ የብሉይ ኪዳን ሕግጋትን፣ እነሱም በአኪ እንዲጸኑ ያልተደረጉትን (ሐዋ. 15) ቀኖናዊ መስፈርት ማድረግ አደገኛ ነው፤ በተለይም እነሱ (በዘመናዊ ሰባኪዎች) አጥብቀው ሲያዙ፣ የጥፋት ወይም የብልጽግና ምክንያቶች እንደሆኑ ተደርገው ሲወሰዱ (ሚልክያስ 3)።

እዚህ ማዕከላዊ ጥቅስ አለ፤ ከፍራንክ ስታግ፣ የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት፣ ገጽ. 292-293፡

"አዲስ ኪዳን አንዴም፣ አስራት ማውጣት የመስጠት ጸጋን አያስታውቅም። አስራት በአዲስ ኪዳን የተጠቀሰው ሦስት ጊዜ ብቻ ነው። (1) ፈሪሳውያንን ለመቆጣጠር፣ እነሱም ፍትሕን፣ ምሕረትን፣ እና እምነትን ችላ በማለት ለጥቃቅን ነገሮች ትኩረት በመስጠት ከገራ ምርት ሁሉ አስራትን በማውጣት (ማቴ.23:23፤ ሉቃስ 11:42)፤ (2) ኩራተኛ የሆነውን ፈሪሳዊ ለማጋለጥ፣ እሱም 'ለራሱ የሚጸልየውን' በየሳምንቱም ሁለቱ እንደሚጸም ካለው ሁለት ሁሉ አስራት እንደሚያወጣ በገራኝነት የሚናገረውን (ሉቃስ 18:12)፤ እና (3) ስለ መልከጼዴቅ በላጭነት፣ እናም ከዚያም ስለ ክርስቶስ፣ በሌዊ (ዕብ. 7:6-9)።

አያሱስ አስራትን የቤተ መቅደስ ሥርዓት እንደሆነ ማጽደቁ ግልጽ ነው፤ እሱም እንደ መርሕና ልምምድ፣ አጠቃላይን የመቅደስና የምኩራብ ልምምዶችን እንደ ደገፈ። ነገር ግን ምንም ዓይነት ክፍል የሆነ የመቅደስ አምልኮዎች በተከታዮቹ ላይ ለመጫኑ አመለካከት ነገር የለም። መባዎች ባብዛኛው በምርት፣ እሱም ቀደም ሲል በመቅደስ የሚበላ፣ በአስራት አውጭው፣ ኋላም በካህናት የሚበላ ነበር። አስራት ማውጣት በብሉይ ኪዳን የሚከወነው፣ ሊሆን የሚችለው በሃይማኖታዊ ሥርዓት ነው፤ እሱም ከእንስሳት መሥዋዕት ሥርዓት ጋር የሆነ ነው።

አብዛኞቹ ክርስቲያኖች፣ አስራት አግባብና ሊከናወን የሚችል የመስጠት እቅድ እንደሆነ ይቀበላሉ። አስገዳጅነት ወይም ሕጋዊ የሆነ ሥርዓት እስከሌለው ድረስ እሱ የደስታ ዕቅድ ሊሆን ይችላል። ሆኖም፣ ማንም ቢሆን አስራት በአዲስ ኪዳን ተስተምሯል ብሎ የምሩን ሊከራከር አይችልም። እሱ ተገቢነት እንዳለው በአይሁድ የሚከበር ይሆናል (ማቴ. 23:23፤ ሉቃስ 11:42)፤ ነገር ግን በክርስቲያኖች ላይ መጫን የለበትም። በርግጥ፣ አሁን ለአይሁድም ሆነ ለክርስቲያኖች በብሉይ ኪዳን አግባብ አስራት ለማውጣት አይቻልም። አሁን አስራት ማውጣት እንዲያው የሚመስለው የጥንታዊውን የአምልኮ ልምምድ፣ እሱም የአይሁድን መሥዋዕታዊ ሥርዓት ነው ።"

ፖል ስታግ ሲያጠቃልለው፡

"ምንም እንኳ ብዙ ቢባልም፣ አስራትን በፍቃደኝነት ለማውጣት፣ እንደ መደበኛነት በማንም ግትር በሆነ መልኩ ሳይጫንበት፣ እሱም በሌሎች ላይ እንደ ክርስቲያናዊ መስፈርት በሆነ መልኩ፣ ግልጽ መሆን ያለበት እንዲህ ዓይነቱን ልምምድ፣ በብሉይ ኪዳን ይደረግ እንደነበረው ማድረግ አይቻልም። ባመዛኙ ማንም ቢሆን የሚያደርገው ከጥንት ከነበረው የብሉይ ኪዳን መባ ጋር ምስያነት ባለው መልኩ ነው፤ እሱም እንደ ታክስ ሆኖ፣ መቅደሱን እና የክህነት ሥርዓቱን፣ ማሳብራዊና ሃይማኖታዊ ሥርዓቱን ለመደገፍ ነው። ይህም ከዚያም በኋላ የሌለ ነው። መባዎች በይሁዲነት አስገዳጅ ናቸው፤ ልክ እንደ ታክስ፣ እስከ ቤተ-መቅደሱ መደምሰስ ድረስ፣ በ70 ዓ. ም፣ ነገር ግን እነሱ በክርስቲያኖች ላይ አስገዳጅነት የላቸውም።

ይህ አስራትን ዋጋ ለማሳጣት አይደለም፣ ነገር ግን ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለው ግንኙነት ለማብራራት ነው። እሱም አዲስ ኪዳን አስገዳጅነትን፣ ሕጋዊነትን፣ ጥቅም ፈላጊነትን እንደማይደግፍ ለማሳየት ሲሆን፣ እንዲሁም አሁን የሚታየውን የዋጋ ክርክር ዓይነት ባሕርይ ያለው የመባ ሁኔታ። እንደ ፍቃደኛ ሥርዓት፣ አስራት በብዛት ያዋጣል፤ ግን የግድ በጸጋ መሆን ይገባዋል፤ ወደ ክርስቲያን ሲመጣ። 'ያዋጣል' ብሎ መከራከር የዓለምን ዘፈቀዳዊ አሠራር ለሙከራ እንደመውሰድ ይቆጠራል። በብዛት 'ያዋጣል' ክርስቲያናዊ አይደለም። አስራት፣ በአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት እውቅና የሚሰጠው ከሆነ፣ የግድ መመሥረት ያለበት በእግዚአብሔር ጸጋና ፍቅር ላይ ነው።"

14:21 አንዱ ሊደነቅ ይችላል፣ ቁ. 20 ላይ ያለው "አስራት"፣ ቁ. 21 ላይ ያለው የምርኮ ውይይት ክፍል መሆኑ። በወውደ ጽሑፉ ላይ ውዥን-በር አለ።

- 1. ቁ. 17፣ 21-24 የሚገልጸው ስለ ሰዶም ንጉሥና ምርኮ ነው
- 2. ቁ. 18-20 የሚገልጸው ለሳሌም ንጉሥ ስለ ተሰጠው የምርኮ አስራት ነው

14:22 አብራም የመለኮት ስሞችን እንዴት እንዳስተካከለ ተገንዘብ።

1. ያህዌ
2. ኤል ኤሊየን

እዚህም የገለጻቸው እንደ አንድና ተመሳሳይ ነው።

14:23 “ቢሆን የጫማ ማዘቢያም ቢሆን፤ ለአንተ ከሆነው ሁሉ አልወስድም” ግንታዊ ዘይቤአዊው ቋንቋ የተለየ ነው (ኒዶቲ፣ ቅጽ 3 ገጽ 120) የጥንታዊ ቅርብ ምስራቃዊ ግብይታዊ ቋንቋ ነው (ዘፍጥረት 23)። እሱም “ምንም ያለመውሰድ” ፈሊጥ ነው። ልብስ አንደኛው የዘመቻው ምርኮ ነው። አብራም እሱን ግልጽ ለማድረግ ፈልጓል፤ ከሰዶም ንጉሥ ጋር አልገባም፤ ወይም ኪዳናዊ ግንኙነት ፈጽሞ አላደረገም።

14:24 ይህ የአብራም ጎረቤቶች ዝርዝር ነው፤ በዘመቻው የተረዱትና ምርኮውን ለራሳቸው መካፈል የሚገባቸው።

ዘፍጥረት 15 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አለት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
አብራም ወንድ ልጅ ቃል ተገባለት	የእግዚአብሔር ኪዳን ከአብራም ጋር	ከአብርሃምና ከሣራ ጋር ኪዳን	የእግዚአብሔር ኪዳን ከአብራም	የመለኮት ተስፋ እና ኪዳን
15:1-11	15:1-11	15:1-6	15:1	15:1
(1)			15:2-3	(1)
			15:4-5	15:2-6
			15:6	15:7-11
		15:7-11	15:7	
			15:8	
			15:9-11	15:12-16
15:12-16	15:12-16	15:12-16	15:12-16	15:17-21
15:17-21	15:17-21	15:17-21	15:17-21	(18)
(18)	(18)			

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ xxiv ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዳራ

ሀ. ምዕራፍ 15 ተከታታይ ፈተናዎች እና ሁኔታዎች ያሉበት ነው። እሱም እግዚአብሔር ለአብርሃም ያቀረበለት፣ ከምዕራፍ 12 እስከ 22 (ዝክ.12:1-3፣ 14:12-14፣ 15:1-18፣ 17:1-5፣ 22:16-18)።

ምዕራፍ 15 የሚያስረዳው በምዕራፍ 14 ያለውን የያህዌን ድርጊቶች ነው። ያህዌ የአብራም ድል ነበር። የአብራም ተስፋ በያህዌ የተስፋ ቃል ነው። በመጀመሪያ በምዕራፍ 12 የተሰጠው፣ ግን በርካታ ጊዜ የተደጋገመው (ምዕራፍ 12፣ 15፣ 17፣ 18፣ 22)።

ለ. ልብ ቢሉት አስደሳች የሚሆነው በምዕራፍ 12 እና 17 ያለው ኪዳናዊ አዋጅ የሚገልጸው ሁኔታዎችን ሲሆን፣ ምዕራፍ 15 እና 22 ደግሞ ምንም ግልጽ ሁኔታዎች የሉትም። እግዚአብሔር ከሰዎች ሁሉ ጋር የሚያደርገው ስምምነት የተመሠረተት በራሱ የማይለወጥ፣ ምሕረት የተሞላ ባሕርይና በእሱ ተነሣሽነት ፍቅር ነው። ሆኖም፣ እግዚአብሔር ዓላማ አለው፣ ይህምም በአምሳሉ የተፈጠሩት ሰዎች ለእሱ ፍቅር የግድ ምላሽ መስጠት የሚኖርባቸው፣ በንስሐ፣ በእምነት፣ በመታዘዝ፣ እና መጽናት ነው። እነዚህ መስፈርቶች መሠረታዊ ናቸው፣ በዘፍጥረት ብቻ ሳይሆን፣ ነገር ግን በሞላው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ።

ሐ. ብንመለከተው ጠቃሚ የሚሆነው እግዚአብሔር ከአብራም ጋር በተነጋገረበት ሁሉ፣ የእሱ ጸጋ፣ የሰው ዋጋ፣ ጥረት፣ ወይም ሀብት ሳይሆን፣ አጽንዖት ተሰጥቶታል። አሁንም አሁንም በመደጋገም። ይህ ጭብጥ የዘፍጥረት ማዕከላዊ ሐሳብ ሆኗል። ሆኖም፣ ጽኑ የሆነው

የእምነት ጥሪና ኅብረት፤ እሱም ከአብራም የሚጠበቀው ደግሞ አጽንዖት ተሰጥቶታል (ዝክ. 22:16፣18)! ጳውሎስ ይህንን እንደ ማሳያ ተጠቅሞበታል፤ እግዚአብሔር ከኃጢአተኛ የሰው ልጅ ጋር ላደረገው ውል (ሮሜ 4 እና ገላትያ 3)። ይህ ወሳኝ የሆነ ጽሑፍ ነው እግዚአብሔር ኃጢአተኛ የሰው ልጅን እንዴት እንደተቀበለ ለማሳየት። ይህ ውል፤ እሱ ያደረገውም/የሚያደርገውም በእጅጉን አስደናቂ ነው!

መ. እነዚህ የዘፍጥረት የመክፈቻ ምዕራፎች ወሳኝ ናቸው። ዓለማችንንና መንፈሳዊ መሻቶቻችንን ለመረዳት። ዘፍጥረት 1-3 ቅደም ተከተሎቹን ያስቀምጣል፤ የሰውን ሁኔታ በተገቢው ለመረዳት።

- 1. በእግዚአብሔር አምሳል የተሠራ፤ ለኅብረት (1:26-27)
- 2. በእግዚአብሔር አመራር ላይ ማመጽ (3:1-7)
- 3. የሰዎች ዐመጽ ያስከተለው ዙሪያ ገባ መዘዝ (3:8-20)
- 4. የእግዚአብሔር የመቤገጥ ተስፋ (3:15)

በተጨማሪም ከዘፍጥረት 3 እስከ ራዕይ 20 ያለው ነገር ሁሉ፤ አዳምና ሔዋን በኃጢአታቸው ያመጡትን ጣጣ እግዚአብሔር ያቃለለበት ነው። መንግሥተ-ሰማያት በራዕይ 21-22 ተገልጧል፤ እንደ ተመለሰው የዔድን ገነት። የዘፍጥረት የመክፈቻ ምዕራፎች ሰዎችን ሁሉ ይመለከታሉ።

- 1. አዳም
- 2. ኖኅ
- 3. አብራም (ዝክ.12:3፤ ሐዋ. 3:25፤ ገላ. 3:8)

እግዚአብሔር አንዱን መረጠ ሁሉንም ለመምረጥ! የእግዚአብሔር ምርጫ ባለ ተስፋ ነው (ማለትም፤ ሁኔታዊ ያልሆነ ኪዳን) ምላሹም (ማለትም፤ ሁኔታዊ ኪዳን)። የአብራም ሕይወት የሚያሳየው የኃጢአትን ውጤትና እና ጸጋ ነው። እሱም ከመታዘዝና ከእምነት ጋር ታግሏል። በዚህ ግጭት ላይ ነው ሁሉም የተጠሩት (አብራም የእምነት/የጥርጣሬ/የኃጢአት/የመታመን አርአያ ነው፤ ሮሜ 4፤ ገላትያ 3)።

ሠ. ቁጥር 6 ለአኪ ሥነ-መለኮት ወሳኝ ነው። እሱም የሚመስለው አስተያየት ወይም መደምደሚያ ነው፤ የአብራም ታሪክ ጥንቅር። ይህ የሙሴ ወይም የአባቶች ኋለኛ ማጠቃለያ ነውን (ማለትም፤ የያዕቆብ)? ርግጠኛው ጉዳይ ማን፤ መቼ፤ ወይም እንዴት የሚለው የቃሉ አመሠራረት አይደለም፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር እውነት ነው ወይስ የሰዎች ጥረት? እዚህ ጋ ነው፤ ሥልጣን ያለው ቅድመ ግምት (ማለትም፤ ተመሰጦ) የሚገባው። ዘወትር ኃጢአተኛ ሰዎች እግዚአብሔርን በሕልውናው ያገኙታል፤ ከዚያ በኋላም ስለ እሱ ተጨማሪ መረጃ ከቃሉ ይፈልጋሉ። የቃሉ ሐተታ ለእኛ ነው፤ ፈጽመን ላላየነው! እሱም ለእምነት-ተኮር መረዳት መሠረትና ምንጭ ይሆናል። የአብራም ሕይወት ለሁሉም አማኞች አርአያ ነው (የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን እና የአኪ ቅዱሳን)። ከታሪካዊ ትረካ አኳያ አንዱ የግድ ጥያቄውን መቀጠል ያለበት፤ "ይህ ለምን ተመዘገበ?" ብሎ ነው። (ሬ እና ስቱአርት፤ መጽሐፍ ቅዱስ ከእነ ሙሉ ጠቀሜታው እንዴት ይነበባል፤ የሚለውን ተመልከት)።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 15:1-11

¹ከዚህ ነገር በኋላም የእግዚአብሔር ቃል በራዕይ ወደ አብራም መጣ፤ እንዲህ ሲል፡- አብራም ሆይ፤ አትፍራ እኔ ለአንተ ጋሻህ ነኝ ሞጋህም እጅግ ታላቅ ነው። ²አብራምም፡- አቤቱ እግዚአብሔር ሆይ፤ ምንን ትሰጠኛለህ? እኔም ያለ ልጅ እሄዳለሁ የቤቴም መጋቢ የደማስቆ ሰው ይህ ኤሊዌዘር ነው አለ። ³አብራምም፡- ለእኔ ዘር አልሰጠኸኝም እነሆም፤ በቤቴ የተወለደ ሰው ይወርስኛል አለ። ⁴እነሆም፤ የእግዚአብሔር ቃል እንዲህ ሲል መጣለት፡- ይህ አይወርስህም ነገር ግን ከተልበትህ የሚወጣው ይወርስሃል። ⁵ወደ ሜዳም አወጣውና፡- ወደ ሰማይ ተመልከት፤ ከዋክብትንም ልትቁጥራቸው ትችል እንደ ሆነ ቀጠር አለው። ዘርህም እንደዚሁ ይሆናል አለው። ⁶አብራምም በእግዚአብሔር አመነ፤ ጽድቅም ሆኖ ተቆጠረለት። ⁷ይህችን ምድር ትወርሳት ዘንድ እንድሰጥህ ከከለዳውያን ዑር ያወጣሁ እግዚአብሔር እኔ ነኝ አለው። ⁸አቤቱ እግዚአብሔር ሆይ፤ እንድወርሳት በምን አውቃለሁ? አለ። ⁹አርሱም፡- የሦስት ዓመት ጊደር፤ የሦስት ዓመት ፍየልም፤ የሦስት ዓመት በግም፤ ዋናም፤ ርግጠኛም ያዘልኝ አለው። ¹⁰እነዚህንም ሁሉ ወሰደለት፤ በየሁለትም ከፈላቸው፤ የተከፈሉትንም በየወገኑ ትይዩ አደረጋቸው ወፎችን ግን አልከፈለም። ¹¹አሞራዎችም በሥጋው ላይ ወረዱ፤ አብራምም አበረራቸው።

15:1 አስቸጋሪ የሚሆነው ጽሑፍን እንደ ስድ ንባብ ወይም ቅኔ መቼ መተርጎም እንደሚገባ ማወቁ ላይ ነው። ብቸኛው ጽሑፍም ምልክት "መታ" ነው (ማለትም፤ ዘዩአዊ ሐረጎች)፤ ይህ ግን ኋላ ላይ የሆነ መሻሻል ነው። ቁጥር 1 የተተረጎመው እንደ ቅኔ ነው፤ በአአመቅ፤ አኅሶአ፤ አአመቅ፤ አዓአት፤ ነገር ግን እንደ ስድ ንባብ ነው፤ በአኪጅት፤ አየተመት፤ አእት፤ የተአመቅ። ይህም ተመሳሳይ አሻሚነት በ14:19-20 ላይ ይታያል።

"ከዚህም ነገር በኋላ" የሚለው ሐረግ አሻሚና ተደጋጋሚ ነው (ዝክ.22:1፤ 22:20፤ 39:7፤ 40:1፤ 48:1)። ተናጠላዊዎቹ ትረካዎች በዘፍጥረት ላይ እርስ በርስ የተያያዙት፤ በምስራቃዊ ታሪካዊ አወቃቀር ነው እንጂ፤ በዘመናዊው ምዕራባዊ ቅደም ተከተላዊ የጊዜ ቅደም ተከተል አይደለም። አንቀጹን ተመልከት፡ የብሉይ ኪዳን ታሪካዊነት አቻ ከሆነው የቅርብ ምስራቅ ባህል ጋር ሲነጻጸር የሚለውን፤ ገጽ XV።

ይህ የመጀመሪያው ሁለት (ዝክ. ቁ. 4) መገለጫ ነው፤ በዘፍጥረት፤ የዚህ የተለመደ ሐረግ (ማለትም፤ "የእግዚአብሔርም ቃል ወደ... መጣ።" ዝክ. ቁ. 4)፤ እሱም በነቢያት ሁሉ የሚገኘው። እሱም አጽንዖት የሚሰጠው ያህዌ ለአብራም ማቅረቡን ነው፤ ባጠቃላይም በጣም ተናጠላዊ በሆነና በሚሰማ መንገድ (ቢዲቢ 55)። በዚህ በተለየ ሐተታ በሌሊት ሕልም ነው። 15:1ሐ በታች ያለው ማስታወሻ ተመልከት።

አብራም መለኮታዊ ራዕይን እንደሚቀበል ሰው ተቆጥሯል። የመግቢያው ቀመር በኋለኞቹ ነቢያት የተለመደ ነው፤ ከእነሱ በፊት ግን አልፎ አልፎ ነበር። አብራም ጭራሹን "ነቢይ" ተብሎ ተጠርቷል (ቢዲቢ 61) በ20:11 ላይ። ነቢያት ቃሉን ጽፈዋል። እሱም ዘወትር የእኔ ንድፈ ሐሳብ ነበር፤ ሙሴ የዘፍጥረትን ፊተኛ ክፍሎች የጻፈ እንዳልሆነ፤ ነገር ግን አቀናባሪ/አዘጋጅ እንጂ፤ ዘፍጥረት 1-2 ያለው ምስል ከሳች ሜሶፖታሚያ እንጂ ግብፅ አይደለም። ምንም ዓይነት የግብፅ የውስት ቃላት እስከ የሴፍ ሕይወት ድረስ አልተከሰተም። እኔ እንደማስበው ሙሴ ሥነ-ቃላዊ ወይም የጽሑፍ ቅርሶችን ተጠቅሞ ይሆናል፤ ወደ ኋላ በአብራም ጊዜ የነበረውን (ማለትም፤ የአባቶችን)። እሱ አጠናቃሪና አዘጋጅ ነበር።

የአብዛኛው የእዚህ የጥንት ታሪክ። ሰውኛ ጸሐፊዎች የራሳቸውን ባህልና መዝገብ ቃላት ይጠቀማሉ፤ መልዕክቱ ግን ከመለኮት ነው (ማለትም፡ ተመስጦ)።

© “ጌታ” ያህዌ የዕብራይስጥ ግሥ ቅርጽ፤ “መሆን” ነው (ዝክ. ዘጸ. 3:14)። አጽንዖት ለመስጠት የሚሻውም፤ እግዚአብሔር ዘላለም ኗሪ፤ ብቻውን የሚኖር አምላክ መሆኑን ነው። ራቢዎች የሚሉት እግዚአብሔር እንደ ያህዌ ሲጠራ፤ እሱ የሚገልጸው ምሕረቱን ነው፤ እንዲሁም እንደ ኤሎሂም ሲጠራ እሱ የሚገልጸው እንደ ፈጣሪ ኃይልነቱን ነው። እኔ ይህንን በእጅጉን እፈቅደዋለሁ፤ እሱም የ“JEDP” (ጄኢዲፒ) የምንጭ ትንታኔ ንድፈ-ሐሳብ፤ በ18^ኛ -19^ኛ ክፍለ ዘመን በጣም ታዋቂ የነበረ። ልዩ ርዕስ፡ የመለኮት ስሞች 12:1 ተመልከት።

© “በሕልም” ይህ የሚያሳየው በምሽት መሆኑን ነው፤ እሱም በቁ. 5 የተጠናከረ። ከቀሪው የምዕራፍ 15 ጭብጥ፤ በተለይም ቁ. 12 ጋር፤ ይህ ራዕይ በአንድ ሌሊት መምጣቱ ወይም ለሁለት ሌሊቶች የተራዘመ ለመሆኑ ርግጠኝነት የለውም (ማለትም፤ ሁለት ሕልሞች፤ ቁ. 1-6፤ 7-21)። “ሕልም” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 303) እዚህ የሚገኘው “ተገለጠ” ከሚለው በተለየ ነው (ቢዲቢ 906) 12:7 ላይ ከሚገኘው። እዚህ የሚገኘው ቃል ያልፎ አልፎ ነው፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በሦስት ምዕራፎች ብቻ የሚገኝ፤ ዘፍ. 15:1፤ ዘኁ. 24:4፤ 16፤ እና ሕዝ. 13:7።

ኒዶቲ (NIDOTTE)፤ ቅጽ 4፤ ገጽ 354፤ ያህዌ ራሱን በተለያየ መንገድ በዘፍጥረት የገለጸበትን መንገዶች ማራኪ ማጠቃለያ አለው።

- 1. በቃላት (ቢዲቢ 55) — 12:1-3፤ 13:14-17፤ 21:12-13፤ 22:1-2
- 2. በራዕይ — 15:1-6 (ቢዲቢ 303)፤ 46:2-4 (ቢዲቢ 909 I)
- 3. በሕልም — 20:3-7 (ቢዲቢ 538)፤ 28:12-15 (ቢዲቢ 321)፤ 31:10-13 (ቢዲቢ 321)፤ 24 (ቢዲቢ 538)
- 4. ቴዎፋኒስ፤ (በጥሬው፤ “ተገለጠ”፤ ቢዲቢ 906) — 12:7፤ 17:1፤ 18:1፤ 26:2፤ 24፤ 35:1፤ 9፤ 48:3
- 5. በያህዌ መልእክ (ልዩ ርዕስ 12:7 ተመልከት) — 16:7-13፤ 21:17-19፤ 22:11-12፤ 15-18፤ 31:11

ዘዴዎቹ ይለያያሉ፤ ነገር ግን የመለኮት የማካሣሻ ራዕዮች ለስዎች ይደርሳሉ፤ ለራሳቸው ለግለሰቦቹ ሲባል አይደለም፤ ነገር ግን ለያህዌ የመጤዠት እቅድ፤ ስዎችን ሁሉ ለመድረስ!

© “አብርሃም፤ አትፍራ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 431፤ ኬቢ 432፤ ያልተጠናቀቀ ጥቅም ላይ የዋለው በግሥ ቅርጾች አግባብ ሲሆን) በዘፍጥረት የተለመደ ነው (ዝክ. 15:1፤ 21:17፤ 26:24፤ 46:3)። ያህዌ ያውቃል፤ ኃጢአት ልባችንን እንዲፈራ እንዳደረገው (እሱን እንፈራለን፤ ሕይወትን እንፈራለን፤ ራሳችንን እንፈራለን)። እሱም በመጀመሪያ ጥቅም ላይ የዋለው በዘፍ. 3:10 ላይ ሲሆን፤ እሱም አዳምና ሔዋን ኃጢአት ከሠሩ በኋላ እግዚአብሔርን በፈሩበት ጊዜ ነው። ራቢዎች የሚሉት ይህ ፍራቻ የሚያያዘው ከምዕራፍ 14 ጋር ነው፤ በተለይም (1) የውጊያ ፍርሃት፤ (2) በገደላቸው ነገሥታት ሳቢያ የሕዝብ ብቃት ፍራቻ፤ ወይም (3) የእግዚአብሔር ፍራቻ፤ የሰው ሕይወት ስላጠፋ። ሆኖም፤ ከምዕራፍ 12 እስከ 15 ካለው ዐውደ-ጽሑፍ መረዳት የሚቻለው ፍርሃቱ የሚያያዘው ከአብርሃም ቀጣይነት ካለው ልጅ-አልባነት ነው።

© “እኔ ላንተ ጋሻ ነኝ” ይህ ቃል “ጋሻ” (ቢዲቢ 171) ወታደራዊ ቃል ሲሆን፤ እሱም እንደ ዘይቤ የሚያገለግለው ለ “ጠባቂ” ወይም “ሰጪ” ነው (መዝ. 3:3፤ 28:7፤ 33:20፤ 84:9፤ እና 91:4)። “ጋሻ” የሚለው ቃል ከሥርወ-ቃል አኳያ የሚያያዘው “መታደግ” ከሚለው ቃል ጋር ነው (ቢዲቢ 171፤ ዝክ. 14:20)። “ጋሻ” ለሚለው ቃል ለተሻለ መግለጫ ዘዳ. 33:29 ተመልከት። እኔ የሉተርን ትርጉም እመርጣለሁ፤ በአዲሱ የአሜሪካን መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ፤ ምክንያቱም እሱ የሚለው “ጋሻ” እና “ሽልማት” እግዚአብሔር ራሱ ነው — “እኔ ያንተ ጋሻና ሽልማት ነኝ” (ዝክ. አኪጆት)። በዚህ ሐረግ ላይ ምንም የተቀመጠ ግሥ የለም።

© “ሽልማትህም ታላቅ ይሆናል” አብራም ለሁብትና ለምርኮ መሻት ተፈትኖ ነበር፤ በ13:8-13 እና 14:21-24 እናም እሱ እነዚህን ቁሳዊ ጠቀሜታዎች አልተቀበለም። እግዚአብሔር በምዕራፍ 12 ላይ በዝርያም በመሬትም ቃል ገብቶለታል። ሆኖም፤ በዚህ ቀጣይ በሆነ የእግዚአብሔርን ተስፋ ማጽናት ላይ፤ እግዚአብሔር ራሱ ነው የአብራም ታላቁ ውርሱ (ለኋለኞቹ ሌዋውያን እንደሆነ ሁሉ፤ ዘኁ. 18:20፤ ዘዳ. 10:9)።

15:2 “ጌታ እግዚአብሔር ሆይ” ይህ የመጀመሪያ ጊዜ ነው በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እነዚህ መለኮታዊ ስሞች ተደባልቀው ሲመጡ። እሱም የሚከሰተው በዘፍጥረት ብቻ እዚህ እና ቁ. 8 ላይ ነው። እነሱም፤ በጥሬው “አዶናይ ያህዌ” የሚሉ ናቸው። እነዚህን ስሞች አንድ ላይ ዘዳ. 10:17 ላይ እናያቸዋለን። አዶናይ የሚለው ቃል (በጥሬው “ጌታዬ”፤ ጥቅም ላይ የሚውለው በከነዓናውያን ሥነ-ጽሑፍ ነው፤ ነገር ግን በሌላ ሴማዊ ቋንቋዎች ያልሆነ) የሚመስለው ባመዛኙ ኩራቶስ ከሚለው የአኪ ቃል ሲሆን፤ አንድምታውም “ጌታ፤” “ባል፤” “ባለቤት፤” ወይም “ጌታ” ነው። ልዩ ርዕስ፡ የመለኮት ስሞች 12:1 ተመልከት።

በርካታ የመለኮት ስሞች አሉ፤ እነሱም ሁለት ስሞችን የሚያደባልቁ። ሆኖም፤

- 1. ያህዌ ኤሎሂም — ዘፍ. 2:4
- 2. አዶናይ ያህዌ — ዘፍ. 15:2

ምንም እንኳን በእንግሊዝኛ በተመሳሳይ መንገድ ቢተረጎምም፤ እነሱ በፍቺም ሆነ በአጽንዖት ይለያያሉ።

© “ምንን ትሰጠኛለህ? እኔም ያለ ልጅ እሄዳለሁ” የአብራም ዋናው የትኩረት ነጥብ ልጅ አለመውለዱ ነው። የእሱ መሻት የተመሠረተው በእግዚአብሔር የመነሻ ተስፋ በ12:1-3 ላይ ነው። የጥንቶቹ ልጅ አለማግኘትን ከእግዚአብሔር እንደሆነ ርግማን አድርገው ይቆጥሩታል፤ እግዚአብሔር አብራምን እንደ የተለየ ሞገስ እንደተሰጠው አድርጎ አጽንቶለት ሳለ። አብራም የእዛን ሞገሳዊ ተስፋ አካላዊ መገለጫ ይሻል።

© “ልጅ የሌለው” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 792) የአልፎ አልፎ ቃል ነው። እሱም አራት ጊዜ ነው ጥቅም ላይ የዋለው።

- 1. ለአብራም (ለሥራ ሳይሆን) — ዘፍ. 15:2
- 2. ከዘመድ ጋር ለተፈጸመ ግብረ ሥጋ ግንኙነት እንደ ቅጣት — ሌዋ. 20:20፤ 21
- 3. በዘይቤአዊነት ለኢየሱቅም፤ እሱም ከልጆቹ መሐከል አንዱም ዙፋኑን ባለመውረሱ — ኤር. 22:30

© “እነሆ የቤቴ መጋቢ ኤልሜዘር የደማስቆ ሰው ነው” በዕብራይስጡ ቃል “ወራሽ” ላይ የተለየ አግባብ አለ፤ እሱም ሊሆን የሚችለው “ባለ ንብረት መሆን” ወይም “ውርስ” ነው (ቢዲቢ 606፤ ኒዶቲ፤ ቅጽ 2፤ ገጽ 971) እንዲሁም “ደማስቆ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 199)። እነሱ

ድምጻታቸው ከዕብራይስጥ ቋንቋ ጋር ተመሳሳይ ነው። አንዳንዶች ይህንን የሚመለከቱት ከሁሪያዊ የማደግ ሥርዓት ጋር አያይዘው ነው፤ እሱም በኑዚ የገበታ ጽሑፎች ላይ የሚገኝ፤ ከሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ።

አንዳንዶች የሚገምቱት “ኤልዔዘር” (ቢዲቢ 451)፤ ፍችው “እግዚአብሔር ረድኤት ነው” በ24:2 ላይ የተጠቀሰው አገልጋይ ነው።

ቃሉ (ቢዲቢ 606) የሚተረጎመው “ወራሽ” በሚል ነው፤ በልዩ መልኩ። ለ “ወራሽ” ተገቢ የሚሆነው ግሥ (ቢዲቢ 439፤ ኬቢ 441) የሚገኘው በቁ. 4፣5 (ሁለቴ)፣ 7፣8 ላይ ነው። እነሱ ሁለቱም የሚሉት “ውርሱን መውሰድ” ነው። ይህ ሐረግ በቁ. 3 ተብራርቷል።

15:3 “ለእኔ ዘር አልሰጠኸኝም” አብራም በዚህ ድጋሚ የሚያሳየው የተሰማውን የጭንቀት መጠን ነው። አብራም የእምነት መልካም ምሳሌ ነው፤ ጥርጣሬ የተቀላቀለበት። አብራም እግዚአብሔርን አምኗል፤ ነገር ግን ይህ ማለት ስለ ተስፋዎቹ የተለያዩ ገጽታዎች ጥያቄ የለውም ማለት አይደለም። እግዚአብሔር ትሕትና ያለውን ጠያቂ አይንቅም! እግዚአብሔር እሱን ተካታታይነት ወዳላቸው ፍተሻዎችና ፈተናዎች አስገብቶታል፤ አብራም፣ ታላቁ ውርሱ እግዚአብሔር ራሱ መሆኑን እስከሚረዳ ድረስ (በተለይም ምዕራፍ 22)።

15:4 “ነገር ግን ከገዛ አካልህ የሚወጣው” መታወስ ያለበት፣ ይህ ወደፊት ገና ሃያ አምስት የሚቀረው ሆኖ ሳለ ነው። እሱም በተለይ የሚለው፣ ልጁ ከአብራም እንደሚመጣ ነው፤ ነገር ግን እሱ ከሦራ እንደሚሆን አይገልጽም። ይህ በምዕራፍ 16 ለሚገኘው ውስብስብ ምክንያት ነው።

የተተረጎመው ሐረግ “ከገዛ ራስህ አካል” በጥሬው “ከራስህ ውስጣዊ አካላት” ማለት ነው። ይህ ቃል (ቢዲቢ 588) ጥቅም ላይ የሚውለው በብዙ አግባቦች ነው።

- 1. ታችኛው የውስጥ አካል — ሰላሞ. 20:10፤ ሰላሞ. 21:15
- 2. ሆድ - ኢዮብ 20:14፤ ሕዝ. 3:3፤ 7:19፤ ዮናስ 1:17፤ 2:1፤ ሰላሞ. 7:12፤ 16:11
- 3. የጸታ አካላት
 - ሀ. ወንድ - ዘፍ. 15:4
 - ለ. ሴት - ኢሳ. 49:1
- 4. የሰዎች ስሜቶች አካላዊ ስፍራ - ማሕልየ ማሕልየ 5:4፣14፤ ኢሳ. 16:11፤ 63:15፤ ኤር. 4:19፤ 31:20፤ ሰቆ. 2:11

15:5 “አሁንም ወደ ሰማይ ተመልከት፣ እናም ከዋክብትን ቁጠር፣ እነሱን መቁጠር ከቻልከ” እግዚአብሔር አብራምን የቀረበው በሁለት ትዕዛዞች ነው።

- 1. ተመልከት — ቢዲቢ 613፤ ኬቢ 661፤ ተጽዕኗዊ
- 2. ቁጠር — ቢዲቢ 707፤ ኬቢ 765፤ ተጽዕኗዊ

የእግዚአብሔር በረከት የተትረፈረፈና የተረጋገጠ ነው (ዝክ. 12:2፤ 17:2)።

እግዚአብሔር በርካታ ዘይቤዎችን ተጠቅሟል፣ አብራም ዝርዮቹ የበዙ እንደሚሆኑ በግልጽ እስከሚረዳው ድረስ።

- 1. አባራ (ዘፍ. (ዘፍ. 13:16፤ 28:14፤ ዘኁ. 23:10)
- 2. ከዋክብት (ዘፍ. 15:5፤ 22:17፤ 26:4)
- 3. አሸዋ (ዘፍ. 22:17 እና 32:12)

12:3 ላይ ከሚገኘው ተስፋ እና “የንጉሥ ካህናት” ከሚለው ጽንሰ-ሐሳብ (ዘጸ. 19:5-6) እስከ ኢሳይያስ ሁሉን አቀፍ ትንቢት ድረስ (ዝክ. 42:6፤ 49:6፤ 51:4)፣ የአብርሃም ቤተሰብ፣ ማንም ከሚያልመው በላይ በጣም ትልቅ ይሆናል። እሱም አማኝ አሕዛብን ያካትታል (ሉቃስ 2:32፤ ሐዋ 13:47፤ 26:23፤ ሮሜ. 2:28-29፤ 4፤ ገላ. 3:7-9፤ 29)።

15:6 “እሱም በእግዚአብሔር አመነ” ይህ ማለት አብርሃም ቀደም ሲል በምዕራፍ 12 እግዚአብሔርን አላመነም ማለት አይደለም፤ እሱ ዑርን ለቆ እግዚአብሔርን ተከትሏል። እዚህ ግን፣ “አመነ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 52፤ ኬቢ 63፤ ሂፊል የተጠናቀቀ፣ እሱም የሚገልጸው የእምነትን ሕይወት ነው፤ ይህንን አንድ ድርጊት አይደለም) እሱም ከሥር ነው፤ ከእሱም እኛ “አሜን”ን ካገኘንበት። ሥሩ የሚለው “ጠንካራ መሆን” ወይም “መደገፍ” ነው። አብርሃም አጠቃላይ እምነቱን ያደረገው በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ ነው፤ እሱም ዝርዮች እንደሚኖሩት። እሱም የእምነት ድርጊት ነው፤ በማየት ያልሆነ (ዝክ. 22:16፤18፤ ዕብ. 11:1) አብራም እግዚአብሔርን በቃሉ ተቀበለ፤ በእምነት፣ ምንም ዓይነት አካላዊ እይታ ሳይጠይቅ። ይህ በእጅጉን አስፈላጊ ነው፤ ምክንያቱም፣ ይህ የጳውሎስ የክርክር መሠረት በመሆኑ ነው፤ ጽድቅ በእምነት በኩል በሚሆን ጸጋ ነው ለሚለው፤ በሮሜ 4 እና ገላትያ 3 ላይ ለሚገኘው። ጳውሎስ ደግሞ ዕንባ. 2:4ን በሮሜ 1:17 ላይ ተጠቅሟል፤ ገላ. 3:11 እና የዕብራውያን ጸሐፊ በ10:38 ላይ። እሱም የሚመስለው የቃሉ ፍሬ ሐሳብ “አብርሃም ያህዌን ተደገፈ፣ በራሱ ሳይሆን” የሚል ነው። በዚህ የዘፍጥረት ክፍል ሁሉ ደግሞ ደጋግሞ አጽንዖት የሚሰጠው የእግዚአብሔርን የመነሻ ፍቅር ነው፤ የሰዎችን ዋጋ ሳይሆን፣ እሱም ለደኅንነታቸው የሚያስፈልጋቸው። “አመነ” የሚለው ቃል ወደ እንግሊዝኛ በሦስት ቃላት ሊተረጎም ይችላል። ማመን፣ መታመን፣ እምነት (ዘጸ. 4:5፤31፤ ዘዳ. 1:32፤ ሰላሞ. 20:20፤ ኢሳ. 43:10፤ ከመሲሕ ጋር ይዛመዳል በኢሳ. 28:16 እንዲሁም አለማመንን ያመለክታል በዘኁ. 14:11፤ 20:12፤ ዘዳ. 9:23፤ ሰላሞ. 17:14፤ መዝ. 78:22)። እሱም የሚመስለው የብሉይ ኪዳን ቃል ፍሬ ሐሳብ በ “መታመን” ወይም “አማኝነት” የሚገኘው በራሳችን ላይ ያተኮረ አይደለም፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ታማኝነትና በተስፋው ላይ ነው።

አብራም ያመነውን ተገንዘብ

- 1. በጌታ (ግላዊ ግንኙነት)
- 2. በቃሉ (በተደረገው መገለጥ)

ለእኔ እንዲረዳኝ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነትን መፈረጅ የሚገባው

- 1. በአካሉ ማመን (ያህዌ/ክርስቶስ)
- 2. በአካሉ እውነት መታመን (መጽሐፍ ቅዱስ)
- 3. እንደ አካሉ ያለ ሕይወት መኖር (ብሉይ ኪዳን ታዛዥነት/ክርስቶስን መምሰል)

ሦስቱም ዋነኞች ናቸው፣ አማራጫዊ ያልሆኑ!

ልዩ ርዕስ፡ ማመን፣ መታመን፣ እምነት፣ እና ታማኝነት በብሉይ ኪዳን

I. የመከፈቻ መግለጫ

የዚህን ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም መቀመጥ የሚኖርበት፣ ለአኪ በጣም ወሳኝ እንደሆነ ነው። በብሉይ ኪዳን በግልጽ እንደ ተቀመጠው ሳይሆን። እሱ በርግጥ እዚያ ነው። ነገር ግን የተገለጠው በተመረጡ ቁልፍ አንቀጾችና ሰዎች ነው።

ብሉይ ኪዳን የሚቀይጠው

1. ግለሰብን እና ማኅበረሰቡን

2. የግለሰብን ገጠመኝ እና ኪዳናዊ መታዘዝን

እምነት ግለሰባዊ ገጠመኝና የየቀኑ የአኗኗር ስልት ነው! እሱም በግለሰብ ማስረዳት ይቀላል፣ በቃላታዊ መልኩ ከመግለጽ ይልቅ (ማለት፣ የቃላት ጥናት)። ይህ ግለሰባዊ ገጽታ በተሻለ የተገለጠው በ

1. አብርሃምና ዘፍ

2. ዳዊትና አስራኤል

እነዚህ ሰዎች የተገናኙት/ያጋጠማቸው እግዚአብሔር ነው እንዲሁም ሕይወታቸው በቋሚነት ተለውጧል (የፍጹምና ሕይወት አይደለም፣ ግን ቀጣይነት ያለው እምነት)። ፈተና የእምነታቸውን ድካምና ጥንካሬ ይገልጣል፣ ከእግዚአብሔር ጋር ባላቸው ግንኙነት፣ ግን ጓደኛዊ፣ መተማመን ያለበት ግንኙነት በጊዜ ሁሉ ይቀጥላል! እሱም ተፈትኗል ጠርቷልም፣ ግን እሱ ይቀጥላል እንደ መሰጠታቸውና የሕይወት ስልታቸው ማስረጃ።

II. ዋናው ሥርወ ቃል አጠቃቀም

ሀ. rpa (ቢዲቢ 52)

1. ግሥ

ሀ. ግንድ — ለመደገፍ፣ ለመንከባከብ (ማለትም፣ 2ኛ ነገሥ. 10:1፣5፤ አስቴር 2:7፣ ሥነ-መለኮታዊ ያልሆነ አጠቃቀም)

ለ. ኒፋል ግንድ — ርግጠኛ ለመሆን ወይም ለማጽናት፣ ለማቆም፣ ለማረጋገጥ፣ ታማኝ ለመሆን ወይም የሚታመኑት

a. ለሰዎች፣ ኢሳ. 8:2፤ 53:1፤ ኤር. 40፤14

b. ለነገሮች፣ ኢሳ. 22:23

c. ለእግዚአብሔር፣ ዘዳ. 7:9፤12፤ ኢሳ. 49:7፤ ኤር. 42:5

ሐ. ሂፊል ግንድ — ጽንቶ መቆም፣ ማመን፣ መታመን

(1) አብርሃምም እግዚአብሔርን አመነ፣ ዘፍ. 15:6

(2) አስራኤላውያን በግብፅ አመኑ፣ ዘጸ. 4:31፤ 14:31 (ከዘዳ. 1:32 የሚቃረን)

(3) አስራኤላውያን ያህዌን አመኑ፣ በሙሴ በኩል የተናገራቸውን፣ ዘጸ. 19:9፤ መዝ. 106:12፤24

(4) አካዝ በእግዚአብሔር አላመነም፣ ኢሳ. 7:9

(5) በእሱ የሚያምን ሁሉ፣ ኢሳ. 28:16

(6) ስለ እግዚአብሔር የሚታመኑ ሐቆች፣ ኢሳ. 43:10-12

2. ስም (ተባዕታይ) — ታማኝነት (ማለትም፣ ዘዳ. 32:20፤ ኢሳ. 25:1፤ 26:2)

3. ተውሳክ ግሥ — በእውነቱ፣ በጣሙን፣ እስማማለሁ፣ እንዲህ ሊሆን ይችላል (ዘዳ.27:15-26፤ | ነገሥ. 1:36፤ | ዜና. 16:36፤ ኢሳ. 65:16፤ ኤር. 11:5፤ 28:6)። ይህ የ "አሜን" የጥበብ አምልኮዊ አጠቃቀም ነው፣ በብሉይ ኪዳን እና በአኪ።

ለ. tpa (ቢዲቢ 54) አንስታይ ስም፣ ጽናት፣ ታማኝነት፣ እውነት

1. ለሰዎች፣ ኢሳ. 10:20፤ 42:3፤ 48:1

2. ለእግዚአብሔር፣ ዘጸ. 34:6፤ መዝ. 117:2፤ ኢሳ. 38:18፤19፤ 61:8

3. ለእውነት፣ ዘዳ. 32:4፤ | ነገሥ. 22:16፤ መዝ. 33:4፤ 98:3፤ 100:5፤ 119:30፤ ኤር. 9:4፤ ዘካ. 8:16

ሐ. hkrpa (ቢዲቢ 53)፣ ጽናት፣ ጽኑነት፣ አማኝነት

1. ለእጆች፣ ዘጸ. 17:12

2. ለጊዜ፣ ኢሳ. 33:6

3. ለሰዎች፣ ኤር.5:3፤ 7:28፤ 9:2

4. ለእግዚአብሔር፣ መዝ. 40:11፤ 88:12፤ 89:2፤3፤6፤9፤ 119:138

III. የጳውሎስ የብሉይ ኪዳን ጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. ጳውሎስ የያህዌንም ሆነ የብሉይ ኪዳን አዲሱን መረዳቱን መሠረት ያደረገው በራሱ ግላዊ ድንገተኛ ግንኙነት ነው፣ ከኢየሱስ ጋር በደማስቆ መንገድ (ሐዋ. 9፤ 22፤ 26)።

ለ. እሱም የብሉይ ኪዳንን ድጋፍ ፈልጎል ለአዲሱ መረዳቱ በሁለት የብሉይ ኪዳን ቁልፍ አንቀጾች ላይ፣ እነሱም ሥርን የሚጠቀሙ

1. ዘፍ. 15:6 — የአብራም ግለሰባዊ ግንኙነቱ የተነሣሣው በእግዚአብሔር ነው (ዘፍ.ጥረት 12) ውጤቱም በእምነት የመታዘዝ ሕይወት የሆነ (ዘፍ.ጥረት 12-22)። ጳውሎስ ይህንን በሮሜ 4 እና ገላትያ 3 ላይ ጠቅሷል።

2. ኢሳ. 28:16 — በእሱ የሚያምኑ ሁሉ (ማለትም፣ እግዚአብሔር የፈተነው እና ያስቀመጠው የማዕዘን ድንጋይ) ፈጽሞ ሀ. ሮሜ 9:33፣ "አያፍርም" ወይም "ቅር አይሰኝም"

ለ. ሮሜ 10:11፣ እንደ ላይኛው የሆነ

3. ዕንባ. 2:4 — እነሱ ታማኝን እግዚአብሔርን የሚያውቁ የመታመን ሕይወት መኖር ይኖርባቸዋል (ኤር. 7:28)። ጳውሎስ ይህንን ጽሑፍ በሮሜ 1:17 እና ገላ. 3:11 (ዕብ. 10:38 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)።

IV. የጴጥሮስ የብሉይ ኪዳን ጽንሰ ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. ጴጥሮስ የደባለቀው

1. ኢሳ. 8:14 — | ጴጥ. 2:8 (የማሰናከያ ድንጋይ)

2. ኢሳ. 28:16 — | ጴጥ. 2:6 (የማዕዘን ድንጋይ)

3. መዝ. 111:22- | ጴጥ. 2:7 (የተናቀ ድንጋይ)

ለ. እስራኤልን የሚገልጸውን የተለየ ቋንቋ ገለበጠው፤ "የተመረጠ ዘር፤ የንጉሥ ክህነት፤ ቅዱስ ሕዝብ፤ ለእግዚአብሔር ርስት የሆነ ሕዝብ" ከ

ሀ. ዘዳ.10:15፤ ኢሳ. 43:21

ለ. ኢሳ. 61:6፤ 66:21

ሐ. ዘጸ. 19:6፤ ዘዳ. 7:6

እና አሁን የተጠቀመው በክርስቶስ ባለ የቤተ-ክርስቲያን እምነት ነው

V. የዮሐንስ የጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. የእሱ የእኪ አጠቃቀም

"እመን" የሚለው ቃል ከግሪክ ቃል (pisteuo) ሲሆን፤ እሱም ደግሞ የሚተረጎመው "ማመን፤" "እምነት፤" ወይም "መታመን" በሚል ነው። ለምሳሌ ያህል፤ ስሙ በዮሐንስ ወንጌል ላይ አልተከሰተም፤ ግሁ ግን ዘወትር ጥቅም ላይ ይውላል። በዮሐንስ 2:23-25 የሕዝቡ ቅንነት የተሞላው መስጠት መኖሩ ርግጠኛ አይደለም፤ የናዝሬቱን ኢየሱስ እንደ መሲሕ ለመቀበል። ሌላኛው ምሳሌ፤ የዚህ ቃል "ማመን" ጥራዝ ነጠቃዊ አጠቃቀም የሚገኘው በዮሐንስ 8:31-59 እና ሐዋ. 8:13, 18-24 ላይ ነው። እውነተኛው የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ከመነሻው ምላሽ ላቅ ይላል። እሱም መከተል ያለበት ወደ ደቀመዝሙራዊ ሂደት ነው (ማቴ. 13:20-22፤31-32)።

ለ. የእሱ አጠቃቀም ከመስተጻምር ጋር

1. ኢስ ማለት "ወደ... ውስጥ (በ)" ማለት ነው። ይህ የተለየ ዓይነት አወቃቀር አጽንዖት የሚሰጠው አማኞች እምነታቸውን/መታመናቸውን ማድረግ ያለባቸው በኢየሱስ ላይ ነው

ሀ. በስሙ (ዮሐንስ 1:12፤ 2:23፤ 3:18፤ | ዮሐንስ 5:13)

ለ. በእሱ (ዮሐንስ 2:11፤ 3:15፤18፤ 4:39፤ 6:40፤ 7:5፤31፤39፤48፤ 8:30፤ 9:36፤ 10:42፤ 11:45፤ 48፤ 17:37፤42፤ ማቴ. 18:6፤ ሐዋ 10:43፤ ፊሊጵ. 1:29፤ | ጴጥ. 1:8)

ሐ. በእኔ (ዮሐንስ 6:35፤ 7:38፤ 11:25፤26፤ 12:44፤46፤ 14:1፤12፤ 16:9፤ 17:20)

መ. በልጁ (ዮሐንስ 3:36፤ 9:35፤ | ዮሐንስ 5:10)

ሠ. በኢየሱስ (ዮሐንስ 12:11፤ ሐዋ. 19:4፤ ገላ. 2:16)

ረ. በብርሃኑ (ዮሐንስ 12:36)

ሰ. በእግዚአብሔር (ዮሐንስ 14:1)

2. ኢን ማለት "ውስጥ" ነው፤ እንደ ዮሐንስ 3:15፤ ማርቆስ 1:15፤ ሐዋ. 5:14

3. ኢፒ ማለት "ውስጥ" ወይም "በላይ፤" ነው፤ እንደ ማቴ. 27:42፤ ሐዋ. 9:42፤ 11:17፤ 16:31፤ 22:19፤ ሮሜ. 4:5፤ 24፤ 9:33፤ 10:11፤ | ጢሞ. 1:16፤ | ጴጥ. 2:6

4. ቀጥተኛ ያልሆነ የግሥ ተሳቢ፤ ያለ መስተጻምር እንደ ገላ. 3:6፤ ሐዋ. 18:8 27:25፤ | ዮሐንስ 3:23፤ 5:10

5. ሆቲ፤ ፍቸውም "ያመነው" ምን እንዳመነ ይዘቱን ያመለክታል

ሀ. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ቅዱሱ መሆኑን (ዮሐንስ 6:69)

ለ. ኢየሱስ ያለና የሚኖር ነው (ዮሐንስ 8:24)

ሐ. ኢየሱስ በአብ አለ፤ አብም በእሱ አለ (ዮሐንስ 10:38)

መ. ኢየሱስ መሲሕ ነው (ዮሐንስ 11:27፤ 20:31)

ሠ. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነው (ዮሐንስ 11:27፤ 20:31)

ረ. ኢየሱስ የተላከው በአብ ነው (ዮሐንስ 11:42፤ 17:8፤21)

ሰ. ኢየሱስ ከአብ ጋር ያለው ነው (ዮሐንስ 14:10-11)

ሸ. ኢየሱስ ከአብ የመጣው ነው (ዮሐንስ 16:27፤30)

ቀ. ኢየሱስ ራሱን በአብ የኪዳን ስም፤ "እኔ ነኝ" በሚል ገልጿል (ዮሐንስ 8:24፤ 13:19)

በ. እኛም ከእሱ ጋር እንኖራለን (ሮሜ 6:8)

ተ. ኢየሱስ ሞቶ ዳግም ተነሥቷል (1ኛ ተሰ. 4:14)

VI. መደምደሚያ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ለመለኮታዊ ቃል/ተስፋ የሰዎች ምላሽ ነው። እግዚአብሔር ዘወትር መነሻውን ይወስዳል (ማለትም፤ ዮሐንስ 6:44፤65)፤ ነገር ግን የዚህ መለኮታዊ ግንኙነት ከፋይ ለሰዎች ምላሽ ተትቷል።

1. ማመን

2. ኪዳናዊ መታዘዝ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት

1. ግለሰባዊ ግንኙነት ነው (መነሻ እምነት)

2. የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት መተማመኛ ነው (በእግዚአብሔር መገለጥ ማመን)

3. ለእሱም ምላሽ በሚሆን ተገቢ ምላሽ (የየዕለቱ እምነት)

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ለመንግሥተ ሰማያት ትኬት አይደለም ወይም የኢንፕራንስ ፖሊሲ። እሱ ግለሰባዊ ግንኙነት ነው። ይህ የፍጥረት እና የሰው ልጆች ዓላማ ነው፤ በእግዚአብሔር መልክና አምሳል ለተፈጠሩት (ዘፍ. 1:26-27)። ፍሬ ነገሩ "መቀራረብ" ነው። እግዚአብሔር ኅብረትን ይሻል፤ የሆነ ሥነ-መለኮታዊ አቋም ሳይሆን! ነገር ግን ከቅዱሱ እግዚአብሔር ጋር የሚሆን ኅብረት፤ ልጆች "የቤተሰባቸውን" ባሕርይ እንደሚያንጸባርቁት ያለውን ይጠይቃል (ማለትም፤ ቅድስና፤ ሌዋ. 19:2፤ ማቴ. 5:48፤ | ጴጥ. 1:15-16)። ውድቀት (ዘፍጥረት 3) ተገቢውን ምላሽ የመስጠት ችሎታችንን ጎዳው። ስለሆነም፤ እግዚአብሔር በእኛ ፈንታ አደረገ (ሕዝ. 36:27-38)፤ "አዲስን ልብ" በመስጠት፤ እንዲሁም "አዲስ መንፈስ፤" እሱም በእምነት እና ንስሐ በመግባት በኩል ከእሱ ጋር ኅብረት እንዲኖረንና እንድንታዘዘው የሚያስችለንን!

እነዚህ ሦስቱም ዋናዎች ናቸው። ሦስቱም ሁሉ መጠበቅ ይኖርባቸዋል። ግቡም እግዚአብሔርን ለማወቅ ነው (በዕብራውያንና በግሪክ አግባቦች) እንዲሁም በሕይወታችን የእሱን ባሕርይ ማንጸባረቅ። የእምነት ግብ አንድ ቀን የሚገኝ መንግሥተ ሰማይ አይደለም፤

ነገር ግን በእየቀኑ ክርስቶስን መምሰል ነው!

የሰዎች ታማኝነት ውጤቱ ነው (አኪ)፤ መሠረቱ ሳይሆን (ብሉይ ኪዳን) ከእግዚብሔር ጋር ላለ ግንኙነት፣ የሰዎች እምነት በእሱ ታማኝነት፤ የሰዎች መታመን በእሱየታ መነ መሆን ላይ። አንኳሩ የአኪ አመለካከት በደኅንነት ላይ የሚሆነው፣ ሰዎች የግድ ምላሽ መስጠት ይኖርባቸዋል ከመነሻውም ሆነ በቀጣይነት፣ መነሻ ለሆነው ጸጋ እና የእግዚአብሔር ምሕረት፣ በክርስቶስ ለተገለጠው። እሱ ወደደገ፣ እሱ ልኳል፣ እሱ ሰጥቷል፣ እኛም በእምነትና በታማኝነት ምላሹን ልንሰጥ ይገባል (ኤፌ. 2:8-9 እና 10)!

ታማኝ እግዚአብሔር ታማኝ የሆነ ሕዝብ ይሻል፣ ራሱን ለእምነት ቢሱ ቢሱ ዓለም ለመግለጽና በእሱ ላይ ለሚሆን ግላዊ እምነት ለማምጣት።

© “እናም ለእሱ ቆጠረለት” “ቆጠረለት” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 362፣ ኬቢ 359፣ ያልተጠናቀቀ) ሊሆን የሚችለው “ተቆጠረለት” ወይም “ግምት ውስጥ ተወስደለት” ማለት ነው። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ በካህናት ነው፣ ከመሥዋዕት ጋር በተያያዘ (ሌዋ. 7:18፤ 17:4፤ እና ዘኁ. 18:27)። ሰውየው ወደ ካህኑ መሥዋዕቱን እንዳመጣ መሥዋዕቱ ይቆጠርለታል ወይም ይሰምርለታል፤ ስለ ሰውየው። እግዚአብሔር ለአብርሃም የቆጠረለት የገዛ ራሱን ጽድቅ ነው፣ በዚያውም ሙሉ ለሙሉ ተቀበለው።

© “ጽድቅ አድርጎ” ይህ ቃል (ቢዲቢ 842) በዋነኛነት የሚለው “የመለኪያ ዘንግ” ነው፣ እናም በዚያው የሚያጣቅሰው መደበኛ መለኪያ ነው። እግዚአብሔር ራሱ ነው ያ መደበኛ መለኪያ ነው፣ ስለዚህም፣ አብዛኞቹ “ለኃጢአት” የሆኑት የዕብራይስጥና የግሪክ ቃላት ፍቻቸው ከእግዚአብሔር ከራሱ የጽድቅ መለኪያ ማረጋገጥ ነው። ይህ ቃል በራሱ ፍቺ እያደገ የመጣ ነው።

1. እሱ የሚለው የእግዚአብሔር የሞራል ባሕርይ በስምንተኛው ክፍለ ዘመን ነቢያት በግልጽ ሊታይ ይችላል
2. እሱም የሚሆነው የእግዚአብሔር ርዳታ ረዳት ለሌለው ነው (መዝ. 10:16-18 እና 72:12)። ይህ ጽንሰ ሐሳብ ኋላም ላይ በኢየሱስ ጊዜ መጽዋዕት በመስጠት ዳብሯል (ማቴ. 6:1)።
3. የመጨረሻው ዋነኛ የዚህ ቃል ጠቀሜታ “ጽድቅ” የሚውለው ለመንፈሳዊ ደኅንነት ነው። ይህም በተለይ በኢሳይያስ 40-50 ሰፍሯል፤ እንዲሁም ጳውሎስ በአኪ ተጠቅሞበታል። ጳውሎስ የሚለው የእኛ ጽድቅ የተመሠረተው በእግዚአብሔር የመነሻ ፍቅር ብቻ እና በእኛ የእምነት ምላሽ ነው፣ በሮሜ 4:3 እና ገላ. 3:6።
4. የዚህን ቃል ቀጣይነት ያለው ጠቀሜታ በያዕቆብ 2:14-16 እንመለከታለን

እዚጋ ቃሉ ጠቀሜታ ላይ የዋለው “ኃጢአት የሌለበት” በሚል መልኩ አይደለም፣ ነገር ግን የአብራም በየህዌ ተስፋዎች ማመን፣ ለማመን/ለታማኝነት በር መክፈቱንና ግንኙነቱ እንዲቀጥል ማድረግ ነው። ይህም የአብራም የመጀመሪያ (ወይም የመጨረሻ) በየህዌ የማመን ድርጊት አይደለም። የአብራም የየህዌን የመነሻ ተስፋዎች መቀበል የጠበቀ ወዳጅነት እንዲገለብትና ጥልቅ እንዲሆን አድርጓል።

ልዩ ርዕስ: ጽድቅ

“ጽድቅ” የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የግድ ተከታታይ የሆነ የግል ጥናት በጽንሰ ሐሳብ ላይ ማድረግ ያለበት ወሳኝ ርዕስ ነው።

በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ባሕርይ የሚገለጸው “ትክክለኛ” ወይም “ጽድቅ” በሚል ነው። ሜሶፖታሚያዊው ቃል ራሱ የመጣው ከወንዝ ዳር ሸንቦቆ ሲሆን፣ የግድግዳ የአጥርን አግድሞሽ ቀጥተኛነት መለኪያ የሚሆን የግንባታ መሣርያ ነው። እግዚአብሔር ቃሉን በዘይቤነት ለራሱ ባሕርይ መጠሪያ እንዲሆን መርጧታል። እሱ ቀጥተኛ የሆነ (የማስመሪያ) ጫፍ ነው፣ በእሱም ሁሉም ነገር የሚመዘንበት። ይህ ጽንሰ ሐሳብ የእግዚአብሔርን ጽድቅ ይገልጻል፤ እንዲሁም ለመፍረድም ሥልጣን እንዳለው።

ሰው የተፈጠረው በእግዚአብሔር አምሳል ነው (ዘፍ. 1:26-27፤ 5:1፤3፤ 9:6)። የሰው ልጅ የተፈጠረው ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲኖረው ነው። ሁሉም ፍጥረታት የተዘጋጀውና ያለው ለእግዚአብሔር እና ለሰው ልጆች መስተጋብር ተብሎ ነው። እግዚአብሔር ልዕል ፍጡሩን ይፈልገዋል፣ የሰው ልጅ፣ እንዲያውቀው፣ እንዲወደው፣ እንዲያገለግለው፣ እንዲሁም እሱን እንዲመስል! የሰው ልጅ ታማኝነት ተፈትኗል (ዘፍ. 3)፣ እናም ሁለቱ ዋነኛ ጥንዶች ፈተናውን ወድቀዋል። ይህም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት አበላሽቶታል (ዘፍ. 3፤ ሮሜ 5:12-21)።

እግዚአብሔር ኅብረቱን ለማደስና ለመመለስ ቃል ገብቷል (ዘፍ. 3:15)። ይህንንም ያደረገው በራሱ ፍቃድና በራሱ ልጅ ነው። ሰዎች የተጣሰውን ሊመልሱት አልቻሉም (ሮሜ 1:18-3:20)።

ከውድቀት በኋላ፣ የእግዚአብሔር የመጀመሪያ ርምጃ፣ ለተሐድሶው የኪዳናዊ ጽንሰ-ሐሳብ የተመሠረተው በእሱ ግብዣና በሰው ልጅ የንስሐ፣ የእምነት፣ የመታዘዝ ምላሽ ነው። በውድቀት ምክንያት፣ ሰዎች ተገቢ ድርጊት ለመፈጸም አልቻሉም (ሮሜ 3:21-31፤ ገላትያ 3)። እግዚአብሔር ራሱ መነሻውን ወስዷል፣ ኪዳን አፍራሽ የሆኑትን የሰው ልጆች ለመመለስ። ይህንንም ያደረገው

1. ኃጢአተኛውን ሰው በክርስቶስ ሥራ በኩል ጽድቅ አድርጎ ማወጅ (የፍርድ ጽድቅ)
2. በነጻ የተሰጠ የሰው ልጅ ጽድቅ በክርስቶስ ሥራ በኩል (የተሰጠ ጽድቅ)
3. የተሰጠ የሚያድረው መንፈስ ጽድቅን ይፈጥራል (ሥነ ምግባራዊ ጽድቅ) በሰው ልጆች።
4. መመለስ የኤደን ገነት ኅብረት በክርስቶስ የእግዚአብሔርን አምሳል መለስ (ዘፍ. 1:26-27) በአማኞች (ግንኙነታዊ ጽድቅ)።

ሆኖም፣ እግዚአብሔር ኪዳናዊ ምላሽ ይፈልጋል። እግዚአብሔር አውጇል (በነጻ ሰጥቷል) እናም ይሰጣል፣ የሰው ልጆች ግን የግድ ምላሽ መስጠት አለባቸው እንዲሁም በምላሻቸው መቀጠል

1. ንስሐ
2. እምነት
3. በሕይወት ኑሮ መታዘዝ
4. መጽናት

ጽድቅ፣ ስለዚህ ኪዳናዊ ነው፣ በእግዚአብሔርና በልዕል ፍጡሩ መካከል ያለ ሁለትዮሽ ድርጊት። እሱም የተመሠረተው በእግዚአብሔር ባሕርይ፣ በክርስቶስ ሥራ፣ በመንፈስ አስቻይነት፣ ይህም እያንዳንዱ ሰው በግሉ እና በቀጣይነት በተገቢው ምላሽ መስጠት ያለበት ነው። ጽንሰ ሐሳብም “በእምነት መጽደቅ” ይባላል። ጽንሰ ሐሳብ በወንጌላት ተገልጿል፣ ነገር ግን በእነዚህ ቃልት አይደለም። እሱም በመጀመሪያ የተገለጠው በጳውሎስ ሲሆን እሱም የግሪኩን ቃል “ጽድቅ” ን በተለያየ መልኩ ከ100 ጊዜ በላይ ተጠቅሟል።

ጳውሎስ የሠለጠነ ራቢ እንደ መሆኑ መጠን፣ ዲካዮሱኔ (dikaiosunē) የሚለውን ቃል በዕብራይስጥ አገባቡ SDO በሴፕቱዋጂንት ጥቅም ላይ የዋለውን፣ ከግሪክ ሥነ ጽሑፍ ሳይሆን፣ በግሪክ ጽሑፎች ቃሉ የሚያያዘው፣ ለአንዱ የመለኮት ተስፋ በኅብረተሰቡ ዘንድ ለማረጋገጥ ነው። በዕብራይስጥ አገባቡ ዘወትር የሚያያዘው ከኪዳናዊ ቃላት ጋር ነው። ያህዌ ፍትሐዊ፣ ሥነምግባራዊ፣ ግብረገባዊ አምላክ ነው። እሱም ሕዝቦቹ የሱን ባሕርይ እንዲያንጸባርቁ ይሻል። የተቤገ የሰው ልጅ አዲስ ፍጥረት ሆኗል። ይህ አዲስነት ውጤቱ አዲስ የመልካምነት የሕይወት ስልት ያሳያል (የሮማን ካቶሊክ የጻድቅ ትኩረት)። እስራኤል ቲዎክራሲያዊ (የአምላክ መንግሥት) እንደመሆኑ መጠን በሥጋዊ (የኅብረተሰቡ ደንቦች) እና በተቀደሰው (የእግዚአብሔር ፍቃድ) መካከል እንዲሁም "በጽድቅ" (ከሃይማኖት ጋር በተያያዘ) ግልጽ የሆነ መለያ የለውም። ይህ ልዩነት የሚገለጠው በዕብራይስጥና በግሪክ ቃላት ነው። እነርሱም ወደ እንግሊዝኛ ሲተረጎሙ "ፍትሕ" (ከኅብረተሰቡ ጋር በተያያዘ) እንዲሁም "ጽድቅ" (ከሃይማኖት ጋር በተያያዘ)።

ወንጌል (መልካም የምስራች) የኢየሱስ፣ የወደቀው የሰው ልጅ ወደ እግዚአብሔር ኅብረት መመለሱን ነው። የጳውሎስ አያዎ (ፓራዶክስ) የሚሆነው፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል በደልን ማስወገዱ ነው። ይህም ሊገኝ የሚችለው በእግዚአብሔር ፍቅር፣ ምሕረት፣ እና ጸጋ ሲሆን፣ የልጁ ሕይወት፣ ሞት፣ እና ትንሣኤ፣ እንዲሁም የመንፈስ መቃታትና ወደ ወንጌል መሳብ ነው። ጽድቅ የእግዚአብሔር ነጻ ድርጊት ነው፣ ነገር ግን መልካምነትን ሊያመነጭ ይገባል (የአውግስጢኖስ አቋም፣ እሱም የሚያሳየው ሁለቱንም፣ የተሐድሶ አጽንኦት በነጻ ወንጌል ላይ እና የሮማን ካቶሊክ አጽንኦት በተለወጠ ሕይወት በፍቅርና በታማኝነት ላይ ነው)። ለባለ ተሐድሶዎች ቃሉ "የእግዚአብሔር ጽድቅ" ተጨባጭ ባለ መብትነትን ሲያሳይ (ማለትም፣ ኃጢአተኛውን የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ተቀባይነት እንዲያገኝ የማድረግ ሥራ [አቋማዊ ቅድስና])፣ ለካቶሊክ ደግሞ የተሳቢ ባለመብትነት ነው። ይህም እግዚአብሔርን የመምሰል ሂደት ነው። (ተሞክሯዊ ተራማጅ ቅድስና ነው)። በተጨማሪም ግን ሁለቱም ነው!!

በእኔ አስተያየት መጽሐፍ ቅዱስ በሙሉ ከዘፍ. 4-ራዕይ 20 የተመዘገበው እግዚአብሔር የኤደንን ኅብረት እንደሚመልስ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔርና በሰው ልጅ ኅብረት በምድራዊ መቼት ይጀምራል፣ (ዘፍ. 1-2) እናም መጽሐፍ ቅዱስ በተመሳሳይ መቼት ነው የሚያበቃው (ራዕ. 21-22)። የእግዚአብሔር አምሳልና ዓላማ ይመለሳል!

የላይኛውን ማብራሪያ ለማጠቃለል የሚከተሉትን የተመረጡ የአኪ ምንጫዎችን የግሪኩ ቃላት ምድብ የሚያመለክቱትን እይ።

1. እግዚአብሔር ጽድቅ ነው (ዘወትር የሚያያዘው እግዚአብሔር እንደ ፈራጅ ነው)

- ሀ. ሮሜ 3:26
- ለ. 2ኛ ተሰሎንቄ 1:5-6
- ሐ. 2ኛ ጢሞቴዎስ 4:8
- መ. ራዕይ 16:5

2. ኢየሱስ ጽድቅ ነው

- ሀ. ሐዋርያት ሥራ 3:14፤ 7:52፤ 22:14 (የመሲሕ ማዕርግ)
- ለ. ማቴዎስ 27:19
- ሐ. 1ኛ ዮሐንስ 2:1፤ 29፤ 3:7

3. የእግዚአብሔር ሐሳብ ለፍጥረቱ ጽድቅ ነው

- ሀ. ሌዋውያን 19:2
- ለ. ማቴዎስ 5:48 (ዝክ 5:17-20)

4. የእግዚአብሔር ጽድቅን የመስጠትና የመፍጠር አግባብ

- ሀ. ሮሜ 3:21-31
- ለ. ሮሜ 4
- ሐ. ሮሜ 5:6-11
- መ. ገላትያ 3:6-14
- ሠ. በእግዚአብሔር የተሰጠ
 - 1. ሮሜ 3:24፤ 6:23
 - 2. 1ኛ ቆሮንቶስ 1:30
 - 3. ኤፌሶን 2:8-9
- ረ. በእምነት የሚቀበሉት
 - 1) ሮሜ 1:17፤ 3:22፤ 26፤ 4:3፤ 5:13፤ 9:30፤ 10:4፤ 6:10
 - 2) 1ኛ ቆሮንቶስ 5:21

ሰ. በልጁ ሥራ በኩል

- 1. ሮሜ 5:21-31
- 2. 2ኛ ቆሮንቶስ 6:14
- 3. ፊሊፕጎስ 2:6-11

5. የእግዚአብሔር ፍቃድ ተከታዮቹ ጽድቅ እንዲሆኑ ነው

- ሀ. ማቴዎስ 5:3-48፤ 7:24-27
- ለ. ሮሜ 2:13፤ 5:1-5፤ 6:1-23
- ሐ. 2ኛ ቆሮንቶስ 6:14
- መ. 1ኛ ጢሞቴዎስ 6:11
- ሠ. 2ኛ ጢሞቴዎስ 2:22፤ 3:16
- ረ. 1ኛ ዮሐንስ 3:7
- ሰ. 1ኛ ጴጥሮስ 2:24

6. እግዚአብሔር ዓለምን በጽድቅ ይፈርዳል

- 1. ሐዋ. 17:31
- 2. 2ኛ ጢሞቴዎስ 4:8

ጽድቅ የእግዚአብሔር ባሕርይ ነው፤ በክርስቶስ በኩል ለኃጢአተኛው የሰው ልጅ በነጻ የተሰጠ። እሱም

ሀ. የእግዚአብሔር ደንብ

ለ. የእግዚአብሔር ስጦታ

ሐ. የክርስቶስ ድርጊት ነው።

ነገር ግን እሱ ደግሞ ጽድቅ የመሆን ሂደት፣ ያም በጽናት እና በብርታት መያዝ ያለበት ነው፤ አንድ ቀን በክርስቶስ ዳግም ምጽዓት የምንቀዳጀው። ከእግዚአብሔር ጋር ያለ ኅብረት በደኅንነት ይመለሳል፤ ነገር ግን ሂደቱ በሕይወት ዘመን ሁሉ ፊት ለፊት ይገኛል በሞት ወይም በፓርሲያ!

እዚህ መልካም ጥቅስ አለ፣ ከጳውሎስና ጽሑፎቹ መዘገበ ቃላት የተጠቀሰ አይ ሺ ፒ

“ካልቪን፣ ከሉተር ከፍ ባለ መልኩ አጽንዖት የሚሰጠው ግንኙነታዊ በሆነው የእግዚአብሔር ጽድቅ ገጽታ ላይ ነው። የሉተር አተያይ በእግዚአብሔር ጽድቅ ላይ፣ ከጥፋተኝነት ነጻ መሆንን ገጽታ የያዘ ይመስላል። ካልቪን አጽንዖት የሚሰጠው የእግዚአብሔርን ጽድቅ ለእኛ ያለውን አስደናቂ አፈጣጠር ከግንኙነት ወይም ከተካፋይነት አኳያ ነው” (ገጽ 834)።

እንደ እኔ የአማኝ ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ግንኙነት ሦስት ገጽታዎች አሉት።

1. ወንጌል አካል ነው (የምስራቅ ቤተ ክርስቲያንና የካልቪን አጽንዖት)

2. ወንጌል እውነት ነው (የአውግስጢኖስና የሉተር አጽንዖት)

3. ወንጌል የተለወጠ ሕይወት ነው (የካቶሊክ አጽንዖት)

ሁሉም እውነት ናቸው እናም አንድ ላይ መያዝ ይኖርባቸዋል፤ ለጤናማ፣ ትርጉም ላለው፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና። ማንም በጣም አጽንዖት ከሰጠ ወይም ካንኳሰሰ ችግሮች ይፈጠራሉ።

ኢየሱስን መቀበል ይኖርብናል!

ወንጌልን ማመን ይኖርብናል!

ኢየሱስን መምሰል ይኖርብናል!

15:7 “እኔ እግዚአብሔር ነኝ” ይህ ያህዌ ነው፤ ለመለኮት የተለየ የኪዳን ስም። በ12:1 ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

© “ከከለዳውያን አገር ከዑር ያወጣሁ” እግዚአብሔር አብራምን በመጀመሪያ የት ስፍራ እንዳናገረው ልዩነት አለ። እሱ ወይ ዑር ወይም ካራን ነው። ዘፍ. 11:31-12:1ን ከ ነህ. 9:7 እና ሐዋ. 7:2 ጋር አነጻጽር። አንዳንዶች እንዲያውም ለማለት የሚሞክሩት እግዚአብሔር ታራን፣ የአብራምን አባት፣ በዑር እና አብራምን በካራን አነጋግሯል ብለው ሲሆን፣ ነገር ግን ይህ የተዛባ መረዳት ነው። ርግጠኛ ሊሆን የሚችለው ራዕዩ በሁለቱም በዑር እና በካራን እንደሚሆን ነው። ደግሞም በዚህ ነጥብ ላይ፣ ልጠቅስ የምፈልገው የዘፍጥረት እና የዘዳግም መጻሕፍት ግልጽ በሆነ መልኩ ከሁለተኛው ሚሊንም ዓ.ዓ ባህል ጋር የተስማሙ (የተጣጣሙ) መሆናቸውን ሲሆን በተለይም ሂታይቲ/ሱዜራይኒ የስምምነት ቀመሮች (ደንቦች)። እነዚህ ታሪካዊ ሰነዶች፣ ከኩዚ እና ማሪ የገበታ ጽሑፎች በተጓዳኝ፣ የሚያሳዩን ከባህል አኳያ ተገቢ መሆናቸውን ነው ቁ. 2፣ 17፣ እና 16:2 በገዛ ራሳቸው ጊዜ። የአባቶች ታሪካዊነት በቅርብ ጊዜ የአርኪዎሎጂ ግኝቶች ተረጋግጠዋል።

በእነዚህ የጥንታዊ የዘፍጥረት ምዕራፎች ላይ እንደሚዘወተረው፣ ኋለኞቹ የከተሞችና የአገር ስሞች ጥቅም ላይ ውለዋል። ከለዳውያን የሚለው ስም ለሚሰጥታሚያ ሕዝቦች ጥቅም ላይ አይውልም (ማለትም፣ ደቡባዊ ባቢሎን) እስከ ስድስተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ዓ፣ እስራኤላዊ ጸሐፍት በግብፅ የሠለጠኑ፣ የቀደሙት ጽሑፎች ለማሻሻል ባመቻቸው ጊዜ አሻሽለውታል (ከሞሶጋታሚያን ጸሐፍት ጋር ሳይሆን)።

15:8 “እንደምወርሰው በምን አውቃለሁ” አብራም፣ እምነቱ ጽድቅ ሆኖ በቁ. 6 የተቆጠረለት፣ አሁን የሚፈልገውን ማረጋገጫ ይጠይቃል (ዝክ. ቁ. 2-3)። ይህ ከሥነ-መለኮት አኳያ ጠቃሚ ነው። እግዚአብሔር አብራምን የተቀበለው፣ ፍጹም በሆነው እምነቱ አይደለም፣ ግን በእግዚአብሔር ፍጹም ፍቅር ምክንያት ነው። በጥርጣሬ መሐል እንኳ ቢሆን እግዚአብሔር ተቀብሎታል፤ እኛንም እንዲሁ (ዮሐንስ 20:24-29)። አብራም ታላቅ ሥነመለኮታዊ ተግባርን እያገለገለ ነው/ነበረ (ማለትም፣ የመቢገጥ አርአያ)።

15:9 አብራም ታዟል (ቢዲቢ. 542፣ ኬቢ. 534፣ ተጽዕኗዊ) የእንስሳት መሥዋዕት ያቀርብ ዘንድ።

- 1. የሦስት ዓመት ጊደር
- 2. የሦስት ዓመት ሴት ፍየል
- 3. የሦስት ዓመት ወጠጤ
- 4. ዋናስ
- 5. ርግብ

የእነዚህ የተለየ እንስሳት ትክክለኛ ምክንያት ርግጠኛ አይደለም። እነሱም ኋላ ላይ በሙሴያዊ ሕግጋት ተጠቅሰዋል፤ እሱም ምናልባት እነሱ ባህላዊ ጠቀሜታ ይኖራቸዋል፤ እኛ በደንብ ያልተረዳነው። በቁ. 10 ለሁለት ይቆረጡና እያንዳንዳቸው በትይዩ ይቀመጣሉ፤ ከወፎች በስተቀር። ይህ ባህላዊ ደንብ ነበር ኪዳንን “ለመክፈል” (13:14፣ ኤር. 34:18 የሚገኘውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)። አንዳንዶች የሚገምቱት የእንስሳቱ ሞት የኪዳንን ተሳታፊዎች ማስጠንቀቂያ ነበር፤ እነሱ የኪዳንን ስምምነት ቢያፈርሱ እንደሚደርስባቸው። የሆነ ሆኖ ይህ ርግጠኛ አይደለም።

15:11 “አምራዎችም በበድኑ ላይ ወረዱ” በርካታ ክርክሮች በተንታኞች መካከል ተካሂዷል፤ ቁ. 11 ለምን እንደተመዘገበ። አንዳንዶቹ ንድፈ ሐሳቦች፡

- 1. እነሱ የአብራም ጥርጣሬ ተምሳሌቶች ናቸው
- 2. እነሱ የእስራኤል ጠላቶች ተምሳሌቶች ናቸው (ሕዝ.17:3፣7:12)

3. እግዚአብሔር ራሱን ለመግለጥ ብዙ ሰዓት ወስዶበት ነበር፤ እናም ይህ ለጉዳዩ ታሪካዊነት ምልክት ብቻ ነው (ማለትም፣ የሞቱ እንስሳት መኖር ሥጋ-በል ወፎች እንዲከሰቱ አደረገ)

ለእኔ፣ ምክንያቱም እኔ ለኢጎሪዎች እና ቲፖሎጂዎች በእጅጉን የምረበሽ ነኝ፤ እነሱም በተለየ መልኩ በአኪ ያልተጠቀሱ፣ ቁጥር 3 የተሻለው አማራጭ ይመስለኛል። እነዚህ መሥዋዕቶች አለመቃጠላቸውን ተገንዝቡ። ይህ የኪዳን ሥነ ሥርዓት ነው እንጂ መሥዋዕት አይደለም።

© “አብራምም አባረራቸው” በእጅጉን እንግዳ የሚሆነው የዕብራይስጡ ግሥ “ወዲያ መታቸው” (ቢዲቢ 674፣ ኬቢ 728፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ) እዚህ ለምን ጥቅም ላይ እንደዋለ። ይህ ዘይቤ አዘውትሮ ጥቅም ላይ የሚውለው ለእግዚአብሔር ነው (መዝ. 147:18፣ ኢሳ. 40:7)፣ ነገር ግን ይህ ከአብራም ድርጊት ጋር እንዴት እንደሚያያዝ ርግጠኛ አይደለም።

አመቅ ጽሑፍ፡ 15:12-16

¹²ፀሐይም በገባች ጊዜ በአብራም ከባድ እንቅልፍ መጣበት እነሆም፣ ድንጋጤና ታላቅ ጨለማ ወደቀበት ¹³አብራምንም አለው፡- ዘርህ ለእርሱ ባልሆነች ምድር ስደተኞች እንዲሆኑ በእርግጥ እወቅ ባሪያዎች አድርገውም አራት መቶ ዓመት ያስጨንቋቸዋል። ¹⁴ደግሞም በባርነት በሚገዙአቸው ሕዝብ ላይ እኔ እፈርዳለሁ ከዚያም በኋላ በብዙ ከብት ይወጣሉ። ¹⁵አንተ ግን ወደ አባቶቻችሁ በሰላም ትሄዳለህ በመልካም ሽምግልና ትቀበራለህ። ¹⁶በአራተኛው ትውልድ ግን ወደዚህ ይመለሳሉ የአምራውያን ኃጢአት ገና አልተፈጸመምና።

15:12 “እነሆም ፀሐይ በገባች ጊዜ” ይህ የሚያመለክተው አዲስ ዕለት መጀመሩን ነው (ዘፍ. 1:5)። ይህ ራዕይ በምን ያህል ጊዜ እንደተጠናቀቀ ርግጠኛ አይደለም፣ ግን እሱ ምናልባት ሁለት ሌሊቶች እና አንድ ቀን ወስዶ ሊሆን ይችላል (በቁ. 1ከ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)።

© “ታላቅ እንቅልፍ አብራም ላይ ወደቀበት” ይህ ተመሳሳይ የዕብራይስጥ ሐረግ ነው (ቢዲቢ 922) እሱም ጥቅም ላይ የዋለው ጥልቅ እንቅልፍ በአዳም ላይ እንደወደቀበት ያለ፤ እግዚአብሔር ሔዋንን ሲፈጥር ሲል አንዱን የጎድን አጥንቱን እንደወሰደው ያለ፤ (ዘፍ. 2:21)። ይህ ግሥ የሚያመለክተው መለኮታዊ መነሻ ያለው ያለመንቃት (እንቅልፍ) ነው፤ እሱም ለራዕይ የሚያዘጋጅ (ኢዮብ 4:13፣ 33:15)።

- ©
- አአመቅ “ድንጋጤና ታላቅ ጨለማ”
- አኪጅት “አስፈሪና ታላቅ ጨለማ”
- አየተመት “ጥልቅ እና አስፈሪ ጨለማ”
- አእት “ፍርሃትና ድንጋጤ”
- አአመቅ “ጥልቅና አስፈሪ ጨለማ”

“ድንጋጤ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 33፣ ኬቢ 41) ፍችው ፍርሃት፣ ድንጋጤ፣ ሽብር፣አስፈሪ ማለት ነው። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ለእግዚአብሔር ሽብር ቅኔአዊ አንቀጾች ነው።

1. ለጠላቶች – ዘጸ. 15:16፣ 23:27
2. ለኢዮብ – 9:34፣ 13:21
3. ለእስራኤል – ዘጸ. 32:25፣ መዝ. 88:16

“ጨለማ” የሚለው ቃል tkcj (ቢዲቢ 365፣ ኬቢ 362 እና የሱው kCj ተዛማጅ ሥር) የሚዛመደው ከ

1. ሰማያዊ ጨለማ — ዘፍ. 1:2
2. ከዘጸዓት መቅሠፍቶች አንደኛው — ዘጸ. 10:21
3. ሞት/ከምድር በታች — መዝ. 139:7-12
4. ጥፋት – ኢዮብ 15:22-30፣ 20:26፣ ኢሳ. 8:22፣ 50:10
5. ለእግዚአብሔር ድብቅነት — መዝ. 18:11
6. የራዕይ መታጣት — ሚኪያስ 3:6

በድጋሚም የዚህ ሐረግ በርካታ ትርጓሜዎች አሉ።

1. ምንም እንኳን የእግዚአብሔር ተስፋዎች አስደናቂ ቢሆኑም፣ ለመፈጸም ረጅም፣ አስቸጋሪ መንገድ ያላቸው ሊሆኑ ይችላሉ
2. ሰዎች ዘወትር በአካላቸው ይሳባሉ፣ እግዚአብሔር ስለ ወደፊቱ በሚገልጸው፣ ይህም በዳንኤል ላይ ታይቷል፣ እንዲሁም በበርካቶቹ ነቢያት
3. እግዚአብሔር በሚቀርብበት ጊዜ፣ ዘወትር አስፈሪ ነው (ኢዮብ 4:12-21)

15:13 “ዘርህ ለእርሱ ባልሆነች ምድር ስደተኞች እንዲሆኑ በእርግጥ እወቅ” “በእርግጥ እወቅ” የሚለው ሐረግ ያልተወሰነ የተሟላ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ ድብልቅ ሙኔት ነው፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 393፣ ኬቢ 390)፣ “ማወቅ፣” እሱም በሰዋሰዋዊ መንገድ አጽንኦትን ማሳያ መንገድ ነው። ያህዌ ለአብራም የቁ. 8 ጥያቄ ምላሽ ሰጥቷል። አሁንም ቢሆን የእምነትና/ጥርጣሬ ትግል በአብራም ውስጥ አለ! ይህም እግዚአብሔርን ቅር አላሰኘውም!

የግብፅ ምድር ተለይቶ አለመጠቀሱን ተገንዝቡ። “ባዕዳን” የሚለው ቃል “ባይተዋር” ማለት ነው (ቢዲቢ 158) ወይም አንዱ የተወሰነ መብት ያለው፣ ምክንያቱም እነሱ የአገሩ ይፋ ዜግነት የሌላቸው በመሆኑ። ያህዌ የግብፅውያንን ልምድ ቀድሞ ተናግሯል። በእግዚአብሔር ማመን ቀላል ሕይወት ነው ማለት አይደለም! የእግዚአብሔር ተስፋዎች ይዘገያሉ እንዲሁም ዘወትር በተገቢው ሳይረዱ ይቀራሉ፣ ነገር ግን እምነት ይቀራል።

© “ባሪያዎች አድርገውም አራት መቶ ዓመት ያስጨንቋቸዋል” ይህንን ግሥ በተመለከተ ልዩነት ያለ ይመስላል፣ እሱም በሐዋ. 7:6 በእስጢፋኖስ ንግግር የተጠቀሰው እና በዘጸ. 12:40፣ እሱም 430 የሚለውን ቁጥር የጠቀሰው እና በጳውሎስ በገላ. 3:17 የተጠቀሰው። ሴፕቱዋጂንትና ሳሚራታን ፔንታቱዌቶች ይህንን 430 ዓመት ጊዜ አባቶች በሁለቱም፣ በከነዓንና በግብፅ የኖሩት እንደሆነ አድርገው ይወስዳሉ። 400 የሚለው ቁጥር ሊሆን የሚችለው የተጠጋጋ ቁጥር ነው። ራቢዎች የሚሉት፣ እሱም ከይስሐቅ መወለድ እስከ ዘጸዓት ይደርሳል። እሱም የግድ መወሰድ ያለበት፣ ግምት ውስጥ የሚያስገባው ቁ. 16 የጠቀሰው አራተኛ ትውልድ፣ እና ከተሻለው ማወዳደሪያችን በትክክል ይህ በምን ያህል ጊዜ አንዳበቃ ነው።

15:14 "ደግሞም በባርነት በሚገዙአቸው ሕዝብ ላይ እኔ እፈርዳለሁ ከዚያም በኋላ በብዙ ከብት ይወጣሉ" ይህ በምላት በዘጸ. 3:22 እና 12:35-56 ላይ ተፈጽሟል። እነዚህ ሀብቶች የያዘቸው ወርቅ፣ ብር፣ ነሐስ፣ እና ጌጣጌጦችን ሲሆን እነሱም ቤተ መቅደሱን የውስጥ ዕቃዎችን ለመሥራት ጥቅም ላይ ወለዋል (ዘጸዓት 25-40)።

ይህ ጽሑፍ፣ እምነት ሁልጊዜ ብልጽግናን ያመጣል በሚል እሳቤ ጥቅም ላይ ሊውል ይችላል። በመነሻው ብልጽግና ሕዝቦችን ወደ ያህዌ መሳቢያ መንገድ ነበር። ሆኖም፣ ትኩረቱ ብልጽግና ላይ አልነበረም፤ በእምነት ግንኙነት ላይ እንጂ። ተወዳጅ ከሆኑኝ ተንታኞች መካከል አንዱ፣ ጎርዶን ፊ፣ ራሱ ማራኪ፣ ሲሆን የሚገልጸውም ይህንን የመሳሰሉ እርማት የተደረገባቸው ጽሑፎች፣ ለመስበክ የሚፈልጉት "ጠናማ፣ ሀብትና ብልጽግና" ያለበትን ወንጌል ነው። የእሱ ጽሑፍ ጥልቅ ነው (ማለትም፣ የጤናማ እና የብልጽግና ወንጌል ሕመም)።

15:15 "ወደ አባቶችህ በሰላም ትሄዳለህ" የዕብራይስጡ ቃል "ሰላም" (ቢዲቢ 1022) የሚገልጸው በሕይወትና በእግዚአብሔር ያለውን ክርክር ነው (ቀጥሎ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)። እግዚአብሔር ለአብርሃም ቃል የገባለት ረጅም የሽምግልና ዕድሜ እንደሚኖርና መልካም ሞት እንደሚሞት ነው። እዚህም ደግሞ "ወደ አባቶችህ ትሰበሰባለህ" የሚለው ምን እንደሆነ ጥያቄ ያስነሣል። እሱ በግልጽ ሲከልን አመለካከት ነው (ዘዳ. 32:50)፣ ግን አስገራሚ የሚሆነው በሲኦል ቤተሰቦች አንድ ላይ ይሆናሉ የሚል ትርጉም ቢኖረው ነበር። ይህ ምናልባት ይህንን አንቀጽ ከመጠን በላይ በማንበብ ነው፣ ምክንያቱም የአብራም ወላጆች የያህዌ አይደሉም እናም ስለዚህ፣ ምናልባት በተለያዩ የሀዳስና የሲኦል ክፍሎች ይሆናሉ። እኛ ከሕይወት በኋላ ስላለው ነገር ርግጠኞች አይደሉም እንዲሁም በጽሑፍ ቅዱሳዊ ቃላት ሲከል፣ ሃዳስ፣ ገሀም፣ እና እነሱም እርስ በርስ እንዴት እንደሚዛመዱ፣ በወደ-ሐሳባዊ አቋም።

ልዩ ርዕስ፡ መታን የት ናቸው?

I. ብሉይ ኪዳን

ሀ. ሁሉም ሰዎች ወደ ሲኦል ይወርዳሉ (ከሥርወ ቃል አኳያ ርግጠኛ ያልሆነ፣ ቢዲቢ 1066)፣ እሱም ሞትን የሚያመለክት ወይም መቃብር፣ ባብዛኛው በጥበብ ሥነ ጽሑፍ እና በኢሳይያስ፣ በብሉይ ኪዳን፣ ጥላማ፣ ንቁ፣ ነገር ግን ደስታ የሌለበት ሐላዌ ነበር (ኢዮብ 10:21-22፤ 38:17፤ መዝ. 107:10:14)።

ለ. ሲኦል በባሕርዩ

1. ከእግዚአብሔር ፍርድ ጋር ይያያዛል (እሳት)፣ ዘዳ. 32:22
2. ከፍርድ ቀን በፊት ካለው ቅጣት ጋር ይያያዛል፣ መዝ. 18:4-5
3. ከአባደን (ጥፋት) ጋር ይያያዛል፣ ነገር ግን ለእግዚአብሔር የታወቀ፣ ኢዮብ 26:6፤ መዝ. 139:8፤ አሞጽ 9:2
4. ከ "ጉድጓድ" (ከመቃብር) ጋር ይያያዛል፣ መዝ. 16:10፤ ኢሳ. 14:15፤ ሕዝ. 31:15-17
5. ከፋዎች ከነሕይወታቸው ወደ ሲኦል ይወርዳሉ፣ ዘኁ. 16:30፤ 33፤ መዝ. 55:15
6. ዘወትር ሰውኛ የሚሆነው አፈ ሰፊ በሆነ እንስሳ ነው፣ ዘኁ. 16:30፤ ኢሳ. 5:14፤ 14:9፤ ዕንባ. 2:5
7. ሰዎች እዚያ ሪፋይም ተብለው ይጠራሉ፣ (ኢሳ. 14:9-11)

II. አዲስ ኪዳን

ሀ. የዕብራይስጡ ሲኦል በግሪኩ ሆስስ ነው የሚተረጎመው (ያልታየው ዓለም)

ለ. ሃዳስ (ሲኦል) በባሕርዩ

1. ሞትን ያመለክታል፣ ማቴ. 16:18
2. ከሞት ጋር ይያያዛል፣ ራዕ. 1:18፤ 6:8፤ 20:13-14
3. ዘወትር የሚመሰለው የቋሚ ቅጣት ስፍራ ነው (ገሃነም)፣ ማቴ. 11:23 (የብሉይ ኪዳን ጥቅስ)፤ ሉቃስ 10:15፤ 16:23-24
4. ዘወትር የሚመሰለው ከመቃብር ጋር ነው፣ ሉቃስ 16:23

ሐ. ይከፋፈላል (ራቢዎች)

1. የጻድቃኞች ክፍል ገነት ይባላል (በርግጥ የሰማይ ሌላኛው ስም)፣ 2ኛ ቆሮ. 12:4፤ ራዕ. 2:7፤ ሉቃስ 23:43
2. የከፋዎች ክፍል እንጦርጦስ ይባላል፣ 2ኛ ጴጥ. 2:4፤ እሱም ለከፋዎች መላእክት ማቆያ ስፍራ (ዘፍ. 6፤ 1ኛ ሄኖክ)

መ. ገሃነም

1. የብሉይ ኪዳንን ሐረግ ያንጸባርቃል፣ "የሄኖም ልጆች ሸለቆ፣" (ከኢየሩሳሌም በስተደቡብ)። እሱም የፍንቄአውያን የእሳት ጣዖት፣ የሞሎኮ አምልኮ የሚፈጸምበት (ቢዲቢ 574)፣ የሕጻናት መሥዋዕት የሚቀርብበት ነበር፣ (2ኛ ነገሥ. 16:3፤ 21:6፤ 2ኛ ዜና. 28:3፤ 33:6)፤ እሱም በሌዋ. 18:21፤ 20:2-5 የተከለከለው።
2. ኤርምያስ እሱን ከጣዖት ማምለኪያነት ወደ ያህዌ የፍርድ ስፍራ ቀይሮታል (ኤር. 7:32፤ 19:6-7)። እሱም የእሳት፣ የዘላለም ፍርድ ቦታ ሆኗል፣ 1ኛ ሄኖክ 90:26-27 እና ሲብ. 1:103።
3. በኢየሱስ ጊዜ የነበሩት አይሁድ በአባቶቻቸው የሕጻናት መሥዋዕት ጣዖት አምልኮ በጣም ያፍሩ ስለነበር፣ ስፍራውን ለኢየሩሳሌም የቆሻሻ መጣያ ስፍራ አድርገውታል። አብዛኞቹ የኢየሱስ ዘይቤዎች፣ ስለ ዘላለማዊ ፍርድ የተገኙት ከዚህ ስፍራ (እሳት፣ ጭስ፣ ትሎች፣ ግማት፣ ነው፣ ማርቆስ 9:44፤ 46)። ገሃነም የሚለው ቃል በኢየሱስ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው (ከያዕቆብ 3:6 በቀር)።
4. የኢየሱስ የገሃነም አጠቃቀም
 - ሀ. እሳት፣ ማቴ. 5:22፤ 18:9፤ ማርቆስ 9:43
 - ለ. ቋሚ፣ ማርቆስ 9:48 (ማቴ. 25:46)
 - ሐ. የጥፋት ስፍራ (የነፍስም የሥጋም)፣ ማቴ. 10:28
 - መ. ከሲኦል ጋር ትይዩ ነው፣ ማቴ. 5:29-30፤ 18:9
 - ሠ. ከፋዎችን "የሲኦል ልጆች" በሚያስብል ባሕርይ፣ ማቴ. 23:15
 - ረ. የፍርድ ውሳኔ ውጤት፣ ማቴ. 23:33፤ ሉቃስ 12:5
 - ሰ. የገሃነም ጽንሰ ሐሳብ የሁለተኛ ሞት ትይዩ ነው (ራዕ. 2:11፤ 20:6፤ 14) ወይም የእሳት ባሕር (ማቴ. 13:42፤ 50፤ ራዕ. 19:20፤ 20:10፤ 14-15፤ 21:8)። እሱም ማለት የሚቻለው የእሳት ባሕር የሰዎች ቋሚ መኖር ስፍራ ተደርጎ ነው (ከሲኦል) እንዲሁም ከፋ መላእክት (ከእንጦርጦስ፣ 2ኛ ጴጥ. 2:4፤ ይሁዳ 6 ወይም ጥልቁ፣ ሉቃስ 8:31)፤ ራዕ. 9:1-10፤ 20:1፤ 3)።
 - ሸ. ለሰዎች አልተሠራም ነበር፣ ነገር ግን ለሰይጣንና ለመላእክቱ፣ ማቴ. 25:41

ሠ. በሲዖል፣ በሀዳስ፣ እና በገሃነም መካከል መነባበር ስላለ ማለት የሚቻለው፡

1. በዋነኛነት ሁሉም ሰዎች ወደ ሲዖል/ሀዳስ ይወርዳሉ
2. እዚያም ያደረጉት ሥራ (መልካም ቢሆን ክፉ) ከፍርድ ቀን በኋላ ይብስባቸዋል፣ ነገር ግን የክፉዎች ስፍራ እንደዛው ይቀራል (በዚህን ምክንያት ነው ኪጀት ሃዳስን ሲተረጉም (መቃብር) ገሃነምን (ሲዖል) ያለው።
3. የአኪ ጽሑፍ ብቻ ነው ከፍርድ ቀን በፊት ያለው እሳት ምሳሌ መሆኑን የገለጠው፣ የሉቃስ 16:19-31 (አልአዛርና ሃብታሙ ሰው)። ሲኦል ደግሞ እንደ አሁኑ ቅጣት ስፍራ ተገልጧል፣ (ዘዳ. 32:22፤ መዝ. 18:1-5)። ሆኖም፣ ማንም በምሳሌ ላይ መሠረተ እምነቱን አይጥልም።

III. በሞትና በትንሣኤ መካከል ያለ ማዕከላዊ ስፍራ

ሀ. አኪ "የነፍስን መዋቲነት" አያስተምርም፣ እሱም ከበርካታ ጥንታዊ የክሕይወት በኋላ አመለካከቶች አንዱ የሆነው።

1. የሰዎች ነፍሳት ከሥጋዊ አካል በፊት ነበር
2. የሰዎች ነፍሳት ከሥጋዊ ሞት በፊትም ሆነ በኋላ ዘላለማዊ ናቸው
3. ሥጋዊ አካል የሚታየው እንደ እስር ቤት ሲሆን፣ ሞት ደግሞ ወደ ቅድመ ተፈጥሮ ተፈትቶ መመለስ ነው

ለ. አኪ ከአካሉ ስለ ተለየ ሕይወት፣ በሞትና በትንሣኤ መካከል ስላለው ፍንጭ ይሰጣል

1. ኢየሱስ በሥጋና በነፍስ መካከል ስላለው ክፍል ተናግሯል፣ ማቴ. 10:28
2. አብርሃም አሁን ምናልባት አካል ሊኖረው ይችላል፣ ማርቆስ 12:26-27፤ ሉቃስ 16:23
3. ሙሴና ኤልያስ በመለወጥ ጊዜ ሥጋዊ አካል ነበራቸው፣ ማቴ. 17
4. ጳውሎስ የሚለው በዳግም ምጽአት በኢየሱስ ያሉት ነፍሳት በመጀመሪያ አዲሱን አካላቸውን ይይዛሉ፣ 2ኛ ተሰ. 4:13-18
5. ጳውሎስ የሚለው አማኞች አዲሱን መንፈሳዊ አካል በትንሣኤ ቀን ያገኛሉ፣ 1ኛ ቆሮ. 15:23፣52
6. ጳውሎስ የሚለው ወደ ሲዖል አይወርዱም ነው፣ ነገር ግን በሞት ከኢየሱስ ጋር ይሆናሉ፣ 2ኛ ቆሮ. 5:6፣8፤ ፊሊጵ. 1:23። ኢየሱስ ሞትን ድል ነሥቷል፣ እናም ጻድቁን ከእሱ ጋር ወደ ሰማይ ይወስደዋል፣ 1ኛ ጴጥ. 3:18-22።

IV. ሰማይ

ሀ. ይህ ቃል በመጽሐፍ ቅዱስ በሦስት መልኩ ጥቅም ላይ የሚውል ነው።

1. ከመሬት በላይ ያለው ከባቢ ዓየር፣ ዘፍ. 1:1፣8፤ ኢሳ. 42:5፤ 45:18
2. ከዋክብታማ ሰማይ፣ ዘፍ. 1:14፤ ዘዳ. 10:14፤ መዝ. 148:4፤ ዕብ. 4:14፤ 7:26
3. የእግዚአብሔር ዙፋን ስፍራ፣ ዘዳ. 10:14፤ 1ኛ ነገሥ. 8:27፤ መዝ. 148:4፤ ኤፌ. 4:10፤ ዕብ. 9:24 (ሦስተኛው ሰማይ፣ 2ኛ ቆሮ. 12:2)

ለ. መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ከሕይወት በኋላ ብዙም አይገልጽ። ምናልባትም የወደቀው ሰው ነገሩን የመረዳት መንገዱም ሆነ አቅሙ ስለሌለው ይሆናል፣ (1ኛ ቆሮ. 2:9)።

ሐ. ሰማይ ስፍራም (ዮሐንስ 14:2-3) እንዲሁም አካል ነው፣ (2ኛ ቆሮ. 5:6፣8)። ሰማይ ምናልባት የኤደን ገነት መመለስ ይሆናል፣ (ዘፍ. 1-2፤ ራዕይ 21-22)። ምድር ትጻዳለች ትታደሳለችም (ሐዋ. 3:21፤ ሮሜ 8:21፤ 2ኛ ጴጥ. 3:10)። የእግዚአብሔር አምሳል (ዘፍ. 1:26-27) በክርስቶስ ተመልሷል። አሁን የኤድን ገነት ወዳጃዊ ጥብረት ዳግም ተችሏል።

ሆኖም፣ ይህ ዘይቤአዊ ነው፣ (ሰማይ፣ እንደ ግዙፍ፣ ኩብ ከተማ የራዕይ 21:9-27) እናም በጥሬ ቃሉ አይደለም። 1ኛ ቆሮንቶስ 15 የሚገልጸው የሥጋዊ አካልንና የመንፈሳዊ አካልን ልዩነት፣ እንደ ትልቅ ተክል ዘር አድርጎ ነው። ደግሞም 1ኛ ቆሮ. 2:9 (ከኢሳ. 64:4 እና 65:17 የተጠቀሰ) ታላቅ ቃል ኪዳንና ተስፋ ነው! እሱን ስናየው እሱን እንደምንመስል አውቃለሁ፣ (1ኛ ዮሐንስ 3:2)።

V. የመርጃ ምንጮች

ሀ. ዊሊየም ሄንድሪክስን፣ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ከዚህ ሕይወት በኋላ

ለ. ማውሪክ ራውሊንግስ፣ ከሞት ደጅ ባሻገር

ልዩ ርዕስ፡ ሰላም (ሻሎም)

የዕብራይስጡ ቃል (ቢዲቤ 1022፣ ኬቢ 1532) ከሰማዊ ጋር መዛመዱ የተለመደ ነው።

ሀ. አካድያን

1. ጉዳት የማያገኘው መሆን
2. መጠበቅ
3. በመልካም ሁኔታ በሆን

ለ. አጋሪቲክ (ከነዓናዊ)

1. ጉዳት የማያገኘው መሆን
2. ጤነኛ

ሐ. ዓረብኛ

1. ጤናማ መሆን
2. በአስደሳች ሁኔታ መሆን

መ. አራምኛ

1. ፍጹም መሆን
2. ከፍጹም መድረስ/ማጠናቀቅ
3. ሰላምን ማጠናቀቅ
4. ያለ ጉዳት መሆን

ሠ. የዕብራይስጥ ትርጓሜ

1. ፍጹምና

2. ሁነኛነት
3. ደኅንነት
4. ሰላም

ዛሬ ሻሎም የሚለው ቃል የዕብራይስጥ ሰላምታ እና የሰንብቻ መግለጫ ነው። እሱ አሁንም ቢሆን የሚጠቅሰው የክፋውን አለመኖርና የመልካምን መኖር ነው (ማለትም፣ በሕይወት መርካት)። እሱም የሚጠቅሰው በአእምሮ ያለ ደኅንነትና ርካታ ነው።

15:16 “የአሞራውያን ኃጢአት ገና አልተፈጸመምና” ይህ የሚያመለክተው፣ እግዚአብሔር የተሰፋይቱ ምድር ኗሪ የሆኑትን ከነፃናውያንን ሕዝቦች ወደ ራሱ ለማምጣት መቀጠሉን ነው። መልከጼዴቅ ከነፃናዊ ነበር። በቂ ዕድልና ጊዜ ከሰጠ በኋላ ብቻ ነው። እግዚአብሔር የፈረደባቸውና ያስወገዳቸው። ይህም ለአይሁድ በማድላት የተደረገ የውዴታ ድርጊት አይደለም፣ እነሱም የከነፃናውያንን ልምምዶች ማድረግ ሲጀምሩ፣ እነሱም ደግሞ ከምድሪቱ ተወግደዋል (ማለትም፣ የሰርያ እና የባቢሎን ግዙቶች)።

አሞራውያንና ከነፃናውያን ሁለቱም ጥቅም ላይ የሚውሉት ሁሉንም የከነፃንን ነገዶች ለማመላከቻ መንገድ ነው። ይህም ጽሑፍ በዚህ መልኩ በጥላነት (በንግርነት) የሚያመለክተው እስራኤል ምድሩን ባሸነፈ ጊዜ የሚኖረውን ግጭት ለማመላከት ነው። ግን ራሱ በከነፃናውያን ባዕድ አምልኮ ተሸነፈ። ይህ ንግር ከዘፍ. 9:20-27፣ በተለይም ከቁ. 25 ጋር ይመሳሰላል። ኃጢአት የሠራው ካም ሲሆን የተረገመው ግን ልጁ ከነፃን ነው። የከነፃናውያን ባህል ችግር ነው። ብዙዎች፣ አብዛኛው፣ ሁሉም ባይሆን፣ የጭንታቲሆች ደንቦች ከከነፃናውያን ባህልና አምልኮ ጋር ይዛመዳሉ። እስራኤል እንዲለይ ነበር! እስራኤል ያህዌን ለመግለጽ ነበር!

ይህ እንዴት ወደ ዘፍጥረት ጽሑፍ እንደገባ ሊሆን የሚችለው

1. እግዚአብሔር ለቀጣዩ ሁነኞች እያዘጋጀቸው ይሆናል
2. ኋለኛ ጸሐፊ እነዚህን አስተያየቶች ጨምሯቸው ይሆናል፣ የራሱን ጊዜ ለማመላከት

ለማስታወሻ ያህል፣ ኋለኛ ጸሐፊ ወይም አራሚ ብዬ ስጠቅስ፣ ይህ ማለት “ተመስጦን” ለማንኳሰስ አይደለም። የማስብው መንፈስ ቅዱስ ሁሉንም ጸሐፊዎች፣ አዘጋጆች እንዲሁም አቀናባሪዎች ይመራቸዋል ብዬ ነው! የቃሉ እውነተኛ ደራሲ እግዚአብሔር ነው። በትክክል እንዴት፣ መቼ፣ እና ማን የሚለው ታሪካዊ ሂደት አይታወቅም (ከታሪክ ጠፍቷል)።

አመቅ ጽሑፍ: 15:17-21

¹⁷ፀሐይም በገባች ጊዜ ታላቅ ጨለማ ሆነ የምድጃ ጢስና የእሳት ነበልባል በዚያ በተከፈለው መካከል አለፈ። ¹⁸በዚያ ቀን እግዚአብሔር ለአብራም እንዲህ ብሎ ቃል ኪዳን አደረገ። ከግብፅ ወንዝ ጀምሮ እስከ ትልቁ ወንዝ እስከ ኤፍራጥስ ወንዝ ድረስ ይህችን ምድር ለዘርህ ሰጥቼአለሁ ¹⁹ቁናውያንን ቁኔዛውያንንም ²⁰ቀድሞናውያንንም ኬጢያውያንንም ²¹ፊርዛውያንንም ራፋይምንም አሞራውያንንም ከነፃናውያንንም ጌርጌሳውያንንም ኢያቡሳውያንንም።

15:17 “የምድጃ ጢስና የእሳት ነበልባል በዚያ በተከፈለው መካከል አለፈ.” ያህዌ ለአብራም የተገለጠው ከባህል አኳያ ሊረዳው በሚችለው መንገድ ነው። የምድጃ ጢስ ሊሆን የሚችለው

1. የያህዌህን መገኘት ለመከለያ መንገድ (ማለትም፣ ሼኪናህ የዘጸዓት የክብር ደመና)
2. የመለኮት ተምሳሌት እሱም ጥበቃ የሚያደርግ፣ በአካድያን የመሐላ የገበታ ጽሑፎች
3. የፍርድና የጥበቃ ተምሳሌት (ዘካ. 12:6)
4. በሜሶፖታሚያ ይህ ተምሳሌት የሚወክለው መለኮታዊ ንጽሕናን ነው።

በምድጃው ውስጥ እሳት ነበር። እግዚአብሔር ዘወትር የሚያያዘው ከእሳት ጋር ነው። በመጽሐፍ ቅዱሳዊ መግለጫ ብቻ ሳይሆን፣ በዘርአስትሪያኒዝም ጭምር እንጂ፣ እኔ በበኩሌ የማምነው ይህ ምድጃ የተያያዘው፣ አብዛኞቹ ኪዳኖች የሚሰምሩት በኪዳናዊ መብል ነው የሚለውን ቀቅ በመያዝ ይህም ምድጃ ተምሳሌት የሚያደርገው ያንን መብል ነው። ደግሞም፣ እሱ ከሥነ-መለኮት አኳያ ቢገነዘቡት ጠቃሚ የሚሆነው አብራም በቁራጮቹ መካከል አለማለፉን ነው። እግዚአብሔር ብቻ ነው። ይህም ሌላኛው አመለካኝ ነው። ኪዳኑ ከእግዚአብሔር በኩል እንጂ ከሰው ጥረት፣ ሥራ እና ሀብት ላለመሆኑ። ይህ እግዚአብሔር ያነሣው፣ እግዚአብሔር ያከናወነው ኪዳን ነበር (2ኛ ሳሙ. 7:8-16፤ መዝ. 89:20-37)።

ልዩ ርዕስ: እሳት (ቢዲቢ 77)

እሳት ሁለቱንም፣ አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ፍቶዎች አሉት፣ በመጽሐፍ ቅዱስ።

ሀ. አዎንታዊ

1. ያሞቃል (ኢ.ሳ. 44:15፤ ዮሐንስ 18:18)
2. ብርሃን (ኢ.ሳ. 50:11፤ ማቴ. 25:1-13)
3. ያበሰላል (ዘጸ. 12:8፤ ኢ.ሳ. 44:15-16፤ ዮሐንስ 21:9)
4. ያጠራል (ዘኁ. 31:22-23፤ ምሳ. 17:3፤ ኢ.ሳ. 1:25፤ 6:6-8፤ ኤር. 6:29፤ ሚል. 3:2-3)
5. ቅድስና (ዘፍ. 15:17፤ ዘጸ. 3:2፤ 19:18፤ ሕዝ. 1:27፤ ዕብ. 12:29)
6. የእግዚአብሔር አመራር (ዘጸ. 13:21፤ ዘኁ. 14:14፤ | ነገሥ. 18:24)
7. የእግዚአብሔር ኃይል (ሐዋ. 2:3)

ለ. አሉታዊ

1. ያቃጥላል (ኢ.ያ. 6:24፤ 8:8፤ 11:11፤ ማቴ. 22:7)
2. ያጠፋል (ዘፍ. 19:24፤ ሌዋ. 10:1-2)
3. ቁጣ (ዘኁ. 21:28፤ ኢ.ሳ. 10:16፤ ዘካ. 12:6)

4. ቅጣት (ዘፍ. 38:24፤ ሌዋ. 20:14፤ 21:9፤ ኢዮ. 7:15)
 5. የተሳሳተ መናፍስትነት ምልክት (የፍጻሜ) (ራዕ. 13:13)
- ሐ. የእግዚአብሔር ቁጣ በኃጢአት ላይ የሚገለጠው በእሳት ዘይቤዎች ነው
1. የእሱ ቁጣ ይነዳል (ሆሴ. 8:5፤ ሶፎ. 3:8)
 2. እሱም እሳትን ያወጣል (ነሀ. 1:6)
 3. ዘላለማዊ እሳት (ኤር. 15:14፤ 17:4)
 4. የመጨረሻው ፍርድ (ማቴ. 3:10፤ 13:40፤ ዮሐንስ 15:6፤ ስላሳ. 1:7፤ ስዱ. 3:7-10፤ ራዕ. 8:7፤ 16:8)
- መ. በመጽሐፍ ቅዱስ እንዳሉ በርካታ ዘይቤዎች (ማለትም፣ እርሾ፣ አንበሳ) እሳትም በረከት ወይም መርገም ሊሆን ይችላል፤ በወደ-ጽሑፉ ላይ በመመሥረት

15:18 "በዛም ቀን እግዚአብሔር ከአብራም ጋር ቃል ኪዳን አደረገ" "ማድረግ" የሚለው ቃል በጠሬ ፍቺው "መቁረጥ" ማለት ነው (ቢዲቢ 503፤ ኬቢ 500፤ የተጠናቀቀ ዓይነት)። ይህ መቁረጥ የሚለው ቃል፣ ከሥርወ ቃል አኳያ ቁ. 10 (ቢዲቢ 144፤ ኬቢ 167) ከሚገኘው ቃል ጋር አይዛመድም፤ ግን እሱ "ኪዳን ለማድረግ" መደበኛ የሆነ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ የአባቶች ኪዳናዊ ተስፋዎች

ይህ የመነሻ ተስፋ ልዩ ኪዳናዊ ግንኙነት የተበጀው ለ

1. አብርሃም፣ ዘፍ. 12:1-3
 ሀ. መሬት፣ ዘፍ. 12:7፤ 13:4-15፤ 15:18-21
 ለ. ሕዝብ፣ ዘፍ. 13:16፤ 15:4-5፤ 17:2-6፤ 22:18
 ሐ. ለዓለም በረከት፣ ዘፍ. 18:18፤ 22:18
2. ይስሐቅ፣ ዘፍ. 26:2-4
 ሀ. መሬት
 ለ. ሕዝብ
 ሐ. ለዓለም በረከት
3. ያዕቆብ፣ ዘፍ. 28:2-4፤ 13፤ 35:9-12፤ 48:3-4
 ሀ. መሬት
 ለ. ሕዝብ
4. የእስራኤል ሕዝብ (አገሩ)፣ ዘጸ. 3:8፤ 17፤ 6:8፤ 13:5፤ 33:1-3፤ ዘዳ. 1:7-8፤ 35፤ 4:31፤ 9:3፤ 11:25፤ 31:7፤ ኢዮ. 1:6

© "ኪዳን" "ኪዳን" (ቢዲቢ 136) የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ ጽሑፍ ማዕከላዊ ሐሳብ ነው። እሱም የሚናገረው ስለ ሁለቱም ተስፋዎችና ግዴታዎች ነው። በእግዚአብሔርም በኩል ሆነ በሰው። የተለየ የሆነ ውህደት አለ። ሁኔታዊ በሆነና ባልሆነ የኪዳን ፈርጆች፣ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ነገሮች። ኪዳናዊ ሁኔታዊ ናቸው ወይስ ሁኔታዊ ያልሆኑ? አዎን! እሱ የሚመስለው የእግዚአብሔር ሁኔታዊ ያልሆነ ኪዳን በሰዎች የእምነት እና የንስሐ ምላሽ ይወሰናል (ዝክ. 15:6፤ ሮሜ 4፤ ማርቆስ 1:15፤ ሐዋ. 3:16፤ 19፤ 20:21)። ይህ ሊሆን የሚችለው አያዎአዊ (ፓራዶክስ) ሲሆን፣ ነገር ግን እሱ፣ እግዚአብሔር ከኃጢአተኛ ሰው ጋር የሚሠራበት መንገድ ነው። ልዩ ርዕስ፡ ኪዳን 13:14 ላይ ያለውን ተመልከት።

© "ከግብፅ ወንዝ ጀምሮ" ይህ ዘወትር የሚያመለክተው የዐባይን ወንዝ ነው፤ ነገር ግን በሌለኛው የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ተስፋዎች ዐውደ ጽሑፍ የተስፋይቱ ምድር ዳርቻዎችን ከሆነ እሱ ሊሆን የሚችለው "ዋዲ ኤል-አሪሽ" ነው (ዘኁ. 34:5 እና ኢዮ. 15:4)። ይህ የተስፋይቱ ምድር ክፋይ በዳዊት ጊዜ በከፊል ተፈጽሟል፤ ግን በእጅጉን የተጠቃለለው በሰሎሞን ነው (1ኛ ነገሥ. 4:21)።

15:19-21 እዚህ የአስር ነገዶችን ዝርዝር እናገኛለን፤ እነሱም የከነዓናውያንን ሕዝቦች የመሠረቱ። አንዳንድ እነዚህ ነገዶች ይለያያሉ፡ (1) ኢያሱ 24:11 7 ነገዶች አሉት፤ (2) ዘጸዓት 3:17 6 ነገዶች አሉት፤ እና (3) ዘጸዓት 23:28 የ3ነገዶች ዝርዝር አለው። ትክክለኛው ቁጥር አይታወቅም፤ ግን ግልጽ የሆነው "አሞራውያን" የሚለው ቃል ፍቸው "ደገኛ፣" ወይም "ከነዓናውያን" የሚለው ቃል "ቆለኛ" ማለት ስለሆነ የሁሉንም ነገዶች አጠቃላይ ቃል ይሆናል። ልዩ ርዕስ፡ ቅድመ-እስራኤል የፍልስጥኤም ነዋሪዎች የሚለውን 12:6 ላይ ተመልከት።

15:20 "ኬጢያውያን" ከዘፍጥረት 10:15 የምንመለከተው እነዚህ ሕዝቦች የመጡት ከሄዝ ነው (ቢዲቢ 366)። እነሱም ቆይተው በማዕከላዊ ቱርክ ዋነኛውን ማዕከላዊ ግዛት (ኢምፓየር) መሠረቱ።

© "ራፋይም" እነዚህ ሊሆኑ የሚችሉት በጣም ረጃጅም የሰው ልጆችን ነው (ቢዲቢ 952፤ ኢዮ. 12:4፤ 17:15፤ ሰዬ. 20:4) ልክ እንደ አናኪም (ዘዳ. 2:11 እና 3:11) እንዲሁም በእጅጉን ኒፊሊም (ዘፍጥረት 6 እና ዘኁ. 13:33)። ልዩ ርዕስ 14:5 ተመልከት።

15:21 "ኢያቡሳውያን" እነዚህ የኢየሩሳሌም ነዋሪዎች ናቸው፤ እነሱም እስከ ዳዊት ጊዜ ድረስ ሳይሸነፉ ቆይተዋል (ቢዲቢ 101፤ መሳ. 1:21፤ 19:11፤ ሰዱ. 5:6)።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. በዘፍ. 15:6 ጥቅም ላይ የዋሉትን ወሳኝ ቃላት በራስህ አባባል ግለጽና አብራራ። ይህንንም ከሮሜ 4 እና ገላትያ 3 ጋር አዛምድ።
2. ለምን በርካታ ሰዎች ዘፍ. 15:11ን ምሳሌያዊ ተረት ያደርጉታል?
3. እግዚአብሔር ለአብርሃም እንደ ምድጃ ጭስና እንደሚነድ ችቦ ራሱን መግለጡ ጠቀሜታው ምንድነው (ዘፍ. 15:17)?
4. የከነዓን ነገዶች ለምን የተለያዩ ዝርዝር ኖራቸው (ዝክ. 15:19-21)?

ዘፍጥረት 16 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
ሦራ እና አጋር	አጋርና እስማኤል	የእስማኤል ልደት	አጋርና እስማኤል	የእስማኤል ልደት
16:1-6	16:1-3 16:4-6	16:1-6	16:1-4 16:5 16:6	16:1-2 16:3-6 16:7-12
16:7-14	16:7-14	16:7-14	16:7-8ሀ 16:8ለ 16:9-12	 (11-12)
(11-12)	(11-12)	(11-12)	16:13-14 16:13-14	16:13-14 16:15-16
16:15-16	16:15-16	16:15-16	16:15-16	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 16:1-6

¹ የአብራም ሚስት ሦራ ግን ለአብራም ልጅ አልወለደችለትም ነበር ስምዎ አጋር የተባለ ግብፃዊት ባሪያም ነበረች። ² ሦራም አብራምን፡- እነሆ፣ እንዳልወለደ እግዚአብሔር ዘጋኝ ምናልባት ከእርስዎ በልጅ እታነጽ እንደ ሆነ ወደ እርስዎ ግባ አለችው። ³ አብራምም የሦራን ቃል ሰማ። አብራምም በከነዓን ምድር አሥር ዓመት ከተቀመጠ በኋላ፣ የአብራም ሚስት ሦራ ግብፃዊት ባሪያዋን አጋርን ወስዳ ለባልዋ ለአብራም ሚስት ትሆነው ዘንድ ሰጠችው። ⁴ እርሱም ወደ አጋር ገባ፣ አረገዘችም እንዳረገዘችም ባየች ጊዜ እመቤትዋን በዓይንዋ አቃለለች። ⁵ ሦራም አብራምን፡- መገፋቴ በአንተ ላይ ይሁን እኔ ባሪያዬን በብብትህ ሰጠሁህ እንዳረገዘችም ባየች ጊዜ እኔን በዓይንዋ አቃለለችኝ እግዚአብሔር በእኔና በአንተ መካከል ይፍረድ አለችው። ⁶ አብራምም ሦራን፡- እነሆ ባሪያሽ በእጅሽ ናት እንደ ወደድሽ አድርጊባት አላት። ሦራም ባሠቀየቻት ጊዜ አጋር ከፊትዋ ኮበለለች።

16:1 "ስምዎ አጋር የተባለ ግብፃዊት ባሪያም ነበረችት" አጋር የሚለው ስም ፍቺው "መኩብለል" ነው (ቢዲቢ 212)። ይህም የእሷ ባሕርይ ነው (ዝክ. ቁ. 6:8)። እሷ ግብፃዊት ነበረች፤ ምናልባትም ለሦራ የተገዛች፤ ግብፅ በነበሩበት ጊዜ (ዘፍ. 12:10-20)።
16:2 "እግዚአብሔር ልጅ እንዳልወልድ ዘጋኝ" ጥንዶቹ የያህዌን መገለጫች እንደተወያዩበት ግልጽ ነው፤ እንዲሁም ደግሞ የመፈጸማቸውን መዘግየት። ባጠቃላይ እንዴት አድርጎ የአሱን ተስፋ ይፈጽም ዘንድ "ሊያግዙት" ማቀድ ጀምረዋል!

"ከለከለኝ" የሚለው ግሥ ቅርጽ (ቢዲቢ 783፣ ኬቢ 870፣ የተጠናቀቀ ዓይነት) የሚያሳየው የተጠናቀቀ ድርጊትን ነው። ሦራ አስባ የነበረው ሙሉ ለሙሉ መሐን እንደሆነች ነው።

ሦራ ያህዌን አማርሬላች፣ ቀጣይ በሆነው መሐንነቷ (ዝክ. 20:18)። መዘግየቱ የእግዚአብሔር ዕቅድ አካል ነው፤ በአሱ ላይ ያለ እምነታቸውን ለማጠናከር እና ለኃላጮቹ ትውልዶች ራሱን ጥርት ባለ መልኩ ለመግለጽ። አማኞች ሁሉ ትግል አድርገዋል፤ በመለኮት ተስፋ በተሰጡ ሁኔታዎች መዘግየት።

© "እባክህን ወደ አገልጋዩ ግባ" ግሥ (ቢዲቢ 97፣ ኬቢ 112) ተጽዕኖዊ ዓይነት ሲሆን ጥቅም ላይ የዋለውም በጥያቄ መልክ ነው (ዝክ. 30:3)። ግሥ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ለግብረ ሥጋ ተጓዳኝ ለዘብ ባለ ቃል ነው (ዘፍ.6:4፣ 16:2፣ 19:34፣ 30:3፣ 38:8፣ 39:14፣ ዘዳ. 22:13፣ 25:5፣ 11 ሳሙ. 11:4፣ 12:24፣ 16:21-22፣ 20:3፣ ምሳ. 6:29)።

© "ከእርስዎ በልጅ እታነጽ እንደሆነ" ይህ በእጅጉን ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች ጋር በእጅጉን የተዛመደ ነው፤ እሱም የሁሪያንን ባህል የሚገልጸው፤ የሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ.፤ የአጋር ልጅ በሕጋዊ መንገድ የሦራ ልጅ ይሆናል፤ እንዲሁም የአብራም ወራሽ።

© "አብራምም ሰማ" ይህ ከሞላ ጎደል ትይዩ ነው ዘፍጥረት 3 (በተለይም ቁ. 17) ላይ ካለው ችግር ጋር። አብራም አንድ ነገር እንዲያደርግ ተፈትኗል፤ እሱም ምናልባት የማድረግ አዝማሚያ ሊኖረው ይችላል። ግሥ በጥሬው "መስማት" ነው (ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570) ባልተጠናቀቀ ጊዜ የሆነው፤ አንድምታው ተደጋጋሚ ድርጊት ነው። የአንድ ለአንድ ጋብቻ የሚለው የዋነኛው ተፈጥሮ ሐሳብ ቀርቷል፤ በሚያስገርም መልኩ እግዚአብሔርን "ለመርዳት" በመሞከር!

16:3 "አብርሃምም አስር ዓመት በከነዓን ምድር ከኖረ በኋላ" እሱ ጠቃሚ የሚሆነው እግዚአብሔር አብርሃምን ካናገረው አስር ዓመት ካለፈው በኋላ መሆኑ ነው፤ በምዕራፍ 15። አብርሃም ማመኑን ቀጥሏል፤ ግን እግዚአብሔርን የሚረዳበትን መንገድ ለማሰብ እየሞከረ ነው። ይህም ደግሞ፤ እግዚአብሔር ለአብርሃም በተለየ መልኩ የሚያሳየው፤ የእሱ ኃይል ነው በመጨረሻ የተስፋውን ፍጻሜ የሚያስገኘው፤ የአብርሃም ሳይሆን። ይህ ክፍል እንደ ምሳሌ በጳውሎስ ጥቅም ላይ ውሏል፤ በገላ. 4:21-31።

© "እንደ ሚስት" አጋር የእሱ ቁባት ማለት ነች ይቻላል። ምንም እንኳን የዕብራይስጡ ቃል "ሚስት" እዚህ ጥቅም ላይ ቢውልም፤ ሚስት አለመሆኗ ግልጽ ነው፤ ቁባት እንጂ (ማለትም፤ የሴት የግብረ ሥጋ ተጓዳኝ፤ በተወሰኑ ሙብቶች)።

16:4 "እመቤቷ በዓይኗ ፊት ተቃለለች" ግሥ (ቢዲቢ 886፣ ኬቢ 1103፣ ያልተጠናቀቀ ዓይነት) ሊሆን የሚችለው

- 1. መቅለል
- 2. ፈጣን
- 3. ጥቅም-ቢስ መሆን (1ኛ ሳሙ. 2:30፣ ኢዮብ 40:4)

የሂፊል ግንዱ የሚያመለክተው ንቀትን ነው (2ኛ ሳሙ. 19:43፣ ኢሳ. 23:9፣ ሕዝ. 22:7)። በዕብራውያን አስተሳሰብ፤ ክብር ወይም ክብደት ያለው መሆን "ቀላል ከመሆን" ጋር ይቃረናል።

16:5 በሰዎቹ መካከል ያለው የግንኙነት ምሥጢር ግልጽ ነው። ሦራ የዚህ እቅድ አነሣሽ ነች፤ አሁን ደግሞ በውጤቱ አልተደሰተችም። በመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ ዘወትር እንደሚሆነው፤ አንባቢው ሁሉም የታሪኩ ዳራ እና በሁነቱ የተደረጉት ንግግሮች አልተሰጡትም። አብራም ከመነሻው ላይ በተሻለ ገብቶበታል። ታሪካዊ ትረካዎችን በሚተረጎሙበት ጊዜ፤ አንባቢዎች ራሳቸውን የግድ መጠየቅ የሚኖርባቸው "ይህ ለምን ተመዘገበ?" ብለው ነው። አብራምና ሦራ የግድ መግር ያለባቸው ከእግዚአብሔር ጋር ለሚኖር ግንኙነት የሰዎች ድርጊት ቁልፍ አለመሆኑን ነው፤ እምነት፤ ታዛዥነት፤ እና መጽናት ናቸው!

ፈጽሞ ሊባል የሚችለው እዚህ ቁጥር ላይ የተመዘገበልን ሕጋዊ ዘይቤ ነው። ሦራ በዚህ መልኩ የተናገረችው ለሕጋዊ መብቷ ብላ ነው፤ ባሪያዎ በትዕቢት መልኩ እያደረገች ባለበት ወቅት (ማለትም፤ የሐሙራቢ ሕጎች እና የኩዚ የገበታ ጽሑፎች)። እሷ ያደረገችው ሁሉ ከባህል/ከሕግ አኳያ ተቀባይነት አለው፤ የአጋር አዝማሚያ ግን የለውም። አብራም፤ እንደ ቤት ራስነቱ ኃላፊነት አለበት።

... "እግዚአብሔር በአንተና በእኔ መካከል ይፍረድ" ግሥ (ቢዲቢ 1047፣ ኬቢ 1622) ያልተጠናቀቀ ዓይነት ሆኖ በግሥ ቅርጽ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ ነው። ያህዌ በትክክል ምን እንዲሠራላት እንደፈለገች አሻሚ ነው። ባጠቃላይ እሷ የምትፈልገው መለኮታዊ ውሳኔ ነው፤ በአጋር ላይ ላቀደችው ድርጊት፤ ለሰሜቷ ተቀባይነት ማጣት ወይም መጽደቅ። ሆኖም፤ ሐረጉ የሚያሳየው በአብራምና በሦራ መካከል ያለው ውጥረት እየባሰበት መሄዱን ነው።

16:6 ይህ ለእኛ የሚመስለው ጭካኔ ዓይነት ነው፤ ነገር ግን እኛ መፍረድ የሚኖርብን በራሱ ቀን ሁኔታ እንጂ በእኛ መሆን አይኖርበትም። ይህም በትክክል የሚገጣጠመው ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች እና ከሃሙራቢ ሕግ ጋር ነው። እሱም ለቁባቶች እንዴት እንደሚደረግ።

እንደገናም፤ በጥቂት መንገዶች ይህ ትይዩ የሚሆነው ከዘፍ. 3:11-13 ሐተታ ጋር ነው። አብራም ኃላፊነቱን ከራሱ አውርዶ ለሦራ አሳለፈ፤ እንደ ቤተሰብ ራሱ። ሰዎች ኃላፊነትን አጣመው ምክንያት መፈለጋቸው የታወቀ ነው!

... "ሦራም አሳቀደች" ግሥ (ቢዲቢ 776 III፣ ኬቢ 853) በፔል ግንድ ፍቺው ዝቅ ማለት ወይም ያላግባብ መያዝ ነው (ዝክ. 31:50፣ ዘጸ. 22:21፣ 22 [በተጠናከረ መልኩ ሁለቱ]፤ ኢዮብ 30:11)። የአጋር አዝማሚያና ድርጊት የሦራን ድርጊት ተገቢ አላደረገውም። ኃጢአተኛ ሰዎች ግለኞች፤ ራስ ወዳዶች ናቸው። የበሰለ እምነት ይሄንን ችግር ያቃልላል።

ሊሆን የሚችለው አጋር ካረዘች በኋላ፤ ሦራ ወደ አገልግሎቷ እንደመለሰችና የአብራም የግብረ ሥጋ ተጓዳኝ እንዳትሆነው አግዳታለች።

“እሷም ከፊቷ ኮበለለች” ኮበልሎ የሚሄድ ባሪያ ጽኑ የሆነ የሕግ ጉዳይ መዘዝ ያገኘዋል። ይህም በዘፍ. 21:8-21 ከተመዘገበው ሁኔታ ጋር ፍጹም ተመሳሳይ ነው። ቀጣዩ ቁጥር የሚያሳየው የያህዌን ክብካቤና ፍቅር ነው። ለቁባቲቱ አጋርና ለልጇ። የያህዌ ፍቅር ለአብራም ቤተሰብ የተወሰነ አይደለም (ማለትም፡ መልከጼዴቅ፣ ኢዮብ)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 16:7-14

⁷የእግዚአብሔር መልአክም በውኃ ምንጭ አጠገብ በበረሀ አገኛት ምንጭም ወደ ሱር በምትወስደው መንገድ አጠገብ ነው። ⁸እርሱም፡- የሦራ ባሪያ አጋር ሆይ፡ ከወደዎት መጣሽ? ወዴትስ ትሄጃለሽ? አላት። እርሷም፡- እኔ ከእመቤቴ ከሦራ የኮበለለሁ ነኝ አለች። ⁹የእግዚአብሔር መልአክም፡- ወደ እመቤትሽ ተመለሽ። ከእጅዋም ቢታች ሆነሽ ተገዥ አላት። ¹⁰የእግዚአብሔር መልአክም፡- ዘርሽን እጅግ አበዛለሁ። ከብዛቱም የተነሣ አይቆጠርም አላት። ¹¹የእግዚአብሔር መልአክም አላት፡- እነሆ አንቺ ፀንሰሻል። ወንድ ልጅንም ትወልጃለሽ ስሙንም እስማኤል ብለሽ ትጠረዋለሽ። እግዚአብሔር መቸገርሽን ሰምቶአልና። ¹²እርሱም የበዳ አህያን የሚመስል ሰው ይሆናል እጁ በሁሉ ላይ ይሆናል። የሁሉም እጅ ደግሞ በእርሱ ላይ ይሆናል እርሱም በወንድሞቹ ሁሉ ፊት ይኖራል። ¹³እርሷም ይናገራት የነበረውን የእግዚአብሔርን ስም ኤልሮኢ ብላ ጠራች የሚያየኝን በውኃ እዚህ ደግሞ አየሁትን? ብላለችና። ¹⁴ለዚህም የዚያ ጉድጓድ ስም ብኤርላሃይሮኢ ተብሎ ተጠራ እርሱም በቃዴስና በባሬድ መካከል ነው።

16:7 “የእግዚአብሔር መልአክ” ይህ ሰውኛ የሚመስለው ሰውኛዊ የሆነ የእግዚአብሔር አካላዊ መገኘት ነው። 12:7 ላይ የሚገኘውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

“ምንጭም ወደ ሱር በምትወስደው መንገድ አጠገብ” እዚህ ስለሚነገረው ትክክለኛ መልክዓ ምድራዊ ስፍራ አናውቅም፤ ግን እሱ ምናልባት ከቤርሼባ በስተደቡብ ወደ ግብፅ በሚወስደው መንገድ ላይ ነው። አጋር ወደ ቤቷ ሄደች።

16:8 እንዲህ ዓይነት ቁጥሮች (ማለትም፡ 3:9፣11፣ 4:9፣10)፣ እሱም የተመዘገበው፣ እግዚአብሔርን ወይም የእሱን ተወካይ ጥያቄ የሚጠይቅ ነው፤ “አገን ሲዝም” ለሚባለው ሥነ-መለኮታዊ ንቅናቄ ክፍል ሆኗል፤ እነዚህ ጥያቄዎች በጥሬው በመውሰድ እና ሥነ መለኮታዊ ግምት በማድረግ እግዚአብሔር

- 1. መጻፈውን
- 2. የሰዎችን ታሪካዊ ድርጊቶች እንደሚያውቅ ይላል።

እኔ የግሪክን ፍልስፍና አልደግፍም (ማለትም፡ በፍልስፍናዊ እድገት ስለ እግዚአብሔር መለያ የሚገልጸውን)፤ ወይም ስለ ዘፍጥረት ሐተታ ታሪካዊነት ያለውን አልክድም፤ ግን እኔ የምለው እነሱ በጥሬው ሰነዶች ናቸው፤ በዘይቤአዊ ቋንቋ የሚጠቀሙ (ሁሉም የሰዎች ግንኙነቶች እንደሚያደርጉት)። ጉዳዩ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ ጥያቄዎች ዓላማ ነው። እነሱ የሚያጸባርቁት በእግዚአብሔር አንጻር የእውቀት አጥረት መኖሩን ነው ወይም እግዚአብሔር የሰው ልጆችን መረዳት ለማሳደግ እየሠራ ነው? ሌሎች በጣም በርካታ ጽሑፎች፣ እነሱም እግዚአብሔር ስለ ሰዎችና ስለ መጻፈው ሁነቶች ያለውን እውቀት የሚገልጹት፤ እንደ እኔ አገን ሲስም ለማለት የሚመቹኝ ስለ ምንም ሳይሆን ዳግም የተሠሩት የኤ. ኤን. ኖርዝ ሥነ-መለኮት ናቸው (ማለትም፡ ሂደታዊ አስተሳሰብ)።

16:9 መልአኩ ሁለት ትዕዛዛትን ሰጣት

- 1. ተመለሽ — ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ተጽዕኗዊ
- 2. ተገዢ — ቢዲቢ 776 III፣ ኬቢ 853፣ ሂትፓል ተጽዕኗዊ

ይህ መልአክት የሚያመለክተው የአጋር ልጅ በአብራም ተጽእኖ ያደግ ዘንድ የያህዌ ፍቃድ መሆኑን ነው (ማለትም፡ በያህዌ እውቀት)።

“ተገዢ” ይህ ተመሳሳይ ግሥ ሲተረጎም “ያላግባብ” ነው (ቢዲቢ 776 III፣ ኬቢ 853) በቁ. 6 እና ስሙ ጥቅም ላይ የዋለው በቁ. 11፣ “ማስጨነቅ” ነው (ቢዲቢ 777)። ያህዌ ከሦራ ጋር ያለውን ሁኔታ ሊቀይር ቃል አልገባም፤ ነገር ግን ወንዱን ልጅ ሊባርክ እንጂ (ማለትም፡ እስማኤል)።

16:10-12 የጌታ መልአክ ለአጋር የሰጠው ምላሽ፤ እግዚአብሔር ለአብራም በ15:5 ላይ ከሰጠው ምላሽ ጋር በእጅጉን ተመሳሳይ ነው። ስለ ሕፃኑ ታላላቅ ተስፋዎች ተብለዋል፤ እንዲሁም ስለሱ አካላዊም ሆነ እእምኛዊ ባሕርያት። አጋር፣ ያህዌ እንደሚጠነቀቅላት ተሞልታለች።

16:10 “ዘርሽን እጅግ አበዛለሁ፤ ከብዛቱም የተነሣ አይቆጠርም” ይህ ተስፋ ለአብራምም ስለ እስማኤል ተደግሞለታል በ17:20 ላይ።

ግሥ የተጠናከረው ባልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ባልተጠናቀቀ ግሥ ድብልቅ ነው፤ ተመሳሳይ በሆነ የግሥ ሥር (ቢዲቢ 915፣ ኬቢ 1176፣ ሁለቱም ሂፊል የሆኑ)። ከያህዌ ቃልጋር መገናኘትና፣ እውቀት እንዲሁም ማመን በረከትን ያመጣል! አጋር ለመለኮት በሰጠችው ምላሽ፣ ልክ እንደ አብራም በሆነ መልኩ። እሷ እንዲያውም ጥያቄም አላነሳች (ምንም የተመዘገበ አይገኝም) አብራም እንዳደረገው። ሁለቱም ተቀናቃኞች በልጅ ለመባረክ ተስፋ ውስጥ ገብተዋል፤ እናም መገለጡ በአስቸጋሪ ጊዜያቶች ነው። ዘፍጥረት 15:6 ለአብራም የመዳኛ ነጥብ ነው። አጋር በርግጥ በተመሳሳይ መልኩ ምላሽ ሰጥታለች! ለእኔ፣ ለዘላለማዊው የመቤገጥ እቅድ ቅድመ ውሳኔ ያለ ይመስለኛል፤ እግዚአብሔር አጋርንና እስማኤልን መቀበሉ ከአስራኤል ውጭ ላለው የመቤገጥ ዓላማ ጽኑ ምስክር ነው (ልዩ ርዕስ 12:3 ላይ ተመልከት)። ይህ በውስጡ “ሕዝቦች” ለሚለው ምሳሌ ነው፤ ልክ እንደ አብራም ተቀባይነት ለማግኘታቸው — እሱም ከእምነት በሚመጣ መታዘዝ። በርካታ ጠቋሚዎች/ፍንጮች አሉ፤ ለብሉይ ኪዳን ታላቁ ተልዕኮ! የእግዚአብሔር የልቡ ሐሳብ ለጠፋው ዓለም ነው፤ የተቋረጠው ኅብረት የግድ መታደስ ይኖርበታል! የኢሳይያስ ሁለንተናዊ ራዕይ፣ የዮናስ ታሪክ፣ እና አኪ በእነዚህ ሐቆች ዙሪያ ነው የሚያስተጋግው።

16:11-12 አእመቅ ያተመው በቁ. 11-12 ላይ እንደ ቅኔ ነው (ዝክ.12:1-3፣ 14:19-20፣ 15:1፣18፣ 17:1-2፣4-5)። ቁጥር 12 ምን ዓይነት ሰው እንደሚሆን ይገልጻል።

16:11 “እነሆ አንቺ ፀንሰሻል” ይህ አዲስ መረጃ አይደለም (ዝክ. ቁ 4)፤ ነገር ግን ሕፃኑ ወንድ መሆኑ ነው አዲሱ።

“እስማኤል” የሰሙ ፍቺ “ኤል ሰማኝ” ወይም “ኤል ይሰማኛል” ነው (ቢዲቢ 1035፤ ኬቢ 447)። ቀደም ሲል በነበረው ሐረግ መልአኩ “ያህዌ አይቶሻል” ነው ያለው፤ እሱም በጥሬው “አድምጧል” ማለት ነው (ቢዲቢ 1033)። ሕፃኑ በአባቱ እንዳልተሰየመ ተመልከት፤ በእግዚአብሔር እንጂ (ማቴ. 1:21፤25፤ ሉቃስ 1:31፤35፤ 2:21)።

16:12 “የምድረ በዳ አህያ የመሰለ ሰው” ሥፍ. (ቢዲቢ 825) ፍቸው

1. አካድያን — በቅሎ
2. ሶርያ — የምድረ በዳ በቅሎ
3. ዓረብኛ — የምድረ በዳ አህያ
4. ዕብራይስጥ — የምድረ በዳ አህያ ወይም ፈረስ (መልአክ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ፤ ገጽ 118)

ይህ ግን በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሕግ ነክ አስተያየት አለመሆኑን አስተውል። እነዚህ እንስሳት በሜሶፖታሚያ ለመሥዋዕት ይቀርቡ ነበር። እነሱም ከፍተኛ ዋጋ ያለቸውና የሚደነቁ ናቸው። እሱም የሚያሳየው የመግለልነት አዝማሚያ ነው (ማለትም፤ ከብት አርቢ ዘላን)። እስማኤል ነፃነቱን የሚወድ ይሆናል፤ እናም የዘላንነት ሕይወትን ይኖራል። ተከታዮቹ ቅኔያዊ ሁለት መስመሮች ይህንን ዘላናዊ ሕላዌ ያሳያሉ (በራስ የሚተማመን፤ ማንንም አለማመን፤ ምንም ኅብረት አለማድረግ)።

አአመመቅ “እሱም ከወንድሞቹ ጋር በምስራቅ በኩል ይኖራል”
 አኪጆት “እሱም ከወንድሞቹ ሁሉ ጋር ይኖራል”
 አየተመት “እናም እሱ በተዋረድ ከዘመዶቹ ሁሉ ጋር ይኖራል”
 አአት “እሱም ከዘመዶቹ ተለይቶ ይኖራል”
 አአመቅ “ሕይወቱን የሚኖረው ዘመዶቹን በመቋቋም ነው”

ይህ ሐረግ፤ “ወደ ምስራቅ፤” የሚመስለው ሁለት ዓይነት ታሳቢ ሥርወ-ቃሎችን ይዟል፡ (1) ወደ ምስራቅ ሲል (በጥሬው “በፊት ለፊት፤” ቢዲቢ 815) እና (2) “በመቋቋም።” ሁለቱም ሥርወ ቃሎች ከዚህ ዐውደ ጽሑፍ ጋር የሚዘመዱት እንዲሁም የሚገልጹት በትክክል የመካከለኛ ምስራቅን ቤዶዩን ነገዶችን ነው።

16:13-14 “የሚያይ አምላክ (ኤል)” የሚለው ሐረግ የሚዘመደው በቁ. 14 የሚገኘውን የውኃ ጉድጓድ ስም ነው። በእነዚህ የጥንታዊ የዘፍጥረት ክፍሎች፤ እግዚአብሔር በብዙ ስሞች ይጠራል፤ ከፍርጌቱ ጋር ተያያዥ ከሆኑ። እነዚህን ሁሉ ስሞች በመመልከት፤ በእግዚአብሔር ፍቅር እንሞላለን፤ ለወደቁት የሰው ልጆች (እናም እዚህ አንዲት ግብፃዊት ባሪያ ሴት)።

16:13 “የሚያየኝን በውኑ እዚህ ደግሞ አየሁትን” በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ እንደሚታወቀው፤ እግዚአብሔርን ማየት መሞት ነው (ዘፍ. 32:30 እና ዘጸ. 33:20)። አጋር የተገረመችው፤ እግዚአብሔር (ማለትም፤ የእግዚአብሔር መልአክ) ወደ እሷ መጥቶ እና እሷም አይታው በሕይወት መኖሯ ነው።

- በዐውደ ጽሑፉ ለማወቅ የሚያዳግተው
1. የመለኮትን አካላዊ መገለጥ አይታ መደነቁ ነበር (ማለትም፤ መለኮትን አየሁት)
 2. እሷ የተደነቀችው፤ እግዚአብሔር አይታት ብሎም ይሄንን በመሰለ ማበረታቻና ከብካቤ ወደ እሷ መምጣቱ ነው (መለኮት አየኝ)

እኔ እንደማስበው ቁ. 2 ለዐውደ ጽሑፉ ይበልጡን ተገቢ ይመስለኛል፤ እንዲሁም ለኋለኛው የጉድጓዱ ስም፤ በቁ. 14 ላለው። መልአክ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ በዘፍጥረት ላይ የሚለው፤ ስሙ ባልተለመደ መልኩ በማሰራቲክ ጽሑፍ ተጠቁሟል፤ ለሁለቱም አማራጮች ለመስማማት (ገጽ 110)።

ይህ በብሉይ ኪዳን ብቸኛው ስፍራ ነው አንዱ ለመለኮት ስም ሲያወጣ፤ መለኮት ዘወትር ራሱን ይገልጣል፤ ድብልቅ ስም በማውጣት (ማለትም፤ ኤል እና ተደማሪ፤ ያህዌ እና ተደማሪ፤ ኤሎሂም እና ተደማሪ)። ይህም የተለየ አሰያየም የተደረገው ተሳዳጅ በሆነችው ግብፃዊት ባሪያ ወጣት ነው። ያህዌ ይፈልጋታል፤ ያነጋግራታልም። የእሱ ፍቅር ያስደንቃል!

አመቅ ጽሑፍ፡ 16:15-16
¹⁵አጋርም ለአብራም ወንድ ልጅን ወለደችለት አብራምም አጋር የወለደችለትን የልጁን ስም እስማኤል ብሎ ጠራው። ¹⁶አጋር እስማኤልን ለአብራም በወለደችለት ጊዜ አብራም የሰማንያ ስድስት ዓመት ሰው ነበረ።

16:15-16 ሙሴ አንባቢውን ስለ አብራም ጊዜ ማስገንዘቡን ቀጥሏል፤ ስለሆነም እኛ የእሱን ሕይወት እንከተላለን፤ ታሪካዊ ቅደም ተከተል ባለው መልኩ፤ እሱም ለእግዚአብሔር ተስፋ ጠቃሚ ለሆነ፤ የተለየ ልጅ ከሦራ በእርጅና ዘመኑ።

16:15 መጽሐፍ ቅዱስ ምንም ዓይነት ጥያቄም ሆነ ማወላወል አላሰፈረም፤ አጋርን በተመለከተ በያህዌ ተስፋ፤ ከአብራም ጋር እንደሆነው ሁሉ።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. በምዕራፍ 15 እና 16 ላይ የቀረቡት ዋናዎቹ ሥነ-መለኮታዊ ሐቆች ምንድናቸው?
2. እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር ያደረገውን ኪዳን ዝርዝር ጥቀስ። ተስፋዎቹ ሁኔታዊ ናቸው ወይስ ሁኔታዊ ያልሆኑ? ይህስ ለእኛ ምን ያመለክተናል?
3. የእግዚአብሔር መልአክ ማን ነው? ለምን?
4. እግዚአብሔር አጋርንና ልጁን መፈለጉ በእጅጉን አስፈላጊ የሆነው ምንድነው?

ዘፍጥረት 17 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
አብርሃምና ዓገርዛት ኪዳን	የኪዳኑ ምልክት	ዘላለማዊ ኪዳን	ግርዛት የኪዳኑ ምልክት	ኪዳንና ግርዛት
17:1-8 (1-5)	17:1-8	17:1-8	17:1-6 17:7-8	17:1-3ሀ 17:3ለ-8
17:9-14	17:9-14	17:9-14	17:9-14	17:9-14
17:15-22	17:15-22	17:15-22	17:15-16 17:17-18 17:19-22	17:15-22
17:23-27	17:23-27	17:23-27	17:23-27	17:23-27

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

ዳራ

ሀ. ዘፍጥረት 17 የኪዳኑ ዳግም ማጽኛ ነው፣ እሱም በዘፍጥረት 15 የተደረገውና በዘፍጥረት 12 ለመጀመሪያ ጊዜ የተነገረው።

ለ. እሱም አስራ ሦስት ዓመት ይሆነዋል፣ የዘፍጥረት 15 የልጅ ተስፋ ከተደረገ። ዘፍጥረት 17 ደረጃውን ያስቀምጠዋል፣ እግዚአብሔር እቅዱን ለመፈጸም ለአብራም በሦራ በኩል።

ሐ. ይህ ምዕራፍ ተከታታይ የሆነ የቃላት አግባቦች አሉት፣ የተሳተፉበትን ግለሰቦች ስሞች በመመሥረት። ስሞች ለዕብራውያን በጣም ጠቃሚዎች ናቸው (ማለትም፣ 16:11-12)። በሕይወታቸው ወሳኝ በሆኑባቸው ጊዜያት፣ እነሱ ዘወትር ስማቸውን ይቀይራሉ፣ በሕይወታቸው የሆነው ልዩ መሆኑን ለማመልከት።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 17፡1-8

¹አብራምም የዘጠና ዘጠኝ ዓመት ሰው በሆነ ጊዜ እግዚአብሔር ለአብራም ተገለጠለትና። እኔ ኤልሻዳይ ነኝ በፊቴ ተመላለስ። ፍጹምም ሁን ²ቃል ኪዳኔንም በእኔና በአንተ መካከል አደርጋለሁ። እጅግም አበዛሃለሁ አለው። ³አብራምም በግምባሩ ወደቀ እግዚአብሔርም እንዲህ ብሎ ተናገረው። እነሆ፤ ቃል ኪዳኔ ከአንተ ጋር ነው ⁴ለብዙ አሕዛብም አባት ትሆናለህ። ⁵ከዛሬም ጀምሮ እንግዲህ ስምህ አብራም ተብሎ አይጠራ። ነገር ግን ስምህ አብርሃም ይሆናል ለብዙ አሕዛብ አባት አድርጌሃለሁና። ⁶እጅግም አበዛሃለሁ፤ ሕዝብም አደርግሃለሁ፤ ነገሥታትም ከአንተ ይወጣሉ። ⁷ቃል ኪዳኔንም በእኔና በአንተ መካከል ከአንተም በኋላ ከዘርህ ጋር በትውልዳቸው ለዘላለም ኪዳን አቆማለሁ። ለአንተና ከአንተ በኋላ ለዘርህ አምላክ እሆን ዘንድ። ⁸በእንግዲነት የምትኖርባትን ምድር፤ የከነዓን ምድር ሁሉ፤ ለዘላለም ግዛት ይሆንህ ዘንድ ለአንተና ከአንተ በኋላ ለዘርህ እሰጣለሁ አምላክም እሆናቸዋለሁ።

17:1-5 አአመቅ ይህንን ወደ ሁለት ግጥሞች ይከፍለዋል፤ 1ለ-2፤ 4-5፤ ነገር ግን አኪጀት፤ አየተመት፤ አእት፤ አአመቅ፤ እና አኅሶአ አያደርጉም።

17:1 “የዘጠና ዘጠኝ ዓመት ዕድሜ” ዘፍጥረት የአብራምን ዕድሜ በርካታ ጊዜ መዝግቦታል፤ የእምነቱን ጉዞ ቅደም ተከተል ለማስቀመጥ።

1. 75 ዓመት ዕድሜ፤ 12:4 — የያህዌ የመጀመሪያ መገለጥ ለእሱ
2. 86 ዓመት ዕድሜ፤ 16:16 — የእስማኤል ልደት
3. 99 ዓመት ዕድሜ፤ 17:1 — የያህዌ ሦስተኛ መገለጥ ለእሱ
4. 100 ዓመት ዕድሜ (የተጠጋጋ ቁጥር)፤ 17:17 — በምዕራፍ 17 ያለ ዕድሜ
5. 99 ዓመት ዕድሜ፤ 17:24 — ሲገረዝ
6. 100 ዓመት ዕድሜ፤ 21:5 — የይስሐቅ ልደት
7. ትክክለኛው ያልታወቀ ዕድሜ፤ 24:1 — “በዕድሜ ገፋ”
8. 175 ዓመት ዕድሜ፤ 25:7 — የሞት ዕድሜ

“ጌታ” “ያህዌ” ለእግዚአብሔር የኪዳን ስም ነው፤ በዘጸዓት 3፡14 ጥቅም ላይ የዋለ። እሱም በዚህ ምዕራፍ ላይ እዚህ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። እሱም በጣም ቀደም ብሎ በሴት ዘር ሐረግ ላይ የተጠቀሰ ይመስላል (ዝክ. 4፡26፤ እንዲሁም ዘወትር በአባቶች)። ሆኖም፤ ከዘጸ. 6፡3 የሚገለጹት አባቶች ኤል ሻዳይ ብለው እንደሚጠሩት ነው፤ ያህዌ ሳይሆን። ምናልባትም ያህዌ ብለው ጠርተውት ይሆናል፤ ነገር ግን የሰሙን ሙሉ ጠቀሜታ ሳያውቁ ነው፤ እስከ ሙሴ የቁጥጭጦው እሳት ትዕይንት ድረስ። 12፡1 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

“እግዚአብሔር ለአብራም ተገለጠለትና እንዲህም አለው” እግዚአብሔር ለአብርሃም በርካታ ጊዜ ተገልጦለታል (ማለትም፤ 12፡7፤ 18፡1)፤ ነገር ግን መጨረሻ እንደተገለጠለት ከተመዘገበው ከአስራ ሦስት ዓመት በኋላ ነበር። ያህዌ የአብራምን የእምነት ርምጃ መፈተኑ ግልጽ ነው።

“እኔ ሁሉን ቻይ አምላክ ነኝ” “ሁሉን ቻይ አምላክ” የሚለው ማዕርግ፤ ኤልሻዳይ ነው። የዚህ ቃል ሥርወ ቃል (ቢዲቢ 994) ርግጠኛ አይደለም። ራቢዎች እንደሚሉት “በራሱ ብቁ የሆነ” ማለት ነው። LXX (ሰባው) እና ቫልጌት ይህንን መረዳት ይከተላሉ፤ እሱን “እግዚአብሔር (ኤል) ሁሉን ቻይ” ብለው በመተርጎም። ባጠቃላይ ይህ ለእግዚአብሔር የአባቶች ስም ነበር (ዘጸ. 6፡3)። እሱም በዘፍጥረት ላይ ስድስት ጊዜ እንዲሁም በኢዮብ ላይ ሠላሳ አንድ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል። አልብራይት የሚለው እሱ ከአካድያን ሥር ነው፤ ፍችውም ተራራ ወይም ዐለት የሆነ (መዝ. 18፡1፤2)። የቃሉ አንድምታ፤ “የተራራው አምላክ” ከሆነ፤ እንደ ትክክለኛ ትርጉም፤ እንግዲያውስ እሱ የከነዓናውያንን አፈ-ታሪክ ያንጸባርቃል (ኢሳ. 14፡13፤ ሕዝ. 28፡2) ወይም የባቢሎናውያን ሃይማኖት (ማለትም፤ የማምሊኪያ “መቅደሱ” የሚገነባው በሰው-ሠራሽ ተራራ ላይ ነው፤ ዘፍጥረት 11) እነሱም ጣዖቶቻቸውን የሚያመልኩበት። የመነሻ ሐሳቡ ምንም ይሁን፤ ቀደም ሲል በዘጸዓት 19-20 እንደ ነበረው አትኩሮቱ የሚቀየረው ወደ ሲና ተራራ አምላክ ነው (መሳ. 5፡5)። 12፡1 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

“በፊቴም ተመላለስ” ይህ ከሁለቱ ትዕዛዞች የመጀመሪያው ነው፤ ያህዌ ለአብራም ከሰጠው።

1. ተመላለስ — ቢዲቢ 229፤ ኬቢ 246፤ ሂዝፓል ተጽዕኖዊ
2. ፍጹምም ሁን — ቢዲቢ 224፤ ኬቢ 243፤ ተጽዕኖዊ ዓይነት

ያህዌ ከአብራም ጋር ወዳጅነትን ይፈልጋል፤ ከአዳም፤ ሄኖክ፤ እና ኖኅ ጋር እንዳደረገው። “በፊቴ ተመላለስ” የሚለው ሐረግ የሚገልጸው ቅርብ ወዳጅነትን ነው፤ ግላዊ ግንኙነትን፤ የተለየ ዓይነት እምነትና ሕይወትን ነው! ይህም አጽንዖት የሚሆነው የሕይወት ስልት እምነታዊ ግንኙነት ሆኖ እሱም በ15፡6 ያለው ጽድቅ በእምነት በኩል የሚሆን ጸጋ የሚለውን ሕጋዊ እወጃ ሚዛን መጠበቂያ ነው። በአኪ ጳውሎስና ያዕቆብ እነዚህን መንታ የክርስቲያን ሕይወት አጽንዖቶች ያዋህዷቸዋል (ሮሜ 4 እና ያዕቆብ 2)። የሕይወት ስልት ለኪዳኑ ሁኔታዊ እንደሆነ ተመልከት (ዝክ. ቁ. 9)። ሁሉም የብሉይ ኪዳን ኪዳናት በእግዚአብሔር በኩል ሁኔታዊ አይደሉም፤ በሰዎች ምላሽ ግን ሁኔታዊ ናቸው። ይህም ተመሳሳይ ቃል (ቢዲቢ 229፤ ኬቢ 246)፤ ተመላለስ፤ ለሄኖክ ጥቅም ላይ ውሏል (ዘፍ. 5፡24)፤ እንዲሁም የሄኖክ (ዘፍ. 6፡9) የሕይወት ስልት እምነት።

“ፍጹም” ይህ የዕብራይስጥ ሥር (ግሥ፤ ቢዲቢ 1070፤ ስም 1070፤ ሁለት ቅጽላዊ ቅርጾች፤ 1070 እና 1071) የሚገልጸው “ሙሉ-ልብ መሆን፤” “ፍጹምነት፤” “ጤነኝነት፤” “ሐቀኝነት፤” እና “ንጽሕና” ነው። እሱም ጥቅም ላይ የዋለው

1. ኖኅ — ዘፍ. 6፡9
2. አብራም — ዘፍ. 17፡1 (ትዕዛዝ)
3. አቤሜሌክ — ዘፍ. 20፡5-6
4. ያዕቆብ — ዘፍ. 25፡27 (ዘወትር ሲተረጎም “ጭምት” ወይም “ገር” በሚል ነው)
5. ኢዮብ — ኢዮብ 1፡1፤8፤ 2፡3
6. እስራኤል — ዘዳ. 18፡13
7. ዳዊት — ለ ሳሙ. 22፡24፤ መዝ. 18፡23፤25፤32
8. ያህዌ — ዘዳ. 32፡4፤ ለ ሳሙ. 22፡31፤ መዝ. 18፡30

እሱም ደግሞ የሚገልጸው ንጹሕ የሆነ እንስሳን ነው፤ ፍጹም የሆነውን ዘፍን ማቅረብ፤ እሱም ለመሥዋዕትነት ተቀባይነት የሚኖረው (ማለትም፡ ዘጸ. 12:5፤ 29:1፤ ሌዋ. 1:3፤10፤ 3:1፤6፤ 4:3፤23፤28፤32)።

ልዩ ርዕስ፡ ነውር የሌለው፣ ንጹሕ፣ ኃጢአት የሌለበት፣ ያለ ነውር

ሀ. የመከፈቻ መግለጫ

1. ይህ ጽንሰ-ሐሳብ ከሥነ-መለኮት አኳያ የሚገልጸው የሰው ልጅን የመጀመሪያ አቋም ነው (ማለትም፡ ዘፍጥረት 1፣ የዔድን ገነት)።
2. ኃጢአትና ዐመፃ ይሄንን የፍጹም ኅብረት ሁኔታ ደምስሶታል (ማለትም፡ ዘፍጥረት 3)።
3. ሰዎች (ወንድና ሴት) ከእግዚአብሔር ጋር የነበራቸው ኅብረት እንዲመለስ ይናገሩታል፤ ምክንያቱም በእሱ መልክና አምሳል ስለተፈጠሩ ነው (ማለትም፡ ዘፍ. 1:26-27)።
4. እግዚአብሔር ከኃጢአተኛ የሰው ልጅ ጋር በብዙ መንገድ ይሠራል
 - ሀ. መልካም መሪዎች (ማለትም፡ አብርሃም፡ ሙሴ፣ ኢሳይያስ)
 - ለ. መሥዋዕታዊ ሥርዓት (ማለትም፡ ሌዋውያን 1-7)
 - ሐ. የመልካም ምሳሌዎች (ማለትም፡ ኖሳ፣ ኢዮብ)
5. በመዳረሻውም እግዚአብሔር መሲሕን ሰጠ
 - ሀ. እንደ ራሱ ሙሉ መግለጫ
 - ለ. ለኃጢአት የሚሆን ፍጹም መሥዋዕት
6. ክርስቲያኖች ኃጢአት የሌለባቸው ሆነዋል
 - ሀ. በሕጋዊ መንገድ በክርስቶስ በተደረገ ጽድቅ በኩል
 - ለ. መንፈስ ቅዱስ በቀጣይነት በሚሠራው ሥራ በኩል
 - ሐ. የክርስትና ግብ ክርስቶስን መምሰል ነው (ሮሜ. 8:28-29፤ ኤፌ. 1:4)፤ እሱም በርግጥ፣ የእግዚአብሔር አምሳል የሆነውን ሰው መመለስ ነው፤ በአዳምና ሔዋን ውድቀት የጠፋውን
7. መንግሥተ ሰማያት በዔድን ገነት ያለው ፍጹም ኅብረት መመለስ ነው። መንግሥተ ሰማይ ከእግዚአብሔር መገኛ የምትመጣ አዲሲቷ ኢየሩሳሌም ነች (ራዕ. 21:2) ለነጻቸው ምድር (2ኛ ጴጥ. 3:10)።
 - መጽሐፍ ቅዱስ የሚጀምረውም የሚጨርሰውም በተመሳሳይ ጭብጦች ነው።
 - ሀ. የቅርብ ወዳጆች፡ ግላዊ ኅብረት ከእግዚአብሔር ጋር
 - ለ. በገነት ስፍራ (ዘፍጥረት 1-2 እና ራዕይ 21-22)
 - ሐ. በትንቢታዊ መግለጫ፣ የእንስሳት መገኘትና ጓደኝነት (ኢሳ. 11:6-9)።

ለ. ብሉይ ኪዳን

1. በርካታ የሚሆኑ የተለያዩ የዕብራይስጥ ቃላት አሉ፤ የፍጹምና፣ ያለ ነውር መሆንን፣ የንጹሕነትን ጽንሰ-ሐሳብ የያዙ፤ እነሱም ለመሰየምና ውስብስብ የሆነውን ዝምድና ለማሳየት።
2. ዋነኞቹ ቃላት የፍጹምና፣ ያለ ኃጢአት መሆንን፣ ወይም ንጹሕና የያዙ ጽንሰ ሐሳቦች (እንደ ሮበርት ቢ ጊርድልስቶን፣ የብሉይ ኪዳን ተመሳሳሎ፡ ገጽ 94-99)
 - ሀ. ሻሎም (ቢዲቢ 1022)
 - ለ. ታማም (ቢዲቢ 1070)
 - ሐ. ካላህ (ቢዲቢ 478)
3. ሴፕቱዋጂንት (ማለትም፡ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ) እነዚህን በርካታ ጽንሰ-ሐሳቦች ወደ ኮኔ ግሪክ ቃላት ይተረጉሟቸዋል፤ በአኪ።
4. ቁልፉ ጽንሰ-ሐሳብ የተያያዘው ከመሥዋዕታዊ ሥርዓት ጋር ነው
 - ሀ. amōmos (አሞሞስ) (ዘጸ. 29:1፤ ሌዋ. 1:3፤10፤ 3:1፤6፤ ዘኁ. 6:14)
 - ለ. amiantos (አሚያንቶስ) እና aspillus (አስፒሊስ) ደግሞ ወጣ ያለ ፍቺዎች አሉት

ሐ. አዲስ ኪዳን

1. ሕጋዊው ጽንሰ ሐሳብ
 - ሀ. የዕብራይስጥ ሕጋዊ ጽንፈኛ ፍቺ የሚተረጎመው በአሞሞስ ነው (ኤፌ. 5:27፤ ፊሊጵ. 2:15፤ | ጴጥ. 1:19)
 - ለ. የግሪክ ሕጋዊ ፍቺ (| ቆሮ. 1:8፤ ቆላ. 1:22)
2. ክርስቶስ ኃጢአት የሌለበት፣ ያለ ነውር፣ ንጹሕ የሆነ ብቸኛው ነው (አሞሞስ፡ ዕብ. 9:14፤ | ጴጥ. 1:19)
3. የክርስቶስ ተከታዮች እሱን መምሰል አለባቸው (አሞሞስ፡ ኤፌ. 1:4፤ 5:27፤ ፊሊጵ. 2:15፤ ቆላ. 1:22፤ || ጴጥ. 3:14፤ ይሁዳ ቁ. 24፤ ራዕ. 14:5)
4. ይህ ጽንሰ ሐሳብ ስለ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጥቅም ላይ ይውላል
 - ሀ. anegkl'etos, (አኔክሊቶስ) "ያለ ምንም ክስ" (1ኛ ጢሞ. 3:10፤ ቲቶ 1:6-7)
 - ለ. anepileptos, (አኔፒሊፕቶስ) "ያለ ነቀፋ" ወይም "ነቀፊታ የሌለበት" (1ኛ ጢሞ. 3:2፤ 5:7፤ 6:14፤ ቲቶ 2:8)
5. "ያለ ነውር" የሚለው ጽንሰ ሐሳብ (amiantos) (አሚያንቶስ) ጥቅም ላይ የሚውለው
 - ሀ. ክርስቶስ ራሱ (ዕብ. 7:26)
 - ለ. የክርስቲያኖች ውርስ (1ኛ ጴጥ. 1:4)
6. የ "ጤነኝነት" ወይም "ደኅንነት" ጽንሰ ሐሳብ (holokl'eria ሆሎክሊሪያ ሐዋ. 3:16፤ | ተሰ. 5:23; ያዕቆብ 1:4)
7. "ያለ ጥፋት፣" ኃጢአት የለሽ ንጽህና የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ የሚታወቀው አሚምቶስ ነው (ሉቃስ 1:6፤ ፊሊጵ. 2:15፤ 3:6፤ 1ኛ ተሰ. 2:10፤ 3:13፤ 5:23)
8. "ነውርን የማይከተል" የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ የሚታወቀው በአሞሞስ ነው (1ኛ ጴጥ. 3:14)
9. "ነውር የሌለው፣" "ያለ ነቀፋ" የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ከላይ ያሉት ቃላት ባሏቸው አንቀጾች ነው (1ኛ ጢሞ. 6:14፤ ያዕቆብ 1:27፤ | ጴጥ. 1:19፤ || ጴጥ. 3:14)

መ. በዕብራይስጥና በግሪክ ያሉት በዛ ያሉ ቃላት ይህንን ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጹ፣ ጠቀሜታውን ያሳያሉ። እግዚአብሔር የሚያስፈልገንን በክርስቶስ በኩል አሟልቶልናል፤ አሁን ደግሞ እሱን እንድንመስል እየጠራን ነው።
 አማኞች በአቋማዊ፣ በሕጋዊ፣ "እውነተኛ" "ትክክለኛ" "ያለ ነውር" ተደርገው ይወሰዳሉ፣ በክርስቶስ ሥራ። አሁን አማኞች ስፍራቸውን ሊወርሱ ነው። "በብርሃን ተመላለሱ፣ እሱ በብርሃን እንዳለ" (1ኛ ዮሐንስ 1:7። ለመጠራታችሁ እንደሚገባ ተመላለሱ (ኤፌ. 4:1፣17፤ 5:2፣15)። ኢየሱስ የእግዚአብሔርን መልክ መልሶታል። አሁን የቅርብ ወዳጅነት ይቻላል፤ ነገር ግን እግዚአብሔር የእሱን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ ሕዝብ እንደሚፈልግ አስታውሱ፣ ልጁ እንዳደረገው ሁሉ። እኛ የተጠራነው ከቅድስና ላነሰ ጉዳይ አይደለም (ማቴ. 5:20፣48፤ ኤፌ. 1:4፤ | ጴጥ. 1:13-16)። የእግዚአብሔር ቅድስና ሕጋዊ ብቻ አይደለም፣ ድርጊታዊም ነው እንጂ!

17:2 "እኔም አጸናለሁ" ያህዌ ተስፋ የሰጠው

1. "ማጽናት" የእሱ ኪዳን — ቢዲቢ 678፣ ኬቢ 733፣ የተወሀደ፤ ይህ የተለመደ ግሥ ነው፣ በርካታ ፍቾች ያሉት። ተመሳሳይ የሆነ ግሥ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ያህዌ ለአብራም ዝርያዎች ርስት "እንደሚሰጣቸው" ቃል የገባበት በ12:7፤ 13:15፤ 15:7፤18 እንዲሁም የአብራም ማጉረምረም፣ እሱም ያህዌ ልጆችን "ስላልሰጠው"፣ በ15:3 ላይ። ይህ ቃል በምዕራፍ 17 ላይ እንዴት እንደ ተተረጎመ ተመልከት።

አአመመቅ	አዓአት
ሀ. ማጽናት፣ ቁ. 2	ማጽናት ፣ ቁ. 2
ለ. መሥራት፣ ቁ. 5	መሥራት፣ ቁ. 5
ሐ. መሥራት፣ ቁ. 6	መሥራት ቁ. 6
መ. መስጠት፣ ቁ. 8	መስጠት፣ ቁ. 8
ሠ. መስጠት፣ ቁ. 16	መስጠት፣ ቁ. 16
ረ. መሥራት፣ ቁ. 20	መሥራት፣ ቁ. 20
2. "ማብዛት" — ቢዲቢ 915፣ ኬቢ 1176፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ፣ በውህዳዊ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ (ማለትም፣ በርካታ ተወላጆች)
3. ምድሩ የተጠቀሰው ቁ. 8 ላይ ነው

“የእኔ ኪዳን በእኔና በአንተ መካከል” ኪዳን የብሉይ ኪዳን ማዕከላዊ ጭብጥ ነው። ያህዌ ወደ አብራም የመጣው አነሣሽ በሆነ ጸጋ ነው፣ ነገር ግን እሱ ምላሽ መስጠት አለበት፣ በመነሻ እምነት ብቻ ሳይሆን፣ ነገር ግን በሕይወት ስልት እምነት እንጂ። እነዚህ የጋራ መግባባት መብቶች ናቸው እንዲሁም ደግሞ ኃላፊነቶች። የብሉይ ኪዳን ኪዳኖች በእኩሎች መካከል አይደሉም፣ ነገር ግን ከባህላዊ ፈርጆች ለሂታይቲ/ሱዜርያን የ2000ዓ.ዓ ውሎች። ይህ ኪዳን በቁ. 7 ላይ ተስፋፍቶ ግልጽ ሆኗል።

“እኛም አበዛሃለሁ” ይህ የተለመደ ጭብጥ ነው፣ ያህዌ ለአብራም በርጅና ዘመኑ ቃል የገባለት ከመሐን ሚስቱ (ዘፍ. 12:2፤ 15:2-5፤ 13:16፤ 17:6)። እሱም ለስሙ መቀየር መሠረት ሆኗል። ለማስታወስ ያህል፣ ይህ ዋነኛው የእግዚአብሔር እቅድ ነው፣ ለሁሉም የሕይወት መልኮች (ዘፍጥረት 1 እና ኢሳይያስ 60 ተመልከት)።

17:3 “አብራምም በፊቱ ወደቀ” ይህ ለእግዚአብሔር ክብርና ልዕልና የመስጠት ምልክት ነው (ዝክ. 18:2)፤ 17:17 ግን አይደለም።

“እግዚአብሔር” ኤሎሂም በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ለእግዚአብሔር የተለመደ ስም ነው፣ በኤል ሥር ላይ በመመሥረት። ራቢዎች የሚሉት እሱ የእግዚአብሔርን ኃይልና እንደ ፈጣሪ ተፈጥሮን መቆጣጠሩን አጽንዖት የሚሰጥ ሲሆን፣ ያህዌ አጽንዖት የሚሰጠው ደግሞ የእሱን ጸጋና መቤዠቱን ነው። ይህ የሚመስለው በእጅጉን የተሻለ ንድፈ ሐሳብ ነው፣ መነሻውን ከመተንተን ይልቅ (ጄኢዲፒ)። 12:1 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

17:4 “አንተም የብዙ ሕዝቦች አባት ትሆናለህ” በአብርሃም ሐረግ ላይ ከእስራኤል ባለፈ በርካታ ሕዝቦች መካተታቸውን ተገንዝብ (ዝክ. 35:11፤ 48:4፣19)። ይህም ለአኪ መረዳት ደረጃ የሚያስቀምጥ ነው፣ አብርሃም እምነት ላላቸው ሁሉ አባት ለመሆኑ (ሮሜ. 2:28-29፤ ገላ. 3:1)።

17:5 “አብራም” ይህ ስም “አብርሃም” ወደሚለው ይቀየራል፣ ትርጉሙም “የብዙዎች አባት” የሆነ። ይህ ሳይንሳዊ ሥርወ ቃል አይደለም፣ ነገር ግን የታወቀ አካባቢያዊ ሥርወ ቃል ነው፣ እሱም የእነዚህ ጥንታዊ የዘፍጥረት ምዕራፎች ባሕርይ የሆነ። ብዙዎች የሚሉት “አብርሃም” የተመሠረተው በ12:2 ባለው ተስፋ ነው።

17:7 “እኔም አጸናለሁ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ሂፊል የተጠናቀቀ) በሂፊል ግንድ ጥቅም ላይ የዋለው ከመሐላ ጋር ነው፣ መፈጸማቸውን ለማረጋገጥ (ዝክ. 6:18፤ 17:19፤ ዘጸ. 6:4፤ ሌዎ. 26:9፤ ሕዝ. 16:62)። ያህዌ ራሱ ነው ተስፋው እንደሚፈጸም ያረጋገጠው።

“የዘላለማዊ ኪዳን” የዕብራይስጡ ቃል ኣላም (ቢዲቢ 761) የሆነው “መሰወር” ከሚል ሥር ነው። እሱም በመሠረቱ “ከዘላለም እስከ ዘላለም” ማለት አይደለም (ማለትም፣ ቁ. 8፣13፣19)፣ ነገር ግን እሱ የግድ መተርጎም የሚኖርበት በራሱ ዐውደ-ጽሑፍ ነው። 13:14 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

17:8 “በእንግድነት የኖርከበትን ምድር ለአንተና ከአንተም በኋላ ለዘርህ እሰጣለሁ” ይህ ከያህዌ መነሻ ተስፋዎች አንደኛው ነው (ዝክ. 12:7፤ 13:15፤ 17፤ እና 15:18) እና ኋላ ላይ ለያዕቆብ 48:4 ላይ።

“እኔም እምላክ እሆናቸዋለሁ” ይህ ልዩ ኪዳናዊ ቋንቋ ሆኗል (ዘጸ. 6:7፤ 29:45፤ ሌዋ. 26:12፤45፤ ዘኁ. 15:41፤ ኤር. 7:23፤ 11:4፤ 24:7፤ 30:22፤ 31:1፤33)። ያህዌ በተለየ፣ በልዩ መልኩ፣ አብራምንና ዝርዮቹን መረጠ፣ እሱን የሕዝቦች ተወካይ ለማድረግ (ዘዳ. 7:6፤ 14:2፤ 29:12-13)። ያህዌ ሕዝቦችን በእሱ በኩል ይወዳል።

አመቅ ጽሑፍ: 17:9-14

⁹ እግዚአብሔርም አብርሃምን አለው፡- አንተ ደግሞ ቃል ኪዳንን ትጠብቃለህ፤ አንተ ከአንተም በኋላ ዘርህ በትውልዳቸው። ¹⁰ በእኔና በአንተ መካከል፣ ከአንተም በኋላ በዘርህ መካከል የምትጠብቁት ቃል ኪዳን ይህ ነው ከእናንተ ወንድ ሁሉ ይገረዝ። ¹¹ የቀላፊታችሁንም ሥጋ ትገረዛላችሁ በእኔና በእናንተ መካከል ላለውም ቃል ኪዳን ምልክት ይሆናል። ¹² የሰምንት ቀን ልጅ ይገረዝ በቤት የተወለደ ወይም ከዘራችሁ ያይደለ በብርም ከእንግዳ ሰው የተገዛ፣ ወንድ ሁሉ በትውልዳችሁ ይገረዝ። ¹³ በቤትህ የተወለደ በብርህም የተገዛ ፈጽሞ ይገረዝ። ቃል ኪዳንም በሥጋችሁ የዘላለም ቃል ኪዳን ይሆናል። ¹⁴ የቀላፊቱን ሥጋ ያልተገረዘ ቁላፍ ሰው ሁሉ፣ ያች ነፍስ ከወገንዎ ተለይታ ትጥፋ ቃል ኪዳንን አፍርሳለችና።

17:9 “አንተም ቃል ኪዳንን ትጠብቃለህ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 1036፣ ኬቢ 1581፣ ያልተጠናቀቀ) 17:10 ላይ ተደግሟል። ኪዳን ሁኔታዊ እንደሆነ አስታውሰ፣ በአብርሃም የእምነት ምላሽ፣ በመነሻውም ሆነ በሕይወት ዘመኑ ሁሉ። ይህ እውነት በግልጽ ሊታይ ይችላል በ26:5፤ ዘጸ. 12:24፤ 13:10፤ 15:26፤ 19:5፤ 20:6፤ 23:17፤ ሌዋ. 18:4፤5፤26፤30፤ 19:19፤37፤ 20:8፤22፤ 22:31፤ 25:18፤ 26:3፤ ዘዳ. 4:2፤6፤9፤ 23:40፤ 5:1፤29፤ 6:2፤3፤12፤17፤25፤ 7:9፤12፤ 8:1፤2፤6፤11፤ 10:13፤ 11:1፤8፤22፤ etc.ወዘተ... ላይ። ታዛዥነት ዋነኛ ነው፣ አማራጭ አይደለም!

17:10 “ተገረዘ” ግርዘት (ቢዲቢ 557 II) በጥንት ምስራቃውያን ዘንድ ያልተለመደ የአምልኮ ሥርዓት አይደለም። ሁሉም የአካባቢው ሕዝቦች ልጆቻቸውን ይገርዛሉ፣ ሲደርሱ (ሲጎለምሱ)፣ ከሶርያውያን፣ ባቢሎናውያን፣ ሂቫይቲስ፣ ወይም ሆራይቲስ እሱም ማዕከላዊ ፍልስጥኤም እና ፍልስጥኤም (የኤጅያን ሕዝቦች) በተቀር፤ እነሱም የፍልስጥኤምን ደቡባዊ ዳርቻ በ1200ዎቹ ዓ.ዓ የወረሩ (ኤር. 9:25-26)። ሆኖም፣ ግርዘት ለእስራኤላውያን ሃይማኖታዊ ዓላማ አለው። እሱም ዘወትር ውጫዊ ምልክት ነው፣ በውስጥ ላለ እምነት (ዘዳ. 10:16፤ ኤር. 4:4፤ 9:26፤ ሮሜ. 2:28-29፤ ቆላ. 2:11-13)።

17:12-14 ሌሎች ዘሮች ሕዝቦች ከእስራኤላውያን በመለስ፣ ለእግዚአብሔር ፍቃድ እስከ ታዘዙ ድረስ በኪዳን ይካተታሉ (ዘጸ. 12:44፤ 20:10)። ይህ በብሉይ ኪዳን ቅድመ ማሳያ ነው፣ ለቤተሰብ እምነት፣ በአኪ እንደሚታየው (ሐዋ. 10:2፤ 11:14፤ 16:15፤31-34፤ 18:8)።

17:12 “ግርዘት” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 557 II) በዚህ ምዕራፍ ላይ በርካታ ጊዜ ተጠቅሷል።

- 1. ቁ. 10 — ኒፋል ያልተወሰነ የተጠናቀቀ
- 2. ቁ. 11 — ኒፋል የተጠናቀቀ
- 3. ቁ. 12 — ኒፋል ያልተጠናቀቀ
- 4. ቁ. 13 — ኒፋል ያልተወሰነ የተጠናቀቀ (ያልተጠናቀቀ ግሥና ያልተወሰነ የተጠናቀቀ ድርጊቱን ያጠናክሩታል፣ “አንተም በርግጥ ትገረዛለህ”)
- 5. ቁ. 24 — ኒፋል ያልተወሰነ አወቃቀር
- 6. ቁ. 25 — ኒፋል ያልተወሰነ አወቃቀር
- 7. ቁ. 26 — ኒፋል የተጠናቀቀ
- 8. ቁ. 27 — ኒፋል የተጠናቀቀ

ያህዌ የተለመደውን ባህላዊ ልማድ ነው የወሰደው፣ የመከናወኛውን ጊዜ በመቀየርና ለራሱ የተለየ ሕዝብ የሚታይ ምልክት እንዲሆን በማድረግ። ይህ የተደረገው በንጽሕና አይደለም፣ ለሃይማኖታዊ ዓላማ እንጂ።

17:14 “ያ ሰው ከሕዝቡ ተለይቶ ይጥፋ” ይህ ተመሳሳይ ግሥ “ኪዳንን ማፍረስ” በሚለው ሐረግ ጥቅም ላይ ውሏል (ግንድ፣ ዝክ. 15:10)። በሂፋል ግንድ ይህ የሚያመለክተው የሞት ቅጣትን ነው (ዘጸ.12:15፤19፤ 30:33፤38፤ 31:14፤ ሌዋ. 7:20፤21፤25፤27፤ 17:4፤9፤14፤ 18:29፤ 19:8፤ 20:17፤18፤ 22:3፤ 23:29፤ ዘኁ. 9:13፤ 15:30፤31፤ 19:13፤20፤ ኒዶቴ፣ ቅጽ 3፣ ቁ. 431ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)። አለመታዘዝ ብርቱ የሆነ መዘዝ ያስከትላል። እሱም “ዘላለማዊውን ኪዳን” ለመተግበር አዳጋች ያደርገዋል፤ በአንድ ግለሰብ ላይ።
አንዳንድ ሊቃውንት አሉ፣ ይህንን ግሥ ከሞት ይልቅ ሊወክል የሚችለው ከጎብረቱ መለየትን ወይም ከጎብረተሰቡ መገለልን ነው ብለው የሚመርጡ። ሊቃዊ ውይይት በዚህ ነጥብ ላይ ቀጥሏል።

አመቅ ጽሑፍ: 17:15-21

¹⁵ እግዚአብሔርም አብርሃምን አለው፡- የሚሰጥህን የሦራን ስም ሦራ ብለህ አትጥራ፤ ስምዎ ሣራ ይሆናል እንጂ። ¹⁶ እባርካታለሁ፤ ደግሞም ከእርስዎ ልጅ እሰጥሃለሁ እባርካትማለሁ፤ የአሕዛብም እናት ትሆናለች የአሕዛብ ነገሥታት ከእርስዎ ይወጣሉ። ¹⁷ አብርሃምም በግምባሩ ወደቀ፣ ሳቀም፣ በልቡም አለ። የመቶ ዓመት ሰው በውኑ ልጅ ይወልዳልን? ዘጠና ዓመት የሆናትም ሣራ ትወልዳለችን? ¹⁸ አብርሃምም እግዚአብሔርን፡- እስማኤል በፊትህ ቢኖር በወደድሁ ነበር አለው። ¹⁹ እግዚአብሔርም አለው፡- በእውነት ሚስትህ ሣራ ወንድ ልጅን ትወልድላለች፤ ስሙንም ይሰጠህ ብለህ ትጠራዋለህ ከእርሱ በኋላ ለዘሩ የዘላለም ቃል ኪዳን እንዲሆን ቃል ኪዳንን ከእርሱ ጋር አቆማለሁ። ²⁰ ስለ እስማኤልም ስምቼሃለሁ እነሆ ባርኬዋለሁ፤ ፍሬያምም አደርገዋለሁ፤ እጅግም አበዛዋለሁ አሥራ ሁለት አለቆችንም ይወልዳል፤ ታላቅ ሕዝብም እንዲሆን አደርገዋለሁ። ²¹ ቃል ኪዳንን ግን በሚመጣው ዓመት በዚህ ጊዜ ሣራ ከምትወልድልህ ከይስሐቅ ጋር አቆማለሁ።

17:15 “ሦራ፣ ሳይሆን ሣራ” ሁለቱም ስሞች የሚሉት አንድ ነገር ነው፣ አንደኛው ግን አሮጌ ዓይነት ነው። አንዳንዶች ግንዱ “ንግሥት” ማለት ነው ብለው ያስባሉ፣ (ቢዲቢ 979 I፣ ኬቢ 1354 I፣ ሣራ - ኬቢ 1354 II) “መግዛት” ከሚለው ግሥ፤ ግን ደግሞ “ጥረት ማድረግ” ከሚለው ሥር።

እሱም የተሻለ የሚሆነው ሥሩ "ከእስራኤል" ጋር ከሚኖረው ግንኙነት ነው (32:28፣ ቢዲቢ 975 ለ)፤ እሱም ከተመሳሳይ ሥር የሆነ "መወዳደር" (ኬቢ 1354 ለ)።

ሣራ፣ ዳራዊ ቅኝት።

1. እሷ የአብርሃም ሚስት ነበረች
2. እሷ መሐን ነበረች፣ ዘፍ. 11:29-30
3. እሷ ያንድ ወገን እግቱ ነበረች፣ ዘፍ. 20:12
4. እሷ በጣም የተዋበች ነበረች፣ ዘፍ. 12:10-13፤ በ20:1-7 ተጨምሯል
5. እሷ የምትቀና ሴት ነበረች፣ ዘፍ. 16፤ 21:8-21
6. እሷም ስቃለች፣ አብርሃም እንዳደረገው (ዘፍ. 17:17)፣ በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ፣ ዘፍ. 18:12-15
7. እሷም በ127 ዓመቷ ሞታ በኬብሮን በማኬፊላ ዋሻ ተቀብራለች፣ ዘፍ. 23:2-20
8. እሷም ከአጋር ጋር በምሳሌነት ቀርባለች፣ ገላ. 4:21-31
9. እሷም ለሴት እንደ ምሳሌ ተደርጋለች፣ 1ኛ ጴጥ. 3:1-6

17:16 "ከእሷም ወንድ ልጅ እስጥሃለሁ" ከተስፋው በኋላ አስራ ሦስት ዓመት ሆኖታል። እስማኤል በአጋር ተወልዷል፣ ነገር ግን ይህ ኪዳንን ለማጽናት ተስፋ የተሰጠው ዘር አይደለም። አብርሃም በእግዚአብሔር አምናል በ15:6 (ሮሜ 4:3)፣ ነገር ግን እስከ ብዙ ዓመት አይደለም፣ ተስፋው እስኪፈጸም ድረስ።

“እኔም እባርካታለሁ” ሴፕቲዌጂንት፣ ፔሺታ፣ እና ቫልጌት ሁሉም ተባዕታይ አላቸው እሱም ይስሐቅን የሚያመለክት፣ ግን ገለጸው ትይዩአዊ ነው፣ ለአብራም ለተሰጡት ተስፋዎች።

“እሷም የሕዝቦች እናት ትሆናለች፤ የአሕዛብ ነገሥታት ከእሷ ይወጣሉ” አሁንም ደግሞ ከእስራኤላውያን ይልቅ የተሰጠውን አጽንዖት ተገንዝብ (ዝክ. ቁ. 6)።

17:17 ያህዌ አብርሃምን እንደገና ፈትኖታል። ከእነዚህ ዓመታት በኋላ (ማለትም፣ 13) አሁን ድረስ ያምናልን (ዝክ. 15:6) ልጅ እንደሚኖረው (ወንድ ልጅ፣ ወራሽ)? አብርሃም “ስቋል” (17:17)፣ ሣራ “ስቃለች” (18:12፣13፣15)። ይህ ምንድነው የሚወክለው?

1. ተስፋው በመፈጸሙ ያለ ደስታ (ዝክ. 21:6)
2. ጥርጣሬ አመላካች (ዝክ. 19:14)

ጳውሎስ፣ በሮሜ 4:19፣ የሚያተኩረው በአብርሃም እምነት ላይ ነው፣ ግን ይህ ያደገ እምነት ነው፣ ከተፈተነ በኋላ፣ ወይስ የመነሻ እምነት እሱም አጋርን በመውሰድ ፍጻሜውን መርዳት? እነዚህ ፍጹም ሕዝቦች አይደሉም። ምንም “ፍጹም” ሕዝብ የለም! እግዚአብሔር ፍጹም የሆነ እምነት አይጠይቅም! የዘፍጥረት አትኩሮት የያህዌ ታማኝነት እንጂ የአብራምና የሣራ አይደለም!

በአብርሃም ውጫዊ ድርጊትና፣ “በፊቱም ተደፋ፣” በውስጣዊው ምላሽ ደግሞ፣ “ሳቅ” መካከል ያለውን ልዩነት ተመልከት! እግዚአብሔር ብቻ ነው ሁለቱንም ማየት የሚችል።

17:18 ይህ ምናልባት እግዚአብሔርን “ለመርዳት” ሌለኛው ሙከራ ነው፣ ተስፋውን ይፈጽም ዘንድ (እንደ አጋር) ወይም አብርሃም ለእስማኤል ያለውን ቀና ፍቅር መግለጫ ሊሆን ይችላል። ካልቪን የሚለው፣ ይህ በአብርሃም በኩል ያለ የእምነት ጉድለት ነው፣ እናም ይህንን ቁጥር በአሉታዊ ስሜት ይወስዳል።

“እስማኤል” እስማኤል (ቢዲቢ 1035) የአጋር ልጅ ነው፣ የሣራ አገልጋይ። ስሙም ሊሆን የሚችለው “እግዚአብሔር ይሰማል” ሲሆን፣ እናም ምናልባት በአጋርና አብርሃም ጸሎት ላይ የተንተራሰ ይሆናል። እስማኤል የዓረብ ነገዶች አባት ነው (ዝክ. 16:10-12)።

17:19 “ስሙንም ይስሐቅ ብለህ ትጠራዋለህ” የሁሉም አባቶች ስሞች ተቀይሯል፣ ወደ ያህዌ ኅብረት በመጡበት ጊዜ፣ ከይስሐቅ በስተቀር። ይህም የሆነበት ምክንያት ስሙ ከመነሻው በእግዚአብሔር በመሰጠቱ ነው። “ይስሐቅ” (ቢዲቢ 850) የቃላት አግባብ ነው “ሳቅ” በሚለው ቃል ላይ (ቢዲቢ 850)። ይህም በ21:6 ላይ ተገልጿል። የሣራ አለማመን ወደ “ሳቅ”ና ደስታ ይለወጣል!

“ዘላለማዊ ቃል ኪዳን” ይህ ተመሳሳይ ይዕብራይስጥ ቃል ነው፣ አላም (ዝክ. ቁ. 6:8)። ፍችውም “ወደ ተሸሽጎ መጻዒ” (የወደፊት ጊዜ) ማለት ነው እንጂ “ከዘላለም እስከ ዘላለም” አይደለም። ልዩ ርዕስ 13:14 ተመልከት።

17:20 ዘፍጥረት 25:12-18 ተመልከት፣ እሱም የእስማኤል የዘር ሐረግ የተዘረዘረበት።

17:21 ይህ የእግዚአብሔር የተስፋ ቃልኪዳን ፍጻሜ ነው፣ በዘፍጥረት 12 የተጀመረው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 17:22-27

²²ግግሩንም ከእርሱ ጋር በፈጸመ ጊዜ እግዚአብሔር ከአብርሃም ተለይቶ ወጣ። ²³አብርሃምም ልጁን እስማኤልን፣ በቤቱም የተወለዱትን ሁሉ፣ በብሩም የገዛቸውን ሁሉ፣ ከአብርሃም ቤተ ሰብ ወንዶቹን ሁሉ ወሰደ፣ የቀጠረታቸውንም ሥጋ እግዚአብሔር እንዳለው በዚያው ቀን ገረዘ። ²⁴አብርሃምም የቀጠረቱን ሥጋ በተገረዘ ጊዜ የዘጠና ዘጠኝ ዓመት ሰው ነበረ ²⁵ልጁ እስማኤልም የቀጠረቱን ሥጋ በተገረዘ ጊዜ የአሥራ ሦስት ዓመት ልጅ ነበረ። ²⁶በዚያው ቀን አብርሃም ተገረዘ፣ ልጁ እስማኤልም። ²⁷በቤት የተወለዱትና በብር ከእንግዶች የተገዙት የቤቱ ሰዎች ሁሉ ከእርሱ ጋር ተገረዙ።

17:22 "እግዚአብሔርም ወጣ" እግዚአብሔር እያደረገ ያለው የዛ ዘመን ሰዎች እንዲያደርግ በሚፈልጉት ዓይነት አቻዊ በሆነ መልኩ ነው (ዝክ. 11:5፤ 35:13)። ለዘመናዊ ምዕራባዊ ሕዝቦች ይህ ሐረግ የሚያመለክተው ዕርገትን ነው፤ ግን እሱ "በድንገት መለየት" የሚለው ፈሊጥ ሊሆን ይችላል።

17:23 "በዛው ቀን፣ እግዚአብሔር እንደተናገረው" ይህ የሚያመለክተው የአብርሃምን መታዘዝ ነው (ዝክ.12:4፤ 22:3)።

17:25 "ልጁ እስማኤልም የቀላልፈቱን ሥጋ በተገረዘ ጊዜ የአሥራ ሦስት ዓመት ልጅ ነበረ" ግርዘት አሁንም ቢሆን የወጣትነት የአምልኮ ሥርዓት ነው፤ ለዓረቦች፣ እሱም በአስራ ሦስት ዓመት ላይ የሚፈጸም። ይህም ሊያንጸባርቅ የሚችለው የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታን ነው። መገንዘብ የሚገባው እስራኤላውያን የሚገረዙት የስምንት ቀን ዕድሜ ያለውን መሆኑ ነው፤ እሱም የኪዳናዊ ግንኙነቱ ምልክት፣ የግላዊ እምነት ምልክት ያይደለ (ዘመናዊ ክፍለ እምነቶች ይህንን እንደ ምሳሌ ይጠቀሙበታል፤ ለሕፃናት ጥምቀት)። እምነት መምጣትና መኖር ያለበት ለእያንዳንዱ ግለሰብ ኪዳኑ እንዲሰምር በማድረግ ነው።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ዘፍጥረት 17 ከዘፍጥረት 12 እና 15 ጋር የሚዛመደው በምን መልኩ ነው?
2. የአባቶች ስሞች ለምን ተቀየሩ?
3. የብሉይ ኪዳን ኪዳን ሁኔታዊ ነበር ወይስ ሁኔታዊ ያልሆነ?
4. ኪዳንንና ኃላፊነቶቹን ግለጽ።
5. ግርዘት ከአካባቢው ሕዝቦች ጋር እንዴት ይዛመዳል ወይስ አይዛመድም?

ዘፍጥረት 18

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
የይስሐቅ ልደት ተስፋ	የተስፋ ወንድ ልጅ	የጌታ ጉብኝት ለአብርሃምና ሣራ	ለአብርሃም ወንድ ልጅ ቃል ተገባለት	በማምሬ የነበረው ከስተት
18:1-8	18:1-8	18:1-8	18:1-5ሀ	18:1-5
		18:9-15	18:1-5ለ	18:6-8
18:9-15	18:9-15		18:6-8	18:9-15
			18:9ሀ	
			18:9ለ	
			18:10ሀ	
			18:10ለ-12	
			18:13-14	
			18:15ሀ	
			18:15ለ	አብራም ስለ ሰዶም ማለደ
18:16-21	አብርሃም ማለደ	ለሰዶም የአብርሃም ምልጃ ከሰዶምና ገሞራ	አብርሃም ስለ ሰዶም ማለደ	18:16-21
	18:16-21	18:16-21	18:16-19	
18:22-33			18:20-21	18:22-26
		18:22-33	18:22-25	
	18:22-33		18:26	18:27-29
			18:27-28ሀ	
			18:28ለ	
			18:29ሀ	
			18:29ለ	18:30-32
			18:30ሀ	
			18:30ለ	
			18:31ሀ	
			18:31ለ	
			18:32ሀ	18:33
			18:32ለ-33	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ xxiv ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ xxiv ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ይህ በእጅጉን አንትሮፖሞርፊያዊ ክፍል ነው (ስለ እግዚአብሔር በሰው ቃል መናገር)። ይህ ዓይነቱ ጽሑፋዊ ቅርፅ የአይሁድን ተንታኞች ዘወትር በጣም ይረብሻቸዋል። ሆኖም፣ ለብዙዎቻችን በቤተ ክርስቲያን፣ ይህ ቅድመ ሥጋዊ ክርስቶስ ነው፣ እሱም በሥጋ የእግዚአብሔርን መገኘት የሚገልፅ (ዝክ. "የእግዚአብሔር መልአክ" በ12:7)።

ለ. ዘፍጥረት 18-19 ሁለቱንም ዓይነት የእግዚአብሔር ሕላዌ ግልጽ ወደ ሆነ ተጨባጭ እይታ አምጥቷል፡ ፍቅር እና ፍርድ። እነዚህ ባሕርያት በእግዚአብሔር ብቻ የሚታዩ አይደሉም፣ ነገር ግን ይተላለፋሉ (1) ወደ ሕዝቦቹ፣ እነሱም የእሱን ፍቅር ወደሚያንጸባርቁ እና (2) ወደ ሰዶም ሕዝቦች፣ የከፋውን ባሕርይ ወደሚያንጸባርቁ፣ እናም ስለዚህ፣ የእግዚአብሔር ቁጣ የሚደርስባቸው።

ሐ. በምዕራፍ 18 አብርሃም ሦስቱን እንግዶች ከተፈጥሮ በላይ መሆናቸውን በየትኛው ነጥብ ላይ ተገንዝቦ ግልጽ አይደለም። አብዛኛው የተመዘገበው የምስራቃውያን ባህል ነው።

1. እሱም ወደ ምድር ሰገደ (ዘፍ. 23:7፤ 33:6-7፤ 42:6፤ 43:26)
2. እሱም እግራቸውን አጠበ (ዘፍ. 19:2፤ 24:32፤ 43:24)
3. እሱ ምግብ አቀረበላቸው (ዝክ. ቁ. 5)
4. በሚመገቡ ጊዜ ቆሞ አስተናገዳቸው (ዝክ. ቁ. 8)
5. እሱም አድናይ ብሎ ጠራቸው፣ ነገር ግን "ጌታዬ" በሚል ስሜት (ዝክ. ቁ. 3)

በሌለኛው ገጽታ ሊሆን የሚችለው ያሉት ጥቆማዎች የሚያሳዩት፣ እሱ ቀደም ብሎ እነሱ ከተፈጥሮ በላይ እንደሆኑ መገንዘቡን ነው።

1. እሱም ተቻኩሎ ሮጠ (ዝክ. ቁ. 2፣6፣ እና 7)፣ እሱም ለአባት ያልተለመደ የሆነ፣ በቀኑ ሙቀት
 2. ያዘጋጀው ሙብል መጠኑ በርካታ ነው (ዝክ. ቁ. 6)
 3. እሱ እንዲያውም ከመንጋው እንሰሳ አዘጋጅቶላቸዋል፣ ይህም ያልተለመደ ነው (ዝክ. ቁ. 7)
- ከቁ. 9 ግልጽ የሚሆነው እሱ ጌታን በሰውኛነት መገንዘቡን ነው፣ ከሦስቱ አንደኛውን እንግዳ።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 18:1-8

¹በቀትርም ጊዜ እርሱ በድንኳኑ ደጃፍ ተቀምጦ ሳለ እግዚአብሔር በመምሬ የአድባር ዛፍ ተገለጠለት። ²ዓይኑንም አነሣና እነሆ፤ ሦስት ሰዎች በፊቱ ቆመው አየ ባያቸውም ጊዜ ሊቀበላቸው ከድንኳኑ ደጃፍ ተነሥቶ ሮጠ። ወደ ምድርም ሰገደ፤ እንዲህም አለ፡- ³አቤቱ፣ በፊትህስ ሞገስ አግኝቼ እንደ ሆነ ባሪያህን አትለፈኝ ብዬ አለምናለሁ። ⁴ጥቂት ውኃ ይምጣላችሁ፤ እግራችሁን ታጠቡ፤ ከዚህችም ዛፍ በታች ዕረፉ። ⁵ቀራሽ እንጀራም ላምጣላችሁ፤ ልባችሁንም ደግፋ ከዚያም በኋላ ትሄዳላችሁ ስለዚህ ወደ ባሪያችሁ መጥታችኋልና። እነርሱም፡- እንዳልህ አድርግ አሉት። ⁶አብርሃምም ወደ ድንኳን ወደ ሣራ ዘንድ ፈጥኖ ገባና፡- ሦስት መስፈሪያ የተሰለቀ ዱቄት ፈጥኝ አዘጋጂ፤ ለውሺውም፣ እንጎቻም አድርጌ አላት። ⁷አብርሃምም ወደ ላሞቹ ሮጠ፤ እጅግ የሰባም ታናሽ ጥጃ ያዘና ለብላቴናው ሰጠው፤ ያዘጋጅም ዘንድ ተቻኩለሁ። ⁸እርጎና ወተትም ያዘጋጀውንም ጥጃ አመጣ፤ በፊታቸውም አቀረበው እርሱም ከዛፉ በታች በፊታቸው ቆሞ ነበር፤ እነርሱም በሉ።

18:1 "አሁንም እግዚአብሔር ተገለጠለት" ግሙ "ተገለጠለት" (ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ ሂፋል ያልተጠናቀቀ) በዘፍጥረት በርካታ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 12:7 [ሁለቱ]፤ 17:1፤ 18:1፤ 26:2፣24፤ 35:1፣9)። እሱም አካላዊ ሥጋዊ መገለጫ ነው። ያህዌ ዘላለማዊ መንፈስ እስከ ሆነ ድረስ፣ ይህን ሥጋዊነት ለማስረዳት አዳጋች ይሆናል።

ለእኔ አስደናቂ የሆነብኝ፣ ራቢዎች የሚሉት፣ ምዕራፍ 18 ከምዕራፍ 17 ጋር በቀጥታ የሚያያዝ መሆኑ ነው። እናም ከጌታ የሆነው ጉብኝት ምክንያት አብርሃም ከግርዛቱ ማገገሙን ለማየት ነው። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ ራቢዎች ሦስቱንም ጎብኚዎች የቆጠሯቸው እግዚአብሔርን እንደሚወክሉ መላዕክት ነው። ይህንንም የሚያጻኑት (1) አንድ መልአክ ሣራ እንድትጸንስ ለአርዳታ መጥቷል፤ (2) አንደኛው አብርሃምን ለመፈወስ፤ እንዲሁም (3) አንደኛው ሰዶምን ለመደምሰስ።

ልዩ ርዕስ፡ እግዚአብሔር እንደ ሰው ተገልጧል (አንትሮፖሞርፊያዊ ቋንቋ)

1. ይህ ዓይነቱ ቋንቋ በብሉይ ኪዳን በጣም የተለመደ ነው (ጥቂት ምሳሌዎች)
 - ሀ. የሥጋዊ አካል ክፍሎች
 1. ዓይኖች - ዘፍ. 1:4፤31፤ 6:8፤ ዘጸ. 33:17፤ ዘኁ. 14:14፤ ዘዳ. 11:12፤ ዘካ. 4:10
 2. እጆች - ዘጸ. 15:17፤ ዘኁ. 11:23፤ ዘዳ. 2:15
 3. ከንድ - ዘጸ. 6:6፤ 15:16፤ ዘዳ. 4:34፤ 5:15፤ 26:8
 4. ጆሮዎች - ዘኁ. 11:18፤ ሰላሙ. 8:21፤ ለ ነገሥ. 19:16፤ መዝ. 5:1፤ 10:17፤ 18:6

- 5. ፊት - ዘጸ. 33:11፤ ዘኁ. 6:25፤ 12:8፤ ዘዳ. 34:10
- 6. ጣት - ዘጸ. 8:19፤ 31:18፤ ዘዳ. 9:10፤ መዝ. 8:3
- 7. ድምፁ - ዘፍ. 3:8፤ 10፤ ዘጸ. 15:26፤ 19:19፤ ዘዳ. 26:17፤ 27:10
- 8. እግሮች - ዘጸ. 24:10፤ ሕዝ. 43:7
- 9. በሰው መልክ - ዘጸ. 24:9-11፤ መዝ. 47፤ ኢሳ. 6:1፤ ሕዝ. 1:26
- 10. የእግዚአብሔር መልአክ - ዘፍ. 16:7-13፤ 22:11-15፤ 31:11፤ 13፤ 48:15-16፤ ዘጸ. 3:4፤ 13-21፤ 14:19፤ መሳ. 2:1፤ 6:22-23፤ 13:3-22

ለ. ሥጋዊ ድርጊቶች

- 1. የተፈጥሮ አድራጊ እንደሆነ የተናገረው - ዘፍ. 1:3፤ 6:9፤ 11:14፤ 20:24፤ 26
- 2. መራመድ (ማለትም፣ ድምፁ) በዓድን - ዘፍ. 3:8፤ ሌዋ. 26:12፤ ዘዳ. 23:14
- 3. የኖሳን መርከብ በኖን መዝጋቱ - ዘፍ. 7:16
- 4. መሥዋዕቱን ማሸተቱ - ዘፍ. 8:21፤ ዘጸ. 29:18፤ 25፤ ሌዋ. 26:31
- 5. መውረድ - ዘፍ. 11:5፤ 18:21፤ ዘጸ. 3:8፤ 19:11፤ 18፤ 20
- 6. ሙሴን መቅበሩ - ዘዳ. 34:6

ሐ. ሰብዓዊ ስሜቶች (ጥቂት ምሳሌዎች)

- 1. መቆጨት/መጸጸት - ዘፍ. 6:6፤ 7፤ ዘጸ. 32:14፤ መሳ. 2:18፤ ሰላሙ. 15:29፤ 35፤ አሞጽ 7:3፤ 6
- 2. መበሳጨት - ዘጸ. 4:14፤ 15:7፤ ዘኁ. 11:10፤ 12:9፤ 22:22፤ 25:3፤ 4፤ 32:10፤ 13፤ 14፤ ዘዳ. 6:15፤ 7:4፤ 29:20
- 3. ቅናት - ዘጸ. 20:5፤ 34:14፤ ዘዳ. 4:24፤ 5:9፤ 6:15፤ 32:16፤ 21፤ ኢየሱ. 24:19
- 4. መጥላት/መጸየፍ - ሌዋ. 20:23፤ 26:30፤ ዘዳ. 32:19

መ. ቤተሰባዊ ቃላት (ጥቂት ምሳሌዎች)

- 1. አባት
 - ሀ. የአሰራራዊ - ዘጸ. 4:22፤ ዘዳ. 14:1፤ ኢሳ. 1:2፤ 63:16፤ 64:8
 - ለ. የንጉሥ - ሰላሙ. 7:11-16፤ መዝ. 2:7
 - ሐ. ለአባታዊ ድርጊት ዘይቤ - ዘዳ. 1:31፤ 8:5፤ መዝ. 27:10፤ ምሳ. 3:12፤ ኤር. 3:4፤ 22፤ 31:20፤ ሆሴዕ 11:1-4፤ ሚል. 3:17
- 2. ወላጅ - ሆሴዕ 11:1-4
- 3. እናት - መዝ. 27:10 (በምታጠባ እናት ምሳሌ)፤ ኢሳ. 49:15፤ 66:9-13
- 4. ወጣት ታማኝ አፍቃሪ - ሆሴዕ 1-3

ዘ. የዚህን ዓይነት ቋንቋ አጠቃቀም ምክንያቶች

- ሀ. ለእግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጆች መግለጽ አስፈላጊ ስለሆነ። እግዚአብሔርን እንደ ወንድ የመውሰድ ጽንሰ ሐሳብ በስፋት የተሰራጨው የአንትሮፖሞርፊያዊነቱ ምክንያት እግዚአብሔር መንፈስ ስለሆነ ነው!
- ለ. እግዚአብሔር ከሁሉ የተሻለ ትርጉም ያለውን የሰው ሕይወት ገጽታዎች ነው የሚወስደው፤ እናም ራሱን ለመግለጫነት ይጠቀምባቸዋል፤ ለወደቀው የሰው ልጅ (አባት፣ እናት፣ ወላጅ፣ አፍቃሪ)
- ሐ. ምንም ቢያስፈልግ እንኳ እግዚአብሔር ራሱን በምንም ዓይነት አካላዊ ቅርጽ እንዲወሰን አይሻም (ዘጸዓት 20፤ ዘዳግም 5)
- መ. መዳረሻው አንትሮፖሞርፊያዊ የኢየሱስ ሥጋዊነት ነው! እግዚአብሔር ሥጋዊ ሆነ፤ የሚዳሰስ (1ኛ ዮሐንስ 1:1-3)። የእግዚአብሔር መልአክት የእግዚአብሔር ቃል ሆነ (ዮሐንስ 1:1-18)።

© “በማምሬ የአድባር ዛፍ” ተመሳሳይ ቦታ በ13:18 እና 14:13 ተጠቅሷል። ለእኛ በጣም ጠቃሚ የሚሆነው በከፊል ሐሩር በሆነ ስፍራ የዛፎችን ጠቀሜታ እንድንገነዘብ ነው። እነሱ ባመዛኙ ይታዩ የነበረው እንደ ቅዱስ ትዕይንት ነው፤ ምክንያቱም እነሱ ይወክሉ የነበረው የምድር ውስጥ ውኃ መኖርን ነበር። ደግሞም እነሱ ጥላ ይሆናሉ፤ በዚህ መሰሉ የዓለም አካባቢ፣ የ60 ዲግሪ የሙቀት መጠን ልዩነት ባለው። በተጨማሪም እሱ ምናልባት ዋርካ ላይሆን ይችላል፤ ስፊ ዛፍ (የሜዲትራኒያን ዛፍ) እንጂ (የተመቅሶ፣ ለተርጓሚዎች ዕርዳታ፣ ፎና እና ፍሎራ የመጽሐፍ ቅዱስ፣ ገጽ 154-155)። ራቢዎች የሚሉት አንድ ነጠላ ዛፍ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን የአትክልት ስፍራ ነው፤ እሱም እውነት ሊሆን ይችላል።

© “በቀትርም ጊዜ እርሱ በድንኳኑ ደጃፍ ተቀምጦ ሳለ” ይህ በእጅጉን ተጨባጭ ነው ለእዛ ቀን ሁኔታ፤ የድንኳኑ መጋረጃ ክፍት ይሆን ዘንድ፤ በቀኑ ሞቃታማ ሰዓት ላይ። ሰዎች ቀን ላይ በዚህ ሰዓት በጸጥታ ይዝናሉ፤ የፀሐይ ምችን ለማስወገድ።

18:2 “እነሆ፣ ሦስት ሰዎች በፊት ለፊቱ ቆመው ነበር” ከ19:1 የምንረዳው ከሰዎቹ ሁለቱ መልአክ መሆናቸውን ነው (ዕብ. 13:2)።

- © “ወደ መሬትም ሰግዶ” ይህ ሊታይ የሚችለው እንደ
 - 1. ምስራቃውያን የሰላምታ አሰጣጥ ባህል (ማለትም፣ 23:7፤ 33:6-7፤ 43:28)
 - 2. የአክብሮት ድርጊት (መለኮታዊ እንግዶችን፣ ማለትም፣ 19:1፤ ወይም ያህዌ ራሱ፣ 24:26፤ 48፤ 52)
 - 3. የፍርሃት ድርጊት (አብርሃም በባዕድ ምድር መጸተኛ ነበር፣ ጽሑፋዊ ይዘት፣ ሐ ተመልከት)

18:3 “ጌታዬ” እነዚህ አድናይ ለሚለው ቃል ተናባቢዎች ናቸው (nyda ቢዲቢ 10)። የቃሉ አመለካከት የሚነግረን ማሰራታዊ ሊቃውንት እነዚህ ሰዎች ይወክላሉ ብለው የሚያምኑትን ነው (ማለትም፣ ቁ. 3 ከታች)። ማዕርጉ የሚያመለክተው በሦስት የተለያዩ መንገዶች ነው። (1) የመጀመሪያው እንደ “ጌታዬ” ወይም “ጌታ”፤ (2) ሁለተኛው የዚህ የብዙ ቁጥር ዓይነት፤ ዘወትር ነገሥታት ወይም ጌቶች፤ እና (3) ሦስተኛው መንገድ መለኮትን ለማጥላት ነው (ማለትም፣ እዚህ nydah)። ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት።

© “አሁንም በፊትህ ሞገስን ባገኝ” ይህ የተለመደ የምስራቃውያን ሰላምታ ነው (ዝክ. 30:27)።

© ቁጥር 3-5 ተለጣጣቂ ትሕትና ማሳያዎች ሲሆኑ፣ ግን አስቸኳይ ጥያቄዎች ናቸው።

1. ጥቂት እንዲቆዩ ወይም እንዲያርፉ በቅንነት መጠየቅ (ቢዲቢ 716፣ ኬቢ 778፣ ያልተጠናቀቀ፣ በግሥ ቅርጾች አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ) ቁ. 3
2. ውኃ እንዲቀርብ መጠየቅ (ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ሆፋል ያልተጠናቀቀ ተጽዕኖ ዓይነት ጥቅም ላይ የዋለ) ማጠብ (ቢዲቢ 934፣ ኬቢ 1220፣ ተተካሪ) እግራቸውን፣ ቁ. 4
3. በትልቅ ዛፍ ሥር ዘና እንዲሉ መጠየቅ፣ ክብር ባለው ስፍራ ("መስገድ፣" ቢዲቢ 1043፣ ኬቢ 1612፣ ኒፋል ተተካሪ)፣ ቁ. 4
4. አብርሃም ምግብን አዘጋጅቶ እንዲያቀርብ ከልብ ፈቀዱለት (ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተጓዳኝ)፣ ቁ.5
5. ራሳቸውን ለማዘናናት/ለማረፍ ከልብ ፈቀዱ (ቢዲቢ 703፣ ኬቢ 761፣ ተተካሪ)፣ ቁ. 5

18:4 "ጥቂት ከዛፍ ሥር ዐረፍ ብትሉ" በዚህ ቀን "ዕረፍት" የሚለው ቃል ለመመገብ መዘጋጀት ነው። ዘወትር የአንድነት ጊዜ በመብል ዙሪያ ማዕከል ያደርጋል። ሙብል ወዳጅነትንና ስምምነቶችን ማተሚያ መንገድ ነው።

18:5 "ጥቂት ዳቦ አመጣለሁ" ይህ አነስ ያለ መግለጫ ነው፣ ሣራ ካሰናዳችው ዳቦ ጋር ሲተያይ፣ በቁ. 6፣ እሱም 33 መስፈሪያ (ኳርት)።

© "ስለዚህ ወደ ባሪያችሁ መጥታችኋልና" ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጣዊ ሐረግ ሲሆን፣ እሱም የሚመስለው በዚህ ነጥብ ላይ እንኳ፣ አብርሃም የተረዳ የሚመስለው ይህ ጉብኝት ደንገተኛ፣ ወይም ያለ ዲላማ አለመሆኑን ነው። ከቁ. 9 እኔ እንደማምነው ዓላማው የሣራን እምነት ለማሳደግ ነው፣ እንዲሁም አብርሃም የምልጃ አገልግሎቱን ስፍራ እንዲገነዘብ ለመርዳት ነው፣ እሱም ለሁሉም አባቶች ጥቅም ያለው የሚሆን።

18:6 አብርሃም ተቻኮለ (ግሁ ሦስት ጊዜ ጥቅም ላይ የዋለ ነው በቁ. 6፣7 ላይ) ሚስቱን ለማዘዝ ለእንግዶች የሚሆን ምግብ ታሰናዳ ዘንድ። ይህም ሰፋ ያለ ጊዜ የሚወስድ ነው።

1. ፈጥነሽ አዘጋጅ፣ ቢዲቢ 554፣ ኬቢ 553፣ ፔይል ተተካሪ
2. ለውሸው፣ ቢዲቢ 534፣ ኬቢ 525፣ ተተካሪ
3. ዳቦ አሰናጃ፣ ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ተተካሪ

© "ሦስት መስፈሪያ" ይህ "ሴአህ" የሚል ቃል ነው (ቢዲቢ 684)፣ እሱም ሢሶ (1/3) ኢፓፍ የሆነ።

ልዩ ርዕስ፡ የጥንት ቅርብ ምስራቅ ክብደት እና መጠን (ሥነ-ልቦና)

ክብደቶችና መለኪያዎች በንግድ ጥቅም ላይ የሚውሉት በጥንታዊ የግብርና ኢኮኖሚ ወሳኞች ነበሩ። መጽሐፍ ቅዱስ አይሁድን ያስገነዝባል፣ እርስ በርስ ባላቸው ድርድር ፍትሐዊ እንዲሆኑ (ሌዋ. 19:35-36፤ ዘጸ. 25:13-16፤ ምሳ. 11:1፤ 16:11፤ 20:10)። ርግጠኛው ችግር ታማኝነት ብቻ አልነበረም፣ ነገር ግን ደረጃ ያልተበጀላቸው ቃላትና ሥርዓቱ ነው። በፍልስጥኤም ግልጋሎት ላይ የነበረው። ሁለት ዓይነት የክብደት ምድቦች የነበሩ ይመስላል፤ "ቀላል" እና "ከባድ" በእያንዳንዱ መጠን (የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚ መዝገበ ቃላት፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 831 ተመልከት)። እንዲሁም የዴሲማል ሥርዓቱ (የ10 መደብ (መሠረት)) የግብፅ ከሴክሳጌሲማል ጋር ተደባልቋል (ባለ 6 መደብ) የሞሶጋታሚያ። አብዛኞቹ "ልኬቶች" እና "መጠኖች" ጥቅም ላይ ይውሉ የነበረው በሰዎች የአካል ክፍሎች፣ በእንስሳት የጭነት መጠኖች፣ በገበሬዎች መስፈሪያዎች ላይ ተመሥርተው ነበር። ማናቸውም ቢሆኑ ደረጃቸውን የጠበቁ አልነበሩም። ስለዚህ፣ ሰንጠረዦቹ ግምታዊ ጊዜያዊ ናቸው። ክብደቶችንና መስፈሪያዎችን ለማሳየት ቀላሉ መንገድ ተዛምዷል ሰንጠረዥ ነው።

I. መጠን መለኪያ ቃላት ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውሉት

ሀ. የጠጣር መለኪያዎች

1. ሆሜር (ቢዲቢ 330፣ "ያህያ ጭነት" ሊሆን የሚችል፣ ቢዲቢ 331)፣ ምሳ. ሌዋ. 27:16፤ ሆሴዕ 3:2
2. ሌቲክ (ወይም ሌቲች፣ ቢዲቢ 547፣ በሆሴዕ 3:2 የተጠቀሰው ሊሆን የሚችል)
3. ኢፋህ (ቢዲቢ 35)፣ ምሳ. ዘጸ. 16:36፤ ሌዋ. 19:36፤ ሕዝ. 45:10-11፤13፤24
4. ሴህ (ቢዲቢ 684)፣ ምሳ. ዘጸ. 18:6፤ ሳሙ. 25:18፤ ሳሙ. 18:32፤ ሳሙ. 7:1፤16፤18
5. አሜር (ቢዲቢ 771 II፣ "አንድ ጭነት" ሊሆን የሚችል [የእህል ድርዳራ (ዳውላ)]፣ ቢዲቢ 771 I)፣ ምሳ. ዘጸ. 16:16፤22፤36፤ ሌዋ. 23:10-15
6. ኢሳሮን (ቢዲቢ 798፣ የኢፓፍ "አስረኛ ክፍል")፣ ምሳ. ዘጸ. 29:40፤ ሌዋ. 14:21፤ ዘኁ. 15:4፤ 28:5፤13
7. ቃቭ (ወይም ካብ፣ ቢዲቢ 866)፣ 2ኛ ነገሥ. 6:25

ለ. የፈሳሽ መለኪያዎች

1. ቆር (ቢዲቢ 499)፣ ምሳ. ሕዝ. 45:14 (የደረቅ መለኪያም ሊሆን ይችላል፣ 2ኛ ዜና. 2:10፤ 27:5)
2. ባዝ (ቢዲቢ 144 II)፣ ምሳ. ሳሙ. 7:26፤38፤ ሳሙ. 2:10፤ 4:5፤ ኢሳ. 5:10፤ ሕዝ. 45:10-11፤14
3. ሂን (ቢዲቢ 228)፣ ምሳ. ዘጸ. 29:40፤ ሌዋ. 19:36፤ ሕዝ. 45:24
4. ሎግ (ቢዲቢ 528)፣ ሌዋ. 14:10፤12፤15፤21፤24

ሐ. ሰንጠረዥ (ከሮናልድ ዲቫይደን፣ የጥንቱ እስራኤል፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 201 እና ኢንሳይክሎፔዲያ ጁዳይካ፣ ቅጽ 16፣ ገጽ 379)

ሆሜር (ደረቅ) = ቆር (ፈሳሽ ወይም ጠጣር)	1					
ኢፋህ (ጠጣር)	10	1				
ሴአህ (ጠጣር)	30	3	1			
ሂን (ፈሳሽ)	60	6	2	1		
አሜር/ኢሳሮን (ጠጣር)	100	10	-	-	1	
ቃቭ/ቃብ (ጠጣር)	180	18	6	3	-	1
ሎግ (ፈሳሽ)	720	72	24	12	-	4
						1

II. የክብደት ቃላት ተዘውትረው ጥቅም ላይ የሚውሉት

ሀ. ሦስቱ የተለመዱት ክብደት መለኪያዎች ታላንት፣ ሼክል፣ እና ጌራህ ናቸው።

1. በብሉይ ኪዳን ትልቁ ሚዛን ታላንት ነው። ከዘጸ. 38:25-26 አንድ ታላንት ከ3000 ሼክል እኩል መሆኑን እንረዳለን (ማለትም፣ “የተጠጋጋ ሚዛን፣” ቢዲቢ 503)።
2. ሼክል የሚለው ቃል (ቢዲቢ 1053፣ “ክብደት”) አዘውትሮ ጥቅም ላይ እንደሚውል ይገመታል፣ ግን በጽሑፍ ላይ አልሰፈረም። በርካታ የሼክል ዋጋዎች በብሉይ ኪዳን ተጠቅሰዋል።
ሀ. “የንግድ መመዘኛ (ደረጃ)” (አአመመቅ ዘጸ. 23:16)
ለ. “የመቅደሱ ሼክል” (አአመመቅ ዘጸ. 30:13)
ሐ. “በንጉሥ ሚዛን” (አአመመቅ 2ኛ ሳሙ. 14:26)፣ እሱም ደግሞ “የንጉሣዊ ሚዛን” በኢሉፋንታይን ወረቀት።
3. ጌራህ (ቢዲቢ 176 II) ዋጋው 20 ነው፣ በእያንዳንዱ ሼክል (ዘጸ.30:13፣ ሌዋ. 27:25፣ ዘኁ. 3:47፣ 18:16፣ ሕዝ. 45:12)። እነዚህ ተዋረዶች ከሞሶጋታሚያ እስከ ግብፅ ይለያያሉ። እስራኤል የተከተለው በከነዓን በእጅጉን ይዘወተር የነበረውን ግምገማ ነበር (ኡጋሪት)
4. ሚና (ቢዲቢ 584) ዋጋው 50 ወይም 60 ሼክል ነው። ይህ ቃል ባመዛኙ የሚገኘው በኋለኞቹ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ነው (ማለትም፣ ሕዝ. 45:12፣ እዝራ 2:69፣ ነህ. 7:70-71)። ሕዝቅኤል የተጠቀመው 60 ለ1 የሆነ ተዋረድን ሲሆን፣ ከነዓን ደግሞ የሚጠቀመው 50 ለ1 ተዋረድን ነው።
5. ቤካ (ቢዲቢ 132፣ “የሼክል እኩሌታ፣” ዘጸ. 24:22) ጥቅም ላይ የዋለው በብሉይ ኪዳን ሁለቴ ነው (ዘጸ. 24:22፣ ዘጸ. 38:26) እናም ዋጋው የሼክል እኩሌታ ነው። ስሙም “መክፈል” ማለት ነው።

ለ. ሰንጠረዥ

1. ፔንታቴዎች ላይ በመመሥረት					
ታላንት	1				
ሚና	60	1			
ሼክል	3,000	50	1		
ቤካ	6,000	100	2	1	
ጌራህ	60,000	1,000	20	10	1
2. ሕዝቅኤል ላይ በመመሥረት					
ታላንት	1				
ሚና	60	1			
ሼክል	3,600	60	1		
ቤካ	7,200	120	2	1	
ጌራህ	72,000	1,200	20	10	1

18:7-8 ቁጥር 6-8 የሚገልጸው ውድና ጣፋጭ ሙብልን ነው። አብርሃም ለእነዚህ እንግዶች ያቀረበላቸው ካለው የተሻለውን ነው! እነዚህ ሁነኛ እንግዶች ነበሩ!

18:8 “እነሱም በዛፉ ሥር ሲመገቡ እሱ አጠገባቸው ቆሞ ነበር” ፊሎ፣ ጆሴፊስ፣ እና የጆናታን ታርጉም ይህንን የሚተረጉሙት “የሚመገቡ መስለው ታዩ” በሚል ነው፣ እኛ ግን፣ ላቅ ያለ የአኪ ራዕይ የተቀበልን ኢየሱስ ሲመገብ አይተናል (ሉቃስ 24:41-43) ከከበረ በኋላ፣ ይህም ምግብ በመለኮት መበላቱ የማይሆን ነገር አለመሆኑን ያሳያል። የአይሁድ ጸሐፊዎች ይህን መሰሉ አንትሮፖግራፊያዊ መግለጫ በእጅጉን የሚስማማቸው አይደሉም።

አመቅ ጽሑፍ፡ 18:9-15

⁹እነርሱም፡- ሚስትህ ሣራ ወዴት ናት? አሉት። እርሱም፡- በድንኳኑ ውስጥ ናት አላቸው። ¹⁰እርሱም፡- የዛሬ ዓመት እንደ ዛሬው ጊዜ ወደ አንተ በእውነት እመለሳለሁ ሚስትህ ሣራም ልጅን ታገኛለች አለ። ሣራም በድንኳን ደጃፍ በስተ ኋላው ሳለች ይህንን ሰማች። ¹¹አብርሃምና ሣራም በዕድሜአቸው ሽምግለው ፈጽመው አርጅተው ነበር በሴቶች የሚሆነውም ልማድ ከሣራ ተቋርጦ ነበር። ¹²ሣራም በልብዋ እንዲህ ስትል ሳቀች፡- ካረጀሁ በኋላ በውኑ ፍትወት ይሆንልኛልን? ጌታዬም ፈጽሞ ሽምግሎአል። ¹³እግዚአብሔርም አብርሃምን አለው። ካረጀሁ በኋላ በውኑ እወልዳለሁን? ስትል ሣራ ለምን ሳቀች? ¹⁴በውኑ ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር አለን? የዛሬ ዓመት እንደ ዛሬው ጊዜ ወደ አንተ እመለሳለሁ ሣራም ልጅን ታገኛለች። ¹⁵ሣራም ስለ ፈራች፡- አልሳቅሁም ስትል ካደች። እርሱም፡- አይደለም፣ ሳቅሽ እንጂ አላት።

18:9 “ሚስትህ ሣራ ወዴት ናት” እነሱ ስሟን ያውቃሉ! ሰውን ስለ ሚስቱ መጠየቅ በዚህ ባህል ያልተለመደ ጥያቄ ነው። እሱም የሚያሳየው እነዚህ እንግዶች ከአብርሃም ጋር ያላቸውን ቅርበት ያመለክታል።

18:10 “እኔ በርግጥ ወደ አንተ እመለሳለሁ” ይህ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ነው፣ በተመሳሳይ ዕብራይስጥ ቃል (ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427)፣ ይህም የግሙን ኃይል የሚያጠናክር ነው፣ “እኔ በርግጥ እመለሳለሁ።”

©“የዛሬ ዓመት እንደ ዛሬው ጊዜ ወደ አንተ በእውነት እመለሳለሁ ሚስትህ ሣራም ልጅን ታገኛለች አለ” ይህ እግዚአብሔር ለአብርሃም በ17:15-21 ላይ የሰጠው ተመሳሳይ ቃል ነው፣ ነገር ግን ይህኛው ጽሑፍ ለሣራም ቃል አለው።

አእመመቅ "በሚቀጥለው ዓመት በዚህ ጊዜ።" የማጽ (ማሰረቲክ ጽሑፍ) ጥሬ ንባብ አይደለም፤ እሱም "በተሐድሶ ጊዜ" የሚል (ቢዲቢ 311 |፤ 3፤ ማለትም ጸደይ)። ይህ ቁ. 14 ላይ ተደግሟል፤ ግን ተጨማሪ በሆነ ሐረግ፤ "በተቀጠረበት ሰዓት" (ቢዲቢ 417)። ይህ የተጨመረው ጊዜ ዘጠኝ ወር መሆኑን ለማብራራት ነው፤ ሙሉ ዓመት ሳይሆን (2ኛ ነገሥ. 4፡16-17)።

18:11 ይህ ከተራኪው የሆነ አስተያየት ነው (ማለትም፤ ጸሐፊው) ወይም ኋለኛ ተመስጧዊ አዘጋጅ። ተመስጦ የእምነት ጉዳይ ነው። አማኞች የሚያምኑት የሁሉም ቅዱሳት መጻሕፍት እውነተኛ ደራሲ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን ነው። የመጨረሻው ቅዱሳት መጻሕፍት ትክክለኛው አግባብ እና ጊዜ አይታወቅም።

18:12 "ሣራም በልብዋ እንዲህ ስትል ሳቀች" አብርሃም በ17:17 ላይ ስቋል። ሣራ የሳቀችበት ምክንያት፤ በጣም አስገራሚ የሆነባት እሷና አብርሃም ሁለቱም በእርጅና ዘመናቸው፤ ልጅ እንዴት እንደሚኖራቸው በማሰብ ነው። እዚህ ያለው ቃል በ1ኛ ጴጥ. 3፡6 ጥቅም ላይ ውሏል፤ አብርሃምን እንደምታከብረው ለማሳየት። ባጠቃላይ እሷ የመውለጃ ጊዜዋ ተላልፏል፤ እንዲሁም የግብረ -ሥጋ ግንኙነት ጊዜያቸውም ለጊዜው ያለ አይመስልም። እንደምንረዳው፤ በእግዚአብሔር ኃይል ሙሌት ሣራ ብቻ አይደለችም እንድትጸንስ የተደረገው፤ አብርሃምም ደግሞ ሌሎች በርካታ ልጆች እንዲኖሩት ተደርጓል።

18:13 "እግዚአብሔርም አብርሃምን አለው፤ 'ሣራ ለምን ሳቀች'" ከሦስቱ አንደኛው እንግዳ የተገለጠው እንደ ያህዌ ነው። ጌታ አብርሃምን ያገኘበት ምክንያት በዛን ቀን ሣራን ብቻም በቀጥታ ማግኘት ተገቢ ስላልሆነ ነው። እግዚአብሔር ከሣራ እምነት ጋር ያደረገው ግንኙነት በዕብራውያን 11:11 ላይ ሊታይ ይችላል። የሣራን ስብዓዊ ድካም መሳቅን በመካዷ እናያለን (ቁ. 15)። ኋላ ላይ፤ እግዚአብሔር የተሰፋውን ሕፃን "መሳቅ፤" በሚል ቃል ሰይሞታል፤ በ21:3፤ 6፤ 7 እንደምንመለከተው። እግዚአብሔር ለአብርሃም በምዕራፍ 12 ላይ በመነሻው ቃል ከገባለት ሃያ አምስት ዓመት እንደሆነው ተገንዝብ።

© "ማለት" ያህዌ የሣራን ሐሳብ ጠቅሷል፤ የሱን ሁሉን አዋቂነት ለማሳየትና ለተሰፋው ዋጋ እንደሚሰጥ ለማመልከት።

18:14 "ለእግዚአብሔር የሚሳን አለወይ" የያህዌ ሁሉን አዋቂነት ከእሱው ሁሉን ቻይነት ጋር ይገጥማል (ኤር. 32:17፤27፤ ማቴ. 19:26)። ያህዌ እየሞከረ ያለው የአብርሃምና የሣራን እምነት/መታመን ለመገንባትና ለማጽናት ነው። በእሱ ላይ ያላቸውን! ያህዌ ሊቃሉ እውነተኛ ነው። እነሱ ቃሉን መታዘዝ ይኖርባቸዋል! እሱ እግዚአብሔር ነው፤ የሚናገረውም የሚያደርገውም!

ቃሉ እዚህ የተተረጎመው "አስቸጋሪ" በሚል ሲሆን፤ (ቢዲቢ 810፤ ኬቢ 928) ፍቺውም "ፍጹም የተለየ፤" "አስደናቂ የእግዚአብሔር ሥራ" በሚል ነው። የእሱን አጠቃቀም በ15:11፤ መዝ. 77:14፤ 78:12፤ 88:10፤ 119:129፤ 139:6፤ እና ኢሳ. 9:6፤ 25:1፤ 29:14፤ ዳን. 12:6 ላይ ተመልከት።

አስገራሚ የሚሆነው የአባቶች የመጀመሪያ ሚስቶች ሁሉ ያለ እግዚአብሔር ርዳታ ልጅ ማግኘት አለመቻላቸው ነው። እሱም አንደኛው መንገድ ነው፤ ኃይሉን፤ ዓላማውን፤ እና ዘላለማዊ ዕቅዱን ያሳየበት። እሱም የሚያመለክተው የድንግል መውለድ ወደሆነው የዳዊት መሲሕ ነው። ያህዌ ዘላለማዊ የመቤዝት ዕቅድ፤ አካል፤ እና የዘር ሐረግ፤ እሱም የሚያሳድገውና የሚጠብቀው!

© "በተቀጠረው ጊዜ" ቁ. 10 ጋ ያለውን ማስታወሻ አይ።

18:15 አብርሃምና ሣራ ፍጹማን ሰዎች አይደሉም። ምንም ፍጹም ሰው የለም! እነሱ ሁለቱም የውድቀትን ምልክት አሳይተዋል (ማለትም፤ ዘፍጥረት 3)። ሁለቱም የእምነትና የጥርጣሬ ድብልቅ ናቸው!

አመቅ ጽሑፍ፡ 18:16-21
¹⁶ሰዎቹም ከዚያ ተነሥተው ወደ ሰዶም አቀኑ አብርሃምም ሊሸኛቸው አብሮአቸው ሄደ። ¹⁷እግዚአብሔርም አለ፡- እኔ የማደርገውን ከአብርሃም እሰውራለሁን? ¹⁸አብርሃም በእውነት ታላቅና ብርቱ ሕዝብ ይሆናልና፤ የምድር አሕዛብም ሁሉ በእርሱ ይባረካሉና። ¹⁹ጽድቅንና ፍርድን በማድረግ የእግዚአብሔርን መንገድ ይጠብቁ ይንድ ልጆቼንና ከእርሱ በኋላ ቤቱን እንዲያዝዝ አውቃለሁና ይህም እግዚአብሔር በአብርሃም ላይ የተናገረውን ነገር ሁሉ ያመጣ ዘንድ ነው። ²⁰እግዚአብሔርም አለ፡- የሰዶምና የገሞራ ጩኸት እጅግ በዝቶአልና፤ ኃጢአታቸውም እጅግ ከብዳለችና፤ ²¹እንግዲህ ወደ እኔ እንደ መጣች እንደ ጩኸትዋ አድርገው እንደ ሆነ ወርጄ አያለሁ እንዲሁም ባይሆን አውቃለሁ።

18:16 "ሰዎቹም ከዚያ ተነሥተው ወደ ሰዶም አቀኑ" ጄሮም የሚነግረን ከኬብሮን የማይርቅ ስፍራ ነበረ፤ እሱጋ ሆኖም የሙት ባሕርን አካባቢ የሚታይበት፤ እስከ የሜዳው ከተሞች ድረስ። አብዛኞቹ የጥንታዊ ቅርስ ተመራማሪዎች የሚገምቱት የሜዳዎቹ ከተሞች ከሙት ባሕር ደቡባዊ ጫፍ ላይ ነበሩ።

18:17-19 ይህ የሚመስለው በያህዌ በኩል ያለ የአርምሞ ንግግር ከፋይ ወይም ምናልባት እሱ በዝግታ የተናገረው ይሆናል፤ አብርሃም አድምጦት ከጌታ ጋር ያለውን የተለየ ግንኙነት እንዲገነዘብ ። ይህም አብርሃም "የእግዚአብሔር ወዳጅ" ተብሎ የተጠራበት ምንጭ ነው (2ኛ ዜና. 20:7፤ ኢሳ. 41:8፤ ያዕቆብ 2:23)። ይሄው ተመሳሳይ ዓይነት እውነት በኢየሱስ ለደቀ-መዛሙርቱ በ15: 15 ላይ ተገልጧል።

ያህዌ የእሱን ቀጣይ የወዲያውኑ ርምጃ ገልጧል (ማለትም፤ የሜዳው ከተሞች ላይ የሚሆነው ፍርድ፤ ዝክ. ምዕራፍ 19) አብርሃም ከሣራ ስለሚወልደው ልጅ ስለ ሰጠው ተስፋ ለማበረታታት። የአብርሃም ሐረግ የያህዌ መሣርያ ይሆናል፤ ሕዝቦችን ወደ ራሱ ለማምጣትና የጭድን ገነቱን የቅርብ ወዳጅነት ለመመለስ።

አብርሃም ነቢይ እንደሆነ ተመልክቷል (ዝክ. 20:7)። እግዚአብሔር ራሱን በተለየና ትንቢታዊ በሆነ መልኩ ለነቢያት ገልጿል (ማለትም፤ አዎጽ 3:7)፤ እሱም የሚያሳየው የጊዜያቶችና የሁኔታዎች ተቆጣጣሪ መሆኑንና፤ ማንኛው እውነተኛ የሱ ቃል አቀባይ መሆኑን ለማሳየት። ቁጥር 18 ግልጽ ማጣቀሻ ነው፤ የመነሻው ተስፋዎች መጀመራቸውን በ12:1-3 ላይ።

18:18 "አብርሃም በእውነት ታላቅና ብርቱ ሕዝብ ይሆናልና" ግሡ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ግሡ ነው ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 224፤ ኬቢ 243) እሱም የሚያሳየው ጥንካሬን ወይም እዚህ፤ የተረጋገጠ ተስፋን ነው።

© “የምድር አካባቢውን ሁሉ በእርሱ ይባረካሉና” የተወሰኑ ክርክሮች አሉ፤ ማለትም ይህንን በተገብሮ ወይም በአገናዛቢ ቅርጽ መተርጎም ላይ (ማለትም፡ ኒፋል ግንድ)። እሱም የሚመስለው በሁለቱም ቅርጾች መሆኑን ነው፤ በዚህ የዘፍጥረት ክፍል። ሆኖም፤ እሱም ደግሞ የሚያስረግጥልን የእግዚአብሔርን ሁለንተናዊ ፍቅር ነው። ይህም እኛ የአብርሃምን አምላክ በመጥራት ራሳችንን የምንባርክ እንደሆነ፤ ወይም የአብርሃምን አምላክ በቀጥታ በአብርሃም በኩል እንደባረከን (ማለትም፡ የመሲሐ ሐረግ እና በእምነት በኩል የሚሆን ጽድቅ የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ፤ ዝክ. 15:6) በርግጥ አይደለም ጉዳዩ (ዝክ. 12:3፤ 22:18፤ 28:14፤ ሐዋ 3:25፤ ገላ. 3:8)።

የዚህን ቁጥርና የቁ. 25ን ሁለንተናዊ አንድምታ ተገንዝብ። አብርሃም ያህዌን ያውቃል ማለት የአካባቢ፤ ነገዳዊ፤ ቤተሰባዊ አምላክ ማለት አይደለም፤ ነገር ግን የምድር ሁሉ አምላክ ማለት ነው። ሊያስገርም የሚችለው፤ መቼ ይህ ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ አብርሃም ላይ መውረዱ ነው። በመጀመሪያ (ማለትም፡ ምዕራፍ 13) የመገለጡ ሙሉ አንድምታ ግንዛቤ አላገኘም ነበር፤ ግን በተወሰነ መልኩ ነበር (ማለትም፡ ከፊል የአንድ አምላክ አምልኮ)።

18:19 “እሱን መርጫለሁና” ይህ የዕብራይስጥ ቃል “ማወቅ” ነው (ቢዲቢ 393፤ ኬቢ 390፤ የተጠናቀቀ)፤ እሱም ጥቅም ላይ የዋለው በዘፍ. 4:1፤ 19:5፤8፤ ዘኁ. 31:18 “የቅርብ ግለሰባዊ ግንኙነትን ለማሳየት ነው። እሱንም በቅድመ-መዳረሻ አግባብ መረዳት ይቻላል፤ ግን እዚህ ምናልባት የሚሻለው “ከብካቤ ማድረግን” ነው (ዘጸ. 2:25፤ ዘዳ. 2:7፤ 33:9፤ ሆሴዕ 13:5)።

ልዩ ርዕስ፡ ማወቅ (ባብዛኛው ዘዳግምን እንደ ምሳሌ በመጠቀም)

የዕብራይስጡ ቃል “ማወቅ” (ቢዲቢ 393) በርካታ ትርጉም አለው (የትርጉም መስኮች) በዓይነቱ።

1. መልካምንና ክፉውን ለመረዳት - ዘፍ. 3:22፤ ዘዳ. 1:39፤ ኢሳ. 7:14-15፤ ዮናስ 4:11
2. በመረዳት ለማወቅ - ዘዳ. 9:2፤3፤6፤ 18:21
3. በልምድ ለማወቅ - ዘዳ. 3:19፤ 4:35፤ 8:2፤3፤5፤ 11:2፤ 20:20፤ 31:13፤ ኢያሱ. 23:14
4. ለመገንዘብ - ዘዳ. 4:39፤ 11:2፤ 29:16
5. በግል ለማወቅ
 - ሀ. ግለሰብ - ዘፍ. 29:5፤ ዘጸ. 1:8፤ ዘዳ. 22:2 ፤33:9
 - ለ. አምላክ - ዘዳ. 11:28፤ 13:2፤6፤13፤ 28:64፤ 29:26፤ 32:17
 - ሐ. ያህዌ - ዘዳ. 4:35፤39፤ 7:9፤ 29:6፤ ኢሳ. 1:3፤ 56:10-11
 - መ. ያታዊ - ዘፍ. 4:1፤17፤25፤ 24:16፤ 38:26
6. የቀሰሙት ክህሎት ወይም እውቀት - ኢሳ. 29:11፤12፤ አሞጽ 5:16
7. ጥበብኛ መሆን - ዘዳ. 29:4፤ ምሳ. 1:2፤ 4:1፤ ኢሳ. 29:24
8. የእግዚአብሔር እውቀት
 - ሀ. የሙሴ - ዘዳ. 34:10
 - ለ. የእስራኤል - ዘዳ. 31:21፤27፤29

© “የእግዚአብሔርን መንገድ ይጠብቁ ዘንድ ልጆቹንና ከእርሱ በኋላ ቤቱን እንዲያዝዝ” አብርሃም ልጅ ኖሮት ከዚያም አምነቱ ወደ ዘሩ እንደሚተላለፍ ቀድሞ የሚያመለክተውን አስተውል (ዘዳ. 4:9፤ 6:7)። እንዲሁም የመታዘዝን ሁኔታ ተመልከት፤ እሱም በርግጥ የኪዳኑ ግዴታዎች ክፍል እንደሆነ (ዝክ. 17:1)፤ በአብርሃም በኩል ብቻ ሳይሆን፤ ነገር ግን ለሁሉም ተከታይ የእምነት ትውልዶች። ጌታ፤ ሕዝቡ የእሱን ባሕርይ ለአካባቢ እንዲያንጸባርቁ ይፈልጋል። “የጌታ መንገድ” የሚለው ቃል አስገራሚ ነው፤ ምክንያቱም እሱ የሚናገረው የሕይወት ስልት አምነት በመሆኑ (መሳ. 2:22፤ መዝ. 119:1)። እሱም የጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን የመጀመሪያው ስያሜ ነው (ሐዋ. 9:2፤ 18:25-26፤ 19:9፤ 23፤ 22:4፤ 24:14፤22፤ ዮሐንስ 14:6)።

© “ጽድቅንና ፍርድን በማድረግ” እነዚህ ሁለት ቃላት (ቢዲቢ 842 እና 1048) ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውሉት አብረው ነው። እነሱም የሚገልጹት ለእግዚአብሔር፤ ለጎረቤት፤ እና ለማግበረሰቡ የፍቅር ሕይወትን ነው፤ እሱም በአስርቱ ትዕዛዛት፤ ዘጸዓት 20 እና ዘዳግም 5 በግልጽ እንደተቀመጠው። የዘር ሐረጉን የሕይወት ስልት ሁኔታዊ አንድምታ አስተውል፤ ከተገለጠው ከእግዚአብሔር ባሕርይ ጋር (ዝክ. 17:1)።

18:20 “እግዚአብሔርም አለ፡- የሰዶምና የገሞራ ጩኸት እጅግ በዝቶአልና” “ጩኸት” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 277) የቃላት አግባብ ነው፤ ከዕብራይስጡ ቃል “ቁጣ” ጋር ፍጹም ተመሳሳይ የሆነ (ቢዲቢ 277)። ይህም ተመሳሳይ ሐተታ፤ የሰዶምና ገሞራ ፍርድ በዘፍጥረት 19 እና ይሁዳ ቁጥር 7 ላይ ተመዘግቧል።

- የሰዶም ኃጢአት ባሕርይን ተገንዝብ።
1. ታላቅ — ቢዲቢ 912 |፤ ኬቢ 1174፤ የተጠናቀቀ ዓይነት
 2. በእጅጉን (ቢዲቢ 547) የከፋ — ቢዲቢ 457፤ ኬቢ 455፤ የተጠናቀቀ ዓይነት

የእነሱ ኃጢአት በያህዌ ላይ “ጩኸ” ለፍርድ! ሊባል የሚቻለው ሎጥና ቤተሰቡ ይጸልዩ ነበር (ዝክ. ቁ. 23) ወይም ጠባቂ መላእክት፤ ወይም ደግሞ ለኃጢአት ለራሱ ዘይቤ። ያህዌ የሰውን የኃጢአት ጥልቀት ያውቃል (ዝክ. 6:5-6፤11-12፤13ለ፤ 15:16፤ መዝ. 14:1-3)።

- 18:21 “እኔም እወርዳለሁ” ይህ አንትሮፖሞርፊያዊ ሐረግ የሚገልጸው የያህዌን አካላዊ መገኘት ነው፤ ለ
1. ፍርድ፤ እዚህና ዘፍ. 11:5፤7
 2. እርዳታ፤ ዘጸ. 3:8

እሱም ከያህዌ የአሁኑንም ሆነ መጻፈውን ሁነቶች ማወቅ ጋር በሚቃረን መልኩ ጥቅም ላይ መዋል አይኖርበትም (ማለትም፡ “አጥን ሲስም”)። እሱ የምስራቃዊ ዘይቤአዊ ቋንቋ ነው።

ሌላው መገንዘብ የሚገባው ያህዌ በአካል ከሁለት መላእክት ጋር የተገኘበትን መንገድ ነው ("ሰዎች")። እሱ እውነት የሆነውን ያውቃል፤ ምክንያቱም (1) እሱ ማን መሆኑን እና (2) መላእክት ምን እንደሚገኙ። በእነዚህ ሦስት "ሰዎች" መሐል የነጠላና የብዙ ቁጥር መደበላለቆች አለ (ዝክ. 18:1-2)።

ይህ ወሳኝ የሆነ ሐረግ ሲሆን፤ እሱም የሚያሳየው፤ ጻድቁ እግዚአብሔር፤ ምንም እንኳን ሁሉን የሚያውቅ ቢሆንም፤ ፍርድን ከማድረጉ በፊት በሰውኛ ይመረምራል። እሱም በራሱዎች ጥቅም ላይ የሚውለው፤ ይህ የእስራኤል ፈራጆች ባሕርይ ነበር በሚል ነው (ዘፍ. 11:5፤ ዘጸ. 3:8)።

© "እንደዚያም ባይሆን አውቃለሁ" ይህም ሌላኛው አንትሮፖሞርፊያዊ ሐረግ ሲሆን፤ የሚገልጸውም የእግዚአብሔርን ፍትሐዊነት ነው (ዘጸ. 2:25)።

በርካታ ተጓዳኝ ዝምድናዎች አሉ፤ ከያህዌህ ጋር፤ በዚህ ቁጥር።

1. እኔም እወርዳለሁ — ቢዲቢ 432፤ ኬቢ 434፤ ተጓዳኝ
2. እኔም አያለሁ — ቢዲቢ 906፤ ኬቢ 1157፤ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ
3. እኔም አውቃለሁ — ቢዲቢ 393፤ ኬቢ 390፤ ተጓዳኝ

አመቅ ጽሑፍ: 18:22-33

²²ሰዎቹም ከዚያ ፊታቸውን አቀኑ። ወደ ሰዶምም ሄዱ አብርሃም ግን በእግዚአብሔር ፊት ገና ቆሞ ነበር። ²³አብርሃምም ቀረበ አለም። በውኑ ጻድቁን ከኃጢአተኛ ጋር ታጠፋለህን? ²⁴አምሳ ጻድቃን በከተማይቱ ውስጥ ቢገኙ በውኑ ሁሉን ታጠፋለህን? ከተማይቱንስ በእርስዎ ስለሚገኙ አምሳ ጻድቃን አትምርምን? ²⁵ይህ ከአንተ ይራቅ ጻድቁን ከኃጢአተኛ ጋር ትገድል ዘንድ፤ ጻድቁም እንደ ኃጢአተኛ ይሆን ዘንድ፤ እንደዚህ ያለው አድራጎት ከአንተ ይራቅ። የምድር ሁሉ ፈራጅ በቅን ፍርድ አይፈርድምን? ²⁶እግዚአብሔርም፡- በሰዶም በከተማይቱ ውስጥ አምሳ ጻድቃን ባገኝ ስፍራውን ሁሉ ስለ አነርሱ እምራለሁ አለ። ²⁷አብርሃምም መለሰ አለም። እኔ አፈርና አመድ ስሆን ከጌታዬ ጋር እናገር ዘንድ እነሆ አንድ ጊዜ ጀመርሁ ²⁸ከአምሳው ጻድቃን አምስት ቢገድሱ ከተማይቱን ሁሉ በአምስቱ ምክንያት ታጠፋለህን? ከዚያ አርባ አምስት ባገኝ አላጠፋትም አለ። ²⁹ደግሞም ተናገረው፤ እንዲህም አለ፡- ምናልባት ከዚያ ሠላሳ ቢገኙ? አለ። አርሱም፡- ለአርባው ስል አላደርገውም አለ። ³⁰አርሱም፡- ጌታዬ አይቆጣ እኔም እናገራለሁ ምናልባት ከዚያ ሠላሳ ቢገኙ? አለ። አርሱም ከዚያ ሰላሳ ባገኝ አላጠፋም አለ። ³¹ደግሞም፡- እነሆ፤ ከጌታዬ ጋር እናገር ዘንድ አንድ ጊዜ ጀመርሁ ምናልባት ከዚያ ሆኖ ቢገኙ? አለ። አርሱም፡- ከዚያ ሆኖ ቢገኙ ስለ ሆነው አላደርገውም አለ። ³²አርሱም፡- እኔ ደግሞ አንድ ጊዜ ብቻ ብናገር ጌታዬ አይቆጣ ምናልባት ከዚያ አሥር ቢገኙ? አለ። አርሱም፡- ስለ አሥሩ አላጠፋትም አለ። ³³እግዚአብሔርም ከአብርሃም ጋር ንግግሩን በጨረሰ ጊዜ ሄደ አብርሃምም ወደ ስፍራው ተመለሰ።

18:22 "ሰዎቹም" ሦስት እንግዶች አሉ፤ እነሱም የመንፈሳዊ ሕላዌ አካላዊ ተወካይ እንዲሆኑ የተቀየሩ። (1) ሁለት መላዕክት እዚህ ተጠቅሰዋል (ዝክ. 19:1) እና (2) ያህዌ ከአብርሃም ጋር የቀረው።

© "አብርሃም ግን በእግዚአብሔር ፊት ገና ቆሞ ነበር" ይህ ከጥቂቱ ስፍራዎች አንደኛው ነው፤ ማሰርያዊ (የአይሁድ) ሊቃውንት ዕብራይውን ጽሑፍ የለውጡበት፤ ምክንያቱም እነሱ እንደሚያስበው በአሁኑ አገባቡ ተገቢ ስለማይሆን። በዋናነት "ያህዌ በአብርሃም ፊት ቆመ" የሚል ነበር። ሴፕቱዋጂንት ማጽ (ማሰረቲክ ጽሑፍን) ያንጸባርቃል።

18:23 "አብርሃምም ቀረበ፤ አለም" ይህ ዘወትር ለጸሎትና ለመሥዋዕት ጥቅም ላይ ይውላል። የጆናታን ታርጉም ይህንን የሚተረጎመው "እናም አብርሃም ጸለየ፤" በሚል ነው። እሱም ትክክለኛ ሊሆን የሚችል። ሐረጉ (እና ዐውደ-ጽሑፉ) የሚያሳየው በአብርሃምና በእግዚአብሔር መካከል ያለውን አስደናቂ ጎብኚነት ነው።

© "በውኑ ጻድቁን ከኃጢአተኛ ጋር ታጠፋለህን?" ይህ የሚያሳየው አብርሃም የያህዌን ጸባይና ባህርይ መረዳቱን ነው (ማለትም፤ "የምድር ሁሉ ፈራጅ በቅን ፍርድ አይፈርድምን?" ቁ. 25)። ያህዌ በርግጥ የሁኔታው እውቀት አለው፤ ነገር ግን፤ አብርሃም ከእሱ ጋር ያለውን ልዩ ግንኙነት እንዲረዳ ፈልጓል፤ በተጨማሪም ለሌሎች የምልጃ ጸሎት ማድረግ እንደሚኖርነት፤ እሱም በርግጥ ለአቤሜሌክ እንዳደረገው፤ በ20:7፤ 17 እንደታየው። እንደሚመስለኝ አብርሃም በዚህ ነጥብ ላይ የግድ ማሰብ የሚኖርበት በሰዶም ስላሉት ስለ ሎጥና ስለ እሱም ቤተሰብ ነው፤ ግን ደግሞ በቁ. 18!

18:26 ይህ ቁጥር ምሳሌነቱ ጎብር ተፈጥሮ ያለውን የዕብራውያን ባህልን ነው።

1. በአሉታ
ሀ. አዳምና ሔዋን ኃጢአትን ሠርተዋል እናም ሁሉም ተፈጥሮ ከመዘዙ ተጠቃ።
ለ. አካን ኃጢአትን ሠራ (ኢያሱ 7) እናም የእስራኤል ሠራዊት በጦርነት ድል ሆነ (ጥቂቶች ሞተዋል)።
2. በአዎንታ
ሀ. ጻድቅ ሰዎች የእግዚአብሔርን ድርጊቶች ሊያለዘቡ ይችላሉ፤ ሞላውን የሰዶምን ከተማ በተመለከተ (እንዲሁም የሜዳማውን ከተሞች)።
ለ. አንድ ጻድቅ ሰው በኢየሩሳሌም ላይ ያለውን የእግዚአብሔር ፍርድ ሊያስቀይር ይችላል (ኤር. 5:1)።
ሐ. የአዳም ኃጢአት ሁሉንም ፍጥረት ጎድቶታል። የኢየሱስ ሕይወትና ሞት ሁሉንም ፍጥረት ጎድቶታል (ሮሜ 5:12-21)።

ይህ ጽንሰ-ሐሳብ ለኢሳይያስ 53 ተቀያሪ መከራ ተቀባይነት፤ ተለዋጭ ዕዳ ከፋይነት ሥነ መለኮት መሠረት ሆኗል። የአንዱ የገጽ-ሐ ሞት ይቅርታን ሊያመጣ ይችላል (ሌዋውያን 1:7፤ ዮሐንስ 1:29፤ 2ኛ ቆሮ. 5:21)።

18:27 "ጌታ" ይህ ቃል ለአዶናይ ሲሆን፤ በእዚህ መልኩ የተመለከተው ስለ መለኮት ለመናገር ነው። 12:1 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

© “እኔ አፈርና አመድ ስሆን” ይህ በእርግጥ ለዘፍጥረት 3 ንቡር ጠቃሽ ዘይቤ ነው፤ እሱም ሰዎች ከአፈር መምጣታቸውንና ወደ አፈር መመለሳቸውን። አብርሃም ስለ ተፈጥሮ ያለውን ባህል ያውቀዋል! ሆኖም፣ ደግሞ ሊሆን የሚችለው ይህ ሐረግ የዘመኑ ሴማዊ ዘይቤ ነው (ማለትም፣ ኢዮብ፣ የአብርሃም ዘመነኛ ተመሳሳይ የሆነ ሐረግ ተጠቅሟል፣ በኢዮብ 30፡19፤ 42፡6 ላይ)።

18፡32 “እዚያ አሰር ቢገኙላቸው?” አብርሃም ለምን 10 ቁጥር ላይ እንዳቆመ ርግጠኛ አይደለም። እሱም ሊያመለክት የሚችለው (1) ሎጥና የእሱን ቤተሰቦች ወይም (2) አብርሃም ፍርድን ለማስቀረት በሎጥና በቤተሰቡ ብቻ ላይ መመሥረት ስላልፈለገ ይሆናል።

ዘፍጥረት 19 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሲዮን	አኪጀት	አየተመት	አአት	አመቅ (ማጽ ተከትሎ)
የሰዶም ጥፋት	የሰዶም ብልሽት	የሰዶምና ገሞራ ጥፋት	የሰዶም ኃጢአተኝነት	የሰዶም ጥፋት
19:1-11	19:1-3	19:1-11	19:1-2ሀ 19:2ለ 19:3	19:1-3
	19:4-11		19:4-5 19:6-8 19:9-11	19:4-5 19:6-11
	ሰዶምና ገሞራ ወደሙ		ሎጥ ሰዶምን ለቀቀ	
19:12-14	19:12-14	19:12-14	19:12-13 19:14	19:12-14
19:15-22	19:15-22	19:15-23	19:15-17 19:18-20 19:21-22ሀ 19:22ለ	19:15-16 19:17-22
			የሰዶምና ገሞራ ጥፋት	
19:23-26	19:23-26	19:24-26	19:23-26	19:23-26
19:27-28	19:27-28	19:27-28	19:27-29	19:27-28
19:29	19:29	19:29		19:29
ሎጥ ተዋረደ	የሎጥ ዝርያዎች		የሞአባውያንና አሞራውያን መነሻ	የሞአባውያንና አሞራውያን መነሻ
19:30-38	19:30-35	19:30-38	19:30-33 19:34-38	19:30 19:31-38
	19:36-38			

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 19:1-11
¹ሁለቱም መላእክት በመሸ ጊዜ ወደ ሰዶም ገቡ ሎጥም በሰዶም በር ተቀምጦ ነበር። ሎጥም ባያቸው ጊዜ ሊቀበላቸው ተነሣ ፊቱንም ደፍቶ ወደ ምድር ሰገደ፤ አላቸውም። ²ጌቶቹ ሆይ፤ ወደ ባሪያችሁ ቤት አቅኑ፤ ከዚያም እደሩ፤ እግራችሁንም ታጠቡ ነገ ማልዳችሁም መንገዳችሁን ትሄዳላችሁ። እነርሱም፦ በአደባባዩ እናድራለን እንጂ፤ አይሆንም አሉት። ³እጅግም ዘበዘባቸው ወደ እርሱም አቅኑ፤ ወደ ቤቱም ገቡ ማዕድ አቀረቡላቸው፤ ቁጥንም ጋገረ እነርሱም በሉ። ⁴ገናም ሳይተኙ የዚያች ከተማ የሰዶም ሰዎች፤ ከብላቴናው ጀምሮ እስከ ሸማግሌው ድረስ በየስፍራው ያለው ሕዝብ ሁሉ፤ ቤቱን ከበቡት። ⁵ሎጥም ጠርተው እንዲህ አሉት፦ በዚህ ሌሊት ወደ ቤትህ የገቡት ሰዎች ወዴት ናቸው? እናውቃቸው ዘንድ ወደ እኛ አውጣቸው። ⁶ሎጥም ወደ እነርሱ ወደ ደጅ ወጣ መዝጊያውንም በኋላው ዘጋው ⁷እንዲህም አለ፦ ወንድሞቼ ሆይ፤ ይህን ክፉ ነገር አታድርጉ ⁸እነሆ፤ ወንድን ያላወቁ ሁለት ሴቶች ልጆች አሉኝ እነርሱን ላውጣላችሁ፤ እንደ ወደዳችሁም አድርጓቸው በእነዚህ ሰዎች ብቻ ምንም አታድርጉ፤ እነርሱ በጣራዬ ጥላ ሥር ገብተዋልና። ⁹እነርሱም፦ ወዲያ ሂድ አሉት። ደግሞም እንዲህ አሉ፦ ይህ ሰው በእንግዲነት ለመኖር መጣ፤ ፍርዱንም ይፈርድ ዘንድ ይፈልጋል አሁን በአንተ ከእነርሱ ይልቅ ክፉ እናደርግብሃለን። ሎጥንም እጅግ ተጋፉት፤ የደጁንም መዝጊያ ለመስበር ቀረቡ። ¹⁰ሁለቱም ሰዎች እጃቸውን ዘርግተው ሎጥን ወደ እነርሱ ዘንድ ወደ ቤት አገቡት መዝጊያውንም ዘገት። ¹¹በቤቱ ደጃፍ የነበሩትንም ሰዎች ከታናሻቸው ጀምሮ እስከ ታለቃቸው ድረስ አሳወሩአቸው ደጃፉንም ለማግኘት ሲፈልጉ ደከሙ።

19:1 “ሁለቱም መላእክት በመሸ ጊዜ ወደ ሰዶም ገቡ” እነሱም አብርሃምንና ያህዌን ከሙት ባሕር በትይዩ ካለ ተራራ በምሽት ትተዋቸዋል፤ እናም የ40 ማይሉን ርቀት በጥቂት ደቂቃዎች መጥተዋል— መላዕክት በመሆናቸው!!! በቅርጻቸው፤ በንግግራቸው፤ እና በአለባበሳቸው ሰዎች ናቸው፤ በ18:2፤22፤ 19:10፤12፤16 ባለው ማስረጃ። እነሱ ዘወትር እንደ ወንድ ነው የሚከሰቱት፤ በዘካ. 5:9 ሊሆን ከሚችለው በቀር።

- © “ሎጥም በሰዶም በር ተቀምጦ ሳለ” የሎጥን ኃጢአተኝነት እያደገ መሄድ ልናይ እንችላለን፤ ሐቁን በመቃኘት
1. በ13:11 ወደ ሰዶምና ገሞራ ሜዳዎች ተንቀሳቀሰ
 2. ዘላኑ ከብት አርቢ ወደ ከተማ ተዛወረ። እሱ ባጠቃላይ ከከተማይቱ ሸማግሌዎች አንደኛው ሆነ፤ ይህም የተገለጠው “በር ላይ” በሚለው ሐረግ ነው
 3. በቁ. 3 እሱ የነዋሪዎቹን ግብረ-ሰዶማዊ ድርጊት ተገንዝቧል፤ እሱም ምናልባት ለበርካታ ጊዜ ያስተዋለው
 4. በቁ. 7 “ወንድሞች” እያለ እስከ መጥራት ደርሷል
 5. ኋላ ላይም ከተማይቱንና ያለ ንብረቱን ለመተው አንገራግሯል

እግዚአብሔር ይርዳን— ሎጥ ሊለውጣቸው የሚሞክር ይመስላል (ቁ. 8) ግን፤ አዘውትሮ እንደሚሆነው፤ የእነሱ የክፉ ተጽዕኖ እሱንም ጎዳው፤ ሚስቱና ሴት ልጆቹ!

አብርሃም እንዳደረገው፤ ሎጥም ለሰላምታ ተነሥቶ እጅ ነሣቸው። እነዚህ የተለመዱ ባህላዊ ሰላምታዎች (ምናልባት ሊሆኑ ይችላል) ወይም እውቅና የመስጠት መነሻቸው የሚታወቅ አይደለም።

19:2 “እባካችሁ ወደ ባሪያችሁ ቤት አቅኑ፤ ከዚያም እደሩ፤ እግራችሁንም ታጠቡ” ሎጥ ብቻውን እነዚህን እንግዶች እየተቀበለ ያለ ይመስላል፤ መላዕክት መሆናቸውን ሳይረዳ፤ ከከተማይቱ ኗሪዎች ሊከላከላቸው የፈለገ ይመስላል። ይህም በቁ. 3 ጠንካራ ጉትጎታው ሊታይ ይችላል። የሁለቱ መላእክት ምላሽ ሴማዊ ፈሊጥ ሲሆን እሱም በባህላዊ መንገድ “እሺ” ማለት ነው፤ ነገር ግን ያለ ምንም መቻክል።

ሦስቱ ተጽዕኖዎች (የሎጥን ፍላጎት የሚገልጹ) የሚያስረዱት የሎጥን ምስራቃዊ የእንግዳ ተቀባይነት ሰላምታ ነው።

1. ጎራ በሉ— ቢዲቢ 693፤ ኬቢ 747፤ ተተኳሪ
2. ምሽቱን እደሩ (በጥሬው፤ በእንግዲነት (እደሩ)) —ቢዲቢ 533፤ ኬቢ ተተኳሪ
3. ታጠቡ — ቢዲቢ 934፤ ኬቢ 1220፤ ተተኳሪ

ከዚህም በተደማሪ ለእነሱ ግብዣ አሰናድቶላቸዋል (ዝክ. ቁ. 3)። እነዚህ መላእክትም ሆኑ የያህዌ አካላዊ ተወካዮች (ምናልባትም የጌታ መልአክ) ምግብ ሊመገቡ ይችላሉ፤ ተመግበዋል፤ የተነሣው ኢየሱስ እንዳደረገው (ዮሐንስ 21)።

© “በአደባባዩ እናድራለን” ይህ የእንግዶች የተለመደ ወግ መሆን አለበት። ሎጥ ግን የሚከተለውን መዘዝ አውቆታል። ቀደም ሲል ሲደረግ ሳያይ አይቀርም!

19:3 “እሱም በብርቱ ዘበዘባቸው (ለመናቸው)” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 823፤ ኬቢ 954፤ ያልተጠናቀቀ) በዚህ ግሥ ላይ ሁለቱ ተጠቅሷል።

1. በቁ. 9 የእሱ ጥሬ ትርጉም መግፋት ወይም መጫን ለሰዶም ሰዎች ጥቅም ላይ ውሏል።
2. እዚህ የእሱ ዘይቤአዊ አጠቃቀም፤ “ማቻኮል” ጥቅም ላይ ውሏል (መሳ.19:7፤ ለ ነገሥ. 2:17፤ 5:23)። “በጥንካሬ” የሚለው ተውሳክ ግሥ (ቢዲቢ 547) ጥያቄውን ያጠናክራል።

© “ቂጣንም ጋገረ” ራቢዎች የሚሉት ይህ የሚያሳየው፣ ይህ ፋሲካ ነበር፤ ስለሆነም ይስረቅ የተወለደው በፋሲካ ነበር፤ (በቀጣዩ ዓመት)። ሆኖም፣ ይህ የሚመስለው ሐረጉን አለቅጥ በማንበብ ነው። “ቂጣ”። ቀደም ሲል ቀን ላይ አብርሃም ያልበካ ያልሆነ ዳቦ ጋግሯል። ባጠቃላይ የሎጥ አገልጋዮች ወይም ቤተሰብ ምግብን በፍጥነት አዘጋጅተውታል (መሳ. 6:19)።

19:4 “የዚያች ከተማ የሰዶም ሰዎች፣ ከብላቴናው ጀምሮ እስከ ሽማግሌው ድረስ በየስፍራው ያለው ሕዝብ ሁሉ፣ ቤቱን ከበቡት” ይህ የሚያመለክተው እያንዳንዱ በከተማው ያለ ሰው፣ ወጣትና ሽማግሌ፣ ግብረ ሰዶማዊ፣ ወይም ቢያንስ ወንዳገረድ (ሁለቱንም ጾታ የሚከፈል) ሆነዋል። እግዚአብሔር ልጆቹን በመልካም እንዲያሳድግ ለአብርሃም እንደነገረው፣ 18:19፣ የዚህን አሉታዊ ገጽታ እንመለከታለን፤ የሰዶም ሰዎች ልጆቻቸውን በከፉ አስተምረዋቸዋል። እዚህ መልካም ምሳሌ ነው። ማለትም የአባቶች ኃጢአት ወደ ልጆቻቸው እንደሚተላለፍ (ዘዳ. 5:9-10)።

የመጨረሻው ሐረግ “ከየስፍራው” በሚል የተተረጎመው (አአመመቅ እና አኪጀት) በጥሬው “እስከ መጨረሻው ሰው” በሚል ነው (ቢዲቢ 892)። ቃሉ የሚያገለግለው በመካከል ላሉ ነገሮች ነው (ምሳ. 47:21)። የሰዶም ኃጢአት፣ እሱም መልአክ (ማለትም፣ ያህዌ) በ18:20-21 የገለጡት ትክክል ነበር። አስር ጻድቃን ሰዎች አልነበሩም (18:32)።

ልዩ ርዕስ፡ ግብረ ሰዶማዊነት

በርካታ ዘመናዊ ባህላዊ ግፊቶች አሉ፣ ግብረ ሰዶማዊነት እንደ ተገቢ የሕይወት ስልት አማራጭ መሆኑን የሚቀበል። መጽሐፍ ቅዱስ እሱን ይኮንነዋል እንደ አጥፊ የሕይወት ስልት፣ ለፍጡሩ ከሚሆን ከእግዚአብሔር ፍቃድ ውጪ።

1. እሱ በዘፍጥረት 1 ያለውን ትዕዛዝ ይጥሳል፣ ብዙና ተባዛ
2. እሱም በባሕርይ የጣዖት አምልኮና ባህል ነው (ሌዋ. 18:22፤ 20:13፤ ሮሜ. 1:26-27፤ እና ይሁዳ 7)
3. እሱም የሚገልጠው ራስ-ተኮር፣ ከእግዚአብሔር የተለየ ነው (1ኛ ቆሮ. 6:9-10)

ሆኖም፣ ይህንን ርዕስ ከመተዌ በፊት የእግዚአብሔርን ፍቅርና ይቅር ባይነት ለሁሉም የሰው ልጆች ያለውን አጽንቼ ልናገር። ክርስቲያኖች በጥላቻ ተምልተውና በግትርነት ይመላለሱ ዘንድ ምንም መብት የላቸውም፤ በእዚህ በተለየ ኃጢአት ላይ፣ ይልቁንም ሁላችንም ኃጢአተኛ ሆነን ሳለ። ጸሎት፣ ይመለከተኛል ባይነት፣ ምስክርነት፣ እና ኅዘኔታ በዚህ አካባቢ በአጅጉን ይሠራሉ፣ ከጽኑ ውግዘት ይልቅ። የእግዚአብሔር ቃልና የእሱ መንፈስ ኩነናውን ያደርጋሉ፣ እኛ ብንተዋቸው። ሁሉም የግብረ -ሥጋ ኃጢአቶች፣ ይህኛው ሳይሆን፣ በእግዚአብሔር ፊት መርገም ናቸው፣ ብሎም ወደ ፍርድ ያመራሉ። ግብረ ሥጋዊነት ከእግዚአብሔር የተሰጠ ነው፣ ለሰው ልጆች መልካምነት፣ ደስታ፣ እና የተረጋጋ ኅብረተሰብ። ነገር ግን ይህ ኃይለኛ፣ እግዚአብሔር-ሰጥ የሚገፋፋ ነገር ዘወትር ወደ ዐመጸኝነት፣ ራስ -ተኮር፣ ደስታ ፈላጊነት፣ “የፈቀደው ቢሆን ለራሴ ብቻ” ወደሚል ሕይወት ይቀየራል (ሮሜ. 8:1-8፤ ገላ. 6:7-8)።

19:5 “በዚህ ሌሊት ወደ ቤትህ የገቡት ሰዎች ወዴት ናቸው? እናውቃቸው ዘንድ ወደ እኛ አውጣቸው” ጥያቄዎቻቸው

1. አውጣቸው — ቢዲቢ 422፣ ኬቢ 425፣ ሂፊል ተተኳሪ
2. እንገናኛቸው — ቢዲቢ 393፣ ኬቢ 390፣ ተጓዳኝ ዓይነት

ጆሴፊስ፣ የአይሁድ ቅርሶች በሚለው መጽሐፍ 1:11:3፣ የሚለው መላእክት መልከመልካም ፍጡራን ስለነበሩ የሰዶምን ሰዎች ሴስን አነሳስተዋል። መጽሐፍ ቅዱስ ዘወትር ስለ ግብረ ሰዶማዊነት ኃጢአት የሚናገረው፣ በከነዓን ጠቅላላ የተለመደ እንደሆነ ነው (ሌዋ.18:22፤ 20:13)። እሱም ደግሞ በሮሜ ግዛት በጳውሎስ ጊዜ የተለመደ ነበር (ሮሜ 1:26፣ 27፤ 1 ቆሮ. 6:9፤ 1 ጢሞ. 1:10)።

“እንደርስባቸው ዘንድ” የሚለው የዕብራይስጥ ሐረግ፣ በጥሬው “ማወቅ” ማለት ነው (ቢዲቢ 393፣ ኬቢ 390)፤ እሱም የሚናገረው “የቀረበ ግላዊ ግንኙነትን” ነው። እነዚህ ግብረ ሰዶማዊ በቡድን ሆነው የሚደፍሩ ምናልባት እንግዶችን ገድለው ይሆናል። ከቁጥር 9 በግልጽ እንደምንረዳውም በሎጥ ልጆች ላይ፣ እንዲያውም በሎጥ በራሱም ላይ ደርሶ ይሆናል። አንዳንድ ተንታኞች የሎጥን ልጆቹን ለረብሸኞቹ ሰዎች መስጠቱ የሚመለከቱት፣ ለአባታቸው ክብር የመስጠት ልምድ የሌላቸው በመሆኑ ምክንያት ነው።

19:7 “ከፉ አታድርጉ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 949፣ ኬቢ 1269፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ፣ እዚህ ጋ ጥቅም ላይ የዋለው በተጽዕኖ ዓይነት ነው) እዚህ ሂፊል ግንድ ማለት

1. አትጉዱ — ለምሳሌ 43:6፤ ዘጸ. 5:22-23፤ ኢያ. 24:20፤ ኢሳ. 11:9
2. ከፉ አታድርጉ — ለምሳሌ 1ኛ ሳሙ. 12:25፤ ኤር. 4:22፤ 13:23

እሱም የሚመስለው ሎጥ ሰዎቹን ኢግብረ ገባዊ በሆነ ድርጊት እየከሰሳቸው ነው (ዝክ. ቁ. 9)። እሱ እያደረገ ያለው እንደ ሥነ-ምግባራዊ መስታወት ነው፣ ሆን ተብሎ እየተደረገ ላለው ጾታዊ ጥቃት፣ እሱም ሁለት ዓይነት ክፉዎች ያሉበት።

1. እንግድነትን ማወክ
2. የጾታዊ ተራክቦ ጥቃት

19:8 “እነሆ፣ ሁለት ሴቶች ልጆች አሉኝ” ሎጥ ለረብሸኞቹ ሦስት ሐሳቦችን አቀረበ።

1. እኔ ለምጣቸውና (ሁለቱን ሴት ልጆቹን) ላውጣላችሁ — ቢዲቢ 422፣ ኬቢ 425፣ ሂፊል ተጓዳኝ
2. እንደፈቀዳችሁ አድርጉባቸው — ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ተተኳሪ
3. በእነዚህ ሰዎች ላይ ምንም አታድርጉ — ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ያልተጠናቀቀ ተጽዕኖ ዓይነት

እነዚህ እንግዶች “በቤቴ ጣራ ሥር ተከልለዋል” (በጥሬው፣ “ጥላ፣” ቢዲቢ 853)። ይህም ተመሳሳይ ቃል፣ “በእግዚአብሔር ከንፍ ጥላ ሥር፣” በሚል ጥቅም ላይ ውሏል፤ እሱም ለጥበቃና ለክብካቤ በዘይቤነት (ዙኑ. 14:9፤ መዝ. 17:8፤ 36:7፤ 57:1፤ 63:7)። ሎጥ እንደምንም ብሎ እንግዶቹን ይከላከል ዘንድ ግዴታ አለበት!

ይህ በተለያዩ መንገዶች ተገልጿል፣ ነገር ግን የሎጥን የውስጥ ሐሳብ በተመለከተ ማስረዳት ሳይቻል ቀርቷል።

1. የእሱ የመጨረሻ መሻቱ የነበረው እንግዶቹን መጠበቅ ነው (የምስራቃውያን እንግዳ ተቀባይነት)
2. እሱ እነዚህ ረብሸኞች ሴት እንደማይፈልጉ ያውቃል
3. እጩ አማኞቹ ምናልባትም በጀማው መሐል የሚሆኑት፣ ይህን ጊዜ ሁከተኞቹን ያስቆሟቸዋል የሚል ተስፋ ነበረው። ይህ ሐተታ እጅግ ተመሳሳይ ነው፣ ከመሳ. 19:24 ጋር።

19:9 “ወደ ኋላ ተመለስ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 620፣ ኬቢ 670፣ ተተካሪ) ዘወትር የሚተረጎመው “ቅረብ” በሚል ነው (ምሳ. ሌዋ. 21:21፤ ስነ ግሥ. 4:27)፤ እዚህ ባልተሰማደ መልኩ የሚገልጸው “ከመንገዳችን ዞር በል” በሚል ነው፤ እነሱ ወደ ውስጥ በሚገፉበት ጊዜ።

© “እናም እንደ ፈራጅ መሆን ይፈልጋል” ይህ ግነታዊ አወቃቀር ነው (ማለትም፣ ያልተጠናቀቀ ግሥ እና ያልተወሰነ የተጠናቀቀ ከተመሳሳይ የዕብራይስጥ ሥር)። የእነዚህ ሰዎች ድርጊት ፍርድ ያስፈልገዋል (ዝክ. ቁ. 13)። ይህ በ18:20-24 ያለው መረጃ ጠቃሽ ነው። ይህም ምናልባት የ2ኛ ጴጥ. 2:7-8 ምንጭ ነው፤ እሱም ሎጥን ጻድቅ ብሎ የጠራው።

© “አሁንም አንተን ከእነሱ ይልቅ እናደርግብሃለን” የከፋ ነገር እንደሚያደርጉ ተናገሩ (ይህ ተመሳሳይ ግሥ ነው፤ እንደ ቁ. 7) በሎጥና በቤተሰቡ ብሎም በእንግዶቹ።

19:11 “እነሱም በቤቱ በራፍ የነበሩትን ሰዎች አሳወሩአቸው” ይህ የዕብራይስጥ ቃል ፍቸው (ቢዲቢ 645፣ ኬቢ 697፣ ሂፊል የተጠናቀቀ) ከአነስተኛ፣ ጊዜያዊ ዕውርነት ከፍ ያለ ነው (ግሥ በብሉይ ኪዳን የተከሰተው ሁለቴ ብቻ ነው፤ 2ኛ ግሥ. 6:18)። ኢብን እዝራ የሚለው፣ ፍቸው “የዓይንና የእእምሮ ዕውርነት” ሲሆን እሱም የዚህን ቁጥር ኋለኛ ክፍል ይገጥማል፤ እሱም የሚለው፣ እነሱ እየተደነባበሩ የበሩን አካባቢ ያስሱ ነበር፤ እንደ ተምታታብት (ምሳ. ዘጸ. 3:20)። እዚህ ያለው ዕውርነት (ቢዲቢ 703) ሌዋ. 22:22፤ ዘዳ. 28:28 (BDB 734) ካለው ይለያል። ይህም የሚያመለክተው “በብሩህ ብርሃን መታወርን ነው።”

አመቅ ጽሑፍ: 19:12-14
12 ሁለቱም ሰዎች ሎጥን አሉት። ከዚህ ሌላ ማን አለህ? አማችም ቢሆን ወንድ ልጅም ቢሆን ወይም ሴት ልጅ ብትሆን በከተማይቱ ያለህን ሁሉ ከዚህ ስፍራ አስወጣቸው 13 እኛ ይህን ስፍራ እናጠፋለንና፤ ጩኸታቸው በእግዚአብሔር ፊት ትልቅ ሆኖአልና እናጠፋውም ዘንድ እግዚአብሔር ሰድዶናል። 14 ሎጥም ወጣ፤ ልጆቹን ለሚያገቡት ለአማችም ነገራቸው፤ አላቸውም። ተነሡ ከዚህ ስፍራ ውጡ እግዚአብሔር ይህችን ከተማ ያጠፋልና። ለአማችም ግን የሚያፈዝባቸው መሰላቸው።

19:12 “ከዚህ ሌላ ማን አለህ?” ይህ ለመላእክቱ መረጃ አይደለም፤ ሎጥ በሰዶም ጠበቅ ያለ ትስስር እንደሌለው ለማየት!
19:13-14 “እግዚአብሔር እንድናጠፋው ልኮናል... ጌታ ከተማይቱን ያጠፋል” የአጥፊ መልአክ መገኘት በግብፅ አስሩ መቅሠፍቶች ላይ ታይቷል፤ ግን የያህዌ የመጨረሻ ሥልጣን ከመላእክቱ ድርጊቶች ጀርባ አለ።

በእነዚህ ሁለት ቁጥሮች የዕብራይስጡ ቃል “ማጥፋት” (ቢዲቢ 1007፣ ኬቢ 1469) ጥቅም ላይ ውሏል።

- 1. ቁ. 13 — “ማጥፋት” — ሂፊል ቦዝ አንቀጽ
- 2. ቁ. 14 — “ማጥፋት” — ፔይል ያልተወሰነ አወቃቀር (ዝክ. ቁ. 29)
- 3. ቁ. 14 — “ማጥፋት” — ሂፊል ቦዝ አንቀጽ (ዝክ. 18:28)

ቃሉ በመሠረቱ የሚለው “ማበላሸት” ሲሆን፣ ጥቅም ላይ የዋለው ግን መደምሰስ በሚል ፍቺ ነው (ዝክ. 6:17፤ 9:15፤ 13:10፤ ስላሙ. 24:16)። ይህ ተመሳሳይ ሥር ነው መልአክ “ሞትን” ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋለው፤ በዘጸ. 12:23 (| ዜና. 21:15፤ ኢሳ. 54:16፤ ኤር. 22:7 ተመልከት)።

19:14 “ወደ ውጭ ወጥቶም አማችንን እናገራቸው” አንዳንዶች እንደሚገምቱት የሎጥ ልጆች ቀደም ብለው አግብተዋል (ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ የድርጊት ቦዝ አንቀጽ፣ ዝክ. ሴፕቲዋጂንትና ታርጉም)፤ ነገር ግን ሌሎች የሚያምኑት እነሱ እንደታጩ ነው (ጆሴፊስ፣ ቫልጌት፣ ራቪ፣ እና አለት)። ለእኔ እንደሚመስለኝ፣ ከጽሑፉ፣ ሎጥ ሁለት ሴቶች ልጆች እንዳሉትና ባል እንዳላገቡ፣ በቤት እንደሚኖሩ ሲሆን፣ ነገር ግን ሌሎች የተዳሩ ሴቶች ልጆች ሊኖሩት እንደሚችሉ፣ እነሱም በሰዶም ሕይወት ሙሉ ለሙሉ በመዳዘቸው እንዳልለቁ ነው።

- ሎጥ እነዚህ ወጣት ወንዶች ስፍራውን እንዲተዉ ለመቀስቀስ ሞክሯል።
- 1. ተነሡ (በጥሬው ብድግ በሉ) — ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተጽዕኖ
- 2. ውጡ (በጥሬው ሂዳ) — ቢዲቢ 422፣ ኬቢ 425፣ ተጽዕኖ

© “ማሬዝ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 850፣ ኬቢ 1019፣ ቦዝ አንቀጽ) በርካታ ፍቺዎች አሉት።

- 1. ግብረ ሥጋዊ ድርጊት — ዘፍ. 26:8
- 2. ማሬዝ — ዘፍ. 21:9
- 3. ስፖርት መሥራት (ከቁ. 1 ጋር የሚዛመድ) — ዘፍ. 39:14፣ 17
- 4. ጨዋታ (ከቁ. 1 ጋር የሚዛመድ) — ዘጸ. 32:6
- 5. መዝናናት — መሳ. 16:25

ተመሳሳይ የሆነ ሥር በአብርሃምና ሣራ ሳቅ ጥቅም ላይ ውሏል፤ በያህዌ ተስፋ ስለመጨው ጸደይ ሕፃን (ዝክ. 17:17፤ 18:12)።

አመቅ ጽሑፍ: 19:15-22
15 ጎም በቀደደ ጊዜ መላእክት ሎጥን፡- ተነሣ፡ ሚስትህንና ከዚህ ያሉትን ሁለቱን ሴቶች ልጆችህን ውሰድ በከተማይቱ ኃጢአት እንዳትጠፋ እያሉ ያስቸገሩት ነበር። 16 እርሱም በዘገየ ጊዜ እግዚአብሔር ስላዘነለት እነዚያ ሰዎች የእርሱን እጅ የሚስቱንም እጅ የሁለቱን የሴቶች ልጆቹንም እጅ ይዘው አወጡትና በከተማይቱ ውጭ አስቀመጡት። 17 ወደ ሜዳም ካወጡአቸው በኋላ እንዲህ አለው፡- ራስህን አድን ወደ ኋላህ አትይ፤ በዚህም ዙሪያ ሁሉ አትቁም እንዳትጠፋም ወደ ተራራው ሸሽተህ አምልጥ። 18 ሎጥም አላቸው። ጌቶቹ ሆይ፤ እንዲህስ አይሁን 19 እነሆ ባሪያህ በፊትህ ሞገስን አግኝቶአል፤ ነፍሴን ለማዳን ያደረግህልኝን ምሕረትህንም አብዝተሃል ከፉ እንዳያገኘኝና እንዳልሞት ወደ ተራራ ሸሽቼ አመልጥ ዘንድ አልቸልም 20 እነሆ ይህች ከተማ ወደ እርስዋ ሸሽቶ ለማምለጥ ቅርብ ናት፤ እርስዋም ትንሽ ናት ነፍሴን ለማዳን ወደ እርስዋ ሸሽቼ ላምልጥ እርስዋ ትንሽ ከተማ አይደለችምን? 21 እርሱም አለው፡- የተናገርሃትን ከተማ እንዳላጠፋት እነሆ በዚህ ነገር የለመንኸኝን

ተቀብዩሃለሁ 22 በቶሎ ወደዚያ ሸሽትህ አምልጥ ወደዚያ እስክትደርስ ድረስ ምንም አደርግ ዘንድ አልችልምና። ስለዚህም የዚያች ከተማ ስም ዞግር ተባለ።

- 19:15 ማለዳ እንደሆነም መላዕክቱ በኃይላቸው ሆኑ።
1. ላይ (በጥሬው፣ መካካት) — ከቁ. 14 ትክክል
 2. መውሰድ — ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተጽዕኖ
- በቁ. 16-22 የመላዕክቱ ይገደኛል ባይነትና ጥበቃ ቀጥሏል።

© “አለበለዚያ በከተማይቱ ቅጣት ትጠፋለህ” ይህ ለመለኮታዊ ፍርድ የተለመደ ቃል ነው (ዝክ.18:23፣24፤ 19:15፣17፤ ዙኑ. 16:26፤ ሰ ሳሙ. 12:25)።

19:16 “እሱም ዘገየ” ግሡ (ቢዲቢ 554፣ ኬቢ 552፣ ሂዝፓል ያልተጠናቀቀ) በርካታ ጊዜ በብሉይ ኪዳን ጥቅም ላይ ውሏል፤ ፍችውም “ወደ ኋላ መቅረት” ወይም “መዘገየት” ነው። ሎጥ ለምን እንደ ዘገየ አልተቀመጠም። ማንም ሊመራመር ይችላል፤ ነገር ግን በመላእክቱ መልዕክት ሙሉ ለሙሉ ያመነ አይመስልም። ቁ. 17 ላይ ያሉት ማስጠንቀቂያዎች የሚያመለክቱት በሎጥ በኩል ያለውን ፍቃደኛ ያለመሆን ነው፤ በሰዶም ያለውን ሕይወቱን፤ ወይም ያለ ሀብቱን ሊሆን ይችላል (ማለትም፣ የቤት ዕቃዎች፣ አገልጋዮች፣ ውድ ነገሮች፣ ከብቶች)። ሎጥ ለራሱ ለምለሙን ሃርማ ምድር መምረጡን አስታውሰ (ዝክ. 13:10)።

© “የጌታም ርኅራኄ በእሱ ላይ ነበር” የዕብራይስጡ ስም (ቢዲቢ 328) እዚህና ኢሳ. 63:9 ላይ ብቻ ነው የሚገኘው፤ እሱም ደግሞ የሚጠቁመው የያህዌን ኪዳናዊ ፍቅር፣ ኅዘኔታ፣ ምሕረት፣ እና ጸጋ ነው፤ ለሕዝቡ። የእሱ የተለየ ክብር ለአባቶች ካደረገው ተስፋ ጋር ይዛመዳል (አብርሃም፣ ይስሐቅ፣ እና ያዕቆብ)። ግሡ (ምንም እንኳን በመዝሙራት ላይ ባይገኝም) ለያህዌ የተለየ የኪዳን ፍቅር ጥቅም ላይ ይውላል (2ኛ ዜና. 36:15፤ ኢዮሴል 2:18፤ ሚል. 3:17 [ሁለቴ]፣ ነገር ግን ኃጢአት ሲሠሩ ተቃራኒው እንደሚሆን ተመልከት፣ በ2ኛ ዜና. 36:17፤ ሕዝ. 5:11፤ 7:4፤ 9፤ 8:18፤ 9:5፤10)!

19:17 “ለነፍስህ ስትል አምልጥ” “አምልጥ” የሚለው ግሡ (ቢዲቢ 572 f1 p ፣ ኬቢ 589፣ ኒፋል ተተካሪ) በዚህ ዐውደ ጽሑፍ አምስት ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 19:17 [ሁለቴ]፣ 19:20፣22)። እሱም የድምፅ አግባብ ነው፤ “ሎጥ” የባለ ለሚለው ስም (ቢዲቢ 532)።

- © “ወደ ኋላህ አትመልከት፣ በዚህም ዙሪያ ሁሉ አትቁም” መላዕክቱ በርካታ ግነት ያላቸው መግለጫዎችን ለሎጥ ሰጥተውታል።
1. ለሕይወትህ አምልጥ — ቢዲቢ 572፣ ኬቢ 589፣ ኒፋል ተተካሪ
 2. ወደ ኋላህ አትመልከት — ቢዲቢ 613፣ ኬቢ 661፣ ሂፋል ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ ዓይነት የገባ (የቁ. 26ን አሳዛኝነት ተመልከት፣ ባጠቃላይ ለሎጥና ለቤተሰቡ ከሰዶም ሕይወታቸው መለየት ከባድ ነበር)
 3. በዚህም ዙሪያ ሁሉ አትቁም — ቢዲቢ 763፣ ኬቢ 840፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ ዓይነት የገባ
 4. ወደ ተራሮቹ ሸሽ — ከቁ. 1 ጋር ተመሳሳይ

“በሜዳው በየትም ስፍራ” በጥሬው “አምስቱን ከተሞች” ማለት ነው። ይህ የሚያመለክተው በዮርዳኖስ ሜዳ ያሉትን አምስቱን ዋና ዋና ከተሞች ነው። ሰዶም፣ ገሞራ፣ አዳማ፣ ዜቦይም፣ እና ዞግር፣ እሱም ደግሞ ቤላ ተብሎ የሚጠራው (ዘፍ. 14:2)። 19:19 ይህ ግሡ የሚያመለክተው የሎጥን ስብዕና ዓይነት ነው። ተራሮችን ለምን እንደሚፈራ በትክክል አይታወቅም (ጥቂት ራቅ ከማለታቸው በስተቀር)፤ ነገር ግን ቢያንስ እሱ የሚገልጸው፣ በያህዌ ላይ ያለውን ቀጣይ ጥበቃና ሰጪነት ከመታመን ጉድለቱን ነው (በጥሬው፣ “በዓይንህ ፊት ሞገስን ባገኝ” ዝክ. 6:8፤ 32:5፤ 34:11)።

- ©
- አአመመቅ “ደግነት”
 - አኪጀት “ምሕረት”
 - አየተመት “ታላቅ ደግነት”

ይህ የዕብራይስጥ የተለየ ኪዳን ስም ሄሰድ (hesed) ነው (ቢዲቢ 338)።

ልዩ ርዕስ፡ ደግነት (ሄሰድ-HESED)

ይህ ቃል ሰፊ የፍቺ መስክ አለው። ቢዲቢ በዚህ መልኩ ይመድበዋል (338-339)፡

- ሀ. ከሰው ልጆች ጋር በተያያዘ ጥቅም ላይ ሲውል
 1. ለሰው ሁሉ ደግነት (ምሳ. 1ኛ ሳሙ. 20:14፤ ስዜና. 24:22)
 2. ለደሀና ለችግረኛ ደግነት (ምሳ. ሚክ. 6:8)
 3. ማዘን (ኤር. 2:2፤ ሆሴ. 6:4)
 4. ገጽታ (ኢሳ. 40:6)
- ለ. ከእግዚአብሔር ጋር በተያያዘ ጥቅም ላይ ሲውል
 1. የኪዳን ታማኝነት እና ፍቅር
 - ሀ. “ከጠላቶችና ከችግሮች በመዋጀት” (ምሳ. ኤር. 31:3፤ እዝራ. 27:28፤ 9:9)
 - ለ. “ከሞት ሕይወትን መመለስ” (ምሳ. ኢዮብ 10:12፤ መዝ. 86:13)

- ሐ. "መንፈሳዊ ሕይወትን ለማቀላጠፍ" (ምሳ. መዝ. 119:41፣76፣88፣124፣149፣150)
- መ. "ከኃጢአት ለመቤገገት" (መዝ. 25:7፣ 51:3)
- ሠ. "ከዳኖቹን ለመጠበቅ" (ምሳ. 2ኛ ዜና. 6:14፣ ነሀ. 1:5፣ 9:32)
- 2. መለኮታዊ አስተዋጽኦን ለመግለጽ (ምሳ. ዘጸ. 34:6፣ ሚክ. 7:20)
- 3. የእግዚአብሔር ደግነት
 - ሀ. "የተትረፈረፈ" (ምሳ. ነሀ. 9:17፣ መዝ. 103:8)
 - ለ. "መጠኑ ታላቅ" (ምሳ. ዘጸ. 20:6፣ ዘዳ. 5:10፣ 7:9)
 - ሐ. "ዘላለማዊ" (ምሳ. 1ኛ ዜና. 16:34፣41፣ 11 ዜና. 5:13፣ 7:3፣6፣ 20:21፣ ዕዝራ 3:11)
- 4. የደግነት ድርጊቶች (ምሳ. 2ኛ ዜና. 6:42፣ መዝ. 89:2፣ ኢሳ. 55:3፣ 63:7፣ ሰቆ. 3:22)

19:20 "እባክህን ላምልጥ" ይህ ተጓዳኝ ነው (ቢዲቢ 572፣ ኬቢ 589፣ ኒፋል ተጓዳኝ)፣ እሱም የሚያስረዳው የአለመመቅ "እባክህን፣ ላ(ል)" ነው።

ቀጣዩ ግሥ (ቢዲቢ 310፣ ኬቢ 309) "ማምለጥ" (በጥሬው፣ "መኖር") ተጽዕኖ ይሰጣል።

19:21 "እነሆ፣ ይህንን ተቀብሎሃለሁ" ይህ በጥሬው የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው። "ፊትን ማቅናት" (ግሥ፣ ቢዲቢ 669፣ ኬቢ 724፣ የተጠናቀቀ በተጨማሪም "ፊት፣" ቢዲቢ 815)። እሱም ከፍርድ-ቤታዊ የመጣ ቃል ነው። ዳኛው "ፊቱን ቀና ካደረገ"፣ ተከላኸ ማን እንደሆነ/ነች ለማወቅ፣ ከዚያም አድሏዊ አለመሆኑ አጠያያቂ ነው (ሌዋ.19:15፣ መዝ. 82:2፣ ምሳ. 18:5)። ዳኛው ሰዎችን ማበላለጥ አይኖርበትም።

ሎጥ ወደ ተራሮች መሸሽ እንደሚሆንለት ስለፈራ፣ ወደ ቤላ ጠየቀ (ዘዳ፣ ቢዲቢ 858፣ የሥሩ ፍቺ "ጥቅም የለሽ መሆን")፣ እሱም "ትንሽ" (ቢዲቢ 859) ፣ "መጠበቅ" ማለት ነው። መላዕክቱ፣ በሚያስደንቅ መልኩ፣ ጥያቄውን ተቀብሎት (እሱም የሚመስለው፣ ሦስቱም መላዕክት የያህዌን አካላዊ መገኘት እንደሚወክሉ ነው)። ይህ ከተማ ንጉሥ ይኖረው ዘንድ ትልቅ ነው፣ በ14:2 ላይ እንደተመዘገበው። ይህ ምናልባት ከሥነ-መለኮት አኳያ ሌላኛው መንገድ ነው፣ የምልጃን ኃይል ለማመላከት (ማለትም፣ አብርሃም በ18:22-33)።

19:22 እንደገናም መልአኩ ሎጥን አዘዘው።

1. ፍጠን — ቢዲቢ 554፣ ኬቢ 553፣ ፔይል ተተኳሪ (የቁ. 16ሀ ተቃራኒ)
2. ሸሽ — ቢዲቢ 572፣ ኬቢ 589፣ ኒፋል ተተኳሪ (ዝክ. 19:17 [ሁለቱ]፣ 19:20)፣ ከዘፍጥረት እስከ ዘዳግም እዚህ ብቻ ነው ያለው

© "እስኪ... ድረስ ምንም አደርግ ዘንድ አልችልምና" አጥፊዎቹ መላዕክት ሎጥና ቤተሰቡን ይታደጉ ዘንድ ታዘዋል። ይህም የሚያንጸባርቀው አንድም

1. የያህዌን ጸጋ
2. የምልጃ ጸሎትን ኃይል ነው (ማለትም፣ 18:22)

አመቅ ጽሑፍ: 19:23-26

²³ሎጥ ወደ ዘዳር በገባ ጊዜ ፀሐይ በምድር ላይ ወጣች። ²⁴እግዚአብሔርም በሰዶምና በገሞራ ላይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ከሰማይ እሳትና ዲን አዘነበ ²⁵እነዚያንም ከተሞች፣ በዙሪያቸው ያለውንም ሁሉ፣ በከተሞቹም የሚኖሩትን ሁሉ፣ የምድሩንም ቡቃያ ሁሉ ገለበጠ። ²⁶የሎጥም ሚስት ወደ ኋላዋ ተመለከተች፣ የጨው ሐውልትም ሆነች።

19:24 "እግዚአብሔርም በሰዶምና በገሞራ ላይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ከሰማይ እሳትና ዲን አዘነበ" "ያህዌ" የሚለው ቃል እዚህ ሁለቴ ጥቅም ላይ መዋሉ ያልተለመደ ነው። የአይሁድ ተንታኞች ቃሉን የግርማው ብዝሃነት ብለው ሲጠሩት፣ ክርስቲያን ተንታኞች ደግሞ እዚህ ስለ ሥላሴ አንዳች ነገር ያያሉ። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ የሰርሚዩም ጉባዔ ስለዚህ ቁጥር እንደሚከተለው ብሏል፣ "እግዚአብሔር ወልድ፣ ከእግዚአብሔር አብ ዘንድ ዝናቡን አወረደ።" ከ14:10 የምንረዳው የዝፍት ጉድጓድ (ሬንጅ) በዚህ ስፍራና በአጠቃላይ መኖሩ፣ ምናልባት፣ በሙብረቅ ወይም በእሳት ዝናብ (ሐዝ. 38:22፣ ሉቃስ 17:29፣ ራዕ. 14:10፣ 19:20፣ 20:10)፣ እግዚአብሔር ይህንን ጠቅላላ ስፍራ እንዲነድና እንዲፈነዳ አድርጎታል (ይሁዳ 7)።

የዘዳርን ከተፈጥሮ በላይ በሆነ መልኩ መጠበቅ ተገንዝብ። ይህም ጊሤም ከአስሩ መቅሠፍቶች ከተጠበቀበት ሁኔታ ጋር ተመሳሳይ ነው። እሳት ሁልጊዜ የሚያያዘው ከያህዌ የማጥሪያ ፍርድ ጋር ነው። 15:17 ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

19:25 "እሱም እነዚያን ከተሞች ገለበጣቸው" "ገለበጣቸው" የሚለው ይህ የዕብራይስጥ ቃል (ቢዲቢ 245፣ ኬቢ 253፣ ያልተጠናቀቀ) ፍቺው ገለባብጠ መደምሰስ ነው። የሰዶም ጥፋት በቅዱስ መጽሐፍ ሁሉ ለመለኮታዊ ፍርድ ማሳያ ይጠቀሳል (ዘዳ. 29:23፣ ኢሳ. 13:19፣ ኤር. 49:18፣ 50:40፣ አዎጽ 4:11)። ይህ ጥፋት የያህዌ አካላዊ ፍርድ ነው። እሱም ደግሞ በተመሳሳይ መልኩ በከነዓናውያን ባህል ላይ ያደርጋል፣ ኢያሱ ከነዓንን ሲያሸንፍ እንዳደረገው።

19:26 አንባቢያን እዚህ በሆነው ነገር በትክክል ርግጠኛ አይደሉም፣ ነገር ግን ግልጽ የሆነው የሎጥ ሚስት ልብ ገና ሰዶም መሆኑና ያጨደችው የሚገባትን እንደሆነ ነው (ሉቃስ 17:32)። እሷም ላለመታዘዝ መታሰቢያ ሆነች! ሰዶም በነበሩበት ጊዜ ተጽዕኖ ያደረገት የሎጥ ሚስት ብቻ አልነበረችም፣ ነገር ግን ልጆቿም፣ በቁ. 30-38 በተቀመጠው ማስረጃ።

አመቅ ጽሑፍ: 19:27-28

²⁷አብርሃምም በእግዚአብሔር ፊት ቆሞ ወደ ነበረበት ስፍራ ለመሄድ ማልዶ ተነሣ ²⁸ወደ ሰዶምና ወደ ገሞራ በዚያች አገር ወዳለውም ምድር ሁሉ ተመለከተ እነሆም የአገሪቱ ጢስ እንደ እቶን ጢስ ሲነሣ አየ።

19:27 "በእግዚአብሔር ፊት ቆሞ ወደ ነበረበት ስፍራ" ይህ በመለኮት ፊት የመሆን ፈሊጥ ነው (ዝክ. 18:22፤ ሌዋ. 9:5፤ ዘዳ. 10:8)።

አመቅ ጽሑፍ: 19:29

²⁹እግዚአብሔርም እነዚያን የአገር ከተሞች ባጠፋ ጊዜ አብርሃምን አሰበው ሎጥ ተቀምጦበት የነበረውንም ከተማ ባጠፋ ጊዜ ከዚያ ጥፋት መካከል ሎጥን አወጣው።

19:29 "እግዚአብሔርም አብርሃምን አሰበው፣ ሎጥንም ከዚያ ጥፋት መካከል አወጣው" ሎጥ የተረፈው በአብርሃም ምልጃ እንደሆነ ተገንዝብ፣ በኪዳኑ ተስፋ ወራሽ (ዘጸ. 2:24)። ይህ ቁጥር የአብርሃምን ታላቅነት አጽንዖት ይሰጣል።

አመቅ ጽሑፍ: 19:30-38

³⁰ሎጥም ከዞዳር ወጣ በዞዳር ይቀመጥ ዘንድ ስለ ፈራም ከሁለቱ ሴቶች ልጆቹ ጋር በተራራ ተቀመጦ በዋሻም ከሁለቱ ሴቶች ልጆቹ ጋር ተቀመጠ። ³¹ታላቁቱም ታናሺቱን አለቻት። አባታችን ሸመገለ፣ በምድርም ሁሉ እንዳለው ልማድ ሊገናኘን የሚችል ሰው ከምድር ላይ የለም ³²ነዩ አባታችንንም የወይን ጠጅ እናጠጣውና ከእርሱ ጋር እንተኛ፣ ከአባታችንም ዘር እናስቀር። ³³በዚያችም ሌሊት አባታቸውን የወይን ጠጅ አጠጡት ታላቁቱም ገባች፣ ከአባታቸውም ጋር ተኛች እርሱም ስትተኛና ስትነሣ አላወቀም። ³⁴በነጋውም ታላቁቱ ታናሺቱን አለቻት፡- እነሆ ትናንት ከአባቱ ጋር ተኛሁ ዛሬ ሌሊት ደግሞ የወይን ጠጅ እናጠጣው አንቺም ግቢና ከእርሱ ጋር ተኛ፣ ከአባታችንም ዘር እናስቀር። ³⁵አባታቸውንም በዚያች ሌሊት ደግሞ የወይን ጠጅ አጠጡት ታናሺቱም ገብታ ከእርሱ ጋር ተኛች እርሱም ስትተኛና ስትነሣ አላወቀም። ³⁶የሎጥም ሁለቱ ሴቶች ልጆች ከአባታቸው ፀነሱ። ³⁷ታላቁቱም ወንድ ልጅ ወለደች ስሙንም ሞዓብ ብላ ጠራችው እርሱም እስከ ዛሬ የሞዓብውያን አባት ነው። ³⁸ታናሺቱም ደግሞ ወንድ ልጅ ወለደች ስሙንም፡- የወገኔ ልጅ ስትል አሞን ብላ ጠራችው እርሱም እስከ ዛሬ የአሞናውያን አባት ነው።

19:30-38 እነዚህ ቁጥሮች የሚያገለግሉት የሞዓብና አሞንን መገኛ ለማብራራት ነው።

19:30 "እሱም በዞዳር ለመኖር ስለፈራ" ይህንን ቁጥር በተመለከተ ሁለት አማራጮች አሉ፡ (1) ቁ. 21 ላይ የተነገረውን የመልአኩን ተስፋ ችላ ማለቱ ወይም (2) የዚህ ከተማ ሰዎች ምን ያህል ክፉዎች እንደሆኑ መመልከቱና የእግዚአብሔር ፍርድ በእነሱም ላይ እንዳይደርስ በመፍራቱ ነው። እሱም እዛው ስፍራ ሄደ፣ ቁ. 19 ላይ እንደፈራ የገለጸበት!

19:31 ልጆቹም እንደ አባታቸው ተመሳሳይ የሆነ በያህዌ ሰጪነት ላይ የእምነት ጉድለት አሳዩ። የረሱት የሚመስለውም

- 1. እግዚአብሔር በአብርሃም በኩል ምዕራፍ 14 ላይ እንዳዳናቸው
- 2. እግዚአብሔር በመላዕክቱ በኩል ምዕራፍ 19 ላይ እንዳዳናቸው

19:32 ልጆቹ የቤተሰባቸውን የዘር ሐረግ ለማስቀጠል ዕቅድ ነደዱ።

- 1. ነይ — ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ (ዝክ. 34)
- 2. አባታችንን ወይን እንዲጠጣ እናድርገው — ቢዲቢ 1052፣ ኬቢ 1639፣ ሂፋል ያልተጠናቀቀ፣ እሱም በተጓዳኝ ዓይነት የገባ (ዝክ. ቁ. 34)
- 3. ከእሱም ጋር እንተኛ — ቢዲቢ 1011፣ ኬቢ 1486፣ አጽንዖታዊ (ቁ. 34 ተተካሪ)

ቁጥር 34 እነዚሁት ተመሳሳይ የሥጋ ዘመድ የግብረ ሥጋ-ግንኙነት ይደግማል።

19:36 አንዱ ሊገረም ይችላል፣ ሁለቱም በመጀመሪያ ጊዜ በመጽናባቸው፣ ወይም ይህ ተደጋጋሚ ድርጊት በመሆኑ።

19:37 "ሞዓብ" የተወቀው፣ በገር ግን ቴክኒካዊ ትርጉም ያልሆነው፣ ተመሳሳይ ድምጽ ላይ የተመሠረተው "ከአባቱ" የሚል ነው (ቢዲቢ 555)፣ እሱም የሥጋ ዘመድ የግብረ-ሥጋ ግንኙነት። ይህ ልጅ ኋላ ላይ የሞዓብውያን አባት ይሆናል፣ እነዚህን ታላቅ ችግሮች በእስራኤላውያን ላይ የሚያደርስ፣ ዘመድ ሆነው ሳለ (ዘዳ. 2:9)።

19:38 "ቤን-አሚ... የአሞን ልጆች" ቤን-አሚ ማለት የሚሻው "የወገኔ ልጅ" ነው (ሴፕቱዋጂንት፣ ጄሮም፣ እና አውግስጢኖስ)። የአሞን ልጆች (ቢዲቢ 769) ኋላ ላይ በእስራኤል ሕዝብ ላይ ታላቅ ችግር ፈጥረዋል፣ ዘመድ ሆነው ሳለ (ዘዳ. 2:19)። ቁ. 30-38 ያለው ውድቀት ሊታይ የሚችለው አንድም (1) የሞራል ውድቀት ምልክት ወይም (2) ንጹሕ የቤተሰብ የዘር ሐረግን እንጠብቃለን ከሚል ትምክህት ይሆናል። ሁለቱም ስሞች ሸመጣዊ ናቸው!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

- 1. በምዕራፍ18 እና 19 የተሰፈሩት ዋናዎቹ ሐቆች ምንድናቸው?

2. ያህዌ ከመላዕክት ጋር ለምን ተከሰተ? የጉብኝቱ ዓላማ (ወይም ዓላማዎች) ምንድናቸው?
3. አዶን የሚለው ቃል ምን ማለት ነው፣ አንድምታውስ?
4. በዚህ ምዕራፍ የሎጥን ቀስ በቀስ እያሸቆለቆለ መሄድ ዘርዘር።

ዘፍጥረት 20 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱም	አኪጅት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
የአብርሃም ተንኮል	አብርሃምና አቤሜሌክ	አብርሃምና ሣራ በግራር	አብርሃምና አቤሜሌክ	አብርሃም በግራር
20:1-7	20:1-7	20:1-7	20:1-3 20:4-5 20:6-7	20:1-7
20:8-18	20:8-13 20:14-16 20:17-18	20:8-18	20:8-10 20:11-13 20:14-16 20:17-18	20:8-13 20:14-18

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዳራ

ሀ. አስገራሚ የሚሆነው፣ በምዕራፍ 18 ከተጠቀሱት ተስፋዎች አኳያ፣ አብርሃም ወደ እንደዚህ ዓይነቱ ራስ ወዳድነት፣ ፍራቻን የተሞላ ደረጃ፣ ቀደም ሲል በምዕራፍ 12 እንዳደረገው መውደቁ ነው። ይህም ሌሊኛው ጽሑፋዊ የተለየ ማሳያ ነው። ተስፋው ሙሉ ለሙሉ የእግዚአብሔር ለመሆኑ፣ ከሰው ሳይሆን።

እስቲ ለአፍታ ያህል ሁሉንም ችግሮች፣ እነሱም ስለ ልጅና ዝርያዎች ለአብርሃም ከተሰጠው ተስፋ ጋር የተዛመዱትን።

1. መሐን ሚስት
2. በፈርዖን የተወሰደች ሚስት (ዘፍጥረት 12)
3. በአቤሜሌክ የተወሰደች ሚስት (ዘፍጥረት 20)
4. የይስሐቅ መሠዋት (ዘፍጥረት)

አብርሃም ከያህዌ ተስፋ ጋር መጣበቅ ነበረበት፣ ሊቆጣጠሩት በማይቻል የሕይወት ሁኔታ መሐል ቢሆንም። አብርሃም እግዚአብሔርን “አመነ” (ዘፍ. 15:6)!

ለ. ይህ ምዕራፍ ለእኛ የሚገልጽልን በአብርሃም ዘመን በርካታ ጻድቅ ሰዎች በከነዓን መኖራቸውን ነው።

1. የሳሌም ከተማ መልክጼዴቅ
2. አቤሜሌክ የፍልስጥኤም ንጉሥ

ይህ ምናልባት የሚያስረዳው በአብርሃም ትንቢት ላይ፣ በዘፍ. 15:13-16፣ የአሞራውያን ኃጢአት (ለከነዓን ሕዝቦች ጥቅል ቃል) አለመጠናቀቁን ነው። አቤሜሌክ በዚህ ምዕራፍ የሚታየው ከአብርሃም መንፈሳዊ የበላይነቱን ነው!

ሐ. የአብርሃም የምልጃ ጸሎት አስፈላጊነት፣ ለያህዌ፣ አቤሜሌክን በመወከል የሚያሳየው የአብርሃምን በያህዌ መመረጥና የተለየ እና ሞገሳዊ ስፍራ እንዳለው ነው።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 20፡1-7

¹አብርሃምም ከዚያ ተነሥቶ ወደ አዜብ ምድር ሄደ፤ በቃዴስና በሱር መካከልም ተቀመጠ በጌራራም በእንግድነት ተቀመጠ። ²አብርሃምም ሚስቱን ሣራን፡- እሳቴ ናት አለ የጌራራ ንጉሥ አቢሜሌክም ላከና ሣራን ወሰዳት። ³እግዚአብሔርም ሌሊት በሕልም ወደ አቢሜሌክ መጣ፤ እንዲህም አለው፡- እነሆ፤ አንተ ስለ ወሰድሃት ሴት ምውት ነህ እርስዋ ባለ ባል ናትና። ⁴አቢሜሌክ ግን አልቀረባትም ነበር፤እንዲህም አለ፡- አቤቱ፤ ጻድቁን ሕዝብ ደግሞ ታጠፋለህን? ⁵እሳቴ ናት ያለኝ እርሱ አይደለምን? እርስዋም ደግሞ ራስዋ፡- ወንድሜ ነው አለች በልቤ ቅንነትና በእጄ ንጹሕነት ይህንን አደረግሁ። ⁶እግዚአብሔርም በሕልም አለው፡- ይህን በልብህ ቅንነት እንዳደረግህ እኔ አወቅሁ፤ እኔም ደግሞ በፊቱ ኃጢአትን እንዳትሠራ ከለከልሁህ ስለዚህም ትነካት ዘንድ አልተውሁም። ⁷አሁንም የሰውዬውን ሚስት መልስ ነቢይ ነውና፤ ስለ አንተም ይጻፈያል፤ ትድናለህም። ባትመልሳት ግን አንተ እንድትሞት ለአንተ የሆነውም ሁሉ እንዲሞት በእርግጥ እወቅ።

20:1 “አብርሃምም ከዚያ ተጓዘ” አብርሃም መስፈሪያ ስፍራውን ወደ ማምሬ የአድባር ዛፍ አዘዋወረ (ዝክ. 18:1) ወይም ኡብሮን (ዝክ. 13:18)። አብርሃም የኖረው የዘላንነት ሕይወት ነው፤ እየብ እንዳደረገው (በተመሳሳይ የጊዜ ቅንብብ)።

© “ኔቤቭ” ይህ የሚያመለክተው ወደ “ደቡብ አገሮች” ነው (ቢዲቢ 616)፤ እሱም ከፊል ደረቅ የሆነ በረሀ፤ የቤርኸባን ከተማ ጨምሮ ወደ ደቡብ ሲል። ይሄው ተመሳሳይ ስፍራ በ13:1 ላይ ተጠቅሷል። አባቶች፤ አብርሃም፤ እና ይስሐቅ አብዛኛውን ጊዜያቸውን ያሳለፉት በዚህ አጠቃላይ ስፍራ ነው።

© “ቃዴስ” ይህ የበረሀ-ነት ቃዴስ-በርኔ በመባልም ይታወቃል (ዝክ. 14:7፤ 16:14)፤ እሱም በግምት 50 ማይል ከቤርኸባ በስተደቡብ ርቀት ላይ ይገኛል። አስገራሚ የሚሆነው ቃዴስ የሚለው ቃል (ቢዲቢ 873 ለ፤ ፍቸው “የተቀደሰ”) ከዕብራይስጡ ቃል “ቅዱስ፤” እሱም ቃዶሽ ከሚለው ጋር መዛመዱ ነው (ቢዲቢ 871)።

© “ሱር” ይህ ቃል (ቢዲቢ 1004 ለ፤) ፍቸው “ግድግዳ፤” ሊያመለክት የሚችለው የግብፅን መስመራዊ ምሽጎችን ነው (1ኛ ሳሙ. 15:7፤ 27:8)። ይህም የሚያመለክተው 16:7ን የእግዚአብሔር መልእክ ከአጋር ጋር የተነጋገረበትን ስፍራ ነው። የቱጋ እንደሆነ ከመልክዓ ምድር አኳያ ባናውቀውም ግን፤ ከቤርኸባ በስተደቡብ ወደ ግብፅ በሚወስደው መንገድ እንደሚሆን ግልፅ ነው (ዝክ. 18:25)።

© “ከዚያም በጌራራ ተቀመጠ” እዚህ ሁለት ደረጃ የደረሰ ስደት መመዝገቡ ርግጥ ነው፤ ጌራራ ከቃዴስ በስተሰሜን በመሆኑ። በቁ. 1የመጀመሪያው ግሥ “ኖረ” (ቢዲቢ 652፤ ኬቢ. 704) በጥሬው ፍቺው “የድንኳን ካስማዎችን መነተት፤” ሲሆን ይሄኛው ግን፤ “መኖር” (ቢዲቢ 157፤ ኬቢ. 184)፤ የሚያመለክተው ብዙ መቆየትን ነው (ዝክ. 12:10፤ 21:23-24፤ 26:3፤ 32:6፤ 35:27፤ 47:4)። ይህ ኋላ ላይ የፍልስጥኤሞች ጠንካራ ምሽግ የሚሆን ስፍራ ነው (ዝክ. 10:19)። ከኋለኛ ታሪክ እንደምንረዳው ከጋዛ ቀረብ ያለ ሆኖ፤ ከፍልስጥኤሞች አምስት የተመሸጉ ከተሞች አንደኛው ነው።

20:2 “እሷ እሳቴ ናት” ይህ ተመሳሳይ ነገር ነው በ12:17-18 የሆነው፤ እሱም ከግብፅ ፈርዖን ጋር። እሱም በይስሐቅና በርብቃ ላይ ይሆናል፤ በ26:1 ላይ። ይህን በተመለከተ ያለን ብቸኛ ማብራሪያ በቁ. 13 ላይ ሲሆን፤ እሱም ለአብርሃምና ለሣራ የተለመደ አግባብ ይመስላል፤ የከለዳውያንን ዑር ከለቀቁ በኋላ። ይህም በርግጥ ሊሆን የሚችለው ግማሽ ወንድምና እንት መሆናቸው ነው (ቁ. 12)፤ ነገር ግን ደግሞ ሊሆን የሚችለው አብርሃም እንዲያው በክብረ በዓል ላይ ማደጎ አድርጓት ይሆናል፤ ከኑዚ የገቢታ ጽሑፎች፤ እነሱም የሁሪያንን ባህል የሚገልጹት።

© “ስለሆነም የጌራራ ንጉሥ አቢሜሌክ ልኮ ሣራን ወሰዳት” ይህ ማለት ሣራ ያን ጊዜም ቢሆን በአካሏ ማራኪ ነበረች ማለት ነውን? ይህ በጥቅሉ ይቻላል፤ በ12:14 ላይ በመመርኮዝ። አንዳንዶች እንደሚሉት፤ እግዚአብሔር አካሏን አድሶላታል፤ መጽሐፍ እንድትችል፤ ለዚያ ነው ዳግመኛው ውብ የሆነችው። ሌሎች ተንታኞች የሚገምቱት፤ ዘጠና ዓመት ግድም ስለሆነች፤ ይህ ነው ብቸኛው ባህላዊ መንገድ፤ ወዳጃዊ የቃል ኪዳን ማጎተምን በአብርሃምና በአቢሜሌክ መካከል ለማድረግ የሚያስችለው።

20:3 “እግዚአብሔርም ለአቢሜሌክ በሕልም ታየው” አቢሜሌክ (ቢዲቢ 4) ለአገር መሪ የሚሆን ማዕርግ ሲሆን፤ እሱም እንደ ፈርዖን፤ ቁሳር፤ ወይም ዛር ነው። እሱም በአጠቃላይ ፍቸው “አባት ንጉሥ ነው” ወይም “ንጉሥ አባቴ ነው” ማለት ነው። እኛም ይህንን አጠቃላይ ስም የምናገኘው ለፍልስጥኤም ነገሥታት፤ መዝሙር 34 መግቢያ ላይ ለሚገኙት ነው።

እግዚአብሔር በሕልም ለእሱ የተገለጠለት ሐቅ፤ እሱም ላባ ላይ እንዳደረገው በ31:34፤ የሚያመለክተው የዚህን ሰው ከእግዚአብሔር ጋር የሆነ ግንኙነት እንዳለው ነው። ይህም በተለየ መልኩ የሚታየው እሱ እግዚአብሔርን አደናይ (ቁ. 4) ብሎ በመጥራቱ ሲሆን፤ እንዲሁም የሚያሳየው እሱ ምናልባት ስለ ኪዳን አምላክ (የህዌ) መጠነኛ ግንዛቤ እንዳለው ነው፤ መልከጼዴቅ እንዳደረገው ሁሉ (ዘፍጥረት 14)፤ ሌለኛው ኪዳናዊ ያልሆነ ግለሰብ።

20:4-6 እዚህ የምናየው በእግዚአብሔርና በአቢሜሌክ መካከል የተደረገውን ንግግር ሲሆን፤ እሱም አቢሜሌክ ለእግዚአብሔር ሳያውቅ እንዳደረገ የገለጸበት ነው፤ ሁሉንም ሐቆች ሳያውቅ። ቁ. 5ጋ ያለው ዘይቤ “የእጆቼን ንጽሕና” (አወቃቀር ቢዲቢ 667 እና እና ቢዲቢ 496)፤ የሚያመለክተው የዕብራውያን ፈሊጥ የሆነውን የተዘረጋ እጅነት፤ ማለትም፤ “ምንም ያልተደበቀ” መሆኑን ነው። እሱም ከ “ከልቤ ንጽሕና” ጋር ትይዩ ነው፤ (መዋቅር ቢዲቢ 1070 እና ቢዲቢ 523፤ 1ኛ ነገሥ. 9:4፤ መዝ. 7:8፤ 101:2)። በቁ. 6 እግዚአብሔር የሚለው እሱ ኃጢአትን እንዳይሠራ እንደጠበቀው ነው (1ኛ ሳሙ. 25:39፤ ኢዮብ 33:18፤ እንዲሁም መዝ. 19:13 ማስታወሻ)።

በአጠቃላይ ይህ የሚያመለክተው በአቢሜሌክና በቤተሰቡ ላይ የሆነ ዓይነት በሽታ መውደቁን ነው (ዝክ. ቁ. 17-18፤ 12:17)። እኔ እንደማስበው፤ መመልከቱ ጠቃሚ የሚሆነው፤ እግዚአብሔር በሰው ዓለም ላይ በንቃት እንደሚንቀሳቀስ ነው፤ ይሄውም ከኪዳን ውጭ ለሆኑት ሰዎች እንደሚጠነቀቅላቸው። ይህም ደግሞ የሚታየው ከአጋርና ከእስማኤል ጋር ባደረገው መዋዋል ነው። ይህም ለሁሉም የሰው ልጆች ታላቅ ማበረታቻ መሆን ያለበት ነው (ሕዝ. 18:23፤32፤ ዮሐንስ 3:16፤ ሮሜ. 11:32፤ ለ ጢሞ. 2:4፤ 4:10፤ ቲቶ 2:1፤ ለ ጴጥ. 3:9፤ ለ ዮሐንስ 2:1፤ 4:14)።

20:4 "ይታ ሆይ፣ ጻድቁን ሕዝብ ደግሞ ታጠፋለህን?" ይህም የሚያሳየው አብርሃም ስለ እግዚአብሔር ፍትሐዊነት የነበረውን ተመሳሳይ መረዳት እንዳለው ነው። በ18:23። ባጠቃላይ ንጉሡ የእሱን ሞት የተመለከተው ለአጠቃላይ ነገዱ ጥፋት ቅድመ ማሳያ አድርጎ ነው (መቅሠፍት፣ ዝክ. ቁ. 17)። እሱ የሚለው ("ነውር የሌለው" ወይም "ጻድቅ" የሚለውን ጽሑፍ በመጠቀም ቢዲቢ 843) እሱ ምንም ዓይነት የግብረ ሥጋ ግንኙነት ከሣራ ጋር አለመፈጸሙንና፣ ድርጊቱም ካለማወቅ እንደሆነ፣ እሱም ኃጢአት መሆኑን ባለመረዳት ነው። ከዚህ ቁጥር ግልጽ የሚሆነው አመንዝራነት የእግዚአብሔርን ሥርዓት ማፍረስ እንደሆነ በዚህ የጥንት የታሪክ ወቅት እንኳ መታወቁ ነው (ዘፍ. 12:17-19፣ 26:7-11) ምክንያቱም የውርስ መብቶችን ስለሚጎዳ።

ልዩ ርዕስ፡ የሰው ግብረ ሥጋ ግንኙነት

I. የመግቢያ መለያዎች

ሀ. ክርስቲያኖች በሚጎዳ መልኩ በግሪክ ፍልስፍና ተጽዕኖ ደርሶባቸዋል፤ እሱም ሁለቱንም የሰው አካልንም ሆነ ተገቢ የሆነውን እንቅስቃሴ ክፉ ያደርገዋል።

መጽሐፍ ቅዱስ የአካላዊ ተፈጥሮን መልካምነት ያጸናል (ዘፍ. 1:26-27)፣ ነገር ግን ለሰው ዐመጸኝነት ውጤቶች እውቅና ይሰጣል (ዘፍጥረት 3)። አንድ ቀን ይህ ርግማን ይወገዳል (ሮሜ 8:18-22)።

ለ. ወንድነት እና ሴትነት የእግዚአብሔር ሐሳብ ነው! የሰዎች ግብረ ሥጋ ግንኙነት የእግዚአብሔር ፍጥረት አካል እና ዕቅድ በእሱ አምሳል ለተፈጠሩት የሰው ልጆች ነው።

የታ እኛ ያደረግነው ነገር አይደለም። እሱ እኛ የሆንነው ነገር ነው። ማንኛውም የአስተሳሰባችን ክፍል እና ኑሮ በጾታዊ መግለጫዎች፣ እንደየ ባህላችን አተረጓጎም ተጽዕኖ ያርፍበታል።

II. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ይዘቶች (የተመረጡ ምሳሌዎች)

ሀ. ከዘፍጥረት

1. ዋነኛ የሆነ መግባባት አለ (ዝክ. 1:26-27)።
2. ጾታ ከእግዚአብሔር የሆነ ኃላፊነት ነው (ማለትም፣ 1:28)።
3. ፍጥረት ሁሉ "በጣም መልካም" መሆኑ ተረጋግጧል፤ በዘፍ. 1:31፣ የሰዎች የግብረ ሥጋ ግንኙነት ጭምር።
4. ሴቶች ተቃራኒዎች አይደሉም፣ ለወንዶች ተጓዳኞች እንጂ (ማለትም፣ 2:18)።
5. የሔዋንና የአዳም ግልጽ የሆነ ዐመጸ ሁላችንንም ጎድቶናል ዓለማችንንም፣ የግብረ ሥጋ ግንኙነቱንም ጨምሮ (ዝክ. 3:7፣16)።

ለ. አካላዊ ፍቅር በቃሉ ተረጋግጧል፣ ከውድቀትም በኋላ ቢሆን።

1. ምሳሌ 5:15-23 የሚያጸናው የዕድሜ ልክ የአንድ ላንድ ጋብቻን መደበኛ የግብረ ሥጋ ግንኙነትን ነው።
2. መክብብ 9:7-9፣ ሕይወትን በሁሉም ገጽታው እስከቻልን ድረስ እንድንደሰት ያሳያል።
ሀ. ዘፍ. 1:2፣ የእግዚአብሔርም መንፈስ በውኆች ላይ ሰፍፎ ነበር
ለ. ዘፍ. 17:1፣ ኤል ሻዳይ ምናልባት ሴታዊ ፍቺ ይኖረዋል (ማለትም፣ የዓረብኛ ሥር)
ሐ. ዘዳ. 32:18፣ እግዚአብሔር እንደ እናቲት ወፍ
መ. ዘጸ. 19:4፣ እግዚአብሔር እንደ እናቲት አሞራ
ሠ. ኢሳ. 49:14-15፣ 66:9-13፣ እግዚአብሔር ከአራስ እናት ጋር ተነጻጽሯል
3. እግዚአብሔር ዘላለማዊ መንፈስ ነው ሥጋዊ አካል የሌለው፣ ሆኖም "እሱ" የሰዎችን ጾታዊ ዘይቤዎች ተጠቅሟል፣ ራሱን ለመግለጽ።

III. የሰዎችን ግብረ-ሥጋ ግንኙነት ለመግለጽ እግዚአብሔር የሰጣቸው ወሰኖች

ሀ. ጋብቻ

1. በብሉይ ኪዳን እና አኪ ያለው ደንብ
2. እንደ ምሳሌ፣ "በመንፈስ ለተሞላ ሕይወት፣" ኤፌ. 5:15-6:9
3. ማኅልየ ማኅልይ፣ ለግብረ ሥጋ ግንኙነት ማጽኛ (በአንድ ለአንድ ጋብቻ የሚታሰብ)
4. 1ኛ ቆሮ. 7:3-5፣ ጾታ ከቅድመ ፍጥረት ይልቃል
ሀ. ሥጋ ለእግዚአብሔር ነው፣ 1ኛ ቆሮ. 6:19-20
ለ. አካል የሚገባው ለትዳር ጓደኛ ነው፣ 1ኛ ቆሮ. 7:4

ለ. የሰዎች ጾታዊነት እግዚአብሔርንና የእሱን ፍቅር ለማሳየት ጥቅም ላይ ውሏል።

1. ገላትያ 3:28፣ የአዲሱ ዘመን ማጠቃለያ ነው፣ ወንጌልና የእሱም ሁሉን አካሎ መገኘት እንዲሁም እኩልነቱን
2. ኤፌሶን 5:21-31፣ የክርስቲያን ቤት፣ በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያን መካከል ላለው ግንኙነት ምሳሌ ሆኗል (ሆሴዕ 1-3 ላይ የሆሴዕ ትዳር፣ እግዚአብሔር ለእስራኤል ያለውን ፍቅር እንደ ማሳያ መንገድ ጥቅም ላይ እንደዋለ)

ሐ. እግዚአብሔር ራሱ እንደ ወንድ እና ሴት መገለጠ።

1. ወንድ፣ በጣም የተዘወተረ
ሀ. አባት፣ ዘዳ. 1:31፣ 32:5፣ መዝ. 103:13፣ ኢሳ. 63:16፣ 64:8፣ ኤር. 3:4፣19፣ 31:9፣ ሆሴ. 11:1፣ ሚል. 3:17
ለ. ባል፣ ሆሴ. 11:3-4
2. ሴት
3. ማውጫ (ዋነኛ ነጥብ)
ሀ. "በመንፈስ የተሞላ ሕይወትን" ያዘል፣ ኤፌ. 5:18 (የአሁን ተገብሮ ተተካሪ (አስገዳጅ) [ቆላ. 3:18-25])
ለ. አምስት የአሁን ባዝ አንቀጾችን ያስከትላል (ኤፌ. 5:19-24)
(1) እየዘመረ

- (2) እያመሰገነ
 - (3) መልካም ድምጽ
 - (4) ሁልጊዜ ማመስገን
 - (5) እርስ በርስ መከባበር
- ሐ. አንድ ምሳሌ (የክርስቲያን ቤት)
- (1) ባልና ሚስት (ኤፌ. 5:22-33)
 - (2) ወላጆችና ልጆች (ኤፌ. 6:1-4)
 - (3) የቤት አገልጋዮች አሳዳሪዎችና የቤት አገልጋዮች (ኤፌ. 6:5-9)
4. ግብረ ሥጋ የተሰጠው ከቅድመ ፍጥረት የላቀ ነው
- ሀ. ደስታ
 - ለ. መግባባት ያለው ራስን መስጠት
 - ሐ. ስሜታዊ መልካምነት
 - መ. ሥጋዊ ፍላጎት

ለ. ላጤነት (ያለ ጋብቻ)

- 1. እሱም መንፈሳዊ ስጦታና መጠራት ነው፤ ማቴ. 19:12፤ ለ ቆሮ. 7:7-8፤ 32፤ 34
- 2. በፍቃደኝነት፤ በጣም ወሳኝነት የሌለው እና በጣምም መንፈሳዊነት የሌለው፤ 1ኛ ጢሞ. 4:1-5
- 3. ተጠቃሽ የሚሆኑ ምሳሌዎች፡
 - ሀ. ኤርምያስ
 - ለ. መጥምቁ ዮሐንስ
 - ሐ. ኢየሱስ
 - መ. ጳውሎስ
 - ሠ. በርናባስ
 - ረ. የፊሊጶስ አራቱ ሴቶች ልጆች (ሐዋ. 21:8-9)

IV. የሰው ልጆች አጠቃቀም፤ እግዚአብሔር የሰጠውን ሰዋዊ ግብረ ሥጋዊነት

ሀ. ቅድመ ጋብቻ (ዝሙት) እና ድርብ ጋብቻ (ማመንዘር)

ለ. የተመረጡ ጽሑፎች

- 1. 1ኛ ቆሮ. 6:15-20
- 2. ገላ. 5:19-21
- 3. ዕብ. 13:4

ሐ. ጾታ (በሐሳብም ሆነ በድርጊት) ሰዎችን እንደ ዕቃ ለግል ርካታ እንደመጠቀሚያ ፍቃድ ይሆናል

መ. ፍቺ

- 1. ዘወትር ሁለተኛው የተሻለ (በሚል)
- 2. በብሉይ ኪዳን ይፈቀዳል፤ ዘዳ. 24:1-4፤ ነገር ግን በኢየሱስ ተከልክሏል፤ ማቴ. 5:27-32፤ 19:3-12

ሠ. ግብረ ሰዶማዊነት

- 1. ፈጽሞ የእግዚአብሔር ፍቃድ አይደለም
 - ሀ. ሌዋ. 20:13
 - ለ. ሮሜ 1:26-27
 - ሐ. 1ኛ ቆሮ. 6:9-11
- 2. እሱ አደገኛ ነው ምክንያቱም እሱ የሕይወት ስልት ኃጢአት ስለሆነ፤ ነገር ግን ከሌሎቹ የሕይወት ስልት ኃጢአቶች የከፋ አይደለም (ማመንዘር፤ ዝሙት ወይም መሴሰን)። "የማይሠረይ ኃጢአት" አይደለም (እሱም ያለማመን)።
- 3. ሁሉም የወደቁት ሰዎች ከግብረ ሥጋ ግንኙነት ጋር ታግለዋል።ይህ ኃይለኛ፤ የማይቋቋም፤ የተንሰራፋ ሐሳብ፤ ደመነፍሳዊ፤ እና ፍላጎት በሁላችንም በየዕለቱ የግድ መከወን አለበት!
- 4. በርካታ አማኞች የኢአማኒ ጣዖቶች ግብረ ሰዶማዊ ተጓዳኞች ነበሩ፤ ነገር ግን ከደኅንነት በኋላ ለእሱ ባሪያዎች አይሆኑም፤ 1ኛ ቆሮ. 6:9፤11

V. የመደምደሚያ ነጥቦች

ሀ. ግብረ ሥጋ ግንኙነት የእግዚአብሔር ዕቅድ ነው፤ በሰዎች ለተሞላች ዓለም።

ለ. የግብረ ሥጋ ግንኙነት ጊዜያዊ ነው፤ ዘላለማዊ አይደለም፤ ማቴ. 22:30፤ ማርቆስ 12:25፤ ሉቃስ 20:34-36።

ሐ. የግብረ ሥጋዊነት በውድቀቱ ተጎድቷል። እያንዳንዳችን በተፈጥሯችን ግል ተኮር፤ ራስ ወዳድ ሰዎች ነን።

መ. ግብረ ሥጋዊነት ማለት እኛን የተዋጀነውን ሰዎች የሚረዳን ነው፤ ይበልጡኑ ራሳችንን የተቆጣጠርን ሰዎች እንድንሆን (የመንፈስ ፍሬዎች የማዕዘን ድንጋይ በገላ. 5:23)። ተራክቦ ለግለኞቹ ሰዎች መልካም መምህር ነው።

ሠ. ክርስቲያን ወላጆች ቀዳሚውን ሚና መጫወት ይኖርባቸዋል፤

ይሄንን ኃይለኛና የተንሰራፋ ጉዳይ በተመለከተ፤ ቤተሰቦችን፤ ማኅበረሰቡን፤ እንዲሁም ሕዝቦችን ለመርዳት። እሱም መሳቢያ ወይም መወጣጫ ሊሆን ይችላል። እኛ የመለኮታዊ ጸጋ ማሳያዎች ነን። የተሻለው የሥርዓተ ጾታ ትምህርት፤ ያለ ምንም ግለኝነት እርስ በርስ የሚዋደዱ ሁለት ወላጆች ናቸው!

ረ. ተራከቦ አስደሳች ወይም አስፈሪ ሊሆን ይችላል። እሱ ማለት የሚሆነው

1. ምድርን መሙላት
2. የሁለት ሰዎች መተሳሰር
3. ቤተሰብን መመሥረት
4. ደስተኛ መሆን ነው

20:7 ግሣዊ ቅርጾች ስሜት የሚነኩ ናቸው፤ እግዚአብሔር ለአቤሜሌክ ባሳየው ሕልም መልእክት ላይ የሚገኙት።

1. “የሰውየውን ሚስት መልስ።” ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ሂፊል ተተካሪ፣ ይህ በሚያስገርም መልኩ ዘወትር በአኪ ለ“ንስሐ” ጥቅም ላይ የሚውል ተመሳሳይ ግሥ ነው።
2. “እሱም ስላንተ ይጸልያል” ቢዲቢ 813፣ ኬቢ 933፣ ያልተጠናቀቀ (እሱም ጥቅም ላይ የዋለው ተጽዕኖ አግባብ ነው)። የእግዚአብሔር መሐሪነት በአብርሃም የምልጃ ጸሎት እንደሚወሰን ተመልክት (ባመዛኙ እንደ ኢዮብ 42:8 የመሰለ)። ይህም የአብርሃምን የተለየ አቋም በጉልህ ያሳያል!
3. “በሕይወት ትኖራለህ።” ቢዲቢ 310፣ ኬቢ 309፣ ተተካሪ
4. “እሷን ባትመልስ ግን።” ሂፊል ንዑስ አንቀጽ (ቁ. 1ን ተመልክት)
5. “እወቅ።” ቢዲቢ 393፣ ኬቢ 390፣ ተተካሪ
6. “በርግጥ ትሞታለህ።” ንዑስ አንቀጽ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 559፣ ኬቢ 562) ጥንካሬውን ያመለክታል። ኃቢአት የሚያያዘው ከ “ሞት” ጋር ነው (2:17፣ ዘጸ. 10:17፣ ዘኁ. 18:22)።

© “እሱ ነቢይ ነውና” ይህ በመጽሐፍ ቅዱስ የመጀመሪያው የዚህ ቃል አጠቃቀም ነው፤ እንደዚሁም በዘፍጥረት ብቸኛው መከሰቻ ነው። “ነቢይ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 611) የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን መገለጥ ተቀብሎ የሚሰጥ ማለት ነው (ዘኁ. 12:6)። ሆኖም፣ በዚህ ዐውደ ጽሑፍ የተያያዘ የሚመስለው ከምልጃ ጸሎት ጋር ነው (ዝክ. ቁ. 7:17)። ይህም ሊሆን የሚችልበት ምክንያት በሌለኛው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማጣቀሻዎች ነው (1ኛ ሳሙ. 7:5፣ 12:19፣ 23፣ ኢዮብ 42:8፣ ኤር. 7:16፣ 11:14፣ 14:11፣ 27:18)። አንዱ ሊል የሚችለው፣ እሱ የሚያመለክተው የእግዚአብሔር ራዕይ ወደ ልጆቹ መተላለፉን ነው (ዝክ. 18:19)።

ልዩ ርዕስ፡ የብሉይ ኪዳን ትንቢት

I. መግቢያ

ሀ. የመክፈቻ መግለጫዎች

1. አማኙ ማሳበረሰብ እንዴት አድርጎ ትንቢትን እንደሚተረጎም ስምምነት የለውም። ሌሎቹ ሐቆች ቀጥተኛ በሆነ አቋም ላይ ለዘመናት ሁሉ የተመሠረቱ ሲሆኑ፣ ይህኛው ግን አይደለም።
2. በርካታ በሚገባ የተገለጹ የብሉይ ኪዳን ትንቢት ደረጃዎች አሉ

ሀ. ቅድመ- ዘውዳዊ (ሞናርኪያዊ)

(1) ነቢያት ተብለው የሚጠሩ ግለሰቦች

- (ሀ) አብርሃም — ዘፍ. 20:7
- (ለ) ሙሴ — ዘኁ. 12:6-8፣ ዘዳ. 18:15፣ 34:10
- (ሐ) አሮን - ዘጸ. 7:1 (የሙሴ ቃል አቀባይ)
- (መ) ማርያም - ዘጸ. 15:20
- (ሠ) ሜዳድና ኤልዳድ - ዘኁ. 11:24-30
- (ረ) ዲቦራ - መሳ. 4:4
- (ሰ) ስሙ ያልተጠቀሰ - መሳ. 6:7-10
- (ሸ) ሳሙኤል - 1 ሳሙ. 3:20

(2) ለነቢያት እንደ ምድብ ማጣቀሻ - ዘዳ. 13:1-5፣ 18:20-22

(3) ትንቢታዊ ምድብ ወይም ተጓዳኞች - 1 ሳሙ. 10:5-13፣ 19:20፣ 20:35፣ 41፣ 22:6፣ 10-13፣ 22:3፣ 7፣ 4:1፣ 38፣ 5:22፣ 6:1፣ ወዘተ.

(4) መሲሕ ነቢይ ይባላል - ዘዳ. 18:15-18

ለ. ያልተጻፈ ዘውዳዊ (ሞናርኪያዊ) (እነሱም ንጉሥን ያመለክታሉ)

- (1) ጋድ — 1ኛ ሳሙ. 22:5፣ 2 Sam. 24:11፣ 1 Chr. 29:29
- (2) ናታን - 11 ሳሙ. 7:2፣ 12:25፣ 1 ነገሥ. 1:22
- (3) አሂጃ - 1 ነገሥ. 11:29
- (4) ጄሁ - 1 ነገሥ. 16:1፣ 7፣ 12
- (5) ስሙ ያልተጠቀሰ - 1 ነገሥ. 18:4፣ 13፣ 20:13፣ 22
- (6) ኤልያስ - 1 ነገሥ. 18-11 ነገሥ. 2
- (7) ሚልክያስ - 1 ነገሥ. 22
- (8) ኤልሳ - 11 ነገሥ. 2:8፣ 13

ሐ. የጥንታዊ ጽሑፍ ነቢያት (እነሱም ሕዝቡን እንዲሁም ንጉሡን ያመለክታሉ)፡ ከኢሳይያስ እስከ ሚልኪያስ (ከዳንኤል በቀር)

ለ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃላት

ሮህ = "ነቢይ፣" 1ኛ ሳሙ. 9:9። ይህ ማጣቀሻ ራሱ የሚያሳየው ናቢ የሚለውን ቃል ትርጉም ነው። ሮህ ከአጠቃላይ ቃል "ማየት" ከሚለው ነው። ይህ ሰው የእግዚአብሔርን መንገዶችና ዕቅዶች የተረዳ ሲሆን፣ በእንደ ጉዳይ ላይ የእግዚአብሔርን ፍቃድ ለማወቅ የሚያማክሩት ነው።

1. ሆዚህ = "ነቢይ፣" 2ኛ ሳሙ. 24:11። እሱም በመሠረቱ ከሮህ ጋር ተመሳሳይ ነው። እሱ ከማይዘወተረው ቃል ከ"ማየት" ነው። የባዝ አንቀጽ ዓይነቱ ብዙውን ጊዜ ጥቅም ላይ የሚውለው ነቢያትን ለማመላከት ነው (ማለትም፣ "ተመልከቱ")።
2. ናቢ = "ነቢይ፣" ከአካድያን ግሥ ከናቡ ጋር ይያያዛል = "መጥራት" እና ዓረባዊ ናባ = "ማወጅ።" ይህ በብሉይ ኪዳን ነቢይን ለመግለጽ በእጅጉን የተለመደ ቃል ነው። እሱም ከ300 ጊዜ በላይ ጥቅም ላይ ውሏል። ትክክለኛው ሥርወ-ቃል አይወቅም፣ ግን "መጥራት" በአሁኑ ጊዜ የተሻለው አማራጭ ይሆናል። የተሻለው መረዳት ሊመጣ የሚችለው ያህዌ፣ ሙሴ ከፈርዖን ጋር ያለው ግንኙነት በአርን በኩል ማድረጉን የገለጸበት ነው (ዘጸ. 4:10-16፣ 7:1፣ ዘዳ. 5:5። ነቢይ ማለት ከእግዚአብሔር አኳያ ለሕዝቡ የሚናገር ነው (አሞጽ 3:8፣ ኤር. 1:7፣ 17፣ ሕዝ. 3:4።)
3. ሦስቱም ቃላቶች ሁሉ በነቢያት ምድብ ጥቅም ላይ የዋሉት በ1ኛ ዜና. 29:29፣ ሳሙኤል - ሮህ፣ ናታን - ናቢ እና ጋድ - ሆዚህ ላይ ነው።
4. ሐረጉ፣ ኢሻ - ኤሎሂም፣ "የእግዚአብሔር ሰው፣" ደግሞ ሰፋ ያለ መለያ ነው፣ ለእግዚአብሔር ለሚናገር። እሱም 76 ጊዜ ያህል በብሉይ ኪዳን ጥቅም ላይ ውሏል፣ "ነቢይ" በሚል ስሜት።
5. "ነቢይ" የሚለው ቃል መነሻው ግሪክ ነው። እሱም የመጣው ከ፡ (1) ቅድመ = "በፊት" ወይም "ለ" እና (2) ፊሚ = "መናገር" ነው።

II. የትንቢት መግለጫ

- ሀ. "ትንቢት" የሚለው ቃል ሰፋ ያለ የዕብራይስጥ የፍቺ መስክ አለው፣ ከእንግሊዝኛ ይልቅ። ከኢያሱ እስከ መጽሐፈ ነገሥት (ሩትን) ሳይጨምር ያሉት የታሪክ መጻሕፍት፣ በአይሁድ የሚለዩት እንደ "ቀደምት ነቢያት" ነው። ሁለቱም፣ አብርሃም (ዘፍ. 20:7፣ መዝ. 105:5) እና ሙሴ (ዘዳ. 18:18) እንደ ነቢያት ይቆጠራሉ (ማርያም ጭምር፣ ዘጸ. 15:20)። ስለዚህ፣ ግምታዊ ከሆነ የእንግሊዝኛ መግለጫ ተጠበቁ!
- ለ. "ትንቢታዊነት በሕጋዊ መንገድ ሊገለጥ የሚችለው እንደ ታሪክን መረዳት ነው፣ እሱም ትርጉምን ከመለኮታዊ አግባብ፣ መለኮታዊ ዓላማ፣ መለኮታዊ ተሳትፎ አኳያ ከሚቀበለው፣" የተርጓሚዎች የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ ቃላት፣ ቅጽ 3፣ 896።
- ሐ. "ነቢይ፣ ፈላስፋም ሆነ ስልታዊ የሥነ-መለኮት ሰው አይደለም፣ ነገር ግን በኪዳን መሐል ሆኖ የእግዚአብሔርን ቃል ወደ ሕዝቡ የሚያመጣ ሲሆን፣ መጨረሻውን መልክ በማስያስ አሁን ያሉበትን ለማደስ፣ "ነቢያትና ትንቢት፣" ኢንሳይክሎፔዲያ ጁዳይካ ቅጽ 13 ገጽ 1152።

III. የትንቢት ዓላማ

- ሀ. ትንቢት፣ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚናገርበት መንገድ ነው፣ አሁን ላሉበት መቼት ምሪት የሚሰጥበት ነው፣ እንዲሁም ሕይወታቸውና የዓለም ሁኔታችን በእሱ ቁጥጥር ሥር መሆናቸውን ተስፋ እንዲያደርጉ። የእነሱ መልዕክቶች በመሠረቱ የተደራጁ ናቸው። ማለትም፣ ለመገሠጽ፣ ለማበረታታት፣ እምነትን ለመፍጠር እና ለንስሐ፣ እናም የእግዚአብሔርን ሕዝብ ያስገነዝባል፣ ስለ ራሱም ሆነ ስለ እቅዱ። እነሱም የእግዚአብሔርን ሕዝብ ይይዛሉ፣ ወደ እግዚአብሔር ኪዳናት ጽኑ ዕምነት። እዚህ ላይ የግድ መጨመር የሚኖርበት፣ እሱ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው የእግዚአብሔርን የቃል አቀባይ ምርጫ ለመግለጽ ነው (ዘዳ.13:1-3፣ 18:20-22)። ይህ፣ በድምዳሜ የሚወሰደው፣ መሰረቱን ለማመላከት ነው።
- ለ. ዘወትር፣ ነቢይ የሱን ዘመን ታሪካዊ ወይም ሥነመለኮታዊ ከሳራዎችን ይወስዳል፣ እናም ይህንን ወደ ፍጻሜያዊ የሆነ መቼት ይቀይሳል። ይህ የታሪክ የመጨረሻው ሰዓት የሆነ እይታ በእስራኤል የተለየ ነው፣ እናም የእሱ የመለኮታዊ ምርጫ እና የኪዳን ተስፋዎች አሳቢ የተለዩ ናቸው።
- ሐ. የነቢያት ሹመት ለማመዛዘን የፈለገ የሚመስለው (ኤር. 18:18) እና የሊቀ ካህናቱን ሹመት ሥልጣን መያዝ የእግዚአብሔርን ፍቃድ እንደማወቂያ መንገድ አድርጎ መውሰድን ነው። ኡሪምና ቱሚም ከእግዚአብሔር ቃል አቀባይ የመጣውን ወደ ቃል መልዕክት ያደገ ነው። የነቢያት ሹመት ከሚልክያስ በኋላ በእስራኤል ያከተመለከት ይመስላል። እሱም ከ400 ዓመት ቆይታ በኋላ እስከ መጥምቁ ዮሐንስ ድረስ አልተከሰተም። የአዲስ ኪዳን "የትንቢት" ስጦታ ከብሉይ ኪዳን ጋር እንዴት እንደሚዛመድ ርግጠኝነት የለውም። የአዲስ ኪዳን ነቢያት (ሐዋ.11:27-28፣ 13:1፣ 14:29፣32፣37፣ 15:32፣ 1 ቆሮ. 12:10፣28-29፣ ኤፌ. 4:11) አዲስ ራዕይ ወይም ቃል ገላጮች አይደሉም፣ ነገር ግን በኪዳኑ ሁኔታዎች የእግዚአብሔርን ፍቃድ የሚነግሩ የሚተነብዩ ናቸው።
- መ. ትንቢት በባሕርይ ያልተጠቃለለ ወይም ቀደም ብሎ የሚታወቅ አይደለም። ትንቢያ የእሱን ሹመት እና መልእክት የማረጋገጫ መንገድ ነው፣ ነገር ግን እሱ የግድ መመዝገብ ያለበት "የመሰላዊ ትንቢት 2% ያነሰ ነው። ከ5% በታች በተለይ የሚገልጸው የአዲሱን ኪዳን ዘመን ነው። ከ1% ያነሰ ወደፊት የሚመጡትን ሁኔታዎች በተመለከተ ነው።" (ፊ እና ስቱዋርት፣ መጽሐፍ ቅዱስ ከነሙሉ ጠቀሜታው እንዴት እንደሚነብብ፣ ገጽ 166)።
- ሠ. ነቢያት እግዚአብሔርን ለሕዝቡ ሲወክሉ፣ ካህናት ደግሞ ሕዝቡን በእግዚአብሔር ፊት ይወክላሉ። ይህ አጠቃላይ መግለጫ ነው። የተለየነት ያላቸው ይኖራሉ፣ እንደ ዕንባቆም፣ ጥያቄውን ለእግዚአብሔር እንደሚያቀርበው ዓይነት።
- ረ. ነቢያትን ያለመረዳት አንደኛው ምክንያት፣ መጽሐፍቻቸው እንዴት እንደተዋቀሩ አለማወቃችን ነው። ታሪክ ቅደም ተከተላዊ አይደለም። ጭብጣዊ ይመስላሉ፣ ነገር ግን ዘወትር ማንም በሚጠብቀው መንገድ አይደለም። ዘወትር ግልጽ የሆነ ታሪካዊ መቼት፣ የጊዜ ቅንብብ ወይም ከመናፍስተኞች ጋር ግልጽ የሆነ ምድብ የለውም። እነዚህ መጻሕፍት አስቸጋሪዎች ናቸው (1) በእንደ ጊዜ ቅምጥ ለማንብብ፣ (2) በየርዕሱ ለመፈረጅ፣ እና (3) በእያንዳንዱ ትንቢያ ላይ ማዕከላዊውን እውነት ወይም ሥልጣናዊ ሐሳብ ለማስረገጥ።

IV. የትንቢት ትርጉም

ሀ. በብሉይ ኪዳን የ "ነቢይ" እና "ትንቢት" ጽንሰ-ሐሳብ እያደገ የመጣ ይመስላል።

በጥንታዊ እስራኤል የነቢያት ኅብረት እየተጠናከረ መጥቶ ነበር፤ እሱም ይመራ ይነበረው እንደ ኤልያስና ኤልሳ በመሳሰሉ ተጽዕኖ በሚያሳድሩ መሪዎች ነበር። አንዳንድ ጊዜ፣ "የነቢያት ልጆች" የሚለው ሐረግ ጥቅም ላይ ይውል ነበር ይህንን ቡድን ለመለየት (2ኛ ነገሥት 2)። ነቢያት ባሕርያቸው ይመደቡበት የነበረው መልክ ተመስጧዊነት ነው (1ኛ ሳሙ. 10:10-13፤ 19:18-24)።

ለ. ሆኖም፣ ይህ ጊዜ በፍጥነት ወደ ግለሰብ ነቢያት ተሸጋግሩ። እነዚያ የነበሩት ነቢያት (እውነተኛዎቹም ሆነ ሐሰተኞች) በንጉሥ የሚታወቁት፣ እናም በቤተ-መንግሥት ይኖሩ ነበር (ጋድ፣ ናታን)። ደግሞም ነጻ የሆኑም ነበሩ፤ አንዳንድ ጊዜም ከእስራኤል ማኅበረሰብ አቋም ጋር ጨርሶ የማይገናኙ ነበሩ (አሞጽ)። እነሱም ወንድና ሴት ነበሩ (2ኛ ነገሥ. 22:14።)

ሐ. ነቢይ ዘወትር መጻፈውን የሚተነብይ ነው፤ በሰዎች ፈጣን ምላሽ ላይ የተንተራሰ። የነቢያት ተግባር ዘወትር የነበረው እግዚአብሔር ለፍጡሩ ያለው የማይታጠፍ ሁለንተናዊ እቅድ ሲሆን፣ እሱም በሰዎች ምላሽ አይስተጓጎልም። ይህ ሁለንተናዊ ፍጻሜ-ተኮር እቅድ በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ነቢያት ዘንድ የተለየ ነበር። ትንቢያና የኪዳን ትክክለኛነት ምንታዊ አትኩሮቶች ነበሩ፤ የትንቢታዊ መልዕክቱ (ዝክ. ፊ እና ስቱዋርት፣ ገጽ 150)። ይህ የሚያመለክተው ነቢያት በቅድሚያ ኅብረታዊ ላይ ነው የሚያተኩሩት። እነሱ ዘወትር፣ በአጠቃላይ ሳይሆን፣ ሕዝቡን የሚመለከቱ ናቸው።

መ. አብዛኛው ትንቢታዊ ነገር በቃል የሚቀርብ ነው። ኋላ ላይ ነው የተጠናቀረው፤ በጭብጥ፣ በታሪክ ቅደም ተከተል፣ ወይም በሌሎቹ የቅርብ ምስራቅ የሥነ-ጽሑፍ ፈርጆች ነበር፤ አሁን ግን አናገኘውም። እሱ ሥነ-ቃል ስለሆነ፣ እንደ ስድ ንባብ ጽሑፍ ያለ መዋቅር የለውም። ይህም መጻሕፍቱን በቀጥታ ለማንበብ አዳጋች ያደርገዋል፤ እንዲሁም ያለ ልዩ ታሪካዊ መቼት ለመረዳት አስቸጋሪ ያደርገዋል።

- ሠ. ነቢያት መልእክቶቻቸውን ለማስተላለፍ የተለያዩ ፈርጆችን ይጠቀማሉ።
 1. የፍርድ ቤት ትዕይንት - እግዚአብሔር የራሱን ሕዝብ ወደ ፍርድ ቤት ይወስዳል፤ ብዙ ጊዜ የፍቺ ጉዳይ፣ እሱም ያህዌ ሚስቱን አልቀበልም ሲል (እስራኤል) ታማኝ ሆኖ ስላልተገኘች (ሆሴዕ 4፤ ሚክያስ 6)።
 2. የልቅሶ መሾ - ልዩ የሆነው የዚህ ዓይነት መልዕክት መለኪያና ባሕርይ "ወዮ" ልዩ መልክ ይሰጠዋል (ኢሳይያስ 5፤ ዕንባቆም 2)።
 3. የኪዳናዊ ባርክት መግለጫ - የኪዳን ሁኔታዊ ተፈጥሮ አጽንዖት ተሰጥቶታል እንዲሁም የሚያስከትለው ውጤት፣ በአዎንታዊም ሆነ በአሉታዊ፣ ለቀጣዩ ጊዜ ይወጣል (ዘዳግም 27-28)።

V. ትንቢትን ለመተርጎም ረጅ መመሪያዎች

ሀ. የዋነኛውን ነቢይ (አዘጋጅ) ሐሳብ ፈልግ የእያንዳንዱን ትንቢት ጽሑፋዊ ይዘት ታሪካዊ መቼት በመመዘን። እሱም ዘወትር የሚያካትተው እስራኤል ሙሴያዊውን ኪዳን በዚህ መንገድ መስበሩን ነው።

ለ. ሁሉንም ትንቢት አንብቦህ ተርጉም፤ ከፋዩን ብቻ አይደለም፤ እሱን እንደ ይዘት መድብ። እሱም ከአካባቢዎች ትንቢት ጋር እንዴት እንደሚዛመድ ተመልከት። የሞላውን መጽሐፍ ማውጫ ለማውጣት ሞክሩ።

ሐ. የአንቀጹን ጥሬ ትርጉም እየተመለከትክ ሂድ፤ ከራሱ ከጽሑፉ ውስጥ ተምሳሌታዊ አጠቃቀም እስከሚያሳይህ ድረስ፤ ከዚያም ተምሳሌታዊ ቋንቋውን በጽሑፍ አስፍረው።

መ. በታሪካዊ መቼት እና በትይዩአዊ አንቀጾች አመለካከትን ተምሳሌታዊ ድርጊቶችን ተንትን። እነዚህ ጥንታዊ የቅርብ ምስራቅ ሥነ ጽሑፎች ዘመናዊ የምዕራባውያን ሥነ-ጽሑፍ እንዳልሆኑ ግን አስታውሱ።

- ሠ. ትንቢቶችን በጥንቃቄ አስፍር
 1. እነሱ የደራሲውን ጊዜ ብቻ በተናጠል የሚያዩ ናቸውን?
 2. እነሱ በእስራኤል ታሪክ ኋላ ላይ ተፈጻሚ ሆነዋልን?
 3. እነሱ የቀጣይ ሁኔታ ናቸውን?
 4. እነሱ ተጓዳኝ የሆነ ፍጻሜ እና የወደፊት ፍጻሜ ይኖራቸዋልን?
 5. ለጥያቄዎችህ ምሪት ይሆን ዘንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎችን ተከተል፤ ዘመናዊዎቹን ጸሐፊዎች ትተህ።

- ረ. ልዩ ትኩረቶች
 1. ትንቢያው ሁኔታዊ ምላሽ የሚያስፈልገው ነውን?
 2. ትንቢቱ ለማን እንደሆነ በእርግጠኝነት ታውቋል? (ለምን?)
 3. በሁለቱም በመጽሐፍ ቅዱሳዊ እና/ወይም በታሪካዊነት አኳያ ድርብ ፍጻሜ የመኖር አጋጣሚ አለውን?
 4. የእኪ ጸሐፍት በተመስጦ ሆነው መሲሔን በብሉይ ኪዳን በብዙ ስፍራ ለማየት ችለዋል፤ እሱም ለእኛ ግልጽ ያልሆነልን። እነሱም ምድቦችን ወይም የቃላት አግባቦችን የተጠቀሙ ይመስላል። እኛ ተመስጧዊ እስካልሆንን ድረስ ይህንን አግባብ ለእነሱ ብንተው የተሻለ ነው።

VI. ረጅ መጻሕፍት

- ሀ. ለመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢት መመሪያ በካርል ኢ. አሜንዲንግ እና ደብሊዩ. ዋርድ ባስኩ
- ለ. መጽሐፍ ቅዱስ ከነሙሉ ጠቀሜታው እንዴት እንደሚነበብ በጎርዶን ፊ እና ዳግላስ ስቱዋርት
- ሐ. ነቢያት የእኔ አገልጋዮች በኤድዋርድ ጄ. ያንግ
- መ. ፕላውሼርስ እና ፕሩኒንግሁክስ፡ የመጽሐፍ ቅዱስን ትንቢት ቋንቋ እና የፍጻሜን (አፖካሊፕቲክ) ዳግመኛ መመርመር በዲ. ብሬንት ሳንዲ
- ሠ. አዲሱ ዓለም አቀፍ የብሉይ ኪዳን ሥነ-መለኮትና ትርጓሜ መዝገበ ቃላት፣ ቅጽ 4 ገጽ 1067-1078

© "አንተና ያንተ የሆነውም ሁሉ" አሁንም ደግሞ ከሥጋዊ ጋር የሆነ አጽንዖት አለን፤ እሱም በብሉይ ኪዳን በእጅጉን የተለመደ ነው (ዝክ. 17:27፤ 19:12)። ግለሰባዊ አባል (ነገር) እስከ ሕዝቅኤል 18 እና ኤርምያስ 31:31-34፤ ድረስ በርግጥ አናገኝም፤ እሱም የአዲሱን ኪዳን ባሕርይ ያየዘ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 20:8-18

⁸እቢሜሌክም በነገታው ማለደ፤ ባሪያዎቹንም ሁሉ ጠራ፤ ይህንንም ነገር ሁሉ በጀርአቸው ተናገረ ሰዎቹም እጅግ ፈሩ። ⁹እቢሜሌክም አብርሃምን ጠርቶ አለው፡- ይህ ያደረግህብን ምንድር ነው? ምንስ ክፉ ሠራሁብህ? በእኔና በመንግሥቴ ላይ ትልቅ ኃጢአት አውርደሃልና

የማይገባ ሥራ በእኔ ሠራህብኝ።¹⁰ አቢሜሌክም አብርሃምን አለው። ይህን ማድረግም ምን አይተህ ነው? ¹¹አብርሃምም አለ።- በዚህ ስፍራ እግዚአብሔርን መፍራት በእውነት እንደሌለ፣ ለሚስቴም ሲሉ እንደሚገድሉኝ ስላሰብሁ ነው።¹² እርስዎም ደግሞ በእውነት እኅቴ ናት የእናቴ ልጅ አይደለችም እንጂ የአባቴ ልጅ ናት ለእኔም ሚስት ሆነች። ¹³እግዚአብሔርም ከአባቴ ቤት ባወጣኝ ጊዜ አልኳት።- በገባንበት አገር ሁሉ ለእኔ የምታደርገው ወርቃ ይህ ነው።- ወንድሜ ነው ብለሽ ስለ እኔ ተናገሪ። ¹⁴አቢሜሌክም በጎችንና ላሞችን ወንዶችና ሴቶች ባሪያዎችን አመጣ፣ ለአብርሃምም ሰጠው። ሚስቴን ሣራንም መለሰለት። ¹⁵አቢሜሌክም፡- እነሆ፣ ምድሪ በፊትህ ናት በወደድሽው ተቀመጥ አለ። ¹⁶ሣራንም አላት። እነሆ፣ ለወንድምሽ ሺህ ሚዛን ብር ሰጠሁት ያም እነሆ ከአንቺ ጋር ባሉት ሁሉ ፊት የዓይኖች መሸፈኛ ይሁንሽ ጽድቅሽ ለሰዎች ሁሉ ተገልጦአልና። ¹⁷አብርሃምም ወደ እግዚአብሔር ጸለየ እግዚአብሔርም አቢሜሌክን ሚስቴንም ባሪያዎቹንም ፈወሳቸው፣ እነርሱም ወለዱ ¹⁸እግዚአብሔር በአብርሃም ሚስት በሣራ ምክንያት በአቢሜሌክ ቤት ማገፍተን ሁሉ በፍጹም ዘግቶ ነበርና።

20:8 “በጠዋትም ማልዶ ተነሣ” ይህ የዕብራይስጥ ዘይቤ ሲሆን፣ እሱም ችግሩንና ድንገተኛነትን ያሳያል (ዝክ. 21:14; 22:3) ለተገለጠው ለእግዚአብሔር ፍቃድ ምላሽ በመስጠት።

© “እናም ሰዎቹ እጅግ ፈሩ” በቁ. 4-6 ላይ የአቢሜሌክ እምነት ብቻ አይደለም የሚታየው፣ ነገር ግን የአጠቃላይ ቤተሰቡ እምነት ነው በዚህ ቁጥር የተገለጠው። እሱም በቁጥር 11 ላይ የአብርሃምን ገለጻ ውስጠ ወይራ ያደርገዋል።

20:9-10 በሦስት ተከታታይ ጥያቄዎች አቢሜሌክ በርግጥ የሚያሳየው የአብርሃምን ተገቢ ያልሆነ ድርጊት ነው፣ ፈርዖን ቀደም ሲል በምዕራፍ 12 እንዳደረገው።

20:10 “ተቃውሞም” አንዳንዶች ይህንን ትንቢታዊ መገለጥ ያደርጉታል፣ ነገር ግን አብዛኞቹ ሊቃውንት ይህንን የሚወስዱት፣ “ባለፈው ጊዜ ምን የተበደለው አለ በዚህ መልክ እንድታደርግ ያበቃህ?”

20:11-12 አብርሃም ሦስት ማብራሪያዎች ሰጥቷል፣ ለምን እንዲህ እንዳደረገ። ሦስቱም ደግሞ ይልቁን ትክክለኛ አይመስሉም። ፍርሃት ወይም ሞት ደግሞ በ12:12 እና በይስሐቅ 26:7 ላይ ተመዝግቧል።

20:13 “እግዚአብሔር እንደዞር ባደረገኝ ጊዜ” በእንግሊዝኛ አንድምታው የሚመስለው፣ በዚህ መልኩ እንዲያደርግ የሆነው በእግዚአብሔር ስህተት አንድሆነ ነው። እሱም የሚያስታውሰን አዳም እንዴት እግዚአብሔር ላይ እንዳሳበበ ነው (ዘፍ. 3:12)። ሆኖም፣ ርግጠኝነት የማይኖረው ይህንን በዚህ መልኩ ስንረዳው ነው። ርግጠኛ የሆነው ኤሎሂም የሚለው ስም፣ እዚህ ጥቅም ላይ የዋለው የሚከተለው በብዙ ቁጥር ግሥ ነው (ቢዲቢ 1073፣ ኬቢ 1766፣ ሂፊል የተጠናቀቀ የብዙ)፣ እሱም በእጅጉን ያልተለመደ፣ ለአሁንዳዊው የእስራኤላውያን አምላክ ማመላከቻ። አንዳንዶች የሚሉት እሱ በአቢሜሌክ በርካታ አማልክት ደረጃ ወርዷል ነው (ኤስ. አር. ድራይቨር)። ሆኖም፣ አቢሜሌክ ደግሞ የአንዱ እውነተኛ አምላክ እውቀት ያለው ይመስላል። ራቢዎች የሚሉት ይህ ድርብነት፣ ምንም እንኳን የአልፎ አልፎ ቢሆንም፣ ያልተለመደ አይደለም፣ እግዚአብሔርን በተመለከተ (ዝክ.1:26፣ 11:7፣ 35:7፣ 11 ሳሙ. 7:23)። ቤተክርስቲያን እነዚህን የብሉይ ኪዳን የብዙ ቁጥሮች ዘወትር የምትተረጉመው ከሥላሴ አካል መሠረተ እምነት (ዶክትሪን) አኳያ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ሥላሴ

የሦስቱን የሥላሴ አካላት ተግባር በ ቁ. 4-6 አስተውል። “ሥላሴ” የሚለው ቃል በመጀመሪያ የተቀመረው በቴርቱሊያን ሲሆን፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል አይደለም፣ ነገር ግን ጽንሰ-ሐሳቡ ተሰራጭቷል።

ሀ. ወንጌላት

- 1. ማቴዎስ 3:16-17፣ 28:19
- 2. ዮሐንስ 14:26

ለ. ሐዋ ሥራ -ሐዋ. 2:32-33፣ 38-39

- 1. ጳውሎስ
- 2. ሮሜ. 1:4-5፣ 5:1፣5፣ 8:1-4፣ 8-10
- 3. 1ኛ ቆሮንቶስ 2:8-10፣ 12:4-6
- 4. 2ኛ ቆሮንቶስ 1:21፣ 13:14
- 5. ገላትያ 4:4-6
- 6. ኤፌሶን 1:3-14፣17፣ 2:18፣ 3:14-17፣ 4:4-6
- 7. 1ኛ ተሰሎንቄ 1:2-5
- 8. 2ኛ ተሰሎንቄ 2:13
- 9. ቲቶ 3:4-6

ሐ. ጴጥሮስ - 1ኛ ጴጥሮስ 1:2

መ. ይሁዳ - ቁ. 20-21

እሱም በብሉይ ኪዳን ተጠቁሟል

ሀ. ለእግዚአብሔር የብዙ ቁጥር መጠቀም

- 1. ኤሎሂም የሚለው ስም የብዙ ነው፣ ነገር ግን ለእግዚአብሔር ጥቅም ላይ ሲውል የነጠላ ግሥ ይኖረዋል
- 2. “እኛ” በዘፍጥረት 1:26-27፣ 3:22፣ 11:7
- 3. “እንድ” በዘዳግም 6:4 የብዙ ነው (እንደ ዘፍ. 2:24፣ ሕዝ. 37:17)

ለ. የእግዚአብሔር መልአክ እንደሚታይ የመለኮት ወኪል

- 1. ዘፍጥረት 16:7-13፣ 22:11-15፣ 31:11፣13፣ 48:15-16

- 2. ዘጸአት 3:2፤4፤ 13:21፤ 14:19
- 3. መሳፍንት 2:1፤ 6:22-23፤ 13:3-22
- 4. ዘካርያስ 3:1-2

ሐ. እግዚአብሔርና መንፈስ ይለያያሉ፤ ዘፍጥረት 1:1-2፤ መዝሙር 104:30፤ ኢሳ. 63:9-11፤ ሕዝ. 37:13-14
 መ. እግዚአብሔር (ያህዌ) እና መሲሕ (አዶናይ) ይለያያሉ፤ መዝሙር 45:6-7፤ 110:1፤ ዘካርያስ 2:8-11፤ 10:9-12
 ሠ. መሲሕ እና መንፈስ ይለያያሉ፤ ዘካርያስ 12:10
 ረ. ሦስቱም ተጠቅሰዋል በኢሳ. 48:16፤ 61:1

የኢየሱስ መለኮትነት እና የመንፈስ አካላዊነት ለቀድሞዎቹ ጥብቅ፣ አሁን (አንድ አምላክ) አማኞች ችግር ፈጥረዋል፡

- 1. ቴርቱሊያን - ወልድን ወደ አብ ያስጠጋዋል
- 2. ኦሪጅን - የወልድንና የመንፈስን መለኮታዊ ሕላዌ ያስጠጋዋል
- 3. አሪዮስ - የወልድንና የመንፈስን መለኮትነት ክዷል
- 4. ሞናርኪያዊነት - በእግዚአብሔር ተተኪአዊ መገለጥ ያምናሉ

ሥላሴ ከታሪክ አንጻር እየተሰፋፋ የመጣ ቀመር ነው፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይዘት መነሻ

- 1. የኢየሱስ ፍጹም መለኮትነት፣ ከአብ ጋር እኩልነቱ በኒቅያ ጉባኤ በ325 ዓ.ም ጸንቷል
- 2. የመንፈስ ፍጹም አካላዊነት ከአብ እና ከወልድ ጋር እኩል መሆኑ በቁስጥንጥንያ ጉባኤ (በ381 ዓ.ም) ጸንቷል
- 3. የሥላሴ ሙሉ የሃይማኖት መግለጫ በአውግስጢኖስ ጽሑፍ ስለ ሥላሴ ላይ ተገልጧል።

እዚህ ጋ በርግጥ ምሥጢር አለ። ነገር ግን አኪ የሚመስለው አንድ መለኮት ሕላዌ በሦስት ዘላለማዊ በሆኑ አካላት መገለጡን የሚያጸና ይመስላል።

© “በገባንበት አገር ሁሉ ለእኔ የምታደርገው ወርታ ይህ ነው” ይህ ለማመላከት የሚሞክረው፣ አብርሃምና ሣራ ያደረጉትን ስምምነት ነው፤ ስለዚህ ወንድምና እናትነት፣ የከዳውያንን ዑር ከለቀቁ ጊዜ ጀምረው።

20:14 ይህ በትክክል የሚደግመው ፈርዖን በአብርሃም ላይ በ12:16 ያደረገውን ነው።

እነዚህ ድርቦች ናቸው፡ ዘመናዊ ምዕራባዊ ሊቃውንትን ብቸኛ ጸሐፊ ነው፤ ፔንታቴጌን ያዘጋጀው የሚል ጥያቄ እንዲያነሡ ምክንያት የሆናቸው። ለመለኮት የተለያዩ ስሞች መሆኑን እነዚህ ድርቦች ምክንያት ሆነዋቸዋል፤ በርካታ ጸሐፊዎች/አዘጋጆች የሚል ንድፈ ሐሳብ ለመንደፍ (የዶ/ር አትሊ ትንተና፣ በእዚህ ላይ፣ በመግቢያው [የደራሲነቱ] የእሱ ሐተታ በዘፍጥረት 1-11፣ በነጻ መስመር ይገኛል በ www.freebiblecommentary.org). እንዲሁም አጭር የተሻለ ማብራሪያ የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች፣ ገጽ 118-120።

20:16 “አንድ ሺህ ሚዛን ብር” አብዛኞቹ ትርጉሞች የሚገምቱት “ሼክል” የሚለው ቃል እዚህ የሆነበት ምክንያት፣ እሱ መደበኛ ቃል ሲሆን ለ“ለከበሩ ብረቶች መመዘኛ” ነው፤ በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ (ልዩ ርዕስ 18:6 ላይ ተመልከት)። ሌሎች በርካታ ጽሑፎች አሉ፣ ታሳቢ የሚሆኑ፣ ግን በአርገጠኝነት የማይያዙ (ዘፍ. 37:28፤ መሳ. 17:2፤3፤4፤10)።

©

አለመመቅ፣ አኪጀት፣	“ያንቺ ጽድቅ”
አየተመት	“ጽድቅ”
አእት	“እንቺ ንጹሕ መሆንሽን”
አኢመቅ	“እንቺ ፍጹም ጽድቅ መሆንሽን”

በአቤሜሌክ ተናጠላዊ ስጦታ መደረግ አለመደረግ ርግጠኛ አይደለም፤ አንደኛው ለአብርሃም (ቁ. 14) እንዲሁም ሌላኛው ለሣራ (ቁ. 16)፣ ወይም አንድ ስጦታ፣ የገንዘቡ ዋጋ እዚህ ቁጥር ላይ የተመዘገበው። እኔ በግሌ የማምነው የተለያዩ ተናጠላዊ ስጦታዎች መደረጋቸውን ነው። “ያንቺ ጽድቅ” የሚለው ሐረግ በጥሬው “ለእንቺ የዳይኖችሽ መሸፈኛ” (አወቃቀር ቢዲቢ 492 እና 744)፣ እሱም የዕብራይስጥ ፈሊጥ የሆነ፣ የሣራን ፍጹም ንጽሕና ለማመልከት፣ ሊደርስ የነበረውም ኃፍረት ለመካስ።

20:17 “እግዚአብሔርም አቤሜሌክን ፈወሰ” አቤሜሌክን የያዘው ትክክለኛ በሽታ አናውቅም፤ እንዲሁም ቤተሰቡን፣ ግን ልጆችን መውለድ አላስቻላቸውም። ባጠቃላይ ይህ አንደኛው መንገድ ነው፤ እግዚአብሔር ከሣራ ጋር ግንኙነት እንዳያደርግ ያደረገበት መንገድ። ደግሞም፣ ከቁ. 17 እና 18 የምናየው መሐንነት የሚታየው ከመለኮት እንደሆነ ርግግን ነው። ይህ አንደኛው ምክንያት ነው፤ አብርሃም የእግዚአብሔርን የጸጋ ቃል ያምን ዘንድ የተቸገረው፣ ሣራ መሐን በመሆኗ።

20:18 “እግዚአብሔር ማኅፀኖችን ሁሉ ዘግቶ ነበርና” ይህ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ ሲሆን እንዲሁም የተጠናቀቀ ግሥ ነው፤ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 783 እና 870)፣ እሱም የግሥን ድርጊት የሚያጠናክር።

ይህ ሐረግ በምዕራፍ 20 ብቸኛ ስፍራ ነው፤ የመለኮት ኪዳናዊ ስም፣ ያህዌ፣ ጥቅም ላይ የዋለው። በወውደ ጽሑፉ (ቁ. 17) ከኤሎሂም ጋር ትይዩአዊ ነው። የሳምራውያን ፔንታቴጌች እና የተወሰኑ የLXX የብራና ጽሑፎች ኤሎሂም አላቸው።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልስ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስዱ።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

- 1. አብርሃም ሣራን እንቱ እንደሆነች ለምን አስተዋወቀ?

2. ይህንን በሣራ ላይ ሁለት ጊዜ እንዲሁም ርብቃ ላይ አንድ ጊዜ መድረሱን እንዴት ትገልጻለህ?
3. የሣራ መጠበቅ ጉልህ ሥነ መለኮታዊ ጠቀሜታው ለምንድነው?

ዘፍጥረት 21 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
ይስሐቅ ተወለደ	ይስሐቅ ተወለደ	ይስሐቅና እስማኤል	የይስሐቅ ልደት	የይስሐቅ ልደት
21:1-7	21:1-7	21:1-7	21:1-7	21:1-7 (6-7)
	አጋርና እስማኤል ተለዩ			የአጋርና እስማኤል መባረር 21:8-14ሀ
21:8	21:8-14	21:8-14	21:8	
ሣራ በአጋር ላይ ተነሣች			አጋርና እስማኤል ተባረሩ	
21:9-14			21:9-13 21:14-16	21:14ሀ-16
21:15-19	21:15-21	21:15-19	21:17-21	21:17-19 21:20-21
21:20-21		21:20-21		አብርሃምና አቤሜሌክ በቤርሳቤህ
ቃል ኪዳን ከአቤሜሌክ ጋር	ቃል ኪዳን ከአቤሜሌክ ጋር	የአብርሃም ውዝግብ ከአቤሜሌክ ጋር	በአብርሃምና በአቤሜሌክ መካከል ስምምነት	21:22-24
21:22-26	21:22-34	21:22-24	21:22-23 21:24	21:25-31
21:27-34		21:25-34	21:25-29 21:30-31 21:32-34	21:32-34

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብቦው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 21:1-7

¹እግዚአብሔርም እንደ ተናገረው ሣራን አሰቦ እግዚአብሔርም እንደ ተናገረው ለሣራ አደረገላት። ²ሣራም ፀነሰች፤ እግዚአብሔርም በተናገረው ወራት ለአብርሃም በእርጅናው ወንድ ልጅን ወለደችለት። ³አብርሃምም የተወለደለትን ሣራ የወለደችለትን የልጁን ስም ይስሐቅ ብሎ ጠራው። ⁴አብርሃምም ልጁን ይስሐቅን እግዚአብሔር እንዳዘዘው በስምንተኛ ቀን ገረዘው። ⁵አብርሃምም ልጁ ይስሐቅ በተወለደለት ጊዜ የመቶ ዓመት ዕድሜ ነበረ። ⁶ሣራም፡- እግዚአብሔር ሳቅ አድርጎልኛል ይህንንም የሚሰማ ሁሉ በእኔ ምክንያት ይስቃል አለች። ⁷ደግሞም፡- ሣራ ልጆችን እንድታጠባ ለአብርሃም ማን በነገረው? በእርጅናው ልጅን ወልጄለታለሁና አለች።

- 21:1
 አአመመቅ "ከዚያም እግዚአብሔር ሣራን አሰቦ"
 አኪጀት "እግዚአብሔርም ሣራን ጎበኘ"
 አየተመት "እግዚአብሔርም ለሣራ አደረገ"
 አእት "እግዚአብሔርም ሣራን ባረከ"
 አኢመቅ "ያህዌ እንደተናገረው ለሣራ አደረገላት"

ያህዌ ለአጽንዖት ሁለቴ ተደግሟል። ይህ ሕፃን በእሱ ችሎታ የሆነ ነው! ግሡ በጥሬው "ጎበኘ" ነው (ቢዲቢ 823፣ ኬቢ 955፣ የተጠናቀቀ)። ይህ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው፣ እግዚአብሔር አንዱን ሊባርከው ወይም ሊፈርድበት ሲቃረብ ነው። በአዎንታዊ መልኩ ዘፍ. 15:24-25 እና ዘጸ. 13:19 ሊወሰድ ይችላል። ሆኖም፣ ግንዛቤ መወሰድ የሚኖርበት፣ ይህ ቃል ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው በፍርድ አግባብ ነው።

© "እሱም ቃል እንደገባው" ይህ በተለየ የሚጠቅሰው ዘፍጥረት 18:10-15ን ነው። ሣራ የወለደችው (ቁ. 2፣ ዕብ. 11:11) የልዩ ተስፋውን ልጅ ነው፤ እሱም የእግዚአብሔር ተስፋ ለአብርሃም በምዕራፍ 12፣ 15፣ እና 17 የተሰጠው ነው።

21:2 "በተወሰነው ሰዓት" ይህ በተለይ የሚያመለክተው 17:21 እና 18:10፣ 14ን ነው። እኔ እንደማምነው እሱ የሚያመለክተው የዘጠኝ ወሩን የእርግዝና ጊዜ ነው።

21:3 "ይስሐቅ" ስሙ በ17:19፣ 21 ላይ ተሰጥቷል። የመጣውም "መሳቅ" ከሚለው ስም ነው (ቢዲቢ 850) እንዲሁም የሚያያዘው 17:17 ላይ ካለው ከአብርሃም ሳቅ እና 18:15 ላይ ካለው ከሣራ ሳቅ ጋር ነው።

21:4 "አብርሃምም ልጁን ይስሐቅን ገረዘው" ይህ የኪዳን ምልክት ነው በያህዌ የታዘዘ። እሱም የተደረገው ሕፃኑ ስምንት ቀን ሲሆነው ነው፤ እግዚአብሔር እንዳዘዘ (ዝክ. 17:9-14)። ከዘፍ. 17:25፣ ዓረቦች ልጆቻቸው አሰራ አራት ዓመት ሲሆናቸው የመግረዝ ሥርዓት ያካሂዳሉ፤ የእስማኤልን የመግረዝ አግባብ ተከትለው። ሁሉም የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሰዎች ልጆቻቸውን ይገርዛሉ፤ ግን በተለያዩ ዕድሜና ለተለያዩ ዓላማዎች። ፍልስጥኤሞችና ሂብራይቶች ብቻ ናቸው የማይገረዙት (ማለትም፣ ምዕራፍ 34)።

21:5 እንደገናም፣ የአብርሃም ዕድሜ (ዝክ. 17:17) የተሰጠው፣ እግዚአብሔር ለተስፋው ያለውን ጸጋ ለማመልከት እንጂ ለሰው ጥንካሬ ወይም ጥረት አይደለም።

- 21:6 የቃላት አግባብ አለ
1. አብርሃምና ሣራ በመሳቅ በእግዚአብሔር ራዕይ ላይ ጥርጣሬ አሳይተዋል በ17:17 እና 18:12
 2. ሕፃኑም "መሳቅ" ተብሎ ተሰይሟል
 3. ሳቅ የሣራ የደስታዋ ውጫዊ ምልክት ነው፤ በመጨረሻ የገዛ ራሷን ልጅ በማግኘቷ፣ ሰዎችም ከእሷ ጋር በመሳቅ እንኳን ደስ አለሽ ብለዋታል
 4. ሳቅ በአሉታዊ መልኩ ተወስዷል በቁ. 9፣ አጋር በይስሐቅ ላይ ባሳየችው አዝማሚያ

21:7 "ሣራ ልጆችን ታጠባለች" "ልጆች" የሚለው ቃል የብዙ ነው። ዕብራይስጥ በጣም ብዙ ያልተጠበቁ የብዙ ቁጥሮች አለው። እሱም ለማሳየት የሚፈልገው (1) በጥንድ ለሚመጡ ነገሮች (ዓይኖች፣ ጆሮዎች፣ እጆች) እና (2) ለማጠናከሪያነት (ማለትም፣ የግርማውን ብዙነት)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 21:8-14

⁸ሕፃኑም አደገ፣ ጡትንም ከመጥባት ተቋረጠ አብርሃምም ይስሐቅን ጡት ባሰጣለበት ቀን ትልቅ ግብዣን አደረገ። ⁹ሣራም ግብፃዊቱ አጋር ለአብርሃም የወለደችለትን ልጅ ሲስቅ አየችው። ¹⁰አብርሃምንም፡- ይህችን ባሪያ ከነልጅዋ አሳድድ የዚህች ባሪያ ልጅ ከልጄ ከይስሐቅ ጋር አይወርስምና አለችው። ¹¹ይህም ነገር በአብርሃም ዘንድ ስለ ልጁ እጅግ ችግር ሆነበት። ¹²እግዚአብሔርም አብርሃምን አለው፡- ስለ ባሪያህና ስለ ብላቴናው አትዘን ሣራም የምትነግርህን ቃል ሁሉ ስማ በይስሐቅ ዘር ይጠራልሃልና። ¹³የባሪያይቱን ልጅ ደግሞ ሕዝብ አደርገዋለሁ፤ ዘርህ ነውና። ¹⁴አብርሃምም ማልዶ ተነሣ፤ እንጆራንም ወሰደ፤ የውኃ አቁማዳንም ለአጋር በትከሻዋ አሸከማት፤ ብላቴናውንም ሰጥቶ አስወጣት እርስዋም ሄደች በቤርሳቤህም ምድረ በዳ ተቅብዘዘች።

21:8 "ሕፃኑም አደገ፣ ጡትንም ከመጥባት ተቋረጠ አብርሃምም ትልቅ ግብጥን አደረገ" በጊዜው ከነበረው ሥነ-ጽሑፍ እንደምንረዳው፣ ሕፃን ልጅ ጡት መጥባት ሲያቋርጥ ግብጥ የተለመደ ነው (ማለትም፣ በሕይወት የመቀጠሉ በቂ ማረጋገጫ ነው)። ጡት ማስጣሉ በሁለት ወይም በሦስት ዓመት ሊሆን ይችላል (2ኛ መቃብ. 7:27)።

21:9 "ሣራም ግብፃዊቱ አጋር ለአብርሃም የወለደችለትን ልጅ ሲስቅ አየችው" አኪጀት "መሳቅ" የሚል ሲኖረው፣ አየተመት እና አእት ደግሞ "ሲጫወት" የሚል አላቸው። LXXው "ከልጁ ጋር ሲጫወት" የሚል ያክልበታል። ይህ የዕብራይስጥ ቃል ፍቺው "መሳቅ" ነው (ቢዲቢ 850)፣ ግን በፔይል ግንድ (ኬቢ 1019) ሊሆን የሚችለው "ማፌዝ ወይም መቀለድ" ነው (ዝክ. 19:14፤ ዘጸ. 32:6፤ መሳ. 16:23)፣ ነገር ግን በገላ. 4:29 ምክንያት፣ እና በአጋር ማፌዝ፣ በ16:4፣5 በሚገኘው ምክንያት፣ እሱ ምናልባት ሊሆን የሚችለው፣ "ማፌዝ" ወይም "መዘበት" ነው። ራቢዎች 2ኛ ሳሙ. 2:14 እና ምሳ. 26:19ን የሚጠቅሱት ለዚህ ቃል አሉታዊ አጠቃቀም ምሳሌ ነው።

21:10 "ይህችን አገልጋይ ከልጁ ጋር አሳድድ" ይሄኛው ግሥ ሌለኛው ፔይል ነው (ቢዲቢ 176፣ ኬቢ 204) እንዲሁም ተተካሪ (ገላ. 4:30)። እንደ ኑዚ የገበታ ጽሑፎች ከሆነ፣ ይህ ሕገ-ወጥ ድርጊት ነው። ሆኖም፣ ከቀደምት የሕግ ሰነዶች፣ "ሊፒት-ኢቪታር"፣ አንድም ውርሱን ማካፈል ወይም ነጻነታቸውን መስጠት ነው፣ ሕጋዊው መንገድ፣ ከቆባት ለሚወለዱ ልጆች።

21:11 አብርሃም እስማኤልን ይወደዋል (17:18)፣ እንደ ያህዌ ሁሉ (ዝክ. 17:20፤ 21:3፣18፣20) አብርሃም ይህ የሣራ ጭቆ ተገቢ አለመሆኑ ተሰምቶታል፣ ይልቁንም የተሳሳተ (ዘኁ. 11:10፤ 1ኛ ሳሙ. 1:8)።

21:12 እግዚአብሔር ለአብርሃም ሁለት ትዕዛዞችን ሰጥቶታል።

- 1. "አትጨነቅ፣" (ቢዲቢ 949፣ ኬቢ 1269፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ ስሜት የገባ። ይህ ግሥ ቁ. 11 ላይ የገባው አብርሃም የሣራን ጥያቄ (ትዕዛዝ) አለመቀበሉን ለመግለጽ ነው።
- 2. "እሷን ስማ" ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ተተካሪ፣ "አድምጥ"።

© "ሣራ የነገረችህን ሁሉ" የዚህ አንድምታው እግዚአብሔር፣ ሣራ ለሁኔታው ያቀረበችውን ሐሳብ መቀበሉን ነው። ይህ ማለት ግን የሣራ አዝማሚያ ተገቢ ነበር ማለት አይደለም። ሆኖም፣ በሌላ በኩል፣ እኛ ሁኔታውን ሙሉ ለሙሉ አላወቅነውም። ምናልባትም እሷ፣ እንደ ርብቃ (ኋላ ላይ በምዕራፍ 27)፣ የኪዳኑን ተስፋ ለመጠበቅ መሞከሯ ይሆናል።

21:13 "እሱ ዘርህ ነውና" እግዚአብሔር እስማኤልን ይባርክዋል፣ በአባቱ በአብርሃም ምክንያት። የእሱ ሕይወት በትንቢት ተገልጿል፣ 16:11-12 ላይ። እስማኤል ከአብርሃም ጋር ያለው ግንኙነት የመባረኩ ምንጭ ነው፣ በ19:29 ላይ የሎጥ እንደሆነ ሁሉ።

21:14 "የውኃ አቁማዳ" ይህ ቃል (አወቃቀር ቢዲቢ 332 እና ቢዲቢ 565) በዚህ ምዕራፍ ብቻ ነው በብሉይ ኪዳን የሚከሰተው (ዝክ. 14:15፣19)። እሱም የሚያሳየው የበግ ቆዳ ወይም የበግ አቁማዳ ነው፣ በእዚህ መልክ ተሰፍቶ ውኃ መያዣ የሆነ።

© "በትከሻዎም አሸከማት" ሁለቱም፣ ሴፕቱዋጂንት እና ሶርያኛ ይሄንን የሚተረጉሙት በዚህ መልኩ ነው፣ እስማኤልንም ጭምር ትከሻዋ ላይ እንዳሸከማት። ከወደ-ጽሑፉ የሚመስለው እስማኤል በ15 እና 17 ዕድሜ መካከል ነው፣ እናቱ ትሸከመው ዘንድ በጣም የሚከብድ፣ ስለዚህ፣ ይህ ምናልባት ለጉዞ የመሰናዳት ፈሊጥ ነው።

© "በቤርሳቤህ ምድረ-በዳ ተቅበዘበዙ" ቁጥር 31ን ተመልከት።

አመቅ ጽሑፍ፡ 21:15-19

¹⁵ውኃውም ከአቁማዳው አለቀ ብላቴናውንም ከአንድ ቀጥቋጦ በታች ጣለችው ¹⁶እርስዋም ሄደች፡- ብላቴናው ሲሞት አልየው ብላ ቀስት ተወርውሮ የሚደርስበትን ያህል ርቃ በአንጻሩ ተቀመጠች። ፊት ለፊትም ተቀመጠች፣ ቃልዋንም አሰምታ አለቀሰች። ¹⁷እግዚአብሔርም የብላቴናውን ድምፅ ሰማ የእግዚአብሔርም መልአክ ከሰማይ አጋርን እንዲህ ሲል ጠራት፡- አጋር ሆይ፣ ምን ሆንሽ? እግዚአብሔር የብላቴናውን ድምፅ ባለበት ስፍራ ሰምቶአልና አትፍሪ። ¹⁸ተነሺ፡- ብላቴናውንም አንሺ፡ እጅሽንም በእርሱ አጽኚው ትልቅ ሕዝብ አደርገዋለሁና። ¹⁹እግዚአብሔርም ዓይንዋን ከፈተላት፣ የውኃ ጉድጓድንም አየች ሄዳም አቁማዳውን በውኃ ሞላች፣ ብላቴናውንም አጠጣች።

21:15

አአመመቅ፣ አእት "መተው"
አኪጀት "ማስቀመጥ"
አየተመት "መጣል"
አአመቅ "መተው"

ቃሉ (ቢዲቢ 1020) መጣልን ነው የሚያመለክተው (ዘጸ. 1:22፤ ኢሳ. 71:9፣ ኤር. 38:6፣9፤ ሕዝ. 16:5)፣ እሱም ሞትን የሚያስከትል።

21:16 "ቀስት ተወርውሮ የሚደርስበት ርቃት" ይህ የአልፎ አልፎ ቃል (ቢዲቢ 377፣ ኬቢ 373፣ ፖለል ቦዝ አንቀጽ) በብሉይ ኪዳን እዚህ ጋ ብቻ ነው የሚገኘው።

© "ቃሷንም አሰምታ አለቀሰች" እዚህ ጽሑፍ ጋ ውዥን-በር አለ፣ ምክንያቱም የጌታ መልአክ የሚለው የብላቴናውን ልቅሶ መስማቱን ነው፣ የእናትየው ድምፅ ብቻ ተሰምቶ ሳለ። ሆኖም፣ እኛ የግድ ማስታወስ የሚኖርብን ይህ የሁኔታው አጭር መግለጫ መሆኑንና ድርጊቶቹ ሁሉ አለመካተታቸውን ነው። የእግዚአብሔር መልአክ አጋርን በድጋሚ አናግሯታል፣ በ16:6 እንዳደረገው፣ እሱም የእግዚአብሔርን ፍቅር የሚያሳይ፣ ከአብርሃም ጋር በዳርቻ የሚያያዙትን እንኳ።

21:17-18 እግዚአብሔር አጋርን ተናገራት

1. “ምን ሆነሻል?” (ግሥ የለውም)
2. “አትፍሪ።” ቢዲቢ 431፣ ኬቢ 432፣ ያልተጠናቀቀ እንደ ተጽዕኖዎ የገባ፣ በ15:1፣ 26:24፣ 46:3 ተመሳሳይ ግንድ
3. “ተነሺ።” ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተተካሪ
4. “በላቴናውንም አንሺ።” ቢዲቢ 669፣ ኬቢ 724፣ ተተካሪ
5. “በእጅሽ ያኸው።” ቢዲቢ 304፣ ኬቢ 302፣ ሂፊል ተተካሪ፣ ይህም የሚያመለክተው እሱን እንድትንከባከበውና እንድትመግበው ነው።

21:17 እንዲሁም ኤሎሂምና የእግዚአብሔር መልአክ እንዴት እንደተገለጹ ያሳያል፣ (ማለትም፣ እነሱ ከሰማይ ይናገራሉ)፣ ሆኖም ተለያይተው (ዘጸ. 3:2፣4)። ልዩ ርዕስ፡ የእግዚአብሔር መልአክ የሚለውን 12:7 ላይ ተመልከት።

© “እግዚአብሔር ሰምቷልና” ይህ በእስማኤል ስም ያለ የቃላት አግባብ ነው (ዝክ. 16:11)። “ሰማ” የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 1033)፣ “እስማኤል” (ቢዲቢ 1035)፣ እና “እግዚአብሔር ሰማ” ከተመሳሳይ ሥር መሆናቸው ግልጽ ነው።

21:18 “እሱን ትልቅ ሕዝብ አደርገዋለሁና” ግሥ (ቢዲቢ 962፣ ኬቢ 1321፣ ያልተጠናቀቀ) ፍችው “ማደራጀት” ወይም “ማስቀመጥ፣” ዝክ. 21:13፣ 46:3። ይህ ተመሳሳይ ግሥ አይደለም (ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ ስሜት የገባ) ያህዌ ለአብርሃም በሰጠው ተስፋ የገባ፣ በ12:2 ወይም 18:18 (ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 243፣ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ)።

21:19 አንዱ ሊገረም ይችላል፣ ቁ. 19 የእይታ ተግምር ለመሆኑ ወይም ቀድሞ ያልነበረ የውኃ ምንጭን መስጠት ለመሆኑ። ይህም ተመሳሳይ ቃል በዘፍ. 3:5 እና 2ኛ ነገሥ. 6:15-19 ጥቅም ላይ ውሏል።

አመቅ ጽሑፍ: 21:20-21

²⁰እግዚአብሔርም ከብላቴናው ጋር ነበረ አደገም፣ በምድረ በዳም ተቀመጠ፣ ቀስተኛም ሆነ። ²¹በፋራን ምድረ በዳም ተቀመጠ እናቱም ከምድረ ግብፅ ሚስት ወሰደችለት።

21:20 ዘይቤው፣ “እግዚአብሔርም ከብላቴናው ጋር ነበረ” የሚለው፣ ስለ ያዕቆብም ጥቅም ላይ ውሏል (ዘፍ. 28:15) እንዲሁም ለዮሴፍ (ዘፍ. 39:2፣3፣21)። እሱም የሚገልጸው የያህዌን ግላዊ ክብካቤና መገኘቱን ነው (21:22 አስተውል)። እስማኤል የአብርሃምን በረከት ተካፋይ ሆኗል!

21:21 “እናቱም ከምድረ ግብፅ ሚስት ወሰደችለት” ይህ መደረግ የነበረበት በአባቱ እንደሆነ ግልጽ ነው፣ ነገር ግን ይህንን በተመለከተ አጋር ለእስማኤል ከገዛ ሕዝቧ ሚስት መረጠችለት።

አመቅ ጽሑፍ: 21:22-26

²² በዚያም ዘመን አቢሜሌክ ከሙሽራው ወዳጅ ከአካዘትና ከሠራዊቱ አለቃ ከፊኮል ጋር አብርሃምን አለው። በምታደርገው ሁሉ እግዚአብሔር ከአንተ ጋር ነው ²³አሁንም በእኔም በልጄም በልጅ ልጄም ክፉ እንዳታደርግብኝ በእግዚአብሔር ማልልኝ ነገር ግን ለአንተ ቸርነትን እንዳደረግሁ አንተም ለእኔ ለተቀመጥህባትም ምድር ቸርነትን ታደርጋለህ። ²⁴አብርሃምም፡- እኔ እምላለሁ አለ። ²⁵አቢሜሌክንም ባሪያዎቹ በነጠቁት በውኃ ጉድጓድ ምክንያት አብርሃም ወቀሰው። ²⁶አቢሜሌክም አለ፡- ይህን ነገር ያደረገውን አላወቅሁም አንተም ደግሞ ምንም አልነገርኸኝም፣ እኔም ከዛሬ በቀር አልሰማሁም።

21:22 “አቢሜሌክና ፊኮል” እነዚህ ሁለት ስሞች በዘፍ. 26:26 ተጠቅሰዋል፣ ከይስሐቅና ከእነዚህ ተመሳሳይ የቤርሳቤህ የውኃ ጉድጓዶች ጋር በተያያዘ። ስሞቹ ለንጉሥም ሆነ ለአዛዥ የጥቅል ስም ናቸው፣ እነዚህ ስሞች ረጅም ጊዜ ኖረዋል ወይም ውዥንብር ሊኖር ይችላል፣ በዘፍጥረት የዕብራውያን ጽሑፍ (ማለትም፣ አዘጋጆች)።

© “በምታደርገው ሁሉ እግዚአብሔር ካንተ ጋር ነው” ይህ ለአብርሃም ብቻ አይደለም የተባለው፣ ለይስሐቅም ጭምር እንጂ (ዘፍ. 26:28)። 21:25 “አብርሃም ግን አቢሜሌክን ወቀሰው” ቃሉ እዚህ የሚመስለው “ነቀፋ” ነው (ቢዲቢ 406፣ ኬቢ 410፣ ሂፊል የተጠናቀቀ)። በውኃ ጉድጓዶች ምክንያት መወዛገብ በእዚህ ክፍል ቃጠሏማ በረሃ ስፍራ የተለመደ ነው። የአቢሜሌክ መልስ የሚያሳየው ችግሩን እንዳላወቀውና አሁንም ቢሆን ከአብርሃም ጋር ቃል ኪዳን ለማድረግ መፈለጉን ነው (“መሐላ፣” ቢዲቢ 989፣ ኬቢ 1396፣ ኒፋል ተተካሪ፣ ቁ. 23)።

አመቅ ጽሑፍ: 21:27-34

²⁷አብርሃምም በጎችንና ላሞችን አምጥቶ ለአቢሜሌክ ሰጠው ሁለቱም ቃል ኪዳን አደረጉ። ²⁸አብርሃምም ሰባት ቁቦች በጎችን ለብቻቸው አቆመ። ²⁹አቢሜሌክም አብርሃምን፡- ለብቻቸው ያቆምሃቸው እነዚህ ሰባት ቁቦች በጎች ምንድር ናቸው? አለው። ³⁰አርሱም፡- እኔ ይህችን የውኃ ጉድጓድ እንደቆፈርሁ ምስክር ይሆንልኝ ዘንድ እነዚህን ሰባት ቁቦች በጎች ከእጄ ትወስዳለህ አለው። ³¹ስለዚህ የዚያን ስፍራ ስም ቤርሳቤህ ብሎ ጠራው ከዚያ ሁለቱ ተማምለዋልና። ³²በቤርሳቤህም ቃል ኪዳንን አደረጉ። አቢሜሌክና የሙሽራው ወዳጅ አካዘት የሠራዊቱ አለቃ ፊኮልም ተነሥተው ወደ ፍልስጥኤም ምድር ተመለሱ። ³³አብርሃምም በቤርሳቤህ የተምር ዛፍን ተከለ በዚያም የዘላለሙን አምላክ የእግዚአብሔርን ስም ጠራ። ³⁴አብርሃምም በፍልስጥኤም ምድር ብዙ ቀን እንግዳ ሆኖ ተቀመጠ።

21:27 "ሁለቱም ቃል ኪዳን አደረጉ" በአጠቃላይ ቁ. 27 ላይ ያሉት እንስሳት ለሁለት ይቆረጣሉ፤ ይህንን ቃል ኪዳን ለማድረግ (ልዩ ርዕስ፡ ኪዳን 13:14 ላይ ተመልከት)።

21:28 "ሰባት ቁቦች (ሴት በጎች)" ይህ ከቁ. 27 የተለየ ክፍል ነው፤ ባጠቃላይ ከቤርሳቤህ የውኃ ጉድጓድ ጋር በተያያዘ። "ቤርሳቤህ" የሚለው ስም ከሁለት ታሳቢ መነሻዎች የተገኘ ነው፡ (1) "የሰባቱ የውኃ ጉድጓድ፤" 21:28 ወይም (2) "የመሐላ የውኃ ጉድጓድ" 26:33 ("ሰባት" [ቢዲቢ 987] እና "መማል" [ቢዲቢ 989] በዕብራይስጥ ተመሳሳይ ናቸው)።

21:32 "ፍልስጥኤማውያን" በርካታ አታቾች የሚሉት ፍልስጥኤማውያን ወደ ምድሩ በከፍተኛ ቁጥር አለመግባታቸውን ነው። ምንም እንኳ ይህ እውነት ቢሆንም፤ የእነዚህ የኤጅያዊ ሕዝቦች ለሌሎች ተቀጥሮ የመሥራት ልማዳቸው የሚያመለክተው፤ እነሱ በዚህ አካባቢ ከ12ኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ዓ በፊት በአነስተኛ ቁጥር መኖራቸውን ነው፤ ይህም ማለት፤ ከግብፅ ያልሰመረ ወረራ በኋላ እዚህ ሰፍረዋል። ደግሞም ጊዜው ያልታወቀ ሊሆን ይችላል።

21:33 "የተምር ዛፍን ተከለ" ይህ ሁለት ነገሮችን ተምሳሌት ያደርጋል።

1. የጉድጓድ ውኃ መኖር ዘወትር የሚያያዘው ከቅዱስ ስፍራ ጋር ነው (እግዚአብሔር ለአጋር፤ ለእስማኤል፤ እንዲሁም ደግሞ ለአብርሃም ውኃ ሰጥቷቸዋል)።
2. አብርሃም፤ ዘላኑ፤ በእዚህ ስፍራ ላልተወሰነ ጊዜ ለመኖር አቀደ።

© "በዚያም የእግዚአብሔርን ስም ጠራ" ስሙ የኪዳን ስም መለኮት፤ ያህዌ ነው (ቢዲቢ 42)። ይህ የሚያመለክተው የማምለኪያ ስፍራን ነው (ዝክ. 4:26፤ 12:8)። እሱም ኖኅ በዘፍ. 8:20 ካደረገው ጋር ተመሳሳይ ነው።

© "የዘላለሙን አምላክ" ይህ የእግዚአብሔር ስም የሚገኘው እዚህ ብቻ ነው። እሱም የተገኘው ከዕብራይስጥ ቃላት ኤል (ቢዲቢ 42) እና ካላም (ቢዲቢ 761) ነው። ኤል የሚለው ቃል ከሌሎች በርካታ ርዕሶች ጋር በቀደምቱ የዘፍጥረት ክፍሎች ተደባልቋል፤ የእግዚአብሔርን ባሕርይ ለማሳየት፡ (1) ኤል ሻዳይ (ቢዲቢ 42 እና 994)፤ 17:1፤ 43:14 እና ዘጸዓት 3፤ (2) ኤል ኤሊዮን (ቢዲቢ 42 እና 751 II)፤ 14:18-24፤ (3) ኤል ሮይ (ቢዲቢ 42 እና 909)፤ 16:13፤ (4) ኤል ቤቴል (ቢዲቢ 42 እና 110)፤ 31:13፤ 35:7። ኤል የእግዚአብሔር አጠቃላይ ስም ነበር፤ በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ (ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ያለውን ተመልከት)።

ካላም የሚለው ስም (ቢዲቢ 761) ፍቸው "የተሰወረው" ማለት ሲሆን የሚያመለክተውም ያለፈ ወይም የወደፊቱን ይሆናል። እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው "ዘላለማዊ" በሚል ስሜት ነው፤ ነገር ግን ትርጉሙ ተለይቶ የግድ ከወውደ ጽሑፉ መረጋገጥ አለበት (13:14 ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ምዕራፍ 20 ስለ አብርሃም አሉታዊ አስተያየት ነውን?
2. አቤሜሌክም አዶናይን ያውቀዋልን?
3. አቤሜሌክ ሣራን እንደ ሚስት አድርጎ ለምን ወሰዳት፤ በጣም አርጅታና ራሷንም "አርጅቻለሁ" ብላ ሳለ (ዝክ. 18:12)?
4. "ነቢይ" የሚለው ቃል ምን ማለት ነው፤ አብርሃምስ ይህ ስያሜ እንዴት ሊሰጠው ቻለ?
5. አብርሃም በቁ. 11-13 አቤሜሌክን ለማሞኘት የሞከረበትን ሦስት ምክንያቶች ዘርዝር።
6. ሣራ፤ አጋርና እስማኤል እንዲባረሩ ለምን ጠየቀች?

ዘፍጥረት 22 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጅት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
የይስሐቅ መሠዋት 22:1-8	የአብርሃም እምነት ተረጋገጠ 22:1-2 22:3-8	የአብርሃም መፈተን 22:1-8	እግዚአብሔር አብርሃምን አዘዘው ይስሐቅን እንዲሠዋ 22:1 22:2 22:3-5 22:6-7ሀ 22:7ለ 22:7ሐ	የአብርሃም መሥዋዕት 22:1-2 22:3-5 22:6-8
22:9-14	22:9-14	22:9-14	22:8 22:9-11ሀ 22:11ለ 22:12	22:9-10 22:11-14
22:15-19	22:15-19 የናኮር ቤተሰብ	22:15-19 የአብርሃም ወንድም የናኮር ዝርያዎች	22:13:-14 22:15-19 22:13-14 22:15-19	22:15-18 22:19 22:15-18 22:19
22:20-24	22:20-24	22:20-24	22:20-24	22:20-24

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 22:1-8

¹ከእነዚህም ነገሮች በኋላ እግዚአብሔር አብርሃምን ፈተነው። እንዲህም አለው፡- አብርሃም ሆይ፡- አብርሃምም፡- እነሆ፡ አለሁ አለ። ²የምትወደውን አንድ ልጅህን ይስሐቅን ይዘህ ወደ ሞሪያም ምድር ሂድ። እኔም በምነግርህ በአንድ ተራራ ላይ በዚያ መሥዋዕት አድርገህ ሠዋው አለ። ³አብርሃምም በማለቱ ተነሥቶ አህያውን ጫነ፤ ሁለቱንም ሎሌዎቹንና ልጁን ይስሐቅን ከእርሱ ጋር ወሰደ፤ እንጨትንም ለመሥዋዕት ሰነጠቀ ተነሥቶም እግዚአብሔር ወዳለው ቦታ ሄደ። ⁴በሥስተኛውም ቀን አብርሃም ዓይኑን አነሣና ቦታውን ከሩቅ አየ። ⁵አብርሃምም ሎሌዎቹን አላቸው፡- አህያውን ይዛችሁ ከዚህ ቆይ እኔና ልጄ ወደዚያ ሄድን እንሰግዳለን። ወደ እናንተም እንመለሳለን። ⁶አብርሃምም የመሥዋዕቱን እንጨት አንሥቶ ለልጁ ለይስሐቅ አሸከመው እርሱም እሳቱንና ቢላዋውን በእጁ ያዘ። ሁለቱም አብረው ሄዱ። ⁷ይስሐቅም አባቱን አብርሃምን ተናገረው፡- አባቴ ሆይ አለ። እርሱም፡- እነሆኝ፤ ልጄ አለው። እሳቱና እንጨቱ ይኸው አለ የመሥዋዕቱ በግ ግን ወዴት ነው? አለ። ⁸አብርሃምም፡- ልጄ ሆይ፡ የመሥዋዕቱን በግ እግዚአብሔር ያዘጋጃል አለው ሁለቱም አብረው ሄዱ።

22:1 "እግዚአብሔር" ይህ የዕብራይስጥ ቃል ኤሎሂም ነው። ይህ ከእግዚአብሔር የተለመዱ ስሞች አንደኛው ነው። እሱም በዘፍጥረት የመጀመሪያው ክፍሎች የሚገኝ። በሥርወ ቃሉ ርግጠኞች አይደሉም፤ ነገር ግን በዘፍ. 31:29 በሚገኘው የቃላት አግባብ፤ እሱ የሚዘመድ የሚመስለው "ጠንካራ ሁን" ከሚለው ሐረግ ጋር ነው። የ18ኛ እና 19ኛ ክፍለ ዘመን ሒሳቂ ጠበብት፤ ኤሎሂምና ያህዌ የሚሉትን ቃላት በተለያዩ የዘፍጥረት መጽሐፍ በሚገኙ ምዕራፎች ይጠቀማሉ የተለያዩ ምንጮች የሚሆኑ በሰነድ የተደገፉ መላምቶችን ለመቀመር። ሆኖም፤ ራቢዎች የሚሉት በእነዚህ ስሞች መሐል ያለው ልዩነት የሚገኘው እነሱ በሚወክሉት በእግዚአብሔር ባሕርይ ነው። ኤሎሂም የሚወክለው የእግዚአብሔርን ኃይልና እንደ ፈጣሪ ያለውን አሳቢነት ሲሆን፤ ያህዌ ደግሞ የሚወክለው የእግዚአብሔርን ኪዳናዊ ምሕረት ነው። እኔ እንደሚሰበው ራቢያዊ ማብራሪያው የተሻለ የሚመረጥ ይመስለኛል።

© "አብርሃምን ፈተነው"

ልዩ ርዕስ፡ እግዚአብሔር የራሱን ሕዝብ ይፈትናል

"ፍተና" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 650፤ ኬቢ 702፤ ፔይል የተጠናቀቀ) ጥቅም ላይ የዋለው "መሞከር" በሚል ስሜት ነው። እሱ ጥቅም ላይ የሚውለውም አንዱን ወደ ተወሰነ ስፍራ በማምጣት በራሳቸው በተቀመጡት ቅደም ተከተሎች ድርጊቱን ማከናወን ማለት ነው። በግልጽ እንደሚታየው ከዘፍጥረት 12 እስከ 22 እግዚአብሔር አብርሃምን ተከታታይ ወደ ሆኑ ሁኔታዎች አስገብቶታል (ራቢዎች አስር ናቸው ይላሉ)፤ ፍቅርና እምነቱን በእግዚአብሔርና በእግዚአብሔር ላይ ብቻ እንዲያተኩር ለማድረግ። እነዚህ ፈተናዎች ለእግዚአብሔር ሲባል የሚበዙ አይደሉም፤ ነገር ግን ለአብርሃም ሲባልና፤ ስለ እግዚአብሔር ላለው መረዳት፤ እሱም ከከለዳውያን ዑር የጠራው። አብርሃም ቤተሰቡን፤ ቤቱን፤ ባልንጀሮቹን፤ ውርሱን፤ ባህሉን እና የወደፊቱን (የተስፋ ልጁን) እንዲተው ተጠይቋል፤ እግዚአብሔርን በእምነት እንዲስተል። እግዚአብሔር ልጆቹን ሁሉ ቅድሚያ በሚሰጧቸው አካባቢ ይፈትናቸዋል (ማቴ. 4:1፤ ዕብ. 5:8፤ 12:5-13)።

እግዚአብሔር ይፈትናል (ቢዲቢ 650) ለማወቅ (ቢዲቢ 393)። እስራኤላውያን ደጋግመው እግዚአብሔርን ፈትነውታል፤ ባለመታዘዛቸው፤ እናም እሱ ለቃሉ ታማኝ መሆኑን አረጋግጧል። አሁን ደግሞ እግዚአብሔር ለእስራኤልና ለሕዝቦቿ እድል ሰጥቷቸዋል፤ በቃል ሊነገር በሚችል ታማኝነትና እምነት ያሳዩ ዘንድ።

1. እግዚአብሔር የራሱን ሕዝብ በጥቅሉ ይፈትናል
 ሀ. ዘጸ. 15:25፤ 16:4፤ 20:20
 ለ. ዘዳ. 8:2፤16፤ 13:3
 ሐ. መሳ. 2:22፤ 3:1፤4
2. እግዚአብሔር ግለሰብ እስራኤላውያንን ይፈትናል
 ሀ. አብርሃም፤ ዘፍ. 12:1-12
 ለ. ሕዝቅያስ፤ 2ኛ ዜና. 32:31
3. የመዝሙር ጸሐፊዎች እግዚአብሔር እንዲፈትናቸው ጮኸዋል፤ አንዳች የተደበቀ እንከን እንዲወገድላቸው (ዝክ. 26:2፤ 139:23)
4. የአኪ የእግዚአብሔር ሰዎች እኩል ተፈትነዋል፤ እንደ ኢየሱስ (ማቴዎስ 4፤ ሉቃስ 4፤ ዕብ. 5:8)።

© "እናም አለው" ይህ ምዕራፍ የምልልሶች ቅጥልጣይ ነው። "አለ/በሷል" ምን ያህል ጊዜ በተለያዩ መንገድ እንደተባለ፤ እንደተተረጎመ (ቢዲቢ 55፤ ኬቢ 65) ተገንዝብ።

1. ቁ. 1፤ ሁለት	7. ቁ. 9፤ አንድ
2. ቁ. 3፤ ሁለት	8. ቁ. 11፤ ሁለት
3. ቁ. 3፤ አንድ	9. ቁ. 12፤ አንድ
4. ቁ. 5፤ አንድ	10. ቁ. 14፤ አንድ
5. ቁ. 7፤ አራት	11. ቁ. 16፤ አንድ
6. ቁ. 8፤ አንድ	12. ቁ. 20፤ አንድ

© "አብርሃም" እግዚአብሔር ስሙን ከአብራም ቀይሮታል፤ ፍችውም "የተከበረ አባት፤" አብርሃም ደግሞ፤ "የበዙዎች አባት" ማለት ነው። እግዚአብሔር አብርሃምን አንድ ነገር ሊጠይቀው ነው፤ አዲሱን ስሙን የሚፈታትን! ሴፕቱዋጂንት እግዚአብሔር አብርሃምን ሁለቴ እንደጠራው ይገልጻል፤ ነገር ግን የዕብራይስጥ ጽሑፍ ነጠላ (አንድ) "አብርሃም" ብቻ ነው ያለው፤ በቁ. 1፤ ድርቡ ግን ቁ. 11 ላይ ነው።

© "እዚህ ነኝ" ይህ የዕብራይስጥ ዘይቤ ነው፤ ስለ መገኘት (ዝክ. ቁ. 11፤ ዘጸ. 3:4፤ 1ኛ ሳሙ. 3:4፤ ኢሳ. 6:8)።

22:2 ይስሐቅን በተመለከተ ለአብርሃም የተሰጡትን ዝርዝር ትዕዛዞች ተገንዝብ።

1. “አሁንም ልጅህን ውሰድ።” ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተካሪ
2. “ወደ ሞሪያ ምድር ሂድ።” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ (ቢገንዘቡት ማራኪ የሚሆነው፣ ይህ ግሥ በዚህ ቅርፅ የሚገኘው እዚህ ብቻና ዘፍ. 12፣ ላይ ነው፣ እሱም እነዚህን ሁለት ፈተናዎች የሚያያይዘው፣ እንደ ተስፋና ፍጻሜ [ደግሞም ቁ. 18 እና 12፡3] ተመልከት)
3. “እዚያም ሠዋው።” ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ሂፊል ተተካሪ

© “የምትወደውን ልጅህን፣ አንድ ልጅህን ይስሐቅን ውሰደው” ይህ የሚመስለው ይስሐቅን በተመለከተ ዓላማ-ተኮር ተከታታይ ሐረጎች ናቸው፣ የተስፋው ልዩ ልጅ። ደግሞም እሱ “ብቸኛ” (ቢዲቢ 402) ልጅ መሆኑን ተመልከት (ዝክ. ቁ. 2፣12፣16)። እስማኤል የተስፋው ልጅ አልነበረም፣ እናም ተባረረ! ሁሉም የአብርሃም ተስፋ፣ ዝርዝሮችን በተመለከተ በዚህ ልጅ ላይ ነበር፣ ያህዌ ደግሞ መሥዋዕት እንዲሆን አዘዘ!

© “ወደ ሞሪያ ምድር” ይህ ቃል (ቢዲቢ 599) በብዙ መንገዶች ይተረጎማል።

1. ቫልጌት እና ሳማሪታን ፔንታቲሁች “ራዕይ” አላቸው
2. ታርጉምስ የሚተረጎሙት “ማምለክ” በሚል ነው
3. ሴፕቱዋጂንት “ከፍታ” አለው
4. ፔሺታ “የአሞናውያን” አለው
5. አንዳንድ ሊቃውንት እሱን የሚተረጎሙት “የያህዌ መታየት” በሚል ነው
6. ሌሎችም “የተመረጠው”
7. ሌሎች ደግሞ “የመታያ ስፍራ”

እንደሚመስለው “የመታያ ስፍራ” የሚለው የተሻለ ትርጉም ነው፣ የዚህን ቃል ሌላኛ አጠቃቀም ላይ በመመሥረት፣ በ2ኛ ዜና. 3፣1፣ እሱም ቤተ መቅደሱ የተሠራው በሞሪያ ተራራ መሆኑን በመጥቀስ፣ እግዚአብሔርም ለዳዊት የተገለጠበትን ስፍራ በማመላከት። ይህም ሊጠቀስ የሚችለው በ2ኛ ሳሙ. 24፣16 ወይም ቫል ባለ መልኩ 1ዜና 21፣18-30። አብርሃም ይስሐቅን መሥዋዕት ማድረጉ በእዛ ዐውደ ጽሑፍ የሚሆነው፣ አንድም እንዳይካተት ተደርጎ ነው፣ በሚገባ ከመታወቁ የተነሣ፣ ወይም ለ1ኛ ዜና መዋዕል ጸሐፊ አልታወቀ ይሆናል። ደግሞም ሞሪያ ከመልክ ጸዴቅ ከተማ ከሳሌም ጋር ሊያዘዝ ይችላል (14፣18)፣ ቆይቶም ጄቡስ የተባለው፣ እሱም ኢየሩሳሌም የሆነው።

© “የሚቃጠል መሥዋዕት” ይህ የዕብራይስጥ ቃል “የሚቃጠል እንስሳ” ትርጉሙም “ፈጽሞ የሚቃጠል መሥዋዕት” (ቢዲቢ 750)። ከአምልኮ ሥርዓት አኳያ ጉርሮውን መቁረጥ ብቻ አይበቃም፣ ነገር ግን ከአምልኮ ሥርዓት አኳያ መበለትም ያስፈልጋል። ምን ያለው አስፈሪ ትዕዛዝ ነው ከመለኮት የመጣው፣ እሱም የተስፋ ልጅ እንዲሆን ያደረገና፣ እስማኤል እንዲባረር ያስደረገው! አብርሃም እግዚአብሔርን የግድ ማመን ይኖርበታል፣ ነገሩ ሳይገባው፣ እንደ ቁጥር 21 ያለው ገጠመኝ ከዮሐንስ 3፣14 ጋር እንደሚጣቀስ።

22:3 “አብርሃምም ማልዶ ተነሣ” በአብርሃም በኩል ምንም ዓይነት የተመዘገበ ወደ ኋላ መቅረትም ሆነ ጥያቄ ማቅረብ አለመኖሩን ተገንዝብ፣ ዳሩ ግን እንዴት ያለው አስፈሪ ምሽት ይሆን። ይህ የተገደፈ ለመሆኑ ወይም የአብርሃም እምነት እድገት ምልክት ለመሆኑ ርግጠኝነት የለውም። አብርሃም ፍጹም እንዳይደለ ግልጽ ነው፣ ነገር ግን በእግዚአብሔር ላይ ያለ የእምነቱ ታላቅነት በዚህ ገለጻ ላይ ይታያል። ይህ የመጨረሻው የእምነት ፈተና ነበር።

22:4 “በሦስተኛው ቀን” ከቤርሳቤህ እስከ ሞሪያ ተራራ ያለው ርቀት በግምት የሁለት ቀን ተኩል የእግር ጉዞ ይሆናል፣ ነገር ግን የአሁያ ጥነትና ሌላ ጓዝ ከታከለበት ረዘም ያለ ጊዜ ይወስዳል።

22:5 ለአገልጋዮቹ የሰጣቸውን ትእዛዝና የውስጥ ሐሳቡን ገለጸ ተገንዝብ።

1. “እዚህ ቆዩ።” ቢዲቢ 442፣ ኬቢ 444፣ ተተካሪ
2. “እኔና ልጄ ወደዛ እንሄዳለን።” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተጓዳኝ
3. “እንሰግዳለን።” ቢዲቢ 1005፣ ኬቢ 295፣ ሂሽታፌል ተጓዳኝ
4. “ወደ እናንተም እንመለሳለን።” ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ተጓዳኝ

© “ሰግደን ወደ እናንተ እንመለሳለን” አብርሃም በእግዚአብሔር ላይ ያለው እምነት ርግጠኝነቱን ዕብ. 11፣17-19 ያመለክታል፣ ይህም ይስሐቅ ከሞት እንደሚነሣ፣ ከአብርሃም ጋር አብሮ ወደ ቤት እንደሚመለስ ያሳያል። ይህም ቀደም ሲል እግዚአብሔር ለአብርሃም በሰጠው ተስፋ በ21፣12 ማለትም፣ አብርሃም በይስሐቅ በኩል ዝርያዎች እንደሚኖሩት ነው። ምንም እንኳ አብርሃም እንዴትና ለምን የሚለው ባይገባውም፣ እሱ በርግጥ ከሀሊውን አምላክ አውቋል ተረድቷልም።

22:6 “አብርሃምም የመሥዋዕቱን እንጨት አንሥቶ ለልጁ ለይስሐቅ አሸከመው” በርካታ ግንኙነቶች አሉ፣ ይስሐቅ ላይ በሆነውና ኋላም ኢየሱስ ላይ በሚሆነው። እኔ በግሌ የምረበሽው በማንኛውም ተምሳሌትና ፍረጃ፣ እሱም በአኪ ተለይቶ ባልተጠቀሰ ነው፣ ምክንያቱም በአታኞች (ተንታኞች) አማካኝነት ብዙ የተበላሸ ነገር ስላለ ነው፣ በቤተ ክርስቲያን ዘመን ሁሉ። በይስሐቅና በኢየሱስ መካከል ተጠቃሽ ዘይቤ መኖሩ ግልጽ ነው። እግዚአብሔር በይስሐቅ እንዲያደርግ ለአብርሃም ያልፈቀደለትን፣ እሱ ራሱ በገዛ ልጁ ላይ አደረገ። የእግዚአብሔርን ፍቅር ኃያልነት የምንረዳ ይመስለኛል፣ የአብርሃምን ፍቅርና እምነት በምንረዳበት ጊዜ።

© “እሳትና ቢላዋ” ይህ እሳት የሚያመለክተው ያለፈውን ምሽት የደመራ ፍም፣ ወይም በከረጢት የተያዘ ባልጨፎት ተፋጭቶ መለኮት ግልጽ አይደለም። ቢላዋ የሚለው ቃል “የሚረጃ ካራ” ሲሆን (ቢዲቢ 38)፣ ትልቅ ቢላዋ ነው፣ እሱም ለማብሰያ ተግባር የሚሆን (መሳ. 19፡29፣ ምሳ. 30፡14)።

22:7 "የሚቃጠል መሥዋዕቱ በግ የት ነው?" የይስሐቅ ጥያቄ የአብርሃምን ልብ የግድ መስበሩ አይቀርም፤ ይህም አብርሃም ለእግዚአብሔር ያለውን እምነት በሚያምር መልኩ በገለጠበት ቁ. 8። ይስሐቅ መሥዋዕትን ያስተዋወቀበት መንገድ የሚያመለክተው መሥዋዕታዊ ሥርዓቱ የሙሴ የሕግ ሥርዓትን እንደሚቀድም ነው። ይህም ሊታይ የሚችለው (1) በቃዋንና አቤል (ዘፍጥረት 4)፤ (2) በኖኅ (ዘፍጥረት 8:20)፤ እና (3) በኢዮብ (ኢዮብ 1:5)።

22:8 "አብርሃምም አለው፣ 'የመሥዋዕቱን በግ እግዚአብሔር ያዘጋጃል'" "እግዚአብሔር ያዘጋጃል" የሚለው ሐረግ፣ ኋላ ላይ የእግዚአብሔር ስም ሆኗል፤ በቁ. 14 ላይ ("ያህዌ፣" ቢዲቢ 217 እና "ተመልከት፣" ቢዲቢ 906)። የእሱን ባሕርይና ድርጊት ለመግለጽ፣ ለእግዚአብሔር ድርጊት ዳዲስ ስም መውጣቱ የተለመደ መሆኑን ተመልክተናል። "እሱ ያዘጋጃል" የሚለው የዕብራይስጥ ቃል በርግጥ "ትመለከተዋለህ" ማለት ነው (ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ ያልተጠናቀቀ)፣ ነገር ግን እሱ ጥቅም ላይ የዋለው በዚህ የተለየ መልኩ ነው (ማየት የሚችለው መስጠት የሚችለው ነው)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 22:9-14
እግዚአብሔር ወዳለውም ቦታ ደረሱ አብርሃምም በዚያ መሠዊያውን ሠራ፣ እንጨትንም ረበረበ ልጁን ይስሐቅንም አስሮ በመሠዊያው በእንጨቱ ላይ አጋደመው።¹⁰ አብርሃምም እጁን ዘረጋ፣ ልጁንም ያርድ ዘንድ ቢላዋ አነሣ።¹¹ የእግዚአብሔር መልአክም ከሰማይ ጠራና። አብርሃም አብርሃም አለው¹² እርሱም፡- እነሆኝ አለ። እርሱም፡- በብላቴናው ላይ እጅህን አትዘርጋ፣ አንዳችም አታድርግበት አንድ ልጅህን ለእኔ አልከለክልህም እግዚአብሔርን የምትፈራ እንደ ሆነህ አሁን አውቁአለሁ አለ።¹³ አብርሃምም ዓይኑን አነሣ፣ በኋላውም እነሆ አንድ በግ በዱር ውስጥ ቀንዶቹ በዕፅ ሳቤቅ ተይዞ አየ አብርሃምም ሄደ በጉንም ወሰደው፣ በልጁም ፋንታ መሥዋዕት አድርጎ ሠዋው።¹⁴ አብርሃምም ያንን ቦታ ያህዌ ይርኤ ብሎ ጠራው እስከ ዛሬም ድረስ በእግዚአብሔር ተራራ ይታያል ይባላል።

22:9 "አብርሃምም በዚያ መሠዊያውን ሠራ፣ እንጨትንም ረበረበ ልጁን ይስሐቅንም አስሮ በመሠዊያው በእንጨቱ ላይ አጋደመው" እዚህ የምንመለከተው አንድ ነገር የአብርሃምን ታላቅ እምነት ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን የይስሐቅንም ታላቅ እምነት ነው። ይስሐቅ ባጠቃላይ እንጨቱን ተሸክሞ ተራራውን ለመውጣት የደረሰ ነው፤ እንዲሁም በአባቱ ላለመታሰር መቆቆም የሚል ነው። እኔ እንደምረዳው ይህ ገጠመኝ ሰዓታትን የፈጅ ሃይማኖታዊ ውይይት ኋላ ላይ በአብርሃምና በይስሐቅ መካከል እንደሚያስነሣ ነው።
"ማሰር" የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 785፣ ኬቢ 873፣ ያልተጠናቀቀ) በብሉይ ኪዳን እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው። ተመሳሳይ የሆነ ሥር (ቢዲቢ 785) ፍችው መቆልመም ወይም መጠምዘዝ ነው። ስለዚህ፣ እሱ የሚታሰበው የመሥዋዕቱን እንስሳ እግሮች መጠምዘዝ ነው፤ አንድ ላይ ለማሰር።

22:10 "አብርሃምም እጁን ዘረጋ" ይህ ባጠቃላይ የሚያመለክተው የአምልኮዊ ሥርዓት የሆነውን የመሥዋዕቱን እንስሳ ጉሮሮ የመቁረጥ ድርጊት ነው።

22:11 "ነገር ግን የእግዚአብሔር መልአክ" ቁ. 11 እና 12 አንድ ላይ በምናነብበት ጊዜ ይህ "የእግዚአብሔር መልአክ" የሚለው የእግዚአብሔር የራሱ ስውኛ አገባብ ነው (ዘፍ. 16:7-13፤ 18:1፤ 19:1፤ 21:17፤ 19፤ 22:11-15፤ 31:11፤13፤ 32:24፤ 30፤ 48:15-16፤ ዘጸ. 3:2፤ 4፤ 13:21፤ 14:19፤ መሳ. 6:12፤ 14፤ እና ዘካ. 3:1፤ 2)። ግን፣ ቁ. 12 ላይ መልአኩ "እግዚአብሔርን" እንዴት እንደሚያመለክት ተገንዝብ። አስቸጋሪ የሚሆነው ርግጠኛ የሆነ አሀዳዊነት ከሁሉም መንፈሳዊ አሀዶች፣ ከዘፍጥረት ከተጠቀሱት ማጽናት አለመቻሉ ነው (ማለትም፣ "መንፈስ" በዘፍ. 1:2፤ "እን" በዘፍ. 1:26፤ 3:22፤ 11:7፤ "የእግዚአብሔር መልአክ ከላይ፣" እንዲሁም "ጌታ ጌታዬን አለው" በመዝ. 110፣ ያለውን ተገንዝብ)። እነዚህ ሁሉ እንዴት ውስጣዊ ግንኙነት እንዳላቸው ምሥጢር ነው። ክርስቲያኖች የሚያጸኑት፣ አይሁድን ጨምሮ አሀዳዊነት በዘዳ. 6:4 መገለጡን ነው። ሥላሴ የሚለውን ልዩ ርዕስ 20:13 ላይ ተመልከት።

22:12 ሁለት አሉታዊ ትዕዛዞች አሉ።
1. "በብላቴናው ላይ እጅህን አታንሣ፣" ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ 1511፣ ያልተጠናቀቀ፣ ግን በተጽዕኗዊ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ
2. "በእሱ ላይ ምንም አታድርግ፣" ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ተጽዕኗዊ
የሚከተሉት የተጠናቀቁዎች የሚያሳዩት ያህዌ በአብርሃም እውነተኛ እምነት ሙሉ ለሙሉ መርካቱን ነው።
1. "አሁን አወቅሁ፣" ቢዲቢ 393፣ ኬቢ 390፣ የተጠናቀቀ
2. "ልጅህን ለእኔ አልከለክልክምና፣" ቢዲቢ 362፣ ኬቢ 359፣ የተጠናቀቀ
ተደጋጋሚዎቹ ሐረጎች ይስሐቅን የሚያመለክቱት በቁ. 2 ላይ የሚገኙት ቁ. 12 ላይ ተደግመዋል (ዝክ. ቁ. 16)።
"አሁን አወቅሁ" ስለሚለው ቃል ብቻ። ይህ የያህዌን ቀድሞ አዋቂነት ጥያቄ የሚያስነሣ ነውን ወይስ የአብርሃምን እምነት ማጽደቅ ማሳየ ጽሑፋዊ ዘዴ? እኔ የምረዳው ሁለተኛውን ስሜት ነው። እኔ አጥን ሲዝም አይመቸኝም።

©
አአመቅ፣ አኪጅት፣
አየተመት፣ አኢመቅ "ፍርሃት"
አእት "ማክበር"
ፔሺታ "ማክበር"
የተእመቅ "እግዚአብሔርን የሚፈራ ሰው"
ይህ ቃል (ቢዲቢ 431) በብሉይ ኪዳን ዘወትር ይከሰታል። የእሱም ፍቺ "ፍርሃት" ነው (ዘፍ.3:10፤ 18:15፤ 20:8፤ 28:17፤32:7፤ 42:35፤ 43:18)፤ በእንዳንድ ዐውደ ጽሑፎች ግን እሱ የሚለወጠው ወደ "ፍራቻ፣" "አክብሮት" ወይም "ክብር" ነው። ሰዎች ለመለኮት ያላቸውን አዝማሚያ ለመግለጥ፣ የሚከተሉትን ጽሑፎች ተመልከት፡ ዘፍ. 42:18፤ ዘጸ. 1:17፤ 9:30፤ 18:21፤ ሌዋ.19:14፤32፤ 25:17፤36፤43፤ ዘዳ.6:2፤24፤ 10:12፤20፤ 14:23፤ 17:19፤ 25:18፤ 28:58፤ 31:12-13፤ መዝ. 33:8። ይህ "ፍራቻ" የተገኘው ከአምልኮና ከመታዘዝ ነው። እሱም የሕይወት ስልት ግንኙነት ነው እንጂ የማግለያ ሁነቶች፣ ስፍራዎች፣ ደንቦች፣ ወይም ሕግጋት ማዘጋጀት አይደለም። መታዘዝ የሚመነጨው ከአክብሮትና ከፍቅር እንጂ፣ ከፍራቻና ከበቀል አይደለም። አለመታዘዝ በቅድሚያ ፍቅርን መጸረር ነው። እንዲሁም ሕግ? አንዱ ከእግዚአብሔር ጋር የሚኖረው ግንኙነት የሕይወቱ ቀዳሚ ሆኗል! "አብርሃምም እግዚአብሔርን አመነ" የሚለው፣ (ዘፍ. 15:6) በሕይወት ሁሉ የሚደረግ ነው!

22:13

አእመመቅ፣ የተመት "በኋላውም አንድ በግ"
አኪጃች "እነሆ ከበስተኋላው አንድ በግ"
አየተመት፣ አእት "በግ"

ይሄንን ነጥብ በተመለከተ በዕብራይስጥ የብራና ጽሑፎች ልዩነት አለ። ማጽ "ከበስተኋላው" የሚል ተውሳክ ግሥ አለው (rta ቢዲቢ 29)፣ ነገር ግን አንዳንድ የብራና ጽሑፎች እና ሳማሪታን ፔንታቴሆቶች፣ ሴፕቱዋጂንት፣ እና ፔሺታ "አንድ" አላቸው (ቢዲቢ dta 25) "አንድ" በግ ተብሎ የተተረጎመ።

© "በልጁ ምትክ" እግዚአብሔር አብርሃምን በጉን እንዲሠዋ አልጠየቀውም፤ አብርሃም ግን በገዛ ፍቃዱ እና ምስጋና ለማቅረብ ለእግዚአብሔር ሠዋው፣ አንድ ቀን የሰሎሞንን ቤተ መቅደስ በሚሆንበት ስፍራ፣ በእዛው ተራራ ላይ። ይህ ምናልባት በከፊል የተከሰተ የመሥዋዕት መልክ ነው፤ ኋላ ላይ እያደገ የመጣ፣ እሱም በሙሴያዊ ሕግጋት ብቻ ሳይሆን፣ ግን ደግሞ ከፍ ብሎ ለክርስቶስ መሠዋት (ኢሳይያስ 53 እና ዮሐንስ 1:29፣ የዕብራውያን መጽሐፍ፤ | ጴጥ. 1:18-19፣ ራዕ. 5:11-14)።

22:14 "እስከ ዛሬም ድረስ" ይህ ምናልባት የኋለኛው አራሚ ጽሑፋዊ ምልክት ይሆናል። እሱ የሙሴ፣ ወይም የሙሴ ከህክምና ጸሐፊ ሊሆን ይችላል። እኔ በግሌ የማስበው አብዛኛው ዘፍጥረት፣ እስከ ዮሴፍ ጊዜ ድረስ፣ ከአባቶች የቃል ወይም የጽሑፍ ባህል የመጣ ነው።

© "አብርሃምም ያንን ቦታ ያህዌ ይርኤ ብሎ ጠራው" ይህ የተመሠረተ የሚመስለው በእግዚአብሔር ድርጊትና፣ አብርሃም ለይስሐቅ በሰጠው ምላሽ በቁ. 8 ላይ ነው።

"በእግዚአብሔር ተራራ ይታያል" ይህ የሚመስለው ንግር (ጥላ) ነው፤ እሱም "እግዚአብሔር ለስሙ ማደሪያ የወሰነው ስፍራ" ለሚለው ሐረግ ስፍራ ማሳያ (ዘዳ. 12:5፣11፣21፣ 14:23፣24፣ 16:2፣6፣11፣ ወዘተ። በዋነኛነት ይህ የሚያመለክተው ቤተመቅደሱን ነው፤ ነገር ግን የሞሪያ ተራራውን መቅደስ አመላካች ሆኗል)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 22:15-19

¹⁵የእግዚአብሔር መልአክም አብርሃምን ከሰማይ ሁለተኛ ጊዜ ጠራው። ¹⁶እንዲህም አለው፡- እግዚአብሔር፡- በራሴ ማልሁ ይላል ይህን ነገር አድርገሃልና፣ አንድ ልጅህንም አልከለክልህምና ¹⁷በእውነት በረከትን እባርክሃለሁ። ዘርህንም እንደ ሰማይ ከዋክብትና በባሕር ዳር እንዳለ አሸዋ አበዛዋለሁ ዘርህም የጠላቶችን ደጅ ይወርሳል ¹⁸የምድር አሕዛብ ሁሉም በዘርህ ይባረካሉ። ቃሌን ሰምተሃልና። ¹⁹አብርሃምም ወደ ብላቴናቸው ተመለሰ። ተነሥተውም ወደ ቤርሳሴህ አብረው ሄዱ አብርሃምም በቤርሳሴህ ተቀመጠ።

22:16 "በራሴ ማልኩ" ይህ በዘፍጥረት መጽሐፍ እግዚአብሔር በራሱ የማለበት ብቸኛው ስፍራ ነው፤ ከኪዳኑ ጋር ባለ ግንኙነት። ይህ ዋነኛው ሥነ መለኮታዊ ነጥብ ሆኗል፣ ለዕብ. 6:13-18። እሱም በእግዚአብሔር ፍቅር ላይ የተመሠረተ፣ ሁኔታዊ ያልሆነ ተስፋ መሆኑን አስተውል፣ ግን እሱ የአብርሃም ትልቅ የእምነት ድርጊት ያለው ምላሽ ነው (ማለትም፣ "ለቃሌ ታዝዘሃልና፣" ቁ. 18)። የመጽሐፍ ቅዱስ ሁኔታዊ ያልሆነ/የሆነ ኪዳን ባሕርይ የሚያያዘው ከእግዚአብሔር ሁኔታዊ ያልሆነ ፍቅር ነው እንጂ ከሰዎች ሁኔታዊ ምላሽ ጋር አይደለም።

22:17 "በእውነት በእጅጉን እባርክሃለሁ" አጽንዖትን የሚያሳዩ ሁለት ስዋሰዋዊ መዋቅሮች በዚህ ቁጥር ላይ አሉ።
1. ፔይል ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ፔይል ያልተጠናቀቀ ግሥ፣ የተመሳሳይ ሥር፣ "መባረክ" (ቢዲቢ 138፣ ኬቢ 159)፣ ስለዚህ "እኔም እጅግ አድርጌ እባርክሃለሁ" በሚል ተተርጉሟል።
2. ሂፊል ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ሂፊል ያልተጠናቀቀ ግሥ፣ የተመሳሳይ ሥር፣ "ማብዛት" ወይም "ብዙ ማድረግ" (ቢዲቢ 915፣ ኬቢ 1176)፣ ስለዚህ፣ "ዘርህን በእጅጉን አበዛዋለሁ" በሚል ተተርጉሟል።
ይህም ወደ አብርሃም የመጀመሪያ ተስፋ ተመልሶ የሚያመለክት ይመስላል፣ ምዕራፍ 12 ጋ ወደ አለው (እሱም በፍጥረት መነሻ እንደሆነ)፣ የዘርና የምድር ተስፋ። አኪ አጽንዖት የሚሰጠው ለዘሩ ተስፋ ሲሆን፣ ለምድር ተስፋ ግን አጽንዖት አይሰጥም።

© "ዘርህንም እንደ ሰማይ ከዋክብትና በባሕር ዳር እንዳለ አሸዋ እጅግ አበዛዋለሁ" እነዚህ ከባርካታ ዘይቤዎች መካከል ሁለቱ ናቸው፣ የአብርሃምን ዘሮች እጅግ የሙብዛት ባሕርይ ለመግለጽ (አባራ፣ ዘፍ. 13:16፣ 28:14፣ ዘኑ. 23:10፣ ከዋክብት፣ ዘፍ. 15:5፣ 26:4፣ እና አሸዋ፣ ዘፍ. 32:12)።

© "ዘርህም የጠላቶችህን ደጅ ይወርሳል" ደጅ ተምሳሌትነቱ የጥንት ባለቅጥር ከተሞች መጠበቅ ነው። የአንዱን ደጅ ደገንነት መጠበቅ ማለት ከተማይቱን መያዝ ማለት ነው። ስለሆነም፣ ይህ ዘይቤ የአብርሃም ዝርዦች የሚያገኙትን ወታደራዊ ድል ነው፣ በእነሱ ላይ በሚገሡትን ሁሉ። ይህም ተመሳሳይ ዘይቤ በአኪ በማቴዎስ 16 ጥቅም ላይ ውሏል፣ ለ "የገሃነም ደጅ ሴተክርስቲያንን አይቋቋሟትም።"
ከነቢያት እንደምንረዳው እነዚህ ተስፋዎች እንኳ በእስራኤል መታዘዝ ላይ ሁኔታዊ ናቸው፣ በአብርሃም መታዘዝ ላይ እንደሆኑ ሁሉ (ዝኪ. 15:6፣ 22:16፣18)። የያህዌ ተስፋዎች በእስራኤል ቀጣይነት ባለው አለመታዘዝ እና ጣዖት አምልኮ ምክንያት ተሰብረዋል። እኛ የግድ ማስታወስ ያለብን የመጽሐፍ ቅዱስ ቀዳሚ ትኩረት የሚሆነው የእግዚአብሔር ባሕርይና ታማኝነት ነው። ሆኖም ደግሞ የግድ መባል ያለበት፣ የእሱ ሐሳብ፣ የራሱ ሕዝብ የሱን ባሕርይ እንዲያንጸባርቁ ነው። ለማያምነው ዓለም፣ (ማለትም፣ ለአሕዛብ) ስለሆነም እነሱ ደግሞ ምላሽ ይሰጡት ዘንድ!

22:18 "የምድር አሕዛብ ሁሉም በዘርህ ይባረካሉ" ስዋሰዋዊ ሥነ መለኮታዊ ጉዳይ የሚሆነው፣ ኒፋል እና ሂዝፓል የተጠናቀቀ የሆነውን "መባረክ" የሚለውን ግሥ እንዴት እንደሚተረጎም ነው (ቢዲቢ 138፣ ኬቢ 159) እሱም ትይዩአዊ ሊሆን የሚችለው

1. ዘፍ. 12:3፣ ኒፋል የተጠናቀቀ

2. ዘፍ. 18:18፣ ኒፋል የተጠናቀቀ
3. ዘፍ. 22:18፣ ሂዝፓል የተጠናቀቀ
4. ዘፍ. 26:4፣ ሂዝፓል የተጠናቀቀ
5. ዘፍ. 28:14፣ ኒፋል የተጠናቀቀ

የኒፋል ግንድ ዘወትር ተገብሮ ነው (ይህ ግሥ የሚገኘው በዘፍጥረት ጽሑፎች ብቻ ነው፤ እንደተገብሮ የሚተረጎመው) ነገር ግን እንደ አገናዛቢ ወይም ተገባቢ ሊሠራም ይችላል። ሂዝፓል ግንድ አገናዛቢ ወይም የተገባቢ ሆኖ ነው (ዘፍ. 29:19፤ መዘ. 72:17፤ ኢሳ. 65:16 [ሁለቱ]፤ ኤር. 4:2)።

እኪ የሚጠቅሰው ይህ ወሳኝ ተስፋ ተገብሮ ነው። ሐዋ. 3:25 እና ገላ. 3:8 ተመልከት። ጥያቄው የሚያያዘው ከእስራኤል ሚስጥናዊ ኃላፊነት ጋር ሲሆን፣ ለአሕዛብ "የንጉሥ ካህናት" እንዲሆኑ ነው (ዘጸ. 19:5-6)። ምንም እንኳን ይህ እስከ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን ነቢያት ድረስ አሻሚ ባልሆነ መልኩ ባይቀመጥም፣ እሱ የሚታሰበውና የሚጠቀሰው በእነዚህ የዘፍጥረት ጽሑፎች ነው።

በአንድ መልኩ እስራኤል ስለ እግዚአብሔር መረጃ እንዲሰጡ ነው የተፈለገው (በታዛዥነት የሕይወት ስልታቸው፣ ለሙሴ ሕግ ትኩረት በመስጠት)። በመዳረሻ ግብፃውያን አሕዛብ ያማኝነት ላለው ለያህዌ ምላሽ እንዲሰጡና እንዲያምኑ ለማድረግ (አብርሃም እንዳደረገው፣ ዘፍ. 15:6፤ ሮሜ. 4:3፤ ገላ. 3:6፤ ያዕቆብ 2:23)። በያህዌ ለ እና በእስራኤል በኩል ለተሰጠው መገለጥ የግድ እውቅና መስጠትና መታዘዝ ይኖርባቸዋል። እስራኤል የማይታዘዝ ከሆነ፣ ከተተረፈረፈ እና ከተረጋጋ ጎብረተሰብ ምትክ፣ ሁሉም አሕዛብ የሚመለከቱት የያህዌን የፈራጅ ገጽታ ብቻ ነው። እስራኤል ሚስጥናዊ ኃላፊነቷን አልተወጣችም እናም ወደ ቤተ ክርስቲያን ዞራል (ማለትም፣ "ታላቁ ተልዕኮ" ማቴ. 28:19-20፤ ሉቃስ 24:47፤ ሐዋ 1:8)!

አመቅ ጽሑፍ: 22:20-24
²⁰ይህም ከሆነ በኋላ ለአብርሃም እንዲህ ተብሎ ተነገረ። እነሆ፣ ሚልካ ደግሞ ለወንድምህ ለናኮር ልጆችን ወለደች ²¹እነርሱም በኩሩ ዑፅ፣ ወንድሙ በገዛ፣ የአራም አባት ቀሙኤል፣ ²²ኮዛት፣ ሐዘ፣ ፊልዳሥ፣ የድሃፍ፣ ባቱኤል ናቸው። ²³ባቱኤልም ርብቃን ወለደ እነዚህን ስምንቱን ሚልካ ለአብርሃም ወንድም ለናኮር ወለደች። ²⁴ሬሕማ የሚሉአት ቁባቱ ደግሞ ጥባህን፣ ገአምን፣ ተሐሽን፣ ሞክሳን ወለደች።

22:20-24 የዚህ ቤተሰብ የዘር ሐረግ ያልተለመደ ይመስላል፤ ነገር ግን በተጨማሪም እጅግ በጣም ጠቃሚ ነው፤ የወደፊቷን የይስሐቅን ሙሽራ፣ ርብቃን በማስገኘት በኩል፣ እሷም ቁ. 23 ላይ የተጠቀሰችው።

22:23 "ባቱኤል" ይህ ስም ፍቺው "የእግዚአብሔር ሰው" ነው (ቢዲቢ 143 l)።

© "ርብቃ" የዚህ ስም የዕብራይስጥ ሥርወ ቃል ሊሆን የሚችለው ፍቺ (ቢዲቢ 918) "እንስሳን ማሰር"፣ እንዲሁም በተያያዥ "የማሰሪያ ስፍራ" ነው፤ ወይም ለሴት ጥቅም ላይ ሲውል "አጥማጅ" ይሆናል። ራቢዎች ይህንን የሚመለከቱት የርብቃ ውበት ማራኪ በመሆኑ፣ እሷ የይስሐቅን ልቦና "አስራዋለች" በሚል ነው።

22:24 "ሬሕማ" ይህ ቃል (ቢዲቢ 910) ሁለት ታሳቢ ፍቺዎች አሉት፡ (1) "መነሣት" እሱም ሊሆን የሚችለው ተገቢ ነው፤ ከባሪያነት ወደ ቁባትነት ተነሥታለችና፣ ወይም (2) "ሉል" ወይም "ዛጎል" እሱም ከዕብራይስጥ ቃል የቅርብ ተዛምዶ ያለው ይመስላል።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. እግዚአብሔር በርግጥ ልጆቹን ይፈትናልን? ለሆነስ ለምን?
2. "ሞሪያ" የሚለው ቃል ትርጉሙ ምንድነው፣ የትስ ይገኛል።
3. እግዚአብሔር አብርሃምን የተስፋውን ልጅ እንዲሠዋ ለምን ጠየቀው?
4. በዚህ አንቀጽ ላይ ቁ. 20-24 ለምን ተካተቱ?

ዘፍጥረት 23 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
የሣራ ሞትና ቀብር	የሣራ ሞትና ቀብር	የአብርሃም የቤተሰብ መቃብር ስፍራ መግዛት	ሣራ ሞተች አብርሃምም የመቃብርየአባቶች መቃብር ቦታ ገዛ	
23:1-16	23:1-16	23:1-16	23:1-2 23:3-4 23:5-6 23:7-9 23:10-11 23:12-13 23:14-16	23:1-2 23:3-6 23:7-11 23:12-16
23:17-20	23:17-20	23:17-20	23:17-18 23:19-20	23:17-20

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

የቃልና ሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 23:1-16

¹የሣራም ዕድሜ መቶ ሆኖ ሰባት ዓመት ሆነ። ²በቂርያትአርባቅም ሞተች እርሷም በከነዓን ምድር ያለች ኬብሮን ናት አብርሃምም ለሣራ ሊያዝንላትና ሊያለቅስላት ተነሣ። ³አብርሃምም ከሬሳው አጠገብ ተነሣ። ⁴ለኬጢ ልጆችም እንዲህ ሲል ተናገረ፡- እኔ በእናንተ ዘንድ ስደተኛና መጻተኛ ነኝ በእናንተ ዘንድ የመቃብር ርስት ስጡኝ፤ ሬሳዬንም ከፊቱ ልቅበር። ⁵የኬጢ ልጆችም ለአብርሃም መለሱ፤ አሉትም። ⁶ጌታ ሆይ፤ ስማን አንተ በእኛ መካከል ከእግዚአብሔር አለቃ ነህ ከመቃብር ስፍራችን በመልካሙ ቦታ ሬሳህን ቅብር ሬሳህን ትቀብር ዘንድ ከእኛ መቃብርን የሚከለክልህ የለም። ⁷አብርሃምም ተነሣ፤ ለምድሩ ሕዝብም፤ ለኬጢ ልጆች፤ ሰገደ። ⁸እንዲህም አላቸው፡- ሬሳዬን ከፊቱ እንድቀብር ከወደዳችሁስ ስሙኝ፤ ከሰዓር ልጅ ከኤፍሮንም ለምኑልኝ ⁹በእርሻው ዳር ያለችውን ድርብ ክፍል ያላትን ዋሻውን በሙሉ ዋጋ በመካከላችሁ ይሰጡኝ፤ መቃብር የእኔ ርስት እንዲሆን። ¹⁰ኤፍሮንም በኬጢ ልጆች መካከል ተቀምጦ ነበር የኬጢ ሰው ኤፍሮንም የኬጢ ልጆችና ወደ ከተማ የሚገቡ ሁሉ ሲሰሙ ለአብርሃም እንዲህ ሲል መለሰለት። ¹¹አይደለም፤ ጌታዬ፤ ስማኝ እርሻውን ሰጥቼሃለሁ በእርሱም ዳር ያለውን ዋሻ ሰጥቼሃለሁ በወገኔ ልጆች ፊት ሰጥቼሃለሁ ሬሳህን ቅብር። ¹²አብርሃምም በአገሩ ሰዎች ፊት ሰገደ ¹³የአገሩ ሰዎችም ሲሰሙ ለኤፍሮን እንዲህ ሲል ተናገረ፡- ነገሪን ትሰማ ዘንድ እለምንሃለሁ የእርሻውን ዋጋ እሰጥሃለሁ አንተም ከእኔ ዘንድ ውሰድ፤ ሬሳዬንም በዚያ እቀብራለሁ። ¹⁴ኤፍሮንም ለአብርሃም እንዲህ ሲል መለሰለት። ¹⁵ጌታዬ ሆይ፤ እኔን ስማኝ የአራት መቶ ሰቅል ዋጋ ምድር በእኔና በአንተ መካከል ምንድር ነው?

ፊሳህንም ቅበር።¹⁶ አብርሃምም የኤፍሮንን ነገር ሰማ አብርሃምም በኬጢ ልጆች ፊት የነገረውን አራት መቶ ሰቅል መዝኖ ለኤፍሮን ሰጠው ብሩም ለመሸጫ ለመለወጫ የሚተላለፍ ነበረ።

23:1 ራቢዎች የሚሉት አብርሃም ወደ ቤት ተመልሶ፣ ያደረገውን ለሣራ ሲነግራት፣ በምላሹ ሰባት ጊዜ በጣም ጮኻ ነው የሞተችው። ሞቷ ምዕራፍ 23 ላይ ተመዝግቧል። ይህ እውነት ይሁን ወይም አይሁን፣ እኛ በርግጥ የምንመለከተው ራቢዎች ትርጉማቸውን ከየት እንደሚያገኙት ነው!

23:2 “ቁርያት-አርባቅ” ይህ ስም (ቢዲቢ 900) የተመሠረተው

1. “ቁርያት” ማለት “ከተማ”
2. “አርባ”
 - ሀ. ዘወትር የሚተረጎመው “የአራቶች ከተማ” በሚል ነው (ማለትም፣ ኤናቅ እና ሦስት ልጆቹን ወይም አራት መንደሮች አንድ ላይ)
 - ለ. ተመሳሳይ የሆነ ሥር ፍቺው ማድፈጥ (ቢዲቢ 70)
 - ሐ. የሰው ስም፣ ከአናቂም ልጆች አንዱ፣ ኢዶ. 14:15፣ 15:13፣ 21:11

ልዩ ርዕስ፡ ግዙፋን 14:5 ተመልከት።

“አብርሃምም ለሣራ ሊያዝንላትና ሊያለቅስላት ተነሣ” አንዱ ሊገረም ይችላል፤ ይህ ጎዘንና፣ ከአገሬው ሰዎች ጋር ያለው ድርድር መቼ እንዳበቃ። የሣራ አስከሬን በዚህ የዓየር ሁኔታ በቶሎ ሊለወጥ ይችላል (ሞትና የቀብር ሥነ ሥርዓት” የሚለውን ምዕራፍ ተመልከት፣ በጥንት እስራኤል፣ ማኅበራዊ ተቋማት፣ ቅጽ 1 በሮናልድ ዲቫዩክስ፣ ገጽ 56-61)። ዛሬ በእስራኤል (አሁንም ቢሆን አስከሬን አይቀመጥም) በሃያ አራት ሰዓት ውስጥ የግድ መቀበር ይኖርበታል።

23:3-13 በቀሪው ምዕራፍ ላይ የተመዘገበው ምልልስ ብቻ ነው (መደበኛና ቋሚ የምስራቃውያን ባህል) በኬብሮን አጠገብ ባሉ ያገሬው ነዋሪዎች እና በአብርሃም መካከል። በተተካሪነት የተገለጡትን ሥነ ሥርዓቶች ተገንዝብ (በአእት በአንቀጽ አልተቀመጡም)።

1. “ሰሙኝ፣” ቁ. 3፣ ቢዲቢ 678፣ ኬቢ 733፣ ተተካሪ በጥያቄዎ መልኩ
2. “የመቃብር ስፍራ፣” ቁ. 3 (በጥሬው፣ የመቃብር ቦታ ርስት)፣ ቢዲቢ 868፣ ኬቢ 1064፣ ተጓዳኝ
3. “ሰሙኝ፣” ቁ. 6፣ ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ተተካሪ (በሄዝ ልጆች ለአብርሃም ጥቅም ላይ የዋለ)
4. “ፊሳህን ቅበር፣” ቁ. 6፣ ቢዲቢ 868፣ ኬቢ 1064፣ ተተካሪ (ይህ አብርሃም እንዲሆን የፈለገው አልነበረም፣ ማለትም፣ ሣራን ከይዘታቸው በአንዱ መቅበር)
5. “ሰማ፣” ቁ. 8፣ ከቁጥር 3 ጋር ተመሳሳይ፣ አብርሃም ግን አነጋገራቸው
6. “መቅረብ” (ወይም መጠየቅ)፣ ቁ. 8፣ ቢዲቢ 803፣ ኬቢ 910፣ ተተካሪ (በጥያቄ መልኩ)
7. “መስጠት፣” ቁ. 9፣ ቢዲቢ 678፣ ኬቢ 733
 - ሀ. ተጽዕኖ
 - ለ. ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ ዓይነት የገባ (ኤፍሮን በቁ. 11 ምላሽ የሚሰጠው [ሦስት የተጠናቀቁ]፣ ይህ ግን መሬቱን በስጦታ መስጠት ማለት አይደለም፣ ይልቁንም የዋጋው ድርድር ክፍል ነው፤ እሱም በመሠረቱ የድርድር ሽያጭ ነው)
8. “ሰማ፣” ቁ. 11፣ እንደ ቁ. 3 እና ቁ. 5 ዓይነት ነው (ኤፍሮን ከአብርሃም ጋር ተነጋግሮ ሞሻውንና መስኩን አበረከተ)
9. “ቅበር፣” ቁ. 11፣ እንደ ቁ. 4 ዓይነት ነው
10. “አድምጥ” (በጥሬው “ሰማ”)፣ ቁ. 13፣ እንደ ቁ. 3፣5፣8 ዓይነት ነው (አብርሃም ኤፍሮንን አለው)
11. “ሰማ፣” ቁ. 15፣ እንደ ቁ. 3፣5፣8፣10 ዓይነት ነው (ኤፍሮን አብርሃምን አለው፣ ይህም ስለ መሬቱ ዋጋ ጉዳይ፣ ዋጋውን በተመለከተ ሁሉም ድርድር አልተካተተም፣ እናም ይህ ባጠቃላይ ውድ ዋጋ ነው) አብዛኛው ይህ ምልልስ የሚመስለው መደበኛና ለእኛ ተደጋጋሚ ነው፣ እሱ ግን በከነዓናውያን ኅብረተሰብ ዘንድ በሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ የሚጠበቅ ሥነ ሥርዓት ነው።

23:3 “የሄዝ ልጆች” ሄዝ የሚለው ስም (tj ቢዲቢ 366) የሄታይተስ አባት ነው (ytj ቢዲቢ 366፣ ዘፍ. 10:15፣ | ዜፍ. 1:13)። ልዩ ርዕስ፡ የፍልስጥኤም ቅድመ-እስራኤላዊ ነዋሪዎች 12:6 ላይ ተመልከት።

23:4 “ስደተኛና መጻተኛ” እነዚህ ሁለት ቃላት የተለያዩ ትርጉም አላቸው፣ ግን ምናልባት እዚህ በድብልቅ ስሞች ነው የገቡት።

1. “ስደተኛ” (ቢዲቢ 158) የሚያመለክተው ባዕድ ነዋሪ ነው፣ ዘፍ. 15:13፣ ዘጸ. 22:21፣ 23:9፣ ሌዋ. 19:34፣ ዘዳ. 10:19፣ 23:8
2. “መጻተኛ” (ቢዲቢ 444) ባዕድ ሲሆን፣ አልፎ ሂያድ ነው፣ ያለ ሕጋዊ መብቶች፣ 22:10፣ 25:40 ምናልባት አንድ ላይ ተወስዷል፤ እነሱም ወደ አንድ ያልተደራጀ ስፍራ የገባ ሰውን ያመለክቱበታል፣ ግን የራሱ መሬት አይደለም። “የባዕድ ነዋሪ” የሚለውን አንቀጽ ተመልከት፣ በየጥንታዊ እስራኤል፣ ማኅበራዊ ተቋማት፣ ቅጽ 1፣ በሮናልድ ዲቫዩክስ፣ ገጽ 74-76።

23:6 “አንተ ኃያል ዓለቃ ነህ” “ኃያል” በሚል የተተረጎመው ቃል ኤሎሂም የሚለው ቃል ነው (ቢዲቢ 43)፣ እሱም ጥቅም ላይ የዋለው

1. አግዚአብሔር
2. ፈራጆች
3. መላዕክት
4. እዚህ የሚጠቅሰው ኃይለኛ፣ አካባቢያዊ፣ የቤተሰብ መሪ

“ኃያል” የሚለው ትርጉም የተገኘው ኤል ከሚለው ሥር ትርጉም ነው (ቢዲቢ 42፣ 1ኛ ዜፍ. 12:22፣ መዝ. 68:15፣ ዮናስ 3:3)። አንዳንድ ተንታኞች “የእግዚአብሔር ዓለቃ” ብለው ለመተርጎም ፈልገዋል።

“ዓለቃ” ተብሎ የተተረጎመው ቃል፣ (ቢዲቢ 672) ትርጉሙም “ከፍ የተደረገ” ነው (ከመሠረታዊ ሥር፣ ቢዲቢ 669)። አለመመቅ እሱን የሚተረጎመው እንደ

1. “ገዥ” በዘፍ. 17:20፤ 25:16፤ 34:2
2. “መሪ” ዘጸ. 16:22፤ ዘኁ. 1:16፤ 44፤ 2:3፤ ኢያ. 22:32
3. “ገዥ” ዘጸ. 22:28፤ 34:31፤ 35:27፤ ለ ነገሥ. 11:34
4. “ዓለቃ” ኢያሱ 13:21

በዚህ በእጅጉን ስልታዊ በሆነ ድርድር ይህ ትግትናዊ አክብሮት ያለው ማዕርግ ነው። ኬጢያውያን ሃይማኖታዊ መግለጫ አያደርጉም።

23:9 “የማክፌላህ ዋሻ” ይህ ዋሻ ይመስላል (የተለመደ የመቃብር ስፍራ) በማክፌላህ ወረዳ የሚገኝ፣ ከኬብሮን ወደ ማምሬ ወጣ ያለ ስፍራ (ዝክ. 13:18፤ 14:13፤ 18:1)።

አብዛኞቹ የአብርሃም ቤተሰቦች የተቀበሩት እዚህ ነው።

1. ሣራ፣ 23:19
2. አብርሃም፣ 25:9
3. ይስሐቅ፣ 35:29
4. ርብቃ እና ልዩ፣ 49:31
5. ያዕቆብ፣ 50:13

23:10 “በደጃ ላይ” ይህ ምናልባት የአካባቢው መሪዎች ለወዳጅነት፣ ለንግድ፣ እና ሕጋዊ ጉዳዮች የሚሰበሰቡበት ነበር።

“ኬጢያዊ” 12:6 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

23:15 “ሰቅል” ልዩ ርዕስ፣ የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ሚዛኖችና መለኪያዎች፣ 18:6 ላይ ተመልከት

አመቅ ጽሑፍ፡ 23:17-20

¹⁷በመምሬ ፊት ያለው ባለድርብ ክፍል የሆነው የኤፍሮን እርሻ ለአብርሃም ጸና ¹⁸እርሻው በእርሱም ያለው ዋሻው፣ በእርሻውም ውስጥ በዙሪያውም ያለው እንጨት ሁሉ በኬጢ ልጆችና በከተማይቱ በር በሚገቡ ሁሉ ፊት ለአብርሃም ርስቱ ሆነ። ¹⁹ከዚህም በኋላ ኬብሮን በምትባል በመምሬ ፊት በከነዓን ምድር ባለው እርሻ ባለ ድርብ ክፍል በሆነው ዋሻ ውስጥ አብርሃም ሚስቱን ሣራን ቀበረ። ²⁰እርሻውና በእርሱ ያለው ዋሻው በኬጢ ልጆች ዘንድ ለአብርሃም የመቃብር ርስት ሆኖ ጸና።

23:17 “ባለሙብትነቱ ጸና” ግሡ (ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ያልተጠናቀቀ) ፍቺው መነሣት ወይም መቆም ነው። እሱም የሚጠቅሰው ሕጋዊ ግብይቱ መጽናቱን ነው። አብርሃም አሁን በይፋ በፍልስጥኤም/ከነዓን ባለ ርስት ሆኗል። እሱ ከአሁን በኋላ ስደተኛና ባዕድ አይደለም።

ዘፍጥረት 24 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጃት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
ሙሽራ ለይስሐቅ	ሙሽራ ለይስሐቅ	ለይስሐቅ ሚስት መፈለግ	ለይስሐቅ ሚስት	የይስሐቅ ጋብቻ
24:1-9	24:1-9	24:1-9	24:1-4 24:5 24:6-9	24:1-9
24:10-14	24:10-14	24:10-14	24:10-14	24:10-14
ርብቃ ተመረጠኝ				
24:15-21	24:15-21	24:15-21	24:15-17 24:18-21	24:15-21
24:22-27	24:22-28	24:22-27	24:22-23 24:24-25 24:26-27	24:22-27
24:28-41		24:28-33	24:28-31 24:32-33ሀ 24:33ለ 24:34-41	24:28-32 24:33-49
	24:29-31 24:32-41			
24:42-44	24:42-44	24:42-44	24:42-49	
24:45-49	24:45-49	24:45-49		
24:50-51	24:50-51	24:50-51	24:50-53	24:50-53
	24:52-60 (60)	24:52-61 (60)		
24:52-61 (60)			24:54 24:55 24:56 24:57-58ሀ 24:58ለ 24:59-61 (60)	24:54-61 (60)
ይስሐቅ ርብቃን አገባ	24:61-67	24:62-67	24:62-65ሀ	
24:62-67			24:65ለ 24:66-67	24:62-67

**የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል**

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 24:1-9

¹አብርሃምም ሸመገለ በዘመኑም አረጀ እግዚአብሔርም አብርሃምን በሥራው ሁሉ ባረከው። ²አብርሃምም ሎሌውን የቤቱን ሸማግሌ የከብቱን ሁሉ አዛዥ አለው። ³እጅህን ከጭኔ በታች አድርግ፤ እኔም አብሬ ከምኖራቸው ከከነዓን ሴቶች ልጆች ለልጄ ሚስት እንዳትወስድለት በሰማይና በምድር አምላክ በእግዚአብሔር አምልሃለሁ። ⁴ነገር ግን ወደ አገሬና ወደ ተወላጆቼ ትሄዳለህ፤ ለልጄ ለይስሐቅም ሚስትን ትወስድለታለህ። ⁵ሎሌውም፡- ሴቲቱ ምናልባት ወደዚህ አገር ከእኔ ጋር ለመምጣት እንቢ ያለች እንደ ሆነ ልጅህን ወደ ወጣህበት አገር ልመልሰውን? አለው። ⁶አብርሃምም አለው። ልጄን ወደዚያ እንዳትመልስ ተጠንቀቅ ⁷ከአባቴ ቤት ከተወለድሁባት ምድርም ያወጣኝ፡- ይህችንም ምድር እሰጥሃለሁ ብሎ የነገረኝና የማለልኝ የሰማይ አምላክ እግዚአብሔር፤ እርሱ መልአኩን በፊትህ ይሰድዳል፤ ከዚያም ለልጄ ሚስትን ትወስዳለህ። ⁸ሴቲቱም ከአንተ ጋር ለመምጣት እንቢ ያለች እንደ ሆነ ከዚህ ካቀረብሁህ መሐላ ንጹሕ ነህ ልጄን ግን ወደዚያ አትመልሰው። ⁹ሎሌውም ከጌታው ከአብርሃም ጭን በታች እጁን አደረገ ስለዚሁም ነገር ማለለት።

24:1 "አብርሃምም ሸመገለ በዘመኑም አረጀ" አንዱ ዘፍ. 25:20፣ እሱም ይስሐቅ ርብቃን ሲያገባ አርባ ዓመቱ ነበር የሚለውን ከዘፍ. 21:5፣ አብርሃም 100 ዓመቱ ነበር፣ ይስሐቅ ሲወለድ፣ ከሚለው ጋር ቢያወዳድር፣ ከዚያም አብርሃም 140 ዓመት ይሆነዋል፣ በምዕራፍ 24 መጀመሪያ ላይ። እሱ የኖረው 175 ዓመት ይሆናል (ዘፍ. 25:7)።

“እግዚአብሔርም አብርሃምን በሥራው ሁሉ ባረከው” የተሟላውን የእነዚህ በረከቶች ዝርዝር ቁ. 35 ላይ ተመልከት።

24:2 "አብርሃምም ሎሌውን የቤቱን ሸማግሌ የከብቱን ሁሉ አዛዥ አለው" "ሸማግሌ" የሚለው ቅጽል (ቢዲቢ 278፣ "ጊም" ከሚለው ስም ነው) እሱም ሊሆን የሚችለው ሥልጣን ያለው ሰው ነው፣ የግድ በዕድሜው የበለጠው ላይሆን ይችላል (ዘፍ. 50:7፣ ኢሳ. 3:2)። ብዙዎቹ ተንታኞች እንደሚገምቱት ይህ ታማኝ አገልጋይ የደማስቆው ኤልዔኤር ነው፣ በዘፍ. 15:2 የተጠቀሰው። ለይስሐቅ የምትሆነውን ሚስት እንዴት እንደሚያገኝ ያስቀመጠበት ሁኔታ፣ የእሱን ግለኛ ያልሆነ ተፈጥሮ ያሳያል፣ ከወራሽነት ሙብት ጋር በተያያዘ። እንደ እውነቱ ከሆነ ይህ መልካም የሆነ ሰው፣ ውብ፣ እና ታማኝ ደጋፊ ነው፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ከተጠቀሱት ውስጥ።

“እጅህን ከጭኔ በታች አድርግ” “አድርግ” የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 962፣ ኬቢ 1321፣ ተተኳሪ) በጣም አስፈላጊ የሆነ ባህላዊ ትዕዛዝ ነው፣ ቁ. 3 ጋር ካለው መሐላ ጋር በተያያዘ (“ማል፣” ቢዲቢ 989፣ ኬቢ 1396፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ)።

- ይህ የተለየ ባህላዊ ድርጊት የተጠቀሰው እዚህ ዘፍ. 47:29 ላይ ነው። ትክክለኛውን ዓላማ በተመለከተ በርካታ ንድፈ ሐሳቦች አሉ።
1. ጭን የሚወክለው የአንድ ሰውን ዝርያ ተምሳሌት ሲሆን (ቢዲቢ 437፣ 1፣ ለ፣ ዘፍ. 46:26፣ ዘጸ. 1:5፣ መሳ. 8:30)፣ ይህም የሚያመለክተው ኅፍረተ ሥጋን ነው። እንደዚህ ከሆነም የሚያመለክተው ግርዘትን ነው፣ የያህዌ ኪዳን ምልክት (ቁ. 3)። የጆናታንና ራቪ ታርጉም ይህን ቁጥር የሚተረጎምበት መንገድ ይህ ነው።
 2. እሱም የሚወሰደው፣ ይህ የሚያመለክተው ዝርያዎችን ነው፣ እና ስለዚህ፣ ጄርም፣ አውግስጢኖስ፣ እና ሉተር ሁሉም የሚሉት፣ አመላካችነቱ የአብርሃም የመዳረሻ የሆነውን ዘር፣ መሲሔን ነው።
 3. አንዳንዶች የሚመለከቱት የአብርሃምን ጌትነት ነው በዚህ በተለየ አስተዳዳሪ ላይ፣ ለዚህ ሁኔታ ተግባር፣ ለይስሐቅ ሚስት በመፈለግ ረገድ (ኤብን እዝራ እና ካልቪን)።
 4. እሱ ምናልባት የሚያንጸባርቀው ባህላዊ ንጹሕ የመሆን የርግማን መሐላን ነው፣ ከተጣሰ።

24:3 "በሰማይና በምድር አምላክ በእግዚአብሔር አምልሃለሁ" በተንታኞች መካከል በርካታ ክርክሮች ተካሂደዋል፣ አብርሃም አንዱን እውነተኛ አምላክ የሚያመልክ (ሞኖቲስት) መሆኑ ወይም እንዲያው ሄኖቲስት (ለራሱ አንድ አምላክ ያለው ሆኖ፣ ነገር ግን ሌሎች አማልክት ሊኖሩ

እንደሚችሉ ያልካደ)። ከእነዚህ መሰል ሐረጎች የተነሣ፣ እኔ የማምነው አብርሃም በእንድ አምላክ የሚያምን መሆኑን ነው። አብዛኞቹ ሊቃውንት የሚገምቱት የተሟላ መልክ ያለው አሁን ያለው፣ በፍልስፍና አኳያ፣ እስከ 8^{ኛው} ክፍለ ዘመን ነቢያት ድረስ አለማደጉን ነው።

“ከከነዓን ሴቶች ልጆች ለልጅ ሚስት እንዳትወስድለት” ይህ ምናልባት በዘፍ. 15:13-16 ወይም ዘፍ. 9:25-27 ካለው ትንቢት የተነሣ ሊሆን ይችላል (ደግሞም ዘጸ. 34:15-16 እና ዘዳ. 7:3-6 ተመልከት)። አብርሃም በርካታ መልካም ሰዎችን አግኝቷል፣ ከነዓናዊ የሆኑ።

- 1. አሞራዊ፣ 14፣13 የተጠቀሰው
- 2. መልክ ጸዴቅ፣ 14፣18 ላይ የተጠቀሰው
- 3. አቤሜሌክ፣ ምዕራፍ 20 ላይ የተጠቀሰው።

ይህ የሚያመለክተው የአሞራውያን አጠቃላይ ውድቀት በዚህ የታሪክ ወቅት አለመፈጸሙን ነው።

24:4 “ወደ አገሪና ወደ ተወላጆቹ ትሄዳለህ” ይህ ለማመልከት የሚሻው የከለዳውያንን ዑር እና የናኮርን ቤተሰብ ነው። 11:27-31 ላይ የተጠቀሰውን።

24:5 “ሴቲቱ ምናልባት ወደዚህ አገር ከእኔ ጋር ለመምጣት እንቢ ያለች እንደ ሆነ” ባጠቃላይ፣ አገልጋዩ አብርሃም ላስቀመጠለት የተለየ ሁኔታ ላለው ጥያቄ የሚገደው ነበር። አብርሃም የሚገደው፣ ይስሐቅ ሚስት እንዲያገባና እሷም፣ (1) ቤተሰቧን ለመተው በእምነት ፍቃደኛ የሆነች፣ እሱ ቤተሰቡን እንደተው ሁሉ፣ እና (2) ያህዌ፣ አምላካቸውን የምታውቅ እንድትሆን ነው።

“ልጅህን ወደ ወጣህበት አገር ልመልሰውን” ቁጥር 5 ግንታዊ ጥያቄ ነው (ሂፊል ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ሂፊል ያልተጠናቀቀ ግሥ ከተመሳሳይ ሐረግ፣ ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427) በአገልጋዩና ቁ. 6 ጠበቅ ያለ ትዕዛዝ (“እንዳትወስድ ተጠንቀቅ።” ኒፋል ተተካሪ [ቢዲቢ 1036፣ ኬቢ 1581] በሂፊል ያልተጠናቀቀ ተከትሎ [ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427] ከተመሳሳይ ግሥ፣ ቁ. 5 ጥቅም ላይ በዋለው) በአብርሃም፣ ይስሐቅ ተመልሶ መሄድ እንደሌለበት፣ አብርሃም አተወለደበት አገር። ሁለት ታሳቢ ምክንያቶች አሉ። (1) እነሱ እስካሁን በርካታ ጣዖት አምላኪዎች ይሆናሉ ወይም (2) የእግዚአብሔር ተስፋ በተለይ የሚያያዘው ከከነዓን ጋር በመሆኑ (ዝክ. ቁ. 7፣ ዕብ. 11:15፣ ዘፍ. 12:7፣ 13:15፣15:18)።

24:7 “እሱ መልአኩን በፊትህ ይልካል” የያህዌ መልአክ ዘወትር የሚናገረውና የሚያደርገው የያህዌን ፍቃድ መፈጸም ነው። እሱም በርካታ ጊዜ በዘፍጥረት ተጠቅሷል (ዝክ.16:7፣ 21:17፣ 22:11፣ እንዲሁም ዘጸ ተመልከት. 23:20፣23)። ልዩ ማስታወሻ 12:7 ላይ ተመልከት።

አመቅ ጽሑፍ: 24:10-14
¹⁰ሎሌውም ከጌታው ግመሎች መካከል አሥር ግመሎችን ወስዶ፣ ከጌታውም ዕቃ መልካም መልካሙን ይዞ ተነሣ ተነሥቶም ወደ መስጴጦም ወደ ናኮር ከተማ ሄደ። ¹¹ሲመሽም ሴቶች ውኃ ሊቀዱ በሚወጡበት ጊዜ ከከተማይቱ ውጪ በውኃው ጉድጓድ አጠገብ ግመሎቹን አስበረከከ። ¹²እንዲህም አለ:- የጌታዬ የአብርሃም አምላክ እግዚአብሔር ሆይ፣ እለምንሃለሁ መንገዴን ዛሬ በፊቱ አቅናልኝ፣ ለጌታዬም ለአብርሃም ምሕረትን አድርግ። ¹³እነሆ፣ በዚህ የውኃ ምንጭ አጠገብ እኔ ቆሜአለሁ፣ የዚህችም ከተማ ሴቶች ልጆች ውኃውን ሊቀዱ ይመጣሉ ¹⁴ውኃ እጠጣ ዘንድ እንስራሽን አዘንብዬ የምላት እርስዎም:- አንተ ጠጣ፣ ግመሎችህን ደግሞ አጠጣለሁ የምትለኝ ቆንጆ፣ እርስዎ ለባሪያህ ለይስሐቅ ያዘጋጀሃት ትሁን በዚህም ለጌታዬ ምሕረትን እንዳደረግህ አውቃለሁ።

24:10 “ሎሌውም አስር ግመሎችን ወስዶ” በታሪክ አዋቂዎች መካከል ሰፊ ያለ ክርክር አለ፣ ግመሎች መቼ ለማዳ እንደሆኑ። እነሱ በሰፋት በንግድ ጉዳይ ላይ አገልግሎት ይሰጡ እንዳልነበሩ ግልጽ ነው (ማለትም፣ ቅፍለት (ሲራራ ነጋዴ)) እስከ 1200 ዓ.ዓ. ድረስ፣ ነገር ግን እነሱ ለግል ጠቀሜታ ለማዳ የሆኑት በጣም ቀደም ሲል ነው።

“ሜሶፖታሚያ” ይህ የዕብራይስጥ ቃል “አራም-ና-ሃራይን” (ቢዲቢ 74 እና 625፣ ዘዳ. 23:4)፣ እሱም ሊል የሚፈልገው “አራም የሁለቱ ወንዞች።” ይህ ሐረግ የሚያመለክተው ሰሜን ማዕከላዊ ሜሶፖታሚያ ነው።

“የናኮር ከተማ” ናኮር (ቢዲቢ 637፣ ፍችው የተረጋገጠ አይደለም) የታራ ስም ነው፣ የአብርሃም አባት አባት (ዘፍ.11:22፣23፣24፣25፣ 1 ዜና. 1:26)። እሱም ደግሞ የአንደኛው የታራ ልጅ ስም ነው (ዘፍ. 11:26፣27፣29)። ባጠቃላይ፣ አብርሃም ለሎሌው እንዲመለስ የሚነግረው ወንድሙ ናኮር ወደሚኖርበት ከተማ ነው (ዘፍ. 22:20-24)። እሱም ምናልባት በሌላ ስም ይታወቅ ይሆናል፣ የከለዳውያን ዑር፣ የአብርሃም መነሻ ቤት ወይም አብዛኞቹ ቤተሰቦቹ ወደ ተንቀሳቀሱበት ስፍራ፣ ካራን ይሆናል (ዘፍ. 11:31)። አዓአት መጽሐፍ ቅዱስ ጥናት እንደመዘገበው፣ ናኮር በሚል ስም የተጠቀሰው ከተማ በሽክላ ገበታዎች ስፍራ ማሪ ላይ መገኘቱ ነው (ገጽ 41)። በዚህ መልኩም “ካራን” የሚያመለክተው አውራጃን እንጂ፣ በሰሜን ማዕከላዊ ሜሶፖታሚያ የሚገኝ ከተማን አይደለም።

24:12 “እሱም አለ፣ ‘የጌታዬ የአብርሃም አምላክ እግዚአብሔር ሆይ’” ይህ አሉታዊ አስተያየት መስጠት አይደለም፣ በሎሌው እምነት ላይ፣ ነገር ግን ለኪዳኑ ተስፋ እውቅና መስጠት ነው (ዝክ. ቁ. 26)። የእሱም ጸሎት ሁለት ጥያቄዎች አሉት።

- 1. “አቅና” (በጥሬው፣ “እንዲሆን አድርግ”)፣ ቢዲቢ 899፣ ኬቢ 1137፣ ሂፊል ተተካሪ
- 2. “አሳይ፣” ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ተተካሪ

“ልባዊ የሆነ ደግነት” የሚለው ቃል ኃይለኛ የሆነ ኪዳናዊ ስም dsj ነው (ዝክ.19:19፣ 20:13፣ 21:23፣ 24:12፣14፣27፣49፣ 32:10፣ 39:21፣ 40:14፣ 47:29)። 19፣19 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። ይህ ሎሌ በርግጥ የሚጸልየው ለአብርሃም የኪዳን አምላክ ነው።

24:12፣16 የርብቃ በርካታ ባሕርያት ተመዝግበዋል

- 1. ፍቃደኝነት እና ለመርዳት ጥንካሬ፣ ቁ. 12 “የአብርሃም ሎሌ ጸሎት”
- 2. እጅግ የተዋበች፣ ቁ. 16

- 3. ድንግል፣ ቁ. 16
- 4. እንግዳ ተቀባይ፣ ቁ. 18-25

አመቅ ጽሑፍ፡ 24:15-21

¹⁵ይህን መናገሩንም ሳይፈጽም እነሆ፤ ሚልካ የወለደችው የባቱኤል ልጅ ርብቃ እንስራዋን በጫንቃዋ ተሸክማ ወጣች ሚልካም የአብርሃም ወንድም የናኮር ሚስት ናት። ¹⁶በላቱናይቱም መልክዋ እጅግ ያማረ፤ ወንድ የማያውቃት ድንግልም ነበረች ወደ ምንጭም ወረደች እንስራዋንም ሞላች፤ ተመልሳም ወጣች። ¹⁷ሎሌውም ሊገናኛት ርጠና፡- ከእንስራሽ ጥቂት ውኃ ታጠጨኝ ዘንድ አለምንሻለሁ አላት። ¹⁸እርስዎም፡- ጌታዬ ሆይ፤ ጠጣ አለችው ፈጥናም እንስራዋን በእጅዋ አውርዳ አጠጣችው። ¹⁹እርሱንም ካጠጣች በኋላ፡- ለግመሎችህ ደግሞ ሁሉም እስኪረከቱ ድረስ ውኃ እቀዳለሁ አለች። ²⁰ፈጥናም ውኃውን ከእንስራዋ በማጠጫው ውስጥ ገለበጠችው፤ ደግሞም ልትቀዳ ወደ ጉድጓዱ ርጠች፤ ለግመሎቹም ሁሉ ውኃ ቀዳች። ²¹ሰውየውም ትክ ብሎ ይመለከታት ነበር እግዚአብሔር መንገዱን አቅንቶለት እንደ ሆነ ወይም እንዳልሆነ ለማወቅም ዝም አለ።

24:15 “ሚልካ የወለደችው የባቱኤል ልጅ ርብቃ” ይህ ቤተሰብ በዘፍ. 22:20-24 ተጠቅሷል። የአባቷ ስም፣ ባቱኤል ፍችው “የእግዚአብሔር ሰው” ማለት ነው (ቢዲቢ 143 |)፤ እሱም የሚያመለክተው የዚህን ቤተሰብ መንፈሳዊ አፈጣጠር ነው። እሱም ደግሞ ጠቃሚ የሚሆነው፣ የቤተሰቡ ሐረግ በሚልካ በኩል መሆኑ ነው፤ በእውነተኛ ሚስቱ፣ በናኮር ቁባት በሩማህ በኩል ሳይሆን።

“እንስራዋን በጫንቃዋ ተሸክማ ወጣች” ይህ አንደኛው ነጥብ ነው፤ የሐተታውን ታሪካዊነት የሚያሳይ። የግብፅ ሴቶች የውኃ እንስራ የሚሸከሙት በራሳቸው ላይ ነው፤ ነገር ግን በሜሶፖታሚያ የሚሸከሙት በሽንጥ ወይም በትከሻ ነው።

24:17 “እባክሽን ውኃ ስጭኝ” ይህ ሂፊል ተተኳሪ ነው (ቢዲቢ 167፣ ኬቢ 196)። ይህም ከእሱ ጸሎት፣ ቁ. 14 ጋ ካለው ጋር ይገጥማል።

24:18 “ጠጣ” ይህ ተተኳሪ ነው (ቢዲቢ 1059፣ ኬቢ 1667)፤ እሱም ደግሞ ለጥያቄው መልስ የሆነ፣ ትክክለኛዋን ሴት እንዲያመለክተው ለጸለየበት።

24:19-20 “ለግመሎችህም ውኃ እቀዳለሁ” ይህም ደግሞ የሎሌው ጸሎት አካል ነው፤ የቁ. 14። ያህዌ ለርብቃ የተወሰነ መመሪያ ነው የሰጣት። ይህ ድርጊት በርብቃ በኩል ቀላል ያልሆነ ጊዜና ኃይል ይወስድባታል፤ ለአስር የተጠሙ ግመሎች!

አመቅ ጽሑፍ፡ 24:22-27

²²ግመሎቹም ከጠጡ በኋላ እንዲህ ሆነ ሰውየው ግማሽ ሰቅል የሚመዘን የወርቅ ቀለበት፣ ለእጆችዋም አሥር ሰቅል የሚመዘን ጥንድ የወርቅ አምባር አወጣ ²³እንዲህም አላት። አንቺ የማን ልጅ ነሽ? እስኪ ንገራኝ በአባትሽ ቤት የምናድርበት ስፍራ ይገኛልን? ²⁴አለችውም፡- እኔ ሚልካ ለናኮር የወለደችው የባቱኤል ልጅ ነኝ። ²⁵በእኛ ዘንድ ገለባና ገፈራ የሚበቃ ያህል አለ፤ ለማደሪያም ደግሞ ስፍራ አለን። ²⁶ሰውየውም አንነበሰ፤ ለእግዚአብሔርም ሰገደ። ²⁷እንዲህም አለ፡- ቸርነቱንና እውነቱን ከጌታዬ ያላራቀ የጌታዬ የአብርሃም አምላክ እግዚአብሔር ይመስገን እኔ በመንገድ ሳለሁ እግዚአብሔር ወደ ጌታዬ ወንድሞች ቤት መራኝ።

24:22 “ሰውየው ግማሽ ሰቅል የሚመዘን የወርቅ ቀለበት፣ ለእጆችዋም አሥር ሰቅል የሚመዘን ጥንድ የወርቅ አምባር አወጣ” ይህ የወርቅ ቀለበት የሚያመለክተው የአፍንጫ ቀለበትን ነው (ቁ. 47 እና የሳማሪታን ፔንታ)። እኔ የምገምተው ግማሽ ሰቅል ያፍንጫ ቀለበት አፍንጫ ይገነጥላል (ምሳ.11:22፣ ኢሳ. 3:21፣ ሕዝ. 16:12)።

- 24:27
አአመመቅ	“ልባዊ ቸርነት”
አኪጀት	“ምሕረት”
አየተመት	“ጽኑ ፍቅር”
ፔሺታ	“ጸጋ”

ይህ የዕብራይስጥ ቃል ሄስድ hesed (ቢዲቢ 338፣ 19:19 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)፣ ፍችውም “ደግነት” ወይም “የኪዳን ታማኝነት” ማለት ነው። እሱም ዘወትር የሚጠቀሰው በእግዚአብሔር ድርጊት ላይ፣ በራሱ የተመረጡ ሕዝቦች ላይ ነው። እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው

1. ከጠላቶቻቸው ለማዳን
2. ከሞት ለማዳን
3. አንዱን ወደ እግዚአብሔር ቃል ለመመለስ (መዝሙር 109:26፣ 119:41፣ 76፣ 88፣ 124፣ 149፣ 159)
4. ኃጢአትን ይቅር ለማለት (መዝ. 25:7፣ 51:1)
5. ኪዳንን ለመጠበቅ (ዘዳ.7:9፣ 12፣ | ነገሥ. 8:23፣ ነህ. 1:5፣ 9:32፣ ዳን. 9:4)
6. ዘወትር የእግዚአብሔርን ፍቅርና ክብካቤ ሙሉነቱንና ዘላለማዊነቱን ለመግለጽ (I ዜና. 16:34፣41፣ II ዜና. 5:13፣ 7:3፣6፣ 20:21፣ እዝራ. 3:11፣ መዝ. 100:5፣ 103:17፣ 106:1፣ 107:1፣ 118:1፣2፣3፣4፣29፣ 136:1፣ 138:8)

- አአመመቅ፣ አኪጀት፣ ፔሺታ
አየተመት	“እውነት”
አኪመቅ	“ታማኝነት”
	“የታማኝነት ፍቅር”

ይህም ሌላኛው ጠቃሚ ቃል ነው፡ “እውነት፡” (tma ቢዲቢ 54) እሱም ዘወትር የሚከሰተው በመስተዋድድ ነው “ልባዊ ደግነት” ከሚለው ቃል ጋር። የእሱም ዋና ሥርወ ቃል ፍቺ “ጽኑ መሆን” ወይም “ርግጠኛ መሆን” ሲሆን፤ እናም ስለዚህ፤ ስለ “ታማኝነት” ነው የሚናገረው። የግሪኩ የዚህ ቃል አቻ፤ ጳውሎስ፤ ጽድቅ በእምነት በኩል በሚሆን ጸጋ የሚለውን፤ በሮሜ 4 እና ገላትያ 3 ላይ የገለጸበት፤ ከዕንባቆም 2:4 ላይ በመጥቀስ (የአኪ ጸሐፊዎች ዕብራዊ ሊቃውንት ሆነው በኩኔ ግሪክ እንደ ጻፉ አስታውሰው፤ ልዩ ርዕስ፡ ማመን 15:6 ላይ ተመልከት)። እነዚህ ቃላት ዘወትር የሚከሰቱት አንድ ላይ ነው (መዝ. 25:10፤ 40:11፤ 57:3፤ 61:7፤ 85:10፤ 89:14፤ 115:1)።

“እግዚአብሔርም መራኝ” ግሁ (ቢዲቢ 634፤ ኬቢ 685፤ የተጠናቀቀ) የሚገልጸው የእግዚአብሔርን መሪነት እና ምሪቱን ነው፤ ለሚያምኑት (መዝ. 5:8፤ 27:11፤ 139:24፤ ኢሳ. 58:11)።

“በመንገድ” ይህ ቃል (ቢዲቢ 202) የሚገልጸው በእግዚአብሔር ላይ የሕይወት ስልት እምነት ነው (መሳ. 2:22፤ መዝ. 119:1)። ይህ የብሉይ ኪዳን ፈ.ሊ.ጥ የጥንታዊቷ ቤተ ክርስቲያን መጠሪያ ሆነ (ማለትም፡ “መንገድ፡” ሐዋ.9:2፤ 18:25፤ 26፤ 19:9፤ 23፤ 22:4፤ 24:14፤ 22፤ እንዲሁም የሐንስ 14:6)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 24:28-41
²⁸ በላቲንይቱም ርጠኝ፤ ለእናትዋም ቤት ይህን ነገር ሁሉ ተናገረች። ²⁹ ለርብቃም ላባ የተባለ ወንድም ነበራት ላባም ወደ ውጪ ወደ ውኃው ምንጭ ወደ ሰውየው ርጠ። ³⁰ ቀለብቱንና አምባሮቹን በእነሱ እጅ ባዩ ጊዜ፤ የእነሱን የርብቃንም ነገር፡- ያ ሰው እንዲህ አለኝ ያለችውን በሰማ ጊዜ፤ እርሱ ወደዚያ ሰው መጣ እነሆም፤ በውኃው ምንጭ አጠገብ ከግመሎቹ ዘንድ ቆሞ ነበር። ³¹ እርሱም አለው፡- አንተ የእግዚአብሔር ቡሩክ፤ ግባ ስለምን አንተ በውጪ ቆመሃል? እኔም ቤቱን ለግመሎችህም ስፍራ አዘጋጅቼአለሁ። ³² ሰውየውም ወደ ቤት ገባ፤ ግመሎቹንም አራገፈ ገለባና ገፈራም ለግመሎቹ አቀረበ እግሩን ይታጠብ ዘንድ፤ ከእርሱም ጋር ላሉት ሰዎች እግር ውኃ አቀረበ። ³³ መብልንም በፊቱ አቀረበለት እርሱ ግን፡- ነገሪን እስክናገር ድረስ አልበላም አለ። እርሱም፡- ተናገር አለው። ³⁴ እርሱም አለ፡- እኔ የአብርሃም ሎሌ ነኝ። ³⁵ እግዚአብሔርም ጌታዬን እጅግ ባረከው፤ አገነነውም በጎችንና ላሞችን፤ ብርንም፤ ወርቅንም፤ ወንዶችን ባሪያዎችንና ሴቶችን ባሪያዎችን፤ ግመሎችንም አህዮችንም ሰጠው። ³⁶ ሣራም የጌታዬ ሚስት በእርጅናው ለጌታዬ ወንድ ልጅን ወለደች የነበረውንም ሁሉ ሰጠው። ³⁷ ጌታዬም እንዲህ ሲል አማለኝ፡ እኔ ካለሁበት አገር ከከነዓናውያን ሴቶች ልጆች ለልጄ ሚስትን አትውሰድ ³⁸ ነገር ግን ወደ አባቴ ቤት ወደ ወገኔም ሂድ፤ ለልጄም ሚስትን ውሰድለት። ³⁹ ጌታዬንም፡- ሴቲቱ ምናልባት ባትከተለኝ? አልሁት። ⁴⁰ እርሱም አለኝ፡- አካሄዴን በፊቱ ያደረግሁለት እግዚአብሔር መልአኩን ከአንተ ጋር ይልካል፤ መንገድህንም ያቀናል፤ ለልጄም ከወገኖቹ ከአባቴም ቤት ሚስትን ትወስዳለህ ⁴¹ የዚያን ጊዜ ከመሐላዬ ገጽሕ ነህ ወደ ዘመዶቹ ሄደህ እነርሱ ባይሰጡህ ካማልሁህ መሐላ ገጽሕ ትሆናለህ።

24:29 “ላባ” ራቢያዊ ምንጮች በላባ ላይ አሉታዊ ናቸው፤ ስለዚህ ቁ. 30ን ሲተረጎሙ፤ ሎሌውን ሊቀበል የወጣው ለእነሱ የሰጣትን ወርቅ በማየቱ ነው ይላሉ። ሆኖም፤ ቁ. 30 የአብርሃምን ቤተሰብ ደግሞ ይጠቅሳል፤ እሱም ለላባ ሐሳብ ሌላኛው ሁኔታ ምክንያት ሊሆን የሚችል። ላባ በመጽሐፍ ቅዱስ ለመረዳት አስቸጋሪ የሆነ ሰው ነው፤ ምክንያቱም በቁ. 31 “ያህዌ” የሚለውን ስም በመጠቀሙና፤ ግን ደግሞ በዘፍ. 31:53 ጣዖት አምላኪና በርካታ አማልክት አምላኪ ስለሚመስል ነው፤ የዚህም አንድምታ የናኮር ሌላኛው ጣዖት።

24:32-33 ብዙዎች የጠበቁት ባህላዊ ድርጊቶች ለአብርሃም ሎሌ በላባ/በላባ አገልጋዮች እንደተደረጉ ነው።

1. ግመሎቹን አራገፉ
2. ለግመሎቹ ምግብ ሰጡ
3. “ሎሌውን” ለተከተሉት አገልጋዮች ውኃ አቀረቡ፤ እግራቸውን ይታጠቡ ዘንድ
4. ሁሉንም መገቧቸው

24:31-41 ይህ የሚደግመው የአብርሃምን ቃል ሲሆን እሱም ቀደም ብሎ በዚህ ምዕራፍ የሰፈረ ነው።

24:36 “ሣራም የጌታዬ ሚስት በእርጅናው ለጌታዬ ወንድ ልጅን ወለደች” ባጠቃላይ ይህ መረጃ የተሰጠው የቤተሰቡን አዕምሮ ለማለዘብ ነው፤ የይስሐቅን ዕድሜ በተመለከተ፤ ይስሐቅ የአብርሃም ልጅ ነው፤ ርብቃ ደግሞ የናኮር የልጅ ልጅ ነች።

24:41 “መሐላ” በዚህ ምዕራፍ መጀመሪያ ላይ አብርሃም ሎሌው እንዲምል ጠይቋል (ቢዲቢ 46)። እዚህ ቁ. 41 ላይ የተጠቀሰው ቃል ቅርፅ፤ “ርግጠኝ” የሚል ፍቺም ይዟል፤ እሱም የአብርሃምን ጥያቄ እጅግ ጽኑ መሆን የሚያመለክት።

አመቅ ጽሑፍ፡ 24:42-44
⁴² ዛሬም ወደ ውኃው ምንጭ መጣሁ፤ እንዲህም አልሁ። የጌታዬ የአብርሃም አምላክ እግዚአብሔር ሆይ፤ ዛሬ የምሄድበትን መንገዴን ብታቀናልኝ ⁴³ እነሆ፤ እኔ በውኃው ምንጭ ላይ ቆሜአለሁ ውኃ ልትቀዳ ለምትመጣውም ቆንጆ። ጥቂት ውኃ ከእንስራሽ አጠጪኝ ስላት፤ ⁴⁴ እርስዎም፡- አንተ ጠጣ፤ ደግሞም ለግመሎችህ እቅዳለሁ የምትለኝ፤ እግዚአብሔር ለጌታዬ ልጅ ያዘጋጃት ሴት እርስዎ ትሁን።

24:43 “ቆንጆ” አስገራሚ የሚሆነው ርብቃ በቁ. 16 ላይ ድንግል፡ “ቤቱላህ” (bethulah) (ቢዲቢ 143) ተብላ ስትጠራ፤ በቁጥር 43 ደግሞ ቆንጆ “አልማ” (alma) (ቢዲቢ 761) ተብላ መጠራቷ ነው። የሴፕቲዋጂንት ተርጓሚዎች “አልማ” የሚለውን ቃል የሚተረጎሙት “ድንግል” በሚል ነው፤ በኢሳ. 7:14 እና እዚህ ቁጥር ላይ። ይህም የሚመስለው ቃላቱ፤ ከባህል አኳያ፤ አንድ ዓይነት ፍቺ ስላላቸው ነው፤ ምንም እንኳ “ቤቱላህ” ለይቶ “ድንግል” ማለት ቢሆንና እንዲሁም “አልማ” “ለባል የደረሰች ወጣት ሴት”፤ አሳም ድንግል ትሆናለች ተብላ የምትገመት ብትሆንም።

24:42-48 ይህ ቀደም ሲል በቁ. 11-27 የነበረው ማብራሪያ ድጋሚ ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 24:45-49

⁴⁵እኔም የልቤን መናገር ገና ሳልፈጽም፤ እነሆ፤ ርብቃ እንስራዎን በትከሻዎ ተሸክማ ወጣች፤ ወደ ምንጭም ወርዳ ውኃ ቀዳች እኔም፡- እስኪ አጠጫኝ አልኋት። ⁴⁶ፈጥናም እንስራዎን ከጫንቃዎ አወረደችና፡- አንተ ጠጣ፤ ግመሎችህንም ደግሞ አጠጣለሁ አለች እኔም ጠጣሁ፤ ግመሎቼንም ደግሞ አጠጣች። ⁴⁷እኔም፡- አንቺ የማን ልጅ ነሽ? ብዬ ጠየቅኋት። እርስዎም፡- ሚልካ ለናኮር የወለደችለት የባቱኤል ልጅ ነኝ አለች ቀለበትም አደረግሁላት፤ ለእጆቻቸውም አምባሮች አደረግሁላት። ⁴⁸በግምባራም አንነበሰሁ፤ ለእግዚአብሔርም ሰገድሁ የጌታዬን የወንድሙን ልጅ ለልጁ እወስድ ዘንድ በቀና መንገድ የመራኝን የጌታዬን የአብርሃምን አምላክ እግዚአብሔርን አመሰግንሁ። ⁴⁹አሁንም ቸርነትና እውነት ለጌታዬ ትሠሩ እንደ ሆነ ንገሩኝ ይህም ባይሆን ንገሩኝ፤ ወደ ቀኝ ወይም ወደ ግራ እል ዘንድ።

24:49 ሎሌው የላባን ምላሽ ጠይቋል። እሱስ እንደ አብርሃም በልባዊ ደግነትና በእውነት ያደርግ ይሆን? እሱ በጋብቻው ጉዳይ ላይ ፍላጎት ከሌለው፤ ሎሌው ትቶ ይሄዳል (ዘይቤ፣ “እኔም ወደ ቀኝ ወይም ወደ ግራ እል ዘንድ”) ሌላ ቦታ ለመሞከር።

- ግሡ ሦስት ተተኪዎች አሉት።
- 1. “ንገሩኝ፣” ቢዲቢ 616፣ ኬቢ 665፣ ሂፊል ተተኪ
- 2. “ልወቅ፣” ተመሳሳይ ግሡ የተደገመ
- 3. “ዞር እል ዘንድ፣” ቢዲቢ 815፣ ኬቢ 937፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ ዓይነት የገባ

አመቅ ጽሑፍ: 24:50-51

⁵⁰ላባና ባቱኤልም መለሱ እንዲህም አሉ፡- ነገሩ ከእግዚአብሔር ዘንድ መጥቶአል ክፉም በጎም ልንመልስልህ አንችልም። ⁵¹ርብቃ እንኋት በፊትህ ናት ይዘሃት ሂድ፤ እግዚአብሔር እንደ ተናገረ ለጌታህም ልጅ ሚስት ትሁን።

24:50 “ላባና ባቱኤልም መለሱ እንዲህም አሉ፡- ነገሩ ከእግዚአብሔር ዘንድ መጥቶአል ክፉም በጎም ልንመልስልህ አንችልም” ወንድምየው ላባ ከአባትየው ከባቱኤል በፊት መጠቀሱ ያልተለመደ ነው። ከኑሪ የገበታ ጽሑፎች የምንረዳው ወንድም በጋብቻ ጉዳይ ላይ ድርድሩን ሊመራ ይችላል። የዚህ ቁጥር የመጨረሻ ሐረግ በበርካታ ተንታኞች ዘንድ በእጅጉን የተዛባ ግንዛቤ ይዟል። እሱም የብሔራዊ ፈላጊ ነው። “እግዚአብሔር ከተናገረ በኋላ ምን እንላለን?” ለሚለው (ዝክ. ቁ. 51ሐ)።

ባቱኤል ቁ. 50 ላይ ተጠቅሶ ነገር ግን ቁ. 53፣55 ላይ አለመጠቀሱ የሚያስገርም ነው። ብዙዎች የሚገምቱት በዚህ የጊዜ ሂደት ላይ ሞቶ ይሆናል የሚል ነው። ምናልባት በቁ. 50 ላይ የላባ ምላሽ ከገዛ ራሱ የሚመነጭ ሆኖ አባትየው ባቱኤል ባለመኖሩ ይሆናል። ሊሆን የሚችለው ወንድሞች በእኅቶቻቸው ጋብቻ እንደሚደራደሩ ነው።

24:51 በርካታ ትእዛዞች አሉ፡ ሎሌው በተደጋጋሚ ምላሽ የፈለገባቸው፤ የመጣበትን ምክንያትና ለጥያቄው አስቸኳይ ምላሽ መፈለጉን (ቁ. 49)።

- 1. “ውስዳት፣” ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተኪ
- 2. “ሂድ፣” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተኪ
- 3. “ሚስት ትሆነው ዘንድ፣” ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 243፣ ተጽዕኖ

ርብቃ ስለ ድርጊቷ ቁ.28 ላይ አልተጠየቀችም፤ ነገር ግን ቁ. 57-58 ላይ ተጠይቃለች፤ ይህም የሚመስለው የትሕትና አቀራረብ ነው፤ የማጫው ዋጋ ከተከፈለ በኋላ፤ ቁ. 53 ላይ። መጽሐፍ ቅዱስ አጠቃሎ የሚያቀርብልን ምን እንደ ተባለና እንደ ሆነ ነው፤ ነገር ግን መንፈስ ቅዱስ እነዚህን አጠቃሎች እንደሚመራቸው እናምናለን።

አመቅ ጽሑፍ: 24:52-61

⁵²የአብርሃምም ሎሌ ነገራቸውን በሰማ ጊዜ ወደ ምድር ወድቆ ለእግዚአብሔር ሰገደ። ⁵³ሎሌውም የብርና የወርቅ ጌጥ ልብስም አወጣ፤ ለርብቃም ሰጣት የከበረ ስጦታንም ለወንድምዋና ለእናትዋ አቀረበ። ⁵⁴እርሱም ከእርሱም ጋር ያሉት በሉ ጠጡም፤ ከዚያም አደሩ ማልደውም ተነሡና፡- ወደ ጌታዬ እሄድ ዘንድ አሰናብቱኝ አላቸው። ⁵⁵ወንድምዋና እናትዋም፡- ብላቴናይቱ አንድ አሥር ቀን ያህል እንኳ ከእኛ ዘንድ ትቀመጥ ከዚያም በኋላ ትሄዳለች አሉ። ⁵⁶እርሱም፡- እግዚአብሔር መንገዴን አቅንቶልኛልና አታዘግዩኝ ወደ ጌታዬ እሄድ ዘንድ አሰናብቱኝ አላቸው። ⁵⁷እነርሱም፡- ብላቴናይቱን እንጥራና ከአፍዋ እንጠይቅ አሉ። ⁵⁸ርብቃንም ጠርተው፡- ከዚህ ሰው ጋር ትሄጃለሽን? አሉአት። እርስዎም፡- እሄዳለሁ አለች። ⁵⁹አኅታቸውንም ርብቃን ሞግዚትዋንም የአብርሃምን ሎሌና ሰዎቹንም አሰናብቱአቸው። ⁶⁰ርብቃንም መረቁአትና፡- አንቺ እኅታችን፤ እልፍ አእላፋት ሁኚ ዘርሽም የጠላቶችን ደጅ ይውረስ አሉአት። ⁶¹ርብቃም ተነሣች ደንገጥሮችዋም፤ በግመሎችም ላይ ተቀምጠው ያንን ሰው ተከተሉት ሎሌውም ርብቃን ተቀብሎ ሄደ።

24:52 “እሱም ወደ ምድር ወድቆ ለእግዚአብሔር ሰገደ” ይህ ሦስተኛ ጊዜ ነው፤ ይህ ሎሌ በሰው ፊት ሲጸልይ፤ እምነቱን እየገለጸና ለጌታ ምስጋና እያቀረበ። ይህ በእውነቱ የሚያስደንቅ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ባሕርይ ነው።

24:53 በጥንታዊ ዓለም ሀብት የሚከማቸው

- 1. በከበሩ ብረቶች ክምችት
- 2. ጌጣጌጥ
- 3. ውድ ልብሶች
- 4. የምግብ ክምችት
- 5. መሬት
- 6. ከብት

ሎሌው እነዚህ ዓይነቶችን እንዳመጣ ልብ በል፤ እነሱም በቀላሉ ሊጓዙ የሚችሉ።

1. የብር ዕቃዎች
2. የወርቅ ዕቃዎች
3. አልባሳት
4. ውድ ነገሮች

አብርሃም ባለጠጋ ሰው ነበር። የቤተሰብ አባል ማግኘት፣ ቤተሰብ የሚሆን (ማለትም፣ የይስሐቅ ሚስት) ታላቅ ክብር ነው።

24:54 በግብዣው ላይ ያለውን ጠቀሜታ ማወቅ፣ እሱም ውልን ለማበጀት ወይም የወዳጅነትን ውል ለማሰር፣ ይህ ግብዣ ምናልባት ከክብረ በዓል ሊበልጥ ይችላል።

24:55 “አንድ አስር ቀን ያህል” የሳማሪታን ፔንታ-ቲሆች “አንድ ወር” አለው።

24:56 ሎሌው ፈጥሮ መሄድ ፈልጓል። እሱ ግዳጁን በተቻለ ፍጥነት ለመወጣት ፈልጓል።

1. “ወደ ጌታዬ አሰናብቱኝ” ቁ. 54፣ ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ 1511፣ ፔይል ተተካሪ
2. “አታዘግዩኝ” ቁ. 56፣ ቢዲቢ 29፣ ኬቢ 34፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ ዓይነት የገባ
3. “አሰናብቱኝ” ከቁ. 1 ጋር ተመሳሳይ
4. “ወደ ጌታዬ እመለስ ዘንድ” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተጓዳኝ

24:58 “ርብቃንም ጠርተው፡- ከዚህ ሰው ጋር ትሄጃለሽ? አሉአት። እርስዎም፡- እሄዳለሁ አለች” ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች እንደምንረዳው የልጅቱ ፍቃድ ተጠይቋል። “እሄዳለሁ” ተጓዳኝ ነው (ቢዲቢ 981፣ ኬቢ 1371)።

24:59 “ሞግዚቷንም” ከዘፍ. 35:8 እንደምንረዳው ስሟ “ዲቦራ” ነበር፤ እሷም ረጅም ጊዜ ኖራለች፤ ርብቃንም አገልግላለች። “ሞግዚት” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 413፣ ኬቢ 416፣ ሂፊል ቦዝ አንቀጽ) “ማጥባት” ከሚለው ግሥ ነው (ቢዲቢ 413)፤ ይህ በጥሬው ወይም ዘይቤ ሊሆን ይችላል ለግል ረዳት። ከቁ. 61 ሌሎች አገልጋዮች መኖራቸውን እንረዳለን።

24:60 ይህ የሰንብቻ ግጥም ከእግዚአብሔር ቃል ጋር ይመሳሰላል፤ ዘፍ. 22:17 ላይ ከተመዘገበው። እነሱም እግዚአብሔርን ጠይቀዋል፤ ስለ እሷ ብለው፣ ለብዙ ትውልዶችና ወታደራዊ ድሎች።

24:61 ግመሎቹ በቅድሚያ ያገለገሉት የርብቃን ማጫና ስጦታ ለመሸከም ነበር፤ ወደ ቤት ሲመለሱ ግን ርብቃን፣ የሷን አገልጋዮች፣ እና ያላቸውን ንብረት ለማጓጓዣ አገልግለዋል።

አመቅ ጽሑፍ: 24:62-67

⁶²ይስሐቅም ብኤርላሃይሮኪ በሚሉአት ምንጭ መንገድ መጣ በአዜብ ምድር ተቀምጦ ነበርና። ⁶³ይስሐቅም በመሸ ጊዜ በልቡ እያሰላሰለ ወደ ሜዳ ወጥቶ ነበር ዓይኖቹንም አቀና፤ እነሆም ግመሎች ሲመጡ አየ። ⁶⁴ርብቃም ዓይኖቹን አቀናች፤ ይስሐቅንም አየች፤ ከግመልም ወረደች። ⁶⁵ሎሌውንም፡- ሊገናኘን በሜዳ የሚመጣ ይህ ሰው ማን ነው? አለችው። ሎሌውም፡- እርሱ ጌታዬ ነው አላት እርስዎም መሸፈኛ ወስዳ ተከናከባች። ⁶⁶ሎሌውም ያደረገውን ነገር ሁሉ ለይስሐቅ ነገረው። ⁶⁷ይስሐቅም ወደ እናቱ ወደ ሣራ ድንኳን አገባት፤ ርብቃንም ወሰዳት፤ ሚስትም ሆነችው፤ ወደዳትም ይስሐቅም ከእናቱ ሞት ተጽናና።

24:62 “ብኤርላሃይሮኪ” ይህ ቃል ትርጉም “የሚመለከተኝ ሕያው የሆነው የውኃ ጉድጓድ” ማለት ነው (አወቃቀር ቢዲቢ 97 እና ቢዲቢ 91)። ይህ ስም በዘፍ. 16:14 የጌታ መልአክ ለአጋር ላሳያት የውኃ ጉድጓድ የተሰጠ ነው።

24:63

አአመመቅ፣ አከጀት “ማሰላሰል”

አየተመት፣ አአት፣

አአመቅ፣ አጎሰአ “ማዘገም”

ይህ የአልፎ አልፎ የዕብራይስጥ ቃል ነው (ቢዲቢ 1001 | ወይም ቢዲቢ 962) በዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ እዚህ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። የእሱን ትርጉም በተመለከተ ካሉት ንድፈ ሐሳቦች ከብዙ በጥቂቱ፡

1. ሴፕቱዋጂንትና ቫልጌትን ተከትሎ፣ ፍቺው “ማሰላሰል” ነው። በዕብራይስጥ ፍጹም ተመሳሳይ ቃል አለ፤ ፍቺው “ማሰላሰል” ነው (ቢዲቢ 967፣ መዝ. 105:2፤ 119:15;23)
2. የቃሉ ፍቺ “እያዘገም” ማሰላሰል፣ በተጨማሪ መልኩ ሲሆን፣ አጋር በዚሁ ስፍራ እንዳደረገችው ነው (ምዕራፍ 16)
3. የአንቀሎስ ታርጉም ቃሉን የሚተረጎመው “መጸለይ” በሚል ነው። ይህ ሦስተኛው አማራጭ በሳማሪታን ፔንቲሆች፣ ኪምቺ፣ ራሺ እና ሉተር ይከተላል።

24:64 “መውረድ” ይህ በጥሬው “መውደቅ” ነው (ቢዲቢ 656፣ ኬቢ 709፣ ያልተጠናቀቀ) እሱም ከባህል አንጻር ተገቢ የሆነና ከሴት የሚጠበቅ ነው፤ በወንድ ፊት ከአንስሳ ጀርባ ላይ መውረድ።

24:65 “እሷም መሸፈኛ ወስዳ ተከናከባች” ይህ ምልክትነቱ (1) ለይስሐቅ ክብር፤ (2) ለይስሐቅ ስለ መታጨቷ፤ ወይም (3) ያላገባች ለመሆኗ ነው።

24:67 "ይስሐቅም ወደ እናቱ ወደ ሣራ ድንኳን አገባት፤ ርብቃንም ወሰዳት" ይህ ጠቀሜታ ይኖረዋል፤ ምክንያቱም ሣራ ቀደም ብላ ስለ ሞተች ይስሐቅ አሁንም ኅዘን ላይ በመሆኑ። የሣራ ድንኳን ውበትና ክብር ሙሽራዋን ለመቀበል አስደናቂ መንገድ ነው።

“ይስሐቅም ከእናቱ ሞት ተጽናና” ይህ ቁጥር የሚያመለክተው ይስሐቅ ገና በእናቱ ሞት እያዘነ መሆኑን ነው፤ እናም ይህ “ማሰላሰል” የሚለውን ቃል፤ ቁ. 63 በምንተረጉምበት አግባብ ላይ ተጽዕኖ ይኖረዋል።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ይስሐቅ ከነዓናዊት እንዲያገባ አብርሃም ለምን አልፈለገም?
2. በዚህ ምዕራፍ ላይ የዚህ ሎሌ እምነት እንዴት ይታያል፤ አይታይም?
3. ከቁ. 29 ላይ ስለ ላባ ስብዕና አንዱ ምን ሊል ይችላል?
4. የርብቃ ድንግል መባል ቁ. 16 ላይ እና ቆንጆ መባል ቁ. 43 ላይ ምን ጠቀሜታ አለው?
5. ይስሐቅና ርብቃ እርስ በርስ ሲተያዩ ያደረገቸው የደስታ ስሜት በቁ. 61-67 እንዴት ይንጸባረቃል?

ዘፍጥረት 25 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጃት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽ ተከትሎ)
የአብርሃም ሞት	አብርሃምና ኬጡራ	የአብርሃም ሞት	የአብርሃም ሌሎች ዝርያዎች	የኬጡራ ዝርያዎች
25:1-6	25:1-6	25:1-6	25:1-4 25:5-6	25:1-4 25:5-6
	የአብርሃም ሞትና ቀብር		የአብርሃም ሞትና ቀብር	የአብርሃም ሞት
25:7-11	25:7-11	25:7-11	25:7-11	25:7-11
የእስማኤል ዝርዮች	የእስማኤልና የይስሐቅ ቤተሰቦች		የእስማኤል ዝርዮች	የእስማኤል ዝርዮች
	25:12-18			
25:12-18		25:12-18	25:12-18	25:12-16 25:17 25:18
የይስሐቅ ልጆች		የያዕቆብ (እስራኤል) እና ዔሳው (ኤዶም) ባላንጥነት	የዔሳውና የያዕቆብ ልደት	የዔሳውና የያዕቆብ ልደት
	25:19-26			
25:19-26	(23)	25:19-26	25:19-23	25:19ሀ
(23)		(23)	(23)	
				25:19ለ-23 (23)
			25:24-26	25:24-28
			ዔሳው የብኩርና ሙብቱን ሸጠ	
	25:27-28		25:27-28	
25:27-34	ዔሳው የብኩርና ሙብቱን ሸጠ	25:27-28		
	25:29-34			ዔሳው የብኩርና ሙብቱን አጣ
			25:29-30	25:29-34
		25:29-34	25:31 25:32 25:33ሀ 35:33ለ-34	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጽ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

- 1. የመጀመሪያው አንቀጽ
- 2. ሁለተኛው አንቀጽ
- 3. ሦስተኛ አንቀጽ
- 4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 25:1-6
1 አብርሃምም ደግሞ ስምዎ ኬጡራ የተባለች ሚስት አገባ። 2 እርሷም ዘምራንን፣ የቅሳንን፣ ሜዳንን፣ ምድያምን፣ የስባቅን፣ ስዌሕን ወለደችለት። 3 የቅሳንም ሳባንና ድዳንን ወለደ። የድዳንም ልጆች አሦርያውያን፣ ለጡሳውያን፣ ለኡማውያን ናቸው። 4 የምድያምም ልጆች ጌፌር፣ ጫፌር፣ ሄኖጎ፣ አቢዳዕ፣ ኤልዳዳ ናቸው። እነዚህ ሁሉ የኬጡራ ልጆች ናቸው። 5 አብርሃምም የነበረውን ሁሉ ለይስሐቅ ሰጠው 6 የአብርሃምም ለነበሩ ለቁባቶቹ ልጆች አብርሃም ስጦታን ሰጣቸው እርሱም ገና በሕይወቱ ሳለ ከልጁ ከይስሐቅ ለይቶ ወደ ፀሐይ መውጫ ወደ ምሥራቅ አገር ሰደዳቸው።

25:1 "አብርሃምም ደግሞ ስምዎ ኬጡራ የተባለች ሚስት አገባ" የአይሁድ ወግ የሚለው ይህ የአጋር ሌሊኛ ስም ነው (ዝክ. ቁ. 12)፤ ነገር ግን፤ "ቁባት" የሚለው ቃል የብዙ ቁጥር መሆኑ (ቢዲቢ 811) በቁ. 6 ላይ መገኘቱ፤ ይህንን ለመቃወም በቂ ነው። ሉተር እንደሚገምተው አብርሃም ይህንን ያደረገው ዘፍ. 17:4 ላይ ያለውን ለመፈጸም ነው። አብርሃም ኬጡራን ያገባው ከሣራ ሞት በፊት ይሁን በኋላ ርግጠኝነት የለውም። የታሪክ ቅደም ተከተል ባመዛኙ ምዕራባዊ የታሪክ ዘገባ እንጂ የምስራቃዊ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የታሪክ ዘገባ አይደለም። ኬጡራ የሚለው ስም (ቢዲቢ 882) ናቸው "ሽቶ የተርከፈከፈባት" ወይም "በዕጣን ጭስ የተሸፈነች" ማለት ነው!

25:2 "እሷም ወለደችለት" ይህ በእጅጉን የተደራጀ የዓረብ ነገዶች ዝርዝር ነው። በጣም የሚታወቀው ምድያም ነው (ዘፍ. 36:35፤ 37:28፤ ዘጸ. 2:15፤16፤ 3:1፤ 18:1፤ ዘኁ. 25:15፤ 31:3፤8፤9፤ መሳ. 6-8)። የእነዚህ የዓረባውያን ነገዶች ግሩም ስንጠረዥ በሌዎግጥልድ የዘፍጥረት ሐተታ ቅጽ 2፤ ገጽ 690 ላይ ማግኘት ይቻላል።

25:4 "የምድያም ልጆች የነበሩትም" ቁጥር 4 የዚህን ታዋቂ ነገድ ልጆች ይዘረዝራል። ስለዚህ ነገድ ኋላ ላይ እንሰማለን፤ ከሙሴ አማት፤ ከዮቶር፤ እሱም ከቄናውያን ወይም ከሜድያውያን ነገድ ነበር።

25:6 "የቁባቶቹን ልጆች ግን" 1ኛ ዜና መዋዕል 1:32 ደግሞ ኬጡራን ቁባት ይላታል።

"ከልጁ ከይስሐቅ ለይቶ ወደ ፀሐይ መውጫ ወደ ምሥራቅ አገር ሰደዳቸው" አብርሃም ቀደም ሲል የአጋርን ልጅ፤ እስማኤልን እንደ ሰደደው (ወደ ግብፅ)፤ አሁንም የኬጡራን ልጆች ሰድዷቸዋል (ከከነዓን በስተ ምስራቅ)። ከካዚ የገበታ ጽሑፎች እንደምንረዳው፤ እሱም የሁሪያንን ባህል የሚገልጸው፤ ይህ በሕግ ተቀባይነት ያለው መንገድ ነው። አባት የሚወርሰውን ለመምረጥ እና ከፊል ሕጋዊ የሆኑትን የቁባት ልጆች ጉዳይ መልክ ለማስያዝ።

አመቅ ጽሑፍ: 25:7-11
7 አብርሃምም የኖረበት የዕድሜው ዓመታት እነዚህ ናቸው መቶ ሰባ አምስት ዓመት ኖረ። 8 አብርሃምም ነፍሱን ሰጠ፤ በመልካም ሽምግልናም ሞተ ሽመገለም። ብዙ ዘመንም ጠገብ ወደ ወገኖቹም ተከማቸ። 9 ልጆቹ ይስሐቅና እስማኤልም በመምሬ ፊት ለፊት ባለው በኬጢያዊ በሰዓር ልጅ በኤፍሮን እርሻ ላይ ባለ ድርብ ክፍል በሆነው ዋሻ ውስጥ ቀበሩት። 10 አብርሃም ከኬጢ ልጆች የገዛው እርሻ ይህ ነው አብርሃምና ሚስቱ ሣራ ከዚያ ተቀበሩ። 11 አብርሃምም ከሞተ በኋላ እግዚአብሔር ልጁን ይስሐቅን ባረከው ይስሐቅም ብኤርላሃይሮኢ ተብሎ በሚጠራው ምንጭ አጠገብ ኖረ።

25:7 "አብርሃምም የኖረበት የዕድሜው ዓመታት እነዚህ ናቸው" አብርሃም የኖረበት ዕድሜ 175 ዓመት ሲሆን፤ እሱም እንደ ሁነኛ ዕድሜ ተወስዷል።

25:8 "አብርሃምም ነፍሱን ሰጠ፤ በመልካም ሽምግልናም ሞተ ሽመገለም። ብዙ ዘመንም ጠገብ" ይህም ተመሳሳይ ሐረግ እስሜኤልን በ25:17 ላይ፤ ይስሐቅን 35:29 ላይ፤ እንዲሁም ያዕቆብን በ49:33 ላይ ለመግለጽ ጥቅም ላይ ውሏል። ይህም የያህዌ ተስፋ በ15:15 ላይ የሰጠው ፍጻሜ ነበር። ሞት የሚፈራ ነገር አይደለም፤ ነገር ግን ከረጅም ዕድሜ በኋላ የሚጠበቅ ነው (ኢዮብ 42:17፤ 1 ዜና. 23:1፤ 29:28፤ 11 ዜና. 24:15)።

"ወደ ወገኖቹም ተከማቸ" ምንም እንኳ አብርሃም የሥጋ ዘመዶቹ ከሆኑት ጋር ባይቀበርም (ዝክ. 9)፤ ይህ የሚያመለክተው የእነሱን ከሕይወት በኋላ አተያይ ነው። ይህ በዘፍጥረት የተደጋገመ ሐረግ ነው (ዝክ. 25:8፤17፤35:29፤ 49:29፤33)። ይህም ከሞት በኋላ ሕልውና ይኖራል፤ ጓደኞቹና ቤተሰብን የሚያካትት። የተለየ ብርሃን በዚህ ጽንሰ-ሐሳብ ዙሪያ በብሉይ ኪዳን ያበራል፤ ደብዛዛ ሳይሆን፤ ሆኖም (መዝ. 16:9-11፤ ኢዮብ 19:25-27፤ ኢሳ. 26:19፤ ዳን. 12:2-3)። የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች፤ ገጽ 127-129 ተመልከት። ከዕብ. 11:13-16 እንደምንረዳው አብርሃም ከተማን ይጠብቅ ነበር፤ እግዚአብሔር የሠራትንና የፈጠራትን።

ልዩ ርዕስ፡ ሙታን የት ናቸው? 15:15 ተመልከት።

25:9 “ልጆቹ ይስሐቅና እስማኤልም ቀበሩት” ይስሐቅና እስማኤል ዳግመኛ አብረው አባታቸው ቀብር ላይ መገኘታቸው ትልቅ ነገር ነው። እስማኤል በቁ. 21:14 ላይ ተሸኝቷል፤ ግን ባጠቃላይ፣ በአባታቸው ሞት ግንኙነታቸው ተሻሻለ። ተመሳሳይ ነገርም በዓሳውና በያዕቆብ መካከል ይሆናል፤ ይስሐቅ በሚሞትበት ጊዜ (ዘፍ. 35:29)።

“የማክፊላህ ዋሻ” ይህ በአብርሃም ለሣራ የተገዛ የቀብር ስፍራ እንደሆነ ተረድተናል (ዘፍ. 23:17-18)። እሱም ደግሞ ለሌሎች የአባቶች ቤተሰቦች ማረፊያ ሆኗል።

25:11 “ይስሐቅም በብኤርላሃይሮኢ አጠገብ ኖረ” ይህ ስፍራ (ቢዲቢ 91) ቀደም ሲል ተጠቅሷል፤ ከአጋር ኩባላ ጋር በተያያዘ (ዘፍ.16:14፤ 24:62)። ባጠቃላይ እሱ ከቤርሳቤህ በስተደቡብ ሲል ወደ ግብፅ በሚወስደው አውራ መንገድ ላይ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 25:12-18
12የሣራ ባሪያ ግብፃዊቱ አጋር ለአብርሃም የወለደችው የአብርሃም ልጅ የእስማኤል ትውልድ ይህ ነው 13የእስማኤልም የልጆቹ ስም በየስማቸውና በየትውልዳቸው እንዲህ ነው የእስማኤል የበገር ልጁ 14ነባዮት፣ ቄዳር፣ ነብዳኤል፣ ሙብሳም፣ ማስማዕ፣ 15ዱማ፣ ማሣ፣ ኩዳን፣ ቴማን፣ ኢጡር፣ ናፌስ፣ ቄድማ። 16የእስማኤል ልጆች እነዚህ ናቸው። ስማቸውም በየመንደራቸውና በየሰፈራቸው ይኸው ነው በየወገናቸውም አሥራ ሁለት አለቆች ናቸው። 17እስማኤልም የኖረበት የዕድሜው ዘመን መቶ ሠላሳ ሰባት ዓመት ነው ነፍሱን ሰጠ ሞተም ወደ ወገኖቹም ተከማቸ። 18መኖሪያቸውም ከኤውላጥ አንሥቶ በግብፅ ፊት ለፊት እስከምትገኝ እስከ ሱር ድረስ ወደ አሦር በምትወስደው መንገድ ላይ ነበረ እንዲህም በወንድሞቹ ሁሉ ፊት ተቀመጠ።

25:12 “እናም እነዚህ የተመዘገቡት የትውልድ ዝርዝሮች ናቸው” ይህ የዘፍጥረት መጽሐፍ ባሕርያዊ ሐረግ ሲሆን፣ በርካታ ጊዜ ጥቅም ላይ ይውላል፤ መጽሐፉን ወደ በርካታ የተለያዩ ሰዎች የሕይወት ታሪክ በመከፋፈል። ከኪዳን ጋር በዳርቻ የሚያያዙት አነስ ያለ ቦታ ተሰጥቷቸዋል (ማለትም፣ እስማኤል) ከሌሎቹ በተለየ መልኩ ከተጠቀሱት፣ የሚመጣው መሲሕ የተሰፋ ዘር ከሆኑት ይልቅ (ዘፍ. 5:1፤ 6:9፤ 10:1፤ 11:10፤ 27፤ 25:12፤ 19፤ 36:1፤ 9፤ 37:2)።

25:13 “ቄዳር” ይህ የእስማኤል ዋነኛው ነገድ ነው (ቢዲቢ 871፣ ኢሳ. 21:16-17፤ 42:11፤ ኤር. 2:10፤ 49:28፤ መዝ. 120:5)። የእስማኤል ነገዶች የሰፈሩት የሚመስለው ከኤጡር ልጆች ነገዶች በስተ ምስራቅና ደቡብ ነው።

25:15 “ቴማን” ይህ በሰሜን ምስራቅ ዓረብያ የሚገኝ የበረሀ ገነት ነው፤ እሱም ኋላ ላይ የጨረቃ ጣዖት ማምለኪያ ስፍራ፣ ዚን። 12:4 ላይ የሚገኘውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። “ቴማን” የሚለው ቃል ፍቸው “በረሀ” ማለት ነው (ቢዲቢ 1066)።

25:16 “አስራ ሁለት አለቆች” ይህ የዘፍ. 17:20 ፍጻሜ ይመስላል። ይህ የዕብራይስጥ ቃል የመሪነት የክብር ማዕርግ ነው፤ ባብዛኛው ዘመናዊ ቃል፣ ሼክ በዓረብ ነገዶች መሐል እንደሆነ። ቁጥር “አስራ ሁለት” ሁነኛ የልጆች ቁጥር ይመስላል፤ ምክንያቱም፣ ናኮር አስራ ሁለት ልጆች ነበሩት (ዘፍ. 22:20-24)፤ እስማኤል አስራ ሁለት አለቆች ነበሩት (ዘፍ. 17:20፤ 25:16)፤ ዓሳው አስራ ሁለት ነገዶች ነበሩት (ዘፍ. 36:15-19)፤ እዚህ፣ እና ኋላም ያዕቆብ አስራ ሁለት ልጆች ይኖሯቸዋል (ዘፍ. 35:22)። ምናልባትም ሁነኛ የሆነ አደረጃጀትን የሚወክል ቁጥር ይሆናል።

ልዩ ርዕስ፡ ቁጥር አስራ ሁለት
አስራ ሁለት ዘወትር የቅንብር ተምሳሌታዊ ቁጥር ነው
ሀ. ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ
1. የዞዲክ አስራ ሁለቱ ምልክቶች
2. የዓመቱ አስራ ሁለት ወራት
ለ. በብሉይ ኪዳን (ቢዲቢ 1040 በተደማሪም 797)
1. የያዕቆብ ልጆች (የአይሁድ ነገዶች)
2. የሚመላከቱትም
(ሀ) አስራ ሁለቱ የመቅደሱ ዐምዶች፣ በዘጸ. 24:4
(ለ) አስራ ሁለት ጌጦች በሊቀ ካህኑ ልብስ ላይ ያሉት (ነገዶቹን የሚወክሉ) በዘጸ. 28:21
(ሐ) አስራ ሁለት ሙልሙል ዳቦዎች በመቅደሱ ቅዱስ ስፍራ በሌዋ. 24:5
(መ) አስራ ሁለት ሰላዮች ወደ ከነዓን የተላኩት በዘኁ. 13 (ከየነገዱ አንድ)
(ሠ) አስራ ሁለት በትሮች (የነገድ መስፈርቶች) በቆሬ ዐመጽ በዘኁ. 17:2
(ረ) አስራ ሁለት ድንጋዮች የኢያሱ፣ በኢያ. 4:3፣ 9፣ 20
(ሰ) አስራ ሁለት ያስተዳደር አውራጃዎች በሰሎሞን አስተዳደር በኛ ነገሥ. 4:7
(ሸ) አስራ ሁለት ድንጋዮች የኤልያስ መሠዊያ ለያህዌ በኛ ነገሥ. 18:31
ሐ. በአኪ
1. አስራ ሁለት ሐዋርያት ተመረጡ
2. አስራ ሁለት ቅርጫት ዳቦ (አንድ ለእያንዳንዱ ሐዋርያ) በማቴ. 14:20
3. አስራ ሁለት ዙፋኖች፣ በእነሱም የአኪ ደቀ መዛሙርት የሚቀመጡባቸው (አስራ ሁለቱን የእስራኤል ነገዶች የሚያመላክቱ) በማቴ 19:28
4. አስራ ሁለት የመላእክት ጭፍራ ኢየሱስን የሚታደጉ በማቴ. 26:53

5. የራዕይ ተምሳሌታዊነት

(ሀ) 24 ሽማግሌዎች በ24 ዙፋኖች ላይ በ4:4

(ለ) 144000 (12X12) በ7:4፤ 14:1፤3

(ሐ) አስራ ሁለት ከዋክብት በሴቲቱ አክሊል ላይ በ12:1

(መ) አስራ ሁለት ደጃች፣ አስራ ሁለት መላእክት አስራ ሁለቱን ነገዶች ያመላክታሉ በ21:14

(ሠ) አስራ ሁለት የመሠረት ድንጋዮች፣ ለኢዲሲቷ ኢየሩሳሌም እና በእነሱም ላይ የአስራ ሁለቱ ሐዋርያት ስሞች በ21:14

(ረ) አስራ ሁለት ሺህ አደባባይ በ21:16 (የኢዲሲቷ ከተማ መጠን፣ ኢዲሲቷ ኢየሩሳሌም)

(ሰ) ግድግዳው 144 ኩብ ነው በ21:7

(ሸ) አስራ ሁለት የዕንቁ (ሉል) በሮች በ21:21

(ቀ) ዛፎች በኢየሩሳሌም ከአስራ ሁለት ዓይነት ፍሬዎች ጋር (በየወሩ አንድ) በ22:2

25:17 “ነፍሱን ሰጠ” “ተነፈሰ” የሚለው ቃል (በጥሬው፣ “ሞተ፣” XΓΓ ቢዲቢ 157፣ ኬቢ 184፣ ያልተጠናቀቀ፣ ዘፍ. 6:17፤ 7:21፤ 25:8፣17፤ 35:29) ባብዛኛው ጥቅም ላይ የሚውለው በዘፍጥረት፣ ዘኑልቁ፣ እና በቅኔአዊ ጽሑፎች ነው። የእሱም መሠረታዊ ፍቺ ባዶ መሆን ነው (ማለትም፣ አካል ከእስትንፋስ ባዶ ሲሆን)።

25:18 ይህ አካባቢ ከግብፅ ወደ ሶርያ/ባቢሎን የሚሄደውን ቅፍለት (ሲራራ ንግድ) መስመር መቆጣጠሪያ ነው። እሱም ለዘላኛች፣ ለድንኳን ነዋሪ ሕዝቦች የሚሰማግ ነው።

“እሱም በወንድሞቹ ሁሉ ፊት ተቀመጠ” “መቋቋም” የሚለው ሐረግ (ቢዲቢ 815-819) ሰፋ ያለ የፍቺ መስክ አለው። መሠረታዊ ፍቺውም “ፊት፣” “መገኘት፣” ወይም በዘይቤአዊ “በፊት” ማለት ነው። እሱም ቀደም ሲል በዚህ ቁጥር ላይ “በትይዩ” ወይም “በአንጻሩ” በሚል ጥቅም ላይ ውሏል፤ ለመልክዓ ምድራዊ ስፍራ፤ እዚህ ግን የሚያመለክተው ከሌሎች ሕዝቦች ጋር ያለ ተቃርኖን ነው።

ይህ የዘፍ. 16:12 ፍጻሜ ነው፣ እሱም የሚገልጸው ሰው የማያቀርብ፣ ዘላኛዊ የእስማኤልና የዘርዮቹ አዝማሚያ ነው። ይህ ሐረግ በብዙ የተለያዩ መንገዶች ይተረጎማል። እሱ እንዲያውም ሊሆን የሚችለው፣ አመላካችነቱ በአጎራባች ተዛማጆች ላይ ወታደራዊ ወረራ ማድረግ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 25:19-26

¹⁹የአብርሃም ልጅ የይስሐቅ ትውልድም ይህ ነው አብርሃም ይስሐቅን ወለደ ²⁰ይስሐቅም አርባ ዓመት ሲሆነው ርብቃን አገባ እርሱም በሁለት ወንዞች መካከል ያለ የሶርያዊው የባቲኤል ልጅና የሶርያዊው የላባ እጎት ናት። ²¹ይስሐቅም ስለሚሰቱ ወደ እግዚአብሔር ጸለየ፣ መካን ነበረችና እግዚአብሔርም ተለመነው፣ ርብቃም ሚስቱ ፀነሰች። ²²ልጆችም በሆድዋ ውስጥ ይገፋፉ ነበር እርሱም።- እንዲህ ከሆነ ይህ ለእኔ ምን ነው? አለች። ከእግዚአብሔርም ትጠይቅ ዘንድ ሄደች። ²³እግዚአብሔርም አላት።- ሁለት ወገኖች በማጎፀንሽ ናችው፣ ሁለቱም ሕዝብ ከሆድሽ ይከፈላሉ ሕዝብም ከሕዝብ ይበረታል ታላቁም ለታናሹ ይገዛል። ²⁴ትወልድ ዘንድ ዘመንዋ በተፈጸመ ጊዜም፣ እነሆ፣ በማጎፀንዋ መንታ ነበሩ። ²⁵በፊትም የወጣው ቀይ ነበረ፣ ሁለንተናውም ጠጉር ለብሶ ነበር ስሙም ዓሳው ተባለ። ²⁶ከዚያም በኋላ ወንድሙ ወጣ፣ በእጁም የዓሳውን ተረከከ ይዞ ነበር ስሙም ያዕቆብ ተባለ። እርሱም ልጆችን በወለደቻቸው ጊዜ ይስሐቅ ስድሳ ዓመት ሆኖት ነበር።

25:19 “የይስሐቅ ትውልዶች ዝርዝርም ይህ ነው” ይህ ቁ. 12 ላይ የተብራራው ተመሳሳይ ፀባይ ያለው ሐረግ ነው፣ እዚህ ግን የሚዛመደው ከዚያኖዊ ጋር ሲሆን፣ እና ስለዚህ፣ በእጅጉን ተለጥጧል።

“የአብርሃም ልጅ፣ አብርሃም ይስሐቅን ወለደ” ይህ ያልተለመደ ተደጋጋሚ መግለጫ ነው። ራሺ የሚለው ድርብ ጽሑፍ የሚያገለግለው፣ ይስሐቅ የአቤሜሌክ ልጅ ነው (ከሣራ የወለደው) የሚለውን ሐሜታ ለመስበር ነው። ራቢዎች ደግሞ ይስሐቅ መልኩ አብርሃምን ነው የሚመስለው፣ ነው የሚሉት፣ ይሄንኑ ሐሜታ ለመስበር፣ በዘፍ. 20:1-18 በነበረው ሁኔታ የተጀመረውን።

25:20 “ይስሐቅ ርብቃን ሲያገባ አርባ ዓመት ሆኖት ነበር” አንዱ ዘፍ. 25:20ን ከቁ. 26 ጋር ቢያነጻጽር ይስሐቅ ያዕቆብን ሲወልድ ስልሳ ዓመቱ እንደሆነ ግልጽ ነው።

“ሶርያዊው ባቲኤል የፓዳን-አራም” “ሶርያ የሚለው ቃል ዘወትር የሚተረጎመው “አርመናዊ” በሚል ነው (ቢዲቢ 74)። እሱም ምናልባት የካራን ከተማ ቀበሌ አካባቢ ነው። ፓዳን-አራም (ቢዲቢ 804 እና ቢዲቢ 74) ፍቺው “የአራም ሜዳዎች፣” ሲሆን የሚያመለክተው የ24:10 “አራም-ናሃራይም” ተመሳሳይ ስፍራ ነው።

25:21 “ይስሐቅም ስለሚሰቱ ወደ እግዚአብሔር ጸለየ፣ መካን ነበረችና” ሁለት ዋነኛ ሥነመለኮታዊ ዓላማዎች አሉ፣ አባቶች መካን ሚስቶች የሚኖራቸው። (1) የእግዚአብሔርን ሰጠነት ለማሳየት እና (2) ይህም የሚሆነው በሰው ጥረት ሳይሆን፣ በጸጋ መሆኑን ለማሳየት ነው። በድካም ሳይሆን። ራቢዎች ይህንን ጽሑፍ የሚጠቀሙት የምልጃ ጸሎትን ኃይል አጽንዖት ለመስጠት ነው።

25:22 “ልጆችም በሆዱ ውስጥ ይገፋፉ ነበር” ይህ ኃይለኛ ግሥ ነው (ቢዲቢ 954፣ ኬቢ 1285፣ ሂዝፖሊል ያልተጠናቀቀ)። እሱም የሚተረጎመው (ኒዶቲ፣ ቅጽ 3፣ 1191)

1. በቃል ግንደ እንደ መስበር፣ መምታት፣ ማጎሳቆል
2. በኒፋል ግንደ እንደ መሰንጠቅ፣ መስበር
3. በሂፊል እና ፔይል ግንደ ማድቀቅ
4. በፖሊል እንደ መጨቆን

5. በሂዝፖሊል እንደ እርስ በርስ መሰባሰብ
ይህ ትንቢታዊ ጥላ (ንግር) ነበር ከቁ. 23 ጋር የሚዛመድ።

“እርስዎም፡- እንዲህ ከሆነ ይህ ለእኔ ምን ነው? አለች” ይህንን ፈሊጣዊ፣ አሻሚ ሐረግ በተመለከተ በርካታ ውይይቶች ተካሂደዋል (በጥሬው፣ “ይህ ለምን ነው?”)። የወቅቱ ንድፈ ሐሳቦች የሆኑት፡

1. እሷ የጠየቀችው በእግዚአብሔር ለምን እርጉዝ እንደሆነች እና ከዚያም ለምን እንዲህ ዓይነቱ ምስቅልቅል እንደገጠማት ነው፤ በዚህ ነጥብ ላይ እሷ መንታ ማርገዟን አላወቀችም።
2. እርግዝናዋ ጽኑ ሕመም አስከትሎታል እናም እሷ ለምን ይህን ጥያቄ እንዳየች ተደንቃለች።
3. እሷም ለሕይወቷ ተጨንቃለች፤ በዚህ የእርግዝና ችግር መሐል።
4. እሷ የፈራችው ይህ ሥቃይ ከወለደች በኋላ የሚቀጥል መስጋት ነው። ችግር ያለበት ርግዝና የሚመጣው ችግር ምልክት ነበር (ጥላ (ንግር))።

“ስለዚህ እግዚአብሔርን ልትጠይቅ ሄደች” ይህም በተንታኞች መካከል በርካታ ክርክር አስነሥቷል። እነሱ የሚጠይቁት የት እንደሄደችና ማንን እንደጠየቀች ነው! ጽሑፉ ይህንን አለማስፈሩ ግልጽ ነው። አንዳንዶች የሚሉት ለአባታውያን አምልኮ የተወሰነ ስፍራ መኖሩን ነው። ማንን እንደጠየቀች በርካታ መላምቶች አሉ።

1. ሉተር የሚለው ሴምን እንዳናገረች ነው
2. ራቢዎች የሚሉት መልክ ጼዴቅን እንዳናገረች ነው
3. ሌሎች የሚሉት አብርሃምን እንዳናገረች ነው
4. ሌሎቹ ደግሞ የሚያምኑት ይስሐቅ እንደሆነ ነው
5. እሱ ምናልባት የግል ጸሎት ነው፤ በቤተሰብ መሠዊያ ላይ (ምናልባትም መሥዋዕት ይሆናል)

ሊሆን የሚችለው ይህ ጽሑፍ እና 28:22 የሚያመለክቱት በቅዱስ ስፍራ የሚሆኑ ቅዱሳን አገልጋዮች ናቸው (ማለትም፣ ካህናት፣ ሮናልድ ዲቫይክስ፣ ጥንታዊ እስራኤል፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 345)።

25:23 “እግዚአብሔርም አላት” ይህ በእጅጉን ጠቃሚ የሆነ ቅኔአዊ ቃል ነው። ከእግዚአብሔር ለርብቃ። እግዚአብሔር ቀደም ብሎ ይስሐቅ ልጆች እንደሚኖሩት ቃል ገብቷል (ዘፍ. 17:19፤ 21:12)። ይህም ትንቢት በተለይ ከልጆቹ መሐል የትኛው የቤተሰቡን የዘር ሐረግ እንደሚይዝ ዘርዘሯል። ይህ ሮሜ 9:10-12 ላይ ተጠቅሷል። አስገራሚ የሚሆነው ይስሐቅ ለምን ይህንን ቃል ከጌታ አለማግኘቱ ነው፤ እሱም በግልጽ እንደሚታየው ርብቃ ለእሱ የገለጸው፣ ዓሳውን ወራሽ ለማድረግ በሞከረበት ጊዜ ነው፤ በምዕራፍ 26 እና 27።

“ታላቁም ለታናሹ ይገዛል” እንደ አባቶች መሐን ሚስቶች ይህ ሐረግ ይህ ሐረግ የሚያሳየው ተስፋ የተደረገለት ዘር በተገቢው መንገድ እንዳልሆነ ነው፤ እሱም ሴማውያን የውርስ መብቶችን በሚሰጡበት መልኩ (ሮሜ 9:10-12)።

25:25 “በፊትም የወጣው ቀይ ነበረ” ይህ ቃል (እድሜ፣ ቢዲቢ 10፣ “ቀይ”) የሚዛመደው በዘፍጥረት ካለው ስለ “አፈር” ከሚናገረው ቃል ጋር ነው (ቢዲቢ 9) ከእሱም እግዚአብሔር ሰውን የፈጠረበት (ዘፍ. 2:7)፤ “አዳማ፣” እሱም ባጠቃላይ “ቀይ” የሚል ሥርወ ሐሳብ ያለው (ቢዲቢ 10)። የቃላት አገባቡ ቁ. 30 ላይ ይቀጥላል፤ እሱም ቀይ ወጥ (ቢዲቢ 10) “ኤዶም” ከሚለው ስም ጋር ስለመያያዙ፣ ከእሱም ደግሞ ከዓሳው የሚመጣውን ሕዝብ እናገኛለን።

“ሁለንተናውም ጠጉር ለብሶ ነበር ስሙም ዓሳው ተባለ” “ጠጉራም” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 972) “ሴር” ከሚለው ቃል ጋር በእጅጉን ተመሳሳይነት አለው (ቢዲቢ 973)፤ እሱም የኤዶም የቀድሞ ስሙ። “ቀይ” እና “ጠጉራም” እና “ዓሳው” እና “ኤዶም” በሚሉት ቃላት መካከል ድርብ አገባብ አለ።

ይህ ለቀይ እና ጠጉራም ሕፃን የሆነ የዕብራይስጥ ገለጻ ምናልባት ለዘመናዊው አንባቢ ትክክለኛውን ፍቺ ላይሰጥ ይችላል። ይህ ግን በምንም መልኩ አሉታዊ አይደለም። “ጠጉራም” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 12) የሚያመለክተው ውብ፣ ማራኪ ልብስ ነው (ምሳ. ኢያሱ 7:21፣24 ወይም የነቢይ መንናጸፊያ (1ኛ ነገሥ. 19:13፣19፤ ስ 1ኛ ነገሥ. 2:8፣13፣14)።

25:26 “ከዚያም በኋላ ወንድሙ ወጣ፤ በእጁም የዓሳውን ተረከዝ ይዞ ነበር፤ ስሙም ያዕቆብ ተባለ” ያዕቆብ የሚለው ስም (ቢዲቢ 784) የሚዛመደው ከ“ተረከዝ” ጋር ነው (ቢዲቢ 784)። ከሆሴዕ 12:3 እና ዓሳው በዘፍ. 27:36 ከሰነዘረው አስተያየት እንደምንረዳው፣ ያዕቆብ የሚለው ስም ወደ “ነጣቂ” ወይም “ቀሚ” መለወጡን ነው (ከተመሳሳይ ግሥና ቅጽል፣ ቢዲቢ 784)። በጃቦክ ፈፋ ላይ ከእግዚአብሔር ጋር እስከተጋጠመበት እስከ ኋለኛው ጊዜ ድረስ ስሙ ወደ “እስራኤል” አልተቀየረም (ዘፍ. 32:28) እንዲሁም በአንድምታው ባሕርይም።

“እርስዎ ልጆቹን በወለደቻቸው ጊዜ ይስሐቅ ስድሳ ዓመት ሆኖት ነበር” መታወስ ያለበት፣ እሱ የተስፋውን ልጅ ከማግኘቱ በፊት በእምነት ሃያ ዓመት መጠበቁ ነው። እግዚአብሔር ይስሐቅን ፈትኖታል፣ አብርሃምን በፈተነበት መንገድ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 25:27-34
27. በላቴኖቹም አደጉ ዓሳውም አደን የሚያውቅ የበረሃ ሰው ሆነ ያዕቆብ ግን ጭምት ሰው ነበረ፤ በድንኳንም ይቀመጥ ነበር። 28. ይስሐቅም ዓሳውን ይወድ ነበር፤ ካደነው ይበላ ነበርና ርብቃ ግን ያዕቆብን ትወድ ነበረች። 29. ያዕቆብም ወጥ ሠራ ዓሳውም ደክሞ ከበረሃ ገባ 30. ዓሳውም ያዕቆብን፡- ከዚህ ከቀዩ ወጥ አብላኝ፤ እኔ እጅግ ደክሜአለሁና አለው ስለዚህ ስሙ ኤዶም ተባለ። 31. ያዕቆብም፡- በመጀመሪያ ብዙርናህን ሸጥልኝ አለው። 32. ዓሳውም፡- እነሆ፤ እኔ ልምት ነኝ ይህች ብዙርና ለምን ናት? አለ። 33. ያዕቆብም፡- እስኪ በመጀመሪያ ማልልኝ አለው። ማለለትም ብዙርናውንም ለያዕቆብ ሸጠ። 34. ያዕቆብም ለዓሳው እንጀራና የምስር ወጥ ሰጠው በላ፤ ጠጣ፤ ተነሥቶም ሄደ እንዲሁም ዓሳው ብዙርናውን አቃላላት።

25:27 “ብላቴዎቹም አደጉ ዓሳውም አደን የሚያውቅ የበረሃ ሰው ሆነ ያዕቆብ ግን ጭምት ሰው ነበረ፤ በድንኳንም ይቀመጥ ነበር” የዚህ አንቀጽ አትኩሮት የሚሆነው እጅግ የተለያዩ ሰብዕና እንዳላቸው ነው። ዓሳው ከቤት ወጥቶ የሚሄድ ነው፤ ያዕቆብ ደግሞ እቤት ውስጥ የሚቀመጥ። ያዕቆብ ተገቢውን ከዘላን፣ አባታዊ ተምሳሌት የሚጠበቀውን ያሟላል።

“ሰላማዊ” የሚለው ቃል (አኪጅት “ልከኛ”፤ አየተመት እና አእት “ጭምት”) በመሠረቱ “ፍጹም” ማለት ነው (ቢዲቢ 1020)። እዚህ፣ ለማለት የሚሻው ፍጹም፣ ሁነኛ፣ ወይም ደንበኛ ዘላናዊ መሪ ነው። ተመሳሳይ ቅጽል የኢዮብን ንጽሕና ለመጥቀስ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 1:1፣8፣ 2:3፣ 8:20፣ 9:20፣21፣22፣ ደግሞም መዝ. 37:37፣ ምሳ. 29:10 ተመልከት)።

25:28 “ይስሐቅም ዓሳውን ይወድ ነበር፤ ካደነው ይበላ ነበርና” ይስሐቅ ጭምት፣ ሰላማዊ ግለሰብ ነበር፤ እናም ምናልባት ልጁ ዓሳው የሆነውን ሁሉ፣ ያልሆነ ነበር። አስገራሚ የሚሆነው፣ ዓሳው የሱ ተወዳጅ መሆኑ ነው። በዘፍ. 25:23 ያለውን መለኮታዊ ቃል በግልጽ አውቆ እያለ።

“ርብቃ ግን ያዕቆብን ትወድ ነበር” ይህ ውዴታ ታላቅ ችግር በቤተሰቡ ሊያመጣ ነው፤ ዘወትር እንደሚያደርገው። ግን፣ የሚመስለው ርብቃ በቁ. 23 ያለውን መለኮታዊ ተስፋ ለመፈጸም እየሞከረች ነው።

25:29 አስገራሚ የሚሆነው ይህ ሁነት ቀድሞ የታሰበበት እና የተደገመ ቢሆን ነው። ያዕቆብ እንዲህ ዓይነቱን አጋጣሚ ይጠብቅ ነበርን? “ማብሰል” የሚለው ቃል አጠቃቀም (በጥሬው፣ “መቀቀል”፣ ቢዲቢ 267፣ ኬቢ 268፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ) ፍንጭ ይሰጥ ይሆናል። ቃሉ በመደበኛ ፍቺው ታሳቢ የሚያደርገው የእነሱ ያልሆነ ሕጋዊ መብትን የራሳቸው ለማድረግ የሚያስበትን ነው (ኒዶቲ፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 1094)።

ባጠቃላይ ይህ ምግብ የተዘጋጀው ከዋናው ሰፈር ጥቂት ራቅ ብሎ ነው። የምግቡ መጠሪያም

- 1. “ወጥ፣” ቁ. 29፣ ቢዲቢ 268፣ በድስት የተቀቀለ ባቄላ (ወጥ)፣ 2ኛ ነገሥ. 4:38
- 2. “ቀይ ወጥ፣” ቁ. 30፣ ቢዲቢ 10
- 3. “የምስር ወጥ፣” ቁ. 34፣ ቢዲቢ 727፣ 2ኛ ሳሙ. 17:28፣ 23:11፣ ሕዝ. 4:9

25:30 “ከዚህ ከቀዩ ወጥ አብላኝ፣ እኔ እጅግ ተርቤአለሁና” ይህ ስለ “መመገብ” ጠንከር ያለ ቃል ነው። እሱ በጥሬው የሚለው “አግበስብሰ መዋጥ” ነው (ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 533፣ ሂፊል ተተኳሪ)። በርግጥ፣ ዓሳው ራብ ደረጃ ላይ አልደረሰም፣ ነገር ግን ደክሞት ነበር (ቢዲቢ 746፣ ዘዳ. 25:18፣ መሳ. 8:4-5)። ይህ ከብዙዎቹ ፍንጮች አንዱ ነው፤ እሱም፣ ዓሳው ክፉ ሰው አለመሆኑን የሚያሳይ፣ ነገር ግን ምድራዊ አስተሳሰብ ያለው ሰው ነው (የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች፣ ገጽ 347-348 ተመልከት)። የእምነት ነገሮችና የቤት ሕይወት ኃላፊነቶች እሱን የሚገዱት አልነበሩም።

25:31፣33 ያዕቆብም አለው፣ “በመጀመሪያ ብክርናህን ሸጥልኝ... በመጀመሪያ ማልልኝ”

- 1. “መሸጥ፣” ቢዲቢ 569፣ ኬቢ 581፣ ተተኳሪ
- 2. “መማል፣” ቢዲቢ 989፣ ኬቢ 1396፣ ኒፋል ተተኳሪ

ያዕቆብ የዓሳውን ድክመት ለራሱ ጥቅም እንዳዋለው ግልጽ ነው። ጥያቄው፣ ምክንያት የሆነው (1) ትንቢቱ ነውን (ዝክ. 25:23)፣ (2) የቤተሰቡ ፍላጎት ነውን፣ ወይስ (3) የራስ ፍላጎት?

25:32 “እነሆ፣ እኔ ልሞት ነኝ፤ ይህች ብክርና ለምኔ ናት” ይህ በመሠረቱ ሊተረጎም የሚችለው በሦስት የተለያዩ መንገዶች ነው። (1) ግነት፤ (2) እሱ በርግጥ እንደሚሞት አስቧል (ቢዲቢ 559፣ ኬቢ 562፣ ያልተወሰነ) በወጣትነት ዕድሜው፤ ወይም (3) ለመንፈሳዊ ነገሮች ግድ እንደሌለው ሌለኛ ምሳሌ። ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች፣ ከተመሳሳይ ጊዜ እንደምንረዳው የብክርና መብትን በሕጋዊ መልኩ ማስተላለፍ ይቻላል። ደግሞም የምንመለከተው እሱ የተለመደ ከስተት መሆኑን ነው፣ ምክንያቱም በዘዳ. 21:15-17 ተከልክሏልና። ኋላ ላይ፣ ሮቤል በይሁዳ ይተካል። ያዕቆብ ምናልባት ተገቢ ባልሆነ መንገድ ተከትሎ ይሆናል፣ ቁ. 23 ላይ ያለውን መለኮታዊ ትዕዛዝ። በእነዚህ ጉዳዮች ላይ የያዕቆብን ሐሳብ ለማወቅ ያስቸግራል፣ እሱ ዘወትር አመጣጡ እንደ ቅን ሰው ሆኖ፣ ተጽዕኖ አሳራፊ ነው።

25:34 ይህ ቁጥር የሚገልጸው የዓሳው ድርጊቶች ምናልባት የእሱን ብቸኝነት እና ከማሳበረሰቡ አለመደብለቁን ማሳያ መንገድ ነው።

- 1. “እሱ በላ፣” ቢዲቢ 37፣ ኬቢ 46፣ ያልተጠናቀቀ
- 2. “እሱ ጠጣ፣” ቢዲቢ 1059፣ ኬቢ 1667፣ ያልተጠናቀቀ
- 3. “እሱ ተነሣ፣” ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ያልተጠናቀቀ
- 4. “እሱም መንገዱን ሄደ፣” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ያልተጠናቀቀ
- 5. “እሱ የብክርና መብቱን አቃለለ፣” ቢዲቢ 102፣ ኬቢ 117፣ ያልተጠናቀቀ

“እንዲሁም ዓሳው ብክርናውን አቃለላት” ግሁ (ቢዲቢ 102፣ ኬቢ 117፣ ያልተጠናቀቀ) የሚያመለክተው “ጥቅም እንደሌለው መመልከት” ወይም ይልቁን “በማቃለል መመልከት” ነው። ራቢዎች ዓሳውን የሚቆጥሩት እንደ በጣም ክፉ ሰው ነው። ዕብራውያን 12:16 እሱን የሚያሳየው በመንፈሳዊ ረገድ እንዳልበሰለ ነው። እሱ የራሱን መንፈሳዊና ቤተሰባዊ ሕይወት አቃልሎ ነው የሚመለከተው።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማንሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

- 1. ቁ. 8 ጥንታውያኑ በሞት ላይ ስላላቸው አተያይ የሚለው ምንድነው?
- 2. የአብዛኞቹ አባቶች ሚስቶች ለምን መሐን ሆኑ?
- 3. ቁ. 23 በጣም ጠቃሚ ለምን ሆነ?

4. በቁ. 25 ያለው ታዋቂ ሥርወ ቃል ይዘት ምንድነው?
5. የዔሳውና የያዕቆብን ሥነ ልቦናዊ የውስጥ ሐሳቦችና ባሕርያትን ማወቅ እንችላለን። እንዴት?
6. የዕብራውያን መጽሐፍ ይህንን ሐተታ፣ በምዕራፍ 11 እና 12 እንዴት እንደሚተረጉም መንገዱን ዘርዝር።

ዘፍጥረት 26 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
ይስሐቅም በግራር ሰፈረ	ይስሐቅና አቤሜሌክ	ታሪኮች ስለ ይስሐቅ	ይስሐቅ በግራር ኖረ	ይስሐቅ በግራር
26:1-5	26:1-5	26:1-5	26:1-5	26:1-6
26:6-11	26:6-11	26:6-11	26:6-9ሀ 26:9ለ	26:7-11
26:12-17	26:12-16	26:12-16	26:10-11 26:12-15	26:12-14 በግራርና ቤርሼባ መሐል የውኃ ጉድጓድ 26:15-18
በውኃ ጉድጓዶች ላይ ጠብ	26:17-22	26:17-22	26:16-18	
26:18-22			26:19-20 26:21-22	26:19-22
26:23-25	26:23-25	26:23-25	26:23-25	26:23-24 (24) 26:25
(24)				
ቃል ኪዳን ከአቤሜሌክ			በይስሐቅና በአቤሜሌክ መካከል ስምምነት	ከአቤሜሌክ ጋር ኅብረት
26:26-33	26:26-33	26:26-33	26:26-27 26:28-31 26:32-33	26:26-30 26:31-33
26:34-35	26:34-35	26:34-35	የዔሳው የባዕድ ሚስቶች 26:34-35	የዔሳው ኬጢያዊ ሚስቶች 26:34-35

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ xxiv ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ

2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዳራ

ሀ. ይህ በዘፍጥረት ብቸኛው ምዕራፍ ነው፤ እሱም ይስሐቅ ዋና ገጸ-ባሕርይ የሆነበት።

ለ. ይስሐቅ ወደዚህ ምዕራፍ አቋርጦ የመጣው፣ እንደ ጸጥተኛ፣ ታማኝ እና መልካም ግለሰብ ነው። እሱ እንደ አብርሃም እና ያዕቆብ ንቁ አይደለም፤ ነገር ግን የያህዌ ታማኝ ተከታይ።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 26:1-5

¹በምድርም ቀድሞ በአብርሃም ዘመን ከሆነው ራብ በላይ ራብ ሆነ ይስሐቅም ወደ ፍልስጥኤም ንጉሥ ወደ አቢሜሌክ ወደ ጌራራ ሄደ። ²እግዚአብሔር ተገለጠለት፤ እንዲህም አለው፡- ወደ ግብፅ አትውረድ፤ እኔ በምልህ ምድር ተቀመጥ እንጂ። ³በዚህች ምድር ተቀመጥ፤ ከአንተ ጋርም እሆናለሁ። ⁴እባርክሃለሁም እነዚህን ምድሮች ሁሉ ለአንተም ለዘርህም እሰጣለሁና፤ ለአባትህ ለአብርሃም የማልሁለትንም መሐላ አጸናለሁ። ⁵ዘርህንም እንደ ሰማይ ከዋክብት አበዛለሁ። እነዚህንም ምድሮች ሁሉ ለዘርህ እሰጣለሁ የምድርም አህዛብ ሁሉ በዘርህ ይባረካሉ። አብርሃም ቃሉን ሰምቶአልና፤ ፍርዴን ትእዛዜን ሥርዓቴን ሕጌንም ጠብቆአልና።

26:1 “አሁንም በምድር ላይ ራብ ሆነ” ይህ በዘፍጥረት 12:10 ከሆነው ክስተት ተመሳሳይ ሲሆን፣ እሱም አብርሃም የተስፋይቱን ምድር እንዲለቅ አስገድዶታል።

© “ይስሐቅም ወደ ፍልስጥኤም ንጉሥ ወደ አቢሜሌክ ወደ ጌራራ ሄደ” ፍልስጥኤማውያን ተቀጥረው የሚዋጉ ከኤጅያን ደሴቶች የሆኑ ሰዎች ነበሩ። እነሱም ግብፅን ለመውረር ሞክረዋል፤ ነገር ግን አፈግፍገዋል፤ እና ስለዚህ ከፍልስጥኤም ደቡብ ምዕራብ ዳርቻ ሰፍረዋል፤ ወደ 1200 ዓ.ዓ ገደማ። የአቢሜሌክ ስም ቀደም ብሎ በዘፍ. 21:22 በመጠቀሱ ምክንያት፣ ይህ የግድ መሆን ያለበት ለሁሉም የፍልስጥኤም ነገሥታት መጠሪያ የሚሆን የተለመደ ነው። ይህም፣ ሃዳድ በሶርያ እንዲሁም ፈርዖን በግብፅ እንደሆነው ተመሳሳይ ነው።

በርግጥ ሊሆን የሚችለው

1. ቀደም ሲል በከነዓን የፍልስጥኤም ነጋዴዎች ሊኖሩ ይችላሉ
2. የከነዓን ወገኖች ከፍልስጥኤማውያን ጋር በመደባለቃቸው፣ ይህ ስም ዘመኑ የማይታወቅ ነው
3. ፍልስጥኤማውያን በዘፍ. 10:6-20 የተዘረዘሩት የመጡት ከካም እና ከከነዓናውያን ነው እንጂ ከያፌት አይደለም (የኤጅያን ደሴቶች)። ስሙ የሚያመለክተው ከፍልስጥኤም/ከነዓን ጋር ተያያዥነት ያላቸውን በርካታ ወገኖችን ሊሆን ይችላል (ኒዶቲ፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 1049)።

26:2-3 የያህዌ ለይስሐቅ መገለጥ በርካታ ትዕዛዞችና ተስፋዎች አሉት።

1. “ወደ ግብፅ አትውረድ” ቁ. 2፣ ቢዲቢ 432፣ ኬቢ 434፣ ያልተጠናቀቀ ተጽዕኖዊ ዓይነት የገባ
2. “በምድርም ቆይ” ቁ. 2፣ ቢዲቢ 1014፣ ኬቢ 1496፣ ተተካሪ
3. “በዚህ ምድር ተቀመጥ” ቁ. 3፣ ቢዲቢ 157፣ ኬቢ 184፣ ተተካሪ
4. “እኔም ካንተ ጋር እሆናለሁ” ቁ. 3፣ ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 243፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ
5. “እኔም እባርክሃለሁ” ቁ. 3፣ ቢዲቢ 138፣ ኬቢ 159፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ ዓይነት የገባ
6. “እነዚህን ምድሮች ሁሉ እሰጣለሁ” ቁ. ቢዲቢ 678፣ ኬቢ 733፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ አግባብ የገባ

26:2 “እግዚአብሔር ተገለጠለት፤ እንዲህም አለው፡- ‘ወደ ግብፅ አትውረድ’” ይህ ምናልባት በአብርሃም የግብፅ ልምድ ምክንያት ይሆናል፤ ወይም ይስሐቅ በተስፋይቱ ምድር የሚያስፈልገውን እንዲሰጠው በእግዚአብሔር እንዲያምን ለማድረግ።

26:3 “ከአንተ ጋር እሆናለሁ፤ እባርክህማለሁ” ይህም ደግሞ ዳግም ማጽኛ ሲሆን፣ እሱም ለእግዚአብሔር መገኘት ብቻ ሳይሆን (ዝክ. 28:15፣ 31:3)፣ የእሱ በረከት እና ኪዳኑን ለማጽናት ነው።

© “እናም ለአባትህ ለአብርሃም የማልኩለትም መሐላ አጸናለሁ” ይህ፣ እግዚአብሔር ለአብርሃም የሰጠውን ልዩ ተስፋ የሚያጣቅስ ሲሆን፣ እሱም በዘፍጥረት 12፣ 15፣ 17 እና 22 ላይ ይገኛል።

“ማጽናት” የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ሄሬል የተጠናቀቀ) በዘፍጥረት በርካታ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል።

1. ኪዳኑን ለማጽናት ወይም ለማጽደቅ፣ ዝክ. 6:18፣ 9:9,11፣ 17:7,19፣21
2. ለኪዳኑ ተጽዕኖ ለመስጠት ወይም ለማጽናት፣ 26:3 (ሌዋ. 26:9፣ ዘዳ. 8:18 ተመልከት)

26:4 ሦስት የተለዩ ተስፋዎች የተጠቀሱ ይመስላል፡ (1) በርካታ ዝርያዎች፣ (2) መሬት (ዝክ. 12:7፣ 15:18-19፣ 17:7-8፣ 26:1-5፣ 28:10-15፣ 35:12)፣ እና (3) ሁሉም የምድር ሕዝቦች በይስሐቅና በዘርያዎቹ በኩል ይባረካሉ።

© “እንደ ሰማይ ከዋክብት” ይህ ቀደም ሲል ለአብርሃም ተጠቅሷል፤ በዘፍ. 15:5 እና 22:17 ላይ። በእግዚአብሔር የተባሉት ሌሎች ሁለት ዘይቤዎች፣ የእነሱን ብዛት የገለጸበት፣ የባሕር አሸዋ እና የምድር ትቢያ ነው።

© “እነዚህን ምድሮች ሁሉ” ይህ የአብርሃም ተስፋ ከፊል ነው (ዝክ.12:7፤ 13:15፤ 15:18፤ 17:8)።

© “የምድር አሕዛብ ሁሉ ይባረካሉ” ይህ ሐረግ በጥሬው ሲተረጎም “ራሳቸው ይባረካሉ” ነው። ሁለት ዓይነት የተለዩ ግሣዊ ቅርጾች አሉ፣ የዚህ ተስፋ። ኒፋል የሚገኘው በዘፍ. 12:3፤ 18:18፤ 28:14። እሱም ደግሞ በአኪ ተጠቅሷል፤ በሐዋ. 3:25፤ ገላ. 3:8 ላይ። ዘፍጥረት 26:4 በሂዝፓል ነው፤ እሱም እዚህና ዘፍ. 22:16-18 ላይ ብቻ የሚገኝ፤ እናም በአግባቡ ሲተረጎም “ራሳቸው ይባረካሉ” ይሆናል። በእውነቱ፣ መጠነኛ ልዩነት ነው ያለው፤ በ“ራሳቸው ይባረካሉ” እና “ይባረካሉ” በሚለው መካከል። እንደ እውነቱ ከሆነ የሴፕቱዋጂንት ትርጉም ምንም ዓይነት ልዩነት አያደርግም፤ በእነዚህ ሁሉ ግሣዊ ቅርጾች መካከል። ግልጽ የሆነውና ታላቁ በረከት በአብርሃምና በልጆቹ በኩል እግዚአብሔር ሞላውን ዓለም ሊባርክ መሆኑ ነው። እግዚአብሔር አንድ ሰው መረጠ፣ አንድ ሕዝብ ለመምረጥ፣ ዓለምን ለመምረጥ። ልብ ማለት የሚገባን፣ አይሁድ የተመረጡት ለልዩ በረከት አለመሆኑን ነው፤ ነገር ግን ለሰዎች ሁሉ ለሚሆነው የመቤገባት በረከት መሣርያ እንዲሆኑ ነው። እስራኤል ዘወትር የካህናት መንግሥት ማለት ነው (ዘጸ. 19:5-6)። 12:3 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

26:5 “አብርሃም ቃሌን ሰምቶአልና፣ ፍርዴን ትእዛዜን ሥርዓቴን ሕጌንም ጠብቆአልና” ሁለቱ ግሣዎች በዚህ ቁጥር ላይ አጽንዖት የሚሰጡት የኪዳንን ሰዎቹ ገጽታ ነው (ዝክ.12:1፤ 17:1፤9-14፤ 22:16፤ 26:3-5)።

- 1. “መታዘዝ” (በጥሬው፣ “አድምጦ ማድረግ”)፣ ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ያልተጠናቀቀ
- 2. “መጠበቅ”፣ ቢዲቢ 1036፣ ኬቢ 1581፣ ያልተጠናቀቀ

ርግጠኛ የሆነ (እና ዓላማ ላይ የተመሠረተ) ክርክር በእግዚአብሔር ነጻ ጸጋ፣ እሱም ለአንድ ሰው/ሕዝብ የተሰጠ፣ ሁሉንም ሰዎች/ሕዝቦች ለመጥራት (ሁኔታዊ ያልሆነ የእግዚአብሔር ሥራ በዘፍ. 15:12-21) እና በተደጋጋሚ የተጠቀሰው መታዘዝ (ማለትም፣ የእግዚአብሔር ተስፋዎች ሁኔታዊ ተፈጥሮ) መካከል አለ። ሁለቱም እውነት ናቸው! የሰዎች ድርጊት የወደቀውን ሰው ወደ መለኮታዊ ተቀባይነት አያመጣቸውም። ሆኖም፣ ከእሱ ጋር አንድ ጊዜ ከተገናኘን፣ ያልተነካን፣ ያልተለወጥን ልንሆን አንችልም (ኤፌ. 1:4፤ 2:8-9፤10)። የእግዚአብሔር ግብ ጻድቅ ሕዝብ ነው፣ ሕዝቦችን ወደ ራሱ ለማምጣት። አደጋ የሚሆነው፣ ነጻ ጸጋ ያለ ምንም ሁኔታ እና ከሥራ የሆነ ጸጋ በበርካታ ሁኔታዎች ነው። የኤር. 31:31-34 እና ሕዝ. 36:22-38 አዲስ ኪዳን የሚያመለክተን፣ አዲስ ልብ፣ አዲስ አስተሳሰብ፣ አዲስ መንፈስ የሚሆንበትን መንገድ ነው። የእግዚአብሔር ውጫዊ ሕግ ውስጣዊ መብት ሆነ። “የፍርድ” (ቢዲቢ 1038)፣ “ትዕዛዝ” (ቢዲቢ 846)፣ “ሥርዓት” (ቢዲቢ 349)፣ “ሕግ” (ቢዲቢ 435) ዝርዝር የሚገኘው እዚህ ብቻ ነው፣ በጥንታዊ የዘፍጥረት — ዘኁልቁ መጻሕፍት፣ ነገር ግን በዘዳግም ላይ ዘወትር ይገኛል። የእግዚአብሔር ራዕይ ቃላት የሚለውን ልዩ ርዕስ ቀጥሎ ካለው አንቀጽ በኋላ ተመልከት።

ይህ ሊጠቅስ የሚሻው ዘፍ. 15:6ን ነው። በዚህ ሐተታ፣ የአብርሃም እምነት፣ ማለትም ልጅ እንደሚኖረው፣ እንደ እምነት ድርጊት በእግዚአብሔር ተወስኗል፣ ብሎም ለአብርሃም ጽድቅ ሆኖ ተቆጥሮለታል። ይህ ወሳኝ የብሉይ ኪዳን አንቀጽ በሐዋርያው ጳውሎስ እንደ ሥነ መለኮታዊ ድጋፍ ተወስኗል፣ በሮሜ 4 እና ገላትያ 2-3 በግሩም ሁኔታ እንደተገለጸው፣ ጽድቅ በእምነት በኩል በሚሆን ጸጋ ለሚለው መሠረተ እምነት (ዶክትሪን) እንዲሆን። “ሕግ” የሚለው ቃል እዚህ “ቶራ” ለሚለው ቃል የመጀመሪያው አጠቃቀም ነው (ቢዲቢ 435)፣ እሱም የዕብራይስጥ ቃል ሲሆን ፍቺውም፣ “አስተምህሮዎች” ወይም “መመሪያዎች” ማለት ነው። ይህ ቃል ለአመስቱ ፊተኛ የሙሴ መጻሕፍት መጠሪያ ሆኗል።

የተውላጠ ስሞችን ድግግሞሽ ተገንዝብ!

ልዩ ርዕስ፡ የእግዚአብሔር ራዕይ መግለጫ ቃላት (ዘዳግምንና መዝሙርን በመጠቀም)

I. “ሥርዓት”፣ ቢዲቢ 349፣ “ሕግ ስነድ፣ ደንብ፣ ወይም ሥነ ሥርዓት”
ሀ. ተባዕታይ፣ qj - ዘዳ. 4:1፣5፣6፣8፣14፣40፣45፣ 5:1፣ 6:1፣24፣25፣ 7:11፣ 11:32፣ 16:12፣ 17:19፣ 26:17፣ 27:10፣ መዝ. 2:7፣ 50:16፣ 81:4፣ 99:7፣ 105:10፣45፣ 148:6
ለ. አንስታይ፣hqj - ዘዳ. 6:2፣ 8:11፣ 10:13፣ 11:1፣ 28:15፣45፣ 30:10፣16፣ መዝ. 89:31፣ 119:5፣8፣ 12፣ 6፣23፣26፣33፣48፣54፣64፣68፣71፣80፣ 83፣112፣124፣ 135፣ 145፣ 155፣ 171

II. “ሕግ” ቢዲቢ 435፣ “መመሪያ”
ዘዳ. 1:5፣ 4:44፣ 17:11፣18፣19፣ 27:3፣8፣26፣ 28:58፣61፣ 29:21፣29፣ 30:10፣31፣9፣ መዝ. 1:2፣ 19:7፣ 78:10፣ 94:12፣ 105:45፣ 119:1፣18፣ 29:34፣44፣51፣53፣ 55፣61፣ 70፣ 72፣77፣85፣92፣97፣109፣ 113፣126፣ 136፣142፣150፣153፣ 163፣165፣174

III. “ምስክርነቶች” ቢዲቢ 730፣ “መለኮታዊ ሕጎች”
ሀ. የብዙ፣ hwi x - ዘዳ. 4:45፣ 6:17፣20፣ መዝ. 25:10፣ 78:56፣ 93:5፣ 99:7፣ 119:22፣24፣46፣59፣ 79፣ 95፣ 119፣ 125፣ 138፣146፣152፣167፣168
ለ. ti x ወይም ti x - መዝ. 19:7፣ 78:5፣ 81:5፣ 119:2፣14፣31፣36፣88፣99፣111፣129፣144፣157

IV. “መርሐች” ቢዲቢ 824፣ “ተጠያቂነት”
- መዝ. 19:8፣ 103:18፣ 111:7፣ 119:4፣15፣27፣40፣45፣56፣63፣ 69፣78፣87፣ 93፣94፣100፣ 104፣ 110፣128፣134፣141፣159፣168፣173

V. “ትዕዛዝ” ቢዲቢ 846
- ዘዳ. 4:2፣40፣ 5:29፣ 6:1፣2፣17፣25፣ 8:1፣2፣11፣ 10:13፣ 11:13፣ 15:5፣ 26:13፣17፣ 30:11፣16፣ መዝ. 19:8፣ 119:6፣10፣19፣21፣32፣ 35፣47፣ 48፣60፣ 66፣ 73፣86፣96፣98፣ 115፣ 127፣131፣143፣ 151፣166፣176

- “ፍርዶች/ደንቦች” ቢዲቪ 1048፣ “ድንጋጌዎች” ወይም “ፍትሕ” ዘዳ. 1:17፣ 4:1፣ 5፣ 8፣ 14፣ 45፣ 7:12፣ 16:18፤

30:16፣ 33:10፣ 21፣ መዝ. 10:5፣ 18:22፣ 19:9፣ 48:11፣ 89:30፤
97:8፣ 105:5፣ 7፣ 119:7፣ 13፣ 20፣ 30፣ 39፣ 43፣ 52፣ 62፣ 75፣ 84፣ 102፣ 106፣ 120፣ 137፣ 149፣ 156፣ 160፣ 164፣ 147:19፣
149:9

VI. “መንገዱን” ቢዲቪ 202፣ የያህዌ መመሪያ ለሕዝቡ የሕይወት ስልት

- ዘዳ. 8:6፣ 10:12፣ 11:22፣ 28፣ 19:9፣ 26:17፣ 28:9፣ 30:16፣ 32:4፣ መዝ. 119:3፣ 5፣ 37፣ 59

VII. “ቃሉን”

ሀ. ቢዲቪ 202 - ዘዳ. 4:10፣ 12፣ 36፣ 9:10፣ 10:4፣ መዝ. 119:9፣ 16፣ 17፣ 25፣ 28፣ 42፣ 43፣ 49፣ 57፣ 65፣ 74፣ 81፣
89፣ 101፣ 105፣ 107፣ 114፣ 130፣ 139፣ 147፣ 160፣ 161፣ 169

ለ. ቢዲቪ 57

1. “ቃል” - ዘዳ. 17:19፣ 18:19፣ 33:9፣ መዝ. 119:11፣ 67፣ 103፣ 162፣ 170፣ 172
2. “ተስፋ” - መዝ. 119:38፣ 41፣ 50፣ 58፣ 76፣ 82፣ 116፣ 133፣ 140፣ 148፣ 154

“ትዕዛዝ” - መዝ. 119:158

አመቅ ጽሑፍ: 26:6-11

⁶ይስሐቅም በጌራራ ተቀመጠ። ⁷የዚያም ስፍራ ሰዎች ስለ ሚስቱ ጠየቁት እርሱም፡- እኅቴ ናት አለ የዚህ ስፍራ ስዎች ለርብቃ ሲሉ እንዳይገድሉኝ ብሎ ሚስቱ ናት ማለትን ፈርቶአልና እርስዎ ውብ ነበረችና። ⁸በዚያም ብዙ ቀን ከተቀመጠ በኋላ የፍልስጥኤም ንጉሥ አቢሜሌክ በመስኮት ሆኖ ጎበኘ፤ ይስሐቅም ሚስቱን ርብቃን ሲዳራት አዩ። ⁹አቢሜሌክም ይስሐቅን ጠራ፡ እንዲህም አለው፡- እነሆ ሚስትህ ናት እንዴትስ እርስዎን፡- እኅቴ ናት አልህ? ይስሐቅም፡- በእርስዎ ምክንያት እንዳልሞት ብዬ ነው አለው። ¹⁰አቢሜሌክም አለ፡- ይህ ያደረግሁብን ምንድን ነው? ከሕዝብ አንዱ ከሚስትህ ጋር ሊተኛ ጥቂት በቀረው ነበር፤ ኃጢአትንም ልታመጣብን ነበር። ¹¹አቢሜሌክም ሕዝቡን ሁሉ፡- ይህን ሰው ሚስቱንም የሚነካ ሞትን ይሙት ብሎ አዘዘ።

26:7 “እኅቴ ናት አለ፡ ‘ሚስቱ ናት’ ማለትን ፈርቶአልና” አንዳንዶች ይህንን የሚመለከቱት እንደ ባህላዊ እሴት ነው፤ ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች ጋር የሚያያዝ፤ ወንድ ሚስቱን ማደግ እንደሚያሳድግ ዓይነት። ጉዳዩ እንደዚያ ከሆነ፤ እንዲያውስ ይስሐቅ እውነቱን ተናግሯል። ነገር ግን፤ ይስሐቅ እንዲያው የአባቱን ፈለግ የተከተለ ይመስላል (ዘፍ.12:13፤ 20:2፣ 12)። በአብርሃም ጉዳይ ይህ ግማሽ እውነት ሲሆን፤ በይስሐቅ ግን አጠራጣሪ ነው፤ ምክንያቱም በዚህ ቁጥር (እና ቁ. 9) የእሱ ድርጊት የሚያያዘው ከግል ፍራቻው ጋር በመሆኑ ነው። እሱ የሚያሳየው በይስሐቅ በኩል ያለውን የእምነት ማነስ ነው፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ከእሱ ጋር እንደሚሆንና እንደሚጠብቀው ቃል ገብቶለታልና። ይህም ሆኖ፤ በይስሐቅ አለማመን መሐል እንኳ፤ በአብርሃም እንደነበረ፤ እግዚአብሔር ታማኝ ነበር።

26:8 “ይስሐቅም ሚስቱን ርብቃ ሲዳራት ነበር” ይህ “መዳራት” የሚለው ቃል (ቢዲቪ 850፣ ኬቢ 1019፣ ፔይል ቦዝ አንቀጽ) ከተመሳሳይ ሥር ነው፤ ለይስሐቅ ከሆነው ስም፣ ፍችውም “መሳቅ” ወይም “መጫወት” (ቢዲቪ 850፣ ዘፍ. 17:17፣ 19፣ 18:12፣ 21:6፣ 9)። እዚህ ግብረ ሥጋዊ ፍቺ አለው፤ በዘፍ. 39:17 እና ዘጸ. 32:6 እንዳለው። አንዳንድ ትርጉሞች “ማሽኮርመም” የሚለውን ቃል ይጠቀማሉ።

26:10 “ አቢሜሌክም አለ” ሁለቱም፤ የአብርሃም ጊዜው አቢሜሌክ እና የይስሐቅ ጊዜው አቢሜሌክ በሞራልም ሆነ በሥነ-ምግባር ረገድ ከአባቶች ይልቅ ስሱ (ንቁ) ናቸው። ይህም የሚያመለክተው በዚህ የታሪክ ወቅት ከነዓናውያን የተወሰነ መንፈሳዊነት እንዳላቸው ነው።

26:11 የያህዌ ጥበቃ ከዚህ አዋጅ ጀርባ አለ!
“በርግጥ ይገደላል” የሚለው ሐረግ የሚያንጸባርቀው ያልተወሰነ የተጠናቀቀን እና ሆፋል ያልተጠናቀቀ ግሥን ነው፤ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቪ 559፣ ኬቢ 562)፤ እሱም የተጠናከረ መሆኑን የሚያሳይ ሰዎችም መንገድ።

አመቅ ጽሑፍ: 26:12-17

¹²ይስሐቅም በዚያች ምድር ዘርን ዘራ፤ በዚያች ዓመትም መቶ እጥፍ አገኘ እግዚአብሔርም ባረከው። ¹³ባለ ጠጋ ሰውም ሆነ፤ እጅግ እስኪበልጥ ድረስም እየጨመረ ይበዛ ነበር ¹⁴የበግና የላም ከብትም ሎሌዎችም እጅግ በዙላት የፍልስጥኤም ሰዎች ቀኑበት። ¹⁵በአባቱ በአብርሃም ዘመን የአባቱ ሎሌዎች የማሱአቸውን ጉድጓዶች ሁሉ የፍልስጥኤም ሰዎች ደፈኑአቸው አፈርንም ሞሉባቸው። ¹⁶አቢሜሌክም ይስሐቅን፡- ከእኛ ተለይተህ ሂድ፤ ከእኛ ይልቅ እጅግ በርትተሃልና አለው። ¹⁷ይስሐቅም ከዚያ ሄደ፤ በጌራራም ሸለቆ ሰፍሮ በዚያ ተቀመጠ።

26:12-14 ባረከቶችን ተመልከት።
1. መቶ እጥፍ አገኘ፤ ቁ. 12.
2. ባለ ጠጋ ሆነ፤ እጅግ እስኪበልጥ ድረስም እየጨመረ ይበዛ ነበር፤ ቁ. 13
3. ከብቶችና መንጋዎች ነበሩት፤ ቁ. 14
4. እጅግ ብዙ የቤት አገልጋዮች ነበሩት፤ ቁ. 14
ሁለተኛው ዓይነት ቁጥር 2 ላይ ያለው ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ ነው፤ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቪ 229፣ ኬቢ 246)፤ እሱም የሚያሳየው ጥንካሬን ነው።
ሦስተኛው ዓይነት ቁጥር 2 ላይ ያለው ቅጽልና ግሥ ከተመሳሳይ ሥር ነው (ቢዲቪ 152፣ ኬቢ 178፣ የተጠናቀቀ)።

26:12 "እግዚአብሔርም ባረከው" ይህ ቀጥተኛ ሥነመለኮታዊ እውቅና መስጠት ሲሆን እሱም እግዚአብሔር የበረከቱ ምንጭ መሆኑን ነው፤ የይስሐቅ የግብርና ሞያ ሳይሆን።

26:14 "ፍልስጥኤማውያንም ቀኑበት" ይህ ግሥ (ቢዲቢ 888፣ ኬቢ 1109፣ ያልተጠናቀቀ) "መመቅኘት" ነው።

1. የአብርሃምን የውኃ ጉድጓዶች ደፈኑ፣ ቁ. 15
2. እነሱ ይስሐቅን አባረሩ፣ ቁ. 16

የይስሐቅ ብልጽግና ታስቦ የነበረው ፍልስጥኤማውያን ወደ ያህዌ አንዲመጡ ለመርዳት ነበር፤ ነገር ግን ይልቁን ምቀኝነትና ምሬትን ፈጠረ።

26:15 "ፍልስጥኤማውያንም ደፈኑአቸው" ይስሐቅ እያደገ ሲሄድ፣ በቁጥርም ሆነ በሀብት፣ ለፍልስጥኤማውያን የፍርሃት ምንጭ ሆነ። እነሱም ጭንቀትና ፍራቻቸውን የይስሐቅን የውኃ ጉድጓዶች በመድፈን አሳዩ። ይስሐቅ ከብት አርቢ መሆኑን ስለሚያውቁ፣ የውኃ እጥረት ለቅቆ እንዲሄድ ያደርገዋል በሚል ታሳቢ። ይህኛው የምዕራፍ 26 ክፍል የሚያሳየን የይስሐቅን ትዕግሥትና እምነት ነው። አብዛኛው የሰብዕናው ዓይነት ከውኃ መብቶች ጋር በተያያዘ የተነሳውን ውዝግብ እንዴት እንደያዘ ተንጸባርቋል።

አመቅ ጽሑፍ: 26:18-22
¹⁸ይስሐቅም በአባቱ በአብርሃም ዘመን ቁፍረዋቸው የነበሩትን የውኃ ጉድጓዶች ደግሞ አስቆፈረ አብርሃም ከሞተ በኋላ የፍልስጥኤም ሰዎች ደፍነዋቸው ነበሩና አባቱም ይጠራቸው በነበረው ስም ጠራቸው። ¹⁹የይስሐቅ ሎሌዎችም በሽለቆው ውስጥ ቆፈሩ፤ በዚያም የሚመነጭ የውኃ ጉድጓድ አገኙ። ²⁰የጌራራ አገር እረኞች ከይስሐቅ እረኞች ጋር፡- ውኃው የእኛ ነው ሲሉ ተከራከሩ የዚያችንም ጉድጓድ ስም ኤሴቅ ብሎ ጠራት፤ ለእርስዎ ሲሉ ተጣልተዋልና። ²¹ሌላ ጉድጓድም ማሱ፤ ስለ እርስዎም ደግሞ ተጣሉ ስምዎንም ስጥና ብሎ ጠራት። ²²ከዚያም እልፍ ብሎ ሌላ ጉድጓድ አስቆፈረ፤ ስለ እርስዎም አልተጣሉም ስምዎንም ርኅቦት ብሎ ጠራት እንዲህ ሲል፡- አሁን እግዚአብሔር አሰፋልን፤ በምድርም እንበዛለን።

26:18 "አባቱም ይጠራቸው በነበረው ስም ጠራቸው" ይህ ባህላዊ የቤተሰብ ሥርዓትን መከተል ወይም ደግሞ ሃይማኖታዊ ድርጊት ነው ከአባቱ ጋር በተገባው ኪዳን ጋር የተያያዘ።

26:20-22 "ኤሴቅ... ስጥና... ርኅቦት" ይህ የሦስት ጉድጓዳች ዝርዝር ነው፤ ይስሐቅ ከጎረቤቶቹ ጋር ባለው ግንኙነት ምን እንደሆነ ለማሳየት።

1. የመጀመሪያው የውኃ ጉድጓድ ፍቺ "ክርክር" ነው (ቢዲቢ 796)
2. የሁለተኛው ውኃ ጉድጓድ ፍቺ "ጠበኛነት" (ቢዲቢ 966 II)
3. የሦስተኛው የውኃ ጉድጓድ ፍቺ "ሰፊ ስፍራ" ነው (ቢዲቢ 932)፤ እሱም የዕብራይስጥ ፈሊጥ ሲሆን የሚወከለውም ዕረፍት እና ሰላም እንዲሁም ደስታን ነው።

26:22 "አሁን እግዚአብሔር አሰፋልን፤ በምድርም እንበዛለን" ይስሐቅ ፍልስጥኤማውያንን በቀላሉ ለማሸነፍ የሚያስችል የሰው ኃይል አለው፤ ነገር ግን በእምነት መጠበቅን መረጠ፤ ተስፋ በሰጠው በእግዚአብሔር። የሦስተኛዋ የውኃ ጉድጓድ ስም እና "ስፍራ" አንድ ናቸው (ቢዲቢ 932)።

አመቅ ጽሑፍ: 26:23-25
²³ከዚያም ወደ ቤርሳቤህ ወጣ። ²⁴በዚያችም ሌሊት እግዚአብሔር ተገለጠለት፤ እንዲህም አለው፡- እኔ የአባትህ የአብርሃም አምላክ ነኝ አትፍራ፤ እኔ ከአንተ ጋር ነኝና እባርክሃለሁ ስለ ባሪያዬ ስለ አብርሃም ዘርህን አበዛለሁ። ²⁵በዚያም መሠዊያን ሠራ የእግዚአብሔርንም ስም ጠራ፤ በዚያም ድንኳን ተከለ የይስሐቅም ሎሌዎች በዚያ ጉድጓድ ማሱ።

26:23 "ከዚያም ወደ ቤርሳቤህ ወጣ" ይህ የይሁዳ ምድር በዳ ደቡባዊ ስፍራ ሲሆን፤ እሱም ለአብርሃም ሁነኛ የመኖርያ ስፍራ ነበር (ዘፍ. 22:19)።

26:24 "በዚያችም ሌሊት እግዚአብሔር ተገለጠለት፤ እንዲህም አለው" ይህ፣ ያህዌ ለይስሐቅ የተገለጠለት ሁለተኛ ጊዜ ነው (ዝከ. ቁ. 2)። እዚህ የሆነው በምሽት ሕልም ነው (ዝከ. 15:5፣12፣ 21:12፣14፣ 22:1-3፣ 26:24)። አብዛኞቹ በዘፍጥረት ያሉት ራዕዮች የተመዘገቡት በቅኔ ነው፤ እንደ ቁ. 24 (ዝከ. 12:1-3፣ 15:1፣18፣ 17:1-2፣4-5፣ 35:10፣11-12) ያሉት።

© "እኔ የአባትህ የአብርሃም አምላክ ነኝ" ያህዌ እና ኤሎሂም እንዴት ትይዩ እንደሆኑ ተመልከት (ዘፍ. 2:4)። ይህ ሻል ያለ መደበኛና የተሟላ ራዕይ ነው፤ ከቁ. 2 ይልቅ። እሱም የተዋቀረው እግዚአብሔር ለአብርሃም ከገለጣቸው ራዕዮች በተመሳሳይ መልኩ ነው።

© "አትፍራ፤ ከአንተ ጋር ነኝና" እንዴት ያለው ታላቅ ተስፋ ነው (ደግሞም 15:1፣ 21:17፣ 46:3 ያለውን ማስታወሻ አይ)።

© "ስለ ባሪያዬ ስለ አብርሃም" ይህ የተለየ ባለግርማ ማዕርግ ነው ለአብርሃም፣ ሙሴ፣ ኢያሱ፣ እና ዳዊት። እሱም ምናልባት የጳውሎሳዊ ሐረግ መነሻ ነው፤ "የኢየሱስ ክርስቶስ ባሪያ"።

26:25 የያህዌ አካላዊ መገለጥ ቦታዎች ቅዱስ ስፍራ ሆነዋል። በእነዚህ ስፍራዎች መሠዊያዎች ተበጅተዋል፤ እነሱም የምግብጊያ፣ የጸሎት እና መሥዋዕት የማቅረቢያ ስፍራ ሆነዋል (ዝከ. 8:20፣ 12:7፣8፣ 13:4፣18፣ 22:9)።

© “የውኃ ጉድጓድ ቆፈሩ” በእነዚህ ክፍል ቃጠሎ በሆኑ አካባቢዎች ውኃ ውድ የሆነ ነገር ነው። ይስሐቅ የያህዌን ዕርዳታና ምሪት በትዕግሥት ጠብቋል። በርካታ ውጤታማ የውኃ ጉድጓዶች በዚህ ዐውደ ጽሑፍ መጠቀሳቸው የያህዌን መገኘትና ባርኮት ያመለክታል።

አመቅ ጽሑፍ: 26:26-33

²⁶አቢሜሌክና የሙሽራው ወዳጅ አኮዘት የሠራዊቱም አለቃ ፊኮል ከጌራራ ወደ እርሱ ሄዱ። ²⁷ይስሐቅም፡- ለምን ወደ እኔ መጣችሁ? እናንተ ጠልታችሁኛል፤ ከእናንተም ለይታችሁ አሳድዳችሁኛል አላቸው። ²⁸እነርሱም አሉት፡- እግዚአብሔር ከእንተ ጋር እንዳለ በእርግጥ አየን ስለዚህም፡- በእኛና በእንተ መካከል መሐላ ይሁን ²⁹እኛ አንተን እንዳልነካንህ፤ በጎነትንም ብቻ እንዳሳየንህ፤ በደኅናም እንደ ሰደድንህ፤ አንተም ከኛ እንዳትሠራብን ቃል ኪዳን ከእንተ ጋር እናድርግ አልን አንተ አሁን ከእግዚአብሔር ዘንድ የተባረከህ ነህ። ³⁰ይስሐቅም ማዕድ አቀረበላቸው፤ በሉም ጠጡም። ³¹ማደደውም ተነሡ፤ እርስ በርሳቸውም ተማማሉ ይስሐቅም አሰናበታቸው፤ ከእርሱም ወጥተው በደኅና ሄዱ። ³²በዚያም ቀን የይስሐቅ ሎሌዎች መጡ፤ ስለቆፈሩአትም ጉድጓድ፡- ውኃ አገኘን ብለው ነገሩት። ³³ስምዋንም ሳቤህ ብሎ ጠራት ስለዚህም የከተማይቱ ስም እስከ ዛሬ ድረስ ቤርሳቤህ ነው።

26:26 “አቢሜሌክ... ፊኮል” ምንም እንኳ እነዚህ ስሞች በዘፍ. 21:22 የተጠቀሱት ራሳቸው ቢሆኑም፤ ከ75-80 ዓመት ልዩነት ስላለ አንድ ዓይነት ስሞችን አለመጥቀስ ግልጽ ነው። መዝሙር 34 መግቢያ ላይ እንዳለው፤ እነዚህ የተጻውዖ ስሞች ሳይሆኑ ማዕርነት ናቸው።

26:27 ይስሐቅ አሁንም የመከፋትና የቁጭት ስሜት እንዳደረበት ነው፤ በመባረሩ!

26:28 “እግዚአብሔር ካንተ ጋር መሆኑን በግልጽ አየን” የዚህ ግሥ በርካታ ሰዋሰዋዊ ገጽታዎች አሉ።

1. “በግልጽ አየን።” ይህ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ ነው፤ በተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 906፤ ኬቢ 1157)፤ እሱም “በገሐድ ነበር” ማለት ነው።
2. “አሁንም መሐላ ይሁን።” ቢዲቢ 224፤ ኬቢ 243፤ ተጽዕኖዊ፤ “መሐላ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 46) እዚህ እና 24:41(ሁለቴ) ብቻ ነው የሚገኘው፤ ቁ. 31ም ቢሆን የተለየ ቃል ነው (ቢዲቢ 989)። እሱም መሐላ ወይም ርግማን ማለት ይሆናል (ምሳ. ዘኁ. 5:21፤23፤27፤ ዘዳ. 29:12፤14፤19፤ 20፤21)። እሱም የሚያመለክተው “መሐላውን ያልጠበቀ የተረገመ ይሁን” ማለት ነው።
3. “ቃል ኪዳን እናድርግ።” ቢዲቢ 503፤ ኬቢ 500፤ ተጓዳኝ

ይህ የአባቶች ባርኮት ሥነ መለኮታዊ ዓላማ ነው። ይህም ለእነሱ ብዙ ሥጋዊ ነገሮችን ለመስጠት አይደለም፤ ነገር ግን እነሱ ከያህዌ ጋር ያላቸውን የተለየ ግንኙነት ለሌሎች ለማሳየት ነው (ዝክ. ቁ. 29ሐ)።

26:30 “ማዕድም አቀረበላቸው” የተለመደው የኪዳን መወሰኛና ማጽኛ ደንብ ወዳጃዊ ግብዣ ነው።

26:32-33 “እነሱም ጉድጓድ ቆፈሩ... ‘ውኃ አግኝተናል’... ሳቤህ” እነዚህ የውኃ ጉድጓዶች ሥጋዊና መንፈሳዊ ጠቀሜታ እንዳላቸው ግልጽ ነው። እነሱም እግዚአብሔር በይስሐቅ ሕይወት ያደረገውን በረከት ያመለክታሉ። ቁጥር 33 ምናልባት ተቃርኖዊ ሥርወ-ቃል ይሆናል፤ ለቤርሳቤህ (ማለትም፤ “ሊሰጥ ይችላል።” ቢዲቢ 988) በዘፍ. 21:31፤ ስሙም ሲብራራ “የመሐላ ጉድጓድ” ወይም “የሰባቶች ጉድጓድ” ማለት ነው። ሳቤህ ምናልባት “መሐላ” አመለካኝ መንገድ ይሆናል። የዕብራይስጡ ቃላት “ሰባት” እና “መማል” ፍጹም ተመሳሳይነት አላቸው። ዘወትር በብሉይ ኪዳን ሥርወ ቃሎቹ የታወቁ ናቸው፤ ከቴክኒካዊነት ይልቅ፤ ምናልባትም የታወቀ መነሻ ሊኖራቸው ይችላል።

አመቅ ጽሑፍ: 26:34-35

³⁴ዓሳውም አርባ ዓመት ሲሆነው የኬጢያዊ የብኤሪን ልጅ ዮዲትን፤ የኬጢያዊ የኤሎንን ልጅ ቤጤሞትንም ሚስቶች አድርጎ አገባ ³⁵እነርሱም የይስሐቅንና የርብቃን ልብ ያሳዘኑ ነበር።

26:34-35 እነዚህ ሁለት ግሥቶች በርግጥ የምዕራፍ 27ን፤ በተለይም ቁ. 46 ደረጃዎችን ያስቀምጣሉ። ጸሐፊው ነገሮችን በዚህ ሐተታ ላይ ያስተሳሰራቸዋል። ኋላ ላይ ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ ጠቀሜታ የሚኖራቸውን (ማለትም፤ ይስሐቅና ርብቃ ያዕቆብን ሚስት ያገኝ ዘንድ ወደ ካራን መልሰው እንደሚልኩት)።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያቸው ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. የዘፍጥረት 21ዱ አቢሜሌክ ዘፍጥረት 26 ካለው ጋር አንድ ነውን?
2. የፍልስጥኤማውያን መነሻ ምንድነው?
3. ሁለቱም፤ አብርሃምም ሆነ ይስሐቅ ሚስቶቻቸው እጥቶቻቸው እንደሆኑ ለምን ገለጹ?
4. በዚህ ምዕራፍ ላይ በርካታ የውኃ ጉድጓዶች የተጠቀሱበት ዓላማ ምንድነው?
5. የጥንታዊ ቃል ኪዳን ስርዓትና ግብዣን አብራራ፤ በመጽሐፍ ቅዱሳዊ መገለጡ ላይ እንዴት ተጽዕኖ እንደሚያሳድር።

ዘፍጥረት 27 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ(ማጽን ተከትሎ)
የያዕቆብ ማታላል	ይስሐቅ ያዕቆብን ባረከው	ያዕቆብ ዔሳውን አታለለው፤ በበረከቱ ሰብብ	ይስሐቅ ያዕቆብን ባረከው	ያዕቆብ የይስሐቅን በረከት አታሎ ወሰደ
27:1-4	27:1-4	27:1-4	27:1ሀ 27:1ለ 27:2-4	27:1-4
27:5-17	27:5-17	27:5-17	27:5-10 27:11-12 27:13-17	27:5-10 27:11-17
27:18-29	27:18-29	27:18-29	27:18ሀ	27:18-29
(27ለ-29)	(27-29)	(27-29)	27:18ለ 27:19 27:20ሀ 27:20ለ 27:21-24ሀ 27:24ለ 27:25-29	(27ለ-29)
የተሰረቀው ባርኮት	የዔሳው የጠፋ ተስፋ		ዔሳው የይስሐቅን ባርኮት ለመን	
27:30-38	27:30-38	27:30-38	27:30-31 27:32 27:33 27:34 27:35 27:36 27:37 27:38-40	27:30-40 (39-40ሀ)
27:39-40	27:39-40	27:39-40	(39-40)	

(39-40)	(39-40)	(39-40)		
	ያዕቆብ ከዔሳው አመለጠ			
	(27:41-28:5)			
27:41-45	27:41-46	27:41-45	27:41	
			27:42-45	27:41-45
		የያዕቆብ ወደ ኢራም መጓዝና በቤቴል ያየው ሕልም	ይስሐቅ ያዕቆብን ወደ ላባ ሰደደው	ይስሐቅ ያዕቆብን ወደ ላባ ሰደደው
			(27:46-28:5)	(27:46-28:5)
		(27:46-28:22)		(27:46-28:5)
27:46		27:46-28:5		

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዳራ

- ሀ. በተዘወተረ መልኩ፣ አታችን ይህንን ምዕራፍ ይመለከቱት የነበረው በርብቃና በያዕቆብ ላይ እንደቀረበ አሉታዊ አስተያየት አድርገው ነው። ሆኖም፣ ከዘፍ. 25:23 ሐሳብ አኳያ፣ ይስሐቅና ዔሳው ናቸው በእግዚአብሔር ራዕይ ላይ ተጽዕኖ ለማሳረፍ የሞከሩት።
- ለ. ዔሳው ስለ ብክርና ሙብቱ ግድ አልነበረውም፣ እንዲያውም ቀደም ብሎ ለያዕቆብ ሸጠታል (ዘፍ. 25:27-43)። የአኪ የዕብራውያንን መጽሐፍ ደራሲ የዔሳውን የውስጥ ሐሳብ ይገልጻልናል በዕብ. 12:16-17። የብክርና ሙብት በቀጥታ ይያያዝ የነበረው በአባቶቻዊ በረከት ነው (ማለትም፣ “ነፍሴ ትባርከህ ዘንድ።” በሚለው ዘይቤ፣ ቁ. 4፣19፣25፣31)። ዔሳው የሚመስለው አንድም ለእግዚአብሔር ለርብቃ በሰጠው መገለጥ፣ ማለትም ስለ ገዛ ራሱ የወደፊት የብክርና ሙብት ግድ ያልነበረው መሆኑን ዘፍጥረት 25 ላይ ሰፍሯል። ይስሐቅ ይህንን ለርብቃ የተነገረውን መገለጥ ዘንግቶት ይሆናል፣ እሷም በርግጥ ከእርሱ ጋር ስለ ጉዳዩ ተነጋግራ እንደሁ ወይም ዝም ብላው፣ ግልጽ አይደለም፤ ነገር ግን ያዕቆብ ጉዳዩን፣ “ቀድሞ እንደሚያውቅ” አይደለም፣ ዘወትር እንደሚፈረጀው። ይህ ማለት ግን እሱ ተጽዕኖ የማሳረፍ አዝማሚያ አልነበረውም ማለት አይደለም፣ ነገር ግን በዚህ ምዕራፍ ላይ ላሉት ችግሮች ሁሉ እሱን መውቀስ ፍትሐዊ አይደለም።
- ሐ. ይህ ምዕራፍ ያልተለመዱ ትዕዛዞች ያለበት ነው፣ ከይስሐቅ ፍላጎት ጋር በተያያዘ፣ አባታዊ ባርኮቱን ከመስጠቱ በፊት የተለየ ምግብ እንዲቀርብለት መጠየቁ (እሱም ለዔሳው)።

አመቅ ጽሑፍ: 27:1-4

¹ይስሐቅ ሸምግሎ ዓይኖቹ ከማየት በፈዘዙ ጊዜ ታላቁን ልጁን ዔሳውን ጠርቶ፡- ልጄ ሆይ አለው እርሱም፡- እነሆ አለሁ አለው። ²እርሱም አለው፡- እነሆ እኔ አረጅሁ፡ የምሞትበትን ቀን አላውቅም። ³አሁንም ማደኛህን የፍላጻህን አፎትና ቀስትህን ውሰድ፤ ወደ ምድረ በዳም ውጣ፤ አደንም አድንልኝ ⁴ሳልሞትም ነፍሴ እንድትባርክህ የጣፈጠ ሙብል እኔ እንደምወደው አዘጋጅተህ እባላ ዘንድ አምጣልኝ።

27:1 "ይስሐቅ ሸምግሎ ዓይኖቹ ከማየት በፈዘዙ ጊዜ" የዓይን ችግር በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ የታወቀ ሕመም ነው (ያዕቆብ በዘፍ. 48:10፤ ዔሊ በዮፍ ሳሙ. 3:2 እና ኋላም ጳውሎስ በገላ. 4:13-15፤ 6:11፤ ዘ ቆር. 12:7)።

© "ታላቁን ልጁን ዔሳውን ጠርቶ" ይህ የሚያሳየው (1) ይስሐቅ ለዔሳው የተለየ ውይይት እንዳለው (ዘፍ. 25:28)፤ ይህም ምዕራፉ እየጨመረ ሲሄድ ግልጽ እየሆነ የሚመጣ ወይም (2) በባህላዊ መልኩ ታላቁ እንደሚሆን (ማለትም፤ በጥሬው "ታላቅ፤" ቢዲቢ 152፤ ማለትም፤ በዕድሜው፤ ዝክ. 10:21፤ 44:12) የልጁ የተለየ ስፍራ በቤተሰቡ።

27:2 "ይስሐቅም አለው፡- እነሆ እኔ አረጅሁ፤ የምሞትበትን ቀን አላውቅም" አስገራሚ የሚሆነው፤ ይስሐቅ 137 ዓመት ሆኖት፤ ስለ ሞቱ መጨነቁ ነው። ከዘፍ. 35:28 እንደምንረዳው የሚኖረው 180 ዓመት ነው። የእሱ ሐሳብ ምናልባት የሚመነጨው ወንድሙ አስማኤል በ137 ዓመት መሞቱ ነው። በዘፍ. 25:17 እንደተመዘገበው። የማርቲን ሉተር ቀመር፤ ይስሐቅ የሞተበት 137 ዓመት ትክክል ከሆነ፤ እንግዲያውስ ይስሐቅ እየተናገረ ያለው በአካላዊ ችግሩ እንጂ በእግዚአብሔር መገለጥ ላይ አይደለም።
ከኑዚ የገበታ ጽሑፎች፤ ከተመሳሳይ ስፍራና ጊዜ የምንረዳው "እኔ አርጅቻለሁ" የሚለው ምናልባት ሕጋዊ ፈሊጥ ይሆናል፤ ሕጋዊ በሆነ መልኩ ለልጅ ሐብትን ስለማውረስ።

27:3፤4 እዚህ ተለጣጣቂ የሆኑ ተተካሪዎች አሉ፤ ከይስሐቅ የሙብል ጥየቃ፤ አባታዊ ባርከትን ከማስተላለፉ በፊት ጋር የተያያዘ። እዚህ የይስሐቅ ትእዛዞች/ጥያቄዎች አሉ።

- 1. "አሁንም ማደኛህን ያዝና" ("አፎት፤" ቢዲቢ 1068፤ በብሉይ ኪዳን እዚህ ብቻ እና "ቀስት፤" ቢዲቢ 905)፤ ቁ. 3፤ ቢዲቢ 669፤ 724፤ ተተካሪ
- 2. "ወደ ሜዳ ውጣ፤" ቁ. 3 ቢዲቢ 422፤ ኬቢ 425፤ ተተካሪ
- 3. "አደን አድንልኝ፤" ቁ. 3፤ ቢዲቢ 844፤ ኬቢ 1010፤ ተተካሪ
- 4. "የጣፈጠ ሙብል አሰናዳልኝ፤" ቁ. 4፤ ቢዲቢ 793፤ ኬቢ 889፤ ተተካሪ
- 5. "አምጣልኝ፤" ቁ. 4፤ ቢዲቢ 97፤ ኬቢ 112፤ ሂፊል ተተካሪ
- 6. "እመገባው ዘንድ፤" ቁ. 4፤ ቢዲቢ 37፤ ኬቢ 46፤ ተጻዳኝ

27:4 "ነፍሴም" ይህ ቃል ነፍስ ነው (ቢዲቢ 659፤ ኬቢ 711፤ ዝክ. ቁ. 25)፤ እሱም የሚያመለክተው የሚተነፍሰው ወይም ሕይወት ያለው ነው። ለእንስሳትም ጥቅም ላይ ይውላል (ዘፍ. 1:24፤ 2:19) ወይም ለሰዎች (ዘፍ. 2:7)። ሰዎች ነፍስ የላቸውም (የግሪክ አስተሳሰብ)፤ እነሱ ሕይወት ናቸው። የእነሱ ሥጋዊ አካል የሥጋ/ነፍስ/መንፈስ ኅብረት የውጫዊው ዳርቻ ነው።

© "ከመሞቱ በፊት እንድባርክህ" የሙብሉ ዓላማ የቤተሰብ መሪነትን ለማስተላለፍ ለተደረገው ሥነ ሥርዓት ነው (ማለትም፤ አባታዊ ባርከት)። የንግግሩ ቃል የዕብራይስጡ ጽንሰ ሐሳብ፤ አንድ ጊዜ ከተሰጠ ዳግመኛ እንደሚሰጥ ነው (ዝክ. ቁ. 33-38፤ ኢሳ. 55:11)።
ይስሐቅ እንደሚሞት አስቧል (ዝክ. ቁ. 2)፤ ግብ ረጅም ጊዜ ኖረ። ይስሐቅ ለአብርሃም የተሰጠው ተስፋ ተጠቃሚ ሆኗል። ሆኖም አሁን ዓይኑ ሊታወርና በቅርቡ ሊሞት እንደሆነ ነው ያሰበው። ሥጋዊ ሕመም የእግዚአብሔር አለመደሰት ምልክት አይደለም፤ ግን በወደቀው ዓለም ላይ ያለ ሕይወት ውጤት ነው (የጎርዶን ፊ ማስታወሻ፤ "የጤንነትና የብልጥግና ወንጌል ሕመም" የሚለውን አንብብ)።

አመቅ ጽሑፍ: 27:5-17

⁵ርብቃም ይስሐቅ ለልጁ ለዔሳው ሲነግር ትሰማ ነበር። ዔሳውም አደን አድኖ ሊያመጣ ወደ ምድረ በዳ ሄደ። ⁶ርብቃም ልጅዋን ያዕቆብን እንዲህ አለችው፡- እነሆ፤ አባትህ ለወንድምህ ለዔሳው። ⁷አደን አድነህ አምጣልኝ፤ ሳልሞትም በልቼ በእግዚአብሔር ፊት እንድባርክህ የጣፈጠ ሙብል አድርገልኝ ብሎ ሲነግረው ሰማሁ። ⁸አሁንም፤ ልጄ ሆይ፤ እኔ በማዝዝህ ነገር ስማኝ ⁹ወደ መንጋ ሄደህ ሁለት መልካካም ጠባቶች አምጣልኝ እነርሱንም ጣፋጭ ሙብል ለአባትህ እንደሚወደው አደርጋለሁ ¹⁰ለአባትህም፤ ሳይሞት እንዲባርክህ፤ ይባላ ዘንድ ታገባለታለህ። ¹¹ያዕቆብም ርብቃን እናቱን አላት። እነሆ ዔሳው ወንድሜ ጠጉራም ሰው ነው፤ እኔ ግን ለሰላሳ ነኝ ¹²ምናልባት አባቴ ቢዳስሰኝ በፊቱ እንደሚዘብት እሆናለሁ መርገምንም በላዩ አመጣለሁ፤ በረከትን አይደለም። ¹³እናቱም አለችው፡- ልጄ ሆይ፤ መርገምህ በእኔ ላይ ይሁን ቃሌን ብቻ ስማኝ ሂድና አምጣልኝ። ¹⁴ሄደም አመጣ፤ ለእናቱም ሰጣት እናቱም የጣፈጠውን ሙብል አባቴ እንደሚወደው አደረገኝ። ¹⁵ርብቃም ከእርስዋ ዘንድ በቤት የነበረችውን የታላቁን ልጅዋን የዔሳውን መልካሙን ልብስ አመጣች፤ ታናሹን ልጅዋን ያዕቆብንም አለበሰችው ¹⁶የጠባቶችንም ለምድ በእጆቹና በሰላሳሳው አንገቱ ላይ አደረገች ¹⁷የሠራችውን ጣፋጭ ሙብልና እንጀራውን ለልጅዋ ለያዕቆብ በእጁ ሰጠችው።

27:5 "ርብቃም ትሰማ ነበር፤ ይስሐቅ ሲናገር" በዚህ ቤተሰብ የቅናት እና ተጽዕኖ የማሳረፍ ችግር መኖሩ ግልጽ ነው። በርብቃና በይስሐቅ እና ያዕቆብ እና ዔሳው መካከል ግጭትና ውጥረት መኖሩን እናውቃለን። በእዚህ የብሉይ ኪዳን ዋና ገጸ-ባሕርያት መካከል የነበረውን የጋብቻና የቤተሰብ ችግሮችን መጽሐፍ ቅዱስ እንዴት እንደመዘገባቸው ማየቱ አስደናቂ ነው። የርብቃ በድንኳኑ ሽፋን በኩል ማዳመጥ ሊተረጎም የሚችለው አንድም የእጳን አድፋጭነት (አድፍጦ የሚሰማ)፤ ወይም እግዚአብሔር በዘፍ. 25:23 የተናገረውን ከፍጻሜ ለማድረስ እንደምትሞክር ነው። እኔ ይህንን አንቀጽ የምረዳው፤ ያዕቆብና ርብቃ በእሱ በኩል ያለውን ጥርጣሬ ለመጠቀም የፈለጉት፤ ይስሐቅና ዔሳው እግዚአብሔር በግልጽ የተናገረውን ትንቢት ለማግኘት በመሞከራቸው ነው።

27:7 ተተካሪዎቹ የሚያንጸባርቀው ቁ. 3 እና 4ን ነው።

© “ሳልሞትም በልቼ በእግዚአብሔር ፊት እንድባርክህ” የእግዚአብሔር ስም የተጠቀሰበት ዋናው ሐቅ (በጽሑፉ ላይ በርብቃ፣ በይስሐቅ ሳይሆን፣ ዝክ. ቁ. 4) የሚያመለክተው የአባታዊ ባርክትን ጠቀሜታ ነው። እሱም ባጠቃላይ የሚታየው ነጻ የሆነ ኃይል እንዳለውና ይህም እንዴት ከተሰጠ ዳግመኛ የማይመለስ ነው። እሱም በእጅጉን ጠቃሚ ነው። እግዚአብሔር ከሰጠው ተስፋ አንጻር፣ ለአብርሃም እና ቆይቶም ለይስሐቅ፣ ለያዕቆብ፣ እና ለአስራ ሁለት ልጆቹ።

27:8-9 ርብቃ ይስሐቅን ለማታለል ወሰነች፣ የልቡን ሐሳብ ለመዝጋት፣ ስለሆነም ያዕቆብን አዘዘችው

1. አድምጥ/ስማ፣ ቁ. 8፣ ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ተተካሪ
2. ወደ መንጋው ሂድ፣ ቁ. 9፣ ቢዲቢ ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ
3. አምጣ/ውሰድ ሁለት የተመረጡ ጠባቶች፣ ቁ. 9፣ ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተካሪ
4. ጣፋጭ መብል አዘጋጅ ዘንድ፣ ቁ. 9፣ ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ አግባብ የገባ

27:9 “እሱ እንደሚወደው ዓይነት” ርብቃ ይስሐቅ የሚወደው ምግብ እንዴት እንደሚዘጋጅ ታውቃለች። ባጠቃላይ አዘውትራ አታዘጋጅለትም ወይም ዔሳውን ጠይቆት አያውቅም።

27:11 “ዔሳው ወንድሜ ፀጉራም ሰው ነው” ዘፍጥረት 25:25 ተመልከት።

27:12

አአመመቅ፣ አኪጀት	“አሳች”
አአመት (የተከበበ)	“አታላይ”
አየተመት	“ማታለል”
አእት	“ማሳት”
አኢመቅ	“ማጭበርበር”
LXX	“በክፉ ሐሳብ”

የዕብራይስጡ ግሥ (ቢዲቢ 1073፣ ኬቢ 1770፣ ፒልፒል ቦዝ አንቀጽ) በዚህ ግንድ ፒልፒል ፍችው “ማታለል” ወይም “ማሳት” ሲሆን በሂትፓልፔል ግንድ ደግሞ (2ኛ ዜና. 36:16) የሚያመለክተው “ማታለል” ወይም “ማጭበርበር” ነው (ኒዶቲ፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 320)። ይህ ቃል የሚገኘው በብሉይ ኪዳን በእነዚህ ሁለት ስፍራዎች ብቻ ነው። አዓለት የሚተረጎማቸው እንደ “ማጭበርበር” እና “መዘበት” ነው። ይህ ሥር ከያዕቆብ ስም ጋር አይዛመድም በ25:26 (ቢዲቢ 784)።

27:13-17 ይህ የሚያመለክተው የርብቃንና የያዕቆብን ዝርዝር እቅድ ነው፣ በዚህ ተጽዕኖ ድርጊት።

27:13 “ርግማንህ በእኔ ላይ ይሁን” በማጽ ምንም ግሥ የለውም። ርብቃ መዘዝ አንደሚኖረው አውቃለች! እሷ ያዕቆብን ያዘዘችው በእሷ ኃፊነት እንዲያከናውን ነው።

1. ታዘዝ (በጥሬው፣ ስማ)፣ ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ተተካሪ፣ ዝክ. ቁ. 5 (ሁለቴ)፣ 6፣ 8፣ 13፣ 34፣ 43
2. ሂድ፣ (ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ፣ ዝክ. ቁ. 5፣ 9፣ 13፣ 14
3. አምጣ፣ ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተካሪ ዝክ. ቁ. 9፣ 13፣ 14፣ 15፣ 35፣ 36 (ሁለቴ)፣ 45፣ 46

27:15-17 ተመሳሳይ ድርጊቶችን ተገንዝብ።

1. የኤሳውን ደኅነኛ ልብሶች ወስዳ (ቢዲቢ 326) ያዕቆብን አለበሰችው፣ ቁ. 15
2. የፍየል ቆዳ በያዕቆብ ከንድፍ አንገት ላይ፣ ቁ. 16 (ምናልባትም ከሁለቱ ምግቡን ለማሰናዳት ከታረዱት ጠባቶች)
3. ለያዕቆብ የተሰናዳ ምግቡን መስጠት ለይስሐቅ እንዲያቀርብ፣ ቁ. 17

አመቅ ጽሑፍ: 27:18-29

¹⁸ ወደ አባቱም ገብቶ፡- አባቴ ሆይ አለው እርሱም፡- እነሆኝ ልጄ ሆይ፡ አንተ ማን ነህ? አለ። ¹⁹ ያዕቆብም አባቱን አለው፡- የበኩር ልጅህ እኔ ዔሳው ነኝ እንዳዘዘኸኝ አደረግሁ ነፍሱህ ትባርክኝ ዘንድ ቀና በልና ተቀመጥ፡ ካደንሁትም ብላ። ²⁰ ይስሐቅም ልጁን፡- ልጄ ሆይ፡ እንዴት ፈጥነህ አገኘኸው? አለው። እርሱም፡- እግዚአብሔር አምላክህ ወደ እኔ ስለ አቀረበው ነው አለ። ²¹ ይስሐቅም ያዕቆብን፡- ልጄ ሆይ፡ አንተ ልጄ ዔሳው እንደ ሆነህ ወይም እንዳልሆነህ እዳስስህ ዘንድ ቅረበኝ አለው። ²² ያዕቆብም ወደ አባቱ ወደ ይስሐቅ ቀረበ ዳሰሰውም፡ እንዲህም፡- ይህ ድምፅ የያዕቆብ ድምፅ ነው። እጆች ግን የዔሳው እጆች ናቸው አለው። ²³ እርሱም አላወቀውም ነበር እጆቹ እንደ ወንድሙ እንደ ዔሳው እጆች ጠጉራም ነበሩና ስለዚህም ባረከው። ²⁴ አለውም፡- አንተ ልጄ ዔሳው ነህ? እርሱም፡- እኔ ነኝ አለ። ²⁵ እርሱም፡- ከልጄ አደን እንድባለና ነፍሴ እንድትባርክህ አቅርብልኝ አለ። አቀረበለትም፡ በላም የወይን ጠጅ አመጣለት፡ እርሱም ጠጣ። ²⁶ አባቱ ይስሐቅም፡- ልጄ ሆይ፡ ወደ እኔ ቅረብ ሳመኝም አለው። ²⁷ ወደ እርሱም ቀረበ፡ ሳመውም የልብሱንም ሽታ አሸተተ፡ ባረከውም፡ እንዲህም አለ፡- የልጄ ሽታ እግዚአብሔር እንደ ባረከው እርሻ ሽታ ነው ²⁸ እግዚአብሔርም ከሰማይ ጠል ከምድርም ስብ የአህልንም የወይንንም ብዛት ይሰጥህ ²⁹ አሕዛብ ይገዙልህ ሕዝብም ይሰጉዳልህ ለወንድሞችህ ጌታ ሁን፡ የእናትህም ልጆች ይሰጉዳልህ የሚረግምህ እርሱ ርጉም ይሁን የሚባርክህም ቡናክ ይሁን።

27:18-24 ይህ የበርካታ ውሸቶች መጀመሪያ ነው።

1. አንተ ማንህ?፣ ቁ. 18፣ እኔ ዔሳው ነኝ፣ ቁ. 19
2. አደኑን ቶሎ አድነህ እንዴት ምግቡን ልታዘጋጅ ቻልክ?፣ ቁ. 20፣ እግዚአብሔር ረዳኝ፣ ቁ. 20
3. አንተ በርግጥ ዔሳው ነህን?፣ ቁ. 24፣ እኔ ነኝ፣ ቁ. 24

4. የይስሐቅ ጥርጣሬ ቁ. 21፣24፣27 ላይ ይታያል

27:19 ያዕቆብ ይስሐቅን የጠየቀው

1. እንዲነሣ፤ ቢዲቢ 877፤ ኬቢ 1086፤ ተተኳሪ
2. ተቀመጥ፤ ቢዲቢ 442፤ ኬቢ 444፤ ተተኳሪ
3. ተመገብ፤ ቢዲቢ 37፤ ኬቢ 46፤ ተተኳሪ

27:20 “እርሱም፡- እግዚአብሔር አምላክህ ወደ እኔ ስለ አቀረበው ነው አለ” አብዛኞቹ ሐታቾች ይህንን የሚቆጥሩት እንደ ስድብ ነው፤ ምክንያቱም ያዕቆብ የእግዚአብሔርን ስም ጠርቶ ዋሽቷልና። ነገር ግን፤ እኔ የማስበው ያዕቆብ የሚጠቅሰው ሐቅ፤ እግዚአብሔር ስለሱ የተናገረው ትንበያ፤ በእናቱ በኩል ሲሆን፤ እንዲሁም ከዓሳው የገዛው የብዙርና ሙብት ከእግዚአብሔር እንደሆነ ነው (ማለትም፤ ትልቁ ስዕል)!

27:22-23 ርብቃ የጠባቱን ቆዳ በጥንቃቄ ማከናወን ይኖርባታል፤ በተለይም በእጆቹ ላይ (ጣቶቹ)። እንዴት እንዳጣበቀው ግልጽ አይደለም። ሊሆን የሚችለው “እጆች” በርግጥ የሚያመለክተው የያዕቆብን ክንዶች ነው።

27:25 ባጠቃላይ ይህ የተለየ ግልጽ ባርኮት፤ እሱም የቤተሰብን መሪነት ማስተላለፍ፤ እንደ ኪዳን ነው፤ እና ስለዚህ፤ ከሙብል ጋር ይጎዳኛል። ከማንም ጋር አብሮ በልቶ መከዳት፤ በሌላው ላይ እንደ ተፈጸመ ታላቅ ወንጀል ይታያል።

27:26-27 ይህ ሌላኛ ፈተና ነው። መሳም ዘወትር የሰላምታ እና የስንብቻ ድርጊት ነው፤ እዚህ ግን ለይስሐቅ ወደ ያዕቆብ እንዲቀርብና እሱንና ልብሱን እንዲያሸት ዕድል የሰጠው ነው። ዓሳው ከአደን ሥራው ጋር በተያያዘ የተለየ ጠረን ሊኖረው ይገባ ነበር።

27:27-29 ይስሐቅ ያሰበው ዓሳውን በአባታዊ ባርኮት መባረኩን ሲሆን፤ ነገር ግን እሱ ለይስሐቅ ተሰጠ። ግብርና ነክ ባርኮቶችንም እንደሚያካትት ተገንዝብ (ዘዳ. 33:28) አልፎ ተርፎም የቤተሰቡ ዋነኛ የዘር ግንድ። እንዲሁም ደግሞ ከአብርሃም በረከቶች ጋር ተያያዥ የሆኑትን አንዳንድ ገጽታዎች ትመለከታላችሁ (ማለትም፤ ቁ. 29)።

27:28 “የሰማይ ጠል” ዝናብ በፍልስጥኤም ላይ የሚጥለው በተወሰኑ ወቅቶች ብቻ ነው (ፊተኛ ዝናብ፤ ዘዳ. 11:14፤ ኢዩኤል 2:23፤ ኋለኛ ዝናብ፤ ዘዳ. 11:14፤ ኢዩኤል 2:23)። ቀሪው የአዝመራ ወቅት የሚሆነው በሰማይ ጠል ነው። ስለዚህ፤ “ጠል” (ቢዲቢ 378) ለእግዚአብሔር ጸጋና ሰጪነት ዘይቤ ይሆናል (ዘዳ. 33:13፣28)።

- ቁጥር 28 እና 29 የሚያስተሳስሩ አላቸው፤ ያልተጠናቀቁዎቻችን እንደ ተተኳሪ በማስተሳሰር።
1. “እግዚአብሔር ይስጥህ፤” ቁ. 28፤ ቢዲቢ 678፤ ኬቢ 733፤ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ።
 2. “አሕዛብ ይገዙልህ፤” ቁ. 29፤ ቢዲቢ 712፤ ኬቢ 773፤ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ
 3. “ሕዝብም ይስገዱልህ፤” ቁ. 29፤ ቢዲቢ 1005፤ ኬቢ 295፤ ሂሽታፌል ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ የገባ
 4. “የወንድሞችህም ጌታ ሁን፤” ቁ. 29፤ ቢዲቢ 217፤ ኬቢ 241፤ ተተኳሪ
 5. “የእናትህም ልጆች ይስገዱልህ፤” ቁ. 29፤ እንደ ቁ. 3

27:29 ይህ የዕብራይስጥ ቅኔ በትይዩአዊ ተጻዳኝ የገባ ነው። እሱም በዘፍ. 25:23 ያለውን እውነት ይገልጣል፤ የአብርሃምዊ ኪዳን በዘፍ. 12:1-3 ያለውን ይጠቅሳል።

“የተባረከ” (ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159) እና “የተረገመ” (ቢዲቢ 76፤ ኬቢ 91) የሚወክለው የእግዚአብሔርን የጸጋ ስጦታዎች መኖርና አለመኖር ነው (ዘኁ. 24:9፤ ዘዳ. 27:15-28:19)። እሱም ሊገነዘቡት የሚችል የኪዳን ተስፋ ነው።

© “የእናትህም ልጆች ይስገዱልህ” ይህ ከሞላ ጎደል የሚመስለው ለያዕቆብ ተቀባብሮ የተቀመጠ ነው (ይስሐቅ የሚናገር የመሰለው ለዓሳው እንደሚናገር ነው)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 27:30-38

³⁰ይስሐቅም ያዕቆብን ባርኮ ከፈጸመ በኋላ፤ ያዕቆብም ከአባቱ ከይስሐቅ ፊት ከወጣ በኋላ፤ ወዲያው በዚያው ጊዜ ዓሳው ከአደን መጥቶ ገባ። ³¹እርሱም ደግሞ ጣፋጭ መብል አዘጋጀ፤ ለአባቱም አገባ አባቱንም። አባቱ ይነሣ፤ ነፍሱም ትባርከኝ ዘንድ ከልጁ አደን ይብላ አለው። ³²አባቱ ይስሐቅም። አንተ ማን ነህ? አለው እርሱም፡- እኔ የበዙር ልጅህ ዓሳው ነኝ አለው። ³³ይስሐቅም እጅግ ደገጠእንዲህም አለ፡- ያደነውን አደን ወደ እኔ ያመጣ ማን ነው? አንተ ሳትመጣም ከሁሉ በላሁ ባረከሁትም እርሱም የተባረከ ሆኖ ይኖራል። ³⁴ዓሳውም የአባቱን ቃል በሰማ ጊዜ ታላቅ እጅግም መራራ ጩኸት ጩኸት፤ አባቱንም። አባቱ ሆይ፤ እኔንም ደግሞ ባርከኝ አለው። ³⁵እርሱም፡- ወንድምህ በተንኮል ገብቶ በረከትህን ወሰደብህ አለ። ³⁶እርሱም አለ፡- በእውነት ስሙ ያዕቆብ ተባለ፤ ሁለት ጊዜ አሰናክሎኛልና ብዙርናዬን ወሰደ፤ አሁንም እነሆ በረከቴን ወሰደ። ደግሞም፡- ለእኔ በረከትን አላስቀረህልኝምን? አለ። ³⁷ይስሐቅም መለሰ ዓሳውንም አለው። እነሆ፤ ጌታህ አደረግሁት፤ ወንድሞቼንም ሁሉ ለእርሱ ተገኝቶ ይሆኑ ዘንድ ስጦታት፤ በእህልም በወይንም አበረታሁት ለአንተ ግን፤ ልጄ ሆይ፤ ምን ላድርግ? ³⁸ዓሳውም አባቱን አለው። አባቱ ሆይ፤ በረከትህ አንዲት ብቻ ናትን? አባቱ ሆይ፤ እኔንም ደግሞ ባርከኝ። ዓሳውም ቃሉን አንሥቶ አለቀሰ።

27:30 “ያዕቆብ ወዲያው ከወጣ በኋላ” ይህ ሐረግ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ ነው፤ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 422፤ ኬቢ 425)። ይህ አጽንዖታዊ ሐረግ ነው፤ ከያዕቆብ መውጣትና በዓሳው መድረስ መሐል ያለውን አጭር ጊዜ ለመጥቀስ።

27:31 “እሱም አባቱን አለው” የዓሳው ንግግር በቁ. 19 ልክ ያዕቆብ የተጠቀመበት መሆኑ የሚያስደንቅ ነው። ያዕቆብ እንዲያውም የወንድሙን ፈሊጣዊ ንግግር በመቅዳት አባቱን ለማሳሳት ሞክሮ ይሆናል። ሆኖም፤ እሱ ምናልባት የተለመደ ፈሊጣዊ ገለጻ ይሆናል።

27:32 ዓሳው በድንገት ራሱን “የበኩር ልጅ” በሚል አስተዋወቀ (ቢዲቢ 114)። ቀደም ሲል ግን ይህ ፈጽሞ አላስደሰተውም ነበር (25:29-34)።

27:33 “ይስሐቅም እጅግ ደነገጠ” በዕብራይስጥ ግሁና ባለቤት አመላካች እውቅና ነው (ቢዲቢ 353፣ ኬቢ 350፣ ዳን. 10:7) የግድ መተርጎም የሚኖርበት “በብርቱ ድንጋጤ ደነገጠ” በሚል ነው። እኔ ይህንን ጽሑፍ የምረዳው፣ ይስሐቅ እግዚአብሔርን እየታገለ እንደሆነ የተረዳው በመጨረሻ መሆኑን ነው፣ የበኩር ልጁን ዓሳውን በመባረክ፣ በያዕቆብ በመበሳጨቱ ብቻ አይደለም። ልብ ቢሉት አስገራሚ የሚሆነው፣ ይህኛው ደግሞ ሌላኛው መንገድ መሆኑ ነው፣ እግዚአብሔር ሉዓላዊነቱን ለማሳየት፣ በበኩር ልጆች ላይ ያለውን ኪዳን በተመለከተ፣ እሱም በትክክለኛው መንገድ ከአባት ተስፋ እንደሚቀበል የተቀመጠው በእነዚህ የዘፍጥረት የመክፈቻ ምዕራፎች ላይ እንደማይሆን። ሁለተኞቹ፣ ወይም ኋለኞቹ ልጆች ናቸው አባታዊውን ባርኮት የሚቀበሉት።

© “አዎን፣ እሱም የተባረከ ሆኖ ይኖራል” ይህን ሐረግ መረዳት የሚቻለው አንድም (1) በንግግር የተገለጠውን ቃል ኃይል ዳራ በመጻረር፣ እሱም፣ አንድ ጊዜ ከተሰጠ፣ ዳግም መመለስ እንደማይቻል፣ ወይም (2) ይስሐቅ ከእግዚአብሔር ጋር መታገሉን እንደተገነዘበበት ሆኖ ነው (ቀጣዩን ማስታወሻ ተመልከት)።

27:34 “እሱም ታላቅ እጅግም መራራ ጩኸት ጮኸ” የነገሮቹን ጽኑነት ልብ በል።

1. የመረዳት ቃላት (ቢዲቢ 858፣ ኬቢ 1042)፣ “እሱም በብርቱ ጩኸት ጮኸ”
2. “ታላቅ፣” ቅጽል (ቢዲቢ 152)
3. “መራራ፣” ቅጽል (ቢዲቢ 600 l)

© “አባቴ ሆይ፣ ባርኮኝ፣ እኔንም ደግሞ!” ይህ ከመጀመሪያቸው ሁለት ፔይል ተተካሪዎች ነው (ቢዲቢ 138፣ ኬቢ 159፣ ቁ. 38)። ዕብራውያን 12:17 የሚያመለክተን፣ ዓሳው፣ ምንም እንኳን ቁሳዊ በረከቱን በማጣቱ ቢያዝንም፣ ያዘነው በተሳሳተ ምክንያቶች ነው።

27:35-36 “ወንድምህ በተንኮል ገብቶ በረከትህን ወሰድብህ” ያዕቆብ “ነጣቂ፣” “ተንኮለኛ” (ቢዲቢ 784)፣ እና “አሳሳች” (ቢዲቢ 941) መባሉ ግማሽ እውነት ነው፣ ምክንያቱም (1) ዓሳው የራሱን የብኩርና መብት በመሸጡ (ቁ. 36 እና ዘፍ. 25:27-34) እና (2) ይስሐቅም በዘፍ. 25:23 ያለውን እግዚአብሔር ለርብቃ የገለጠውን ችላ በማለቱ ነው። ያዕቆብ የሚለው ስም የሚገለጠው “ተንኮለኛ” ወይም “ነጣቂ” በሚል ነው (ቢዲቢ 139) በዘፍ. 25:26።

27:36 “እነዚህን ሁለት ጊዜያት” ይህ በግልጽ የሚያመለክተው ዘፍ. 25:27-31 እና 27:18-29 ነው።

© “የብኩርና መብት... ባርኮት” በዕብራይስጥ የቃላት አግባብ አለ፣ በእጅጉን ተመሳሳይነት ባላቸው ቃላት፣ “የብኩርና መብት” አቻው ቤከሆራህ (ቢዲቢ 114)፣ እንዲሁም “ባርኮት” አቻው በራክሃህ (ቢዲቢ 139)።

© “ለእኔም በረከትን አላስቀረህልኝምን” የአባቶቻዊ ባርኮት ሁለንተናዊ ነበር። ሁሉም ነገር፣ የቤተሰብ መሪነት እና የኪዳን ተስፋዎችን ጨምሮ፣ (ዝክ. ቁ. 37) ለያዕቆብ እንዲሆን ተደርጓል፣ እሱም ሊሻር በማይቻል መልኩ ነው፣ ምክንያቱም በዕብራውያን ጽንሰ ሐሳብ፣ በየህዌ ስም ከተናገረው ቃል የተነሣ፣ ምንም እንኳን ይስሐቅ ተጭብርብሮ ቢያደርገውም!

27:37 ዓሳው ደሀ ግለሰብ አልተደረገም” እሱ አሁንም ቢሆን ከይስሐቅ ሀብት ላይ አንድ ሦስተኛ ድርሻ አለው፣ ነገር ግን የቤተሰቡን ጉዳይ በተመለከተ ተጠሪ አይሆንም፣ ወይም ደግሞ የቤተሰቡ ቃል አቀባይ።

27:38 “ቃሉን አንሥቶ አለቀሰ” ይህ ስሜታዊ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው፣ ጎዘንን ለመግለጽ (ዘፍ. 21:16)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 27:39-40
39አባቴ ይስሐቅም መለስ አለውም፡- እነሆ፣ መኖሪያህ ከምድር ስብ ከላይ ከሚገኝ ከሰማይም ጠል ይሆናል 40በሰይፍህም ትኖራለህ፣ ለወንድምህም ትገዛለህ ነገር ግን በተቃወምኸው ጊዜ ቀንበሩን ከአንገትህ ትጥላለህ።

27:39-40 ይህ ባመዛኙ የአባታውያን ባርኮት አይደለም፣ ቅኔአዊ ትንቢት እንደሆነ ሁሉ፣ ከዘፍጥረት 49 ጋር በእጅጉን ተመሳሳይ የሆነ። የነጻነት ብልጭታ በቁ. 40፣ 3ኛና 4ኛ መስመር ላይ አለ።

27:40 ይህ የሚገልጸው የኤዶም ሕዝቦችን ታሪክ ነው፣ እነሱም ከዓሳው የሚመጡት (ዘፍ. 36)። በአብዛኛው ታሪካቸው በጭቆና ሥር ነበሩ (ማለትም፣ የጭቆና ቀንበር፣ ቢዲቢ 760፣ ሌዋ. 26:13፣ 1ኛ ነገሥ. 12:4) በአይሁድ። ተንታኙ፣ ሊዎፖልድ፣ ይህንን ሲተረጉሙ “እነሱ ዘወትር ከአይሁድ ጭቆና ለመላቀቅ ጥረት ያደርጉ ነበር።” ሆኖም፣ ሌሎች ይህንን የሚተረጉሙት በመጨረሻ እንደተሳካላቸው ነው፣ የሄሮድስ ስደተኛ በመሆን (እሱም ከዓዶም የሆነ) በኢየሱስ ጊዜ ፍልስጥኤምን ይገዛ የነበረ (ሉተር)።

©
አአመቅ፣ አኪጀት፣
አየተመት፣ LXX
አአመት (የጎን ማስታወሻ)
አአት
አአመቅ

“መስበር”
“መቅደድ”
“መነቅነቅ”
“መሰባበር”

ቃሉ (ቢዲቢ 923፣ ኪቢ1194) ያልፎ አልፎ ቃል ነው። በግንዱ (ምሳሌ፣ ኤር. 2:31) ፍችው በነጻነት መዘዋወር ነው፣ ነገር ግን በሂፋል ግንድ ፍችው እስራትን መጠጣጠስ ነው (እዚህና መዝ. 55:2 ላይ ብቻ)።

ልዩ ርዕስ፡ ኤዶም እና እስራኤል

ሀ. ኤዶም ከሙት ባሕር በስተምስራቅ ያለ ሕዝብ ነው፣ እሱም ከዓሳው፣ ከያዕቆብ ወንድም የመጣ (ዘፍጥረት 25-28፣ 32-33)። ኤዶም "ቀይ" ማለት ሲሆን፣ ዓሳው "ፀጉራም" ማለት ነው (ዘፍ. 25:25፣ 30)።
 ለ. እስራኤል ኤዶምን እንዲያከብር ታዟል (ዘዳ. 23:7)
 ሐ. እስራኤልና ኤዶም ቀጣይነት ያለው ችግር አለባቸው።

- 1. ዘኁ. 20:14-21
- 2. መሳ. 11:16-17
- 3. ሰ ሳሙ. 14:47-48
- 4. ሰ ሳሙ. 8:14
- 5. ሰ ነገሥ. 11:14-22
- 6. ሰ ነገሥ. 14:22፣ 16:5-6
- 7. ሰ ዜና. 20:10-30፣ 21:8
- 8. አሞጽ 1:6፣ 9

መ. ኤዶምን በተመለከተ ሌሎች ትንቢቶች

- 1. ኢሳ. 34:5፣ 63:1
- 2. ኤር. 49:7-22
- 3. ሰቆ. 4:21-22
- 4. ሕዝ. 25:12-14፣ 35:1-15፣ 36:2-6
- 5. አሞጽ 1:11-12

ሠ. በአባድያ ኤዶም የተኮነነችበት ምክንያት

- 1. በኩራቷ፣ ቁ. 3-4
 ሀ. በመልክዓ ምድራዊ ደኅንነት
 ለ. በፖለቲካዊ ቃል ኪዳነኞችና በጦር ኃይል
 ሐ. በንግድ ብልጽግና
 መ. በባህላዊ ጥበብ
- 2. ይሁዳን በማወኳ፣ የእሷ ዘመድ፣ ቁ. 10-14
 ሀ. በኢየሩሳሌም መውደቅ በመደሰቷ (ሰቆ. 2:15-17፣ 4:21)
 ለ. ለመርዳት እምቢ በማለቷ (ቁ. 15)
 ሐ. ጠላትን በንቃት በመደገፏ (ቁ. 14)
 መ. የይሁዳን ንብረት በመውረሷ (ኤር. 13:19)
- 3. ያህዌን አለመቀበሏና መናቋ (ቁ. 16)

ሸ. ኤዶም ምናልባት ተምሳሌታዊ ዓይነት ነው፣ ለሁሉም ሕዝቦች፣ እግዚአብሔርንና የሱን ሕዝቦች በመቃወም ያመጹ፣ ቁ. 15-21 (መዝ. 2)።

ቀ. የዚህ ትንቢት ታሪካዊ ፍጻሜ ሊሆን የሚችለው

- 1. የኤዶም በዘመነኛ-ባቢሎናውያን መደምሰስ፣ ከኢየሩሳሌም መውደቅ ከ5 ዓመት ኋላ፣ 530 ዓ.ዓ.
- 2. የኤዶም ከፔትራ መበታተን በናባቲን ዓረቦች በግምት 550-449 ዓ.ዓ (ሚል. 1:2-5)። ኤዶም በነህምያ ዝርዝር ውስጥ፣ በአካባቢ ጠላቶች አልተጠቀሰም፣ ግን በዓረብ ነገዶች ተተክቷል። ኤዶም ወደ ኔቤቭ ተዛውሯል።
- 3. የኤዶም በአሌክሳንደር ጀነራል በአንቲካስ በ312 ዓ.ዓ መሸነፍ (በዲኦካይትስ ሴኩላስ የተመዘገበ)
- 4. የኤዶም በኔቤቭ በይሁዳ መቃብያስ መሸነፍ፣ በግምት 175 ዓ.ዓ. (1ኛ መቃብያስ 5:3፣15፣ 2ኛ መቃብያስ 10:15፣ የጆሴፊስ የአይሁድ ቅርሶች 12:8፣1፣ 13:9፣1)
- 5. ኤዶም ይሁዳነትን እንዲቀበል ተገደደ፣ በጆን ሀይራኪካስ በ125 ዓ.ዓ። አሁን ኢዳሜኒስ ተብሎ ይጠራል።
- 6. የሮሜው የጦር መሪ፣ ቲቶ፣ የኤዶምያንን ተጽዕኖ በ70 ዓ.ዓ ሙሉ ለሙሉ ደምሰሶታል።

አመቅ ጽሑፍ፡ 27:41-45

⁴¹ዓሳውም አባቱ ስለ ባረከው በያዕቆብ ቂም ያዘበት ዓሳውም በልቡ አለ። ለአባቴ የልቅሶ ቀን ቀርቦአል፤ ከዚያም በኋላ ወንድሜን ያዕቆብን እገድለዋለሁ። ⁴²ለርብቃም ይህ የታላቁ ልጅዎ የዓሳው ቃል ደረሰላት ታናሹን ልጅዎን ያዕቆብንም አስጠርታ አስመጣችው። አለችውም። እነሆ፣ ወንድምህ ዓሳው ሊገድልህ ይፈቅዳል። ⁴³አሁንም ልጄ ሆይ ቃሌን ስማ ተነሣና ወደ ካራን ምድር ወደ ወንድሜ ወደ ላባ ሂድ ⁴⁴በእርሱም ዘንድ ጥቂት ቀን ተቀመጥ፣ የወንድምህ ቍጣ እስኪበርድ ድረስ ⁴⁵የወንድምህ ቍጣ ከአንተ እስኪመለስ ድረስ፣ ያደረግህበትንም እስኪረሳው ድረስ ከዚያም ልኬ አስመጣሃለሁ በአንድ ቀን ሁለታችሁን ለምን አጣለሁ?

27:41 ሴፕቱዋጂንት ይሄንን ቁጥር የሚተረጉመው እስማኤል፣ ይስሐቅ እንዲሞት ፍላጎት እንዳለው ነው (ማለትም፣ ይስሐቅ እንደሚሞት አስቧል፤ በዚህን ምክንያት ነው አባታዊውን ባርኮት የሰጠው፣ ዝክ. ቁ. 2)፣ ይህ ግን ባጠቃላይ ከዐውደ-ጽሑፉ ውጭ ነው። ዓሳው በርግጥ ይስሐቅን የሚወድ ነው የሚመስለው።

27:43 ርብቃ የዔሳውን እቅድ እንደሰማች፣ ያዕቆብን ሊበቀል አንደሆነ፣ ያዕቆብ የሆነ ነገር እንዲያደርግ አዘዘችው።

1. "ታዘዘ" (በጥሬው፣ "እንድታደርግ ስማ")፣ ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ተተካሪ
2. "ተነሥ"፣ ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተተካሪ
3. ጥፋ (በጥሬው፣ ሂድ)፣ ቢዲቢ 137፣ ኬቢ 156፣ ተተካሪ

እሷም ወደ ቤተሰቦቿ ወደ ካራን ላከችው። ጉዞው ሁለት ዓላማዎች አሉት።

1. ከዔሳው ገለል አደረገችው፣ የዔሳው ቁጣ እስኪበርድ ድረስ (ዝክ. ቁ. 44-45)
2. ከቤተሰቦቿ ሚስት እንዲያገባ (ዝክ. ቁ. 46)፣ ዔሳው እንዲደረገው ከከነዓናውያን አይደለም (ዘፍ. 26:34-35፣ 27:46)

27:44-45 እዚህ ያሉት የርብቃ ቅጥልጣይ ሐረጎች ለማመልከት እየሞከሩ ያሉት፣ ያዕቆብን በፍጥነት ወደ ቤት እንደምትመልሰው ማሰቧን ነው። እውነታው ግን፣ ያዕቆብ ከ20 ዓመት በላይ መቆየቱ ነው፣ ምናልባትም ዳግመኛ እናቱን እንደማይይ ነው። እሱ ውስጠ-ወይራ አይሆንም፣ ማለት፣ ምንም እንኳ ያዕቆብ ሁለቱንም፣ የብከርና ሙብትም ሆነ ውርስ ቢቀበልም፣ ለነፍሱ ፈርቶ መሸሸ፣ ዔሳው ሁለቱንም ከ20 ዓመት በላይ መደሰቱ። እኔ ለርብቃ አዝናለሁ፣ ከሽማግሌና ከተሳሰረ (ሸባ ከሆነ)፣ እሷም ካታለለችው ሰው ጋር እና ካታላቁ ልጇ፣ እሱም እንደተካደ ከሚቆጥረው ጋር በመኖሯ።

27:45 "በአንድ ቀን ሁለታችሁንም ለምን አጣለሁ" ይህ ሊተረጎም የሚችለው በሁለት መንገዶች ነው። (1) ዔሳው ያዕቆብን ይገድልና ከዚያም በኋላ የቅርብ ዘመድ እንደ ተበቃይ ሆኖ ዔሳውን ይገድላል (ዘፍ. 9:6) ወይም (2) ያዕቆብም፣ ምንም እንኳ የቤት ልጅ ቢሆንም፣ በጣም ጠንካራ ሰው ነበር፣ ይሄውም፣ ላባጋ ከነበረው ከአረኝነት ተግባሩ ገለጸ፣ በግልጽ እንደምንረዳው (ዘፍ. 31:38-42)፣ እንዲሁም ኋላ ላይ ከመልአክ ጋር በመታገሉ (ዘፍ. 32:24-32)፣ እናም ምናልባት ሁለቱ ወንድማማቾች እርስ በርስ ሊጋደሉ ይችላሉ፣ ከተጣሉ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 27:46
⁴⁶ ርብቃም ይስሐቅን አለችው። ከኬጢ ሴቶች ልጆች የተነሣ ሕይወቱን ጠላሁት ያዕቆብ ከዚህ አገር ሴቶች ልጆች ሚስትን የሚያገባ ከሆነ በሕይወት መኖር ለምኔ ነው?

27:46 እንደገናም፣ የርብቃን የተምታታ መሆን እንመለከታለን። እሷ ያዕቆብን በመስደዷ ልክ እንዳልሆነች አመለካች ነገር ትጠቀማለች፣ ሕይወት እንዳስመረራት ግን ለዔሳው አትገልጽም (ቢዲቢ 880 |)። ባጠቃላይ፣ የእሷ ምክንያት ተቀባይነት ያለው ነው፣ ምክንያቱም ይስሐቅ ስለሚያከብረው (ዝክ. 28:1-2)። በዘፍጥረት 26:34፣ 35 ማጣቀሻ አለን፣ ይሄውም ዔሳው ሁለት ከነዓናዊ ሴቶችን በማግባቱ (ፊደል፣ ቢዲቢ 336፣ ዝክ. 23:3፣10፣ ልዩ ርዕስ፣ ቅድመ-እስራኤላዊ የፍልስጥኤም ነዋሪዎች 12:6 ተመልከት) ሴቶች።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ይህ ምዕራፍ ሊገልጽ የሚሻው፣ ንጹሕ ያልሆነ የውስጥ ፍላጎትና ስልቶች ያለው ማንን ነው?
2. ዘፍጥረት 25:23 ከዚህ ምዕራፍ ጋር እንዴት ይዛመዳል?
3. የአባቶች ባርኮት ምንን በተመለከተ ነው?
4. ርብቃ ልጇ ዘመድ እንዲያገባ ለምን ፈለገች?

ዘፍጥረት 28 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዕቅብ ወዲያ ተላከ	የዕቅብ ከዓሳው ሸሽ (27:41-28:5)	የየዕቅብ ወደ አራም መኮብለልና የቤቴል ሕልም (27:46-28:22)	ይስሐቅ የዕቅብን ወደ ላባ ሰደደው (27:46-28:5)	ይስሐቅ የዕቅብን ወደ ላባ ላከው (27:46-28:5)
28:1-5	28:1-5 (3-4)			
28:6-9	28:6-9	28:6-9	ዔሳው ሌላ ሚስት አገባ 28:6-9	የዔሳው ሌላኛው ጋብቻ 28:6-9
የየዕቅብ ሕልም	የየዕቅብ ስላላት በቤቴል		የየዕቅብ ሕልም በቤቴል	የየዕቅብ ሕልም
28:10-17	28:10-17	28:10-17	28:10-15 28:16-17	28:10-19
28:18-22	28:18-22	28:18-22	28:18-22	28:20-22

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቀጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 28:1-5

¹ይስሐቅም የዕቅብን ጠራው። ባረከውም። እንዲሁም ብሎ አዘዘው።- ከከነዓናውያን ሴቶች ልጆች ሚስትን አታግባ ²ተነሣና ወደ እናትህ አባት ወደ ባቱኤል ቤት ወደ ሁለቱ ወንዞች መካከል ሂድ ከዚያም ከእናትህ ወንድም ከላባ ሴቶች ልጆች ሚስትን አግባ። ³ሁሉን የሚችል አምላክም ለብዙ ሕዝብ ጉባኤ እንድትሆን ይባርክህ። ያፍራህ። ያብዛህ ⁴ሰደተኛ ሆነህ የተቀመጥህባትን እግዚአብሔርም ለአብርሃም የሰጣትን ምድር ትወርስ ዘንድ የአብርሃምን በረከት ለአንተ ይስጥህ። ለዘርህም እንዲሁ እንደ አንተ። ⁵ይስሐቅም የዕቅብን ሰደደው። እርሱም የየዕቅብና የዔሳው እናት የርብቃ ወንድም የሚሆን የሶርያዊ ባቱኤል ልጅ ላባ ወዳለበት ወደ ሁለቱ ወንዞች መካከል ሄደ።

28:1 "ይስሐቅም የዕቅብን ጠራው። ባረከውም" የዚህ ምዕራፍ ትርጓሜ የተመሠረተው በርብቃ የየዕቅብን ሴራ ማድመጥና፣ በ27:46 በተተገበረው የእሷ እቅድ ነው። እዚህ ጠቃሚ የሚሆነው፣ ይስሐቅ የዕቅብን ነጻ ሆኖ ሳይጭበረበር መባረኩ ነው። እንዲያውም፣ እሱ

ከእግዚአብሔር ምርጫ ጋር የታገለ መሆኑን የተገነዘበ ይመስላል፤ ዔሳው ባርኮቱን እንዲያገኝ በመፈለጉ። ሆኖም፤ በዐውደ-ጽሑፉ እዚህ ያለው “ባርኮት”፤ ተራ የመልካም ምኞት ቀመር ነው (ምሳሌ፤ 47:7፤10 እና ሩት 2:4)።

© “ከከነዓናውያን ሴቶች ልጆች ሚስትን አታግባ” ይህ በትክክል በአብርሃም የተደረገው መግለጫ ነው፤ አገልጋዩ ለይስሐቅ ሚስት በሚፈልግበት ጊዜ፤ በዘፍ. 24:3-4። ይህ የግድ መያያዝ የሚኖርበት ከአልተከፋፈለ የያህዌ አምልኮ ጋር ነው። ምንም እንኳን የባቱኤል ልጅ፤ ላባ፤ ትክክለኛ ያህዌአዊ ባይሆንም (ማለትም፤ ተራፊም፤ ዝክ. 31:19፤34፤35)። ባጠቃላይ በዛ ቤተሰብ ላይ የተወሰነ ሥነ-መለኮታዊ መረዳት አለ።

- 28:2 ይስሐቅ ለያዕቆብ በርካታ ትዕዛዞችን ሰጥቶታል።
1. “ተነሣ፤” ቢዲቢ 877፤ ኬቢ 1086፤ ተተካሪ
 2. “ሂድ፤” ቢዲ 229፤ ኬቢ 246፤ ተተካሪ
 3. “ውሰድ፤” ቢዲቢ 542፤ ኬቢ 534፤ ተተካሪ

© “ወደ ፓዳን-አራም (በሁለቱ ወንዞች መካከል)” ይህ ቃል (ቢዲቢ 804 እና 74) ኋላ ላይ የሶርያ ሰፊ ግዛት (አምፓየር) ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 25:20) እና እዚህ ሊጠቅስ የሚችል በካራን አካባቢ ያለውን ስፍራ ነው (ማለትም፤ ከተማ ወይም አውራጃ)።

© “ወደ ባቱኤል ቤት፤ የእናትህ አባት” ዘፍ. 22:20-24፤ 24:15 ተመለከት።

28:3 “ሁሉን የሚችል አምላክም ይባርክህ” ይህ የኤል ሻዳይ ማዕርግ ነው (ቢዲቢ 42 እና 994፤ 17:1 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)። ይህ የተለመደ የአባቶች ማዕርግ ነው፤ ለእግዚአብሔር (ዝክ. 17:1፤ 28:3፤ 35:11፤ 43:14፤ 48:3፤ እና እንዲሁም 49:25)። ከዘጸ. 6:2-3 እንደምንማረው፤ ይህ፤ አባቶች ለእግዚአብሔር የሚጠቀሙበት ስም ወይም ማዕርግ ነበር። ልዩ ርእስ፤ የመለኮት ስሞች 12፤ ላይ ተመልከት።

© “የሕዝብ ጉባኤ” ይህ የዕብራይስጥ ቃል (Qahal) የመጀመሪያ አጠቃቀም ነው (ቢዲቢ 874፤ ዘዳ. 5:22፤ 9:10፤ 10:4፤ 23:2-9፤ 31:30)፤ እሱም በሴፕቲዋጂንት ኢክሌሲያ (ekklesia) በሚል የተተረጎመ። የአኪ አማኞች ይህንን ቃል የሚጠቀሙት ከኪዳን አማኞች ጋር አዲሱን ኅብረታቸውን ለመግለጽ ነው። ይህም የእነሱ ያገለገሉ መንገድ ሲሆን፤ ከብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ ጋር አንድ መሆናቸው ይሰማቸዋል።

- 28:3-4 እነዚህ ቁጥሮች በርካታ ያልተጠናቀቁ አሏቸው፤ በተጽእኗዊ አግባብ።
1. ይባርክህ፤ ቁ. 3፤ ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159፤ ፔይል ያልተጠናቀቀ
 2. ያፍራህ፤ ቁ. 3፤ ቢዲቢ 826፤ ኬቢ 963፤ ሂፊል ያልተጠናቀቀ
 3. ያብዛህ፤ ቁ. 3፤ ቢዲቢ 915፤ ኬቢ 1176፤ ሂፊል ያልተጠናቀቀ
 4. የአብርሃምን በረከት ይስጥህ፤ ቁ. 4፤ ቢዲቢ 678፤ ኬቢ 733፤ ያልተጠናቀቀ፤ ዝክ. 15:7፤8

28:4 “የአብርሃምን በረከት” ይህ ለአብርሃማዊ ተስፋ መደበኛ ባርኮት ሆኗል (ዝክ. ቁ. 13፤ 12:7፤ 13:15፤17፤ 15:7፤8፤ 17:8፤ 26:3፤4፤ ዘጸ. 6:4)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 28:6-9
⁶ዔሳውም ይስሐቅ ያዕቆብን እንደ ባረከው ባየ ጊዜ፤ ከዚያም ሚስትን ያገባ ዘንድ ወደ ሁለት ወንዞች መካከል እንደ ሰደደው፤ በባረከውም ጊዜ፤ ከከነዓን ሴቶች ልጆች ሚስትን አታግባ ብሎ እንዳዘዘው፤ ⁷ያዕቆብም የአባቱንና የእናቱን ቃል ሰምቶ ወደ ሁለቱ ወንዞች መካከል እንደሄደ፤ ⁸የከነዓናውያንም ሴቶች ልጆች በአባቱ በይስሐቅ ፊት የተጠሉ እንደሆኑ ዔሳው ባየ ጊዜ፤ ⁹ዔሳው ወደ እስማኤል ሄደ፤ ማዕሌትንም በፊት ካሉት ሚስቶቹ ጋር ሚስት ትሆነው ዘንድ አገባ እርስዋም የአብርሃም ልጅ የሆነ የእስማኤል ልጅና የነባዮት እንት ናት።

28:6 “ዔሳውም” ከቁ. 6-9 ስለ ዔሳው ባሕርይ ሌላ ይዘት እናገኛለን። እሱ አሁንም ኃላፊነትን አይሻም፤ ነገር ግን በረከቱን ይፈልጋል። እና ደግሞም፤ እሱ ሥጋዊ ሐሳብ ያለው ይመስላል። እሱ ቀደም ሲልም ከከነዓን ሴቶች ልጆች ሚስቶች አሉት (ዘፍ. 26:34-35፤ 27:46፤ 28:8፤ 36:2)፤ እና አሁን ደግሞ የእስማኤልን ልጅ ሊያገባ ነው፤ አባቱን ደስ ለማስገኘት። ልጃገረዲቱ ቁ. 9 ላይ “ማዕሌት” በሚል ስም ተታወቀ ነበር፤ ነገር ግን ዘፍ. 36:3 ላይ “ቤሴምት” በሚል ትጠራለች። አሁንም ቢሆን ከይስሐቅ በረከትን ለማግኘት እየሞከረ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 28:10-17
¹⁰ያዕቆብም ከቤርሳቤህ ወጥቶ ወደ ካራን ሄደ። ¹¹ወደ አንድ ስፍራም ደረሰ፤ ፀሐይም ጠልቃ ነበርና ከዚያ አደረ በዚያም ስፍራ ድንጋይ አነሣ፤ ከራሱም በታች ተንተርሶ በዚያ ስፍራ ተኛ። ¹²ሕልምም አለመ እነሆም መሰላል በምድር ላይ ተተክሎ፤ ራሱም ወደ ሰማይ ደርሶ፤ እነሆም የእግዚአብሔር መላእክት ይወጡበት ይወርዱበት ነበር። ¹³እነሆም፤ እግዚአብሔር በላይ ቆሞበት ነበር፤እንዲሁም አለ፡- የአባትህ የአብርሃም አምላክ የይስሐቅም አምላክ እኔ እግዚአብሔር ነኝ ይህችን አንተ የተኛህባትን ምድር ለአንተም ለዘርህም እስጣለሁ ¹⁴ዘርህም እንደ ምድር አሸዋ ይሆናል እስከ ምዕራብና እስከ ምሥራቅ እስከ ሰሜንና እስከ ደቡብ ትስፋፋላህ የምድርም አሕዛብ ሁሉ በአንተ በዘርህም ይባረካሉ። ¹⁵እነሆም እኔ ከአንተ ጋር ነኝ፤ በምትሄድባትም መንገድ ሁሉ እጠብቅሃለሁ። ወደዚችም ምድር እመልስሃለሁ የነገርሁህን ሁሉ እስከደርግልህ ድረስ አልተውህምና። ¹⁶ያዕቆብም ከእንቅልፉ ተነሥቶ። በእውነት እግዚአብሔር በዚህ ስፍራ ነው እኔ አላወቅሁም ነበር አለ። ¹⁷ፈራ፤እንዲሁም አለ፡- ይህ ስፍራ እንዴት ያስፈራ ይህ ስፍራ የእግዚአብሔር ቤት ነው እንጂ ሌላ አይደለም ይህም የሰማይ ደጅ ነው።

28:10 “ያዕቆብም ከቤርሳቤህ ወጥቶ ወደ ካራን ሄደ” ሆሴዕ 12:12 የሚለው ከወንድሙ ፊት መኮብለሉን ነው (ዘፍ. 27:41-45)።

28:11

አለመመቅ፣ አኪጀት፣
 አየተመት፣ አጂመቅ፣
 LXX
 አእት
 የተእመቅ

"ወደ አንድ ስፍራም ደረሰ"
 "ወደ ቅዱስ ስፍራ"
 "ወደ አንድ ቅዱስ ስፍራ"

ይህ እንዲያውም የሚመስለው ያልተለመደ ሐረግ ነው (በጥሬው፣ "ስፍራ፣" ቢዲቢ 879) ለሆነ ስፍራ። እሱም የሚያመለክተው በተራራማው በኤፍሬም አገር፣ አንዱ ስፍራ ነው፣ ከሎዛ ከተማ ቀረብ ያለ ቦታ። ይህ ስፍራ ከአብርሃም ጋር የተለየ ትስስር አለው (ዘፍ.12:8፣ 13:3-4)።

28:12 "መሰላል በምድር ላይ ተተክሎ፣ ራሱም ወደ ሰማይ ደርሶ" መሰላል የሚለው ቃል (በብሉይ ኪዳን የሚገኘው እዚህ ጋ ብቻ ነው) እሱም "አንድን ነገር በማነባበር ከፍ ማድረግ" ነው (ቢዲቢ 700፣ ኬቢ 757)። ስፍራው በጠፍጣፋ ድንጋዮቹ ይታወቃል። በዘመናዊ መልኩ ከመሰላል ይልቅ፣ ምናልባት በእነዚህ ትልልቅ ድንጋዮች የተሠራ ደረጃ ያለው ቅንብር ይሆናል። ኢየሱስም ይህንን መወጣጫ በዮሐንስ 1:51 ላይ ራሱን ለመግለጽ ተጠቅሞበታል።

© "የእግዚአብሔር መላእክት ይወጡበት ይወርዱበት ነበር" ቅደም ተከተሉ እዚህ የተገለበጠ ይመስላል፣ ግን በተለየ ቅደም ተከተል ነው። እሱም የአብርሃም የኪዳን አምላክ፣ ቀደም ብሎ ከያዕቆብ ጋር መኖሩን የሚያመለክት፣ እንዲሁም የሱ መላዕክት የየቀን ሕይወቱን እየመሩት ነበር።

28:13
 አለመመቅ፣ አኪጀት፣
 የተመት፣ ፔሺታ
 አየተመት፣ አእት፣
 አኅሶአ፣ አየተመት

"እግዚአብሔር በላይ ቆሞበት ነበር"
 "እግዚአብሔርም በጎኑ ቆሞ ነበር"

አኪመቅ፣ አለመመቅ (የጎን)
 አዓአት
 LXX

"እግዚአብሔርም በጎን ቆሞ ነበር"
 "ከበላዩም እግዚአብሔር ቆሞ ነበር"
 "እግዚአብሔርም በላዩ ቆሞ ነበር"

ግሡ (ቢዲቢ 662፣ ኬቢ 714፣ ኒፋል ቦዝ አንቀጽ) ፍቺው "መቆም" ነው። ዐውደ-ጽሑፉ ወይም ተጓዳኝ የሆነው መስተጻምር የግድ በግልጽ ተናጠላዊ መሆን አለበት። እዚህ ለ ሆኖቹ "በ ጎን" ወይም "በ...ላይ" ነው። ይህም ሌላኛው የኪዳን ማደሻ መግለጫ ነው፣ የመጀመሪያው ይፋ የሆነ ለያዕቆብ። ሐረጉ፣ "እኔ የአባትህ አምላክ ነኝ" አባታዊ ማዕርግ ነው (ማለትም፣ 26:24፣ 28:13፣ 31:5፣29:42፣53፣ ዘጸ. 3:6፣15)።

© "ይህችን አንተ የተኛህበትን ምድር ለአንተም ለዘርህም እሰጣለሁ" ይህ በቅድሚያ የተነገረው ለአብራም ነበር (ዘፍ. 12:7፣ 13:15፣17፣ 15:7፣8፣ 17:8)፣ ኋላም ለይስሐቅ (ዘፍ. 26:3)፣ እናም አሁን ለያዕቆብ።

28:14 "እንደ ምድር አሸዋ ይሆናል" ያህዌ ለአባቶች ታላቅ ቁጥር ያለው ትውልድ ተስፋ ሰጥቷቸዋል (ዝክ. 12:2፣ 13:16፣ 15:5፣ 16:10፣ 17:2፣4-5)። ይህ ስለ ዘር የተሰጠው ተስፋ ፍጻሜ በሚመስል መልኩ ሲሆን፣ ግን እጅግ በብዙ — ብዙ ዘሮች። ክርስቲያን የሆንን እኛ ይህንን የምንመለከተው በገላ. 3:14 እና ሮሜ. 2:28-29፣ 8:15-17 ነው! ዘፍጥረት 3:15 እውነታ ነው።

© "የምድርም አሕዛብ ሁሉ በአንተ በዘርህም ይባረካሉ" ይህ ዋነኛው ሐቅ ነው፣ ይህም የአብርሃም መጠራት ዓላማ ለመላው ዓለም መቤዝት መሆኑ (ኤች. ኤች. ሮውሊ፣ የብሉይ ኪዳን ሚሲዮናዊ መልዕክት ተመልከት)። ይህ የተለየ ግሣዊ መልክ ኒፋል ነው፣ በዕብራይስጥ እናም "ይባረካሉ" ተብሎ መተርጎም ይኖርበታል። ይህም ተመሳሳይ ቅርጽ 12:3፣18:18፣ ሐዋ. 3:25፣ ገላ. 3:8 ላይ ይከሰታል። ሂዝፓል ቅርጽ የሚከስተው ዘፍ. 26:4 እና 22:16-18 ላይ ሲሆን መተርጎም የሚኖርበትም "ራሳቸውን ይባረካሉ" በሚል ነው። እነዚህ ሁለቱ መንገዶች ናቸው በአንድ በረከት ላይ የሚታዩት። እግዚአብሔር ባርኮቱን በራሱ ሕዝብ ውስጥ ያሳያል፣ ይህም ሌሎች እንዲመለከቱና እንዲሹ። ሆኖም፣ እሱ ሊገኝ የሚችለው ከአባቶች አምላክ ጋር ብቻ በሚደረግ ግንኙነት ነው (ማለትም፣ ያህዌ)።

28:15 "እኔ ካንተ ጋራ ነኝ" "ያለና የሚኖረው" አምላክ በአካሉ ከያዕቆብ ጋር አለ። ይህ ከሁሉም በረከቶች የሚበልጥ ነው (ዘፍ. 26:3)።

© "አልተውህም" ያህዌ ቃል የገባው የሱን ተስፋዎች/ሕዝብ ፈጽሞ እንደማይተው ነው (ምሳሌ፣ ዘዳ. 31:6፣8፣ ኢያ. 1:5፣ ዕብ. 13:5)።

© "የነገርሁህን ሁሉ እስካደርግልህ ድረስ" የያህዌን ተስፋዎች ርግጠኝነት ተገንዝብ፣ ዘዳ. 7:9 እና ኢሳ. 55:11 ተመልከት።

28:16
 አለመመቅ፣ አኪጀት፣
 አየተመት፣ የተእመቅ
 አእት
 አኅሶአ

"በእውነት እግዚአብሔር በዚህ ስፍራ ነው"
 "እግዚአብሔር እዚህ ነው"
 "በእውነት እግዚአብሔር በዚህ ስፍራ አለ"

"በርግጥ፣" "በእውነት" የሚሉት ተውሳክ ግሣዎች (ቢዲቢ 38፣ ዘጸ. 2:14፣ ሳሙ. 15:32፣ ኢሳ. 40:7፣ 45:15፣ ኤር. 3:23 [ሁለቱ]፣ 4:10) የተጠናከረነትን ይገልጻል።

© “እኔም አላወቅኩም ነበር” ያዕቆብ የተቀደሰ ምድርን የተዳፈረ ያህል እንደተሰማው ግልጽ ነው፤ ነገር ግን እሱ ቅዱስ መሆኑን አላወቀም፤ ምክንያቱም ያልተለመደ ወይም የተለየ ስለማይመስል። ይህ በእኔ አስተያየት፤ የጥቂት ጥንታዊ ተርጓሚዎችን ንድፈ ሐሳብ ይቃረናል፤ ይህም ስፍራው የከነዓናዊ ቅዱስ ስፍራ ነው የሚለውን።

28:17 “እሱም ፈራ” የያዕቆብ አዝማሚያ በዚህ ሕልም ላይ የተገለጠው እንደ “ፍርሃት” ነው *ቢዲቢ 431፤ ኬቢ 432፤ ኒፋል ቦዝ አንቀጽ)። ሰዎች በቅዱስ አምላክ ወይም መንፈሳዊ ግዛትጋ (ማለትም፤ መላእክት) ሲገኙ ወይም ሲመለከቱ በፍርሃት ይዋጡ ነበር/ይዋጣሉ። የእግዚአብሔር ቃል ለሙሴ፤ ቁጥቋጠው በሚቃጠልበት ጊዜ፤ በዘጸ. 3፡5 ወይም የእስራኤል ሕዝብ በሲና ተራራ ላይ ዘጸዓት 19 ላይ ያለውን ተገንዝብ።

“ይህ ስፍራ የእግዚአብሔር ቤት ነው እንጂ ሌላ አይደለም ይህም የሰማይ ደጅ ነው” አንዳንድ ተንታኞች የሚመስላቸው ይህ ሐረግ “የሰማይ ደጅ” (ቢዲቢ 1044 አወቃቀር 1029) እና እስከ ሰማይ የሚደርሰው መሰላል ጽንሰ ሐሳብ ለበርካታ ባቢሎናዊ ሃይማኖቶች የውስጥ ፍላጎት ሐሳብ ማስታወሻ ሆኗል (ማለትም፤ ዚጉራተስ)። ምንም እንኳ እነዚህ የውስጥ ፍላጎቶች በባቢሎናውያን አፈ ታሪክ ውስጥ ቢገኙም፤ ይህ ማለት እሱ የያዕቆብ አስተሳሰብ ምንጭ ነው ማለት አይደለም።

ይህ ዘይቤ ነው፤ እግዚአብሔርና ሰዎች የተገናኙበት። እዚህ ተጨማሪው ጽንሰ-ሐሳብ፤ የእግዚአብሔር መላእክት ሲወጡና ሲወርዱ የሚያመለክተው የእሱን በሰዎች የየሰለት ጉዳይ ንቁ ተሳታፊነት ነው፤ በተለይም የኪዳንን ቤተሰብ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 28:18-22
¹⁸ያዕቆብም ማልዶ ተነሣ፤ ተንተርሶት የነበረውንም ድንጋይ ወስዶ ሐውልት አድርጎ አቆመው። በላዩም ዘይትን አፈሰሰበት። ¹⁹ያዕቆብም ያንን ስፍራ ቤቴል ብሎ ጠራው አስቀድሞ ግን የዚያች ከተማ ስም ሎዛ ነበረ። ²⁰ያዕቆብም እንዲህ ብሎ ስለሰለት ተሳለ። እግዚአብሔር ከእኔ ጋር ቢሆን፤ በምሄድባትም በዚች መንገድ ቢጠብቀኝ፤ የምበላውንም እንጅራ የምለብሰውንም ልብስ ቢሰጠኝ፤ ²¹ወደ አባቴ ቤትም በጤና ብመለስ፤ እግዚአብሔር አምላኬ ይሆንልኛል ²²ለሐውልት የተከፈሁት ይህም ድንጋይ የእግዚአብሔር ቤት ይሆናል ከሰጠኝም ሁሉ ለአንተ ከአሥር እጅ አንዱን እሰጥሃለሁ።

28:18 “ሐውልት አድርጎ አቆመው፤ በላዩም ዘይትን አፈሰሰበት” ይህ ሐውልት በዕብራይስጥ ማሴባህ (ቢዲቢ 663)፤ መታሰቢያ ነው (ዝክ. 35:14) ያዕቆብ እግዚአብሔርን ለተገናኘበት ስፍራ። ኋላ ላይም ከመራባት ጣዖት ጋር ተያያዘ፤ እናም በሙሴ ሕግጋት ተወገዘ (ምሳሌ፤ ዘጸ. 23:24፤ 34:13፤ ዘዳ. 16:22)።

28:19 “እሱም ያንን ስፍራ ቤቴል ብሎ ጠራው” ይህ የዕብራይስጥ ቃል ቤት፤ ቤት ማለት ነው (ቢዲቢ 108)፤ እናም በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ የእግዚአብሔር የጥቅል ስም፤ ኤል (ቢዲቢ 41)። እሱም በከነዓናውያን የሚታወቀው ሎዛ በሚል ሲሆን፤ ፍቸውም “የለውዝ ዛፍ” ነው (ቢዲቢ 531 ለ፤ ዝክ. 35:6፤ 48:3)፤ ነገር ግን ከዚህ ነጥብ በኋላ አይሁድ እሱን ቤቴል ብለውታል (ማለትም የእግዚአብሔር ቤት)።

28:20-22 “እንደ ሆነ” ይህ በያዕቆብ በኩል የእምነት ጉድለት ያለ ይመስላል፤ ነገር ግን ይህ የሚሆነው፤ እሱ ለማስቀመጥ የሚሞክረው የእግዚአብሔርን ተስፋ በተለየ ቋንቋ ነው። እሱም ምናልባት በእጅጉን የሚመስለው እንደ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ በግሪክ፤ እናም እሱ የሚለው እግዚአብሔር ያለው እውነት ነው፤ እናም እሱ የሚያስቀምጠው ሊደገውና ሊያዝበት በሚችለው መልኩ ነው። በዚህ ነጥብ እኔ የያዕቆብን እምነት ለመቃረን ዝግጁ አይደለሁም፤ ከዚህ አሻሚ ሐረግ የተነሣ።

- ሁኔታዎቹን ልብ በል።
- 1. እግዚአብሔር ከእሱ ጋር ቢሆን
- 2. እግዚአብሔር ቢጠብቀው/ቢመለከተው (ቢዲቢ 1036፤ ኬቢ 1581)
- 3. እግዚአብሔር ምግብ ቢሰጠው
- 4. እግዚአብሔር ቢያለብሰው
- 5. ወደ አባቴ ቤት በሰላም ቢመለስ

የያዕቆብን የተስፋ ሥራዎች ተመልክት።
1. እሱም ሕልም ያለመበትን ስፍራ ለእግዚአብሔር ቤት በድንጋይ ይሠራል
2. አስራት ያወጣል (“በርግጥ ለአንተ አስራት እሰጣለሁ።” ያልተወሰነ የተጠናቀቀና ያልተጠናቀቀ ግሥ፤ ለተመሳሳይ ሥር [ቢዲቢ 797፤ ኬቢ 894] የተጠናከረ መሆንን ያመለክታል)

ያዕቆብ ብልጥግናን አልለመነም፤ ግን ለመኖር ያህል እና የእግዚአብሔርን መገኘት እና ጥበቃ፤ በጉዞው ላይ።

28:22 “ለአንተ ከአሥር እጅ አንዱን እሰጥሃለሁ” አስራት፤ እንደ ግርዘት እና መሥዕት፤ በእጅጉን ጥንታዊ ነው፤ ከሙሴያዊ ሕግጋት ይልቅ። ይህንን የአስራት ጽንሰ-ሐሳብ ዘፍ. 14:20 እና እዚህ እንዲሁም 28:22 ላይ እናያለን፤ ሙሴ ሕግጋቱን ከመቀበሉ ቀደም ብሎ። እሱም የሚመስለው ተምሳሌትነቱ ለእግዚአብሔር የሚገባ ሆኖ እንደ ምልክት፤ ያለን ሁሉ የእግዚአብሔር መሆኑን ነው።

ያዕቆብ ይህንን አስራት ለማን እንደከፈለ አንዱን ሊያስገርመው ይችላል። ካህናት ወይም ተቋም በዚህ ዘዋራ ስፍራ የለም፤ እሱ ያህዌን የተገናኘበት። ምናልባት የሚቃጠል መሥዋዕት!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መገንዘብ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ይሰራቅ ስለ ያዕቆብ ሐሳቡን ቀይሯልን፣ እውነተኛው የተሰፋ ወራሽ እንደሆነ?
2. አባቶች እግዚአብሔርን የሚያውቁት በምን ስም ነበር?
3. እስከ ሰማይ የሚደርሰው መሰላል ለያዕቆብ ምን ዓይነት ፍቺ ይኖረዋል፣ ኋላ ላይም ለኢየሱስ?
4. ሐውልት ምንድነው ለምንስ ተኮነ?
5. ቁ. 22 ስለ አስራት ማውጣት ምን ይላል?

ዘፍጥረት 29 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዕቅብ ራሔልን አገኘ	የዕቅብ ራሔልን አገኘ	የዕቅብ በካራን ተከናወነለት (29:1-31:55)	የዕቅብ ላባ ቤት ደረሰ	የዕቅብ ላባ ቤት ደረሰ
29:1-3	29:1-3	29:1-3	29:1-3	29:1-8
29:4-8	29:4-8	29:4-8	29:4ሀ 29:4ለ 29:5ሀ 29:5ለ 29:6ሀ 29:6ለ 29:7 29:8	
29:9-12	29:9-12	29:9-12	29:9-12ሀ 29:12ለ-14	29:9-14ሀ
29:13-14	29:13-14 የዕቅብ ልያንና ራሔልን አገባ	29:13-14	የዕቅብ ለራሔልና ለልያ ሲል ላባን አገለገለ	የዕቅብ ሁለት ጋብቻ 29:14ለ-19
29:15-20	29:15-20	29:15-20	29:15-17 29:18 29:19-20	29:20-30
የላባ አጭብርባይነት				
29:21-30	29:21-30	29:21-30	29:21-25 29:26-27 29:28-30	
	የዕቅብ ልጆች (29:31-30:24)		ለዕቅብ ልጆች ተወለዱለት (29:31-30:24)	የዕቅብ ልጆች (29:31-30:24)
29:31-35	29:31-30:8	29:31-30:8	29:31-35	29:31-30:8

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ።ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 29: 1-3
¹ያዕቆብም ተነሥቶ ወደ ምሥራቅ ሰዎች አገር ሄደ። ²በሜዳውም እነሆ ጉድጓድን አየ፤ በዚያም ሦስት የበጎች መንገች በላዩ ተመስገው ነበር ከዚያ ጉድጓድ በጎቹን ያጠጡ ነበርና በጉድጓዱም አፍ የነበረው ድንጋይ ትልቅ ነበረ። ³መንገችም ሁሉ ከዚያ በተከማቹ ጊዜ ድንጋዩን ከጉድጓዱ አፍ ገለል አድርገው በጎቹን ያጠጡ ነበር ድንጋዩንም ወደ ስፍራው መልሰው በጉድጓዱ አፍ እንደ ገና ይገጥሙት ነበር።

29:1 “ያዕቆብም ተነሥቶ ሄደ” ይህ ሐረግ በጥሬው ሲተረጎም “እግሩን አነሣ” ነው (ቢዲቢ 669 እና 919)። ይህ የተለየ ፈሊጥ በብሉይ ኪዳን የተከሰተበት ብቸኛ ስፍራ እዚህ ነው። እሱም ለማሳየት የሚሻው ያዕቆብ የተሰማውን ደስታና ዓላማ ነው፤ እግዚአብሔርን በቤቴል ከተገኘኝ በኋላ።

“ወደ ምሥራቅ ሰዎች አገር ሄደ” በመሳፍንት 6:3 እና 33 ይህ የሚያመለክተው ዓረባዊ ነገድን ነው (ኢዮብ 1:3፤ ኢሳ. 11:14፤ ሕዝ. 25:4፤10)። ሆኖም፣ እዚህ ይተጠቀስ ያለው የካራንን ነዋሪዎች ነው (ኤር. 49:28)። እሱ ሊያመለክት የሚችለው፣ የሰሜን ዓረብ ነገዶችን ነው፣ በቤቴልና በካራን መካከል፣ ያንንም ያዕቆብ የተገኘኛው።

29:2 “በሜዳውም እነሆ ጉድጓድን አየ” ጉዞው በሙሉ ተገድፏል፤ እናም ቁ. 2 ላይ ያዕቆብ ራሱን የሚያገኘው ወደ ካራን ተቃርቦ ነው፤ ግን ትክክለኛ ስፍራው ርግጠኛ አይደለም። የውኃ ጉድጓዶች የአገሬው ከብቶች መገናኛ ስፍራ ነው። በዚህ “ዕድላዊ” ግንኙነት የእግዚአብሔር መገኘት ግልጽ ነው። ካራን የምዕራፍ 29-31 ዐውደ ጽሑፍ ነው።

“በጉድጓዱም አፍ የነበረው ድንጋይ ትልቅ ነበረ” ይህ በዚህ ባህል የተለመደ ነው፤ እናም እሱ (1) ትነትን ለማስቀረት፤ (2) ውኃው ንጹህ ሆኖ እንዲቆይ፤ ወይም (3) ለጥበቃ ዓላማ (ለሁነኛ አጠቃቀም)።

አመቅ ጽሑፍ: 29:4-8
⁴ያዕቆብም፡- ወንድሞቼ ሆይ፡ እናንተ የወዴት ናችሁ? አላቸው። እርሱም፡- እኛ የካራን ነን አሉት። ⁵የናኮርን ልጅ ላባን ታውቁታላችሁን? አላቸው። እርሱም፡- እናውቀዋለን አሉት። ⁶እርሱ፡- ደኅና ነውን? አላቸው። እርሱም፡- አዎን ደኅና ነው አሁንም ልጁ ራሔል ከበጎች ጋር መጣች አሉት። ⁷እርሱም፡- ቀኑ ገና ቀትር ነው፤ ከብቶቹ የሚከማቹበት ሰዓቱም ገና አልደረሰም አሁንም በጎቹን አጠጡና ሄዳችሁ አሰማሩአቸው አላቸው። ⁸እነርሱም አሉ፡- መንገች ሁሉ እስኪከማቹና ድንጋዩን ከጉድጓዱ አፍ እስኪገለብጡት ድረስ አንችልም ከዚያም በኋላ በጎቹን እናጠጣለን።

29:4 “ወንድሞቼ” ይህ የቃል አጠቃቀም (ቢዲቢ 26) ለሰላምታ ነው፤ ምንም ዓይነት የቤተሰባዊ ዝምድና ሳያመለክት። ይህንኑ ተመሳሳይ ሰላምታ በክርስቲያኖች መካከል በደቡባዊ አሜሪካ (ዩ ኤስ ኤ) ዛሬ እንጠቀማለን።

በቁ. 12 እና 15 ተመሳሳይ ቃል ለዘመዳሞች ጥቅም ላይ ውሏል፤ ግን በጥሬው “ወንድም” በሚል አይደለም። ይህ የቤተሰብ እውቅና፣ “አጥንቴና ሥጋዬ” በሚል ይጠራል፤ ቁ. 14 (ዘፍ. 2:23)።

29:5 “የናኮርን ልጅ ላባን፣ ታውቁታላችሁን” እዚህ መልካም ምሳሌ አለ፤ “ልጅ” ለሚለው ቃል (ቢዲቢ 119) በዕብራይስጥ ሊያመለክት የሚችለው “አባት” ወይም “አያት”ን ነው። ባቱኤል የላባ አባት ነው፤ እናም ናኮር አያቱ ነው (ዘፍ. 24:24፤29)።

29:6 “እሱ ደኅና ነውን... አዎን ደኅና ነው” ይህ ሻሎም የሚለው ቃል ነው (ቢዲቢ 1022)። ልዩ ርዕስ 15:15 ተመልከት።

“ልጁ ራሔል ከበጎች ጋር መጣች” በእግዚአብሔር አገልጋዮች ሕይወት ዘንድ ምንም ዓይነት አጋጣሚ የለም (ዝክ. 24:15፤ ዘጸ. 2:16፤ የደስተኛ ሕይወት ክርስቲያኖዊ ምሥጢር በሐና ዊዛል ስሚዝ ተመልከት)። እዚህ የማይታየው የእግዚአብሔር እጅ አለ፤ ለዮሴፍ በዘፍ. 37:15-17 እንደሆነው (እንዲሁም በመጽሐፈ-አስቴር የእግዚአብሔር ስም ምንም አልተከሰተም፤ ነገር ግን የእሱ መገኘትና ምሪት ግልጽ ነበር)።

29:7 “እነሆ፣ ቀኑ ገና ቀትር ነው” ያዕቆብ አረኛ ነበር እናም እሱ በመልካም አረኛነቱ ልምድ ምን መደረግ እንደሚኖርበት ያውቃል (ይህ እውቀቱም ላባን ይማርከዋል)። ይህም ጡንቻውን (ጥንካሬውን) ለማሳየት ረድቶታል (ዝክ. ቁ. 10) ለራሔል! በግልጽ፣ እሱ ሠርቷል! እኔ የምመለከተው፣ ራሔል በዚህ እንግዳ ለመጀመሪያ ጊዜ ስትሳም መደናገጧን ነው (ዝክ. ቁ. 11)፤ ነገር ግን ማንነቱን ከነገራት በኋላ ታላቅ ደስታ ሆነ። ያዕቆብ ያለቀሰበት ሕቅ የሚያመለክተው የምስራቃውያን ሰዎች ባህላዊ ልማድ ነው፤ እሱም ስሜታቸውን የሚያሳይ፣ ከምዕራባዊ ተጓዳኞቻቸው ይልቅ (ዝክ. ቁ. 13)።

ያዕቆብ ሌሎችን እረኞች የተናገራቸው በፈሊጣዊ ተተካሪዎች ነው። እነሱም እንደ ተጽዕኖ ጥያቄዎች የሚያገለግሉ።

1. ውኃ፣ ቢዲቢ 1052፣ ኬቢ 1639፣ ሂሬል ተተካሪ
2. ሂድ፣ ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ
3. መሰማሪያ፣ ቢዲቢ 944፣ ኬቢ 1258፣ ተተካሪ

አመቅ ጽሑፍ፡ 29:9-12

⁹እርሱም ገና ከእነርሱ ጋር ሲነጋገር እነሆ የላባ ልጅ ራሔል ከአባትዋ በጎች ጋር ደረሰች እርሷም የአባትዋን በጎች ትጠብቅ ነበርና።
¹⁰ያዕቆብም የአናቱን ወንድም የላባን ልጅ ራሔልንና የአንቱን የላባን በጎች ባየ ጊዜ፣ ቀረብ ከጉድጓዱም አፍ ድንጋዩን ገለበጠ። የአንቱን የላባን በጎችንም አጠጣ።
¹¹ያዕቆብም ራሔልን ሳማት፣ ቃሉንም ከፍ አድርጎ አለቀሰ።
¹²ያዕቆብም የአባትዋ ዘመድና የርብቃ ልጅ መሆኑን ለራሔል አስታውቃት እርሷም ሮጣ ሄዳ ለአባትዋ ይህን ነገር ነገረችው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 29:13-14

¹³ላባም የአንቱን ልጅ የያዕቆብን ወሬ በሰማ ጊዜ ሊቀበለው ሮጠ፣ አቅጭም ሳመው፣ ወደ ቤቱም አገባው። ነገሩንም ሁሉ ለላባ ነገረው።
¹⁴ላባም፡- በእውነት አንተ አጥንቴ ሥጋዬም ነህ አለው። አንድ ወር የሚያህልም ከእርሱ ጋር ተቀመጠ።

29:13 “ላባም የአንቱን ልጅ የያዕቆብን ወሬ በሰማ ጊዜ ሊቀበለው ሮጠ” ራቢዎች የሚሉት፣ እሱ የሮጠበት ምክንያት፣ ያዕቆብ ልክ እንደ ኤልዔዘር ስጦታዎችን አምጥቷል ብሎ በማሰቡ ነው (ዘፍ. 24:10)። ሆኖም፣ እኔ የሱን የውስጥ ሐሳብ በተመለከተ በዚህ ነጥብ ላይ እውነት ሐሰት ለማለት ዝግጁ አይደለሁም። ላባ በያዕቆብ ላይ ተጽዕኖ ለማሳደር መውጣቱ እውነት ነው፣ ተጽዕኖ አሳዳሪውን፣ ግን ይህ የሚመስለው የእግዚአብሔር እቅድ ነው፣ ያዕቆብን ለማብቃት።

29:14 “አንድ ወር” ቃሉ (ቢዲቢ 294) የሚዛመደው “ጨረቃ” ከሚለው ቃል ጋር ነው (ቢዲቢ 294)። ዕብራውያን የጨረቃ የቀን መቁጠሪያ ይጠቀማሉ፣ በጨረቃ ሐረጎች ምልክት የተደረገበት (ማለትም፡ አዲስ ጨረቃ፣ አዲስ ወር)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 29:15-20

¹⁵ላባም ያዕቆብን፡- ወንድሜ ስለሆንህ በከንቱ ታገለግለኛለህን? ምንዳህ ምንድር ነው? ንገረኝ አለው።
¹⁶ላባም ሁለት ሴቶች ልጆች ነበሩት የታላቁቱ ስም ልያ የታናሺቱ ስም ራሔል ነበረ።
¹⁷ልያም ዓይነ ልም ነበረች ራሔል ግን መልክ መልካም ነበረች ፊትዋም ውብ ነበረ።
¹⁸ያዕቆብም ራሔልን ወደደ እንዲህም አለ፡- ስለ ታናሺቱ ልጅህ ስለ ራሔል ሰባት ዓመት እገዛልሃለሁ።
¹⁹ላባም፡- ለሌላ ሰው ከምሰጣት ይልቅ ለአንተ ብስጣት ይሻላል ከእኔ ጋር ተቀመጥ አለ።
²⁰ያዕቆብም ስለ ራሔል ሰባት ዓመት ተገዛ እርሷንም ይወድዳት ስለነበረ በእርሱ ዘንድ እንደ ጥቂት ቀን ሆነለት።

29:15 ይህ ለመግለጽ በጣም አስቸጋሪ ነው፣ የሚመስለው ግን፣ ላባ ቀደም ብሎ ያዕቆብ ራሔል ላይ ዓይነን እንደጣለ የተረዳ ይመስላል፤ እናም እሱ በዙሪያ ጥምጥም መንገድ ለማለት የሚፈልገው፣ ያዕቆብ ማጫ እስከሌለው ድረስ፣ ለእሱ ማገልገል እንዳለበት ነው። እንዲሁም የእረኝነት ችሎታውን ተገንዝቧል።

29:16 “ልያ” የሰሟ ሥርወ ቃል (ቢዲቢ 521፣ ኬቢ 513) አወዛጋቢ ዓይነት ነው፡ (1) የአካድያን ሥር፣ “ላም”፤ (2) የዓረብኛ ሥር፣ “የዱር ላም”፤ ወይም (3) “የደከመ” (ከግሥ፣ ኬቢ 512)። ከቁ. 17 የሚመስለው እሷ በአካሏ እንደ ራሔል ማራኪ አለመሆኗን ነው።

“ራሔል” የሰሟ ፍቺ “ሴት በግ” ነው (ቢዲቢ 932፣ ኬቢ 1216)። ዘላን ሕዝቦች በእንስሳት ስም ማውጣታቸው ግልጽ ነው።

29:17

አአመመቅ፣ የተመት፣

አጎሶአ፣ አዓአት፣

LXX

“ዓይኖቿ ደክመው ነበር”

አኪጀት

“ዓይኖቿ በቀላሉ የሚጎዱ ነበሩ”

አየተመት

“ዓይኖቿ ያምራሉ”

አእት፣ አአመቅ

“የሚያምሩ ዓይኖች”

የተእመቅ

“ልም ዓይኖች”

ፔሺታ

“ማራኪ ዓይኖች”

ቅጽሉ (ቢዲቢ 940፣ ኬቢ 1230) ፍቸው

1. የዕብራይስጥ ሥር— ላስላሳ፣ ገራም፣ ቀጭን

2. የዓረብ ሥር— ደካማ፣ ቀጭን፣ ምስኪን

አብዛኞቹ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች በዚህ ዐውደ ጽሑፍ የሚወሰዱት ዓረብኛውን ነው፣ ምክንያቱም ከሰሟ ሥርወ-ፍቺ። ግን፣ ይህ ቁጥር ምናልባት ሁለቱንም ልጆች የሚያሞግስ ይሆናል።

“መልክ መልካም ነበረች ፊትዋም ውብ ነበረ” ቅጽሉ (ቢዲቢ 421) ጥቅም ላይ የዋለው ሁለቱ ነው፣ ለሁለት አወቃቀሮች።

1. ቢዲቢ 421 እና 1061 የሚያመለክቱት ውብ/መልክ መልካም፣ በቅርጽ

2. ቢዲቢ 421 እና 909 የሚያመለክቱት ውብ/መልክ መልካም፣ በፊት የሁሉም ቀዳሚ አባቶች ሚስቶች ውበቶች ማራኪዎች ነበሩ (ግን ደግሞ መሐን) ሴቶች።

29:18 “ያዕቆብም ራሔልን ወደደ ... ስለ ታናሺቱ ልጅህ ስለ ራሔል ሰባት ዓመት እገዛልሃለሁ” ይህ በእጅጉን ልግስና ያለበት ስጦታ ነው፤ ላባ ፈጽሞ ሊጠይቀው ከሚችለው በላይ። ነገር ግን እሱ በጣም ተደስቶ የሱን ሙሉ ጠቀሜታ ወሰደ። በእነዚህ በሁለቱ መካከል ያለው እውነተኛ ፍቅር ቁ. 19-20:30 ላይ ሊታይ ይችላል።

29:19 “ከእኔ ጋር ሁን” ይህ ትዕዛዝ ነው (ቢዲቢ 442፣ ኬቢ 444፣ ተተካሪ)፣ ነገር ግን በዐውደ ጽሑፉ፣ እሱ ፈላጊዎ መንገድ ነው የያዕቆብን ሐሳብ ለመቀበሉ፣ ለላባ ሰባት ዓመት መሥራት፣ እንደ ሙሽራ ማጫ ዋጋ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 29:21-30
²¹ያዕቆብም ላባን፡- ወደ እርስዋ እገባ ዘንድ ሚስቴን ስጠኝ፤ ቀኔ ተፈጽሞአልና አለው። ²²ላባም የዚያን ስፍራ ሰዎች ሁሉ ሰበሰበ፣ ሰርግም አደረገ። ²³በመሸም ጊዜ ልጁን ልያን ወስዶ ለያዕቆብ አገባለት ያዕቆብም ወደ እርስዋ ገባ። ²⁴ላባም ለልጁ ለልያ ባሪያይቱን ዘለፋን ባርያ ትሆናት ዘንድ ሰጣት። ²⁵በነጋም ጊዜ እነሆ ልያ ሆና ተገኘች ላባንም፡- ምነው እንደዚህ አደረግህብኝ? ያገለገልሁህ ስለ ራሔል አልነበረምን? ለምን አታለልኸኝ? አለው። ²⁶ላባም እንዲህ አለ፡- በአገራችን ታላቁቱ ሳለች፣ ታናሺቱን እንሰጥ ዘንድ ወግ አይደለም ²⁷ይህችንም ሳምንት ፈጽሞ ሌላ ሰባት ዓመት ደግሞ እኔን ስለምታገለግለኝ አገልግሎት እርስዋን ደግሞ እሰጥሃለሁ። ²⁸ያዕቆብም እንዲህ አደረገ፣ ይህችንም ሳምንት ፈጽሞ ልጁን ራሔልንም ለእርሱ ሚስት ትሆን ዘንድ ሰጠው። ²⁹ላባም ለልጁ ለራሔል ባርያይቱን ባላን ባርያ ትሆናት ዘንድ ሰጣት። ³⁰ያዕቆብም ወደ ራሔል ደግሞ ገባ። ራሔልንም ከልያ ይልቅ ወደዳት ሌላ ሰባት ዓመትም ተገዛለት።

29:21 “ያዕቆብም ላባን፡- ወደ እርስዋ እገባ ዘንድ ሚስቴን ስጠኝ፤ ቀኔ ተፈጽሞአልና አለው” እንደ እውነቱ፣ ላባ ከሰባት ዓመት በኋላም አልተጣደፈም፣ ለያዕቆብ ልጁን ለመስጠት። ይህ የሚያመለክተው በእነዚህ ቁጥሮች ሁሉ ያለውን የላባን የጭቆና ዘዴዎች ዝንባሌ ነው። እሱ የሚመለከተው የወዲያውኑ የቤተሰቡን ጥቅሞች ነው።

29:23 “ያዕቆብም ወደ እርስዋ ገባ” በርካታ ውይይቶች ተካሂደዋል፤ ያዕቆብ ለምን፣ ከዚህ ሁሉ ጊዜ በኋላ፣ ይህች ልያ መሆንዋን አለማወቅ። አንዳንዶቹ ንድፈ ሐሳቦች፡ (1) ጨለማ ነበር (ማለትም፣ ቁ. 23፣ “በመሸም ጊዜ”)፤ (2) ፊቷን ተከናንባለች (ዝክ. 24:65)፤ (3) ስክሮ ነበር (“ግብዣ” የሚለው ቃል [ቢዲቢ 1059] ቁ. 22 ላይ “መጠጣት” ከሚለው ሥር ነው [ቢዲቢ 1059]፣ ሞቅ ያለ ግብዣን ያመለክታል)! ለእኔ እንደሚመስለኝ ቁጥር 3 ማኅበራዊውን ዐውድ በእጅጉን ይስማማዋል።

29:24 “ላባም ለልጁ ለልያ ባሪያይቱን ዘለፋን ባርያ ትሆናት ዘንድ ሰጣት” ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች እንደምንረዳው፣ እሱም የሁራያንን ባህል የሚገልጸው፣ ተመሳሳይ ጊዜ ነው (2^ኛ ሚሊኒየም ዓ.ዓ)፣ ይህም የተለመደ ወግ ነበር። ምናልባት ልጅቱ መሐን ብትሆን አገልጋይዋ በእሷ ምትክ ልጅ እንድትወልድ (ዝክ. ቁ. 28-29፣ 30:3)። ቁጥር 24 እና 29 የተራኪው የቅንፍ ሐሳብ ነው፣ እኛን ለምዕራፍ 30 የሚያዘጋጅ።

29:25 “እነሆ፣ ልያ ነበረች” ምንም እንኳን ከላባ ባሕርይ እንዲህ ዓይነቱ ጠባይ የሚጠበቅ ቢሆንም፣ ልያ አንድ ነገር አለማለቷ ወይም ራሔል አንድ ነገር አለማለቷ ያስገርማል። ነገር ግን፣ ይህንን ዘመን መፍረድ ያለብን በዝ ራሱ ባህል መሆን አለበት እንጂ በእኛ አይደለም፤ እናም የተለየ ዐውደ ጽሑፋዊ መረጃ ባለመገኘቱ ዘመናዊዎቹ ተርጓሚዎች በጥልቀት መመራመር አይኖርባቸውም።

29:27 “ይህችንም ሳምንት ፈጽሞ ሌላ ሰባት ዓመት ደግሞ እኔን ስለምታገለግለኝ አገልግሎት እርስዋን ደግሞ እሰጥሃለሁ” ይህ የጫጉላ ሳምንት በዚህ ባህል የተለመደ ነው (መሳ. 14:12፣17)። እሱም ደግሞ በተረፈ ቅዱስ ቃላዊ መጽሐፍ ጦቢት 11:18 ላይ ተንጸባርቋል። የወር በሳምንታት የመከፋፈል ጽንሰ-ሐሳብ በተለየ መልኩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነው (ዘፍ. 2:1፣ 2)። ላባ ሊታመን የማይችል ጥያቄ አቅርቦ ያዕቆብ ለሰባት ተጨማሪ ዓመታት እንዲያገለግለው መጠየቁ የሚያሳየው የዚህን ሰው የበዝባሽነት አዝማሚያ ነው። ያዕቆብ ጉዳዩን ተወጣ፣ አሁን ደግሞ መታለሉ እንዴት እንደሚሰማው እያወቀ ነው (ዝክ. 27:35)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 29:31-35
³¹እግዚአብሔርም ልያ የተጠላች መሆንዋን ባየ ጊዜ ማኅፀንዋን ከፈተላት ራሔል ግን መካን ነበረች። ³²ልያም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች፣ ስሙንም ሮቤል ብላ ጠራችው እግዚአብሔር መከራዬን አይቶአልና፣ እንግዲህም ወዲህ ባሌ ይወድደኛል ብላለችና። ³³ደግሞም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች እኔ እንደ ተጠላሁ እግዚአብሔር ስለ ሰማ ይህን ደገመኝ አለች ስሙንም ስምዖን ብላ ጠራችው። ³⁴ደግሞም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች አሁንም ባሌ ወደ እኔ ይጠጋል፣ ሦስት ወንዶች ልጆችን ወልጄለታለሁና አለች ስለዚህም ስሙን ሌዊ ብላ ጠራችው። ³⁵ደግሞም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች በዚህም ጊዜ እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ አለች ስለዚህም ስሙን ይሁዳ ብላ ጠራችው። መውለድንም አቆመች።

29:31 “ያልተወደደች” ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው፣ እሱም በጥሬው “የተጠላች” ለማለት (ቢዲቢ 971፣ ኬቢ 1338፣ ተገብሮ ቦዛ አንቀጽ፣ ዝክ. ቁ. 33)፣ ግን እሱ በዘዳ. 21:15፣ ሚል. 1:2-3፣ ዮሐንስ 12:25 እና ሉቃስ 14:26 ጥቅም ላይ በመዋሉ ምክንያት፣ እሱ የማወዳደሪያ ፈሊጥ ነው፣ ይህም “ያልተወደደች” በሚል የግድ መተርጎም የሚኖርበት “የተጠላ” ሳይሆን፣ የሚናገረው ስለ ቅድሚያ ነው። ያዕቆብ ከልያ ይልቅ ራሔልን ወደደ።

29:32 “ልያም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች፣ ስሙንም ሮቤል ብላ ጠራችው” ሮቤል (ቢዲቢ 910፣ “እነሆ ወንድ ልጅ”፣ “መመልከት”፣ ከሚለው ግሥ፣ ቢዲቢ 909) የታወቀ ሥርወ-ቃል ነው “የታየ” ከሚለው ቃል (ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ የተጠናቀቀ፣ “መመልከት”)።

“ ወንድ ልጅ መውለድ ትልቅ ክብር ነበር። ልዩ እርግጠኛ ነበረች፣ ያዕቆብ ደስ እንደሚሰኝባትና በልዩ ትኩረት እውቅና እንደሚሰጣት።

29:33 “ደግሞም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች... ስምዖን” “ስምዖን” የሚለው ስም (ቢዲቢ 1035) የታወቀ ሥርወ-ቃል ነው፣ ከዕብራይስጡ ቃል “መሰማት” ወይም “እግዚአብሔር ሰማኝ” (ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ የተጠናቀቀ)።

29:34 “ደግሞም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች... ሌዊ” የእሱ ስም (ቢዲቢ 532 l) ከታወቀው ሥርወ-ቃል ከ“መደባለቅ” ነው (ቢዲቢ 530 l፣ ኬቢ 522፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ)። ልዩ ጠለቅ ያለ ስሜት ያለው ግንኙነት ከያዕቆብ ጋር እንዲኖራት ትናፍቃለች።

29:35 “ደግሞም ፀነሰች፣ ወንድ ልጅንም ወለደች... ይሁዳ” ይህኛው ልጅ እግዚአብሔር ተስፋውን ለመፈጸም የመረጠው ነው። የስሙ ፍችም “ምስጋና” ሲሆን (ቢዲቢ 397)፣ በዚህም “ያህዌን አመሰግናለሁ” የሚል አባባል አለ (ቢዲቢ 392፣ ኬቢ 389፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ)። ስሙም የነገድ፣ ከዚያም የሕዝብ፣ እንዲሁም ከዚያ ለሁሉም የአይሁድ ሕዝብ መጠሪያ ሆኗል። ሦስቱ ቀዳሚ ልጆች በማይገባ ድርጊታቸው ተትተዋል (ተቀባይነት አላቸው)። እንደገናም፣ የሚያስገርመው፣ እግዚአብሔር በአናሳ ከተወደደችው ሴት የመሲሐን የዘር ሐረግ መምረጡ ነው። ይህ ከሚጠበቀው የተገላቢጦሽ የሆነ ሁኔታ በዘፍጥረት የተለመደና፣ የያህዌን ተቆጣጣሪነትና ሉዓላዊነት የሚያሳይ ነው።

ዘፍጥረት 30 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጆት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የያዕቆብ ልጆች	የያዕቆብ ልጆች (29:31-30:24)	የያዕቆብ ክንውን በካራን (29:1-31:55)	ለያዕቆብ ልጆች ተወለዱለት (29:31-30:24)	የያዕቆብ ልጆች (29:31-30:24)
30:1-13			30:1 30:2 30:3-8	29:31-30:8
	30:9-13	30:9-13	30:9-13	30:9-13
30:14-21	30:14-21	30:14-21	30:14 30:15ሀ 30:15ለ 30:16 30:17-21	30:14-21
30:22-24	30:22-24	30:22-24	30:22-24	30:22-24
ያዕቆብ በለጸገ	የያዕቆብ ከላባ ጋር ስምምነት		የያዕቆብ ከላባ ጋር ድርድር	ያዕቆብ እንዴት ሃብታም ሆነ
30:25-36	30:25-36	30:25-36	30:25-26 30:27-28 30:29-30 30:31ሀ 30:31ለ-33	30:25-31 30:32-36
30:37-43	30:37-43	30:37-43	30:37-39 30:40 30:41-43	30:37-43

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ xxiv ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 30:1-8

¹ራሔልም ለያዕቆብ ልጆችን እንዳልወለደች ባየች ጊዜ በእሳት ቀናችባት ያቆብንም። ልጅ ስጠኝ ይህስ ካልሆነ እሞታለሁ አለችው። ²ያዕቆብም ራሔልን ተቆጥቶ። በውኑ እኔ የሆድን ፍሬ በነሣሽ በእግዚአብሔር ቦታ ነኝን? አላት። ³እርሰዋም ባሪያዬ ባላ እነሆ አለች ድረስባት በእኔም ጭን ላይ ትውለድ። የእርሰዋም ልጆች ለእኔ ደግሞ ይሁኑልኝ አለች። ⁴ባሪያዋን ባላንም ሚስት ትሆነው ዘንድ ለእርሱ ሰጠችው ያዕቆብም ድረስባት። ⁵ባላም ፀነሰች። ወንድ ልጅንም ለያዕቆብ ወለደችለት። ⁶ራሔልም። እግዚአብሔር ፈረደልኝ፤ ቃሌንም ደግሞ ሰማ፤ ወንድ ልጅንም ሰጠኝ አለች ስለዚህ ስሙን ዳን ብላ ጠራችው። ⁷የራሔልም ባሪያ ባላ ደግሞ ፀነሰች፤ ለያዕቆብም ሁለተኛ ወንድ ልጅን ወለደች። ⁸ራሔልም። ብርቱ ትግልን ከእሳቱ ጋር ታገልሁ፤ አሸንፍሁም አለች ስሙንም ንፍታሌም ብላ ጠራችው።

30:1 "በእሳቱ ቀናችባት" ይህ በጥሬው "የፊት መቅላት" ነው (ከዓረብ ሥር፣ ቢዲቢ 888፣ ኬቢ 1109፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ)። እሷም በጥቅሉ ቅናቷን በያዕቆብ ላይ አወጣች ("ልጅ ስጠኝ፣" ቢዲቢ 396፣ ኬቢ 393፣ ተተካሪ)፤ እሱም ቢሆን ወዲያውኑ ነው ያንኳሰሰው (ቁ. 2)! መሐንነት በአባቶች ሚስቶች ዘንድ የተለመደ ይመስላል። የራሔል ትዕግሥት ማጣት ቁ. ላይ ይታያል፤ ርብቃ ግን ከሃያ ዓመት በላይ ስትጸልይ። ልዩ አራት ልጆችን ከወለደች በኋላ፤ ራሔል ቀናች፣ ተሰላጫች፣ እንዲሁም ትዕግሥት አጣች።

30:3 "ባሪያዬ ባላ እነሆ አለች፤ ድረስባት፤ በእኔም ጭን ላይ ትውለድ" ይህ ባህላዊ ፈሊጥ ሲሆን፤ እሱም የሚያመለክተው ማደግን ነው (ዘፍ. 48:12)። እኛም ከሊፒት-ኢሽታር የሕግ ጽሑፍ ፣ የሐሙራቢ ሕግ፣ የኑዚ የገበታ ጽሑፎች፣ የማሪ የገበታ ጽሑፎች፣ እና አላላክህ የገበታ ጽሑፎች እንደምንረዳው፤ ይህ ከባህል አኳያ ሊሆን የሚችል ነው። የዚህን ባህል ግብረ ገብ በእኛ ዘመን እይታ ልንፈርድ አንችልም።

- የራሔል ተስፋ መቁረጥ ተከታታይነት ባላቸው ትእዛዞቿ ይታያል።
1. ወደ እሷ ግባ፣ ቢዲቢ 97፣ ኬቢ 112፣ ተተካሪ (ጠንከር ያለ ጥያቄ)
 2. እሷም እንድታረግዝ፣ ቢዲቢ 408፣ ኬቢ 411፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኗዊ ስሜት ጥቅም ላይ የዋለ
 3. በእሷ በኩል ልጆች ይኖሩኝ ዘንድ (በጥሬው፣ እኔም እታነጽ ዘንድ)፣ ቢዲቢ 124፣ ኬቢ 139፣ ሂፋል ያልተጠናቀቀ፣ በተጓዳኝ መልኩ የገባ

30:5-6 "ባላም ፀነሰች፤ ወንድ ልጅም ወለደች... ዳን" "ዳን" የሚለው ስም የዕብራይስጥ ቃል ሲሆን "ፈረደ" ነው (ቢዲቢ 192)። ቁ. 21 ላይ የምትወለደው ልጅ የዚህ ቃል የአንስታይ ጾታ ተመሳሳይ ቅርጽ ነው (ዲና፣ ቢዲቢ 192)።

30:8

አአመመቅ፣ አየተመት	"በጽኑ ትግል"
ነኪጀት	"በታላቅ ትግል"
አእት	"ኃይለኛ ግጥሚያ"
አኢመቅ	"ወሳኝ ውጊያ"
LXX	"መግት"

ችግር የሚሆነው ማጽ "ኤሎሂም፣" መያዙ ነው፤ እሱም፣ ራሔል ከእግዚአብሔር ጋር እንደታገለች የሚያሳይ፤ ወይም ሲተረጉመው በገላጭነት "ኃያል/ታላቅ/ጠንካራ" ማለቱና እንዲሁም እሱን በዘይቤአዊ ትግል መውሰዱ፤ ከመሐንነቷ ጋር በተያያዘ (ዝክ፣ ፔሺታ)።

"ንፍታሌም" ይህ ቃል የሚዛመደው "መታገል" ከሚለው ቃል ጋር ነው (በጥሬው "መጠምዘዝ፣" ቢዲቢ 836)። እሷም ከእሳቷ ጋር በባላንጣነት፣ ከእግዚአብሔር ጋር ደግሞ በጸሎት ታግላለች።

አመቅ ጽሑፍ: 30:9-13

⁹ልዩም መውለድን እንዳቆመች ባየች ጊዜ ባሪያዋን ዘለፋን ወሰደች፤ ሚስት ትሆነውም ዘንድ ለያዕቆብ ሰጠችው። ¹⁰የልዩ ባሪያ ዘለፋም ወንድ ልጅን ለያዕቆብ ወለደች። ¹¹ልዩም ጉድ አለች ስሙንም ጋድ ብላ ጠራችው። ¹²የልዩ ባሪያ ዘለፋም ዳግመኛ ለያዕቆብ ወንድ ልጅን ወለደች። ¹³ልዩም ደስታ ሆነልኝ ሴቶች ያመሰግኑኛልና አለች ስሙንም አሴር ብላ ጠራችው።

30:9 በእነዚህ እሳት-ማማቾች/ሚስቶች መካከል ጽኑ ፉክክር ነበር!

30:10-11 "የልዩ አጋልጋይ ዘለፋ ወንድ ልጅ ወለደችላት... ጋድ" ጋድ የሚለው ቃል (ቢዲቢ 151 III) የተገኘው ከዕብራይስጥ "ዕድለኛ" ወይም "መልካም ዕድል" ከሚለው ነው (ቢዲቢ 151 II)።

ማጽ "በመልካም ዕድል፣" የሚል አለው፣ ነገር ግን የማሰራጫ ሊቃውንት የጎን ማስታወሻ "መልካም ዕድል መጣ" የሚል አለው። እሱም ሊሆን የሚችለው ጋድ i g (ቢዲቢ 151 III) የመጣው ከ

1. ሠራዊት፣ i r i g ቢዲቢ 151 ፣ አኪጆት (አዳክት የግርጌ ማስታወሻ)
2. ዕድል፣ i g ቢዲቢ 151 II፣ LXX፣ አአመመቅ፣ አየተመት፣ አእት፣ አጎሶአ፣ አኢመቅ፣ የተአመቅ፣ ፔሺታ
3. ደስታ፣ LXX

30:12 "የልዩ አገልጋይ ዘለፋ ለያዕቆብ ሁለተኛ ልጅ ወለደች... አሴር" ይህ ስም የሚዛመደው ከዕብራይስጥ ቃል "ደስታ" ጋር ነው (ቢዲቢ 81)።

30:13 "አሴር" ይህ ስም (ቢዲቢ 81) ደስታ ከሚለው ግሥ የመጣ ነው (ቢዲቢ 80፣ ኬቢ 97 II፣ ፔይል የተጠናቀቀ)፣ ፍቸውም "ደስተኛ የተባለ" ወይም "የተባረከ" ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 30:14-21
¹⁴ሮቤል ስንዴ በሚታጨድበት ወራት ወጣ፣ በእርሻም እንኮይ አገኘ፣ ለእናቱ ለልዩም አመጣላት። ራሔልም ልዩን፣ የልጅሽን እንኮይ ስጪኝ አለቻት። ¹⁵እርስዋም፡- ባሌን መውሰድሽ በውኑ ጥቂት ነገር ነውን? አሁን ደግሞ የልጄን እንኮይ ልትወስጁ ትፈልጋለሽ? አለቻት። ራሔልም፡- እንኪያስ ስለ ልጅሽ እንኮይ በዚህች ሌሊት ከአንቺ ጋር ይተኛ አለች። ¹⁶ያዕቆብም ሲመሽ ከዱር ገባ፣ ልዩም ልትቀበለው ወጣች እንዲህም አለችው። ወደ እኔ ትገባለህ በልጄ እንኮይ በእርግጥ ተከራይቼሃለሁና። በዚያችም ሌሊት ከእርስዋ ጋር ተኛ። ¹⁷እግዚአብሔርም የልዩን ጸሎት ሰማ፣ ፀነሰችም፣ አምስተኛ ወንድ ልጅንም ለያዕቆብ ወለደች። ¹⁸ልዩም፡- ባሪያዬን ለባሌ ስለ ሰጠሁ እግዚአብሔር ዋጋዬን ሰጠኝ አለች ስሙንም ይሳካር ብላ ጠራችው። ¹⁹ልዩም ደግሞ ፀነሰች፣ ስድስተኛ ወንድ ልጅንም ለያዕቆብ ወለደች። ²⁰ልዩም፡- እግዚአብሔር መልካም ስጦታን ሰጠኝ እንግዲህስ ባሌ ከእኔ ጋር ይኖራል፣ ስድስት ልጆችን ወልጄለታለሁና አለች ስሙንም ዛብሎን ብላ ጠራችው። ²¹ከዚያም በኋላ ሴት ልጅን ወለደች፣ ስምዋንም ዲና አለቻት።

30:14 "ሮቤል ስንዴ በሚታጨድበት ወራት ወጣ፣ በእርሻም እንኮይ አገኘ፣ ለእናቱ ለልዩም አመጣላት። ራሔልም ልዩን፣ የልጅሽን እንኮይ (ቢዲቢ 118) ጥንታዊ የፍቅር ማነቃቂያ መድሐኒት ነበር (ማጎልየ ማጎልየ 7:13)። ቢጫ ፍሬውም ሆነ ሥሩ፣ እሱም ሰውን የሚመስለው የዚህ ባህል መነሻ ነው። ራሔል ይህንን የፈለገችው ለመፅኅዕና ልጅ ለመውለድ ተስፋ ስለደረገች ነው (የኪዳን ቤተሰብ በድጋሚ እግዚአብሔርን ለመርዳት እየሞከረ ነው)። በእነዚህ ሁለት እንትማማች መካከል ያለው ትግል ለዚህ ማሳያ ነው። እኔን የሚገርመኝ ያዕቆብ በእነዚህ ሁለት ሴቶች ተንኮል በቀላሉ መታለሉ ነው (ዝክ. ቁ. 15-16)።

30:16 "በርግጥ ተከራይቼሃለሁና" ይህ ያልተወሰነ የተፈጸመ እና የተጠናቀቀ ግሥ ነው፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 968፣ ኬቢ 1330)፣ እሱም ጽኑነትን የሚያመለክት። ያዕቆብ በፍቃዱ የሁለቱ ፊተኛ ሚስቶቹ የግብረ ሥጋ ተራክቦ ተጽዕኖ አደረገበት። የይሳኮር ስም (ከታች ተመልከት) ይህንን አሳዛኝ ሁኔታ ያንጸባርቃል።

30:18 "ይሳኮር" ይሳኮር የሚለው ስም (rkcCy ቢዲቢ 441) የሚዛመደው ከዕብራይስጡ ቃል "ዋጋ" ወይም "ማካካሻ" ጋር ነው (rkc ቢዲቢ 969)። ልዩ የያዕቆብን ፍቅር በሮቤል እንኮይ ተከራየች!

30:19-20 "ልዩ እንደገና ፀነሳ ለያዕቆብ ስድስተኛ ልጅ ወለደች... ዛብሎን" ዛብሎን የሚለው ቃል (ቢዲቢ 259) በዕብራይስጥ ቃላት "ስጦታ" ወይም "ክፍያ" የሚል የቃላት ጨዋታ ሲሆን (ቢዲቢ 256) እንዲሁም "መኖር" ወይም "መሸለም" ነው (ቢዲቢ 269)። ሚስቶቹ አሁንም ቢሆን በእሱ ፍቅር እየታገሉ ነው።

30:21 "ከዚያም በኋላ ሴት ልጅን ወለደች፣ ስምዋንም ዲና አለቻት" ይህ የሚመስለው ለዚህ ቤተሰብ የተወለደች ብቸኛዋ ሴት ነች። የአንዲቷ ስም ብቻ የሚያመለክተው ሐቅ፣ ምናልባት አንድ ብትሆን ነው፣ ሆኖም፣ 37:35ን ተመልከት። ሆኖም፣ የዲና ስፍራ በተከታዩ ትረካ ምናልባት የዚች አንድ ልጅ ስም የተጠቀሰበት ምክንያት ይሆናል።

አመቅ ጽሑፍ፡ 30:22-24
²²እግዚአብሔርም ራሔልን አሰበ፣ እግዚአብሔርም ተለመናት፣ ማጎፀንዋንም ከፈተላት ²³ፀነሰችም፣ ወንድ ልጅንም ወለደችና። እግዚአብሔር ስድቤን አስወገደ አለች ²⁴ስሙንም። እግዚአብሔር ሁለተኛ ወንድ ልጅን ይጨምርልኝ ስትል የሴፍ ብላ ጠራችው።

30:22-24 "እግዚአብሔርም ራሔልን አሰበ፣ እግዚአብሔርም ተለመናት፣ ማጎፀንዋንም ከፈተላት" "የሴፍ" የሚለው ስም (ቢዲቢ 415) ከሁለት ባንደኛው የዕብራይስጥ ግሥት ጋር ይዛመዳል።

1. "ተግዳሮቷን ወሰደላት" (ቢዲቢ 62፣ ኬቢ 74፣ የተጠናቀቀ፣ ዝክ. ቁ. 23) ወይም
2. "መጨመር" (ቢዲቢ 414 ኬቢ 418፣ ሂሬል ተጽዕኖ) እግዚአብሔርን ሌላ ወንድ ልጅ መለመን (ዝክ. 35:17)

አመቅ ጽሑፍ፡ 30:25-36
²⁵ራሔልም የሴፍን ከወለደች በኋላ ያዕቆብ ላባን እንዲህ አለው፡- ወደ ስፍራዬ ወደ አገሬም እመለስ ዘንድ አሰናብተኝ። ²⁶ስለ እነርሱ የተገዛሁላቸውን ሚስቶቼንና ልጆቼን ስጠኝና ልሂድ የተገዛሁልህን መገዛት ታውቃለህና። ²⁷ላባም፡- በዓይንህ ፊት ሞገስን የማገኝ ብሆንስ ከዚህ ተቀመጥ እግዚአብሔር በአንተ ምክንያት እንደ ባረከኝ ተመልክቼአለሁና አለው። ²⁸ደመወዝህን ንገረኝ፣ እርሱንም እሰጥሃለሁ አለ።

²⁹እርሱም አለው፡- እንዴት እንዳገለገልሁህ፤ ከብትህንም እንዴት እንደ ጠበቅሁልህ አንተ ታውቃለህ። ³⁰በእኔ መምጣት በፊት የነበረህ ጥቂት ነበርና፤ ዛሬም እጅግ በዛ ወደ አንተ በመምጣቴም እግዚአብሔር ባረከህ አሁንም እኔ ደግሞ ለቤቴ የምሠራው መቼ ነው? ³¹እርሱም፡- የምሰጥህ ምንድር ነው? አለ። ያዕቆብም አለው፡- ምንም አትስጠኝ ይህንም ነገር ብታደርግልኝ እንደ ገና በጎችህን አበላላሁ እጠብቃለሁም። ³²ዛሬ በመንገዳችሁ በኩል አልፋለሁ፤ በዚያም ከበጎችህ መካከል ዝንጉርጉርና ነቀጣ ያለበቱን ጥቁሩንም በግ ሁሉ፤ ከፍየሎቹም ነቀጣና ዝንጉርጉር ያለበቱን እለያለሁ እነርሱም ደመወዜ ይሆናሉ። ³³ስለዚህም በፊትህ ያለውን ደመወዜን ለመመልከት በመጣህ ጊዜ ወደ ፊት ጸድቅነቴ ይመሰክርልኛል ከፍየሎች ዝንጉርጉርና ነቀጣ የሌለበት ከበግ ጠቦቶችም ጥቁር ያልሆኑ ሁሉ፤ እርሱ በእኔ ዘንድ ቢገኝ እንደ ተሰረቀ ይቆጠርብኝ። ³⁴ላባም፡- እነሆ እንደ ቃልህ ይሁን አለ። ³⁵በዚያም ቀን ከተባቶቹ ፍየሎች ሽመልመሌ መሳይና ነቀጣ ያለባቸውን፤ ከእንስቶቹም ፍየሎች ዝንጉርጉርና ነቀጣ ያለባቸውን፤ ነጭ ያለበትን ማንኛውንም ሁሉ፤ ከበጎቹም መካከል ጥቁሩን በግ ሁሉ ለይቶ ለልጆቹ ሰጣቸው። ³⁶በእርሱና በያዕቆብ መካከልም የሦስት ቀን መንገድ ያህል አራቃቸው ያዕቆብም የቀሩትን የላባን በጎች ይጠብቅ ነበር።

30:25-26 "ወደ ስፍራዬ ወደ አገሬም እመለስ ዘንድ አሰናብተኝ" ባጠቃላይ በጊዜው የነበረው ባህላዊ ወግ፤ ላባ ያዕቆብን ሊያሰናብተው በተገባ ነበር፤ ያዕቆብ ከሚሄድ ይልቅ፤ እሱ በርከት ላለ ጊዜ ለመሄድ ሙከራ አድርጓል፤ ሁሉም አሉታዊ ለሆነ ውጤት። ላባ ያዕቆብ እንዲቆይ ይፈልጋል፤ ምክንያትም ስለሚያተርፈው (ዝክ. ቁ. 27)።

- ቁጥር 25 እና 26 ጠንከር ያለ ቋንቋ አላቸው።
- 1. "አሰናብተኝ" ቁ. 25፤ ቢዲቢ 1018፤ ኬቢ 1511፤ ፔይል ተተካሪ
- 2. "ወደ ገዛ ስፍራዬ እመለስ ዘንድ" ቁ. 25፤ ቢዲቢ 229፤ ኬቢ 246፤ ተጓዳኝ
- 3. "ሚስቶቼንና ልጆቼን ስጠኝ" ቁ. 26፤ ቢዲቢ 678፤ ኬቢ 733፤ ተተካሪ
- 4. "ልሂድ" ቢዲቢ 229፤ ኬቢ 246፤ ተጓዳኝ

"አገልግያለሁ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 712፤ ኬቢ 773) ሁለቴ ነው ጥቅም ላይ የዋለው (ዝክ. ቁ. 29)፤ የያዕቆብን አዝማሚያ ያመለክታል፤ ለላባ የሚገባውን ሙሉ ለሙሉ መክፈሉን (እና ተጨማሪም፤ ቁ. 30)!

30:27 "ባንተ ምክንያት እግዚአብሔር እንደባረከኝ ተመልክቻለሁና" "ተመልክቻለሁ" የሚለው ቃል የተገኘበት ሥር "ያለመቀበል ድምጸት" ወይም "ኹክኹታ" ነው (ቢዲቢ 638 11)። እሱም መጨውን ለማወቅና ለመቆጣጠር የሚደረግ ሙከራ ነው፤ ያህዌን በማመን ሳይሆን በሥጋዊ አግባብ። እሱም በሌ.ዋ. 19:26፤ ዘኩ. 23:23-24፤ እና ዘዳ. 18:10 ተወግዟል።

- እነዚህ የዘፍጥረት የጥንት ሕዝቦች የተጠቀሙባቸው ነገሮች በሙሴ ሕግ ለምን አንደተኮነ ለማወቅ በጣም አስቸጋሪ ነው።
- 1. የድንጋይ ክምር
- 2. መናፍስት ጠሪነት፤ እዚህና 44:5፤15 (ዮሴፍ)
- 3. የማስመሰል አስማት (ማለትም፤ ሽመልመሌ ዘንግ ሽመልመሌ እንስሳት ያስገኛሉ)
- 4. እንኮይን ለመራባት መጠቀም
- 5. የቤት ውስጥ ጣዖታት (ተራፊም)
- 6. የጣዖት አምላኪዎች ግርዘት (እንደ መሣርያ)

እነዚህ ጥንታዊ ያህዌያውያን በባህላቸው ተጽዕኖ አድርገዋል። እነሱ በርግጥ ንጹሕ፤ በእጅጉን ፍጹም ወደ ሆነ አሳዳኝነት ተራምደዋል፤ ግን ረጅም መንገድ ነው!

30:28 "ዋጋህን ንገረኝ፤ እከፍልሃለሁ" ላባ ብልጽግናው የተመሠረተው በያዕቆብ ላይ መሆኑን ሙሉ ለሙሉ ተረድቷል፤ እናም እንደምንም ብሎ እሱን ለማስቀረት ፈልጓል።

- "ሰይም" የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 666፤ ኬቢ 718፤ ተተካሪ) የተለየ የፍቺ መስክ አለው። እሱ በመደበኛነት ፍቸው "መቁረጥ" ወይም "መቀበል" ነው። እዚህ የሚገልጸው ያዕቆብ ዋጋውን ነግሮ ከላባ ጋ እንዲቀር ነው።
- ሁለተኛው ግሥ "መስጠት" (ቢዲቢ 678፤ ኬቢ 733፤ ተጓዳኝ) ላንባቢው የሚያመለክተው ላባ የያዕቆብ መገኘት እና እርዳታ እንደሚያስፈልገው መገንዘብን ነው (ዝክ. ቁ. 30)። ላባ የግድ ጠያቂ አማት መሆን አለበት (ዝክ. 31:11-12)። ጽሑፉ ፈልቁንም የሚያመለክተው ያዕቆብ የሚታየውና የሚተዳደረው እንደ ቅጥር አገልጋይ ነው (ዝክ. 31:14-16)።

30:30 "ወደ አንተ በመምጣቴም እግዚአብሔር ባረከህ" ያዕቆብ የላባ በረከት ምንጭ እሱ እንደሆነና የእሱ ግንኙነትም ከእግዚአብሔር ጋር በመሆኑ እንደሆነ አውቋል። ነገር ግን፤ ቀጣዩ ቁ. 30 እንደሚያሳየው፤ ያዕቆብ የራሱ ኑሮ እንደሚያስፈልገው ተገንዝቧል።

30:31 "እርሱም፡- የምሰጥህ ምንድር ነው? አለ። ያዕቆብም አለው፡- ምንም አትስጠኝ" ያዕቆብ የበረከት ምንጭ ላባ ሳይሆን እግዚአብሔር መሆኑን አውቋል።

30:32 ያዕቆብ ከእንስሳቱ ነቁጣ ያለባቸውን በጎችና ፍየሎች ሊወስድ ነው (ቢዲቢ 378፤ አምስት ጊዜ በቁ. 32-35 ተጠቅሷል)። ነቁጣ ያለባቸው እንስሳት ከበጎች ጥቁር መሆን አለባቸው፤ እንዲሁም ነቁጣ ያለባቸው እንስሳት ከበጎች መሆን ያለበት ጠቃጠቆ ወይም ነጠብጣብ ያላቸው ናቸው። እነዚህ ያለተለመደ ቀለም ያላቸው እንስሳት አልፎ አልፎ የሚገኙ ናቸው። ይህ ነው ግልጹ ምክንያት፤ ያዕቆብ በዚህ ጊዜ ያወቀውና፤ ላባም ሆነ እሱ በቀጣይ ለማን እንደሚሆኑ ምንም ጥያቄ የማያነሡበት (ዝክ. ቁ. 33።

30:35-36 "በዚያም ቀን ከተባቶቹ ፍየሎች ሽመልመሌ መሳይና ነቀጣ ያለባቸውን፤ ከእንስቶቹም ፍየሎች ዝንጉርጉርና ነቀጣ ያለባቸውን፤ ነጭ ያለበትን ማንኛውንም ሁሉ፤ ከበጎቹም መካከል ጥቁሩን በግ ሁሉ ለይቶ ለልጆቹ ሰጣቸው" በዚህ ቁጥርና በቁ. 36 ላይ ሁለት በጣም አስገራሚ ነገሮች አሉ። "እሱ" የሚለው ቃል በቁ. 35 መጀመሪያ ላይ በግልጽ የሚያመለክተው ላባን ነው። ይህ የመጀመሪያው የዝግገማ ልጆቹ የተጠቀሱበት ነው። ባጠቃላይ፤ ላባ መንጋውን ከፍሎ፤ የያዕቆብን እንስሳት የራሱ (የላባ) ልጆች እንዲጠብቁ ሰጠ። ከቁ. 36 የምንመለከተው ላባ የያዕቆብን እንስሳት የሦስት ቀን መንገድ አርቆ እንደወሰዳቸው ነው፤ እነሱም ከእሱ እንስሳት ጋር እንዳይዳቀሉ። ይህም ደግሞ ያዕቆብን አስገድዶታል፤ የላባን እንስሳት ይጠብቅ ዘንድ፤ በረከታቸውን ለማረጋገጥ። ምንም እንኳ ላባ ሁሉም ነገር በጎኑ ቢሆንም፤ እግዚአብሔር ከያዕቆብ ጋር ነበር። እኔ በግሌ

የያዕቆብ ዘዴ፣ ቁ. 37 ላይ የተጠቀሰው፣ በፍጥነት የተራቡት የሽመልመሌዎቹና የነቁጣሙ እንስሳት ምንጭ ነው ብዬ አላምንም፣ ነገር ግን ከተፈጥሮ በላይ የሆነው የአምላክ መገኘት ነው።

አዓአት የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ የግርጌ ማስታወሻ የሚገልጸው ቁ. 35 በላባና በልጆቹ በምሥጢር እንደተደረገ ነው፣ ያልተለመደ መልክ ያላቸውን እንስሳት ለመቀነስ ወይም ገለል ለማድረግ፣ እንዲያ ከሆነ፣ የያዕቆብ ጥያቄ የሚያለመክተው በቀጣይ የሚወለዱትን ብቻ ነው። ይህንን በማገብበት ጊዜ፣ ቁ. 35 ይህን ዓይነት ፍቺ ያለው አልመሰለኝም፣ ነገር ግን የላባ ተጽዕኖ አሳዳሪ ተፈጥሮ አይገርመኝም።

አመቅ ጽሑፍ፡ 30:37-43
³⁷ያዕቆብም ልብን ለውዝ ኤርምን ከሚባሉ እንጨቶች እርጥብ በትርን ወስዶ በበትሮቹ ውስጥ ያለው ነጭ እንዲታይ ነጭ ሽመልመሌ አድርጎ ላጣቸው። ³⁸የላጣቸውንም በትሮች በጎቹ ውኃ ሊጠጡ በመጡ ጊዜ በውኃ ማጠጫው ገንዳ ውስጥ በበጎቹ ፊት አኖራቸው በጎቹ ውኃ ሊጠጡ በመጡ ጊዜ ይጎመጁ ነበር። ³⁹በጎቹም በትሮቹን አይተው ከመጎምጃታቸው የተነሣ ፀነሱ በጎቹም ሽመልመሌ መሳይና ዝንጉርጉር ነቀጣም ያለበቱን ወለዱ። ⁴⁰ያዕቆብም ጠቦቶቹን ለየ፣ ሽመልመሌ መሳይና ጥቁር ያለባቸውን በጎቹንም ሁሉ በላባ በጎች ፊት ለፊት አኖረ መንጎቹንም ለብቻቸው አቆማቸው፣ ወደ ላባም በጎች አልጨመራቸውም። ⁴¹እንዲህም ሆነ የበረቱት በጎች በጎመጁ ጊዜ፣ በጎቹ በትሮቹን አይተው በበትሮቹ አምሳል ይፀንሱ ዘንድ ያዕቆብ በትሮቹን በውኃ ማጠጫው ገንዳ ውስጥ ከበጎቹ ፊት አደረገ ⁴²በደከሙ በጎችም ፊት በትሩን አያደርገውም ነበር የደከሙትም ለላባ፣ የበረቱትም ለያዕቆብ ሆኑ። ⁴³ያ ሰውም እጅግ ባለ ጠጋ ሆነ ብዙም ከብት ሴቶችም ወንዶችም ባሪያዎች ግመሎችም አህዮችም ሆኑለት።

30:37-43 ይህም እንደገና የሚመስለው የአባቶች ቤተሰቦች፣ ያህዌ ተስፋውን ይፈጽም ዘንድ ለመርዳት የሞከሩበት ነው! ይህ ዘዴ ይሥራም ሆነ አይሥራ (ማለትም፣ በፅዕዎት ላይ ያለ ንጥረ ነገር) የሥነ መለኮት ጉዳይ አይደለም! ያዕቆብ፣ አጭበርባሪው፣ አሁንም በሥራ ላይ ነው። የያህዌ ተስፋዎች በያዕቆብ ድርጊት ይወሰናሉን?

30:43 የያዕቆብ መንጋዎች እና ከብቶች ለዓመታት ተራብተዋል (ምናልባትም ስድስት አጥፍ ከተቀጠረው አስራ አራት፣ ዝክ. 31:41)።

የውይይት ጥያቄዎች ለምዕራፍ 29-30

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

- 1. እግዚአብሔር ላባን የመሰለ አጭበርባሪ፣ የራሱ የተመረጠ ዕቃ የሆነውን፣ ያዕቆብን እንዲጨቁነው ለምን ፈቀደ?
- 2. ያዕቆብ ብዙህ አምላኪ ለመሆን ፈልጓልን?
- 3. የእነዚህን ልጆች ስም ዘርዝረህ ታዋቂ ሥርወ ቃላቸውን ጥቀስ።

ዘፍጥረት 31 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አላመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዕቅድ ክነዓንን በምሥጢር ለቀቀ	የዕቅድ ክላባ ኮበለለ	የየዕቅድ ክንውን በካራን(29:1-31:55)	የዕቅድ ክላባ ኮበለለ	የየዕቅድ ክ-በለለ
31:1-16	31:1-16	31:1-9	31:1-3 31:4-9 31:10-13 31:14-16	31:1-13 31:14-16
31:17-21	31:17-21	31:17-18	31:17-21	31:17-21
ላባ የዕቅድን ተከታተለው	ላባ የዕቅድን ተከታተለው	31:19-21	ላባ የዕቅድን ተከታተለው	ላባ የዕቅድን ተከታተለው
31:22-24	31:22-24	31:22-24	31:22-25	31:22-25
31:25-32	31:25-32	31:25-32	31:26-30 31:31-32	31:26-30 31:31-35
31:33-35	31:33-35	31:33-35	31:33-35	
31:36-42	31:36-42	31:36-42	31:36-42	31:36-42
የምጽጳ ኪዳን	የላባ ኪዳን ከየዕቅድ ጋር		በየዕቅድና በላባ መካከል የተደረገበየዕቅድና በላባ መካከል የተደረገው ስምምነት	(31:43-32:3)
31:43-55	31:43-50	31:43-50	31:43-44 31:45-55	31:43-44 31:45-55
	31:51-55	31:51-54 31:55		

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያቸው ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 31፡1-16

1የዕቅብም የላባ ልጆች ያሉትን ነገር፡- ያዕቆብ ለአባታችን የሆነውን ሁሉ ወሰደ ይህንም ሁሉ ክብር ከአባታችን ከብት አገኘ ሲሉ ሰማ።
2የዕቅብም የላባን ፊት አየ፤ እነሆም ከእርሱ ጋር እንደ ዱሮው አልሆነም። 3እግዚአብሔርም ያዕቅብን፡- ወደ አባትህ ምድር ወደ ዘመዶችህም ተመለስ ከአንተም ጋር እሆናለሁ አለው። 4የዕቅብም ልኮ ራሔልንና ልያን ወደ በጎቹ ስፍራ ወደ ሜዳ ጠራቸው። 5እንዲህም አላቸው፡- የአባታችሁ ፊት ከእኔ ጋር እንደ ዱሮ እንዳልሆነ አያለሁ ነገር ግን የአባቴ አምላክ ከእኔ ጋር ነው። 6እኔ ባለኝ ጉልበቴ ሁሉ አባታችሁን እንዳገለገልሁ ታውቃላችሁ። 7አባታችሁ ግን አታለላኝ፤ ደመወዜንም አሥር ጊዜ ለወጠ እግዚአብሔር ግን ክፉ ያደርግብኝ ዘንድ አልፈቀደለትም። 8ደመወዜህ ዝንጉርጉሮች ይሁኑ ቢለኝ በጎቹ ሁሉ ዝንጉርጉሮችን ወለዱ ሽመልመሌ መሳዮቹ ደመወዜህ ይሁኑ ቢለኝ በጎቹ ሁሉ ሽመልመሌ መሳዮችን ወለዱ። 9እግዚአብሔርም የአባታችሁን በጎች ሁሉ ነሥቶ ለእኔ ሰጠኝ። 10እንዲህም ሆነ በጎቹ በጎመጁ ጊዜ ዓይኔን አንሥቼ በሕልም አየሁ እነሆም፡ በበጎችና በፍየሎች ላይ የሚንጠላጠሉት የበጎችና የፍየሎች አውራጆች ሽመልመሌ መሳዮችና ዝንጉርጉሮች ነቁጣ ያለባቸውም ነበሩ። 11የእግዚአብሔርም መልአክ በሕልም፡- ያዕቅብ ሆይ አለኝ እኔም፡- እነሆኝ አልሁት። 12እንዲህም አለኝ፡- ዓይንህን አቅንተህ እይ በበጎችና በፍየሎች ላይ የሚንጠላጠሉት የበጎችና የፍየሎች አውራጆች ሽመልመሌ መሳዮችና ዝንጉርጉሮች ነቁጣ ያለባቸውም ናቸው ላባ በአንተ ላይ የሚያደርገውን ሁሉ አይቼአለሁና። 13ሐውልት የቀባህበት በዚያም ለእኔ ስለሌላት የተሳሰህበት የቤቴል አምላክ እኔ ነኝ አሁንም ተነሥተህ ከዚህ አገር ውጣ፤ ወደ ተወለድህበትም ምድር ተመለስ። 14ራሔልና ልያም መልሰው እንዲህ አሉት፡- በአባታችን ቤት ለእኛ ድርሻና ርስት በውኑ ቀርቶልናልን? 15እኛ በእርሱ ዘንድ እንደ ባዕድ የተቁጠርን አይደለንምን? እርሱ እኛን ሸጠ ዋጋችንን በልቶአልና። 16ስለዚህም እግዚአብሔር ከአባታችን የነሣው ይህ ሁሉ ሀብት ለእኛና ለልጆቻችን ነው አሁንም እግዚአብሔር ያለህን ሁሉ አድርግ።

31:1 “ያዕቅብም የላባ ልጆች ያሉትን ነገር ሰማ” የእነዚህ ልጆች ዕድሜ ስንት እንደሆነ በትክክል አይታወቅም፤ ነገር ግን ከብቶችን ራሳቸውን ችለው ለማሰማራት የበቁ ነበሩ (ዝክ. 30፡35)። ከምዕራፍ 30 በኋላ በርካታ ዓመታት አልፈዋል። ባጠቃላይ በቤት የሰሙትን ደግመዋል። እነሱም በሰዎች ፊት (በይፋ) ደግመውታል፤ ይህም የሚያመለክተው ያዕቅብ ቢደርስበት አለመፍራታቸውን ነው። የእነሱ ክስ፣ መረዳት ቢቻልም፣ ሐቃዊ አይደለም (ዝክ. 30፡30)። ያዕቅብ ከመምጣቱ በፊት ላባ ባለጠጋ ሰው አልነበረም። ያህዌ ከያዕቅብ ጋር ነበር፤ ላባ የተባረከው በመንገዳቸው ነው።

“በልጽግና” ይህ በጥሬው “ክብር” ነው (ቢዲቢ 459፣ ኪጀት)። የዕብራይስጡ ቃል “ክብር” ፍቺው “ከባድነት” ወይም “ክብደት” ነው። እሱም ለ“ክብር፣” ጥቅም ላይ ሊውል ይችላል፤ እዚህ ግን ሊል የሚፈልገው “ሥጋዊ መትረፍረፍ” ነው (አኪጀት)።

31:2 “ያዕቅብ የላባን አዝማሚያ ተመለከተ” ላባ ጨቋኝ ነበር። ምንም እንኳ እሱ ያዕቅብን ያላግባብ ቢይዘውም፣ እሱ ዘወትር ፈገግ ይልለት ነበር፤ አሁን ግን የፊቱ ገጽታ ተለወጠ።

31:3 “እግዚአብሔርም ያዕቅብን አለው” ያህዌ ይሄንን ዕድል፣ ያዕቅብ አሉታዊ ሁኔታውን መረዳቱ፣ ወደ ቤት የመመለሻው ሰዓት መሆኑን ለማመልከት ተጠቅሞበታል (“ተመለስ፣” ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ተተኳሪ)። እሱም የቤቴሉን ተሞክሮ አስታወሰው፣ “ከአንተ ጋር እሆናለሁ።” በሚለው ሐረግ፣ እሱም ከ20 ዓመት ቀደም ብሎ የሆነ (ዘፍ. 28፡10-22፣ በተለይም ቁ. 15)።

31:4 “ያዕቅብም ልኮ ራሔልንና ልያን ወደ በጎቹ ስፍራ ወደ ሜዳ ጠራቸው” ራሔል በቅድሚያ ነው የተጠቀሰችው፣ ምክንያቱም እሷ ተወዳጅ ሚስት በመሆኗ ነው። እነሱም ወደ ሜዳ የተጠሩት ለግል ምሥጢራዊ ስብሰባ ነው። ባጠቃላይ መልኩ ያዕቅብ ይሄንን ቀደም ሲል ከሚስቶቹ ጋር አልተወያየበትም።

31:5 “የአባቴ አምላክ” ይህ በምዕራፍ 31 ከሚገኙት በርካታ ሐረጎች አንዱ ነው፤ እሱም የሚያሳየው የእግዚአብሔርን ኪዳን ታሪካዊ ቀጣይነት ነው፤ ለአብርሃም ቤተሰብ በርካታ ትውልዶች።

31:6 “እኔ ባለኝ ጉልበቴ ሁሉ አባታችሁን እንዳገለገልሁ ታውቃላችሁ” ሚስቶቹ የያዕቅብን የረጅም ሰዓታትና አስቸጋሪ የሥራ ሁኔታ አውቀውለታል ከአባታቸው ጋር በተያያዘ። እሱ 14 ዓመት ለእነሱ እንዲሁም 6 ተጨማሪ ዓመት ለራሱ ከብቶችና መንጎች።

31:7 “አባታችሁ ግን አታለላኝ፣ ደመወዜንም አሥር ጊዜ ለወጠ” “አታለላኝ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 1068፣ ኬቢ 1739፣ ሂፊል የተጠናቀቀ) የመጣው ከዕብራይስጥ ሥር ሲሆን ፍቺውም “ማታለል፣” “ማሳሳት፣” ወይም “ማቃለል” ነው።

“መለወጥ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 322፣ ኬቢ 321) ቁ. 41 ላይ ደግሞ ተጠቅሷል። ምንም እንኳ ላባ ደሞዘን እንዴት እንደለወጠበት በትክክል ባይነገረንም፣ ከጽሑፉ የምንረዳው ግልጽ ነው፣ ያዕቅብም ነቁጥ ያለባቸውን እንስሳት ሁሉ ማግኘት እንደነበረበት፣ ነገር ግን ነቁጥ ያለባቸው እንስሳት በርካታ ሲወልዱ፣ ላባ የተወሰነውን እኩሌታ ለገዛ ራሱ ወሰደ። በየጊዜው ለውጥ ያደርጋል፣ እግዚአብሔር ቀሪውን የያዕቅብን መንጋ ባረከ፣ ነቁጥ ያለባቸው፣ ሽመልመሌዎች፣ ወይም የተኾንረጎሩ ቢሆኑ (ቁ. 8)።

“አስር ጊዜ” ይህ የሚመስለው የተለመደ ቁጥር ነው፤ እሱም ለግንት የሚጠቅም፣ አስር ጊዜ ላይሆን ይችላል (ከምዕራባውያን ጥሬ ትርጉም ተጠንቀቅ)።

“እግዚአብሔር ግን ክፉ ያደርግብኝ ዘንድ አልፈቀደለትም” ያዕቅብ፣ በእግዚአብሔር ዘንድ ያለውን ስፍራ ተረድቷል፣ በ25፡23 ላይ ባለው ትንቢት ብቻ በመመሥረት አይደለም፣ ግን በእግዚአብሔር የተለየ መገለጥ፣ ቁ. 28፡10-22 ላይ ባለው፣ እሱም ሥነ መለኮታዊ መረዳት ያለው፣ በተለማመደው ላይ። ላባም ደግሞ እሱን በሚገባ ያውቀዋል (ዝክ. ቁ. 29)።

31:8 ይህ ቁጥር፣ ላባ እንዴት አድርጎ ውላቸውን ለመለወጥ እንደሞከረ በዝርዝር ይገልጻል። ሆኖም፣ ሁል ጊዜ ይቀይረዋል፣ እግዚአብሔር የዮሴፍንና የበጎችን የተለመደ መራባት ለውጦታል፣ ያዕቆብን ለመጥቀም (ዝክ. ቁ. 9)።

31:9 “እግዚአብሔር ወስዶ” ይህ ጠንካራ ግሥ ነው (ቢዲቢ 664፣ ኬቢ 717፣ ሂሬል ያልተጠናቀቀ)፣ እሱም በሂሬል ግንድ የሚያመለክተው “መንጠቅን፣” ነው፣ ዝክ. ቁ. 9 እና 16። እሱም ታዳጅን ከዱር አራዊት ጥቃት መታደግ ነው (1ኛ ሳሙ. 17:34-35፣ ሕዝ. 34:10፣ አሞጽ 3:12)። ላባ የያዕቆብን ሕጋዊ መብት (ደመወዝ) እንደወሰደ ሁሉ፣ እግዚአብሔርም የእሱን መንጋ ነጥቆ ለያዕቆብ ሰጠው። የሽግግሩ ስልት ቁ. 12 ላይ ተገልጿል።

31:10 “እንዲህም ሆነ በጎቹ በጎመጁ ጊዜ” ይህ የሚያመለክተው ያዕቆብ የተመለከተውን ኃላፊ ሕልም ነው፣ ለእሱ የሚሆኑትን እንስሳት በተመለከተ። እሱም በያዕቆብ የሆነ ዘዴ ተጽዕኖ አይደለም (ማለትም፣ 30:37-34)፣ ነገር ግን በእግዚአብሔር ጸጋ፣ እሱም የያዕቆብን የመንጋ ድርሻ እንዲበዛ ባደረገው (ዝክ. ቁ. 9፣ እና በተለይም ቁ. 12)።

31:11 “የእግዚአብሔር መልአክ” እንደገናም የእግዚአብሔር መልአክ ለመለኮት ሰውኛ ሆኗል (ማለትም፣ ዘፍ. 16:7-13፣18:1፣ 19:1፣ 21:17፣ 19፣ 22:11-15፣ 31:11፣ 13፣ 32:24፣ 30፣ 48:15፣ 16፣ ዘጸ. 3:2፣4፣ 13:21፣ 14:19፣ መሳ. 6:12፣ 14፣ ዘካ. 3:1-2)። እሱ ስለ ያህዌ ነው የሚናገረው። 12:7 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

31:13 “እኔ የቤቴል አምላክ ነኝ” ይህ የሚያመለክተው ያዕቆብ ያየውን የእግዚአብሔርን ሕልም ሲሆን እሱም በዘፍ. 28:10-22 ላይ ተመዝግቧል። የያዕቆብ አባትና አያት አምላክ አዲስ ትዕዛዝ ሰጥቷል።

- 1. “ተነሣ፣” ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተተካሪ
- 2. “ተው” (በጥሬው፣ “ሂድ”)፣ ቢዲቢ 422፣ ኬቢ 425፣ ተተካሪ
- 3. “መመለስ፣” ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ተተካሪ

31:14 የያዕቆብ ሚስቶች በሙሉ ከእሱ ጋር ነበሩ!

31:15 “እኛ በእርሱ ዘንድ እንደ ባዕድ የተቆጠርን አይደለንምን? እርሱ እኛን ሸጦ ዋጋችንን በልቶአልና” እዚህ ሁለቱ የላባ ልጆች፣ ለእነሱ በታማኝነት ስላላደረገ ይከሱታል፣ በወቅቱ በነበረው ባህላዊ ወግ (ሁሪያዊ ባህል) መሠረት። በሁሪያዊ ዶሴዎች “ሞሃር” ወይም “የሴት ማጫ” ይቆመጣል፣ ቢያንስ በከፊሉ፣ ለልጅቱ። ሆኖም፣ ላባ የያዕቆብን ደመወዝ ነጥቆ ባጠቃላይ ጨረሳቸው። ቁ. 15 የሚያመለክተው ሴቶች ልጆቹ የላባን የወንድማቸውን ስስታምነት እና ችላ ባይነት መገንዘባቸውን ነው።

“ጨርሶ በልቶታል” የሚለው የሚለው ሐረግ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ ነው፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 37፣ ኬቢ 46)፣ እሱም ጥንካሬን የሚያመለክት።

አመቅ ጽሑፍ፡ 31:17-21
¹⁷ያዕቆብም ተነሣ፣ ልጆቹንና ሚስቶቹንም በግመሎች ላይ አስቀመጠ ¹⁸መንጎቹንም ሁሉ፣ የቤቴንም ዕቃ ሁሉ፣ በሁለት ወንዞች መካከል ሳለ ያገኛቸውን ከብቶች ሁሉ ይዞ ወደ አባቱ ወደ ይስሐቅ ወደ ከነዓን ምድር ሄደ። ¹⁹ላባ ግን በጎቹን ለመሸለት ሄዶ ነበር ራሱም የአባትዋን ተራፊም ሰረቀች። ²⁰ያዕቆብም የሶርያውን ሰው ላባን ከድቶ ከበለለ፣ መከብለሉንም፣ አልነገረውም። ²¹እርሱም ያለውን ሁሉ ይዞ ከበለለ ተነሥቶም ወንዙን ተሻገረ፣ ፊቱንም ወደ ገለጻው ተራራ አቀና።

31:17 “ያዕቆብም ተነሣ፣ ልጆቹንና ሚስቶቹንም በግመሎች ላይ አስቀመጠ” ከብለላው በችኮላ ከመደረጉም በላይ ቤተሰቡም በጣም ታዳጊ ነው ጉዞውን ለማድረግ፣ በግመል ላይ ከመውጣት በቀር።

31:18 “እሱም ከብቶቹን ሁሉ ነዳ” “ነዳ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 642፣ ኬቢ 675) የሚያመለክተው ከብቶቹ በችኮላ መነዳታቸውን ነው። ባጠቃላይ፣ የተጓዙት በምሽት እና በሌሊት ነው፣ ሙቀቱን ለመከላከል።

31:19 “ላባ በጎቹን ለመሸለት እንደሄደ” የመሸለቻ ጊዜ ታላቅ ግብዣና የዘመድ መገናኛ ነው (ዘፍ. 38:12፣ 1 ሳሙ. 25:4 እና 11 ሳሙ. 13:23)። የያዕቆብ አለመገኘት ትርጉም አለው፣ እሱም የግንኙነታቸውን መሻከር ያመለክታል።

“ራሱም የአባትዋን ተራፊም ሰረቀች” የዕብራይስጡ ቃል ለ “ቤት ውስጥ ጣዖታት” ተራፊም ነው (ቢዲቢ 1076)። እነዚህ የቤት ውስጥ ጣዖታት ትልቅ በጣም ትልቅ ሊሆኑ ይችላሉ (1ኛ ሳሙ. 19:13)፣ ወይም በጣም ትንሽ፣ የራሱል የግመል ኮርቻ ሊሸሸጋቸው የሚችል (ዝክ. ቁ. 34)። ከኩዚ የገበታ ጽሑፎች እንደምንረዳው እነዚህ የቤት ውስጥ ጣዖታት የውርስ መብት ምልክቶች ናቸው፣ ራሱል የሰረቀቻቸው እንደ ተምሳሌት ነው፣ በአሷ መረዳት፣ ውርሷን በተመለከተ የላባ ሕገወጥ ድርጊት፣ ወይም በኋለኛው ሐሳቧ ልጇ የያዕቆብን ንብረት እንዲወርስ። አንዳንዶች የሚሉት የሰረቀቻው ላባ በየት በኩል እንዳሉ እንዳይጠነቁል ብላ ነው (ማለትም፣ ራሺ፣ 30:27)። እነዚህ ተራፊም ለመናፍስት ጥሪ ይጠቅሙ ነበር (ዘካ. 10:2)። እነሱ ዘወትር የሚገኙት ከ“ኤፉድ” ጋር ነው (መሳ. 17:5፣ 18:14-20 እና ሆሴ. 3:4)። እነሱም እንደ ጣዖት ማምለክ ተወግዘዋል በ1ኛ ሳሙ. 15:23።

ልዩ ርዕስ፡ ተራፊም
ከብሉይ ኪዳን የተለያዩ ክፍሎች የተጠናቀረ መግለጫ መስጠት ያስቸግራል።
1. ትንሽና ሊያንቀሳቅሱት የሚቻል የቤት ውስጥ ጣዖት፣ ዘፍ. 31:19፣34፣35

2. ትልቅ ጣዖት እንደ ሰው ቅርፅ ያለው፤ 1ኛ ሳሙ. 19:13፤16
3. በቤት ውስጥ የሚጠቅሙ ጣዖታት፤ ግን ደግሞ በማምለኪያ ስፍራዎችም፤ መሳ. 17:5፤ 18:14፤17፤18
4. የወደፊቱን ለማወቅ የሚጠቅሙ ጣዖታት ወይም የጣዖታት/የጣዖትን ፍቃድ
 - ሀ. የተወገዙና ከመናፍስት ጥሪ ተርታ ጋር የተመደቡ፤ 1ኛ ሳሙ. 15:23
 - ለ. የተወገዙና ከመናፍስት ጥሪ፤ መናፍስት፤ እና ጣዖታት ተርታ ጋር የተመደቡ፤ 2ኛ ነገሥ. 23:24
 - ሐ. የተወገዙና ከመናፍስት ጥሪ (ማናገር)፤ ፍላጾችን መወዘዝ፤ እና የበግ ጉብት ማየት ተርታ የተመደቡ፤ ሕዝ. 21:21
 - መ. የተወገዙና ከሚርተኞችና ከሐሰተኛ ነቢያት ተርታ የተመደቡ፤ ዝካ. 10:2

31:20

አኢመመቅ፤ አእት፤
አየተመት፤ አዓአት፤

ፔሺታ

"ያዕቆብ አታሎ"

አኪጅት

"ተሰርቆ"

የተመት፤ አኢመቅ

"ተጠብቦ"

የተመቅ

"አድብቶ"

አንሶአ

"ጨለማን ተገን አድርጎ"

LXX

"ጉዳዩን ሸሸጎ"

ራሔል የቤተሰቡን ተራፊም "እንደሰረቀች"፤ ያዕቆብም እንዲሁ የላባን "ልብ ሰረቀ" (ቢዲቢ 170፤ ኬቢ 198፤ ያልተጠናቀቀ) እሱም ለማታለል የሆነ ፈሊጥ።

"ሰርዖዊው ላባ" "ሰርዖዊ" ሊተረጎም የሚችለው "አራማዊ" በሚል ነው (ቢዲቢ 74)። ላባ አራማዊ ተብሎ ለመጠራቱ ያዕቆብም በተመሳሳይ በዘዳ. 26:5 የመጠራቱ ትክክለኛ ዝምድና ርግጠኝነት የለውም። ከዘፍጥረት 10 የዘር ሐረግ ዝርዝር፤ ይህ የሚመስለው ሁለት ዓይነት የጎሳ ሐረግ ነው። ግን የጋብቻ ዝምድና ምናልባት አንድ ላይ እንዲቆጠሩ አድርጓቸው ይሆናል፤ ወይም በመልክዓ ምድራዊ አቀማመጥ (ማለትም፤ ካራን) እሱም አብርሃም በመነሻው ይኖርበት ከነበረው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 31:22-24

²²በሦስተኛውም ቀን የያዕቆብ መኩብለል ለላባ ተነገረው። ²³ከወንድሞቹም ጋር ሆኖ የሰባት ቀን መንገድ ያህል ተከተለው፤ በገለዓድ ተራራም ላይ ደረሰበት። ²⁴እግዚአብሔርም ወደ ሰርዖዊ ሰው ወደ ላባ በሌሊት ሕልም መጥቶ። ያዕቆብን በክፉ ነገር እንዳትናገረው ተጠንቀቅ አለው።

31:22 "በሦስተኛውም ቀን የያዕቆብ መኩብለል ለላባ ተነገረው ጊዜ" ከዘፍ. 30:36 እንደምንረዳው፤ የላባ እና የያዕቆብ መንገድ የሦስት ቀን መንገድ ርቀት ነበራቸው፤ ስለዚህ ባጠቃላይ አገልጋዩ ያዕቆብ መኩብለሉን ተመልክቶ ወዲያውኑ ለላባ ለመንገር ሄደ (ቢዲቢ 616፤ ኬቢ 665፤ ሆፋል ያልተጠናቀቀ)።

31:23 "በገለዓድ ተራራማ አገር" በዚህ ላይ ክርክር አለ፤ ይህን ያህል ርቀት በዚህ አጭር ጊዜ መጓዝቸው። ሆኖም፤ እየተነጋገርን ያለነው የአስር ቀን የግዴታ ጉዞ ነው። ትክክለኛው ርቀት ርግጠኛ አይደለም፤ በግምት ከ250 እና 350 ማይል መካከል ይሆናል፤ ምክንያቱም (1) የያዕቆብ መንገድ የነበሩበት የሰርዖ የትኛው ስፍራ እንደሆነ ርግጠኞች አለመሆናችን እንዲሁም (2) የገለዓድን ምስራቃዊ ዳርቻ ርግጠኞች መሆን ስለማንችል። ላባ ብዙ ቁጥር ያለው የታጠቀ ሰው ይዞ ነው የመጣው (ዝክ. 29)። የሱ ማሳደድ ባሕርዩ " የቁጣ ማሳደድ" ነው (ቢዲቢ 196፤ ኬቢ 223፤ የተጠናቀቀ) በቁ. 36።

31:24 "ያዕቆብን በክፉ ወይ በደግ እንዳትናገረው ተጠንቀቅ" ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው ("ያዕቆብን አንዲት ቃል እንዳትናገረው ተጠንቀቅ፤ የደግ ይሁን የክፉ") እሱም በግልጽ የሚለው "እሱን ፈጽመህ ተወው" ነው። በድጋሚም የእግዚአብሔር ሞገስና ጥበቃ የአባቶችን ቤተሰብ በመታደጉ ደግሞ ደጋግሞ በግልጽ ይታያል።

አመቅ ጽሑፍ፡ 31:25-32

²⁵ላባም ደረሰበት ያዕቆብም ድንኳኑን በተራራው ተከሎ ነበር ላባም ከወንድሞቹ ጋር በገለዓድ ተራራ ድንኳኑን ተከለ። ²⁶ላባም ያዕቆብን አለው፡- ለምን እንዲህ አደረግህ? ከእኔ ከድተህ ኮበለልህ፤ ልጆቼንም በስይፍ እንደ ተማረኩ ዓይነት ነዳሃቸው። ²⁷ስለምን በሰው ሸሸህ? ከእኔም ከድተህ ስለምን ኮበለልህ? በደስታና በዘፈን በከበሮና በበገና እንድሰድድህ ለምን አልነገርኸኝም? ²⁸ወንዶቼንና ሴቶቼን ልጆቼን እንድስም ስለ ምን አልፈቀድህልኝም? ይህንም በስንፍና አደረግህ። ²⁹ክፉ አደርግባችሁ ዘንድ ኃይል ነበረኝ ነገር ግን የአባታችሁ አምላክ ትናንት፡- ያዕቆብን በክፉ ነገር እንዳትናገረው ተጠንቀቅ ብሎ ነገረኝ። ³⁰አሁንም የአባትህን ቤት ከናፈቅህ ሂድ ነገር ግን አምላኮቼን ለምን ስረቅህ? ³¹ያዕቆብም መለሰ ላባንም እንዲህ አለው፡- ልጆችህን ከእኔ የምትቀማኝ ስለመሰለኝና ስለፈራሁ ይህን አደረግሁ። ³²አምላኮችህን የምታገኝበት ሰው ግን እርሱ ይሙት የአንተ የሆነውም በእኔ ዘንድ ይገኝ እንደ ሆነ በወንድሞቻችን ፊት ፈልግ፤ ለአንተም ውስደው አለ። ራሔል እንደ ሰረቀቻቸው ያዕቆብ አያውቅም ነበርና።

31:25 "ያዕቆብም ድንኳኑን ተከለ" ይህ ያዕቆብ ድንኳኑን መትከሉ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀሰበት ነው፤ ስለሆነም በጥቅሉ የግዳጅ ጉዞው ቀድመው እንዲያቆሙ አልፈቀደላቸውም። ያዕቆብ ያሰብ የነበረው በጣም የራቁ መስሎት ነበር፤ ደኅንነታቸውን ለመጠበቅ።

31:26-30 እኔ ይህንን የምተረጉመው፤ ጨቋኙ ላባ ስለ ያዕቆብ ፍትሐዊ ያልሆነ ክስ ማቅረቡ ነው። አብዛኛቹ ነገሮች፣ ላባ የከሰሰው ከሐቅ ጋር የሚሄድ እውነት አይደለም። ላባ የሚመስለው ጉዳዩን በይፋ ማቅረብ ነው፤ ስለዘመዶቹ ሲል (እንዲሁም ለያዕቆብም) እነሱም ጉዳዩን እየሰሙት ያሉና እንደ ዳኛ የሚሆኑ።

31:27 ላባ የሚለው ለያዕቆብ ግብዣ እንዳዘጋጀለት ነው። ያዕቆብ የመጨረሻውን ላባ ያዘጋጀለትን ግብዣ አስታወሰው (ማለትም፣ ከልያ ጋር የነበረው የሰርግ ምሽት)፤ እሱ ዳግመኛ ምንም ዓይነት የአማኑን "ግብዣ" አይፈልግም።

31:28 "ይህንንም በስንፍና አደረግህ" ቃሉ (ቢዲቢ 698፣ ኬቢ 754፣ ሂፊል የተጠናቀቀ) በመጽሐፍ ቅዱስ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ከኃጢአትና ከበደል ጋር በተያያዘ ነው (1ኛ ሳሙ. 13:13 ከሳኦል ጋር በተያያዘ፣ እንዲሁም 2ኛ ሳሙ. 24:10 ከዳዊት ጋር በተያያዘ)። ላባ የያዕቆብን ኩብለላ መክሰሱ የኃጢአት መልክ አለው።

31:29 "ከፋ አደርግላችሁ ዘንድ ኃይል ነበረኝ ነገር ግን የአባታችሁ አምላክ ትናንት ማታ ተናገረኝ" "በኃይል" የሚለው ሐረግ (ቢዲቢ 42) ከሥርወ ቃል አንጻር የሚዛመደው ኤል ከሚለው ቃል ጋር ነው (ቢዲቢ 42) ወይም ኤሎሂም (ቢዲቢ 43)። ይህ ብቸኛው ቁጥር ነው፣ ፍንጭ የሚሰጠን፣ ኤል የሚለው ቃል መሠረታዊ ሥርወ ቃል ፍችው ምናልባት "ጠንካራ መሆን" ማለት መሆኑ። እግዚአብሔር ላባን በሕልም አስጠንቅቆታል፣ ቀደም ሲል ፈርዖንን እንዳስጠነቀቀው ሁሉ (በመቅሠፍት፣ ዝክ. 12:17፣ እና ተጨማሪ መገለጥ፣ ግን በትክክል እንዴት እንደሆነ አልተመዘገበም) እና አቤሜሌክ (ዝክ. 20:3)። ያህዌ የኪዳንን ቤተሰብ ከጉዳት/ከጥቃት እየጠበቀና እየተከላከለ ነው።

31:30 "አሁንም የአባትህን ቤት ከናፈቅህ ሂድ" ሁለት ዓይነት የተጠናከሩ ቅርጾች አሉ፣ በእነዚህ በላባ በተነገሩ ቁጥሮች።
1. "በርግጥ ሄደሃል፣" ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ "ሂድ")
2. "በእጅጉን ከናፈቅህ" ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 493፣ ኬቢ 490)
"እጅግ ከናፈቅህ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 493) ከሁለቱም ሥር "መገርግት፣" ሲሆን፣ ጥቅም ላይ የሚውለው ብረቱን ብር ነው (ቢዲቢ 494)። እሱም በጣም ጠንካራ ቃል ነው፣ ለ"መሻት።" ላባ ያዕቆብን በኩብለላው የከሰሰው፣ በመናፈቁ ምክንያት እንደሆነ ማቅረቡ፣ ትክክለኛ ምክንያት ሆኖ አይደለም፣ ለላባ ጨቋኝነት፣ ማጭበርበር፣ ተንኮለኛነት እና በመጨረሻም ለመጥፎ አዝማሚያው።

... "ግን ለምን አምላኮቼን ሰረቅህ" የሚያመለክተው 31:19 ነው። በግልጽ እነዚህ የቤት ውስጥ ጣዖቶች በባዕድ አምልኮ የሚያያዙት ከውርስ እና ከብልጽግና ጋር ሲሆን ላባ የያዕቆብን መሄድ የተመለከተው የብልጽግናው መጥፋትና አልፎ ተርፎም የውርሱ መታጣት ነው፣ እንዲሁም ከእነዚህ የቤት ውስጥ ጣዖታት መንፈሳዊ ምሪት (ማለትም፣ ተራፊም)።

31:32 ያዕቆብ እነዚህን አምላኮች ራሔል እንደሰረቀች አያውቅም። ቁጥር 32 የሚያንጸባርቀው የሐሙራቢን ሕግ ነው፣ ከሰራቂ ጋር በተያያዘ፣ ከመቅደስም ሆነ ከአንዱ የቤት ውስጥ ጣዖታት። ራቢዎች የሚሉት (ዘፍ. ራብ. 74:4) እሱም የራሔል ሞት፣ እሱም በዘፍ. 35:16-18 የተመዘገበው፣ ቢንያምን ስትወልድ፣ የሚዛመደው በዚህ ቁጥር ላይ ከተመዘገበው ከያዕቆብ ቃል ጋር ነው። ይህ በርግጥ ሕጋዊ ቃል ነው (ማለትም፣ "ዘመዶቻችን ባሉበት")። ሁለት ተተካሪዎች አሉ።
1. አመልክት (በጥሬው፣ "መርምር፣" ዝክ. 37:32፣ 38:25)፣ ቢዲቢ 647 |፣ ኬቢ 699፣ ሂፊል ተተካሪ
2. ውሰድ (ፍቺ፣ "ለራስህ መልሰህ ውሰድ")፣ ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተካሪ

አመቅ ጽሑፍ፡ 31: 33-35
³³ላባም ወደ ያዕቆብ ድንኳንና ወደ ልያ ድንኳን ወደ ሁለቱም ባሪያዎች ድንኳን ገባ፣ ነገር ግን አላገኘም። ከልያም ድንኳን ወጥቶ ወደ ራሔል ድንኳን ገባ። ³⁴ራሔልም ተራፊምን ወስዳ ከግመል ኮርቻ በታች ሸሽገች፣ በላዩም ተቀመጠችበት። ላባም ድንኳኑን ሁሉ ፈለገ፣ አንዳችም አላገኘም። ³⁵እርስዋም አባትዋን፡- በፊትህ ለመቆም ስላልቻልሁ አትቆጣብኝ በሴቶች የሚደርስ ግዳጅ ደርሶብኛልና አለችው። እርሱም ፈለገ፣ ነገር ግን ተራፊምን አላገኘም።

31:33 "ላባም ወደ ያዕቆብ ድንኳንና ወደ ልያ ድንኳን ገባ" ይህ የሚያሳየው ከታሪክ አንጻር ሴቶች ዘወትር በተለየ ድንኳን መሆናቸውን ነው።

31:34 "የግመል ኮርቻ" ይህ ቃል (ቢዲቢ 468)፣ እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው፣ ሊያመለክት የሚችለውም ኮርቻው ሥር ያለ ኪስ ወይም ከኮርቻው ጋር የተያያዘ ከረጢት ነው (አእት፣ የተእመቅ)።

... "ላባም ድንኳኑን ሁሉ ፈለገ" "ፈለገ" የሚለው ቃል ፍችው "በእጅ በመዳሰስ በጥንቃቄ መፈለግ ነው" (ቢዲቢ 606፣ ኬቢ 653፣ ፔል ያልተጠናቀቀ)። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ዓይነ ስውሮች በጨለማ እንደሚዳብሱት ያለ ነው (ዘዳ. 28:29፣ ኢዮብ 5:14፣ 12:25)።

31:35 "በሴቶች የሚደርስ ግዳጅ ደርሶብኛልና" ይህ የሚያመለክተው የወር አበባ ጊዜዋን ነው (ቢዲቢ 202 አወቃቀራዊ ቢዲቢ 61)። እሱም ከሌዊ. 15:19 እንደምንረዳው አንዳንድ ባህላዊ ስም አይጠፈዎች አሉ ከዚህ ጋር የተያያዙ። ሆኖም፣ እነዚህን ሌዊዊ ሕግጋት ተመልሰን ከላባና ከያዕቆብ ባህል ጋር እንደምናገጣጥማቸው ግልጽ አይደለም፣ ነገር ግን ራሔልን ለምን እንድትነሣ እንዳላደረገ አስገዳጅ ምክንያቶች ሊኖሩ ይችላሉ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 31:36-42
³⁶ያዕቆብም ተቆጣ ላባንም ወቀሰው ያዕቆብም መለሰ ላባንም እንዲህ አለው፡- የበደልሁ በደል ምንድር ነው? ኃጢአቴስ ምንድር ነው? ይህን ያህል ያሳደድኸኝ? ³⁷አሁንም ዕቃዬን ሁሉ በረበርህ ከቤትህስ ዕቃ ሁሉ ምን አገኘህ? እነርሱ በእኛ በሁለታችን መካከል ይፈርዱ ዘንድ

በወንድሞቻና በወንድሞችህ ፊት አቅርበው።³⁸ ሆኖ ዓመት ሙሉ ከአንተ ጋር ነበርሁ በጎችህና ፍየሎችህ አልጨነገፉም የመንጎችህንም ጠቦቶች አልበላሁም አውሬ የሰበረውን አላመጣሁልህም ነበር³⁹ እኔ ስለ እርሱ እከፍልህ ነበርሁ በቀንም በሌሊትም የተሰረቀውን ከእጄ ትሻው ነበርህ።⁴⁰ የቀን ሐፍር የሌሊት ቀኑ ይበላኝ ነበር፤ እንቅልፍም ከዓይኔ ጠፋ።⁴¹ እንዲሁ በአንተ ቤት ሆኖ ዓመት ነበርሁ አሥራ አራት ዓመት ስለ ሁለቱ ሴቶች ልጆችህ፤ ስድስት ዓመትም ስለ በጎችህ ተገዛሁልህ ደመወዜንም አሥር ጊዜ ለዋወጥኸው።⁴² የአባቴ የአብርሃም አምላክ የይስሐቅም ፍርሃት ከእኔ ጋር ባይሆንስ ዛሬ ባዶ እጄን በሰደድኸኝ ነበር እግዚአብሔር መከራዬንና የእጆቼን ድካም አየ፤ ትናንትም ገሠጸህ።

31:36 “ያዕቆብም ተቆጣ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 354፣ ኬቢ 351፣ ያልተጠናቀቀ) ፍችውም “መንደድ” ማለት ሲሆን፣ የሰውን ቁጣ ይገልጻል (ዝክ. 4:5፣ 6፣ 30:2፣ 34:7፣ 39:19)።

“ላባን ወቀሰው” ግሥ (ቢዲቢ 936፣ ኬቢ 1224፣ ያልተጠናቀቀ) ሕግ-ነክ ፍች አለው (ዝክ. ቁ. 37)። ያዕቆብ በላባ ጥቃት ደርሶበታል፤ ከዘመዶቹ ፊት፣ አሁን ያዕቆብ ወሳኝ ጥያቄዎችን በማቅረብ ብድሩን ሊመልስ ነው።

- 1. “በደሌ ምንድነው?” (ቁ. 36)
- 2. “ኃጢአቴ ምንድነው?” (ቁ. 36)
- 3. “ምን አገኘህ?” (ቁ. 37)

በተጨማሪም መልኩ ዘመዳሞቹ በዘላናዊ ሕግጋት የሚመራ የፍርድ ሥርዓት አላቸው። ስለሆነም አለመግባባቶችን መዳኘት ይጠበቅባቸዋል (ቁ. 37)።

31:38-42 ያዕቆብ የዕረኝነቱን ዘዴ እና የሥራ ቁርጠኝነቱን ገለጸ (በዘመድ ፊት)።

- 1. በጎችና ፍየሎች አልጨነገፉም
- 2. ጠቦቶችን አልበላም
- 3. የዱር አውሬ የሰበረውን በግ ይከፍል ነበር

ይህ ሁሉ በዛን ዘመን ከነበረው ባህል ጋር ይገጥማል፤ እሱም በሐሙራቢ ሕግ ላይ የተቀመጠው፣ (አንቀጽ 266)።

31:42 “የአባቴ የአብርሃም አምላክ የይስሐቅም” ይህ ሐረግ “የይስሐቅም ፍርሃት” ለዚህ ምዕራፍ የተለየ ነው፤ ሁለት ጊዜም ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. ቁ. 53)። እሱም ሊያመለክት የሚችለው ይስሐቅ ለሚያከብረው ወይም ለሚፈራው መለኮት ነው። አሜሪካዊው አርኪዎሎጂስት፣ አልብራይት እንደሚለው “ፍርሃት” የሚለው ቃል የሚዛመደው “ከዘመድ” አጠቃቀም ጋር ነው፤ ከተጓዳኝ ቋንቋዎች ጋር (አራምኛ፣ ዓረብኛ፣ እና ዑጋርታዊ) እናም መተርጎም ያለበት “የይስሐቅ ዘመዶች፣” በሚል ነው፤ ሌላኛው የመግለጫ ዘዴ “የአባቶቼ አምላክ።” ቢሆንም፣ ይህ ርግጠኛ አይደለም።

“ባዶ እጄን በሰደድኸኝ ነበር” ያዕቆብ የላባን ስስታምነት ተገንዝቧል፤ እንዲሁም ደግሞ የእግዚአብሔርን ክብር መገኘት። ይህም በቁ. 42 የመጨረሻው ሐረግ ላይ ይታያል፤ ያዕቆብ የላባን ሕልም በጠቀሰ ጊዜ፣ እሱም ቁ. 24 እና 29 ላይ የተመዘገበ። እግዚአብሔር ቀደም ብሎ ፍርዱን ሰጥቷል!

አመቅ ጽሑፍ: 31:43-55

⁴³ላባም እንዲሁ ብሎ ለያዕቆብ መለሰለት። ሴቶቹ ልጆች ልጆቹ ናቸው፤ ሕፃናቱም ሕፃናቴ ናቸው፤ መንጎቹም መንጎቹ ናቸው፤ የምታየውም ሁሉ የእኔ ነው ዛሬም በእነዚህ በሴቶች ልጆቼና በወለዱአቸው ልጆቻቸው ላይ ምን ላደርግ ይቻላል? ⁴⁴አሁንም ና፣ አንተና እኔ ቃል ኪዳን እንጋባ በእኔና በአንተ መካከልም ምስክር ይሁን። ⁴⁵ያዕቆብም ድንጋይ ወስዶ ሐውልት አቆመ። ⁴⁶ያዕቆብም ወንድሞቹን፡- ድንጋይ ሰብስቦ አላቸው እነርሱም ድንጋይ ሰብስበው ከመሩ በድንጋይም ከምር ላይ በሉ። ⁴⁷ላባም ይጋር ሠሀዱታ ብሎ ጠራት ያዕቆብም ገለጻድ አላት። ⁴⁸ላባም። ይህች ከምር በእኔና በአንተ መካከል ዛሬ ምስክር ናት አለ። ስለዚህም ስምዎ ገለጻድ ተባለ ⁴⁹ደግሞም ምጽጳ ተባለ። እኛ በተለያየ ጊዜ እግዚአብሔር በእኔና በአንተ መካከል ሆኖ ይጠብቅ ብሎአል ⁵⁰ልጆቼን ብትበድላቸው ወይም በላያቸው ሚስቶችን ብታገባቸው ከእኛ ጋር ያለ ሰው የላም እግዚአብሔር በእኔና በአንተ መካከል ምስክር ነው። ⁵¹ላባም ያዕቆብን አለው። በእኔና በአንተ መካከል እነሆ ይህች ከምር፣ እነሆም ያቆምኋት ሐውልት ⁵²እኔ ወደ አንተ ይህችን ከምር እንዳላልፍ፣ አንተም ለከፋት ወደ እኔ ይህችን ከምርና ይህችን ሐውልት እንዳታልፋት፣ ይህች ከምር ምስክር ናት፣ ይህችም ሐውልት ምስክር ናት። ⁵³የአብርሃም አምላክ የኮርም አምላክ የአባታቸውም አምላክ በእኛ መካከል ይፍረድ። ያዕቆብም በአባቱ በይስሐቅ ፍርሃት ማለ። ⁵⁴ያዕቆብም በተራራው ላይ መሥዋዕትን ሠዋ፣ ወንድሞቹንም እንጀራ እንዲበሉ ጠራ እነርሱም እንጀራን በሉ፣ በዚያም በተራራ አደሩ። ⁵⁵ላባም ማልዶ ተነሥቶ ወንዶቹንና ሴቶቹን ልጆቹን ሳም ባረካቸውም ላባም ተመልሶ ወደ ስፍራው ሄደ።

31:43 ላባ ለያዕቆብ ክስ ምላሽ ለመስጠት ሞከረ።

31:44 “አሁንም ና፣ አንተና እኔ ቃል ኪዳን እንጋባ በእኔና በአንተ መካከልም ምስክር ይሁን” ምንም እንኳ ላባ ቃል ኪዳን ለመጋባት ሐሳቡን ቢያቀርብም፣ ሐውልቱን ያቆመው ያዕቆብ ነው (ቁ. 45 [28:48 ተመልከት])፤ ምንም እንኳ ላባ ቁ. 51 ላይ እሱ እንዳደረገው ቢልም) እንዲሁም ዘመዳሞቹ በዙሪያው ድንጋይ አስቀምጠዋል (ቁ. 46)። እዚያም የቃል ኪዳኑን ግብጥ ተመገቡ። ሙብል በብሉይ ኪዳን ዘወትር ኪዳንን ከማድረግ ጋር ይያያዛል።

- የዚህ ቁጥር ስዋሰዋዊ አፈጣጠር
- 1. “ና፣” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ
- 2. “ቃል ኪዳን እንጋባ፣” ቢዲቢ 503፣ ኬቢ 500፣ ተጓዳኝ፣ (በጥሬው “መቁረጥ፣” ልዩ ርዕስ 13:15 ተመልከት)
- 3. “ምስክር ይሁን፣” ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 243፣ የተጠናቀቀ፣ አንድምታው በጠላትነት ላለመተያየት ቋሚ ምስክር ነው (ዝክ. ቁ. 52)

31:47 እዚህ ሁለት ስሞች አሉ። የመጀመሪያው አራማዊ ነው (ቢዲቢ 1094 አወቃቀር ቢዲቢ 1113) ሁለተኛው ደግሞ ዕብራዊ (ቢዲቢ 165)። ትይዩዎች ናቸው፤ የድንጋይ ክምርን የሚያመለክቱ። ያዕቆብ ስፍራውን "ገለጻድ" ብሎ ሰይሞታል (ቢዲቢ 165፤ "ምስክር የድንጋይ ቁልል")፤ እሱም የሚዛመደው የት ቦታ እንደሰፈሩ ነው (ማለትም፤ "ገለጻድ" ቢዲቢ 166፤ "የድንጋዮች ክብብ" ወይም "የተራሮች ክብብ")።

በርከት ያለ ክርክር አለ፤ የአባቶች ቋንቋ አራማዊ ወይም ዕብራይስጥ ለመሆኑ። የሚመስለውም፤ አራማዊ በሜሶፖታሚያ፤ በአብርሃም አገር ይነገር የነበረ ሲሆን፤ ነገር ግን እሱ ከነዓን መኖር እንደ ጀመረ፤ የአራምኛ ዘዬ ፈጥሯል፤ እንደ ዕብራይስጥ የምናውቀው። ይህም በእነዚህ ቋንቋዎች ላይ ያለንን ሥነ ቋንቋዊ መረዳት ወደ አለፈው ጊዜ ይወስድዋል።

31:49 "ምጽጳ" "ምጽጳ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 859) በቁ. 49 ደግሞ የዕብራይስጥ ቃል ሲሆን፤ እሱም የሚናገረው "የመጠበቂያ ማማ" ነው፤ እናም እዚያ በሰውኛ የተጠቀሰው እግዚአብሔር ምስክር ይሁን ለማለት ነው (ቢዲቢ 859፤ ኬቢ 1044፤ ተጽዕኖ፤ ሥር ከምጽጳ ጋር የተዛመደ) በእነዚህ ሁለት ስሞች መሐከል። እኔን የሚያስገርመኝ ላባ በርግጥ ይህንን ዕድል ተጠቅሞ፤ ያዕቆብን ለመቃወም ሁነታዎችን በዘመዶቻቸው ፊት ማቅረቡ ሲሆን፤ ይህም ባጠቃላይ ተገቢነት የለውም። ለዚህ ምሳሌ የሚሆነን ሌላ ሚስት እንዳያገባ ማለቱ ነው። ለልያና ለራሔል እንደሚገደው ያሳየው ያዕቆብ ነው እንጂ ላባ አይደለም፤ ቁ. 31 ላይ እንደታየው።

31:53 "የአብርሃም አምላክ የኮርም አምላክ የአባታቸውም አምላክ በእኛ መካከል ይፍረድ" ግሁ እዚህ ድርብ ነው (ቢዲቢ 1047፤ ኬቢ 1622፤ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ የገባ፤ ድርብ)፤ እሱም ለማመልከት የሚሻው ላባ ብዙሐ አምላኪ መግለጫ መስጠቱን ነው። ሴፕቱዋጂንት እዚህ ማጽን አይከተልም (እሱም ነጠላ ግሥ አለው)። የዘፍጥረት መጽሐፍ ለማመልከት የሚሻው፤ አብርሃም ያህዌያዊ እንደሆነ ነው፤ ናኮር ሳይሆን። ይህም ሊሆን የሚችለው በበርካታ የቤተሰብ አማልክት ስሞች የተደረገ ውል መሆኑን ለመጥቀስ ነው። ነገር ግን፤ ያዕቆብ ብቻ በአባቱ አምላክ፤ በያህዌ የማለ መሆኑን ተገንዝብ ("የይስሐቅ ፍርሃት")።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. በዚህ ምዕራፍ ላይ እንደ ጨቋኝ የታየው ማነው?
2. ላባ ያዕቆብን ያላግባብ የያዘበትን መንገዶች ዘርዘር።
3. ያዕቆብ በታማኝነት የሄደባቸውን መንገዶች ዘርዘር።
4. ተራራም ምንድነው (ቁ. 19)? ዓላማውስ ምንድን ነበር?
5. የላባን ክሶች ቁ. 26-30 ያሉትን ዘርዘር እንዲሁም ምን ያህል እውነት ወይም ሐሰት መሆናቸውን አሳይ።
6. ራሔል የላባን የቤት ውስጥ ጣዖት ለምን ሰረቀች?

ዘፍጥረት 32 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የያዕቆብ ዔሳውን መፍራት	ዔሳው ያዕቆብን ሊገኝ መጣ	የያዕቆብ ከዔሳው ጋር መታረቅ (32:1-33:20)	ያዕቆብ ዔሳውን ለመገናኘት ተሰናዳ	ያዕቆብ ከዔሳው ጋር ላለው ግንኙነት ተሰናዳ
32:1-2	32:1-8	32:1-2	32:1-2	
32:3-5		32:3-5	32:3-5	
32:6-8		32:6-8	32:6-8	32:4-7
				32:8-14ሀ
32:9-12	32:9-12	32:9-12	32:9-12	
32:13-21	32:13-21	32:13-21	32:13-21	32:14ለ-22
	ከእግዚአብሔር ጋር መታገል		ያዕቆብ በእንኤል ታገለ	ያዕቆብ ከእግዚአብሔር ጋር ታገለ
32:22-23	32:22-32	32:22-32	32:22-24ሀ	32:23-25ሀ
ያዕቆብ ታገለ				
32:24-32			32:24ለ-26ሀ	32:25ለ-30
			32:26ለ	
			32:27ሀ	
			32:27ለ	
			32:28	
			32:29ሀ	
			32:29ለ	
			32:30-32	32:31-32

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ

3. ሦስተኛ አንቀጽ

4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 32:1-2

¹ያዕቆብም መንገዱን ሄደ፤ የእግዚአብሔር መላእክትም ተገናኙት። ²ያዕቆብም ባያቸው ጊዜ፡- እነዚህ የእግዚአብሔር ሠራዊት ናቸው አለ የዚያንም ስፍራ ስም መሃናይም ብሎ ጠራው።

32:1

አአመመቅ፣ አኪጀት፣

አየተመት፣ አእት "መገናኘት"

አአመቅ፣ አሳሰእ "ተገናኘ"

ይህ ግሥ (ቢዲቢ 803፣ ኬቢ 910፣ ያልተጠናቀቀ) የሚያመለክተው ድንገት የመገናኘት አጋጣሚን ነው (ኒዶቲ፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 575፣ ምሳሌ፣ ዘጸ. 23:4፣ ዘኁ. 35:19፣ 21፣ አ.ያ. 2:16፣ ለ ሳሙ. 10:5፣ አሞጽ 5:19)።

የዚህ አጭርና አሻሚ ቁጥር በመጠኑም ቢሆን ከቁ. 22-32 ጋር ይያያዛል። ታጋዩ መልአክ ወይም መንፈሳዊ ሕላዌ ሊሆን እንደሚችል ግልጽ ነው፤ እሱም የሆነ ዓይነት ኃይል ያለው ነው (ከያህዌ) ያዕቆብንም ለመባረክና ስሙን ለመቀየር። ችግሩ ያለው

1. አሻሚው የመክፈቻ ሐረግ
2. የታጋዩ ያዕቆብን ለማሸነፍ አለመቻል በተራዘመው አካላዊ ትግል

“የእግዚአብሔር መላዕክት” ከነዓንን ሲለቅ መላዕክትን አይቷቸዋል (ዝክ. 28:12)፣ አሁን ደግሞ ሲመለስ፣ ዳግም ተከሰቱለት (2ኛ ነገሥ. 6:16-17፣ መዝ. 34:7)። እነሱም የሚወክሉት የያህዌን መገናኘትና ጥበቃ ነው። እሱም የሚያስታውሰው የእሱን ሁኔታና በምዕራፍ 28 የነበረውን የእግዚአብሔርን ተስፋ ነው። ይህ ምዕራፍ የፍርሃትና የእምነት ድብልቅ ነው። ያዕቆብ ከእነዚህ ሁለት አማራጮች ጋር ነው ትግል የያዘው!

“መገናኘት” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 803፣ ኬቢ 910፣ ያልተጠናቀቀ) ፍቸው “መገናኘት” ወይም “መግጠም” ነው። መልአክ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ (ገጽ 254) እነዚህን መላዕክት ለቁ. 24-32 ጋር ያያይዛቸዋል። ይህም ለአንዱ ምዕራፍን ከመለኮት ጋር የተደረገ ግጥሚያ መጀመሪያና መጨረሻ እንዲመለከተው ያደርገዋል።

32:2 “የእግዚአብሔር ሠራዊት ሰፈር” “ሰፈር” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 334) የሚያመለክተው ከጉዞ ላይ መስፈር ወይም ማረፊያ ነው። እሱም ሊገልጽ የሚችለው የታጠቀ ጦር ሰፈር ነው (አ.ያ. 6:11፣14፣ ለ ሳሙ. 4:3፣6፣7፣ 17:53፣ ዘኁ. 7:16) ወይም ጦር ሠራዊት (ዘጸ. 14:24)። ይህ ከበርካታ የዕብራይስጥ ወታደራዊ ቃላት መሐል አንዱ ነው፤ “ሠራዊት” ተብሎ የተተረጎመ።

“መሃናይም” ይህ ቃል ጥሬ ትርጉሙ “ሁለት ሰፈር” ወይም “ሁለት ሠራዊት” (ቢዲቢ 334፣ ድርብ ቅርጽ)። እነዚህ ሁለት ሰፈሮች ሊያመለክቱ የሚችሉት

1. ላባና ያዕቆብን
2. መላዕክቱንና ያዕቆብን
3. ዔሳውና ያዕቆብን
4. የያዕቆብ የተከፋፈለ የቤተሰብ ምድብ

ከወውደ ጽሑፉ ወዲያውኑ እንደምንረዳው ቁ. 2 እጅግ ይስማማል። ሰፋ ባለው ዐውደ ጽሑፍ እንደምንረዳው ቁ. 4 የሚስማማው የያዕቆብን ባሕርይ እሱም በራሱ ጥሪት (ሀብት) መታመኑን ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 32:3-5

³ያዕቆብም ወደ ወንድሙ ወደ ዔሳው ወደ ሴይር ምድር ወደ ኤዶም አገር ከፊቱ መልአክተኞችን ላከ ⁴እንዲህም ብሎ አዘዛቸው፡- ለጌታዬ ለዔሳው፣ ባሪያህ ያዕቆብ እንዲህ አለ ብላችሁ ንገሩት። በላባ ዘንድ በስደት ተቀመጥሁ እስከ አሁን ድረስ ቆየሁ ⁵ላሞችንም አህዮችንም በጎችን ወንዶች ባሪያዎችንም ሴቶች ባሪያዎችንም አገኘሁ አሁንም በፊትህ ሞገስን አገኝ ዘንድ ለጌታዬ ለማስታወቅ ላክሁ።

32:3 “መልአክተኞች” በሁለቱም፣ በዕብራይስጥም ሆነ (ቢዲቢ 521) እንዲሁም በግሪክ “መልአክተኞች” የሚለው ቃል (እንደ ሚልክያስ ስም ተመሳሳይ ሥር ነው) ፍቸውም “መላዕክት” የሆነ። ራቢዎች የሚሉት፣ እሱ ዔሳውን እንዲገናኙት መላእክቱን በፊት ለፊቱ ልኳል ነው። ተመሳሳይ የሆነ የዕብራይስጥ ሥር “መላእክት” በሚል ተርጉሞታል፤ ከቁ. 1 እና “መልአክተኞች” በቁ. 3 እና 6።

32:4 “ጌታዬ ኤሳው” እዚህ “ጌታ” ጥቅም ላይ የዋለው ለትሕትና ማዕርግ ነው (አዶን) ለዔሳው በላከው የያዕቆብ መልአክት።

“ባሪያህ” መልአክተኞቹ ዔሳውን “ጌታዬ” እንዲሉ (ቢዲቢ 10) እንዲሁም ያዕቆብን “ባሪያ” ወይም “አገልጋይ” ብለው እንዲጠሩ ነው የተለጸጸቸው (ቢዲቢ 713)። ያዕቆብ አሁንም ፈርቷል (ዝክ. ቁ. 7:11) እሱም ዔሳው ቁም እንዳይዘበት ነው፤ (የቤተሰቡን በረከት በዘፍጥረት 27 ላይ ስለሰረቀ)።

32:5 በግልጽ ይህ መልአክት ድርብ ዓላማ አለው።

1. ያዕቆብ ባለጸጋ በመሆኑ ምክንያት
2. እሱም ካለው ሀብት ጥቂቱን ለዓሳው በስጦታ ለመስጠት በመፈለጉ (ዝክ. ቁ. 13-21)

አመቅ ጽሑፍ፡ 32፡6-8

⁶መልእክተኞቹም ወደ ያዕቆብ ተመልሰው እንዲህ አሉት። ወደ ወንድምህ ወደ ዓሳው ሄደን ነበር እርሱም ደግሞ ሊቀበልህ ይመጣል። ከእርሱም ጋር አራት መቶ ሰዎች አሉ። ⁷ያዕቆብም እጅግ ፈረቶ ተጨነቀ ከእርሱም ጋር ያሉትን ሰዎች መንገቶችንም ላሞችንም ግመሎችንም በሁለት ወገን ከፈላቸው ⁸እንዲህም አለ፡- ዓሳው መጥቶ አንዱን ወገን የመታ እንደ ሆነ የቀረው ወገን ያመልጣል።

32፡6 "ከእርሱም ጋር አራት መቶ ሰዎች አሉ" ዓሳው ለያዕቆብ መልእክት ምላሽ አልሰጠም፤ እንዲሁም ከእሱ ጋር 400 ሰዎች አሉ። ይህ በርግጥ ያዕቆብን አስፈርቶታል (ዝክ. ቁ. 7)።

32፡7 ያዕቆብ ለዜናው ያለውን የአዕምሮ ምላሽ አስተውል።

1. "በጣም ፈራ"
 - ሀ. ፈራ፡ ቢዲቢ 431፣ ኬቢ 432፣ ያልተጠናቀቀ፣ ዝክ. 3፡10፤ 18፡15፤ 43፡18
 - ለ. በጣም፣ ተውሳክ ግሥ፣ ቢዲቢ 547
2. "ተጨነቀ" ቢዲቢ 864 |፣ ኬቢ 1058፣ ያልተጠናቀቀ፣ እሱም በመሠረቱ የሚለው "መጨነቅ" ነው፤ ኢዮብ 20፡22፤ ኢሳ. 49፡19፣ ነገር ግን እሱ ጥቅም ላይ የዋለው በዘይቤነት "የተጠበበ መንፈስ" (ማለትም፣ ጭንቀት)፣ መሳ. 2፡15፤ 10፡9፤ II ሳሙ. 13፡2

32፡7-8 ያዕቆብ ለከፋው ታሳቢ ሁኔታ ተዘጋጀ። በድጋሚ በቁ. 1 ዐውደ-ጽሑፍ፣ ይህ ጽሑፍ ለማመልከት የሚሻው የእምነትን ጉድለት ነው። በቁ. 9-12 ጸሎት አድርጓል፤ ነገር ግን አሁንም ቢሆን መዳረሻውን ለማግኘት እየሞከረ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 32፡9-12

⁹ያዕቆብም አለ።፡- የአባቴ የአብርሃም አምላክ ሆይ፣ የአባቴም የይስሐቅ አምላክ ሆይ። ወደ ምድርህ ወደ ተወለድህበትም ስፍራ ተመለስ። በጎነትንም አደርግልሃለሁ ያልኸኝ እግዚአብሔር ሆይ ¹⁰ለባሪያህ ከሠራኸው ከምሕረትህና ከእውነትህም ሁሉ ትንሽ ስንኳ የማይገባኝ ነኝ በትሬን ብቻ ይገዛ ይህን የርዳኛሽን ተሻግሪ ነበርና፣ አሁን ግን የሁለት ክፍል ሠራዊት ሆንሁ። ¹¹ከወንድሜ ከዓሳው እጅ አድነኝ መጥቶ እንዳያጠፋኝ፣ እናቶችንም ከልጆች ጋር እንዳያጠፋ እኔ እፈራዋለሁና። ¹²አንተም፡- በእርግጥ መልካም አደርግልሃለሁ። ዘርህንም ከብዛቱ የተነሣ እንደማይቆጠር እንደ ባሕር አሸዋ አደርጋለሁ ብለህ ነበር።

32፡9 መለኮት የተገለጸበትን የተለያየ መንገድ አስተውል።

1. "የአባቴ የአብርሃም (hl a ቢዲቢ 43) አምላክ ሆይ"
2. "የአባቴ የይስሐቅ (ከላይኛው ጋር ተመሳሳይ) አምላክ ሆይ"
3. "እግዚአብሔር ሆይ" (hrthy ቢዲቢ 217)

ልዩ ርዕስ፡ የመለኮት ስሞች 12፡1 ላይ ተመልከት። እነዚህ ሁሉ የተጠቀሱት ለአብርሃም አምላክ (ዝክ. 12፡1፤ 28፡3-4) እና እሱ ለያዕቆብ በሰጠው ተስፋ በቁ. 28፡13-17።

... "ያልኸኝ" ይህ የሚያመለክተው 31፡13፤29 እንዲሁም ወደ ኋላ መለስ ብሎ 28፡15።

1. "ተመለስ" ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ተተካሪ፣ ዝክ. 31፡13
2. "በጎነት አደርግልሃለሁ" ቢዲቢ 405፣ ኬቢ 408፣ ሂፊል ተጓዳኝ፣ ዝክ. ቁ. 10፡13፤ 28፡14

32፡10 "የማይገባኝ ነኝ" ይህ ለያዕቆብ ጠቃሚ የሆነ እምነት ነው (ቢዲቢ 881፣ ኬቢ 1092፣ የተጠናቀቀ፣ እሱም ጥቅም የሌለው መሆኑን ለማመልከት፣ ዝክ. 2ኛ ሳሙ. 7፡19፤ I ዜና. 17፡17)። አጽንዖቱ በእግዚአብሔር ጸጋ፣ ጥበቃ፣ እና ሰጪነት ዓይ ነው!

አአመመቅ	"ልባዊ ደግነት"
አኪጀት	"ምሕረት"
አየተመት፣ የተአመቅ	"ልባዊ ፍቅር"
አእት	"ደግነት"
አአመቅ	"የታመነ ፍቅር"
LXX	"ፍትሕ" ወይም "ጽድቅ"
ፔሺታ	"ሞገስ"

እዚህጋ ጥቅም ላይ የዋለው ቃል ሄሲድ ነው (ቢዲቢ 338 I)፣ እሱም የኪዳን ታማኝነትን የሚያመለክት። ልዩ ርዕስ 19፡19 ላይ ተመልከት።

አአመመቅ፣ አየተመት፣	
አእት	"ታማኝነት"
አየተመት፣ LXX፣	
ፔሺታ	"እውነት"
አአመቅ	"ጽንዕነት"

የተለመዱ

"እውነት"

ይህ የዕብራይስጥ ቃል ኢሚዝ ሲሆን (ቢዲቢ 54)፣ የሚያመለክተውም ታማኝነትን ነው። ሄሰድ እና ኢሚዝ ዘወትር በብሉይ ኪዳን አንድ ላይ የሚገኙት እግዚአብሔርን ለመግለጽ ነው። ልዩ ርዕስ 15:6 ላይ ተመልከት።

32:11 "አድነኝ" ይህ ቃል (ቢዲቢ 664፣ ኬቢ 717፣ ሂፊል ተተኪ) በሂፊል ግንድ ፍችው "መንጥቆ ማውጣት" ነው እንዲሁም በዘይቤአዊነት "ማዳን" ነው።

... "መጥቶ እንዳያጠቃኝ" "ማጥቃት" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 645፣ ኬቢ 697፣ ሂፊል የተጠናቀቀ) በሂፊል ግንድ፣ ፍችውም ሁሉንም ሰው በጽኑ ምት መምታት ነው (ዝክ. 34:30)። ያዕቆብ ፈርቶ የነበረው ዔሳው ሁሉንም የቤተሰብ ዘር ሁሉ እንዳይገድል ነው።

32:12 ያዕቆብ ለእግዚአብሔር የሚያሳስበው 28:14 እና 22:17ያለውን የኪዳን ተስፋውን ነው። ይህ የተደጋገመ የኪዳን ተስፋ ነው፣ ለአባቶች። እሱም ልጅ እንዲሰጣቸው ተጨባጭ ማረጋገጫ የሆነ።

... "በንነትንም አደርግልሃለሁ" ይህ በጥሬው "መልካም አደርግልሃለሁ" ማለት ነው። ይህ ሐረግ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ ነው፣ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 405፣ ኬቢ 408)፣ እሱም የሚያመለክተው ጽኑነትን ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 32:13-21

¹³በዚያችም ሌሊት ከዚያው አደረ። ከያዘውም ሁሉ ለወንድሙ ለዔሳው እጅ መንሻን አወጣ ¹⁴ሁለት መቶ እንስት ፍየሎችንና ሆያ የፍየል አውራጃችን፣ ሁለት መቶ እንስት በጎችንና ሆያ የበግ አውራጃችን፣ ¹⁵ሠላሳ የሚያጠቡ ግመሎችን ከግልገሎቻቸው ጋር፣ አርባ ላም፣ አሥር በሬ፣ ሆያ እንስት አህያ፣ አሥርም የአህያ ግልገሎችን። ¹⁶መንጎቹን በየወገኑ ከፍሎ በባሪያዎቹ እጅ አደረጋቸው ባሪያዎቹንም፡- በፊቴ እለፉ መንጋውንና መንጋውንም አራርቁት አለ። ¹⁷የፊተኛውንም እንዲህ ብሎ አዘዘው፡- ወንድሜ ዔሳው ያገኘህ እንደሆነ፡- አንተ የማን ነህ? ወዴትስ ትሄዳለህ? በፊትህ ያለው ይህስ የማን ነው? ብሎ የጠየቀህም እንደ ሆነ፣ ¹⁸በዚያን ጊዜ አንተ፡- ለጌታዬ ለዔሳው እጅ መንሻ የሰደደው የባሪያህ የያዕቆብ ነው እርሱም ደግሞ እነሆ ከኋላችን ነው በለው። ¹⁹እንዲሁም ሁለተኛውን ሦስተኛውን ከመንጎችም በኋላ የሚሄዱትን ሁሉ እንዲሁ ብሎ አዘዘ። ዔሳውን ባገኛችሁት ጊዜ ይህንኑ ነገር ንገሩት ²⁰እንዲህም በሉት፡- እነሆ ባሪያህ ያዕቆብ ከኋላችን ነው። በፊቴ በሚሄደው እጅ መንሻ እታረቀዋለሁ ከዚያም በኋላ ምናልባት ይራራልኛል ፊቱንም አያለሁ ብሎአልና። ²¹እጅ መንሻው ከእርሱ ቀድሞ አለፈ እርሱ ግን በዚያች ሌሊት በሰፈር አደረ።

32:20

አአመመቅ፣ የተኪጀት፣

አየተመት፣ የተለመቅ፣

ፔሺታ

"ሰላምን አደርጋለሁ"

አአት

"አራራዋለሁ"

አአመቅ

"አለዝበዋለሁ"

አኅሶአ፣ LXX

"ሰላምን አደርጋለሁ"

ግሥ (ቢዲቢ 497፣ ኬቢ 493፣ ፔይል ተጓዳኝ) ግሥ ጥቅም ላይ የዋለው ለደም ማጥሪያ መሥዋዕት ነው (ሌዋውያን 4 እና 16)። የእሱ መሠረታዊ ፍቺ "መሸፈን" ወይም "ማስተሠረያ ማድረግ" ነው።

አአመመቅ፣ አኪጀት፣

አየተመት፣ LXX

"ተቀበለኝ"

አአት

"ይቅርታ አድርግልኝ"

አአመቅ

"ወደኔ ዘንበል በል"

አኅሶአ

"ሞገስን አሳየኝ"

የተለመቅ

"በደግነት ተቀበለኝ"

ግሥ (ቢዲቢ 669፣ ኬቢ 724፣ ያልተጠናቀቀ) ፍችው "ማንሣት" ነው። ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው "ፊትን ማንሣት" (ኢዮብ 42:8፣9፣ መዝ. 82:2፣ ምሳሌ. 18:5፣ ሰቆ. 4:16)። በሕጋዊ መቼት እሱ የሚያመለክተው፣ ዳኛው የተከሰቱን ፊት ቀና ሲያስደርግ ነው፣ ይሄም የእሱን አድሲዊ አለመሆን ጥያቄ ውስጥ የሚጥል።

አመቅ ጽሑፍ: 32:22-32

²²በዚያች ሌሊትም ተነሣ፣ ሁለቱን ሚስቶቹንና ሁለቱን ባሪያዎቹን አሥራ አንዱንም ልጆቹን ወስዶ የያዕቆብን ወንዝ ተሻገረ። ²³ወሰዳቸውም ወንዙንም አሻገራቸው፣ ከብቱንም ሁሉ አሻገረ። ²⁴ያዕቆብ ግን ለብቻው ቀረ አንድ ሰውም እስከ ንጋት ድረስ ይታገለው ነበር። ²⁵እንዳላሸነፈውም ባየ ጊዜ የጭኑን ሹልዳ ነካው ያዕቆብም የጭኑ ሹልዳ ሲታገለው ደነዘዘ። ²⁶እንዲህም አለው፡- ሊነጋ አቀላልቶአልና ልቀቀኝ። እርሱም፡- ካልባረከኸኝ አልለቅቅህም አለው። ²⁷እንዲህም አለው፡- ስምህ ማን ነው? እርሱም፡- ያዕቆብ ነኝ አለው። ²⁸አለውም፡- ከእንግዲህ ወዲህ ስምህ እስራኤል ይባል እንጂ ያዕቆብ አይባል ከእግዚአብሔር ከሰውም ጋር ታግለህ አሸንፈሃልና። ²⁹ያዕቆብም፡- ስምህን ንገረኝ ብሎ ጠየቀው። እርሱም፡- ስሜን ለምን ትጠይቃለህ? አለው። በዚያም ስፍራ ባረከው። ³⁰ያዕቆብም፡- እግዚአብሔርን ፊት ለፊት አየሁ፣ ሰውነቴም ድና ቀረች ሲል የዚያን ቦታ ስም ጽኑኤል ብሎ ጠራው ³¹ጽኑኤልንም ሲያልፍ ፀሐይ ወጣችበት፣ እርሱም በጭኑ ምክንያት ያነክስ ነበር። ³²ስለዚህም የእስራኤል ልጆች እስከ ዛሬ ድረስ የወርቸን ሹልዳ አይበሉም የያዕቆብን ጭን ይዞ የወርቸን ሹልዳ አደንዝዘአልና።

32:22 "ወንዙን ሲሻገር" የዕብራይስጥ ሥር ለ "መሻገር" (ቢዲቢ 716፣ ኬቢ 778፣ ያልተጠናቀቀ) ከ "ማቋረጥ" ጋር ተመሳሳይ ሥር ነው (ቢዲቢ 721፣ ኢዮ. 2:7፣ መሳ. 3:28፣ ኢሳ. 16:2)። እሱም የሚያመለክተው ጠብብ ባለው ቦታ ወንዝን መሻገር ነው።

“ያቦቅ” የዚህ ሥር ፍቺ “መፍሰስ” ነው (ቢዲቢ 132)። እሱም ጥልቅ ሸለቆ ፈጥሯል።

32:24 “ሰውየው ታገለ” እዚህ “ታገለ” (ቢዲቢ 7፣ ኬቢ 9፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ)፣ “ያቦቅ” (ቢዲቢ 132)፣ እንዲሁም “ያዕቆብ” (ቢዲቢ 784)፣ ሁሉም ሲነገሩ ተመሳሳይ ድምጻት አላቸው። እዚህ ግለሰቡ የተጠራው “ሰውየው” በሚል ነው (ቢዲቢ 35፣ ኢሸ፣ ዝክ. ቁ. 6)፣ ነገር ግን ዐውደ ጽሑፉ የሚያመለክተው የመለኮትን አካላዊ መገኘት ነው (ዝክ. ቁ. 28:30፣ 18:1-2)። ሆኖም፣ ቁ. 26 የሚያመለክተው መልአክ ዓይነት ፍጥረት ነው።

ይህ የምዕራብ የሥነ ጽሑፍ ሰዎች ሊረዱት የማይችሉ ጽሑፍ ዓይነት ነው። ይህም ሥጋዊም ሆነ ተምሳሌታዊ ገጽታ አለው። ግጥሚያው ለያዕቆብ ጠቀሜታ ነበር። እሱ በርግጥ ከእግዚአብሔር ጋር የነበረውን “የትግሉን” አካሄድ አይገልጽም!!

ያህዌ ለያዕቆብ በርካታ ጊዜ ተገልጧል (ዝክ. 28:10-22፣ 32:22-31፣ 35:9-13፣ 46:2-4) እናም በእያንዳንዱ ጊዜ አጽንዖት የሚሰጠው ለእግዚአብሔር ባሕርይና ተስፋ ነው። ቁልፉ ነገር ያዕቆብ አይደለም (ወይም የእሱ ድርጊት)፣ ነገር ግን እግዚአብሔርና የኪዳን ተስፋ ነው!

32:25 “እንዳላሸነፈውም ባየ ጊዜ” የአይሁድ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፣ ገጽ 67፣ የሚጠቅሰው አስገራሚ የአይሁድ ባህል ነው (ዘፍ. ራቢ. 77.3) እሱም የሚለው ይህ የዔሳው ጠባቂ መልአክ ነው፣ እናም ይህ ግጥሚያ የሚያገለግለው የኪዳን ሕዝብ ለሚቃወሙ እንደ ማስጠንቀቂያ ነው። ይህ ለማስረዳት የሚሞክረው መልአካዊ ፍጥረት ተራውን ሰው እንዳላሸነፈ ነው። ሆኖም፣ የዔሳው መልአክ የያዕቆብን ስም ወደ እስራኤል መቀየር ይችላል ይሆን?! ይህ “የእግዚአብሔር ነገር” ዓይነት ነው።

“የጭኑን ሹልዳ” ራቢዎች እንደሚሉት ይህ የሚያመለክተው ጭን ላይ ያለ የደም ሥርን ሲሆን እናም ይህ ዓይነቱ የእንሰሳ ብልት በይሁዲነት እንዲበላ አይፈቀድም (ዝክ. ቁ. 32)።

32:26 “ሊነጋ ቀላልቷል” ይህ መሰሉ የቀን ክፍል የሚታወቀው የእግዚአብሔር ተግባር ልዩ ጊዜ ተብሎ ነው (ኒዶቲ፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 85)። እሱም ዘወትር የሚጠቀሰው በጥንታዊ አፈ-ታሪክ ነው።

እንደ ዕብራውያን እግዚአብሔርን የማየት ፍራቻ (ዝክ. 16:13፣ 32:30፣ ዘጸ. 33:20)፣ ንጋቱ ምናልባት የሚገልጸው የያዕቆብ ተጋጣሚ መለኮታዊ ማንነትን ነው።

“ባርከኝ” የያዕቆብ የመታገል ጥበብ አይደለም የተሸለመው፣ ነገር ግን ከእግዚአብሔር ጋር ያለው የጸና የጥገኝነቱ አዝማሚያ ነው።

32:27 “ስምህ ማነው” ይህ የመረጃ እጥረት አይደለም፣ በመልአኩ/መለኮታዊ ታጋይ በኩል፣ ነገር ግን ለያዕቆብ የተንከለኝነቱንና ተጽዕኖዎቹን ለማስታወስ ነው።

32:28 “እስራኤል” የዚህ ስም መቀየር ሊሳይ የሚሞክረው የጠቅላላ ሐተታው የትርጓሜ ቁልፍ ነው። እስራኤል ማለት “ኤል ይጠብቅ” (ቢዲቢ 975) ወይም ተጽዕኖዊ ከሆነ፣ “ኤል ይጋጠም” ነው (ሆሴዕ 12:3-4)። እሱም የያዕቆብ ጥንካሬ አይደለም፣ የእግዚአብሔር ዓላማ እንጂ። የማንም ስም ቢሆን በዕብራውያን ጠቃሚ ነው፣ እንዲሁም የሰውየውን ባሕርይ ያንጸባርቃል።

“እስራኤል” ለሚለው ስም ሌላኛው አማራጭ (I ar cy ቢዲቢ 975) የመጣው ከ mwr cy (“ይሸፍን፣” ነው፣ ቢዲቢ 449፣ ዘዳ. 32:15፣ 33:5፣ 26፣ ኢሳ. 44:2)፣ ፍቸውም “ቀጥተኛው” ማለት ነው።

ልዩ ርዕስ፡ እስራኤል (ስሙ)

I. የስሙ ፍቺ ርግጠኝነት የለውም (ቢዲቢ 975)።

- ሀ. ኤል የዘላለም
- ለ. ኤል የዘላለም (ተጽዕኖዊ)
- ሐ. ኤል ጠባቂው
- መ. ኤል ይታገላል
- ሠ. ኤል አጅግ ይጥራል
- ረ. እሱም ከእግዚአብሔር ጋር ታግሏል (ዘፍ. 32:28)

II. በብሉይ ኪዳን አጠቃቀሙ

- ሀ. የያዕቆብ ስም (ነጣቂ፣ ተረከዝ ያኻ፣ ቢዲቢ 784፣ ዝክ. ዘፍ. 25:26) በያቦቅ ወንዝ ላይ ከመንፈሳዊ አካሉ ጋር ከታገለ በኋላ ተቀየረ (ዘፍ. 32:22-32፣ ዘጸ. 32:13)። የዕብራይስጥ ስሞች ፍቺ ዘወትር ድምፅን ተከትሎ የሚሄድ ነው፣ ሥርወ ቃልን ሳይሆን (ዝክ. 32:28)። ስሙም እስራኤል ሆኗል (ምሳሌ፣ ዘፍ. 35:10)።
- ለ. እሱም ለእስራ ሁለት ልጆቹ የጥቅል ስም ሆኖ ያገለግላል (ምሳሌ፣ ዘፍ. 32:32፣ 49:16፣ ዘጸ. 1:7፣ 4:22፣ 28:11፣ ዘዳ. 3:18፣ 10:6)።
- ሐ. እሱም በእስራ ሁለቱ ነገዶች የሚመሠረተውን ሕዝብ የሚያመለክት ነው፣ ከዘጸዓት በፊት (ዘፍ. 47:27፣ ዘጸ. 4:22፣ 5:2) እና በኋላ (ዘዳ. 1:1፣ 18:6፣ 33:10)።
- መ. ከሳኦል፣ ዳዊት፣ እና ሰለሞን አሁንም ንጉሣዊ አገዛዝ በኋላ፣ ነገዶቹ ተከፍለዋል፣ በሮቦአም ሥር (1ኛ ነገሥ. 12)።
 - 1. ልዩነት የተጀመረው ይፋዊ መከፋፈል በፊት ነው (ምሳሌ፣ 2ኛ ሳሙ. 3:10፣ 5:5፣ 20:1፣ 24:9፣ 1 ነገሥ. 1:35፣ 4:20)
 - 2. የሰሜኑ ነገዶች የሚታወቁበት፣ ሰማርያ ወደ ሶርያ እስከ ወደቀ ድረስ፣ በ722 ዓ.ዓ (2ኛ ነገሥ. 17)።
- ሠ. ለይሁዳ በጥቂት ቦታዎች ጥቅም ላይ የዋለ (ምሳሌ፣ ኢሳይያስ 1፣ ሚክያስ 1:15-16)።
- ረ. ከሶርያና ከባቢሎን ስደት በኋላ እንደገና ለያዕቆብ ዝርዝር የጥቅል ስም ሆኗል (ምሳሌ፣ ኢሳ. 17:7፣ 9፣ ኤር. 2:4፣ 50:17:19)።
- ሰ. ምዕመኑን ከካህናት በአንጻራዊነት ለመለየት (1ኛ ዜና 9:2፣ ዕዝራ 10:25፣ ነሀ. 11:3)።

“ከእኔ ጋር” ታጋዩ ራሱን ከእግዚአብሔር የተለየ መሆኑን ለማሳየት የሚሞክር ይመስላል፤ ምንም እንኳን በቁ. 30 ያዕቆብ ከመለኮት ጋር መሆኑን ቢረዳም።

32:29 “እባክህን ስምህን ንገረኝ” በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ የመለኮታዊ ሕላዌ ስም በቅርብ ይጠበቃል፤ ያ ስም ለርግማን፣ ለመሐላ እና ለአምልኮ ባለው ጠቀሜታ ምክንያት። ይህ በርግጥ የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ጉዳይ አይደለም (መሳ. 13:17-18)። በመጽሐፍ ቅዱሳዊ ጽሑፎች ያህዌ ስሙን ለሕዝቡ ይገልጻል (ዘጸ. 3:13-15)። ሆኖም፣ የሱ ትርጉም ዘወትር የተጠቃለለ አይደለም (ዘጸ. 6:3 ከዘፍ. 4:26 ጋር አነጻጽር)። መሳፍንት 13:18 እንደሚያስረግጠው፣ ስሙ በጣም “አስደናቂ” ነው፤ የሰው ልጆች ይረዱት ዘንድ።

32:30 “ጳጳሪ” ጳጳሪ፣ “የእግዚአብሔር ፊት ማለት” ነው (ቢዲቢ 819)። “ጳጳሪ” የሚለው የቃላት አጻጻፍ ምናልባት ለስፍራው ጥንታዊ ስም ሊሆን ይችላል።

ስሙ በርግጥ የሚያመለክተው ያዕቆብ ያሰበው ተጋጣሚው ያህዌ እንደሆነ ነው፤ እሱም ተራውን ምውት በቀላሉ ሊያሸንፍ የሚችል፣ ግን የተመለከተው ዐውድ የእሱን ፍቃደኝነት ያሳያል፤ በያዕቆብ ጎን አብሮ ለመሥራት። እሱ ባላንጣ አይደለም፣ ግን ተጨባጭ ረድኤትና የሚባርክ እንጂ።

ይህ በርግጥ ያልተለመደ የጥንት ሐተታ ነው፤ በርካታ ያልታወቁ ገጽታዎች ያሉት፣ ባመዛኙ ዘጸ. 4:24-26 የሚመስል። እነዚህን አሻሚ ጽሑፎች ለመሠረተ-እምነትም ሆነ ለተግባራዊነት ጠቀሜታ ማዋል በእጅጉን አላዋቂነት ነው። እነሱ ምሥጢር እንደሆኑና ትርጉማቸውም የዘመኑ ተራ ግምት ሆኖ ይቀራል!

32:31 “ያነክስ ነበር” ይህ ቋሚ ይሁን (በኋለኛው የአይሁድ ባህል) ወይም ጊዜያዊ ርግጠኛ አይደለም።

32:32 “እስከ ዛሬ” ይህ ለኋለኛ አራሚ ጽሑፋዊ ማስረጃ ነው። የእንስሳ ብልት መብላት መከልከሉ ራቢያዊ እንጂ፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ታጋዩ ማን ነበር?
 - ሀ. ሰው (ዝክ. ቁ. 24)
 - ለ. መልአክ (ዝክ. ቁ. 26፣ ሆሴዕ 12:3-4)
 - ሐ. እግዚአብሔር በሰው መልክ (ዝክ. ቁ. 30)
 - መ. አይሱስ (ማርቲን ሉተር፣ ጀስቲንን ተከትሎ)
2. ቁ. 1 ላይ ያሉት መላእክት በየትኛው ቀሪ የምዕራፉ ክፍል ነው የሚታዩት?
3. እነዚህ ተጋጣሚዎች (ማለትም፣ ከመላእክት እና ዔሳው) ለያዕቆብ በጣም አስፈላጊ የሆኑት ለምንድነው።
4. ስሙ ለምን ተቀየረ?

ዘፍጥረት 33

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዕቅብ ዓላውን ተገናኘ	የዕቅብና ዓላው ተገናኘ	የየዕቅብ ዕርቅ ከዓላው ጋር (32:1-33:20)	የዕቅብ ዓላውን ተገናኘ	ከዓላው ጋር መገናኘት
33:1-3	33:1-3	33:1-3	33:1-5ሀ	33:1-7
33:4-11	33:4-11	33:4-11	33:5ለ-7 33:8ሀ 33:8ለ 33:9 33:10-11	33:8-11
33:12-14	33:12-14	33:12-14	33:12 33:13-14	የዕቅብ ከዓላው ጋር ተገናኘ 33:12-17
33:15-17	33:15-17	33:15-17	33:15ሀ	
የዕቅብ በሴኬም ሰፈረ	የዕቅብ ወደ ከነዓን መጣ		33:15ለ-17	የዕቅብ ሴኬም ደረሰ
33:18-20	33:18-20	33:18-20	33:18-20	33:18-20

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ የም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ይህ ምዕራፍ ባመዘኙ ምልልስን ያካትታል (አእት ትርጉምን ተመልከት)። "አለ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 55፣ ኬቢ 65) አስር ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል።

ይህ የምልልስ መልክ በርካታ ትዕዛዞች/ጥያቄዎች አሉት።

1. "ያንተ የሆነው ላንተ ለራስህ ይሁን፤" ቁ. 9፣ ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 243፣ ተጽዕኖ
2. "እባክህን ስጦታዎቹን ተቀበል፤" ቁ. 11 ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተኳሪ
3. "ጉዟችንን እናድርግ፤" ቁ. 12፣ ቢዲቢ 652፣ ኬቢ 704፣ ተጓዳኝ
- 4-5. "ሂድ" (ሁለቴ)፣ ቁ. 12፣ ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተጓዳኝ
6. "እባክህ፣ ጌታዬ በፊቴ ቀድሞ ይለፍ፤" ቁ. 14፣ ቢዲቢ 716፣ ኬቢ 778፣ ያልተጠናቀቀ፣ በተጽዕኖ ዓይነት ጥቅም ላይ የዋለ
7. "እኔ በዝግታ እከተላለሁ፤" ቁ. 14፣ ቢዲቢ 624፣ ኬቢ 675፣ ሂደታል ተጓዳኝ
8. "ከእኔ ጋር ካሉት ሰዎች ከፍጹ ልተውልህ፤" ቁ. 15፣ ቢዲቢ 426፣ ኬቢ 427፣ ሂፊል ተጓዳኝ
9. "በጌታዬ ፊት ሞገስ ባገኝ፤" ቁ. 15፣ ቢዲቢ 592፣ ኬቢ 619፣ ያልተጠናቀቀ፣ በተጓዳኝ ዓይነት ጥቅም ላይ የዋለ

ለ. ያዕቆብ ፍርሃት የገጠመው፤

1. ላባን
2. መልአካዊውን ታጋይ
3. ዔሳውን

ሐ. ያዕቆብ ወደ ተስፋይቱ ምድር ተመለሰ (ከነዓን)። የቤቴል መለኮታዊ ተስፋዎች ተፈጽመዋል። ለአብርሃምና ለዘሩ የተሰጠው የኪዳን ተስፋ እንደቀጠለ ነው (ማለትም፣ መለኮታዊ የመዋጅት ዕቅድ በመስመሩ ላይ ነው)።

የቃል እና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 33:1-3

¹ያዕቆብም ዓይኑን አነሣ፤ እነሆም ዔሳውን ሲመጣ አየው። ከእርሱም ጋር አራት መቶ ሰዎች ነበሩ። ልጆቹንም ከፍሎ ወደ ልያና ወደ ራሔል ወደ ሁለቱም ባሪያዎች አደረጋቸው። ²ባሪያዎችንና ልጆቻቸውንም በፊት አደረገ፤ ልያንና ልጆቻቸውንም በኋለኛው ስፍራ፤ ራሔልንና የሴፍንም ከሁሉ በኋላ አደረገ። ³እርሱም በፊታቸው አለፈ ወደ ወንድሙም እስኪደርስ ድረስ ወደ ምድር ሰባት ጊዜ ሰገደ።

33:2 በቤተሰቡ ያለውን ልዩነት ተመልከት። አናሳዎቹ ሚስቶችና ልጆች ወደ ፊት ቀድመዋል፤ ተወዳጆቹ ደግሞ ወደ ኋላ (ማለትም፣ ራሔልና የሴፍ)። ነገሮች በያዕቆብ ልብ ተለውጠዋል፤ ሆኖም፣ እሱ በሁሉም ፊት ሄደ (ዝክ. ቁ. 3)። እነሱ የሚገደሉ ከሆነ፣ እሱ ቀድሞ ይሞታል። እሱ አሁንም ወጥኗል፤ ግን በያህዌ መገኘትና የመጠበቅ ተስፋ ታምኗል።

33:3 “ሰገደ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 1005፣ ኬቢ 295፣ ሂሽታፌል ያልተጠናቀቀ) አራት ጊዜ ተደግሟል።

1. ያዕቆብ በዔሳው ፊት ሰገደ፤ ቁ. 3
2. አገልጋዮቹና ልጆቻቸው በዔሳው ፊት ሰገዱ፤ ቁ. 6
3. ልያና ልጆቹ በዔሳው ፊት ሰገዱ፤ ቁ. 7
4. ራሔልና ልጅ በዔሳው ፊት ሰገዱ፤ ቁ. 7

“ሰባት ጊዜ” ይህ ራስን የማስገዛት ምልክት ነበር (ማለትም፣ ኤል አማርና ደብዳቤዎች፣ 14^ኛ ክፍለ ዘመን ዓ.ዓ.)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 32:4-11

⁴ዔሳውም ሊገናኘው ሮጦ፣ አንገቱንም አቅፎ ሳመው ተላቀሱም። ⁵ዓይኑንም አነሣና ሴቶችንና ልጆችን አየ፤ እንዲሁም አለ፡- እነዚህ ምኞቶች ናቸው? እርሱም፡- እግዚአብሔር ለእኔ ለባሪያህ የሰጠኝ ልጆች ናቸው አለ። ⁶ሴቶች ባሪያዎችም ከልጆቻቸው ጋር ቀርበው ሰገዱ። ⁷ደግሞም ልያና ልጆችዎ ቀርበው ሰገዱ ከዚያም በኋላ የሴፍና ራሔል ቀርበው ሰገዱ። ⁸እርሱም፡- ያገኘሁት ይህ ሠራዊት ሁሉ ምንህ ነው? አለ። እርሱም፡- በጌታዬ ፊት ሞገስን አገኝ ዘንድ ነው አለ። ⁹ዔሳውም፡- ለእኔ ብዙ አለኝ ወንድሜ ሆይ፤ የአንተ ለአንተ ይሁን አለ። ¹⁰ያዕቆብም አለ፡- እንደዚህ አይደለም ነገር ግን በፊትህ ሞገስን አግኝቼ እንደ ሆንሁ እጅ መንሻዬን ተቀበለኝ የእግዚአብሔርን ፊት እንደሚያይ ፊትህን አይቼአለሁና፤ በቸርነትም ተቀብለኸኛልና። ¹¹ይህችንም ያመጣሁልህን በረከቴን ተቀበል እግዚአብሔር በቸርነት ሰጥቶኛልና፤ ለእኔም ብዙ አለኝና። እስኪቀበለውም ድረስ ዘበዘበው።

33:4 “ዔሳው ሮጦ... አቅፎ... አንገቱን አቅፎ... ሳመው... አለቀሱ” እነዚህ ሁሉ ሞቅ ያለ አቀባበል ምልክቶች ናቸው።

1. “ሮጦ፣” ቢዲቢ 930፣ ኬቢ 1207፣ ያልተጠናቀቀ
2. “አቀፈ፣” ቢዲቢ 287፣ ኬቢ 287፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ
3. “አንገቱን አቅፎ፣” ቢዲቢ 656፣ ኬቢ 709፣ ያልተጠናቀቀ፣ 45:14፣ 46:29
4. “ሳመው፣” ቢዲቢ 676፣ ኬቢ 730፣ ያልተጠናቀቀ (ይህ በLXX ላይ አይገኝም እንዲሁም በማጽሐፍ ላይ እንደ ተጨማሪ ምልክት ተደርጎበታል)፤ ዝክ. 45:15፣ 48:10፣ 50:1
5. “ተላቀሱ፣” ቢዲቢ 13፣ ኬቢ 129፣ ያልተጠናቀቀ (LXX እና አላት፣ የተለመደ “ሁለቱም ተላቀሱ፣” የሚል አላቸው፤ ሊሆን የሚችለው ግን “እሱ አለቀሰ፣” ነው፤ አኢመቅ፣ መመቅ (መልአካቅ መ.ቅ)፣ ገጽ 258)

33:5 ዔሳው የሴቶቹን ምድብና ልጆቻቸውን ያዕቆብን ያጀቡትን ማንነት ጠየቀ። ይህ ያልተለመደ መሆን አለበት፤ አንድ ሰው ሁለት ሚስቶችና ሁለት ቁባቶች ሊኖሩትና ልጆቻቸውም ከእነሱ ጋር ሆነው፤ ዔሳው ለምን እንዳልጠየቀ። ዔሳው በዚህ ላይ ምን እንዳለ አልተጻፈም።

33:8 ዔሳው ስለ ስጦታው ሁሉ ነው የጠየቀው (ማለትም፣ እንስሳት) ያዕቆብ ከቤተሰቡ ፊት ስለላከለት (ዝክ. 32:13-21)።

33:9 “ወንድሜ” አስመመቅ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ (ገጽ 51) መልካም ነጥብ ጠቅሷል፤ ይህም ዔሳው ያዕቆብን “ወንድሜ” ሲለው፣ ያዕቆብ ግን ዔሳውን “ጌታዬ” ብሎ ነው የጠራው። ያዕቆብ አንድም (1) ለዘዴው ነው ወይም (2) ፈርቷል።

ስጦታዎች በተለየ ሁኔታዎች የተለመዱ ናቸው። በዚህ ባህል ስጦታን አልቀበልም ማለት የሚያመለክተው ውጥረት ያለበትን ግንኙነት ነው (ማለትም፣ ጀምስ ኤም. ፍሪማን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ወግና ልማዶች፣ ገጽ 41)። የዔሳው አልቀበልም ባይነት ያዕቆብ በጣም እንዲፈራ አድርጎታል! ዔሳው እነዚህ ስጦታዎች አላስፈሉትም፤ ነገር ግን ተቀብሏል፤ ወንድሙን እንደ መቀበል ያለ ምልክት።

33:10 ያዕቆብ ዔሳውን ዘበዘበው (ግድ አለው) ስጦታውን ይቀበለው ዘንድ፣ ምክንያቱም የዔሳው አቀባበል (ዝክ. ቁ. 14) ለእሱ፣ እንደ እግዚአብሔር ግርማ መሰል ስለሆነ ("የእግዚአብሔርን ፊት እንደሚያይ")። ይህ ምናልባት የመሸፈኛው ጠቃሽ ይሆናል፤ ለ25:23።

33:11 ያዕቆብ የሥጋዊ ሀብቱ ምንጭ የኪዳኑ አምላክ እንደሆነ እውቅና ሰጥቷል (ማለትም፣ "በጸጋው፣" ቢዲቢ 335፣ ኬቢ 334፣ የተጠናቀቀ፣ ዝክ. ቁ. 5፣ 43:29)።

... "ስጦታ" ይህ (ቢዲቢ 139) በጥሬው "በረከት" ነው። ይህም ቃል በምዕራፍ 27 ያዕቆብ ዔሳውን ያታለለውን ለመግለጽ ጥቅም ላይ ውሏል። ያዕቆብ ለወንድሙ ስጦታ በመስጠት ለመባረክ የፈለገው በድንገት አይደለም (በጥሬው፣ ባርኮት)። እሱ የሞከረው ቀደም ሲል ላደረገው ተጽዕኖ ማካካሻ እንዲሆን ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 33:12-14
¹²እርሱም፦ ተነሣና እንሂድ፤ እኔም በፊትህ እሄዳለሁ አለ። ¹³እርሱም አለው፦ ጌታዬ ሆይ፤ ልጆቼ ደካሞች እንደ ሆኑ ታውቃለህ በጎችና ላሞችም ግልገሎቻቸውን ያጠባሉ ሰዎችም አንድ ቀን በችኮላ የነዱአቸው እንደ ሆነ ከብቶቹ ሁሉ ይሞታሉ። ¹⁴ጌታዬ ከባሪያው ፊት ቀድሞ ይለፍ እኔም ወደ ሴይር ከጌታዬ ዘንድ እስክደርስ ድረስ ከፊቴ ባሉት በእንስሳቱ እርምጃና በሕፃናቱ እርምጃ መጠን በዝግታ እከተላለሁ።

33:13 ይህም ሌለኛው የሚያስገርም መንገድ ሊሆን ይችላል፤ ያዕቆብ፣ ዔሳው የበላይ መሆኑ እንዲሰማው ያደረገበት፣ እንዲሁም ወዲያውኑ ወደ ሴይር አብርት እንደማይጓዝ የገለጸበት። ልጆቹ "ደካማ" አልነበሩም መንገታቸውም ቀደም ሲልም ረዥም ርቀት ተገዘዋል። ያዕቆብ አሁንም ተንኮለኛ ሞሽ ነውን?

አመቅ ጽሑፍ: 33:15-17
¹⁵ዔሳውም። ከእኔ ጋር ካሉት ሰዎች ከፍሎ ልተውልህን? አለ። እርሱም፦ ይህ ለምንድር ነው? በጌታዬ ዘንድ ሞገስን ማግኘት ይበቃኛል አለ። ¹⁶ዔሳውም በዚያን ቀን ወደ ሴይር መንገዱን ተመለሰ። ¹⁷ያዕቆብ ግን ወደ ሱኮት ሄደ በዚያም ለእርሱ ቤትን ሠራ። ለከብቶችም ዳሶችን አደረገ ስለዚህም የዚያን ቦታ ስም ሱኮት ብሎ ጠራው።

33:15 "ሕዝብ" ይህ ቃል ጎይ ነው (ቢዲቢ 766 I)፤ እሱም ዘወትር አሉታዊ ፍች ያለው ሲሆን፣ አሕዛብን የሚያመለክት ነው፤ እዚህ ግን ጥቅም ላይ የዋለው ለዔሳው ሰዎች ነው፤ እንዲሁም ዘጸ. 33:13 የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን ሕዝብ ነው። ዐውደ ጽሑፍ፣ ዐውደ ጽሑፍ፣ ዐውደ ጽሑፍ የቃሉን ፍቺ ይወስነዋል፤ ሥርወ-ቃል ሳይሆን! ቃላት ትርጉም የሚኖራቸው በዓረፍተ ነገር ነው፤ ዓረፍተ ነገሮችም ትርጉም የሚኖራቸው በአንቀጾች/አንጓ ወይም አንጓዎች ነው፤ እንዲሁም እነዚህ ትርጉም የሚኖራቸው ተለቅ ባለ ጽሑፋዊ አህድ ነው። ከ"ስብስባዊ" ወይም "ሙያዊ" ፍችዎች ተጠንቅቅ!

33:17 "ሱኮት" ይህ ቃል (ቢዲቢ 697) ፍችው "ጎጆ" ነው። ያዕቆብ ለራሱ ጎጆ ቀለስ፣ ይህ ግን "ቤት" ተብሎ ተጠርቷል (ቢዲቢ 108)፤ ግን ቁ. 19 ተመልከት። እሱም ደግሞ "ዳስ" ሠርቷል (ቢዲቢ 697፣ ማለትም፣ ከቅርንጫፍ የሚሠራ መጠለያ) ለእንስሳቱ። በዚህ አካባቢ ያዕቆብ ከመስፈሩ በፊት መንደር ለመኖሩ ርግጠኝነት የለውም። እሱም ኋላ ላይ የከተማዋ ስም ሆኗል (መሳ. 8:5)። ይህ በግብፅ ባሕር ዳርቻ ያለው ሱኮት አይደለም (ዘጸ. 12:7፣ ዘኁ. 33:5)። ይህ ከዮርዳኖስ በስተምስራቅ በኩል ያለ ከተማ ነው (ማለትም፣ ማክሚላን የመጽሐፍ ቅዱስ አትላስ፣ ገጽ 22)። አንድ ተጨማሪ ነጥብ፣ ያዕቆብ ዔሳውን ተከትሎ ወደ ሴይር ተራራ ለመሄድ የፈለገ አይመስልም፤ ነገር ግን ወደ ሱኮት ተገዟል፤ እሱም ወደ ሴይር/ኤዶም በሚያስኬደው መንገድ አይደለም። እሱ ቤትም ሠርቷል! ጽሑፉ የሚነግረን ርግጠኛ ያልሆነው (1) ይህ ሆነ ተብሎ የተደረገ ለመሆኑ ወይም (2) እንዲያው የያዕቆብ ሴይርን መጎብኘትን ገድፎት እንደሆነ። እኔ አማራጭ 2ን እመርጣለሁ። እኔ የማምነው፣ ያዕቆብ በርግጥ መሰወጡን ነው፤ ከዚያ በኋላ አጭብርባሪ፣ ተንኮለኛ፣ ሞሽ ሊሆን አይችልም።

አመቅ ጽሑፍ: 33:18-20
¹⁸ያዕቆብም ከሁለት ወንዞች መካከል በተመለሰ ጊዜ በከነዓን ምድር ወዳለችው ወደ ሴኬም ከተማ በደንገነት መጣ በከተማይቱም ፊት ሰፈረ። ¹⁹ድንኳኑን ተክሎበት የነበረውንም የእርሻውን ክፍል ከሴኬም አባት ከኤሞር ልጆች በመቶ በጎች ገዛው። ²⁰በዚያም መሠውያውን አቆመ፣ ያንም ኤል ኤሎኔ እስራኤል ብሎ ጠራው።

- 33:18 "ሴኬም" ስሙም ሊያመለክት የሚችለው
1. የግለሰብ ስም፣ ቁ. 18፣19፣ 34፣2፣ ዘኁ. 26፣31፣ ኢያ. 17፣2፣ 24፣32፣ መሳ. 9፣28
 2. በኤባል ተራራ እና በገሪዘን ተራራ መሐል የሚገኝ መልክዓ ምድራዊ ስፍራ። ተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 1014 I) ፍችው "ትከሻ" ወይም "የትከሻ ብራኳ" ነው።
 3. ከተማ፣ ኢያ. 20፣7፣ 21፣21፣ 24፣1፣ መሳ. 8፣31

እሱ በመጀመሪያ የተጠቀሰው በዘፍ. 12:6 ከአብርሃም ጋር በተያያዘ ሲሆን አሁን ደግሞ ከያዕቆብ ጋር ነው (ዝክ. 37:14)። አጠቃላይ የሆነ ግንኙነት በቁ. 17 እና ቁ. 18 መካከል የለም። ያዕቆብ በሱኮት ምን ያህል ጊዜ እንደተቀመጠ አልተጻፈም። እነሱ ሁለት የተለያዩ ሁኔታዎች ጊዜያት ግልጽ ባልሆነ ግንኙነት የተጻፉ ናቸው። ቤትን ከመሥራት እስከ ቦታ እስከመግዛት የሚያመለክተው ከጊዜያዊ እስከ ቋሚ መኖርያ ነው። ብቸኛ ችግር የሚሆነው ቁ. 18 የሚያመለክተው ያዕቆብ ከፓዳን-አራም ወዲያው እንደደረሰ (ካራን አካባቢ ያለ ስፍራ) መሬት መግዛቱ ነው።

እሱ ወደ ቤቴል እንዲመለስ ተነግሮታል፤ ግን ባጭሩ አቁሞ ቀረ። ለምን እንደሆነ በጽሑፉ ላይ አልሰፈረም!

33:19 "እሱም ድንኳኑን ተክሎበት የነበረውንም ስፍራ ገዝ" ቦታን የመግዛት ድርጊት ኗሪነትን ያሳያል፤ ወይም ቢያንስ ሕጋዊ ኗሪነትን ያመለክታል።

“ኤሞር” ይህ ስም ፍቸው “አህያ” ነው (ቢዲቢ 331 II)። በጥንታዊ ዓለም አህያዎች እንደ ቅዱስ እንስሳ ይታዩ ነበር። ይህንን የምናውቀው ከማሪ የገበታ ጽሑፎች ብቻ ሳይሆን፤ ካሉትም ሐቆች ነው። ማለትም (1) ባለጠጎች አህያ ይጋልቡ ነበር (መሳ. 5:10) እና (2) የእስራኤል ነገሥታት ወደ ንጉሣዊ ስፍራቸው የሚሄዱት በአህያ ላይ ሆነው ነበር (ማለትም፤ 1ኛ ነገሥ. 1:33)።

“በመቶ ብር” ይህ ያልፎ አልፎ የዕብራይስጥ ቃል ነው፤ ቂሲታ (qesitah) (ቢዲቢ 903)። እሱም ያልታወቀ የብረት ክብደት ነው (ኢያ. 24:32፤ ኢዮብ 42:11)፤ ሊሆን የሚችለውም (1) የበግ ዋጋ (LXX) ወይም (2) ክብደት (ምናን) በቅርጹ ብረት (ወይም በጎትመት) የበግ።

33:20 “እዚያም መሠዊያ አቆመ” ይህ የሚያመለክተው የአምልኮ ቦታ፤ ጊዜ፤ እና አካላትን ነው። ይህም ጸሎትና መሥዋዕት ለያህዌ እንዲቀርብ የተፈቀደ ነው (ዝክ. 8:20፤ 12:7-8፤ 13:18፤ 22:9፤ 26:25)። ይህ የያህዌ ተስፋ፤ 28:15 ላይ ያለው ፍጻሜ ነው!

- “ኤል-ኤሎሄ-እስራኤል” ይህ አወቃቀር የተሠራው
 1. ኤል፤ ቢዲቢ 42፤ ዘጸ. 34:6፤ ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት
 2. ኤሎሄ፤ ቢዲቢ 43፤ ዘዳ. 32:15፤17፤ መዝ. 18:32
 3. እስራኤል፤ ልዩ ርዕስ 32:28 ላይ ተመልከት

ሴፕቱዋጂንት እሱን የሚተረጎመው “የእስራኤል አምላክ” በሚል ነው። የአይሁድ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፤ የአጎሶአ ትርጉምን በመጠቀም፤ በጽሑፉ የግርጌ ማስታወሻ ላይ፤ “ኤል፤ የእስራኤል አምላክ” የሚል አለው (ገጽ 69)።

ዘፍጥረት 34 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የያዕቆብ ልጆች ተንኮል	የዲና አጋጣሚ	የሴኬም ዲናን መደፈር	የዲና መደፈር	የዲና መደፈር
34:1-7	34:1-7	34:1-4 34:5-7	34:1-4 34:5-10	34:1-5 ከሴኬሞች ጋር የጋብቻ ዝምድና 34:6-12
34:8-12	34:8-12	34:8-12	34:11-12	34:13-19
34:13-17	34:13-17	34:13-17	34:13-17	
34:18-24	34:18-24	34:18-24	34:18-24	34:20-24 የስምዖንና የሌዊ የተንኮል በቀል 34:25-29 34:30-31
34:25-31	34:25-31	34:25-31	34:25-29 34:30 34:31	

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ያዕቆብ ፍርሃቶቹንና ፈተናዎቹን መጋፈጥ አለበት።

1. ላባ
2. ዔሳው
3. የከነዓናውያን ጋብቻ
4. የከነዓናውያን መጋፋት

ለ. ያዕቆብ አሁንም የሚፈራ ሰው ነው።

1. ዔሳውን ዋሽቶታል እናም ወደ ሴይር አልተከተለውም
2. ወደ ቤቴል አልተጓዘም (በእግዚአብሔር ቢነገረውም)
3. በምድሩ ላይ በሚኖሩ ሕዝቦች በጋብቻ ተፈትኗል፤ ለግል ፍላጎት
4. የከነዓናውያንን በቀል ፈርቶ ነበር

ሐ. በዚህ ምዕራፍ የእግዚአብሔር ስም አልተከሰተም (ምናልባትም ሆን ተብሎ)!

መ. በርግጥ ሊሆን የሚችለው ይህ ምዕራፍ የተጨመረው

1. ምዕራፍ 17ን ለመቃረን ነው
2. ይሁዳ የመሲሔ ሐረግ እንደሆነ የማሳያ መንገድ ነው፤ ሦስቱ ትልልቅ ልጆች ሳይሆኑ። ምዕራፍ 34 ስምያንንና ሌዊን ያስቀራቸዋል፤ እንደ ሁነኛ አማራጭ (ዘፍ. 49:5-7)
“ታሪካዊ ትረካ” የግድ መተርጎም የሚኖርበት ተለቅ ባለ ዐውደ ጽሑፋዊ አሀዶች እንደሆነ አስታውሱ። ገጽ xvii ያለውን አንቀጽ ተመልከት፤ የብሉይ ኪዳን ትረካ።

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 34:1-7

ለያዕቆብ የወለደችለት የልዩ ልጅ ዲናም የዚያን አገር ሴቶች ልጆችን ለማየት ወጣች።² የአገሩ አለቃ የኤዊያዊ ሰው የኤምር ልጅ ሴኬም አያት ወሰዳትም ከእርሰዋም ጋር ተኛ፤ አስነወራትም።³ ልቡናውም በያዕቆብ ልጅ በዲና ፍቅር ተነደፈ፤ ብላቴናይቱንም ወደዳት፤ ልብዋንም ደስ በሚያሰኛት ነገር ተናገራት።⁴ ሴኬምም አባቱን ኤምርን፤ ይህችን ብላቴና አጋባኝ ብሎ ነገረው።⁵ ያዕቆብም ልጁን ዲናን እንዳስነወራት ሰማ ልጆቹም ከከብቶቻቸው ጋር በምድረ በዳ ነበሩ ያዕቆብም እስኪመጡ ድረስ ዝም አለ።⁶ የሴኬም አባት ኤምርም ይነግረው ዘንድ ወደ ያዕቆብ ወጣ።⁷ የያዕቆብም ልጆች ይህንን በሰሙ ጊዜ ከምድረ በዳ መጡ የያዕቆብን ልጅ በመተኛቱ በእስራኤል ላይ ስንፍናን ስላደረገ አዘኑ፤ እጅግም ተቁጡ እንዲህ አይደረግምና።

34:1 “የልዩ ልጅ ዲና” በዘፍጥረት 33 እና 34 መካከል ረጅም የጊዜ ርቀት ይኖራል። አሁን ልጆች አድግዋል። ዲና በያዕቆብ የዘር ሐረግ የተጠቀሰች ብቸኛዋ ሴት ልጅ ነች (ዝክ. 30:21)። ርግጥ ሌሎች ነበሩ (ዝክ. 37:35)፤ ነገር ግን ዲና የተጠቀሰችው በምዕራፍ ባላት ማዕከላዊ ሚና ነው። ስሟም “ፍርድ” ወይም “መቆቋም” ለሚለው ቃል የአንስታይ መልክ ነው (ቢዲቢ 192)፤ እሱም ከያዕቆብ ልጆች የአንደኛው ስም (ዝክ. 30:6) በኋላም የአንደኛው ነገድ፤ ዳን።

አአመመቅ፡ አየተመት፡

አአት፡ አአመቅ “መጎብኘት”

አኪጀት፡ LXX፤

ፔሺታ “ማየት”

ግሡ “ማየት” (ቢዲቢ 906፤ ኬቢ 1157፤ ያልተወሰነ አወቃቀር) በብዙ መንገዶች መረዳት ይቻላል፤ (ከቤት/ከሰፈር ብቻዋን እንደወጣች ግልጽ ነው)።

1. ለማስተዋል፤ ስለ እነሱ ሕይወት ለመረዳት
2. ጓደኞቿን ለመጎብኘት፤ ያዕቆብ እዚያ ብዙ ዓመታት ተቀምጧል
3. ለመጫወት፤ ቁ. 2፤ “ሴኬም ተመለከታት” (ተመሳሳይ ግሥ)

34:2 “ሴኬም” ይህ የአገሬው ነገድ መስፍን ነው። ኤምር የወቅቱ የነገዱ አለቃ ወይም የጎሳ መሪ ነው። መስፍኑ የተሰየመው ይህንን ዋና ከተማ ተከትሎ ነው። ለሰሙ ትርጉም፡ 33:18 ተመልከት።

በሰዋሰዋዊ መውሰድ የሚቻለው “መስፍን” (ቢዲቢ 672 1)፤ ፍችው “ከፍ ያለ፤” ማለት ሲሆን፤ የሚያመለክተውም ኤምርን ነው (በዘፍጥረት ላይ ምጥን ጽሑፍ በፊይበርን እና ፍረይ፤ ዩኤስቢ፤ ገጽ 786 ተመልከት)።

“ኤዊያዊ” ሴፕቱዋጂንት ይህንን የሚተረጎመው ሆሪያዊ በሚል ነው (ዘፍ. 34:2፤ ኢዮ. 9:7). የማይገረዙ እንደሆነ ግልጽ ነው፤ እንዲሁም የሴማዊ ወገን ያልሆኑ ሕዝቦች፤ እነሱም ምናልባት ሁሪያውያን ተብለው የሚታወቁ። ሁለቱ ያልተገረዙ ብቸኛ የሕዝቦች ምድብ፤ በድሮ ጊዜ እስራኤልን ከብበው ይገኙ የነበሩ ፍልስጥኤማውያን፤ እነሱም የኤጅያን የቅጥር ተዋጊዎች፤ እና እነዚህ ሁሪያዊ ነዋሪዎች ነበሩ። ሁሉም የከነዓን ነገዶች ግርዘትን ያደርጋሉ። ልዩ ርዕስ 12:6 ላይ ተመልከት።

“እሱም ወሰዶ ከአሷ ጋር ተኛ” ይህ ድርብ ግሥችን የያዘ ነው (ሁለት ግሥች አንድን ድርጊት ይገልጻሉ)። ይህ ለዘመናውያን አስደንጋጭ ሲሆን፤ ነገር ግን በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ፤ መስፍኖች መብቶች ነበራቸው። በዚህ ጊዜ እና አካባቢ ሚስት ማግኘት ከዘመናዊው የፍቅረኞች አቀራረብ ዘዴ በእጅጉን ይለያል (ማለትም፡ ዘጸ. 22:16-17፤ ዘዳ. 21:10-14፤ 22:28-29)። የአባቶች ባህል ባጠቃላይ ለወንዶች መብት ሲሆን፤ ለሴቶች ደግሞ አነስተኛ ነጻነት ነው የሚሰጠው፤ ለስሜታቸውም።

- የግብረ ሥጋ ግንኙነትን የሚገልጹ በርካታ ግሥች አሉ።
1. መተኛት፡ ቢዲቢ 1011፤ ኬቢ 1486፤ ዘፍ. 19:32፤ 26:10፤ 30:15፤ 39:7፤ ሌዋ. 18:22
 2. መድረስ፡ ቢዲቢ 897፤ ኬቢ 1132፤ ዘፍ. 20:4፤ ሌዋ. 18:6፤14፤19፤ 20:16
 3. መግባት፡ ቢዲቢ 97፤ ኬቢ 112፤ ዘፍ. 19:31፤ 29:21፤23፤30፤ 30:3፤4፤16፤ 38:8፤9፤16፤ 39:14
 4. ማወቅ፡ ቢዲቢ 393፤ ኬቢ 390፤ ዘፍ. 4:1፤17፤25፤ 19:5፤8፤ 24:16፤ 38:26፤ ዘኁ. 31:17፤18፤35፤ መሳ. 19:22፤25፤ 21:12

አእመመቅ፣ አየተመት፡

አጎሰአ	"በኃይል"
አኪጀት፣ የተእመቅ	"ደፈራት"
አእት	"ደፈራት"
አእመቅ	"ከእሱ ጋር እንድትተኛ አስገደዳት"
LXX	"አሳፈራት"
ፕሽታ	"አስነወራት"

ይህ ግሥ (ቢዲቢ 776፣ ኬቢ 853፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ) በፔይል ግንድ ፍችው "ማሳፈር" ነው፤ በአስገድዶ መድፈር ጥቃት ዓይነት (ማለትም፣ አስገድዶ መድፈር፣ ዘዳ. 21:14፣ 22:24፣ 29፣ መሳ. 19:24፣ 20:5፣ ስላሙ. 13:12፣ 14፣ 22፣ 32፣ ሕዝ. 22:10፣ 11)።

34:3 "እሱም በዲና ፍቅር በእጅጉን ተነደፈ" ምንም እንኳ ይህ ወጣት ሰው ከራሱ ሕዝብ ዘንድ የሚፈልገውን ማግኘት ቢችልም፣ (ዝክ. ቁ. 19)፣ እሱ ዲና ላይ ሕገ ወጥ ድርጊት ፈጸመ። ይህም ባጠቃላይ በነዋሪዎቹም ሆነ በቤተሰቦቹ ላይ ሕገ ወጥ ድርጊት መፈጸም ነው።

ሴኬም በዲና ላይ ያለው ስሜት በሦስት መንገዶች ተደግሟል።

1. "እሱም በዲና ፍቅር በእጅጉን ተነደፈ" (በጥሬው፣ "ነፍሱ ከእሷ ጋር ተጣበቀ")፣ ቢዲቢ 179፣ ኬቢ 209፣ ያልተጠናቀቀ፣ 1ኛ ነገሥ. 11:2
2. "ቆንጆይቱን ወደዳት፣" ቢዲቢ 12፣ ኬቢ 17፣ ያልተጠናቀቀ፣ "ቆንጆ" (ቢዲቢ 665) የሚያመለክተው፣ ወጣት፣ ግን ላቅመ ሔዋን የደረሰች፣ ወጣት ነው
3. "ደስ በሚያሰኛት ነገር ተናገራት" (በጥሬው፣ "ልቧንም ደስ በሚያሰኛት ነገር ተናገራት")፣ ቢዲቢ 180፣ ኬቢ 210፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ፣ ዝክ. 50:21፣ መሳ. 19:3፣ ሩት 2:13
4. "የልጅ የሴኬም ነፍስ ልጅህን በእጅጉን ይፈልጋል፣" ቁ. 8፣ ቢዲቢ 365 |፣ ኬቢ 362፣ የተጠናቀቀ፣ ዘዳ. 21:11
5. "እሱም በያዕቆብ ልጅ ተደሰተ፣" ቁ. 19፣ ቢዲቢ 342፣ ኬቢ 339፣ የተጠናቀቀ

። "ልጃገረዲቱ" ዲና በዚህ ምዕራፍ በተለያዩ በርካታ ቃላት ተገልጿለች።

1. ሴት ልጅ፣ ቁ. 1፣ ቢዲቢ 123 | (በርካታ ጊዜ)
2. ልጃገረዲቱ፣ ቁ. 3፣ ቢዲቢ 655፣ ዝክ. ቁ. 12
3. ወጣት ልጃገረድ፣ ቁ. 4፣ ቢዲቢ 409፣ ኢዩኤል 3:3፣ ዘዳ. 8:5 (እነዚህን ሦስት ጊዜያት ጥቅም ላይ የዋለው ለወጣት ሴቶች ብቻ ነው፣ "መውለድ፣" "መውለድ" ከሚለው ሥር)
4. እጎት፣ ቁ. 13፣ ቢዲቢ 27፣ ዝክ. ቁ. 14፣ 27፣ 31

34:4 "ሴኬምም አባቱን ኤሞርን፡- ይህችን ብላቴና አጋባኝ ብሎ ነገረው" ይህ ከባህል አኳያ ወላጆች የልጆቻቸውን ጋብቻ እንደሚያደራጁ ካለው ደንብ ጋር ይስማማል። ነገር ግን ጥያቄውን ልጁ እንዳይሰማው አስተውሎ (ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ተተካሪ)። ችግሩ የሴኬም መነሻ ሕገ ወጥ የጾታ ጥቃት ነበር (ዝክ. 7)።

34:5

አእመመቅ፣ አኪጀት፡

አየተመት፣ LXX፣	
አጎሰአ	"አስነወረ"
አእት	"አዋረድ"
አእመቅ፣ የተእመቅ	"አዋረድ"

ይህ ግሥ (ቢዲቢ 379፣ ኬቢ 375፣ የተጠናቀቀ) የሚያመለክተው ከእግዚአብሔር ሕግ አንጻር ሲታይ ርኩስ እንደሆነ ነው (ሌዋ. 18:24-30)። እዚህ የሚያመለክተው የግብረ ሥጋዊ ተራክቦ ርኩሰትን ነው (ሕዝ.18:6፣ 11፣ 15፣ 22፣ 11፣ 23፣ 17፣ 33:26)። ዲና የተደፈረችው ባልተገረዘ ከነዓናዊ ነበር።

። "ያዕቆብም ዝም አለ" ሐሳቡ አልተቀመጠም። ሊሆን የሚችለው

1. ሁኔታውን ለራሱ ጠቀሜታ ለማዋል የማሰብ ፈተና (ዝክ. ቁ. 6፣ 30)
2. ልጆቹና አገልጋዮቹ ራሳቸውን እስከሚያስታጥቁ ድረስ ለመጠበቅ
3. ወንድሞቹ በጉዳዩ ላይ "የሚሉት" ነገር ሊኖራቸው ስለሚችል

34:7 የዲና ወንድሞች በጣም ተቆጡ።

1. "ሰዎቹ አዘኑ፣" ቢዲቢ 780፣ ኬቢ 864፣ ሂዘጋል ያልተጠናቀቀ፣ ዘፍ. 6:6
2. "እነሱም በጣም ተቆጡ፣" ቢዲቢ 354፣ ኬቢ 351፣ ያልተጠናቀቀ፣ ዘፍ. 4:5፣ 6፣ 31:36፣ 39:19
3. "እሱ አሳፋሪ ነገር አደረገ፣" ቢዲቢ 615፣ ማለትም፣ ለያዕቆብም ሆነ ለሃይማኖታዊ ባህሉ ተገቢ ያልሆነ ግብረ ገባዊ ደረጃ ነው፣ ዘዳ. 22:21፣ መሳ. 19:23፣ 20:6፣ ስላሙ. 13:12 (የሰሙ ፍቺ "ማሞኘት" ነው)

። "በእስራኤል" ይህ ቃሉን ባለፈው ስሜት መጠቀም ነው። በዚህ ሐረግ፣ እሱ የሚያመለክተው የእስራኤልን ሕዝብ ሕግጋት ነው። ይህ ጽሑፋዊ ምልክት ነው፣ ለኋለኛው አራሚ፣ አጠናቃሪ፣ ወይም ጸሐፊ (ዘዳ.22:21፣ ኢዩ. 7:15፣ Jdgs. 19:23፣ 20:10)።

አንዳንድ ተንታኞች ይህንን መስተጻምር (ቢዲቢ 88-91) ለማድረግ የሚሞከሩት፣ ፍችው "ወደ፣" ሲሆን የሱ ፍቺ ግን "በ... ውስጥ" ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 34:8-12

⁸ኤግሮም እንዲህ ብሎ ነገራቸው። ልጄ ሴኬም በልጃችሁ ፍቅር ልቡ ተነድፎአልና ሚስት እንድትሆነው እባካችሁ እርስዎን ስጡት።
⁹ጋብቻችሁም ሁኑን ሴቶች ልጆቻችሁን ስጡን፤ እናንተም የእኛን ሴቶች ልጆች ውሰዱ።¹⁰ከእኛም ጋር ተቀመጡ፤ ምድሪቱም በፊታችሁ ናት ኑሩባት፤ ነግዶም፤ ግዙአትም።¹¹ሴኬምም አባትዎንና ወንድሞችዎን እንዲህ አለ፡- በፊታችሁ ሞገስን ባገኝ የምትሉኝን እሰጣለሁ።¹²ብዙ ማጫና እጅ መንሻ አምጣ በሉኝ፤ በነገራችሁኝም መጠን እሰጣለሁ ይህችን ብላቴና ግን አጋቡኝ።

34:8 “ከእነሱጋ” ይህ የሚያመለክተው ሁሉንም የዲናን ወንድሞችና ከፊል ወንድሞች ነው። የሴኬም አባት ቁጣውንና የረብሻ ስሜቱን ጸጥ ለማድረግ ነው የሞከረው።
 ቁጥር 11 የሚያመለክተው ያዕቆብ ራሱ መገኘቱን ነው።

34:9 “እናም ከእኛ ጋር ጋብቻችሁ ሁኑ” ይህ የአብርሃም ቤተሰብ ባህል አልነበረም (ዘፍ. 24:3) ወይም ይስሐቅ (ዘፍ. 28:1-8)። አሁን ያዕቆብ ተፈትኗል።

34:10 “ምድሪቱም በፊታችሁ ናት” ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ሲሆን፤ እሱም በምድሪቱ ላይ እንደልብ መድረስና መዘዋወር ማለት ነው (ዘፍ.13:9፤ 20:15)።

- ያዕቆብና ቤተሰቡ በዚህ ጋብቻ ከተስማሙ የተገባላቸውን ተስፋ ቁጥር ልብ በል።
1. “ከእኛ ጋር ትኖራላችሁ።” ቁ. 10
 2. “ምድሪቱም በፊታችሁ እንዳሻሻችሁ ናት።” ቁ. 10
 3. “ኑሩባት ነግዶባትም፤ ቁ. 10 (“ንግድ” ምናልባት የሚለው “በውስጥ በነጻነት ተጓዳዝ” በሚል ነው፤ በዚህ ዐውደ ጽሑፍ፤ ዝክ. 42:34፤ አኢመቅ፤ ነገር ግን ተመሳሳይ ሥር የሚለው “ነጋዴዎች።” ነው፤ ዝክ. 23:16፤ | ነገሥ. 10:28-29)
 4. “በሷም ሀብት አፍሩ።” ቁ. 10
 5. “ያላችሁኝን ሁሉ እሰጣለሁ።” ቁ. 11
 6. “ብዙ ማጫና ስጦታ አምጣ በሉኝ።” ቁ. 12

ከእኛ ጋር አንድ ሁኑ፤ በሚል እሳቤ! ያዕቆብ ወደ ቤቴል መሄድ ነበረበት። እሱ በሴኬም አጠገብ ቆየ (ከተማዋ) በጣም ረጅም። አሁንም ሁከትና ሥቃይ ይሆናል በቸልተኝነት ያለመታዘዙ ዋጋ።

34:12 “ማጫና ስጦታ” ይህ የሚያመለክተው ማጫ ነው ወይም በዕብራይስጥ ሞሃር (ቢዲቢ 555)። ይህ ሙሽሪትን ከመግዛት ብዙም አይበልጥም፤ ነገር ግን ረጅሙ የከሰረውን ለማካካስ ነው (ዘጸ. 22:16-17፤ | ሳሙ. 18:25)። ይህ ማጫ ዘወትር የሚጠበቀው ለሚስቲቱ ነው፤ ባሏ በድንገት ቢሞት፤ ወይም ኋላ ለሚከሰቱ ችግሮች (ዘፍ. 31:15 ይሄውም፤ የላባ ሴት ልጆች ያማረሩበት፤ የማጫውን ገንዘብ ለራሱ ጥቅም በማዋሉ)።

አመቅ ጽሑፍ: 34:13-17

¹³የያዕቆብም ልጆች ለሴኬምና ለአባቱ ለኤግሮ በተንኩል መለሱ፤ እኅታቸውን ዲናን አርክሶአታልና¹⁴ እንዲህም አሉአቸው፡- እኅታችንን ላልተገረዘ ሰው ለመስጠት ይህንን ነገር እናደርግ ዘንድ አይቻለንም ይህ ነውር ይሆንብናልና።¹⁵እንደ እኛ ሆናችሁ ወንዶቻችሁን ሁሉ ብትገርዙ በዚህ ብቻ እሺ እንላችኋለን¹⁶ ሴቶች ልጆቻችንን እንሰጣችኋለን፤ የእናንተንም ሴቶች ልጆች እንወስዳለን አንድ ሕዝብም ሆነን ከእናንተ ጋር እንኖራለን።¹⁷ትገረዙ ዘንድ እኛን ባትሰሙ ግን ልጃችንን ይዘን እንሄዳለን።

34:13	
አአመመቅ	“በተንኩል”
አኪጀት	“በተንኩል ተናገሩ”
አየተመት፣ ፔሺታ	“በተንኩል... መለሱ”
አአት	“በተንኩል መንገድ”
አአመቅ	“በጥበብ መለሱ”
LXX	“በጥበባዊ”
አኅሶአ	“በተንኩል ተናገሩ”

“ተንኩል” የሚለው ስም (ቢዲቢ 941) ፍችው ማጭበርበር ነው። እሱም በይስሐቅ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ለያዕቆብ ተንኩል፤ በዘፍ. 27:35። ተመሳሳይ የሆነ ሥር የላባን ተንኩል፤ በያዕቆብ ላይ ያደረገውን፤ ከልያ ጋር በተያያዘ በዘፍ. 29:25። ይህ የያዕቆብ ባሕርይ በቤተሰቡ ዘንድ ቀርቷል።

34:14-17 “እሱም ያልተገረዘ” ግርዘት የያህዌ የኪዳን ምልክት ነው (ዘፍ. 17:9-14)። እዚህ፤ የዲና ወንድሞች የተጠቀሙበት በሥጋዊነቱ ነው፤ ከታሰበለት መንፈሳዊ ስሜት ይልቅ። እነሱ ድብቅ ዓላማ ነበራቸው። የሴኬም ሕገ-ወጥ ጥቃት፤ አሁን ለነገዱ ሁሉ ጽኑ ጥቃት ምክንያት ሆነ! ይህን የመሰለው በቀል በትክክል የዕብራውያን “ዓይን ስለ ዓይን” ነው (ዘጸ. 21:24፤ ሌዋ. 24:20) ሕግ ማለት ማቆም ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 34:18-24

¹⁸ነገራቸውም በኤግር ልጅ በሴኬምና በኤግር ዘንድ የተወደደ ሆነ። ¹⁹ብላቴናውም ያሉትን ያደርግ ዘንድ አልዘገየም፤ የያዕቆብን ልጅ ወድዶአልና እርሱም በአባቱ ቤት ካሉት ሁሉ የከበረ ነበረ። ²⁰ኤግርና ሴኬም ልጆችም ወደ ከተማቸው አደባባይ ገቡ፤ ለከተማቸውም ሰዎች እንዲህ ብለው ነገሩ። ²¹እነዚህ ሰዎች በእኛ ዘንድ የሰላም ሰዎች ናቸው በምድራችን ይቀመጡ፤ ይነግዱባትም፤ እነሆም ምድሪቱ ሰፊ ናት ሴቶች ልጆቻቸውን እንደሰድ፤ ለእነርሱም ሴቶች ልጆቻችንን እንስጥ። ²²ነገር ግን አንድ ሕዝብ ሆነን ከእኛ ጋር ይቀመጡ ዘንድ በዚህ ነገር ብቻ እሺ ይሉናል እነርሱ እንደ ተገረዙ ወንዶቻችንን ሁሉ ብንገርዝ። ²³ከብቶቻቸውም ያላቸውም ሁሉ እንስሱቻቸውም ሁሉ ለእኛ አይደሉምን? በዚህ ነገር ብቻ እሺ ያልናቸው እንደ ሆነ ከእኛ ጋር ይቀመጣሉ። ²⁴ከከተማይቱም አደባባይ የሚወጡ ሁሉ ኤግርንና ልጁን ሴኬምን እሺ አሉ ከከተማይቱ አደባባይ የሚወጡት ወንዶች ሁሉ ተገረዙ።

34:19 ይህ ቁጥር ሦስት ነገሮችን ይዘረዝራል፤ ሴኬም የያዕቆብን ቤተሰብ ይሁንታ ለማሸነፍ፡ (1) አልዘገየም፤ (2) በያዕቆብ ቤት ልጅ በጣም ተደስቷል፤ እናም (3) አክብሮቱን በሙሉ ሰጥቷል።

34:20 "ወደ ከተማቸው አደባባይ መጡ" አደባባዩ የማሳበረሰቡ የውስጥ (ጉዳይ)፤ የማሳበራዊ፤ እና የሕግ ነክ ጉዳዮች ስፍራ ነው። እሱም ለእነዚህ ሰዎች ያመለክታል (ማለትም፡ ለውጊያ ዕድሜ ላይ ለደረሱ) ማትረፊ በመሰላቸው የውስጥ ሐሳብ መሠረት (ዝክ. ቁ. 23)።

34:21 አራቱም ግሦች በዚህ ቁጥር ላይ ያልተጠናቀቁ ናቸው በተጽዕኗዊ መልክ የገቡ (ማለትም፡ "አን...")።

34:23 ሴኬማውያን ይህንን ድርጊት (ማለትም፡ ግርዘት) የተመለከቱት የነገራቸውን ኃይል እንደ መጨመርና ሀብት እንደ ማፍራት ነው። የኪዳኑ ሕዝቦች አላደጉም፤ የከነዓናውያን ነገዶች እንጂ!

34:24 ሆይ! ይህ ዋነኛው ስምምነት ነው። ግርዘት ለአዋቂ የሚያምና አደገኛ ድርጊት ነው (ማለትም፡ ቁስሉ)። ይህ ሁሉ የሆነው መስፍኑ የፈለጋትን ባዕድ እንዲያገባ ነው (ማለትም፡ ንጉሣዊ የዘር ሐረጉ ካሁን በኋላ ንጹሕ አይሆንም)። ለዘመናዊ ምዕራባውያን የምስራቅን የነገራዊ ታማኝነትና አክብሮት፤ ለጎሳ መሪ ያላቸውን፤ ለመረዳት አስቸጋሪ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 34:25-31

²⁵ሦስተኛው ቀን በሆነ ጊዜ እጅግ ቆሰለው ሳሉ፤ የዲና ወንድሞች የያዕቆብ ልጆች ስምዖንና ሌዊ እየራሳቸው ሰይፋቸውን ይዘው ሳይፈሩ ወደ ከተማ ገቡ፤ ወንዱንም ሁሉ ገደሉ ²⁶ኤግርንና ልጁን ሴኬምንም በሰይፍ ገደሉ፤ እኅታቸውን ዲናንም ከሴኬም ቤት ይዘው ወጡ። ²⁷የያዕቆብም ልጆች እኅታቸውን ዲናን ስለ አረከሱት ወደ ሞቱት ገብተው ከተማይቱን ዘረፉ ²⁸በጎቻቸውንም ላሞቻቸውንም አሀዮቻቸውንም በውጭም በከተማም ያለውን ወሰዱ። ²⁹ሀብታቸውን ሁሉ ሕፃናቶቻቸውንና ሴቶቻቸውንም ሁሉ ማረኩ፤ በቤት ያለውንም ሁሉ ዘረፉ። ³⁰ያዕቆብም ሌዊንና ስምዖንን እንዲህ አለ፡- በዚች አገር በሚኖሩ በከነዓናውያንና በፊርዛውያን ሰዎች የተጠላሁ ታደርጉኝ ዘንድ እኔን አስጨነቃችሁኝ እኔ በቀጥር ጥቂት ነኝ እነርሱ በእኔ ላይ ይሰበሰቡና ይመቱኛል እኔም ከወገኔ ጋር እጠፋለሁ። ³¹እነርሱም፡- በጋለሞታ እንደሚደረግ በእኅታችን ያደርግባትን? አሉ።

34:25 "በሦስተኛው ቀን... ስምዖንና ሌዊ፤ የዲና ወንድሞች" ትልልቅ ሰዎች ከግርዘት በኋላ በሦስተኛው ቀን በጣም ይቆሰላሉ። ሁለተኛውና ሦስተኛው የልያ ልጆች ይህንን ሐቅ ያውቃሉ፤ እናም በእሱ ተጠቅመው ወንዱን ሁሉ ባጠቃላይ ለመግደል፤ ብሎም ሴቶችና ሕፃናትን እንዲሁም ያላቸውን ሀብት ሁሉ ለመውሰድ ችለዋል። ኋላ ላይ፤ በዘፍ. 49:5-7 ይህ የትንቢቱ መሠረት ይሆናል፤ እነዚህን ሁለት ነገዶች በተመለከተ በያዕቆብ ቤተሰብ መሪ ተብለው ይታሰቡ ዘንድ። ይህ እንዲያውም የሚያመለክተው ሌዊ ከሌሎቹ ነገዶች ጋር አይወርስም፤ ነገር ግን በየነገዶቹ ሁሉ ይበተናል።

34:26 "ዲናንም ከሴኬም ቤት ወሰዱ" ይህ የአባቶች ባህል ነው። አንባቢው የዲና ስሜት ወይም ምርጫ ፈጽሞ አልተገለጸለትም። አንዱ ሊደነቅ ይችላል

- 1. እሷ በሴኬም ቤት የቆየችው ፈቅዳ ይሁን ተገዳ መሆኑ
- 2. እሷ ወደ ቤት ፈጽማ ሳትመለስ ታሪኳን ተናግራ እንደሆነ ወይም በቤተሰብ አባላት ታጅባ እንደሆነ በቁ. 1
- 3. እሷ የኪዳኑን መዘዝ ተረድታ እንደሆነ፤ ከከነዓናዊ ጋር ጋብቻ ብትፈጽም

34:27

አአመመቅ "የያዕቆብ ልጆች"
LXX፣ ፔሺታ "የያዕቆብ ልጆች ግን"
አአት፣ አአመቅ፣
የተአመቅ "ሌሎቹ የያዕቆብ ልጆች"

አአመመቅ ማጽን ይከተላል፤ ነገር ግን ጥንታዊ ቅጂዎች የሚተረጎሙት ሁሉም የያዕቆብ ልጆች በዝርፊያው ላይ እንደተሳተፉ ነው። በግድያው ላይ ሳይሆን። በሁለት ልጆች ብቻ መሰብሰብ የሚችልና ጥቅም ላይ የሚውል ምርኮ እንዳይሆን በእጅጉን ይበዛል።

34:28-29 ጥንታዊው የውጊያ ሁኔታ ዘመናዊዎቹን ለያስደነግጥ ይችላል፤ በአጨካክነት ምርኮ በመውሰዱ። ሴቶችና ሕፃናት ይታዩ የነበሩት እንደ ዕቃ ነበር፤ የሚወረሱና ከአዲሱ ማሳበረሰብ ጋር የሚጠቃሉ (ዲናም የምትታሰቡው እንደዚሁ ነው)።

34:30-31 ያዕቆብ የተቃወመ የሚመስለው ሊመጣ በሚችለው መዘዝ እንጂ እግዚአብሔርን በማመን አይደለም። እግዚአብሔር እንደሚጠብቀው ቃል ገብቷል፤ እሱ ግን የራሱን ጥርጣሬ ይገልጻል፤ በቁጥር ላይ የተመሠረተ ችሎታውን፤ በተስፋው ላይ ሳይሆን (ዝክ. 28:15)።

ርብቃና ያዕቆብ በእግዚአብሔር ተይዘው ይስሐቅን በማስገደድ ትንቢታዊ ነገርን እንዳስደረጉት (ዘፍ. 25:23)፤ አሁን ደግሞ እንዲሁ፤ የያዕቆብ ልጆች ያዕቆብን አስገደዱት ትክክለኛውን ነገር እንዲያደርግ (ማለትም፤ ከከነዓናውያን ጋር ጋብቻ እንዳያደርግና ወደ ቤቴል እንዲሄድ)። አዝማሚያው በድጋሚ በመሳ 8:33-35 ላይ ይከሰታል።

እግዚአብሔር ባስገራሚ መንገድ ይሠራል፤ በአብርሃም ቤተሰብ ውስጥ ዓላማውን ለማሳካት!!!

34:30

አአመመቅ፣ አየተመት፣

አኅሶአ፣

"እጸያፊ"

አኪጀት

"የተጠላ"

አኢመቅ፣ የተእመቅ

"መጥፎ ሸታ"

LXX

"ክፉ"

ፔሺታ

"ማንነቴን ጎድታችሁታልና"

ይህ ሂራል ያልተወሰነ አወቃቀር (ቢዲቢ 92፣ ኬቢ 107) ፍችው እንዲገማ ማድረግ ነው (ዘጸ. 16:24፤ መዝ. 38:5)። እሱም ጥቅም ላይ የዋለው በዘይቤአዊነት ሲሆን፤ በሕዝቡ መጠላት ማለት ነው ዘጸ. 5:21፤ 1ኛ ሳሙ. 27:12፤ እንዲሁም እዚህ።

“ከነዓናውያንና ፊርዛውያን” ልዩ ርዕስ 12:6 ላይ ተመልከት።

ዘፍጥረት 35 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አመቅ (ማጽን ተከትሎ)
ያዕቆብ ወደ ቤቴል ተዛወረ	የያዕቆብ ወደ ቤቴል መመለስ	የያዕቆብ ጉዞ ከሲኪም ወደ ማምሬ	እግዚአብሔር ያዕቆብን ባረከው	በቤቴል ያዕቆብ በቤቴል
35:1-4	35:1-4	35:1-4	35:1	35:1
35:5-8	35:5-7	35:5-8	35:2-4 35:5-8	35:2-5
ያዕቆብ እስራኤል ተባለ	35:8	35:9-15	35:9-15	35:6-8
35:9-15	35:9-15			35:9-10
(10)				35:11-13
(11-12)				35:14-15
	የራሔል ሞት		የራሔል ሞት	የቤንያም ልደትና የራሔል ሞት
35:16-21	35:16-20	35:16-21	35:16-18 35:19-21	35:16-20 የሮቤል ዝመት
35:22ሀ	35:21-22	35:22ሀ	የያዕቆብ ልጆች 35:22ሀ	35:21-22ሀ
የእስራኤል ልጆች				የእስራኤል አስራ ሁለት ልጆች
35:22ለ-26	የያዕቆብ አስራ ሁለት ልጆች 35:23-26	35:22ለ-26	35:22ለ-26	35:22ለ-26
35:27	የይስሐቅ ሞት 35:27-29	35:27-29	የይስሐቅ ሞት 35:27-29	የይስሐቅ ሞት 35:27-29
35:28-29				

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ሁሉም ተረጎሞች ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መገኘት ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘቶች

ሀ. እግዚአብሔር ያዕቆብን አዘዘው

1. ተነሣ፣ ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተተካሪ
2. ሂድ፣ ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ተተካሪ
3. ኑር፣ (በጥሬው፣ ኑር)፣ ቢዲቢ 442፣ ኬቢ 444፣ ተተካሪ
4. መሠዊያ ሥራ፣ ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ተተካሪ እና ኋላም በቁ. 11
5. ብዛ፣ ቢዲቢ 826፣ ኬቢ 963፣ ተተካሪ
6. ተባዛ፣ ቢዲቢ 915፣ ኬቢ 1176፣ ተተካሪ፤ እነዚህ ሁለት ትዕዛዛት የእግዚአብሔርን ትዕዛዝ ያመለክታሉ

- ሀ. ለእንስሳት፣ ዘፍ. 1:28
- ለ. በአንድምታ ለአዳምና ሔዋን
- ሐ. ለኖኅ፣ ዘፍ. 9:1፣7
- መ. ለአብርሃም በተለያዩ አግባብ
- ሠ. አሁን ደግሞ ለያዕቆብ

ለ. ያዕቆብ በተሰቡ እንዲዘጋጅ አዘዘ

1. የባዕድ ጣዖቶችን አስወግዳ፣ ቢዲቢ 693፣ ኬቢ 747፣ ሂፊል ተተካሪ
2. ራሳችሁን ቀድሱ፣ ቢዲቢ 372፣ ኬቢ 369፣ ሂፊል ተተካሪ
3. ልብሶቻችሁን ቀይሩ፣ ቢዲቢ 322፣ ኬቢ 321፣ ሂፊል ተተካሪ
4. እንነሣ፣ ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተጓዳኝ፣ ዝክ. ቁ. 1
5. እንሂድ፣ ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ፣ ዝክ. ቁ. 1

ሐ. ያዕቆብ በመጨረሻ ታዛዥ ሆኖ ወደ ቤቴል ሲመጣ፣ ያህዌ በዚህ ሳቢያ እንደገና ተገናኘው፣ ቁ. 9-15

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 35:1-4

¹እግዚአብሔርም ያዕቆብን አለው፡- ተነሥተህ ወደ ቤቴል ውጣ፤ በዚያም ኑር ከወንድምህ ከዔሳው ፊት በሸሸህ ጊዜ ለተገለጠልህ ለእግዚአብሔርም መሠውያውን አድርግ። ²ያዕቆብም ለቤተ ሰቡና ከእርሱ ጋር ላሉት ሁሉ እንዲህ አለ፡- እንግዶቼን አማልክት ከመካከላችሁ አስወግዱ፤ ንጹሐንም ሁኑ፤ ልብሳችሁንም ለውጡ ³ተነሥተንም ወደ ቤቴል እንወጣ በዚያም በመከራዬ ጊዜ ለሰማኝ፤ በሄድሁበትም መንገድ ከእኔ ጋር ለነበረው ለእግዚአብሔር መሠውያን አድርጋለሁ። ⁴በእጃቸው ያሉትንም እንግዶችን አማልክት ሁሉ በጀርአቸውም ያሉትን ጉትቾች ለያዕቆብ ሰጡት ያዕቆብም በሴኬም አጠገብ ካለችው የእድባር ዛፍ በታች ቀበራቸው።

35:1 "እግዚአብሔርም ያዕቆብን አለው፡- ተነሥተህ ወደ ቤቴል ውጣ" ያዕቆብ በመነሻው ከያህዌ ጋር የተገናኘበት ስፍራ ይህ ነው፣ ዘፍ. 28:18-22፤ 35:14። ያህዌ ራሱን የሚጠራው "የቤቴል አምላክ" ብሎ ሲሆን፣ ለያዕቆብም ወደ ከነዓን እንዲመለስ በዘፍ. 31:13 ነግሮታል።

"ውጣ" የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ተተካሪ) መረዳት የሚቻለው በሁለት መንገዶች ነው።

1. ቤቴል ወደ ደቡብ ሲል ነው፣ ነገር ግን ከሴኬም ከፍ ያለ መልክዓ ምድራዊ አቀማመጥ አለው።
2. ግሡ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ወደ መቅደስ መሄድ ነው (ማለትም፣ ቅዱስ ስፍራ)። ቤቴል ምናልባት ከእግዚአብሔር ጋር የሚሆንን ስፍራ የሚወክል ነው።

"መሠዊያ ሥራ" "መሠዊያ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 258) ፍቸው የማረጃ ቦታ ነው። አባቶች በርካታ መሠዊያዎች ሠርተዋል።

1. ኖኅ በአራራት ተራራ፣ ዘፍ. 8:20
2. አብርሃም
 - ሀ. በሴኬም፣ ዘፍ. 12:7
 - ለ. በቤቴል፣ ዘፍ. 12:8
 - ሐ. በኬብርን፣ ዘፍ. 13:18
 - መ. በሞሪያ፣ ዘፍ. 22:9
3. ይስሐቅ በቤርሳቤህ፣ ዘፍ. 26:25
4. ያዕቆብ
 - ሀ. በሴኬም፣ ዘፍ. 33:20
 - ለ. በቤቴል፣ ዘፍ. 35:7

መሥዋዕት ከሙሴ ኪዳን እንደሚቀድም ግልጽ ነው።

35:2 "በመካከላችሁ ያሉትን እንግዶች አማልክት" "አማልክት" የሚለው ቃል (ትንሹ "ጂ" "g" የብዙ ቁጥር) ኤሎሂም ከሚለው ጋር በትክክል ተመሳሳይ ነው (ትልቁ ሆኖ "God" "እግዚአብሔር") ቁ. 1 ላይ። ዐውደ ጽሑፉ የግድ መወሰን ይኖርበታል የዚህን ቃል ፍቺ። ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት።

ይህ ቁጥር አስገራሚ ነው፣ ይህም መንፈሳዊ ዝግጅት አስፈላጊ መሆኑን በማሳየቱ፣ የኪዳንን ተስፋዎች ለማደስ። ባዕድ ጣዖታቱ ሊያመለክቱ የሚችሉት (1) የዘፍ. 31:19፣30 ተራፊምን፤ (2) ሌሎች ጣዖታት፣ ከካራን የመጡ፣ በቤተሰቡ አባላት፤ ወይም (3) ከሴኬም የተወሰዱ ጣዖታት።

ከከበሩ ብረቶች የተሠሩ (ከኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ)፤ በጥበብ የተሠሩ (ቅርሳዊ ዋጋ)። ይህ ከኪዳን መታደስ ጋር ተመሳሳይ ነው፤ ኢያ. 24:14፤23 (1ኛ ሳሙ. 7:3)።

መንፈሳዊ ዝግጅቱ አስገራሚ ነው ("ንጹሕ" የሚለው ግሥ [ቢዲቢ 372፤ ኬቢ 369] ሂፋል ተተካሪ ነው፤ ይህ አማራጭ አልነበረም፤ ይህ በዘፍጥረት ብቸኛው የዚህ ግሥ አጠቃቀም ነው፤ ነገር ግን እሱ በዘንፈቁ የተለመደ ነው)፤ እንዲሁም በመታጠብና ልብስን በመቀየር ተምሳሌታዊ ሆኗል (ዘጸ. 19:10፤ ዘኁ. 8:7፤21፤ 19:19)። ስለሆነም፤ ይህ ውጫዊ የሆነ፤ ሥጋዊ ተምሳሌት የሚያንጸባርቀው ውስጣዊ መንፈሳዊ ዝግጅትን ነው፤ የያዕቆብን አጠቃላይ ቤተሰብ። የሴኬም ግድያ ደም ከብዶባቸው ነበር።

35:3 "ተነሥተንም ወደ ቤቴል እንውጣ በዚያም ለእግዚአብሔር መሠውያን አደርጋለሁ" ያዕቆብ በመነሻው ከእግዚአብሔር ጋር በግሉ እተገናኘበት ትዕይንት ተጓዘ (ዘፍ. 28:18-22)። በዚህ ነጥብ ከያህዌ ጋር ባለው ግንኙነት፤ አንዱ ሊደነቅ ይችላል፤ በአሁኑ አምላኪነቱ (ሞኖቲስት) (አንድና አንድ አምላክ ብቻ) ወይም ሄኖቲስት (አንድ አምላክ ለእኔ እና ለቤተሰቤ)።

35:4 "እንግዶች አማልክት" ይህ የሚያመለክተው "የቤት ውስጥ ጣዖታትን" ነው (ተራፊም፤ ዝከ. 31:19፤ 30፤34፤ መሳ. 17:5፤ | ሳሙ. 19:13፤ ሆሴዕ 3:4፤ ልዩ ርዕስ 31:19 ላይ ተመልከት)፤ እሱም የሚያመለክተው የተወረሰ አምልኮን ነው። እሱም በርግጥ ሊሆን የሚችለው የያዕቆብ ተያያዥ ቤተሰቦች (ማለትም፤ አገልጋዮች፤ ዝከ. ቁ. 6ለ) ብዝሐ (ፖሊቴስትስ) አምላኪዎች ነበሩ፤ እናም ቅርጾች ወይም የጣዖታት ማሳያዎች ይዘው መጥተው ይሆናል።

.. "በጆሯቸው ላይ ያሉትን ጉትቶች" እነዚህ በግልጽ የተወሰኑ ዓይነት አስማታዊ ጌጦች ናቸው፤ እነሱም ከጣዖት አምልኮ ጋር የሚዛመዱ (ሆሴ. 2:13)።

አአመመቅ፣ አኪጀት፣
አየተመት "ደበቀ"
አአት፣ አኪመቅ፣
አጎሶአ፣ የተአመቅ "ቀበረ"
ግሥ (ቢዲቢ 380፤ ኬቢ 377፤ ያልተጠናቀቀ) ፍችው የሚሆነው "መደበቅ፣" "መሸሸግ፣" ወይም "መቅበር" ነው (ኢዮብ 40:13)። ከማን ነው የሚደብቃቸው? ይህ የመለያየ የማጽዳት ምልክት ነው፤ ካለፈው ሃይማኖታዊ ልምዶች፤ ከአዲሱ ተያያዥ የካራን ቤተሰብ።

.. "ከአድባር ዛፍ በታች" "የአድባር ዛፍ" ከሴፕቱዋጂንት የተተረጎመ ነው (ፔሺታ፤ ዩቢኤስ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ፎናና ፍሎራ፤ ገጽ154-155)። ዕብራይስጡ የሙጫ ዛፍ የሚል አለው (ቢዲቢ 18)። ዛፎች በብሉይ ኪዳን የተለየ ስፍራ አላቸው፤ ዘወትር የሚያዩዙት ከቅዱስ ስፍራዎች ጋር ነው (ዘፍ.12:6፤ 13:18፤ 14:13፤ 18:1፤ ዘዳ. 11:30፤ ኢያ. 24:26፤ መሳ. 9:6፤37)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 35:5-8
⁵ተነሥተውም ሄዱ የእግዚአብሔርም ፍርሃት በዙሪያቸው ባሉት ከተሞች ሁሉ ወደቀ፤ የያዕቆብንም ልጆች ለማሳደድ አልተከተሉአቸውም።
⁶ያዕቆብም፤ እርሱ ከእርሱ ጋርም የነበሩት ሰዎች ሁሉ፤ በከነዓን ምድር ወዳለቸው ወደ ሎዛ መጡ እርስዎም ቤቴል ናት።
⁷በዚያም መሰውያውን ሠራ፤ የዚያንም ቦታ ስም ኤልቤቴል ብሎ ጠራው እርሱ ከወንድሙ ሬት በሸሸበት ጊዜ እግዚአብሔር በዚያ ተገልጦለት ነበርና።
⁸የርብቃ ሞግዚት ዲቦራም ሞተች፤ በቤቴልም ከአድባር ዛፍ በታች ተቀበረች ስሙም አሎንባኩት ተብሎ ተጠራ።

35:5 "ታላቅ ፍርሃት በዙሪያቸው ባሉት ከተሞች ሁሉ ወደቀ" "ፍርሃት" ለሚለው ቃል መሠረታዊ ሥሩ (ቢዲቢ 369፤ ኬ 363፤ ዝከ. 9:2፤ ኢዮብ 41:25)፤ እንዲሁም t t j በኢዮብ 6:21 ነው። መሠረታዊዎቹ ሁለቱ ተናባቢ ሥሮች ፍቻቸው ሊሆን የሚችለው "መበላሸት" (1ኛ ሳሙ. 2:4) ወይም "መሸበር" ነው (ኤር.10:2፤ 46:5)። በዚህ ግሥ ያለው ቅርጽ j t j ነው እንዲሁም እዚህ ብቻ ነው የሚከሰተው።

ምንም እንኳን ቃሉ ድል በማድረግ ጽሑፎች ጥቅም ላይ ባይውልም፤ እሱ የሚከሰተው ስለ "ቅዱስ ጦርነት" ምናብ አንድ ነገር ለመግለጽ ነው (በጥሬው፤ "የእግዚአብሔር ሽብር፣" ዘጸ. 15:16፤ 23:27፤ ኢያ. 10:10)። በጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ወታደራዊ ዘመቻዎች የሚካሄዱት በብሔራዊ አምላክ ነበር። ከቅርብ ዐውደ ጽሑፍ እሱ የሚያመለክተው ስለ ሴኬም መገደል ነው (ዘፍጥረት 34)። እግዚአብሔር ከያዕቆብ ጋር ነበር በተለየ ሊረዱት በሚችሉት መንገድ!

ኤሎሂም ጥቅም ላይ የዋለው "ታላቅ ፍርሃት" ለሚለው ገላጭ በሆነ አግባብ ነው ማለት ይቻላል፤ እንደ 23:6 (አአመመቅ፣ የተአመቅ)።

35:6 "ሎዛ" ከዘፍ. 28:19 እንደምንረዳው ያዕቆብ ያህዌን የተገናኘው ከዚህ የከነዓን ከተማ ወጣ ብሎ ሲሆን ስፍራውንም "ቤቴል" ብሎ ሰይሞታል። በእነዚህ ጊዜያት ሁሉ ከከነዓናውያን ይሄንን ከተማ "ሎዛ" ብለው ይጠሩት ነበር (ቢዲቢ 531 ||፤ ፍችውም "የለውዝ ዛፍ") አይሁድም ይጠሩ የነበሩት በቦታው ስም ነው፤ ያዕቆብ በመጀመሪያ ከያህዌ ጋር በተገናኘበት፤ "ቤቴል፣" ፍችውም "የእግዚአብሔር ቤት" በሆነ (ቢዲቢ 110)።

35:7 26:25 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

አአመመቅ፣ አየተመት "ኤል-ቤቴል"
አኪጀት፣ አኪመቅ፣
አጎሶአ "ኤል-ቤቴል"
አአት "የቤቴል አምላክ"

አባቶች፣ መለኮት የተከሰተላቸውን ስፍራዎች ይሰይሟቸዋል። ይህ ከሎዛ አጠገብ ያለ ስፍራ ያህዌ በመነሻው ያዕቆብን የተገናኘበት ነው። እሱ በሚገባ ያስታውሰዋል! ስለዚህ እንደገና ሰየመው “ኤል የኤል ቤት” (ቤቴል)፣ በመላእክት ምክንያት (ኢዮብ 1:6፤ መዝ. 8:5 ወይም የመላእክትን ጉባኤ የሚያመለክት፣ ዘፍ. 1:26፤ 1ኛ ነገሥ. 22:19) ሲወጡ ሲወርዱ፣ እንዲሁም ያህዌ ከበላይ/ከመሰላሉ ጎን ቆሞ።

“እግዚአብሔር ራሱን ገልጧል” የ “እግዚአብሔር” ስሙ ኤሎሂም ነው፣ እሱም የብዙ ቁጥር። ዘወትር ስሙ ለአንድ አምላክ ጥቅም ላይ ሲውል ግሡ የነጠላ ቁጥር ነው፣ እዚህ ግን የብዙ ነው (ቢዲቢ 162፣ ኬቢ 191፣ ኒፋል የተጠናቀቀ የብዙ)። ይህ ምናልባት (መመቅመቃ (መልካቅ የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገብ ቃላት)፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 270)ይሆናል፣ ምክንያቱም በዘፍ. 28:12 ኤሎሂም ጥቅም ላይ የዋለው ከእግዚአብሔር መላእክት ጋር በተያያዘ ነው። እነዚህ የኤሎሂም ሁነቶች እና የብዙ ቁጥር የሆነ ግሥ ያልፎ አልፎ ነው።
ደግሞም ይቻላል፣ የተጠናቀቀ የግሥ ጊዜና የብዙ ቁጥር የሆነ ግሥ የተጠናቀቀ መገለጥን ያመለክቱ ዘንድ።

35:8 “ዲቦራም የርብቃ ሞግዚት ሞተች” ይህ ዝርዝር የሚያመለክተው የዳይን ምስክር/የዘመኑን ምንጭ ነው! ዲቦራ ፍጹም ታማኝ አገልጋይ ነበረች፣ ከዘፍ. 24:59 ጀምራ። እሷም ፈጽሞ አርጅታለች። እሷ የተቀበረችው ከአድባር ዛፍ በታች መሆኑን ተገንዝብ (ቢዲቢ 1065)፤ እንደገና ሌለኛው ቅዱስ ስፍራ። የስፍራው ስምም “የማልቀሻ ያድባር ዛፍ” ተብሎ ተጠርቷል (ቢዲቢ 47 እና 113)።

- “በታች ... በሥር” እነዚህ ቃላት (ቢዲቢ 1065) ሙብራራት ያስፈሉታቸው በእንግሊዝኛ ባላቸው አሻሚነት ነው።
 1. ከቤቴል በታች፣ የሚያመለክተው ዝቅተኛ ስፍራ ነው ከራሱ ከመሠዊዊዋ
 2. በሥር፣ ማለት ከቅርንጫፎች ዳስ ሥር ነው፣ ከግንዱ ሥር ሳይሆን

አመቅ ጽሑፍ: 35:9-15
⁹እግዚአብሔርም ለያዕቆብ ከሁለት ወንዞች መካከል ከሶርያ ከተመለሰ በኋላ እንደ ገና ተገለጠለት፣ ባረከውም። ¹⁰እግዚአብሔርም፦ ስምህ ያዕቆብ ነው ከእንግዲህም ወዲህ ስምህ ያዕቆብ ተብሎ አይጠራ፤ ስምህ እስራኤል ይባል እንጂ አለ ስሙንም እስራኤል ብሎ ጠራው። ¹¹እግዚአብሔርም አለው፦ ሁሉን ቻይ አምላክ እኔ ነኝ ብዛ፣ ተባዛም ሕዝብና የአሕዛብ ማኅበር ከአንተ ይሆናል፤ ነገሥታትም ከጉልበትህ ይወጣሉ። ¹²ለአብርሃምና ለይስሐቅም የሰጠኋትን ምድር ለአንተ እሰጣለሁ፤ ከአንተም በኋላ ለዘርህ ምድራቱን እሰጣለሁ ¹³እግዚአብሔርም ከእርሱ ጋር ከተነጋገረበት ስፍራ ወደ ላይ ወጣ። ¹⁴ያዕቆብም እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር በተነጋገረበት ቦታ የድንጋይ ሐውልት ተክለ የመጠጥ መሥዋዕትንም በእርሱ ላይ አፈሰሰ፤ ዘይትንም አፈሰሰበት። ¹⁵ያዕቆብም እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር የተነጋገረበትን ያን ቦታ ቤቴል ብሎ ጠራው።

35:9-12 ይህ የኪዳን መታደስ እና መስጠት ዘፍ. 28:13-15 ካለው ጋ በጣም ተመሳሳይ ነው። የዚህ ግንኙነት ጊዜ አልተለየም። እሱም የ32:28-32 ወይም ያህዌ የያዕቆብን ስም ወደ እስራኤል መቀየሩን ለማጽናት የሆነ ምልሰት ይመስላል።

35:10 “ያዕቆብ ... እስራኤል” አለመመቅ ቁ. 10 እና ቁ. 11-12 የሚተረጉሙ እንደ ቅኔ ነው። ይህም ከቁ. 10 መስመሮች መደገም ጋር ይገጥማል እንዲሁም ከዘፍ. 12:1-3፤ 15:1፤ እና 17:1-5. ቲኦኒስ (የመለኮት መግለጫ) ቅኔ ጋር ይገጥማል።
አስገራሚ የሚሆነው “እስራኤል” የሚለው ስም ትርጉም (ሥርወ-ቃል) ርግጠኞች አለመሆናችን ነው። ልዩ ርዕስ 32:28 ላይ ተመልከት።

35:11 “ሁሉን ቻይ አምላክ እኔ ነኝ” ይህ የዕብራይስጥ ድብልቅ ነው፣ ኤል ሻዳይ (ቢዲቢ 42 እና 994)። ከዘጸ. 6:2-3 እንደምንረዳው፣ እሱ በዘፍጥረት ለእግዚአብሔር የተለመደ ስም ነበር (ዝክ. 17:1፤ 28:3፤ 35:11፤ 43:14፤ 48:3)። እሱም የተዋቀረ የሚመስለው ኤል ከሚለው ቃል (ቢዲቢ 42)፣ እሱም በጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ለእግዚአብሔር ጥቅል ስም ነበር፣ ምናልባትም “ጠንካራ የሆነ” ወይም “ኃይለኛ፣” ከሚለው ሥር፣ እና ሻዳይ ከሚለው ቃል (ቢዲቢ 994)፣ እሱም ምናልባት የሚያያዘው ከሴት ጡት ጋር ነው (ydv ቢዲቢ 994፣ ዘፍ. 49:25)። ሌላኛው ታላቅ ትርጉም “በሁሉም በቂ አምላክ” ወይም የራቢዎች “በራሱ በቂ፣” ምንም እንኳን በዘኁ. 24:4፣16፣ በአለመመቅ እሱን የተረጎመው “ሁሉን ቻይ” በሚል ቢሆንም። እሱም ዘወትር እስራኤላዊ ባልሆኑ ምንጮች ለምሳሌ ኢዮብና በለዓም ጥቅም ላይ ውሏል። ይህ ስም ዘወትር የሚያያዘው ከእግዚአብሔር ባርኮት ጋር ነው (ዘፍ.17:1፤ 28:3፤ 35:11፤ 48:3-4)። ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት።
በዘዳ. 32:17 ተመሳሳይ ሥር (dv ቢዲቢ 993) የተተረጎመው “አጋንንት” በሚል ነው (የሶርያ የውሰት ቃል)።

“ብዛ ተባዛ” 17:1 እና 28:3 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት። ይህ ከዘፍጥረት 1 ጀምሮ የእግዚአብሔር ኃላፊነት ነው (ለእንስሳት፣ ለሰው ልጆች፣ እና ለልዩ የኪዳን ቤተሰብ)።

“ሕዝብና የአሕዛብ ማኅበር ከአንተ ይሆናል” ይህ በግልጽ የሚያመለክተው የያዕቆብን ዝርዮች ሲሆን (ዝክ. 48:4)፣ ግን ደግሞ ሰፋ ያለ ወገንንም ነው (ማለትም፣ “በእግዚአብሔር መልክና አምሳል የተፈጠሩት፣” ዘፍ. 1:26-27)።

1. የእግዚአብሔር ተስፋ ዘፍ. 3:15
2. የእግዚአብሔር አብርሃምን መጥራት አንድምታ በዘፍ. 12:3
3. የእግዚአብሔር ስም ለእስራኤል እንዲሁም የእሷ ዓላማ በዘጸ. 19:5-6
4. የኢሳይያስ ሁለንተናዊ አንድምታዎች “አሕዛብ” እንደሚካተቱ
5. የኢየሱስ የማዕዘን ድንጋይ ቃላት፣ ለቤተ-ክርስቲያን በማቴ. 28:19-20 እና በሉቃስ 24:47 እና ሐዋ. 1:8 የተደገመው
6. በሐዋርያት ሥራ ያሉት ስብከቶችና የጳውሎስ መልእክቶች
7. የገላትያ 3 ግልጽ የሆኑ መልእክቶችና የዕብራውያን መጽሐፍ ስለ ብሉይ ኪዳን ዓላማ

ሐረግ ዓላማ የሞላበት ውስጠ-ወይራዊ መግለጫ ነው፣ አስደናቂ ሥነ-መለኮታዊ ጠቀሜታዎች ያሉት!

“ነገሥታት ከአንተ ይወጣሉ” ይህ ሐረግ በሁለት መንገዶች ሊታይ ይችላል።

1. ሥነ ጽሑፋዊ ትይዩ ለ“የአሕዛብ ማኅበራት”
2. ከአብርሃም ጋር ላለው ኪዳን ማመልከቻ መንገድ (ዝክ. 17:6፣16)

ያዕቆብ “የነገዶች” ምንጭ ሲሆን፣ አብርሃም ግን “የነገሥታት” ነው።

35:12 ይህ ለአብርሃም የተሰጠው የመነሻ ተስፋ፣ ዳግም ማጽኛ ነው (ዝክ. 13:15፤ 26:3፤ 28:13)። የያህዌ ተስፋዎች ለቤተሰብ ነበሩ፣ ለዘር ሐረጎች! አንዳንዶቹ ጠንካሮች እና መንፈሳውያን ነበሩ፣ ከሌሎቹ ይልቅ። ይህ ተስፋ “ሞገስ ላላቸው፣” አልነበረም፣ ነገር ግን የእግዚአብሔርን ዘላለማዊ የመዋጀት ዓላማ ተስፋ ለመፈጸም ነው፣ ይህም ለፍጥረት ሁሉ፣ በአምሳሉ ለተፈጠሩት ሁሉም ሰዎች ነው (ዘፍ. 1:26-27)! እሱም ለወደቀው የሰው ልጅ ተስፋ ነው (ዘፍ. 3:15) እነሱን ከመዋጀት! እግዚአብሔር አንዱን መረጠ፣ ሁሉንም ለመምረጥ!

35:13 “እግዚአብሔርም ከእሱ ወደ ላይ ወጣ” “ወደ ላይ ወጣ” የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828) ሰፊ የፍቺ መስኮች አሉት (“ወደ ላይ መውጣት፣” “ማረግ፣” “መውጣት፣” “ማበብ፣” “መሠዋት፣” “መመለስ፣” “መጎዳኘት፣” እና ሌሎች። እዚህ የሆነው ልዩ መግለጫ ነው፣ እግዚአብሔር ሰውን ሲተው (ዝክ. 17:22)። የጥንቶቹ ያምኑ የነበሩት እግዚአብሔርና መንግሥተ-ሰማያት “በላይ”፣ ፍርድ ደግሞ “በታች” እንደሆኑ ነው። የመሥዋዕቱ ጭስ ወደ ላይ ወደ እግዚአብሔር ይወጣል (ዝክ. 8:20፤ 22:2፤13)። እግዚአብሔር ከተራራ/ከሰማይ ይናገራል (ዘጸዓት 19-20)። የእግዚአብሔር መላእክት ይወጣሉ ይወርዳሉ በ28:12።

አሁን እንግዲህ ዘመናዊዎቹ የሥጋዊ ፍጥረትን ሰፊነት ያውቃሉ፣ አብዛኞቹ ተንታኞች የመለኮትን ስፍራ ለማመላከት የተሻለ የሚሆነው የሚሉት ባለ ብዙ መልክ ስፋትን ነው ጠፈርን ሳይሆን። መንግሥተ-ሰማያት በቅድሚያ ሰው ነው፣ ስፍራው አስፈላጊ አይደለም።

“ከእሱ ጋር ከተናገረበት ስፍራ” ይህ ተመሳሳይ ሐረግ ቁ. 14 ላይ ተደግሟል። ይህ ድግግሞሽ የሚመስለው ተራ የጸሐፊ ስህተት ነው (ደጋግ-ጽሑፍ)።

35:14 “ያዕቆብም ሐውልት አቆመ” ይህ በመጀመሪያ ቀደም ሲል በቤቴል ያደረገው ነው (ዘፍ. 28:18፤19፤22)። እንዲሁም ደግሞ በዚሁ ምዕራፍ ቁ. 20 ላይ በራሔል መቃብር ላይ ሐውልት አቆሟል። እነዚህ ሐውልቶች ዋናዎቹን ሁኔታዎች አመላካች ናቸው።

- “እሱም አፈሰሰ... እሱም አፈሰሰበት” ሁለት የተለያዩ የግሥ አጠቃቀሞች አሉ።
 1. የመጀመሪያው፣ ቢዲቢ 650፣ ኬቢ 703፣ ሂፊል የተጠናቀቀ፣ የሚያመለክተው የመጠጥ መሥዋዕትን ነው (ቢዲቢ 651)
 2. ሁለተኛው፣ ቢዲቢ 427፣ ኬቢ 428፣ ያልተጠናቀቀ፣ የሚያመለክተው የወይራ ዘይትን ነው (ቢዲቢ 1032፣ ዝክ. 28:18) ጥቅም ላይ የሚውለውም ለተለየ ቅብዓ-ቅዱስ ነው፣ ዘዳ. 29:7፣ ሌዋ. 8:12

35:15 የያዕቆብ የዚህን የመገለጥ ስፍራ መሰየም ሦስት ጊዜ ተመዘግቧል። አንዳንዶች ይህንን የሚመለከቱት የተለያዩ ጸሐፊዎች እንደ ሆኑ ነው (ጄ.ኢ.ዲ.ፒ.)፣ ግን እንደኔ ከሆነ፣ ሐዋርያት ሥራ ላይ ከተመዘገበው ከጳውሎስ ሦስት ጊዜ መለወጥ ጋር ይመሳሰላል። ይህ ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ ሁኔታ ነበር። ያህዌ ራሱን ለያዕቆብ/እስራኤል ገልጧል!

አመቅ ጽሑፍ: 35:16-21

¹⁶ከቤቴልም ተነሡ ወደ ኤፍራታም ሊደርሱ ጥቂት ሲቀራቸው ራሔልን ምጥ ያዛት፣ በምጡም ተጨነቀች። ¹⁷ምጡም ባስጨነቃት ጊዜ አዋላጁቱ፡- አትፍራ፣ ይኸኛው ደግሞ ወንድ ልጅ ይሆንሻልና አለቻት። ¹⁸እርስዎም ስትሞት ነፍሰዎ በምትወጣበት ጊዜ ስሙን ቤንአኒ ብላ ጠራችው አባቱ ግን ብንያም አለው። ¹⁹ራሔልም ሞተች፣ ወደ ኤፍራታ በምትወስድም መንገድ ተቀበረች እርስዎም ቤተሌሌም ናት። ²⁰ያዕቆብም በመቃብርዋ ላይ ሐውልት አቆመ እርሱም እስከ ዛሬ የራሔል የመቃብርዋ ሐውልት ነው። ²¹እስራኤልም ከዚያ ተነሣ፣ ድንኳንንም ከጋዴር ግንብ በስተ ወዲያ ተከለ።

35:16 “ኤፍራታ” ይህ ሌሊኛው የቤተ-ልሔም በይሁዳ መገለጫ መንገድ ነው (ሚክ. 5:2)። ሌሎች ቤተሌሌዎች ነበሩ፣ ኤፍራታ ግን፣ በኢየሩሳሌም አጠገብ ያለውን መግለጫ መንገድ ነው፣ እሱም ኋላ ላይ የዳዊት ከተማ የሚሆነው፣ የመሲሐ የትውልድ ስፍራ።

“በምጡም ተጨነቀች” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 431፣ ኬቢ 432፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖዋ መልኩ የገባ) አስገራሚነት አለው። አንዱ አጥብቃ የተጨነቀችው ለገዛ ራሷ ሞት ነው ብሎ ያስብ ይሆናል፣ ነገር ግን በጽሑፉ ጤነኛ ወንድ ልጅ መውለድ ነው ቅድሚያ የተሰጠው (1ኛ ሳሙ. 4:20)። ይህም በዘፍ. 30:24 ላይ እግዚአብሔርን ለጠየቀችው ጥያቄ ፍጻሜ ይመስላል።

35:18 “ነፍሷ ስትወጣ” “ነፍስ” የዕብራይስጥ ቃል ኔፊሽ (nephish) ነው (ቢዲቢ 659)። ጥንቃቄ ማድረግ አለብን፣ የግሪክን ፍልስፍና ከዕብራይስጥ ቅዱስ መጽሐፍ ጋር እንዳንደባልቀው። ብሉይ ኪዳን ነፍስ እንዳለን አይደለም፣ ግን እኛ ነፍስ እንደ ሆንን እንጂ (ዘፍ. 2:7)። “ነፍስ” የሚለው ቃል የመጣው ከአካድያን ቃል ናፊሽቱ ሲሆን፣ የሚያመለክተውም የመተንፈሻ ስፍራን ወይም ጉሮሮን ነው (መዝ. 69:2)። የሰዎች የተለየ መሆን ሐቁ፣ ነፍስ ያላቸው በመሆናቸው አይደለም፣ በዘፍጥረት ቀዳሚ ክፍሎች እንስሳትም ነፍስ አላቸው (ዘፍ. 1:21፣ 24፣ 2:19፣ ሌዋ. 11:46፤ 24:18)። ይህ እንዲያው የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው፣ እሱም የአንዱ ሥጋዊ ሕይወት በምድር ላይ ያበቃል፣ ነፍሱ ስትወጣ።

“እሷም ስሙን ቤንአኒ ብላ ጠራችው፣ አባቱ ግን ብንያም አለው” በራሔል የተሰጠው ስም ፍቸው “የካዘኔ ልጅ” ሲሆን (ቢዲቢ 122)፣ ያዕቆብ ግን “የቀኝ እጅ ልጅ” በሚል ቀይሮታል (ቢዲቢ 122)። ይህ የጥበብ፣ የክብር፣ እና የርዳታ ስፍራ ነው። ከማሪ የገበታ ጽሑፎች የምንረዳው ይህ ቃል ደግሞ ሊሆን የሚችለው “የአኩብ (ደቡብ) ልጅ” ነው (የትውልድ ስፍራው፣ ከነዓን)።

35:19 “(እሱም ቤተ-ልሔም ነው)” በኋለኛ አራሚ የተጨመረ ይሆናል (የቦታ ስሞች 35:6፤27፤ 36:1 እና ሐረጉ “እስከዚህ ጊዜ” በ35:20)። ሆኖም እኔ በግሌ የአብዛኛው የአራት ክፍል ጸሐፊ ሙሴያዊ እንደሆነ እቀበላለሁ። እንዲሁም ደግሞ የበርካታ አራሚ እጆች፣ አልፎ ተርፎም ሥነ-ቃልና ጽሑፋዊ ወጎች፣ ከአባቶች፣ በሙሴ ጥቅም ላይ እንደዋሉ አምናለሁ። ታሳቢ የሆኑት አራሚዎች የሚያካትቱት፣ ኢያሱ፣ ሳሙኤል፣ የነገሥት ጸሐፊ፣ እዝራ፣ ኤርምያስ፣ እና/ወይም ካህናት ናቸው።

35:21 "የጋዴር ግንብ" ስሙ "ሚግዳል-ኤዴር" ነው። ሚግዳል (ቢዲቢ 153) ፍችው የመጠበቂያ ማማ ሲሆን ጥቅም ላይ የሚውለውም ከበርካታ ስፍራዎች ጋር በመደባለቅ ነው (ማለትም፣ ኢያ. 15:37፤ 19:38)። ይህም ለቤተሰቡም ቅርብ ነው (ሚክያስ 4:8)። ጋዴር (ቢዲቢ 727) መንጋ ወይም ከብት ነው። ይህ የድንጋይ ክምር መንገድን ለመጠበቅ እንደ መቃኛ ነጥብ ያገለግላል።

አመቅ ጽሑፍ: 35:22
²²እስራኤልም በዚያች አገር በተቀመጠ ጊዜ ሮቤል ሄደ የአባቱንም ቁባት ባላን ተገናኛት እስራኤልም ሰማ።

35:22 "ሮቤል ሄደ የአባቱንም ቁባት ባላን ተገናኛት" ይህ ተገቢ ያልሆነ ድርጊት ሊያያዝ የሚችለው የውርስ መብትን ለማግኘት ካለ ፍላጎት ነው (ማለትም፣ 1ኛ ነገሥ. 2:13-25)። ሮቤል የአባቱን እጅ በማስገደድ የጎሳው መሪ እንዲሆን እንዲሰይመው ሙከራ አድርጓል። በተገላቢጦሹ ተወገዝ ብሎም ተናቀ (ተቀባይነት አጣ)፤ በዚህ ገጠመኝ ምክንያት (ዘፍ. 49:3-4፤ 1ኛ ዜና. 5:1)። እግዚአብሔር የተለየ ፍቃዱን በአባቶች መሐን ሚስቶች በኩል እንዳደረገ፣ በዘፍጥረት የተለየ ፍቃዱን በልያ አራተኛ ልጅ በኩል የመሲሐ የዘር ሐረግ እንዲሆን ፈቅዷል (ማለትም፣ ይሁዳ)።

... "እስራኤልም ሰማ" ሴፕቱዋጂንት፣ "ጉዳዩ በአሳዛኝ መልኩ ተገለጠለት" የሚል ይጨምራል (አእት፣ አአመቅ)። ይህ በማጽ አይገኝም። የLXX ትርጉም ተጨማሪ ያድርገው ወይም የድሮ የዕብራይስጥ የብራና ጽሑፍ አካል ይሁን ርግጠኞች አይደለንም።

አመቅ ጽሑፍ: 35:22A-26
²²ለየያዕቆብም ልጆች አሥራ ሁለት ናቸው ²³የልያ ልጆች የያዕቆብ በኩር ልጅ ሮቤል፣ ስምዖን፣ ሌዊ፣ ይሁዳ፣ ይሳኮር፣ ዛብሎን ²⁴የራሔል ልጆች ዮሴፍ፣ ብንያም ²⁵የራሔል ባርያ የባላ ልጆችም ዳን፣ ንፍታሌም ²⁶የልያ ባርያ የዘለፋ ልጆችም ጋድ፣ አሴር እነዚህ በሁለቱ ወንዞች መካከል በሶርያ የተወለዱለት የያዕቆብ ልጆች ናቸው።

... "የያዕቆብም ልጆች አሴር ሁለት ናቸው" የታወቀው ሥርወ-ቃል፣ ከእነዚህ ስሞች ጋር በተያያዘ ደግሞ ተለዋዋጭ መልክ እንዳለ የዘፍጥረት 49 ትንቢት ሊያስገነዝብ ይችላል።

አመቅ ጽሑፍ: 35:27
²⁷ያዕቆብም ወደ አባቱ ወደ ይስሐቅ አብርሃምና ይስሐቅ እንግዶች ሆነው ወደ ተቀመጡበት ወደ መምሬ ወደ ቂርያትአርባቅ እርስዎም ኬብሮን ወደምትባለው መጣ።

35:27 "ያዕቆብም ወደ አባቱ ወደ ይስሐቅ ወደ መምሬ መጣ" ይህም ሌለኛው ልዩ የአድባር ዛፍ ስፍራ ነበር (ዘፍ. 13:18፤ 14:13፤ እና 18:1)። የጊዜ ይዘቱ ርግጠኛ አይደለም። ያዕቆብ ይህን ያህል ጊዜ ይቆያል፣ ወደ ከነዓን ከተመለሰ በኋላ፣ አባቱን ለመጎብኘት?! ይህ ምናልባት ታሪካዊ ምልሰት ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 35:28-29
²⁸የይስሐቅም ዕድሜ መቶ ሰማንያ ዓመት ሆነ። ²⁹ይስሐቅም ነፍሱን ሰጠ፣ ሞተም ሸምግሎ ዕድሜንም ጠግቦ ወደ ወገኖቹ ተከማቸ ልጆቹም ዔሳውና ያዕቆብ ቀበሩት።

35:29 "ይስሐቅም ነፍሱን ሰጠ ሞተም" ይስሐቅ የኖረው ለረጅም ጊዜ በጽኑ አካላዊ ድካም ሁኔታ ነው (ዝክ. 27:1)። ያዕቆብ ለሃያ ዓመት ተለይቶታል፣ እናም አባቱ ያስብ የነበረው እሱ እንደተለየው ወዲያው እንደሚሞት ነበር። ይህ የሚያመለክተው ምንም እንኳ አባት (ፓትሪያርክ) የእግዚአብሔር በረከቶች ቢኖሩትም እንኳ፣ አካላዊ ጉስቆልናና ሕመም በሕይወቱ ለረጅም ጊዜ እንደነበረበት ነው።

... "ልጆቹ ዔሳውና ያዕቆብ ቀበሩት" እስማኤልና ይስሐቅ አብርሃምን ለመቅበር ተመልሰው እንደመጡ ሁሉ፣ እነዚህ ሁለት ልጆች፣ ዔሳውና ያዕቆብ አባታቸውን ለመቅበር አንድ ላይ ነበሩ። ይህ በግልጽ በእጅጉን ጠቃሚ የሆነ ባህላዊ ሁኔታ ነው።

... "ወደ ወገኖቹ ተከማቸ" ግሁ (ቢዲቢ 62፣ ኬቢ 74፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ) ፍችው "መሰባሰብ" ወይም "መዛወር" ነው። እሱም ፈሊጥ ነው፣ አንዱ ከሞት በኋላ ከቤተሰቡ ጋር እንደሚደባለቅ (ማለትም፣ 25:8፤17፤ 35:29፤ 49:29፤33፤ ዘኁ. 20:24፤26፤ 27:13፤ 31:2፤ ዘዳ. 32:50)። የብሉይ ኪዳን የሕይወት በኋላ መገለጫ አጭርና አሻሚ ናቸው (ኢዮብና መዝሙራት ላይ አልፎ አልፎ ካሉት ያልተሟሉ የትንሣኤ አመለካቾች በቀር)።

- እሱም የሚያመለክተው
- 1. ለሰላማዊ ሞት የሆነ ፈሊጥ
- 2. በቤተሰብ መቃብር ለመቀበር የሆነ ፈሊጥ
- 3. ከሚወዷቸው ሙታን ጋር ዳግም የመገናኘት ፈሊጥ (ማለትም፣ ከሞት በኋላ አካላዊ ሕላዌ ለመኖሩ ማረጋገጫ)። የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች ፣ ገጽ 127-129 ተመልከት።
- 4. የሚወዷቸው ሙታንን እግዚአብሔር ሙታንን እስከሚያስነሣ ድረስ ለመጠበቅ የሆነ ፈሊጥ (ኢዮብ 14:14-15፤ 19:25-27፤ መዝ. 16:10፤ 49:15፤ 86:13፤ ሕዝቅኤል 37፤ ዳን. 12:2-3፤ ሆሴዕ 13:14)። ሙሉው የአኪ ጽሑፍ ሊሆን የሚችለው 1ኛ ቆሮንቶስ 15 ነው።

35:29 “ሸምግሎ ዕድሜንም ጠግቦ” ይህ የረጅም ዕድሜ ፈሊጥ ነው። ሞት የሚታየው ለሁሉም ሰዎች እንደ ተፈጥሯዊ መጨረሻ ነው። ረጅም ዕድሜ እንደ በረከት ይታይ ነበር። ሞት ለሸምግሎ አማኝ ጓደኛ ነበር (አሁንም ቢሆን ነው)!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ያዕቆብ እስከ ሴኬም ድረስ ብቻ ለምን ተጓዘ፣ ለምን እስከ ቤቴል ድረስ ያለውን መንገድ አልተጓዘም?
2. ኤዊያዊ እነማን ናቸው?
3. አመንዝራነት ዘወትር አስከፊ ወንጀል ነበርን ወይስ ከሙሴ ሕግ በኋላ የተጀመረ ነው?
4. ሮቤል፣ ስምዖን፣ እና ሌዊ የአባቶች የቤተሰብ መሪ ከመሆን ተከለከሉ?
5. ያዕቆብ በ35:2 የጠቀሳቸው የባዕድ አማልክት እነማን ናቸው?
6. በ35:4 ያሉት የጀሮ ጉትቾች የምን ተምሳሌት ናቸው?
7. ዛፎች ለእነዚህ ዘላን የበረሀ ነዋሪዎች እንደ ቅዱስ ስፍራ ይታዩ የነበሩት ለምንድን ነበር?
8. ያዕቆብ ለምን በልዩ ስፍራዎችና ጊዜያቶች ሐውልት ያቆማል? ይህም ኋላ ላይ ለምን ተኮነ?
9. ነፍስ አለን ወይስ ራሳችን ነፍስ ነን? ለምን?

ዘፍጥረት 36
የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
ዔሳው ተዘዋወረ	የዔሳው ቤተሰብ	የኤዶማውያን ዝርዝር	የዔሳው ዝርዮች	የዔሳው ሚስቶችና ልጆች በከነዓን
36:1	36:1-8	36:1-5	36:1-5	36:1-5
36:2-5				የዔሳው ከቦታ ቦታ መዘዋወር
36:6-8		36:6-8	36:6-8	36:6-8
የዔሳው ዝርዮች				የዔሳው ዝርዮች በሲር
36:9-14	36:9-14	36:9-14	36:9-13ሀ	36:9
				36:10
				36:11-12
			36:13ለ	36:13
			36:14	36:14
	የኤዶም አለቆች			የኤዶም የጎሳ አለቆች
36:15-19	36:15-16	36:15-19	36:15-16	36:15-16
	36:17		36:17	36:17
	36:18-19		36:18-19	36:18
				36:19
	የሲር ልጆች		የሲር ዝርዮች	የሲር ዝርዮች የሆራይቲው
36:20-30	36:20-30	36:20-30	36:20-21	36:20-28
			36:22	
			36:23	
			36:24-26	
			36:27	
			36:28	
			36:29-30	36:29-30
	የኤዶም ነገሥታት		የኤዶም ነገሥታት	የኤዶም ነገሥታት
36:31-39	36:31-39	36:31-39	36:31-39	36:31-39
	የዔሳው አለቆች			የኤዶም የጎሳ አለቆች
36:40-43	36:40-43	36:40-43	36:40-43	36:40-37-1

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መገዛ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሱ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የዳራ ጥናት — የእስራኤል ግንኙነት ከዓሳው ዝርዦች ጋር (ማለትም፣ ኤዶም)

ሀ. እስራኤል ከኤዶም ጋር ልዩ ግንኙነት እንዲኖረው ታዟል፤ ምክንያቱም ዘመዳሞች ስለሆኑ።

1. ዘኁልቁ 20:14
2. ዘዳግም 23:7፣ 8

ለ. በርካታ ችግሮች በእስራኤልና በኤዶም መካከል በዘመናት መሐል አሉ።

1. ዘኁልቁ 20:14-21
2. መሳፍንት 11:16-17
3. ለ ሳሙኤል 14:47-48
4. ለ ሳሙኤል 8:14
5. ለ ነገሥት 11:14-25
6. ለ ነገሥት 14:22፣ 16:5፣ 6
7. ለ ዜና መዋዕል 20:10-30፣ 21:8-15
8. አሞጽ 1:6፣ 9

ሐ. በኤዶም ላይ በርካታ ትንቢቶች አሉ

1. ኢሳይያስ 34:5፣ 63:1
2. ኤርምያስ 49:7-22፣ ሰቆቃው ኤርምያስ 4:21፣22
3. ሕዝቅኤል 25:12፣ 35:1፣ 36:2-6
4. አሞጽ 1:11፣12
5. አብድዩ

መ. ምዕራፍ 36 የዓሳው የዘር ሐረግ ነው፤ እሱም የዘፍ. 27:39-40 ትንቢትን የሚያንጸባርቅ ይመስላል። እሱም ከተደጋጋሚ ሐረጎች ግልጽ ይሆናል (“እነዚህ የተመዘገቡት ትውልዶች ናቸው” በ36:1 ይገኛሉ፤ ይህም ሙሴ እነዚህን የብሉይ ኪዳን ሰዎች (ገጸ-ባሕርያት) የሱን ሐተታ ለመከፋፈል የተጠቀመበት መንገድ (ማለትም፣ ዘፍጥረት)፣ የዕብራውያን ሕዝቦች መጀመሪያ (ዝክ. 2:4፣ 5:1፣ 6:9፣ 10:1፣ 11:10፣27፣ 25:12፣ 9፣ 36:1፣9፣ 37:2)። የመሲሐዊው የዘር ሐረግ ክፍል የሆኑት ሰፋ ያለ ቦታና ትኩረት ተሰጥቷቸዋል።

ሠ. የዚህ ምዕራፍ አጭር አርእስት ጉዳይ ሊሆን የሚችለው

1. ቁ. 2-9 የዓሳው ልጆች በከነዓን ነው
2. ቁ. 10-14 የዓሳው የልጅ ልጆች በሲር ነው
3. ቁ. 15-19 እና 40-43 የኤዶም ሕዝቦች የጎሳ አለቆች ነው
4. ቁ. 20-30 በዚህ ስፍራ ያሉትን ያገራውን ገዢዎች ይዘረዝራል
5. ቁ. 31-39 የኤዶም ኃላፊ ነገሥታት ናቸው (ተመሳሳይ ዝርዝር በኛ ዜና. 1:35-54 ይገኛል)
6. ቁ. 40-43 ከዓሳው የሚወጡት አለቆች ስም ነው

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 36:1
 ስለዓሳው ትውልድ ይህ ነው እርሱም ኤዶም ነው።

36:1 “እነዚህ የተመዘገቡት ትውልድ ናቸው” ይህ የተደገመ ሐረግ (ምናልባትም መለያ) የዘፍጥረትን መጽሐፍ ክፍሎች ምልክት የሚያደርግ (ዝክ. 2:4፣ 5:1፣ 6:9፣ 10:1፣ 11:10፣ 27፣ 25:12፣ 19፣ 36:1፣ 9፣ 37:2)። በዚህ ሐረግ ውስጥ ምንም ግሥ የለም።

“ዓሳው (እሱም፣ ኤዶም)” ይህ አጽንዖት የሚሰጠው የኤዶሚውያን መነሻ ተመልሶ ወደ ያዕቆብ ወንድም ወደ ዓሳው መዛመዱን ሲሆን፣ ይህም በዚህ ምዕራፍ ሁሉ የሚደጋገም ጭብጥ ነው (ዝክ. 8፣9፣19፣43። ዓሳው ከኤዶም ጋር ያለው ግንኙነት በዘፍ. 25:25፣ 30 ተለይቶ ሰፍሯል)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 36:2-5

²ዓሳው ከከነዓን ልጆች ሚስቶችን አገባ የኬጢያዊውን የዔሎንን ልጅ ዓዳን፤ የኤዊያዊው የፅብንን ልጅ ዓና የወለዳትን አህሊባማን፤ ³የእስማኤልን ልጅ የነባዮትን እግት ቤሴሞትን። ⁴ዓዳ ለዔሳው ኤልፋዝን ወለደች ቤሴሞትም ራጉኤልን ወለደች ⁵አህሊባማም የዑስን፤ የዕላምን፤ ቆሬን ወለደች በከነዓን ምድር የተወለዱለት የዔሳው ልጆች እነዚህ ናቸው።

36:2 “ዓሳው ከከነዓን ልጆች ሚስቶችን አገባ” የዔሳው ከነዓናዊ ሚስቶች ስሞች በሦስት የተለያዩ ስፍራዎች ተመዝግቧል፡ ዘፍ. 26:34፤ 35፤ 28:8፤ እና 36:2። ሆኖም፡ ችግሩ የሚነሳው እነዚህ ሦስት ሐተታዎች በሚስቶቹ ስሞች ሲለያዩ ነው። ይህ ተቃርኖ በተለያዩ መንገዶች ተገልጧል፡ (1) ይህም ሦስት ሚስቶች አልነበሩም፤ አራት እንጂ፤ እና (2) እናም እነዚህ ሴቶች ከአንድ በላይ ስም አላቸው። ከጽሑፉ ግልጽ የሆነ የሚመስለው ዔሳው ቢያንስ ከከነዓን ሁለት ሚስቶች ነበሩት፤ እንዲሁም አንዲት የእስማኤል ልጅ።

“ዓዳ የኬጢያዊው የዔሎን ልጅ” በዘፍ. 26:34 የኬጢያዊው የዔሎን ልጅ የምትጠራው ባሴማዝ በሚል ነበር (ቢዲቢ 142)። ይህ ያልተለመደ ነው፤ ማለትም፤ ይህም ተመሳሳይ ስም ለእስማኤል ልጅ በዘፍ. 36:3 ጥቅም ላይ መዋሉ። ራቪ የሚለው ይህ ምናልባት ለሴቶች የተለመደ ስም ነው፤ ምክንያቱም እሱ ከመልካም መዓዛና ዕግን ጋር በመዛመዱ ነው (ቢዲቢ 141)። የአይሁድ ባህል እሱም በዔሳው ላይ በእጅጉን አድላዊ የሆነ የሚያረጋግጠው የእሷ ስም የሚዘመደው ከዕግን ጋር ነው፤ ለግጥም ተገቢ ነው፤ ስለሆነም እሷንም ጣዖት አምላኪ ያደርጋታል።

- “ኬጢያዊ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 366) ጥቅም ላይ የሚውለው ለሦስት የተለያዩ ወገኖች ነው፤ በብሉይ ኪዳን።
1. ዋነኞቹ የማዕከላዊ ታናሹ እስያ ነዋሪዎች፤ ኬጢያውያን የሚባሉት (ማለትም፤ እነሱ ኬጢያዊ ይናገራሉ) በሦስተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ። እነሱ ሴማዊ ወይም የአውሮጳ-አይሁድ አልነበሩም።
 2. የአውሮጳ-አይሁድ ወራሪዎች በሁለተኛው ሚሊኒየም ዓ.ዓ (ማለትም፤ እነሱ የሚናገሩት ኔሳይቲ ነው) እነሱም ሰፊ ጠንካራ ግዛት (ኢምፓየር) መሥርተዋል።
 3. የሄዝ ትውልዶች (ዘፍ. 10:15፤ 23:3፤5፤7፤10፤16፤20፤ 25:10፤ 27:46፤ 49:32)። እነሱም በከነዓን ከሚኖሩት ከአስሩ ወገኖች አንዱ ነው።

ይህ ሦስት የተለያዩ ወገኖችን በአንድ ዓይነት ስም መሰየም ታላቅ ውዥንብር ፈጥሯል።

“አህሊባማ” ይህ ስም ፍቺው “የከፍታ ስፍራ ድንኳን” ነው፤ (ቢዲቢ 14)፤ ሆኖም፤ እነዚህ ሁሉ ስሞች በጣም አከራካሪ ናቸው፤ እንደ ዋነኛው ሥርወ-ቃላዊ ትስስሮችቸው። ተመሳሳይ የሆነ ሥር ፍቺው “ዛፍ፤” “ጭረታማ ተክል፤” “የሚያበራ፤” ወይም “ንጹሕ መሆን” ነው። ከዘፍ. 26:34-35 ይህን ተመሳሳይ ልጃገረድ በግልጽ ጁዲዝ ተብላ ተጠርታለች (ዔሳው ሦስት ሚስቶች ካሉት)። ራቪ እንደሚለው፤ ዔሳው ስሚን ወደ ጁዲዝ ቀይሮታል (ቢዲቢ 397 II) ፤ እሱ እንደሚለው ፍቺው “አይሁዳዊ” (ቅጽል፤ ቢዲቢ 397 I)። ይህ የሚያመለክተው እሷ የጣዖት አምልኮን ትታ፤ ከዚያም በኋላ አባቱን ትማርከዋለች (ማለትም፤ ይስሐቅ)። ይህም ተመሳሳይ ስም ስም ቁ. 41 ላይ መከሰቱ ያልተለመደ ነው፤ ይህም በዚህ ምዕራፍ ላይ፤ ሰውን ለመጥቀስ፤ እሱ አሁንም በአንስታይ መልክ ነው፤ እሱም የሚያሳየው በዚህ ምዕራፍ ላይ የዕብራይስጡ ጽሑፍ መመሳቀል እንዳለው ነው። የትውልዱ ታሪክ በተለያዩ አቅጣጫ መሄዱ በመጽሐፍ ቅዱስ የተለመደ ነው፤ ምክንያቱም (1) ረጅም ቅጥልጣይ ስሞችን ያለ ቃል ግድፈት መጻፍ አስቸጋሪ በመሆኑ እና (2) ስሞችን ከአንደኛው ቋንቋ ወደ ሌላው መጻፍ አስቸጋሪ ስለሆነ። በ1ኛ ዜና. 1:35-54 ምን ያህል ስሞች እንደተቀየሩ ልብ በል።

“የኤዊያዊው የፅብንን የልጅ ልጅ” ማሰራታዊው ጽሑፍ ያለው “ሴት ልጅ፤” የሚል ነው፤ ሆኖም፤ ሰማሪያኛ ሕግጋት፤ ሴጥቱዊጂንት፤ የሶርያ ትርጉሞች “ወንድ ልጅ” የሚል አላቸው። ከወውደ-ጽሑፉ ግልጽ እንደሆነውና ቁ. 24 ላይ እንዳለው፤ እየተናገርን ያለነው ስለ ልጅ ልጅ ነው።

ፅብንን ኤዊያዊ ተብሎ ተጠርቷል። ይህ እውነት ከሆነና ይችልን ምዕራፍ 26 ላይ ከተዘረዘሩት አንዲቷ ከሆነች፤ እሷም ኤዊያዊ ነች ማለት ነው። ብሉይ ኪዳንን በመተርጎም ረገድ በርካታ ውዥንብሮች አሉ፤ ሁነኛ በሆነው በኬጢያዊ (ቢዲቢ 366)፤ ኤዊያዊ (ቢዲቢ 295)፤ እና ሐሪያዊ (ቢዲቢ 360 II፤ ዝክ. ቁ 20፤ 14:6) መካከል ባለው ግንኙነት። ዘወትር “ሐሪያዊ” የሚለው ቃል (ዝክ. ቁ. 20 ጥቅም ላይ የሚውለው ሲማዊ ላልሆኑ ሐሪያውያን ነው (ዘስመቅኢ (ዘንደራን ስዕላዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ኢንሳይክሎፔዲያ) ቅጽ 3፤ ገጽ 228-229)፤ ነገር ግን ቃሉ በግልጽ የሚያመለክተው የሴማዊ ወገን የሆኑ አናሳዎችን ወይም የዋሻ ነዋሪዎችን ነው (ቢዲቢ 359፤ ኬቢ 339፤ “ቀዳዳ” (ሽንቁር))። ለዚህም ማስረጃ የሚሆነው የሁሉም ስሞች ሴማዊ መሆኑ ነው፤ ሐሪያዊ ሳይሆን።

36:3 “ቤሴሞት” ልጅቱ የምትጠራው “ማዕሌት” በሚል ነው፤ ፍቺውም “ይቅርታ” ማለት ነው (ቢዲቢ 142) በዘፍ. 28:9። አስገራሚ የሚሆነው በሰማሪያዊ ሕግጋት (ፔንታቲሁቶች) ስሚ ከቤሴሞት (ዘፍ. 36:3፤4፤10) ወደ ማዕሌት ተቀይሯል። ይህ የሚያሳየው፤ ገና ድሮውኑ ሊቃውንት በእነዚህ ስሞች ላይ ያለውን ችግር መረዳታቸውን ነው (ማለትም፤ ግለሰቧ ሁለት ስሞች፤ ቅጽል ስም፤ የተለወጠ ስም ሊኖራት ይችላል)። መታወስ የሚኖርበት፤ ዔሳው አንዲቱን የእስማኤልን ልጅ ማግባቱን ነው፤ አባትና እናቱን ለማስደሰት።

“የነባዮት እግት” በዚህ ስዓት የሚታሰበው እስማኤል እንደሞተና ወንድሟ በእሱ ቦታ ተክቶ ስለዳራት ነው፤ ስሙ በጽሑፉ ውስጥ የተካተተበት ምክንያት። ደግሞም ሊሆን የሚችለው፤ ይህ ተዘውትሮ ስለሚሆን (ማለትም፤ ወንድም በጋብቻ ጉዳይ ላይ ቤተሰቡን ስለሚወክል፤ ላባ፤ ስምዖን/ሌዊ፤ አብራምም ጭምር የሦራ ወንድም እንደሆነ ገልጿል)፤ ይህም የሚያንጸባርቀው የጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ባህልን ነው። አንዳንዶች የሚገምቱት ይህ የሴቶች ስም በገነነበት የዘር ሐረግ፤ አመላካችነቱ በእዚህ የዓረብ ነገዶች የእናቶቻቸው ዝንባሌ መኖሩን ነው፤ ነገር ግን በዚህ ነጥብ ላይ ታሪካዊ ዶሴው ርግጠኛ አይደለም።

36:4-5 ይህ የዋነኞቹ የዔሳው ጥቂት ነገዶች ዝርዝር ነው፤ ኋላ ላይ ወደ ነገድ አለቅነት ዝርዝር እያደገ የሚሄደው፤ ኋላ ላይ በዚህ ምዕራፍ የሚከሰት። ይህ ምዕራፍ በእነዚህ የዘር ሐረጎች ይዘት ተመሥርቶ ሊከፋፈል ይችላል።

1. ቁ. 2-9 በከነዓን የዔሳው ልጆች ናቸው
2. ቁ. 10-14 በሲር የዔሳው የልጅ ልጆች ናቸው
3. ቁ. 15-19 እና 40-43 የኤዶም ሕዝቦች የነገድ መሪዎች ናቸው
4. ቁ. 20-30 የዚህን ስፍራ አገራዊ ገዥዎች ይዘረዝራል

- 5. ቁ. 31-39 የኤዶም ኋለኛ ነገሥታት ናቸው።
- 6. ቁ. 40-43 ከዔሳው የወጡት ዓለቆች ስም ነው

በእጅጉን ተመሳሳይ የሆነ ዝርዝር በገና ዜና. 1:35-54 ላይ ይገኛል።

36:5 “ቆሬ” እኔ ዝም ብዬ ከስሞቹ አንዱን መረጥኩ፤ እሱም ሁለት የተለያዩ ጊዜያት ጥቅም ላይ የዋለ፤ የእነዚህን የዘር ሐረጎች ዝርዝር ዝምድና ችግሮች በርግጠኝነት ለመረዳት ያሉትን ችግሮች ለማሳየት። በአንዳንዶች በርግጠኝነት እንደሚባለው ሁለት የተለያዩ “ቆሬዎች” ተመዝግበዋል፤ አንደኛው እዚህ፤ ቁ. 5 ላይ፤ እንዲሁም አንደኛው ቁ. 16 ላይ። ሆኖም፤ ራሺ የሚለው እነሱ የሚዛመዱበት ሐቅ አንድ ዓይነት ሰው የአባቱን ሚስት መውሰዱን ነው። ይህም የሚመለከተው አይሁድ በዔሳው ላይ ያላቸውን አለማመዘዝን ነው። ራቢያዊው የዚህ ምዕራፍ ትርጓሜ እጅግ አሉታዊ ነው፤ እናም አስፈሪ የዘመዳሞች ግብረ ሥጋ ግንኙነት እና የቤተሰብ ችግሮችን በዔሳው የዘር ሐረግ ላይ ያሳያል። ይህ እውነት ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን በጽሑፉ ውስጥ አልሰፈረም፤ እናም ይህ አሉታዊ መረዳት ሊሆን የሚችለው በአድላዊ አስተሳሰብ ብቻ ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 36:6-8

⁶ዔሳውም ሚስቶቹን ወንዶች ልጆቹንና ሴቶች ልጆቹን ቤተሰቡንም ሁሉ ከብቱንም ሁሉ እንስሶቹንም ሁሉ በከነዓንም አገር ያገኘውን ሁሉ ይዞ ከወንድሙ ከያዕቆብ ፊት ወደ ሌላ አገር ሄደ። ⁷ከብታቸው ስለ በዛ በአንድነት ይቀመጡ ዘንድ አልቻሉም በእንግድነት የተቀመጡባትም ምድር ከከብታቸው ብዛት የተነሣ ልትበቃቸው አልቻሉትም። ⁸ዔሳውም በሴይር ተራራ ተቀመጠ ዔሳውም ኤዶም ነው።

36:6 “ዔሳውም ሚስቶቹንና ልጆቹን ይዞ... ከወንድሙ ከያዕቆብ ፊት ወደ ሌላ አገር ሄደ” ለዚህ መለያየት ምክንያቱ በምዕራፍ 36 የተጠቀሰው ተጨማሪ የግጦሽ መሬት ፍለጋ ነው (ዝክ. ቁ. 7)። ሆኖም፤ ከሥነ-መለኮት አኳያ፤ የሚዛመደው ያዕቆብ እውነተኛው ወራሽ ከመሆኑ ሐቅ ጋር ነው (ማለትም፤ የይስሐቅ ባርኮት) የፍልስጥኤምን ምድርና ተመልሶም የአባቱን የይስሐቅን ከብቶች በመውረሱ፤ የራሱንም ጭምር።

36:8 “ዔሳውም በሴይር ተራራ ተቀመጠ፤ ዔሳውም ኤዶም ነው” በርግጥ ሊሆን የሚችለው ያዕቆብ ባልነበረበት ጊዜ፤ ዔሳው መንጋውን ከሲር ወደ ከነዓን መልሶ ሳያንቀሳቅስ አልቀረም፤ ከዓመቱ የተለያዩ ወቅቶች፤ እናም ይህ ሐሳብ የሚያስረዳው በሲር መቆየቱን ነው (ዝክ. 32:3)። ሆኖም፤ ይህ ርግጠኛ አይደለም። የሲር ተራራ ለኤዶም ሕዝቦች ባህላዊ ስም ሆኗል።

አመቅ ጽሑፍ: 36:9-14

⁹በሴይር ተራራ የሚኖሩ የኤዶማውያን አባት የዔሳው ትውልድም ይህ ነው። ¹⁰የዔሳው ልጆች ስም ይህ ነው የዔሳው ሚስት የዓዳ ልጅ ኤልፋዝ የዔሳው ሚስት የቤሴምት ልጅ ራጉኤል። ¹¹የኤልፋዝም ልጆች እነዚህ ናቸው ቴማን፣ አማር፣ ሰፎ፣ ጎቶም፣ ቄኔዝ። ¹²ቲምናዕም ለዔሳው ልጅ ለኤልፋዝ የጭን ገረድ ነበረች፤ አማሌቅንም ለኤልፋዝ ወለደችለት የዔሳው ሚስት የዓዳ ልጅ እነዚህ ናቸው። ¹³የራጉኤልም ልጆች እነዚህ ናቸው ናሐት፣ ዛራ፣ ሣማ፣ ሚዛህ እነዚህም የዔሳው ሚስት የቤሴምት ልጆች ናቸው። ¹⁴የፀብዖን ልጅ የዓና ልጅ የዔሳው ሚስት የአህሊባማ ልጆች እነዚህ ናቸው ለዔሳውም የዑስን፣ የዕላማን፣ ቆሬን ወለደች።

36:10 “የዔሳው ልጆች ስም ይህ ነው” የዔሳው ልጆች በተደጋጋሚ በመዘርዘራቸው፤ ይህ ምዕራፍ ወደ ተለያዩ በርካታ ዓይነት ዘር-ሐረጋዊ ዶሴዎች መከፋፈሉ ግልጽ ነው (36:4-5 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)።

36:11 “የኤልፋዝ ልጆች” በርካታ ያለ ክርክር ተካሂዷል፤ ይህም ኤልፋዝ፣ መጽሐፈ ኢዮብ ላይ ያለው ኤልፋዝ እንደሆነ፤ ለዚህ መጠነኛ ግምት የመስጠት ሁኔታ ያለ ይመስላል፤ ምክንያቱም የያዕ ምድር (ማለትም፤ ያዕ በሚባለው ልጅ የተሰየመ) በቁ. 28 ላይ በመጠቀሱ ነው። ኤዶም በጠቢባን ሰዎቹ የታወቀች ነበረች፤ በተለይም ከቴማን ከተማ። እነዚህ ሁለት ማስረጃዎች ወደ ኤዶም ነው የሚያመለክቱት፤ እንደ ኢዮብ ትውልድ አገር። ኤልፋዝ የእሱ “ጓደኛ” ለመሆኑ ርግጠኝነት የለውም።

36:12 “ቲምናዕም ለዔሳው ልጅ ለኤልፋዝ የጭን ገረድ ነበረች፤ አማሌቅንም ለኤልፋዝ ወለደችለት” እሷ ተለይታ ወጥታ በግልጽ የጭን ገረድ ተደርጋለች፤ ምክንያቱም እሷ የእስራኤላውያን ደመኛ ጠላት፤ “የአማሌቃውያን” እናት በመሆኗ (ዘጸዓት 17፤ ዘዓ. 25:17፤19፤ 1ኛ ሳሙኤል 15)። ይህም ማለት ዝቅተኛ ግምት የሰጠ መግለጫ ነው፤ ምክንያቱም ይህ ብቸኛው የቁባት ልጅ ነው፤ በዘር ሐረግ ዝርዝር የተጠቀሰ።

36:14 “የዔሳው ሚስት የአህሊባማ ልጆች” በርካታ ክርክሮች ተካሂደዋል፤ የዚች አንዲት ሚስት ልጆች ብቻ ተለይተው ለምን ከልጅ ልጆች ተርታ እንደተጠቀሱ። አንዳንዶች የሚሉት ይህ የሆነው ልጆቹን ወደ ልጅ ልጅ ደረጃ ዝቅ ለማድረግ ነው፤ ማለትም፤ ሌላኛው ዝቅ ያለ ግምት ያለው አስተያየት፤ የዚችን ልጆች በተመለከተ። እሱም ሊያያዝ የሚችለው ከውርስ መብቶች ጋር ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 36:15-19

¹⁵የዔሳው ልጆች አለቆች እነዚህ ናቸው ለዔሳው የበጥር ለኤልፋዝ ልጆች ቴማን አለቃ፣ አማር አለቃ፣ ሰፎ አለቃ፣ ቄኔዝ አለቃ፣ ¹⁶ቆሬ አለቃ፣ ጎቶም አለቃ፣ አማሌቅ አለቃ በኤዶም ምድር የኤልፋዝ አለቆች እነዚህ ናቸው እነዚህ የዓዳ ልጆች ናቸው። ¹⁷የዔሳው ልጅ የራጉኤል ልጆች እነዚህ ናቸው ናሐት አለቃ፣ ዛራ አለቃ፣ ሣማ አለቃ፣ ሚዛህ አለቃ በኤዶም ምድር የራጉኤል ልጆች አለቆች እነዚህ ናቸው እነዚህም የዔሳው ሚስት የቤሴምት ልጆች ናቸው። ¹⁸የዔሳው ሚስት የአህሊባማ ልጆች እነዚህ ናቸው የዑስ አለቃ፣ የዕላማ አለቃ፣ ቆሬ አለቃ የዔሳው ሚስት የዓና ልጅ የአህሊባማ አለቆች እነዚህ ናቸው። ¹⁹የዔሳው ልጆችን አለቆቻቸው እነዚህ ናቸው እርሱም ኤዶም ነው።

36:15-19 ይህ ከዔሳው የተገኙት የነገድ አለቆች ዝርዝር ነው። “አለቃ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 49 ለ) የዕብራይስጥ ቃልነቱ ለ“ሺህ” (ቢዲቢ 48 ለ)፤ እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው ለ

1. ቤተሰብ ወይም ጎሳ ምድብ፣ ኢያ. 22:14፤ መሳ. 6:15፤ ሰላሙ. 23:23፤ ዘካ. 9:7
2. ወታደራዊ ምድብ፣ ዘጸ. 18:21፤ 25፤ ዘዳ. 1:15
3. በጥሬው አንድ ሺህ፣ ዘፍ. 20:16፤ ዘጸ. 32:28
4. ተምሳሌታዊ፣ ዘፍ. 24:60፤ ዘጸ. 20:6 (ዘዳ. 7:9፤ ኤር. 32:18)
5. ዑግሬቲክ (ከሴማዊ ቋንቋ ጋር ተመሳሳይ ሥር ያለው)፣ ተመሳሳይ ተናባቢዎች እንደ አሉ፣ እሱም ፍቸው “የጎሳ አለቃ” (ዘፍ. 36:15)። ይህም ማለት የሚሻው ለዘካ. 1:39 ሲሆን 60 የጎሳ አለቆችና 62,700 ሰዎች ከዳን ነበሩ። ችግሩ የሚመጣው በርካታ የጎሳ መሪዎች፣ ለተወሰኑ ሰዎች በተመሳሳይ ነገድ ሲሆኑ ነው።

አብዛኞቹ የብሉይ ኪዳን የቁጥር ችግሮች ሊገለጹ የሚችሉት በራሳችን የእነዚህ አንዳንድ የዕብራይስጥ ቃላት ትርጉም በርግጠኝነት ያለ ማወቅ ነው። አብዛኞቹ የዔሳው ልጆች በዚህ የጎሳ መሪዎች ዝርዝር ተጠቅሰዋል፣ ይህም የእሱ ቤተሰብ የዚህን መልክዓ ምድራዊ ስፍራ መሪነት እንዴት እንደወሰደ የሚያሳይ።

አመቅ ጽሑፍ: 36:20-30

²⁰ በዚያች አገር የተቀመጡ የራሪው የሴይር ልጆች እነዚህ ናቸው ሎጣን፣ ሦባል፣ ፅብጦን፣ ዓና፣ ዲሶን፣ ኤጽር፣ ዲሳን ²¹ እነዚህ በኤዶም ምድር የራሪው የሴይር ልጆች አለቆች ናቸው። ²² የሎጣን ልጆችም ሐሪ፣ ሄማም ናቸው የሎጣንም እሳት ቲምናዕ ናት። ²³ የሦባል ልጆችም እነዚህ ናቸው ዓልቀን፣ ማኔሐት፣ ዔባል፣ ስፎ፣ አውናም። ²⁴ የፅብጦን ልጆችም እነዚህ ናቸው አያ፣ ዓና ይህም ዓና በምድረ በዳ የአባቱን የፅብጦንን አህዮች ሲጠብቅ ፍልውኖችን ያገኘ ነው። ²⁵ የዓና ልጆችም እነዚህ ናቸው ²⁶ ዲሶን፣ አህሊባማም የዓና ሴት ልጅ። የዲሶንም ልጆች እነዚህ ናቸው ሔምዳን፣ ኤስባን፣ ይትራን፣ ከራን። ²⁷ የኤጽር ልጆችም እነዚህ ናቸው ቢልሐን፣ ዛዕቀን፣ ዛዕቀን፣ ዛዕቀን። ²⁸ የዲሳን ልጆችም እነዚህ ናቸው ዑፅ፣ አራን። ²⁹ የሐሪ አለቆች እነዚህ ናቸው ሎጣን አለቃ፣ ሦባል አለቃ፣ ፅብጦን አለቃ፣ ³⁰ ዓና አለቃ፣ ዲሶን አለቃ፣ ኤጽር አለቃ፣ ዲሳን አለቃ በሴይር ምድር አለቆች የሆኑ የሐሪ አለቆቹ እነዚህ ናቸው።

36:20 “በዚያች አገር የተቀመጡ የራሪው የሴይር ልጆች እነዚህ ናቸው” ከዘዳ. 2:12 እንደምንረዳው የዔሳው ልጆች የኤዶምን ነዋሪዎች አስወጥተዋል፣ የዕብራይስጥ ልጆች የከነዓንን ምድር ነዋሪዎች እንዳስወጡ። ሆኖም፣ የምናየው ከእነዚህ ወገኖች ጋር የተወሰነ የጋብቻ ትስስር መኖሩን ነው። ርግጠኛ ያልሆነው ጉዳይ፣ የጋብቻ ትስስሩ፣ ለነገዶቹ ውህደት መነሻ ምክንያት እንደሆነ፣ ወይም እነዚህን ሕዝቦች በማሸነፍ ሴቶቻቸውን እንደ ምርኮ በመውሰድ መሆኑ ነው።

36:24 “የፅብጦን ልጆችም እነዚህ ናቸው... ይህም በምድረ በዳ የአባቱን የፅብጦንን አህዮች ሲጠብቅ ፍልውኖችን ያገኘ ነው” የዕብራይስጡ ቃል “ፍል ውኖችን” ብሎ የተረጎመውን (ቢዲቢ 411) ለመግለጽ አስቸጋሪ ነው። እኔ ይህን መጠቀም የምሻው፣ አንዳንድ የብሉይ ኪዳን ክፍሎችን ለመረዳት ስንሞክር ሊያጋጥሙን እንደሚችሉ አስቸጋሪዎች ምሳሌ አድርጌ ነው። በተለይም የአልፎ አልፎ ቃላትን በመጠቀም የሚገለጹትን ክፍሎች።

1. ቃሉ ጥቅም ላይ የዋለው እዚህ ብቻ ነው፣ በዕብራይስጥ መጽሐፍ ቅዱስ
2. በሴፕቱዋጂንት እንዲያው ነው የተተረጎመው፣ አልተተረጎመም
3. በቫልጌት “ፍል ውኖ” በሚል ተተርጉሟል (የተአመቅ)፣ እሱም በዚህ መልክዓ ምድራዊ ስፍራ መኖሩን የምናውቀው
4. አንዳንድ ትርጓሜዎች እንደሚያምኑት እሱ የሚያመለክተው “እፋኝት” የሚለውን ቃል ነው፣ እሱም በዚህ ስፍራ የሚገኝ
5. ፔሺታ “የም” (mmy) የሚሉትን ተናባቢዎች ወደ “መየም” (mym) ይለውጣቸዋል፣ ፍቸውም “ውኖ” (አኪጀት)
6. ራቢዎች የሚሉት በጣም ተመሳሳይ የሆነ ቃል ለ“በቅሎ” እዚህ ይጠቀሳል (ኪጀት፣ አመት፣ አእመቅ) ምክንያቱም እሱ ተምሳሌታዊ ወይም ፈሊጣዊ መንገድ ነው፣ ይህ ነገድ በዝ ራሱ ወደ ፍጻሜ እንደሚመጣ፣ ማለትም፣ በቅሎዎች መውለድ አይችሉም
7. የሰማርያውያን ሕግጋት (ፔንታቲሁች) ቃሉን ወደ ኢሚም ይለውጠዋል፣ እሱም ዘዳ. 2:10 ላይ ለግዙፋን ጥቅም ላይ የዋለው።

ይህን መሰሉ ሰፋ ያለ የትርጉም ማረጋገጥ የሚያመለክተው እነዚህን ያልፎ-አልፎ የዕብራይስጥ ቃላት የመረዳት ሙከራ ችግሮችን ነው። በእነዚህ ዓይነቶቹ ዝርዝሮች፣ እነሱም የጽሑፋዊ አሀዱን ዋነኛውን ሐቅ(ቆች) ተጽዕኖ በማያሳድሩት እንዳትያዙ ተጠንቀቁ! እነሱ አስደናቂዎች ናቸው፣ ዋነኛ ግን አይደሉም።

36:25 ከዔሳው ሚስቶች አንዲቱ፣ አህሊባማ፣ እዚህ በድጋሚ ጥቅም ላይ ውላለች፣ ከዓዳ ልጅ ጋር በተያያዘ (ዝክ. ቁ. 2)። ይህም ለተንታኞች ትልቅ ችግር ፈጥሯል። የመስበኪያ መድረክ ሐተታ እንደሚለው፣ ይቺ ሌላ ግለሰብ ነች፣ ነገር ግን የዔሳው ሚስት አባት ዘመድ። ስሞች በቤተሰብ፣ በክልል፣ በአካባቢ፣ እና በጊዜና በሰዓት የተለመዱ ናቸው። በርካታ ሰዎች በተመሳሳይ ስም መጠራታቸው የተለመደ ነው። ብቸኛው የእነሱ የመለያ መንገድ አባቶቻቸው ናቸው።

36:26 “ዲሶን” የዕብራይስጡ ጽሑፍ “ዲሻን” የሚል አለው፣ ነገር ግን በድካም ዜና 1:41 ምክንያት፣ አብዛኞቹ ትርጉሞች ቃሉን ለውጠውታል። ሌላ ዝርያ አለ “ዲሶን” ተብሎ የሚጠራ፣ በቁ. 3 ላይ፣ ወይም “ዲሻን” በድካም ዜና 1:42።

አመቅ ጽሑፍ: 36:31-39

³¹ በእስራኤል ልጆች ላይ ንጉሥ ከመኖሩ በፊት በኤዶም አገር የነገሡ ነገሥታት እነዚህ ናቸው። ³² በኤዶምም የቢሮ ልጅ ባላቅ ነገሠ የከተማውም ስም ዲንሃባ ናት። ³³ ባላቅም ሞተ፣ በስፍራውም የባራው የዛራ ልጅ ኢዮባብ ነገሠ። ³⁴ ኢዮባብም ሞተ፣ በስፍራውም የቴማኒው አገር ሐሳም ነገሠ። ³⁵ ሐሳምም ሞተ፣ በስፍራውም የምድያምን ሰዎች በሞዳብ ሜዳ የመታ የባዳድ ልጅ ሃዳድ ነገሠ የከተማውም ስም ዓዊት ተባለ። ³⁶ ሃዳድም ሞተ፣ በስፍራውም የመሥራቃው ሠምላ ነገሠ። ³⁷ ሠምላም ሞተ፣ በስፍራውም በወንዝ አጠገብ ካላችው ከርሆቦት ሳኦል ነገሠ። ³⁸ ሳኦልም ሞተ፣ በስፍራውም የዓክቦር ልጅ በአልሐናን ነገሠ። ³⁹ የዓክቦር ልጅ በአልሐናንም ሞተ፣ በስፍራውም ሃዳር ነገሠ የከተማውም ስም ፋዑ ነው ሚስቱም የሜዛሃብ ልጅ መጥፊድ የወለደቻት መሄጣብኤል ትባላለች።

36:31 "በእስራኤል ልጆች ላይ ንጉሥ ከመኖሩ በፊት በኤዶም አገር የነገሡ ነገሥታት እነዚህ ናቸው" ይህ ቁጥር ታላቅ ነውጥ ፈጥሯል፤ በብሉይ ኪዳን ተንታኞች መሐል። ምክንያቱም፤ የተጠቀሱት የእስራኤል ነገሥታት የሚመስለው በቀድሞዎቹ ጊዜያት እስራኤል ነገሥታት በነበሩት ወቅት መሆኑ። ይህም የሚሰጠው አንድምታ፤ ዘፍጥረት ኋላ ላይ ባይጻፍ እንኳ፤ ቢያንስ በኋለኞቹ ጊዜያት እርማት እንደተደረገለት ነው። ስነዳዊ መላምቶችን የሚይዙ እነሱ (አራት የተለያዩ ኋለኛ ጸሐፊዎች፤ ጄ.ኢ.ዲ.ፒ.) ይህንን እንደ ተጨባጭ ማስረጃ ይጠቀሙበታል፤ ይህም፤ ሙሴ የአራት ዋነኛው ጸሐፊ እንዳልሆነ። የሙሴያዊ ደራሲነትን የሚቀበሉ የሚሉት፤ ይህ ንጉሥ ለሚከሰትበት ጊዜ የሚገልጽ ትንቢት ነው። ማንም መቀበል የሚኖርበት እስራኤል ነቢይ እንደሚኖረው ትንቢት በዘፍ. 49:10፤ ዘኁ. 24:7፤17፤ ዘዳ. 17:14-20 መደረጉን ነው። ለእኔ ግልጽ ነው፤ ይህም አንዱ የሙሴን ጸሐፊዎች አርሞታል— ኤርምያስ ቢሆን፤ ዕዝራ፤ ወይም ከነቢያት ትምህርት ቤቶች አንዱ መሆኑ ርግጠኛ አይደለም፤ ነገር ግን ይህን መሰል አጠር ያሉ እርማታዊ አስተያየቶች የሙሴያዊውን የአራት ጸሐፊነት በእጅጉን አያስቀሩትም (አያቃውሱትም)። መግቢያ፤ ደራሲነት ቅጽ 1ሀ፡ "ሁሉም እንዴት ተጀመረ።" የሚለውን ተመልከት፤ ዘፍጥረት 1-11።

36:32 "ቤላ የቢዶር ልጅ" የዚህ ስም ተናባቢዎች፤ ቤላ (ቢዲቢ 118)፤ በለዓም ከሚለው ስም ጋር ተመሳሳይ ናቸው፤ እሱም የቢዶር ልጅ ተብሎ የሚጠራ (ቢዲቢ 129)። እነዚህ ብቻ ናቸው ሁለቱ የአባት ስም ከስተቶች (ዘኁ. 22-24)። እነዚህን እንደ ተመሳሳይ ግለሰብ መግለጽ አጠራጣሪ ነው፤ ነገር ግን በእነዚህ የተውልዳዊ ዝርዝሮች፤ ምንም ነገር ርግጠኛ አይሆንም።

36:37 "የኤፍራጥስ ወንዝ" ይህ የዕብራይስጥ ቃል ለ"ወንዝ" (ቢዲቢ 625) ጥቅም ላይ የሚውለው በአብዛኞቹ ገጠመኞች የኤፍራጥስን ወንዝ ለመጥቀስ ነው (ማለትም፤ 31:21)። ሆኖም፤ ዐውደ ጽሑፉ የግድ የሚያመለክተው የአገሬውን ወንዝ ነው፤ ምክንያቱም በሜሶፖታሚያ ምድር ከዔሳው የዘር ሐረግ ለመንገሡ ምንም ዓይነት ታሪካዊ ስነ-ልቦናዊ ስነ-ልቦናዊ ስነ-ልቦናዊ ነው።

36:39 በርካታ ሴቶች፤ ቁ. 39 ላይ በመጠቀሳቸው ምክንያት፤ (አልብራይት (ታዋቂው የአሜሪካን የጥንታዊ ቅርስ ተመራማሪ (አርኪዎሎጂስት)) አስረግጦ የሚለው፤ እናታዊ ስምረት በኤዶም ነገሥታት እንደነበር ነው። ከእነዚህ ነገሥታት አንዳቸውም ቀደም ብለው የነበሩት ነገሥታት ልጆች አለመሆናቸው ግልጽ ከሆነ እና ሚስቶቻቸው በመጠቀሳቸው ምክንያት፤ ይህ ሊሆን የሚችል ነው፤ ምንም እንኳ ታሪካዊ ማስረጃ ባይኖርም።

"ሃዳር" ማሰራታዊው ጽሑፍ "ሃዳር" የሚል አለው (ቢዲቢ 214)። ሆኖም፤ በ1ኛ ዜና. 1:50 "ሃዳር" ተብሎ ነው የሚነበበው። ሃዳር (ቢዲቢ 212፤ 1ኛ ነገሥ. 11:14፤17፤21፤25) ለሶርያ ነገሥታት አጠቃላይ ማዕርግ ሆኗል፤ ነገር ግን በዚህ ሐተታ፤ ለሶርያ አለመጠቀሱ ግልጽ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 36:40-43
⁴⁰የዔሳውም የአለቆቹ ስም በወገናቸው በስፍራቸው በስማቸውም ይህ ነው ቲምናዕ አለቃ፤ ዓልዋ አለቃ፤ የቴት አለቃ፤ ⁴¹አህሊባማ አለቃ፤ ኤላ አለቃ፤ ፊኖን አለቃ፤ ⁴²ቁኔዝ አለቃ፤ ቴማን አለቃ፤ ሚብሳር አለቃ፤ ⁴³መግዲኤል አለቃ፤ ዒራም አለቃ፤ እነዚህ በግዛታቸው ምድር በየመኖሪያቸው የኤዶም አለቆች ናቸው። የኤዶማውያን አባት ይህ ዔሳው ነው።

36:40 "እነዚህ ከዔሳው የወጡ አለቆች ስም ናቸው" ይህ የሚመስለው ቀደም ሲል ከተጠቀሱት የጎሳ መሪዎች በእጅጉን ተመሳሳይ ነው፤ ሆኖም፤ ይህ የተለየ ወገን በአካባቢያቸው ተመልክቷል።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ሙሉው ምዕራፍ ለዔሳው ትውልዶች ለምን ተሰጠ?
2. የሚስቶቹን ስም በመዘርዘር ላይ ይህ ሁሉ ውዥን-በር ለምን ሆነ?
3. በዚህ ምዕራፍ፤ አምስት የተለያዩ የሚመስሉ ዝርዝሮች ለምን ተመዘገቡ?
4. በዔሳው ዝርዎቻችን በእስራኤል ዝርዎች መካከል ያለውን ዝምድና አጭር መግለጫ ስጥ።
5. ኬጢያዊ፤ ኤዊያዊ፤ እና ሐሪያዊ በሚሉት ቃላት መካከል ያለውን ተዛምዶ አስረዳ።

ዘፍጥረት 37 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አድራሻ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዮሴፍ ሕልም	የዮሴፍ የታላቅነቱ ሕልም	ዮሴፍ ለባርነት ተሸጠ	ዮሴፍና ወንድሞቹ	ዮሴፍ እና ወንድሞቹ
37:1-2ሀ	37:1-4	37:1-2ሀ	37:1-2ሀ	37:2
37:2ለ-4		37:2ለ-4	37:2ለ 37:3-4	37:3-4 37:5-11
37:5-8	37:5-8	37:5-8	37:5-7 37:8	
37:9-11	37:9-11	37:9-11	37:9 37:10-11	
37:12-14	የዮሴፍ በወንድሞቹ ተሸጠ 37:12-17	37:12-14ሀ	የዮሴፍ ተሸጦ ወደ ግብፅ ተወሰደ 37:12-13ሀ 37:13ለ 37:14ሀ	የዮሴፍ በወንድሞቹ ተሸጠ 37:12-14
37:15-17		37:14ለ-24	37:14ለ-15	37:15-17
በዮሴፍ ላይ ሴራ			37:16 37:17	
37:18-24	37:18-22 37:23-28		37:18-20 37:21-24	37:18-20 37:21-25ሀ
37:25-28		37:25-28	37:25-28	37:25ለ-27 37:28-30
37:29-36	37:29-36	37:29-30 37:31-32 37:33-35 37:36	37:29-30 37:31-32 37:33-35 37:36	37:31-35 37:36

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ይህ የያዕቆብንና የቤተሰቡን ታሪክ ይጀምራል (ለዮሴፍ አጽንዖት በመስጠት)፤ ወደ ግብፅ በመሄድ፤ እሱም ቀሪውን የዘፍጥረት መጽሐፍ በመሸፈን፤ ከምዕራፍ 37-50፤ ከሁለት አጫጭር ቅንፎች (ወጣ ያሉ ፍሬ ሐሳቦች) በቀር።

1. ይሁዳና ትዕማርን በተመለከተ (ዘፍጥረት 38)
2. ያዕቆብ ነገዶችን የባረከበትን በተመለከተ (ዘፍጥረት 49)

ለ. ይህ ወደ ግብፅ የተደረገ ስደት እና መዘዙ በዘፍጥረት 15:13-16 ተተንብዮአል።

ሐ. የዮሴፍ ታሪክ ከሌሎቹ የዘፍጥረት ታሪካዊ ትረካዎች ይለያል።

1. ያህዌ በቀጥታ ለዮሴፍ አልተገለጠለትም (መላእክትም ቢሆኑ)
2. ታሪኩ ረዘም ያለ ነው፤ በሴራ ትልም፤ በበርካታ ምዕራፎች ውስጥ
3. ያህዌ የሚሠራው በምሥጢር፤ በሽሽግ፤ ሥነ-መለኮታዊ መንገዶች ነው (ማለትም፤ ዩን፡15-17 "ሰውዬ")
4. መልክዓ ምድሩም ከዑር፤ ካራን፤ ከነዓን ወደ ግብፅ ይቀየራል

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 37:1-2ሀ
 የያዕቆብም አባቱ በስደት በኖረበት አገር በከነዓን ምድር ተቀመጠ። 2የያዕቆብም ትውልድ ይህ ነው።

37:1 በቁ. 2ለ በሚገኘው ሐረግ ምክንያት፤ እሱም የዘፍጥረት ጸሐፊ መጽሐፉን በሚከፋፍልበት አግባብ፤ አብዛኞቹ ተንታኞች እንደሚያምኑት ቁ. 1 የግድ መሄድ የሚኖርበት ከምዕራፍ 36 ጋር ነው። ቁጥር 1 በርግጥ የሚመሠርተው መንታ መልክዓ-ምድራዊ አሰፋፈር ነው፤ ለያዕቆብና ለዔሳው።

“አባቱ በስደት በኖረበት አገር” ይህ የአብርሃም ተስፋ ክፋይ ነው (ዘፍጥረት 12፤ 15፤ 17፤ 28:4)። ዘላናዊው የሕይወት ስልት እና የተስፋ መዳረሻ የእምነት ተግባራት ናቸው።

37:2 “የያዕቆብም ትውልድ ይህ ነው” ይህ የተደገመ ሐረግ ነው፤ እሱም የሙሴን መጽሐፍ ምድቦች ምልክት የሚያደርግ (ዝክ. 2:4፤ 5:1፤ 6:9፤ 10:1፤ 11:10፤ 27፤ 25:12፤ 19፤ 36:1፤ 9፤ እና 37:2)። ይህ ሐረግ (ወይም የጸሐፊው ምልክት) ወደፊት ወይም ወደ ኋላ ማመላከቱ ርግጠኛ አይደለም።

አመቅ ጽሑፍ፡ 37:2ለ-4
²የዮሴፍ የአሥራ ሰባት ዓመት ልጅ በሆነ ጊዜ ከወንድሞቹ ጋር በጎችን ይጠብቅ ነበር እርሱም ከአባቱ ሚስቶች ከባላና ከዘለፋ ልጆች ጋር ሳለ ብላቴና ነበረ ዮሴፍም የክፋታቸውን ወሬ ወደ አባታቸው አመጣ። ³እስራኤልም ዮሴፍን ከልጆቹ ሁሉ ይልቅ ይወደው ነበር፤ እርሱ በሽምግልናው የወለደው ነበርና በብዙ ኅብር ያጌጠችም ቀሚስ አደረገለት። ⁴ወንድሞቹም አባታቸው ከልጆቹ ሁሉ ይልቅ እንዲወደው ባዩ ጊዜ ጠሉት፤ በሰላም ይናገሩትም ዘንድ አልቻሉም።

| “የዮሴፍ የአሥራ ሰባት ዓመት ልጅ በሆነ ጊዜ” የዮሴፍ ዕድሜ፤ በወንድሞቹ ለባርነት በተሸጠ ጊዜ አስፈላጊ ነው፤ ኋላ ላይ ፈርዖን ፊት በቆመ ጊዜ ዕድሜው ምን ያህል እንደሆነ እንድናመሳክር፤ ዘፍጥረት 41:46 (30 ዓመት ዕድሜ)። የፍጻሜ ዕድሜው በ50:26 ላይ ተሰጥቷል (110 ዓመት ዕድሜ)።

“እሱም ብላቴና ሳለ” ይህ ቃል (ቢዲቢ 654 II) ጥቅም ላይ ሊውል የሚችለው “ጀማሪ” ወይም “ተለማማጅ” በሚል ስሜት ነው (ዘጸ. 33:11፤ ይሄውም ኢያሱ ከሙሴ ጋር ያለውን ግንኙነት ለማሳየት)። ሊባል የሚችለው የባላ እና የዘለፋ ልጆችም ተለማማጅ እንደ ነበሩ ነው። ምንም እንኳን መስክ ቢሆኑና እንደ እረኞች ቢሠሩም፤ ለመንጋው ተገቢ ኃላፊነት አልነበራቸውም።

“ባላ” ይህች የራሐል አገልጋይ ነች። አንዳንዶች የሚመለከቱት፤ ዮሴፍ ከእሷ ልጆች ጋር የተገለጸበት ምክንያት፤ ምናልባት እሷ አሳድጋው ይሆናል፤ ራሐል ከሞተች በኋላ። ከዘፍ. 30:5-7 እንደምንረዳው የባላ ሌለኞቹ ልጆቿ ዳንና ንፍታሌም ናቸው።

“የዘለፋ ልጆች” ይህች የልያ አገልጋይ ስትሆን፤ ልጆቿም በዘፍ. 30:9-13 ላይ ተዘርዝረዋል። እነሱም ጋድና አሴር ናቸው።

“የሴፍም የከፋታቸውን ወሬ ወደ አባታቸው አመጣ” የዚህ ወሬ ትክክለኛ ተፈጥሮ እና ማንን እንደሚመለከት ርግጠኛ አይደለም (ተመሳሳይ የሆነ ቃል በአስሩ ሰላዮች ወሬ ጥቅም ላይ ውሏል፤ በዘኁ. 14:37)፤ ነገር ግን የሴፍ ገራገርነት እዚህ እንደ ንግር (ጥላ) ነው። ቅጥልጣይ ድርጊቶች አሉ፤ ወንድሞቹ እንዲጠሉት ምክንያት የሆኑ።

1. የከፋት ወሬ ቁ. 2
2. ባለ ብዙ ጎብር ቀሚስ ቁ. 3-4፤ በያዕቆብ ተሰጥቶታል
3. አትኩሮት ሳቢ ሕልሞቹ ቁ. 5-10 የተመዘገቡት

37:3 “እስራኤልም የሴፍን ከልጆቹ ሁሉ ይልቅ ይወደው ነበር” የያዕቆብ ስም ወደ “እስራኤል” ተለውጧል፤ በያዕቆብ ፈፋ ላይ ከመልአኩ ጋር ከታገለ በኋላ (ዘፍ. 32:22-32)። ስሞቹ በርካታ ታሳቢ ሥርወ-ቃሎች አሏቸው። እንደ አኔ፣ የዘፍጥረት 32ን ዐውደ-ጽሑፍ የሚሰማማው፣ “ኤል ይጠብቃል” ነው። ልዩ ርዕስ 32:28 ተመልከት።

ያዕቆብ ከአድላዊ ውዴታ ጋር የተያያዙትን ችግሮች ከራሱ የልጅነት ጊዜ መማር ይኖርበታል፤ ነገር ግን እሱ ባጠቃላይ ይህንን ይዘነጋዋል። የሱ አድላዊ ውዴታ፣ የሴፍ በወንድሞቹ እንዲጠላ ደረጃውን አመቻችቷል።

“እርሱ በሽምግልናው የወለደው ነበርና” ይህ ምናልባት ያልተለመደ ሐረግ ነው፤ ምክንያቱም የራሱል ትንሹ ልጅ ቢንያም ስለነበር። እሱ ምናልባት የሚለው ሌሎች በርካታ ልጆች ካሉት በኋላ ነው። የምዕራባዊ ፍልስፍና ታላቅ አደጋ ነው፤ የጥንታዊ ሴማዊ ጽሑፎችን በመተርጎም ረገድ፣ ራቢዎችና ታርጉሞች ይህንን የሐሳብ ልዩነት የሚመለከቱት እና የሚተረጎሙት፣ “የሽምግሌ ሰው ጥበብ ያለው ልጅ” በሚል ነው። የሚከተለው ዐውደ-ጽሑፍ ጉዳዩ ይህ እንዳይደለ ያሳያል።

አአመመቅ	“ጎብረ-ቀለም ያለው እጅ-ጠባብ”
አኪጀት	“ጎብረ-ቀለም ያለው እጅ-ጠባብ”
አየተመት፣ የተአመቅ	“ቀሚስና እጅ-ጠባብ”
አአት	“ቀሚስና ሙሉ እጅ-ጠባብ”
አአመቅ	“ያጌጠች እጅ-ጠባብ”
LXX	“ጎብረ-ቀለም ያለው እጅ-ጠባብ”
ፔሺታ	“ያጌጠ ልብስ ከነ ቀሚሱ”
አጎሶአ	“ያጌጠ እጅ-ጠባብ”

የዕብራይስጡ ቃል ሥርወ -ቃሉ (ቢዲቢ 509 አወቃቀር 821) ርግጠኛ አይደለም። ዘወትር እጅ-ጠባብ የሚሆነው አጭር፣ ከላይ የሚሆን ልብስ፣ እሱም እስከ ወንዶችና ሴቶች ጉልበት የሚደርስ ነው። እሱ የሚመስለው፣ ይህ የተለየ ቀሚስ ወይም ሙሉ ቁመት፣ ከመዳፍ አንገሥቶ እስከ ቁርጭምጭምት የሚደርስ (ቢዲቢ 821)፣ ወይም ባለ ብዙ ጎብር ይሆናል (LXX)። በሁለቱም መንገድ፣ የሥራ ልብስ አለመሆኑ ግልጽ ነው። ለዚህ ቀሚስ ሌላኛው ብቸኛ ማጣቀሻ በ2ኛ ሳሙ. 13:18 ነው፤ ይህም ትዕማር ተመሳሳይ ልብስ ስትለብስ፣ እሱም ለንጉሥ ሴት ልጆች ተገቢ የሆነ፤ ስለሆነም አመላካችነቱ ንጉሣዊ ቤተሰብነትን ነው። እሱም ሊሆን የሚችለው፣ የሴፍ የተሰፋ ልጅ መሆኑን አባቱ ማወቁን እንደተሰማው ነው፤ ምክንያቱም፣ ርቤል ከያዕቆብ ቁባት ጋር በዝሙት በመጻደቁ፣ ብቁ ከመሆን በመጻደቁ ስምዖንን ለዊም በሴኬም ባደረጉት ግድያ ነው (ዘፍጥረት 34፣ ዘፍ. 35:22)።

ከአይ ቪ ፒ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ (ገጽ 68)፡
 “የግብፃውያን የዚህ ዘመን ስዕሎች የሚያሳዩት በሚገባ የለበሱ ከነፃናውያን ረጃጅም ቀሚስ፣ በእጅ ሥራ ያጌጡ ልብሶች ለብሰው፣ የተቋጩ ያንገት ልብሶችን አግድም ከወገብ እስከ ጉልበት ጠምጥመዋል።”

37:4 “ወንድሞቹም አባታቸው ከልጆቹ ሁሉ ይልቅ እንዲወደው ባዩ ጊዜ” ይህ የሚያሳየው ወንድሞቹ የሴፍን የጠሉበትን ደረጃ ነው።

“ጠሉት” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 971፣ ኬቢ 1338፣ ያልተወሰነ አወቃቀር) ጥቅም ላይ የዋለው ቁ. 4፣5፣8 ላይ ነው፤ እንዲሁም ዘጸ. 18:21፣ 20:5፣ 23:5፣ ሌዋ. 19:17፣ 26:17፣ ዘዳ. 5:9፣ 7:10፣15፣ 12:31፣ 16:22፣ 19:11፣ 30:7፣ 32:41 ተመልከት።

አአመመቅ	“በወጃጅነት ቃል”
አኪጀት፣	
አየተመት፣ LXX	“በሰላም”
አአት	“በወዳጅነት መልኩ”
አአመቅ	“በሰላማዊ ቃል”
የተአመቅ	“በክፉ ቃል”
አጎሶአ	“ወዳጃዊ ቃል”

ይህ የዕብራይስጥ ስም ሻሎም ነው (ቢዲቢ 1022)። ወንድሞቹ ባህላዊውን ሰላምታ እንኳ መጠቀም አልቻሉም። እነሱ፣ ዘፍ ያለ፣ ጤነኛ፣ እና ባለጠጋ እንዲሆን አልፈለጉም!

አመቅ ጽሑፍ፡ 37:5-8
 ፊየሴፍም ሕልምን አለመ፡ ለወንድሞቹም ነገራቸው እነርሱም እንደ ገና በብዙ ጠሉት። ፊእርሱም አላቸው።- አኔ ያለምሁትን ሕልም ስሙ እነሆ እኛ በእርሻ መካከል ነዶ ስናስር ነበርና፤ እነሆም፡ የአኔ ነዶ ቀጥ ብላ ቆመች የእናንተም ነዶች በዙሪያ ከብብው እነሆ ለአኔ ነዶ ሰገዱ።
 ፊወንድሞቹም፡- በእኛ ላይ ልትነግሥብን ይሆን? ወይስ ልትገዛ ይሆን? አሉት። እንደ ገናም ስለ ሕልሙና ስለ ነገሩ ይልቁን ጠሉት።

37:5 “የሴቶችም ሕልምን አለመ” አጽንዖት መሰጠት የሚኖርበት፣ በዘፍጥረት እስከዚህ ነጥብ ድረስ፣ እግዚአብሔር ፍቃዱን የሚገልጸው በሕልምና በመገለጥ መሆኑ ነው (ዝክ. 20:3፤ 28:12፤ 31:11፤24)። የጥቅም (ጥንት ቅርብ ምስራቅ) ሕዝቦች ሕልሞችን ይመለከቱ የነበረው ከአማልክት እንደሆኑ መገለጫዎች፣ አስተማማኝ ምንጮች ነው። የሴቶች ሕልሞች በተፈጥሯቸው፣ በወንድሞቹ የተጎዳ ስሜቶች ቁስሎች ላይ ጨው እንደ መጨመር ነው (ዝክ. ቁ. 19-20)።

37:7-8 “የአናንተም ነዶች በዙሪያ ከብብው እነሆ ለእኔ ነዶ ሰገዱ” ይህ በትክክል የሴቶች እጅ ጠባብ አንድምታ ነው። እሱም በዘፍ. 42:6፤ 43:26፤ እና 44:14።

ቁጥር 8 ሁለት ሰዎች ገጽታዎች አሉት (ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ ከተመሳሳይ ሥር) እሱም አጽንዖትን የሚያሳይ።

1. መንገሥ፣ ቢዲቢ 573፣ ኬቢ 590
2. መግዛት፣ ቢዲቢ 605፣ ኬቢ 647

ተመሳሳይ የሆነ ሰዎች ገጽታ በቁ. 10 ጥቅም ላይ ውሏል

3. በርግጥ ሊመጡ (እና ሊሰግዱ)፣ ቢዲቢ 97፣ ኬቢ 112

አመቅ ጽሑፍ: 37:9-11
⁹ደግሞም ሌላ ሕልምን አለመ፣ ለወንድሞቹም ነገራቸው፣ እንዲህም አለ፡- እነሆ ደግሞ ሌላ ሕልምን አለምሁ እነሆ ፀሐይና ጨረቃ አሥራ አንድ ከዋክብትም ሲሰግዱልኝ አየሁ። ¹⁰ለአባቱና ለወንድሞቹም ነገራቸው አባቱም ገሠጸው፣ እንዲህም አለው፡- ይህ ያለምሽው ሕልም ምንድር ነው? በውኑ እኔና እናትህ ወንድሞችህም መጥተን በምድር ላይ እንሰግድልህ ይሆን? ¹¹ወንድሞቹም ቀኑበት አባቱ ግን ነገሩን ይጠብቀው ነበር።

37:9 ይህ ሕልም የሴቶች ወደ አመራር እንደሚመጣ በተምሳሌት የሚያሳይ ነው፣ ለቤተሰቡ እንደ ያህዌ መጋቢና አዳኝ በመሆን። እናቱ (ማለትም፣ ጨረቃ) ቀደም ብላ መሞቷ ሐቅ ቢሆንም የሕልሙን ተአማኒነት አያስቀረውም።

1. እግዚአብሔር ታሪክን እንደሚቆጣጠር ትንቢታዊ ንግር ማሳያ
2. የሴቶች ገራገርነት አንደኛው ገጽታ
3. ወንድሞቹ በእሱ ላይ እንዲሰጡት በማድረግ እግዚአብሔር በግብፅ ያለውን እቅድ፣ ግዛት/ባርነት/መውጣት የማመቻቻ መንገድ

ወውደ ጽሑፉ ከእነዚህ ትርጉሞች ከሁሉም ጋር ይገጥማል። የሴቶች በዚህ ሐተታ ላይ ቁልፉ ጉዳይ አይደለም። ቁልፉ አካል ያህዌ እና የሱ ዘላለማዊ፣ የመቤዠት እቅድ ሆኖ የሴቶችን ለዓላማው መጠቀሙ ነው። የሴቶች ግብረ-ገባዊ ሰው ነው፣ ግን ደግሞ ገራገር፣ እስራኤል የዳነው በያህዌ ድርጊት ነው እንጂ በሴቶች ጥንካሬ አይደለም።

37:10 “አባቱም ገሠጸው” ይህ ጠንከር ያለ የዕብራይስጥ ቃል ነው (ቢዲቢ 172፣ ኬቢ 199፣ ያልተጠናቀቀ) እሱም በዋነኛነት የሚለው “ማልቀስ” ነው (ኤር. 29:27)። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ሕዝቦችን ለመገሰጽ ነው (ማለትም፣ ኢሳ. 17:13)። እሱም ደግሞ ያህዌ ሰይጣንን ለገሠጸበት ቃል ጥቅም ላይ ውሏል፣ በዘካ. 3:2።

“እኔና እናትህ” ማስታወስ ያለብን በዚህን ጊዜ ራሔል መሞቷን ነው (ዘፍ. 35:19)። አንዳንዶች የሚገምቱት አሁንም እንደሚያስባት ነው ወይም ይህ የሚያመለክተው ልያን ነው፣ የራሔል ታላቅ እኅት፣ ወይም ያሳደገችውን ባላን።

37:11 “ወንድሞቹም ቀኑበት” ግሥ (ቢዲቢ 888፣ ኬቢ 1109፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ) “ጠሉት” ለሚለው ትይዩ ነው (ዝክ. ቁ. 4፣5፣8)። የቁ. 11 መሸራረፍ ቁ. 28፣ እና 39:21 እና 45:4 ላይ ተሞህዷል፣ በተሞህደው የእስጢፋኖስ ጥቅስ፣ በሐዋ. 7:9 ስብከት ላይ።

“አባቱ ግን ነገሩን በልቡ ይጠብቀው ነበር” ይህ የሚያስታውሰን፣ ማርያም እንዴት አድርጋ የኢየሱስን ነገር በልቧ እንደጠበቀች ነው (ሉቃስ 2:19፣51)። ያዕቆብ የተገነዘበው እግዚአብሔር ራሱን ብዙ ጊዜ በሕልም እንደገለጠለት ነው፣ ማንኛው አባታዊውን በረከት እንደሚወስድ ለማረጋገጥ። ያዕቆብ ብቻ አይደለም ይህንን እንዲያምን የፈለገው፣ ግን ከዚህም በላይ፣ ታሪካዊ ሁኔታዎቹ የሚያመለክቱት፣ የሴቶች የኪዳኑ ቤተሰብ ዋና እንደሆነ የሚያሳይ ተስፋ ነው። ሆኖም፣ ከኋለኞቹ ምዕራፎች እንደተረዳነው፣ እግዚአብሔር ለሴቶች ፈጽሞ በቀጥታ አልተከሰተለትም፣ ለአብርሃም፣ ይስሐቅ፣ እና ያዕቆብ እንዳደረገው፣ እናም የመሲሐ የዘር ሐረግ ይሁዳ ነው እንጂ የሴቶች አይደለም።

አመቅ ጽሑፍ: 37:12-14
¹²ወንድሞቹ በሴኬም የአባታቸውን በጎች ይጠብቁ ዘንድ ሄዱ። ¹³እስራኤልም የሴቶችን፣ ወንድሞችህ በሴኬም በጎችን የሚጠብቁ አይደሉምን? ወደ እነርሱ አልከህ ዘንድ ና አለው። እርሱም፡- እነሆኝ አለው። ¹⁴እርሱም፡- ሄደህ ወንድሞችህና በጎቹ ደኅና እንደ ሆኑ እይ፣ ወሬአቸውንም አምጣልኝ አለው። እንዲህም ከኬብርን ቁላ ሰደደው፣ ወደ ሴኬምም መጣ።

37:13 “እስራኤልም የሴቶችን አለው” የሴቶች አባት፣ እሱን ለምን ወንድሞቹን እንዲያይ እንደላከው ርግጠኝነት የለውም። አንዳንዶች የሚሉት (1) ወንድማማቾቹን ዳግም ለማተባበር ሞከሮ ወይም (2) የሴቶች ቀደም ሲል ትክክለኛ ወሬ ስለነገረው (ዝክ. ቁ. 2)፣ አሁንም ዳግመኛ እንዲያደርግ፣ ስለ ወንድሞቹ ድርጊትና ስለ ከብቶቹ ደኅንነት። ከዚህ ጀምሮ በቀሪው የምዕራፉ ክፍል ሁሉ የተመዘገቡ ተያያዥ ዝግግሮች በያዕቆብና በሴቶች መካከል ተደርገዋል።

1. “ና፣” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ
2. “ልላክህ፣” ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ 1511፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልክ ጥቅም ላይ የዋለ
3. “እሄዳለሁ፣” ግሥ የለውም፣ ግን የተለመደው የብሉይ ኪዳን መግለጫ፣ “እነሆኝ፣” እሱንም አአመመቅ “እሄዳለሁ” በማለት ተርጉሞታል
4. “ሂድ፣” ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ

- 5. “ተመልከት፣” ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ ተተካሪ
- 6. “ወሬያቸውን አምጣ፣” ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ሂፊል ተተካሪ

37:14 “ወሬአቸውንም አምጣልኝ” የሴፍ ይህንን ቀደም ሲል ቁ. 2 ላይ አድርጎታል።

አመቅ ጽሑፍ: 37:15-17

¹⁵እነሆም በምድረ በዳ ሲቅበዘበዝ ሳለ አንድ ሰው አገኘው ሰውየውም። ምን ትፈልጋለህ? ብሎ ጠየቀው። ¹⁶እርሱም ወንድሞቹን እፈልጋለሁ በጎቹን የሚጠብቁበት ወዴት እንደ ሆነ እባክህ ንገረኝ አለ። ¹⁷ሰውየውም። ከዚህ ተነሥተዋል ወደ ዶታይን እንሂድ ሲሉም ሰምቼአቸዋለሁ አለው። የሴፍም ወንድሞቹን ተከታትሎ ሄደ፣ በዶታይንም አገኛቸው።

37:15-17 “እነሆም በምድረ በዳ ሲቅበዘበዝ ሳለ አንድ ሰው አገኘው” ይህ ስሙ ያልተጠቀሰ ሰው የእግዚአብሔርን በዚህ አጠቃላይ ሁኔታ ውስጥ መገኘት ይገልጻል (ምንም እንኳ ስሙ ባይጠቀስም)። እሱ የተመዘገበው በርግጥ ለዛ ዓላማ ነው! በሌሎቹ የዘፍጥረት ስፍራዎች፣ መላእክት “ሰዎች” ተብለው በመጠራታቸው ምክንያት (ማለትም፣ ምዕራፍ 18)፣ ይህም ምናልባት መልአክ ሊሆን ይችላል።

37:17 “ዶታን” የስሙ ፍቺ “ሁለት የውኃ ጉድጓዶች” ነው (ቢዲቢ 206)። ዶታን የተመለከተው በዋናው የንግድ መስመር፣ እሱም ከሶርያ ወደ ግብፅ በሚያመራው ላይ ነው። እሱም ኬብሮን፣ ሴኬም፣ እና ዶታን ዋነኞቹ ከተሞች ናቸው። በንግድ መስመሩ ላይ የተቆረቆሩ መሆኑን ካርታ ላይ ተመልከት። ኋላ ላይ በመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ፣ እግዚአብሔር መገኘቱን በድጋሚ በዚህ ስፍራ ገልጧል (2ኛ ነገሥት 6)።

አመቅ ጽሑፍ: 37:18-24

¹⁸እነርሱም በሩቅ ሳለ አዩት፣ ወደ እነርሱም ገና ሳይቀርብ ይገድሉት ዘንድ በእርሱ ላይ ተማከሩ። ¹⁹አንዱም ለአንዱ እንዲህ አለው፡- ያ ባለ ሕልም ይኸው መጣ። ²⁰አሁንም ኑ፣ እንግደለውና በአንድ ጉድጓድ ውስጥ እንጣለው። ክፉ አውሬም በላው እንላለን ከሕልሞቹም የሚሆነውን እናያለን። ²¹ሮቤልም ይህን ሰማ፣ ከእጃቸውም አዳነው፣እንዲህም አለ፡- ሕይወቱን እናጥፋ። ²²ሮቤል። ደም አታፍስሱ በዚህች ምድረ በዳ ባለችው ጉድጓድ ጣሉት፣ ነገር ግን እጃችሁን አትጣሉበት አላቸው። እንዲህም ማለቱ ከእጃቸው ሊያድነውና ወደ አባቱ ሊመልሰው ነው። ²³እንዲህም ሆነ የሴፍም ወደ ወንድሞቹ በቀረበ ጊዜ የለበሳትን በብዙ ጎብር ያጌጠቸቱን ቀሚሱን ገፈፉት ²⁴ወስደውም ወደ ጉድጓድ ጣሉት ጉድጓዱም ውኃ የሌለበት ደረቅ ነበረ።

37:18 “እነሱም ሩቅ ሳለ አዩት” ይህ ሊያመለክት የሚችለው ያጌጠ ቀሚሱን ነው፣ አባቱ የሰጠውን፣ እሱንም ዘወትር የሚላብሰው።

“እነርሱም ይገድሉት ዘንድ በእርሱ ላይ ተማከሩ” የማይዘወተረው ግሥ (ቢዲቢ 647፣ ኬቢ 699፣ ሂዝፓል ያልተጠናቀቀ) ከመጥላት ጋር ትይዩ ነው፣ መዝ. 105:25 ላይ ካለው። ይህ ግሥ በፔይል ግንድ በያህዌ ጥቅም ላይ ውሏል፣ ለምድያማውያን፣ በዘጉ. 25:18። በዝ አንቀጽ የተተረጎመው “አጭብርባሪ” በሚል ነው፣ ሚልክያስ 1:14 ላይ።

የቃዩን የነፍስ ግድያ ኃጢአት በአቤል ላይ (ዘፍ. 4) በድጋሚ ተረጋገጠ በወደቀው ሰው። የግል ጥቅም ወሳኝ ነጥብ!

37:20 “እንላለን” ቁ. 32 ተመልከት። እነሱ ቀደም ብለው ሳይቀርባቸው እንዴት እንደሚገድሉት አቅደዋል፣ አስከሬኑን እንዴት እንደሚያደርጉት፣ ድርጊታቸውንም ከአባታቸው እንዴት እንደሚሸሽጉ።

“ከሕልሞቹም የሚሆነውን እናያለን” ይህ ምናልባት የሚያጣቅሰው ለውርስ ያላቸውን ግላዊ ፍላጎት ነው፣ ይህም ምናልባት የሴፍ እንዳይወርስ ያላቸውን ፍራቻ።

37:21-22 “ሮቤል” የሮቤልን ተነሣሽነት ርግጠኛ መሆን አንቸልም፣ ነገር ግን ቁ. 22 መጨረሻ ላይ ከተመዘገበው፣ ለማሳየት የሚሞክረው እሱ እንደ ታላቅ ወንድም ኃላፊነት እንደተሰማው ነው፣ ታናሽ ወንድሙን ለመጠበቅ። ሊሆን የሚችለውም፣ ይህ ከያዕቆብ ጋር የሻከረ ግንኙነቱን ሊመልስለት ተስፋ በማድረጉ ነው፣ በዘፍ. 35:22 እይታ። እኔ የምለው፣ በርግጥ የሴፍን ለማዳን መፈለጉን ነው፣ ይህም ቁ. 29 እና 30 ላይ በሚታየው ተቃውሞው መሠረት። ይህ እውነት በግልጽ የሚያሳየው፣ በወንድሞቹ መሐል ተጽኖ አሳዳሪነቱንና መሪነቱን እንዳጣ ነው።

የሮቤልን ቃል ተገንዝቡ።

- 1. “ነፍሱን አናጥፋ፣” ቁ. 21፣ ቢዲቢ 645፣ ኬቢ 697፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልኩ የገባ
- 2. “ደም አታፍስሱ፣” ቁ. 22፣ ቢዲቢ 1049፣ ኬቢ 1629፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ የገባ
- 3. “ወደዚህ ጉድጓድ ጣሉት፣” ቁ. 22፣ ቢዲቢ 1020፣ ኬቢ 1527፣ ሂፊል ተተካሪ
- 4. “ነገር ግን እጃችሁን አትጣሉበት፣” ቁ. 22፣ ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ 1511፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ የገባ

የሮቤል ውስጣዊ ሐሳብ የተቀመጠበትን ተገንዝቡ።

- 1. እሱም ያድነው ዘንድ፣ ቢዲቢ 664፣ ኬቢ 717፣ ሂፊል ያልተወሰነ አወቃቀር
- 2. ወደ አባቱ ሊመልሰው፣ ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427፣ ሂፊል ያልተወሰነ አወቃቀር

37:24 “እነሱም ወስደው ወደ ጉድጓድ ጣሉት” ይህ ወጣት ልጅ ስለ ደረሰበት ጉዳት በመጠኑ እንረዳለን፣ ዘፍ. 42:21 ላይ ከሰፈረው፣ እሱም ለዕርዳታ ሲጮኽ የሚገልጸው።

“በውስጡ ምንም ውኃ የሌለበት” ይህ ሊሆን የሚችለው ደረቅ ጉድጓድ ነው (የውኃ-ጉድጓድ ሳይሆን፣ የውኃ ማቆሪያ)፣ እሱም በፍልስጥኤም በዚህ አካባቢ የተለመደ። ራቢዎች የሚሉት እነሱ እባብና ጊንጥ የተሞሉ ነበሩ፣ ነገር ግን ይህ ግምት ነው።

አአመመቅ ጽሑፍ፡ 37:25-28

²⁵እንጂራም ሊበሉ ተቀመጡ ዓይናቸውንም አንሥተው አይ፡ እነሆም የእስማኤላውያን ነገዶች ወደ ግብፅ ለመውረድ ከገለፅ መጡ ግመሎቻቸውም ሽቱና በለሳን ከርቤም ተጭነው ነበር። ²⁶ይሁዳም ወንድሞቹን እንዲህ አላቸው፡- ወንድማችንን ገድለን ደሙን ብንሸገግ ጥቅማችን ምንድር ነው? ²⁷ኑ፡ ለእስማኤላውያን እንሸጠው፡ እጃችንን ግን በእርሱ ላይ አንጣል፡ ወንድማችን ሥጋችንም ነውና። ወንድሞቹም የእርሱን ነገር ሰሙት። ²⁸የምድያም ነጋዶችም አለፉ እነርሱም የሴፍን አንሥተው ከጉድጓድ አወጡት ለእስማኤላውያንም የሴፍን በሀያ ብር ሸጡት እነርሱም የሴፍን ወደ ግብፅ ወሰዱ።

37:25 “ምግብም ሊበሉ ተቀመጡ” ይህ የሚያመለክተው የወንድማማቾቹን ልብ-ደንዳናነትና ቸልተኝነት ነው።

“ግመል የጫኑ እስማኤላውያን ከገለፅ መጡ” እነዚህን ነጋዴዎች ለመግለጽ ጥቅም ላይ በዋሉት ቃላት መካከል መለያየት አለ (ይህም የሚታየው ምንጩ ላይ ባለ ትንተና ነው፡ እንደ ብዙ ምንጮች ማስረጃ)።

1. ቁ. 25 ላይ እስማኤላውያን ተብለው ነው የተጠሩት
2. ቁ. 28 ላይ የምድያም ነጋዴዎች ተብለው ነው የተጠሩት
3. ቁ. 28 ላይ እንደገና፡ እስማኤላውያን
4. ቁ. 36 ላይ ምድያውያን ተብለው ተጠርተዋል (ማጽ)

እነዚህ የተለያዩ ስሞች ናቸው አንድ ዓይነትን ወገን ለመጥቀስ፤ መሳ. 8:22፤ 24 እንደሚያሳየው። ደግሞም፤ ምድያማውያንና ምድያዎች ሁለቱም አብርሃም ከኬጡራ የወለዱት ናቸው (ዘፍ. 25:2)፤ ነገር ግን የተጠቀሱት ምድያማውያን ምናልባት የጸሐፊ ስህተት ሊሆን ይችላል (ሚዲያማውያን፡mynymdm ምድያማውያን myndm ። ይህ ቅፍለት (የግመል ነጋዴ) ከተለያዩ የቤተሰብ ወገን የተዋቀረ ሊሆን ይችላል ወይም አንድ ዓይነት ሕዝብን በተለያዩ ስሞች ለመጥራት።

“ግመሎቻቸውም ተጭነዋል... መንገዳቸውን ወደ ግብፅ ለመውረድ” እነዚህ ቅመሞች መዛዘ ያላቸው ሸቶዎች ወደ ግብፅ የሚገቡ የተለመዱ ነበሩ፤ ምክንያቱም እነሱ ጥቅም ላይ ይውሉ የነበሩት (1) ለእስከሬን መቀቢያ (2) ለማጠን፤ እና (3) ለመድኃኒት ነው። ገለፅ (እነሱም የሚመጡበት) በሸቶ የታወቀ ነው።

37:26 “ይሁዳም ወንድሞቹን አላቸው” የይሁዳን ርግጠኛ ፍላጎት አናውቅም፤ የሮቤልን እውነተኛ የውስጥ ሐሳብ እንዳልተረዳን ሁሉ፤ ነገር ግን ወንድሙ እንዳይገደል ለማዳን መሞከሩ ይሆናል (“እሱ ወንድማችን ነው።” ቁ. 27)፤ ምንም እንኳን የተቀመጡት ፍላጎቶች (1) ጥቅም ለማግኘት እና (2) ንጹሕ ደምን ላለማፍሰስ (ማለትም፡ ግድያ) በእጃቸው ላለመፈጸም ቢሆንም።

ይሁዳ ያንድ ወገን ወንድሙን ከሞት ለማዳን የሞከረው፤ የኢየሱስ የዘር ሐረግ የሚመጣበትን ልጅ ለመለየት ይህ ቀናው መንገድ ነው። ይሁዳ ድርጊቱን የፈጸመው በተቀመጡት ምክንያቶች ከሆነ፤ እንግዲያውስ የሚያመለክተው የእግዚአብሔር ዓላማ የተመሠረተው በግለሰብ ሥራና ጠቀሜታ አለመሆኑን ያሳያል (ዘፍጥረት 38)፤ ነገር ግን የያህዌ ዘላለማዊ የመቤጀት እቅድ ለሰዎች ሁሉ ነው (ዘፍ. 3:15፤ 12:3፤ ዘጸ. 19:5፤ ልዩ ርዕስ፡ የብብ ወንጌላዊነት ቅድመ-ዝንባሌዎች 12:3 ተመልከት)።

37:28 “ለእስማኤላውያንም በሃያ ብር ሸጡት” “ሰቅል” የሚለው ቃል በኢታሊክስ እንደሆነ ተገንዝብ፤ ፍቸውም በዕብራይስጥ ጽሑፍ አይገኝም፤ የሚገመተው ግን (ዝክ. 20:16፤ መሳ. 17:2-4፤10)። እሱም የሚያመለክተው የገንዘብን መለኪያ ነው። ከሌዋ. 27:5 እንደምንረዳው ወጣት ባሮች በሃያ ሰቅል ይሸጡ ነበር፤ ተለቅ ያሉት ባሮች ደግሞ በሠላሳ ሰቅል ይሸጡ ነበር (ዘጸ. 21:32 ወይም “ሃምሳ ሰቅል (ሌዋ. 27:3)። ደግሞም የምናውቀው፤ የባርያ ንግድ በግብፅ ታሪክ ሁሉ ባህላዊ እውነታ መሆኑን ነው።

አንዳንድ ተንታኞች “እነሱ” የሚለውን የሚተረጎሙት ምድያማዊ ነጋዴዎች ናቸው፤ የሴፍን ከጉድጓድ አውጥተው ለእስማኤላውያን የሸጡት፤ ቁ. 25 ላይ። እነሱ የሚሉት ይህ የሆነው ያለ ያዕቆብ ልጆች እውቅና ነው፤ እና ስለዚህ፤ ይህ ቁ. 29-30 ይገልጻል (ሮቤል ለየሴፍ የተቆረቆረው፤ በጉድጓዱ ውስጥ ባለመገኘቱ)። ሆኖም፤ ይህ ትዕይንት ቁ. 27ን አይገልጽም! የዘመናዊዎቹ ተንታኞች ዘዴ ስለ እነሱ እና ስለ ጽሑፋዊ ቅድመ ግምታቸው ብዙ ይላል፤ ስለ ጥንታዊ ዕብራይስጥ ታሪካዊ ትረካ ከሚለው ይልቅ።

“የሴፍን ወደ ግብፅ አመጡት” የሴፍን የወሰዱበት መንገድ ከአባቱ ድንኳን ጥቂት ማይል ርቀት ላይ መሆኑ ውስጠ ወይራ ነው! ሆኖም፤ የሴፍ ወደ ግብፅ ይሄድ ዘንድ የእግዚአብሔር ፍቃድ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 37:29-36

²⁹ሮቤልም ወደ ጉድጓዱ ተመለሰ፤ እነሆም የሴፍ በጉድጓድ የለም ልብሱንም ቀደደ። ³⁰ወደ ወንድሞቹም ተመልሶ፡- ብላቴናው የለም እንግዲህ እኔ ወዴት እሄዳለሁ? አለ። ³¹የሴፍንም ቀሚስ ወሰዱ፤ የፍየል አውራም አርደው ቀሚሱን በደም ነከሩት። ³²ብዙ ጎብር ያለበትን ቀሚሱንም ላኩ፤ ወደ አባታቸውም አገቡት፤ እንዲህም አሉት፡- ይህንን አገኘን ይህ የልጅህ ልብስ እንደ ሆነ ወይም እንዳልሆነ አስኪ እየው። ³³እርሱም አውቆ፤ የልጅ ቀሚስ ነው ክፉ አውራ በልቶታል የሴፍ በእርግጥ ተብጫጭቋል አለ። ³⁴ያዕቆብም ልብሱን ቀደደ፤ በወገቡም ማቅ ታጥቆ ለልጁ ብዙ ቀን አለቀሰ። ³⁵ወንዶች ልጆቹና ሴቶች ልጆቹም ሁሉ ሊያጽናኑት ተነሡ መጽናናትን እንቢ አለ፤ እንዲህም አለ። ወደ ልጄ ወደ ሙታን ስፍራ እያዘንሁ እወርዳለሁ። አባቴም ስለ እርሱ አለቀሰ። ³⁶እነዚያ የምድያም ሰዎች ግን የሴፍን በግብፅ ለፈርዖን ጃንደረባ ለዘበኞቹ አለቃ ለጲጥፋራ ሸጡት።

37:29 “ሮቤልም ወደ ጉድጓዱ ተመለሰ ... ልብሱንም ቀደደ” ይህ ባህላዊ የጎዘን ምልክት ነው (ዝክ. 44:13)። ተጨማሪ የጎዘን ምልክቶች ሊታዩ የሚችሉት ቁ. 34 ላይ ነው፤ ስለ የሴፍ መጥፋት ያዕቆብ በተረዳ ጊዜ። ሮቤል አልነበረም ማለት ነው፤ ስለ እቅዳቸው በተወያዩበት ሰዓት ወይም ወንድሞቹ የሴፍን ሲሸጡት።

ልዩ ርዕስ፡ የኅዝን ሥነ-ሥርዓት

እስራኤላውያን ለተወዳጅ ሙቶቻቸው እና ለግላዊ ንስሐ፣ ብሎም ለጋራ በደሎች ኅዝንን የሚገልጹት በበርካታ መንገዶች ነው።

1. ልብስን መቅደድ፣ ዘፍ. 37:29፣34፤ 44:13፤ መሳ. 11:35፤ ለ ሳሙ. 1:11፤ 3:31፤ ለ ነገሥ. 21:27፤ ኢዮብ 1:20
2. ማቅ መልበስ፣ ዘፍ. 37:34፤ ለ ሳሙ. 3:31፤ ለ ነገሥ. 21:27፤ ኤር. 48:37
3. ጫማን ማውለቅ፣ 2ኛ ሳሙ. 15:30፤ ኢሳ. 20:3
4. እጅን ራስ ላይ ማድረግ፣ 2ኛ ሳሙ. 13:19፤ ኤር. 2:37
5. በራስ ላይ አባራ መነስነስ፣ ኢያ. 7:6፤ ለ ሳሙ. 4:12፤ ነህ. 9:1
6. መሬት ላይ መቀመጥ፣ ሰቆ. 2:10፤ ሕዝ. 26:16 (መሬት ላይ መጋደም፣ ለ ሳሙ. 12:16)፤ ኢሳ. 47:1
7. ደረትን መድቃት፣ ለ ሳሙ. 25:1፤ ለ ሳሙ. 11:26፤ ናሆ. 2:7 (የ“ኅዝን” ሥርዓት፣ " ቢዲቢ 704)
8. ገላን መቁረጥ፣ ዘዳ. 14:1፤ ኤር. 16:6፤ 48:37
9. ጸም፣ ለ ሳሙ. 1:12፤ 12:21-23፤ ለ ነገሥ. 21:27፤ ለ ዜና. 10:12፤ ነህ. 1:4
10. የኅዝን እንጉርጉር፣ ለ ሳሙ. 1:17፤ 3:31፤ ለ ዜና. 35:25
11. ፀጉርን መላጨት (ፀጉርን መንጨት ወይም መላጨት)፣ ኤር. 48:37
12. ሂምን ባጭሩ መቁረጥ፣ ኤር. 48:37
13. ራስን ወይም ፊትን መሸፈን፣ ለ ሳሙ. 15:30፤ 19:4

37:30 “ወዴት እሄዳለሁ” ርቤል በዚህ ጥያቄ ሊል የፈለገው ምንድነው?

1. የት አገኛለሁ
2. ያለ እሱ ወደ ቤት አልሄድም
3. ለተስፋ ቢስነት ስሜት የሆነ አገላለጽ

37:35 “ወንዶች ልጆቹና ሴቶች ልጆቹም ሁሉ ሊያጽናኑት ተነሡ” ውስጠ ወይራዊ አይሆንምን፣ የሴፍን የሸጡት ራሳቸው አሁን ደግሞ በመጥፋቱ አባታቸውን ለማጽናናት መሞከራቸው። “ሴት ልጆቹም” በሚለው ላይ የተወሰነ መላምት አለ። የሚገልጸው ዲናንና ሌሎችን፣ ኋላ ላይ የተወለዱትን እንደሁ፣ ወይም የሚያመለክተው ምራቶቹን እንደሆነ?

“ሲኦል” ይህ ቃል ጥቅም ላይ የዋለው (ቢዲቢ 982) ለ“መቃብር” ወይም “ከሕይወት ኋላ” ነው። እሱም ሁለት ታሳቢ የዕብራይስጥ ሥርዓት ቃላት ይኖሩታል፡ (1) “ወደ ታች መውረድ” እና (2) “መጠየቅ”። እሱም የሚያካትተው ሲኦልን ሲሆን አንድም በርካታ የሰው ልጆችን መጠየቅ ወይም ስለ ሲኦል ጥያቄ የሚያቀርቡትን ሰዎች ነው። ለእኔ የሚመስለኝ ሲኦል በብሉይ ኪዳን እና ሀዳስ በአኪ ተመሳሳይ ናቸው። ከራቢያዊ ሥነ-ጽሑፍ፣ እና ከአኪ አንዳንድ ማስረጃዎች፣ ለሁለት የተከፈለ ይመስላል፣ ጸድቅና ኃጥእ። ልዩ ርእስ፡ ሙታን የት ናቸው? የሚለውን 15:15 ላይ ተመልከት።

37:36 “ጲጥፋራ” ይህ የዕብራይስጥ ቃል ፍቺው የሚመስለው “እሱ ለማን (አንድምታው፣ የፀሐይ አምላክ) የተሰጠው” (ቢዲቢ 806)። የዚህ ስም ረጅሙ ቅርጽ በአን ካህን ላይ ዘፍ. 41:45 ላይ ይገኛል።

“የፈርዖን አለቃ” “አለቃ” የሚለው ቃል በጥሬው “ጃንደረረባ” ነው (ቢዲቢ 710፣ አስቴር 1:10፤ 2:3)፣ ነገር ግን በማግባቱ ምክንያት፣ ቃሉ እዚህ የሚለው “መልዕክተኛ” ወይም “ሹም” ነው (1ኛ ነገሥ. 22:9፤ ለ ነገሥ. 8:6፤ 24:12) ከጃንደረብነቱ ምትክ።

“የዘበኞቹ አለቃ” ይህንን ቃል በተመለከተ ሁለት ታሳቢዎች አሉ፣ ምክንያቱም እሱ በጥሬው የሚለው “የልኳንዳዎች አለቃ” በመሆኑ (ቢዲቢ 978 አወቃቀር 371)። አንዳንዶች የሚያስቡት ፍቺው፣ “የወጥ-ቤት አለቃ” ነው (ቢዲቢ 371፣ ማለትም፣ ልኳንዳ) እናም ይሄንን 1ኛ ሳሙ. 9:23-24 ላይ በመመሥረት ። ሌሎች የሚያምኑት፣ ፍቺው “የዘበኞች አለቃ” ነው፣ በዘፍ. 37:36፤ 39:1፤ 40:3፤ 41:10፤ እና ለ ነገሥ. 25:8 ላይ በመመሥረት። እሱ በርግጥ ሊሆን ይችላል፣ ማለትም ወደ ንጉሡ የሚቀርቡ (እንደ ወጥ ቤት ያሉ) ጠባቂው እንደሚሆኑ።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. በየሴፍና በወንድሞቹ መካከል ላለው ተቃርኖ ምንጩ ምን ይመስላል?
2. ያዕቆብ ለየሴፍ ያበጀለትን ልዩ ልብስ ግለጽ። ተምሳሌትነቱ ምንድነው?
3. ቅዱስ መጽሐፋዊው ደራሲ ለምን ቁ. 15-17ን አካተተ?
4. የኅዝን ምልክት የሆኑትን፣ እዚህ ቁ. 29 እና 34 እንዲሁም በሌሎች የብሉይ ኪዳን ክፍሎች የሚገኙትን ዘርዘር።
5. ስለ ሲኦል ያለህን የራስህን አተያይ ግለጽ፣ እንዲሁም ከአኪ ቃል፣ ሀዳስ ጋር እንዴት እንደሚዛመድ።

ዘፍጥረት 38
የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
ይሁዳ እና ትዕማር	ይሁዳ እና ትዕማር	ይሁዳ እና ትዕማር	ይሁዳ እና ትዕማር	የይሁዳ እና ትዕማር ታሪክ
38:1-5	38:1-11	38:1-11	38:1-5	38:1-5
38:6-11			38:6-11	38:6-11
38:12-19	38:12-23	38:12-19	38:12-14 38:15-16ሀ 38:16ለ 38:17ሀ 38:17ለ 38:18ሀ 38:18ለ-19	38:12-14 38:15-19
38:20-23		38:20-23	38:20-21ሀ 38:21ለ 38:22 38:23	38:20-23
38:24-26	38:24-26	38:24-26	38:24ሀ 38:24ለ 38:25 38:26	38:24-26
38:27-30	38:27-30	38:27-30	38:27-30	38:27-30

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቀጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የዳራ ጥናት

ሀ. ምዕራፍ 38 በግልጽ በየሴፍ ታሪክ ዐውደ-ጽሑፍ መሐል የገባ ነው። አንዳንዶች የሚያስረግጡት፣ እሱ የተካተተበት ምክንያት የይሁዳን ነገድ የዘር ሐረግ ስለሚገልጽ ነው። እሱም የመሲሐን የዘር ሐረግ፣ በማቴ. 1:3 እና ሉቃስ 3:33 የተጠቀሰ። ይህ ምዕራፍ

በአይሁድ የመጠልና የዘር ኩራት ፊት እንደሚባር ግልጽ ነው። እንደ ትዕማር ያለች ከነዓናዊት ሴት መካተት፣ ሌላኛው ምሳሌ ነው፤ ለመሲሐ የትውልድ ሐረግ (ረዓብና ሩት)።

ለ. አንዳንዶች የሚያስረግጡት፣ ምዕራፍ 38 የተካተተበት ምክንያት በዮሴፍ ወንድሞች የግብረ ገብ ውድቀትና በዮሴፍ ምሳሌያዊ ድርጊቶች፣ በዘፍ. 39 የተመዘገቡት፣ መካከል ያለውን ተቃርኖ ለማሳየት ነው።

ሐ. ዘፍጥረት፣ የሰዎች ሐሳብ በአንድ መንገድ የሚሄድበት፣ ግን ደግሞ የእግዚአብሔር ሐሳብ በሌላ የሚሄድበት፣ ተደጋጋሚ ሐተታ ነው። ይህ የተገለበጠሻዊ ሁኔታ ከውርደት ወደ ክብር የዘፍጥረት እና የብሉይ ኪዳን ባሕርይ ነው። ከሥነ-መለኮት አኳያ እሱ የሚያስረግው የያህዌን ሉዓላዊነትና ዓለም አቀፍ (ሁለንተናዊ) የመቤጀት እቅድ ነው (ማለትም፣ ዘፍ. 3:15፤ 12:3_ሐ፤ ዘጸ. 19:5_ሐ)። ያህዌ እየሠራ ያለው ኅብረቱን ለመመለስ ነው፤ ይሄውም፣ ከዐመጸኛ ፍጡሩ፣ ከዘፍጥረት 3 ጀምሮ (በተለይም ቁ. 15፣ እሱም ለሰዎች ሁሉ የሆነ ተስፋ፣ በእግዚአብሔር አምሳል ለተፈጠሩ ሁሉ፣ ዝክ. 1:26-27)። ነገሮች አሁን የሆኑ አይደሉም!

አመቅ ጽሑፍ: 38:1-5
1 በዚያም ወራት እንዲህ ሆነ ይሁዳ ከወንድሞቹ ተለይቶ ወረደ። ስሙን ኤራስ ወደሚሉት ወደ ዓዶሎማዊውም ሰው ገባ። 2 ከዚያም ይሁዳ የከነዓናዊውን የሴዋን ሴት ልጅ አየ ወሰዳትም። ወደ እርስዋም ገባ። 3 ፀነሰችም ወንድ ልጅንም ወለደች ስሙንም ዔር ብላ ጠራችው። 4 ደግሞም ፀነሰች ወንድ ልጅንም ወለደች ስሙንም አውናን ብላ ጠራችው። 5 እንደ ገና ደግሞ ወንድ ልጅን ወለደች፣ ስሙንም ሴሎም ብላ ጠራችው እርሱንም በወለደች ጊዜ ክዚብ በሚባል አገር ነበረች።

38:1 “በዚያም ወራት እንዲህ ሆነ” የዕብራይስጡ ሐረግ እዚህ በእጅጉን አሻሚ ነው። እንዲሁም ከምዕራፍ 37 እና 38 ጋር ያለው ትክክለኛ የጊዜ ትስስር ርግጠኛ አይደለም። እሱ ምናልባት ከምዕራፍ 37 በኋላ ወዲያው ይሆናል፤ ወይም ከጥቂት ጊዜ በኋላ። የተለያዩ የጊዜ ትስስሮችን ልብ በሉ።

- 1. አሁንም ያዕቆብ በምድሩ ይኖር ነበር፤ 37:1
- 2. በዚያም ወራት እንዲህ ሆነ፤ 38:1
- 3. ከብዙ ዘመንም በኋላ፤ 38:12
- 4. ከሦስት ወር በኋላ፤ 38:24
- 5. ከዚያም በኋላ እንዲህ ሆነ፤ 38:27
- 6. ከእነዚህ ነገሮች በኋላ እንዲህ ሆነ፤ 40:1
- 7. ከሁለት ዓመት በኋላ እንዲህ ሆነ፤ 41:1

ደራሲው የጊዜ ጉዳይ እንደሚገደው ግልጽ ነው፤ ነገር ግን ይህ የምዕራባውያን ቅደም ተከተላዊ ታሪክ አይደለም።

“ይሁዳም ከወንድሞቹ ተለይቶ ወረደ” ይሁዳ ለምን እንደራቀ በርካታ መላምቶች አሉ። አንዳንዶች የሚሉት በወንድሞቹ የምራል ውድቀት ወይም ምናልባት የሴፍ ላይ ባደረጉት ይሆናል።

“ጎበኘንም” ይህ ግሥ በጥሬው “ወደ ጎን መዞር፣” ነው። ቢዲቢ 692፣ ያልተጠናቀቀ)። እሱም የሚያመለክተው ከወንድሞቹ ርቆ መለየቱን ነው። ይሄው ተመሳሳይ መልካም ምድራዊ ክልል ኋላ ላይ ከይሁዳ ነገዳዊ ክልል ጋር ይደባለቃል (ኢያሱ 15:35)። የአብዱላ ዋሻ ኋላ ላይ ከዳዊት መጠቀሚያ መሆን ጋር ይያያዛል፤ ከሳኦል ጋር በተያያዘ (1ኛ ሳሙ. 22:1)። ባጠቃላይ እሱ በይሁዳ ተራራማው አገር ነው፤ ወደ ሜዳማው ዳርቻ ቀረብ ብሎ።

38:2 “ሴዋን” ይህ ስም (ሂራህ ይመስላል፤ ቁ. 1፣ ቢዲቢ 301) እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው፤ በብሉይ ኪዳን። የተመሳሳይ ሥር ተናባቢዎች (ቢዲቢ 447) ፍቻቸው “ነጻ” ወይም “ባለባት” ነው። እሱም ተመሳሳይ የሆኑ ሦስት ውስጣዊ ተናባቢዎች አሉት፤ እንደ “ደኅንነት” (ቢዲቢ 447፣ ግን ምንም ዓይነት ሥነ-መለኮታዊ ግንኙነት ያለው አይመስልም።

“ይሁዳም እዚያ የአንድ ከነዓናዊ ሴት ልጅ አየ” የልጅቱ ስም ከቶ አልተጠቀሰም (የተሰየመው “ባዝ- ሴዋን” በሚል ነው፤ 1ኛ ዘፍ. 2:3፣ ነገር ግን ይህ ስም አይደለም፤ ባሕርይ እንጂ— “የሴዋን ሴት ልጅ”)፤ ነገር ግን፣ ይሁዳ በመጀመሪያ እንደተመለከታት በፍቅር እንደወደቀ ግልጽ ነው። ይህ ከከነዓናዊት ጋር የተደረገ ልዩ ጋብቻ በወዲያው ዐውደ-ጽሑፍ ተለይቶ አልተወገዘም። ይሁዳ ባጠቃላይ ታማኝ ባል ነበር ለዚች አንዲት ሚስቱ (ዝክ. ቁ. 12)።

“ክዚብ” ራቢዎች የዚህን ስፍራ ስም የሚጠቀሙት (ቢዲቢ 469) ዝቅ ላለ ግምት ነው (እሱም ተመሳሳይ ለሆነ ሥር ማለትም፣ “ውሽት፣” “ሐሰተኝነት፣” “የሚያስት ነገር፣” (ቢዲቢ 469) ከዚች ሴት የተወለዱትን ልጆች ለማመልከት። ሆኖም፣ የራቢያዊው ፍርድ ገምድልነት፣ ለአካባቢው ሕዝቦች ግልጽ ነው፤ በሁሉም ሥነ-ጽሑፎቻቸው። እሱ የቦታ ስም ነው። እሱም ምናልባት እንደ አክዚብ ያለ ነው (ቢዲቢ 469) በኢያሱ 15:44።

አመቅ ጽሑፍ: 38:6-11
6 ይሁዳም ለበኸር ልጁ ለዔር ትዕማር የምትባል ሚስት አጋባው። 7 የይሁዳም የበኸር ልጅ ዔር በእግዚአብሔር ፊት ክፉ ነበረ እግዚአብሔርም ቀሠፈው። 8 ይሁዳም አውናን፡- ወደ ወንድምህ ሚስት ግባ፣ አግባትም፣ ለወንድምህም ዘርን አቁምለት አለው። 9 አውናንም ዘሩ ለእርሱ እንዳይሆን አወቀ ወደ ወንድሙ ሚስት በገባ ጊዜ ለወንድሙ ዘር እንዳይሰጥ ዘሩን በምድር ያፈሰሰው ነበር። 10 ይህም ሥራው በእግዚአብሔር ዘንድ ክፉ ሆነበት፣ እርሱንም ደግሞ ቀሠፈው። 11 ይሁዳም ምራቱን ትዕማርን፡- ልጄ ሴሎም እስኪያድግ ድረስ በአባትሽ ቤት መበለት ሆነሽ ተቀመጧ አላት እርሱ ደግሞ እንደ ወንድሞቹ እንዳይሞት ብሎአልና። ትዕማርም ሄዳ በአባትዋ ቤት ተቀመጠች።

38:6 "ይሁዳም ለበኩር ልጁ ለዔር ሚስት አጋባው" ይሁዳ ሙሽራውን አባቱ እንዲመርጥለት አልፏቸዋል። ነገር ግን ከባህላዊ ወግ አኳያ እሱ ለልጁ ሚስት መረጠ። ግልጽ የሆነው፣ በያህዌ ላይ ባለው የእምነት የኋላ ታሪክ፣ ደኅና ሴት መምረጡ ነው። ስሟም ትዕማር ነው። ፍቸውም "የተምር ዛፍ" (ቢዲቢ 1071 II)። በመጽሐፍ ቅዱስ በርካታ ሴቶች አሉ ተመሳሳይ ስም ያላቸው።

38:7 "ዔር... በእግዚአብሔር ፊት ክፉ ነበረ" በብሉይ ኪዳን አሉታዊ ግምገማ መከሰቱ የተለመደ ነው (ዝክ. 32:13፤ ዘዳ. 4:25፤ 31:29፤ መሳ. 2:11፤ 3:7፤12፤ 4:1፤ 6:1፤ 10:6፤ 13:1፤ I ሳሙ. 15:19፤ I ነገሥ. 11:6፤ 14:22፤ 15:26፤34፤ 16:19፤25፤30፤ 21:20፤25፤ 22:52፤ II ነገሥ. 3:2፤ 8:18፤27፤ 13:2፤11፤ 14:24፤ 15:9፤18፤24፤28፤ 17:2፤17፤ 21:2፤6፤15፤16፤20፤ 23:32፤37፤ 24:9፤19)። የውድቀቱ ውጤት የተንሰራፋና አጥፊ ነበር። በዔርና በእምኖን ድርጊቶች መካከል ተመሳሳይ የሆኑ ትይዩዎች በመኖራቸው ምክንያት፣ እነሱም ቁ. 8-10 የተጠቀሱ፣ ራቢዎች የሚያስረግጡት ሁለቱም በተመሳሳይ ኃሊክት መውደቃቸውን ነው (ማለትም፣ "ዘሩንም ምድር ላይ አፈሰሰ")። ነገር ግን ይህ ከወውደ ጽሑፉ ግልጽ አይደለም። እነሱ የሚሉት፣ ዔር ሚስቱ ልጆች እንዲኖራት አልፈለገም፣ ምክንያቱም ያለ ዕድሜዋ እንድታረጅ ስለሚያደርጋት። እነሱ ተገቢ ባልሆነ መንገድ ድርጊቱን መፈጸማቸው ግልጽ ነው፣ የታወቁትን መመሪያዎች በመጣስ። እሱም ደግሞ ግልጽ ነው፣ ጌታ ጊዜአዊ ፍርድን እንደሚጠቀም (ኢዮብ 22:15-16፤ ምሳሌ. 10:27)።

38:8 "ይሁዳም አውናን፡- ወደ ወንድምህ ሚስት ግባ፣ አግባትም፣ ለወንድምህም ዘርን አቁምለት አለው" ይህ ኃላፊ ባህላዊ ጽንሰ-ሐሳብ ነው፣ የዋርሳ ጋብቻ (ዘዳ. 25:5)። ሁለት ብቻ ምሳሌዎች ናቸው ያሉን፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ፣ እዚህና መጽሐፈ ፍትህ ላይ። የውርስ መብት ዋናው ጉዳይ ነው።
ይሁዳ ለሁለተኛ ልጁ ሦስት ትዕዛዞችን ሰጥቶታል።

- 1. ወደ ወንድምህ ሚስት ግባ፣ ቢዲቢ 97፣ ኬቢ 112፣ ተተኳሪ
- 2. እንደ ዋርሳ ተግባርህን ፈጽም፣ ቢዲቢ 386፣ ኬቢ 383፣ ፔይል ተተኳሪ
- 3. ለወንድምህም ዘርን አቁምለት፣ ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ሂፊል ተተኳሪ

ለአጭር መልካም ገለጽ "የዋርሳ (በላቲን "ለወንድም") ጋብቻ ኒዶቴ፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 902-905 እና መመቅመቃ (መልአቅ መጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት) ቅጽ 4፣ ገጽ 296-297 ተመልከት።

38:9 "አውናንም ዘሩ ለእርሱ እንዳይሆን አወቀ" አውናን በእጅጉን የሚገደው ለራሱ ተለቅ ያለ ውርስ መሆኑ ግልጽ ነው፣ ከወንድሞቹ ቤተሰቦች ጋር ከሚሆን ይልቅ። ይህ ብቸኛው የርግዝና መከላከያ ነው በብሉይ ኪዳን የተጠቀሰ። ወንድሙ የበኩር በመሆኑ ምክንያት ተለቅ ያለው የውርስ ድርሻ ወደ ወራሹ ይሄዳል። ይህ ምዕራፍ የእነዚህን ሁለት የይሁዳ የመጀመሪያ ሁለት ልጆች ኃሊክታችንን በግልጽ ያሳያል።

... "ወደ ወንድሙ ሚስት በገባ ጊዜ" የዕብራይስጡ ግሥ ጊዜ የሚያሳየው ወደ አሷ የገባው አንዴ ብቻ መሆኑን ነው (ሁለት የተጠናቀቁ ግሥች ጊዜያት)።

38:11 "ይሁዳም ምራቱን አላት... ልጄ ሴሎም እስኪያድግ ድረስ" ይሁዳ ሦስት ልጆች ብቻ ነው ያሉት፣ ሁለቱ ከትዕማር ጋር ባላቸው ግንኙነት ሞተዋል። ይሁዳ ፈራ፣ ይሄም የመጨረሻ ልጁ እንዳይሞትና ዝርያ እንዳያጣ። ይህ ሐተታ የተጻፈበት ምክንያት ሁሉም አባቶች የእግዚአብሔርን ተስፋ ለመቆጣጠር፣ እሱም ተስፋ ከተሰጠበት መሰረት ጋር በተያያዘ፣ ከእነሱ ዘር የሚመጣውን፣ ለማሳየት ነው። ወይም፣ ትዕማር ላይ ይኖራል ተብሎ ከሚታሰበው ርግማን ፍራቻ በተያያዘ ነው። ኃሊክቱ የሚያያዘው፣ ምራቱን ከመሞሸቱ ሐቅ ጋር ነው፣ ይሄም የመጨረሻ ልጁን ለአሷ እንዳይሰጣት ምንም ሐሳብ እንደሌለው፣ ይሄም ሕገ ያዘው የነበረውን። ትዕማር ወደ አባቷ ቤት የተመለሰችበት ሐቅ (ማለትም፣ የይሁዳ ትዕዛዝ፣ ቢዲቢ 442፣ ተተኳሪ) ባህላዊ ደንብ ይመስላል (ሌዋ. 22:13 እና ሩት 1:8)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 38:12-19

¹²ከብዙ ዘመንም በኋላ የይሁዳ ሚስት የሴዋ ልጅ ሞተች ይሁዳም ተጽናና፣ የበጎቹን ጠጉር ወደሚሸልቱት ሰዎችም ወደ ተምና ወጣ፣ እርሱም ዓዶሎማዊው ወዳጁም ኤራሰ። ¹³ለትዕማርም፡- እነሆ አማትሽ ይሁዳ የበጎቹን ጠጉር ይሸልት ዘንድ ወደ ተምና ይወጣል ብለው ነገሩአት። ¹⁴እርስዎም የመበለትነትዋን ልብስ አወለቀች፣ መጎናጸፊያዋንም ወሰደች፣ ተሸፈነችም፣ ወደ ተምናም በሚወስደው መንገድ ዳር በኤናይም ደጅ ተቀመጠች ሴሎም እንደ አደገ ሚስትም እንዳልሆነችው አይታለችና። ¹⁵ይሁዳም ባየት ጊዜ ጋለሞታን መስለችው ፊትዋን ተሸፍና ነበርና። ¹⁶ወደ እርስዎም አዘነበለ። አባክሽ ወደ አንቺ ልግባ አላት እርስዎ ምራቱ እንደ ሆነች አላወቀም ነበርና። እርስዎም፡- ወደኔ ብትገባ ምን ትሰጠኛለህ? አለችው። ¹⁷የፍየል ጠቦት ከመንጋዬ እሰድድልሻለሁ አላት። እርስዎም፡- እስከትሰድድልኝ ድረስ መያዣ ትሰጠኛለህ? አለችው። ¹⁸እርሱም፡- ምን መያዣ ልሰጥሽ? አላት። እርስዎም፡- ቀለበትህን፣ አምባርህን፣ በእጅህ ያለውን በትር አለች። እርሱም ሰጣትና ከእርስዎ ጋር ደረሰ፣ እርስዎም ፀነሰችለት። ¹⁹እርስዎም ተነሥታ ሄደች፣ መጎናጸፊያዋንም አውልቃ የመበለትነትዋን ልብስ ለበሰች።

38:12 "የይሁዳ ሚስት ሞተች" አሁንም ስሟ አልተነገረንም። ይሁዳ ባለ አንድ ጋብቻ ነበር፣ እናም ለከነዓናዊቷ እመቤት በእጅጉን ክብካቤ ያደርግ ነበር።

... "የጎዘቱ ወራት ሲፈጸምም ይሁዳም ተጽናና፣ የበጎቹን ጠጉር ወደሚሸልቱት ሰዎችም ወደ ተምና ወጣ" የመሸለቻ ጊዜ የግብዣ ወቅት ነው (1ኛ ሳሙ. 25:4፣ 36)። እሱም በኋለኛው የይሁዳ ነገዳዊ ስፍራ ነበር (ኢዮ. 15:57)። ይህ መልክዓ ምድራዊ ስፍራ የታወቀ ነው፣ ከሳምሶን ጋር በተያያዘ።

38:13 "ለትዕማርም ተነገራት" እንደኔ አስተያየት ትዕማር ያደረገችው በበርካታ መልካም ምክንያት ነው፣ በጽሑፉ ካለው ይልቅ (ዝክ. ቁ. 26)። እንደ ርብቃ ያዕቆብ (ዝክ. 25:23)፣ አንዱ የድርጊታቸውን ዘዴ ሊጠራጠር ይችላል፣ ነገር ግን ከድርጊታቸው ጀርባ የእምነትና የመታመን ነገር አለው። አብርሃምና ሁሉም አባቶች እግዚአብሔርን ሊረዱ ሞክረዋል፣ ተስፋውን ይፈጽም ዘንድ፣ እንደኔ እምነት፣ ትዕማር የተለየ ኃላፊነት

ተሰምቷታል፤ እንደ ይሁዳ ታላቅ ልጅ ሚስት፤ ዘር ለማሳደግ። እሷም ራሷን ለማዋረድ ፍቃደኛ ነች፤ ብሎም ሞትም ቢሆን ለመቀበል፤ የይሁዳን ልጅ የመውለድ ዕድል ለማግኘት።

38:14 “እርስዎም የመበለትንቅን ልብስ አወለቀች” ይህ ለምን እንደገባ በትክክል አይታወቅም፤ ግን እሷ ከይሁዳ ቤተሰብ ጋር ባላት ግንኙነት የተሰማት ይሆናል። እሷ አሁንም ይሁዳን እየጠበቀች ነው፤ ቃሉን ይፈጽም ዘንድ (ዝክ. ቁ. 11)። የተራዘመ ጊዜ መሆን አለበት፤ እናም እሷ የይሁዳን ተስፋ መጠየቅ ጀምራለች (ዝክ. ቁ. 14)።

“መገናጸፊያዎንም ወሰደች፤ ተሸፈነችም፤ ወደ ተምናም በሚወስደው መንገድ ዳር በኤናይም ደጅ ተቀመጠች” ሁለት መገናጸፊያዎች ወይም “መሸፈኛዎች” አሉ (ቢዲቢ 858፤ ኬቢ 1041) በብሉይ ኪዳን የተጠቀሱ። እነሱም ከእስላማዊ ጊዜ በፊት የተለመዱ አልነበሩም። ርብቃ ይሰራቅን ስትገናኝ ለብሳዎች (ዝክ. 24:65) እና እዚህ ትዕማር እዚህ መገናጸፊያ ለብሳላች። ሙሴም ፊቱን ለመሸፈን መገናጸፊያ ለብሳላል፤ ከሲና ተራራ ሲወርድ (“መሸፈኛ” ቢዲቢ 691፤ ዘጸ. 34:33፤34፤35)።

ከሶርያውያን መዛግብት የምንረዳው፤ መሸፈኛ የስህተት ሃይማኖተኛ ያመንዝሮች ምልክት ነው አግብተው የነበሩ። እንዲሁም የምንረዳው ለተሸፈነች ጣዖት፤ አስታሮት ተምሳሌት ነው። ባጠቃላይ ይህ የተሳሳተ ሃይማኖት አመንዝሮች መለያ ሁነኛ መንገድ ነው። ምንም እንኳን ቃሉ ጥቅም ላይ የዋለው በይሁዳ ቢሆንም፤ ቁ. 15 ላይ፤ የተለመደ የዕብራይስጥ ቃል ነው (“ዝሙትን የሚፈጽም፤” ቢዲቢ 275፤ ኬቢ 275፤ የአሁን ጊዜ በዝ አንቀጽ)፤ በጓደኛው በዓዶሎማዊው በኤራስ የተነገረው ቃል ቁ. 21-22 ላይ፤ ለመቅደስ አመንዝሮች የሆነ ቃል ነው (ቢዲቢ 873 |፤ ዘዳ. 23:17-18፤ ሆሴዕ 4:14)።

38:16 “ከመንገድም ወደ እርሷም አዘነበለ፤ አላትም” እዚህ በርካታ ነገሮች ይገኛሉ፤ ዘመናዊውን አንባቢ የሚያሳስቡ፡ (1) እዚያ ሁለት መልክ ያላቸው ነገሮች ያሉ ይመስላል፤ የይሁዳ ድርጊት ተገቢ መሆኑና የትዕማር ድርጊት ትክክል አለመሆኑን የሚፈረጁ፤ (2) እሱም ደግሞ ተንታኞችን የሚያሳስባቸው፤ ይሁዳ መጠየቅ ያለበት ትክክለኛ ጥያቄና ለጋለሞታ የሚከፈለው ዋጋና ደንቡን ማወቁን ነው። መጠንቀቅ ያለብን በጥንታዊው ዓለም ላይ ከራሳችን የውስጥ ስሜት ተነሥተን እንዳንፈረድ ነው፤ እንዲሁም ደግሞ መጠንቀቅ የሚኖርብን በይሁዳ ነገድ እንኳ የግብረ ገብ ውድቀት መኖሩን እንድንገነዘብ ነው።

38:17 “ከመንጋዬ ጠባት እስድልሻለሁ” ከሶምሶን ድርጊት፤ መሳ. 15:1 ላይ ከተመዘገበው፤ ይህ ምናልባት ለግብረ-ሥጋ ግንኙነት የሚደረግ የተለመደ ዋጋ ይሆናል። ሆኖም፤ የተወሰኑ ጥንታዊ ማስረጃዎች አሉ፤ እሱም፤ ፍየል የፍቅር አምላኪት ተምሳሌት መሆኑ ነው፤ እናም ይህ ምናልባት ለዚህ ባህል ዳራ (የኋላ ታሪክ ሊሆን ይችላል።

38:18 “ምን መያዣ ልስጥሽ? አላት። እርስዎም፡- ቀለበትህን፤ አምባርህን፤ በእጅህ ያለውን በትር አለች” ትዕማር እቅዷን በታላቅ በዝርዝር አስባቢታለች። ቀለበትና በትር የባለጠጋ ሰው መለያ ናቸው፤ በጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) እንዲሁም እንደ እያንዳንዱ ግለሰብ ይለያያሉ። ቀለበቱ የሚያመለክተው የማኅተም ቀለበትን ነው (ቢዲቢ 368፤ ኬቢ 364፤ ዝክ. 41:42)፤ ወይም ሞላላ ማኅተም ባንገት ላይ የሚጠለቅ። እያንዳንዱ የተለየ ሰው በጥንታዊ ባቢሎን ከእነዚህ ሞላላ ማኅተሞች አንዱ ይኖረዋል፤ ፈርማ በሚኖርበት ጊዜ ለመጠቀም (ስትራቦ XVI |፤ 1፤ 20)።

“ማሰሪያ” (አምባር) (ቢዲቢ 836፤ ኬቢ 990) በታርጉም የተተረጎመው “ካባ” በሚል ነው፤ ግን በግልጽ የሚያመለክተው ቀለበቱን ወይም ማኅተሙን ባንገት ዙሪያ ለማንጠልጠል ጠቀሜታ መሞሉን ነው።

በትሩ (ቢዲቢ 641፤ ኬቢ 573) ባመዛኙ የሚመስለው የጉዞ ከዘራ ነው፤ ቆልማማ መደገፊያ ያለው። ማንም ቢሆን ይህንን የጉዞ ከዘራ ካልያዘ በተሟላ መልኩ የለበሰ አይመስለውም፤ በይሁዳ ጊዜ፤ እሱም ዝግጁ ነበር፤ እነዚህን እጅግ ግላዊ፤ በጣም ጠቃሚ ነገሮች ለጋለሞታ ዋጋ ለመክፈል! ትዕማር የፈለገቻቸው አስተማማኝ ማስረጃ እንዲሆኗት ነው፤ ይህም ይሁዳ የልጇ አባት መሆኑን ለማረጋገጥ!

38:19 የትዕማር ወደ ቤቷ ፈጥና መመለስ የሚያመለክተው ግልሙትና ዓላማዋ ወይም የሕይወት ስልቷ አለመሆኑን ነው!

አመቅ ጽሑፍ: 38:20-23
²⁰ይሁዳም መያዣውን ከሴቲቱ እጅ ይቀበል ዘንድ በወዳጁ በዓዶሎማዊው እጅ የፍየሉን ጠባት ላከላት እርስዎንም አላገኛትም። ²¹እርሱም የአገሩን ሰዎች፡- በኤናይም በመንገድ ዳር ተቀምጣ የነበረች ጋለሞታ ወዴት ናት? ብሎ ጠየቃቸው። እነርሱም፡- በዚህ ጋለሞታ አልነበረችም አሉት። ²²ወደ ይሁዳም ተመልሶ እንዲህ አለው፡- አላገኘኋትም የአገሩም ሰዎች ደግሞ፡- ከዚህ ጋለሞታ አልነበረችም አሉኝ። ²³ይሁዳም፡- እኛ መዘበቻ እንዳንሆን ትውሰደው እነሆ የፍየሉን ጠባት ሰደድሁላት፤ አንተም አላገኘሃትም አለ።

38:20 “ይሁዳም በወዳጁ በዓዶሎማዊው እጅ የፍየሉን ጠባት በላከላት ጊዜ” ኤራስ የተወሰኑ ጥያቄዎችን አንሥቷል (ዝክ. ቁ. 21)፤ ግን በርካታ አይደለም! ይህም ለማመልከት የሚፈልገው፤ በዚህ ዘመን እንኳ ቢሆን፤ ከጋለሞታ ጋር የሚደረግ ኅብረት በጥሩ ዓይን አይታይም።

38:23 ይሁዳ ስለ ዝናው አስባል፤ በእሱ በኩል ምንም ዓይነት ተገቢ ያልሆነ ድርጊት እንዳይፈጸም። ይህም የሚመስለው ምንም ዓይነት የአመንዝራነት ስሜት እንዳላሳደረ ነው፤ የግብረ-ገብ ቢሆን ወይም የመንፈሳዊ (የስህተት ሃይማኖት አመንዝራነት፤ ቁ. 21፤22) ችግር ለዚህ ጊዜም ሆነ ባህል።

አመቅ ጽሑፍ: 38:24-26
²⁴እንዲህም ሆነ ከሦስት ወር በኋላ ለይሁዳ፡- ምራትህ ትዕማር ሴስነች ደግሞም በዝሙት እነሆ ፀነሰች ብለው ነገሩት። ይሁዳም፡- አውጡአትና በእሳት ትቃጠል አለ። ²⁵እርስዎም ባወጡአት ጊዜ ወደ አማትዋ እንዲህ ብላ ላከች፡- ለዚህ ለባለ ገንዘብ ነው የፀነሰሁት ተመልክት ይህ ቀለበት፤ ይህ አምባር፤ ይህ በትር የማን ነው? ²⁶ይሁዳም አወቀ። ከእኔ ይልቅ እርስዎ አውነተኛ ሆነች ልጄን ሲሎምን አልሰጠኋትምና አለ። ደግሞም አላወቃትም።

38:24 “ምራትህ ትዕማር ሴሰነች ደግሞም በዝሙት እነሆ ፀነሰች” የብዙ ቁጥር መልኩ እዚህ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ይህምም፤ ትዕማር በተደጋጋሚ ዝሙት ተግባር ላይ መሆኗን የሚያመለክት። ማንም ዘወር ያለ ድንገተኛ ግንኙነት ኖሮት ርግዝና ቢከተል እድሉ ምንድነው? የሷ ባሕርይ በፈጸመችው ወንጀል ልዩ መልክ ሊተች ይችላል።

“ይሁዳም፡- አውጡአትና በእሳት ትቃጠል አለ” ይሁዳ፤ የሳሳ አለቃ እንደመሆኑ፤ አሁንም ቢሆን ለምራቱ ቅጣት ሕጋዊ ኃላፊነት አለበት። እሷን የማቃጠሉ ሐሳብ፤ የሚመስለው ላልታመነች ሚስት የሚሆን የተለመደ ቅጣት ነው (የሐሙራቢ ሕግ፤ ግን በመጠኑ ለየት ባለ አግባብ)። በሙሴያዊ ሕግጋት የሚቃጠሉት የካህናት ሴት ልጆች ብቻ ነበሩ፤ ሌሎች ወንጀላዎች በድንጋይ ይወገራሉ (ዘዳ. 22:20-24፤ ሌዋ. 21:9)።

ይሁዳ ጠንክር ያለ ትዕዛዝ ሰጠ።

1. አውጧት፤ ቢዲቢ 422፤ ኬቢ 425፤ ሂፊል ተተካሪ (ማለትም፤ ከቤቷ ወደ ሕዝብ መድረክ)

2. ትቃጠል፤ ቢዲቢ 976፤ ኬቢ 1358፤ ኒፋል ያልተጠናቀቀ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ (ይህ የማኅበረሰቡ ድርጊት ነው)

38:25 “እርሷም ባወጧት ጊዜ” አንዳንዶች የሚሉት እስከ መጨረሻው ደቂቃ ድረስ መጠበቅን ነው፤ ይሁዳ ፍርድን ያሻሽላል በሚል እሳቤ። ሌሎች የሚሉት እሷ፤ ኅብረተሰቡ እስከሚሰበሰቡበት እስከ ትዕይንቱ ጫፍ ድረስ መጠበቅን ነው፤ ይሁዳን ለማሳፈር። በብሉይ ኪዳን ሁሉ በጉዳዩ፤ እና፤ ለነገሩ፤ በአኪ፤ የማንም ሥነ-ልቦናዊ የውስጥ ፍላጎት ሊታወቅ አይችልም።

“እባክህ ይህ ቀለበት፤ ይህ አምባር፤ ይህ በትር የማን እንደሆነ ተመልከት” ትዕማር ይሁዳን ጠይቃለች፤ ነገሮቹን “እንዲመረምር” (ቢዲቢ 647፤ ኬቢ 699፤ ሂፊል ተተካሪ፤ ቁ. 25) እናም ቁ. 26 ላይ አድርጎታል (ቢዲቢ 647፤ ኬቢ 699፤ ሂፊል ያልተጠናቀቀ)። የመሳሳይ ግሥ እዚህጋ ጥቅም ላይ ውሏል 37:32፤33 እና 42:7፤8 (ሁለቴ)።

ይሁዳ ወዲያውኑ የራሱን ንብረት ተገንዝቧል፤ ተገቢነቱንም ተረድቷል፤ ምንም እንኳ ጥያቄ የሚያስነሣ ቢሆንም፤ የትዕማር ድርጊት ከሕጋዊ፤ ሃይማኖታዊ ወውድ፤ ከእሱ ዘመን አኳያ። “ጸድቅ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 842፤ ልዩ ርዕስ፤ 15:6 ላይ ተመልከት) እዚህ የተጠቀሰው እሷ በድርጊቷ አካሄድ ኃጢአት የለባትም ለማለት አይደለም፤ ነገር ግን እሷ ያደረገችው መንገድ ከይሁዳ ይልቅ ተቀባይነት አለው ለማለት ነው። ይህ ሥነ-መለኮታዊ ያልሆነ የ“ጽድቅ” አጠቃቀም ነው (ዝክ. 30:33)። እሷ እጅግ አደጋ ውስጥ ገብታለች፤ የቤተሰቡን ወራሽ(ሾች) ለመውለድ! ግልጽ የሆነው እሷና ይሁዳ ዳግመኛ የግብረ-ሥጋ ግንኙነት አለማድረጋቸው ነው። እሱም የዝሙት ድርጊት አልነበረም፤ ነገር ግን፤ በኔ አስተያየት የሃይማኖታዊ እምነት ድርጊት (ቁ. 13 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)። በእኔ አስተያየት ትዕማር እውነተኛ ጀግና ነች፤ በዚህ አጠቃላይ ሐተታ ላይ (ቀደም ሲል ርብቃ እንደነበረችው)።

አመቅ፡ 38:27-30
²⁷ በመውለጃዋም ጊዜ እነሆ መንታ ልጆች በሆድዋ ነበሩ። ²⁸ ስትወልድም አንዱ እጁን አወጣ አዋላጂቱም ቀይ ፈትል ወስዶ በእጁ አሰረች። ይህ መጀመሪያ ይወጣል አለች። ²⁹ እንዲህም ሆነ እጁን በመለሰ ጊዜ እነሆ ወንድሙ ወጣ እርስዋም፡- ለምን ጥስህ ወጣህ? አለች ስሙንም ፋሬስ ብላ ጠራችው። ³⁰ ከእርሱም በኋላ ቀይ ፈትል በእጁ ያለበት ወንድሙ ወጣ ስሙም ዛራ ተባለ።

38:27 “መንታ ልጆች በሆድዋ ነበሩ” እኔን የሚያስነገርሁኝ፤ የእነዚህ አባቶች ሚስቶች ዘወትር መሐኖች ሆነው፤ ከዚያም በኋላ መንታ መውለዳቸው ነው። እግዚአብሔር በተደጋጋሚ መንገድ ይሠራል! ትውልዶች የእሱ ናቸው!

38:28 “በእጁም ቀይ ፈትል ነበር” የዚህ ፈትል ሁነኛ ምክንያት ርግጠኛ አይደለም። እሱም ምናልባት በጣም የተለመደ ሊሆን ይችላል፤ በእጅ ላይ ለመሆን ተስማሚ ለሆነ ነገር፤ ወይም የዛ ዘመን ባህላዊ ወግ ሊሆን ይችላል። ብዙዎች የሚሉት እሱ የመቤዠት ምልክት ወይም ተምሳሌት ነው፤ ይህምም በሞላው ብሉይ ኪዳን በቀጣይነት የሚደረግ (ማለትም፤ ኢዩ. 2:18፤21)። እኔ በበኩሌ ከእነዚህ ተምሳሌታዊ ዓይነት ትርጉሞች አልጣጣምም። እሱ በርግጥ የዳይን ምስክር ዝርዝር ነው።

38:29 “ፋሬዝ” ይህ ስም (ቢዲቢ 829 II) ፍቺው “መጣስ” ወይም “ጥቆ መውጣት” ነው (ቢዲቢ 829 I)።

38:30 “ዛራ” ይህ ስም (ቢዲቢ 280 II) ፍቺው “መኑሣት” ወይም “ቀደም ማለት” ነው (ቢዲቢ 280) ከግሥ ቅርጹ። መመቅ (መልአቅ መጽሐፍ ቅዱስ) የግርጌ ማስታወሻ፤ ገጽ 297፤ የሚለው ፍቺው የመጣው ከ “ማብራት” ነው (ቢዲቢ 280፤ የሚገኘውም ኢ.ሳ. 60:3 ላይ ብቻ ነው) እንዲሁም በተመሳሳይ ተናባቢያዊ ሥር፤ እናም የሚገልጸው ብሩኅ ቀለም ያለው ክር ነው (የአይሁድ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፤ ገጽ 78 ተመልከት)።

የበኩር ልጅ መለያ አሰፈላጊ ነው፤ በውርስ ሙብቶች ምክንያት። ሆኖም፤ በተለየ ሐረግ (ማለትም፤ በመሲሐዊ ሐረግ) የአባቶች የዘር ሐረግ፤ የእግዚአብሔር ምርጫ እንጂ፤የሰው አለመሆኑ፤ በግልጽ ይታያል! እግዚአብሔር ሁለንተናዊ፤ የመዋዠት እቅድ አለው፤ እሱም በአብርሃም ቤተሰብ ውስጥ የሚሠራ (ዝክ. 3:15፤ 12:3^ሐ፤ ዘጸ. 19:5^ሐ፤ ኢሳይያስ፤ ሚኪያስ፤ ዮናስ።

በግልብ እይታ፤ ይህ ምዕራፍ የሚሠራው እንደ መጽሐፈ ሩት ነው፤ ለይሁዳ ሐረግ የትውልድ ሐረጋዊ ነገር በመስጠት፤ ኋላም ለእሴይ ቤተሰብ፤ ለዳዊት አባት። አሕዛብ ነበሩ፤ እንዲያውም ከነዓናውያን በንጉሥ ዳዊት ሐረግ (ሩት)!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ይሁዳ ወንድሞቹን ጥሎ ወደ ከነዓናውያን ስፍራ ወደ ደቡብ መሄዱ ጠቀሜታው ለምንድን ነው?
2. የይሁዳ ከነዓናዊት ሴት ማግባት በቅዱስ መጽሐፍ ተወግዟል?
3. ይሁዳ ለትዕማር ሦስተኛ ልጁን ለመስጠት ለምን ፈራ?
4. የትዕማርን ድርጊቶች በምን እንገልጻለን? የእነሱ ታሳቢ ዓላማ ምን ሊሆን ይችላል?
5. ቁጥር 28 ላይ የተጠቀሰው ክር አንዳች ጠቀሜታ ይኖረው ይሆን?

ዘፍጥረት 39 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዮሴፍ ስምረት በግብፅ	ዮሴፍ በግብፅ ባርያ	የዮሴፍ ስምረት፣ ፈተና እና እስራት	ዮሴፍና የጲጥፋራ ሚስት	የዮሴፍ ቀደምት ቀናት በግብፅ
39:1-6ሀ	39:1-6	39:1-6ሀ	39:1-6ሀ	39:1-6ሀ የዮሴፍን ለመዳራት ሙከራ
39:6ለ-18	39:7-18	39:6ለ-18	39:6ለ-10 39:11-15	39:6ለ-10 39:11-15
ዮሴፍ ታሰረ			39:16-18	39:16-20ሀ
39:19-23	39:19-20 39:21-23	39:19-23	39:19-23	ዮሴፍ በጎል 39:20ለ-23

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 39:1-6ሀ

¹ዮሴፍ ግን ወደ ግብፅ ወረደ የፈርዖን ጃንደረባ የዘበኞቹም አለቃ የሚሆን የግብፅ ሰው ጲጥፋራ ወደ ግብፅ ካወረዱት ከእስማኤላውያን እጅ ገዛው። ²እግዚአብሔር ከዮሴፍ ጋር ነበረ፤ ሥራውም የተከናወነለት ሰው ሆነ በግብፃዊው ጌታውም ቤት ነበረ። ³ጌታውም እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር እንዳለ፣ እርሱ የሚሠራውንም ሁሉ እግዚአብሔር በእጁ እንዲያከናውንለት አየ። ⁴ዮሴፍም በጌታው ፊት ሞገስን አገኘ፤ እርሱንም ያገለግለው ነበር በቤቱም ላይ ሾመው፤ ያለውንም ሁሉ በእጁ ሰጠው። ⁵እንዲህም ሆነ በቤቱ ባለውም ሁሉ ላይ ከሾመው በኋላ እግዚአብሔር የግብፃዊውን ቤት ስለ ዮሴፍ ባረከው የእግዚአብሔር በረከት በውጪም በግቢም ባለው ሁሉ ላይ ሆነ። ⁶ያለውንም ሁሉ ለዮሴፍ አስረከበ ከሚባለውም እንጅራ በቀር ምንም የሚያውቀው አልነበረም።

39:1 “ጲጥፋራ” ይህ ስም፣ በግብፅ ፍቺው የሚመስለው “እሱ የፀሐይ አምላክ የሰጠው” ነው (ቢዲቢ 806)። እሱ በዘፍ. 37:36 ላይ ተጠቅሷል። ተመሳሳይ የሆነ የአንስታይ ስም (ማለትም፣ ጲጥፋራ፣ ቢዲቢ 806) ኋላ ላይ ይታያል በዘፍ. 41:45፣50፤ 46:20።

“ግብፃዊ አለቃ” ብዙዎቹ ተንታኞች የሚገምቱት ዮሴፍን በግብፅ ላይ የሾመው ፈርዖን፣ የሃይክሶስ ወይም የአረኞች ነገሥታት ገዥዎች ነው (1720-1550 ዓ.ዓ፣ የታሪክ መተላለፊያ ቪዲዮ፣ የዘጸዓት ትርጉም ተመልከት)። እነዚህ ሴማዊ ወራሪዎች ግብፅን ለብዙ መቶ ዓመታት

ተቆጣጥረዋል። እነሱ የሚያስረግጡት ይህ አለቃ እንደ ግብፃዊ የተጠቀሰበት ምክንያት (ዝክ. ቁ. 2) ከሴማዊው ሃይክሶስ ገዥ ተቃርኗዊ መለያ አለው።

“አለቃ” ይህ በጥሬው “ጃንደረባ” ማለት ነው (37:36 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)። ሆኖም፣ በ40:2 ምክንያት ጲጥፋራ ማግባቱን እንረዳለን። እርግጥ ነው አንዳንድ የግብር ሥጋ ግንኙነት ማድረግ የማይችሉ ወንዶች ሊያገቡ ይችላሉ፣ ነገር ግን ይህ ደንብ አይደለም። ቃሉ ጥቅም ላይ የዋለው የቤተ መንግሥት አለቃ ማዕርግ ሆኖ ነው፣ እናም በዚህ አንቀጽም ለዚህ መንገድ ነው ጥቅም ላይ የዋለው።

“ፈርዖን” ይህ ለሁሉም የግብፅ ነገሥታት ማዕርግ ነው (ቢዲቢ 829፣ በጥሬው “ቤተ መንግሥት”)። የግብፅ ነገሥታት የፀሐይ አምላክ፣ ሪ ልጆች እንደሆኑ ይታመን ነበር። “ቤተ መንግሥት” የሚያመለክተው የንጉሣዊ ቤተ መንግሥትን ወይም መቅደስ ቅጥር ግቢን እሱም የግብፅ አማልክት ምድራዊ መኖርያን የሚወክል ነው።

“ዘበኛ” ይህ በጥሬው “ልኳንዳ” ወይም “አራጅ” ማለት ነው (37:36 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)። አንዳንዶች የሚያስረግጡት እሱ እጅግ ተመሳሳይነቱ “የሞት ቅጣት ፈጻሚ” ከሚለው ቃል ጋር ነው። ሆኖም፣ የእሱ አጠቃቀም በመጽሐፍ ቅዱስም ሆነ በአዋልድ ቅዱስ መጽሐፋዊ ተጓዳኞች፣ የሚመስለው ወታደራዊ ማዕርግ ነው፣ ከንጉሣዊ ጠባቂ ጋር በተያያዘ። ይህ ማለት ጲጥፋራ በጣም አስፈላጊ፣ ዋነኛ፣ እና ባለጠጋ ሰው ነበር ማለት ነው።

“እስማኤላውያን” የእነዚህን ዘላን ነጋዴዎች ማንነት በተመለከተ በርካታ ጥያቄዎች ተነሥተዋል። በዘፍ. 37:36 እነሱ ምድያማውያን ወይም ምድያዎች ተብለው ይጠሩ ይሆናል (37:35 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)። እነዚህ ሁለት ወገኖች ዘፍ. 37:28 እና መሳ. 8:22፣24 ላይ ተገልጸዋል። እነሱ ከእስማኤልና ከእሱ ዝርያዎች ጋር ጥቂት ግንኙነት ነው ያላቸው።

39:2 “እግዚአብሔርም ከዮሴፍ ጋር ነበረ” እሱ ሥነ-መለኮታዊ ጠቀሜታ አለው፣ ይህም ያህዌ የሚለው ቃል አንደኛው የአልፎ አልፎ መገኛ በመሆኑ ነው፣ በዚህ የዘፍጥረት ክፍል። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ ብቸኛው መገኛ ነው፣ ከዮሴፍ ጉዳይ ጋር በተያያዘ። ደግሞም የሚናገረው ከከነዓን ውጭ የሆነውን ሁኔታ እንደሆነ ተመልከት። ያህዌ በተስፋይቱ ምድር ብቻ አይወሰንም (የእስጢፋኖስ ስብከት ሐዋርያት ሥራ 7)።

“እግዚአብሔርም ከዮሴፍ ጋር ነበረ” የሚለው ሐረግ፣ በዚህ ምዕራፍ በተደጋጋሚ ይከሰታል፣ እንዲሁም በዚህ ምክንያት ለእሱ የተትረፈረፉት ባርኮቶች የታሪኩ ዋነኛ ትልም ሆኗል። ዮሴፍ ሳይሆን እግዚአብሔር ነው ዋነኛው ገጸ-ባሕርይ!

“እሱም የተከናወነለት ሰው ሆነ” ዮሴፍ “የተከናወነለት” ሰው ነበር (ቢዲቢ 852 ሰ፣ ኬቢ 1026፣ ሂፊል ቦዝ አንቀጽ) እንዲሁም በዙሪያው ያሉት ደግሞ የተከናወነላቸውና ባለጠጎች ነበሩ። በትክክል እንዲህ ዓይነቱ ነው፣ በያዕቆብ መገኘት ለላባ የሆነለት። ጲጥፋራ የያዕቆብ መገኘት የተለየ ባርኮት እንዳመጣለት ተገንዝቧል (ዝክ. ቁ. 3)።

በሂፊል ያለው ግሥ እና ግንደቹ የሚያመለክቱት ስኬታማ የተግባር መከናወንን ነው (ሥጋዊ ባርኮቶችን በተለየ ሳይሆን)።

- 1. ዘፍ. 24:21፣40 (ሂፊል)
- 2. መሳ. 18:5 (ቃል)
- 3. 2ኛ ዜና. 26:5 (ሂፊል)
- 4. ነሀ. 1:11፣ 2:20 (ሂፊል)
- 5. ኢሳ. 53:10፣ 55:11 (ቃል)
- 6. ዳን. 8:12፣24፣ 11:36 (ቃል)

የእንግሊዝኛ መግለጫዎችንና ፍቺዎችን፣ እነሱም የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ጥናት መመሪያዎችን ተጠንቀቅ!

“በግብፃዊው ጌታውም ቤት ነበረ” ይህ ተቃርኗዊ መለያ ነው፣ ይህም የመስክ አገልጋይ ለመሆኑ ወይም በጌታው ቤት ለመኖሩ፣ ከአገልጋዮች ማደሪያ ምትክ። ዮሴፍ የጲጥፋራ ቤት ታማኝ ቤተሰብ ሆኗል።

39:3 “ጌታውም እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር እንዳለ እየ” ጲጥፋራ እሱን ኃላፊነት የሰጠው በማስተዳደር ችሎታው አይደለም፣ ነገር ግን ከእግዚአብሔር በረከት ጋር በነበረው የተለየ ግንኙነት ምክንያት እንጂ። ጲጥፋራ ይህንን ያደረገው በእጅጉን ለግል ጠቀሜታው ነው እንጂ ከምንም ዓይነት ሃይማኖታዊ ስሜት አኳያ አይደለም።

39:4 የዮሴፍ አገልግሎት በሁለት መንገዶች ተገልጿል።

- 1. “የግል አገልጋይ፣” ቢዲቢ 1058፣ ኬቢ 1661፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ፣ ለከፍተኛ ማዕርግ አገልጋይ ጥቅም ላይ የሚውል፣ 2ኛ ሳሙ. 13:17፣18፣ ለ ነገሥ. 10:5፣ ለ ነገሥ. 4:43፣ 6:17
- 2. “ሹም፣” ቢዲቢ 823፣ ኬቢ 955፣ ሂፊል ያልተጠናቀቀ፣ 2ኛ ነገሥ. 25:23

ዛሬ ምናልባት ልንጠራው የምንችለው “የአስተዳደር ረዳት” ወይም “የጽሕፈት ቤት ኃላፊ” በሚል ነው። በዚህ ጊዜ በግብፃውያን ሥነ-ጽሑፍ “የቤተሰብ መጋቢ” ነው።

39:5 “እግዚአብሔር የግብፃዊውን ቤት ስለ ዮሴፍ ባረከው” ይህ በብሉይ ኪዳን ጊዜ ሁሉ እውነት የሆነ ይመስላል። በሥጋዊ በረከትና፣ አንዱ፣ ከኪዳን ሕዝብ ጋር ባለው ግንኙነት መካከል ትስስር አለ። (ዘፍ.12:3፣ 30:27)።

39:6 “ያለውንም ሁሉ ለዮሴፍ አስረከበ ከሚባለውም እንጂራ በቀር ምንም የሚያውቀው አልነበረም” አንዳንድ ታሪክ አዋቂዎች የሚጠቅሱት ጥብቅ የሆነ የአመጋገብ ልዩነት እንደነበር ነው፣ በግብፃውያንና በሌሎች ባዕዳን ሁሉ መካከል፣ በሃይማኖታዊ መመሪያዎች ላይ በመመሥረት፣ አሁን በአይሁድ እና በሌሎች ባዕዳን ሁሉ መካከል እንዳለው። ይህ የልዩነቱ መሠረት መሆኑ ርግጠኛ አይደለም፣ ነገር ግን ይህ ባህላዊ ልዩነት በግብፃውያን ዘንድ ግልጽ ነው (ዘፍ. 43:32)።

አመቅ ጽሑፍ: 39:6ለ-18

⁶የዮሴፍም ፊቱ መልክ መልካምና ውብ ነበረ። ⁷ከዚህም በኋላ እንዲህ ሆነ የጌታው ሚስት በዮሴፍ ላይ ዓይንዋን ጣለች። ከእኔም ጋር ተኛ አለችው። ⁸እርሱም እንቢ አለ። ለጌታውም ሚስት እንዲህ አላት፡- እነሆ ጌታዬ በቤቱ ያለውን ምንም ምን የሚያውቀው የለም፤ ያለውንም ሁሉ ለእኔ አስረክቦኛል። ⁹ለዚህ ቤት ከእኔ የሚበልጥ ሰው የለም ሚስቱ ስለ ሆንሽ ከአንቺም በቀር ያልሰጠኝ ነገር የለም እንዴት ይህን ትልቅ ክፉ ነገር አደርጋለሁ? በእግዚአብሔር ፊት እንዴት ኃጢአትን እሠራለሁ? ¹⁰ይህንም ነገር በየዕለቱ ለዮሴፍ ትነግረው ነበር እርሱም ከእርስዋ ጋር ይተኛ ዘንድ ከእርስዋም ጋር ይሆን ዘንድ አልሰማትም። ¹¹እንዲህም ሆነ በዚያን ጊዜ ሥራውን እንዲሠራ ወደ ቤቱ ገባ በቤትም ውስጥ ከቤት ሰዎች ማንም አልነበረም። ¹²ከእኔ ጋር ተኛ ስትል ልብሱን ተጠማጥማ ያዘች እርሱም ልብሱን በእጅዋ ትቶላት ሸሽ ወደ ውጭም ወጣ። ¹³እንዲህም ሆነ ልብሱን ትቶ ወደ ውጭ እንደ ሸሽ ባየች ጊዜ። ¹⁴የቤትዋን ሰዎች ወደ እርስዋ ጠርታ እንዲህ ብላ ነገረቻቸው። እዩ ዕብራዊው ሰው በእኛ እንዲሠለቅ አግብቶብናል እርሱ ከእኔ ጋር ሊተኛ ወደ እኔ ገባ፤ እኔም ድምጹን ከፍ አድርጌ ጮኸሁ። ¹⁵ድምጹንም ከፍ አድርጌ እንደ ጮኸሁ ቢሰማ ልብሱን በእኔ ዘንድ ጥሎ ሸሽ ወደ ውጭም ወጣ። ¹⁶ጌታው ወደ ቤቱ እስኪገባ ድረስም ልብሱን ከእርስዋ ዘንድ አኖረች። ¹⁷ይህንም ነገር እንዲህ ብላ ነገረችው፡- ያገባህልን ዕብራዊው ባሪያ ሊሠለቅብኝ ወደ እኔ ገባ ¹⁸እኔም ድምጹን ከፍ አድርጌ ስጮኸ ልብሱን በእጄ ተወና ወደ ውጭ ሸሽ።

“የዮሴፍም ፊቱ መልክ መልካምና ውብ ነበረ” ይህው ተመሳሳይ ሐረግ (“መልክ መልካም፣” ቢዲቢ 421፣ “መልክ፣” ቢዲቢ 1061፣ “ገጽ፣” ቢዲቢ 909) እናቱን ራሱልን ለመግለጽ ጥቅም ላይ ውሏል (ዘፍ. 29:17)። በርካታ መልክ መልካም ወንዶች በብሉይ ኪዳን ተጠቅሰዋል፤ ከመሲሐ የዘር ሐረግ ጋር በተያያዘ። ይህ ሐረግም ደግሞ ጥቅም ላይ የዋለው ከዳዊትና ከልጁ አቤሰሎም ጋር በተያያዘ ነው። ምንም እንኳን ሳኦል እንደ ረጅምና መልክ መልካም ሰው ቢገለጽም። ውበት/መልክ መልካምነት ከባህል ባህል እና ከዕድሜ ዕድሜ እንደሚለያይ አስታውሱ። የዮሴፍ አካላዊ ገጽታ፣ ከጲጥፋራ ሚስት ጋር የችግሩ ምንጭ ይሆናል።

39:7 “ከዚህም በኋላ እንዲህ ሆነ የጌታው ሚስት በዮሴፍ ላይ ዓይንዋን ጣለች” የግብፅ ሴቶች ከማኅበረሰባቸው ጋር ሊኖራቸው ከሚችሉው ማኅበራዊ መስተጋብር እንደምናውቀው፣ ባህላዊ ምሳሌ ይመጣል፤ እሱም ከግብፅ ሴቶች ሞራል ለቀቅ ማለት ጋር በተያያዘ። የጲጥፋራ ሚስት በጣም ጥንቁቅ ነበረች፣ ከዮሴፍ ጋር ባደረገችው ቀረቤታ። ውጥኗም ከጊዜ ወደ ጊዜ እያደገ የመጣና በርካታ ደረጃዎችን የወጣ ይመስላል (ዝክ. ቁ. 10)። ይህ ኃይለኛ የሆነ ግፊት ነው፣ በዚህ ወጣት ዕብራዊ ጉብል ላይ፣ ይቺ ተጽዕኖ ሴት ከቀን ወደ ቀን በግብረ-ሥጋ ጥያቄዋ እየቀረበችው። ግልጽ የሆነ ተቃርኖ አለ፣ በይሁዳ የምዕራፍ 38 ድርጊቶች መካከልና፣ በዮሴፍ በዚህ ምዕራፍ ላይ!

39:8-9 ዮሴፍ ለእሷ በጣም ምክንያታዊና ተገቢ የሆነ ምላሽ የሰጠ ይመስላል፤ በዚህ ቁጥር ላይ ለወሰደችው ርምጃ። የመጀመሪያው የሚያያዘው ከጲጥፋራ ደግነት ጋር ነው፣ ለእሱ ካደረገው፣ እሱም በአንድምታ የእሷ የተለየ ቦታ መናወጥ እንደሌለበት። ደግሞም ዮሴፍ እግዚአብሔርን ተመልክቷል፣ ከግብረ ሥጋ ሕይወቱ ጋር በተያያዘ፣ በሕይወቱ የተለያየ ስፍራዎች በተገናኘ እንዳየው። ጠቃሚ የሚሆነው፣ ከማንም ጋር ግብረ ሥጋ መፈጸም፣ በእሱ አስተያየት፣ በጲጥፋራ ላይ ብቻ የተደረገ ኃጢአት አይሆንም፣ እንዲሁም ደግሞ በጲጥፋራ ሚስትም ላይ እንጂ፣ ነገር ግን በርግጥ በኤሎሂም ላይ ነው። ለእግዚአብሔር የጥቅል ስም መጠቀሙን ልብ በል (ማለትም፣ ኤሎሂም) ምክንያቱም ይህች ሴት ሃይማኖታዊ መረዳት የሌላት መሆኑ ግልጽ ስለሆነ፣ እናም እሷ የእግዚአብሔርን የኪዳን ስም አትረዳውም፣ ያህዌን (ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት)።

39:10 “እሷም ዮሴፍን በየዕለቱ ትነግረው ነበር” ይህ የተደጋገመ ሸክም ነው፣ ቀጣይነት ያለው ግብረ-ሥጋዊ ግፊት ወይም ግብረ-ሥጋዊ ትዕዛዝ፣ ከጌታው ሚስት። ዮሴፍ ባሪያ ነበር! የራሱን ድርጊት እንኳ ለመቆጣጠር መብት አልነበረውም!

39:11 ከጽሑፉ ፍቺ እንደምንረዳው፣ እሷ ሌሎቹ አገልጋዮች እንዲቀሩ አቅዳለች፣ ዮሴፍ ወደ ዕለት ተግባሩ ሲመጣ። ራቢዎች የሚሉት ይህ የሆነው በግብግውያን የግብግ ቀን ላይ ነበር፣ እናም እሷ አምኛል ብላለች፣ እቤት ለመቅረትና ዮሴፍን ለመዳራት።

39:12 “እርሱም ልብሱን በእጅዋ ትቶላት ሸሽ ወደ ውጭም ወጣ” አንዳንዶች ዮሴፍን ይከሱታል፣ ልብሱን ትቶ መሄዱን ዝም በማለቱ ምክንያት (ቢዲቢ 93፣ በትክክል ምን ዓይነት እንደሆነ ርግጠኛ አይደለም፣ የተመቅሶ የዘፍጥረት ማስታወሻ፣ ገጽ 895፣ የሚለው፣ በዚህ ጊዜ በግብፅ አገልጋዮች ከላይ በኩል መደረቢያ አይለብሱም፣ አነስ ያለች ሸሚዝ ብቻ)፣ ነገር ግን ምን ማድረግ ነበረበት?! ይህ ተገቢ ነበር፣ ለዝሙት ፈተና መንፈሳዊ መልስ (2ኛ ጢጦ. 2:22፣ 2ኛ ጴጥ. 1:4)።

39:13-18 እነዚህ ቁጥሮች የጲጥፋራን ሚስት ክስ ይዘዋል፣ ለሌሎቹ ግብግውያን አገልጋዮች እና ከዚያም ለባሏ።

39:14 “እሷም የቤትዋን ሰዎች ወደ እርስዋ ጠርታ እንዲህ ብላ ነገረቻቸው” እነሱ ቀረብ ያሉ መሆን አለባቸው፣ ነገር ግን እቤት አልነበሩም። በርካታ አስገራሚ ነገሮች አሉ፣ በንግግሯ ውስጥ።

1. ባሏን አማርራለች፣ ይሄንን ዕብራዊ ባሪያ ወደ ቤት ስላመጣ (ዝክ. ቁ. 19)
2. በዘረኛ ስድብ አጉድፋዋለች፣ ዕብራይስጥ በመሆኑ ምክንያት

ከግብግውያን ደሴዎች ግልጽ እንደሆነው፣ እነሱ ከሌሎቹ ባዕዳን ሕዝቦች የላቁ እንደሆኑ ይሰማቸዋል።

“ዕብራዊ” “ዕብራዊ” ለሚለው ቃል (ቢዲቢ 720) ከሁለት አንዱ ታሳቢ መነሻ አለው (1) ዲበር ከሚለው ነው የመጣው፣ የአብርሃም ቤተሰብ የተገኘበት ዘር (ዘፍ. 11:16፣ ለአብርሃም ጥቅም ላይ የዋለ 14:13 ላይ እና የእሱ ዝርዮች (ዝክ. 39:14፣17፣ 40:15፣ 41:12፣ 43:32) ወይም (2) እሱም የመጣው ከጥቅል ስም ነው፣ ለዘላን ሕዝቦች፣ እነሱም ሀቢራ (ስደተኛ) ከሚባለው ወንዝ ማዶ የመጡ ናቸው፣ በቴል ኤል አርማርና መልእክቶች።

“በእኛ እንዲሳለቅ” የዕብራይስጡ ቃል “እንዲሳለቅብን” (ቢዲቢ 850፣ ኬቢ 1019፣ ፔይል ያልተወሰነ አወቃቀር) በዚህ ቁጥር ባህላዊ ፈሊጥ ያለ ይመስላል “የጾታ ጥቃት ሊሰነዘርብን” (ዝክ. 26:8)። አንድምታውም ዮሴፍ ይሄንን በእሷም ሆነ በሌሎቹ የጲጥፋራ ቤተሰቦች ላይ በተደጋጋሚ እንዳደረገ ለማሳየት ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 39:19-23

¹⁹ጌታውም፡- ባሪያህ እንዲህ አደረገኝ ብላ የነገረችውን የሚሰቱን ቃል በሰማ ጊዜ እጅግ ተቆጣ። ²⁰የዮሴፍም ጌታ ወሰደው፤ የንጉሡ እስረኞችም ወደሚታሰሩበት ስፍራ ወደ ግዛት ቤት አገባው ከዚያም በግዛት ነበረ። ²¹እግዚአብሔርም ከዮሴፍ ጋር ነበረ ምሕረትንም አበዛለት፤ በግዛት ቤቱም አለቃ ፊት ሞገስን ሰጠው። ²²የግዛት ቤቱም አለቃ በግዛት ያሉትን እስረኞች ሁሉ በዮሴፍ እጅ አሳልፎ ሰጣቸው በዚያም የሚደረገው ነገር ሁሉ እርሱ የሚያደርገው ነበረ። ²³የግዛት ቤቱም አለቃ በእጁ ያለውን ነገር ከቶ አላሰበም፤ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ነበረና የሚያደርገውንም ሁሉ እግዚአብሔር ያቀናሰት ነበር።

39:20 “የዮሴፍም ጌታ ወሰደው እስር ቤትም አገባው” ለዚህ ዓይነቱ ወንጀል የተለመደው ቅጣት ሞት ነበር (አይ ቪ ፒ የመጽሐፍ ቅዱሳዊ የኋላ ታሪክ ሐተታ፡ 7ጽ 71)። እሱም የሚመስለው ጲጥፋራ ምናልባት በሚስቱ ንግግር ላይ መጠነኛ ጥርጣሬ እንደሚኖረው ነው። እኔ በርግጠኝነት የምለው በዚህ ዓይነቱ የዮሴፍ የሕይወት ነጥብ፤ በእግዚአብሔር ላይ ባለው ታላቅ እምነት፤ ሆነ በተባለው ጉዳይ የግድ መደነቅ አለበት (ዘፍ. 40:15)!

“የንጉሡ እስረኞችም ወደሚታሰሩበት ስፍራ ወደ ግዛት ቤት አገባው፤ ከዚያም በግዛት ነበረ” ይህ ለእስር ቤት በእጅጉን ያልተለመደ ቃል ነው። እሱም የሚመስለው “ክበባዊ መሆን” ከሚለው ሥር ነው (ከመገልጻዊ ማኅልይ 7:2) ወይም “መከበብ” (ቢዲቢ 690፤ የሚገኘው 39:20-23 እና 40:3፤5 ላይ ብቻ ነው) እንዲሁም አንዳንድ ተንታኞች የሚሉት እሱ ከብ ዓይነት ቅርፅ ያለው እስር ቤት ነው፤ ሌሎች ደግሞ የሚያምኑት የተለየ ሕንፃ ነው፤ በዘበኞቹ አለቃ ይዞታ ላይ (ማለትም፡ ጲጥፋራ)። ይህ እውነት ከሆነ ዮሴፍ በግልጽ እንዴት አድርጎ ከጌታው ቤት ወደ ጌታው እስር ቤት መዛወሩን እናያለን፤ እሱም ብዙ ርቀት የሌለው።

የእግዚአብሔር “የማይታዩ እጆች” በሥራ ላይ ናቸው፤ የሱን እቅድ ቀጣይ ደረጃ ለመጀመር። ዮሴፍ ፈጽሞ ተለውጧል፤ በያህዌ ላይ ባለው እምነት፤ ከምዕራፍ 37 ወዲህ። እግዚአብሔርን ማወቅ ባሕርያችንም ሆነ ድርጊታችን ላይ ተጽዕኖ ያሳርፋል!

39:21-23 የእግዚአብሔር መገኘት አሁንም ከዮሴፍ ጋር ነው፤ እጅግ በተለየና በግልጽ ሊታይ በሚችል መንገድ። ይህ ማለት እሱ ያለፈባቸው የተወሰኑ በጣም አስቸጋሪ የአካል እና የአእምሮ ልምድ አይኖሩም ማለት አይደለም፤ ግን የእግዚአብሔር ክብካቤ በግልጽ ከእሱ ጋር ነበር ማለት እንጂ።

39:23 ይህ ሐረግ ከቁ. 6 ጋር ተመሳሳይ ነው። ዮሴፍ ለሁሉም ነገር ጥንቃቄ ያደርግ ነበር። እሱም ከመለኮት የተሰጠው አስተዳዳሪ ነበር፤ እናም ኋላ ላይ እንደምንረዳው ሕልም ፈቺ።

ዘፍጥረት 40

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አአሰመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አመቅ
ዮሴፍ ህልምን ፈታ	የአሰረኛው ህልም	ዮሴፍ፤ የ ህልም መፈታት	ዮሴፍ፤ የአሰረኛውን ህልም ፈታ	ዮሴፍ፤ የፈረአገን ሰራተኞች ህልም ፈታ
40:1-8	40:1-8	40:1-8	40:1-4 40:5-7 40:8ሀ	40:1-4 40:5-8
40:9-15	40:9-15	40:9-15	40:8ለ 40:9-11	40:9-15
40:16-19	40:16-19	40:16-19	40:12-15 40:16-17	40:16-19
40:20-23	40:20-23	40:20-23	40:18-19 40:20-23	40:20-23

የንባብ ዑደት ሰስተኛውን (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ በአንቀጽ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ሙሉውን ምዕራፍ በአንድ ጊዜ አንብበው። ዋናዎቹን ፍሬ ሐሳቦች ላይ። ያንተን የርዕስ ሐሳብ ክፍሎች ከላይ ከተጠቀሱት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አሰተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጽ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. የሁለተኛው አንቀጽ
3. የሦስተኛው አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘት

አመቅ (ጽሑፍ)፤ 40: 1-8

¹ ከዚህ ነገር በኋላም እንዲህ ሆነ የግብፅ ንጉሥ የጠጅ አሳላፊና የእንጀራ አበዛ ጌታቸውን የግብፅ ንጉሥን በደሉ። ² ፈርዖንም በሁለቱ ሹማምቱ በጠጅ አሳላፊዎቹ አለቃና በእንጀራ አበዛዎቹ አለቃ ላይ ተቆጣጣሪ ጥገና ሰጠ። ³ ዮሴፍ ታስሮ በነበረበትም በግዛት ስፍራ በዘበኞቹ አለቃ ቤት አስጠበቃቸው። ⁴ የዘበኞቹም አለቃ ለዮሴፍ አሳልፎ ሰጣቸው፤ እርሱም ያገለግላቸው ነበር በግዛት ቤትም አያሌ ቀን መጡ። ⁵ በግዛት ቤት የነበሩት የግብፅ ንጉሥ ጠጅ አሳላፊና እንጀራ አበዛ ሁለቱም በአንዲት ሌሊት እንደ ሕልሙ ትርጓሜ እየራሳቸው ሕልምን አለሙ። ⁶ ዮሴፍም ማልዶ ወደ እነርሱ ገባ፤ እነሆም አዝነው አያቸው። ⁷ በጌታው ቤት ከእርሱ ጋር በግዛት የነበሩትንም የፈርዖንን ሹማምት እንዲህ ብሎ ጠየቃቸው። እናንተ ዛሬ ስለ ምን አዝናችኋል? ⁸ እርሱም፡- ሕልምን አልመንን የሚተረጎምልን አጣን አሉት። ዮሴፍም አላቸው። ሕልምን የሚተረጎም እግዚአብሔር የሰጠው አይደለምን? እስቲ ንገሩኝ።

40:1 "የጠጅ አሳላፊና" ይህ ቃል "መጠጣት" ከሚል ግስ የመጣ ነው (ቢዲቢ 1052). ይህ ቃል ብዙውን ጊዜ "አሸከር" ወደሚል ቃል ተተርጎሟል። ለዚህ ቃል የአሜሪካው ትርጉም "ከቡር የጠጅ አሳላፊ" የሚል ነው። ለዚህ ቢሮ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ሁለት ማጣቀሻዎች

ይገኛሉ። (1) በ ነህምያ. 1:11 (ቢዲቢ 1052 I) እና (2) "በራብሻክህ" የሚለው ቃል(ቢዲቢ 913 II, cf. 2 ነግ:8:17,19,26,27,28,37; 19:4,8; lsa. 36:2,4,11,12,13,22; 37:4,8); በግልጽ ይህ ክፍተኛ የቤተመንግስት ባለስልጣን እና በጣም ተአማኒነት የነበረው ሰው ነበር። ምግብ እየፈተሽ ለንጉሥ ማቅረብ ብቻ ሳይሆን በተጨማሪም አማካሪ ነበር። ንጉሡን ሊጎዳ ወይም ሊገድል ከሚችል ማንኛውም ነገር ሁል ጊዜ የሚጠብቅ ነው። እርሱ ምግብ የሚያዘጋጅ ጠባቂም ነበር።

! "የግብፅ ንጉሥ የእንጆራ አበዛ" የእንጆራ አበዛው((ቢዲቢ 66፣ ኬቢ 78፣ ቃል ያሁን ጊዜ አመልካች) በሩቅ ምስራቅ ሰዎች ቤተ-መንግሥት በጣም አስፈላጊ ባለስልጣን እና በጣም የቅርብ ወዳጅ ነበር። ይህ በተለይ እንደምናውቀው 38 የተለያዩ ዓይነት ኬኮች እና እንዲሁም 57 የተለያዩ ዓይነት ዳቦዎች በቋሚነት በሚጋገሩበት በግብጽ ውስጥ በዚያ እውነት ነበር ። ከዳቦዎቹ አንዳንዶቹ በግብጽ ያሉትን አንስሳት እና አንዳንድ ነገሮችን እንዲመስሉ ተደርገው የተለያዩ ቀለሞች የሚደረግላቸው እንዲሁም ከተለያዩ የአህል አይነቶች የሚዘጋጁ እና የተለያዩ ቅርጽ የሚወጣላቸው ናቸው።

! "ጌታቸውን የግብፅ ንጉሥን በደሉ" በምን አይነት መልጃ እንደበደሉ አልተገለጠም። ሊያካትት የሚችለው (1) የምግብ ወይም የመጠጡ ደረጃ (2) ምክራቸው ወይም ከዚያ መጉደል፤ "በደሉ" የሚለው ግስ (ቢዲቢ 306, ከቢ 305, ቃል/ፍጹም) ብዙ የሚፈታበት ተመሳሳይ ቦታ አለው ("ግብን መሳት"፣ "ኃጢአት"፣ " መሳሳት") 39:9; 42:22; 43:9) ይመልከቱ። ራቪ (የመካከለኛው ዘመን ሐተታ ሰጪ) በደሉ የሚያመለክተው (1) በንጉሱ መጠጥ ውስጥ ዝንብ አግኝተው ይሆናል፤ (2) በዳቦው ውስጥ ጠጠር አግኝተው ይሆናል ይላል። ሆኖም ይህ ግምታዊ አፈታት ወይም አፈታሪክ ብቻ ነው።

40:2 "ፈርዖንም ተቆጣ" ይህ ግስ (ቢዲቢ 893, ከቢ 1124, ኢ ፍጹማው ቃል) ብዙ ጊዜ ያገለገለው፤

- 1. ለእግዚአብሔርን ቁጣ ሌዋዊያን 10:6; ዛጉ 16:22; ዘዳ 1:34; 9:19
- 2. ለሰው ቁጣ
 - ሀ. ሙሴ፤ ዘጸአት. 16:20; ሌዋዊያን 10:16; ዛጉ 31:14
 - ለ. የፍልስጤማዊያን አዛዥ፤ ሰሙ 29:4
 - ሐ. ንዕማን ለ ነግሥት 5:11
 - መ. የእግዚአብሔር ሰው ለ ነግሥት 13:19
 - ሠ. አርጤክስስ ፤ አስቴር 1:12
 - ረ. የንጉስ ጠባቂዎች፤ አስቴር 2:21

በተግባር የሚገለጥ ጠንካራ ቁጣን ያመለክታል። ከ 39:19 "እጅግ ተቆጣ" ከሚለው ቃል ጋር የተለያየ ነው። (354, ከቢ 351)።

40:3 "በግዛት ስፍራ በዘበኞቹ አለቃ ቤት አስጠበቃቸው" "የዘበኞቹ አለቃ የሚለው ቃል ሚያመለክተው ጳጥፋራን ነው (37:36; 39:1)። የጳጥፋራ የግዛት ቤት አለቃ (ቢዲቢ፤ 978) የሱፍን በወህኒ እንዲሆን አደረገው። እነዚህ ሁለቱ እስረኞች ከፖለቲካ ጋር የተነካካ ነገር ሳይኖረው እንደማይቀር ግልጽ ነው። ምክንያቱም ምናልባት እንደገና ተነስተው የቤተ መንግሥቱ ኃይለኛ ጠላቶች ሊሆኑ ይችላሉ።

! "ታስሮ በነበረበት" ታስሮ የሚለው ቃል ቃል በቃል ሲታይ መታሰር ማለት ነው። (ቢዲቢ፤ 63፤ ኬ ቢ 75). ምናልባት የሱፍ ለተወሰነ ጊዜ እግረ ብረት ታስሮ ይሆናል(መዝ: 105:18)፤ ሆኖም እግዚአብሔር ከርሱ ጋር ነበር ። ይህ በጣም አስቸጋሪ፣ከባድ ጊዜ ነበር። በእስር ቤትም ምን ያህል ጊዜ እንደቆየ በእርግጠኝነት አናውቅም። አንዳንድ ሐተታ ሰጪዎች ለ10 አመታት ነው ይላሉ። (ለምሳሌ ቁጥር 4 ላይ "አያሌ ቀን" ስለሚል)።

40:4 "የዘበኞቹም አለቃ ለየሱፍ አሳልፎ ሰጣቸው " ይህ ሰው እነዚህ ሹማምንቶች በደንብ እንዲታዩ ፈልጎ ይሆናል ለየሱፍ አሳልፎ የሰጣቸው የሱፍም ለዚህ ሥራ ብቃት ያለው ሰው መሰሏል።

- አንድ ሰው "የዘበኞቹም አለቃ" ተብሎ የተጠራው
 - 1. ጵጥፎራ፤ 37:36; 39:1
 - 2. የግዛት ቤት አለቃ፤ 39:21-23 ቢሆን ይደነቅ ይሆናል።

እርሱ ምናልባት ከጵጥፎራ ቁጥጥር በታች የነበረ እጅግ ልዩ የሆነ እስር ቤት ሊሆን ይችላል፤ ግን ያን ኃላፊነት ለየሱፍ ለሰጠው "ለዘበኞቹ አለቃ" ሰጠው።

40:5 ይህ ጥቅስ የሱፍ ልዩ የሆነ ሁለተኛ ስጦታ እንዳለው (ለምሳሌ ህልም መፍታት) በግልጽ ለማሳት ቃል በቃል የሆነ ደረጃን ያስቀምጣል። ያህዌ (ወይም የጌታ መልአክ) ብዙውን ጊዜ ለህዝቡ በራዕይ ራሱን ገልጧል ነገር ግን የአብርሃም ዘሮች ላልሆኑት እርሱ ብዙውን ጊዜ ህልምን ይጠቀማል (ዘፍ. 20:3፤ 31:24፤ 41:1፤ ዳን 2)።

40:6-7 "የሱፍም ማልዶ ወደ እነርሱ ገባ፤ እነሆም አዝነው አያቸው" በዚህን ጊዜ የሱፍ ታስሮ እንዳልነበረ እዚህ ላይ ግልጽ ነው። እርሱ የእነዚህን ሰዎች ስሜት እና ያሉበትን ሁኔታ ያሳስበው ነበር።("አዝነው" ቢዲቢ 277 II, ኬ፤ቢ 277, ቃል/ ሃላፊ ጊዜያት ሁኔታ አመልካች።

40:8 እንደገና የሱፍ ስለህይወት ያለውን መሰረታዊ እይታ ያሳያል (ለምሳሌ እግዚአብሔር ሁሉም ነገር በርሱ ቁጥጥር ሥር እንዳለ ህልሞችን ጨምሮ ዘፍ 41:16፤25:28፤ ዳን: 2:27-28:45)። ከራሱ ህይወት እንደምናውቀው ህልሞች በጣም አስፈላጊ የሆነ ነገሮች እንደነበሩ ወጣት ሳለም እግዚአብሔር ለርሱ የሚናገርበት መንገድ እንደነበር አናውቃለን (ዘፍ 37) ከቤተሰቦቹ ዘንድ መገፋትን ያተረፈበት ቢሆንም እንኳ ። "መንገር" የሚለው ግስ ቃል በቃል "መተረክ" ትእዛዛዊ መለኮ ከግሱ ጋር የሚያያዝ ነው ቢዲቢ 707፤ኬቢ 765 ነገረ የሚለውን ትእዛዛዊ ግስ የሚቀጥለውን ቁጥር ዘፍ 37:10 ይከፍታል።

አመቅ (ጽሑፍ) 40:9-15

የጠጅ አሳላፊዎች አለቃም ለዮሴፍ ሕልሙን እንዲህ ብሎ ነገረው። በሕልሜ የወይን ዛፍ በፊቴ ሆኖ አየሁ። በዛሬውም ሦስት አረግ አለባት እርሱም ቅጠልና አበባ አወጣች። ዘለላም አንጠለጠለች። የዘለላም ፍሬ በሰለ የፈርዖንም ጽዋ በእጄ ነበረ ፍሬውንም ወስጄ በፈርዖን ጽዋ ጨመቅሁት። ጽዋውንም ለፈርዖን በእጁ ሰጠሁት። የዮሴፍም አለው። የዚህ ትርጓሜው ይህ ነው ሦስቱ አረግ ሦስት ቀን ነው እስከ ሦስት ቀን ድረስ ፈርዖን ራሱን ከፍ ያደርጋል። ወደ ቀደመው ሹመትም ይመልስሃል ጠጅ አሳላፊ በነበርህበት ጊዜ ስታደርግ እንደ ነበረው እንደ ቀድሞው ሥርዓትም የፈርዖንን ጽዋ በእጁ ትሰጣለህ። ነገር ግን በጎ ነገር በተደረገልህ ጊዜ እኔን አስበኝ። ምሕረትንም አድርግልኝ። የእኔንም ነገር ለፈርዖን ነግረህ ከዚህ ቤት አውጣኝ እኔን ከዕብራውያን አገር ስርቀው አምጥተውኛልና ከዚህም ደግሞ በግዞት ያኖሩኝ ዘንድ ምንም አላደረግሁም።

40:9 “የወይን ዛፍ በፊቴ ሆኖ አየሁ” ብዙ ሐተታ ሰጪዎች ይህ ታሪካዊ ህልም እነደሆነ አረጋግጠዋል ምክንያቱም እርሾ የገባበት ወይን በግብጽ ውስጥ ጥቅም ላይ አይውልም። ሆኖም ግን የጥንት የታሪክ ፀሐፊ ፤ ሄሮዲዮስ በዚህ ግንኙነት ላይ ትንሽ አልተስተዋለም። እርግጥ ነው በግብጽ እርሾ ያልገባበት ወይን ተራ መጠጥ አልነበረም። ግን በካህናትና የከበሩ ሰዎች ዘንድ ይጠቀሙበትነበር። ስለዚህ ለንጉሳዊ መጠጥ የተለየ ምልክት ይሆን ነበር(በ ጆምስ መ፤ፈሪማን የተጻፈ የመጽሐፍ ቅዱስ ባህልና አኗኗር ገጽ 45 ተመልከት)።

40:11 “ጨመቅሁት” ይህ ግስ (ቢዲቢ 965፤ከቢ 1315, ቃል(ያልተጠናቀቀ) በሚያስደንቅ ሁኔታ በብሉይ ኪዳን ውስት በዚህ ስፍራ ብቻ ነው የሚገኘው።

40:13 የጠጅ አሳላፊውም ወደ ቀደመው ሥራውና ሹመቱ ተመለሰ። እንደ ቀድሞው ሥርዓት ብሎ የተተረጎመው ቃል በቃል ሲታይ “ፍርድ” ነው (ቢዲቢ 1048) ግን ኢ ሥነመለኮታዊ በሆነ ቃል አልፎ አልፎ ጥቅም ላይ ወሏል። በተለምዶ “ፍርድ” ወይም “ፍትህ” ወደሚለው ተተርጉሟል።

40:14-15 ለዮሴፍ አገልግሎትና ደግነት ከጠጅ አሳላፊው ሞገስን ይጠይቃል። ፍትህ አልባ የሆነውን የርሱን ጉዳይ ያብራራለታል ለፈርዖንም ነገር እንዲያወጣው ይለምነዋል። የዮሴፍ ምረኮኛ ባሪያ እስረኛም ስለሆነ እነደ ፈሪዖን እስረኛ አልተያዘም።

40:15 የዮሴፍ በወንድሞቹ ስለመሸጡ የሚገልፅ ሀሳብ “ተሰርቆ” በሚለው ቃል ተገልጧል (ቃል በቃል፤ ስለ መሰረቅ)። ይህ በዚያው ሥራው-ቃል ትክክለኛ የማይወሰን እና የተጠናቀቀ ግስ ጽሁፍ አጠቃቀም በውስጥ የጠነከረ ነው (ቢዲቢ 170, ከቢ 198)።

ከዕብራውያን አገር” ይህ ሊሆን የሚችለው

- 1) የኋላ ጊዜያት አራሚ/ጸሀፊ ይህን ሀሳብ ጨምሮበት ሊሆን ይችላል።
- 2) አባቶች ይኖሩበት የነበረው ምድር በተመለከተ ጥቅም ላይ ውሎ ሊሆን ይችላል (ይህ እውነት ከሆነ ከዕብራውያን እንደገና መልሶ ሊፈታ እና በጣም ጠባብ በሆነ መንገድ ጥቅም ላይ መዋል ባስፈለገውም ነበር)።

! “ግዞት” ይህ ቃል(ቢዲቢ 92) በ (ዘፍ 37:24) ላይ ከተጠቀሰው ወንድሞቹ በከነዓንም ምድር እርሱን ከጣሉበት ደረቅ ጉዳይ ጋር አንድ አይነት ነው። እርሱ ከአንድ ጉዳይ ወደ ሌላው ተለውጧል! ቃሉ እዚህ ቦታ እንዲሁም ዘፀ 12:29 እና ኤር 37:16 ላይ ለእስር ቤት ጥቅም ላይ ወሏል።

አመቅ (ጽሑፍ) 40:16-19

የአንጀራ አበዛዎቹ አለቃም ሕልሙን በመልካም እንደ ተረጎመ ባዩ ጊዜ የዮሴፍን እንዲህ አለው። እኔም ደግሞ ሕልም አይቼ ነበር፤ እነሆም ሦስት መሶብ ነጭ እንጀራ በራሴ ላይ ነበረ 17 በላይኛውም መሶብ ፈርዖን ከሚበላው ከጋጋሪዎች ሥራ ሁሉ ነበረበት ወፎችም በራሴ ላይ ከመሶቡ ይበሉ ነበር።18 የዮሴፍም መልሶ እንዲህ አለው፡- የዚህ ትርጓሜው ይህ ነው ሦስቱ መሶብ ሦስት ቀን ነው 19 እስከ ሦስት ቀን ድረስ ፈርዖን ራሱን ከፍ ያደርጋል፤ በእንጨትም ላይ ይሰቅልሃል ወፎችም ሥጋህን ይበሉታል።

40:16 “እኔም ደግሞ ሕልም አይቼ ነበር፤ እነሆም ሦስት መሶብ ነጭ እንጀራ በራሴ ላይ ነበረ” “ነጭ እንጀራ” ለሚለው ዕድብ-ራይስጡ ቃል(ቢዲቢ 301 I) ከአራማይክ እና ከአረብኛ “ነጭ”ከሚል ሥርወ ቃል የመጣ አልፎ አልፎ የሚገኝ ነው (ኒዶት ጥራዝ 2 ገጽ 54)። እሱ ምናልባት ነጭ ቅርጫት፤ ወፎች ከላይም ከጎንም ሆነው ከርሱ እንጀራ ሊበሉበት የሚችሉበት አይነት ነገር ሊያመለክት ይችላል (ቁ 17)። በከነዓን ሴቶች ከባድ ሸክም የሚሸከሙት በራሳቸው ላይ መሆኑን በግብፅ ግን ወንዶች ብቻ ከባድ ሸክም በራሳቸው እንደሚሸከሙ ማስታወስ አስደሳች ነው ግን ሴቶች በትከሻቸው ይሸከማሉ። ይህ ታሪኩ ልዩ መሆኑንና ትክክለኛነቱን ያሳያል።

40:17 “ፈርዖን ከሚበላው ከጋጋሪዎች ሥራ ሁሉ” ከ አንዳንድ ግባጭን ጽሁፎች ላይ እንደገኘው 38 አይነት ኬኮች እና 57 ዓይነት ዳቦዎች በግብፅ እንደሚታወቁ ይህ በታሪክ ትክክል ነው (በቁ 1 ላይ ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ)።

40:19 “ፈርዖን ራሱን ከፍ ያደርጋል” ከ 13-19 ባሉት ቁጥሮች “ራሱን ከፍ ያደርጋል” የሚለው ሐረግ መሠረታዊ የሆነ ልዩ ትርጉም እንዳለው ግልፅ ነው (ቢዲቢ 669፤ ኬቢ 724፤ ቃል ያልተፈጸመ)። በቁጥር 13 ላይ በቀላሉ “የአንድን ሰው ራስ ከፍ ማድረግ መልካም ማድረግን ያመለክታል” ማለት ነው (ዙጉልቁ 6:26) ። እርሱ “መልቀቅ” ለሚለው ብህል ነው (2 ነግ 25:27) ። በቁጥር 19 ላይ “የአንድን ሰው ራስ ከፍ ማድረግ መቁረጥን ያመለክታል” ቢዲቢ 671፤ 3ለ)። እርሱ በተጨማሪም ስቅላትን አያመለክትም ምክንያቱም ራሱ የተቆረጠውን ሰው መስቀል አስቸጋሪ ስለሚሆን! ይህ ስቅላት አንድ ሰው ከሞተ በኋላ በአደባባይ መስቀልን ወይም በሹል ነገር መውጋት ማለትን ይመስላል ኢያሱ 8:29፤ 1ሳሙ 31:9-10፤2 ሳሙ 4:12)። ይህ የአንድ ሰው መሞቱ በአደባባይ ከተረጋገጠ በኋላ ያለውን መውጋት አጠቃላይ ሀሳብ ይመስላል ዘዳግም 21፤23። የአንድ ሰው ሥጋ በወፎች መባላት የመቻሉ እውነት ሰው ከሞተ በኋላ በድኑን ለረጅም ጊዜ ተጠብቆ እንዲቆይ የማድረግ ልማድ ላላቸው ለግብጭን በተለየ መልኩ አስቃቂ ነው።

በነዚህ መሀከል ትስስር ያለ እነዚህን ማንም ሊገረም ይችላል።

1. "ወህኒ" (ቃል በቃል "ክብ") የ39:20-23:40:3,5
2. "ግዙት" (ቃል በቃል "ጉድጓድ") የ40:15
3. "ከፍ አደረገ"

አንድ እስር ቤት በምድር ላይ ትልቅ ክብ ጉድጓድ ሊሆን ይችላል?

አመቅ (ጽሑፍ) 40:20-23

በሦስተኛውም ቀን ፈርዖን የተወለደበት ቀን ነበረ። ለሠራዊቱም ሁሉ ግብር አደረገ የጠጅ አሳላፊዎቹን አለቃና የእንጀራ አበዛዎቹን አለቃ በአሸከሮቹ መካከል ከፍ አደረገ። 21 የጠጅ አሳላፊዎቹንም አለቃ ወደ ስፍራው መለሰው። ጽዋውንም በፈርዖን እጅ ሰጠ 22 የእንጀራ አበዛዎቹንም አለቃ ሰቀለው። የሴፍ እንደተረጎመላቸው። 23 የጠጅ አሳላፊዎች አለቃ ግን የሴፍን አሳሰበውም። ረሳው እንጂ።

40:20-23 ይህ የዮሴፍ ህልም ትርጓሜ መፈጸም እና የጠጅ አሳላፊዎቹም አለቃ የሴፍን አለማሰታወቅን ነው። (ቢዲቢ 269፤ ኬቢ 269 ቃል ምሉእ)። አሁንም ከያህዌ በስተቀር ማንም የሴፍን አይረዳውም። እውነተኛ ምንጭ እግዚአብሔር ብቻ ነው! አሁንም "ከፍ አደረገ" የሚለው ግስ በተቃራኒ መንገድ ጥቅም ላይ ውሏል (በተወሰኑ አሻሚ ነገሮች ጭምር ቁጥር 20)።

የውይይት ጥያቄዎች?

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

የመወያያ ጥያቄዎች ምዕራፍ 39-40

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረገሙ ያላፈነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ጳጥፎራ የሴፍንምን ነው ያስተዋወቀው ለምንድ ነው?
2. የሴፍ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ በቀደመው ምዕራፍ ውስጥ ካለው ይሁዳ ጋር እንዴት ይለያል?
3. የሴፍ ለዓላማ በግዛት ቤት እንዳለ አስተውሏል?
4. እግዚአብሔር ሁል ጊዜ በህልሞች ብቻ ይናገራል ወይስ በተወሰኑ ህልሞች በኩል ይናገራል? ህልምን የመተርጎም ችሎታ ቋሚ የፀጋ ሥጦታ ነው ወይስ ውስን የብሉይ ኪዳን ልምምድ ነው ?

ዘፍጥረት 41 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱም	አክሱም	አየተሙት	አክሱም	ኢመቅ(ማጽን ተከትሎ)
የፈርዖን ሕልም	የፈርዖን ሕልም	የዮሴፍ ከፍታ	የዮሴፍ የንጉሥን ሕልም ተረጎም	የፈርዖን ሕልም
41:1-8	41:1-8	41:1-8	41:1-8	41:1-4 41:5-7 41:5-7
41:9-13	41:9-13	41:9-13	41:9-13	
የዮሴፍ ተረጎም				41:8-13
41:14-24	41:14-24	41:14-21	41:14-15 41:16 41:17-24	41:14-16 41:17-24
41:25-36	41:25-36	41:25-36	41:25-32 41:33-36	41:25-32 41:33-36
41:37	የዮሴፍ ወደ ሥልጣን መጣ 41:37-45	41:37-45	የዮሴፍ በግብፅ ላይ ገዥ ተደረገ 41:37-46ሀ	የዮሴፍ እድገት 41:37-43
41:38-45				
41:46-49	41:46-49	41:46-49	41:46ለ-49	41:44-45 41:46-49
የዮሴፍ ልጆች				የዮሴፍ ልጆች
41:50-52	41:50-52	41:50-52	41:50-52	41:50-52
41:53-57	41:53-57	41:53-57	41:53-57	41:53-57

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መገዛ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 41:1-8

¹ከሁለት ዓመት በኋላም ፈርዖን ሕልምን አየ፤ እነሆም፡ በወንዙ ዳር ቆሞ ነበር። ²እነሆም፡ መልካቸው ያማረ ሥጋቸውም የወፈረ ሰባት ላሞች ከወንዙ ወጡ፤ በውኃውም ዳር በመስኩ ይሰማሩ ነበር። ³ከእነርሱም በኋላ እነሆ መልካቸው የከፋ ሥጋቸውም የከሰ ሌሎች ሰባት ላሞች ከወንዙ ወጡ፤ በእነዚያም ላሞች አጠገብ በወንዙ ዳር ይቆሙ ነበር። ⁴መልካቸው የከፋ ሥጋቸውም የከሰ እነዚያም ላሞች መልካቸው ያማረውን ሥጋቸው የወፈረውን ሰባቱን ላሞች ዋጡአቸው። ፈርዖንም ነቃ። ⁵ደግሞም ተኛ ሁለተኛም ሕልምን አየ፤ እነሆም በአንድ አገዳ ላይ የነበሩ ያማሩና መልካም የሆኑ ሰባት እሾቶች ወጡ። ⁶እነሆም ከእነርሱ በኋላ የሰለቱና በምሥራቅ ነፋስ የተመቱ ሰባት እሾቶች ወጡ። ⁷የሰለቱትም እሾቶች ሰባቱን ያማሩና የዳበሩ እሾቶች ዋጡአቸው። ⁸ፈርዖንም ነቃ፤ እነሆም ሕልም ነበረ። በነጋም ጊዜ ነፍሱ ታወከችበት ወደ ሕልም ተርጓሚዎች ሁሉ ወደ ግብፅ ጠቢባንም ሁሉ ልኮ ወደ እርሱ ጠራቸው ፈርዖንም ሕልሙን ነገራቸው፤ ነገር ግን ከእነርሱ ለፈርዖን የሚተረጎም አልተገኘም።

41:1 “ከሁለት ዓመት በኋላም” ይህ፣ በርግጥ፣ ከምዕራፍ 40 ጋር ይዛመዳል፤ እሱም የሱፍ የሁለት እስረኞችን ሕልም የተረጎመበት፣ ሁለቱም ከእስር ቤት ይፈቱ ዘንድ የመሰላቸውን፣ እናም ግን፣ ይህ የተሳካ አልሆነም። ቀኑ ከአንደኛው አገልጋይ ወደ ኃላፊነት መመለሱና ከሌለኛው አገልጋይ መገደል በኋላ ነው። በየሱፍ የታሪክ ሐተታ ሁሉ አስገራሚ የሚሆነው ደራሲው/አራሚው በርካታ ቀናትን መመዘገቡ ነው። (1) እሱ ለባርነት ሲሸጥ አስራ ሰባት ዓመቱ ነበር (ዘፍ. 37:2)፤ (2) እሱም የግብፅ ሕዝብ ሁለተኛ አዛዥ ሆኖ ነበር፤ ሠላሳ ዓመት ዕድሜ ሲሞላው (ዘፍ. 41:46)። ከእነዚህ ቁጥሮች መመልከት የሚቻለው በእስር ቤት በግምት አስራ ሦስት ዓመት እንደቆየ ነው። ይህም ለኢጥፋራ አገልግሎት የሰጠበትን ጊዜ ይወስነዋል፤ የሚስቲቱ ገጠመኝ ከመድረሱ በፊት።

“ፈርዖን” ፈርዖን ለግብፃውያን ነገሥታት የጥቅል ስም ነው፤ ሃዳድ ለሶርያ እንደሆነ ሁሉ፣ ሲዛር ኋላ ላይ ለሮም ሆነ፣ ለሩሲያ ዛር እንደ ነበረ። የቃሉ ሥርወ-ቃል ርግጠኝነት የለውም፤ ነገር ግን አብዛኞቹ ግብፃውያን የሚገምቱት እሱ የመጣው “ቤተ-መንግሥት” ከሚለው ሐረግ ነው (ቢዲቢ 829፣ ማለትም፣ የጣዖታት ቤት)። የሱፍ በግብፅ ሁሉ ላይ ሁለተኛው ገዥ መሆኑ እንደነበረ በርካታ ክርክር አለ። ብዙዎች የሚገምቱት፣ ሊሆን የሚችለው በሃይክሶስ ጊዜ ነው፤ እሱም “የእረኛ ነገሥታት።” እነሱም በአጠቃላይ ሴማውያን የነበሩ፤ ግብፃውያን ሳይሆኑ (መመቅሐ (መልአቅ መጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ)፣ ገጽ 316 ተመልከት)። እነሱም የዝገታ ከ1730 እስከ 1570 ዓ.ዓ ነበር። ሆኖም፣ አስገራሚ የሚሆነው በቁ. 1፣ “ወንዙ።” ለሚለው ቃል እሱም በግልጽ ዐባይን የሚያመለክተው፣ የሚገኝበት መልኩ በ18ኛው ሥርወ-መንግሥት ወይም 1546-1085 ዓ.ዓ ብቻ ነው የሚከሰተው። ከግብፃውያን መዛግብት የምንረዳው በግብፅ ታሪክ ሁሉ በበርካቶች የግብፃውያን ሥርወ-መንግሥታት በኃላፊነት ቦታ ላይ ሴማውያን ነበሩ፤ ከላይ ከተጠቀሱት ከሁለቱ ይልቅ።

“ሕልም” የተሰፋፋ ሥነ-ጽሑፍ አለ፤ በግብፅም ሆነ በሜሶፖታሚያ፣ ሕልሞችንና ትርጉማቸውን በተመለከተ። አስገራሚ የሚሆነው፣ ሁለቱ ዕብራውያን ግለሰቦች ሕልምን በመተርጎም እያንዳንዳቸው ለጣዖት አምላኪ ነገሥታት መሥራታቸው፤ ዳንኤል በሜሶፖታሚያ እና የሱፍ በግብፅ።

- ኒዶቱ፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 154፣ ስለ ሦስቱ ዓይነት ሕልሞች አስደናቂ ገለጻ ይሰጣል።
- 1. የተፈጥሮ እንቅልፍ፣ መዝ. 126:1፣ ኢሳ. 29:7-8፣ መክ. 5:7
- 2. የሐሰት መገለጥ፣ ኤር. 23:25፣27፣32፣ 27:9-10፣ 29:8፣ ዘካ. 10:2
- 3. እውነተኛ መገለጥ፣ ዘፍ. 20:3፣ 28:12፣ ዘኁ. 12:6፣ | ነገሥ. 3:5፣ ዳን. 2:28፣ ማቴ. 1:20

ራዕዮች ዘወትር የሚከሰቱት በምሽት ነው፤ ነገር ግን ከሕልሞች የሚለዩ ይመስላል። የልዩነታቸው ትክክለኛ ተፈጥሮው አልተቀመጠም። ያህዌ ከሰዎች ንቃተ ሕሊና ጋር ይገናኛል፤ ለእነሱ የተለመዱ የሆኑትን ተምሳሌቶችና ዘይቤዎችን በመጠቀም።

“ዐባይ” ይህ (ቢዲቢ 384) ለግብፃውያን የተለዩ ከሆኑት ተከታታይ ቃሎች ውስጥ ቀዳሚው ነው። እነሱም የተለዩ የግብፃውያን ቃል ስለሆኑ አይደለም፤ ነገር ግን አጠቃላይ ዐውደ-ጽሑፍ ባህሉ ግብፃዊ በመሆኑ ነው። ይህ ወንዝና ዓመታዊው ጎርፉ የግብፅ ሕይወትና ፍሬአማነት ምንጭ ነው። እሱም እንደ አምላክ ተደርጎ ተወስዷል (ዘጸ. 1:22) የሚለማመኑት።

41:2 “ሰባት ላሞች” ከጥሉታርክ፣ ሮማዊ የታሪክ ሰው እና ከኢክሳንደሪያው ክሌመንት፣ የጥንታዊቷ ቤተ-ክርስቲያን አባት እንደምንረዳው፣ “ላም” (ቢዲቢ 831) ተምሳሌትነቱ የግብፅ ምድርን ችሮታ ለማሳየት ነው። ላም ዋናዋ የግብፅ የርቢ እንስሳ እንደመሆኗ፣ በግ በፍልስጥኤም እንዲሁ ነው። ላም ለግብፃውያን ሕልም ግልጽ የሆነ ምርጫ ነው፤ የግብርናውን ችሮታ በተመለከተ (ማለትም፣ “ላም መሬት።” ቢዲቢ 421 [በጥሬው፣ “ያማረ”] እና “ስብ።” ቢዲቢ 135)።

“እነሱም በረግረጋማው መስክ ተሰማርተዋል” ይህም ሌለኛው የግብፅ የውሰት ቃል ነው። ከግብፃውያን ምንጮች እንደምንረዳው ከብቶቹ ራሳቸውን ውኃ ውስጥ የሚነኩሩት፣ በዐባይ ወንዝ ለበርካታ ምክንያቶች ነው። (1) ራሳቸውን ለማቀዝቀዝ፤ (2) ነፍሳትን ከላያቸው ላይ ለማባረር፤ እና (3) ለምለሙን የረግረጋማ ሣር ለሙብላት (ቢዲቢ 28)።

- 41:3-4 እነዚህ ላሞች ከቁ. 2 ጤነኛ ላሞች ቀጥተኛ ተቃርኖ አላቸው።
 - 1. አስቀያሚ (በጥሬው፣ “ለማየት የሚያስከፉ”)፣ ቢዲቢ 948 | አወቃቀር ቢዲቢ 909
 - 2. ከሲታ (በጥሬው፣ “ሥጋቸው የከሰ”)፣ ቢዲቢ 201 አወቃቀር ቢዲቢ 142
- በሷቸው (ቢዲቢ 37 ኬቢ 46፣ ያልተጠናቀቀ) ጤነኞቹን ላሞች (ቁ. 4)።

41:5 ሁለተኛው ሕልም ተደጋጋሚ ነው፤ ላሞቹ በተቃርኖ ከእሾቶች ጋር ከመቅረባቸው በቀር (ቢዲቢ 987 II)።

41:6 “የምስራቅ ነፋስ” ይህ የበረሀ ነፋስ (ቢዲቢ 870)፣ እሱም (በአራምኛ) በፍልስጥኤም “ሲሮኮ” ተብሎ የሚታወቀው፣ የምድርን የርሻ ምርት በመጉዳት፣ በከፋነቱ የታወቀ ነው። እሱም ከደቡባዊ ምስራቅ ይነፍሳል። እሱም በግብፅ “ከሀምሲን” ተብሎ ይጠራል፤ የሚመጣውም ከደቡብ፣ ከደቡባዊ ምስራቅ ነው። እሱም ሕዝ. 17:10 እና ሆሴዕ 13:15ን ያመለክታል። ሁሉም የእንስሳት መኖ (እና ብሎም ሰዎች) ይሞታሉ።

41:8 “ነፍሱ ታወከች” “ነፍሱ” በሚል የተተረጎመው ቃል ሩህ ነው (ቢዲቢ 924)፤ እሱም የሚያመለክተው በዚህ ምድር ላይ ያሉትን የእንስሳትንና የሰዎችን ጎይታ-ነፍስ ነው። እሱም “ንፋስ፣” “እስትንፋስ፣” “ነፍስ” በሚል ሊተረጎም ይችላል።

“ተቸገረ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 821፣ ኬቢ 952፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ) ያልፎ አልፎ ቃል ነው። እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው በኒፋል ግንድ ነው፤ በመዝ. 77:4፣ ዳን. 2:1፣3፣ እና ቃል ጥቅም ላይ የሚውለው ለእግዚአብሔር መንፈስ ለ“ማነቃቃት” በሚል፣ በመሳ. 13:25። የእሱም መሠረታዊ ትርጉም “መንዳት” ወይም “መግፋት” ነው።

“የግብፅም አስማተኞች” ይህም የሚመስለው ሌላኛው የግብፃውያን የውስት ቃል ሲሆን፣ እሱም የመጣው “መመስጥ” ከሚለው ሥር ነው (ቢዲቢ 355) እናም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ከተፈጥሮ በላይ ለሆነ እውቀት ነው (ዘጸ.7:11፣22፣ 8:7፣18፣19፣ 9:11)። ግብፃዊው ቃል ለባቢሎናዊ መናፍስት ጠሪ ካህናት ለምን ጥቅም ላይ እንደ ዋለ (ዳን. 1:20፣ 2:2፣10፣27፣ 4:7፣9) ርግጠኝነት የለውም። ስለሆነም፣ እነዚህ ሰዎች አንባቢዎች፣ ተለማማጆች፣ እና የጥንቶቹን መጻሕፍት የጻፉ ናቸው፤ ስለ መናፍስት-ጠሪና፣ ትርጉሞች፣ ወዘተ። እነሱ የሚያመለክቱት በግብፅ ብቻ አይደለም፣ ግን ደግሞ በባቢሎንም (ኢሳ. 44:25፣ ኤር. 50:35፣ 51:57) እና በፋርስ (አስቴር 1:13 እና 6:13)። በዳንኤል ጥቅም ላይ የዋሉት የተለዩ ቃላት ናቸው፣ ግን የሚጠቅሱት ተመሳሳይ የሆኑ ሕዝቦችን ነው።

ለመናፍስት ጠሪዎችና ለሕልም ፍቺ ሰፋ ላለ ማብራሪያ ኤ. ኤል. ኤጌንሂም፣ የሕልም ትርጓሜ በጥንት ቅርብ ምስራቅ፣ ገጽ 184-307።

“እና ሁሉም ጠቢባን ሰዎች” ይህ የሚያመለክተው የቤተ-መንግሥት አማካሪዎችን ነው (ቢዲቢ 481 አወቃቀር ቢዲቢ 314፣ ዘጸ. 7:11፣ ኢሳ. 19:11፣12)፣ ቀደም ሲል የተገለጠው ቃል ላይሆን ይችላል፣ የካህናት ወገን የሆኑ መናፍስት ጠሪዎችን።

“ነገር ግን ከእነርሱ ለፈርዖን የሚተረጎም አልተገኘም” ፈርዖን ባጠቃላይ በርካታ ታማኝ ጠቢባን ሰዎች ነበሩት፣ ከናቡከደነፆር በተሻለ፣ እሱም ለአስማተኞቹ የሕልሙን ይዘት በዝርዝር ያልነገራቸው፣ ትርጓሜውን ያበጃጁ ዘንድ (ዳንኤል 2)!

አመቅ ጽሑፍ: 41:9-13
⁹የዚያን ጊዜ የጠጅ አሳላፊዎቹ አለቃ እንዲህ ብሎ ለፈርዖን ተናገረ። እኔ ኃጢአቴን ዛሬ አሰባለሁ ¹⁰ፈርዖን በባሪይዎቹ ላይ ተቆጣጥሮ እኔንም የእንጀራ አበዛዎቹንም አለቃ በግዛት ስፍራ በዘበኞች አለቃ ቤት አኖረን ¹¹እኛም በእንዲት ሌሊት ሕልምን አለምን፤ እኔና እርሱ እያንዳንዳችን እንደ ሕልማችን ትርጓሜ አለምን። ¹²በዚያም የዘበኞቹ አለቃ ባሪያ የሆነ አንድ ዕብራዊ ጉልማሳ ከእኛ ጋር ነበረ ለእርሱም ነገርነው። ሕልማችንንም ተረጎመልን ለእያንዳንዱም እንደ ሕልሙ ተረጎመልን። ¹³እንዲህም ሆነ እንደ ተረጎመልን እንደዚያው ሆነ እኔ ወደ ሹመቴ ተመለስሁ። እርሱም ተሰቀለ።

41:9-12 “የገዛ ኃጢአቴን” ይህ አንቀጽ የሚያመለክተው ዘፍጥረት 40 ላይ የተመዘገቡትን ሁነቶች ነው። እሱም የሚመስለው፣ የሚናገረው ለአዲስ ፈርዖን ነው።

41:12 “ዕብራዊ ጎልማሳ” 40:15 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

አመቅ ጽሑፍ: 41:14-24
¹⁴ፈርዖንም ልኮ የሴፍን አስጠራ። ከግዛት ቤትም አስቸኩሉት እርሱም ተላጨ። ልብሱንም ለወጠ። ወደ ፈርዖንም ገባ። ¹⁵ፈርዖንም የሴፍን አለው። ሕልምን አየሁ። የሚተረጎመውም አልተገኘም ሕልምን እንደ ሰማሁ፤ እንደ ተረጎምህም ስለ አንተ ሰማሁ። ¹⁶የሴፍም ለፈርዖን እንዲህ ብሎ መለሰ፡- ይህ በእኔ አይደለም እግዚአብሔር ግን ለፈርዖን በደኅንነት ይመልስለታል። ¹⁷ፈርዖንም ለየሴፍ እንዲህ አለው፡- እነሆ፣ በሕልሜ በወንዝ ዳር ቆሜ ነበር ¹⁸እነሆም፣ ሥጋቸው የወፈረ መልካቸውም ያማረ ሰባት ላሞች ወጡ። በመስኩም ይሰማሩ ነበር ¹⁹ከእነርሱም በኋላ እነሆ የደከሙ መልካቸውም እጅግ የከፋ ሥጋቸውም የከሳ ሌሎች ሰባት ላሞች ወጡ በግብፅም ምድር ሁሉ እንደ እነርሱ መልክ ክፉ ከቶ አላየሁም ²⁰የከሱትና መልክ ክፉዎቹ ላሞች የመጀመሪያዎቹን ወፍራሞቹን ሰባት ላሞች ዋጡአቸው። ²¹በሆዳቸውም ተዋጡ በሆዳቸውም እንደተዋጡ አልታወቀም። መልካቸውም በመጀመሪያ እንደ ነበረው የከፋ ነበረ። ነቃሁም። ²²በሕልሜም እነሆ የዳብሩና መልካም የሆኑ ሰባት እሾቶች በአንድ አንዳ ሲወጡ አየሁ ²³ከእነርሱም በኋላ እነሆ የደረቁና የሰለቱ በምሥራቅ ነፋስ የተመቱ ሰባት እሾቶች ወጡ ²⁴የሰለቱት እሾቶች ያማሩትን ሰባቱን እሾቶች ዋጡአቸው። ለሕልም ተርጓሚዎችም ሕልሜን ነገርሁ የሚተረጎምልኝም አጣሁ።

41:14 “ከግዛት ቤትም አስቸኩሉው አውጥተው አመጡት” አሁንም ደግሞ የግብፅ የውስት ቃል ይኖረናል (40:15 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት) “ግዛት ቤት፣” በሚለው ቃል፣ ፍቺው ሊሆን የሚችለው “በግብፃውያን ምሽግ ውስጥ መዘጋት” ነው። የሴፍ ታስሮ የነበረው ከፖለቲካ እስረኞች ጋር መሆኑ ግልጽ ነው።

“እርሱም ተላጨ። ልብሱንም ለወጠ” እዚህም ደግሞ የግብፃውያን ልማድ ነው፣ ሂምን ብቻ አለመላጨት፣ ነገር ግን አጠቃላይ አካላትን ሁሉ መላጨት፣ እና ሁለመናውን ንጹሕ ማድረግ ፈርዖን ፊት ከመቅረቡ በፊት።

41:16 “ይህ በእኔ አይደለም፤ እግዚአብሔር ግን ለፈርዖን በደኅንነት ይመልስለታል” ይህ ምላሽ ከዳን. 2:27-30 ጋር በእጅጉን ይመሳሰላል። የሴፍ የሕልሞቹ ምንጭ በእሱ ችሎታ፣ ማለትም በመናፍስት ጠሪነት ወይም የጥንት መዛግብቶችን በማንበብ እንዳልሆነ አውቋል፤ በእግዚአብሔር ኃይል እንጂ (ዝክ. 40:8)። የሴፍ አምላካዊ የመንግሥት ሥርዓት (ቲዎሴንትሪክ) ዓለማዊ አተያይ አለው (ዝክ. ቁ. 25:28፣32)።

ቃሉ የሚተረጎመው “የሚሰማማ” በሚል ሲሆን፣ ሻሎም የሚል ቃል ነው (ቢዲቢ 1022)፣ እሱም የሚያሳየው “ሰላም፣” “ደኅንኛ፣” ወይም “ተወዳጅ” ነው። ልዩ ርዕስ 15:15 ላይ ተመልከት። በምዕራፍ 41 ዐውደ-ጽሑፍ፣ ሻሎም የሚያመለክተው የፈርዖንን መንፈስ ነው (“መንፈሱ ተረብሾ ነበርና”) 41:8 ላይ።

41:17-24 ይህኛው በመጠነኛ መልኩ ለየት ያለ ነው፤ ከፈርዖን ሕልም ሐተታ፣ ቀደም ሲል ምዕራፍ 41 ላይ ካለው። እሱም ከሁኔታው ጋር በትክክል ይገጥማል። ማንም ቢሆን ታሪኩን ዳግመኛ በትክክል ሊነግር አይችልም፤ አንዳንድ ነጥቦችን ሳይጨማም ሌሎችን ነጥቦች ሳይገድፍ። ለእኔ የሐተታው ታሪካዊነት ምልክት ነው።

41:18 “ያማረ” የሚለው ቃል የዕብራይስጥ አገላለጽ ነው “የተዋበ” (ቢዲቢ 421) እና “መልክ” (ቢዲቢ 1061)። ይህ አገላለጽ ጥቅም ላይ የዋለው

1. ላሞች፣ እዚህ
2. ሴቶች፣ ዘፍ. 29:17፤ ዘዳ. 21:11፤ ሳሙ. 25:3፤ አስቴር 2:7
3. ሰው፣ ዘፍ.39:6
4. ዛፍ፣ ኤር. 11:16

አመቅ ጽሑፍ: 41:25-36

²⁵የሴፍም ፈርዖንን አለው። የፈርዖን ሕልም አንድ ነው እግዚአብሔር ሊያደርገው ያለውን ለፈርዖን ነግሮታል። ²⁶ሰባቱ መልካካሞች ላሞች ሰባት ዓመታት ናቸው። ሰባቱም መልካካሞች እሸቶች ሰባት ዓመታት ናቸው ሕልሙ አንድ ነው። ²⁷ከእነርሱም በኋላ የወጡት የከሱትና መልክ ክፋዎቹ ሰባት ላሞች ሰደባት ዓመታት ናቸው። የሰለቱትና የምሥራቅ ነፋስ የመታቸው ሰባቱም እሸቶች እነርሱ ራብ የሚሆንባቸው ሰባት ዓመታት ናቸው። ²⁸ለፈርዖን የነገርሁት ነገር ይህ ነው እግዚአብሔር ሊያደርገው ያለውን ለፈርዖን አሳየው። ²⁹እነሆ በግብፅ ምድር ሁሉ እጅግ ጥጋብ የሚሆንባቸው ሰባት ዓመታት ይመጣሉ ³⁰ደግሞ ከዚህ በኋላ የሰባት ዓመት ራብ ይመጣል፤ በግብፅ አገር የነበረውም ጥጋብ ሁሉ ይረሳል ራብም ምድርን በጣም ያጠፋል ³¹በኋላ ከሚሆነው ከዚያ ራብ የተነሳም በምድር የሆነው ጥጋብ አይታወቅም፤ እጅግ ጽኑ ይሆናልና። ³²ሕልሙም ለፈርዖን ደጋግሞ መታየቱ ነገሩ ከእግዚአብሔር ዘንድ የተቆረጠ ስለ ሆነ ነው። እግዚአብሔርም ፈጥኖ ያደርገዋል። ³³አሁንም ፈርዖን ብልህና አዋቂ ሰውን ይፈልግ፤ በግብፅ ምድር ላይም ይሾሙው። ³⁴ፈርዖን በምድር ላይ ሹማምትን ይሾም በሰባቱም የጥጋብ ዓመታት ከሚገኘው ፍሬ በግብፅ ምድር ሁሉ ከአምስት እጅ አንደኛውን ይውሰድ። ³⁵የሚመጡትን የመልካሞቹን ዓመታት እህላቸውን ያከማቹ ስንዴውንም ከፈርዖን እጅ በታች ያነሩ፤ እህሎችም በከተሞች ይጠበቁ። ³⁶በግብፅ ምድር ስለሚሆነው ስለ ሰባቱ ዓመታት ራብ እህሉ ተጠብቆ ይነሩ፤ ምድሪቱም በራብ አትጠፋም።

41:25 ያህዌህ የተናገረው ለአንድ ግብፃዊ ነው፤ እሱም ያህዌን ለማያውቅ፣ ስለሆነም በእጅጉን አጠቃላይ የሆነ ስም ለመለኮት ተጠቀመ፤ ኤሎሂም። ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት።

ይህ አምላክ ዝግጁና ፍቃደኛ ነበር፤ ለፈርዖን፣ ለባዕድ አምላኪው ንጉሥ ስለ ወደፊት ዕቅዱ ለመንገር (ዝክ. ቁ. 25:28:32)። “አሕዛብ” ዘወትር የእግዚአብሔር ትኩረት ሆነዋል፤ የዘላለማዊው የመዋጀት ዕቅድ (ዝክ. 3:15፤ 12:3፤ ዘጸ. 19:5-6፤ ኢሳይያስ፤ ዮናስ፤ ማቴ. 28:19-20፤ ሉቃስ 24:47፤ ሐዋ. 1:8)!

41:26-32 የሴፍ ሕልሙን ለፈርዖን ማስረዳት ጀመረ። ቁ. 24 ላይ አንዳቸውም ጠንቋዮቹ ሊያደርጉት እንዳልቻሉ ልብ በል።

41:26 “ሰባት ዓመታት” በጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ሥነ-ጽሑፍ የሰባት ዓመት ዑደት የተለመደ ነው (ጥቅምጽ፣ ገጽ 31)።

41:27

አአመመቅ	“የሰለቱ እሸቶች”
አኪጀት	“ባዶ ራስ እሸቶች”
አየተመት፣ አጎሶአ	“ባዶ ራስ እሸቶች”
አአት	“የሰለቱ እሸት ራሶች”
አአመቅ	“የሰለቱ እሸት ራሶች”
LXX	“የሰለቱና ነፋስ የመታቸው እሸቶች”

የዕብራይስጥ ቃል ለ

1. ቀጭን፣ tdqrb
2. ባዶ፣ trqrh

ዲ (d) እና ኪ (r) የሚሉት ፊደላት ዘወትር ያምታታሉ። ዩቢኤስ ቀዳሚ እና መካከለኛ ዘገባ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ጥናት (1979፣ ገጽ 62) የሚሰጠው “ቀጭን” የቢ ደረጃ (የተወሰነ ጥርጣሬ አለው)።

41:32 “ነገሩ ከእግዚአብሔር ዘንድ የተቆረጠ ስለ ሆነ ነው። እግዚአብሔርም ፈጥኖ ያደርገዋል” የሴፍ የአምላኩን ኃይል እና ቅድመ-አዋቂነት፣ ከግብፅ ሁነቶች ጋር በተያያዘ ያስረግጣል። የግብፅ አስማተኞች (ዘጸዓት 7-8)፤ እና በአንድምታ የግብፅ ጣዖታት፣ ሊያውቁት አልቻሉም ወይም ሊያስቆሙት።

ያህዌ ኋላ ላይ የዘጸዓትን መቅሠፍት የግብፅን ጣዖታት ለማዋረድ ተጠቅሞታል። ያህዌ፣ ግብፃውያን እንዲያውቁት ይሻል!

41:33-36 በእነዚህ ቁጥሮች የሴፍ መረዳት የተሞላበትን የጥበብ አስተያየቱን ይሰጣል፤ ስለ ቀጣዩ የጥጋብ ጊዜና ከዚያም ስለሚከተለው ጽኑ ራብ መደረግ ስላለበት ዝግጅት።

- ግሣዊዎቹን ተመልከት።
1. “አሁንም ፈርዖን ብልህና አዋቂ ሰውን ይፈልግ።” ቁ. 33፣ ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ ተጽዕኛዊ
 2. “በግብፅ ምድር ላይም ይሾሙው።” ቁ. 33፣ ቢዲቢ 1011፣ ኬቢ 1483፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኛዊ መልኩ የገባ
 3. “ፈርዖን ርምጃ ይውሰድ።” ቁ. 34፣ ቢዲቢ 793፣ ኬቢ 889፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኛዊ መልኩ የገባ
 4. “ሹማምትን ይሾም።” ቁ. 34፣ ቢዲቢ 823፣ ኬቢ 955፣ ሂፊል ተጽዕኛዊ

5. “ከምድር ምርት ሁሉ ከአምስት እጅ አንደኛውን ይውሰድ።” ቁ. 34፣ ቢዲቢ 332፣ ኬቢ 331፣ ፔይል የተጠናቀቀ፣ በተጽኑኛዊ መልኩ የገባ (አአመመቅ)
6. “እህላቸውን ያከማቸዋል።” ቁ. 35፣ ቢዲቢ 867፣ ኬቢ 1062፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኛዊ መልኩ የገባ
7. “ስንዴውንም ያኑሩ።” ቁ. 35፣ ቢዲቢ 840፣ ኬቢ 999፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኛዊ መልኩ የገባ
8. “እህሎቻችን ይጠብቁ።” ቁ. 35 ቢዲቢ 1036፣ ኬቢ 1581፣ የተጠናቀቀ በተጽዕኛዊ መልኩ የገባ (አአመመቅ)
9. “እህሉ ተጠብቆ ይኑር።” ቁ. 36 ቢዲቢ 224፣ ኬቢ 242፣ የተጠናቀቀ በተጽዕኛዊ መልኩ የገባ (ሦስት የተጠናቀቁ አሉ፣ እነሱም በተጽዕኛዊ የሚሠሩ፣ በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ)
10. “እሱም በጣም የከፋ ይሆናል” የሚለውን ሐረግ ልብ በል። ቁ. 31

41:33 እሱም መመልከት የሚኖርበት፣ የያህዌ የተገለጠ ትንቢት፣ እሱም የሰባት ዓመት የተትረፈረፈ ምርት፣ እናም ከዚያ በኋላ የሰባት ዓመት ራብ (በእሱም ማንም እንዳይገዳ፣ እሱም ከእግዚአብሔር ለፍርድ ያልሆነ፣ ነገር ግን በወደቀው ዓለም የዓየር ሁኔታ መውደቅ) ብቻ ነው ዓላማ ያለው፣ የታቀደ የሰዎች ድርጊት ላይ ዋናው ጉዳይ። ይህ የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት/እውቀት እና የሰዎች ሥራ የመጽሐፍ ቅዱስ መለያ ነው። ሁለቱም ወሳኞች ናቸው (ዘጸዓት 3፣ የእግዚአብሔር እውቀት/ሥራ በቁ. 7-9 ላይ፣ ነገር ግን የሙሴ ምላሽ ያስፈለገበት፣ በቁ. 10-12)።

ልዩ ርዕስ፡ መመረጥ/ቅድመ ውሳኔ (መታደል) እና የሥነ መለኮት ሚዛን አስፈላጊነት

መመረጥ አስደናቂ መሠረተ እምነት ነው። ሆኖም፣ እሱ የውዴታ ጥሪ አይደለም፣ መተላለፊያ መስመር የመሆን ጥሪ እንጂ፣ ለሌሎች መዋጅት መሣርያ ወይም ምክንያት! በብሉይ ኪዳን ቃሉ በቀዳሚነት ጥቅም ላይ ይውል የነበረው ለአገልግሎት ነበር፤ በአዲስ ኪዳን ጥቅም ላይ የዋለው ለደህንነት ነው። እሱም ከአገልግሎት በተያያዘ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ተቃርኖ ያለው የሚመስለውን የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነትና የሰውን ነጻ ፍቃድ አያስታርቅም። ሁለቱንም ያጽናል እንጂ! ለመጽሐፍ ቅዱስ የተሻለ ክርክር ሊሆን የሚችለው ሮሜ 9 ነው። በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ምርጫ እና ሮሜ 10 በሰው ልጅ ምላሽ አስፈላጊነት (ዝክ 10:11፣13)።

ለዚህ ሥነመለኮታዊ ክርክር ቁልፉ ሊገኝ የሚችለው በኤፌሶን 1:4 ነው። ኢየሱስ በእግዚአብሔር የተመረጠ ሰው ነው እንዲሁም ሁሉም በእሱ ሃይል የተመረጡ ናቸው (ካርል ባርዝ)። ኢየሱስ የእግዚአብሔር “አዎን” ነው ለወደቀው የሰው ልጅ ፍላጎት (ካርል ባርዝ)። ኤፌሶን 1:4 ደግሞ ጉዳዩን ለማብራራት እገዛ የሚያደርገው የቅድመ መታደል ግብ ሰማይ አለመሆኑን ነው። ቅድስና እንጂ (ክርስቶስን መምሰል)። ዘወትር በወንጌል ጠቀሜታ እየተሳተፈ፣ ሃላፊነታችንን ችላ እንላለን! የእግዚአብሔር ጥሪ (ምርጫ) ለጊዜው እንዲሁም ለዘላለም ነው!

መሠረተ እምነቶች ከሌሎች እውነቶች ጋር ለመያያዝ ነው የሚመጡት እንጂ፣ ለተናጠላዊ፣ ለማይያያዙ እውነቶች አይደለም። የተሻለ ምስያ የሚሆነው ህብረ ከዋክብትና አንድ ነጠላ ኮከብ ነው። እግዚአብሔር እውነትን ያቀረበው በምስራቅ ዘውግ እንጂ በምዕራብ አይደለም። እኛ ክርክሮቹን ልናስወግዳቸው አይገባም፣ በተቃርኛዊ (አያዎ (ፓራዶክስ)) ጥንዶች የቀረቡትን መሠረተ እምነታዊ እውነቶች፡

1. ቅድመ መታደል ወይም የሰዎች ነጻ ፍቃድ
2. የአማኞች ድኅነት ወይም ወይም የጥረት አስፈላጊነት
3. የመነሻ ኃጢአት ወይም የፍቃድ ኃጢአት
4. ኃጢአት የለሽነት (ፍጽምና) ወይም ባነስተኛ ኃጢአት መሥራት
5. ከመነሻው የሚሆን ጽድቅ እና ቅድስና ወይም ቀጣይነት ያለው ቅድስና
6. ክርስቲያናዊ ነጻነት ወይም ክርስቲያናዊ ኃላፊነት
7. የእግዚአብሔር ከአዕምሮ በላይ መሆን ወይም የእግዚአብሔር በወሰን ውስጥ መሆን
8. እግዚአብሔር መዳረሻው የማይታወቅ መሆኑ ወይም እግዚአብሔር በቅዱስ ቃሉ ሊታወቅ መቻሉ
9. የእግዚአብሔር መንግሥት አሁን እንዳለ ወይም ወደፊት እንደሚቀዳጁት
10. ንስሐ እንደ እግዚአብሔር ስጦታ ወይም ንስሐ በሰው ልጆች ምላሽ በኩል አስፈላጊ የሆነ
11. ኢየሱስ እንደ መለኮት ወይም ወይም ኢየሱስ እንደ ሰው
12. ኢየሱስ ከአብ ጋር እኩል ስለመሆኑ ወይም ኢየሱስ የአብ ረዳት ስለ መሆኑ

“የኪዳን” ሥነ መለኮታዊ ጽንሰ ሐሳብ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት (ዘወትር መነሻውን የሚወስደውና አጀንዳውን የሚያዘጋጀው) ከ አስገዳጅ መነሻ እና ቀጣይነት ካለው ንስሐ፣ ከሰዎች ከሚፈለግ የእምነት ምላሽ። ጽሑፍን ከማጥራት ተጠበቁ፣ አንደኛውን የፓራዶክስ ጎን ብቻ ከመመልከት እና ሌላኛውን ከማንኳስ! የራሳችሁን ተወዳጅ መሠረተ እምነት ብቻ ወይም የሥነ መለኮት ሥርዓት ከማስረዳት ተጠንቀቁ!

41:34 “በግብፅ ምድር ሁሉ ከሚገኘው ፍሬ ከአምስት እጅ አንደኛውን ይውሰድ” “ከፍሬው” የሚለው ሐረግ በኢታሊክስ መጻፉን ተመልከት፣ እሱም በዕብራይስጥ ጽሑፍ የለም ማለት ነው። ስለዚህ፣ “ከአምስት አንደኛውን ይውሰድ” የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 332፣ ኬቢ 331፣ ፔይል የተጠናቀቀ) ሊያመለክት የሚችለው የ20% ቀረጥን ነው። እሱም በግብፅ ሥነ-ጽሑፍ የምንረዳው፣ ወይም እሱ ምናልባት ሊያመለክት የሚችለው የግብፅን ምድር ወደ አምስት የአስተዳደር አውራጃዎች መከፋፈልን ነው (መመቅ (መልካቅ መጽሐፍ ቅዱስ) ገጽ 313)።

አንዳንድ ተንታኞች የሚያስበት ግሥ የመጣው ከዕብራይስጥ ተገብሮ አንቀጽ ነው vmt (ቢዲቢ 332)፣ ፍችውም “የታጠቀ” ወይም “በአስፈላጊ ነገር የተሟላ” (ኢ.ያ. 1:14፣ 4:12፣ መሳ. 7:11፣ መመቅ፣ ገጽ 313)። ይህም ሊከተል የሚችለው አሳሳ፣ “የግብፅን ምድር በመመደብ” ነው።

41:36 “ስለሆነም ምድሪቱ በራብ አትጠፋም” “ምድር” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 75) የሚያገለግለው ለግብፅ ሕዝብና መንግሥት እንደ ዘይቤ ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 41:37-45

³⁷ነገሩም በፈርዖንና በሎሌዎቹ ፊት መልካም ሆነ ³⁸ፈርዖንም ሎሌዎቹን እንዲህ አላቸው፡- በውኑ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበትን እንደዚህ ያለ ሰው እናገኛለንን? ³⁹ፈርዖንም የሱፍን አለው። እንደ አንተ ያለ ብልህ አዋቂም ሰው የለም። እግዚአብሔር ይህን ሁሉ ገልጦልሃልና። ⁴⁰አንተ በቤቴ ላይ ተሾም። ሕዝቤም ሁሉ ሊቃልህ ይታዘዝ እኔ በዙፋኔ ብቻ ከአንተ እበልጣለሁ።

⁴¹ፈርዖንም የሴፍን፡- በግብፅ ምድር ሁሉ ላይ ሾምሁህ አለው። ⁴²ፈርዖን ቀለበቱን ከእጁ አወለቀ በየሴፍ እጅም አደረገው፤ ነጭ የተልባ እግር ልብስንም አለበሰው። በአንገቱም የወርቅ ዝርግፍን አደረገለት ⁴³የእርሱም በምትሆን በሁለተኛይቱ ሰረገላ አስቀመጠው፤ አዋጅ ነጋሪም። ስገዱ እያለ በፊት በፊቱ ይጮኹ ነበር እርሱም በግብፅ ምድር ሁሉ ላይ ተሾመ። ⁴⁴ፈርዖንም የሴፍን አለው። እኔ ፈርዖን ነኝ በግብፅ አገር ሁሉ ያለ አንተ ማንም እጁንም እግሩንም አያንሣ። ⁴⁵ፈርዖንም የሴፍን ስም ጸፍናት ፐዕናህ ብሎ ጠራው የሄልዮቱ ከተማ ካህን የጳጳራ ልጅ የምትሆን አስናትን አጋባው። የሴፍም በግብፅ ምድር ሁሉ ወጣ።

41:38 "መለኮታዊ መንፈስ" ይህ ከዕብራይስጥ ቃላት ሩህ ኤሎሂም የተተረጎመ ነው (ቢዲቢ 924፣ እና ቢዲቢ 43)። ፈርዖን የሴፍ የተጠቀመውን ተመሳሳይ ስም መጠቀሙን አስተውሏል። ይህም የሚመስለው ተመሳሳይ ባሕርይ ነው፤ ሕልምን መተርጎም ከሚችል ጋር (ዳን. 4:8፣ 9፣ 18፣ 5:11፣ 14) ዕብራውያን ባልሆኑ።

- 41:40
- አአመመቅ "በቤቴ ላይ ተሾም"
- አኪጅት "ይገዛ"
- አየተመት "ይታዘዝ"
- አእት "ትዕዛዝህን ያክብሩ"
- አኢመቅ "ይዕዛዝህን ያክብሩ"
- LXX "ለቃልህ ታዛዥ ይሆናሉ"
- አኅሶአ "ይታዘዙ"
- የተአመቅ "እያንዳንዱን ቃልህን ያክብራሉ"

የዚህ ቃል ሥርወ ቃል ርግጠኝነት የለውም፤ ነገር ግን እሱ ሊዘመድ የሚመስለው ከዕብራይስጥ ሥር፣ ይኸውም "አፍን መሳም" ከሚለው ፍቺ ነው (ቢዲቢ 676፣ ኬቢ 30፣ ያልተጠናቀቀ)። እሱም ምናልባት ሊል የሚሻው (1) "ታዛዥ መሆን" (ኬቢ) ወይም (2) "እንደ አክብሮት ምልክት ምድሩን መሳም" (መዘ. 2:12)። ግብፃውያን የሴፍን ቃል ያክብራሉ (በጥሬው፣ አፍ) ለፈርዖን እንደሚያደርጉት ሁሉ (ዝክ. ቁ. 42:43፣44) እሱም የፈርዖን "ዋነኛ ሹም" ሆኗል።

41:42 "የማንተም ቀለበቱን" ይህ ከተመሳሳይ ሥር የሆነ ግሥ ነው "መስመጥ" (ቢዲቢ 371)፤ እሱም ምናልባት የሚያመለክተው የባለሥልጣን ቀለበት በሽክላ ወይም በሰም ተረግጦ፣ ሕጋዊ የሆነ ሰነድ ላይ ሲያርፍ ነው (እስቴር 3:10፣12፣ 8:8፣10)።

.. "ነጭ የተልባ እግር ልብስንም አለበሰው" ይህም ሌለኛው የግብፅ የተውሶ ቃል ነው (ቢዲቢ 1058 III) እሱም በግብፃውያን ማኅበረሰብ በሊቃውንት መደብ የሚለበስ ነጭ የተልባ እግር (ላይነን) ነው።

.. "በአንገቱም ላይ የወርቅ ዝርግፍ አደረገለት" ይህ የባለሥልጣን ተምሳሌት ነው፤ በግብፅ ታሪክ ሁሉ፣ በተለይም በ12ኛው ሥርወ-መንግሥት (ዳን. 5:7፣ 16፣ 29)። እነዚህ ዝርዝሮች ሁሉ፣ የጊዜውን የግብፅን ባህል በተመለከተ ትክክል ናቸው። እነዚህ የዓይን ምስክር ዝርዝሮች ናቸው!

41:43 "ምክትል ተጠሪ" ይህ የሚያመለክተው የሴፍ በግብፅ ላይ ምክትል አዛዥ መሆኑን ነው (ማለትም፣ ዋነኛ አለቃ)። "ሁለተኛ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 1041) ዘወትር የሚያመለክተው ፖለቲካዊ ወይም አስተዳደራዊ ባለሥልጣኖችን ነው (1ኛ ሳሙ. 23:17፣ II ነገሥ. 23:4፣ 25:18፣ I ዜና. 5:12፣ 15:18፣ II ዜና. 28:7፣ 31:12፣ ነሀ. 11:17፣ እስቴር 10:3፣ ኤር. 52:24)።

.. "በጉልበታችሁ ስገዱ" የዚህ ግብፃዊ ቃል ፍቺ ("አብረክ፣" አኅሶአ) በእጅጉን አክራሪነት። የእሱም ድምጽ እንደ ዕብራይስጥ ሥር "መንበርክክ" ነው። ሌሎች በርካታ ታሳቢ ትርጉሞች ይገኛሉ፤ በብራውን፣ ድራይቨር እና ብሪጅስ (ቢዲቢ 7)። ሆኖም፣ ቫልጌት፣ አኩላ የዕብራይስጥ ትርጉም፣ የአሌክሳንድሪያው አሪጅን፣ እና የአይሁድ ተንታኝ፣ ኪምቺ፣ ሁሉም የሚሉት ፍቺው "በጉልበት መንበርክክ" ሲሆን፣ ይህም የመጣው ከጥንታዊ ዕብራይስጥ ሥር ነው (ቢዲቢ 7)። ይህም የሚሆነው ከወውደ ጽሑፉ አኳያ የተሻለ ነው።

41:44 "ማንም እጁንም እግሩንም አያንሣ" ይህም በፈሊጥነት "ምንም ሥራ ወይም ድርጊት ያለ የሴፍ እውቅና አይጀመር ወይም አይቀጥል" ማለት ነው። እሱም የሚያመለክተው አጠቃላይና ፍጹም ሥልጣንን ነው።

41:45 "ፈርዖንም የሴፍን ስም ጸፍናት ፐዕናህ ብሎ ጠራው" ይህ የሥልጣን ማዕርግ ሲሆን የሚዘመደውም ከፈርዖን ከራሱ ጋር ነው (ዘፍ. 45:8)። የፈርዖን እሱን መሰየም ምናልባት ባህላዊ ምልክት ይሆናል። በየሴፍ ላይ ላለ የእሱ ሥልጣን። በርካታ ታሳቢ ሥርወ-ቃሎች ነበሩ። በጣም ታዋቂ የነበረው "አምላክ ይናገራል፣ እሱም ይኖራል።" የሚለው ነው፤ ይህም ሊያመለክት የሚችለው፣ ፈርዖን የፀሐይ አምላክ፣ ሪ ልጅ እንደሆነ፣ ወይም ሊሆን የሚችለው የሴፍ አምላክ ይናገራል ግብፅንም ያድናል ነው። ሌለኛው ታሳቢ የሚሆነው "ነገሮችን የሚያውቀው እሱ።" ሲሆን ይህም አመላካችነቱ የሴፍን እንደ ሕልም ተርጓሚ ነው።

.. "እሱም አስናትን አጋባው፣ ደ... ልጅ" ይህም ሌለኛው የግብፅ ስም ነው፤ ፍቺውም "ከኔዝ የሆነች" (ቢዲቢ 62፣ ዝክ. 41:45፣50፣ 46:20)፤ እሷም የግብፃውያን የፍቅር አምላኪት።

.. "የአን ከተማ ካህን የጳጳራ" ይህም ሌለኛው የግብፅ ስም ነው፤ ይህም የጲጥፋራ ስም ረጅም መልክ ያለው፣ በዘፍ. 37:36፣ 39:1 የሚገኘው። ፍቺውም "ለእሱ (ሪ) የሰጠው" (ቢዲቢ 806)። ፈርዖን የሴፍን የግብፅ ሊቃውንት መደብ አባል አደረገው፣ ከታዋቂ ካህን ልጅ ጋር ጋብቻ እንዲፈጽም በማድረግ (ቢዲቢ 463)።

“አን” “አን” (ቢዲቢ 58) የፀሐይ አምላክ ከተማ ነው። እሱም በግሪክ ሄልዩቱ ይባላል፤ እንዲሁም በዕብራይስጥ ቤዝ ሺመሽ ይባላል (ኤር. 43:13)። እሱም የተመለከተው ከካይሮ በስተሰሜን ሰባት ማይል ርቀት ላይ ነው፤ ከጌሤም ምድር ወሰን ላይ።

አአመመቅ፣ አኪጀት “የሴፍም በግብፅ ምድር ሁሉ ወጣ”
አየተመት “እናም የሴፍ በግብፅ ምድር ሁሉ ላይ ባለ -ሥልጣን ሆነ”
አአት “በምድሪቱ ሁሉ ላይ ተጓዘ”
አአመቅ፣ LXX “የሴፍም በግብፅ ሁሉ ላይ መጓጓዝ ጀመረ”
የተአመቅ “የየሴፍም ሥልጣን በግብፅ ሁሉ ላይ ተንሰራፋ”
አኅሶአ “የሴፍም በግብፅ ምድር ላይ ተጠሪ ሆነ”

- ይህ ሐረግ በጥሬው የተተረጎመው አአመመቅ እና አኪጀት ላይ ነው። ሆኖም፣ ፍችው አወዛጋቢ ነው።
1. ቁ. 45 እና 46 ትይዩዎች ናቸው፤ ስለዚህ፣ “በምድሩ ሁሉ ላይ ተጓዘ” (አአት፣ አአመቅ፣ LXX፣ አዓአት)
 2. አስቴር 1፣17 ላይ ይህ በእጅጉን የተለመደ ግሥ “መሄድ” ወይም “መምጣት” (ቢዲቢ 422፣ ኬቢ 425፣ ያልተጠናቀቀ)፣ ደግሞም ያልተጠናቀቀ፣ እሱም ጥቅም ላይ የዋለው ለተንሰራፋ ነገር ዓይነት ነው (ማለትም፣ ስለ ቫስቲ ተቀናቃኝ የሆነ መከዕከት)። ስለሆነም እዚህ የየሴፍ ዝና እና ሥልጣን በምድሩ ሁሉ ላይ ተሰራጭ (አየተመት፣ የተአመቅ)።
 3. “በምድሩ ሁሉ ላይ” በሚለው ሐረግ ምክንያት፣ በቁ. 33፣ 41፣ እና 43 ላይ ያለውን ግሥ ተከትሎ፣ የየሴፍ ሥልጣን ከቪዚር (ሹም) ጋር በተያያዘ መልኩ፣ ከዚያም ግሥ እዚህ የግድ የሚያመለክተው እንደዛኛው ነው (አኅሶአ)።

አመቅ ጽሑፍ: 41:46-49

⁴⁶የሴፍም በግብፅ ንጉሥ በፈርዖን ፊት በቆመ ጊዜ ዕድሜው ሠላሳ ዓመት ነበረ። የሴፍም ከፈርዖን ፊት ወጣ፣ የግብፅ ምድርንም ሁሉ ዞረ። ⁴⁷በሰባቱም በጥጋብ ዓመታት የምድሪቱ ፍሬ ከምር ሆነ። ⁴⁸በግብፅ ምድር ሁሉ ያለውን የሰባቱን ዓመት እህል ሁሉ ሰበሰበ፣ እህልንም በከተሞቹ አደለበ በየከተማይቱ ዙሪያ ያለውን የእርሻውን እህል ሁሉ በዚያው ከተተ። ⁴⁹የሴፍም እንደ ባሕር አሸዋ እጅግ ብዙ የሆነ ስንዴን አከማቸ፣ መስፈርን እስኪተው ድረስ ሊሰፈር አልተቻለምና።

41:46 “ሠላሳ ዓመት ዕድሜ” ይህ በጥሬው “የሠላሳ ዓመት ልጅ” ነው፤ እሱም ፈሊጥ ነው (ሌዋ.27:5፣ ዘ ነገሥ. 8:26፣ ኤር. 52:1)።

41:47-49 የየሴፍ የሕልም ትርጓሜ ፍጹም ትክክል ነበር። ጥጋቡ በብዙ መንገዶች ተነግሯል።

1. የሰባት ዓመት ጥጋብ፣ ቁ. 47
2. ምድሪቱም የተትረፈረፈ ምርት ሰጠች፣ ቁ. 47
3. እህሉንም በብዛት አከማቸ፣ ቁ. 47፣ 47
4. እንደ ባሕር አሸዋ፣ ቁ. 49
5. መስፈርን እስኪተው ድረስ ሊሰፈር አልተቻለምና፣ ቁ. 49

አመቅ ጽሑፍ: 41:50-52

⁵⁰የሴፍም የሄልዩቱ ከተማ ካህን የጳጥፌራ ልጅ አስናት የወለደችለት ሁለት ልጆች የራብ ዘመን ገና ሳይመጣ ተወለዱለት። ⁵¹የሴፍም የበኩር ልጁን ስም ምናሴ ብሎ ጠራው፣ እንዲህ ሲል፡- እግዚአብሔር መከራዬን ሁሉ የአባቴንም ቤት አስረሳኝ ⁵²የሁለተኛውንም ስም ኤፍሬም ብሎ ጠራው፣ እንዲህ ሲል፡- እግዚአብሔር በመከራዬ አገር አፈራኝ።

41:52 “ምናሴ” ይህ ስም (ቢዲቢ 586) ከዕብራይስጡ ግሥ “መርሳት” ጋር (ቢዲቢ 674፣ ኬቢ 728፣ ፔይል ቦዝ አንቀጽ) በድምጽ ይመሳሰላል። ይህም በተለይ የሚዛመደው ወንድሞቹ ከፈጸሙበት ድርጊት ሥቃይ ጋር ነው። ኋለኛ የዘፍጥረት ሁኔታዎች የሚያሳዩት የሴፍ የወንድሞቹን በጥላቻ የተሞላ ክህደት ፈጽሞ እንዳልተበቀለ ነው።

41:52 “ኤፍሬም” ይህ ስም (ቢዲቢ 68) የሚዛመደው “ፍሬአማነት” ወይም “ድርብ ፍሬ” (ቢዲቢ 826፣ ዝኪ. 49:22) ከሚሉት ቃላት ጋር ነው። በታወቀው የቃላት አጠቃቀም። ልብ ቢሉት አስገራሚ የሚሆነው፣ በዘመናዊው እስራኤል፣ አይሁድነት የሚወሰነው በይሁዲ እናት ነው። በተጨማሪም መልኩ፣ እነዚህ ሁለት ልጆች በእውነት አይሁድ አይደሉም! እነሱ ኋላ ላይ እኩሌታ-ነገድይሆናሉ፣ ይህም የየሴፍን እጥፍ ድርሻ የሚወርሱ፣ እንዲሁም ከአስራ ሁለቱ ነገዶች ምድብ ይሆናሉ (ማለትም፣ አስራ ሦስት) የእስራኤል። ሌዊ እንደ ነገድ አይቆጠርም፣ በውርስ ነክ ጉዳዮች (ኢያሱ)።

አመቅ ጽሑፍ: 41:53-57

⁵³በግብፅ ምድር የነበረውም የሰባቱ ዓመት ጥጋብ አለፈ። ⁵⁴የሴፍም እንደ ተናገረ የሰባቱ ዓመት ራብ ጀመረ። በየአገሩም ሁሉ ራብ ሆነ በግብፅ ምድር ሁሉ ግን እህል ነበረ። ⁵⁵የግብፅ ምድርም ሁሉ ተራብ፣ ሕዝቡም ስለ እህል ወደ ፈርዖን ጮኹ ፈርዖንም የግብፅ ሰዎችን ሁሉ። ወደ የሴፍ ሂዱ፣ እርሱ ያላችሁንም ሁሉ አድርጉ አላቸው። ⁵⁶በምድርም ሁሉ ላይ ራብ ሆነ የሴፍም እህል ያለበትን ጎተራ ሁሉ ከፍቶ ለግብፅ ሰዎች ሁሉ ይሸጥ ነበር ራብም በግብፅ ምድር ጸንቶ ነበር። ⁵⁷አገሮችም ሁሉ እህል ይዘጉ ዘንድ ወደ ግብፅ ወደ የሴፍ መጡ በምድር ሁሉ ራብ እጅግ ጸንቶ ነበርና።

41:53-57 ይህ የሚያሳየው ከታሪካዊነት አኳያ ፈርዖን እንዴት አድርጎ የግብፅን ምድር ሁሉ እንደ ገዛ ነው (ዝኪ. 47:20-26)። ግብግውያን መሬታቸውን ለንጉሣቸው ሸጡ፣ እህል ለመሸመትና ራሳቸውንም ሆነ ቤተሰባቸውን ለመመገብ።

መታሰብ ያለበት ራብ የሚታየው የግብፃውያንን ሃይማኖት ውድቀት ነው (ማለትም፣ የጨረቃ አምላክ፣ የመራባት አምላክ፣ እና ዐባይ ራሱ) ግብፅን መታደግ ለመቻል፣ ያህዌ ግን ችሏል!

41:56

አኢመመቅ፣ አኪጀት፣
አየተመት፣ አእት፣
ቫልጌት

"ሁሉም ጎተራዎች"

አኢመመቅ፣ LXX ፣

የተአመቅ

"ሁሉም ጎተራዎች"

አኅሶአ

"የተከማቸው ሁሉ"

የዕብራይስጡ ጽሑፍ በአኅሶአ በጥሬው ተተርጉሟል። እሱም ሊያመለክት የሚችለው

1. የሴፍ አህሉን ያከማቸበትን ስፍራ ሁሉ
2. ግብፃውያን በምድሩ ሁሉ እህል የሚገዙባቸው ሁሉንም ስፍራዎች

47:57 ይህ ቁጥር የሚያመለክተው ጽኑውን ድርቅና ረሀብ ነው፣ እሱም በአጠቃላይ ቅርብ ምስራቅ እና በሜዲትራኒያን (ታላቁ ባሕር) አካባቢ። በርካታ ሕዝቦች እህል ለመሸመት ወደ ግብፅ መጥተዋል። የሴፍ ያዳኘው

1. ግብፅ
2. በርካታ ሌሎች የአካባቢውን የሕዝብ ወገኖች
3. በተለይም የተመረጠውን የያዕቆብን ቤተሰብ!

የአግዚአብሔር ሰጪነት በተለያዩ ደረጃዎች ሠርቷል!

"ምድር ሁሉ" የሚለውን የግነት ዘይቤ ልብ በል። ይህም ዘፍጥረት 6-7ጋ ጥቅም ላይ ከዋለው ሐረግ ጋር ትይዩ ነው፣ ስለ ጎርፉ ዳርቻ (ዝክ.

7:19 xፖa ፣ ኢሬስ፣ ቢዲቢ 75)።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሱትን የግብፅ የውስት ቃላት ዘርዘር፣ እንዲሁም የተለዩትን የግብፅ ልማዶች።
2. የጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ አስማተኞችንና ድርጊታቸውን ግለጽ
3. የሴፍ አዲስ ሥልጣኑ የተገለጸበትን፣ ቁ. 41-44 ያሉትን ሁሉንም መንገዶች ዘርዘር።
4. የሴፍ ልጆች ስሞች ፍቻቸው ምንድነው፣ ጠቀሜታቸው ስምንድነው (ቁ. 50-52)?

ዘፍጥረት 42

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዮሴፍ ወንድሞች ወደ ግብፅ የዮሴፍ ወንድሞች ወደ ግብፅ ተላኩ	ሄዱ	የዮሴፍ ወንድሞች ጉዞ ወደ ግብፅ በራቡ ጊዜ	የዮሴፍ ወንድሞች እህል ለመሸመት ወደ በዮሴፍና በወንድሞቹ መካከል ግብፅ ሄዱ	የመጀመሪያው ግንኙነት
42:1-5	42:1-5	42:1-5	42:1-4 42:5-7ሀ	42:1-4 42:5-7
42:6-7	42:6-17	42:6-17	42:7ለ	
42:8-17			42:8-9 42:10-11 42:12 42:13 42:14-17	42:8-17
42:18-25	42:18-24	42:18-25	42:18-20ሀ 42:20ለ-21 42:22-24	42:18-24
	ወንድማማቾች ወደ ከነዓን ተመለሱ		የዮሴፍ ወንድሞች ወደ ከነዓን ተመለሱ	የያዕቆብ ልጆች ወደ ከነዓን ተመለሱ
	42:25-28		42:25-28	42:25-28
42:26-28		42:26-28	42:29-34	
ስምዖን በመያዣ ታገተ	42:29-34	42:29-34	42:35-36	42:29-34
42:29-34	42:35-38	42:35-38	42:37	42:35-36
42:35-38			42:38	42:37-38

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 42:1-5

¹የዕቅድም በግብፅ እህል እንዳለ ሰማ፡ ያዕቆብም ልጆቹን፡- ለምን እርስ በርሳችሁ ትተያያላችሁ? አላቸው። ²እንዲህም አለ፡- እነሆ ስንዴ በግብፅ እንዲገኝ ሰምቼአለሁ ወደዚያ ውረዳ፡ እንድንድንና እንዳንገኝም ከዚያ ሸምቱልን። ³የዮሴፍም አሥሩ ወንድሞቹ ስንዴን ከግብፅ ይሸምቱ ዘንድ ወረዱ። ⁴የዮሴፍን ወንድም ብንያምን ግን ያዕቆብ ከወንድሞቹ ጋር አልሰደደውም። ምናልባት ክፉ እንዳያገኘው ብሎአልና። ⁵የእስራኤልም ልጆች ለእህል ሸምታ ከመጡቱ ጋር ገቡ በከነዓን አገር ራብ ነበረና።

42:1 "ያዕቆብም በግብፅ እህል እንዳለ ተመለከተ" "መመልከት" የሚለው ግሥ ሁለቱ ነው ጥቅም ላይ የዋለው፤ ቁ. 1 ላይ።

- 1. "ያዕቆብም ተመለከተ፤" ቢዲቢ 906፤ ኬቢ 1157፤ ያልተጠናቀቀ
- 2. "ለምን እርስ በርሳችሁ ትተያያላችሁ፤" ሂዘፓል ያልተጠናቀቀ

ይሄው ተመሳሳይ ቃል ለፈርዖን ሕልም ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 41:19፤22፤28) እንዲሁም በዮሴፍ ለፈርዖን፤ ብልህና አዋቂ ሰው እንዲፈልግ (ዝክ. 41:33)። የተለመደው ግሥ በዚህ ምዕራፍ ላይ በርካታ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል (ማለትም፤ ቁ. 1 [ሁለቱ]፤ 7፤9፤12፤21፤27፤35)። ራሺ የሚለው፤ እሱ መለኮታዊ ራዕይ እንዳለው ነው፤ ግን እሱ ምናልባት የተመለከተው፤ ሌሎች በከነዓን የነበሩ ከፈርዖን እህል እንደሚሸምቱ (ዝክ. 47:14)።

42:2 ያዕቆብ ልጆቹን አዟል ወደ ግብፅ እንዲሄዱና (ማለትም፡ "በሕይወት ኑር አትመትም") ቤተሰቡን በሕይወት እንዲያኖሩ።

- 1. ወደዚያ ውረዳ፡ ቢዲቢ 432፤ ኬቢ 434፤ ተተኳሪ
- 2. ጥቂት ግዙልን፤ ቢዲቢ 991፤ ኬቢ 1404፤ ተተኳሪ
- 3. በሕይወት እንድንኖር፤ ቢዲቢ 310፤ ኬቢ 309፤ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልክ የገባ። ረሀቡ ጽኑና የክፋ ነበር!

42:3-4 ያዕቆብ አሁንም ወንድማማቾቹን አላመናቸውም። ለዮሴፍ ሞት አንዳች ዓይነት ሚና ሊኖራቸው ይችላል፤ ስለሆነም አላመናቸውም፤ በራሱል ቀሪ ብቸኛ ልጅ፤ ቢንያም ላይ ተመሳሳይ ነገር እንዳይደርስ።

42:4 "ክፉ ነገር እንዳይደርስበት" "ክፉ" ("ጉዳት") የሚለው ቃል (ቢዲቢ 62) ያልፎ አልፎ ነው (ዝክ. 44:29፤ ዘጸ. 21:22፤23) እናም የሚያመለክተው ሕይወትን የሚጎዳ አደጋ ነው። ያዕቆብ ፍርሃት ይዞታል፤ ስለሚወዳት ብቸኛ ልጅ፤ ሚችቷ ራሱል (ማለትም፤ ቢንያም፤ የዮሴፍ ታናሽ ሙሉ ወንድም)። ያዕቆብ፤ የቤተሰቡ መሪ ይሆናል ብሎ ቢያስብ ሊያስገርም ይችላል።

ይህ ግሥ (ቢዲቢ 896፤ 2ኛ ኬቢ 1131 ኤም የተጠናቀቀ) ጥቅም ላይ የዋለው በአሉታዊ መልኩ ነው፤ እዚህና ሌዋ. 10:19፤ ዘዳ. 31:29፤ ኢዮብ 4:14፤ ኢሳ. 51:19፤ ኤር. 13:22፤ 44:23፤ እናም ዘወትር የሚተረጎመው "እንዳያገኘው" በሚል ነው።

42:5 "የእስራኤልም ልጆች ለእህል ሸምታ ከመጡቱ ጋር ገቡ" ያዕቆብ ልጆቹን ሁሉ ለምን እንደላከ ሊያስገርም ይችላል (ቀደም ሲል ለደኅንነት ብሎ ቤተሰቡን ከፋፍሎ ነበር፤ ዝክ. 32:22-32)። ይህም ሊሆን የሚችልበት ምክንያት (1) እያንዳንዱ ሰው የሚበቃውን መጠን እህል መግዛት በመቻሉ ወይም (2) የቁጥራቸው መበርከት ለደኅንነታቸው ስለሚበጅ።

... "በከነዓን አገር ደግሞ ራብ ነበረና" ከታሪክ እንደምናውቀው ራብ ይሄኛውን የዓለም ክፍል በየጊዜው ያጠፋዋል። እሱም የሚፈጠረው (1) በተገቢው ጊዜ በቂ ዝናብ ካለማግኘት፤ (2) የዝናብ ብዛት ወይም ብርድ፤ (3) ተባብሮ፤ ወይም (4) ዋግ፤ አረማም። ከነዓን በመደበኛው የዓመቱ ዑደት ላይ ጥገኛ ነበር፤ ግብፅ ግን በዐባይ ላይ ነው ጥገኝነቱ (ማለትም፤ ጎርፍ)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 42:6-7

⁶ዮሴፍም በምድር ላይ ገዥ ነበረ፤ እርሱም ለምድር ሕዝብ ሁሉ ይሸጥ ነበር የዮሴፍም ወንድሞች በመጡ ጊዜ በምድር ላይ በግምባራቸው ሰገዱለት። ⁷ዮሴፍም ወንድሞቹን አይቶ አወቃቸው ተለወጠባቸውም፤ ክፉ ቃልንም ተናገራቸው። እናንተ ከወዴት መጣችሁ? አላቸው። እርሱም፡- ከከነዓን ምድር እህል ልንሸምት የመጣን ነን አሉት።

42:6 "የዮሴፍም ወንድሞች በመጡ ጊዜ በምድር ላይ በግምባራቸው ሰገዱለት" ይህም ቁጥር የሚያሳየው የዮሴፍን ሕልም፤ ዘፍ. 37:6-9 ያለውን ብቻ ለመፈጸም አይደለም፤ ነገር ግን ደግሞ 43:28 ያለውንም እንጂ፤ እንዲሁም 44:14 ላይ ያለውን።

42:7 "እሱም አወቃቸው" "ተረዳቸው" "አወቃቸው" የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 647፤ ኬቢ 699) ጥቅም ላይ የዋለው ሁለቱ ነው፤ ቁ. 7 ላይ (ሂፊል ያልተጠናቀቀ፤ ሂዘፓል ያልተጠናቀቀ) እና ሁለቱ ቁ. 8 ላይ (ሂፊል ያልተጠናቀቀ፤ ሂፊል የተጠናቀቀ)። እነሱ አሁንም ገና ይላደገው በባህላዊ ደንብ እንደ ዘላን ነገዶች ነው የለበሱት። በሌላም በኩል ዮሴፍ ጥርት አድርጎ ተላጭቶ፤ በሚገባ ለብሳል፤ በባለ ሥልጣን ስፍራ፤ እናም ግብፅኛ ነው የሚነጋገረው። እነዚህ ሁሉ ነገሮች ራሱን ከወንድሞቹ ለመሸፈን በሚገባ ረድተውታል።

... "እሱም አወቃቸው... ተለወጠባቸውም" እነዚህ ሁለቱም ግሥች ከተመሳሳይ ሥር፡ ገርብ ነው የመጡት፤

- 1. አወቃቸው፤ ቢዲቢ 647፤ ኬቢ 669፤ ሂፊል ያልተጠናቀቀ፤ ዝክ. 27:23፤ 37:33፤ 38:25፤26፤ 42:7፤8 (ሁለቱ)፤ ዘዳ. 33:9
- 2. ተለወጠባቸው (በጥራት፡ "እንደ እንግዳ ሆነባቸው")፤ ቢዲቢ 649፤ ኬቢ 699፤ ሂዘፓል ያልተጠናቀቀ፤ 1ኛ ነገሥ. 14:5፤6፤ ሁለት የተለያዩ የዕብራይስጥ ሥሮች ወይም ሁለት አጠቃቀሞች መኖራቸው ርግጠኝነት የለውም።

አአመቅ፤ አየተመት፤

አአት፤ አአመቅ "በክፉ"

አአጅት "በቁጣ"

ቅጽሉ (ቢዲቢ 904) ፍቺው "በቁጣ፣" ወይም "በክፉ" ነው። እሱም ጥቅም ላይ የዋለው 1ኛ ሳሙ. 25:3 ላይ የኖላን ስብዕና ለመግለጽ ነው። እዚህ እሱ የሚያሳየው የኡሴፍን ድምጽ ቃና ነው (1ኛ ሳሙ. 20:10)፤ እንዲሁም የክሱን ይዘት (ማለትም፣ እነሱ ሰላዮች ነበሩ)።

አመቅ ጽሑፍ: 42:8-17

⁸የሴፍም ወንድሞቹን አወቃቸው፤ እነርሱ ግን አላወቁትም ⁹የሴፍም ስለ እነርሱ አይቶት የነበረውን ሕልም አሰበ። እንዲህም አላቸው፡- እናንተ ሰላዮች ናችሁ የምድሩን ዕራቁትነት ልታዩ መጥታችኋል። ¹⁰እነርሱም አሉት። ጌታችን ሆይ አይደለም ባረያዎችህ ስንዴን ሊገዙ መጥተዋል ¹¹እኛ ሁላችን የአንድ ሰው ልጆች ነን እኛ እውነተኛች ነን፤ ባረያዎችህ ሰላዮች አይደሉም። ¹²እርሱም አላቸው። አይደለም ነገር ግን የአንድን ዕራቁትነት ልታዩ መጥታችኋል። ¹³እነርሱም አሉ፡- ባረያዎችህ አሥራ ሁለት ወንድማማች በከነዓን ምድር የአንድ ሰው ልጆች ነን ታናሹም እነሆ ዛሬ ከአባታችን ጋር ነው፤ አንዱም ጠፍቶአል። ¹⁴የሴፍም አላቸው። እናንተ ሰላዮች ናችሁ ብዬ የተናገርኋችሁ ይህ ነው ¹⁵በዚህ ትፈተናላችሁ ታናሽ ወንድማችሁ ካልመጣ በቀር የፈርዖንን ሕይወት ከዚህ አትወጡም። ¹⁶እውነትን የምትናገሩ ከሆነ ነገራችሁ ይፈተን ዘንድ ከእናንተ አንዱን ስደዱ፤ ወንድማችሁንም ይዞ ይምጣ እናንተም ታሥራችሁ ተቀመጡ ይህ ካልሆነ የፈርዖንን ሕይወት ሰላዮች ናችሁ። ¹⁷ሦስት ቀን ያህል በግዞት ቤት ጨመራቸው።

42:9 "የሴፍም አይቶት የነበረውን ሕልም አሰበ" ይህ የሚያመለክተው ምዕራፍ 37ን ነው። የሴፍ የመጀመሪያ ልጁን ምናሴ ብሎ ሰይሞታል ("አስረሳኝ")፤ ነገር ግን የወንድሞቹ የክህደት ትውስታ ተመልሶ እየነረፈ መጣ።

... "ሰላዮች ናችሁ" ራቢዎች የሚሉት ያዕቆብ ለልጆቹ ነግሯቸዋል፤ ወደ ከተማው በተለያዩ በሮች እንዲገቡ፤ የሴፍም ይህንን ስላስተዋለ፤ ሰላዮች ናችሁ ብሎ ለመክሰስ ተጠቅሞበታል (ቢዲቢ 920፣ ኬቢ 1183፣ ፔይል ቦዝ አንቀጽ፣ ኢያ. 2:1፣ 6:22-23፣ | ሳሙ. 26:4)። ይህንን ያደረገው የእነሱን ውስጣዊ ሐሳብና ባሕርያቸውን ለማወቅ ነው።

አአመመቅ	"የምድሩን አልበገር ባይነት"
አኪጀት፣ አየተመት፣ አጎሶአ	"የምድሩን ራቁትነት"
አአት	"የምድሩን ድክመት"
አአመቅ	"የምድሩን ደካማ ነጥቦች"
LXX	"የምድሩን ምልክቶች (ማለትም፣ መረማመጃዎችን ለመመርመር)"
የተአመቅ	"የመከላከያችንን ደካማ ነጥቦች"

ቃሉ (ቢዲቢ 788) በጥሬው "ራቁትነት" (ዝክ. 9:22-23) ወይም "ገላጣነት" ለማለት ነው። እዚህ አግባቡ (በወውደ ጽሑፉ ይወሰናል) ይህኛው የግብፅ ክፍል ምሽግና ወታደራዊ ዘቦች የሌሉት ነው። እሱም የውሸት ክስ ነው የያዕቆብን ልጆች ለመፈተን።

42:11 "እኛ እውነተኛች ሰዎች ነን" "እውነተኛች" (ቢዲቢ 467 ለ፣ ዝክ. 42:11፣19፣31፣34) ጥቅም ላይ የዋለው፣ ቀደም ሲል በየሴፍ ላይ ላደረጉት በውስጡ-ወይራ ነው። እነሱ የተከሰቱት እንደ ቀጥተኛ፣ እውነተኛ ሰዎች ነው፤ ነገር ግን ድርጊታቸው በክፉ መንገድ ነበር (ዘፍጥረት 34፣37)።

42:13 "በከነዓን ምድር የአንድ ሰው ልጆች ነን፤ ታናሹም እነሆ ዛሬ ከአባታችን ጋር ነው፤ አንዱም ጠፍቶአል" የመጨረሻው ሐረግ በግልጽ የሚያመለክተው የሴፍን ነው። እሱም ውስጠ-ወይራዊ ነው፤ እነሱ ይህንን የሚናገሩት በፊት ለፊቱ ነው፤ ማንነቱን ሳይረዱት።

42:15 "የፈርዖንን ሕይወት" በዘዎቹ ተንታኞች የሴፍ ይህንን መሐላ ሁለት ጊዜ መፈጸሙን ይተቻሉ። ራሱን ለመለወጥ ይስማማዋል! እሱም ይህንን የተጠቀመው ከሥነ-መለኮት አኳያ እንዳልሆነ ግልጽ ነው። ሆኖም፣ እሱ የሚያመለክተው በግብፃውያን ባህል፣ ፈርዖን የፀሐይ አምላክ የሪ ልጅ መሆኑን ነው። ይኸው መሐላ በግብፃውያን ሐውልቶች ላይ ይገኛል።

- 42:16 የሴፍ በርካታ ትዕዛዞችንና ጥያቄዎችን አቅርቧል።
1. አንዳችሁን ላኩ፣ ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ 1511፣ ተተኳሪ
 2. ወንድማችሁን ያመጣ ዘንድ፣ ቢዲቢ 542፣ ኬቢ 534፣ ያልተጠናቀቀ፣ በተተኳሪ መልኩ የገባ
 3. እናንተ እስር-ቤት ስትቀሩ፣ ቢዲቢ 63፣ ኬቢ 75፣ ኒፋል ተተኳሪ
 4. ቃላችሁ ይፈተን ዘንድ፣ ቢዲቢ 103፣ ኬቢ 119፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ በተተኳሪ መልኩ የገባ

42:17 "ሦስት ቀን ያህል በግዞት ቤት ጨመራቸው" የሴፍ የፈለገው፣ በእነሱ ምክንያት ከደረሰበት ሥቃይ ጥቂቱን እንዲቀምሱት ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 42:18-25

¹⁸በሦስተኛው ቀን የሴፍ እንዲህ አላቸው፡- ትድኑ ዘንድ ይህን አድርጉ እኔ እግዚአብሔርን እፈራለሁና። ¹⁹እናንተ የታመናችሁ ከሆናችሁ ከእናንተ አንዱ ወንድማችሁ በግዞታችሁ ቤት ይታሰር እናንተ ግን ሂዱ፤ እህሉንም ለቤታችሁ ራብ ውሰዱ ²⁰ታናሹንም ወንድማችሁን ወደ እኔ ይዛችሁ ኑ ነገራችሁም የታመነ ይሆናልና አትሞቱም። እንዲህም አደረጉ። ²¹እነርሱም እርስ በርሳቸው እንዲህ ተባባሉ። በእውነት ወንድማችንን በድለናል። እኛን በማማጠን ነፍሱ ስትጨነቅ አይተን አልሰማነውምና ስለዚህ ይህ መከራ መጣብን። ²²ሮቤልም መልሶ እንዲህ አላቸው፡- ብላቴናውን አትበድሉ ብያችሁ አልነበረምን? እኔም አልሰማችሁኝም ስለዚህ እነሆ አሁን ደሙ ይፈላለገናል። ²³እነርሱም

የሴቶች ነገራቸውን እንደሚሰማባቸው አላወቁም፤ በመካከላቸው አስተርጓሚ ነበረና። ²⁴ከእነርሱም ዘወር ብሎ አለቀሰ ደግሞም ወደ እነርሱ ተመልሶ ተናገራቸው። ስምዖንንም ከእነርሱ ለይቶ ወሰዶ በፊታቸው አሰረው። ²⁵የሴቶችም ዓይነታቸውን እህል ይሞሉት ዘንድ አዘዘ የእየራሳቸውንም ብር በእየዓይነታቸው ይመልሱት ዘንድ ደግሞም የመንገድ ስንቅ ይሰጡላቸው ዘንድ አዘዘ። እንዲሁም ተደረገላቸው።

42:18-20 የሴቶች ትዕዛዝና ጥያቄ ቀጥሏል።

1. ይህንን አድርጉ፣ ቁ. 18፣ ቢዲቪ 793፣ ኬቢ 889፣ ተተካሪ
2. ኑሩ፣ ቁ. 18፣ ቢዲቪ 310፣ ኬቢ 309፣ ተተካሪ
3. አንደኛው ወንድማችሁ ይታሰር፣ ቁ. 19፣ ቢዲቪ 63፣ ኬቢ 75፣ ኒፋል ተተካሪ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ
4. ሂዱ፣ ቁ. 19፣ ቢዲቪ 229፣ ኬቢ 246፣ ተተካሪ
5. እህሉን ጫኑ፣ ቁ. 19፣ ቢዲቪ 97፣ ኬቢ 112፣ ኒፋል ተተካሪ
6. ወንድማችሁን ወደ እና አምጡት፣ ቁ. 20፣ ቢዲቪ 87፣ ኬቢ 112፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ
7. እናም ቃላችሁ የታመነ ይሆናል፣ ቁ. 20፣ ቢዲቪ 52፣ ኬቢ 63፣ ኒፋል ያልተጠናቀቀ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ

42:18 "እና እግዚአብሔርን እፈራለሁና" ይህ ሐረግ ከሴቶች መሐላ በፈርዖን ስም ካደረገው ጋር ሊዛመድ ይችላል (ዝክ. ቁ. 15፣16) ወይም የእሱን አጠቃላይ የመለኮት ፍራቻ ነው፤ እነዚህን አስር ሰዎችን ከከሰሰበት ጋር በተያያዘ። የሴቶች የሚያስረግጠው፣ በተዘዋዋሪ መንገድ፣ የሱን ንጽሕናና መንፈሳዊነት ነው (ዝክ. 20፣11)። እሱ በርግጥ ኤሎሂምን ይፈራል/ያከብራል።

42:20 "ይረጋገጣል" ልዩ ርዕስ 15:6 ላይ ተመልከት (ዘ. ሀ)።

42:21 "እነርሱም እርስ በርሳቸው እንዲህ ተባባሱ። በእውነት ወንድማችንን በድለናል" እነሱ፣ እግዚአብሔር እየቀጣቸው እንደሆነ ተሰምቷቸዋል፤ የሴቶች ላይ በፈጽመውት ኃጢአት። ይህም ግልጽ የሚሆነው ከቁ. 21፣22፣28 እና 44:16። የዘራኝውን እናጭዳለን የሚል ስሜት አለ (ኢዮብ 34:11፤ መዝ. 28:4፤ 62:12፤ ምሳ. 24:12፤ መዝ. 12:14፤ ኤር. 17:10፤ 32:19፤ ማቴ. 16:27፤ 25:31-46፤ ሮሜ. 2:6፤ 14:12፤ ሰቆ. 3:8፤ ሰቆ. 5:10፤ ገላ. 6:6-7፤ ሰቆ. 4:14፤ ሰቆ. 1:17፤ ራዕ. 2:23፤ 20:12፤ 22:12)። ሆኖም ደግሞ ሌላ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት አለ፤ እሱም እግዚአብሔር እንደ ኃጢአታችን እንደሚያደርግብን (መዝ. 103፣10)። ለኃጢአታችን ሁሉ ጊዜያዊውን ቅጣት አንቀበልም፤ ወይም ሁላችንም እንሞትና ከዚያም እግዚአብሔር ይህንን የሚያደርግበት ሁኔታ ይኖራል።

42:22 "ሮቤልም መልሶ እንዲህ አላቸው፡- ብላቴናውን አትበድሉ ብያችሁ አልነበረምን? እኔም አልሰማችሁኝም" ይህ ምናልባት የሴቶች ሲሰማው የመጀመሪያው ጊዜ ሊሆን ይችላል፤ ይህም ሮቤል ሊከላከልለት መሞከሩን (ዘፍ. 37፣22-24)። አሁን እነዚህ ወንድማማቾች ያመኑት የሴቶች ንጹሕ ደም ለበቀል እየጮኹ መሆኑን ነው፤ ልክ የአቤል ደም በወንድሙ ላይ እንዳደረገው፤ በዘፍጥረት 4።

42:23 "እነርሱም የሴቶች ነገራቸውን እንደሚሰማባቸው አላወቁም፤ በመካከላቸው አስተርጓሚ ነበረና" እነሱ የሚናገሩት ዕብራይስጥ ነበር፤ የሴቶችም በግልጽ የሚናገረው ግብፅኛ ብቻ ነበር፤ በአስተርጓሚ በኩል። ይህም ደግሞ የመለወጡ ክፍል ነበር፤ ወንድሞቹ የነበረባቸውን አድሏዊ ፍርድ፤ ይህም በእሱ ላይ ከሃያ ዓመት በፊት ኃጢአት እንዲሠሩ ያደረጋቸውን፤ መረዳታቸውን አስረግጦ አስከሚያውቅ ድረስ።

ይህ የዕብራይስጥ ቃል የተተረጎመው "አስተርጓሚ ነበረና" (ቢዲቪ 359፣ ኬቢ 529፣ ሂፋል ቦዝ አንቀጽ) ዘወትር የሚያሳየው ማሸፍ ወይም ማፈዘን ነው። በሂፋል ግንድ እሱ የሚያመለክተው

1. መሳለቅ፣ ኢዮብ 16:20፤ መዝ. 119:51
2. ተርጓሚ፣ እዚህ እንደራሴ ነው፤ 2ኛ ዜና. 32:31

ሁሉም የዚህ ቃል አጠቃቀም፤ በብሉይ ኪዳን የሚከሰተው በአሉታዊ ዐውደ-ጽሑፍ ነው (ኒዶቴ፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 799)።

42:24 "አለቀሰ" የሴቶች በግልጽ ስሱ የሆነ ሰው ነው (ዝክ. 43:30፤ 45:14፣15)።

"ስምዖንንም ከእነርሱ ለይቶ ወሰዶ በፊታቸው አሰረው" ሮቤል፣ የበኩሩ፣ በግልጽ የቡድኑ መሪ የሆነው፤ ባጠቃላይ የሴቶችን ለመርዳት ሞክሯል፤ ስለሆነም የማያሻማው ምርጫ ስምዖን ነበር። ሁለተኛ የተወለደው እሱ ነበር፤ እንዲሁም በርካታ ተርጓሚዎች እንደሚያምኑት ጽኑ ቁጣ ይታይበት ነበር፤ የሴቶችን ሰዎች በደመሰሰ ጊዜ (ዘፍጥረት 34) ምናልባትም የሴቶችን ለመጉዳት ዋነኛው የሴራ ጠንሳሽ ሳይሆን አይቀርም።

አመቅ ጽሑፍ፡ 42:26-28
²⁶እነርሱም እህሉን በእህሮቻቸው ላይ ጫኑ፤ ከዚያም ተነሥተው ሄዱ። ²⁷ከእነርሱም አንዱ ባደሩበት ስፍራ ለአህያው ገፈራን ይሰጥ ዘንድ ዓይነቱን ሲፈታ ብሩን አየ፤ እነሆም በዓይነቱ አፍ ላይ ነበረች። ²⁸ለወንድሞቹም። ብሬ ተመለሰችልኝ፤ እርስዎም በዓይነቱ አፍ እነኝት አላቸው። ልባቸውም ደነገጠ፤ እየተንቀጠቀጡም እርስ በርሳቸው ተባባሱ። እግዚአብሔር ያደረገብን ይህ ምንድና ነው?

42:25-29 ዘጠኙ ወንድማማቾች ፈርተዋል፤ ይህ የስምዖንን መፈታት አደጋ ላይ እንዳይጥለው። የስጋታቸው ደረጃ የሚገለጸው
1. ልባቸው ደነገጠ፣ ቁ. 28 (በጥሬው፣ "ልባቸው ከውስጣቸው ወጣ")፣ ቢዲቪ 422፣ ኬቢ 425፣ ያልተጠናቀቀ
2. እየተንቀጠቀጡም እርስ በርሳቸው ተባባሱ፣ ቁ. 28፣ ቢዲቪ 353፣ ኬቢ 350፣ ያልተጠናቀቀ፣ ዝክ. 27:33፤ ሰቆ. 16:4፤ 21:1፤ ገዢ. 1:49

42:27 "ዓይነት" ሁለት የተለያዩ የዕብራይስጥ ቃላት አሉ፤ በዚህ ቁጥር "ዓይነት"ን ለመተርጎም።
1. "ዓይነት" (ቢዲቪ 974)፣ እሱም ለ"ማቅ" የተለመደ ቃል ነው (እዚህ ጥቅም ላይ የዋለ)

2. “ዓይነት” (ቢዲቢ 607)፣ የሚገኘው እዚህ ብቻ ሲሆን፣ ይህም ለዮሴፍና ለወንድሞቹ ታሪክ ነው። እሱም የሚያመለክተው እህል የተሞላ ጆንያ (አቁማዳ) ነው።

ለእነዚህ ሁለት ቃላት አጠቃቀም መልስ ሊሆን የሚችለው፣ አንደኛው የሚጠቅሰው የገንዘብ መያዣ ከረጢት (ኒዶቲ፣ ቅጽ 3፣ ገጽ 843) እንዲሁም ሌላኛው የእህል መያዣ ጆንያ (አቁማዳ) ነው (ጆምስ ደብሊዩ ፍሪማን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ወግና ልማዶች፣ ገጽ 49)።

42:28 “እግዚአብሔር ያደረገብን ይህ ምንድን ነው” እነሱ አሁንም የመለኮታዊው ፍርድ እየተሰማቸው ነው፣ በዮሴፍ ላይ በፈጸሙት ድርጊት።

አመቅ ጽሑፍ፡ 42:29-34

²⁹ወደ አባታቸውም ወደ ያዕቆብ ወደ ከነዓን ምድር መጡ፣ የደረሰባቸውንም ነገር ሁሉ እንዲህ ብለው አወሩ። ³⁰የአገሩ ጌታ የሆነው ሰው በከፉ ንግግር ተናገረን፣ የምድሪቱም ሰላዮች አስመሰለን። ³¹እኛም እንዲህ አልነው፡- እውነተኛች ሰዎች ነን እንጂ ሰላዮች አይደለንም ³²እኛ የአባታችን ልጆች አሥራ ሁለት ወንድማማች ነን አንዱ ጠፍቶአል፣ ታናሹም በከነዓን ምድር ዛሬ ከአባታችን ጋር አለ። ³³የአገሩም ጌታ ያ ሰው እንዲህ አለን፡- የታመናችሁ ሰዎች ከሆናችሁ በዚህ አውቃለሁ አንደኛውን ወንድማችሁን ከእኔ ጋር ተዉት፣ ለቤታችሁም ራብ እህልን ወስዳችሁ ሂዱ ³⁴ታናሹንም ወንድማችሁን አምጡልኝ፣ እውነተኛች እንጂ ሰላዮች አለመሆናችሁንም በዚህ አውቀዋለሁ ወንድማችሁንም እሰጣችኋለሁ፣ እናንተም በምድሩ ትነግሳላችሁ።

42:29-34 ዘጠኙ ወንድማማቾች ለአባታቸው ለያዕቆብ በግብፅ የደረሰባቸውን ሁሉ አስረዱ።

42:34 “እናንተም በምድሩ ትነግሳላችሁ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 695፣ ኬቢ 749፣ ያልተጠናቀቀ) “ንግድ” በሚል ተተርጉሟል (ዘፍ. 23:16)፣ ነገር ግን በዘፍ. 34:10 ያለው የእሱ ትርጉም አንድምታው ፍቺ “እንደ ልብ በነጻነት መመለስ” ነው። እሱም ሊያመለክት የሚችለው በተለይ፣ ተጨማሪ እህል ካስፈለገ ወደ ግብፅ መመለስ መቻልን ነው (ዝክ. 43:2)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 42:35-38

³⁵እንዲህም ሆነ ዓይነታቸውን በፊቱ ጊዜ እነሆ ከእነርሱ እያንዳንዳቸው ብራቸውን በእየዓይነታቸው ተቋጥሮ አገኙት እነርሱም አባታቸውም የብራቸውን ቀጥራት አይተው ፈሩ። ³⁶አባታቸው ያዕቆብም እንዲህ አላቸው፡- ልጅ አልባ አስቀራችሁኝ የሴፍ የለም፣ ስምዖንም የለም፣ ብንያምንም ትወስዱብኛላችሁ ይህ ሁሉ በእኔ ላይ ደረሰ። ³⁷ሮቤልም አባቱን አለው። ወደ አንተ መልሼ ያላመጣሁት እንደ ሆነ ሁለቱን ልጆቼን ግደል እርሱን በእጄ ስጠኝ፣ እኔም ወደ አንተ እመልሰዋለሁ። ³⁸እርሱም አለ፡- ልጄ ከእናንተ ጋር አይወርድም ወንድሙ ሞቶ እርሱ ብቻ ቀርቶአልና በምትሄዱበት መንገድ ምናልባት ከፉ ነገር ቢያገኘው ሽምግልናዬን በጎዘን ወደ መቃብር ታወርዱታላችሁ።

42:35-38 ቤተሰቡ ስለሁኔታው ተወያየ፣ ምን መደረግም እንዳለበት። ለጊዜው ምን መደረግ እንዳለበት አልወሰነም።
42:35 በቁ. 27 እና ቁ. 35 መካከል ያለው ልዩነት፣ ከእነሱ “አንዱ” በቁ. 27 እንዲሁም “እነሱ” በቁ. 35 መሆኑ ነው። ይህ ድርብ አይደለም፣ ነገር ግን ችግሩን ለማጠናከር ነው፣ ቀደም ሲል ያስፈራቸውን (ቁ. 28)።

42:36 “ልጅ አልባ አስቀራችሁኝ፣ የሴፍ የለም፣ ስምዖንም የለም፣ ብንያምንም ትወስዱብኛላችሁ፤ ይህ ሁሉ በእኔ ላይ ደረሰ” ያዕቆብ ገጠመኙን ለግል ወቀሳ እንዳደረገው ተገንዝብ። ይህም አንድምታው ከሰላ ይመስላል፣ ይህም ወንድሞቹ በዮሴፍ መጥፋት እጃቸው እንዳለበት የሚጠቁም።

42:37 “ሮቤልም አባቱን እንዲህ አለው” ይህ በእውነቱ የማይሆን ሐሳብ ነው! ያዕቆብ እንዴት አድርጎ ልጆቹ በመጥፋታቸው፣ የልጅ ልጆቹን ይገድላል?! ይህም የሮቤል ሙከራ ነው፣ ለአባቱ ለማረጋገጥ፣ ነገር ግን የሆነው ተቃራኒው ነው። ያዕቆብ ጠብቋል እስከ (1) እስከ 43:8-9 የይሁዳ ሐሳብ ድረስ፣ እንዲሁም (2) ምንም ምግብ ባለመኖሩ ምክንያት፣ በመጨረሻ ቢንያም ከእነሱ ጋር እንዲሄድ ፈቅዷል።

42:38 “ሲኦል” ይህ የብሉይ ኪዳን ቃል ሲሆን፣ ለሙታን ስፍራ ጥቅም ላይ የዋለ ቃል ነው። የከሕይወት በኋላ መሠረተ እምነት፣ በብሉይ ኪዳን በመጋረጃ እንደተሸፈነ ዓይነት ነው፣ ነገር ግን እነሱ ቤተሰቦች አብረው በሚሆኑበት የከሕይወት በኋላ ማመናቸው ግልጽ ነው።
እሱም ጥላማ ፣ ደስታ የሌለበት አቋም እንደነበር እውነት ነው፣ ነገር ግን ንቃተ ሕሊናዊ አቋሙ እንዲያ አይሆንም። ሲኦል የሚለው ቃል የተተረጎመው ሃዳስ በሚለው ቃል ነው፣ በብሉይ ኪዳን። ባጠቃላይ የሰው ልጆች ሁሉ ወደዚህ የሙታን ማቆያ ስፍራ ይሄዳሉ። በዚህ ምክንያት ራቢዎች የሚተነትኑት የጻድቅ ክፍል አለ፣ እንዲሁም የኃጥእ የሃዳስ ክፍል። ልዩ ርዕስ 15:15 ተመልከት።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጻዘ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልስህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስዱ።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

- 1. የሴፍ ማንነቱን ለምን ደበቀ?

2. የሴፍ ለምን ወንድሞቹን በክፉ ተናገራቸው፣ ደግሞም በሰላይነት ከሰሳቸው?
3. ከዚህ ምዕራፍ ምንድነው ያዕቆብ ስለ የሴፍ ሞት አንዳች ነገር እንዲጠረጥር ያደረገው?

ዘፍጥረት 43

የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
ወደ ግብፅ መመለስ	ከቢንያም ጋር ወደ ግብፅ መመለስ	ወደ ግብፅ ሁለተኛው ጉዞ	የዮሴፍ ወንድሞች ከቢንያም ጋር ወደ ግብፅ የያዘው ልጆች ከቢንያም ጋር ዳግመኛ ተመለሱ	ወጡ
43:1-10	43:1-7	43:1-10	43:1-2 43:3-5 43:6 43:7 43:8-10	43:1-10
43:11-15	43:8-14	43:11-15	43:11-14	43:11-14
የሴፍ ቢንያምን አየ				ከዮሴፍ ጋር ግንኙነት
43:16-25	43:15-25	43:16-25	43:15-17 43:18-22 43:23	43:15-17 43:18-23
43:26-34	43:26-34	43:26-34	43:23-27 43:28 43:29-34	43:24-25 43:26-34

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መገዛት ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 43:1-10

¹ራብም በምድር ጸና። ²ከግብፅም ያመጡትን እህል በልተው ከፈጸሙ በኋላ አባታቸው። እንደ ገና ሂዱ ጥቂት እህል ሸምቱልን አላቸው። ³ይሁዳም እንዲህ አለው፡- ያ ሰው። ወንድማችሁ ከእናንተ ጋር ካልሆነ ፊቴን አታዩም ብሎ በብርቱ ቃል አስጠነቀቀን። ⁴ወንድማችንን ከእኛ ጋር ብትሰድደው እንወርዳለን። እህልም እንሸምትልሃለን ⁵ባትሰድደው ግን አንሄድም ያ ሰው። ወንድማችሁ ከእናንተ ጋር ካልሆነ ፊቴን አታዩም ብሎናልና። ⁶እስራኤልም አላቸው። ለምን በደላችሁኝ? ለዚያውስ። ሌላ ወንድም አለን ብላችሁ ለምን ነገራችሁት? ⁷እነርሱም አሉ፡-

ያ ሰው ስለ እኛና ስለ ወገናችን ፈጽሞ ጠየቀን እንዲህም አለን፡- አባታችሁ ገና በሕይወት ነው? ወንድምስ አላችሁን? እኛም እንደዚሁ እንደ ጥያቄው መለስንለት በውኑ። ወንድማችሁን አምጡ እንዲለን እናውቅ ነበርነን? ⁸ይሁዳም አባቱን እስራኤልን አለው። እኛና አንተ ልጆቻችንም ደግሞ እንድንድን እንዳንገኝም ብላቴናውን ከእኔ ጋር ስደደው፤ እኛም ተነሥተን እንሄዳለን። ⁹እኔ ስለ እርሱ እዋሳለሁ ከእጄ ትሻዋለህ ወደ አንተ ባለመጣው፤ በፊትህም ባለቆመው፤ በዘመናት ሁሉ አንተን የበደልሁ ልሁን። ¹⁰ባንዘገይስ ኖሮ አሁን ሁለተኛ ጊዜ በተመለስን ነበር።

43:2 ጽሑፉ በመጀመሪያ ዙር የመጣው እህል መቼ እንዳለቀ የሚለው ነገር የለም፤ ግን ስምዖን በእስር ላይ ነበር፤ ያዕቆብ ምንም ርምጃ ሳይወስድ!

- በመጨረሻም እህሉ ሲያልቅ ያዕቆብ ርምጃ ወሰደ።
- 1. ተመልሳችሁ ሂዱ፤ ቢዲቢ 996፤ ኬቢ 1427፤ ተተኳሪ
- 2. ጥቂት ምግብ ግዙፍ፤ ቢዲቢ 991፤ ኬቢ 1404፤ ተተኳሪ

43:3 “ይሁዳም እንዲህ አለው” በትረካው ላይ በዚህ ነጥብ ይሁዳ ጠቀሜታ ያለው ልጅ ይሆናል። የሮቤል የመሪነት ሚና ተዳክሟል።

“በብርቱ ቃል ማስጠንቀቅ” ይህ የተጠናከረ ስዋሰዋዊ መዋቅር ነው (ማለትም፤ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ ከተመሳሳይ ሥር የሆነ፤ እሱም ደግሞ ቁ. 7 [ሁለቱ] እና ቁ. 20 ላይ)። ግሡ (ቢዲቢ 996፤ ኬቢ 1427፤ ሂፊል የተጠናቀቀ) ፍቶውም ምስክርነት መስጠት (ዘጸ. 19:21፤ ዘዳ. 32:46) ወይም ማስጠንቀቅ ነው (ዘጸ. 21:29፤ | ነገሥ. 2:42፤ ነህ. 13:15፤21)።

“ፊቴን ታያለህ” ይህ ከዮሴፍ ጋር ላለ ተመልካች የሚሆን ፈሊጥ ነው (2ኛ ሳሙ. 14:24)። እሱ የእህሉን ዋጋ ሆን ብሎ አድርጎታል። እነሱ እስካልተመለከቱት ድረስ እህል ሊዘገዙ አይችሉም (ዝክ. ቁ. 5)።

- 43:4-5 ይሁዳ አባቱን ማስረዳቱን ቀጥሏል፤ ያዕቆብን/እስራኤልን።
- 1. ወደ ታችም እንወርዳለን፤ ቢዲቢ 432፤ ኬቢ 434፤ ተጓዳኝ
- 2. ምግብ እንዘልሃለን፤ ቢዲቢ 991፤ ኬቢ 1404፤ ተጓዳኝ

የይሁዳ (እና የወንድማችን) ድርጊት የሚወሰነው በያዕቆብ ቢንያምን የመስደድ ውሳኔ ላይ ነው።

43:6 ያዕቆብ ወቅሷቸዋል፤ ስለ ቤተሰቡ በርካታ መረጃ በመስጠታቸው። ያዕቆብ ጠንከር ያለ ግሥ ተጠቅሟል (ቢዲቢ 949፤ ኬቢ 1269፤ ሂፊል የተጠናቀቀ)። የእሱ መሠረታዊ ፍቺ በሂፊል ግንድ “ጉዳት ማድረስ” ነው (ዘፍ. 19:9፤ 31:7፤ ዘጸ. 5:22-23፤ ዘኁ. 11:11፤ 20:15፤ ኢያ. 24:20)።

43:7 ወንድማችን ራሳቸውን በአጽንዖት ተከላከሉ።

- 1. ሰውየውም ስለ ራሳችንና ስለ ቤተሰባችን ለይቶ ጠየቀን፤ ቢዲቢ 981፤ ኬቢ 1371፤ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ ነው፤ ከተመሳሳይ ሥር
- 2. እንዴት ብለን እናውቃለን...፤ ቢዲቢ 393፤ ኬቢ 390፤ ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ፤ ከተመሳሳይ ሥር
- 3. እሱም እንደሚለን፤ “ወንድማችሁን ይዘችሁት ኑ።” ቢዲቢ 432፤ ኬቢ 434፤ ሂፊል ተተኳሪ

43:8-10 ይሁዳ (አራተኛውና የልያ የመጨረሻ ልጅ፤ 29:35) አሁንም እንደገና ለዘጠኙ ታላላቅ ወንድሞች ቃል አቀባይ ሆኗል (ዝክ. 44:14-34፤ 46:25-34)።

- 1. ልጁን ከእኔ ጋር ስደደው፤ ቢዲቢ 1018፤ ኬቢ 1511፤ ተተኳሪ
- 2. እንነሣለን፤ ቢዲቢ 877፤ ኬቢ 1086፤ ተጓዳኝ
- 3. እንሄዳለን፤ ቢዲቢ 229፤ ኬቢ 246፤ ተጓዳኝ
- 4. በሕይወት እንኖር ዘንድ፤ ቢዲቢ 310፤ ኬቢ 309፤ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልኩ የገባ
- 5. እንዳንገኝ፤ ቢዲቢ 559፤ ኬቢ 562፤ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልኩ የገባ (ዝክ. 42:2)

ዳቦው በተበላበት ጊዜ ውሳኔ የመስጫ ሰዓት ነው። የይሁዳ ተጨባጭነት ወደ ነጥቡ ነው (ዝክ. ቁ. 10)። እነሱ ለዳቦ ብለው የማይሄዱ ከሆነ፤ ሁሎችም ይሄዳሉ፤ ቢንያምንና ያዕቆብን ጨምሮ። ተጨባጭነቱ ጠንካራ ነው። እነሱ ለተጨማሪ ምግብ ወደ ግብፅ የግድ መሄድ አለባቸው፤ ለዚሁም ተጨማሪ ምግብ ቅድመ ሁኔታው የቢንያም መገኘት ነው። ይሁዳ አሁንም አባቱን ለማሳመን ይሞክራል፤ ቁ. 9 ላይ፤ እሱም ከሕይወት በኋላ ባለው እምነት ላይ አንድምታ ያለው።

43:9 “እኔ ስለ እርሱ እዋሳለሁ” “እዋሳለሁ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 786 ለ፤ ኬቢ 876፤ ያልተጠናቀቀ፤ ዝክ. 44:32) ይህንን ምዕራፍ ከምዕራፍ 38 ጋር ያያይዘዋል (ዝክ. ቁ. 17)። ይሁዳ ዋነኛ ሰው መሆኑ እየጨመረ ነው (ዝክ. 49:8-12)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 43:11-15
¹¹እስራኤልም አባታቸው እንዲህ አላቸው፡- ነገሩ እንዲህ ከሆነስ ይህንን አድርጉ ከተመሰገነው ከምድሩ ፍሬ በዓይብታችሁ ይዘችሁ ሂዱ። ለዚያም ሰው እጅ መንሻ፤ ጥቂት በለሳን፤ ጥቂት ማር፤ ሸቱ፤ ከርቤ፤ ተምር፤ ለውዝ ውሰዱ። ¹²በሩን በአጠፊታ አድርጋችሁ በእጃችሁ ውሰዱ በዓይብታችሁ አፍ የተመለሰውንም ብር መልሳችሁ ውሰዱ ምናልባት በስሕተት ይሆናል። ¹³ወንድማችሁንም ውሰዱ፤ ተነሥታችሁም ወደዚያ ሰው ተመለሱ። ¹⁴ሁሉን የሚችል አምላክም ሌላውን ወንድማችሁንና ብንያምን ከእናንተ ጋር ይሰድድ ዘንድ በዚያ ሰው ፊት ምሕረትን ይስጣችሁ እኔም ልጆቼን እንዳጣሁ አጣሁ። ¹⁵ሰዎቹም በእጃቸው ያችን እጅ መንሻና አጠፊታውን ብር ብንያምንም ወሰዱ ተነሥተውም ወደ ግብፅ ወረዱ፤ በዮሴፍም ፊት ቆሙ።

43:11-14 ያዕቆብ/አስራኤል አስፈላጊውን ነገር ተገንዝቧል፤ እናም ትልልቆቹን ወንዶች ልጆቹን አዘዘቸው።

1. እንዲህ አድርጉ፤ ቁ. 11፤ ቢዲቢ 793፤ ኬቢ 889፤ ተተኳሪ
2. ጥቂት ... ውሰዱ፤ ቁ. 11፤ ቢዲቢ 542፤ ኬቢ 534፤ ተተኳሪ
3. ለሰውየው ውሰዱለት፤ ቁ. 11፤ ቢዲቢ 432፤ ኬቢ 434፤ ሂፊል ተተኳሪ
4. ገንዘቡንም በአጠፊታ ውሰዱ፤ ቁ. 12፤ ቢዲቢ 542፤ ኬቢ 534፤ ተተኳሪ
5. የተመለሰላችሁን ገንዘብ መልሳችሁ ውሰዱ፤ ቁ. 12፤ ቢዲቢ 996፤ ኬቢ 1427፤ ሂፊል ተተኳሪ (ይህ ሦስተኛ እና አራተኛ የዚህ ግሥ አጠቃቀም ነው፤ በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ)
6. ወንድማችሁን ውሰዱ፤ ቁ. 13፤ ቢዲቢ 542፤ ኬቢ 534፤ ተተኳሪ
7. ተነሡ፤ ቁ. 13፤ ቢዲቢ 877፤ ኬቢ 1086፤ ተተኳሪ
8. ወደ ሰውየው ተመለሱ፤ ቁ. 13፤ ቢዲቢ 996፤ ኬቢ 1427፤ ተተኳሪ
9. ሁሉን የሚችል አምላክ በዚያ ሰው ፊት ምሕረትን ይስጣችሁ፤ ቁ. 14፤ ቢዲቢ 678፤ ኬቢ 733፤ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ
10. ሌላውን ወንድማችሁን ከእናንተ ጋር ይስደድ፤ ቁ. 14፤ ቢዲቢ 1018፤ ኬቢ 1511፤ ፔይል የተጠናቀቀ

43:11

አለመመቅ "ከተመሰገነው ከምድሩ ምርት"
 አኪጀት " ከተመሰገነው ከምድሩ ፍሬ"
 አየተመት "ከምድሩ የተመረጠ ፍሬ"
 አእት "ከተመሰገነው የምድሩ ምርት"
 አኢመቅ "ከአገሩ የተመረጠ ምርት"
 የተእመቅ "አገራችን ከምታመርተው ምርጥ የሆነውን ምርት"

ቃሉ (ቢዲቢ 275 ለ) በብሉይ ኪዳን ጥቅም ላይ የዋለው እዚህ ብቻ ነው። ሌሎች ተዛማጅ ሥሮች በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ የሚያመጡት ፍቺ "ግብፆች የሚቀበሉት ምግብ" ነው። ኒዶቲ፤ ቅጽ 1፤ ገጽ 119 የሚለው፤ እሱ የሚዛመደው "ከጥንካሬ፤" ጋር ነው፤ ነገር ግን ያ ለዚህ ዐውደ-ጽሑፍ አይገጥምም።

በቅፍለት (የግመል ጉዞ) በመደበኛነት ተጭነው የሚጓዙት ዓይነቶች ዝርዝራቸው አለ (ዝክ. 37:25)። ዮሴፍ ምርቶቹን በደንብ ያውቃቸዋል፤ ከእነዚህ አንዶቹ መንገደኞች ጋር በመጓዙ (እንደ ባርያ) ወደ ግብፅ።

43:12

አለመመቅ፤ አእት፤
 አኢመቅ፤ LXX፤
 አጎሰአ "ስህተት"
 አኪጀት፤ አየተመት "በመሳሳት"

ቃሉ (ቢዲቢ 993) እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው። ሥሩ የሚለው "መሳሳት" ወይም "መሳት" ነው። ኢዮብ 12:16 ላይ እሱ የተተረጎመው "መሳሳት" በሚል ነው። ኒዶቲ፤ ቅጽ 4፤ ገጽ 44፤ የሚለው ሥሩ የሚያመለክተው "ሆን ተብሎ የተደረገ የስህተት ድርጊት" ነው (ሌዋ. 4:13፤ ለ ሳሙ. 26:21፤ መዝ. 119:21፤118፤ ሕዝ. 45:20)።

43:14 "ሁሉን የሚችለው አምላክ በዚያ ሰው ፊት ምሕረትን ይስጣችሁ" ያዕቆብ እነሱን የሰደዳቸው በኪዳን አምላክ ስም ነው። ይህ ስም፤ ኤል ሻዳይ በመጀመሪያ ጥቅም ላይ የዋለው በአብርሃም ነው (ዘፍ. 17:1፤ 28:3፤ 35:11፤ 43:14፤ 48:3)። ኤል የሚለው ቃል በጥንት ቅርብ ምስራቅ ለእግዚአብሔር የጥቅል ስም ነው፤ እሱም "ጠንካራ መሆን" ከሚለው ሥር የመጣ ይመስላል። ሻዳይ የሚለው ቃል ሊሆን የሚችለው ከሴት ጡት ነው፤ እናም እሱ የሚያመለክተው "በሁሉም በቂ የሆነ" የሚል ነው። እሱም ከዘጸ. 6:3 ኤል ሻዳይ የሚለው ቃል የተለመደ የአባቶች ስም ነው፤ ለእግዚአብሔር።

43:15 ስጦታዎችን ማምጣት በእጅጉን የተለመደ ባህላዊ ወግ ነው፤ ተገቢ ለሆነ ሁኔታ። የተዘረዘሩት ዓይነቶች ለከነዓን የተለመዱ ላይሆኑ ይችላሉ። እናም ሊታዩ የሚችሉት ከግብፅ አኳያ ነው፤ እነሱ ግን አንድን ቤተሰብና ከብቶችን በሕይወት ሊያቆዩ አይችሉም። "የስጦታው" መሰጠት (ቢዲቢ 585) ያዕቆብ ለዓሳው ከሰጠው ጋር ተመሳሳይ ነው፤ በዘፍ. 32።

አመቅ ጽሑፍ፡ 43:16-25

¹⁶ ዮሴፍም ብንያምን ከአነርሱ ጋር ባየው ጊዜ የቤቱን አዛዥ እንዲህ ብሎ አዘዘው፡- እነዚያን ሰዎች ወደ ቤት አስገባቸው፤ እርድም እረድ አዘጋጅም፤ እነዚያ ሰዎች በእኩል ቀን ከእኔ ጋር ይበላሉና። ¹⁷ ያ ሰውም ዮሴፍ እንዳለው አደረገ ያ ሰውም ሰዎቹን ወደ ዮሴፍ ቤት አስገባ። ¹⁸ እነርሱም ወደ ዮሴፍ ቤት ስለ ገቡ ፈሩ እንዲህም አሉ። በዓይነታችንን ቀድሞ ስለ ተመለሰው ብር ሊተነኩልብን ሊወድቅብንም፤ እኛንም በባርነት ሊገዛ አህዮቻችንንም ሊወስድ ወደዚህ አስገባን። ¹⁹ ወደ ዮሴፍ ቤት አዛዥም ቀረብ። በቤቱም ደጅ ተናገሩት። ²⁰ እንዲህም አሉት፡- ጌታዬ ሆይ፤ ቀድሞ እህልን ልንሸምት ወርደን ነበር ²¹ ወደምናድርበትም ስፍራ በደረስን ጊዜ ዓይነታችንን ከፈትን፤ እነሆም፤ የእያንዳንዱ ሰው ብር በየዓይነቱ አፍ እንደ ሚዛኑ ብራችን ነበረ አሁንም በእጃችን መለስነው። ²² እህል እንሸምትበት ዘንድ ሌላም ብር በእጃችን አመጣን ብራችንንም በዓይነታችን ማን እንደ ጨመረው አናውቅም። ²³ እርሱም አላቸው። ሰላም ለእናንተ ይሁን። አትፍሩ አምላካችሁና የአባታችሁ አምላክ በዓይነታችሁ የተሰወረ ገንዘብ ሰጣችሁ ብራችሁስ ደርሶኛል። ²⁴ ስምዖንንም አወጣላቸው። ሰውየውም እነዚያን ሰዎች ወደ ዮሴፍ ቤት አስገባቸው ውኃ አመጣላቸው፤ እግራቸውንም ታጠቡ ለአህዮቻቸው አበቅ ሰጣቸው። ²⁵ ዮሴፍም በእኩል ቀን አስኪገባ ድረስ አነርሱ እጅ መንሻቸውን አዘጋጁ፤ ከዚያ እንጀራን እንደሚበሉ ሰምተዋል

43:16 ዮሴፍም ቢንያምን ከተመለከተ በኋላ ለልዩ የምሳ ግብጥ ተሰናዳ።

1. ሰዎቹን ወደ ቤት አስገቡልኝ፤ ቢዲቢ 97፤ ኬቢ 112፤ ሂፊል ተተካሪ
2. ከብት አረዱ፤ ቢዲቢ 370፤ ኬቢ 368፤ ተተካሪ
3. አዘጋጁ፤ ቢዲቢ 465፤ ኬቢ 464፤ ሂፊል ተተካሪ

ግብፃውያን አዘውትረው የሚመጡት ዓሳና አዕዋፍን ከአትክልትና ከበርካታ ዳቦ ጋር ነው። ተለቅ ያለ እንስሳ የሚታረደው ለቤትና ለተለየ ዝግጅት ብቻ ነው (ጀምስ ደብሊዩ. ፍሪማን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ወግና ልማዶች፤ ገጽ 50)።

43:18 “ምናልባት ሊተከሉብን ሊነሣብንም” ይህ ያልተለመደና ያልፎ አልፎ ዘይቤ ነው። ግሥ (ቢዲቢ 164 ለ፤ ኬቢ 193፤ ሂዝፖል ያልተወሰነ አወቃቀር) ፍችውም “ማጠንጠን” ወይም “መጠቅለል” ነው። እሱም የሚያመለክተው “በአንዱ ላይ በማጠንጠን መጉዳት ነው።” ሌላኛው ብቸኛ አጠቃቀም በዚህ ግንድ ላይ ለ ሳሙ. 20:12፤ እሱም የሚያመለክተው አንዱን በገዛ ደሙ መጠቅለል ነው።

“ሊወድቅብን” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 656፤ ኬቢ 709፤ ሂዝፖል ያልተጠናቀቀ አወቃቀር)፤ በቃል ግንድ ስለ መጠቃት ነው ጥቅም ላይ የሚውለው (ኢያ.11:7፤ ኢዮብ 1:15) ወይም በጠላት እጅ (ኃይል) ውስጥ መውደቅ ነው (መሳ. 15:18)። የዚህ ግሥ አጠቃቀም፤ በዚህ ግንድ የተለየ ነው፤ ለዚህ ጽሑፍ።

እነዚህ ወንድማማቾች ወደ ዮሴፍ ቤት ለምን እንደተወሰዱ አልገባቸውም፤ እናም በጣም ፈርተዋል። እነሱ ያሰቡት፤ የሚዘመደው ከመጀመሪያ አመጣጣቸው እና በስልቻቸው ውስጥ ካገኙት ገንዘብ ጋር ነው (ዝክ. ቁ. 20-22)።

43:19 “ወደ ዮሴፍ ቤት አዛዥም ቀረቡ” ይህ ሰው በሚገባ የተነገረው ይመስላል። ይህ እውነት የሆነው የዮሴፍን ዝርዝር እቅድ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን የዮሴፍ እምነት የሚያመለክተውን ሥነ-መለኮት እንጂ። የእኔ ግምት፤ ዮሴፍ ከገዛ ራሱ ቤተሰብ ጋር የተካፈለው ነገር አለ፤ እንዲሁም ከግብፃውያን ተባባሪዎቹ ጋር፤ ስለ ራሱ ግላዊ እምነት፤ በአብርሃም የኪዳን አምላክ ላይ። አስገራሚ የሚሆነው የያዕቆብ ልጆች ቁ. 18 ላይ በግብፃውያን ግሩም ሁኔታ ውስጥ ሆነው በእጅጉን ያሳሰባቸው፤ ከዘላናዊ ስጋት የተነሣ አንዱ እንስሳቸውን እንዳይሰርቃቸው ነው። ይህ በርግጥ “የገጠር ሰዎች ወደ ትልቅ ከተማ ሲመጡ” የሚሆነው ዓይነት ነው።

43:20 “ቀድሞ እህልን ልንሸምት ወርደን ነበር” ይህ ሐረግ የተጠናከረው ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ፤ ከተመሳሳይ ሥር አጠቃቀም ነው (ቢዲቢ 432፤ ኬቢ 434፤ ሁለቱም የቃል ግንደች)።

43:23 “ሰላም ለእናንተ ይሁን” ግሥ የለውም፤ መስተጻምርና ሻሎም የሚለው ስም ብቻ። እሱም አመላካች ተተካሪ ነው።

“አትፍሩ” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 431፤ ኬቢ 432፤ ያልተጠናቀቀ ነው፤ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ።

አመቅ ጽሑፍ፡ 43:26-34

²⁶ዮሴፍም ወደ ቤቱ በገባ ጊዜ በእጃቸው ያለውን እጅ መንሻ በቤት ውስጥ አቀረቡለት፤ ወደ ምድርም ወድቀው ሰገዱለት። ²⁷እርሱም ደኅንነታቸውን ጠየቃቸው። እንዲሁም አለ፡- የነገራችሁኝ ሽማግሌ አባታችሁ ደኅና ነውን? ገና በሕይወት አለን? ²⁸እነርሱም አሉት። ባሪያህ አባታችን ደኅና ነው ገና በሕይወት አለ። አጎንብሰውም ሰገዱለት። ²⁹ዓይኑንም አንሥቶ የእናቱን ልጅ ብንያምን አየው። እርሱም አለ፡- የነገራችሁኝ ታናሽ ወንድማችሁ ይህ ነውን? እንዲሁም አለው፡- ልጄ ሆይ፤ እግዚአብሔር ይባርክህ። ³⁰ዮሴፍም ቸኮለ፤ አንጀቱ ወንድሙን ናፍቆታልና ሊያለቅስም ወደደ ወደ አልፍኙም ገብቶ ከዚያ አለቀሰ። ³¹ፊቱንም ታጥቦ ወጣ፤ ልቡንም አስታግሥ። እንጂራ አቅርቦ አለ። ³²ለእርሱም ለብቻው አቀረቡ፤ ለእነርሱም ለብቻቸው፤ ከእርሱ ጋር ለሚበሉት ለግብፅ ሰዎችም ለብቻቸው የግብፅ ሰዎች ከዕብራውያን ጋር መብላት አይሆንላቸውምና፤ ይህ ለግብፅ ሰዎች እንደ መርከስ ነውና። ³³በፊቱም በኩሩ እንደ ታላቅነቱ ታናሹም እንደ ታናሽነቱ ተቀመጡ ሰዎቹም እርስ በርሳቸው ተደነቁ። ³⁴በፊቱም ካለው መብል ፈንታቸውን አቀረበላቸው የብንያምም ፈንታ ከሁሉ አምስት እጅ የሚበልጥ ነበረ። እነርሱም ጠጡ ከእርሱም ጋር ደስ አላቸው።

43:27፤29 ዮሴፍ ስለቤተሰባቸው ተለጣጣቂ ጥያቄዎችን አቀረበ። እነሱም የአባታቸውን ጥልቅ ስሜት የግድ ማስታወስ ይኖርባቸዋል፤ ይህንን ምሥጢር ከመግለጣቸው ጋር በተያያዘ (ዝክ. ቁ. 6)።

1. አባታችሁ ደኅና ነውን (ግሥ የለውም፤ ስለ ሻሎም 29:6 ተመልከት)
2. እሱ በሕይወት አለን (ግሥ የለውም)
3. ታናሹ ወንድማችሁ ይህ ነውን (ግሥ የለውም)

43:29 “ልጄ ሆይ፤ እግዚአብሔር ይባርክህ” ዮሴፍ ቢንያምን ነጥሎ ልዩ ሰላምታ ሰጠው (“ተባረክ፤” ቢዲቢ 335፤ ኬቢ 334፤ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኗዊ መልኩ የገባ)።
ዮሴፍ ሥነ-መለኮታዊ የዓለም አተያዩን መግለጹን ተመልክት።

43:30 “ዮሴፍም ቸኮለ፤ አንጀቱ በወንድሞቹ ናፍቆት ታውኳልና” ይህ የሚተረጎመው በጥሬው “ርኅራኄው ከፍ ብሏል” (ቢዲቢ 485፤ ኬቢ 481፤ ኒፋል የተጠናቀቀ፤ 1ኛ ነገሥ. 3:26)። “ርኅራኄ” የሚለው ቃል (ቢዲቢ 933) በጥሬው ፍችው “ከአንድ ማኅፀን ለሆኑ የሚሰማ ስሜት ነው” (ማለትም፤ የወንድማማች ልባዊ ፍቅር)።

43:31 “ምግብ አቅርቡ” ይህ በጥሬው “ዳቦ አቅርቡ” ነው (ቢዲቢ 962፤ ኬቢ 1321፤ ተተካሪ)። አስገራሚ የሚሆነው ከቁ. 31-33 ግብፃውያን በጠረጴዛ ዙሪያ በወንበር ላይ ተቀምጠው መመገባቸውና፤ ከነዓናዊ ዕብራውያን ደግሞ በግራ ክርናቸው ደገፍ ማለታቸው ነው። ባህላዊ ተቃርኖ አለ፤ በግብፃውያንና በከነዓናውያን መካከል (እዚህ ዕብራውያን)፤ ዝክ. ቁ. 32። ይህም በትክክል የሚገጥመው ታሪካዊ ሁኔታውን ሲሆን የሐተታውን ታሪካዊነት ያሳያል (ጀምስ ኤም. ፍሪማን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ወግና ልማድ፤ ገጽ 52)።

43:32 "ለእርሱም ለብቻው አቀረቡ" እሱም የሚመስለው ቢንያም በልዩ መቀመጫ ላይ ተለይቶ መቀመጡ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን ተጨማሪ ምግብም ቀርቦለታል (ዝክ. ቁ. 34)። ባጠቃላይ ዮሴፍ እየሞከረ ያለው ሌሎች ወንድሞቹ እንዲቀኑና ሁኔታቸውን ለመመልከት ነው። እሱ እየሞከረ ያለው ተመሳሳይ የሆነ ባሕርይ፣ ይሄውም እሱ ላይ ከሃያ ዓመት በፊት ያደረሱት አሁንም በእነዚህ ዓመታት ውስጥ አለቀቃቸው እንደሆነ፣ ለማረጋገጥ ነው።

... "የግብፅ ሰዎች ከዕብራውያን ጋር መብላት አይሆንላቸውምና፣ ይህ ለግብፅ ሰዎች እንደ መርከስ ነውና" ይህ ምናልባት ዘፍ. 39:6ን የሚያስረዳ ይሆናል፤ ይሄውም ጲጥፋራ ለራሱ ምግብ ዝግጅት ይገደው እንደነበረ። አንዳንዶች ሄሮዶስን ይጠቅሳሉ፣ 2:41፣ የዚህ ትዕይንት ማስረጃ አድርገው። እሱም የሚመስለው፣ ግብፃውያን ከብት የሚበሉትን በንቀት ዓይን ነው የሚመለከቷቸው፣ ምክንያቱም እነሱ ከብትን እንደ ተቀደሰ አድርገው ስለሚመለከቱ፣ ልክ እንደ ዘመናዊዎቹ ሂንዱዎች ተመሳሳይ የሆነ። ይህ ምናልባት ዘፍ. 46:34 እና ዘጸ. 8:26ን ግልጽ ያደርጋል።

43:33 ግብፃውያን አገልጋዮች ወንድማማቾቹን በዕድሜ ቅደም ተከተል ማስቀመጣቸው ግልጽ ነው። እነሱ ይህንን እንዴት አወቁ? ዮሴፍ የራሱን ማንነት መግለጹን ቀጥሏል።

43:34 "የብንያምም ፈንታ ከሁሉ አምስት እጅ የሚበልጥ ነበረ" ይህ ሊሆን የሚችለው፣ "አምስት" ቁጥር በግብፃውያን ዘንድ ጠቃሚ በመሆኑ ነው፤ በዚህ ሐተታ ሁሉ ቁጥር "አምስት" በመደበኛነት መከሰቱ ነው (ዝክ. 43:34፤ 45:6፤11፤22፤ 47:2፤24)። ወንድማማቾቹ ምን እንደሚሰማቸው አንዱን ሊያስገርመው ይችላል፤ ዮሴፍ ከእነሱ ጋር በማዕድ ሲቀመጥና ለቢንያምም በብዛት ሲያቀርብለት?!

"ፈንታ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 673) የሚያመለክተው ሙዳ ሥጋ ነው (ዘ ሳሙ. 11:8፤ አስቴር 2:18፤ ኤር. 40:5)። የበሬ ሥጋ አይደለም!

... "እነርሱም ጠጡ ከእርሱም ጋር ደስ አላቸው" ሁለቱ ግሦች ("ጠጡ፣" ቢዲቢ 1059፣ ኬቢ 1667 እና "ጠጥተዋል፣" ቢዲቢ 1016፣ ኬቢ 1500) ተመሳሳይ ድምፅ አላቸው (ዘፍ. 9:21)። እንደምን ያለ ግብጥ ነበራቸው!

ዘፍጥረት 44 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
ወንድማማቾች ተመለሱ	የዮሴፍ ጽዋ	ዮሴፍ ወንድሞቹን የመጨረሻ ደብዳቤው ለተናየጠፋው ጽዋ ውስጥ ከተታቸው	ፈተናየጠፋው ጽዋ	የዮሴፍ ጽዋ በቤኒያም ስልቻ
44:1-5	44:1-5	44:1-5	44:1-5	44:1-2 44:3-5
44:6-13	44:6-13	44:6-13	44:6-9 44:10-13	44:6-13
44:14-17	44:14-17	44:14-17	44:14-15 44:16 44:17	44:14-17
44:18-34	44:18-34 ይሁዳ ስለ ቤንያም ማለድ	44:18-34	44:18-23 44:24-29 44:30-34	ይሁዳ ጣልቃ ገባ 44:18-34

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 44:1-5

¹ዮሴፍም የቤቱን አዛዥ እንዲህ ብሎ አዘዘ፡- ዓይበታቸው የሚያነሳውን ያህል እህል ሙላላቸው፤ የሁሉንም ብር በየዓይበታቸው አፍ ጨምረው ²በታናሹም ዓይበት አፍ የብሩን ጽዋዬንና የእህሉን ዋጋ ጨምረው። እርሱም ዮሴፍ እንዳለው አደረገ። ³ነግህ በሆነ ጊዜም ሰዎቹ አህዮቻቸውን ይዘው ይሄዱ ዘንድ ተሰናበቱ። ⁴ከከተማይቱም ወጥተው ገና ሳይርቁ ዮሴፍ ለቤቱ አዛዥ እንዲህ አለ፡- ተነሥተህ ሰዎቹን ተከተላቸው በደረሰህባቸውም ጊዜ እንዲህ በላቸው። በመልካሙ ፋንታ ስለ ምን ክፉን መለሳችሁ? ⁵ይታዩ የሚጠጣበት ምሥጢርንም የሚያውቅበት ጽዋ አይደለምን? ባደረጋችሁት ነገር በደላችሁ።

44:1 ይህ ሁለተኛ ጊዜው ነው ዮሴፍ ይህንን ሲያደርግ (ዝክ. 42:25)።
1. ሙላ፣ ቢዲቢ 569፣ ኬቢ 583፣ ፔይል ተተካሪ

2. አስቀምጥ፣ ቢዲቢ 962፣ ኬቢ 1321፣ ቃል ተተካሪ

44:2 የዮሴፍ የብር ዋንጫ (ዝክ. ቁ. 5) ቢንያም ስልቻ ውስጥ መቀመጡ አዲስ ነው። የዮሴፍ አሁንም ወንድሞቹን እየፈተናቸው ነው፤ ይህም የእነሱ ቅናት እና ሞገደኛነት፣ በሙሉ ወንድሙ ላይ (በራሔል ልጅ) መጠናቀቁን።

“ጽዋ” ተብሎ የተተረጎመው ቃል መታሰብ የሚኖርበት (ቢዲቢ 149) በርግጥ ተለቅ ያለ ዕቃ ነው፤ ምናልባትም መቅጃ ወይም ደግሞ ማንቆርቆሪያ ነው (ኤር. 35:5)። ለ “ጽዋ” የተለመደው ቃል የሚገኘው ቢዲቢ 468 | (ዝክ. 40:11:13:21፣ ለ ሳሙ. 12:3፣ መዝ. 16:5፣ 23:5፣ ምሳ. 23:31)።

44:4 “ከተማይቱ” የትኛው ከተማ እንደሆነ የሚወስነው የትኛው ፈርዖን እንደሆነ ነው። ኋላ ላይ በዘፍጥረት የሚመስለው የዮሴፍ ስለ ጌሃም ምድር አባቱን ያነጋገረው እና ፈገግነትን በከተማይቱ፣ በዚያው ቀን። ይህም የሚያመለክተው በውኃው ዳርቻ ስፍራ ያለ ከተማ ነው። ሀይከሶስ እዚያ ከተሞች ነበራቸው። ቀጣዩ ፈርዖን ከተማይቱን ወደዚህ ስፍራ ያዞረው ሲቲ 2ኛ ነበር። እሱም የእስራኤልን ሕዝብ በክፉ አያያዝ የዛ ነው፤ ከዘጸዓት በፊት፣ ምናልባትም በራምሴስ 2ኛ የአገዛዝ ዘመን።

የብሉይ ኪዳን ጥናት፣ ለዘጸዓት መግቢያ www.freebiblecommentary.org ላይ ተመልከት።

የዮሴፍ አገልጋዮቹን ለክትትል ድርጊት አዘዛቸው።

1. ተነሣ፣ ቢዲቢ 877፣ ኬቢ 1086፣ ተተካሪ
2. ተከታተል፣ ቢዲቢ 922፣ ኬቢ 1191፣ ተተካሪ
3. ስትደርስባቸውም፣ ቢዲቢ 673፣ ኬቢ 727፣ ሂፊል የተጠናቀቀ በተተካሪ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ፣ ከጊዜ-ነክ ነገሮች ጋር። ይህ የአደን ቃል ነው፤ ለማሳደድ ጨዋታ። እሱም ላባ ያዕቆብን ሲያሳድድ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 31:25)።
4. ክሰሳቸው (በጥያቄ) በሌብነት!

“በመልካሙ ፋንታ ስለ ምን ክፉን መለሳችሁ” LXX (አየተመት፣ አእት ን ተከትሎ) ከዚህ ዓረፍተ ነገር በኋላ፣ “ለምን የብር ዋንጫዬን ሰረቃችሁ?” የሚል ታክሎብታል። ፔሺታ ይህ ተጨማሪ የለውም።

44:5 “ጌታዬ የሚጠጣበት ምሥጢርንም የሚያውቅበት ጽዋ አይደለምን” በእነዚህ ሦስት ምዕራፎች ሁሉ የዮሴፍ ሴራውን እያሳደገ መጥቷል፤ የወንድሞቹን ባሕርይ ለመፈተሽ። ሆኖም፣ አስገራሚ የሚሆነው፣ ምሥጢር ገላጭ የሚለው ነው (ቢዲቢ 638፣ ኬቢ 690፣ በተጠናከረ ስዋሰዋዊ አወቃቀር፣ ባልተወሰነ የተጠናቀቀ፣ እና ያልተጠናቀቀ ግሥ፣ ከተመሳሳይ ሥር፣ ዝክ. ቁ. 15)። ይህ ምናልባት ሌለኛው ነገር ነው፤ ለእሱ የግብፃውያን ሽፋን፣ አብዛኞቹ የግብፅ መሪዎች፣ በዚህ ጊዜ ምሥጢር ገላጮች ነበሩ፤ ወይም ይጠቀሙበት ነበር። ቃሉ በዋናነት የሚለው “ማንሸካሸክ” ወይም “መከፋት” ነው (ሌዋ. 19:26 እና ዘጸ. 18:10፣ እሱም ኋላ ላይ የተወገዘ)። በሴፕቲዋጂንት እሱ የሚተረጎመው “ቅድመ-ጥቆም” በሚል ሲሆን፣ የእሱም ፍቺ የአግዚአብሔርን ፍቃድ ማወቅ ነው፤ የወፎችን አበራረር በማስተዋል።

የኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ በግርጌ ማስታወሻው (ገጽ 67) ምሥጢርን ማወቅ የሚደረገው

1. ውኃ ወደ ዋንጫ የሚወርድበትን መንገድ (ሃይድሮማንሲ)
2. የውኃ ድምጽ ወደ ዋንጫ የሚቀዳ
3. የዘይት አወራረድ ፈርጅ፣ ወደ ዋንጫ የሚቀዳ (ሌካኖማንሲ)

ሁሉም ጥቅም ላይ የዋሉት በጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ነው። ኤስ. አር. ድራይቨር ሌላውን ይጨምራል

4. የወርቅ፣ የብር፣ ወይም የከበሩ ድንጋዮች ስባሪዎች ወደ ዋንጫው ይጣሉና፣ የእነሱ አቀማመጥ ወይም አደረጃጀታቸው ይመዘገብ ነበር (የቤኤስ፣ የዘፍጥረት ማስታወሻ፣ ገጽ 989)።

አብዛኞቹ የእኛ መረጃዎች፣ ስለ ምሥጢር ማወቂያነት ዘዴዎች የሚመጡት፣ ከጥንታዊ የባቢሎናውያን አሜን (መፃዒ) ጽሑፎች ነው (እንዲሁም ኋለኞቹን ዘዴዎች በሕዝ. 21:21 ላይ ተገንዝብ)። ስለ ምሥጢር ማወቂያነት ዘዴዎች በርካታ መረጃዎች የሉንም፣ በዚህ ዓይነቱ የግብፃውያን ታሪክ ላይ (ጀምስ ኤም. ፍሪማን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ወግና ልማዶች፣ ገጽ 52-54)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 44:6-13
⁶እርሱም ደርሰባቸው ይህም ቃል ነገራቸው። ⁷እነርሱም አሉት። ጌታዬ እንደዚህ ያለውን ቃል ለምን ይናገራል? ባሪያዎችህ ይህን ነገር የሚያደርጉ አይደሉም። ⁸እነሆ፣ በዓይብታችን እና ያገኘነውን ብር ይዘን ከከነዓን አገር ወደ አንተ ተመልሰናል ከጌታህ ቤት ወርቅ ወይስ ብር እንዴት እንሰርቃለን? ⁹ከባሪያዎችህ ጽዋው የተገኘበት እርሱ ይሙት እኛም ደግሞ ለጌታችን ባሪያዎች እንሁን። ¹⁰እርሱም አለ፡- አሁንም እንዲሁ እንደ ነገራችሁ ይሁን ጽዋው የተገኘበት እርሱ ለእኔ ባሪያ ይሁኑኝ፤ እናንተም ንጹሐን ትሆናላችሁ። ¹¹እየራሳቸውም ፈጥነው ዓይብታቸውን ወደ ምድር አወረዱ፣ እየራሳቸውም ዓይብታቸውን ፈቱ። ¹²እርሱም ከታላቁ ጀምሮ እስከ ታናሹ ድረስ በረቢራቸው፣ ጽዋውንም በብንያም ዓይብት ውስጥ አገኘው። ¹³ልብሳቸውንም ቀደዱ፣ ዓይብታቸውንም በየአህያቸው ጭነው ወደ ከተማይቱ ተመለሱ።

44:6-13 እነዚህ ቁጥሮች በያዕቆብ መጋቢና (43:16-25) በአስሩ ወንድማማቾች መካከል የተደረጉ ምምልሶች ናቸው።

44:9 ይህ ምላሽ በእጅጉን ከያዕቆብ ጋር ተመሳሳይ ነው፤ በላባ ተሳይ በተደረሰበት ጊዜ (ዝክ. 31:32)። ይኸውም ታማኝነት ያለው ምላሽ ነው፤ እነዚህም ይጸጹታሉ፣ እነዚህን መሰል ግግሮች ሲያደርጉ፣ ጽዋው በቢንያም ስልቻ ውስጥ ሲገኝ።

44:10 “አሁንም እንዲሁ እንደ ነገራችሁ ይሁን ጽዋው የተገኘበት እርሱ ለእኔ ባሪያ ይሁኑኝ፤ እናንተም ንጹሐን ትሆናላችሁ” ይህም እንደገና የሚሆነው አጠቃላይ ሴራ ነው፤ ቢንያምን ትትውት ይሄዱ እንደሆነ፣ ወይም እንደ ቤተሰብ አንድ ላይ ይሆኑ እንደሆነ። እሱም ቢንያምን ወደ ኋላ መተው ቀለል ያለ ነው (ዝክ. ቁ. 17) እና ለደኅንነት ፋጥኖ ማፈግፈግ (በስምዖን እስር ላይ እንዳደረጉት)።

ቃሉ የተተረጎመው “እውነተኛች” በሚል ነው (ቢዲቢ 667) ዘወትር የሚተረጎመው “ነውር-የለሽ” በሚል ነው። ቃሉ በብዙ መንገዶች ጥቅም ላይ ይውላል።

1. እንድ ፍርድ ቤት ትዕይንት፣ ዘጸ. 23:7
2. ወደ መሐላ ነው የሚያመለክተው፣ ዘፍ. 24:41፤ ኢያ. 2:17፤ 20
3. ስለ ሰው ነው የሚያመለክተው፣ ኢዮብ 4:7፤ 9:23፤ 17:8፤ 22:19፤ 30፤ 27:17፤ መዝ. 10:8፤ 15:5፤ ምሳ. 1:11

ይህ የመጋቢው ቃል ንግር የሚሆነው የዮሴፍን ቃል ነው፤ ቁ. 17 ላይ ያለውን።

44:12 “ከታላቁ ጀምሮ እስከ ታናሹ ድረስ” ይህ የወንድማማቾቹን የዕድሜ ቅደም ተከተል ማወቅ ቀደም ሲል አስደንቋቸዋል (ዝክ. 43:33)። አሁንም መጋቢው በዚህ ጉዳይ ላይ በቂ መረጃ አለው።

ይህ መጋቢ የዮሴፍ በጣም የቅርብና ታማኝ አገልጋይ ነው። አንዱን ሊያስገርም ይችላል፤ ምን ያህሉን የዮሴፍ ሕይወት እና እምነት በሚገባ የሚያውቀው።

44:13 “እነሱም ልብሳቸውን ቀደዱ” ድንጋጤአቸውን ሊገልጽ የሚችል ምንም ቃል የለም! ይህ በአይሁድ ባህል አንደኛው የጎዘን መግለጫ ምልክት ነው። ልዩ ርዕስ፡ የጎዘን ሥነ-ሥርዓት 37:29 ላይ ተመልከት።

አመቅ ጽሑፍ፡ 44:14-17

¹⁴ይሁዳም ከወንድሞቹ ጋር ወደ ዮሴፍ ገባ፤ እርሱም ገና ከዚያው ነበረ በፊቱም በምድር ላይ ወደቁ። ¹⁵ዮሴፍም፡ ይህ ያደረጋችሁት ነገር ምንድር ነው? እንደ እኔ ያለ ሰው ምሥጢርን እንዲያውቅ አታውቁምን? አላቸው። ¹⁶ይሁዳም አለ፡ ለጌታዬ ምን እንመልሳለን? ምንስ እንናገራለን? ወይስ በምን እንነጻለን? እግዚአብሔር የባሪያዎችህን ኃጢአት ገለጠ እነሆ፤ እኛም ጽዋው ከእርሱ ዘንድ የተገኘበቱም ደግሞ ለጌታዬ ባሪያዎቹ ነን። ¹⁷እርሱም አላቸው። ይህን አደርግ ዘንድ አይሆንልኝም ጽዋው የተገኘበቱ ሰው እርሱ ባሪያ ይሁኑኝ እናንተም ወደ አባታችሁ በደኅና ውጡ።

44:15 ይህ የሐሰት ቃል ነው። እሱም በሁኔታው ውስጥ ውጥረት ለመጨመር የተደረገ ነው። ዮሴፍ የእነሱ ስርቆት አልተገለጠለትም፤ እሱ ነው የቀየሰው!

44:16 ይሁዳ የቡድኑ ቃል አቀባይ ነው። ዮሴፍን በርካታ ሁነኛ ጥያቄዎችን ይጠይቀዋል።

1. ለጌታዬ ምን እንላለን?
2. ምንስ እንናገራለን?
3. ራሳችንንስ እንዴት ንጹሕ እናደርጋለን? (ቢዲቢ 842፣ ኬቢ 1003፣ ሂዘፓል ያልተጠናቀቀ)
4. ቁ. 18 ደግሞ ጥያቄ ነው
5. ቁ. 19 ደግሞ ጥያቄ ነው
6. ቁ. 34 ደግሞ ጥያቄ ነው

“እግዚአብሔር የባሪያዎችህን ኃጢአት ገለጠ” እዚህ እንደገና ከሥነ-መለኮት ገጽታ አኳያ ዮሴፍን መከዳትና መሸጥ ይሄንን ይሄንን የኃጢአት (ቢዲቢ 730፣ ዝክ. 4:13፤ 15:16፤ 19:15) ስሜት በእነዚህ ሁሉ ዓመታት አብራቸው የቆየ ይመስላል (ዝክ. 42:21-22፤ 28)። ሆኖም፣ ወንድማማቾቹ በእውነት የተለወጡ ይመስላሉ፤ ለቢንያም በመከላከል ላይ ተባብረዋል፤ እንዲያውም ይሁዳ የተለዋጭነት አማራጭ አቅርቧል (ዝክ. ቁ. 18-34፣ በተለይም ቁ. 32-33)። ይህ ልመና በተመሳሳይ ደረጃ ነው፤ ልክ አንድ አብርሃም፣ ሙሴ፣ እና ጳውሎስ የምልጃ ጸሎት።

ልዩ ርዕስ፡ የምልጃ ጸሎት

I. መግቢያ

ሀ. ጸሎት አስፈላጊ ነው በኢየሱስ ምሳሌነት ምክንያት

1. የግል ጸሎት፣ ማርቆስ 1:35፤ ሉቃስ 3:21፤ 6:12፤ 9:29፤ 22:29-46
2. መቅደሱን ለማጥራት፣ ማቴ. 21:13፤ ማርቆስ 11:17፤ ሉቃስ 19:46
3. ምሳሌያዊ ጸሎት፣ ማቴ. 6:5-13፤ ሉቃስ 11:2-4

ለ. ጸሎት የግል እምነታችንን ወደ ተጨባጭ ድርጊት የሚወስድ፣ ወደ እግዚአብሔር ሕላዌ፣ ፍቃድ የሚያደርስ ነው፤ እናም በእኛ በኩልም ሆነ በሌሎች ለመሥራት ያስችላል፤ በጸሎታችን በኩል።

ሐ. እግዚአብሔር ራሱን በአካል ያስገኛል፣ በብዙ ስፍራዎች የልጆቹን ጸሎት ስምቶ ድርጊት ለማከናወን (ያዕቆብ 4:2)።

መ. ዋነኛው የጸሎት ዓላማ የእኛ ከእግዚአብሔር ጋር ያለ ኅብረትና ጊዜ መስጠት ነው።

ሠ. የጸሎት ወሰኑ ምንም ነገርና ማንም ነው፤ አማኞችን የሚገዳቸው። አንድ ጊዜ ልንጻልይ እንችላለን፤ በእምነት፣ ወይም ደግሞን ደጋግመን እንጻልያለን፤ ሐሳቡ ወይም ግዳችን እስከተመለሰ።

ረ. ጸሎት ብዙ ነገሮችን ሊነካ ይችላል።

1. ምስጋናና ጸሎት ለሥላሴ (አምላክ) ማቅረብ
2. ለእግዚአብሔር ምስጋና ማቅረብ ስለመገኘቱ፣ ኅብረቱ፣ እና ሰጪነቱ
3. ኃጢአተኝነታችንን ለመናዘዝ፣ ሁለቱንም ያለፈውንም ሆነ የአሁኑን
4. አስፈላጊ ለመሰሉን ፍላጎቶች ወይም መሻቶች ልመና
5. በአብ ፊት ለሌሎች ለመማለድ ባስፈለገበት ጊዜ

ሰ. የምልጃ ጸሎት ምሥጢራዊ ነው። እግዚአብሔር በጣም የምንጻልይላቸውን፣ ከእኛ ይልቅ ይወዳቸዋል፤ የእኛ ጸሎት በለውጥ፣ በምላሽ፣ ወይም በመሻት፣ በእኛ ብቻ ሳይሆን በእነሱም ላይ ተጽዕኖ ሊኖረውም።

II. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ነገሮች

ሀ. ብሉይ ኪዳን

1. ስለ ምልጃ ጸሎት ጥቂት ምሳሌዎች።
 - ሀ. አብርሃም ስለ ሰዶም ማለደ፣ ዘፍ. 18:22
 - ለ. ሙሴ ለእስራኤል ጸለየ
 - (1) ዘጸዓት 5:22-23
 - (2) ዘጸዓት 32:31
 - (3) ዘዳግም 5:5
 - (4) ዘዳግም 9:18፣25
 - ሐ. ሳሙኤል ለእስራኤል ጸልዮአል
 - (1) 1ኛ ሳሙኤል 7:5-6፣ 8-9
 - (2) 1ኛ ሳሙኤል 12:16-23
 - (3) 1ኛ ሳሙኤል 15:11
 - መ. ዳዊት ለልጁ፣ 2ኛ ሳሙኤል 12:16-18
2. እግዚአብሔር የሚማልዱ ይፈልጋል፣ ኢሳይያስ 59:16።
3. የታወቀ፣ ያልተናዘዙት ኃጢአት ወይም ጸጸት የሌለበት አዝማሚያ ጸሎታችንን ይጎዳዋል።
 - ሀ. መዝሙር 66:18
 - ለ. ምሳሌ 28:9
 - ሐ. ኢሳይያስ 59:1-2፣ 64:7

ለ. አዲስ ኪዳን

1. የወልድና የመንፈስ ቅዱስ የምልጃ አገልግሎት
 - ሀ. ኢየሱስ
 - (1) ሮሜ 8:34
 - (2) ዕብራውያን 7:25
 - (3) 1ኛ ዮሐንስ 2:1
 - ለ. መንፈስ ቅዱስ፣ ሮሜ 8:26-27
2. የጳውሎስ የምልጃ አገልግሎት
 - ሀ. ለአይሁድ መጸለይ
 - (1) ሮሜ 9:1
 - (2) ሮሜ 10:1
 - ለ. ለአብያተ ክርስቲያናት ጸልዮአል
 - (1) ሮሜ 1:9
 - (2) ኤፌሶን 1:16
 - (3) ፊሊጵስጎስ 1:3-4፣9
 - (4) ቆላስይስ 1:3፣9
 - (5) 1ኛ ተሰሎንቄ 1:2-3
 - (6) 2ኛ ተሰሎንቄ 1:11
 - (7) 2ኛ ጢሞቴዎስ 1:3
 - (8) ፊሊሞና፣ ቁ. 4
 - ሐ. ጳውሎስ አብያተ ክርስቲያናት ለእሱ እንዲጸልዩ ጠይቋል
 - (1) ሮሜ 15:30
 - (2) 2ኛ ቆሮንቶስ 1:11
 - (3) ኤፌሶን 6:19
 - (4) ቆላስይስ 4:3
 - (5) 1ኛ ተሰሎንቄ 5:25
 - (6) 2ኛ ተሰሎንቄ 3:1
3. የቤተክርስቲያን የምልጃ አገልግሎት
 - ሀ. አንዱ ለአንዱ መጸለዩ
 - (1) ኤፌሶን 6:18
 - (2) 1ኛ ጢሞቴዎስ 2:1
 - (3) ያዕቆብ 5:16
 - ለ. ለተለዩ ወገኖች የተጠየቀ ጸሎት
 - (1) ጠላቶቻችን፣ ማቴ. 5:44
 - (2) ክርስቲያን ሠራተኞች፣ ዕብራውያን 13:18
 - (3) ገዥዎች፣ 1ኛ ጢሞቴዎስ 2:2
 - (4) ለታመመ፣ ያዕቆብ 5:13-16
 - (5) ወደ ኃጢአቱ ለተመለሰ፣ 1ኛ ዮሐንስ 5:16

- III. ጸሎትን የሚያስናክሉ
 - ሀ. ከክርስቶስና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ያለን ግንኙነት
 1. በእሱ ኑሩ፣ ዮሐንስ 15:7

- 2. በስሙ፣ ዮሐንስ 14:13፣14፣ 15:16፣ 16:23-24
- 3. በመንፈስ፣ ኤፌሶን 6:18፣ ይሁዳ 20
- 4. እንደ እግዚአብሔር ፍቃድ፣ ማቴዎስ 6:10፣ | ዮሐንስ 3:22፣ 5:14-15

ለ. የውስጥ ሐሳብ

- 1. ባለማወላወል፣ ማቴዎስ 21:22፣ ያዕቆብ 1:6-7
- 2. ትሕትናና ንስሐ፣ ሉቃስ 18:9-14
- 3. በተሳሳተ መለመን፣ ያዕቆብ 4:3
- 4. ራስ ወዳድነት፣ ያዕቆብ 4:2-3

ሐ. ሌሎች ገጽታዎች

- 1. መጽናት
 - ሀ. ሉቃስ 18:1-8
 - ለ. ቆላስይስ 4:2
- 2. መጠየቅን መቀጠል
 - ሀ. ማቴዎስ 7:7-8
 - ለ. ሉቃስ 11:5-13
 - ሐ. ያዕቆብ 1:5
- 3. በቤት ስምምነት ማጣት፣ 1ኛ ጴጥሮስ 3:7
- 4. ከታወቀ ኃጢአት ነጻ መሆን
 - ሀ. መዝሙር 66:18
 - ለ. ምሳሌ 28:9
 - ሐ. ኢሳይያስ 59:1-2
 - መ. ኢሳይያስ 64:7

IV. ሥነ-መለኮታዊ ማጠቃለያ

ሀ. እንዴት መታደል ነው። እንዴት ያለው አጋጣሚ ነው። እንዴት ያለው ተግባርና ኃላፊነት ነው።
 ለ. ኢየሱስ ምሳሌያችን ነው። መንፈስ መሪያችን ነው። ከብ በጉጉት እየጠበቀ ነው።
 ሐ. እናንተን ሊለውጥ ይችላል፣ ቤተሰባችሁን፣ ጓደኞቻችሁን፣ እና ዓለምን።

44:17 “ይሄንን ማድረግ ከእኔ ይራቅ” ይህ ፈሊጣዊ ገለጻ ነው፣ እሱም የሃይማኖትን ግዴታዎች ወይም መልካምነትን ላለመተላለፍ የሚሆን (ዘፍ. 18:25፣ ኢ.ያ. 22:29፣ 24:16፣ | ሳሙ. 2:30፣ 20:2፣9፣ 22:15፣ || ሳሙ. 20:20፣ 23:17)።

“ወደ አባታችሁ በሰላም ሂዱ” ይህ ትዕዛዝ (ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ተተካሪ) ሁኔታውን ለማክበድ የተሰጠ መሆኑ ግልጽ ነው። ወንድማማቾቹ ቢንያምን ሳይዙ ወደ ቤት አይመለሱም፣ ምክንያቱም ያዕቆብ ይሞታል ብለው ስለሚፈሩ (ዝክ. ቁ. 30-31)። ሰላም ይኖራል የሚል ተስፋ የለም!

አመቅ ጽሑፍ፡ 44:18-34

¹⁸ይሁዳም ወደ እርሱ ቀረበ እንዲህም አለ፡- ጌታዬ ሆይ፡ እኔ ባርያህ በጌታዬ ጆሮ አንዲት ቃልን እንድናገር እለምናለሁ እኔንም ባሪያህን አትቆጣኝ አንተ እንደ ፈርዖን ነህና። ¹⁹ጌታዬ ባሪያዎቼን፡- አባት አላችሁን ወይስ ወንድም? ብሎ ጠየቀ። ²⁰እኛም ለጌታዬ እንዲህ አልነ። ሸማግሌ አባት አለን። በሽምግልናው የወለደውም ታናሽ ብላቴና አለ ወንድሙም ሞተ። ከእናቱም እርሱ ብቻውን ቀረ። አባቱም ይወድደዋል። ²¹አንተም ለባሪያዎችህ። ወደ እኔ አምጡት። እኔም አየዋለሁ አልህ። ²²ጌታዬንም። ብላቴናው አባቱን መተው አይሆንለትም የተወው እንደ ሆነ አባቱ ይሞታልና አልነው። ²³ባርያዎችህንም። ታናሽ ወንድማችሁ ከእናንተ ጋር ካልመጣ ዳግመኛ ፊቴን አታዩም አልኸን። ²⁴ወደ ባርያህ ወደ አባታችን በተመለስን ጊዜም የጌታዬን ቃል ነገርነው። ²⁵አባታችንም። ተመልሳችሁ ጥቂት እህል ሸምቱልን አለ። ²⁶እኛም አልነው። እንሄድ ዘንድ አይሆንልንም ታናሽ ወንድማችን ከእኛ ጋር ይወርድ እንደ ሆነ እኛም እንወርዳለን ታናሽ ወንድማችን ከእኛ ጋር ከሌለ የዚያን ሰው ፊት ማየት አይቻለንምና። ²⁷ባርያህ አባቴም እንዲህ አለን፡- ሚስቴ ሁለት ወንዶች ልጆችን እንደ ወለደችልኝ እናንተ ታውቃላችሁ ²⁸አንዱም ከእኔ ወጣ። አውሬ በላው አላችሁኝ፣ እስከ ዛሬም አላየሁትም ²⁹ይህንም ከእኔ ለይታችሁ ደግሞ ብትወስዱት ከፋም ቢያገኘው፣ ሽቦቴን በጎዘን ወደ መቃብር ታወርዱታላችሁ። ³⁰አሁንም እኔ ወደ አባቴ ወደ ባርያህ ብሄድ። ብላቴናውም ከእኛ ጋር ከሌለ፣ ነፍሱ በብላቴናው ነፍስ ታስራለችና ብላቴናው ከእኛ ጋር እንደሌለ ባየ ጊዜ ይሞታል ³¹ባርያዎችህም የባርያህን የአባታችንን ሽቦት በጎዘን ወደ መቃብር ያወርዱሉ። ³²እኔ ባርያህ በአባቴ ዘንድ ስለ ብላቴናው እንዲህ ብዬ ተውሼአለሁና። እርሱንስ ወደ አንተ ባለመጣው በአባቴ ዘንድ በዘመናት ሁሉ ኃጢአተኛ እሆናለሁ። ³³ስለዚህም እኔ ባርያህ በጌታዬ ዘንድ ባርያ ሆኜ በብላቴናው ፋንታ ልቀመጥ ብላቴናውም ከወንድሞቼ ጋር ይውጣ። ³⁴እለዚያም ብላቴናው ከእኔ ጋር ከሌለ ወደ አባቴ እንዴት እወጣለሁ? አባቴን የሚያገኘውን መከራ እንዳላይ።

44:18-34 ይሁዳ ድጋሚ ገለጻ ያደርጋል፣ ወንድማማቾቹ ምግብ ለመግዛት ወደ ግብፅ በተጓዙበት ሁለት ጉዞዎች እና በቤት ያለውን ሁኔታ፣ ከቢንያም ጋር ስለመጡበት ሁለተኛው ጉዞ።

44:18 “በጌታዬ ጆሮ” ይህ ፈሊጣ ነው “ከአንተ ጋር በግልጽ ልነጋገር” የሚል (ዝክ. 20:8፣ 23:10፣13፣16፣ 50:4፣ ዘዳ. 5:1፣ 31:11፣28፣30)።

“አትቆጣ” ይሁዳ ይጠይቃል (ቢዲቢ 354፣ ኬቢ 351፣ ተጽዕኖ) የሴፍ በጣም እንዳይቆጣ (ዝክ. 30:2፣ 39:19)፣ ነገር ግን የቤተሰቡን ሁኔታ፣ ከዚህ ወጣት ወንድማቸው ጋር በተያያዘ።

44:28 "እሱ በርግጥ ተበጫጭቋል" ይህ የተጠናከረ ስዋሰዋዊ አወቃቀር ነው (ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና የተጠናቀቀ ግሥ፣ ከተመሳሳይ ሥር፣ (ቢዲቢ 382፣ 380)፣ እሱም ደግሞ 37:33 ላይ ይገኛል።

44:30 "አሁንም እኔ ወደ አባቴ ወደ ባሪያህ ብሄድ፣ ብላቴናውም ከእኛ ጋር ከሌለ፣ ነፍሱ በብላቴናው ነፍሱ ታስራለችና" ይህ የሚያመለክተው ያዕቆብ ለቢንያም ያለውን ጽኑ ፍቅር ነው። ይህ የሕይወት መታሰር ጽንሰ-ሐሳብ (ቢዲቢ 905፣ ኬቢ 1153፣ ተገብሯል ጦዝ አንቀጽ) ደግሞም ጥቅም ላይ የሚውለው በዳዊትና በዮናታን መካከል ያለውን ጽኑ ፍቅርና ወዳጅነት ለመግለጽ ነው። 1ሳሙ. 18፣ ላይ። ያዕቆብ ከዮሴፍ መታጣት በኋላ ጎዘን ላይ ነው፣ የሚጽናናውም በሚወዳት ሟች ሚስቱ በራሐል ሌለኛ ልጅ ላይ በማተኮር ነበር።

44:33 ይህ ግሥ ሁለት ተጽዕኖዎች አሉት። ይሁዳ ስለ ቢንያም መፈታትና መመለስ እየለመነ ነው።

1. ባሪያህ (ማለትም፣ ይሁዳ) ልቅር (በጥሬው "ልቀመጥ")፣ ቢዲቢ 442፣ ኬቢ 444፣ ተጽዕኖዎ
2. ልጅየው ከወንድሞቹ ጋር ይሂድ፣ ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ተጽዕኖዎ

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወስን አይደለም።

1. ዮሴፍ በወንድሞቹ ላይ እንዲህ በመሰለው የጭከና መንገድ ለምን አደረገ?
2. ዮሴፍ ይህን መሰሉን ያልተለመዱ ነገሮች በዚህ ምዕራፍ ከወንድሞቹ ጋር ባለው ግንኙነት ለምን ያደረገ ይመስላል?
3. ዮሴፍ ቢንያም ወደ ግብፅ እንዲመጣ ለምን ፈለገ?
4. ቀድሞ የታወቀ (የሆን ተብሎ) ኃጢአት የአንዱን የመዳረሻ ግብ እንደሚቆጣጠር ሥነ- መለኮታዊ አንድምታውን ዘርዘር።

ዘፍጥረት 45 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የሴፍ ለወንድሞቹ ለወንድሞቹ ተገለጠ አደረገ		የሴፍ ራሱን ለወንድሞቹ እንዲታወቅ የሴፍ ማን እንደሆነ ለወንድሞቹ ነገራቸው አደረገ		የሴፍ ራሱን እንዲታወቅ አደረገ
45:1-3	45:1-15	45:1-3	45:1-8	45:1-2 45:3-8
45:4-15		45:4-15	45:9-11 45:12-13 45:14-15	45:9-13 45:14-15
45:16-20	45:16-20	45:16-20	45:16-20	የፈርዖን ግብግብ 45:16-20 ወደ ከነዓን መመለስ
45:21-23	45:21-24	45:21-24	45:21-24	45:21-24
45:24-28	45:25-28	45:25-28	45:25-26 45:27-28	45:25-28

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልስህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዳራዊ ጥናት

- ሀ. ምዕራፍ 42-44 የሴፍ ወንድሞቹን ፈትኗቸዋል፤ የጨቋኝነታቸው ዝንባሌ፣ በተለይም በራሔል ልጆች ላይ ያላቸው መቀየሩን ለማወቅ። ይህም በቀዳሚነት ከቢንያም ጋር በተያያዘ ባከናወኑት ድርጊት ታይቷል።
- ለ. ምዕራፍ 45 እና 46 የሚገልጸው የሴፍን ልዕልና ማደግ መዝጊያ ክፍልና የእግዚአብሔርን እቅድ ፍጻሜ፣ ለአካላዊ የያዕቆብ እና የኪዳኑ ቤተሰብ መታደግ፣ ይሄም በሰባቱ የራብ ዓመታት ያለውን ነው።
- ሐ. ምዕራፍ 45፣ ቁ. 5-9፣ በእጅጉን ጠቃሚ ነው፤ ይሄም የእግዚአብሔር እጅ በሴፍ ላይ መሆኑን ማስረጃ የሚሆን፤ ምንም እንኳን በዘላቂነት ሁኔታ ውስጥ ቢሆንም። ይህንን ሐቅ ብቻ በሕይወታችን ብንመለከት ምን ዓይነት ልዩነት ያመጣ ይሆን። በእግዚአብሔር ልጆች ላይ እንዲያው ምንም ነገር አይደርስባቸውም (የሐና ዊዛል ስሚዝን የክርስቲያን የደስተኛ ሕይወት ምሥጢር ተመልከት)።

አመቅ ጽሑፍ: 45:1-3

¹የሴፍም በእርሱ ዘንድ ቆመው ባሉት ሰዎች ሁሉ ፊት ሊታገሥ አልተቻለውም። ሰዎቹንም ሁሉ ከፊት አስወጡልኝ ብሎ ጮኾ ተናገረ የሴፍ ለወንድሞቹ ራሱን በገለጠ ጊዜ በእርሱ ዘንድ የቆመ ማንም አልነበረም። ²ቃሉንም ከፍ አድርጎ አለቀሰ የግብፅ ሰዎችም ሰሙ። በፈርዖን ቤትም ተሰማ። ³የሴፍም ለወንድሞቹ፡- እኔ የሴፍ ነኝ አባቴ እስከ አሁን በሕይወቴ ነውን? አለ። ወንድሞቹም ይመልሱለት ዘንድ አልቻሉም። በፊቱ ደንግጠው ነበርና።

45:1 "የሴፍን ራሱን ሊቆጣጠር አልቻለም" ይህ ግሥ (ቢዲቢ 407፣ ኬቢ 410፣ የተጠናቀቀ እና ሂዝፓል ያልተወሰነ አወቃቀርን ይቃረናል፣ ቢዲቢ 67፣ ኬቢ 80)፣ እሱም ለየሴፍ ጥቅም ላይ የዋለ፣ 43:31 ላይ፣ እሱም ስሜቱን መቆጣጠር የቻለበት። እዚህ ጮኾ ብሎ ነው ያለቀሰው (ዝክ. ቁ. 2) ሲያለቅስ ሁሉም ሰምቶታል!

“ሁሉንም ከፊት አስወጡልኝ” ትዕዛዙ (ቢዲቢ 422፣ ኬቢ 425፣ ሂፊል ተተካሪ)፣ ምናልባት በግብፅ ተነግሮ ይሆናል፣ ትዕዛዙ ለሁሉም የየሴፍ አገልጋዮች ነው (ለልዩ መጋቢው ጭምር)። እሱ ከእስራ ኢጳይ ወንድሞቹ ጋር ብቻ ነው የቀረው።

“የሴፍ ለወንድሞቹ ራሱን በገለጠ ጊዜ” ይህ ምን ዓይነት ጊዜ ይሆን? የሴፍ ስሜታዊ ሆኗል፣ እነሱም ስሜታዊ ሆነዋል (ዝክ. ቁ. 3)።

45:2 "ቃሉንም ከፍ አድርጎ አለቀሰ የግብፅ ሰዎችም ሰሙ። በፈርዖን ቤትም ተሰማ" የሴፍ ሁሉንም ግብፃውያን አገልጋዮች ከክፍሉ አስወጣ። ይህም የሚሆነው አንድም (1) ወንድሞቹን ላለማሳፈር ወይም (2) ይሄንን ታላቅ የግል ጉዳይ የሆነ ስሜታዊ ሁኔታ በግብፃውያን ፊት ላለማሳየት ነው። ሆኖም፣ የምስራቃውያን ወግ የሆነው ጮኾ ማልቀስ ቀረብ ባሉት አገልጋዮቹ ዘንድ ተሰምቷል፣ ምናልባት የሴፍ ይጠራቸው እንደሆነ ምላሽ ለመስጠት። የሴፍ በግብፅ የተወደደ ሰው ነው፣ እናም አገልጋዮቹ በግላቸው ስለሱ ይገዳቸዋል ወይም የሱ ሙያና መንግሥታዊ አስተዳደሩ እንዳይጠፋቸው አሳስቧቸዋል፣ ስለዚህ፣ የሰሙትን ለፈርዖን ገለጹ።

45:3 "እኔ የሴፍ ነኝ" ይህ ያለ ግሥ የቀረበ ማስረጃ ነው። እሱም በዕብራይስጥ እንደተነገረ ይገመታል፣ ግን ወንድሞቹ ግብፅኛ ይናገራሉ ተብሎ አለመገመቱ ግልጽ በመሆኑ፣ እንዲሁም ምንም አስተርጓሚ ባለመኖሩ፣ ምናልባት የሴፍ በአፍ መፍቻ ቋንቋቸው በመናገር አስደንግጧቸው ይሆናል፣ እናም ይሄንን መሰሉን ድራማዊ መግለጫ ሰጥቷል (ዝክ. ቁ. 4)።

“አባቴ እስከ አሁን በሕይወቴ ነውን” አንዳንድ ተንታኞች የዚህን ቁጥር ትክክለኛነት ይጠራጠራሉ፣ ምክንያቱም 43:27 ላይ የሴፍ ተመሳሳይ ጥያቄ በማቅረቡ። ሆኖም፣ ቃሉ ሊሆን የሚችለው (ቢዲቢ 311፣ 1ኛ ሳሙ. 25:6) ሊል የሚችለው ከአካላዊ ሕይወቴ በተጨማሪ ነው። ባጠቃላይ እየጠየቀ ያለው ስለ አባቴ ደንገንነት ነው፣ ቀደም ካሉት ቁጥሮች እንደተረዳነው፣ የሴፍ ሞት ከተባለ ወዲህ ያለው ተመሳሳይ አይደለም (ዝክ. ቁ. 27)።

“እነሱም ደንግጠው ነበር” ይህ ጠንካራ ግሥ ነው (ቢዲቢ 96፣ ኬቢ 111፣ ኔፋል የተጠናቀቀ፣ መሳ. 20:41፣ ሰላሙ. 28:21፣ ሰላሙ. 4:1፣ ኢዮብ 21:6፣ 23:15፣ መዝ. 6:3፣ 30:8፣ 48:6፣ 83:17፣ 90:7፣ 104:29፣ ኢሳ. 13:8፣ 21:3፣ ሕዝ. 7:27)።

አመቅ ጽሑፍ: 45:4-15

⁴የሴፍም ወንድሞቹን፡- ወደ እኔ ቅረቡ አለ። ወደ እርሱም ቀረቡ። እንዲህም አላቸው፡- ወደ ግብፅ የሸጣችሁኝ እኔ ወንድማችሁ የሴፍ ነኝ። ⁵አሁንም ወደዚህ ስለ ሸጣችሁኝ አትዘኑ፣ አትቆርቁሩም እግዚአብሔር ሕይወትን ለማዳን ከእናንተ በፊት ስድድኛልና። ⁶ይህ ሁለቱ ዓመት በምድር ላይ ራብ የሆነበት ነውና የማይታረኩበትና የማይታጨድበት አምስት ዓመት ገና ቀረ። ⁷እግዚአብሔርም በምድር ላይ ቅሬታን አስቀርላችሁ ዘንድ በታላቅ መድኃኒትም አድናችሁ ዘንድ ከእናንተ በፊት ላከኝ። ⁸አሁንም እናንተ ወደዚህ የላካችሁኝ አይደላችሁም፣ እግዚአብሔር ላከኝ እንጂ ለፈርዖንም እንደ አባት አደረገኝ። በቤቱም ሁሉ ላይ ጌታ፣ በግብፅ ምድርም ሁሉ ላይ አለቃ አደረገኝ። ⁹አሁንም ፈጥናችሁ ወደ አባቴ ውጡ፣ እንዲህም በሉት፡- ልጅህ የሴፍ የሚለው ነገር ይህ ነው። እግዚአብሔር በግብፅ ምድር ሁሉ ላይ ጌታ አደረገኝ ወደ እኔ ና፣ አትዘግይ ¹⁰በጌሤምም ምድር ትቀመጣለህ፣ ወደ እኔም ትቀርባለህ፣ እንተና ልጆችህ የልጆችህም ልጆች፣ በጎችህና ላሞችህ ከብትህም ሁሉ። ¹¹በዚያም አንተና የቤትህ ሰዎች የአንተ የሆነው ሁሉ እንዳትቸገሩ እመግብሃለሁ የራቡ ዘመን ገና አምስት ዓመት ቀርቶአልና። ¹²እነሆም ለእናንተ የተናገረቻችሁ የእኔ አፍ እንደ ሆነች የእናንተ ዓይኖች አይተዋል፣ የወንድሜ የብንያምም ዓይኖች አይተዋል። ¹³ለአባቴም በግብፅ ምድር ያለኝን ክብሬን ሁሉ ያያችሁትንም ሁሉ ንገሩት አባቴንም ወደዚህ ፈጥናችሁ አምጡት። ¹⁴የወንድሙን የብንያምምም አንገት አቅፎ አለቀሰ ብንያምም በአንገቱ ላይ አለቀሰ። ¹⁵ወንድሞቹን ሁሉ ሳማቸው፣ በእነርሱም ላይ አለቀሰ ከዚያም በኋላ ወንድሞቹ ከእርሱ ጋር ተጫወቱ።

45:5 "አሁንም ወደዚህ ስለ ሸጣችሁኝ አትዘኑ፣ አትቆርቁሩም" "አትዘኑ" የሚለው ቃል (ቢዲቢ 780፣ ኬቢ 864፣ ኔፋል ያልተጠናቀቀ ጥቅም ላይ የዋለው በተጓዳኝ መልኩ ነው) በኔፋል ግንድ ጥቅም ላይ የዋለው በ1ኛ ሳሙ. 20:3፣34፣ ሰላሙ. 19:2 እና ነህ. 8:10፣11 ላይ ነው። መሠረታዊው ፍቺ "መገዳት፣" "ሥቃይ" ወይም "ማዘን" ነው።

"መቆርቆር" የሚለው ቃል "መቆጫት" ማለት ነው (ቢዲቢ 354፣ ኬቢ 351፣ ተጽዕኖዊ፣ ዘፍ. 31:36፣ 39:19፣ ዘጸ. 32:11)።

የሴፍ በጣም አስገራሚውን የእምነት መግለጫ ሊያደርግ ነው፣ እሱም በመጽሐፍ ቅዱስ በተለያዩ ስፍራዎች የሚገኝ። ይህ ቁጥር የየሴፍ ሐተታ ሥነ-መለኮታዊ ዓላማ ነው! በዚህ መሰሉ አግባብ ያልሆነ ድርጊትና ተንታኝ መሐል የእግዚአብሔርን (ኤሎሂም) እጅ በእምነት መመልከት ችሏል። ቁጥር 5-9 የሚያበጀው አንደኛውን፣ ጠንካራውን ማረጋገጫ ነው፣ ይህም የእግዚአብሔርን መልካምነት እና መገኘት ነው፣ በትግል መሐልና በሕይወት ችግሮችም ጭምር።

በዚህ ኃይልና አስደናቂ ጽሑፍ ላይ ተጨማሪ አስተያየት ነው። ዘወትር የእኔ ጥያቄ የሚሆነው፣ "እግዚአብሔር ለኪዳን ቤተሰቦች ብቻ ነው፣ በዚህ መንገድ የሚሠራው?" የሚል ነው። እግዚአብሔር አስፈላጊ የሆነውን ሁሉ እንደሚያደርግ ግልጽ ነው፣ የአብርሃምን ቤተሰብ ለመደገፍ (ሮሜ 9-11)፣ ግን ደግሞ ተራ አማኞችን? የእሱ ፍቅር ለዘላለማዊነት ነውን (ማለትም፣ መቤገት) ወይስ ለጊዜና ለዘላለማዊነት። እሱ በእኛ ላይ በተመሳሳይ መንገድ ነውን? ይህ ዓለም ክፉ፣ ዐመጸኛ ስፍራ ነው (በዌንሃም፣ የእግዚአብሔር መልካምነት ተመልከት)። አማኞች መከራ ይቀበላሉ፤ አማኞች ይላደዳሉ፤ አማኞች ይገደላሉ! ከአኪ እውነት የሆነው፣ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው እንዲሁም ለእኛ ነው ሊገለጽ በማይቻል ሁኔታዎች መካከል እንኳ (የክርስቲያን የደስተኛ ሕይወት ምሥጢሮች በሐና ዊዛል ስሚዝ ተመልከት)። እሱም የእምነት ቅድመ ግምት እና ቅዱስ ቃላዊ መገለጥ ነው፣ አማኞች ለእግዚአብሔር የከበሩ ለመሆናቸው! ሕይወት ምሥጢር ነው፣ ግን የማይታይ (አሁን የማይታወቅ ያልሆነ) የእግዚአብሔር እጅ ከእኛ ጋር ነው ከደቂቃ ደቂቃ። ሰላማችን ማረፍ ያለበት በእሱ፣ በእሱ ቃል፣ በልጁ፣ ላይ ነው፣ በሁኔታዎች ላይ ሳይሆን (1ኛ ቆሮ. 10:13፣ 13:8-13)። እኛ የአብርሃም ቤተሰብ ነን (ሮሜ 2:28-29)!

45:6 "ይህ ሁለቱ ዓመት በምድር ላይ ራብ የሆነበት ነውና የማይታረስበትና የማይታጨድበት አምስት ዓመት ገና ቀረ" ይህ ተመልሶ የሚያመለክተው በፈርዖን ሕልም በኩል የታየውን መገለጥ ነው፣ ይኸውም ሰባት የጽኑ ረሀብ ዓመታት የሚሆኑበት።

45:7 የዮሴፍ ቃል በቁ. 7 ላይ፣ የሚያመለክተው ስለ ቅሬታዎች ነው (ቢዲቢ 984) የሚጠበቅ፣ ከድርጊቱ ጋር የሚዛመድ፣ ከኋለኛው ሥነ-መለኮታዊ አጠቃቀም ጋር፣ ማለትም "ቅሬታ" ከሚለው ቃል፣ እሱም የሚያመለክተው አማኝ የሆነውን፣ ታማኝ የዕብራይስጥ ሕዝብ ድርሻ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ቅሬታ፣ ሦስት መልኮች

የብሉይ ኪዳን ጽንሰ-ሐሳብ "ታማኝ ቅሬታ" የነቢያት ተደጋጋሚ ጭብጥ ነው (ባመዛኙም በስምንተኛው ክፍለ ዘመን ነቢያትና ኤርምያስ)። እሱም ጥቅም ላይ የዋለው በሦስት መልኮች ነው፡

1. ከስደት የተረፉት (ምሳ. ኢሳ. 10:20-23፣ 17:4-6፣ 37:31-32፣ ኤር. 42:15፣19፣ 44:12፣14፣ 28፣ አሞጽ 1:8)
2. ለያህዌ ታማኝ ሆነው የቀሩ (ምሳሌ፣ ኢሳ. 4:1-5፣ 11:11፣16፣ 28:5፣ አዮኤል 2:32፣ አሞጽ 5:14-15፣ ሚካያስ 2:12-13፣ 4:6-7፣ 5:7-9፣ 7:18-20)
3. እነሱ የመጨረሻው ጊዜ መታደስ እና ዳግም መፈጠር አካል የሆኑ (ምሳሌ፣ አሞጽ 9:11-15)

በግዛት ዐውዶች እግዚአብሔር ጥቂቶችን ብቻ ነው የመረጠው (ቅናታዊ ታማኝነት ያላቸውን) ከቅሬታዎቹ (የግዛት ቅሬታዎች) ወደ ይሁዳ ለመመለስ። ቀደም ሲል በዚህ ምዕራፍ እንዳየነው፣ ጭብጡ ካለፈው እስራኤል ይደገማል (ቁ. 6)።እግዚአብሔር ቁጥሩን ይቀንሳል፣ ኃይሉን፣ ሰጪነቱን፣ እና ጥበቃውን ለማሳየት እንዲችል (ምሳሌ፣ ጌዲዮን፣ መሳፍንት 6-7)።

አአመመቅ፣ አኪጀት፣	
አአመቅ	"በታላቅ ማዳን"
አየተመት	"በዙዎች እንዲድኑ"
አአት	"ዝርያዎች እንዲድኑ"
LXX	"ታላቅ ቅሬታ (የኋለኛው ትውልድ)"
አኅሶአ	"አስደናቂ ማዳን"

ይህ በጥሬው "ማምለጥ" ነው (ቢዲቢ. 812፣ ኤር. 25:35) እና "ታላቅ" የሚለው ቅጽል (ቢዲቢ. 152)። የዮሴፍ ዕርዳታ ለቤተሰቡ፣ በግብፅ መሪ ከመሆኑ የተነሣ፣ የተገለጸው እንደ ታላቅ ማዳን ነው፣ በያህዌ እንደ ተቀየሰ (ዝክ. ቁ. 5፣ 8፣ 50:20)።

45:8 "እሱም አደረገኝ" የዚህ ቅድመ መዳረሻ የእምነት መግለጫ ሥነ መለኮታዊ ችግር የሚዛመደው፣ እግዚአብሔር የሰዎችን ድርጊቶች የሚያስከትሉትን ውጤት (እንዲሁም ሥጋዊ ሁኔታዎች) ከማወቁ ጋር አይደለም፣ ነገር ግን እስከምን ድረጃ ኃላፊነቱን እንደሚወስድ ነው (ተደጋጋሚነት) የሰዎችን ኃጢአት? የሥነ-መለኮት አዋቂዎች (ጠንካራ፣ ስልታዊ ሥነ-መለኮት፣ 2ኛ እትም ገጽ 423-425፣ ኢሪክሰን፣ ክርስቲያናዊ ሥነ-መለኮት፣ 2ኛ እትም ገጽ 424-426) የሚያቀርቡት በርካታ ንድፈ-ሐሳቦችን ሲሆን፣ እነሱም የሚያሳዩት የእግዚአብሔርን ጣልቃ ገብነት ነው፣ ነገር ግን የሆን ተብሎ የኃጢአት ድርጊት ሳይሆን (ያዕቆብ 1:14፣ 1ኛ ዮሐንስ 2:16)።

1. ድርጊቱን ሊከላከል ይችላል (ዘፍ. 20:16)
2. ድርጊቱን ሊፈቅድ ይችላል (መዝ. 81:12-13፣ ሮሜ. 1:24፣26፣28)
3. ድርጊቱን ሊያዝ ይችላል (ዘፍ. 37:21-22፣ 45:5፣7፣8፣ 50:20)
4. ድርጊቱን ሊወስን (ሊገድብ) ይችላል (1 ቆሮ. 10:13)

ልዩ ርዕስ፡ ቀድሞ የተወሰነ (ካልቫኒዝም) ወይም የሰው ነጻ ፍቃድ (አርሜኒያኒዝም)

1. ሮሜ 8:29 - ጳውሎስ "ቅድመ-እውቅና" ("ቀድሞ ማወቅ") የሚለውን ሁለቱ ተጠቅሞባቸዋል፣ እዚህና 11:2 ላይ። 11:2 ላይ የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን የኪዳን ፍቅር ነው፣ ጊዜው ከመጀመሩ በፊት ለእስራኤል ያለውን። "አወቀ" የሚለው ቃል በዕብራይስጥ የሚዛመደው ከቀረቤታ፣ ግላዊ ግንኙነት ጋር መሆኑን አስታውሰው፣ ስለ አንድ ሰው ካለ እውነታ ሳይሆን (ዘፍ. 4:1፣ ኤር. 1:5)። እዚህ እሱ የተጨመረው በዘላለማዊ ሁኔታዎች ትስስር ተያይዞ ነው (ሮሜ. 8:29-30)። ይህ ቃል ከቅድመ-ውሳኔ ጋር ተያያዥነት አለው። ሆኖም፣ እሱ መቀመጥ የሚኖርበት የእግዚአብሔር ቀድሞ አዋቂነት የመመረጥ መሠረት መሆን አይደለም፣ ምክንያቱም፣ እንደዚህ ከሆነ መመረጥ በወደቀው ሰው መጻዒ (የወደፊት) ምላሽ ላይ በሆነ ነበር፣ ይህም በሰው ሥራ። ይህ ቃል ደግሞ የሚገኘው፣ ሐዋ. 26:5፣ 1 ጴጥ. 1:2፣20 እና 11 ጴጥ. 3:17።

ሀ. "ቅድመ እውቅና" ("ቀድሞ ማወቅ")

"ቅድመ-እውቅና" እና "ቀድሞ የተወሰነ" የሚሉት ቃላት ሁለቱም "በፊት" ከሚለው ከመስተጻምር ጋር የተደባለቁ ናቸው፤ እና ስለዚህ፣ መተርጎም ያለባቸው "ቀድሞ ማወቅ፣" "ዳርቻዎችን ቀድሞ መወሰን፣" ወይም "ቀድሞ ምልክት ማድረግ" በሚል ነው። ገላጭ የሆኑት አንቀጾች በቀድሞ መወሰን ላይ፣ በአኪ ሮሜ. 8:28-30፤ ኤፌ. 1:13-14፤ እና ሮሜ. 9 ላይ ይገኛሉ። እነዚህ ጽሑፎች በግልጽ አጽንዖት የሚሰጡት እግዚአብሔር ሉዓላዊ መሆኑን ነው። እግዚአብሔር ሁሉንም ነገር ይቆጣጠራል። ቀደም ብሎ የተበጀ መለኮታዊ እቅድ በጊዜው የሚሠራ አለ። ሆኖም፣ ይህ እቅድ አሻሚ ወይም መራጭ አይደለም። እሱ የተመሠረተው በእግዚአብሔር ሉዓላዊነትና ቀድሞ አዋቂነት ላይ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን በእሱ የሚይለውጥ የፍቅር፣ የምሕረት፣ እና በማይገባን ጸጋ ባሕርይ ነው።

የእኛን ምዕራባዊ (አሜሪካ) ግለሰባዊነት መጠንቀቅ አለብን፤ ወይም ወንጌላዊ የጋለ ፍላጎት ይህንን አስደናቂ እውነት እንዳይኳኩሰው (እንዳይሸፍነው) መጠንቀቅ አለብን። ደግሞም በሁለት ተቃርኗዊ ሐሳቦች ማለትም፣ በታሪካዊና ሥነ-መለኮታዊ ውዝግቦች፣ ይህ ውም በእውግጠኖስ በተቃራኒ ፕሊኒዩስ፣ ወይም ካልቫኒዝም በተቃራኒው አርሜኒያኒዝም መካከል።

ለ. "ቀድሞ መወሰን" ("ወሰኖቹን ቀድሞ ማበጀት")

ቀድሞ የተወሰነ የእግዚአብሔርን ፍቅር፣ ጸጋ፣ እና ምሕረት ለመወሰን የተደረገ መሠረተ እምነት አይደለም ወይም አንዳንዶችን ከወንጌል ለማስቀረት አይደለም። እሱም አማኞችን ለማጠናከር ነው። የዓለም አተያያቸውን በማበጀት። እግዚአብሔር ለሁሉም የሰው ልጆች ነው (1ኛ ጢሞ. 2:4፤ 2ኛ ጴጥ. 3:9)። እግዚአብሔር ሁሉንም ነገር ይቆጣጠራል። ማን ወይም ምን ከእሱ ሊለየን ይችላል (ሮሜ. 8:31-39)? እግዚአብሔር ሁሉንም ታሪክ አሁን ያየዋል፤ ሰዎች በሰዓት የተወሰኑ ናቸው። አስተሳሰባችንና የአዕምሮ ችሎታችን የተወሰነ ነው። በእግዚአብሔር ሉዓላዊነትና በሰው ልጅ ነጻ ፍቃድ መካከል ቅራኔ የለም። እሱ ኪዳናዊ መዋቅር ነው። ይህም ሌላኛው የእውነት ምሳሌ ነው። በተቃርኖ ክርክር የቀረበ። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረተ እምነቶች ከተለያዩ አስተሳሰቦች ይቀርባሉ። እነሱም ዘወትር የሚቀርቡት በአያዎአዊ (ፓራዶክስ) ነው። ሐቅ የሚሆነው በታሳቢዎቹ ጥንድ ተቃራኒዎች መካከል ሚዛን መጠበቅ ነው። ተቃርኖውን ፈጽሞ ማስወገድ አይኖርብንም፤ ከሀቆቹ አንደኛውን በማውጣት። ማንኛውንም የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐቅ በራሱ ወደ ተለየ ክፍል ማግለል አይኖርብንም።

ሌላው በጨመር ጠቃሚ የሚሆነው የመመረጥ ግብ መንግሥተ ሰማያት ብቻ አይደለም፤ ስንሞት የምናገኘው፣ ነገር ግን አሁን የሚሆን ክርስቶስን መምሰል ነው (ሮሜ. 8:29፤ ኤፌ. 1:4፤ 2:10)። የተመረጥነው "ቅዱስና ያለነው" እንደንሆን ነው። እግዚአብሔር የመረጠን ሊለውጠንና ሌሎችም ለውጡን ተመልክተው በእምነት በክርስቶስ በኩል ለእግዚአብሔር ምላሽ ይሰጡ ዘንድ ነው። ቅድመ ውሳኔ ግለሰባዊ መታደል አይደለም፤ ነገር ግን ኪዳናዊ ኃላፊነት ነው። ይህ የአንቀጹ ዋነኛ ሐቅ ነው። ይህ የክርስትና ግብ ነው። ቅድስና የእግዚአብሔር ፍቃድ ነው። ለእያንዳንዱ ክርስቲያን። የእግዚአብሔር ምርጫ እግዚአብሔርን መምሰል ነው (ኤፌ. 1:4)፤ ልዩ አቋም ሳይሆን። የእግዚአብሔር አምሳል፤ እሱም በተፈጥሮ ለሰው የተሰጠ (ዘፍ. 1:26፤ 5:1፤ 3፤ 9:6)፤ ሊመለስ ነው።

ሐ. "የልጁን መልክ ይመስሉ ዘንድ" — የእግዚአብሔር የመጨረሻው ግብ፣ በመውደቁ የጠፋውን አምሳያውን መመለስ ነው። አማኞች ክርስቶስን በመምሰል ቀድመው ተወስነዋል።

II. ሮሜ 9

ሀ. ሮሜ ዘጠኝ በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት ላይ አንደኛው የአኪ ጠንካራ አንቀጽ ነው (ሌላኛው የሚሆነው ኤፌ. 1:3-14 ነው)፤ ምዕራፍ 10 የሚያስቀምጠው የሰዎችን ነጻ ፍቃድ በግልጽና በተደጋጋሚ ሆኖ ሳለ (ዝክ. "እያንዳንዱ" ቁ. 4፤ "ማንም ቢሆን" ቁ. 11፤ 13፤ "ሁሉም" ቁ. 12 [ሁለቱ])። ጳውሎስ ይህንን ሥነ-መለኮታዊ ተቃርኖ ለማስታረቅ ፈጽሞ ሙከራ አላደረገም።

እነሱ ሁለቱም ሐቆች ናቸው! አብዛኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ መሠረተ እምነቶች (ዶክትሪን) የቀረቡት በአያዎአዊ ወይም በተቃርኗዊ ጥንዶች ነው። አብዛኞቹ የሥነ-መለኮት ሥርዓቶች አመክኖአዊ ግማሽ እውነት ናቸው። አውግስጥኖሳዊ እና ካልቫኖዊ በተቃርኖ ከፊል-ፔሊጂያኒዝም እና አርሜኒያኒዝም የእውነትና የስህተት ነገሮች አሏቸው። በመሠረተ እምነቶች (ዶክትሪን) መካከል የሚደረግ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርክር ተመራጭ ይሆናል፤ ጽሑፍን ከማረም፣ ከቀናናዊ፣ ከምክንያታዊ፣ ከሥነ-መለኮት ሥርዓት ይልቅ፣ ይህ ውም መጽሐፍ ቅዱስን ቀድሞ ከታሰበበት የትርጓሜ ፈርጅ እንዲሆን ከሚያስገድደው።

ለ. ይህ ተመሳሳይ ሐቅ (ሮሜ 9:23 ላይ የሚገኘው) ሮሜ 8:29-30 እና ኤፌ. 1:4፤11 ላይ ይገኛል። ይህ ምዕራፍ የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት ጠንካራ ገለጻ ያለው ነው፤ በብሉይ ኪዳን። እግዚአብሔር የፍጥረትና የመቤገጥ አጠቃላይ ኃላፊነት እንዳለው አከራካሪ አይሆንም። ይህ ታላቅ ሐቅ ሊለዝብም ሆነ ሊሻር ፈጽሞ አይገባም። ሆኖም፣ እግዚአብሔር በአምሳሉ ከተፈጠረው ከሰው ፍጡር ጋር ለመዛመድ፣ ኪዳንን መምረጡ፣ ሚዛኑን መጠበቅ ይኖርበታል። በርግጥ ሐቅ የሚሆነው አንዳንድ የብሉይ ኪዳን ኪዳናት፣ እንደ ዘፍጥረት 15 ያሉት፣ ሁኔታዊ አይደሉም እናም ከሰው ምላሽ ጋር ፈጽሞ አይያዙም፤ ነገር ግን ሌሎቹ ኪዳናት ከሰው ምላሽ ጋር ሁኔታዊ ናቸው (ምሳሌ፣ ዔድን፣ ኖሳ፣ ሙሴ፣ ዳዊት)። እግዚአብሔር ለፍጥረቱ የመዋጀት እቅድ አለው፤ ማንም ሰው ይህንን እቅድ ሊያስተጓጉል አይችልም። እግዚአብሔር፣ ሰዎች በዚህ እቅድ ይሳተፉ ዘንድ መጫውን ፈቅዷል። ይህ የመሳተፍ ዕድል ሥነ-መለኮታዊ ተቃርኖ ነው፤ በሉዓላዊነት (ሮሜ 9) እና በሰዎች ነጻ ፍቃድ (ሮሜ 10 መካከል)።

አንደኛውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አጽንዖት መርጦ ሌላኛውን መተው ተገቢ አይደለም። በመሠረተ እምነቶች መካከል ተቃርኖ ይኖራል። ምክንያቱም ምዕራባውያን ሕዝቦች እውነትን የሚቀርቡት በተቃርኗዊ (ዳያለክቲካዊ) ወይም ተቃርኖ-ሞል በሆኑ ጥንዶች በመሆኑ ነው። ዶክትሪኖች የግድ መያዝ የሚኖርባቸው ከሌሎች ዶክትሪኖች ጋር በተዛመደ መልኩ ነው። እውነት የሙሉው እይታ (ስዕል) እውነት ነው።

III. ኤፌሶን 1

ሀ. መመረጥ አስደናቂ ዶክትሪን ነው። ሆኖም፣ እሱ የውዴታ መጠራት አይደለም፤ ነገር ግን መተላለፊያ፣ መሣርያ፣ ወይም ሌሎችን የመዋጃ ዘዴ ነው! በብሉይ ኪዳን ቃሉ ጥቅም ላይ የዋለው በቅድሚያ ለደኅንነት ነው። እሱም ከአገልግሎት የመነጨ። መጽሐፍ ቅዱስ ፈጽሞ አያስታርቅም፤ በእግዚአብሔር ሉዓላዊነትና በሰው ልጅ ነጻ ፍቃድ መካከል ያለ የሚመስለውን ተቃርኖ፤ ነገር ግን፣ ሁለቱንም ያጸናል! ለመጽሐፍ ቅዱስ ክርክር የተሻለ ምሳሌ የሚሆን ሮሜ 9 በእግዚአብሔር ሉዓላዊ መራጭነት እና ሮሜ 10 በሰው ልጅ አስፈላጊ ምላሽ (ዝክ. 10:11፤13)።

ለሥነ-መለኮታዊ ክርክሩ ቁልፉ ሊገኝ የሚችለው 1:4 ላይ ነው። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ምርጥ ሰው ነው፤ እናም ሁሉም የሚመረጡት በእሱ በኩል ነው (ካርል ባርዝ)። ኢየሱስ የእግዚአብሔር "አም" ነው ለወደቀው የሰው ልጅ ፍላጎት (ካርል ባርዝ)። ኤፌሶን 1:4 ደግሞ ያግዛል ጉዳዩን ለማብራራት፣ ይህ ውም አጽንዖት የሚሰጠው የቅድመ ውሳኔ ግብ መንግሥተ ሰማያት ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን ቅድስና (ክርስቶስን መምሰል) ነው።

እኛ ሁል ጊዜ እንማረካለን በወንጌል ጠቀሜታ ጎን ብቻ፣ ኃላፊነትን ወደ ጎን በማለት! የእግዚአብሔር ጥሪ (ምርጫ) ለጊዜውም ለዘላለሙም ነው!

ዶክትሪኖች ከሌሎች ሐቆች ጋር ተያይዘው መምጣት ይኖርባቸዋል፤ ከነጠላ፣ ተያያዥነት ከሌለው ሐቅ ጋር ሳይሆን። መልካም ምሳሌ የሚሆነው ጎብረ ከዋክብትና በተቃርኖ ነጠላ ኮከብ ነው። እግዚአብሔር እውነትን የሚገልጸው በምስራቃዊ ዘውዎች እንጂ በምዕራባዊ አይደለም። በዳያሌክቲካዊ (ፓራዶክስ) ዶክትሪኖች ሐቅ ጥንዶች ሆነው የቀረቡትን ክርክሮች ማስወገድ አይኖርብንም (እግዚአብሔር እንደ ማይወሰን እና በተቃርኖ (ወይም) እግዚአብሔር በተወሰነ ክልል፤ ደግን በተቃርኖ መጽናት፤ ኢየሱስ ከአብ ጋር እኩል መሆኑ በተቃርኖ ኢየሱስ ከእግዚአብሔር ጋር እንደሚሠራ፤ ክርስቲያናዊ ነጻነት በተቃርኖ ክርስቲያናዊ ኃላፊነት፣ ለኪዳን ባልንጀራ፣ ወዘተ)።

“ኪዳን” የሚለው ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነትና (እሱም ዘወትር መነሻውን የሚወስደውና ርዕሱ ሐሳቡን (አጀንዳውን) የሚያዘጋጅ፣ በአስገዳጃዊ መነሻ እና ቀጣይነት ያለው የንስሐና የእምነት የሰዎች ምላሽ። ጽሑፍን ከማጥራት ተጠንቀቁ፣ የአያዎውን (ፓራዶክስ) አንደኛውን ጎን ብቻ በመውሰድ እና ሌላኛውን በማንኳስ! የራሳችሁን ተወዳጅ ዶክትሪን ወይም የሥነ-መለኮት ሥርዓት አጽንዖት ከመስጠት ተጠንቀቁ።

ለ. “እሱ መረጠን” በኤፌ. 1:4 ያለፈ ድርጊት መካከለኛ አመለካከት፣ እሱም ለባለቤት አጽንዖት የሚሰጥ። ይህም አትኩሮት ከጊዜ በፊት የነበረውን የአብን ምርጫ ነው። የእግዚአብሔር ምርጫ በእስላማዊ ውሳኔአዊነት መልኩ መረዳት የሚቻል አይደለም፤ ወይም ባፈነገጠው ካልባንያዊ መልኩ፣ ጥቂቶች ሌሎችን እንደሚቃረኑት፣ ግን በኪዳናዊ መልኩ ነው። እግዚአብሔር የወደቀውን የሰው ልጅ ለመዋጀት ቃል ገብቷል (ዘፍ. 3:15)። እግዚአብሔር አብርሃምን ጠራው መረጠውም፣ የሰው ልጆችን ሁሉ ለመምረጥ (ዘፍ. 12:3፤ ዘጸ. 19:5-6)። እግዚአብሔር ራሱ ሰዎችን ሁሉ መርጧል፤ በክርስቶስ ያለውን እምነት የሚይዙትን። እግዚአብሔር ዘወትር የደግንነትን ተነሣሽነት ይወስዳል (ዮሐንስ 6:44፣65)። ይህ ጽሑፍና ሮሜ 9 የመጽሐፍ ቅዱስ ቅድመ ውሳኔ ዶክትሪን መሠረቶች ናቸው። በአውግስጢኖስና በካልቪን አጽንዖት የተሰጣቸው።

እግዚአብሔር አማኞችን የመረጠው ለደግንነት (ለጽድቅ) ብቻ አይደለም፤ ከቅድስናም ደግሞ እንጂ (ቆላ. 1:12)። ይህም ሊዛመድ የሚችለው (1) በክርስቶስ ያለን አቋም (2ኛ ቆሮ. 5:21) ወይም (2) የእግዚአብሔር ፍላጎት፣ በልጆቹ በኩል ባሕርዩን ለመግለጥ (ዝክ. 2:10፤ ሮሜ. 8:28-29፤ ገላ. 4:19)። እግዚአብሔር ለልጆቹ ያለው ፍቃድ ሁለቱንም ነው፤ አንድ ቀን መንግሥተ ሰማያት እና አሁን ክርስቶስን መምሰል!

“በእሱ” የኤፌ. 1:4 ቁልፍ ጽንሰ-ሐሳብ ነው። የአብ ባርኮቶች፣ ጾጋ፣ እና ደግን በክርስቶስ በኩል ይፈሰሳሉ (ዮሐንስ 14:6)። የዚህ ሰዋሰዋዊ ቅርጽ መደገሙን ተመልከት (ስፍራው አመለካከት) በ ቁ. 3፣ “በክርስቶስ”፤ ቁ. 4፣ “በእሱ”፤ ቁ. 7፣ “በእሱ”፤ ቁ. 9፣ “በእሱ”፤ ቁ. 10፣ “በክርስቶስ”፤ “በእሱ”፤ ቁ. 12፣ “በክርስቶስ” እና ቁ. 13፣ “በእሱ” (ሁለቱ)። ኢየሱስ የእግዚአብሔር “አዎን” ነው፤ ለወደቀው የሰው ልጅ (ካርል ባርዝ)። ኢየሱስ የተመረጠው ሰው ነው፤ እናም ሁሎችም በእሱ በኩል ይመረጣሉ። ሁሉም የአብ በረከቶች በክርስቶስ በኩል ይፈሰሳሉ።

“ከዓለም መመሥረት በፊት” የሚለው ሐረግ ደግሞ ማቴ. 25:34፤ ዮሐንስ 17:24፤ ለ ጴጥ. 1:19-20 እና ራዕ. 13:8 ጥቅም ላይ ውሏል። እሱም የሚያሳየው የሥሉስ አንድ አምላክ የመዋጀት ተግባር ከዘፍ. 1:1 በፊት መሆኑን ነው። ሰዎች በሰዓት አግባብ የተወሰኑ ናቸው፤ ለእኛ ሁሉም ነገር ያለፈ፣ የአሁን፣ እና የሚመጣ ነው፤ ለእግዚአብሔር ግን አይደለም።

የቅድመ ውሳኔ ግብ ቅድስና ነው እንጂ መታደል አይደለም። የእግዚአብሔር ጥሪ ከአዳም ልጆች ለተመረጡ ለጥቂቶች አይደለም፤ ነገር ግን ለሁሉ ነው! ጥሪውም እግዚአብሔር የሰው ልጅ እንዲሆን የፈለገው ነው፤ እሱን እንዲመሰል (1ኛ ተሰ. 5:23፤ 2ኛ ተሰ. 2:13)፤ በእሱ አምሳል (ዘፍ. 1:26-27)። ቅድመ ውሳኔን ወደ ሥነ-መለኮታዊ ቀኖና መለወጥ፣ ከቅድስና ሕይወት ምትክ፣ አሳዛኝ ነው። ዘወትር የእኛ ሥነ-መለኮት ከመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ ይልቅ ጮኾ ይናገራል።

“ነውር-የለሽ” ወይም “ከነውር የነጻ” የሚለው ቃል ጥቅም ላይ የዋለው (1) ኢየሱስ (ዕብ. 9:14፤ 1ኛ ጴጥ. 1:19)፤ (2) ዘካርያስና ኤልሳቤጥ (ሉቃስ 1:6)፤ (3) ጳውሎስ (ፈሊጵ. 3:6)፤ እና (4) ሁሉም እውነተኛ ክርስቲያኖች (ፈሊጵ. 2:15፤ 1ኛ ተሰ. 3:13፤ 5:23)። የእግዚአብሔር የማትቀርፍ ፍቃድ ለእያንዳንዱ ክርስቲያን፣ ኋላ ላይ መንግሥተ ሰማያት ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን አሁን ክርስቶስን መምሰል ነው (ሮሜ 8:29-30፤ ገላ. 4:19፤ ለ ጴጥ. 1:2)። አማኞች የእግዚአብሔርን ባሕርይ ለጠፋው ዓለም እንዲያንጻርቁ ነው፤ በወንጌላዊነት ተግባር።

“በፍቅር” የሚለው ሐረግ ከሰዋሰው አኳያ፣ በዚህ ቁጥር ሊሄድ የሚችለው አንድም ቁ. 4 ወይም ቁ. 5 ነው። ሆኖም፣ ይህ ሐረግ በሌሎች ቦታዎች ጥቅም ላይ ሲውል፣ በኤፌሶን እሱ ዘወትር የሚያመለክተው ሰው ለእግዚአብሔር ያለውን ፍቅር ነው (ዝክ. 3:17፤ 4:2፤15፤16)።

ሐ. በኤፌ. 1:5 “እሱ ቀድሞ አወቀን” የሚለው ሐረግ የተጠናቀቀ የአሁን ባዘ አንቀጽ ነው። ይህ የግሪክ ቃል የ “በፊት” እና “ምልክት ማድረግ” ድብልቅ ነው። እሱም የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን ቀድሞ የተወሰነ የመቤዥት ዕቅድ ነው (ሉቃስ 22:22፤ ሐዋ. 2:23፤ 4:28፤ 17:31፤ ሮሜ. 8:29-30)። ቅድመ-ውሳኔ ከብዙ ሐቆች መካከል አንዱ ነው፤ እሱም ከሰዎች ደግንነት ጋር የሚዛመድ። እሱም የሥነ-መለኮታዊ ፈርጅ ወይም የሌሎች ተያያዥ ሐቆች ተለጣጣቂ ነው። እሱም ፈጽሞ ተለይቶ አጽንዖት የሚሰጠው መሆን አይኖርበትም! የመጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐቅ የሚሰጠው ተለጣጣቂነት ባላቸው ተቃርኖ-ሞል፣ አያዎአዊ (ፓራዶክስ) ጥንዶች ነው። የአንድ ክፍለ ሃይማኖታዊነት፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊውን ክርክር ሊያስወግደው ይሻል፤ አንደኛውን ዳያሌክቲካዊ ሐቅ ብቻ አጽንዖት በመስጠት (ቅድመ ውሳኔ በተቃርኖ የሰዎች ነጻ ፍቃድ፣ የአማኞች ደግንነት በተቃርኖ የአማኞች መጽናት፤ የመጀመሪያ ኃጢአት በተቃርኖ የፍቃድ ኃጢአት፤ ኃጢአት የለሽነት በተቃርኖ በጥቂት ኃጢአት መሥራት፤ ወዲያውኑ የታወጀ ቅድስና በተቃርኖ ቀጣይነት ያለው ቅድስና፤ እምነት በተቃርኖ ሥራ፤ ክርስቲያናዊ ነጻነት በተቃርኖ ክርስቲያናዊ ኃላፊነት፤ ወሰን የለሽነት በተቃርኖ የተወሰነ)።

የእግዚአብሔር ምርጫ የሰዎችን ተግባር ቀድሞ በማወቅ አይደለም፤ ነገር ግን በራሱ የቸርነት ባሕርይ ነው (ዝክ. ቁ. 9 እና 11)። እሱ የሚፈልገው ሁሉም (የተለዩት ሳይሆኑ፣ እንደ ግኖስቲክ ወይም እንደ ዘመናዊዎቹ አጥባቂ ካልቪኖውያን) ይድናሉ (ሕዝ. 18:21-23፤32፤ ዮሐንስ 3:16-17፤ ለ ጢሞ. 2:4፤ 4:10፤ ቲቶ 2:11፤ ለ ጴጥ. 3:9)። የእግዚአብሔር ጾጋ (የእግዚአብሔር ባሕርይ) የዚህ አንቀጽ ሥነ-መለኮታዊ ቁልፍ ነው (ዝክ. ቁ. 6ሀ፣ 7ሐ፣ 9ላ)፤ ልክ የእግዚአብሔር ምሕረት ለሌላው የቅድመ ውሳኔ አንቀጽ፣ ሮሜ 9-11 ቁልፍ እንደሆነ ሁሉ።

የወደቀው የሰው ልጅ ብቸኛ ተስፋ የእግዚአብሔር ጾጋ ምሕረት ነው (ኢሳ. 53:6 እና በርካታ ሌሎች የብሉይ ኪዳን ጽሑፎች በሮሜ 3:9-18)። ይህንን ቀዳሚ ሥነ-መለኮታዊ ምዕራፍ በመተርጎም ወሳኝ የሚሆነው ጳውሎስ አጽንዖት የሰጣቸውን እነዚህን ነገሮች

ለመገንዘብ ነው፤ እነሱም ባጠቃላይ ከሰው ሥራ ጋር ጨርሶ የማይዛመዱ፡ ቅድመ ውሳኔ (ምዕ. 1)፣ ጸጋ (ምዕ. 2)፣ እና የእግዚአብሔር የመቤገዥት ዘላለማዊ እቅድ (ምሥጢር፣ 2:11-3:13)። ይህ የሐሰተኞች መምህራንን፣ በሰዎች ሥራና ኩራት የሚለውን አጽንዖት አጻፋዊ ሚዛን ለመጠበቅ ነው።

“ለፈርዖንም እንደ አባት አደረገኝ፤ በቤቱም ሁሉ ላይ ጌታ፤ በግብፅ ምድርም ሁሉ ላይ አለቃ አደረገኝ” ይህ የሚመስለው የሱፍ በግብፅ ያለውን ሦስትዮሽ ተግባርና ኃላፊነት ለመግለጽ ነው።

1. ከፈርዖን ጋር የተለየ ግንኙነት ነበረው። ይህም የአርኪዎሎጂአዊ ሰነድ ርዕስ ሆኗል፤ ወደ ኋላ ተመልሶ እስከ 3000 ዓ.ዓ ድረስ። እሱም የሚያመለክተው የታላቁን ቪዚዩር ሹመት ነው።
2. “በቤቱም ሁሉ ላይ ጌታ” የሚመስለው የፈርዖን የግል ንብረት አስተዳዳሪ መሆኑን ነው (ዘፍ. 41:40፤ 47:20-26)።
3. “በግብፅ ሁሉ ላይ አለቃ” የሚመስለው በመንግሥታዊ አስተዳደር ላይ ያለውን ግንኙነት ለመግለጽ ነው (ዘፍ. 41:41፤ 48-49፤ 55-56፤ 42:6-7)

ሮናልድ ዲ ቫዮክስ፣ ጥንታዊ እስራኤል፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 49፣ የሚያመለክተው “አባት” የሚለው ቃል ጥቅም ላይ መዋል የጀመረው ከአባቶች ለአንደኛው ዋና አማካሪ ማዕርግ ነው። አባቶች ወደ በሰለ ዕድሜ ደረጃ ከደረሱ በኋላ የልጆች ዓይነተኛ መምህራን ይሆኑ ነበር፤ ይህ ቀደም ሲል የእናቶች ተግባር ነበር። በመንፈሳዊ ግዛት፣ ካህናት “አባት” የሚለውን ቃል ወሰዱ፤ ራሳቸውን ለመግለጽ (የዕብራይስጥ የጥበብ መምህራን በምሳሌ ደግሞ ይሄንን ማዕርግ ይወስዳሉ፣ ልክ ካህናት በመሳ. 17:10፤ 18:19 ላይ እንዳደረጉት)።

45:9 የሱፍ ወንድሞቹን በብዙ ትዕዛዝ ተናገራቸው።

1. ፍጠኑ፣ ቢዲቢ 554፣ ኬቢ 553፣ ፔይል ተተካሪ፣ ቁ.13
2. ሂዱ፣ ቢዲቢ 748፣ ኬቢ 828፣ ቃል ተተካሪ
3. ውረዱ፣ ቢዲቢ 432፣ ኬቢ 434፣ ተተካሪ
4. አትዘግዩ፣ ቢዲቢ 763፣ ኬቢ 840፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ የገባ

45:10 “በጌህምም ምድር ትቀመጣለህ” እሱም ከተከታዮቹ ቁጥሮች ይህ የሚያመለክተው በየሱፍ በኩል የተደረገ መግለጫ መሆኑ ርግጠኝነት የለውም (ዝክ. 46:31) ወይም ዝም ብሎ ከብት አርቢዎች የሚኖሩበትን ከመጠቆም አኳያ። የጌህም ምድር (ቢዲቢ 177) ያለው ከዐባይ በስተ ምስራቅ ላይኛ ክፍል ነው፤ ወደ ከነዓን ምድር ቀረብ ብሎ። እሱም ኋላ ላይ የራምሴስ ምድር ተብሎ ተጠርቷል (ዘፍ. 47:6፤11)። እሱም የግብፅ የኩብት ማርቢያ ስፍራ ነበር (ዘፍ. 46:32-34)።

“ወደ እኔም ትቀርባለህ” ይህ ቁጥር ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው እንደ ማስረጃ ነው፤ እሱም የሱፍ ያገለገለው ፈርዖን “የእረኛ ነገሥታት፣” ወይም ሃይከሶስ ክፍል መሆኑ፤ እሱም ግብፅን ድል ያደረገ፤ በቀስተኛ ምድብና በፈረስ በሚገኙት ሠረገላ። እነሱም ግብፅን ከ1720 እስከ 1580 ዓ.ዓ ገዝተዋል። እነሱም መነሻቸው ሴማዊ እንደነበረ እናውቃለን፤ እና ስለዚህ፣ እንደ የሱፍ ላለ ሌሊኛ ሴማዊ ቀላል ይሆናል፤ በማዕረጋቸው ከፍ ለማለት። በግብፅ ታሪክ ሁሉ፣ ሴማዊ ሕዝቦች በመንግሥቱ ከፍተኛ ቦታ ነበራቸው። የሃክሶስ ሰፊ ግዛት ዋና ከተማ የተቆረቆረው በታኒስ ወይም ዞኦን ነበር (መዝ. 78:12፤43)። ይህም ጌህም ምድር በጣም ቅርብ ነው። ሆኖም፣ ኋለኞቹ ትውልደ ግብፅ ፈርዖኖች ከተማቸውን 400 ማይል በስተደቡብ በቴብስ ከተማ ላይ አድርገው ነበር። የየሱፍ የግብፅ ገዥነት ዘመን እስታሁን ርግጠኛ አይደለም፤ እናም ይህ እንደ ማጠቃለያ ማስረጃ ሊሆን አይችልም።

45:12 “እነሆም ለእናንተ የተናገረቻችሁ የእኔ አፍ እንደሆነች የእናንተ ዓይኖች አይተዋል፤ የወንድሜ የብንደምም ዓይኖች አይተዋል” የእነዚህ ሐረጎች ሁነኛ ትርጉም ርግጠኝነት የለውም (ምናልባት አስተርጓሚ አልተጠቀመ ይሆናል)፤ ነገር ግን አጠቃላይ ግፊት እርግጠኝነቱን ለማለዘብ ነው። ቢንደም በተለየ መልኩ ከየሱፍ ጋር የተዛመደበት ምክንያት ሁለቱም የራሔል ልጆች በመሆናቸው ነው። “አፌ” የሚለው ሐረግ ጥቅም ላይ የዋለው ሥልጣንን እንደሚያመለክት ፈሊጥ ነው (ዝክ. ቁ. 21 እና የራሺ ትርጓሜ)።

“ቢንደም” ራሔል በመጀመሪያ “የጎዘኔ ልጅ” ብላ ሰይማው ነበር፤ ምክንያቱም እሱን ስትወልድ በመሞቷ (ዘፍ. 35:18)። ሆኖም፣ ያዕቆብ ስሙን “የቀኝ ክንዴ ልጅ” በሚል ቀይሮታል። ያዕቆብ ለራሔል የተለየ ፍቅር ያለው በመሆኑ ምክንያት፣ ሁለቱም የሱፍና ቢንደም ለእሱ የተለየ ነበሩ።

45:13 “ክብሬን ሁሉ” ይህ የዕብራይስጥ ቃል ካባድ ነው (ቢዲቢ 458)። የእሱም መሠረታዊ ፍቺ (ቢዲቢ 458 II) “ከባድ” ነው (ዝክ. 41:31፣ አአመመቅ፣ “ጽኑ”፤ ዘጸ. “እንደበተ-ርቱዕ”)።

እሱም ጥቅም ላይ የዋለው ዋጋ ላለው ነገር ነው። የሚከተሉትን አጠቃቀሞች ተመልከቱ።

1. ሀብት፣ ዘፍ. 31:1፤ ኢሳ. 10:3፤ 61:6
2. ክብር/ሰኬት፣ ዘፍ. 45:13
3. ውበት፣ ኢሳ. 35:2
4. ጽኑ ራብ፣ ዘፍ. 12:10፤ 41:13፤ 43:1፤ 47:4፤13
5. ክብር፣ ዘኁ. 24:11
6. ብዙ፣ ዘፍ. 50:10፤11 (ማለትም ጎዘን)

ልዩ ርዕስ፡ ክብር
በብሉይ ኪዳን በጣም የተለመደው ለዕብራይስጥ ቃል ለ “ክብር” (ክብድ kbd) በዋናነት ከጥንድ ሚዛኖች ጋር የተያያዘ የንግድ ቃል ነው (“ከባድ መሆን”)። ከብድ የሚል ዋጋ ያለውና የሚጠቅም ነው። የብሩኅነት ጽንሰ ሐሳብ በቃሉ ላይ ይታከልበታል፤ የእግዚአብሔርን ግርማ

ለማሳየት (ዘጸ. 19:16-18፤ 24:17፤ ኢሳ. 60:1-2)። እሱ ብቻውን ጠቃሚና የሚከበር ነው። እሱ ለወደቀው የሰው ልጅ ለመድረስ ግሩም ነው (ዘጸ. 33:17-23፤ ኢሳ. 6:5)። ያህዌ በእውነት ሊታወቅ የሚችለው በክርስቶስ በኩል ብቻ ነው (ዮሐንስ 14:8-11፤ ቆላ. 1:15፤ ዕብ. 1:3)።

“ከብር” የሚለው ቃል አሻሚነትም አለው።

- (1) ከ“የእግዚአብሔር ጽድቅ” ጋር ተነጻጻሪ ነው
- (2) እሱም ምናልባትም የሚያጣቅሰው ከእግዚአብሔር ቅድስና ወይም “ፍጹምነት” ጋር ነው
- (3) የሰው ልጅ ከተፈጠረበት ከእግዚአብሔር አምሳል ጋር ያመላክታል (ዘፍ. 1:26-27፤ 5:1፤ 9:6)፤ ነገር ግን ቆይቶ በዐመጽ ምክንያት ወደቀ (ዘፍ. 3:1-22)። በመጀመሪያ ጥቅም ላይ የዋለው በያህዌ መገኘት ከሕዝቡ ጋር በምድረ ቦዳ በሚዞሩበት ጊዜ፤ በዘጸ. 16:7፤10፤ ሌዋ. 9:23፤ እና ዘኁ. 14:10።

45:14 “የወንድሙን የብንደምን አንገት አቅፎ አለቀሰ፤ ብንደምም በአንገቱ ላይ አለቀሰ” ትርፉ የአይሁድ ትርጓሜ፤ ረጂ በሆነው ተርጓሚ በራሺ ላይ እንኳ፤ በዚህ ቁጥር ላይ ይታያል። እነሱ የሚሉት የሴፍ ያለቀሰበት ምክንያት በሴሎ ያለው ቤተ-መቅደስ በመፍረሱ ነው፤ እሱም ኋላ ላይ የሴፍ ርስት የሚሆነው (ኢያሱ)። ቢንደም ያለቀሰበት ምክንያት ቤተ መቅደሱ በመፍረሱ ነው፤ እሱም ኢየሩሳሌም፤ በርግጥ በብንደም ነገር ርስት ስፍራ ላይ የነበረ። ይህ የሚያመለክተው የአይሁድ የትርጓሜ አዝማሚያ የቁጥሩን ታሪካዊ መቼት ሙሉ ለሙሉ እንዳስወገደና በእስራኤል ሕይወት በአንዱ ዋነኛ ሁኔታ ላይ እንዳደረገው ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 45:16-20

¹⁶በፈርዖንም ቤት፡- የሴፍ ወንድሞች መጡ ተብሎ ወሬ ተሰማ በዚያውም ፈርዖንና ሎላልቱ ደስ ተሰኙበት። ¹⁷ፈርዖንም የሴፍን አለው። ለወንድሞችህ እንዲህ ብለህ ንገራቸው። ይህን አድርጉ ከብቶቻችሁን ጭናችሁ ወደ ከነዓን ምድር ሂዱ። ¹⁸አባታችሁንና ቤተሰቦቻችሁን ይዛችሁም ወደ እኔ ኑ እኔም የግብፅን ምድር በረከት ሁሉ እሰጣችኋለሁ። የምድራቱንም ስብ ትበላላችሁ። ¹⁹አንተም ወንድሞችህን፡- እንዲህ አድርጉ በላቸው ከግብፅ ምድር ለሕፃናቶቻችሁ ለሴቶቻችሁም ሰረገሎችን ውሰዱ። አባታችሁንም ይዛችሁ ኑ ²⁰ለዕቃችሁም ሁሉ አታሰቡ። የግብፅ በረከት ሁሉ ለእናንተ ነውና።

45:16 ወንድማማቾቹ መለስ ያሉት (1) የሴፍ ማንነቱን ከገለጠላቸው ድንጋጤ፤ (2) የሴፍ ላይ ከፈጸሙት ድርጊት የእግዚአብሔር ፍራቻ፤ ከራሱ ከሴፍ ፍራቻ።

45:17-20 ይህ የፈርዖን መልእክት ነው ለሴፍ፤ ለቤተሰቡ።

1. ወንድሞችህን እንዲህ በላቸው፤ ቁ. 17፤ ቢዲቢ 55፤ ኬቢ 65፤ ተተካሪ
2. እንዲህ አድርግ፤ ቁ. 17፤ ቢዲቢ 793 ፤ ኬቢ 889፤ ተተካሪ
3. ከብቶቻችሁን ጭኑ፤ ቁ. 17፤ ቢዲቢ 381፤ ኬቢ 378፤ ተተካሪ (ይህ ግሥ በብሉይ ኪዳን እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው)
4. ወደ ከነዓን ምድር ሂዱ፤ ቁ. 17፤ ቢዲቢ 229፤ ኬቢ 246፤ ተተካሪ
5. ኑ (አአመመቅ ላይ አይገኝም)፤ ቁ. 17፤ ቢዲቢ 97፤ ኬቢ 112፤ ተተካሪ
6. አባታችሁንና ቤተሰባችሁን ውሰዱ፤ ቁ. 18፤ ቢዲቢ 542፤ ኬቢ 534፤ ተተካሪ
7. ወደ እኔ ኑ፤ ቁ. 18፤ ቢዲቢ 97፤ ኬቢ 112፤ ተተካሪ
8. የግብፅ ምድርን በረከት ሁሉ እሰጣችኋለሁ፤ ቁ. 18፤ ቢዲቢ 678፤ ኬቢ 733፤ ተጓዳኝ
9. የምድሩንም ስብ ትመገባላችሁ፤ ቁ. 18፤ ቢዲቢ 37፤ ኬቢ 46፤ ተተካሪ
10. እንዲህ አድርጉ፤ ቁ. 19፤ ቢዲቢ 793 ፤ ኬቢ 889፤ ተተካሪ
11. ሰረገሎችን ውሰዱ፤ ቁ. 19፤ ከቁ. 6 ጋር ተመሳሳይ ግሥ
12. አባታችሁን ይዛችሁ ኑ (በጥሬው፤ ጭናችሁ)፤ ቁ. 19፤ ቢዲቢ 669፤ ኬቢ 724፤ የተጠናቀቀ በተተካሪ መልኩ የገባ
13. ኑ፤ ቁ. 19፤ ከቁ. 5 እና 7 ጋር ተመሳሳይ ግሥ፤ ግን በተተካሪ መልኩ በተጠናቀቀ ጥቅም ላይ የዋለ
14. ለዕቃችሁም ሁሉ አታሰቡ (በጥሬው፤ “ዳፍኖቻችሁን በዕቃዎቻችሁ ላይ አትጣሉ።” ቁ. 20፤ ቢዲቢ 299፤ ኬቢ 298፤ ተጽዕኖ፤ ተመሳሳይ ፈሊጥ ጥቅም ላይ ውሏል ዘዳ. 7:16፤ 13:8፤ 19:13፤31፤ 25:12

አመቅ ጽሑፍ: 45:21-23

²¹የእስራኤል ልጆችም እንደዚሁ አደረጉ የሴፍም በፈርዖን ትእዛዝ ሰረገሎችንና ለመንገድ ስንቅ ሰጣቸው ²²ለሁሉም ሁለት ሁለት መለወጫ ልብስ ሰጣቸው። ለብንደም ግን ሦስት መቶ ብርና አምስት መለወጫ ልብስ ሰጠው። ²³ለአባቱም እንደዚሁ ሰደደ፤ የግብፅን በረከት የተሸከሙ አሥር አህዮችን፤ ደግሞም በመንገድ ለአባቱ ስንቅ ስንዴና እንጀራ የተሸከሙ አሥር ሴቶች አህዮችን።

45:21 “ሰረገሎች” ይህ የግብፅ የውስት ቃል ሲሆን ፍችውም “ባለ ሁለት ተዘዋሪ ጋሪ በከብት የሚጎተት” ማለት ነው (ቢዲቢ 722፤ 1ኛ ሳሙ. 6:7) እናም እሱ የግብፅን የጦርነት ሰረገላ አያመለክትም (ቢዲቢ 939፤ ዝከ. 41:43)። ጋሪዎች በግብፅ የተለመዱ ናቸው፤ ምክንያቱም ከስፍራው ሜዳማነት የተነሣ። እነሱ አልፎ አልፎ፤ እንዲያውም በፍልስጥኤም ምድር አይታወቁም፤ በቦታው ኮረኮንቻማና ኮረብታማ አፈጣጠር ምክንያት። ፍልስጥኤም የባሕሩን ዳርቻ መሰማሪያ ሊቆጣጠሩ የቻሉበት ምክንያት የብረት ሰረገላ በመጠቀማቸው ነው። ሆኖም፤ የእስራኤል የጥንት ድሎች የተፈጠሩት በተራራማው አገር ነው፤ ሰረገሎች ጥቅም ላይ በማይውሉበት። እነዚህ ጋሪዎች በከነዓን ምድር ለእይታ በእጅጉን ያልተለመዱ መሆን አለባቸው።

45:22 “ተለዋጭ ልብሶች” ይህ የሚያመለክተው ያጌጠ ልብሰን ነው (ማለትም፣ ዘጸ. 3:22፤ 12:35)፤ እሱም በጥንታዊው ዓለም የሁለት ምንጭ ከሆኑት አንደኛው ነው። እሱም ወንድሞቹን ከአዲሱ ባህላዊ ስፍራ ጋር አለባባሳቸው ባግባቡ ያመሰግናቸዋል (ከግብፅ ምርጥ መደብ ጋር፣ ዝክ. 41:14)። ሆኖም፣ እሱ ምናልባት የሚያመለክተው አዳዲስ ልብሶችን ነው፤ የተለየ ውድ ልብሶችን ሳይሆን (ማለትም፣ ሩት 3:3)።

“ለብንደም ግን ሦስት መቶ ብርና አምስት መለውጫ ልብስ ሰጠው” የሴፍ፣ ከሁሉም ሰዎች ይልቅ፣ የተለየ ውድ ልብሶች የሚያመጣውን ችግር በሚገባ ያውቀዋል፤ ሆኖም ባህላዊው መቼት የተለየ ውድ ልብሶች በሙሉ ደም ወንድሙ (የናት አባቱ ልጅ) ላይ እንዲያደርግ አስችሎታል (ዝክ. 43:34)።

45:23 ያዕቆብ ለግብፅ “ሰውዬ” ስጦታውን እንዴት እንደላከ አስታውሱ፤ ቁ. 43:11ላይ፣ እና አሁንም የሴፍ ባህላዊውን ደንብ ምላሽ ሰጥቷል።
1. በረከትን የተሸከሙ አስር አህዮች (ቢዲቢ 375 አወቃቀር ቢዲቢ 595)
2. አስር እንስት አህዮች ስንዴና እንጆራ የተሸከሙ
ወይ! ያዕቆብ ምን ይሰማው ይሆን፤ ይህ ሁሉ መንገዱን ይዞ ሲመጣ ሲመለከት!

አመቅ ጽሑፍ: 45:24-28
²⁴የሴፍም ወንድሞቹን አሰናብታቸው፤ እንዲህም አላቸው፡- በመንገድ እርስ በርሳችሁ አትጣሉ። ²⁵እነርሱም ሄዱ፤ ከግብፅ አገርም ወጡ፤ ወደ ከነዓንም ምድር ከአባታቸው ከያዕቆብ ዘንድ ደረሱ። ²⁶እንዲህም ብለው ነገሩት፡- የሴፍ ገና በሕይወቱ ነው፤ እርሱም በግብፅ ምድር ሁሉ ላይ ገዥ ሆኖአል። ያዕቆብም ልቡ ደነገጠ፤ አላመናቸውም ነበርና። ²⁷እነርሱም የሴፍ የነገራቸውን ነገር ሁሉ ነገሩት እርሱን ያነሡት ዘንድ የሴፍ የሰደዳቸውን ሰረገሎች ባየ ጊዜ የአባታቸው የያዕቆብ የነፍሱ ሕይወት ታደሰች። ²⁸እስራኤልም፡- ልጄ የሴፍ ገና በሕይወት ከሆነ ይበቃኛል ሳልሞት እንዳየው እሄዳለሁ አለ።

45:24 “እንዲህም አላቸው፡- በመንገድ እርስ በርሳችሁ አትጣሉ” ግሁ (ቢዲቢ 919፣ ኬቢ 1182፣ ያልተጠናቀቀ በተተካሪ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ፣ በዘፍጥረት ጥቅም ላይ የዋለው እዚህ ብቻ ሲሆን፣ በአሪት (ፔንታቴሆች) ላይ በተጨማሪ ሁለት ጊዜ ነው ጥቅም ላይ የዋለው) እሱም ተዛምዶ ሊተረጎም የሚችለው

- 1. በዘፍጥረት 37 ላይ በየሴፍ ላይ በወሰዱት ድርጊት ተጠያቂነት የተነሣ (ራሺ)
- 2. ፍራቻ (ዘጸ. 15:14፤ ዘዳ. 2:25) ከነቤተሰባቸው እንደሚመለሱና የሴፍም በቀሉን እንዳይወስድ
- 3. ቢንደም በርከት ያለ ምግብ ስለተሰጠው፣ ቀጣይ ሐሳብ (43:34) አሁን ደግሞ ተጨማሪ ልብሶች እና ብርሻ ስለተሰጡት (45:22)

እሱም በተለየ መንገድ ያሳስባቸው ነበር፤ ይህም እግዚአብሔር ራሱ ሁኔታዎቹን እንዳዘዘ፣ ድርጊታቸው ኃጢአት አልነበረም ማለት ሳይሆን (ዝክ. 42:21፣28፤ 44:16)፣ ነገር ግን እግዚአብሔር ትልቅ ዓላማ እንደነበረው (ዝክ. ቁ. 5፣7፣8፤ 50:20፤ ሐዋ. 7:9)። እግዚአብሔር ለዓላማው ክፉውን እንኳ ይጠቀማል (ሐዋ. 2:23)።

45:26 “እሱም ልቡ ደነገጠ” ይህ ቃል በዋናነት የሚለው “በቅዝቃዜ ምክንያት መደንዘዝ” ነው (ቢዲቢ 806፣ ኬቢ 916፣ ያልተጠናቀቀ መዝ. 77:2፤ ዕንባ. 1:4)። እነዚህ ወንድማማቾች ለአባታቸው እንደተናዘዙ ግልጽ ነው፤ ቀደም ባሉት ዓመታት ያደረጉትን፣ ምንም እንኳ ይህ ተለይቶ በጽሑፉ ውስጥ ባይጠቀስም፤ አስገራሚ የሚሆነው የሴፍ ሕልሞች በመጨረሻ ከፍጻሜ መድረሳቸው ነው ያህዌ ታሪክን ያውቃል ይቆጣጠራልም! ትንቢታዊ ሕልሞች እና ትንቢቶች ለመጽሐፍ ቅዱስ የተለየነት ጠንካራ ማስረጃዎች ናቸው፤ እንዲሁም ለእግዚአብሔር ባሕርይ።

“እሱም አላመናቸውም ነበርና” ግሁ (ቢዲቢ 52፣ ኬቢ 63) ሂፊል የተጠናቀቀ ነው። ያዕቆብ ስለ የሴፍ ሞት ደግሞ አላመናቸውም ነበር (37:31-35)። የያዕቆብ ልጆች ዘወትር ይሞኙታል፤ እናም ይህ ነው የተሰማው! 15:6 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

45:27 “የአባታቸው የያዕቆብ የነፍሱ ሕይወት ታደሰች” ይህ ለማመልከት የሚሻው የሴፍ ሞት ከተባለ ወዲህ፣ ያዕቆብ እንደተጫጫነውና ከዛ በፊት የነበረው ሰው እንዳልሆነ ነው። አንዳንድ ጊዜ የሚወዱት ልጅ ሞት ወላጆቻችን እንዳያንሰራሩ አድርጎ እጥፋት ነጥብ ላይ ሊያደርሳቸው ይችላል።

45:28 አስደናቂ የሚሆነው ቁ. 27 ላይ፣ አባት “ያዕቆብ” ተብሎ ተጠርቷል፤ ይህም የጥንት ሕይወቱን ለመግለጽ፣ ቁ. 28 ላይ ግን በአዲሱ ስሙ “እስራኤል” ተብሎ ተጠርቷል። ይህ ሊሆን የሚችለው (1) የእሱ የታደሰ አዝማሚያ፣ በእግዚአብሔር ላይ ባለው እምነት እና ከየሴፍ ጋር በሚያያዘው የእግዚአብሔር የኪዳን ተስፋ ወይም (2) ያዕቆብ አጠቃላይ የኪዳን ሕዝብ የሚነካ ውሳኔ ሊሰጥ በመሆኑ ምክንያት ነው።

- “እስራኤል” የሚለው ስም ለመተርጎም ዘወትር አስቸጋሪ ነው። አንዳንድ በዘፍ. 32:28-29 ላይ የተመሠረቱ ንድፈ ሐሳቦች፡
- 1. “ኤል ያቆያል”
 - 2. “ኤል ይጠብቃል”
 - 3. “ከኤል ጋር መግዛት”
 - 4. “የእግዚአብሔር አለቃ”

32:28 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። እኔ የተለያዩት ሰዎች የተለያዩ ምንጭን የሚጠቅሱ አይመስለኝም (ማለትም፣ ጄ.ኢ.ዲ.ፒ)! ትክክለኛው ሥርወ-ቃል ምንም ይሁን፣ ይህ ስም ለእግዚአብሔር ሕዝብ ልዩ መጠሪያ ሆኖአል። ከ922 ዓ.ዓ ወዲህ እሱ የሚያመለክተው የሰሜንን አስር ነገዶች ብቻ ነው። በ538 ዓ.ዓ ከግዛት መልስ በኋላ፣ ለአጠቃላይ የእግዚአብሔር ሕዝብ በድጋሚ መጠሪያ ሆኗል።

- ያዕቆብ ምላሽ የሰጠው በአራት መንገዶች ነው።
- 1. ይበቃል፣ ግሥ የለውም (ቢዲቢ 912 l)
 - 2. ልጄ የሴፍ ገና በሕይወት ካለ፣ ግሥ የለውም
 - 3. እሄዳለሁ፣ ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246፣ ተጓዳኝ
 - 4. አየላሁ፣ ቢዲቢ 906፣ ኬቢ 1157፣ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልኩ የገባ

ዘፍጥረት 46 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አድራሻ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የዕቅድ ወደ ግብፅ ተንቀሳቀሰ	የየዕቅድ ጉዞ ወደ ግብፅ	የየዕቅድ ወደ ግብፅ መግባት	የዕቅድና ቤተሰቡ ወደ ግብፅ ሄዱ	የዕቅድ ወደ ግብፅ ሄደ
46:1-4	46:1-7	46:1-4	46:1-20	46:1-5
46:5-7		46:5-7	46:4-46:3-4	46:6-7
ወደ ግብፅ የመጡት				የዕቅድ ቤተሰብ
46:8-27	46:8-15	46:8-27	46:8-15	46:80
	46:16-18		46:16-18	46:81-15
	46:19-22		46:19-22	46:16-18
	46:23-25		46:23-25	46:19-22
	46:26-27		46:26-27	46:23-25
	የዕቅድ በጊዜም ሰፈረ	የዕቅድና ልጆቹ በግብፅ ሰፈሩ	የዕቅድና ቤተሰቡ በግብፅ	የሴፍ በደገና ተቀበላቸው
	(46:28-47:12)	(46:28-47:12)	(46:28-47:12)	
46:28-34	46:28-34	46:28-34	46:28-30	46:28-30
			46:31-34	46:31-34

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎች ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

- ሀ. የዕቅድ ከያህዌ ማረጋገጫ ፈለገ፣ በእሱ ፍቃድ ወደ ግብፅ ይንቀሳቀስ ዘንድ። ይህ ሊሆን የሚችልበት ምክንያት
1. እሱም የቤተሰቡን ባህል አስታወሰ፣ የአይሁድን በግብፅ በባርነት መገዛት፣ እሱም ለአብርሃም በዘፍ. 15:13-16 የተነገረው
 2. እሱም ፈርቶ ነበር፣ ምክንያቱም ይስሐቅ ወደ ግብፅ እንዳይሄድ ተከልክሎ ስለነበር
 3. እሱም የተስፋይቱን ምድር ራሷን ለመልቀቅ ፍቃደኛ አልነበረም

ለ. አኪጆት የግርጌ ማስታወሻ (ኔልሰን፣ 1982) የሰዎቹን ልዩነቶች ዘርዘሯል፤ በዚህ ጽሑፍና በቁጥር 26 እና 1ዜና መዋዕል 4 እና 7 ያሉትን።

እዚህ	ዘኑልቁ/1ኛ ዜና መዋዕል
1. ጄሙኤል፣ ቁ. 10፣ ዘጸ. 6፣15	ኔሙኤል፣ ዘኑ. 26፣12፤ 1ኛ ዜና. 4፣24
2. አሁድ፣ ቁ. 10 (በሌላ ዝርዝር ላይ አይገኝም)	
3. ጃኪን፣ ቁ. 10	ጃራብ፣ 1ኛ ዜና. 4፣24
4. ዞሃር፣ ቁ. 10	ዜራህ፣ 1ኛ ዜና. 4፣24
5. ፑቫህ፣ ቁ. 13፣ ዘኑ. 26፣33	ፑአህ፣ 1ኛ ዜና. 7፣1
6. ኢኦብ/ኢዮብ፣ ቁ. 13	ጃሹብ፣ ዘኑ. 26፣24፤ 1ኛ ዜና. 7፣1
7. ዚፊኦን፣ ቁ. 16	ዜፎን፣ ዘኑ. 26፣15፤ LXX
8. ኢዝቦን፣ ቁ. 16	ኦዝኒ፣ ዘኑ. 26፣16
9. አሮዲ፣ ቁ. 16	አሮድ፣ ዘኑ. 26፣17
10. ሁፒም፣ ቁ. 21	ሁፋም፣ ዘኑ. 26፣39
11. ሁሺም፣ ቁ. 23	ሹሀም፣ ዘኑ. 26፣42
12. ጃህዚል፣ ቁ. 24	ጃህዚል፣ 1ኛ ዜና. 7፣13
13. ሺለም፣ ቁ. 24	ሻሉም፣ 1ኛ ዜና. 7፣13

ሐ. አስገራሚ ማጠቃለያ በተለያዩ መንገዶች አሉ፤ ይህም ያህዌ በዘፍጥረት ራሱን የገለጠበት፣ በኒዶቲ፣ ቅጽ 4፣ ገጽ 354 ላይ የሚገኝ።

1. ቃላዊ፣ 12:1-3፤ 13:14-17፤ 21:12-13፤ 22:1-2
2. ራዕይ፣ 15:1-6፤ 46:2-4
3. ሕልም፣ 20:3-7፤ 28:12-15፤ 31:10-13፤24፤ 37:5፣9
4. በመታየት/በመገለጥ፣ 12:7፤ 16:7-14፤ 17:1፤ 18:1፤ 26:2፣24፤ 35:1፣9፤ 48:3
5. የእግዚአብሔር መልአክ፣ 16:7-13፤ 18:2፣16፣17-33፤ 21:17-19፤ 22:11-12፣15-18፤ 31:11፣13፤ 48:15-16

ለእኔ አስደናቂ የሚሆነው፣ እግዚአብሔር ከዚህ ልዩ ቤተሰብ ጋር በሁሉም መንገድ ግንኙነት ለማድረግ መሞከሩን ነው፤ በዚያውም በኩል ራሱን ለምላው ዓለም ይገልጣል። እግዚአብሔር እየተገናኘ ነው! እግዚአብሔር ራሱን እየገለጠ ነው!

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ፡ 46:1-4
¹ እስራኤልም ለእርሱ ያለውን ሁሉ ይዞ ተነሣ፤ ወደ ቤርሳቤህ መጣ፤ መሥዋዕትንም ለአባቱ ለይስሐቅ አምላክ ሠዋ። ²እግዚአብሔርም በሌሊት ራእይ። ያዕቆብ ያዕቆብ ብሎ ለእስራኤል ተናገረው። እርሱም፡- እነሆኝ አለ። ³አለውም፡- የአባቶችህ አምላክ እግዚአብሔር እኔ ነኝ ወደ ግብፅ መውረድ አትፍራ። በዚያ ትልቅ ሕዝብ አደርግሃለሁና። ⁴እኔ ወደ ግብፅ አብሬህ እወርዳለሁ። ከዚያም ደግሞ እኔ አወጣሃለሁ የሴፍም እጁን በዓይንህ ላይ ያኖራል።

46:1 “እስራኤልም ለእርሱ ያለውን ሁሉ ይዞ ተነሣ፤ ወደ ቤርሳቤህ መጣ” ባጠቃላይ፣ ከዘፍ. 37:14 ጀምሮ ይህንን ጊዜ ሁሉ በኩብሮን ነው የኖረው፣ አሁን ደግሞ በዚህ ደቡባዊ ከተማ ላይ፣ ከኩብሮን በስተደቡብ በግምት 25 ማይል ርቀት፣ የልዩው ውኃ ጉድጓድ ስፍራ ሊቆም ነው። ዘፍጥረት 21:22-31 እና 26:33 ሁለት የተለያዩ ሥርወ ቃሎች ናቸው፣ “ቤርሳቤህ” ለሚለው ቃል (ቢዲቢ 92)። ይህ ስፍራ የተለየ አባታዊ ተያያዥነት ከአብርሃም ጋር ነበረው (ዘፍ. 21:31-33፤ 22:19) እና ይስሐቅ (ዘፍ. 26:24-25፤ 28:13)። ያዕቆብ ያከማቸውን ሁሉንም ነገር ወሰደ (ዝክ. ቁ. 5-7)። የእሱ ወደ ግብፅ መዛወር ለእሱ ቋሚ ስፍራው ነው።

“መሥዋዕትንም ለአባቱ ለይስሐቅ አምላክ ሠዋ” አስገራሚ የሚሆነው፣ መሥዋዕት ዘወትር የሚቀርበው እግዚአብሔር ለአባቶች በራዕይ ሲከሰትላቸው ነበር፣ እዚህ ግን ያዕቆብ ከእግዚአብሔር ማረጋገጫ ነው የፈለገው፣ ወደ ግብፅ መዛወሩን በተመለከተ። ይህም ሊሆን የሚችልበት ምክንያት

1. እሱም የቤተሰቡን ባህል አስታወሰ፣ የአይሁድን በግብፅ በባርነት መገዛት፣ እሱም ለአብርሃም በዘፍ. 15:13-16
2. እሱም ፈርቶ ነበር፣ ምክንያቱም ይስሐቅ ወደ ግብፅ እንዳይሄድ ተከልክሎ ስለነበር
3. እሱም የተስፋይቱን ምድር ራሷን ለመልቀቅ ፍቃደኛ አልነበረም

“የአባቱ የይስሐቅ አምላክ” የሚለው ሐረግ፣ በያዕቆብ በኩል ያለውን የግል እምነት እጥረት የሚያመለክት አይደለም፣ ነገር ግን ለጥንታዊው ኪዳናዊ አምላክ አጽንዖት የሚሰጥ ነው። እሱም አብርሃምን ከዑር የጠራውና በተስፋይቱ ምድር በከነዓን ዝርያ ለሰጠው ነው።

46:2 “እግዚአብሔርም ለእስራኤል በሌሊት ራእይ ተናገረው” ምንም እንኳን የሴፍ ሁነኛ ሰው ቢሆንም፣ ቀደም ባሉት የዘፍጥረት ምዕራፎች፣ እግዚአብሔር በቀጥታ በራዕይ አልተናገረውም፣ ለአባት ያዕቆብ እንዳደረገው። ስለዚህ፣ እነዚህን ኋለኛ የዘፍጥረት ምዕራፎች ወደ ትላልቅ ምድብ መከፋፈሉ እጅግ ተገቢ ነው፣ እነሱም የያዕቆብን ሕይወት የሚመለከቱት። ይህ የመጨረሻው የእግዚአብሔር አባታዊ የሌሊት ራዕይ ነው።

“ያዕቆብ፣ ያዕቆብ” ይህ የርኅራኄ ምልክት ነው (ዝክ. 22:11)።
 “እነሆኝ” ይህ የተለመደ ፈሊጣዊ ምላሽ ነው፣ እግዚአብሔር አንዱን ሲጠራው (ዝክ. 22:1፣7፣11፣18፤ 27:1፣18፤ 31:11፤ 37:13፤ 46:2)።

46:3 “የአባቶችህ አምላክ እግዚአብሔር እኔ ነኝ” ይህ ኪዳናዊ መጠሪያ ነው (ዝክ. 26:24፤ 28:13፤ 43:23)። እሱም በጥሬው የሚለው “ኤል፣ የአባትህ ኤሎሂም” ነው። ኤል (ቢዲቢ 42) ለእግዚአብሔር ጥቅል ስም ነው። በጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ)፣ እሱም “ጠንካራ መሆን” ከሚለው ሥር የመጣ፣ እንዲሁም የእሱ የብዙ ቁጥር መልኩ (ኤሎሂም፣ ቢዲቢ 43) እሱም በተዘወተረ መልኩ በቀዳሚዎቹ የዘፍጥረት ክፍሎች ጥቅም ላይ ውሏል፤ እግዚአብሔርን እንደ ፈጣሪ ለመግለጽ። ልዩ ርዕስ፡ የመለኮት ስሞች 12፣ ላይ ተመልከት።

“ወደ ግብፅ መውረድ አትፍራ” አንዳንዶች ፍርሃቱን የሚመለከቱት (ቢዲቢ 431፣ ኬቢ 432፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖዎ መልኩ የገባ) ሊዛመድ የሚችለው

- 1. ከቤተሰባዊ ባህል፣ አብርሃም በዘፍ. 15:13-16 ከተመለከተው ራዕይ ጋር በተዛመደ ነው
- 2. ይስሐቅ ወደ ግብፅ እንዳይወርድ በመከልከሉ (26:2)
- 3. የተስፋይቱን ምድር ለመልቀቅ ያለ ፍርሃት።

ከእግዚአብሔር በርካታ መልእክቶች አሉ፣ ይህንን ቃል የያዙ፣ 15:1፤ 21:17፤ 26:24፤ 46:3።

“በዚያ ትልቅ ሕዝብ አደርግሃለሁና” ይህ አዲስ መረጃ ነው ቀደም ሲል ለአብርሃምም ሆነ ለይስሐቅ ያልተገለጠ። እሱም የሚያሳየው እግዚአብሔር ለአብርሃም በ 12:2፤ 17:4፤ 6:20፤ እና 18:18 የሰጠውን ተስፋ ፍጻሜ ሲሆን፣ እሱም የሚገልጸው የአብርሃም ዝርዝር እንደ ሰማይ ከዋክብት፣ በባሕር ዳር እንዳለ አሸዋ፣ እና እንደ ምድር ትቢያ እንደሚሆኑ ነው።

የእግዚአብሔር ከያዕቆብ ቤተሰብ ጋር መገኘት በፍጥነት እንዲባዙ አስችሏቸዋል (ዘጸዓት 1)፣ የእሱ ከያዕቆብ ጋር መገኘት በካራን ነቁጣና ዝንጉርጉር እንስሳት ቁጥራቸው በፍጥነት እንዲጨምር አስችሏል። የቁጥነት የእግዚአብሔር በረከት እንደኛው ምልክት ነበር። ይህ በፍጥነት መራባት ነው ከኋለኛው የግብፅ መንግሥት ጋር ችግር የፈጠረው (ማለትም፣ ሴቲ I፤ ራምሴስ II)።

46:4 “እኔ ወደ ግብፅ አብራህ እወርዳለሁ” የእግዚአብሔር አካላዊ መገኘት የእሱ ታላቅ ተስፋ ነው። እሱም የሚያሳየው የእግዚአብሔርን የመነሻ የመቤዠት ባሕርይ ነው (ዘፍ. 26:3፤ 24፤ 28:15፤ 31:3፤ መዝ. 23:4፤ 139:7-12)። ይህ ስዋሰዋዊ አወቃቀር (ሐረግ) በዕብራይስጥ ግንታዊ ነው (እንደ ቀጣዩ ሁሉ)! እሱም ደግሞ የሚያሳየው ያህዌ በከነዓን እንደሚወሰን ያሳያል። እሱ ዓለም አቀፍ አምላክ ነው (ማለትም፣ ዘዳ. 32:8)።

“ከዚያም ደግሞ በርግጥ እኔ መልሼ አወጣሃለሁ” እግዚአብሔር የከነዓንን ምድር ለአባቶች ቃል ገብቷል፣ ነገር ግን ያዕቆብ በቋሚነት ወደ ግብፅ ሊሰፍር ነው። ይህ መለኮታዊ ተስፋ ነው፣ እስራኤላውያን ወደ ከነዓን ይመለሱ ዘንድ (ዝክ. 15:16፤ 28:15)።

“የሴፍም እጁን በዳይንህ ላይ ያኖራል” ይህ በግልጽ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው፣ በሞት ጊዜ የሚወዷቸው መገኘታቸውን የሚያስረዳ (ዘፍ. 50:1)፣ ዘወትር የሚያያዘውም በሞት ጊዜ ቅንድብን በእጅ መሸፈንን ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 46:5-7

⁵ያዕቆብም ከቤርሳቤህ ተነሣ የእስራኤልም ልጆች ያዕቆብን ይወስዱ ዘንድ ፈርዖን በሰደዳቸው ሰረገሎች አባታቸውን ያዕቆብንና ሕፃናቶቻቸውን ሴቶቻቸውንም ወስዱ። ⁶እንስሶቻቸውንም በከነዓን አገርም ያገኙትን ከብታቸውን ሁሉ ይዘው ያዕቆብና ዘሩ ሁሉ ከእርሱ ጋር ወደ ግብፅ መጡ ⁷ወንዶች ልጆቹንና የልጆቹን ወንዶች ልጆች፣ ሴቶች ልጆቹንና የወንዶች ልጆቹን ሴቶች ልጆች፣ ዘሩንም ሁሉ ከእርሱ ጋር ወደ ግብፅ አስገባቸው።

46:7 “ሴቶች ልጆቹንና የወንዶች ልጆቹን ሴቶች ልጆች” ሊቃውንት የሚደነቁት፣ ይህ ማለት ከዲና ሌላ ተጨማሪ ሴቶች ልጆች እንዳሉት፣ ወይም ይህ የሚያመለክተው ምራቶቹን እንደሁ።

አመቅ ጽሑፍ: 46:8-27

⁸ወደ ግብፅም የገቡት የእስራኤል ልጆች ስም ይህ ነው። ያዕቆብና ልጆቹ የያዕቆብ በኸር ርቤል። ⁹የሮቤልም ልጆች ሄኖጎ፣ ፈሎሶ፣ አስሮን፣ ኸርሚ። ¹⁰የስምዖን ልጆች ይሙኤል፣ ያሚን፣ አሃድ፣ ያኪን፣ ጾሐር፣ የከነዓናዊት ልጅ ሳኦል። ¹¹የሌዊም ልጆች ጌድሶን፣ ቀዓት፣ ሜራሪ። ¹²የይሁዳም ልጆች ዔር፣ አውናን፣ ሴሎም፣ ፋሬስ፣ ዛራ ዔርና አውናን በከነዓን ምድር ሞቱ የፋሬስም ልጆች ኤስሮም፣ ሐሙል። ¹³የይሳኮርም ልጆች ቶላ፣ ፉዋ፣ የብ፣ ሺምሮን። ¹⁴የዛብሎንም ልጆች ሴሬድ፣ ኤሎን፣ ያሕልኤል። ¹⁵ልያ በመስጴጦምያ በሰርያ ለያዕቆብ የወለደቻቸው ልጆችና ሴቲቱ ልጅዋ ዲና እነዚህ ናቸው ወንዶችም ሴቶችም ልጆችዋ ሁሉ ሠላሳ ሦስት ነፍስ ናቸው። ¹⁶የጋድም ልጆች ጽፎን፣ ሐጊ፣ ሹኒ፣ ኤስቦን፣ ዔሪ፣ አርዲ፣ አርኤሊ። ¹⁷የአሴርም ልጆች ዩምና፣ የሱዋ፣ የሱዊ፣ በሪዓ፣ እሳታቸው ሣራሕ የበሪዓ ልጆችም ሔቤር፣ መልኪኤል። ¹⁸ላባ ለልጁ ለልያ የሰጣት የዘለፋ ልጆች እነዚህ ናቸው እነዚህን አሥራ ስድስቱንም ነፍስ ለያዕቆብ ወለደች። ¹⁹የያዕቆብ ሚስት የራሔል ልጆች የሴፍና ብንያም ናቸው። ²⁰ለየሴፍም በግብፅ ምድር ምናሴና ኤፍሬም ተወለዱለት የሄልዮቱ ከተማ ካህን የጸጥፌራ ልጅ አስናት የወለደቻቸው ናቸው። ²¹የብንያምም ልጆች ቤላ፣ ቤኬር፣ አስቤል የቤላ ልጆችም ጌራ፣ ናዕማን፣ አኪ፣ ሮስ፣ ማንጌን፣ ሐራም ጌራም አርድን ወለደ። ²²ለያዕቆብ የተወለዱለት የራሔልም ልጆች እነዚህ ናቸው ሁሉም አሥራ አራት ነፍስ ናቸው። ²³የዳንም ልጆች ሐሺም። ²⁴የጎፍታሌምም ልጆች ያሕጽኤል፣ ጉኒ፣ ዩጽር፣ ሺሌም። ²⁵ላባ ለልጁ ለራሔል የሰጣት የባላ ልጆች እነዚህ ናቸው እነዚህንም ለያዕቆብ ወለደችለት ሁሉም ሰባት ነፍስ ናቸው። ²⁶ከያዕቆብ ጋር ወደ ግብፅ የገቡት ሰዎች ሁሉ ከጉልበቱ የወጡት፣ ከልጆቹ ሚስቶች ሌላ፣ ሁላቸው ስድሳ ስድስት ናቸው። ²⁷በግብፅ ምድር የተወለዱለት የየሴፍም ልጆች ሁለት ናቸው ወደ ግብፅ የገቡት የያዕቆብ ቤተ ሰዎች ሁሉ ሰባ ናቸው

46:10-24 እነዚህ ቁጥሮች ከዙጉልቁ 26 እና ከኛ ዜና መዋዕል 4-7 እጅግ ተመሳሳይ ናቸው። እነዚህ ሁለት ሌሎች ዝርዝሮች የፊደላት ልዩነቶች አሏቸው፣ እንዲሁም በአንዳንድ መልኮች የተለያዩ ስሞች አሏቸው። ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት፣ ለ ተመልከት። እኔ የማምነው፣ እሱ ሊገለጥ የሚችለው በሥነ-ባህል ወይም፣ ሰዎች በዚህ ክፍለ-ጊዜ ሁለት ስሞች እንደሚኖሯቸው ነው።

46:10 “የከነዓናዊት ልጅ ሳኡል” ይህ ሰው በመካተቱ ሳቢያ በርካታ ክርክሮች ተደርገዋል። አግባብነት እንደሌለው ግልጽ ነው። ራሺ የሚለው እሱ የሚጠቅሰው የዲናን ልጅ ነው፤ ከሴኬም የተወለደ (ዘፍ. አር. 80)።

46:12 ቁጥር 10-27 ይሆናል ተብሎ የሚታሰበው ከያዕቆብ ጋር ወደ ግብፅ የመጡትን ሰዎች ዝርዝር ነው፤ ነገር ግን የሁለቱ የሞቱት የይሁዳ ልጆች አሰያየም (ማለትም፣ ሄር እና አውናን፣ ዘፍ. 38:7፣10) የሚያመለክተው ይህ ዝርዝር የተጨመረው ከሌላ ጊዜ ነው። ትክክለኛ አይደለም ማለት አይደለም፤ ግን የዚህ ዐውደ-ጽሑፍ አካል አይደለም ለማለት እንጂ።

46:13 “ዮብ” በርካታ ተንታኞች የሚገምቱት ይህ “ኢዮብ” ተብሎ እንደሚነበብ ነው (bryr)፤ ነገር ግን 1ኛ ዜና 7:1 እና ዘኁ. 26:24 ላይ ስሙ ጃሹብ ነው (brcyr)።

46:15 “ወንዶችም ሴቶችም ልጆቹ ሁሉ ሠላሳ ሦስት ነፍስ ናቸው” ቁጥር 15፣ 18፣ 22፣ እና 25 ሁሉም የሚዘረዝሩት አጠቃላይ ድምሩን ነው፤ የያዕቆብን ቤተሰብ የተለያዩ ምድቦች።

1. ቁ. 15 ላይ የልያን ወንዶችና ሴቶች ልጆች እናገኛለን
2. ቁ. 18 ላይ የልያን አገልጋይ የዘለፋን ወንዶች ልጆች እናገኛለን
3. ቁ. 22 ላይ የራሔልን ወንዶች ልጆች እናገኛለን
4. ቁ. 25 ላይ የራሔልን አገልጋይ የባላን ወንዶች ልጆች እናገኛለን

የእነዚህ ወገኖች ማጠቃለያ ቁ. 26 ላይ ይገኛል “ስልሳ ስድስት ሰዎች” በሚል፤ እና ቁ. 27 ላይ “ሰባ” በሚል። በርካታ ክርክሮች ተደርገዋል፤ እነዚህ ሁለት ቁጥሮች ከዝርዝሩ ጋር እንዴት እንደሚዛመዱ። አንዳንዶች የሚሉት፤ ቁጥር “ሰባ” ሴት ልጅ ዲና ስትደመርበት፤ ቁ. 15፣ “ሰባ አንድ” ይሆናል፤ ሄርና አውናን ቁ. 12 ላይ ሲቀነሱ፤ እንዲሁም ዮሴፍና ሁለት ልጆቹ ሲቀነሱ፤ ኤፍሬምና ምናሴ (ቁ. 27፣ ሌሎች የሚያስረግጡት፣ ቁ. 26 ላይ ያለው “ስልሳ ስድስት”፣ ያዕቆብ፣ ዮሴፍ እና ሁለት ልጆቹ ሲደመሩበት “ሰባ” ይሆናል። አስገራሚ የሚሆነው በሐዋርያት ሥራ 7:14 ላይ እስጢፋኖስ ሰባ አምስት ሰዎች መጥቀሱ ነው። ሆኖም፣ ይህ ቁጥር የመጣው ከሴፕቱዋጂንት ነው፤ እሱም ባጠቃላይ የዮሴፍን አምስት የልጅ ልጆችን የሚጠቅስ። ግሌስን አርከር፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጠጣር ነገሮች ኢንሳይክሎፔዲያ፣ ገጽ 378-379፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች፣ ገጽ 521-522።

46:17 “እንታቸው ሤራሕ” የዚች ልጅ መጨመር የሚያሳየው ዝርዝሩ አጠቃላይ መሆኑን ነው። እሱም ምናልባት፣ ለዚህ ቤተሰብ በርካታ ወንዶች ልጆች መወለዳቸውን ነው፤ ከሴት ልጆች ይልቅ።

46:20 ዮሴፍ ከግብፃውያን ሴት የወለዳቸው ሁለት ልጆች አሉት። እነዚህ ሁለት ልጆች በያዕቆብ እንደ ራሱ ልጆች ያድጋሉ፤ ይህም የልጆቹን አጠቃላይ ቁጥር አስራ ሦስት ያደርሰዋል።

እሱም የሚመስለው ዮሴፍ እጥፍ ውርስ እንደተሰጠው ነው፤ ይህም ዘወትር ለበዘር ልጅ የሚሆን፤ ነገር ግን እሱ የቤተሰብ መሪ የመሆን ሥልጣን አልተሰጠውም። ይህ የተተወው ለይሁዳ ነው፤ ለልያ አራተኛ ልጅ። ይህ ያልተለመደ ውሳኔ የሚያመለክተው እግዚአብሔር በኪዳን ቤተሰብ ላይ መሪ መሆኑን ነው!

ኤፍሬም ትልቅ፣ በጣም ኃይለኛ የሰሜናዊ ከነዓን ነገድ ይሆናል፤ ይሁዳ ደግሞ ትልቁና በጣም ኃይለኛው የደቡብ ነገድ ሲሆን። LXX ከዚህ ቁጥር ጋር በተያያዘ የተስፋፋ የዝርዝር አለው። አንዳንድ ሊቃውንት የሚያስቡት፣ እሱ በማጽ ሆን ተብሎ እንደተገደፈ ነው፤ በዘዳ. 32:8 ምክንያት (ዩቤኤስ፣ ቀዳሚ እና መካከለኛ ዘገባ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ጽሑፎች ጥናት ላይ፣ ገጽ 70)።

46:21 “የቢንያም ልጆች” የቢንያም ልጆች እዚህ ተዘርዝረዋል፤ ነገር ግን አንዱ ይህንን ከገና ዜና. 7:6 ጋር ቢያነጻጽረው ሦስት ልጆች ብቻ ነው የሚጠቀሱት። አንዳንድ ተንታኞች የሚሉት እዚህ የተዘረዘሩት የልጅ ልጆች ናቸው (ዘኁ. 26:38-40፤ | ዜና. 7:6፤ 8:1)።

46:26 “ከጉልበቱ የወጡት ዝርዮች” ይህ ዝርዝር አደናጋሪነት ያለው የሚመስልበት ምክንያት

1. ቀደም ብለው የሞቱትን ልጆች ስም ስለሚጠቅስ
2. አንዳንዶቹ ስሞች የብዙ ናቸው፤ እናም ሊሆኑ የሚችሉት ኋለኛ የነገድ አለቆችን ነው
3. ቢንያም፣ ቁ. 21 ላይ፣ አስር ልጆች እንዳሉት ነው፤ በባህሉ ከሚታወቁት ሦስት ምትክ

አመቅ ጽሑፍ፡ 46:28-34
²⁸ ይሁዳንም በጌሤም እንዲቀበለው በፊቱ ወደ ዮሴፍ ላከ ወደ ጌሤም ምድርም ደረሱ። ²⁹ዮሴፍም ሰረገላውን አዘጋጀ፤ አባቱንም እስራኤልን ሊገናኘው ወደ ጌሤም ወጣ ባየውም ጊዜ በአንገቱ ላይ ወደቀ፤ አቅፎትም ረጅም ጊዜ አለቀሰ። ³⁰እስራኤልም ዮሴፍን፡- አንተ ገና በሕይወት ሳለህ ፊትህን አይቼአለሁና አሁን ልሙት አለው። ³¹ዮሴፍም ወንድሞቼንና የአባቱን ቤተ ሰዎች እንዲህ አላቸው፡- እኔ መጥቼ ለፈርዖን እንዲህ ብዬ እነግረዋለሁ። በከነዓን ምድር የነበሩት ወንድሞቼና የአባቴ ቤተ ሰዎች ወደ እኔ መጥተዋል ³²እነርሱም በግ የሚጠብቁ ሰዎች ናቸው። እንስሳ ያረቡ ነበርና በጎቻቸውንና ላሞቻቸውን ያላቸውንም ሁሉ አመጡ። ³³ፈርዖንም ቢጠራችሁ፡- ተግባራችሁስ ምንድር ነው? ቢላችሁ፡- ³⁴በግ ጠባቂ ሁሉ ለግብፅ ሰዎች ርክስ ነውና በጌሤም እንድትቀመጡ እንዲህ በሉት፡- እኛ ባሪያዎችህ ከብላቴና ነታችን ጀምረን እስከ አሁን ድረስ፤ እኛም አባቶቻችንም፤ እንስሳ አርቢዎች ነን።

46:28 “ይሁዳንም በፊቱ ወደ ዮሴፍ ላከ” በማጽ አንዳንድ ውሻግንበር አለ። የተከለሰው መደበኛ ትርጉም፣ ሴፕቱዋጂንትን ተከትሎ፣ “በጌሤም እንዲቀበለው በፊቱ” የሚል አለው። ይህም ሊያመለክት የሚችለው

1. ይሁዳ ለዮሴፍ፣ አባቱ ያለበትን የጌሤምን ምድር መንገድ እንዲያሳየው
2. እሱም በጌሤም ምድር በዮሴፍ ፊት እንዲቀርብ

እሱም የይሁዳን የቤተሰብ መሪነት ያጸናል።

46:29 "ሰረገላውን" ቢያንስ ሦስት ዓይነት፣ ባለ ሁለት ተዘዋሪ፣ በእንስሳት የሚሳቡ "ሰረገላዎች" ነበሩ።

1. በበሬ የሚሳብ ጋሪ፣ ዝክ. 45:21
2. የጦር ሰረገላ፣ የመዋጊያ ብረት ያለው። አንዳንዶቹ የሚይዙት አንድ ሰው ነው፣ አንዳንዶች ግን ጥቂት ከፍ ብለው ሁለት ሰው ይይዛሉ፤ አብዛኞቹ በፈረስ የሚሳቡ ነበሩ (ለፍጥነቱ)፣ ዘጸ. 14:7
3. የክብረ-በዓል ሰረገላ ባብዛኛው የግብፅ የግድግዳ ስዕሎች ላይ ይታያሉ፣ ተጊጠው እና በፈረስ እየተጎተቱ። እሱም የሥልጣን ተምሳሌት ነው (ነጭ አህዮች በፍልስጥኤም እንደነበሩት ሁሉ)፣ ዝክ. 46:29

46:34 "በግ ጠባቂ ሁሉ ለግብፅ ሰዎች ርከስ ነውና" አንዳንዶች ይህንን የሚመለከቱት

1. የከተማ ግብፃውያን ከፊል ዘላን ከሆኑ ከብት አርቢዎች ጋር ስለማይስማሙ
2. የግብፃውያን ተቃርኖ ከሃይክሶስ፣ ወይም "የእረኛ ነገሥታት" ጋር፣ እነሱም በ17ኛው ሥርወ መንግሥት የገዟቸው፣ እናም በመሠረቱ ሴማዊ እንጂ ግብፃውያን ባለመሆናቸው። ጆሴፊስ ይህንን በእሱ፣ የአይሁድ ቅርሶች 11.7.5 ላይ ጠቅሶታል (ሄንግስትንበርግ የሚለው የእስራኤል ብሔራዊ መግባባት ተጠብቋል፣ በግብፃውያን አግላይነት እና በከብት አርቢ ላይ ባላቸው መጻዎ)።
3. የግብፃውያን የሰንጋ አምልኮ፣ ስለሆነም፣ ማንም የበሬ ሥጋ የሚበላ ለእነሱ አጸያፊ ነው (ዝክ. 43:32፤ ዘጸ. 8:26፣ ባመዛኙ እንደ ዛሬው ሂንዱ ነው)

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስዱ።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. የሴፍ ግብፃውያን አገልጋዮቹን ዘፍ. 45:1 ላይ ለምን አገለገላቸው?
2. በዘፍ. 45:5-9 ያለውን በየሴፍ የተነገረውን ሥነ-መለኮታዊ መርሕ ጠቀሜታ አብራራ።
3. "ያዕቆብ" እና "እስራኤል" የሚሉትን ቃላት ፍቻቸውን አብራራ፣ እንዲሁም በቅዱስ ቃሉ ውስጥ እንዴት አድርገው ጥቅም ላይ እንደዋሉ።
4. እግዚአብሔር ለያዕቆብ ለምን በራዕይ ተገለጠለት፣ ለየሴፍስ ለምን አልተገለጠለትም?
5. ዘኁልቁ 25 እና 1ኛ ዜና መዋዕል 4-6 ከዝርዦች ዝርዝር፣ እሱም ዘፍ. 46:8-27 ላይ ከተጠቀሱት ጋር ለምን ይለያያሉ?
6. ዘፍ. 46:27 ላይ የሚገኘው ቁጥር "ሰባ" ጋር የተያያዙት ችግሮች ምንድን ናቸው?
7. እግዚአብሔር የግብፃውያንን የከብት አርቢዎች ጥላቻ፣ የእስራኤላውያንን ሕይወት ለማኖር እንዴት ተጠቀመበት?

ዘፍጥረት 47 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የያዕቆብ ቤተሰብ ጊዜም ላይ ሰፈረ	ያዕቆብ ጊዜም ላይ ሰፈረ (46:38-ያዕቆብ እና ልጆቹ በግብፅ ሰፈሩ 47:12)	(46:28-47:12)	ያዕቆብና ቤተሰቡ በግብፅ	ፈርዖን እንግዶቹን ተቀበለ
47:1-6	47:1-6	47:1-6	(46:28-47:12) 47:1-3ሀ 47:3ለ-6	47:1-5ሀ:6ለ
47:7-12	47:7-12	47:7-12	47:7-8 47:9-12	47:5ለ: 6ሀ-11 47:12
47:13-19	የሴፍ ከረሀቡ ጋር ሠራ 47:13-19	47:13-19	ረሀቡ 47:13-15	የየሴፍ የግብርና ፖሊሲ 47:13-14 47:15-17
የረሀቡ ውጤት			47:16-17	
47:20-26	47:20-26	47:20-26	47:18-19 47:20-24	47:18-19 47:20-22 47:23-26
		የያዕቆብ ኤፍሬምንና ምናሴን ማሳደግና 47:25-26		
	የየሴፍ መሐላ ለያዕቆብ	መባረክ (47:27-48:22)	የያዕቆብ የመጨረሻ ጥያቄ	የያዕቆብ የመጨረሻ ፍላጎት
47:27-28		47:27-28		
47:29-31	47:27-31	47:29-31	47:27-30ሀ 47:30ለ 47:31	47:27-31

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መገዛ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብቡ። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 47:1-6

¹የሴፍም ገባ ለፈርዖንም ነገረው እንዲህ ብሎ። አባቴና ወንድሞቼ በጎቻቸውም ላሞቻቸውም ያላቸውም ሁሉ ከከነዓን ምድር ወጡ እነርሱም እነሆ በጌሤም ምድር ናቸው። ²ከወንድሞቼም አምስት ሰዎችን ወስዶ በፈርዖን ፊት አቆማቸው። ³ፈርዖንም ወንድሞቹን፦ ሥራችሁ ምንድር ነው? አላቸው። እነርሱም ፈርዖንን፦ እኛ ባሪያዎችህ፤ እኛም አባቶቻችንም፤ በግ አርቢዎች ነን አሉት። ⁴ፈርዖንም እንዲህ አሉት። በምድር ልንቀመጥ በእንግድነት መጣን፤ የባርያዎችህ በጎች የሚሰማሩበት ስፍራ የለምና ራብ በከነዓን ምድር እጅግ ጸንቶአልና አሁንም ባሪያዎችህ በጌሤም ምድር እንድንቀመጥ እንለምንሃለን። ⁵ፈርዖንም የሴፍን ተናገረው እንዲህ ብሎ። አባትህና ወንድሞችህ መጥተውልሃል ⁶የግብፅ ምድር በፊትህ ናት በመልካሙ ምድር አባትህንና ወንድሞችህን አኑራቸው በጌሤም ምድር ይኑሩ ከእነርሱም ውስጥ እውቀት ያላቸውን ሰዎች ታውቅ እንደ ሆነ በእንስሶቹ ላይ አለቆች አድርጋቸው።

47:1 "የሴፍም ገባ ለፈርዖንም ነገረው" ይህ የሚመስለው ከፈርዖን ጋር የተያዘ ቀጠሮ ነው፤ የያዕቆብን ቤተሰብ ያናግር ዘንድ (ዘፍ. 46:33)። እሱም ሐዋርያት ሥራ 7:13 ላይ ተጠቅሷል።

"እነርሱም እነሆ በጌሤም ምድር ናቸው" ምዕራፍ 46 እና 47 በተለየ መልኩ አንድ ላይ ተሳስሯል፤ ምክንያቱም የሴፍ ቤተሰቡ በጌሤም ምድር እንዲኖሩ ንጉሣዊ ፍቃድ ያገኙ ዘንድ ምን ማለት እንዳለባቸውና እንዴት ማለት እንደሚኖርባቸው ስላለማመደ ነው። ይህ ምድር ለም የሆነ የግጦሽ ቦታ በመባል ይታወቃል። እሱም ደግሞ "የምድሩ ምርጥ፣" በመባል ይታወቃል ቁ. 6 እና 11 (ዝክ. 45:18)።

47:2 "ከወንድሞቼም አምስት ሰዎችን ወስዶ" ለምን አምስቱን ብቻ እንደመረጠ ዘወትር መላምቶች አሉ። ራቢዎች የሚሉት፤ የወሰዳቸው ደካሞቹንና አስቀያሚዎቹን ሲሆን፤ ይሄውም ፈርዖን ወንድሞቹን ወደ ወታደራዊ አገልግሎት እንዳያስገባቸው ነው። ይህ ግን አጠራጣሪ ይመስላል። መልሕቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ የሚያስረግጠው ተቃራኒውን ነው። "የወሰዳቸው ምርጥ የሆኑትን ነው" (ገጽ 350)። ርግጠኛ የሆነ አጋጣሚ ሊሆን የሚችለው ቁጥር "አምስት" በግብፃውያን ዘንድ የተለየ ጠቀሜታ ስላለው ነው፤ ምክንያቱም እሱ በእነዚህ ምዕራፎች ላይ አዘውትሮ ጥቅም ላይ ስለዋለ ነው (ዝክ. 41:34፤ 43:34፤ 45:22)።

47:3 "እኛ ባሪያዎችህ፤ እኛም አባቶቻችንም፤ በግ አርቢዎች ነን" በጣም ጠቃሚ የሚሆነው እነሱ እያሉት ያለው የከብት አርቢ ልጅ መሆናቸውን ነው (ዝክ. 13:7፤ 8፤ 26:20፤ 46:32፤ 34)፤ ስለሆነም፤ እነሱ የሚያውቁት ከብት እንዴት እንደሚረባ ብቻ ነው። ልጆች ሊሆኑ የሚፈለገው የአባቶቻቸውን ተግባር እንዲከተሉ ነው። እረኞች (የከብት) በግብፅ በንቀት ዝቅ ተደርገው ነው ይታዩ የነበረው (ዝክ. 43:32፤ 46:34፤ ዘጸ. 8:26)። ይህ የሚያመለክተው (1) የግብፃውያንን ዘረኛ ግትርነት እና (2) በከብት አርቢዎች ላይ ያለው ባሕላዊ ጥላቻ፤ የያዕቆብን ልጆች በጥሩ ሁኔታ ብቻቸውን እንዲሆኑ አስችሏቸዋል። ይህ በእጅጉን አስፈላጊ ነው፤ ምክንያቱም ከዘፍጥረት 38 ግልጽ የሆነው፤ እነሱ ከከነዓናውያን ባህል ጋር በመዋሀዳቸው ነው። ስለዚህ፤ በግብፅ መኖራቸው ራሳቸውን አንድ ላይ አድርገው፤ የተለየ ብሔራዊና ሃይማኖታዊ አሀድ እንዲኖራቸው ዕድል ሰጥተዋል።

47:4 "ፈርዖንም እንዲህ አሉት" የእነሱ ምላሽ አራት ዓይነት ገጽታዎች አሉት፤ እነሱን በተመለከተ ፈርዖን ምንም ዓይነት ፍራቻ እንዳያሳድር። (1) እነሱ ከብት አርቢዎች ነበሩ፤ (2) እነሱ ባይተዋር (ጊዜያዊ ነዋሪዎች) ነበሩ (3) እነሱ ወደ ግብፅ ለመምጣት ተገደው ነበር፤ እናም (4) እነሱ በምድሩ ላይ በጊዜአዊነት ለመስፈር ፍቃድ አግኝተው ነበር።

47:5-6 በማጽ አንዳንድ ችግር አለ፤ እሱም አንዱ ከድሮ ትርጉሞች ጋር ሲያስተያየው ግልጽ የሚሆን። ፈርዖን አምስቱን ወንድማማቾች ነው ያነጋገረው፤ የሴፍን ሳይሆን።

47:6 "ከእነርሱም ውስጥ እውቀት ያላቸውን ሰዎች ታውቅ እንደ ሆነ በእንስሶቹ ላይ አለቆች አድርጋቸው" ፈርዖን ራሱ ከብቶች አሉት፤ በጌሤም ምድር። ይህ ምናልባት ለእነሱ ለልኛው የከብካቤ ማሳያ መንገድ ነው፤ በየሴፍ ምክንያት። ወይም፤ ምናልባት የንብረት ብልጽግናን ፈልጎ ሊሆን ይችላል፤ ከእነዚህ ሰዎች አምላክ ጋር በተያያዘ (ዝክ. 30:27፤ 39:5)።

አመቅ ጽሑፍ: 47:7-12

⁷የሴፍም ያዕቆብን አባቱን አስገብቶ በፈርዖን ፊት አቆመው ያዕቆብም ፈርዖንን ባረከው። ⁸ፈርዖንም ያዕቆብን፦ የዕድሜህ ዘመን ስንት ዓመት ነው? አለው። ⁹ያዕቆብም ለፈርዖን አለው። የእንግድነቴ ዘመን መቶ ሠላሳ ዓመት ነው የሕይወቴ ዘመኖች ጥቂትም ክፉም ሆኑብኝ፤ አባቶቼ በእንግድነት የተቀመጡበትንም ዘመን አያህሉም። ¹⁰ያዕቆብም ፈርዖንን ባረከው ከፈርዖንም ፊት ወጣ። ¹¹የሴፍም አባቱንና ወንድሞቹን አኖረ፤ ፈርዖን እንዳዘዘም በግብፅ ምድር በተሻለቸው በራምሴ ምድር ጉልትን ሰጣቸው። ¹²የሴፍም ለአባቱና ለወንድሞቹ ለአባቱም ቤተ ሰዎች ሁሉ እንደ ልጆቻቸው መጠን እህል ሰጣቸው።

47:7 "ያዕቆብም ፈርዖንን ባረከው" ያዕቆብ ፈርዖንን ሁለት ጊዜ ስለ ስለ መባረኩ በርካታ ውይይቶች ተደርገዋል (ዝክ. ቁ. 10)። አንዳንዶች የሚሉት ይህ የተለመደ የምስራቃውያን ወግ ነው፤ የሰላምታ መክፈቻና መስነባቢቻ (ዝክ. 31:55፤ ሩት 2:4፤ አኢ.መቅ)። ሆኖም፤ እዚህ ሁለቴ መጠቀሱ ያልተለመደ ነው። ዘወትር ከፍተኛው ነው ዝቅተኛውን የሚባርክ (ዕብ. 7:7)። ማርቲን ሉተር የሚለው ያዕቆብ ለፈርዖን ወንጌልን ሰብከለታል ነው፤ እናም እሱም ሆነ ቤተ መንግሥቱ ተለውጠዋል። እሱም መዝ. 105:22ን እንደ ማስረጃ ይጠቀማል፤ ለዚህ መለወጥ። በአብርሃም ቤተሰብ መለኮታዊ ባርኮት ምክንያትና ከእነሱ ጋር በተያያዘ፤ ይህ ባርኮት ለዚህ መሰሉ ደጋፊ ፈርዖን የሚገባው ነው (አየተመት፤ አእት፤ አዓአት)። የአይሁድ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፤ ገጽ 93፤ ከኪዳኑ ቤተሰብ ጋር ባላቸው ግንኙነት የተባረኩትን ዝርዝር ቁጥሮች ያስቀምጣል (ዝክ. 12:3፤ 22:18፤ 26:4፤ 28:14፤ 30:27-30፤ 39:5፤ 23፤ ገጽ 93)።

47:9 "የእንግዲነቱ ዘመን" ያዕቆብ በርግጥ ከሕይወቱ ባለፉት ዓመታት በጉስቁልና ተይዟል። ያዘነ መንፈሱ (የመጣለት የዮሴፍ ሞት መርዶ) በዚህ ቁጥር ላይ ተገልጧል።

47:11 "ፈርዖን እንዳዘዘም በግብፅ ምድር በተሻለችው በራምሴ ምድር ጉልትን ሰጣቸው" እዚህ ግልጽ የሆነው "በራምሴ ምድር" (ዘጸ. 1:11፤ 12:37፤ ዘኁ. 33:3) እና የጌላም ምድር አንድ ስፍራ ነው። የራምሴስ መጠቀስ አንድም (1) የጸሐፊ የኋላ ጭማሪ ወይም (2) እዚያ ከተማ ሊኖር ይችላል። በዚህ ስም የሚታወቅ፣ ዕብራውያን ዳግመኛ እዚያ ከመገንባታቸው በፊት፣ ለራምሴስ 2ኛ ክብር። ራምሴስ 2ኛ ሊሆን የሚችለው የዘጸዓትን ተሞክሮ ያየ ነው፤ እናም ዘመኑ የሚጸናው 1290 ዓ.ዓ ነው። ይህ እውነት የሚሆንበት ምክንያት የግብፃውያን ዋና ከተማ በዚህ ስፍራ በሀይክሶስ ዘመን በአንጻራዊ መልኩ ወደ ጌላም ምድር በመቅረቡ ሲሆን፣ ግን ደግሞ አርኪዮሎጂካዊ ማስረጃ፣ የፍልስጥኤም ወረራ 1250 ዓ.ዓ አካባቢ በመኖሩ ነው።

47:12

- አአመመቅ "እንደ ልጆቻቸው መጠን"
- አኪጆት "እንደ ቤተሰባቸው ቁጥር ብዛት"
- አየተመት "እንደ ልጆቻቸው ቁጥር ብዛት"
- አአት "ትንንሽ ልጆቻቸውን ጨምሮ"
- አአመቅ "እስከ አነስተኞቹ ድረስ"
- አጎሶአ "እስከ ትንንሹቻቸው ድረስ"
- LXX "ለእያንዳንዱ ሰው"
- ፔሺታ "እንደ ቤተሰባቸው ሁኔታ"

"ትንንሽ ልጆች" (ቢዲቢ 381፣ ኬቢ 378፣ ዘኁ. 14:3፣31፤ 31:17) ምናልባት የሚያመለክተው እያንዳንዱን የቤተሰብ አባል፣ የተወሰነ መጠን ያለው ቀለብ የሚሰፈርላቸውን ነው (ዝክ. 45:11) ራቢዎች የሚሉት ልጆች ብዙ ዳቦ ስለሚያባክኑ፣ እናም ይህ ፈሊጥ ነው። የሴፍ አትረፍርፎ እንደሰጣቸው የሚያሳይ። ሊሆን የሚችለው "ትንንሽ ልጆች" የሚለው ቃል፣ የቅርብ ቤተሰብ ዘይቤ ነው፣ ለሁሉም የኪዳኑ ቤተሰብ አባላት (ዝክ. ቁ. 24)።

አመቅ ጽሑፍ: 47:13-19

¹³በምድርም ሁሉ እህል አልነበረም፤ ራብ እጅግ ጸንቶአልና ከራብም የተነሣ የግብፅ ምድርና የከነዓን ምድር ተጎዳ። ¹⁴የሴፍም ከግብፅ ምድርና ከከነዓን ምድር በእህል ሸመት የተገኘውን ብሩን ሁሉ አከማቸ የሴፍም ብሩን ወደ ፈርዖን ቤት አስገባው። ¹⁵ብሩም በግብፅ ምድርና በከነዓን ምድር አለቀ የግብፅ ሰዎችም ሁሉ ወደ የሴፍ መጡ እንዲህ ሲሉ። እንጅራ ስጠን ስለ ምን በፊትህ እንሞታለን? ብሩ አልቆብናልና። ¹⁶የሴፍም። ከብቶቻችሁን አምጡልኝ ብር ካለቀባችሁ በከብቶቻችሁ ፋንታ እህል እሰጣችኋለሁ አለ። ¹⁷ከብቶቻቸውንም ወደ የሴፍ አመጡ፤ የሴፍም በፈረሰቻቸው በበጎቻቸውም በላሞቻቸውም በአህዮቻቸውም ፋንታ እህልን ሰጣቸው በዚያች ዓመትም ስለ ከብቶቻቸው ሁሉ ፋንታ እህልን መገባቸው። ¹⁸ዓመቱም ተፈጸመ በሁለተኛውም ዓመት ወደ እርሱ መጥተው እንዲህ አሉት። እኛ ከኔታችን አንሰውርም ብሩ በፍጹም አለቀ። ከብታችንም ከኔታችን ጋር ነው ከሰውነታችንና ከምድራችን በቀር በኔታችን ፊት አንዳች የቀረ የለም ¹⁹እኛ በፊትህ ስለ ምን እንሞታለን? ምድራችንስ ስለ ምን ትጠፋለች? እኛንም ምድራችንንም በእህል ግዛን፤ እኛም ለፈርዖን ባሪያዎች እንሁን፤ ምድራችንም ለእርሱ ትሁን እኛ እንድንድን እንዳንሞትም ምድራችንም እንዳትጠፋ ዘር ስጠን።

47:13-26 በርካታ ተንታኞች የሚሉት የሴፍ በግብፅ ሕዝቦች ላይ በጭካኔ አድርጓል ነው። ሆኖም፣ የሴፍ ያደረገው በተለመደው ሥነ-መለኮታዊ አግባብ ነው፤ እሱም ፈርዖን የፀሐይ አምላክ ሪ ወኪል እንደመሆኑ፣ የግብፅ ብድር የሱ ነው፤ እንዲሁም ወደ እውነት የመጣው በእሱ ነው።

47:13 "መራብ" ይህ ግሥ (ቢዲቢ 529፣ ኬቢ 520፣ ያልተጠናቀቀ) እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው፤ በብኪ። መሠረታዊ ፍችውም "መዛል" ነው። የከነዓን ምድር ምርታማ አይደለም። እሱም በዘፍ. 3:17-19 (ሮሜ. 8:20-22) ርግማን ተጠቅቷል፤ ከፊሉም የተፈጥሮ መደበኛ ዑደት የለውም። በዚህ ሁኔታ፣ ያህዌ ይህንን ተጠቅሞበታል (ማድረግ ሳይሆን መጠቀም) ለራሱ ዓላማ። ይህ የዓየር ሁኔታውን መቆጣጠር "በርግማንና በረከት" ከፍል ላይ ተንጸባርቋል፤ በዘዳግም (ዝክ. 28-29)። ረሀቡ ጽኑ ነበር (ዝክ. 12:10፤ 41:31፤ 43:1፤ 47:4፣13)።

47:16 "ከብቶቻችሁን አምጡልኝ" እነሱ ቀደም ብለው ሁሉንም ነገር ሸጠዋል ("ስጡ፣" ቢዲቢ 396፣ ኬቢ 393፣ ተተኳሪ፣ ዝክ. ቁ. 15፣16) ያደረጉትም ምግብ ለመግዛት ነው። አሁን፣ ከብቶቻቸው ሊያልቁ ነው። በርግጥ፣ ከብቶቻቸውን መውሰድ፣ ሊመግቧቸው ያልቻሏቸውን፣ እንዲሁም ሊሞቱ የሆኑትን፣ የመንግሥታዊ ምሕረት ገጽታ ነው እንጂ ብዝሃነት አይደለም።

አመቅ ጽሑፍ: 47:20-26

²⁰የሴፍም የግብፅን ምድር ሁሉ ለፈርዖን ገዛ፣ የግብፅ ሰዎች ሁሉ ራብ ስለ ጸናባቸው ርስታቸውን ሸጠዋልና ምድሪቱ ለፈርዖን ሆነች። ²¹ሕዝቡንም ሁሉ ከግብፅ ዳርቻ አንሥቶ እስከ ሌላው ዳርቻዎ ድረስ ባሪያዎች አደረጋቸው። ²²የካህናትን ምድር ብቻ አልገዛም፤ ካህናቱ ከፈርዖን ዘንድ ድርጎ ያገኙ ነበርና፤ ፈርዖንም የሰጣቸውን ድርጎ ይበሉ ነበር ስለዚህም ምድራቸውን አልሸጡም። ²³የሴፍም ሕዝቡን እንዲህ አለ፡- እነሆ ዛሬ እናንተንና ምድራችሁን ለፈርዖን ገዝቻችኋለሁ ዘር ውሰዱና ምድሪቱን ገር። ²⁴በመከርም ጊዜ ፍሬውን ከአምስት እጅ አንዱን እጅ ለፈርዖን ሰጡ አራቱም እጅ ለእናንተ ለራሳችሁ፤ ለእርሻው ዘርና ለእናንተ ምግብ፣ ለቤተ ሰዎችሁና ለሕፃናቶቻችሁም ሲሳይ ይሁን። ²⁵እርሱም፡- አንተ አዳነኸን በኔታችን ፊት ሞገስን አናግኝ፤ ለፈርዖንም ባሪያዎች እንሆናለን አሉት። ²⁶የሴፍም ለፈርዖን ካልሆነችው ከካህናቱ ምድር በቀር አምስተኛው እጅ ለፈርዖን እንዲሆን በግብፅ ምድር እስከ ዛሬ ድረስ ሕግ አደረጋት።

47:20 "ዮሴፍም የግብፅን ምድር ሁሉ ለፈርዖን ገዛ" በስድስቱ የራብ ዓመታት፣ ከብቶቹ ከተሸጡ በኋላ፣ እነሱ መሬታቸውንና ራሳቸውን ለፈርዖን ሸጡ (ቢዲቢ 888፣ ኬቢ 1111፣ ዝክ. ቁ. 19፣20፣22፣23)። በርግጥ፣ ገባር ሆነዋል (ዝክ. ቁ. 23-24)። ከሐሙራቢ ሕግ ብቻ ሳይሆን፣ ግን ደግሞ ከአርኪዮሎጂያዊ ግኝቶች፣ በዑጋሪት እና ከኑዚ የገበታ ጽሑፎች እንደምናውቀው፣ ገባርነት የጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ባህላዊ ችግር መሆኑ የተለመደ ነው። የዮሴፍ ማዕርግ፣ 41:40 እና 45:8 ላይ የተጠቀሰው ፍቸው፣ እሱ የፈርዖን የግል ጉዳይ አስተዳዳሪ መሆኑን ነው። ቁጥር 20-26 የሚያመለክተው እሱ እንዴት አድርጎ ፈርዖን እንዲጠቀም እንዳደረገ ነው። የግብፅን ቢሮክራሲ ተቆጣጥሮ። ይህ አጠቃላይ ተሞክሮ "ሊሆን የሚችለው" ከግብፅ ታሪካዊ መዛግብት እንደተወሰደ ነው።

47:21 "ሕዝቡንም ሁሉ ከግብፅ ዳርቻ አንሥቶ እስከ ሌላው ዳርቻ ከተማ ድረስ አንቀሳቀሳቸው" በርካታ ተንታኞች የሚያስረግጡት ይህ የሆነው የምግብ ክፍፍሉን ሥራ ለማቀላጠፍ ነው ምክንያቱም ከዛ በኋላ በምድሪቱ ላይ መጠቀም ስለማይችሉ። ሆኖም፣ ሴፕቱዋጂንት እና ሰማሪያዊ የአሪት ጽሑፎች (ሰማሪያን ፔንታቲሆች) የሚሉት፣ "እነሱን ባሪያ አደረጋቸው" ነው ("ወደ ከተሞች" ቢዲቢ mybul 746፣ "ባሪያዎች" ቢዲቢ mydbul 713)። ይህን ትርጉም ተከትሎም የተከለሰው መደበኛ ትርጉም ከሁለቱም ጽንሰ-ሐሳቦች ጋር ይገጥማል፣ ከቁ. 19 እና 25፣ እንደዚሁም ከቁ. 23 ዘር መስጠት ጋር። ራሺ የሚለው፣ እሱ ወደ ከተማ ያንቀሳቀሳቸው የራሳቸው መሬት የሌላቸው መሆናቸውን ለማረጋገጥ ነው። ፔሺታና ታርጉም አንጊሎስ "እሱም ከከተማ ወደ ከተማ አዛውራቸው፣" የሚል አለው፣ ይህም ከማጽ ጋር ጨርሶ የሚቃረን።

47:22 ሃይማኖታዊ ንብረቶችና አስተዳደሮች አልተነኩም (ዝክ. ቁ. 26)።

47:24 "በመከርም ጊዜ ፍሬውን ከአምስት እጅ አንዱን እጅ ለፈርዖን ስጡ" ከሐሙራቢ ሕጎች፣ የዑጋሪያዊ እና ኑዚ አርኪዮሎጂያዊ ግኝቶች እንደምንረዳው ይህ ጽኑ የሆነ ብዝሃ አይደለም። ከሜሶፖታሚያ እና ከሌሎች ታሪካዊ መዛግብት እንደምንረዳው፣ ከአርባ እስከ ሃምሳ በመቶ (ፐርሰንት) ያልተለመደ አይደለም። ዮሴፍ እነዚህን ሰዎች በአግባቡ እያስተናገደ ነው። እነሱም ተረድተውታል፣ ቁ. 25 በግልጽ እንደሚያንጸባርቀው።

አመቅ ጽሑፍ: 47: 27-28
²⁷እስራኤልም በግብፅ ምድር በጌሤም አገር ተቀመጠ ገዙአትም፣ ረቡ፣ እጅግም በዙ። ²⁸ያዕቆብም በግብፅ ምድር አሥራ ሰባት ዓመት ተቀመጠ የያዕቆብም ሙላው የሕይወቱ ዘመን መቶ አርባ ሰባት ዓመት ነው።

47:27 ይህ የሚያስቀምጠው ቀጣዩን የግብፅ አስተዳደር ደረጃ ነው፣ እሱም እስራኤላውያንን የሚፈራ።

47:28 "የያዕቆብም ሙላው የሕይወቱ ዘመን መቶ አርባ ሰባት ዓመት ነው" ይህ ከአጠቃላይ ዘፍጥረት ከብዙ ቁጥሮች አንደኛው ነው፣ የዋነኞቹ ሁነቶች ጊዜ ከተመዘገበበት መሀል። አስገራሚ የሚሆነው፣ ያዕቆብ ያስብ የነበረው፣ የሚሞተው በጣም ቀድሞ እንደሚሆን ነበር፣ በትክክል ከሞተበት ጊዜ፣ አባቱ ይስሐቅ ያስብ እንደነበረው፣ በዘፍ. 27:2። ይህ የሚያመለክተው፣ ምንም እንኳ እነዚህ ታላላቅ የእግዚአብሔር ሰዎች ቢሆኑም፣ እነሱ ከእድሜ ጋር በተያያዘ አካላዊ ችግሮች እንዲሁም ሥነ-ልቦናዊ ማመንታቶች እንደነበሩባቸው ነው። እግዚአብሔርን ማወቅ ከዕድሜ ጋር የሚመጡትን ችግሮች አያግዳቸውም።

አመቅ ጽሑፍ: 47:29-31
²⁹የእስራኤልም የሞቱ ቀን ቀረበ ልጁን ዮሴፍንም ጠርቶ እንዲህ አለው፡- በፊትህ ሞገስን አግኝቼ እንደ ሆንሁ እጅህን ከጭኔ በታች አድርግ። በግብፅ ምድርም እንዳትቀብረኝ ምሕረትንና እውነትን አድርግልኝ ³⁰ከአባቶቼም ጋር በተኛሁ ጊዜ ከግብፅ ምድር አውጥተህ ትወስደኛለህ። በመቃብራቸውም ትቀብረኛለህ። እርሱም፡- እንደ ቃልህ አደርጋለሁ አለ። ³¹እርሱም፡- ማልልኝ አለው። ዮሴፍም ማለለት እስራኤልም በአልጋው ራስ ላይ ሰገደ።

47:29 "የእስራኤልም የሞቱ ቀን በቀረበ ጊዜ" ሞት በእግዚአብሔር እጅ ነው፣ ዕድል አይደለም፣ ዕጣ አይደለም፣ ክፉውም አይደለም። ምንም "የሞት ተምሳሌት ሽማግሌ።" (መከር ሰብሳቢ) የለም፣ የእግዚአብሔር መላእክት ብቻ።

ሞት ጠላት አይደለም፣ ነገር ግን ከያህዌ ዝምድና ካላቸው ጋር ዳግም ኅብረት ማድረጊያ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ አሳዛኝ የሚሆነው ሞት አይደለም፣ ነገር ግን ያለ ዕድሜ ሞት ወይም ዘግናኝ ሞት ነው። ከዘፍጥረት 3 ውድቀት በኋላ (ዘፍጥረት 5) ሞት የሥጋዊ ሕይወት ተፈጥሯዊ መጨረሻ ነው። አንዱ ዕድሜያዎ ሲሆን፣ ሞት በረከት ነው!

"እጅህን ከጭኔ በታች አድርግ" ይህ የሚመስለው ፈሊጣዊ የመሐላ ቀመር ነው፣ በጥንታዊ ዕብራውያን መካከል (ዝክ. 24:2)። ይህንን አካላዊ ማሳያ በተመለከተ ሁለት ታሳቢ መግለጫዎች አሉ፡ (1) ጭን ትልቁ የአካል ጡንቻ ነው፣ ስለዚህ፣ ከጥንካሬ ሐሳብ ጋር ይያያዛል ወይም (2) ጭን ወደ ኅፍረተ-ሥጋ ቀረብ ያለ ነው፣ የተሰፋውን "ዘር" የሚያመለክት። የዚህ ነጥብ ማጠንጠኛ የሚመስለው ለያዕቆብ ዝርዮች አጽንዖት መስጠት ነው፣ እንደ እውነተኛ መሐላ ወሳኛ። ይህ ባጠቃላይ የተያዘው ለእግዚአብሔር የተሰፋ ኪዳን፣ እሱም ለዘር የተሰጠው፣ ወደ ከነዓን ተመልሶ እንደሚሄድ ነው። (ዘፍ. 12:1-3)።

- አአመመቅ "ምሕረት እና እውነት"
- አኪጀት "በምሕረት እና በእውነተኛነት"
- አየተመት "በታማኝነት እና በእውነተኛነት"
- አአመቅ "ታማኝነት ያለው ፍቅር"
- LXX "ምሕረት እና እውነት"
- ፔሺታ "በደግነት እና በእውነት"

የተለመደው "በታማኝነት እና የታመነ በመሆን"
አኅሶአ "ልባዊ የሆነ ታማኝነት"

እነዚህ የተለዩ የኪዳን ቃላት ናቸው ሄስድ (dsj ቢዲቢ 388፣ ዝኪ. 20:13፣ 21:23) እና ኢሚዝ (tma ቢዲቢ 54፣) ልዩ ርዕስ፡ ደግነት 19:19 ላይ ተመልከት።

ልዩ ርዕስ፡ ማመን፣ መታመን፣ እምነት፣ እና ታማኝነት በብሉይ ኪዳን

III. የመክፈቻ መግለጫ

የዚህን ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም መቀመጥ የሚኖርበት፣ ለአኪ በጣም ወሳኝ እንደሆነ ነው፣ በብኪ በግልጽ እንደ ተቀመጠው ሳይሆን። እሱ በርግጥ እዚያ ነው፣ ነገር ግን የተገለጠው በተመረጡ ቁልፍ አንቀጾችና ሰዎች ነው።

ብኪ የሚቀይጠው

- 3. ግለሰብን እና ማኅበረሰቡን
- 4. የግለሰብን ገጠመኝ እና ኪዳናዊ መታዘዝን
እምነት ግለሰባዊ ገጠመኝና የየቀኑ የአኗኗር ስልት ነው! እሱም በግለሰብ ማስረዳት ይቀላል፣ በቃላታዊ መልኩ ከመግለጽ ይልቅ (ማለት፣ የቃላት ጥናት)። ይህ ግለሰባዊ ገጽታ በተሻለ የተገለጠው
- 3. አብርሃምና ዘሩ
- 4. ዳዊትና እስራኤል

እነዚህ ሰዎች የተገናኙት/ያጋጠማቸው እግዚአብሔር ነው እንዲሁም ሕይወታቸው በቋሚነት ተለውጧል (የፍጹምና ሕይወት አይደለም፣ ግን ቀጣይነት ያለው እምነት)። ፈተና የእምነታቸውን ድካምና ጥንካሬ ይገልጣል፣ ከእግዚአብሔር ጋር ባላቸው ግንኙነት፣ ግን ጓደኛዎች መተማመን ያለበት ግንኙነት በጊዜ ሁሉ ይቀጥላል! እሱም ተፈትኗል ጠርቷልም፣ ግን እሱ ይቀጥላል እንደ መሰጠታቸውና የሕይወት ስልታቸው ማስረጃ።

IV. ዋናው ሥርወ ቃል አጠቃቀም

ሀ. rma (ቢዲቢ 52)

- 4. ግሥ
 - ሀ. ግንድ — ለመደገፍ፣ ለመንከባከብ (ማለትም፣ 2ኛ ነገሥ. 10:1፣ 5፣ አስቴር 2:7፣ ሥነ-መለኮታዊ ያልሆነ አጠቃቀም)
 - ለ. ኒፋል ግንድ — ርግጠኛ ለመሆን ወይም ለማጽናት፣ ለማቆም፣ ለማረጋገጥ፣ ታማኝ ለመሆን ወይም የሚታመኑት
 - d. ለሰዎች፣ ኢ.ሳ. 8:2፣ 53:1፣ ኤር. 40፣ 14
 - e. ለነገሮች፣ ኢ.ሳ. 22:23
 - f. ለእግዚአብሔር፣ ዘዳ. 7:9፣ 12፣ ኢ.ሳ. 49:7፣ ኤር. 42:5
 - ሐ. ሂፊል ግንድ — ጸንቶ መቆም፣ ማመን፣ መታመን
 - (7) አብርሃምም እግዚአብሔርን አመነ፣ ዘፍ. 15:6
 - (8) እስራኤላውያን በግብፅ አመኑ፣ ዘጸ. 4:31፣ 14:31 (ከዘዳ. 1:32 የሚቃረን)
 - (9) እስራኤላውያን ያህዌን አመኑ፣ በሙሴ በኩል የተናገራቸውን፣ ዘጸ. 19:9፣ መዝ. 106:12፣ 24
 - (10) አካዝ በእግዚአብሔር አላመነም፣ ኢ.ሳ. 7:9
 - (11) በእሱ የሚያምን ሁሉ፣ ኢ.ሳ. 28:16
 - (12) ስለ እግዚአብሔር የሚታመኑ ሐቆች፣ ኢ.ሳ. 43:10-12
- 5. ስም (ተባዕታይ) — ታማኝነት (ማለትም፣ ዘዳ. 32:20፣ ኢ.ሳ. 25:1፣ 26:2)
- 6. ተውሳክ ግሥ — በእውነቱ፣ በጣሙን፣ እስማማለሁ፣ እንዲህ ሊሆን ይችላል (ዘዳ. 27:15-26፣ | ነገሥ. 1:36፣ | ዜና. 16:36፣ ኢ.ሳ. 65:16፣ ኤር. 11:5፣ 28:6)። ይህ የ "አሜን" የኅብረት አምልኮዊ አጠቃቀም ነው፣ በብኪ እና በአኪ።

ለ. (tma ቢዲቢ 54) አንስታይ ስም፣ ጽናት፣ ታማኝነት፣ እውነት

- 1. ለሰዎች፣ ኢ.ሳ. 10:20፣ 42:3፣ 48:1
- 2. ለእግዚአብሔር፣ ዘጸ. 34:6፣ መዝ. 117:2፣ ኢ.ሳ. 38:18፣ 19፣ 61:8
- 3. ለእውነት፣ ዘዳ. 32:4፣ | ነገሥ. 22:16፣ መዝ. 33:4፣ 98:3፣ 100:5፣ 119:30፣ ኤር. 9:4፣ ዘካ. 8:16

ሐ. (ቢዲቢ 53)፣ ጽናት፣ ጽኑዕነት፣ አማኝነት

- 5. ለእጆች፣ ዘጸ. 17:12
- 6. ለጊዜ፣ ኢ.ሳ. 33:6
- 7. ለሰዎች፣ ኤር. 5:3፣ 7:28፣ 9:2
- 8. ለእግዚአብሔር፣ መዝ. 40:11፣ 88:12፣ 89:2፣ 3፣ 6፣ 9፣ 119:138

III. የጳውሎስ የብኪ ጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም rma

ሀ. ጳውሎስ የያህዌንም ሆነ የብኪ አዲሱን መረዳቱን መሠረት ያደረገው በራሱ ግላዊ ድንገተኛ ግንኙነት ነው፣ ከኢየሱስ ጋር በደማስቆ መንገድ (ሐዋ. 9፣ 22፣ 26)።

ለ. እሱም የብኪን ድጋፍ ፈልጓል ለአዲሱ መረዳቱ በሁለት የብኪ ቁልፍ አንቀጾች ላይ፣ እነሱም ሥርን የሚጠቀሙ

- 4. ዘፍ. 15:6 — የአብራም ግለሰባዊ ግንኙነቱ የተነሣው በእግዚአብሔር ነው (ዘፍጥረት 12) ውጤቱም በእምነት የመታዘዝ ሕይወት የሆነ (ዘፍጥረት 12-22)። ጳውሎስ ይህንን በሮሜ 4 እና ገላትያ 3 ላይ ጠቅሷል።
- 5. ኢ.ሳ. 28:16 — በእሱ የሚያምኑ ሁሉ (ማለትም፣ እግዚአብሔር የፈተነው እና ያስቀመጠው የማዕዘን ድንጋይ) ፈጽሞ ሀ. ሮሜ 9:33፣ "አያፍርም" ወይም "ቅር አይሰኝም" ለ. ሮሜ 10:11፣ እንደ ላይኛው የሆነ
- 6. ዕንባ. 2:4 — እነሱ ታማኝን እግዚአብሔርን የሚያውቁ የመታመን ሕይወት መኖር ይኖርባቸዋል (ኤር. 7:28)።

ጳውሎስ ይህንን ጽሑፍ በሮሜ 1:17 እና ገላ. 3:11 (ዕብ. 10:38 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)።

IV. የጴጥሮስ የብኪ ጽንሰ ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. ጴጥሮስ የደባለቀው

- 4. ኢሳ. 8:14 – | ጴጥ. 2:8 (የማሰናከያ ድንጋይ)
- 5. ኢሳ. 28:16 – | ጴጥ. 2:6 (የማዕዘን ድንጋይ)
- 6. መዝ. 111:22 – | ጴጥ. 2:7 (የተናቀ ድንጋይ)

ለ. እስራኤልን የሚገልጸውን የተለየ ቋንቋ ገለበጠው፣ "የተመረጠ ዘር፣ የንጉሥ ክህነት፣ ቅዱስ ሕዝብ፣ ለእግዚአብሔር ርስት የሆነ ሕዝብ" ከ

- ሀ. ዘዳ.10:15፤ ኢሳ. 43:21
- ለ. ኢሳ. 61:6፤ 66:21
- ሐ. ዘጸ. 19:6፤ ዘዳ. 7:6

እና አሁን የተጠቀመው በክርስቶስ ባለ የቤተ-ክርስቲያን እምነት ነው

V. የዮሐንስ የጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. የእሱ የእኪ አጠቃቀም

"እመነ" የሚለው ቃል ከግሪክ ቃል (pisteuō) ሲሆን፣ እሱም ደግሞ የሚተረጎመው "ማመን፣" "እምነት፣" ወይም "መታመን" በሚል ነው። ለምሳሌ ያህል፣ ስሙ በዮሐንስ ወንጌል ላይ አልተከሰተም፣ ግሁ ግን ዘወትር ጥቅም ላይ ይውላል። በዮሐንስ 2:23-25 የሕዝቡ ቅንነት የተሞላው መስጠት መኖሩ ርግጠኛ አይደለም፣ የናዝሬቱን ኢየሱስ እንደ መሲሕ ለመቀበል። ሌሊኛው ምሳሌ፣ የዚህ ቃል "ማመን" ጥራዝ ነጠቃዊ አጠቃቀም የሚገኘው በዮሐንስ 8:31-59 እና ሐዋ. 8:13፣ 18-24 ላይ ነው። እውነተኛው የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ከመነሻው ምላሽ ላቅ ይላል። እሱም መከተል ያለበት ወደ ደቀመዝሙራዊ ሂደት ነው (ማቴ. 13:20-22፣31-32)።

ለ. የእሱ አጠቃቀም ከመስተጻምር ጋር

6. ኢስ ማለት "ወደ... ውስጥ (በ)" ማለት ነው። ይህ የተለየ ዓይነት አወቃቀር አጽንዖት የሚሰጠው አማኞች እምነታቸውን/መታመናቸውን ማድረግ ያለባቸው በኢየሱስ ላይ ነው

ሀ. በስሙ (ዮሐንስ 1:12፤ 2:23፤ 3:18፤ | ዮሐንስ 5:13)

ለ. በእሱ (ዮሐንስ 2:11፤ 3:15፣18፤ 4:39፤ 6:40፤ 7:5፣31፣39፣48፤ 8:30፤ 9:36፤ 10:42፤ 11:45፤ 48፤ 17:37፣42፤ ማቴ. 18:6፤ ሐዋ 10:43፤ ፊሊጵ. 1:29፤ | ጴጥ. 1:8)

ሐ. በእኔ (ዮሐንስ 6:35፤ 7:38፤ 11:25፣26፤ 12:44፣46፤ 14:1፣12፤ 16:9፤ 17:20)

መ. በልጁ (ዮሐንስ 3:36፤ 9:35፤ | ዮሐንስ 5:10)

ሠ. በኢየሱስ (ዮሐንስ 12:11፤ ሐዋ. 19:4፤ ገላ. 2:16)

ረ. በብርሃኑ (ዮሐንስ 12:36)

ሰ. በእግዚአብሔር (ዮሐንስ 14:1)

7. ኢን ማለት "ውስጥ" ነው፣ እንደ ዮሐንስ 3:15፤ ማርቆስ 1:15፤ ሐዋ. 5:14

8. ኢፒ ማለት "ውስጥ" ወይም "በላይ፣" ነው፣ እንደ ማቴ. 27:42፤ ሐዋ. 9:42፤ 11:17፤ 16:31፤ 22:19፤ ሮሜ. 4:5፤ 24፤ 9:33፤ 10:11፤ | ጢሞ. 1:16፤ | ጴጥ. 2:6

9. ቀጥተኛ ያልሆነ የግሥ ተሳቢ፣ ያለ መስተጻምር እንደ ገላ. 3:6፤ ሐዋ. 18:8 27:25፤ | ዮሐንስ 3:23፤ 5:10

10. ሆቲ፣ ፍቸውም "ያመነው" ምን እንዳመነ ይዘቱን ያመለክታል

ሀ. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ቅዱሱ መሆኑን (ዮሐንስ 6:69)

ለ. ኢየሱስ ያለና የሚኖር ነው (ዮሐንስ 8:24)

ሐ. ኢየሱስ በአብ አለ፣ አብም በእሱ አለ (ዮሐንስ 10:38)

መ. ኢየሱስ መሲሕ ነው (ዮሐንስ 11:27፤ 20:31)

ሠ. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነው (ዮሐንስ 11:27፤ 20:31)

ረ. ኢየሱስ የተላከው በአብ ነው (ዮሐንስ 11:42፤ 17:8፤21)

ሰ. ኢየሱስ ከአብ ጋር ያለው ነው (ዮሐንስ 14:10-11)

ሸ. ኢየሱስ ከአብ የመጣው ነው (ዮሐንስ 16:27፤30)

ቀ. ኢየሱስ ራሱን በአብ የኪዳን ስም፣ "እኔ ነኝ" በሚል ገልጿል (ዮሐንስ 8:24፤ 13:19)

በ. እኛም ከእሱ ጋር እንኖራለን (ሮሜ 6:8)

ተ. ኢየሱስ ሞቶ ዳግም ተነሥቷል (1ኛ ተሰ. 4:14)

VII. መደምደማያ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ለመለኮታዊ ቃል/ተስፋ የሰዎች ምላሽ ነው። እግዚአብሔር ዘወትር መነሻውን ይወስዳል (ማለትም፣ ዮሐንስ 6:44፣65)፤ ነገር ግን የዚህ መለኮታዊ ግንኙነት ከፋይ ለሰዎች ምላሽ ተትቷል።

3. ማመን

4. ኪዳናዊ መታዘዝ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት

4. ግለሰባዊ ግንኙነት ነው (መነሻ እምነት)

5. የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት መተማመኛ ነው (በእግዚአብሔር መገለጥ ማመን)

6. ለእሱም ምላሽ በሚሆን ተገቢ ምላሽ (የየዕለቱ እምነት)

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ለመንግሥተ ሰማያት ትኩት አይደለም ወይም የኢንፎር-ኒን ፖሊሲ። እሱ ግለሰባዊ ግንኙነት ነው። ይህ የፍጥረት እና የሰው ልጆች ዓላማ ነው። በእግዚአብሔር መልክና አምሳል ለተፈጠሩት (ዘፍ. 1:26-27)። ፍሬ ነገሩ "መቀራረብ" ነው። እግዚአብሔር ኅብረትን ይሻል፣ የሆነ ሥነ-መለኮታዊ አቋም ሳይሆን! ነገር ግን ከቅዱሱ እግዚአብሔር ጋር የሚሆን ኅብረት፣ ልጆች "የቤተሰባቸውን" ባሕርይ እንደሚያንጸባርቁት ያለውን ይጠይቃል (ማለትም፣ ቅድስና፣ ሌዋ. 19:2፤ ማቴ. 5:48፤ | ጴጥ. 1:15-16)።

ውድቀት (ዘፍጥረት 3) ተገቢውን ምላሽ የመስጠት ችሎታችንን ኅዳው። ስለሆነም፣ እግዚአብሔር በእኛ ፈንታ አደረገ (ሕዝ. 36:27-38)፣ “አዲስን ልብ” በመስጠት፣ እንዲሁም “አዲስ መንፈስ፣” እሱም በእምነት እና ንስሐ በመግባት በኩል ከእሱ ጋር ኅብረት እንዲኖረንና እንድንታዘዘው የሚያስችለንን!

እነዚህ ሦስቱም ዋናዎች ናቸው። ሦስቱም ሁሉ መጠበቅ ይኖርባቸዋል። ግቡም እግዚአብሔርን ለማወቅ ነው (በዕብራውያንና በግሪክ አግባቦች) እንዲሁም በሕይወታችን የእሱን ባሕርይ ማንጸባረቅ። የእምነት ግብ አንድ ቀን የሚገኝ መንግሥተ ሰማይ አይደለም፣ ነገር ግን በእየቀኑ ክርስቶስን መምሰል ነው!

የሰዎች ታማኝነት ውጤቱ ነው (አኪ)፣ መሠረቱ ሳይሆን (ብኪ) ከእግዚአብሔር ጋር ላለ ግንኙነት፣ የሰዎች እምነት በእሱ ታማኝነት፣ የሰዎች መታመን በእሱ-የታ መነ መሆን ላይ። አንኳሩ የአኪ አመለካከት በደኅንነት ላይ የሚሆነው፣ ሰዎች የግድ ምላሽ መስጠት ይኖርባቸዋል ከመነሻውም ሆነ በቀጣይነት፣ መነሻ ለሆነው ጸጋ እና የእግዚአብሔር ምሕረት፣ በክርስቶስ ለተገለጠው። እሱ ወደደገ፣ እሱ ልዩል፣ እሱ ሰጥቷል፣ እኛም በእምነትና በታማኝነት ምላሹን ልንሰጥ ይገባል (ኤፌ. 2:8-9 እና 10)!

ታማኝ እግዚአብሔር ታማኝ የሆነ ሕዝብ ይሻል፣ ራሱን ለእምነተ ቢሱ ዓለም ለመግለጽና በእሱ ላይ ለሚሆን ግላዊ እምነት ለማምጣት።

47:30 “ከግብፅ ምድር አውጥተህ ትወስደኛለህ” ይህ ለዘጸዓት ንግር (ጥላ) ነው። ያዕቆብ ምናልባት ስለ እሱ አውቆ ሊሆን ይችላል፣ ከአብርሃም ጀምሮ ካለው የቤተሰብ ባህል (ዘፍ. 15:12-16)። እሱም ደግሞ ዘፍ. 48:21ን የሚያመለክት ይመስላል። ያዕቆብ የዕብራውያን መዳረሻ (የመጨረሻ ግብ) ግብፅ ውስጥ ለረጅም ጊዜ መቆየት አለመሆኑን ተረድቷል።

47:31 “ማልልኝ” ያዕቆብ በጣም አሳቢ ነው (ቢዲቢ 989፣ ኬቢ 1396፣ ኒፋል ተተኪሪ) እሱም ግብፅ ለመቅረት አልፈለገም፣ እናም ልጁን ጠየቀ፣ በጭኑ ላይ እጁን አኑር እንዲሞልለት ብቻ ሳይሆን፣ በቃሉም ጭምር እንዲሞል።

አአመመቅ፣ አሳሰአ	“በአልጋው ራስ ላይ”
አኪጅት፣ አየተመት	“በአልጋው ራስ ላይ”
LXX	“በዘንጉ ጫፍ ተጠግቶ ሰገደ”
ፔሺታ	“ከዘንጉ ጫፍ ላይ ሆኖ”
የተለት	“በአልጋው ራስ ላይ ተጠግቶ”

የዕብራይስጡ ቃል ለ“አልጋ” ሚታህ (mittah) ነው (ቢዲቢ 641) እና ለ“ዘንግ” ማቴህ (matteh) (ቢዲቢ 641)። የአናባቢ እንጂ የተናባቢ ጉዳይ አለመሆኑን ተገንዝብ። በማሰረታዊ ጽሑፍ (የአይሁድ ቅዱስ ቃላዊ ጽሑፎች) ላይ በርካታ ማብራሪያዎች ተደርገዋል፣ ይህንን ትርጉም በተመለከተ። ሴፕቱዋጂንት (ዕብ. 11:21፣ እሱም LXX የሚከተል) ይህንን ዘይቤ ወደ “የዘንጉ ጫፍ” ይቀይረዋል። ይህም ፍጹም ሊሆን የሚችል ነው፣ ምክንያቱም በትር የሥልጣን ተምሳሌት ነበር፣ በጥንታዊ ግብፅ። ስለዚህ፣ ይህ ሊሆን የሚችለው ያዕቆብ በግንባሩ ሰግዶ፣ የዮሴፍን በትር ነክቷል ማለት ነው። ይህም ምናልባት ተምሳሌታዊ የሚሆነው

1. ያዕቆብ የዘፍ. 37:6-9 የዮሴፍን ሕልም መፈጸሙን
2. ያዕቆብ ለዮሴፍ የሰጠውን ክብር፣ የእግዚአብሔርን ዕቅድ ፈጽሞ ቤተሰቡን በማዳኑ
3. ለዮሴፍ ልዕልና ያዕቆብ እውቅና ለመስጠቱ ድርጊታዊ ማሳያ (ዝክ. 48:2፣ 1ኛ ነገሥ. 1:47)

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ዮሴፍ ቤተሰቡ በጌሤም እንዲሰፍሩ ለምን ፈለገ?
2. ዮሴፍ ከራሱ ጋር አምስት ወንድሞቹን ብቻ ይዞ ፈርዖንን ለመገናኘት ቀረበ?
3. ያዕቆብ ለምን በእጅጉን ኅዝንተኛ ሆነ፣ ቁ. 9 ላይ።
4. ያዕቆብ ፈርዖንን ለምን ሁለቴ ባረከው?
5. ራምሴስ የሚለው ስም፣ ቁ. 11 ላይ ከኋለኛው ከዘጸዓት ጊዜ ጋር እንዴት ተያያዘ?
6. ዮሴፍ የግብፅን ሕዝብ በእነዚያ የራብ ዓመታት አላግባብ ነው የያዘውን?
7. ያዕቆብ፣ ዮሴፍ በሁለት የተለያዩ መንገዶች እንዲሞልለት ለምን ፈለገ፣ ከግብፅ ምድር አውጥቶ እንዲወስደው?

ዘፍጥረት 48 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አለመመቅ	አኪጀት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የአሰራሌል የመጨረሻ ቀናት	ያዕቆብ የዮሴፍን ልጆች ባረከ	የያዕቆብ አሳዳጊነት እና ኤፍሬምንና ምናሴን	እና ባርኮት ያዕቆብ ኤፍሬምንና ምናሴን ባረካቸው	ያዕቆብ የዮሴፍን ልጆች ማደን አደረጋቸው ባረካቸውም
48:1-7		(47:27-48:22)	48:1-4	
	48:1-7	48:1-7	48:5-7	48:1-6
48:8-16			48:8	48:7
	48:8-16	48:8-16	48:9ሀ	48:8-12
			48:9ለ-12	
			48:13-16	
(15-16)			(15-16)	48:13-16
48:17-22	(15-16)	(15-16)	48:17-18	(15-16)
	48:17-22	48:17-22	48:19	48:17-19
(20)			48:20	48:20
		(20)	(20)	(20)
			48:21-22	48:21-22

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መገፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 48:1-7

¹ከዚህም ነገር በኋላ እንዲህ ሆነ እነሆ አባትህ ታምሞአል ብለው ለዮሴፍ ነገሩት እርሱም ሁለቱን ልጆቹን ምናሴንና ኤፍሬምን ይዞ ሄደ።
²እያዕቆብም። እነሆ ልጅህ ዮሴፍ መጥቶልሃል ብለው ነገሩት እስራኤልም ተጠነካከረ። በአልጋውም ላይ ተቀመጠ።
³ያዕቆብ ዮሴፍን አለው። ሁሉን የሚችል አምላክ በከነዓን ምድር በሎዞ ተገለጠልኝ። ባረከኝም⁴ እንዲህም አለኝ።- እነሆ ፍሬያማ አደርግሃለሁ። አበዛሃለሁም። ለብዙም ሕዝብ ጉባኤ አደርግሃለሁ ይህችንም ምድር ከአንተ በኋላ ለዘላለም ርስት ለዘርህ እሰጣታለሁ።⁵አሁንም እኔ ወደ አንተ ከመምጣቴ በፊት በግብፅ

ምድር የተወለዱልህ ሁለቱ ልጆችህ ለእኔ ይሁኑ ኤፍሬምና ምናሴ ለእኔ እንደ ሮቤልና እንደ ስምዖን ናቸው። ስለእነርሱም በኋላ የምትወልዱቸው ልጆች ለአንተ ይሁኑ በርስታቸው በወንድሞቻቸው ስም ይጠሩ። ለእኔም ከመስጴጦምያ በመጣሁ ጊዜ፤ ወደ ኤፍራታ ለመግባት ጥቂት ቀርቶኝ በመንገድ ሳለሁ፤ ራሔል በከነዓን ምድር ሞተችብኝ በዚያም በኤፍራታ መንገድ ላይ፤ እርስዎም ቤተ ልሔም ናት፤ ቀበርኋት።

48:1 "ለዮሴፍ ነገሩት" ራቢዎች የሚሉት፤ ኤፍሬም በመደበኛነት ከአያቱ ከያዕቆብ ዘንድ ያጠና ነበር፤ እናም ለዮሴፍ የነገረው እሱ ነው፤ ይህ ግን የተለመደው የራቢያዊ አስተያየት ነው፤ እሱም በግምት ላይ የተመሠረተ፤ በወውደ-ጽሑፍ ወይም በጽሑፋዊ መረጃ ላይ ሳይሆን፤ እግዚአብሔር እንደተናገረ የሚሉትን ዘወትር፤ "ይሄንን ከመጽሐፍ ቅዱስ ከየትኛው ስፍራ አገኘኸው" ብሎ መጠየቅ ተገቢ ነው።

... "እርሱም ሁለቱን ልጆቹን ምናሴንና ኤፍሬምን ይዞ ሄደ" እነዚህ ልጆች ያንድ ወገን ግብፃውያን ናቸው፤ ነገር ግን ይህ በግልጽ የአባቶች የመባረኪያ ስፍራ ደረጃ ነው (ማለትም፤ ማደጎ) እነሱንም እንደ ሙሉ ወራሾች የሚያካትት።

48:3 "ያዕቆብ የሱፍን አለው፤ 'ሁሉን የሚችል አምላክ'" ይህ ባህላዊ የአባቶች ስም ነው፤ ለእግዚአብሔር (ዘጸ. 6:3)። እሱም ኤል ሻዳይ ነው፤ ኤል ከእግዚአብሔር የጥቅል ስም፤ "ጠንካራ መሆን" ከሚለው ሥር፤ እና ሻዳይ "የሴት ጡት" ከሚለው ሐረግ ሲሆን ፍቸውም "በሁሉም በቂ የሆነው" የሚል ነው። ሙሉ ማስታወሻውን ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት።

... "በከነዓን ምድር በሎዛ ተገለጠልኝ፤ ባረከኝም" ሎዛ ለቤቴል ከነዓናዊ ስም ነው (ዘፍ. 28:17፤ 19፤ 35:9-15)። ባጠቃላይ፤ ያህዌ ያዕቆብን ባርከታል፤ አሁን ደግሞ ያዕቆብ የዮሴፍን ልጆች እየባረከ ነው። ልብ ቢሉት አስገራሚ የሚሆነው፤ እንደ ዮሴፍ ያለ መልካም ሰው፤ ያህዌ ፈጽሞ አልተገለጠለትም፤ ለአባቶች እንዳደረገው (46:2 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)፤ ይህም የሚያመለክተው፤ ምንም እንኳ ይህ ጽሑፋዊ ክፍል የሱፍን የሚመለከት ቢሆንም፤ ባመዛኙ ትልቁ ክፍል በያዕቆብ ሕይወት ላይ ነው።

48:4 "እነሆ ፍሬያማ አደርግሃለሁ፤ አበዛሃለሁም" እዚህ ሦስት የተለዩ ባርከቶች አሉ፤ እነሱም ከአብርሃማዊ ባርከት፤ ዘፍጥረት 12:1-3 ጋር የተያያዙ፤ (1) ፍሬአማ አደርግሃለሁ አበዛሃለሁም፤ (2) ለሕዝብ ጉባኤ አደርግሃለሁ፤ እና (3) ምድሪቱንም ለዘርህ እሰጣለሁ።
አስገራሚ የሚሆነው ያዕቆብ ከ35:11 (መስመር 5) ላይ የተወው ሐረግ ነው፤ "ነገሥታትም ካንተ ይወጣሉ፤" ምክንያቱም ያኛው ገጽታ በግልጽ ይሁዳን የሚመለከት በመሆኑ ነው (ዝክ. 49:10)። ብልጽግናና ሙብዛት የቤተሰቡ ባሕርይ ሲሆን፤ ነገሥታት ግን የሚመጡት ከይሁዳ ነው (ማለትም፤ ምናሴ፤ ኢሳ. 9:6-7፤ ሚኪያስ 5:2)።

... "ለዘላለም ርስት" ይህ የዕብራይስጥ ቃል አላም 'olam ነው። እሱም መተርጎም ያለበት በወውደ-ጽሑፉ አኳያ ነው። ማንም የግዛት ዘመኑን ሲያስታውስ፤ ይህ ቃል ዘላለማዊነትን እንደሚያሳይ ግልጽ ነው። ልዩ ርዕስ 13:15 ላይ ተመልከት።

48:5 "ለእኔ ይሁኑ፤ ኤፍሬምና ምናሴ ለእኔ እንደ ሮቤልና እንደ ስምዖን ናቸው" አስገራሚ የሚሆነው ቁ. 1 ላይ ምናሴ ከኤፍሬም ፊት መጠቀሱ ነው፤ ግን ቁ. 5 እና 14 ላይ ኤፍሬም ከምናሴ በፊት ይከሰታል። ይህ ሊሆን የሚችለው በያዕቆብ እንደ ታቀደ ነው (ዝክ. ቁ. 13-14)። ኤፍሬምና ምናሴ ስምዖንና ሮቤልን ሊተኩ ነው፤ እንደ በጠር ልጅ፤ የያዕቆብ ቅድመ ታሳቢ ወራሾች (1ኛ ዜና. 5:1)። ታናሽየው ኤፍሬም ከሁለቱ ይበረታል። ይህ ግን የይሁዳን የቤተሰብ መሪነት አያስተጓጎለውም (1ኛ ዜና. 5:2)፤ ይህም የሆነው በሮቤል የሥነ-ሥርዓት ጉድለት ነው (ዝክ. 35:22፤ 49:4፤ 1 ዜና. 5:1) እና በስምዖን (ዝክ. 34:25፤ 49:5-7) የዮሴፍ ልጆች እንዲካተቱ ተደርጓል። በምናሴና በኤፍሬም መካከል የተሰፋ ተገላቢጦሽ ብቻ አይደለም (በዔሳውና በያዕቆብ እንደነበረው)፤ ነገር ግን ይህም ተመሳሳይ የተሰፋ ተገላቢጦሽ በዮሴፍና በበይሁዳ መካከል ተፈጥሯል (ዝክ. 49:8-12)። የሱፍ ግልጽ የሆነ የቤተሰብ መሪ ለመሆን ተመራጭ ነበር፤ ነገር ግን ምርጫው የያህዌ ነበር፤ የባህል ሳይሆን (ማለትም፤ ዳዊትንና ወንድሞቹን አስታውስ)።

48:6 "ከእነርሱም በኋላ የምትወልዱቸው ልጆች" ይህ የሚያመለክተው የሱፍ ሌሎች ልጆች እንዳሉት ነው፤ ቢኖሩትም እንኳ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተመዘገበ ነገር የለም።

48:7 ይህ ታሪካዊ ማጠቃለያ ነው፤ ስለ ዮሴፍ እናት። የራሔል ሞት ለያዕቆብ በጣም የሚጎዳና አስደንጋጭ ነበር። እሱም እነዚህን ሁለት የልጅ ልጆች፤ የራሔል የመጀመሪያ ልጅ የዮሴፍን ልጆች፤ የተመለከታቸው ከራሷ ከራሔል እንደመጡ ነው። እነሱም እንደ ራሔል ሙሉ "ልጆች" ተቆጥረዋል (በወራሽነት መልኩ)። እሷም በዚህ ደስ የምትሰኝ ይሆናል፤ ከሕይወት በኋላም ቢሆን!

አመቅ ጽሑፍ: 48:8-16
፳እስራኤልም የዮሴፍን ልጆች አይቶ፡- እነዚህ እነማን ናቸው? አለው። ፻ዮሴፍም ለአባቱ፡- እግዚአብሔር በዚህ የሰጠኝ ልጆቼ ናቸው አለ። እርሱም፡- አባርካቸው ዘንድ ወደዚህ አቅርብልኝ አለ።¹⁰የእስራኤልም ዓይኖች ከሽምግልና የተነሣ ከብደው ነበር፤ ማየትም አይችልም ነበር ወደ እርሱም አቀረባቸው። ሳማቸውም፤ አቀፋቸውም።¹¹እስራኤልም የሱፍን፡- ፊትህን አያለሁ ብዬ አላሰብሁም ነበር እነሆም እግዚአብሔር ዘርህን ደግሞ አሳየኝ አለው።¹²ዮሴፍም ከጎልበቱ ፈቀቅ አደረጋቸው። ወደ ምድርም በግምባሩ ሰገደ።¹³ዮሴፍም ሁለቱን ልጆቹን ወሰደ፤ ኤፍሬምንም በቀኙ በእስራኤል ግራ። ምናሴንም በግራው በእስራኤል ቀኝ አደረገው። ወደ እርሱም አቀረባቸው።¹⁴እስራኤልም ቀኝ እጁን ዘርግቶ በኤፍሬም ራስ ላይ አኖረው። እርሱም ታናሽ ነበረ። ግራውንም በምናሴ ራስ ላይ አኖረ እጆቹንም አስተላለፈ። ምናሴ በጠር ነበርና።¹⁵ያዕቆብም የሱፍን ባረከ እንዲህም አለ፡- አባቶቼ አብርሃምና ይስሐቅ በፊቱ የሄዱለት እርሱ እግዚአብሔር፤ ከታናሽነቱ ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ እኔን የመገባኝ እግዚአብሔር።¹⁶ከክፉ ነገር ሁሉ ያዳኝ መልአክ፤ እርሱ እነዚህን ብላቴኖች ይባርክ ስሜም የአባቶቼ የአብርሃምና የይስሐቅም ስም በእነርሱ ይጠራ በምድርም መካከል ይብዙ።

48:8 "እስራኤልም የዮሴፍን ልጆች አይቶ" ከቁ. 10 እንደምንረዳው የዳይኑ እይታ በጣም የታወከ ነበር፤ ነገር ግን ሙሉ ለሙሉ አልጠፋም። ያዕቆብ (አባቱን ያታለበትን ዘይ እያስታወሰ) መባረክ ያለበት የትኛው እንደሆነ ርግጠኛ መሆን ፈለገ!

48:9 "ዮሴፍም ለአባቱ፡- እግዚአብሔር በዚህ የሰጠኝ ልጆቼ ናቸው አለ" ራቢዎች የሚሉት፤ ዮሴፍ የጋብቻ ሰርተፊኬቱን ለያዕቆብ ማሳየት ነበረበት፤ ሚስቱ ለመለወጥ አባቱን ለማሳመን። ሆኖም፤ ለእኔ የሚመስለኝ ይህ ቁጥር አጽንዖት የሚሰጠው በሁሉም ስፍራ፡ ዮሴፍ የእግዚአብሔርን እጅ በሕይወቱ መመልከቱን ነው።

"እባርካቸው ዘንድ ወደዚህ አቅርቦልኝ አለ" ሁለቱ ግሦች የሚሆኑት

1. አምጣ/አቅርብ፤ ቢዲቢ 542፤ ኬቢ 534፤ ተተኳሪ
2. ባርክ፤ ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159፤ ፔይል ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልኩ የገባ

"መባረክ" የሚለው ቃል እዚህ ሙሉና የተሻለ ሥነ-መለኮታዊ መልክ ነው ያለው። እሱም የሚያካትተው የእነዚህን ሁለት የልጅ ልጆች ዘይቤአዊ ማደጎነት ወደ ሙሉ የያዕቆብ ልጅነት የወራሽነት መብት ነው። አሁን አንግዲህ አስራ ሦስት ነገዶች ሆነዋል።

48:10 "ወደ እርሱም አቀረባቸው፤ ሳማቸውም" ይህ የተለየ ውል ብሎም ሕጋዊ ልምምድ ነው (ዝክ. ቁ. 12)።

48:12

አአመቅ፤አየተመት	"ከጉልበቱ ፈቀቅ አደረጋቸው"
አኪጅት	"ከጉልበቱ አጠገብም ፈቀቅ አደረጋቸው"
አአት፤የተአመቅ	"ከያዕቆብ ጎንም ወሰዳቸው"
LXX	"ከጉልበቶቹ መካከል ወሰዳቸው"
ፔሺታ	"ከጉልበቶቹ ፊት ፈቀቅ አደረጋቸው"

ይህ የማደጎ ሥነ-ሥርዓት ነበር፤ እሱም ቁ. 5 ላይ የተጠቀሰ። ልጆችን ወደ ጉያ ማድረግ፤ የጥንታዊው የማደጎ ሂደት ወግ ነበር (ማለትም፤ ልክ ሴቶች ተንበርክከው እንደሚወልዱት፤ 30:3፤ ኢዮብ 3:17። ኢመቅ የግርጌ ማስታወሻ፤ ገጽ 73)።

48:14 "እስራኤልም ቀኝ እጁን ዘርግቶ በኤፍሬም ራስ ላይ አኖረው" ይህ እጆቹን ያመሳቀለበት ገጽታ ነው፤ ስለሆነም፤ ቀኝ እጁ — የቀድሞ እሚሆነው እጅ — ትንሽየውን ልጅ ሊባርክ ነው፤ እሱም በወንድምየው ላይ ቀድሞ ሩጎነት ይኖረዋል (እንደ ያዕቆብና ዓሳው)። ከባህል አኳያ ይጠበቅ የነበረው የተገላቢጠኞች መሆኑ፤ (ዝክ. ቁ. 18) የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን ተቆጣጣሪነትና ሉዓላዊነት ነው (ዝክ. ቁ. 19)። ይህም የመጀመሪያው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሐተታ ነው፤ እጆችን ከመጫን ጋር በተያያዘ ለተደረጉት ባርኮቶች። ከዚህ ነጥብ ቀጥሎ መደበኛ ሥርዓት ይሆናል።

ልዩ ርዕስ፡ ልጆችን መጫን በመጽሐፍ ቅዱስ

ይህ አካላዊ እንቅስቃሴን የሚያካትት ድርጊት በመጽሐፍ ቅዱስ በብዙ ስፍራዎች ጥቅም ላይ ውሏል።

1. መሐላ መውሰድ (ማለትም፤ እጅ በጭን ሥር [ዘፍ. 24:2፤9፤ 47:29])
2. የቤተሰብን መሪነት ለማስተላለፍ (ዘፍ. 48:14፤17፤18)
3. የመሥዋዕቱ እንስሳ ሞት እንደ ተለዋጭ መሆኑን ለማሳየት
ሀ. ካህናት (ዘጸ. 29:10፤15፤19፤ ሌዋ. 16:21፤ ዘኁ. 8:12)
ለ. ተራ ሰዎች (ሌዋ. 1:4፤ 3:2፤8፤ 4:4፤15፤24፤ ለ ዜና. 29:23)
4. ሰዎችን ለይቶ ለማኖር እግዚአብሔርን በተለየ የአገልግሎት መስክ እንዲያገለግሉ (ዘኁ. 8:10፤ 27:18፤23፤ ዘዳ. 34:9፤ ሐዋ. 6:6፤ 13:3፤ ለ ጢሞ. 4:14፤ 5:22፤ ለ ጢሞ. 1:6)
5. ኃጢአተኛን በድንጋይ መውገር ፍርድ ላይ ለመሳተፍ (ሌዋ. 24:14)
6. አንዱ እጁን አፋ ላይ ሲጭን የሚያመለክተው ዝም ማለትን ወይም መቀበልን ነው (መሳ. 18:19፤ ኢዮብ 21:5፤ 29:9፤ 40:4፤ ሚኪ. 7:16)
7. እጅ በአንዱ የገዛ ራስ ላይ ከተጫነ ፍቸው ጎዘን/አበሳን ያሳያል (2ኛ ሳሙ. 13:19)
8. ለጤና፤ ለደስታ፤ እና ለመልካምነት ባርኮትን ለመቀበል (ማቴ. 19:13፤15፤ ማር. 10:16)
9. ከአካላዊ ፈውስ ጋር በተያያዘ (ማቴ. 9:18፤ ማር. 5:23፤ 6:5፤ 7:32፤ 8:23፤ 16:18፤ ሉቃ. 4:40፤ 13:13፤ ሐዋ. 9:17፤ 28:8)
10. መንፈስ ቅዱስን ለመቀበል (ሐዋ. 8:17-19፤ 9:17፤ 19:6)

አስገራሚ ወጥነት የጎደላቸው አንቀጾች አሉ፤ እነሱም ከታሪክ አንጻር ጥቅም ላይ የዋሉ፤ የቤተ ክርስቲያንን መሪዎች ሹመትን ለማካሄድ (ማለትም፤ መንፈሳዊ ሹመት)።

1. በሐዋርያት ሥራ 6:6 ሐዋርያት ናቸው በሰባቱ ላይ እጃቸውን የጫኑት፤ ለአካባቢ አገልግሎት።
2. በሐዋርያት ሥራ 13:3 ነቢያትና መምህራን ናቸው በርናባስና ጳውሎስ ላይ እጃቸውን ላገልግሎት የጫኑባቸው።
3. በ1ኛ ጢሞቴዎስ 4:14 የአካባቢ ሽማግሌዎች ናቸው በጢሞቴዎስ የመነሻ ጥሪና ተልዕኮ ላይ የተሳተፉት።
4. በ2ኛ ጢሞቴዎስ 1:6 ጳውሎስ ነው እጁን ጢሞቴዎስ ላይ የጫነው።

ይህ የተለያየ መልክና አሻሚነት የአንደኛውን ክፍለ ዘመን ቤተ ክርስቲያን አደረጃጀት አጥረት ያመለክታል። የቀድሞዋ ቤተ-ክርስቲያን ንቁና የአማኞችን መንፈሳዊ ስጦታ በመደበኛነት የምትጠቀም ነበረች (1ኛ ቆሮ. 14)። አኪ መንግሥታዊ ሞዴልን ወይም የሹመት ሥነ-ሥርዓት ጠበቃ ወይም ወኪል ለመሆን የተጻፈ አይደለም።

48:15-16 በተቃርኖ 15-16 ለቤተሰብ በረከት ተጨማሪ ናቸው፤ በዘፍጥረት 49 የተመዘገቡ። በያዕቆብ የመጨረሻ ባርኮት፤ ለሞላው ቤተሰብ፤ የዮሴፍን ሁለት ልጆች በሰማቸው አልጠቀሰም (ዝክ. 49:22-26)። ይህ ባርኮት በቅኔአዊ መልክ ነው (እንደ ቁ. 20)። ሦስትዮሹን የእግዚአብሔር

መጠሪያ ልብ በል። እግዚአብሔር የሚታየው እንደ (1) አባቶች አምላክ፤ (2) እረኛ፤ እና (3) መልአክ ነው። ቁ. 16 ላይ ያለው መልአክ የእግዚአብሔር መልአክ መሆኑ ግልጽ ነው፤ ይህም እካላዊ መገለጫ (ዘፍ. 16:7-13፤ 18:2፤16:17-21፤22-23፤ 22:11-15፤ 31:11፤13፤ 48:15-16፤ 12:7 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)።

48:15 “የሴፍንም ባረከው” እነዚህ ሁለት ልጆች (ቁ. 16) የዮሴፍን አባታዊ ባርነት መቀበላቸው ግልጽ ነው (ቁ. 15)። ከዘፍጥረት 49 የሚመስለው፣ ዮሴፍ እጥፍ የውርስ መብት መቀበሉን ነው (ዝክ. 49:22-26) የብኩርና፣ ይሁዳ ደግሞ የመሲሁን ዘር ግንድ ሲያገኝ (ዝክ. 49:8-12)።

“የሄዱለት” ይህ ግሥ (ቢዲቢ 229፣ ኬቢ 246) ለዕድሜ ሙሉ እምነት ዘይቤ ነው (ዝክ. 5:22፤24፤ 6:9፤ 24:40፤ ኤፌ. 4:1፤17፤ 5:2፤15)። እግዚአብሔር አዟል (ዝክ. 17:1)። እግዚአብሔር የሱን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ ሕዝብ ይፈልጋል፤ ለጠፋውና ለምስኪኑ ዓለም (ማለትም፣ አሕዛብ)። አባቶች፣ ከነሙሉ ፍጹም አለመሆናቸው፣ በያህዌ ፊት በታዘዥነት፣ በንስሐ፣ በታማኝነት መንገድ ኖረዋል!

በሌላ መንገድ ለማስቀመጥ፣ የዘላለም ሕይወት ሊስተዋሉ የሚችሉ ባሕርያት አሉት። ድካናል፣ ስንሞት ከእግዚአብሔር ጋር ለመሆን አይደለም፣ ግብ አሁን ከእግዚአብሔር ጋር ለመሆን! የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ግብ አሁኑኑ ክርስቶስን መምሰል ነው (ማለትም፣ ሮሜ. 8:28-29፤ ኤፌ. 1:4፤ 2:10፤ 4:13)! መጽሐፍ ቅዱሳዊ ኪዳናት መስፈርቶች አሏቸው።

1. እምነት (መነሻ እና በየዕለቱ)
2. ንስሐ (መነሻ እና በየዕለቱ)
3. ታዘዥነት (የሕይወት ስልት)
4. በሕይወት ሁሉ መጽናት

እነዚህም በዘዳ. 8:6፤ 19:9፤ 26:17፤ 28:9፤ 30:16 ተጠቃለዋል!

48:16 “ከከፋ ነገር ሁሉ ያዳኝ” ይህ ጎኢል Go’el የሚል ቃል ነው (ቢዲቢ 145 |፣ ኬቢ 169፣ ቦዝ አንቀጽ፣ ዘጸ. 6:6፤ 15:13)፣ እሱም ለተዋጁ ዘመድ ጥቅም ላይ ይውላል (ሩት 4:6) ወይም ደም ተበቃይ (ዘዳ. 19:6፤ ኢያ. 20:3)። እሱም የሚያመለክተው ለቅርብ ዘመድ ነው፣ እሱም የሚበቀል ወይም አንዱን ከባርነት፣ ከገንዘብ ኪሳራ፣ ወይም ከጦር እስረኝነት መልሶ የሚያመጣ ነው። ቃሉ ደግሞ ሩት 4:6፤ ዘኁ. 5:8፤ 1ኛ ነገሥ. 16:11፤ ኢዮብ 19:25 ላይ ይገኛል።

ልዩ ርዕስ፡ መዋጅት/መቤዠት

I. ብሉይ ኪዳን

ሀ. በቀዳሚነት ሁለት የዕብራይስጥ የሕግ ቃላት አሉ፣ ይህንን ጽንሰ-ሐሳብ የሚገልጹ።

1. ጋል Ga'al፣ እሱም በመሠረቱ “ነጻ ማውጣት” የሚል ፍቺ አለው፣ ዋጋ በመክፈል። ጎል የሚለው ቃል በቅርጹ ጽንሰ-ሐሳብ ላይ ግላዊ ጣልቃ ገብነትን ይጨምራል፣ ዘወትር የቤተሰብ አባል (ማለትም፣ ተቤቱ ዘመድ)። ይህ ባህላዊ ገጽታ፣ ማለትም ዕቃዎችን፣ እንስሳትን፣ መሬትን መልሶ የመግዛት መብት (ሌዋውያን 25:27)፣ ወይም ዘመዶችን (ሩት 4:15፤ ኢሳ. 29:22) ከሥነ መለኮት አኳያ የተሸጋገረው፣ የያህዌ እስራኤልን ከግብፅ መቤዠት ለማሳየት ነው (ዘጸ. 6:6፤ 15:13፤ መዝ. 74:2፤ 77:15፤ ኤር. 31:11)። እሱም “ተቤቱ” ሆኗል (ኢዮብ 19:25፤ መዝ. 19:14፤ 78:35፤ ምሳ. 23:11፤ ኢሳ. 41:14፤ 43:14፤ 44:6፤24፤ 47:4፤ 48:17፤ 49:7፤26፤ 54:5፤8፤ 59:20፤ 60:16፤ 63:16፤ ኤር. 50:34)።
2. ፓዳህ Padah፣ እሱም በመሠረቱ ፍቺው “መታደግ” ወይም “ማዳን” ነው ሀ. የበኩር ልጅ መቤዠት፣ ዘጸ. 13:13፤14 እና ዘኁ. 18:15-17 ለ. ሥጋዊ መዋጅት ከመንፈሳዊ መዋጅት በተቃርኖ ነው፣ መዝ. 49:7፤8፤15 ሐ. ያህዌ እስራኤልን ከጋጢአታቸውና ከዐመጻቸው ይዋጃቸዋል፣ መዝ. 130:7-8

ለ. ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ ሦስት ተያያዥ ነገሮችን ያካትታል።

1. ችግረኝነት፣ ባርነት፣ ኪሳራ፣ እስር ይኖራል። ሀ. አካላዊ ለ. ማሳበራዊ ሐ. መንፈሳዊ (መዝ. 130:8)
2. ለነጻነት፣ ለመለቀቅ፣ እና ለመመለስ ዋጋ መክፈል ይኖርበታል። ሀ. ለሕዝብ፣ እስራኤል (ዘዳ. 7:8) ለ. ለግለሰብ (ኢዮብ 19:25-27፤ 33:28)
3. አንዱ እንደ ጣልቃ ገቢ እና ረድኤት መሥራት አለበት። በጋል ይህ ዘወትር የሚሆነው በቤተሰብ አባል ወይም በቅርብ ዘመድ ነው (ማለትም ጎል)።
4. ያህዌ ዘወትር ራሱን የሚገልጸው በቤተሰባዊ ቃላት ነው። ሀ. አባት ለ. ባል ሐ. የቅርብ ዘመድ ተቤቱ/ተበቃይ መቤዠት የሚጸናው በያህዌ አካላዊ ወኪልነት በኩል ነው፤ ዋጋ ይክፈላል፣ እናም መቤዠቱ ይቀዳጃል!

II. አዲስ ኪዳን

ሀ. ሥነ መለኮታዊውን ፅንሰ ሐሳብ ለመግለጽ በርካታ ቃላት ጥቅም ላይ ውለዋል።

1. አጎራዞ Agorazo (1ኛ ቆሮ. 6:20፤ 7:23፤ II ጴጥ. 2:1፤ ራዕ. 5:9፤ 14:3-4) ይህ የንግድ ቃል ነው፣ እሱም ለአንድ ነገር የተመለከተውን ዋጋ የሚያንጸባርቅ። እኛ በደም የተገዛን ሕዝቦች ነን፣ የገዛ ራሳችንን ሕይወት መቆጣጠር የማንችል። የክርስቶስ ነን።
2. አክሳጎራዞ Exagorazo (ገላ. 3:13፤ 4:5፤ ኤፌ. 5:16፤ ቆላ. 4:5)። ይህም ደግሞ የንግድ ቃል ነው። እሱም የሚያንጸባርቀው

3. የኢየሱስን የምትክ ሞት ነው፤ በእኛ ፈንታ። ኢየሱስ እርግጫንን ተሸክሟል፤ በሕግ ተግባር ላይ የተመሠረተውን (ማለትም፤ የሙሴ ሕግ፤ ኤፌ. 2:14-16፤ ቆላ. 2:14)፤ እሱንም ኃጢአተኞቹ የሰው ልጆች መፈጸም የማይችሉት። እሱ እርግጫንን ተሸክመ (ዘዳ. 21:23) ለሁላችንም (ማርቆስ 10:45፤ ዘ ቆሮ. 5:21)፤ በኢየሱስ፤ የእግዚአብሔር ፍትሕና ፍቅር ወደ ሙሉ ምሕረት፤ ተቀባይነት፤ እና ቀረቤታ ይወጣል!
4. ሉ፤ Lutro "ነጻ ማውጣት"
 - ሀ. ሉትሮን፤ Lutron "የተከፈለ ዋጋ" (ማቴ. 20:28፤ ማርቆስ 10:45)። እነዚህ ጠንካራ ቃላት ናቸው፤ ከኢየሱስ ከራሱ አንደበት የወጡ፤ የመምጣቱን ዓላማ በተመለከተ፤ የዓለም አዳኝ ለመሆን፤ የእሱ ያልሆነውን የኃጢአት ዕዳ ለመክፈል (ዮሐንስ 1:29)።
 - ለ. ሉትሮ፤ Lutroo "መልቀቅ"
 - i. እስራኤልን መዋጀት፤ ሉቃስ 24:21
 - ii. ሕዝቡን ለመዋጀትና ለማጥራት ራሱን ሰጠ፤ ቲቶ 2:14
 - iii. ኃጢአት-የለሽ ምትክ መሆን፤ 1ኛ ጴጥ. 1:18-19
 - ሐ. ሉትሮሲስ፤ Lutr osis "መቤገጥ፤ ማዳን፤ ወይም ነጻ ማውጣት"
 - (1) የዘካርያስ ትንቢት፤ ስለ ኢየሱስ፤ ሉቃስ 1:68
 - (2) የሐና ለእግዚአብሔር ምስጋና፤ ስለ ኢየሱስ፤ ሉቃስ 2:38
 - (3) የኢየሱስ የተሻለ፤ አንድ ጊዜ የቀረበ መሥዋዕት፤ ዕብ. 9:12
5. አፖሊትሮሲስ Apolytrōsis
 - ሀ. መዋጀት በዳግም ምጽአቱ (ሐዋ. 3:19-21)
 - (1) ሉቃስ 21:28
 - (2) ሮሜ 8:23
 - (3) ኤፌሶን 1:14፤ 4:30
 - (4) ዕብራውያን 9:15
 - ለ. በክርስቶስ ሞት መቤገጥ
 - (1) ሮሜ 3:24
 - (2) 1ኛ ቆሮንቶስ 1:30
 - (3) ኤፌሶን 1:7
 - (4) ቆላስይስ 1:14
6. አንቲሊትሮን Antilytron (1ኛ ጢሞ. 2:6)። ይህ ወሳኝ የሆነ ጽሑፍ ነው (ቲቶ 2:14 እንደሆነው)፤ መለቀቅን ከኢየሱስ የመስቀል ላይ ምትክ ሞት ጋር የሚያያይዘው። እሱ አንዱና ብቸኛ ተቀባይነት ያለው መሥዋዕት ነው፤ ብቸኛው ስለ "ሁሉ" የሞተ (ዮሐንስ 1:29፤ 3:16-17፤ 4:42፤ 1 ጢሞ. 2:4፤ 4:10፤ ቲቶ 2:11፤ ዘ ጴጥ. 3:9፤ 1 ዮሐንስ 2:2፤ 4:14)።
 - ለ. ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳቡ በአኪ የሚያመለክተው
 1. የሰው ልጅ በኃጢአት ባርነት ተይዟል (ዮሐንስ 8:34፤ ሮሜ. 3:10-18፤ 6:23)።
 2. የሰው ልጅ የኃጢአት ባርነት በብኪ የሙሴ ሕግ ተገልጧል (ገላትያ 3) እና በኢየሱስ የተራራው ስብከት (ማቴዎስ 5-7)። የሰዎች ድርጊት የሞት ፍርድ ሆነ (ቆላ. 2:14)።
 3. ኢየሱስ፤ ነውር የሌለው የእግዚአብሔር በግ፤ መጥቶ በእኛ ምትክ ሞተ (ዮሐንስ 1:29፤ 2ኛ ቆሮ. 5:21)። ከኃጢአት የተገዛነው እግዚአብሔርን እንድናገለግል ነው (ሮሜ 6)።
 4. በአንድምታ ያህዌም ሆነ ኢየሱስ "የቅርብ ዘመዶች" ናቸው፤ ለእኛ ብለው የሚሠሩ። ይህም ቤተሰባዊውን ዘይቤ ቀጣይ ያደርገዋል (ማለትም፤ አባት፤ ባል፤ ልጅ፤ ወንድም፤ የቅርብ ዘመድ)።
 5. መቤገጥ ለሰይጣን የተከፈለ ዋጋ አይደለም (ማለትም፤ መካከለኛው ሥነ-መለኮት)፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር ቃል እና የእግዚአብሔር ፍትሕ ከእግዚአብሔር ፍቅርና ሙሉ ሰጭነት ጋር በክርስቶስ የታረቁበት ነው። በመስቀል ሰላም ተመልሷል፤ የሰዎች ዐመጸኝነት ይቅር ተብሏል፤ የእግዚአብሔር አምሳል በሰው ልጆች አሁን በመሥራት ላይ ይገኛል፤ በወዳጃዊ ኅብረት!
 6. ወደፊትም ቢሆን የመቤገጥ ገጽታ ይኖራል (ሮሜ. 8:23፤ ኤፌ. 1:14፤ 4:30)፤ እሱም የእኛን የሥጋ ትንሣኤና አካላዊ ወዳጅነትን ከሥላሴ (አምላክ) ጋር ያካትታል። የተዋጀው አካላችን የእሱን ይመስላል (1ኛ ዮሐንስ 3:2)። እሱ አካል አለው፤ ነገር ግን ባለ ብዙ ኅብር ገጽታ። የ1ኛ ቆሮ. 15:12-19 ከ 1 ቆሮ. 15:35-59 ጋር ያለውን አይዎ (ፓራራክስ) መግለጽ ያስቸግራል። ሥጋዊ፤ ምድራዊ አካል መኖሩ ግልጽ ነው፤ እንዲሁም፤ ሰማያዊ፤ መንፈሳዊ አካል ይኖራል። ኢየሱስ ሁለቱም አሉት!

“ስሜም በእነሱ ይጠራ” ይህ ምናልባት የሚያመለክተው ጥንታዊ አተያይን ሲሆን፤ ይህም ሰው በልጆቹ እንደሚኖር ነው (ማለትም፤ 2ኛ ሳሙ. 18:18፤ ኒዶቴ፤ ቅጽ 3፤ ገጽ 677)፤ ወይም በጣም ሊሆን የሚችለው፤ የያዕቆብ የኪዳን እምነት (ዝክ. ቁ. 16፤ መስመር 3) ወደ እነዚህ ሁለት ልጆች መተላለፉን ነው።

- የመጨረሻዎቹ የቁ. 16 ሦስት ግሦች ተተካሪ ናቸው፤ በተጽዕኖ መልኩ የገቡ (ማለትም፤ “ይ...”)
1. ባርክ፤ ቢዲቢ. 138፤ ኬቢ. 159፤ ፔይል ያልተጠናቀቀ
 2. ይጠራ፤ ቢዲቢ. 894፤ ኬቢ. 1128፤ ሂፋል ያልተጠናቀቀ
 3. ይደግ፤ ቢዲቢ. 185፤ ኬቢ. 213፤ ያልተጠናቀቀ

አመቅ ጽሑፍ፡ 48:17-22
¹⁷የሴፍም አባቱ ቀኝ እጁን በኤፍሬም ራስ ላይ ጭኖ ባየ ጊዜ አሳዘነው የአባቱንም እጅ በምናሴ ራስ ላይ ይጭነው ዘንድ ከኤፍሬም ራስ ላይ አነሣው። ¹⁸የሴፍም አባቱን፡- አባቱ ሆይ እንዲህ አይደለም፤ በዙፍ ይህ ነውና ቀኝህን በራሱ ላይ አድርግ አለው። ¹⁹አባቱም እንቢ አለ እንዲህ

ሲል:- አወቅሁ ልጄ ሆይ፣ አወቅሁ ይህም ደግሞ ሕዝብ ይሆናል ታላቅም ይሆናል ነገር ግን ታናሽ ወንድሙ ከእርሱ ይበልጣል፤ ዘሩም የአሕዛብ ሙላት ይሆናል።²⁰ በዚያም ቀን እንዲህ ብሎ ባረካቸው። በእናንተ እስራኤል እንዲህ ብሎ ይባርካል። እግዚአብሔር እንደ ኤፍሬምና እንደ ምናሴ ያድርግህ። ኤፍሬምንም ከምናሴ ፊት አደረገው።²¹ እስራኤልም የሴፍን። እነሆ እኔ እሞታለሁ እግዚአብሔርም ከእናንተ ጋር ይሆናል፤ ወደ አባቶቻችሁም ምድር ይመልሳችኋል²² እኔም ከአሞራውያን በሰይጫና በቀስቴ የወሰድሁትን ለአንተ ከወንድሞችህ አንድ እጅ አብልጬ ሰጠሁህ አለው።

48:17 “አሳዘነው” ይህ ግሥ በቃል ግንድ (ቢዲቢ 949፣ ኬቢ 1269፣ ያልተጠናቀቀ) ጠንካራ ግሥ ነው፤ በዚህ መቀያየር ላይ የዮሴፍን ስሜት የሚገልጽ። ግሡ ሊያስረዳ የሚችለው

1. ማዘን፣ ዘፍ. 21:11፣12
2. ደስ አለመሰኘት፣ ዙኑ. 11:10፤ ኢያ. 24:15፤ ሰላሙ. 8:6፤ 18:8፤ ሰላሙ. 11:25፤ ነህ. 2:10
3. ጎዘን፣ ዘዳ. 15:10፤ ሰላሙ. 1:8፤ ነህ. 2:3
4. ባላንጣነት፣ ዘዳ. 15:9፤ 28:54፣56
5. ክፉ፣ ዘፍ. 38:10፤ ሰላሙ. 11:27
6. ቅር መሰኘት፣ መዝ. 106:32፤ ሰላሙ. 20:6

ባጠቃላይ ቁ. 2 ለወውድ-ጽሑፉ በተሻለ ይገጥማል፤ እሱ ግን ጠንካራ ቃል ነው። በያዕቆብ ድርጊት የዮሴፍ ስሜት ቀላል ጉዳይ አይደለም! እሱም የያዕቆብን እጅ በማዞር ባርኩቱን ለመቀየር ሞክሯል። የሴፍ እንኳ ዘወትር የጌታን ፍቃድ ማወቅ አልቻለም። የሴፍ ሳይሆን ያዕቆብ ነው፤ የኪዳኑ ቤተሰብ አባት።

48:19 “አወቅሁ” የሚለው ግሥ (ቢዲቢ 393፣ ኬቢ 390፣ ሁለት የተጠናቀቁ) ሁለቴ ተደግሟል፤ ለአጽንዖት። ያዕቆብ የሚያደርገውን ያውቃል (በግልጽ በመለኮታዊ አመራር)። የተስፋው የተገለቢጦሽነት እንደቀጠለ ነው።

48:20 “እስራኤል” መስመር 1 ላይ ያለው “እሱ” የሚያመለክተው ያዕቆብ/እስራኤልን ነው፤ ነገር ግን እስራኤል በሁለተኛው መስመር ሕዝብን ነው የሚያመለክተው (የጥቅል፣ አእት)።

“እግዚአብሔር እንደ ኤፍሬምና እንደ ምናሴ ያድርግህ” ይህ የበረከት ምሳሌ የሚሆን ነው፤ እሱም በእግዚአብሔር ሕዝብ ጥቅም ላይ የሚውል።

48:21 “እነሆ እኔ እሞታለሁ እግዚአብሔርም ከእናንተ ጋር ይሆናል፤ ወደ አባቶቻችሁም ምድር ይመልሳችኋል” “እኔ” አጽንዖት ነው። ያዕቆብ አባት ነው። ይህም ሌላኛው ንቡር ጠቃሽ ነው፤ ይሄውም ሞላው ቤተሰብ ከግብፅ ነጻ ወጥቶ ከዚያም ወደ ተስፋይቱ ምድር እንደሚመለስ (ዘፍ. 15:12-16)።

48:22 “እኔም ለአንተ ከወንድሞችህ አንድ እጅ አብልጬ ሰጠሁህ” ይህ ቃል “ድርሻ” (ቢዲቢ 1014 ሰ) በጥሬው “ትከሻ” ማለት ነው፤ በዕብራይስጥ። እሱም የሴኬም ከተማ ስም ነው። አንዳንዶች የሚያስቡት እሱ የሚያመለክተው መልክዓ ምድራዊ ስፍራ ነው፤ ቁ. 22 ላይ ካለው አመሳካች የተነሣ፤ እሱም የሴኬማውያንን ግድያ የሚያመለክተው፤ ይህ ግን የሚመስለው ያልተለመደ ነው፤ ምክንያቱም በዘፍጥረት መጽሐፍ ይህ አሉታዊ ድርጊት ነው። ሌሎች የሚሉት “ትከሻ” የሚለው ቃል ፍችው የእነሱ አቋም ከፍተኛ ነው፤ ማለትም፣ ብዙ ይወርሳሉ— የበኩርን ድርብ ውርሰ። አንዳንዶች የሚሉት፣ እሱ የሚያመለክተው ሴኬም የሚሆነው ኤፍሬም የሚወርሰው ግዛት ነው፤ ሌሎች ደግሞ የሚሉት እሱ የሚያመለክተው ሴኬም፣ የሴፍ የሚቀበርበት ቦታ ነው (ኢያ. 24:32)። ምናሴ ከዮርዳኖስ በሁለቱም በኩል ያሉትን ስፍራዎች ይወርሳል (ይህን ለማድረግ ብቸኛው ነገድ ነው)። ኤፍሬም ከነገዶች ሁሉ በቁጥር በላጩ ነው፤ እንዲሁም በመሬት ስፋት (ይሁዳ ሁለተኛ ነው)። ኤፍሬም የከነዓንን ስሜናዊ ክፍል ይቆጣጠራል፤ ይሁዳ ደቡባዊውን እንደሚያደረገው። መሪው ኢያሱ ከኤፍሬም ነው፤ ሳሙኤል እንደሆነው ሁሉ!

“እኔም ከአሞራውያን በሰይጫና በቀስቴ የወሰድሁትን” ይህ የሚመስለው ታሪካዊ ሁነት ነው፤ ግን ስለ እሱ የተመዘገበ የለም። ራቢዎች የሚያስቀምጡት፣ ከሴኬማውያን ግድያ በኋላ፣ ሌሎቹ ከነዓናውያን ነገሥታት ያዕቆብን በመቃወም መጥተዋል፤ እናም እሱ በውጊያ ድል አድርጓቸዋል። ስለዚህ የተመዘገበ የለም።

አሞራዊ የሚለው ቃል የጥቅል ስም ነው፤ ሁሉንም ከነዓናውያን ነገዶች ለመግለጽ (ዘፍ. 15:16)። ልዩ ርዕስ፡ ቅድመ-እስራኤላዊ የፍልስጥኤም ነዋሪዎች የሚለውን 12:6 ላይ ተመልከት።

ዘፍጥረት 49 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሲዮን	አክሲዮን	አየተመት	አክሲዮን	አክሲዮን (ማጽን ተከትሎ)
የአስራአል ትንቢት በተመለከተ	ሌጃቸን የያዘው የመጨረሻ ቃል ለሌጃቸ	የያዘው ባርኮት በአስራ ሁለት ሌጃቸ ላይ	የያዘው የመጨረሻ ቃል	የያዘው መግለጫ
49:1-2	49:1-27	49:1-27		
(2)	(2)	(2)	49:1-27	49:1-27
49:3-4	(3-4)	(3-4)	(2)	(2)
(3-4)	(5-7)	(5-7)	(3-4)	(3-4)
49:5-7			(5-7)	(5-7)
(5-7)				
49:8-12	(8-12)	(8-12)		
(8-12)	(13)	(13)	(8-12)	(8-12)
49:13			(13)	(13)
(13)				
49:4-15	(14-15)	(14-15)		
(14-15)			(14-15)	(14-15)
49:16-18	(16-18)	(16-18)		
(16-18)			(16-17)	(16-17)
49:19	(19)	(19)	(18)	(18)
(19)			(19)	(19)
49:20	(20)	(20)		
(20)			(20)	(20)
49:21	(21)	(21)		
(21)			(21)	(21)
49:22-26	(22:26)	(22:26)		
(22:26)	(27)	(27)	(22:26)	(22:26)
49:14-27			(27)	(27)
(27)	49:28	49:28		
49:28-33	የያዘው ሞትና ቀብር	የያዘው ሞት እና የጥራት የመጨረሻ ቀኖች	49:28	49:28
		(49:29-50:26)	የያዘው ሞትና ቀብር	የያዘው የመጨረሻ ጊዜያትና ሞት
		49:29-33		
	49:29-33		(49:29-50:14)	49:29-33
			49:29-33	49:33

**የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል**

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንበበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መግለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ይህ ለመተርጎም አስቸጋሪ ግጥም ነው። ማጽ እና ጥንታዊ ትርጉሞች አይስማሙም። የዕብራይስጡ ጽሑፍ በጣም አስቸጋሪ የሆነበት ምክንያት

1. በአልፎ አልፎ ቃላት
2. በቅኔአዊ ትይዩዎች
3. በበርካታ ፈሊጦች

ለ. አመቺ የሚሆነው ይህንን የሙት አልጋ ላይ ነገዳዊ ባሕርይ፣ እነሱም ከያዕቆብ ልጆች የሚወጣው እና በጊዜ ሂደት በልጆቹ ባሕርይ ላይ ተለይቶ የሚታወቀውን፣ ከሙሴ የሙት-አልጋ የነገዶች ባሕርያዊ ትንተና፣ ዘዳግም 33 ካለው ጋር ማስተያየት ይመረጣል።

ሐ. ምንም እንኳን በበርካታ አስቸጋሪ ጉዳዮች ቢኖሩም፣ ለእኔ ቁጥር 10 ዋነኛ ነው። ተርጓሚዎች ዘወትር መጠንቀቅ ይኖርባቸዋል፣ የእነሱ የተለየ አድርገው የሚወዱት መሠረተ እምነት፣ ወይም ስልታዊ ሥነ-መለኮት ወይም ክፍለ-ሃይማኖታዊ ባህሎች፣ እና ጽሑፉ ሊለው ወይም ሊያጸናው የሚፈልገውን። ሁሉም ሲባልና ሲደረግ

1. ዐውደ-ጽሑፍ
 2. ትይዩአዊ አንቀጾች
 3. ንጹሕ ሕሊና
- የግድ እያንዳንዳችንን ሊመሩን ይገባል፣ በእነዚህ ወሳኝ፣ ዋነኛ፣ ግን አሻሚ በሆኑ ጽሑፎች ላይ!

መ. የልጆቹ ዝርዝር የቀረበው ከእናቶቻቸው ጋር በተዛማጅ ነው

1. ልያ (በወሊድ ቅደም ተከተል ተዘርዝረዋል)
2. ዘለፋ (የልያ አገልጋይ)
3. ባላ (የራሄል አገልጋይ)
4. ራሄል (ሁለቱ በወሊድ ቅደም ተከተል ተዘርዝረዋል)

የቃልና የሐረግ ጥናት

አመቅ ጽሑፍ: 49:1-2
¹ያዕቆብም ልጆቹን ጠርቶ እንዲህ አለ:- በኋለኛው ዘመን የሚያገኛችሁን እንድነግራችሁ ተሰብስቡ። ²እናንተ የያዕቆብ ልጆች ተሰብስቡ፣ ስሙም አባታችሁ እስራኤልንም አድምጡ።

- 49:1-2 በእነዚህ የመክፈቻ ሐረጎች ላይ ተለጣጣቂ የሆኑ ትእዛዞች አሉ።
1. ተሰብስቡ፣ ቁ. 1፣ ቢዲቢ 62፣ ኬቢ 74፣ ኒፋል ተተኳሪ
 2. አድምጡ፣ ቁ. 1፣ ቢዲቢ 616፣ ኬቢ 665፣ ሂፊል ተጓዳኝ
 3. እንድጋ ተሰብስቡ፣ ቁ. 2፣ ቢዲቢ 867፣ ኬቢ 1062፣ ኒፋል ተተኳሪ
 4. ስሙ... አድምጡ፣ ቁ. 2፣ ሁለቱም ቢዲቢ 1033፣ ኬቢ 1570፣ ተተኳሪዎች

49:1 "ያዕቆብም ልጆቹን ጠርቶ እንዲህ አለ" ይህ የማጠቃለያው ባርኮት ነበር፤ እሱም የአባታዊው መሪዎች ባሕርይን የያዘ። ከባህል አኳያ ትልቅ ከብደት አለው። ይስሐቅም ተመሳሳይ ነገር በዘፍጥረት 27 ላይ አድርጓል፤ ሙሴ በዘዳግም 33፤ ኢያሱ በኢያሱ 24፤ እና ሳሙኤል በገፍ ሳሙኤል 12 ላይ። ይህ ዝርዝር የልዩን ልጆች በማስቀደም ይጠቅሳል፤ እናም የራሱን ልጆች በመጨረሻ።

በዚህ በረከት ላይ በርካታ አሻሚ ነገሮች አሉ። እሱም በቅኔአዊ መልኩ ነው፤ የተመሠረተውም በቃላት አጠቃቀም ላይ ነው (ዘፍ. 29:30-30:24)። ይህ የአባታዊ ባርኮት ለእነዚህ ለአስራ ሁለቱ ልጆች ለእያንዳንዳቸው ነው።

የዚህ አጠቃላይ ምዕራፍ አንድምታ፣ እግዚአብሔር የሕዝቦችን መዳረሻ ብቻ የሚወሰን አይደለም፤ የግለሰቦችንም ደግሞ እንጂ (በጥሬው፣ "በኋለኛው ዘመን የሚያገኛችሁን")!

©
አአመመቅ "በሚመጣው ዘመን"
አአት "ወደፊት"

በማጽሐፈ ሉቃስ (ቢዲቢ 31 አወቃቀር 398) ጥቅም ላይ የዋለው ስለ መጨረሻው ጊዜ (ዘኁ. 24:14፤ ኢሳ. 2:2፤ ሕዝ. 38:16)፣ ግን የያዘው የጊዜ ቅንብብ ከዚህ ወውደ-ጽሑፍ ጋር አይገጥምም። ይህ ጽሑፍ የሚገልጸው ለአስራ ሦስት ነገሮች ነው (የሴፍ፣ ኤፍሬምና ምናሴ ሆኗል) ከያዕቆብ። ስለዚህ፣ እሱ የግድ መዘመን የሚኖርበት ከድል አድራጊው (ኢያሱ) እና ሰፈራ (ይሁዳ፣ ዘዳ. 31:29) የከነዓን። ቁ. 10 የዳዊታዊ ገዥ ከይሁዳ መሆኑን የሚገልጽ ከሆነ፣ እንግዲያውስ እስከ ጥንታዊ ሥርወ መንግሥት ጊዜ ድረስ ያለው ጊዜ (1ኛ ሳሙ.) ሊሆን ይችላል።

49:2 "ያዕቆብ... እስራኤል" እነሱ ትይዩአዊ እንደሆኑ ግልጽ ነው። እሱም ስለ ዘመናዊዎቹ ተርጓሚዎች የሚለው ብዙ ነው፤ እንዲሁም ቅድመ ግምታቸው፣ ይህም የሚገምቱት እነዚህ ስሞች የሚወክሉት ሁለት የተለያዩ ደራሲዎችን ነው (ልክ እንደ ኤሎሃም እና ያህዌ)። ጥንታዊ ዕብራይስጥ የሆነ ጽሑፋዊ ቅርጾች፣ ፈሊጦች፣ እና ፈርጆች አሉት!

አመቅ ጽሑፍ: 49:3-4
³ ርቤል፣ አንተ በከር ልጄና ኃይሌ፣ የጉብዝናዬም መጀመሪያ ነህ የክብር አለቃና የኃይል አለቃ። ⁴ እንደ ውኃ የምትዋልል ነህ አለቅነት ለአንተ አይሁን ወደ አባትህ መገኘት ወጥተሃልና አረከሰኸውም ወደ አልጋዬም ወጣ።

49:3 "ርቤል" ቁጥር 3 በዚህ በሚያበራ ቃል የተጻፈው (ግሥ የለውም) የያዕቆብ የበከር ልጅ የመሆን ሁኔታው፣ ግን ቁ. 4 ያለው የድፍረት ድርጊት አጥፊ መዘዝ ሆኖበታል። ርቤል አሳፋሪ ድርጊት ፈጽሟል፤ ወደ ሚስቱ ቁባት ወደ ባላ በመሄዱ (ዘፍ. 35:22)። እሱም የሚያመለክተው ልቅ የወጣ ስሜታዊነትን ነው። አንዳንዶች የሚሉት ደግሞ የያዕቆብን ውርስ ቀደም ብሎ ለመያዝ የተደረገ ነው፤ እሱም በመዛኙ የግብረ -ሥጋ ስሜታዊነት እንጂ ስግብግብነት አይደለም የሚለውን ለማስቀመጥ።

49:4
አአመመቅ፣ አአመቅ "ከቁጥጥር ውጭ"
አኪጅት "ያልተረጋጋ"
LXX "ኪሳራ፣" "ልቅነት"
ፔሺታ "በጥመት መጓዝ"

- ይህ ቃል (ቢዲቢ 808) ፍቺው ሊሆን የሚችለው
1. ግድ የለሽ (ዓረብኛ፣ መሳ. 9:4፣ ኤር. 23:32)
 2. ግትር (አካድያን)
 3. ያልተረጋጋ
 4. ልቅ (ሶፎ. 3:4)

ቢዲቢ የቃሉን ባሕርይ የሚገልጸው "የሚፍለቀለቅ ውኃ" በሚል ነው፤ ከመያዣ የሚፈሰስ። እሱም ተገቢ የሆነ ባሕርይን ጨርሶ አለመቀበል ነው። እሱ በባሕርዩ ተገቢ የሆኑ ክልከላዎችን ግለሰባዊ መሻት ነው።

©
አአመመቅ "እልቅና አይኖርህም"
አኪጅት፣ ፔሺታ "ገዢነት አይኖርህም"
አየተመት፣ አጎሶአ "ከሁን በኋላ አለቃ አትሆንም"
አአት "በጣም የከበርክ አትሆንም"
አአመቅ "ደረጃው የላቀ አትሆንም"
LXX "በኃይልህ ገፍተህ አትወጣም"

- ግሡ (ቢዲቢ 451፣ ኬቢ 451፣ ሂፊል ተተካሪ) በሂፊል ግንድ ፍቺው
1. ማስቀረት፣ መተው፣ ዘጸ. 10:15፤ ሩት 2:14፣18፤ ስላ. 4:43፤ ስዬ. 31:10
 2. ቅሬታ መተው፣ ሕዝ. 6:8
 3. በደኅንነት መጠበቅ፣ መዝ. 79:11 (ብቻ)
 4. መላቅ፣ ዘፍ. 49:4 (ብቻ)
 5. ከሚያስፈልገው በላይ መኖር፣ ዘጸ. 36:7፤ ስላ. 4:43፤ ስዬ. 31:10
 6. ማትረፍረፍ፣ ዘዳ. 28:11፤ 30:9

ስሙ ቁ. 3 ላይ ሁለት ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል! ይህም የሮቤልን አቅም ያሳያል፤ ነገር ግን በመስመር 2 እና 3 ምክንያት፤ ይህ ሁሉ አቅም ጠፋ። ጋጢአት መዘዝ አለው እንዲሁም ቋሚ ጠባሳ ትቶ ያልፋል!

አመቅ ጽሑፍ: 49:5-7

⁵ስምዖንና ሌዊ ወንድማማች ናቸው ሰይፍቻቸው የዓመፃ መሣሪያ ናቸው። ⁶በምክራቸው፤ ነፍሱ፤ አትግባ ከጉባኤአቸውም ጋር፤ ከብሬ፤ አትተባበር በቀጣቸው ሰውን ገድለዋልና፤ በገዛ ፈቃዳቸውም በሬን አስነክሰዋልና፤ ⁷ቀጣቸው ርጉም ይሁን፤ ጽኑ ነበርና ከጽኑታቸውም፤ ብርቱ ነበርና በያዕቆብ እከፋፍላቸዋለሁ፤ በእስራኤልም እበታተናቸዋለሁ።

49:5 "ስምዖንና ሌዊ ወንድማማች ናቸው" እነዚህ ሁለት ደሙሙቅ ወንድማማቾች የሴኬም ሰዎች ግድያ ቀያሾች መሆናቸው ግልጽ ነው (ዘፍ. 34:25-30)። ይህ ጽሑፍ ሌላ የሚጨምረውም ሐቅ፤ እነሱ በቁጣቸው (ቢዲቢ 60 እና ቢዲቢ 720)፤ የዛችን ከተማ በሬዎች ቋንቋ ቆርጠዋል፤ ይሄም አንድ ነገር ሆኖ፤ ግን ከዘፍጥረት 34 ላይ የማንረዳው ነው ወይም እሱ ምናልባት ፈሊጥ ሊሆን ይችላል፤ የዛን ከተማ መሪ ሰዎች ለመጥቀስ።

በቁ. 5 ላይ በየነኛው ጽሑፍ ምንም ግሥት የሉም።

- © አአመመቅ፣ አየተመት "ሰይፍቻቸው"
- አኪጀት "ማደሪያ"
- አኪመቅ "እቅድ"
- LXX "የድርጊት ምርጫ"
- የተአመቅ፣ ኢመቅ "ምክሮች"
- ፔሺታ "ተፈጥሮ"

የዕብራይስጡ (ቢዲቢ 468) እርግጠኛ አይደለም፤ ግን ቃሉ (እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው) ፍቸውም "መሣርያዎች" ነው። አንዳንዶች የሚገምቱት፤ ወደ ሴኬም የመጡት የእርሻ መሣርያ ብቻ ይዘው ነው፤ እናም ማንም ቢሆን ለጉዳት ይመጣሉ ብሎ አይጠረጥርም፤ መሣርያዎቹን በሕዝቡ ላይ መጠቀም አስከሚገኝም፤ ድረስ።

የቤኤስ ቀዳሚ እና መካከለኛው ዘገባ፤ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ጥናት ሁለት አማራጮችን ይሰጣሉ፤ ሁለቱም ተመሳሳይ የሆነ ተናባቢ shytcrkm የሚጠቀሙ።

1. ሰይፍቻቸው (ግምታዊ መረዳት ለግሪክ ቃል ተመሳሳይነት፤ አየተመት)
2. የእነሱ ጥፋት

የሚመርጠው ሁለተኛውን አማራጭ ነው፤ ነገር ግን "ሐ" ደረጃ ይሰጠዋል (ግምት ውስጥ የሚገባ ጥርጣሬ)። ሦስተኛ አማራጭ አለ፤ እሱም ከኢትዮጵያውያን ሥር ፍቺ "መምከር" የሚል (ጀምስ ባር፤ አወዳዳሪ ሥነ-ቋንቋ እና የብሉይ ኪዳን ጽሑፍ፤ ገጽ 57፤ ኢመቅ፤ የተአት)።

- © አአመመቅ "ትግበራዎች"
- አኪጀት "መሣርያዎች"
- አየተመት፣ አአት "የጦር መሣርያዎች"

ይህ ቃል (ቢዲቢ 479) መሠረታዊ ፍቺው "መጠቀሚያ፤" "ዕቃ" ነው። እሱም ሊጠቅስ የሚችለው

1. የቤት ዕቃ ንብረቶች
2. ገንዘብ
3. ጓዝ
4. ጌጣ ጌጥ
5. የማደኛ ዕቃዎች
6. የጦር መሣርያዎች
7. የሙዚቃ መሣርያ
8. ቀንበር
9. የእረኛ አቁፋዳ (ኮርጅ)
10. የማብሰያ ማሰሮ

ይህ ቃል ሰፊ ሴማዊ መስክ እንዳለው ግልጽ ነው። እሱም ከ"ሰይፍ" ጋር ትይዩአዊ ነው (ወይም ቢዲቢ 468 የሚለው ሁሉ)። በማጽ ይህ ቃል (ቢዲቢ 479) ቀዳሚ ነው፤ ከዚያም ቢዲቢ 468። አኅሶአ "የእነሱ ጦር መሣርያ የዐመጽ መሣርያዎች ናቸው" የሚል አለው። የዚህ ቁጥር ውዥንብር ሊታይ የሚችለው በተለያዩ በርካታ ጥንታዊ ትርጉሞች ላይ ነው።

ሆኖም፤ እሱ የሚያመለክተው ወደ እነዚህ ወንድማማቾች ነው፤ ሴኬማውያንን መግደላቸው (ዘፍጥረት 34)። የቤኤስ ቀዳሚ እና መካከለኛው ዘገባ፤ በዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ጥናት ሁለት አማራጮችን ይሰጣሉ፤ የዕብራይስጡን ሐረግ ለመረዳት።

1. smj y| k = የዐመጽ መሣርያዎች
2. smj w| k = እነሱም ወሰኑበት

እሱም ሁለቱን አማራጮች ይደባልቃል "የዐመጽ መሣርያዎች፤" ግን እሱ "ለ" ደረጃ ነው የሚሰጠው (መጠነኛ ጥርጣሬ)።

49:6	
አአመመቅ	"ነፍሴ... ክብራ"
አኪጀት	"ነፍሴ... ክብራ"
አየተመት፣ ፔሺታ	"እኔ... እኔ"
አአመቅ፣ የተአት	"ነፍሴ... ልቤ"
አጎሶአ	"ሰውነቴ... ሕልውናዬ"
LXX	"ነፍሴ... ውስጣዊ ብልቶቼ"

የመጀመሪያው ቃል (ቢዲቢ 659) ነፊሽ ነው፣ ፍቾችውም "የሰውም ሆነ የእንስሳት የሕይወት-አቅም" ነው (ማለትም፣ እሱ የሚተነፍሱት)። እሱም በምዕራፍ 46 በርካታ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል (46:15፣18፣ 22፣25፣26 [ሁለቱ]፣ 27 [ሁለቱ])፣ ግን በብዙ መንገዶች ተተርጉሟል።

ሁለተኛው ቃል (ቢዲቢ 458) "ካቦድ፣" ፍቾችው "የተትረፈረፈ፣" "ከበሬታ፣" ወይም "ክብር" ማለት ነው (ልዩ ርዕስ 45:13 ላይ ተመልከት)። ይህ የዚህ ሥር ቅርጽ እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው፣ 31፣ እና 45:13። እነዚህ ሁለት ተመሳሳይ ቃላት አንድ ላይ መዘ. 7:5 ላይ ይገኛሉ። ሆኖም፣ በዚህ ጽሑፍ እሱ የሚያመለክተው ለያዕቆብ ለራሱ ነው፣ እናም ከነፊሽ ጋር ትይዩአዊ ነው። እነዚህ ሁለት ቃላት የሚከሰቱት ትይዩአዊ በሆነ ተጽዕኖ ሐረግ ነው።

በቁ. 6 ያሉት ሁለቱ የቅኔ መስመሮች በፈሊጣዊ መንገድ ናቸው፣ እሱም ያዕቆብ ከሁለቱ ትላልቅ ልጆቹ አቅድም ሆነ ተግባር ጋር ለመተባበር ያልፈለገው፣ ይህም የሚመነጨው ሆነ ብለው ሁሉንም ወንድ ከነጻናውያን፣ ከሴኬም ከተማ በመገደላቸው ነው።

© "በቀጣቸው ሰውን ገድለዋልና" ያዕቆብ በእነዚህ ሁለት ልጆች የከፋ፣ የዐመጽ ድርጊት ሊታወቅ አልፈለገም።

© "በገዛ ፈቃዳቸውም በሬን አስነከሰዋልና" ይህ የመስመር 3 ትይዩ ነው። እሱም በግልጽ የሚያመለክተው የሴኬምን ግድያ ነው፣ ፈሊጣዊ በሆነ መልኩ። እነዚህ ሁለት ወንድማማቾች ሁሉንም የሴኬምን ወንዶች እንደ እንስሳ ነው ያደረጋቸው። እሱም ይልቁን ሊሆን የሚችለው ጠቃሽ ዘይቤ ነው፣ ለእንቅስቃሴአቸው ዝግተኛነት (ከተገረዙ ከሦስት ቀናት በኋላ)።

49:7 "ርጉም" ይህ (ቢዲቢ 76 ኬቢ 91) የተገባር ቦዝ አንቀጽ ነው እሱም በቃለ አጋኖ ጥቅም ላይ የዋለ (ዝክ. 3:14፣17፣ 4:11፣ 9:25፣ 27:29፣ ዙሩ. 24:9፣ ዘዳ. 27:15-26፣ መሳ. 21:18፣ ሳሙ. 14:24፣28)። እሱም የተለየ አጠቃቀም አለው፣ በዘፍ. 12:3 እና 27:29 ከአብርሃም ኪዳን ጋር በተያያዘ፣ ነገር ግን ያ እዚህ ፍቺው ሊሆን አይችልም፣ ምክንያቱም እነዚህ ልጆች የኪዳን ክፍል በመሆናቸው! ርግማኑ የግድ መያያዝ የሚኖርበት ለቤተሰቡ እንደ መሪ ከመሆን መቅረታቸውን ነው (የተመረጠ አባት)። እሱም "ቁጣቸው" ነው (ቢዲቢ 60) የተረገመው፣ ልጆቹ ራሳቸው ሳይሆኑ። ሆኖም፣ ያህዌ ራሱ ("በያዕቆብ እከፋፍላቸዋለሁ/ እባታትናቸዋለሁም፣" እንዳለ ተገንዘብ ቢዲቢ 323፣ ኬቢ 322፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ፣ አንደኛ መደብ ነጠላ)።

ግልጽ የሆነውን ውህደታዊ ትይዩነት በመስመር 1 እና 2 እና በመስመር 3 እና 4 ቁ. 7 ያለውን ተመልከት። ይህ መልካም ምሳሌ ነው፣ የዕብራይስጥ ቅኔ እንዴት አንደተዋቀረ (በዕብራይስጥ ቅኔ ያለውን አንቀጽ ተመልከት)።

© "በያዕቆብም እባታትናቸዋለሁ" ከታሪክ እንደምንረዳው የስምያን ነገድ፣ ከፍልስጥኤም ቀረብ ባለ ስፍራ ነገዳዊ ርስቱን ስለተቀበለ (ኢያ. 19:1-9)፣ በጣም ፈጥኖ በብዛት ተገድሏል እንዲሁም ከይሁዳ ነገድ ጋር ተደባልቋል። የሌዊ ነገድ የበኩር ልጆችን ስፍራ ወሰደ (ዘጸዓት 13) እናም ካህናት ሆኑ፣ በምድሩ ላይ የተበተኑ፣ በተለይም በአርባ ስምንቱ የሌዊውያን ከተሞች። በእዚህ በረከት ጥንታዊነት የማመን አንደኛው ምክንያት ተመሳሳይ በረከት አለመኖሩ ነው፣ በሌዊ መሻር ላይ፣ እዚያም የሙሴ በረከት ለነገዶች ባለበት በዘዳግም 33።

አአመመቅ ጽሑፍ፡ 49:8-12
⁸ይሁዳ፣ ወንድሞችህ አንተን ያመሰግኑሃል እጅህ በጠላቶችህ ደንደስ ላይ ነው የአባትህ ልጆች በሬትህ ይሰግዳሉ። ⁹ይሁዳ የአንበሳ ደቦል ነው ልጅ ሆይ፣ ከአደንህ ወጣህ እንደ አንበሳ አሸመቀ፣ እንደ ሴት አንበሳም አደባ ያስነሣውስ ዘንድ ማን ይችላል? ¹⁰በትረ መንግሥት ከይሁዳ አይጠፋም፣ የገዥም ዘንግ ከአግሮቹ መካከል፣ ገዥ የሆነው እስኪመጣ ድረስ የአሕዛብ መታዘዝም ለእርሱ ይሆናል። ¹¹ውርንጫውን በወይን ግንድ ያስራል፣ የአህያይቱንም ግልገል በወይን አረግ ልብሱን በወይን ያጥባል፣ መጎናጸፊያውንም በወይን ደም። ¹²ዓይኑም ከወይን ይቀላል ጥርሱም ከወተት ነጭ ይሆናል።

49:8-12 "ይሁዳ" ይሁዳ የሚለው ቃል (ቢዲቢ 397) ፍቾችው "ምስጋና" ነው (ቢዲቢ 393፣ ዝክ. 29:35)። ባጠቃላይ እሱ የተገለጸው እንደ ጠንካራ ወታደራዊ ነገድ ነው (ዝክ. ቁ. 8-9) እንዲሁም እንደ ንጉሣዊ ገዥ (ዝክ. ቁ. 10-12) ከያዕቆብ ልጆች። ይህ ዘይቤ ለይሁዳ ቀጥሏል፣ እንደ ደቦል አንበሳ (ቢዲቢ 158 ግንባታ ቢዲቢ 71)። ይህ ማለት ግን የአንበሳ ግልገል ማለት አይደለም፣ ደቦል አንበሳ፣ እሱም በሙሉ አቅሙ የሚጠቀም ማለት ነው (ዙሩ. 24:9)።

49:8 "ጠላቶች" ይህ ቃል (ቢዲቢ 33፣ ኬቢ 38፣ የድርጊት ቦዝ አንቀጽ) በብዙ የተለመደ ነው፣ ግን ከአርባ ጊዜ በላይ ጥቅም ላይ ውሏል፣ በተለይ እንደ ንጉሥ ጠላቶች (ኒዶቴ፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 366)። በዚህ ንጉሣዊ ባርኮት፣ ሌሊኛው ፍንጭ ነው፣ የይሁዳን ልዕልና በተመለከተ።

© "የአባትህ ልጆች በሬትህ ይሰግዳሉ" ግሡ (ቢዲቢ 1005፣ ኬቢ 295፣ ሂሸታፌል [ብዙ የአወቃቀር መመሪያ] ወይም ሂዘገል [አውን፣ የትንተና ቁልፍ] ያልተጠናቀቀ የክብርን ድርጊት የሚገልጽ) 37:7 እና 9 ላይ አንዳለው እንደ የሴፍ ሕልም በተመሳሳይ ጥቅም ላይ የዋለ ነው። ወንድማማቾች (ይሁዳን ጨምሮ) ለአንደኛው ወንድማቸው የመስገድን ሁኔታ አልተሰማሙበትም፣ እዚህ ግን ያዕቆብ ያጸናው፣ እነሱ በከነዓን ለይሁዳ ይሰግዳሉታል፣ በግብፅ ለየሴፍ እንደሰገዱ ሁሉ። ይሁዳ ንጉሣዊ ነገድ ይሆናል!

49:10 "በትረ መንግሥት... የገዥም ዘንግ" እነዚህ (ቢዲቢ 986 እና ቢዲቢ 349፣ ኬቢ 347፣ ፖኢል ቦዝ አንቀጽ) በትይዩአዊ ዝምድና ናቸው፤ የሚያመለክቱትም የተባበረው የነገዶች ንጉሥ ከይሁዳ እንደሚመጣ ነው።

"የገዥም ዘንግ ከእግሮቹ መካከል" የሚለውን ሐረግ መረዳት የሚኖርብን በጥንታዊ ስዕሎች እይታ መሆን ይኖርበታል፤ የጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ገዥዎች የሹመታቸውን ምልክት አድርገው ስለሚይዙት (ዘወትር ዘንግ ወይም ጦር) በእግሮቹ መሐል፤ በዙፋኑ ላይ ተቀምጦ። የግድ መታወስ ያለበት ቃሉ የሚያመለክተው የወታደራዊ መሪን የሥልጣን ተምሳሌት ነው (ዘኁ. 21:18)።

- © አአመመቅ፣ አኪጀት "ገዥ የሆነው (ሺሎህ) እስኪመጣ ድረስ"
- አየተመት "ግብር እስኪመጣለት ድረስ"
- አእት "አሕዛብም ግብር ያመጡለታል"
- አኢመቅ "ግብር እስኪመጣለት ድረስ"
- LXX "ለእሱ የተከማቸው ነገር እስኪመጣለት"
- ፔሺታ "የገዢ ዘንግ የሚገባው እሱ እስኪመጣ ድረስ"
- አጎሶአ "ስለሆነም ግብር እስኪመጣለት ድረስ"
- የተአመቅ "የሚገባውን እስኪቀበል ድረስ"
- የወጣቶች ሥነ-ጽሑፍ ትርጉም "የእሱ ዘር እስኪመጣ ድረስ"

- ይህንን ሐረግ እንዴት መረዳት እንደሚቻል በርካታ ውይይቶች ተካሂደዋል።
1. እሱም የተጻውያ ስም ሊሆን ይችላል (ሳንህ 98ለ)
 2. የቦታ ስም ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን ይህ ያልተለመደ ነው፤ ምክንያቱም በዚች አነስተኛ ከተማ ምንም ዓይነት ታላቅ ሁነት ይፈጠራል ስለማይባል፤ በሰሜናዊው ግዛት፤ በይሁዳም ሆነ በዳዊት ሕይወት፤ ወይም በመሲሕ
 3. አንዳንዶች የሚያስረግጡት፤ "የእሱ መምጣት እስኪሆን ድረስ" የሚለው ሐረግ በአጽሕርተ-ጽሑፍ የተጻፈ ነው፤ ሴፕቱዋጂንትና ታርጉም አንኪሎስ ይህንን ሐረግ የሚተረጎሙት በዚህ መንገድ ነው
 4. አንዳንዶች የሚሉት ይህ በሕዝ. 21:26-27 ተጠቅሷል፤ "በጽድቅ የተሞላው ዳዊታዊ/የይሁዳ ንጉሥ እስኪመጣ ድረስ፤" በሚል ስሜት፤ እሱም መሲሕን የሚያመለክት፤ ይህም በተከለሰው መደበኛ ትርጉም ሐረግ የተተረጎመበት አግባብ ነው
 5. አንዳንዶች ታርጉሞች ይህንን ቁጥር የሚተረጎሙት፤ "መንግሥቱ የሚገባው መሲሕ እስኪመጣ ድረስ" በሚል ነው
 6. ራቅ የሚል አማራጭ ቢሆን ነው፤ ሺሎህ የሚለው ቃል ከባቢሎናዊው ሥር ለመምጣቱ፤ እሱም "መስፍን" የሚል

የቤሌስ የዕብራይስጥ ጽሑፍ ጥናት፤ አማራጮቹን አስቀምጧል።

1. hl ychaby ፣ እሱ ወደ ሺሎህ መጣ ወይም ሺሎህ መጣ
2. hl chaby ፣ እሱም ወደሚገባው መጣ (የአናባቢ ለውጥ)
3. hl ychaby ፣ ግብር ወደ እሱ ይመጣል።

እሱም የሚያሳየው ቁጥር 1 ሲሆን፤ "ሀ" ደረጃ ነው (በእጅጉን የመሆን ዕድል) እናም ሺሎህን ከይሁዳ ልጅ ጋር ያያይዘዋል (ፊደሉ "ሴላህ፣" ነው፤ ዝከ. 38:5፣11፣14፣26፣ 46፣12፣ ዘኁ. 26:20፣ 1 ዜና. 2:3፣ 4:21)።

ቁጥሩ የሚያመለክተው ዳዊታዊ መሲሕን ሲሆን፤ ነገር ግን ትክክለኛ ፍቺው ርግጠኛ አይደለም፤ ሁለቱም፤ ጥንታዊው ምክራብም ሆነ ቤተ-ክርስቲያን መሲሕ እንደሆነ ነው የወሰዱት። ይሁዳ አስራ ሁለቱን ነገዶች ሊገዛ ነው፤ ነገር ግን መሲሑ፤ (የእሱ ዝርያ) የምድርን ነገሥታት ሁሉ ሊገዛ ነው (ራዕ. 11:15)።

- የእስራኤል ንጉሥ ሐሳብ፤ እሱም በሰው ልጆች ሁሉ ላይ ተጽዕኖ የሚያሳድረው በዘፍጥረት ላይ በንግር (ጥላ) ተቀምጧል።
1. ለአብርሃም የተነገረ ትንቢት፤ ዘፍ. 17:6፣16
 2. ለያዕቆብ የተነገረ ትንቢት፤ ዘፍ. 35:11
 3. ለይሁዳ የተነገረ ትንቢት፤ ዘፍ. 49:8-12
 4. የበለዓም ትንቢት ስለ እስራኤል፤ ዘኁ. 24:7
 5. የሙሴ ምሪት ለንጉሥ፤ ዘዳ. 17:14-20
 6. ለዳዊት የተወሰኑ ትንቢቶች፤ 2ኛ ሳሙ. 7

© አአመመቅ፣ አኪጀት፤

- አየተመት "የአሕዛብ ታዛዥነት"
- አእት "በፊቱ በመታዘዝ ስገዳ"
- አኢመቅ "አሕዛብም መታዘዝን ለእሱ ያቀርባሉ"
- አጎሶአ "የአሕዛብም አክብሮት ለእሱ ይሆናል"
- LXX "እሱም የአሕዛብ ተስፋ ነው"
- ፔሺታ "እሱንም አሕዛብ ተስፋ አድርገው ይጠብቁታል"

ማጽ (ማሰረቲክ ጽሑፍ) "የአሕዛብ መታዘዝ ይሆናል" የሚል አለው፤ (ቢዲቢ 429 አወቃቀር 766)፤ እሱም ምንም ግሥ የለውም። LXX እና ፔሺታ ሁሉን አቀፍ መሲሐዊ አንድምታ አለው (ማለትም፤ "አሕዛብ፤" ቢዲቢ 766 የብዙ ቁጥር ነው [ዝከ. 27:29] እናም እሱ በመደበኛነት የሚተረጎመው "ሕዝቦች" በሚል ነው፤ ይህም አብርሃማዊ የሆኑ ሕዝቦችን የሚያመለክት [አሕዛብ]) በመዝ. 2:8፤ ዳን. 7:13-14 ላይ በግልጽ ተለይቷል!

49:11 "ውርንጫውን በወይን ግንድ ያስራል፤ የአህያይቱንም ግልገል በወይን አረግ" ቁጥር 11 እና 12 ብልጽግናን የሚያመለክት ፈሊጥ ያበጃሉ። በርካታ የተመረጡ ወይኖች አሉ፤ ማንም ቢሆን እንስሳን ቢያስርበት ግድ የማይኖረው፤ ቢበላውም ሆነ ነቅሎ ቢጥለው፤ ለማምለጥ ሲፈልግ።

© "በወይን አረግ ልብሱን በወይን ያጥባል፤ መጎናጸፊያውንም በወይን ደም" ይህ ትይዩአዊ የዕብራይስጥ አወቃቀር ነው፤ እሱም የወይንን መትረፍረፍ የሚገልጽ። ሆኖም፤ እሱ ሊያመለክት የሚችለው ይሁዳ የእግዚአብሔር ፍርድ ወኪል እንደሆነ ነው (ኢሳ. 63:1-6፤ ራዕ. 19:13፤15)።

49:12 "ዓይኑም ከወይን ይቀላል ጥርሱም ከወተት ነጭ ይሆናል" ይህ ሌላኛው ዘይቤ ነው፤ ለብልጽግና፤ እሱም ስለ ወይን መትረፍረፍ የሚናገር (አእት፤ "ደም የለበሰ [ቢዲቢ 314] ዓይን") እና የተትረፈረፈ ወተት (ማለትም፤ ጤነኛ መንጋ)።
 ልዩ ርዕስ፡ የመጽሐፍ ቅዱስ አዝማሚያ በአልኮልና በአልኮላኝነት 14:18 ላይ ተመልከት።

አመቅ ጽሑፍ፡ 49:13
¹³ዛብሎን በባሕር ዳር ይቀመጣል እርሱም ለመርከቦች ወደብ ይሆናል ዳርቻውም እስከ ሲዶና ድረስ ነው።

49:13-14 "ዛብሎን... ይሳኮር" ስምዖን እና ሌዊ እንደተያያዙ ሁሉ፤ እንዲሁ ዛብሎንና ይሳኮር ናቸው። ዛብሎን በእጅጉን ንግድ-ተኮር የሆነ ነገድ ሊሆን ሲሆን፤ ይሳኮር ደግሞ እጅግ ጠንካራ፤ ግን ባጠቃላይ የተጋነነ ጉጉት የሌለው ነገድ ነው።

49:13

አአመመቅ	"በባሕር ዳር ይቀመጣል"
አኪጀት	"በባሕር ወደብ ይቀመጣል"
አየተመት	"በባሕር ዳር ይሰፍራል"
አእት	"በባሕር አጠገብ ይኖራል"
አአመቅ	"በባሕር ዳርቻ ይኖራል"
LXX	"በባሕር ዳርቻ ይኖራል"

ይህ ሐረግ በጥሬው የሚተረጎመው "በባሕር ዳርቻ" በሚል ነው (ቢዲቢ 342 አወቃቀር 410)። ይህ ነገድ በትክክል በባሕር ዳርቻ ኖሮ አያውቅም (ኢ.ያ. 19:10-16) ምክንያቱም አሴር በባሕሩና በእነሱ መካከል ስላለ ነው። የሆነ ሆኖ፤ ከጢሮስና ከሲዶና ጋር በንግድ ይገናኙ ነበር (ዝክ. ቁ. 13ሐ፤ ዘዳ. 33:19ሐ እና መ)።

አመቅ ጽሑፍ፡ 49:14-15
¹⁴ይሳኮር አጥንተ ብርቱ አህያ ነው፤ በበጎች ጉረኖም መካከል ያርፋል። ¹⁵ዕረፍትም መልካም መሆንዋን አየ፤ ምድሪቱም የለማች መሆንዋን ትከሻውን ለመሸከም ዝቅ አደረገ፤ በሥራም ገበሬ ሆነ።

49:14 "ይሳኮር አጥንተ ብርቱ አህያ ነው፤ በበጎች ጉረኖም መካከል ያርፋል" እነዚህ ሁለት የቅኔ መስመሮች በሁለት መንገድ ይተረጎማሉ።
 1. አንዳንዶች የሚወስዱት "የቀን ሠራተኛ" ከሚለው ፍቺ ነው (አእት)
 2. አንዳንዶች የሚያስቡት፤ እነሱ በኮረብቶች መካከል ስለሚጋደሙ ሰነፎች ናቸው፤ የኮርቻ ከረጢቶች (አእት)፤ ወይም የበጎች ጉረኖ (አየተመት፤ አአመቅ) እናም ወደ ባርነት ተመልሰዋል (ኒዶቴ፤ ቅጽ 2፤ ገጽ 994፤ ቁጥር 4)
 ትክክለኛ ጠቃሽ እርግጠኛ አይደለም፤ ግን ነጥቡ ያለበትን ሁኔታ ለመጠቀም እምቢ ማለታቸው ነው። LXX የሚተረጎመው በአዎንታ ነው።

..

አአመመቅ፤ አየተመት፤

አአመቅ፤አሳሶአ	"የበግ ጉረኖ"
አኪጀት	"ሁለት ሸክም"
አእት (አአመመቅ ጎዳግ)	"የኮርቻ ከረጢት"
LXX	"በውርሶች መካከል"
ፔሺታ	"ባውራ ጎዳኖች አጠገብ"
የተአመቅ	"በከብቶች በረት"

- የዕብራይስጡ ቃል synticmh ፍቺው ሊሆን የሚችለው
1. ቢዲቢ 1046
 ሀ. የአሳት ስፍራዎች
 ለ. የአመድ ቁልል (ማለትም፤ መንደሮች)
 ሐ. የፍየል ጉረኖ (ዝክ. መሳ. 5:16)
 2. ኬቢ 652
 ሀ. ሁለቱ (የዕብራይስጥ ጥንድ) ከረጢቶች ለአህያ (ዓረብኛ እና አልብራይት)
 ለ. ምድጃ ላይ የተጣደ ጀብና
 ሐ. የተከፋፈለ የበጎች ጉረኖ (መዝ. 68:13)

አዎን፤ ዘመናውያን ይህ በትክክል ምን ማለት እንደሆነ ለማወቅ ይሻሉ፤ ግን ከአሻሚነቱ አኳያ እንኳ ዐውደ-ጽሑፉ ስዕሉን አይስልም (አያሳይም)። እኛ የግድ ትልቁን ስዕል ማግኘት አለብን፤ ሥርወ-ቃላዊም ሆነ ታሪካዊ መረጃ እስከሚገኝ ድረስ። ይህ ወሳኝ ጉዳይ አይደለም!

49:15 ይህንን ቁጥር ለመረዳት ሁለት ተቃራኒ መንገዶች አሉ።

1. ይሳኮር ሰነፍ ነበር እናም ባሪያ ሆነ።

2. ይሳኮር የርስቱን ለምነት ተገንዝቦ፣ ለማበልጠጥ ጠንክሮ ሠራ። እሱም ባጠቃላይ ያለው "መጋደም" ነው። ታዲያ ይህ የሚያመለክተው ስንፍናን ነው ወይስ ከአድካሚ ጥረት በኋላ የሚደረግ ረፍት?

አአመመቅ ጽሑፍ: 49:16-18

¹⁶ዳን በወገኑ ይፈርዳል። ከእስራኤል ነገድ እንደ አንዱ። ¹⁷ዳን በጎዳና ላይ እንደ እባብ ይሆናል። በመንገድም እንደ ቀንዳም እባብ ፈረሱን ከስኮናው ይነክሳል። ፈረሰኛም ወደ ኋላው ይወድቃል። ¹⁸እግዚአብሔር ሆይ፣ መድኃኒትህን እጠብቃለሁ።

49:16 "ዳን" ይህ ዳን በሚለው ስም ላይ ያለ እግባብ (ጨዋታ) ነው። ፍቸውም "ዳኛ" (ቢዲቢ 192)፣ እንደ ዲና (ቢዲቢ 192) በአንስታይ መልክ የቀረበ ነው። ፍቸውም "ዳኒት"። ይህ እውን ከሆነ፣ ሐረጉ የሚያመለክተው ዳንን እንደ ትንሽ ፣ ግን አደገኛ ነው።

49:17 "ዳን በጎዳና ላይ እንደ እባብ ይሆናል" አንደኛው የምመርጠው የብኪ ተርጓሚ፣ ሊዮፖልድ፣ ቁ. 17 እና 27ን የሚወስደው በአምንታዊ መልኩ ነው (ቁ. 18ን ተገንዝብ)። ሆኖም፣ ከወውደ-ጽሑፉ አሉታዊ ሊሆን ይችላል። አንዳንድ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌዎች አሉን። ከዳን ነገድ ለሆኑት፣ ለእነሱ (መሳፍንት 18)። መሳፍንት 18 በመጽሐፍ ቅዱስ የመጀመሪያው ያመንዝራኑት ሁነት ነው። በነገዶች መሐል፣ እናም የዳን ነገድ በኢያሱ የተሰጣቸውን ስፍራ ስለተወጡ፣ ብዙዎች የሚገምቱት ዳን በዚህ ድርጊት መገለጥ ነው። ዳን በነገዶች ዝርዝር በራዕይ 7:5-8 ላይ አልተካተተም። አብዛኞቹ የጥንታዊ ቤተ-ክርስቲያን አባቶች፣ ኢሪናዩስ፣ አምብሮስ፣ አውግስጢኖስ፣ እና ቴዎዶር፣ የሚገምቱት ጸረ-ክርስቶስ ከዳን ነገድ እንደሚመጣ ነው።

49:18 "እግዚአብሔር ሆይ፣ መድኃኒትህን እጠብቃለሁ" የዚህ ልባዊ ጸሎት ትክክለኛ ዓላማ በዚህ ወውደ-ጽሑፍ አወዛጋቢ ነው። እሱም ከያዕቆብ ወይም ከዳን ነው? እሱስ ለእግዚአብሔር ምስጋና መስጠት ነውን (በዘፍጥረት 49 ብቸኛው ያህዌ የተጠቀሰበት) ስለጥበቃው፣ "እባብ" የሚለው መጠቀሱን ከማጠን የተነሳ፣ ቁ. 17፣ የሚያመለክተው ዘፍጥረት 3ን ይሆን? እሱም ሊሆን የሚችለው የዳን ነገድ ያደረገው ጸሎት ነው፣ ወጣ ብለው መራመዳቸውን በመገንዘብ ወደ ያህዌ ጥበቃና ማዳን የተመለሱበት፣ (ማለትም፣ ዋነኛው ነገዱ የተቆጣጠረው ስፍራ በፍልስጥኤም ምድር)።

ልዩ ርዕስ: ድኅነት (መዳን)

ይህ ቃል (ቢዲቢ 447) በርካታ ፍቸዎች አሉት።

1. ድኅነት፣ ብልጽግና፣ ኢዮብ 30:15

2. መለኮታዊ ድኅነት እሱም በሥጋዊም ሆነ በመንፈሳዊ ገጽታ ዙሪያ የሚዘር

ሀ. ዘፍ. 49:18

ለ. ዘዳ. 32:15

ሐ. መዝ. 3:2፣8፣ 22:1፣ 35:3፣ 62:2፣ 69:29፣ 70:5፣ 78:22፣ 80:3፣ 89:26፣ 91:16፣ 106:4፣ 140:7

መ. ኢሳ. 12:2፣ 33:2፣ 51:6፣8፣ 52:7፣10፣ 56:1፣ 59:11፣ 60:18፣ 62:1

3. የሥጋዊና መንፈሳዊ መዳን ድኅነት በዮናስ 2:9-10 ላይ በግልጽ ተቀምጧል

4. "ተደሰቱ" የሚለው ዘወትር የሚዘመደው ከያህዌ ማዳን ጋር ነው። 1ኛ ሳሙ. 2:1፣ ኢሳ. 25:9፣ 26:1፣ መዝ. 9:14፣ 13:5፣ 35:9

ድኅነት የያህዌን ዋነኛ ሐሳብ የሆነውን ኅብረትና ማኅበረሰብ እሱ ከፈጠረው ሰው ጋር ተግባራዊ መሆኑን ማካተቱ ነው። እሱም ግለሰባዊና ማኅበረሰባዊ ሙሉነትን ያካትታል!

አመቅ ጽሑፍ: 49:19

¹⁹ጋድን ዘማቾች ይዘምቱበታል እርሱ ግን ተከታትሎ ይዘምትባቸዋል።

49:19 "ጋድን ዘማቾች ይዘምቱበታል እርሱ ግን ተከታትሎ ይዘምትባቸዋል" የስሙን ሥር በተመለከተ ግልጽ የሆነ አገባብ (ጨዋታ) አለ ቢዲቢ 151)፣ በዚህ በአንድ ቁጥር ላይ አራት ጊዜ ይገኛል። ጋድ በአካባቢው ሕዝቦች በቀላሉ ሊወረር በሚችል ስፍራ የሰፈረ ነገድ ነው (ማለትም፣ ከዮርዳኖስ በስተምስራቅ)፣ ነገር ግን ተከታትሏቸው ይሄዳል፣ ምርኮም ያስመልሳል (ማለትም፣ ዕድለኛና፣ ባለጸጋ)።

የዕብራይስጡ ጽሑፍ "ተረከዝ" የሚል አለው (ቢዲቢ 784፣ 1፣ሀ)፣ ነገር ግን ቢዲቢ የሚጠቅሰው፣ ቃሉ ሊሆን የሚችለው ---ከቀጣዩ መስመር ቅኔ የመጀመሪያ ፊደል ነው፣ ቁ. 20)። እንደዚህ ከሆነ፣ እንግዲያውስ መስመሩ "ተረከዝ"፣ በሚል አይነብ-በም፣ ግን "ጀርባቸውን ያጠቃቸዋል" እንጂ (ቢዲቢ 784፣ 1 ሐ)።

አመቅ ጽሑፍ: 49:20

²⁰የአሴር እንጀራው ወፍራም ነው። ለነገሥታቱም ደስ የሚያሰኝ መብልን ይሰጣል።

49:20 "አሴር" የአሴር መሠረታዊ ፍቺ ሊሆን የሚችለው "ደስተኛው" ነው (ቢዲቢ 81)። ይህም ምናልባት የሚጠቅሰው የንግድ መስመርን መቆጣጠራቸውን ነው፤ በኢያሱ በተመደበላቸው ርስት ክፍል፣ እሱም ባለጠጋ የሚያደርጋቸው። ደግሞም፣ የምድራቸው ለምነት ማለት ለንጉሣዊው ግብይት የምግብ ዓይነቶችን ያቀርባሉ ማለት ነው (ዘዳ. 33:24-25)።

አመቅ ጽሑፍ: 49:21
²¹ንፍታሌም የተፈታ ሚዳቋ ነው መልካም ቃልን ይሰጣል።

- 49:21
አአመመቅ፣ አኪጀት	"የተፈታ ሚዳቋ"
አኪጀት፣ አጎሶአ	"የተፈታ ኢጋዘን"
አእት	"ተፈትቶ የሚሮጥ ኢጋዘን"
አአመቅ	"ፈጣን ሚዳቆ"
LXX	"የተንሰራፋ ግንድ"
ፔሺታ	"ፈጣን መልእክተኛ"
የተአመቅ	"የተንሰራፋ ዛፍ ነው"
- ግሡ (ቢዲቢ 1018፣ ኬቢ.1511፣ የተገብሮ ቦዝ አንቀጽ) ፍቺው የሚሆነው
1. ወደፊት መላክ
 - ሀ. ሕዝብ
 - ለ. ነገሮችን
 - ሐ. መልእክት
 2. መወርወር
 3. መዘርጋት (ማለትም፣ መንሰራፋት፣ LXX፣ የተአመቅ)
 4. መላክ (ዘፍ. 3:23)
 5. መፍታት (መዝ. 50:19)

- ©
አአመመቅ	"እሱም ያማረ ቃልን ይሰጣል"
አኪጀት፣ ፔሺታ	"እሱም መልካም ቃልን ይሰጣል"
አየተመት፣ አእት፣ አአመቅ፣ አጎሶአ	"እነሱም ተወዳጅ መልክ (ኅብር) አላቸው"
LXX	"መልካምን ፍሬ የሚያሳይ"
የተአመቅ	"መልካምን ቅርንጫፍ ይዘረጋል"

ቃሉ የተተረጎመው "መልካም" ወይም "የሚያምር" በሚል ሲሆን (ቢዲቢ 1051 |፣ rkc መዝ. 16:6)፣ ሦስቱም ተመሳሳይ ተናባቢዎች ሊተረጎሙ የሚችሉት "ቀንድ፣" rkc በሚል ነው (የሮዘርሃም አጽንዖታዊ መጽሐፍ ቅዱስ)። የቢኤስ በዘፍጥረት ላይ ማስታወሻ ረጂ መግለጫ አለው፣ "ከ 'ኢጋዘን' ወደ 'ዛፍ' እና ከ'የኢጋዘን ግልገል' ወደ 'ቃላት' የተደረገው ለውጥ የዕብራይስጥን አናባቢ ነጥቦችንም ያካትታል" (ገጽ 1094)። በዘፍጥረት 49 ላይ ከዕቅዶች ዘይቤዎች ይልቅ የእንስሳት ዘይቤዎች የተለመዱ እንደመሆናቸው መጠን፣ ቁ. 21 ያሉት መስመሮች ትይዩነት አላቸው፣ " መልካም ቃል" ወይም "ያማሩ ቃላት" የተሻለ ይመስላል።

አመቅ ጽሑፍ: 49:22-26
²²የሴፍ ትንሹ የፍሬ ዛፍ ነው፣ በምንጭ አጠገብ የሚያፈራ የፍሬ ዛፍ አረጎቹ በቅጥር ላይ ያድጋሉ። ²³ቀስተኞች አስቸገሩት፣ ነደፉትም፣ ተቃወሙትም ²⁴ነገር ግን ቀስቱ እንደ ጸና ቀረ የእጆቹም ክንድ በያዕቆብ አምላክ እጅ በረታ፣ በዚያው በጠባቂው በእስራኤል ዓምድ፣ ²⁵በአባትህ አምላክ እርሱም የሚረዳህ፣ ሁሉንም በሚችል አምላክ እርሱም የሚባርከህ፣ በሰማይ በረከት ከላይ በሚገኝ፣ በጥልቅም በረከት ከታች በሚሠራጭ፣ በጡትና በማኅፀን በረከት። ²⁶የአባትህ በረከቶች ጽኑዓን ከሆኑ ከተራሮች በረከቶች ይልቅ ኃያላን ናቸው ዘላለማውያን ከሆኑ ከከረፍቶችም በረከቶች ይልቅ ኃያላን ናቸው እነርሱም በየሴፍ ራስ ላይ ይሆናሉ፣ በወንድሞቹ መካከል አለቃ በሆነው ራስ አናት ላይ።

49:22-26 "ያሴፍ" ይሁዳ ከልያ ልጆች የቤተሰብ መሪነቱን እንደተረከበ ሁሉ (ማለትም፣ የመሲሐ ዘር ሐረግ)፣ እንዲሁ የሴፍ ከራሔል ልጆች ተለይቶ ወጥቷል፣ እጥፍ ርስት ይቀበል ዘንድ (ማለትም፣ ኤፍሬምና ምናሴ)። ይህ በእጅጉን ቅኔአዊና አጽንዖታዊ መግለጫ ነው፣ ለየሴፍ ቀዳሚነት።

- 49:22 በዚህ ቁጥር ላይ የቃላት ጨዋታ እና ዘይቤ አለ።
1. የድርጊት ተገብሮ፣ ቢዲቢ 826፣ ኬቢ 963፣ ሁለት ጊዜ ተደግሟል
 2. መስመር 1 ላይ "ዛፍ" በጥሬው "ወንድ ልጅ" ነው፣ ግን መስመር 3 ላይ "ዛፍ" "ሴት ልጅ" ነው እነዚህ የግብርና ዘይቤዎች ናቸው ለታዳጊና ፍሬአማ ተክል (ዘዳ. 33:13-16)።

አንዳንድ ተርጓሚዎች ከእንስሳት ዘይቤ እንዳይሆን ጥርጣሬ አላቸው (ዝክ. ቁ. 9:14:17:21:27፤ እና ትይዩአዊነት በዘዳ. 33:17) እናም ምናባዊነቱን ወደ ዱር አህያ ይለውጠዋል፤ በኮረብታ ላይ እንዳለ (አጎሶአ፤ አእት)። ቅኔ በጥንታዊ ቋንቋ ያልፎ አልፎ ቃላትን በመጠቀም ሲሆን፤ ጥበባዊ ነገር ይሆናል!

ቁጥር 22 በርካታ ጥያቄዎች አሉት፤ በዕብራይስጥ ጽሑፍ!

49:23-25 እነዚህ ቁጥሮች በዘይቤአዊነት የሚዛመዱት

1. የዮሴፍ ተሞክሮ ከወንድሞቹ እና ከጲጥፋራ እና ከእስር ቤት ሕይወቱ
2. የዮሴፍ ልጆች ነገዶች (ማለትም፤ ኤፍሬምና ምናሴ) እና የእነሱ በከነዓን ነገዳዊ ምድብ ማግኘት መቻል (ኢያሱ)

የእግዚአብሔርን ልዩ ልዩ ስሞች ተገንዝብ።

1. በያዕቆብ አምላክ ክንድ፤ ቁ. 24፤ ቢዲቢ 7 አወቃቀር 784፤ መዝ. 132:2፤5፤ ኢሳ. 49:26 (በእስራኤል አምላክ ክንድ፤ ኢሳ. 1:24)
2. እረኛው፤ ቁ. 24፤ ቢዲቢ 944፤ ኬቢ 1258፤ የድርጊት ቦዝ አንቀጽ፤ መዝ. 23:1፤ 80:1 ተመሳሳይ እረኛዊ ፈሊጥ፤ መዝ. 78:52)
3. ድንጋይ (ወይም ዐለት) የእስራኤል፤ ቁ. 24፤ ቢዲቢ 6 አወቃቀር 975፤ ኢሳ. 30:29፤ እሱም ተያያዥነት ሊኖረው ይችላል "የማዕዘን ድንጋይ" ከሚለው ከመሲሐዊ ማዕርግ ጋር፤ መዝ. 118:22፤ ኢሳ. 28:16 (ቀጣዩን ልዩ ርዕስ ተመልከት)
4. የአባቶቻችሁ አምላክ፤ ቁ. 25፤ ዘፍ. 26:3፤24፤ 28:13፤ 32:9 (ማለትም፤ አብርሃም፤ ይስሐቅ፤ የያዕቆብ አምላክ የሚለው በነጠላ ቁጥር መሆኑ አጽንዖት መሆኑን ተገንዝብ)
5. ሁሉን ቻይ (በጥሬው፤ ኤልሻዳይ፤ አጎሶአ)፤ ቁ. 25፤ ቢዲቢ 994፤ ዝክ. 17:1፤ የመለኮት ስሞች የሚለውን ልዩ ርዕስ 12:1 ላይ ተመልከት

ልዩ ርዕስ፡ የማዕዘን ድንጋይ

- I. የብኪ (ብሉይ ኪዳን) አጠቃቀም
 - ሀ. የድንጋይ ጽንሰ-ሐሳብ፤ እንደ ጠንካራና ጽኑ ዓይነት፤ እሱም መልካም መሠረት መሆኑ፤ ያህዌን ለመግለጽ ነው ጥቅም ላይ የሚውለው (መዝ. 18:1)።
 - ለ. እሱም ከዚያም ወደ መሲሐዊ ማዕርግ እያደገ መጣ (ዘፍ. 49:24፤ መዝ. 118:22፤ ኢሳ. 28:16)።
 - ሐ. እሱም ከያህዌ በመሲሐ በኩል የሚሆነውን ፍርድ እየወከለ መጣ (ኢሳ. 8:14፤ ዳን. 2:34-35፤44-45)።
 - መ. ይህም ዘይቤውን ለማውጣት ውሏል።
 1. የመሠረት ድንጋይ፤ መጀመሪያ የሚነጠፍ፤ እሱም ማዕዘናቱ የሚያርፉበት፤ ለቀሪው የሕንፃው አካል፤ "የማዕዘን ድንጋይ" ተብሎ ይጠራል
 2. እሱም ደግሞ የመደምደሚያ ድንጋይ ይባላል፤ ግድግዳዎቹን አንድ ላይ ስለሚያያይዛቸው (ዘካ. 4:7፤ ኤፌ. 2:20፤21)፤ "የማዕዘን ራስ" ተብሎ ይጠራል፤ እሱም ከዕብራይስጥ ሩሽ (ማለትም፤ ራስ)
 3. እሱም "ቁልፍ ድንጋይ" ተብሎ ይጠቀሳል፤ ይህም በበሩ መረማመጃ ቅስት መሐከል ላይ ዐርፎ የአጠቃላዩን ግድግዳ ክብደት ስለሚሸከም
- II. የአኪ (አዲስ ኪዳን) አጠቃቀም
 - ሀ. ኢየሱስ መዝሙር 118ን በርካታ ጊዜ ጠቅሷል፤ ራሱን ለማመልከት (ማቴ. 21:41-46፤ ማር. 12:10-11፤ ሉቃ. 20:17)
 - ለ. ጳውሎስ መዝሙር 118ን ያህዌ የማያምኑትን፤ ዐመጸኞቹን እስራኤላውያንን እንደናቃቸው ከማሳየት ጋር በተያያዘ ተጠቅሞበታል (ሮሜ. 9:33)
 - ሐ. ጳውሎስ "የመደምደሚያ ድንጋይ" የሚለውን ጽንሰ-ሐሳብ በኤፌ. 2:20-22 ላይ ክርስቶስን ለማጣቀስ ተጠቅሞበታል
 - መ. ጴጥሮስ ይህንን የኢየሱስ ጽንሰ-ሐሳብ በ1ኛ ጴጥ. 2:1-10 ላይ ተጠቅሞበታል። ኢየሱስ የማዕዘን ድንጋይ ሲሆን አማኞች ደግሞ ሕያው ድንጋዮች ናቸው (ማለትም፤ አማኞች እንደ ቤተ-መቅደስ፤ 1ኛ ቆሮ. 6:19)፤ በእሱ ላይ የተገነቡ (ማለትም፤ ኢየሱስ አዲሱ ቤተ-መቅደስ ነው፤ ማርቆስ 14:58፤ ማቴ. 12:6፤ ዮሐንስ 2:19-20)። አይሁድ ዋነኛውን የተስፋቸውን መሠረት ነው የናቁት፤ ኢየሱስን እንደ መሲሐ ባልተቀበሉት ጊዜ።
- III. ሥነ-መለኮታዊ መግለጫዎች
 - ሀ. ያህዌ ዳዊት/ሰሎሞን ቤተ-መቅደሱን ይገነባ ዘንድ ፈቅዷል። እሱም ነግሯቸዋል፤ ኪዳኑን ከጠበቁ እንደሚባርካቸውና ከእነሱ ጋር እንደሚሆን (2ኛ ሳሙኤል 7)፤ ካላደረጉ ግን፤ መቅደሱ ይፈርሳል (1ኛ ነገሥ. 9:1-9)!
 - ለ. ራቢያዊ ይሁዲነት የሚያስገድደው ቅርጽ እና የአምልኮ ሥርዓት ላይ ሆኖ፤ ግለሰባዊውን የእምነት ገጽታ ችላ ይላል (ይህ ሽፋን የሆነ መግለጫ አይደለም፤ መልካም ራቢዎች ነበሩ)። እግዚአብሔር ዕለታዊ፤ ግላዊ፤ መልካም ግንኙነት እንዲኖረው ይፈልጋል፤ በአምሳሉ ከተፈጠሩት ጋር (ዘፍ. 1:26-27)። ሉቃስ 20:17-18 አስፈሪ የፍርድ ቃላትን ይዟል።
 - ሐ. ኢየሱስ የመቅደሱን ጽንሰ-ሐሳብ የሱን ሥጋዊ አካል ይወክል ዘንድ ተጠቅሞበታል (ዮሐንስ 2:19-22)። ይህም የቀጠለና የተስፋፋ ኢየሱስን እንደ መሲሐ በመውሰድ ያለ ግላዊ እምነት ጽንሰ-ሐሳብ ከያህዌ ጋር ለሚደረገው ግንኙነት ቁልፍ ነው።
 - መ. ደኅንነት ማለት የእግዚአብሔርን አምሳል በሰው ልጆች መመለስ ነው። ስለሆነም ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት ይቻል ዘንድ። የክርስትና ግብ አሁን ክርስቶስን መምሰል ነው። አማኞች ሕያው ድንጋይ አንዲሆኑ ነው (ማለትም፤ አነስ ያሉ ቤተ-መቅደሶች፤ የተገነቡ/ክርስቶስ በኋላ)።
 - ሠ. ኢየሱስ የእምነታችን መሠረት ነው፤ እንዲሁም የእምነታችን መደምደሚያ ድንጋይ (ማለትም፤ አልፋና ሶሜጋ)። እንዲሁም ደግሞ የእንቅፋት ድንጋይ እና የማሰናከያ ዐለት ነው። አሱን ማጣት ሁሉንም ነገር ማጣት ማለት ነው። እዚህ ምንም ዓይነት መካከለኛ ስፍራ የለም!

- 49:25-26 "ባርኮቶች" ይህ ቃል ምን ያህል ጊዜ ጥቅም ላይ እንደዋለ ተገንዝብ።
1. የሚባርክህ፤ ቁ. 25፤ ቢዲቢ 138፤ ኬቢ 159፤ ፔይል ያልተጠናቀቀ፤ ዝክ. 28:3፤ 48:3
 2. በላይ በሰማይ ባለው ባርኮት፤ ቁ. 25፤ ቢዲቢ 139፤ ዝክ. 27:28፤ ዘዳ. 33:13
 3. ከጥልቅም በረከት፤ ቁ. 25፤ ቢዲቢ 139፤ ዘዳ. 33:13

4. በጡትና በማኅፀን በረከት፣ ቁ. 25፣ ቢዲቢ 139
5. የአባትህን በረከቶች፣ ቁ. 26፣ ቢዲቢ 139
6. የአባቶችን በረከቶች የሚያልፍ፣ ቁ. 26 (አስቸጋሪ የዕብራይስጥ ሐረግ እናም "ባርኮትን" ድጋሚ የማያካትት)

ባርኮቶቹ የአባቶች አምላክ ከእነሱ ጋር እንደሆነ የሚያረጋግጥ ነው (ዘፍ. 12:2፤ 22:17፤ 24:1፤ 26:12፤ 30:30) በእነሱም በኩል ሌሎቹን ለመባረክ (ዘፍ. 12:2-3፤ 22:18፤ 30:27፤ 39:5)። ይህ የእግዚአብሔር ዋና ማህተም ነው፤ ለፍጥረት (ዝክ. 1:22፤28)! ይህ ዓለም እግዚአብሔር እንዲሆን የፈለገው አይደለም (ዘፍጥረት 3)። የዮሴፍ መልካምነት፣ እግዚአብሔር ለእሱም ሆነ ለቤተሰቡ ያለውን ዋና ማህተም እንዲያሳየው አድርጓል።

49:25 የአባትህ በረከቶች ጽኑዓን ከሆኑ ከተራሮች በረከቶች ይልቅ ኃያላን ናቸው ዘላለማዊውን ከሆኑ ከኮረፍቶችም በረከቶች ይልቅ ኃያላን ናቸው እነርሱም በዮሴፍ ራስ ላይ ይሆናሉ። በወንድሞቹ መካከል አለቃ በሆነው ራስ አናት ላይ። ይህ ሦስትዮሽ አጽንዖት ነው፤ ለእህል መትረፍረፍ፣ ለከብቶች፣ እና ሰዎች መብዛት። ይህም ያህዌ ለዔድን ሰዎች ሁሉ እንዲሆን የሚፈልገው ነው።

"ሰማይ" እና "ጥልቁ" እንደ ዘይቤ ነው ጥቅም ላይ የዋሉት፣ ለሰፊ፣ ታላቅ ሁነኛ ባርኮት ነው። ሁለቱም የሚያያዙት ከተትረፈረፈ አዝመራ እና ሣር ጋር ነው (ዘዳ. 33:13)።

49:26 በመስመር 2 እና መስመር 3 መካከል ትይዩአዊነት አለ፣ ግን ሁለቱም በዕብራይስጥ አስቸጋሪነት አሏቸው።

1. የዘላለም ተራሮች በረከት (duyrh ፣ ቢዲቢ 249) ወይም የዘር ሐረጎች (duyrwh ፣ ቢዲቢ 223 ደግሞ የሚለው፣ ከዘላለም ተራሮች ጋር ትይዩአዊ ሆኖ በመጠቀሱ ነው። እንደ LXX እና ዘዳ. 33:15 እንዳለው ትይዩ፤ ማጽ "የዘር ሐረጎች" የሚል አለው፣ ግን ይህ ቅርጽ የሚገኘው እዚህ ብቻ ነው)
2. የዘላለም ኮረብቶች ባርኮት

በትይዩአዊነት ዐውደ-ጽሑፍ ሁለቱም መስመሮች ሊዛመዱ የሚችሉት ከተራሮችና ከኮረብቶች ጋር ነው። እሱም ከጥንካሬና ከቋሚነት (ጽናት) ጋር የሚያያዝ ፈሊጥ።

© "በወንድሞቹ መካከል አለቃ በሆነው ራስ አናት ላይ" "በሆነው" (በታወቀው) (ቢዲቢ 634) "ናዝራዊ" ከሚለው ሥር ነው፣ ፍችውም "ለብቻ ማድረግ" ነው (አእት) ወይም "የተለየ"። እሱም ሊገልጽ የሚችለው መስፍን ወይም አለቃ ነው (ናሆም 3:17)። እሱም የሚያመለክተው ዮሴፍ በግብፅ ያለውን ሥልጣንና መሪነት ነው።

አመቅ ጽሑፍ: 49:27
²⁷ብንያም ነጣቂ ተኩላ ነው የበዘበዘውን በጥዋት ይበላል፣ የማረከውንም በማታ ይካፈላል።

49:27 "ብንያም" እሱ የተጠቀሰው እንደ ነጣቂ ተኩላ ነው (ቢዲቢ 382፣ ኬቢ 380፣ ያልተጠናቀቀ)። አንዳንዶች የሚሉት እፊቱ የተቀመጠለትን አምስት ድርሻ መመገብን ነው (ዘፍ. 43:34)። አባቱም የአመጋገብ ልማዱን ያውቃል! ቁጥር 27 አሉታዊ ነው፣ መሳፍንት 19-21ን ተመልከት።

ሌዎፖልድ ቁ. 17 እና 27ን የሚተረጎሙ በአዎንታዊ ነው። የዕብራይስጥ ቅኔ በጣም አሻሚ ነው፣ ምክንያቱም በዕብራይስጥ የቅኔ ዘውግ እና ቤት ለመምታት የሚሰማሙ የአልፎ አልፎ ቃላትን ስለሚጠቀም (የአነጋገር ድምጸት)።

© "ምርኮ" ሥሩ du (ቢዲቢ 723 l) ዘወትር የሚጠቅሰው ቋሚ ንብረትን ነው (ማለትም፣ ዘፍ. 49:26፤ እንዲሁም ባብዛኛው መዝሙርና ኢሳይያስ)፣ ግን በአንዳንድ ጥቂት ጽሑፎች (ዝክ. እዚህ፤ ኢሳ. 33:23፤ ሶፎ. 3:8) እሱም ከውጊያ ላይ የተወሰደ ሰለባ ነው፣ "ምርኮ" የሚለውን ዘይቤ በመጠቀም።

አመቅ ጽሑፍ: 49:28-33
²⁸እነዚህም ሁሉ አሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገዶች ናቸው አባታቸው የነገራቸው ይህ ነው። ባረካቸውም እያንዳንዳቸውን እንደ በረከታቸው ባረካቸው። ²⁹እንዲህ ብሎም አዘዛቸው። እኔ ወደ ወገኖቼ እሰበሰባለሁ በኬጢያዊ በኤፍሮን እርሻ ላይ ባለችው ዋሻ ከአባቶቼ ጋር ቅበሩኝ ³⁰እርስዎም በከነዓን ምድር በመምሬ ፊት ያለች፣ አብርሃም ለመቃብር ርስት ከኬጢያዊ ከኤፍሮን ከእርሻው ጋር የገዛት፣ ባለ ድርብ ክፍል ዋሻ ናት። ³¹አብርሃምና ሚስቱ ሣራ ከዚያ ተቀበሩ ይስሐቅና ሚስቱ ርብቃ ከዚያ ተቀበሩ ከዚያም እኔ ልያን ቀበርኋት ³²እርሻውና በእርስዋ ላይ ያለችው ዋሻ ከኬጢ ልጆች የተገዙ ናቸው። ³³ያዕቆብም ትእዛዙን ለልጆቹ ተናግሮ በፈጸመ ጊዜ እግሮቹን በአልጋው ላይ ሰብስቦ ሞተ፣ ወደ ወገኖቹም ተከማቸው።

49:29 "ወደ ወገኖቼ እሰበሰባለሁ" ይህ ለሞትና ለቀብር ፈሊጥ ነው (ዝክ. 25:8፤17፤ 35:29፤ 49:33፤ ዘኁ. 20:26፤ 27:13፤ 31:2፤ ዘዳ. 32:50፤ መሳ. 2:10፤ ለ ነገሥ. 22:20)። ይህ ከቤተሰብ ጋር በሲኦል የሚሆን ዳግም መገናኘት እንደሆነ ርግጠኛ አይደለም። እሱ ምናልባት የሚያመለክተው የቤተሰብን መቃብር ወይም ዋሻ ነው። ነገር ግን ተራፊምን ከማምለክ የተነሣ (ዝክ. 31:19፤34፤35፤ ልዩ ርዕስ ተመልከት 31:19 ላይ ያለውን) እሱም ታላቅ አንድምታ አለው (ማቴ. 22:31-32)።

የመጽሐፍ ቅዱስ ጠንካራ አባባሎች ገጽ 127-129 ተመልከት፣ ለከሕይወት ወዲያ አንድምታ አጭር ማብራሪያ።

© "በዋሻ" ይህ የሚያመለክተው የአባቶችን የቀብር ስፍራ ነው፣ እሱም ከኬጢያዊው ኤፍሮን የተገዛ፣ ዘፍ. 23:1-19 ላይ የተጠቀሰ። የኪዳኑ ቤተሰቦች ከሕይወት በኋላ ይገናኛሉ የሚል ስሜት አለ።

ያዕቆብ የሚያስረግጠው በተሸፈነ መንገድ ነው፣ ይሄውም ቤተሰቦቹ በግብፅ እንደማይቆዩ፣ ነገር ግን በሆነ ጊዜ ወደ ከነዓን እንደሚመለሱ (ዝክ. 15:12-21)። ዮሴፍም ተመሳሳይ የሆነ ትንቢታዊ ጥያቄ አቅርቧል፣ 50:24-25 ላይ። ግብፅ ጊዜያዊ መጠለያ ነው፣ ወደ ብዝሃዋ የሚቀየር።

49:31 "ርብቃ... ልዩ" ይህ የሁለቱን ቀብር በተመለከተ የቀረበ የመጀመሪያ ሐተታ ነው። ራቢዎች የሚሉት የሴፍ በጣም ተቆጭቷል፤ እናቱ መንገድ ዳር በመቀበሯ፤ ነገር ግን ይህ የሚመስለው ትንቢታዊ ጥቅሻ ነው፤ ይህም የሰሜናዊ ነገዶች ወደ ምርኮ ለመወሰዳቸው፤ እናም ራሱ ለልጆቹ ታለቅሳለች፤ በመንገድ ላይ ስለተቀበረች በዛው በኩል ተይዘው ወደ ግዛት ሲወስዱ ተመልክታ (ኤር. 31:15)።

49:33 "አግሮቹን በአልጋው ላይ ሰብስቦ" ያዕቆብ ሁልጊዜ የሚቀመጥ ከሆነ፤ ይህ ሊሆን የሚችለው መጋደም ነው፤ አለበለዚያ ሊያመለክት የሚችለው የመሞት አቅጣጫ ነው። ከዚያም ነፍሱ ሕቅ ይላል (ለሞት ፈሊጥ)።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉመው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ያዕቆብ ለምን ኤፍሬምና ምናሴን በማደጎ አሳደገ?
2. በዘፍ. 48:15-16 የሚገኘው የእግዚአብሔር ሦስትዮሽ ስያሜ ጠቀሜታው ምንድን ነው?
3. ምዕራፍ 49 ላይ የሚገኙት ባርኮቶች ከዘፍ. 29:30 — 30:24 ላይ ካሉት ስሞች እንዴት ይዛመዳሉ?
4. ታላቁን በረከት የተቀበሉ ሁለት ልጆች እነማን ናቸው፤ ምን ዓይነት የበረከት ገጽታ እንደሆነ ነው የምናስታውሳቸው?

ዘፍጥረት 50 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

አክሱምቅ	አኪጅት	አየተመት	አእት	ኢመቅ (ማጽን ተከትሎ)
የአስራኤል ሞት	የያዕቆብ ሞትና ቀብር	የያዕቆብ ሞትና የዮሴፍ የመጨረሻ ቀናት (49:29-50:26)	የያዕቆብ ሞትና ቀብር	የያዕቆብ ቀብር
		50:1-3	(49:29-50:14)	
50:1-3	50:1-3		50:1-3	50:1-3ሀ
		50:4-6		50:3ለ-6
50:4-6	50:4-11		50:4-5	
		50:7-14	50:6	
50:7-11			50:7-9	50:7-9
ቀብር በምጽጳ			50:10-11	50:10-11
50:12-14	50:12-14		50:12-14	50:12-13
				50:14
	የዮሴፍ ለወንድሞቹ ዳግም አረጋገጠላቸው		የዮሴፍ ለወንድሞቹ ዳግም አረጋገጠላቸው	ዳግምከያዕቆብ ሞት ወደ የዮሴፍ ሞት
	50:15-21	50:15-21	50:15-17	50:15-17
50:15-21			50:18	50:18-21
			50:19-21	
	የዮሴፍ ሞት		የዮሴፍ ሞት	
የዮሴፍ ሞት	50:22-26	50:22-23	50:22-26	
50:22-26		50:24-26		50:22-25
				50:26

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ XXIV ተመልከት) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

አመቅ ጽሑፍ: 50:1-3

¹የሴፍም በአባቱ ፊት ወደቀ፣ በእርሱም ላይ አለቀሰ፣ ሳመውም። ²የሴፍም ባለመድኃኒቶች አገልጋዮቹ አባቱን በሽቱ ያሹት ዘንድ አዘዘ ባለመድኃኒቶችም እስራኤልን በሽቱ አሹት። ³አርባ ቀንም ፈጸሙለት የሽቱ መደረጊያው ወራት እንደዚሁ ይፈጸማልና የግብፅም ሰዎች ሰባ ቀን አለቀሱለት።

50:1 ግሙ የሚያሳየው ሦስት የጎዘን ምልክቶችን ነው፣ ከሞት ጋር በተያያዘ።

1. በአባቱ ፊት ወደቀ፣ ቢዲቢ 656፣ ኬቢ 709፣ ያልተጠናቀቀ፣ ከ33:4 ጋር ተመሳሳይ
2. በእርሱም ላይ አለቀሰ፣ ቢዲቢ 113፣ ኬቢ 129፣ ያልተጠናቀቀ
3. ሳመውም፣ ቢዲቢ 676፣ ኬቢ 730፣ ያልተጠናቀቀ

50:2 "ባለመድኃኒቶች" ይህ የድርጊት ቦዝ አንቀጽ ነው፣ "መፈወስ" ለሚለው ግሥ (ቢዲቢ 950፣ ኬቢ 1272፣ 2ኛ ዜና. 16:12)። ባለሞያ የሆኑ ገናገሮች ነበሩ፣ ነገር ግን የሴፍ ለመጠቀም የፈለገው ባለ-መድኃኒቶችን ነው፣ የግብፃውያንን የግነዛ ሃይማኖታዊ ሥርዓት ወደ ጎን ለማለት (አለመመቅ የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፣ ገጽ 73)። ያዕቆብ ተጠብቋል፣ ይኸውም በከነዓን የቤተሰብ የመቃብር ዋሻ ይቀበር ዘንድ (49:29-32)።

... "አስከሬን በሽቱ ማሸት" ይህ ግሥ (ቢዲቢ 334፣ ኬቢ 333፣ ያልተወሰነ አወቃቀር) ፍችውም "ቅመም፣" "ቅመም መሥራት" (ማኅልየ ማኅልየ 2:13)፣ ወይም "አስከሬን በሽቱ ማሸት" ነው። ይህ በተለየ መልኩ የግብፃውያን ደንብ ነው፣ በብኪ እዚህ ጋ ብቻ የሚገኝ። እሱም ሃይማኖታዊ ግንኙነት አለው፣ ከአሲሪስ ጋር (2700 ዓ.ዓ ግድም ጀምሮ) እንዲሁም የግብፃውያን አምነት፣ ከሕይወት በኋላ ላይ።

- እሱም የሚያካትተው
 1. ውስጣዊ አካላትን ማስወገድና ለይቶ በማሰር ማስቀመጥ
 2. በኋለኞቹ ጊዜያት አንጎልም ወጥቶ በተለየ ማሰር ይቀመጥ ነበር
 3. አስከሬኑ የተለየ ሽቶ በተደረገበት ላይነን ጨርቅ ይጠቀሳል

አስከሬንን በሽቶ ማሸትን በተመለከተ ብቸኛው የተጻፈ ሐተታ የሚገኘው ከሔሮዶቶስ ነው፣ ታሪክ 2:85-90 እና ዲኦድሮስ ሲኩለስ፣ ታሪክ 1.91። ለተሟላ ማብራሪያ መመቅመቃ (መልካቅ መጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት) ቅጽ 2፣ ገጽ 490-495፣ እና ጀምስ ኤም. ፍሪማን፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ወግና ልማዶች፣ ገጽ 56-58።

ይህ ማብራሪያ በምንም መልኩ ዘመናዊውን የአስከሬን ማድረቂያ ዘዴዎችን ማለት አይደለም። እነሱ ሃይማኖታዊ ድምጻት የላቸውም፣ የግብፃውያን ያምልኮ ሥርዓት እንዳለው። ብዙዎች የሚገምቱት በዘፍ. 3:19 ያለው የርግማን መግለጫ አሁንም ተግባራዊ ይሆናል። እኔ በግሌ የማስበው የሕይወት ሥጋዊ ቅሪቶች (ማለትም፣ የሰው አካል) ያን ያህል ጠቃሚ አይደሉም!

ልዩ ርዕስ: ማቃጠል

- I. ብሉይ ኪዳን
 - ሀ. ማቃጠል ከአራቱ የሞት ቅጣት መፈጸሚያ መንገዶች አንደኛው ነው፣ በሌዋውያን (ዝክ. 20:14፣ 21:9፣ ምሳሌ፣ ዘፍ. 28:24 እና ኢያ. 7:15፣25)።
 - ለ. የሳኦል ወዳጆች የሆኑ ሰዎች የሱን አስከሬንና የሦስት ልጆቹን ከፍልስጥኤም ይዘው አቃጠሏቸው፣ አጥንታቸውን በቢንያም ምድር ከመቅበራቸው በፊት (1ኛ ሳሙ. 31:12-13፣ በ1ኛ ዜና. 10:12 ጎይዩ ላይ ተገድፏል)
 - በሊቃውንት መካከል መጠነኛ አለመግባባት አለ፣ "ማቃጠል" በተቃርኖ "መቀባት" በሚለው አነባበብ ላይ። ይህ ጽሑፍ ብቸኛው አምንታዊ ማቃጠል የሚመስል ነው፣ በብኪ (ኢንሳይክሎፔዲያ ጁዲሲያ፣ ቅጽ 5፣ ገጽ 1074)። እሱም ደግሞ ምናልባት የሚያመለክተው ቅመሞችን ማቃጠል ነው (2ኛ ዜና. 16:14፣ 21:19፣ ኤር. 34:5)።
 - ሐ. ኋላ ላይ ይሁዳዊ ነቢይ የካህናቱን በቤቴል መቃጠል ተነበየ፣ በመሥዋዕት ማቅረቢያው መሠዊያ ላይ (1ኛ ነገሥ. 13:2)።
 - መ. የማቃጠል ጉዳይ አንዳንድ ጊዜ በስህተት ከብኪ የፍርድ እሳት አጠቃቀም ዘይቤ ጋር ይያያዛል (ኢሳ. 30:33)። የማቃጠል ዘይቤዎች (ማለትም፣ "የማቃጠያ ግንድ") ለመጨረሻው የኩነኔ ፍርድ ማሳያ ጥቅም ላይ ይውላል።
 - ሠ. ቀበር በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ አገሮች ሁሉ የተለመደ ተግባር ነው (ሮሳንድ ዴ ቫዩክስ፣ ጥንታዊ እስራኤል፣ ቅጽ 1፣ ገጽ 57)። ማቃጠል እንደ ማዋረድ ይታይ ነበር (አሞጽ 2:1)።
- II. ግሪክና ሮሜ
 - ሀ. እነዚህ ሁለቱም ሥልጣኔዎች ማቃጠልን ያደርጉ ነበር።
 1. ግሪክ፣ በመደበኛነት (ሶፎክሎስ፣ ኤሌክትራ፣ 1136-1139)
 2. ሮሜ፣ ይደረግ ነበር፣ የተለመደ ግን አይደለም፣ አማራጭ (ሲሴሮ፣ ዴሊግ 2:22፣56)
 - ለ. የሜዲትራኒያን ባህል ከጥንት ቅርብ ምስራቅ ባህል ይልቅ የተለየ አቋም አለው፣ በማቃጠል ላይ። ታሲተስ እንደጠቀሰው፣ አይሁድ ይቀበራሉ እንጂ አያቃጡም (ታሪክ 5.5)።
- III. ራቢያዊ ይሁዲነት
 - ሀ. አብዛኞቹ የጥንት ራቢዎች የሚሉት መቅበር በዘዳ. 21:23 ታዟል።
 - ለ. መቃጠል በታልሙድ ተከልክሏል (ሳንህ. 7:2፣24ላ) እና ሚሸና (አቡዲአ ዛራ 1.3)።
 - ሐ. ዘመናዊ ይሁዲነት፣ የተቃጠሉት በአይሁድ መቃብር እንዲያርፉ ይፈቅዳል (ኢንሳይክሎፔዲያ ጁዲሲያ፣ ቅጽ 5፣ ገጽ 1074)።
- IV. አዲስ ኪዳን
 - ይህን ጉዳይ በተመለከተ በአኪ የተብራራ ወይም የተጠቀሰ ነገር የለም።

ሥጋዊ አካል የሚታየው እንደ ጊዜያዊ መጠጊያ ነው (2ኛ ቆሮ. 5)። ከአሮጌው አካል፣ ከአማኝ ጋር በዳግም ምጽዓቱ የሚሆን ነገር ይኖራል፣ ነገር ግን ምንም ዓይነት ዝርዝር ወይም ማብራሪያ የለም (1ኛ ተሰ. 4፡13-18)። ይህ ለክርስቲያኖች የ“እምነት እና ልምምድ” ጉዳይ አይደለም። እንደ ብዙ አይሁድ፣ የአኪ አማኞች የሥጋ ትንሣኤን ያስረግጣሉ። የመጨረሻው ጊዜ አካላዊነት ይኖራል፣ ነገር ግን እንዴትና ለምኑ አልተለየም! የሥጋዊ ቅሪት ሁኔታና ስፍራ አማኞችን ከኢየሱስ ጋር ዳግም መገናኘትን አያግድም። ቁልፉ በክርስቶስ ያለ እምነት ነው እንጂ አካላዊ ቅሪት አይደለም!

ልዩ ርዕስ፡ የቀብር ሥነ-ሥርዓቶች

- I. ማሰጋገቻ ሚያ
 - ሀ. ለደስተኛ ከሕይወት በኋላ ተገቢ የሆነ ቀብር እጅጉን አስፈላጊ ነው።
 - ለ. ከማሰጋገቻ ሚያ ርግማን አንዱ ምሳሌ፣ “ምድር አስከሬንን ኦትቀበል” የሚል ነው።
- II. ብሉይ ኪዳን
 - ሀ. ተገቢ የሆነ ቀብር በእጅጉን አስፈላጊ ነው (መክ. 6፡3)።
 - ለ. የሚከናወነውም በጣም በፍጥነት ነው (ሣራ በዘፍጥረት 23 እና ራሔል በዘፍ. 35፡19 እና ዘዳ. 21፡23 ተመልከት)።
 - ሐ. ተገቢ ያልሆነ ቀብር ያለመቀበልና የኃጢአት ምልክት ነው።
 1. ዘዳግም 28፡26
 2. ኢሳይያስ 14፡20
 3. ኤርምያስ 8፡2፤ 22፡19
 - መ. ቀብር የሚፈጸመው በተቻለ መጠን በቤተሰብ የቀብር ስፍራ፣ በአገር አካባቢ ነው።
 - ሠ. እንደ ግብፃውያን አስከሬን አሸቶ አይታሽም። የሰው ልጅ ከአፈር ስለመጣ ወደ አፈር መመለስ ይኖርበታል (ምሳሌ፣ ዘፍ. 3፡19፤ መዝ. 103፡14፤ 104፡29)።
 - ረ. በራቢያዊ ይሁዲነት ለአስከሬን ተገቢ የሆነ ክብርና አያያዝ በማድረግ እና ከሙት አካል ጋር በተያያዘ የማጉደፍ (ክብር ያለመስጠት) አካሄድ ጽንሰ ሐሳብ መካከል ሚዛን ለማስቀመጥ አስቸጋሪ ነበር።
- III. አዲስ ኪዳን
 - ሀ. ቀብር የሚፈጸመው ሞትን ወዲያው ተከትሎ ነው፣ ዘወትር በሃያ አራት ሰዓት ውስጥ። አይሁድ መቃብርን ለሦስት ቀናት ያህል ይጠብቁታል፣ በእነ የሰዓት ቅንብብ ውስጥ ነፍስ ወደ ሥጋ ተመልሳ ትመጣለች በሚል እምነት (ዮሐንስ 11፡39)።
 - ለ. ቀብር አስከሬንን ንጹሕ ማድረግና መድኃኒት አድርጎ መከፈንንም ያጠቃልላል (ዮሐንስ 11፡44፤ 19፡39-40)።
 - ሐ. በአንደኛው ክፍለ ዘመን ፍልስጥኤም ምንም የተለየ የአይሁድም ሆነ የክርስቲያን የቀብር ሥነ-ሥርዓት ወይም ዓይነት በመቃብር ላይ አልነበረም።

50፡3 “አርባ ቀናት” 40 የሚለው ቁጥር (ቢዲቢ 917) ጥሬ ፍቺ ወይም ምሳሌያዊ ሊሆን ይችላል። ዕብራውያን የሚያዝኑት ለ30 ቀናት ነው (ዘኁ. 20፡29፤ ዘዳ. 34፡8) ለብሔራዊ መሪዎች። እሱም የአክብሮት ምልክት ነው።

“ሰባ ቀናት” ያዕቆብ የተደረገለት የንጉሣዊ ቀብር ነው። ፈርዖን ራሱ ለሰባ ሁለት ቀናት አዝኗል (የግሪኩ የታሪክ ሰው፣ ዳዮዶሮስ [1.72])። ግብፃውያን ለያዕቆብ ያዘኑለት ለዮሴፍ ካላቸው ክብር የተነሣ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ተምሳሌት (ምልክት) ቁጥሮች በቅዱስ ቃሉ

- ሀ. አንዳንድ ቁጥሮች እንደ መቁጠሪያ እና ተምሳሌት ያገለግላሉ።
 1. አንድ — እግዚአብሔር (ምሳሌ፣ ዘዳ. 6፡4፤ ኤፌ. 4፡4-6)
 2. ስድስት — የሰው የፍጽምና ጉድለት (ከ7 አንድ ሲቀነስ፣ ምሳሌ፣ ራዕ. 13፡18)
 3. ሰባት — መለኮታዊ ፍጽምና (ሰባቱ የፍጥረት ቀናት)። በራዕይ ያሉትን ተምሳሌታዊ አጠቃቀሞች ተገንዝብ።
 - ሀ. ሰባት መቅረቦች፣ 1፡12፤20፤ 2፡1
 - ለ. ሰባት ኮከቦች፣ 1፡16፤20፤ 2፡1
 - ሐ. ሰባት ቤተ-ክርስቲያኖች፣ 1፡20
 - መ. ሰባቱ የእግዚአብሔር መኖሪያዎች፣ 3፡1፤ 4፡5፤ 5፡6
 - ሠ. ሰባት መብራቶች፣ 4፡5
 - ረ. ሰባት ማኅተሞች፣ 5፡1፤5
 - ሰ. ሰባት ቀንዶች እና ሰባት ዓይኖች፣ 5፡6
 - ሸ. ሰባት መላእክት፣ 8፡2፤6፤ 15፡1፤6፤7፤8፤ 16፡1፤ 17፡1
 - ቀ. ሰባት መለኮቶች፣ 8፡2፤6
 - በ. ሰባት ነጎድጓድ፣ 10፡3፤4
 - ተ. ሰባት ሺህ፣ 11፡13
 - ቸ. ሰባት ራሶች፣ 13፡1፤ 17፡3፤7፤9
 - ኘ. ሰባት መቅሠፍቶች፣ 15፡1፤6፤8፤ 21፡9

- ነ. ሰባት ጎድጓዳ ሳህኖች፤ 15:7
 ኘ. ሰባት ነገሥታት፤ 17:10
 አ. ሰባት ጽዋዎች፤ 21:9
4. አስር — ፍጽምና
 ሀ. በወንጌል አጠቃቀማቸው፡
 (1) ማቴ. 20:24፤ 25:1፤28
 (2) ማርቆስ 10:41
 (3) ሉቃስ 14:31፤ 15:8፤ 17:12፤17፤ 19:13፤16፤17፤24፤25
 ለ. በራዕይ አጠቃቀሙ፡
 (1) 2:10፤ የአስሩ ቀን መከራ
 (2) 12:3፤ 17:3፤7፤12፤16፤ አስር ቀንዶች
 (3) 13:1፤ አስር ዘውዶች
 ሐ. የ10 ብዜት በራዕይ፡
 (1) 144,000+12×12×1,000፤ ዝክ. 7:4፤ 14:1፤3
 (2) 1,000= 10×10×10፤ ዝክ. 20:2፤3፤6
5. አስራ ሁለት — የሰው አደረጃጀቶች
 ሀ. የያዕቆብ አስራ ሁለት ልጆች (ማለትም፤ የእስራኤል አስራ ሁለት ነገዶች፤ ዘፍ. 35:22፤ 49:28)
 ለ. አስራ ሁለት ዐምዶች፤ ዘጸ. 24:4
 ሐ. አስራ ሁለት የዕንቁ ድንጋዮች፤ በሊቀ ካህኑ ደረት ላይ የሚሆኑ፤ ዘጸ. 28:21፤ 39:14
 መ. አስራ ሁለት ሙልሙል ዳቦዎች፤ በቅዱስ ስፍራ ጠረጴዛ ላይ የሚሆኑ (ለእግዚአብሔር የአስራ ሁለቱ ነገዶች በጋቢነት ተምሳሌት)፤ ሌዋ. 24:5፤ ዘጸ. 25:30
 ሠ. አስራ ሁለት ሰላዮች፤ ዘዳ. 1:23፤ ኢ.ዮ. 3:22፤ 4:2፤3፤4፤8፤9፤20
 ረ. አስራ ሁለት ሐዋርያት፤ ማቴ. 10:1
 ሰ. በራዕይ አጠቃቀሙ፡
 (1) አስራ ሁለት ሺህ የታተሙ፤ 7:5-8
 (2) አስራ ሁለት ክዋክብት፤ 12:1
 (3) አስራ ሁለት ደጆች፤ አስራ ሁለት መላእክት፤ አስራ ሁለት ነገዶች፤ 21:12
 (4) አስራ ሁለት የመሠረት ድንጋዮች፤ የአስራ ሁለቱ ሐዋርያት ስሞች፤ 21:14
 (5) አዲሲቱ ኢየሩሳሌም አስራ ሁለት ሺህ ስኬር ሜዳ ነች፤ 21:16
 (6) አስራ ሁለት ደጆች ከአስራ ሁለት አንቁ የተሠሩ፤ 21:12
 (7) የሕይወት ዛፍ አስራ ሁለት ዓይነት ፍሬዎች፤ 22:2
6. አርባ — የጊዜ ቁጥር፡
 ሀ. አንዳንድ በጥሬው (ዘጸዓት እና የምድረ በዳ መንከራተት፤ ምሳ. ዘጸ. 16:35)፤ ዘዳ. 2:7፤ 8:2
 ለ. በጥሬው ወይም ተምሳሌታዊ ሊሆን ይችላል
 (1) የጥፋት ውኃ፤ ዘፍ. 7:4፤17፤ 8:6
 (2) ሙሴ በሲና ተራራ፤ ዘጸ. 24:18፤ 34:28፤ ዘዳ. 9:9፤11፤18፤25
 (3) የሙሴ ሕይወት ምድቦች፡
 (ሀ) አርባ ዓመት በግብፅ
 (ለ) አርባ ዓመት በምድረ በዳ
 (ሐ) አርባ ዓመት እስራኤልን በመምራት
 (4) ኢየሱስ አርባ ቀናት ጸመ፤ ማቴ. 4:2፤ ማርቆስ 1:13፤ ሉቃስ 4:2
 ሐ. (በኅብረት መልኩ) ይህ ቁጥር የሚከሰትበት ጊዜ ብዛት ከጊዜ አኳያ መጽሐፍ ቅዱስ መመደቡን (መለየቱን) ተገንዝብ!
7. ሰባ — ለሕዝብ የጥቅል ቁጥር፡
 ሀ. እስራኤል፤ ዘጸ. 1:5
 ለ. ሰባ ሽማግሌዎች፤ ዘጸ. 24:1፤9
 ሐ. የፍጻሜ መዳረሻ፤ ዳን. 9:2፤24
 መ. የተልዕኮ ቡድን፤ ሉቃስ 10:1፤17
 ሠ. ይቅርታ (70×7)፤ ማቴ. 18:22
- ለ. የተሻሉ ማጣቀሻዎች
 1. ጆን ጄ. ዳቪስ፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ-ቁጥር
 2. ዲ. ብሬንት ሳንዲ፤ ማረሻና መኮትኮቻ መንጠቆ

አመቅ ጽሑፍ፡ 50:4-6
⁴የልቅሶውም ወራት ባለፈ ጊዜ የሴፍ ለፈርዖን ቤተ ሰቦች እንዲህ ብሎ ተናገረ። እኔ በፊታችሁ ሞገስን አግኝቼ እንደ ሆንሁ ለፈርዖን እንዲህ ብላችሁ ንገሩት። ⁵አባቴ አምሎኛል እንዲህ ሲል፡- እነሆ እኔ እምታለሁ በቁፈርሁት መቃብር በከነዓን ምድር ከዚያ ቅበረኝ። አሁንም ወጥቼ አባቴን ልቅበርና ልመለስ። ⁶ፈርዖንም፡- ውጣ፤ አባትህንም እንዳማለህ ቅበረው አለው።

50:4 "በፊታችሁ ሞገስን አግኝቼ እንደ ሆንሁ" ይህ የማጸደቅ ፈሊጥ ነው (ዝክ.18:3፤ 47:29፤ ዘጸ. 33:13)። ይህ ፈሊጥ ዘወትር የበታች ለበላዩ የሚያቀርበው ጥያቄ ነው (ማለትም፡ ሩት 2:13)። እዚህም የሴፍ ለፈርዖን አክብሮት እያሳየ ነው።

50:5-6 ቁ. 5 ላይ የሴፍ መሐላውን ይወስዳል (ቢዲቢ 989፤ ኬቢ 1396፤ ሁለት ሂሳብ የተጠናቀቁ፤ ቁ. 5፤6) ከአባቱ፤ ከያዕቆብ (ቁጥር 1፤2) እና ለመመለስ ቃል ይገባል (ቁ. 3)።

1. መጓዝ፤ ቢዲቢ 748፤ ኬቢ 828፤ ያልተጠናቀቀ በተጓዳኝ መልኩ የገባ
2. ቅበረኝ፤ ቢዲቢ 868፤ ኬቢ 1064፤ ተጓዳኝ
3. እመለሳለሁ፤ ቢዲቢ 996፤ ኬቢ 1427፤ ተጓዳኝ

በቁ. 6 ላይ ፈርዖን ለጥያቄው ምላሽ ሰጥቶታል፤ ከመሐላው ጋር በተያያዘ።

1. ውጣ፤ ተተኳሪ
2. ቅበር፤ ተተኳሪ

50:5 "መቆፈር" ራቢያዊ ሚድራሽ (ፔሺታ እና የተእት) ይህንን ቃል የሚመልሰው "መግዛት" በሚል ነው (ዘፍ. 23:17-20፤ 47:27-31፤ 49:29-32)። ሁለቱ የዕብራይስጥ ሥሮች አንድ ዓይነት ናቸው

1. መቆፈር፤ ቢዲቢ 500 |፤ ዝክ. 26:25፤ ዘኁ. 21:18
2. መግዛት፤ ቢዲቢ 500 ||፤ ዘዳ. 2:6

አመቅ ጽሑፍ፡ 50:7-14

⁷የሴፍም አባቱን ሊቀብር ወጣ የፈርዖን ሎላልትም ሁሉ ከእርሱ ጋር ወጡ፤ የቤቱ ሽማግሌዎችም የግብፅ ምድር ሽማግሌዎችም ሁሉ የየሴፍም ቤተ ሰቦች ሁሉ ወንድሞቹም የአባቱም ቤተ ሰቦች ወጡ ልጆቻቸውንና በጎቻቸውን ከብቶቻቸውን ብቻ በጌህም ተዉ። ⁸ሰረገሎችም ፈረሰኞችም ከእርሱ ጋር ወጡ፤ ሠራዊቱም እጅግ ብዙ ነበረ። ⁹በየርዳኖስ ማዶ ወዳለችው ወደ አጣድ አውድማ መጡ፤ እጅግ ታላቅ በሆነ በጽኑ ልቅሶም አለቀሱለት ለአባቱም ሰባት ቀን ልቅሶ አደረገለት። ¹⁰በዚያች ምድር የሚኖሩ የከነዓን ሰዎችም በአጣድ አውድማ የሆነውን ልቅሶ ባዩ ጊዜ። ይህ ለግብፅ ሰዎች ታላቅ ልቅሶ ነው አሉ ስለዚህም የዚያን ቦታ ስም አቤል ምጽራይም ብለው ጠሩት እርሱም በየርዳኖስ ማዶ ነው። ¹¹ልጆቹም እንዳዘዛቸው እንደዚያው አደረጉለት ¹²ልጆቹም ወደ ከነዓን ምድር አጓዙት፤ ባለ ሁለት ክፍል በሆነች ዋሻም ቀበሩት እርሱም በመምሬ ፊት ያለች፤ አብርሃም ለመቃብር ርስት ከኬጢያዊ ከኤፍሮን ከእርሻው ጋር የገዛት ዋሻ ናት። ¹³የሴፍና ወንድሞቹ አባቱንም ሊቀብሩ ከእርሱ ጋር የወጡት ሰዎች ሁሉ አባቱን ከቀበረ በኋላ ወደ ግብፅ ተመለሱ።

50:7-8 ቁጥር 7-8 የሚያመለክቱት በከነዓን እንዴት ያለው ታላቅ የቀብር ሥነ ሥርዓት መካሄዱን ነው።

1. የሴፍ
2. የፈርዖን አገልጋዮች
3. በቤቱም ያሉ ሽማግሌዎች
4. የግብፅ ምድር ሽማግሌዎች
5. የየሴፍ ቤተሰቦች
6. የየሴፍ ወንድሞች
7. የያዕቆብ ቤተሰቦች
8. ተጠባባቂ ሠራዊት፤ ቁ. 9

ቁጥር 9 የሚያመለክተው ተጠባባቂ ሠራዊትን ነው። እሱም ደግሞ የፈርዖን መንገድ ሊሆን ይችላል፤ ምርጥ የሆነው አስተዳዳሪ/አማካሪ እንዲመለስ ማረጋገጫ።

50:8 "ልጆቻቸውንና በጎቻቸውን ከብቶቻቸውን ብቻ በጌህም ተዉ" ይህም መመለሳቸውን ለማረጋገጥ ነው!

“ በጌህም ምድር ” 45:10፤ 46:28 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

50:10 "አጣድ" ይህ በጥሬው "እሾኽ" ነው (ቢዲቢ 31)። ራቢዎች የሚሉት እሱ መከላከያ አጥር ነው። ይህ ስፍራ አይታወቅም። ጄሮሚ የሚለው እሱ የነበረው ከኢያሪኮ አጠገብ ነው። እሱም የማዘኛ ሥነ-ሥርዓት መፈጸሚያ ሲሆን የቀብር ስፍራ ላይሆን ይችላል!

የጎዘናቸው ከባድነት የተገለጠው

1. ያዘኑት እዚያ ነው
2. እጅግ ታላቅ በሆነ
3. እና ጎዘን በተሞላው
4. ሰቆቃ
5. ለሰባት ቀናት ውሎ
6. ቁ. 11ን ልብ በል

“ በየርዳኖስ ማዶ ” ይህ ሐረግ፡ “ግዛት ውስጥ” (ቢዲቢ 81 አወቃቀር ቢዲቢ 719 |፤ ዝክ. ቁ. 11)፤ የምስራቅ ወይም የምዕራብ የወንዝ ዳርቻ መሆኑን አያመለክትም። እሱ የሚወሰነው በተናጋሪው ስፍራ ነው።

50:11 ይህ የቃላት አገባብ ነው "አቤል" በሚለው ቃል (ቢዲቢ 5 ||)፤ ፍቺውም "ሣርማ መስክ" ነው (በጥሬው፤ "ለምለም ሣር የሚበቅልበት")፤ እና "አቤል" (ቢዲቢ 5 |)፤ ፍቺውም "ማዘን" ነው (መመቅ ሦስተኛውን አማራጭ አስቀምጧል፤ "የውኃ መውረጃ፤" ገጽ 376)።

50:12-14 ይህ ለያዕቆብ የገቡትን ቃል የሚገልጽ ማጠቃለያ መግለጫ ነው።

50:13 “ዋሻ” ይህ ዋሻ በ23:16-20 ላይ የተጠቀሰው ነው።

አመቅ ጽሑፍ፡ 50:15-21

¹⁵የዮሴፍም ወንድሞች አባታቸው እንደ ሞተ ባዩ ጊዜ እንዲህ አሉ። ምናልባት የሴፍ ይጠላን ይሆናል፤ ባደረግንበትም ከፋት ሁሉ ብድራት ይመልሱበን ይሆናል። ¹⁶ወደ የሴፍም መልእክት ላኩ እንዲህም አሉት፡- አባትህ ገና ሳይሞት እንዲህ ብሎ አገዛዘክል። ¹⁷የሴፍን እንዲህ በሉት። እባክህ የወንድሞቻችሁን በደል ኃጢአታቸውንም ይቅር በል፤ እነርሱ በአንተ ከፍተውብሃልና አሁንም እባክህ የአባትህ አምላክ ባሪያዎች የበደሉህን ይቅር በል። ¹⁸የሴፍም ይህን ሲሉት አለቀሰ። ወንድሞቹ ደግሞ መጡ በፊቱም ሰግደው። እነሆ እኛ ለአንተ ባሪያዎችህ ነን አሉት። ¹⁹የሴፍም አላቸው። አትፍሩ እኔ በእግዚአብሔር ፋንታ ነኝን? ²⁰እናንተ ክፉ ነገርን አሰባችሁብኝ እግዚአብሔር ግን ዛሬ እንደ ሆነው ብዙ ሕዝብ እንዲድን ለማድረግ ለመልካም አሰበው። ²¹አሁንም አትፍሩ እኔ እናንተንና ልጆቻችሁን እመግባችኋለሁ። አጽናቸውም ደስ አሰኛቸውም።

50:15 የወንድማማቾቹ የሐሳብ ክብደት የተገለጠው

1. ግሁ “መጥፎ ስሜት መያዝ” (ቢዲቢ 966፣ ኬቢ 1316)፣ ቀደም ሲል ለዲሳው ጥቅም ላይ ውሏል (27:41) እና በጠቃሽነት 49:23 ላይ አለ። እንዲሁም ደግሞ ኢዮብ 16:9፣ 30:21 ጥቅም ላይ ውሏል። እሱም በጣም ጠንካራ ግሥ ነው።
2. ሐረጉ “ብድራት ይመልሱብን ይሆናል።” እሱም ሂፊል ያልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ሂፊል ያልተጠናቀቀ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 996፣ ኬቢ 1427)።

50:16-17 ይህም የሚያስተዋውቀው ከያዕቆብ ያልታወቀ ጥቅስ ነው፤ እሱም ወንድማማቾቹ የዮሴፍን ሞገስ ለማረጋገጥ የጠቀሱት።

50:17 ይህ ግሥ የሚያስቀምጠው የያዕቆብን የእምነት መግለጫ ደረጃዎች ነው፤ ቁ. 19-20 ያለው። የወንድማማቾቹ ፍርሃትና ይቅርታን መሻት ሊታይ የሚችለው

1. እባክህን ይቅር በል፤ ቢዲቢ 609፣ ኬቢ 724፣ ተተካሪ
2. እለምንሃለሁ (አአመመቅ የተሰፋፋው)
3. የወንድሞቻችሁን መተላለፍና ኃጢአት (ዝክ. 37:18-28)
4. (እኛ) በደል ፈጽመናል
5. እባክህን በደላችንን ይቅር በል
6. ቁ. 18

ለጥያቄአቸው ብቸኛ ምክንያት የነበረው

1. የያዕቆብ ቃል፣ ቁ. 16-17
2. እነሱ የያዕቆብ አምላክ አገልጋዮች ነበሩ፣ ቁ. 17

50:19

አአመመቅ፣ አኪጆት፣

አየተመት	“እና በእግዚአብሔር ፈንታ ነኝን”
አአት	“እኔ ራሴን በእግዚአብሔር ፈንታ ማድረግ አችላለሁን”
አአመቅ	“ራሴን በእግዚአብሔር ፈንታ ማስቀመጥ ይኖርብኛልን”
LXX	“እኔ በእግዚአብሔር ነኝን”
ፔሺታ	“እኔ የእግዚአብሔር አገልጋይ ነኝ”
አኅሶአ	“እኔ በእግዚአብሔር ምትክ ነኝን”

ይህ የዮሴፍ የአባባል መንገድ ነው፤ ይህም ራሱን የተመለከተው፣ የእግዚአብሔር ዘዴ አካል አድርጎ ነው፤ የአብርሃምን ቤተሰብ ለመጠበቅ (ዝክ. 45:5-15፤ መዝ. 105:16-24)! ይህንንም ቁ. 20 ላይ አብራርቶታል። ራሱን እንደ ዳኛ አድርጎ አልቆጠረም፤ እግዚአብሔር ብቻ ነው ይህንን የሚያደርግ! ጥያቄው በዕብራይስጥ “ምንም” መልስ አያገኘም። ይህም ተመሳሳይ ገለጻ 30:2 ላይ ይገኛል።

50:20 “እናንተ ክፉ ነገር አሰባችሁብኝ” የሴፍ የወንድሞቹን ኃጢአት አለባብሶ አልሸፈነም፤ ነገር ግን “የማይታየውን እጅ” አይቷል፤ የእግዚአብሔርን፣ በሕይወቱና በዙሪያ ገባው! በእምነት “የማይታየውን እጅ” በሕይወታችን መገንዘብ ብንችል!

ለተሻለ ጽሑፍ፣ እግዚአብሔር የሰዎችን ኃጢአት ለራሱ ዓላማ ማስፈጸሚያ እንደሚያደርገው፣ ሚላርድ ኢሪክሰን፣ የክርስቲያን ሥነ-መለኮት፣ ሁለተኛ አትም፣ ገጽ 425-426 ተመልከት።

“እግዚአብሔር ግን ለመልካም አሰበው” ይህ ለሮሜ 8:28-29 ፍቺ ደኅና ምሳሌ ነው።

50:21 የሴፍ ለቤተሰቡ ምን እንደሚያደርግ ነገራቸው።

1. አትፍሩ፣ ቢዲቢ 431፣ ኬቢ 432፣ ያልተጠናቀቀ በተጽዕኖ መልኩ የገባ፣ እንደ ቁ.19
2. እኔ እሰጣችኋለሁ፣ ቢዲቢ 465፣ ኬቢ 463፣ ፕልፕል ያልተጠናቀቀ፣ ዝክ. 45:11፣ 47:12
3. ለልጆቻችሁም እሰጣቸዋለሁ፣ ቢዲቢ 465፣ ኬቢ 463፣ ፕልፕል ያልተጠናቀቀ፣ 45:11፣ 47:12
4. እሱም አጽናቸው፣ ቢዲቢ 836፣ ኬቢ 688፣ ፔይል ያልተጠናቀቀ
5. በሚያስደስት ቃል ተናገራቸው (በጥሬው፣ “ለልባቸው ተናገረ፣” ዝክ. 34:3፤ መሳ. 19:3፤ ሩት 2:13)

አመቅ ጽሑፍ፡ 50:22-26

²²የሴፍም በግብፅ ተቀመጠ፤ እርሱና የአባቱም ቤተ ሰብ የሴፍም መቶ አሥር ዓመት ኖረ። ²³የሴፍም የኤፍሬምን ልጆች እስከ ሦስት ትውልድ አየ የምናሴ ልጅ የማኪር ልጆችም በየሴፍ ጭን ላይ ተወለዱ። ²⁴የሴፍም ወንድሞቹን አለ። እኔ እሞታለሁ እግዚአብሔርም መንብኘትን ይጎበኛችኋል፤ ከዚህችም ምድር ያወጣችኋል ለአብርሃምና ለይስሐቅ ለያዕቆብም ወደ ማለላቸው ምድር ያደርሳችኋል። ²⁵የሴፍም የእስራኤልን ልጆች። እግዚአብሔር ሲያስባቸው አጥንቴን ከዚህ አንሥታችሁ ከእናንተ ጋር ውሰዱ ብሎ አማላቸው። ²⁶የሴፍም በመቶ አሥር ዓመት ዕድሜው ሞተ በሽቱም አሹት፤ በግብፅ ምድር በሣጥን ውስጥ አኖሩት።

50:22 "መቶ አስር ዓመት" ይህ ሁነኛ ዕድሜ ነው፤ በዛን ዘመን በግብፅ ሥነ-ጽሑፍ።

50:23 "ማኪር" ኢያሱ 17:1 እና መሳፍንት 5:14 ደግሞ ተመልከት። ስሙ ምናልባት የሚዛመደው "ከንግድ" ወይም ከ"ዋጋ" ተመሳሳይ ሥር ጋር ነው (ቢዲቢ 569)።

... "በየሴፍ ጭን ላይ ተወለዱ" ይህ በጥሬው እንደሚወሰድ ግልጽ ነው። እሱም የጥቅም (ጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ) ባህል ፈለገ ነው፤ ለማደግ ጥቅም ላይ የሚውል (ዝከ. 30:3፤ 48:12) ወይም አንዱን በቤተሰብነት መቀበል ነው።

50:24 "እግዚአብሔርም መንብኘትን ይጎበኛችኋል" የሴፍ በእግዚአብሔር ተስፋ አምኗል፤ ለአብርሃም ቤተሰብ ክብካቤ እንደሚደረግ (ዘፍ. 15:16)! የሴፍ የእግዚአብሔር መሣርያ ነበር፤ ነገር ግን ከዚህ ሕይወት ሲለይ፤ እግዚአብሔር ሌሎችን አስነሥቷል (ማለትም፡ መሴ፤ አሮን፤ ኢያሱ፤ ወዘተ)።

የየሴፍ ቃል ባልተወሰነ የተጠናቀቀ እና ባልተጠናቀቀ ግሥ የተጠናከረ ነው፤ ከተመሳሳይ ሥር (ቢዲቢ 823፤ ኬቢ 955፤ በጥሬው፡ "መንብኘት"፤ ጥቅም ላይ የዋለውም በእግዚአብሔር አካላዊ መገንጠት እና ክብካቤ በተለየ መልኩ ነው፤ ዘጸ. 3:16፤ 4:31፤ ሩት 1:6፤ ሶፎ. 2:7)። ይህ ቅርጽ በሁለቱም ቁ. 24፤25 ላይ ይገኛል!

50:25 "አጥንቴንም ውሰዱ" ወደ ተስፋይቱ ምድር እንደሚመለሱ አውቋል፤ እናም እሱም እዛ እንዲቀበር ፈልጓል፤ አባቱ እንደሆነው ሁሉ (ዘጸ. 13:19፤ ኢያ. 24:32)።

50:26 "የሬሳ ሣጥን" ይህ ቃል (ቢዲቢ 75) ሊያመለክት የሚችለው

1. ታቦት (የኪዳን፡ ማለትም፡ ዘጸ. 25:22፤ 26:33፤ 30:6፤ ዘኁ. 10:33፤ ዘዳ. 10:8፤ 31:9፤ ኢያ 3:3)፤ ሃይማኖታዊ ቅዱስ ሣጥን
2. የሬሳ ሣጥን፤ እዚህ ብቻ (እስራኤላውያን የሬሳ ሣጥን አይጠቀሙም)
3. ባለ ክዳን ሣጥን፤ ለገንዘብ (ማለትም፡ 2ኛ ነገሥ. 12:10፤ ዘኁ. 24:8፤10፤11) ሌላኛው ቃል በእንግሊዝኛ ሲተረጎም "ታቦት" ሲሆን (ቢዲቢ 1061) የሚያመለክተውም
 1. የኖሳ መርከብ (ማለትም፡ ዘፍ. 6:14)
 2. የሙሴ የደንገል ቅርጫት (ማለትም፡ ዘጸ. 2:3)

የውይይት ጥያቄዎች

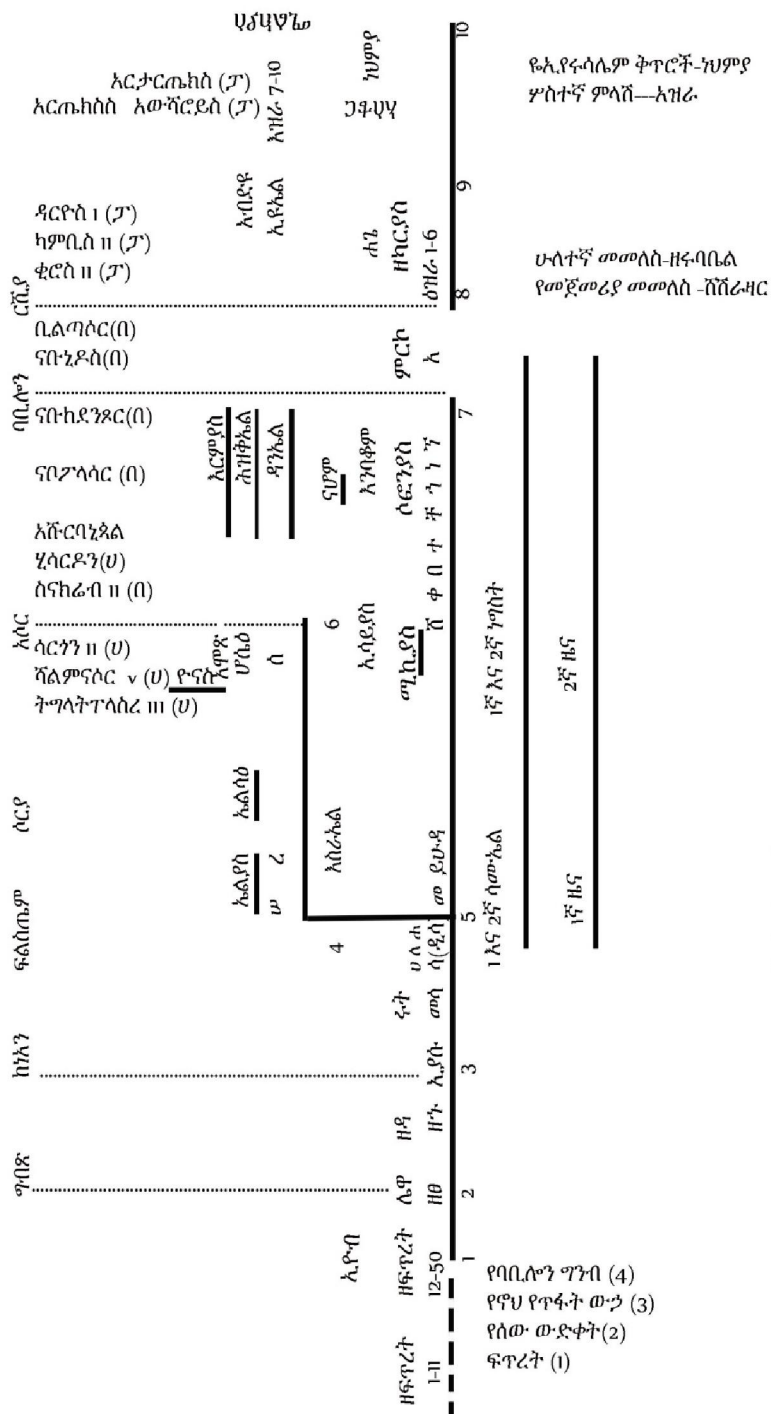
ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ያዕቆብ የግብፅ ንጉሣዊ የቀብር ሥነ-ሥርዓት ለምን ተደረገለት?
2. የያዕቆብ ወንድሞች ለምን አላመኑትም?
3. ቁ. 19-20 ከ45:5-15 ጋር ሲነጻጸር ለምን እጅግ ጠቃሚ ሆነ?

ዕዝል አንድ

የሙሉው ብሉይ ኪዳን ሰንጠረዥ
(በቀጣዩ ገጽ)

ይ/ር ቦብ አትሳይ
 መጽሐፍ ቅዱስ ትምህርቶች ዓ/አ/ቀፍ 96

ቀናቸው የማይታወቅ ሁነቶች (ዘፍጥረት 1-11)

1. ፍጥረት (ዘፍ. 1-2)
2. የሰው ውድቀት (ዘፍ. 3)
3. የኖኅ ዘመን የጥፋት ውኃ (ዘፍ. 6-9)
4. የባብሌል ግንብ (ዘፍ. 10-11)

ቀናቸው የሚታወቅ ሁነቶች

1. የአባቶች ዘመን (ዘፍ. 12-50 እና ኢዮብ)	2000 ዓ.ዓ
2. ዘጸዓት ከግብፅ (አጸዓት)	1445 ወይም 1290 ዓ.ዓ
3. ከነዓንን ድል ማድረግ (ኢያሱ)	1440 ወይም 1250 ዓ.ዓ
4. የተባበረ ሥርወ-መንግሥት (ሳኦል፣ ዳዊት፣ ሰሎሞን)	1000 ዓ.ዓ
5. የተከፋፈለ ሥርወ-መንግሥት (ሮቦአም-ኤሮቦአም I)	922 ዓ.ዓ
6. የሰማርያ መውደቅ (እስራኤል) ለሶርያ	722 ዓ.ዓ
7. የኢየሩሳሌም መውደቅ (ይሁዳ) ለባቢሎን	586 ዓ.ዓ
8. የሲረስ አዋጅ (ፋርስ) ለመመለስ	538 ዓ.ዓ
9. የመቅደሱ ዳግም መሠራት	516 ዓ.ዓ
10. የብኪ ዘመን መዝጊያ (ሚልክያስ)	430 ዓ.ዓ

የነገሥታት ዝርዝር

ሀ. የተባበረው ሥርወ-መንግሥት

1. ሳኦል (ሀ)
2. ዳዊት (ለ)
3. ሰሎሞን (ሐ)

ለ. እስራኤል

1. ይሮብአም I (ሠ)
2. አሁብ (ረ)
3. ይሮብአም II (ሰ)

ሐ. ይሁዳ

1. ሮሆቦአም (መ)
2. ኢዚአህ (ሸ)
3. ሕዝቅያስ (ቀ)
4. ምናሴ (በ)
5. ኢዮሳያስ (ተ)
6. ኢዮአስ (ቸ)
7. ኢዮአቄም (ኀ)
8. ኢዮአቄም (ኘ)
9. ሴዴቅያስ (ኘ)
10. ንዶልያስ (አ)

መ. ሶሪያ

1. ቲግላዝ ፒሌሰር III (745-727)
2. ሻልማኒሳር V (727-722)
3. ሳርጎን II (722-705)
4. ሴናክራብ (705-681)
5. ኢሳራዶን (681-669)
6. አሹርባኒፓል (669-663)

ሠ. ባቢሎን

1. ናቦፖላሳር (626-605)
2. ናቡከደነፆር (605-662)
3. ናቡኒዱስ (556-539)
4. ቤልሻፆር

ረ. ፋርስ

1. ሲረስ II (550-530)
2. ካምቤስ II (530-522)
3. ዳርዮስ I (522-486)
4. ሬክሰስ I (486-465)
5. አርጤቅስስ I (465-424)

የእምነት መግለጫ

በግል በተለይ በእምነት መግለጫም ሆነ የእምነት ማስታወቂያ ብዙ አያሳስበንም ይልቁንም መጽሐፍ ቅዱስን ማፅናቱ ይሻለኛል። ሩግን እኔ የእምነት ሁኔታ ለመረዳትና ለመፈተሽ ለሚፈልጉ የእምነት መግለጫው ይረዳቸው ይችላል። በርካታ ሥነ-መለኮታዊ ጸጸችና የተዛቡ አመለካከቶች ባሉበት ሁኔታ የእኔን ሥነ- መለኮታዊ ትምህርት አጭር ማጠቃለያ አቀርባለሁ።

1. መጽሀፍ ቅዱስ ብሉይም ሆነ አዲስ ኪዳን ሁለቱም ተመስጫዊ የሆነ የማይወድቅ /የማይሻር / ሙሉ ሥልጣን ያለው የእግዚአብሔር ዘለዓለማዊ ቃል ነው። ቃሉ የራሱ የእግዚአብሔር መገለጥ ሲሆን በመንፈሳዊ ምሪት በሰዎች አማካኝነት የተመዘገበ /የተጻፈ/ ነው። ስለ እግዚአብሔር ንፁህ እውነት እና ስለ ተግባሩ የሚገልፅ ብቸኛ ምንጭ ነው። እሱም ለራሱ ቤተክርስቲያን የእምነትና የተግባር ብቸኛ ምንጭ ነው።
2. አንድ ብቻውን የሆነ ዘለዓለማዊ ፈጣሪ የሚቤኻ እግዚአብሔር አለ። እሱም የሚታየውንም ሆነ የማይታየውንም የሁሉም ነገር ፈጣሪ ነው። ራሱን በአፍቃሪነቱና በጠባቂነቱ /በተንከባካቢነቱ/ የገለፀ ሲሆን ራሱም ፍፁምና /መልካም/ ትክክለኛ ነው። ራሱን በሦስት አካላት ገልጧል። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በእኩል አካል የተለያዩ ባህርያት ግን አንድ የሆነ።
3. እግዚአብሔር ከቃሉ ጋር ሁሌም ነው። እናም ዘለዓለማዊ እቅድ ለፍጥረቱ ያለ ሲሆን ይህም ማስተካከያ የማይደረግለት በእያንዳንዱ ሰው ነፃ ፍቅር ላይ ያተኮረ ነው። ያለ እግዚአብሔር እውቅናና ፍቃድ የመሆን ነገር የለም ይህም ቢሆን ግን ለሰዎችም ሆነ በመላእክት ነፃ ፍቃድን ፈቅዷል። እየሱስ አብ የመረጠው ሰው ነው። ሁሉም የሚመረጡት በሱ ነው። የእግዚአብሔር የሁኔታዎች ቀድመ እውቅና የሰው ልጆችን ቅድመ ፅሁፍ ቃሉን ከመቀበል ለመወሰን አያዳግታቸውም። እያንዳንዳችን ለምናስበውም ሆነ ለምንሰራው ሃላፊነትን እንወስዳለን።
4. የሰው ልጅ ምንም እንኳን በእግዚአብሔር አምሳል ቢፈጠርና ከሃጥያት ነፃ ቢሆንም በእግዚአብሔር ላይ ማመፅን መረጠ። አዳምና ሄዋን ምንም እንኳ ከተፈጥሮ በሆነ ወኪል ቢፈተኑም ፈቅደውና ወደው በግለኝነት በወሰዱት አቋም ሃላፊነት አለባቸው። የእነሱ አመፅ ነው የሰው ልጅም ሆነ ፍጥረትን ለጉዳት የዳረገው። እኛ ሁላችንም ከእግዚአብሔር ምህረት ከአዳም ለወረሰነውም ሆነ በሰውነታችን ለፈፀምነው አመፅ ያስፈልገናል።
5. እግዚአብሔር ይቅርታውንና ምህረቱን ለወደቀው ሰውነታችን ስጥቶናል። ከሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ብቸኛ ልጅ ሰው የሆነ፣ ያለ ሃጥያት የተመላለሰ እኛን ውጦ በሞተልን፣ የሰው ልጆችን የአሃጢአት ቅጣት ተቀበለ። እሱ የደህንነት መንገድና ከእግዚአብሔር ጋር ለሚመራው ሰውረት ብቸኛ መንገድ ነው። ስለደህንነት ሌላ ምንም መንገድ የለም ራሱ ሰርቶ በጨረሰው ሥራ ከማመን በስተቀር።
6. እያንዳንዳችን በግል የእግዚአብሔርን ይቅርታ ስጦታ በእየሱስ የሆነውን ደህንነት መቀበል ይኖርብናል። ይንንም ማግኘት የሚቻለው በእግዚአብሔር ተስፋ በማመን፣ በየሱስ በኩል ፍቃደኝነት ከሃጢአት መራቅ ነው።
7. ሁላችንም ሙሉ ምህረት እና መመለስ የምናገኘው ክርስቶስ እምነትና ሃጢአት በመመለስ ነው። የአዲስ ህይወቱ ማስረጃም በተለመደና እየተለወጠ ባለ ህይወቱ ይታወቃል። እግዚአብሔር ለሰው ሰዎች ያለው ዓላማ አንድ ቀን በመንግስተ ሰማያት የሚሆን ሳይሆን አሁን ክርስቶስ በመሰለ ሕይወት መመላለስ ነው። በትክክል መቤገጥን ያገኙ በስህተት ሃጢአት ቢሰሩም በእምነታቸው ቀጥለውበት በንሥሐ ህይወት በሕይወት ዘመናቸው ሊመላለሱ ይገባል።
8. መንፈስ ቅዱስ ሌላው እየሱስ ነው። እሱም በዓለም ላይ አለ፣ የጠፉትን ወደ ክርስቶስ ለመምራትና በዳኑትም ክርስቶስ የመሰለ ሕይወት እንዲኖሩ በማስቻል። የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ደህንነታችን ስንቀበል ይሰጡናል። እነርሱም የእየሱስ ሕይወትና አገልግሎቶች ሲሆኑ ለአካሉ ለቤተክርስቲያን የተሰጡ ፀጋዎቹ ከሱስ ክርስቶስ ፍላጎቱንና ሐሳቦቹን ለማስፈፀም በመንፈስ ፍሬ የሚታዩ ናቸው። መንፈስ ቅዱስ ፊት እንደነረ አሁንም ይጠራል።
9. አብ ከሙታን የተነሳውን ከሱስ ክርስቶስን የሁሉም ፈራጅ አድረጎታል። ወደ ዓለም ይመለሳል በሁሉም የሰው ልጆች ላይ ለመፍረድ በየሱስ ያመኑና ስማቸውም በበጎ ሕይወት መጽሀፍ ላይ የፃፈ ሰማያዊ የከበረ አካላቸውን በዳግም ምፅአቱ ያገኛሉ ከእሱም ጋር ለዘለዓለም ይሆናሉ። የእግዚአብሔርን እውነት ለመቀበል ያልፈለጉ ለዘለዓለም ከእግዚአብሔር ህብረትና ደስታ ይለያሉ። ከሰይጣንና ከመልአክቱ ጋር ይፈረድባቸዋል። ይህ በእውነቱ የተጠናቀቀና የጠለቀ ባይሆንም የልቤን ሥነ-መለኮታዊ መዓዛ ይሰጣቸዋል ብዬ አምናለሁ። ጽሑፉን እወደዋለሁ።

"ከአስፈላጊዎች ሁሉ - ህብረት፣ ከምርጫዎች- ነፃነት ከሁሉም ነገር- ፍቅር